

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ CCCLXXII.

CRIMINVM, ET TESTIVM
Probationem in secundo præsertim Responsorum
Criminalium

PROSPERI FARINACII I. C. ROMANI

Volumine pertractatam respicientes.
Ab eodem PROSPERO FARINACIO recollectæ.

Opus innumera forensium copia exundans: omnibus in foro versantibus perutile: hac Taurinensi editione priori emendatius.

Cum Indicibus, & Summarijs locupletissimis.

AVGVSTÆ TAVRINORVM,

Apud Hæredes Io. Dominici Tarini, MDCXVI.

Superiorum permissu.

ILLVSTR.^MO ET EXCELLENT.^MO VIRO

D. PHILIBERTO GERARDO SCALIÆ, COMITI VERRVAE,

Equiti Torquato Augustissimi Ordinis ANNVNCIATÆ,

Supremoq; Comiti, & Domino Hospitij Serenissimi CAROLI EMANVELIS Sabaud. Ducis, atq; Serenissimi MAVRITII à Sabaudia S. R. E. Cardinalis, &c.

Fratres Tarini S.

VOD in medijs Italiæ turbis, dum armorum fragore, & strepitu omnia concutiebantur, Mineruæ templum typis nostris continuò excultum extiterit, Serenissimi, atq; inuictissimi CAROLI EMANVELIS benignitate, & liberalitate, qua musas, musarúmq; cultores fouet, auget, exornat; opera consilioq; tuo COMES ILLVST.^ME atque Taurinensis Athenei claustra Astreæ sonoras voces publicè personarint: Mirum videri posset his, qui aduersus iura armati ne sacrarum quidem legum voces exaudiunt; quas scilicet Marianis gladijs exules è castris suis re ipsa publicarunt: aut his qui typographariam operam, literarumq; omne nomen inter armatas acies inutile, ridiculúmve dictitant; spernunt, calumniantur. At Cæsaribus, & Alexandris, quorum hac in re expressam imaginem in Serenissimo CAROLO EMANVELE intuemur, qui nō minus musarum, quàm Martis verè pullus imò alter Belli Mars est: qui nullum diem militaribus exercitijs occupat, quin noctu Homero, Pollybio, Historicisq; commentarijs accumbat; nihil optatius, frequentius, gloriosius, quàm caduceum ensi maritare. Nec abs re, qui enim ab orbe condito armorum studium cum laude, bonaq; publico agitarunt, quibus non multa, magnaq; cura fuerit, vt posteri cognitum haberent; quantùm infracto animi robore, mauortiaq; fortitudine domi, forisq; gesserint? quàm magni pace, & bello Heroes vixerint? Illustrium vero gestorum memoria, ne quid dissimulemus, nonne periret vnius ætatis periodo, nisi litterarum vsu, & ope Annalibus traderetur immortalitatis archiuio conseruanda? summa sane incomparabilium virtutum tuarum laus est, quarum agmine velut armis, & legionibus succintus incedis: immensa canæ sapientiæ, togatæ militarisq; prudentiæ fama, qua in liberum omnium nationum circum erupit. Sed quam promerentur æternitatem, non nisi prælo, & scriptis accipient: Hac te immortalis gloriæ Heroem, Pedemontanum Epaminondam, huius æui Nestorem æternùm prædicabunt. vnde qui typographarios sumptus inutiles Reipublicæ censent, quid audeant dicere, nisi inutile esse omne nomen virtutum, omne nomen litterarum, doctrinæ, & scientiarum? hoc enim si verbo non possunt, re certè efficere moliuntur. Siquidem tractare arma, administrare Rempublicam, studia publicè, priuatimq; vtilia exercere nulli contigit, nisi his qui Herculeos labores spe gloriæ

ſuſtentant: Heroum vero facta, aut dicta huius mercedis magnitudine, & emeritis laudibus defraudantur, ſi litteris ea reticere pigeat: Litteras ſtabilire, & è ſacri ſilentij velamentis euoluere non eſt ſine ſcriptis: ſcripta nec legi poſſunt, niſi habeamus niſi maria terraſq. peragrarint: neque publicè haberi, in lataſq. orbis plagas tranſilire ſine typographaria opera: Si hiſtoriæ igitur, & geſtorum ſcripta rebus humanis vtilia, vtilis typorum vſus, neceſſaria præli cura; hoc vnum pace, belloq. agimus, in hoc potiorem patrimonij partem publico bono hæreditario quaſi iure inſumimus, vt hæreditariam à ſitu, & puluere primorum ſcriptorum opera vindicandi poſſeſsionem in nos à parente tranſmiſſam retineamus, quàm optatiſsima fauoris tui aura ſpirante, velut ſuauiſsimis muſarum Zephiri, litteratorumq. Fauonij Flatibus familiæ noſtræ valuis appendemus Illuſtriſsimi nominis tui ſplendore illuſtrandam: tuo, tuorumq. patrocinio defendendam. Quot diuina Liuij, Polybij, Taciti opera perierunt? quot Annibalis, Alexandri, Cæſarum facta obliuionis tenebris immerſa iacent typorum, & ſcriptorum ope deſtituta? niſi rerum à Sereniſsimo CAROLO EMANVELE *geſtarum paginæ ad prælum deferrentur, quæ integra volumina complere poterunt, pauca viderent æternitatem; æternitate licet cedroq. digna omnia: quibus tu manu, conſilio nunquam defuiſti. Immenſum itaq. ſcriptores tibi debent, & debebunt, qui litterarum ſuſcepiſti patrocinium; curam, induſtriamq. noſtram in clientelam tuam recipiendo. quod dum ſumma humanitate facis, non de ſcriptoribus ſolum, ſed de Sabaudo Imperio, & vniuerſum de genere humano bene mereris; quæ enim Reip. aut iuſtitiæ adminiſtratio ſine prudentia? quæ prudentia ſine doctrina? quæ doctrina, & eruditio niſi ſcriptorum voluminibus publici iuris faciendis typorum operarij haberentur, quibus conducendis aſsiduam damus operam? proinde cum à te foueantur, attollantur, recreentur, vt ſolis radijs, & præla, & ſcripta, & ſcriptores: dum libros non minus quàm arma in contubernio ſemper habes: dum te Catonianæ ſapientiæ alumnum, & prolem, natura, doctrina, vſu non minus litteris, quàm militiæ natum, non minus pacis, quàm belli artibus clarum oſtendis: dum nullum maiori euentum, rerumq. notitia, nullum iudicij rectitudine, nullum immoto magis, & inflexibili à bono publico animo Sereniſsimus* CAROLVS EMANVEL *Dux incomparabilis habuit, nouit, dilexit, obſeruauit: Cur nominis tui ſplendorem, velut gemmam auro clariſsimo ſcriptori non prætexemus? Auctor eſt primi in Italia nominis. opus non tàm eloquentia, quàm immenſa forenſium rerum in ſupremo Romanæ Rotæ auditorio iudicatarum copia exundans. vti autorem in Romana legatione agnouiſti, & amaſti, ita eius opera benigne agnoſcas, humaniter excipias: & cum his immenſi in te obſequij argumentum. æternùm Vale, Salue, Viue.*

INDEX
ARGVMENTORVM
PRINCIPALIVM CONCLVSIONVM,
QVÆ IN HISCE CRIMINALIBVS DECISIONIBVS continentur.

1 TEstibus singularibus deponentibus de confessione extraiudiciali, An & quando credendum sit, iuncto teste deponente de veritate facti.

2 Consuetudo vsuram permittens excusat à pęna, sed non facit contractum validum.

3 Contractus societatis, cessante periculo, & amissione sortis principalis re manet purum mutuum, & fructus exigi non possunt ex confessione ab initio taxati, nisi aliundè probetur.

4 Testes, quod iurati deposuerint, An credatur assertioni Notarij dicentis, iuratus &c.

5 Testes per famam deponentes per modum affirmatiuum non probant secus si per modum negatiuum.

6 Hæreticus, quod quis fuerit probatur, tàm per testes, quàm per sententiam declaratoriam, quæ facit ius quoad omnes.

7 Vsura est finita societate officij fructus exigere ad rationem xij. pro centenario ex dispensatione Papæ.

8 Clericus contrahens matrimonium, præsertim cum consanguinea ipso iure amittit beneficium, etiam quod non sequatur copula, & etiam quod mátrimonium sit nullum alia ratione quam consensus.

9 Delicta difficilis probationis, prout est furtum, dolus, & fraus præsumptionibus probantur, dummodò sint violentæ, vnusq; testis de visu cum fama publica delictum non probat.

10 Census impositio cum pacto, quod venditor teneatur illum redimere infra quatuor annos, dicitur illicita, & vsuraria, & totum cōtractum vitiat, nisi in instrumēto adsit protestatio, quod pacta non apponenda habeantur pro non appositis; tunc etiam vitiatur pactum, sed non contractus census.

11 Fru-

56 Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam quod transportanda acta sint irreleuantia, & etiam quod non agatur coram Episcopis, sed coram quocunque Iudice.

57 De Testibus deponentibus super publica voce, & fama, & parte non citata, quando probent.

58 Non adimplens præceptum Testatoris pœnatum, An & quando excusetur à pęna ex eo quod pro non adimplemento, & ad effectum se excusandi à dolo alleget aliquam iniustam causam.

59 Fructus societatis cessante periculo vitæ exigi non possunt, & illos exigens committit vsuram de iure punibilem, & computantur in sortis diminutionem.

60 Bulla Sixti Quinti contra Bannitos, &c. & eximentes reos è manibus Curiæ non habet locum in Terris mediatè Romanæ Ecclesię subiectis, & quibus, confiscatis autem bonis alicuius existétibus in diuersis Territorijs, ad quem Fiscum talia bona pertineant, An ad Fiscum loci delicti, An ad Fiscum loci, vbi bona sita sunt.

61 Multa notanda in tribus sequentibus votis explicantur ad intellectum Bullæ Sixti Quinti contra Bannitos, quam ac alterius Bullæ contra facientes Armatas, & Caualcatas, & in earum discursum quinque præcipuè resoluuntur. Et Primò, quod plura delicta diuersi generis eodem tempore ad vnum finem commissa, non pluribus pœnis, sed vnica tantum plecti debent. Secundò, quod contra minorem contumacem procedi, aut inquiri non potest ei non dato curatore. Tertiò, quod Bulla Sixti Quinti contra Bannitos, &c. In omnibus suis capitibus comprehendit etiam Barones, & Feudatarios Ecclesiæ. Quartò, quod alia Bulla eiusdē Sixti Quinti de Armatis, & Caualcatis non comprehendit eos, qui armatos homines, & Bannitos cōgregāt ad patrandum aliquod particulare delictum. Quintò, quod bona confiscata vigore Bullæ Sixti Quinti prædictæ contra Bannitos, &c. non subiacent Bullæ Pij Quinti de non infeudandis.

62 Matrimonium probatur præsumptionibus, & coniecturis, dummodo sint approbatæ à iure, & ad eumdem finem concurrentes, quando agitur de successione, dubitaturq; An filij nati sint legitimi, vel naturales.

63 Testes ad perpetuam rei memoriam examinati parte non citata non faciunt fidem, prout nec instrumenta non recognita probant, & an & quomodo fieri debeat dicta recognitio, vt probent.

64 Adulterium committens, viuente vxore, an ea mortua possit cum adultera matrimonium contrahere, & quid si concurrat fidei datio ante vxoris obitum, & quomodo præsumatur, & qui filij censendi sint legitimi, fidei datione non probata, postea sequuto matrimonio.

65 Pœna de iure ciuili imposita in l. 1. & 2. C. de secund. nupt. contra fœminas nubentes infra tempus luctus, an hodie de iure canonico sit sublata, & quid si statuto caueatur omnino seruandum inter ciues esse ius ciuile etiam vbi non disponunt.

66 Iudex causarum confidentialium cognoscens, super literis Apostolicis, quib. clausula, sublata, sit apposita nulliter pronunciat.

67 Tractatur hic de vi, & effectu clausulæ, sublata, in literis Apostolicis appositæ.

68 Ponuntur nonnullæ coniecturæ, quę arguunt simulationem in instrō venditionis.

69 Pactum quod damna, & interesse non possint taxari vltra quinq; pro centenario quolibet anno, nō est vsurariū, nec ex eo tenetur debitor ad aliquod interesse, nisi probato.

70 Gratia dicitur subreptitia, quando in ea non fuit expressum id, qđ si fuisset expressum, Papa, aut gratiam non fecisset, aut difficilius fecisset, & hinc infertur ad clericum, qui in impetratione beneficij defectum natalium tacuit.

71 Contractus emptionis, & venditionis, an & quando reputetur vsurarius ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo in dicto contractu apposito.

Ponuntur

113 Causa

151 Ad

Istudque

Defen-

scripto

pœna

non

FINIS.

SACRÆ ROMANÆ ROTÆ

Sapientissimis, ac integerrimis Iudicibus.

PROSPER FARINACIVS.

NON integrum mihi liberumq; fuit in hisce lucubrationibus meis, post Principem Maximum, Principiq; proximum, vos quoque non appellare, Iuris Antistites Sapientissimi; Faciunt hoc ipsæ per se Decisiones, quæ licet à me nulla destinatione dirigerentur in manus vestras; sua tamen sponte, quia vestre sunt, vos rectà repererẽt, nec expectassent, vt à me docerẽtur qua via contenderent ad natale solum. Facio ego tanto etiã alacrius, quanto gratiora fuisse vobis animaduerti, quæ primo Consiliorum volumine nuper in lucem edidi. præsertim cum me deinceps in vestris rerum grauissimarum definitionibus viuentem sæpius allegare (quod honoris genus, nisi fallor tribuistis ante me nemini) grauati pro vestra humanitate non sitis. Quamobrem existimaui, non posse maiorem à me gratiam referri, quam si ea, quæ ex Sacro isto Tribunali disceptata, ac decisa proueniunt, quasi è cœlestium Senatu suscipere ipse sanè reuerentet, laboremq; & industriam meam in ijs enucleandis occupatam haberem, ac cæteris qua possem solertia, ac fide communicarem. Et verò si vnquam tempus fuit, quo Romanæ decreta Rotæ apud homines aliquo loco haberentur, quæ tanti semper habita sunt, vt ad istud quocumque Areopago Tribunal augustius in difficilioribus causis vniuersa Christiana Respublica tanquam ad Aram, sedemque Iustitiæ confugere consueuerit: hoc certè tempore, in quo felici conspiratione rerum tam prudentium, electorumq; ex omnibus terrarum partibus virorum capita concurrunt Senatus vestri Decano præsertim Ioanne Baptista Coccino consultissimorum integerrimo, atque integerrimorum consultissimo; tantum de vestri iudicij prudentia, fide, sanctitate auctum est, vt vbique locorum homines controuersijs potentiorũ exagitati ad Vos denique suspirent, fateanturq; vnam esse Romanam Rotam, ad quam versutorum frangatur, & crucietur improbitas, fortunæq; (vt aiunt) Orbis, ac Rotæ temeritatis istuc allisa comminuatur. Quarè, sicut apud alios reportaturum me arbitror aliquid gratiæ hoc nomine, quod vestræ effata sapientiæ propagare contendam; ità à vobis peto, vt me ex adytis vestris salutaria hæc Populo arcana vulgantẽ, qua soletis benignitate foueatis, causamq; vestram pariter, ac meam vestri nominis authoritate firmetis. Romæ Kalen. Martij 1615.

DECISIONES ROTÆ.

ROBVSTERII.

Romana computorum. Lunæ 22. Maij 1568.

ARGVMENTVM.

Testibus singularibus deponentibus de confessione extraiudiciali, An & quãdo credendum sit iuncto teste deponente de veritate facti.

SVMMARIVM.

Testis singularis non probat præsertim si deponat inuerisimilia. num. 1.

Testes singulares deponentes de confessione extraiudiciali, An & quando coniungi possint deponentes: de veritate facti d. num. 1.

DECISIO PMRIA.

1 FVIT resolutum non constare de renunciatione, quia vltra quod Ioannes Bellonus patitur plures exceptiones: est etiam singularis, & dictum ipsius est admodũ inuerisimile, vt paret ex his, quæ gesta fuerunt, & duo vltimi testes, coram me examinati deponentes de extraiudiciali cõfessione sunt singulares; & licet testes deponẽtes de confessione possent coniungi cum vno deponente de veritate facti, id tamẽ est verũ, quando sunt plures contestes, super illa confessione, quia Rota non tenet, quòd confessio probetur per testes singulares Put. decis. 3. de prob. Anton. de Aug. de testib decis. 23. Ideò vnus testis de confessione, & alius de veritate non coniunguntur, Afflict. decis. 364. Curt. iun. Paris. & alij per D. Informantem allegati, præsertim stãtibus tot præsumptionibus in contrarium, quæ præponderant his testibus ita imperfectè deponentibus.

IVLLSR.MI D. CARD. LANCELLOTTI Senioris.

Romana Societatis. 2. Ianuarij 1570.

ARGVMENTVM.

Consuetudo vsuram permittens excusat à pœna, sed non facit contractum validum.

SVMMARIVM.

Consuetudo in vsuris nihil operatur. num. 1.

Vsura est prohibita iure Diuino, & humano. num. 1.

Consuetudo excusat à pœna vsuræ, sed non validat actum. nu. 1.

DECISIO II.

1 FVIT conclusum dictum pactum, vt illicitũ non conualidari, ex consuetudine Curię, quia consuetudo Curiæ nihil operat in vsuris c. quia in omnib. iunct. gl. c. n. iunct. gl. de consuet. est .n. vsura à iure Diuino, & humano prohibita, latè Couarr. lib. 3. var. resolut. cap. 3. num. 6 Doctores latè in l. quod seruus fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. & cętera in cõtrarium allegata procedunt, quoad euitationem pœnę, non quoad validitatem actus, vt per Butr. in d. cap. quia in omnibus. nu. 4. cum seq. Aym cons. 115. num. 12. in Tolerantia Pauli IIII. propter supplicationes, quæ eius tempo. resignabantur vigore Bullæ editæ super societatibus officiorum Domini non fecerunt aliquod fundamẽtum; nam dixerunt Domini Bullam in eius prohemio, & ferè per totum reprobare pacta illicita in huiusmodi societatibus, & ideò ex ea non iuuari hæredes, præter id quod societas hæc contracta fuit ante Bullam, quæ non extenditur ad præteritas, in præteritis enim dat formam præscriptam

Notario, qui eas debeat intra bimestre notificare aliàs annullatur. Prætereà cum super hac societate nõ reperiebatur supplicatio aliqua signata adhuc viget d. Bulla reprobans pactum hoc, vt illicitum, adeò quod in societate de qua agitur ex alijs supplicationibus signatis, super alijs societatibus, non potest argui tolerantia, quia in diuersis, & cõcernentibus materiam peccati non fit extẽsio de casu ad casum, iur. vulg.

ILL.[MI] D. CARD. LANCELLOTTI Senioris.

Romana Societatis, Veneris 28. Aprilis 1570.

ARGVMENTVM.

Cõtractus societatis cessante vitæ periculo, & amissione sortis principalis remanet purum mutuum, & fructus exigi nõ possunt ex confessione interesse ab initio taxati nisi aliundè probetur.

SVMMARIVM.

Societatis contractus cessante periculo vitæ, & amissionis sortis principalis remanet purum mutuum, nu. 1. Vbi quod illa taxatio, seu confessio futuri interesse facta ab initio est illicita, & in fraudem vsurarum nisi illud aliundè probet.

DECISIO III.

1 CIrcumscripta consuetudine, & cæteris alijs fuit conclusum pactum esse illicitum; de iure, quia finita societate cessat periculũ vitæ, & amissionis sortis principalis, & remanet purũ mutuũ, & illa taxatio facta ab initio est quędã cõfessio futuri interesse, quę videt̃ facta in fraudẽ vsurarũ, nisi illud aliundè probetur per doctrinam Bal. in l. rogasti §. si tibi. col. 2. vers. quid coge. si cert. pet. cũ latè per Couar lib. 3. variar. resol. c. 4. nu. 5. Aym. cons. 189. nu 6. Sott. de iust. & iur. & in lib. 6. q 6. artic. 2. circa finem.

ALDOBRANDINI OLIM Clementis Octaui.

Vicẽtina Feudi. Mercurij 27. Ianuarij 1573.

ARGVMENTVM.

Testes quod iurati deposuerint, an credat̃ assertioni notarij dicentis, iuratus, &c.

SVMMARIVM.

Testes quod iurati deposuerint, An credatur assertioni Notarij dicentis iuratus, &c. nu. 3.

DECISIO IV.

1 DOmini habuerunt processũ compulsorialem pro nullo ex defectu citationis, cum deficiat citatio ad vidẽdum trãsumprari & vidẽdum collationari. Testes ẽt habuerunt pro nulliter examinatis, defectu citationis, licèt etiam Portia citata 5. Maij ad videndũ admitti articulos & iurare testes, tamen in eadem citatione fuerat sibi datus terminus trium dierum ad dandum interrogatoria, & eadẽ die fuerunt examinati duo testes, sic nulliter. Reliqui etiam 29. Iulij examinari
2 fuerũt absq; vlla citatione, sed quia præfati duo primi fuerunt posteà repetiti sup interrogatorijs partis, & alij ẽt fuerunt quoq; examinati cũ præfatis interrogatorijs, fortasse iste defectus sanabitur, secũdum Dominos cum commissione, quod illi fides adhibeatur arbitrio, & quamuis in repetitione non fiat mentio de iuramento, tamen dicebant aliqui non requiri nouum iuramentum, quãdo fuit præstitum super articulis, & tota causa.

3 Quo verò ad iuramẽtum res habuit difficultatem, quia aliqui ex Dominis dicebant non sufficere illa verba, iuratus, & suo iuramento deposuit alij contra: Quia licèt non sufficeret attestatio Notarij, quãdo iuratus, &c. tamen quando procedit vlterius aliquid addendo, ex quo depræhenditur, quod fuit præstitum iuramentum, vt eis videbatur esse factũ in isto casu propter illa verba, & suo iuramento deposuit dicebãt hoc sufficere, & fuit dictum, quod similiter fuit resolutũ de anno 1564. in vna Beneuẽtana corã D Gropperio, quoad reliqua nihil firmatum, sed decisum, quod particulariter detur copia subscriptionum Notariorum, qui se subscripserunt instrumentis illorum actorum particularium, super quibus Valerianus, & fratres se volunt fundare cum eorum recognitione, & dubitetur an fiat in forma probanti.

ILL.[MI] D. CARD. LANCELLOTTI Senioris.

Clusina Pensionis. Mercurij 9. Decemb. 1573.

ARGVMENVVM.

Testes per famam deponẽtes per modum affirmatiuum non probant secus si per modum negatiuum.

SVMMARIVM.

Testes deponẽtes de valore beneficij per famã non probãt nu. 1. vbi quod secus est de probando nõ excessu, qui habet p̃sumptionẽ pro se, quo casu etiã semiplena sufficit ꝓbatio.

DECISIO V.

1 FVit cõclusum nõ satis cõstare, ꝙ remaneant centũ liberi ꝓ Rectore, quia licèt testes ꝓbent valorẽ per famã, tñ hęc probatio non sufficit in hoc casu, quia non agitur de probando non excessu, qui habet præsumptionẽ aliquã pro se, ideò semiplena sufficit probatio, Aegid. decisiõ 683. sed sumus in casu, in quo probatio debet esse cõcludẽs, ꝙ verè remaneãt centũ liberi, ꝓ Rectore, per modũ affirmatiuũ, iuxta Mohed. decis. 148.

ILL.[MI] D. CARD. LANCELLOTTI Senioris.

Auriacẽ. Canonicatus 22. Martij 1574.

ARGVMENTVM.

Hæreticus, quod quis fuerit probatur tam per testes, quam per sententiam declaratoriam, quæ facit ius quoad omnes.

SVMMARIVM.

Testes in causa hæresis etiam examinati parte non citata probant contra hæreticum potentem, nu. 1.

Sententia declaratoria lata contra aliquem tanquam hæreticum valet etiam quod non dicat de quo tempore condemnatus esset hæreticus, quia declaratur ex actis. nu 2.

Sententia declaratoria, quod quis sit hæreticus facit ius, quo ad omnes. nu. 2.

Sententia lata contrà præsentantem nocet etiam præsentato. num 2.

Patronus, declaratus hæreticus amittit iuspatronatus à die quo in hæresim labitur. nu. 2. in fine.

Sententia in contumaciam lata facit ius, quoad omnes, quando ex actis constat de delicto per probationes. nu. 3.

DECISIO VI.

1 FVit tentum, quod Antonius Hector, qui præsentauit Ludouicum Daurelli incepit labi in hæresim antè dictam præsentationem, vt probat primus testis examinatus in partibus, & vltimus examinatus in curia, qui deponunt de publica fama dedicto tempore: Nam primus licèt dicat città, tamen posteà dicit vsq; ad præsens, & loquitur de anno 1560. Vltimus vero dicit de mēse Iunij 1562. & sic ante præsentationem, quæ fuit facta de mēse Decēbris de codē anno. Quartus verò, sextus, & septimus testes examinati in partibus deponunt de visu, & certa scientia ab anno 1560. Nec obstat, quod dicti testes fuerūt examinati in partibus nō citato d. Antonio Hectore, quia cum ille fuerit potens, & caput hæreticorum in illis partibus non fuit necessaria citatio, vt in causa hæresis est tex. in c. fi. de hæter. in 6. de quo latè per Gab. de commun. opin. lib. 2. in tit. de citat. conclus. 1. num. 328.

2 Probatur etiam dicta hæresis per sententias latas in partibus contra dictum Antoniū, qui in illis declaratur hæreticus, & licèt in dictis sententiis non exprimatur tempus lapsus in hæresim, tamen debet declarari secundum acta, in quibus constat propter dicta testium, de quibus sup. quod fuit de anno 1560. vt tradit Alex. cons. 12. cir. med. versic, pro hoc etiā. vol. 7. Corn. cons. 53 num. 3. in fi. vol. 1. Et hæ sententiæ, cum respiciant statum personæ faciunt ius, quoad omnes, Alex. in l. sæpè num. 62. de re iudic. Et de sententia lata contra præsentantem, quod noceat præsentato latè tradit Lambertengus in tit. de iurepatr. lib. 2. par. 2. 11. q. prin. art. 9. & Patronus declaratus hæreticus amittit omne ius, quod habet à die, quo lapsus est in hæresim, vt per eundem Lamberteng. lib. 3. 8. q. prin. art. 2.

3 Non obstat, quod dictæ sententiæ sint latæ in contumaciam, & proptereà non faciant ius quoad omnes, Quoniam respondetur, quod id procedit, quando ex actis non constat nisi de contumacia, sed quando cōstat etiam ex probationibus in eisdem actis, tunc facit ius etiam quoad omnes, vt per Abb. in c. penult. nu. 20. in fi. de sent. & re iud. At ex actis constat de veritate, quod ille fuerit hæreticus de dicto tempore: Proptereà ex supradictis fuit resolutum, quod præsentatio, institutio, & possessio Ludouici Daurelli præsentati ab Antonio Hectore declarato hæretico, non suffragātur D. Daurello.

COTTÆ.

Romana damnorum, seu Societatis, Veneris 3, Iunij 1575.

ARGVMENTVM.

Vsura est, finita Societate officij fructus exigere ad rationem duodecim pro cētenario.

SVMMARIVM.

Vsuram est pactū, quod dissoluta societate officij debeantur fructus ad rationem duodecim pro centenario. num. 1.

Taxatio interesse à principio facta vsuraria est, & illicita, nisi aliundè interesse probetur. num. 2.

Papa non dispensat contra ius diuinum super pacto vsurario. num. 2.

Vsuræ sunt probibitæ iure diuino. num. 2.

DECISIO VII.

1 COnclusum in casu de quo agitur, loco dānorum, & interesse non deberi D. Marco Antonio Lepido fructus ad rōnem duodecim pro quolibet centenario vsq; ad diē solutionis 2000. quia dissoluta societate perceptio fructuum non est licita, cū cesset periculum vitæ, & amissionis sortis principalis, remaneatq; purū, & merū mutuum, in quo non nisi totidē pecuniæ restitui debent, & pactio illa, quod distracta societate fructus currant ad rōnē duodecim pro cētenario quolibet, nō valet tanquam in fraudē vsurarum facta, nisi aliundè probet de interesse præfato, vt per Bal. in l. rogasti, §. si tibi. col. 2. vers. quid ergò, si cet. pe. tat. Vbi Purp. nu. 39. Dec. cōs. 39. sub nu. 5 & in cōs. 322. 1. dub col. fi. Aym. cōs. 89. sub nu. 7. Plot. de cōmuni in l si quādo, nu. 452. C. vnde vi, & ex Theologis D. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. in respons. ad 5. arg. tit. de inst. & in lib. 6. q. 6. art. 2. circa finem.

2 Et ad supplicationem super confirmatione societatis, & quod ea finita restituātur 2000. alias fructus soluerentur ad duodecim pro centenario loco dānorum, & interesse fuit responsum d. taxationem absq; aliqua probatione dicti interesse esse vsurariam, & illicitam, idcircò confirmationē illi robur aliquod tribuere nō posse, c. super eo de vsur. Couar. resol. lib. 3. c. 1. nu. 8. vers. secundò expressius: ea sanè ratione, quia cum vsuræ sint prohibitæ, ēt de iure diuino c. quia in omnib. & d. c. su per eo de vsur. c. pleriq; 14. q. Papa non dispensat contra ius diuinum, & super pacto vsurā sapiente D. Thom. par. 2 q. 94. art. 5 per tot. dixerunt tamē Domini dispensationem sustineri posse in terminis iuris communis nempè, quādo probaretur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, non autem simpliciter, & absolutè Dec. d. consil. 322. nu 4. quod quidem erit probādum, vt Rota postulat iuxta decis. Mohed. 208.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Senioris.

Lucana de Insula Sancta. 6. Iunij 1575.

ARGVMENTVM.

Clericus contrahens matrimonium præsertim cū consanguinea ipso iure amittit beneficium etiam quod non sequatur copula, & ēt quod matrimonium sit nullum alia ratione; quàm consensus.

SVMMARIVM.

Testes deponentes articulum verum cēsentur deponere omnia contenta in articulo esse vera nu. 1.

Matrimonium de præsenti censetur probatum per immissionē anuli. nu. 1.

Clericus matrimoniū cōtrahēs ipso iure beneficiis priuatur. n. 2.

Clericus contrahens matrimonium priuatur beneficiis etiam non sequuta copula, & etiam quod matrimonium sit nullū alia ratione, quàm defectu consensus nn. 3. & 4. vbi declaratur, quando in matrimonio dicatur deficere consensus.

Subreptio, quæ verisimiliter non mouisset Principem ad concedendam gratiam, non vitiat gratiam.

DECISIO VIII.

1 IN vna Lucana de Insula Sancta 6. Iunii 1575. coram Reuerendo Patre D. Lancelloto fuit conclusum, quod Michael contraxit Matrimonium cum Virginia de anno 1565. de mense Septembris vt bene probant primus, & secundus testis, qui licet in secundo interrogatorio præcisè non recordentur de anno, tamen posteà fatendo dictum articulũ verum, in quo cõstruuntur dicti mensis, & annus, censentur expressè deponere de eorum mense, & anno. Nõ obstat, quod verba de quibus deponit quintus, & sextus testis important sponsalia de futuro, non autem Matrimonium de præsenti, vt per Couarr. super 4. lib. decret. c. 3 §. 1. nu. 4. respectiuè præsertim cum in continẽti fuerit subsequuta annuli immissio, vt deponũt testes nam per hunc actum denotantẽ consensum coniugalẽ probatur etiam Matrimonium de pręsenti vt latè per Couarr. d. c. 4. nu 3. in principio.

2 Maximè quia idem Michael confessus fuerat dum examinaretur se suscepisse filiũ ex Virginia sub 29. vel 30. Octobris 1566. & postcà de anno 1576. 16. Ianuarij fuit conclusum, quod Matrimonium fuit contractum per verba de præsenti, vndè inducebatur vacatio Beneficij ipso iure c. 1. de Cler. coniug. & ibi glo. in verf. derelinquendo in prin Quæ quidem cõclusio est approbata per Couarr. in Epit. 4. lib. par. 2. c. 6 § tertio num 4. & hanc opinionem tenet Collect. in c. Ioannes nu. 1. in fine de cleric. coniug.

3 Quæ conclusio procedit etiam si nõ fuerit subsequuta copula, iuxta decisionem primam eodẽ titulo in nou & primam de sponf in antiq. & procedit etiam vbi Matrimoniũ fit nullũ ex alia ratione q̃ defectu consensus, quia eo ipso, quod Matrimonium contraxit, habuit beneficium pro derelicto, & propterea non debet esse melioris cõditionis eo, qui cõtraxit licitè, vt trad. Io. Andr. in d. c. Ioannes col. penu. q. 16 1. cæteri sequunt Rom. cõs. 285 col. 3. nu 5. verf. tertiò videamus. Abb. in d. c. 1. nu. 2. & in fi. B. iscien. q. 10. qua st. Dominica, Marsil. singul. 386. Aufrer. in addit. ad decis. Tolos. 239 in fi. Staffil. de lit. grat. fol. 15. verf. poslit tamẽ Rebuf. super reg. de publican. in fi. Ias. in l. Vbi patrem nu. 24. C. de transact. Gig. de pens. q. 24. nu. 2. Couar. d § 3. & est communis opinio, vt ait Barbo col. 16. cõs. 2. in fi verf. Præterea Imol. d. c. Ioannes nu. 24. verf. quartò cas.

4 Nec placuit Dominis fundamentum factum ex aduerso ad probandum hic adesse defectum consensus, quia licet non fuerit probatum in hoc Matrimonio interuenisse Parochum, prout disponit Cõciliũ Tridentinũ sess. 24 de reformat. c. 1. quod habet decretũ irritans inducẽs resistentiã in actu in contrarium gesto, dixerunt tamen Domini, q̃ etiam lex cum decreto irritanti resistit Matrimonio contracto cũ consanguineo, & communiter cõcludũt supradicti Doctores induci vacationẽ, quia in hac materia inspicitur factũ ipsum, non autẽ facti inualiditas, proptereà tũ e dicitur deficere consensus, quãdo nullo modo fuit præstitus, vt exẽplificant DD. in contrahente per metum, vel nõ habente intellectum non autẽ quando est præstitus, & illũ lex annullat, imò dicunt quod Conciliũ in eius prohemio nõ negat Matrimonio clandestino adesse cõsensũ. Nec obstat, quod tunc in-

5 ducatur talis vacatio Beneficij, quãdo adest talis nullitas Matrimonii, quæ inducit impedimentum publicæ honestatis, q̃ oritur ex cõsanguinitate, & tunc vt dictũ est vacat beneficium per contractũ Matrimonii cum cõsanguineo, vndè est verificata narratiua Iuliani narrantis quod Beneficiũ vacauit per Matrimonium per verba de præsenti, verum est quod fuit legitima subreptio secũdum subiectam hanc materiam. Præterea cũ talis subreptio verisimiliter non mouisset Papam ad concedendum non vitiat, Aegid. decis 4. cum vulg.

ROBVSTERII.

Romana, seu Cesenaten̄ Rescissionis instrumenti. Lunæ 27. Iunij 1575.

ARGVMENTVM.

Delicta difficilis probationis, prout est furtum, dolus, & fraus præsumptionibus probantur, dummodò sint violentę, vnusq; testis de visu cum fama publica delictum non probat.

SVMMARIVM.

Furtum, dolum, fraudem, vel delictum allegans probare debet num. 1.

Furtum, fraus, seu dolus, est delictum, quod occultè committi solet, & quia difficilis probationis, coniecturis probatur, num. 1.

Dolus, fraus, furtum, delictaq; omnia difficilis probationis licèt coniecturis probentur, seu præsumptionibus debent tamen tales præsumptiones esse violentæ in tantum, quod vehemẽs præsumptio non sufficit si q̃ ciuiliter agatur. n. 1.

Dolus probari debet indiciis per spicuis nu. 1. in fi.

Infamia non irrogatur, quando de crimine agitur per viam exceptionis, declara, vt non irrogetur infamia iuris, secus infamia facti nu. 2.

Fama publica iuncta cum vno teste delictum non probat. nu. 2. in fine.

DECISIO IX.

1 QVia pluries per me in relationibus, & c. & resoluerunt Domini non constare sufficiẽter de huiusmodi fraude, ideò esse p̃cedendũ ad totalem exequutionem obligationis Cameralis in allegans furtum, dolũ malum, fraudẽ, vel delictum tenẽ probare l. quoties. §. quæ dolo. de probat. & licet sint ista de his, quæ occultè fiũt, & de his, quæ difficilè probari possũt, nisi p̃ cõiecturas c. 2. de renunc. in 6. gl. in l. apud Iulianũ in prin. de dol. except. quia tamen fraus est etiam delictum. Anchar. cõs 135. nu. 5. Aym. cons. 21. nu. 4. & infamat. l. 1. in prin. l. athleta. l. f. l. furti §. primo de his, qui nor. infam. probari debet ex præsumptionibus violentis, nec sufficit vehemens præsũptio, etiam vbi de his ciuiliter agitur, & Abb. ibi dicit de violenta præsumptione idem probatur in c. præterea de testib. Aret. in c. veniens, in prin. nu. 2 eod. titulo, Egid Boss. in prax. criminal. tit. de conuict. nu. 50. cum seq. & facit tex. in l. dolum, C. de dolo, quòd dolus probari debet indicijs perspicuis, & Bal. quem passim sequuntur Doctores, cõs. 250 nu. 1. lib. 1. declaratur de indiciis perfectè efficacibus, & ita intelligẽda sunt, quæ not. Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. 1. de eden.

2 Non obstat igitur dum ad probandã huiusmodi fraudẽ, adducitur vnus testis de visu cũ publica voce, & fama, quoniã, & c. neq; obstat q̃ de crimine non agatur, sed excipiatur, quo casu per talem exceptionem nõ irrogatur infamia, ad notata per Bald.

Bald. & alios In l. 1. num. 5. de his, qui not. infam. & inst. de furt. in princ. Quoniam respondetur, quod saltem infamia facti irrogatur ex tali exceptione in actis probata, c. super his de accusat. c. super eo de elect. glo. in d. §. quemadmodum. glo. resti. post princ. Abb. in d. c. super eo, col. 2. & ibi etiam additio, & hæc infamia facti sufficit ad effectum, de
* quo agitur: nam communiter tenent Doctores, quòd si de crimine agatur, siue agendo, siue excipiendo, non sufficit fama cum vno teste Bald. in c. cum literis.

ILL.MI D. CARD.IS SERAPHINI.

Romana Turris Bubalariæ. Lunæ 7, Nouemb. 1575.

ARGVMENTVM.

Census impositio cum pacto, quòd vẽditor teneatur illum redimere infra quatuor annos dicitur illicita, & vsuraria, & totũ contractũ vitiat, nisi in instrumento ad sit protestatio, quod pacta non apponenda habeãtur pro non appositis, tunc enim vitiatur pactum, sed non contractus census.

SVMMARIVM.

Census impositio facta cum pacto, quod venditor teneatur infra quatuor annos censum redimere, contractum vitiat. num. 1.

Substantia actus remota remouetur, & ipse actus nu. 1.

Pacta, quæ non sunt contra substantiam contractus, sed circa accidentia, licèt sint illicita non vitiant contractum, sed vitiantur. nu. 1. in fine, & nu. 2.

Census impositio facta cum pactis non approbatis à Bulla Pij Quinti non vitiatur in totum, sed tantummodo vitiantur pacta, stante protestatione, quod quæ sunt contra formam Bullæ habeantur pro non appositis. nu. 3.

DECISIO X.

1 FVit resolutum pactum appositum in cõtractu census, quod venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere censum vitiare contractum census per reg. c. fi. de condit. appos. cum ibi not. l. per seruũ §. fi. de vsu, & habit. Bald. in l. pater. de adop. Bart. in l. 2. num. 3. C. de iure emphy. Doct. in auth. ingres. C. de sacrosanct. eccles. Huius conclusionis inter cætera potissima ratio est illa, quam tradit Bald. in c. 1. §. fin. nu. 7. per quos si num. quia pactum hoc in ipso contractu census appositum tendit ad perimendum ipsum actum, cum sit contra ipsius actus substantiam, qua remota remouetur ipse actus, Abb. in d. c. fi. num. 4. deficit enim consensus, qui requiritur pro substantia ipsius actus, itaq; videtur, vel quod partes voluerint facere actum elusorium. l. an inutilis in prin. de accept. vel ꝙ voluerint in aliã speciem contractus consentire, ut in casu proposito, in quo potius vr̃, quod voluerint contractũ pignoris, vel fœneratitium à iure reprobatum constituere, vt per Laur. de Rodulph. in tract. de vsur. par 2. q 61. Guid. Pap. decis. 477. cum alijs per informantes allegatis, vbi verò pacta non sunt contra substantiam, sed circa accidentia, licet quàuis sint illicita vitiantur, & nõ vitiant, consensus enim circa substantiam contractus non deficit.

2 Non obstat text. in l. non precario de precar. tũ quia illud pactũ potius est cõtra naturalia, quàm contra substantiã, & multi ex DD. tenuerunt, tum etiam quia non procedit, vbi pactum facit, vt cõtractus in aliam speciem transeat, qui est casus noster, ita post Bart. in l. vbi ita donat. de donat. caus. mort. tradunt scrib in d. auth. ingressi Dec. consil. 493. in fi. Cagn. in l. contract. num. 20. de reg. iur. In
3 isto casu res transit sine difficultate, nempe quod
pactũ vitiatur, & non vitiat, stante cõsensu vtriusque partis, quod apposita contra formam Bullæ
pro non appositis habeantur, aliàs huiusmodi pactum, quod pro non appositis habeantur, frustra
occuparet membranas.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Societatis, Veneris 9. Maij 1578.

ARGVMENTVM.

Fructus societate disdicta non debentur neque ex pacto, neque ratione lucri cessantis.

SVMMARIVM.

Fructus societatis officij illa disdicta non debentur, neque ex pacto, neque loco damnorum, & interesse nisi præcedant protestatio, & requisita interesse lucri cessantis. nu. 1.

DECISIO XI.

1 FVit resolutum non deberi fructus pecuniarum hæredibus Leonis post disdictam societatẽ, ex pacto. n. non debẽtur, vt fuit resolutum in causis, Romana 1000. seu Bon. 2000. & Romana Societatis corã Reuerendo D. Corta, & Reuerendo Patre D. meo Lancello. to. Minus ẽt loco damnorũ, & interesse, quia nõ præcessit prestatio hr̃dũ Leonis, & testes nõ probant reqsita interesse lucri cessãtis iux dec. Mohc. 208.

CANTVCCII.

Florentina Bonorum. Lunæ 26. Maij 1578.

ARGVMENVVM.

Ex sequenti summario sumas argumẽtum.

SVMMARIIVM.

Testes deponentes super valore rei venditæ, an & quando valorem probare dicantur; Multa explicantur. nu. 1. & 2.

DECISIO XII.

1 DOmini dixerunt in dictis testium examinatorum pro parte Illust. D. Aloysii non esse recedendum à resolutione alias facta die 10. Decembris 1576. Testes enim non probant talem valorem istarum terrarum, vt venditio dicatur cessisse in euidẽtem vtilitatem Monasterij. Primus enim testis super 10. c. in rub. de valore terrarum æstimat valorem istarum terrarum ex iudicio suo, quod iudicium suũ est priuatum, & nihil deponit de communi æstimatione, & fundatur super redditu fructuũ, prout 2. & 3. & 6. super eo, & affirmatiuè deponunt de hoc valore, & nullũ verbũ de nõ excessu, præter sextũ, q est vnicus,

Ascensus autem ad valorem 20, seut. comparitur cum valore 40. cum maiori summæ insit minor, immo si sic attenduntur dicta illorum testium, coadiuuatur intentio monialium; Secundus enim testis iuxta sextum dicit, quod ratione incōmodi stadium terrarum fuit venditum quadraginta aureis. Et tertius iuxta nonum. Quod autem hoc casu maximum versetur incōmodum Monialiū, patet ex dicto primi iuxta 17. & ex eo, in quo partes conueniunt, quod terræ de quibus agitur, adhæreant huic Monasterio, ex qua commoditate, & incommoditate augetur, & minuitur pretium, ad effectum inducendi, & tollendi læsionem, & solus valor fructuum non attenditur, Pinell. in l. 2. part. 3. c. 4. nu. 17. cum seq. C. de rescind. vend.

2 Non obstant depositiones testium super vtilitate venditionis, quia ex eo iudicant hanc venditionem vtilem Monialibus, quia ex pretio collato in prædijs extra Ciuitatem Florentinam vberiores fructus percepissent quam ex his terris, quæ ratio Dominis non placuit: nam cum in colligēdis, & transportandis fructibus multæ sint necessariæ impēsæ, quibus nō subiacebāt bona sita in Ciuitate, vtiq; non potest dici cessisse in euidentē vtilitatē Monasterij huiusmodi alienationē pręcipuè cum ex depositione tertij testis super quarta appareat, quod istæ terræ erāt in statu meliorationis & non deteriorationis, & ex eiusdem assertione super quinto colligitur, quod multos fructus pręter annuum redditū 60. aureorū percipiebāt moniales ex istis terris, q fructus vna cū d. redditu facilè ęquare possunt, id quod deductis oneribus ex pdijs extra Ciuitatē percipi posse; asserūt testes.

SIMONETTE.

Oscen̄ Hæresis.

ARGVMENTVM.

Manifestam hæresim sapit cōsulere dæmones pro sciendis occultis.

SVMMARIVM.

Hæresim manifestam sapit pro sciendis occultis dæmones consulere.

DECISIO XIII.

1 IN causa Oscen̄ corā Domino Vgone fuit iudicarū sapere manifestā hęresim consulere dæmones, ut inueniantur thesauri, & vt sciāt occulta per gl. in c. accusat. §. sanè de hęrer. in 6. per c. 2. de Sortileg. & c. erubescūt. 32. distinctio.

ILL.MI D. CARD. LIS SERAPHINI.

Romana releuationis indemnitatis. Veneris 9. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

Dominus ex delicto familiæ tenetur, quādo delinquitur in eo, in quo quis est præpositus, nisi præpositus fuerit homo bonæ famæ, & non solitus delinquere, & quid de notario substituto committēte falsum, An Dominus Notariatus pro eo teneatur.

SVMMARIVM.

Dominus tenetur pro delicto familiæ, quando delinquitur in eo, in quo quis est præpositus nu. 1. Declara nisi præpositus sit bonæ famæ, solitus cum integritate se gerere, nec delinquere d nu. 1. & 2.

Qualitas hominis mala in genere non infert ad delictum in specie num. 2 notarius substitutus si falsum committat, an Dominus notariatus pro eo teneatur, & an illum exhibendo liberetur, nu. 3.

DECISIO XIV.

1 INspecta dispositione iuris cōmunis quamuis Gerardus, & arendatarij habeant regulā contra se, quod D. teneatur ex delicto familiæ, quando delinquitur in eo in quo quis est prępositus, ad Bart. in l. 1 §. si familia de publ. cum alijs allegatis, tamen limitatio est in eorum fauorem, quando præponitur homo bonæ famæ, cognitus, & qui solitus est cū integritate se gerere, nec delinquere, vt per Bal. cōs. 121. lib. 2. Castr. in l. videamus loca cum alijs per D. Benettum allegatis, & æqualitates benè pro eorū parte probantur. Ne-
2 que tollitur hæc probatio per contrarias creditorum probationes, cum non concludant in specie super istis qualitatibus, sed super alijs ex quibus nō infertur necessario, quod Cinthius esset adeò peruersis moribus, vt talia de eo suspicari possent prout tradit Felyn. in cap. Petrus, num. 7. de homicid. Neque confessio Gerardi concludit ad suspicionem committendi falsum sed alia quæ cōcernunt, diligentiam in exercendo officium, quæ deducūtur ex l. naut. caup. stabul. nō applicatur huic materiæ, & sant specialia ratione personarum in illo edicto comprehensarum.

3 Verùm inspecta dispositione Bullę Domini resoluerunt Dominum teneri: cum enim disponat de substitutis approbatis à iudice, ita quòd nulla culpa Dominis imputari possit, quod istis sic approbatis negotia committant, non potest earum dispositio limitari, vt procedat vbi culpa præcedit casum, maximè cum disponatur quod etiamsi exhibeatur ille substitutus, si non est soluendo, tamen Dominus teneatur, & tamen de iure communi ex duobus capitibus non tenebatur, tū quod non poterat imputari mala electio stante iudicis approbatione, tum quia exhibebat eum Roman. cons. 11. cum ibi ad notat. nec placet, quod Bulla fel. record. Pij IIII. non loquatur de Notarijs Auditoris Cameræ, quia immo illos comprehendit, cum sæpius in eadem fiat mentio A. C. & generaliter loquatur, & maius in his versabatur periculū stante ista consuetudine c. vbi periculum de election. in 6 an vero Gerardus, vel arrendatarij teneantur vigore prætensæ Bullæ, videndū erit particulariter.

ILL.MI D. CARD. LIS SERAPHINI.

Romana Releuationis Indēnitatis. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

Sententia in contumaciam lata pro aliquo delicto contra reum tertio non nocet, & quid de notario substituto in contumaciam condemnato pro falsitate, an Dominus notariatus pro eo teneatur.

SVM-

SVMMARIVM.

Sententia in contumaciam lata contra aliquem, tertio non nocet. nu. 1. vbi ampliatur hæc conclusio, siue teneatur de delicto, seu culpa sua.

Notarius substitutus si pro falso fuerit in contumaciam cõdemnatus Dominus Notariatus pro eo tenetur ad damna, & interesse num. 2.

Contumacia non caret culpa, immo dicitur delictum, & pro eo, quis potest excommunicari. num. 2.

DECISIO XV.

1 LIcet regula sit, quod sententia contra Reũ contumacem lata non noceat tertio non citato l. cum filiusfamil. & ibi Bart. de verbo. oblig. Rom. cons. 154 nu. 5. Alex. cõsil, 84. lib. 3. Corn. cons. 42. nu. 9. lib. 2. cum alijs per informantes congestis, & siue quis teneatur de delicto, siue de culpa sua in terminis Bullæ necesse est, vt legitimè de ea constet, ad hoc vt noceat tertio, & ideò in casu isto non vr̃ probata, cum sententia sit lata in contumaciam non citato Gerardo. l. qui repudiatur. §. si. l. Papinian. §. meruisse, de inoffic. testam. Alex. cons. 84. nu. 4. facit text. in l. 2. C. de fid. instrum. vbi Bald. & Salye.

2 Tamen Domini concordes fuerunt, quod in casu isto Domini creditores satis sint in probatis ad obtinendum contra Gerardum, cũ ex dispositione Bullæ teneatur etiam de culpa, quę notoria est, cum Cinthius se absentauerit, & adhuc sit contumax, & hæc contumacia, nedum culpa non caret, sed etiàm delictum præ se fert, ita vt propter eam possit, quis excommunicari, Ægid. decis. 242. nec potest dici, quod Cinthio comparenti aliqua cõpetere possit defensio, cum testes instrumentarij negent se interfuisse contractibus ab eo cõfectis, nec exhibendo Cinthiũ liberaretur Gerardus nisi is esset soluendo, vt præcisè in Bulla habetur. Quare omnibus simul consideratis, negari non potest, probari talem culpam, ad quam præstandam Dominus officij teneatur.

ALDOBRANDINI OLIM Clementis Octaui.

Mediolanens. Cãbiorum. Lunæ 19. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

In contractu mutui quicquid sorti accedit, vsura est, sed vsura non datur in alio contractu, quàm mutui, vel in mutuum resolubile.

SVMMARIVM.

Vsura est, quicquid sorti accedit in mutuo, num. 1.

Vsura committi non potest sine mutuo, aut alio cõtractu in mutuum resolubile. nu. 4. in fine, & nu. 8.

Illatio ex diuersis fieri non potest nu. 5.

Vsuraria existente prima radice, & infecta, quicquid inde procedit dicitur vsurarium. nu. 6. vbi declaratur hoc procedere inter easdem personas non inter diuersas.

Vsura probanda est per eum, qui illam allegat. nu. 7.

Vsura crimen est ecclesiasticum nu. 7.

Vsuræ præsumptio cessat, vbi alia præsumptio capi potest. n. 7.

DECISIO XVI.

1 CVm in causa Mediolanens. Cambiorum, siue vsurarum, iam ad fauorem Dominorum de Cusanis fuisset resolutum contractum initũ inter Michaeles, & Arnolphinos, & D Paulum Sormãnium ex vna, & D Forlù ex alia cõtractum mutui, & consequenter accessionem librarũ 32932. continere vsurariam prauitatem, cum quicquid sorti accedit vsura sit. l. rogasti. §. si tibi, vbi Doctore, ff. si cert. petat. c. consuluit de vsur. & pro parte D. Sormannij prætenderetur, quod quamuis hoc esset verum, exinde tamen non vitiaretur contractus, quem prætendebat esse inter Cusanos, & ipsum, super quo asserebat, iam iudices laicos prouinciales, nec ad cognitionẽ iudicis ecclesiastici pertinere cognitionem illam, an inter eos nouus; vel ne contractus celebratus fuerit, sed supposito, quod adesset solum ad eius cognitionem pertinere, An ille esset vsurarius, vel ne, è contra autem cum negarent Cusani aliquem cõtractum inter ipsos intercessisse, asserentes dupliciter fuisse grauatos à iudicibus laicis, tum quia fuerunt cõdẽnati ad soluendum debitũ alienum, tum, & secundo quia, & illud debitum erat vsurariũ, & cum ab initio contractus fuerit feneratitius, dicebãt omninò vidẽdum esse, An inter eos, & Sormãnium intercesserit aliquis nouus contractus, & qualis ille fuerit, ex quo alia rõne, Sormannius vsuræ crimen euitare non põt, nisi interuentu, vt dictum est, istius noui cõtractus; pro faciliori igitur decisione huius difficultatis, prius super hoc consultis Dominis, dubitaui stante resolutione iam facta. An sit sufficiẽter fundata intentio Dominorum de Cusanis, cõtra D Sormannium super vsuraria prauitate.

2 Et domini supradicta die concluserunt illã sufficienter fundatam non fuisse, tenentur enim Cusani, probare hãc vsurariam prauitatem respectu partitæ, de qua loquuntur sententiæ DD. Philodoni, & Porri, quas sententias veluti canonizantes, & approbantes partitam vsurariam, & infectam reuocandas censuit Vicarius Mediolani, de cuius sentẽtiæ iustitia, & validitate agitur. loquit enim Vicarius in sua sentẽtia, decernimus, & declaramus partitam librarum 32937. nũcupatam *del Forlù* de qua in dictis sententijs, ac omnia, & singula eidem partitæ accessoria, & ab ea dependentia, seu prouenientia, necnon laudum, seu sententiam latam, seu promulgatam respectu dictæ partitę, tam per prędictum Illustr. D. Philodonum, quàm per Illustr. D. Porrum factarum sub ficto, & palliato nomine cambiorum, fuisse, & esse vsurarias, vitioque vsurarum subiacuisse, & subiacere, & vsurariam prauitatem in se continuisse, & continere, & tanquã tales, & talia, ob id nullam, nullas, & nulla declarãda, & declarandas fuisse, & esse, & declarari debere, prout declaramus, dictamque partitam librarũ 32932. in creditum prædicti Domini Sormannij, à & in debitum Illust. DD. de Cusanis poni, & dictas declarationes, & condemnationes in fauorem Illustr. D Sormãnij, vt prędicitur fieri minimè potuisse. Licèt igitur, Vicarius damnasset vti fœneratitiam partitam, quam iudices laici mandarunt poni in creditum Sormannij, & in debitum Cusanorum, loquendo enim de huiusmodi partita semper relationem habet ad sentẽtias prædictas, quas ob id dicit iniustas, & nullas, quia continent vsuram vt l. asse toto. de hæred. instit. licet enim iudex regulariter non teneatur assignare causam in sententia, Vicarius tamen assignauit causam quare declarauit sententias iniustas, & nullas, eo quia veluti canonizantes dictam partitam subiacebant vsurarię prauitati, vt denotat illa dictio, ob id, ex quo apparet, quod ad istam causam restringit suam reuocationem.

3 Si igitur Dom. Cusani volunt sustinere suam Vicarij tenentur probare partitam, de qua loquũtur sententię iudicũ laicorũ continere vsurariam prauita-

prauitatem, quo stante, cum sententiæ Philodoni, & Porri non loquātur de partita cantāte inter Forlù, & Sormannium, sed ea quæ versatur inter Cusanos, & Sormānium, Philodonus enim declarat partitam librarum 32917. descriptam in dictis computis datis à Cusanis Sormannio ponendam esse in creditum Sormannij, & in debitum Cusanorum, nulla habita ratione verborum *sopra di lui* descriptorum in fine d partitæ incipientis, & scuta 16549. nisi quatenus dicta vltima partita, robur, & vigorem accipiat ab allegato computo à parte R. nuper pro parte Cusanorum deducto, in sententia autem D. Porri legitur, insuper declarauit, & ordinauit partitam librarum 32937. descriptam in computis datis prædicto Domino Sormannio, & de qua fit mētio in dicta ordinatione ponēdam esse, & poni debere in calculis inter dictas partes faciēdis in creditum prædicto D. Sormānio, & in debitum prædictis DD. fratribus Cusanis prout in dicta ordinatione etiam nulla habita ratione exceptionis resultantis, & propositæ per Dominos de Cusanis super computo à parte R. & successiuè nulla habita ratione partitæ scutorum 16549. fundatæ super dicto cōputo à parte R. de qua fit mentio in ipsa ordinatione Illustr. D. Philodoni.

4 Ex quibus, vt dictum est, apparet sententias loqui de partita posita in debitum, & creditū inter Cusanos, & Sormannium, nō autem de ea, quæ vrgeret inter Forlù, & Sormannium, cum igitur itē deducant Cusani, ex quo appareat, qd partita descripta in dictis computis inter ipsos, & Sormannium, contineat mutuum inter prædictos Dominos Cusanos, & Sormannium, nec ratione mutui accessionem aliquam solutdam a Cusanis ratione pecuniarium sibi Sormannio mutuatarum, non potest dici, quod Cusani fundent intētionem suam inter ipsos, & Sormanniū super vsura; quiequid sit inter Sormannium, & Forlù, quia de hoc secundo casu non loquuntur sententiæ Porri, & Philodoni, sed de primo sine mutuo autē, aut alio contractu in mutuum resolubile vsura consistere nequit e. consuluit. de vsur. Henric. Boich. in c. ciuitate. nu. 5. de vsur. Abb. nu. 2. in rubr. de vsur. vbi latè Bero. nu. 37 & in c. 1. nu. 75. de in integr. restit. & liquet ex definitione vsuræ.

5 Non obstat, quòd mutuum fuerit inter Forlù, & Sormanniū, quia non agitur inter Forlù, & Sormannium, sed inter Cusanos, & Sormannium, inter quos nullum mutuum probatur intercessisse, & ex diuersis fieri non potest bona illatio l. Papinianus exuli. de minor.

6 Non obstat, quòd existēte prima radice vsuraria, & infecta, quicquid indè pcedit dicatur vsurarium cum illa semper attendatur ad cumul. per Parif. cons. 54. num. 56. lib. 1. quia hæc omnia benè procedunt inter easdem personas, prout loquuntur omnes Doctores allegati, sed inter diuersas personas non concludit, inter easdem enim personas fundata est semel intentio actoris super primo contractu inter eos inito, sed quando variatur persona, argumentum necessario non concludit, quia non sequitur, vsuram ab initio contraxi cum Titio, ergò hoc vitium etiā infertur inter me, & Sempronium, & tollitur id, quod pro parte Cusanorum adducebatur, quòd fundatam habebant intentionem super primo cōtractu, & quod Sormānius si vult excludere vsuram debet docere de nouo contractu, quia DD. dicebant, si res ista, inter Forlù, & Sormannium ageretur, argumentum concluderet, sed cum res sit inter diuersas personas, aliundè tenētur Cusani probare vsuram inter ipsos, & Sormannium quàm ex eo, quod contractus initus cū Forlù sit fœneratitius, sufficit enim Sormānio dicere Cusanis, quoad vos liberas edes habeo, non enim docetis, me aliquid illicitum vobiscum commisisse.

7 Et consequenter non obstat, quod nouus contractus non præsumatur, & debeat probari per allegantem, & quod sufficiat Cusanis negare aliquē inter eos intercessisse contractum, & c. quia cum Domini de Cusanis sint actores in hoc iudicio vsurariæ prauitatis, & D. Sormannius Reus, prout etiam ita appellat partes Vicarius in d. sententia, tenētur ipsi probare vsuram intercessisse inter ipsos, & Sormannium vulg. l. ei qui de probat. idque tanto magis, cum regulariter vsura non præsumatur, cum sit crimen, & delictum ecclesiasticū, Bal. cons. 39. nu 6 lib. 3. & propterea eam allegans probare debet, Aym. cōs. 48. nu. 8. imo vbi alia subest præsumptio cessat præsumptio fraudis, & vsurarum Bald. cons. 18. in fine lib. 1. & hinc etiam tollitur, quod dicebatur sufficere probare actum illicitum, quia excusationem debet Sormannius probare, quia hęc omnia procedunt, si res ista esset cū Forlù, sed cum sit cum Cusanis ipsi tenentur probare Sormannium secum aliquid illicitum perpetrasse, quod non probant.

8 Sicut non applicatur, quòd vitium existens in contractu influat in sententiam ipsum exequentē Fulgos. cons. 73. col. 3. Dec. cons. 475. num. 15. quia sententiæ iudicum secularium, vt supra dictū fuit non loquuntur de contractu inito inter Forlù, & Sormannium in quo consideratur mutuum, sed de partita posita in computis inter Sormānium, & Cusanos, inter quos hoc casu non ostēditur aliquod mutuū, nec aliqua accessio propter mutuū, quo casu vt suprà dixi considerari inter eos non potest vsura, Bald. d. cons. 18. in fine lib. 1. nec facit quod respectu Sormannij contineat vsuram, ex quo eis mediantibus exigit vsuras, quia nullas vsuras exigit mediātibus huiusmodi sententiis à Cusanis; si enim Cusani ipsi nolunt vsuras, cum inter eos, & Sormannium non ostendatur aliquod mutuum, non potest dici etiam quod Sormannius ab eis exigat vsuras.

9 Non obstāt demonstrationes allegatæ ad ostēdendum identitatem, quia ad hunc effectum, necesse est, quod sit idētitas contractus ex quo proficiscitur vsura, non autem ab identitate summæ, vel alterius qualitatis, non ergò concludit, eadem est quantitas, quæ fuit à Sormannio mutuata Forlù, ergò idem est contractus inter Sormānium, & Cusanos, & c.

ALDOBRANDINI OLIM Clementis Octaui.

Æsina Bonorum. Lunæ 28. Decembris. 1581.

ARGVMENVVM.

Ex summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

Testes iurati extra terminum nulliter postea examinati dicuntur. num. 1.

DECISIO XVII.

1 Domini nō obstante constitutione, & attestatione duorum Notariorum, steterunt in resolutis. Quicquid enim sit de veritate d. attestationis, examen est nullum, quia testes iurarunt extra terminum triū dierum

dierum præfixum ad probandum, qui terminus, vti dilatio probatoria, dicitur continuus, & non vtilis, Maiant. de ord. iudic. par. 6. tit. de dilat. nu. 15. quo fit, vt nihil referat, q intra illos tres dies inciderit Festum Annunciationis Beatissimę Virginis, quod festum sanatur per constitutionem, vt iam fuit resolutum.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI Senioris.

Firmana Bonorum, Veneris 1. Iunij 1582.

ARGVMENTVM.

Stilo effici potest, vt testes parte nõ citata examinati probent.

SVMMARIVM.

Testes parte non citatu examinati, & non repetiti probant sic stilo existente. num. 1.

DECISIO XVIII.

1 PRæsuppositis hinc inde deductis, An constet Ser. Dominicum Roscium fuisse vsurarium manifestum, ad effectum, vt substitutio de qua in asserto eius testamento sit nulla, & irrita; nisi testes examinati pro informatione curię parte non citata repetantur formiter, vel probetur stilus de partibus, quod illis detur fides, Domini tenuerunt non constare de vsuraria prauitate, nam cęterę alię probationes modicum faciunt.

CANTVCCI.

Romana nullitatis census, 4 Februarij 1583.

ARGVMENTVM.

Census impositus ad rationem octo pro centenario cũ pacto redimendi, quandocunque, An sit vsurarius, & an vitietur per pactum, quod emptor census, qui domum super qua est impositus conduxit expelli non possit etiam locatione finita nisi prius facta per vẽditorem census redemptione, & extinctione.

SVMMARIVM.

Census impositus ad rationem octo pro centenario, & cum pacto redimendi quandocunque est licitus, & nullam continet vsuræ suspicionem. num. 1.

Pactum, quod census sit liber ab omni onere non repugnat naturæ contractus. nu. 2.

Pactum in venditione rei immobilis, quod onera pertineant ad venditorem est contra naturam contractus venditionis, & vsuræ inducit præsumptionem, d. nu. 2.

Pactum, quod emptor census, qui domum super qua est impositus conduxit expelli nequeat etiam locatione perfecta, nisi prius facta per venditorem census redemptione, & extinctione licet videatur per viam indirectam contra naturam compellit venditor ad redimendum potest tamen non vitiatur contractus. num. 4.

DECISIO XIX.

1 FVit conclusum censum de quo agitur fuisse valide impositum cum iuxta Bullas Martini, & Calisti ad rationem octo pro centenario, & cũ pacto redimendi, quandocunque impositus fuerit, qui contractus licitus est, & nullam cõtinet vsurariam prauitatem ad latè deducta per Corrad. de contract. quæst. 83. & Couar. var. resol. lib. 3. c. 8. num. 5.

2 Non obstat pactũ, quod census sit liber ab omni onere, quia hoc non repugnat naturæ contractus nihil n. impedit quo minus ego possim emere annuum censum immunem, & exemptum ab omni onere; Natt. cons. 198. num. 13. lib. 1. Roland. cons. 40. num. 35. lib. 2. ex aduerso allegati loquuntur in venditione rei immobilis cum pacto, quod onera pertinerent ad venditorem, quod pactum cum sit contra naturam contractus venditionis inducit præsumptionem vsurarum idque apertè ostenditur ex verbis Bald. quem ipsi citant consil. 311. num. 10. lib. 5. vbi firmat pactum, quod venditor teneatur soluere gabellam, & agnoscere alia onera contractus, & rei venditę esse contra naturam contractus venditionis, & inducere præsumptionem vsurarum, Veron. de simul. cõtract. præsumpt. 6.

3 Non obstat pactum, quod ex quocunque euentu etiam incogitato nulla peti possit reductio: nec defalcatio, quia hoc pactum in instrumento census non legitur.

4 Non obstat pactum, quod emptor census, qui domũ super qua impositus fuit conduxit nõ possit expelli etiã finita locatione nisi facta prius per venditorem redemptione, & extinctione census ex quo pacto videtur per quandam viam indirectam compelli venditor census ad illum redimẽdum, quod est contra naturam census, quia licet huiusmodi pactum verum, licitum, & honestum, non videatur, non tamen vitiat contractum census cum enim respiciat locationem, & non sit cõtra substantiam contractus census vitiatur, & non vitiat ad trad. per Bart. & Doct. in l. vbi ita donatur. ff. de donat. caus. mort. & in specie Couar. var. resolut. lib. 3. c. 8. num. 7. circ. med.

RVBEI.

Placentina Vsurarum, 1. Iunij 1584.

ARGVMENTVM.

De pluribus præsumptionibus arguentibus simulationem contractus.

SVMMARIVM.

Simulatio, vt arguatur ex modicitate pretij quãta debeat esse ista modicitas. num. 1.

Simulatio arguitur ex pluribus contractibus vno post alium factis. num. 2.

Simulatio arguitur ex pacto de retrouendendo nonnisi post certum tempus, & post fructuum recollectionem. nu. 2.

Simulatio arguitur ex pacto, quod venditor sustineat onera, & non emptor, & quod det semina rehabenda tempore, quo fiet retrouenditio. num. 3.

Simulatio arguitur ex pactis in instrumento venditionis de quibus. num. 4.

DE-

DECISIO XX.

1 DIxerűt Domini satis constare de modicitate pretij, non obstantibus pactis pōderatis pro parte Curinorum. Cū enim per secundam resolutionem factā pretium huius prędij esset scutorum 2700. & ipsi soluerint solum 1150. vel ad summum 1160. apparet ipsos soluisse scuta 200. vel circa minus, quā esset medietas iusti pretij, vndè quādo etiam diminueremus sextā partem valoris huius prædij, nihilominus verificantur verba text. in c. ad nostram, de empt. & vend. quòd pretium solutum vix medietatem iusti precij attingit Host. in prin. in d. cap. ad nostram, & in verb. vix Imol. in princ. Corn. cons. 23. nu. 6. lib. 3. maximè vbi concurrunt aliæ coniecturæ, quia tunc videtur sufficere, quod pretiū sit iniustum licèt non ita modicum, Paris. cōs. 54. nu. 69. lib. 1. Afflic. decis. 40. nu. 19.

2 Hic autem plura concurrere videntur suadentia contractū fuisse simulatum, primo instrumenta depositi præcedentis scutorum 700. post quòd fuit facta locatio, ad triennium, & postmodum venditio, & vltimo loco celebratum pactum de retrouendendo separatim, ab ipso instrumento venditionis, tot enim contractus ita celebrati simulationē arguunt ad Bald. cons. 125. lib. 1. Aym. cons. 156. num. 11. Accedit pactum, quod redemptio fieri nequeat, nisi post annum 1570. & quando fiet, quod fiat recollectis fructibus, quod tamen facilius arguit simulationem, Doctor. in l. in emptione. C. plus val. quod agit. & Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 66. Aym. cons. 156. num. 5. Superadditur conuentio, quod Casalis venditor sustineat onera. Paris. d. cons. 54. nu.
3 77. & cons. 55. num. 56. lib. 1. Natt. cons. 198. num. 12. & 13. libr. 1. Additur pactum, quod venditor det semina rehabenda tempore, quo fiet retrouenditio, item prohibetur emptor facere meliorамenta in prædijs, quæ omnia, vt plurimum vti repugnantia naturæ venditionis, & tanquam pacta insolita simulationem arguere solent ex præallegatis.

4 Nec facit, quòd alia pacta diminuant, quia vice versa adsunt alia pacta, quæ augent valorem rei, vt est illud, quod prædium sit liberum ab oneribus impositis, & imponendis, & consequenter quod Casalis vēditor teneretur ipse soluere onera dicti prædij prout etiam soluit. Item pactum de dandis seminibus rehabendis, solum tempore retrouenditionis accedit, quod pactum est restrictum, vt non possit redimi prędiū, nisi infra triennium, quod saltem efficit, vt facilius præsumatur simulatio ex allegatis; maximè quia aggrauat hoc ex alio pacto, in quo fuit conuentum, quod redēptio non possit fieri, nisi recollectis fructibus, quæ omnia non diminuunt pretium, & valorem præfati prædij, &c.

ROBVSTERII.

Romana residui pretij appaltus. Lunæ 25. Iunij 1584. & 4. Iulij 1584.

ARGVMENTVM.

Verisimilitudo quantū operetur in contractibus simulatis præsertim quando verisimilitudo est ipsa causa simulationis,

SVMMARIVM.

Verisimilitudo dicitur cognata naturæ, & ad illam excludendam requiruntur claræ probationes, num. 1.

Simulatio non fraudulenta pendet à voluntate contrahentiū, vt cæteri contractus. nu. 1.

Verisimilitudo quantum operetur, & quæ dicatur probabilis, & verisimilis causa. nu. 7.

DECISIO XXI.

1 BOnæ memoriæ D. Fabianus de Mōte particeps in tertia parte appaltus Aluminis Et retentis eisdem terminis, quod circūscripta prætensione potioris hypothecæ Thobiæ constat de causa simulandi, seu occultādi, & de ipsa occultatione maior pars Dominorū tenuit hodie 4. Iulij 1584. quod in casu isto non cōstat de tali hypotheca, seu iure claro Thobiæ, vt excludatur causa simulationis, & ipsa simulatio, seu occultatio iam considerata, præcipuum fundamentum fuit, quod prætensa hæc hypotheca Thobiæ non est ita clara in facto, & in iure, vt excludatur verisimilitudo, quæ cognata naturæ; & ipsa causa simulandi, vt considerant Bart. Aegid. Anchar. & alij allegati, nam ad effectum de quo agitur nō est necessaria tam efficax causa, & illius veritas, vt alias considerant Bartol. in l. si forte, Castr. Specul. Socyn. Doc. & alij in l. si donatione. 2
C. de collat. sed sufficit opinio, seu animus verisimilis contrahentium, cum simulatio non fraudolenta pendeat à voluntate contrahentium, vt cæteri contractus, l. consilio, & ibi gl. & alij ff. de curat. furios.

2 Merito in istis inspicitur magis verisimilis cōtrahentium opinio, & animus, quàm ipsa veritas, & relevantia causę l. is qui putat, l. hæres institutus de acquiren. hæred. cum alijs per Aret. d. cons. 65. col. penul. vers. in contrarium. Aym. cons. 88. num. 14. & 148. nu. 10. cum seq. & ideò satis dicitur probabilis, & verisimilis causa, quam potuit tollere aliquam difficultatem in facto; vel in iure. Aym. post alios cons. 70. nu. 29.

ALDOBRANDINI OLIM Clementis Octaui.

Coloniens. prætensorum fructuum. 8. Octobris 1584.

ARGVMENTVM.

Hæresis suspicio oritur ex testibus etiā examinatis parte nō citata, & etiam ex eo, quod quis monitus recusauit cum alijs sumere Sanctissimam Eucharistiam in die Paschatis Resurrectionis,

SVMMARIVM.

Compulsoria tribuit iurisdictionem iudici compulsori nō quo ad partes, sed quoad notarios. nu. 8.

Hæresis suspicio, oritur etiam ex testibus examinatis parte non citata. num. 1.

Hæresis suspicio oritur contra eum, qui monitus recusauit in Festo Paschatis Resurrectionis sumere cum alijs Sanctissimam Eucharistiam. nu. 1.

DECISIO XXII.

1 Domini concluserunt inhibendum esse, tum quia literæ compulsoriales nō tribuunt iurisdictionē Iudici compulsori contra partem, vt propterea exhibeat instrumenta, & proprios libros, sed contra notarios, & tertias personas, vt exhibeant documenta pœnes ipsos existentia; Nam quoad partem inspectio est Iudicis causæ, An cogenda sit exhibere, vel ne; Accedit suspicio hæresis, qua laborat; fuit enim sibi opposita hæc exceptio in partibus, & Iudices remiserūt causam ad Rotā, inter quos Iudices aderat vnus nominatus pro parte ipsius Nesel; Item fuit monitus, vt in festo Paschatis Resurrectionis sumeret cum alijs Sanctissimam Eucharistiam, nil fecit de hoc, vel saltem non apparet id fecisse, sed bene, quod resignauit canonicatum liberè asserens nullos percepisse fructus, & concurrunt tot alia, de quibus deponunt testes, licet examinati informiter parte non citata, vt res reddatur multum suspecta, idq; tanto magis quia licèt testes pro sua parte adducti appellent eum Catholicum, & dicant Catholicè viuere eum tamen numquā secundum præcepta Romanæ Ecclesiæ viuere viderunt. Impij enim illi Sicophantę hæretici, nominant se quidem Catholicos, licet non viuant secundum Romanam Ecclesiam; Tutiorem ergo viam eligendo censuerunt Domini inhibendum esse, &c.

GIPTII.

Romana Cambiorum. Lunæ 17. Decemb. 1584.

ARGVMENTVM.

Mercator qui pro alio tanquam fideiussor soluit non potest pretendere dāna, & interesse, & illorum loco cambia, nisi solutionem principali debitori notificauerit, eumq; ad soluendum iterpellauerit.

SVMMARIVM.

Cambia, seu damna, & interesse ob retardatam solutionem mercatori non debentur, nisi ob moram debitoris, & interpellationem sequuta. num 2. & num. 4. vbi declaratur hæc conclusio, & num. 5. & seq.

Mora non habet locum nisi aduersus eum, qui est in dolo saltem præsumpto, seu lata culpa. num. 3.

Ignorantia præsumitur in muliere præsertim in facto alieno. num. 4.

Fideiussor ante solutionem aduersus principalem agere non potest. num. 6. in fine.

Fideiussor pecunias sub vsuris accipere potest, vt creditori satisfaciat, & debitor tenetur ad vsuras, declara, vt nu 7.

Interpellatio requiritur ad hoc, vt debitor, fideiussori, qui pro eo soluit teneatur ad damna, & interesse. num. 2. & omnibus seqq.

DECISIO XXIII.

1 Mandatum ab Auditore Cameræ relaxatū fuerat tam contra Illustr. D. Hersiliam de Monte, quā D. Petrum Antonium Bandinum, qui vt principalis in quadā officij societate pro ipsa se obligauerat, eiusque dicti mandati sortem, & fructus habita iurium cessione soluerat, & summam postmod. similem, vt sibi satisfaceret ad cambium acceperat, & in suis libris D. Hersiliam, vt dicitur per cōto à parte debitricem creauerat, & super cambijs tenuerat, quæ successiuè in pluribus, & diuersis partitis per quinquennium, vel paulo amplius pecunias creditori ex causa societatis solutas D. Bandino restituerat, sed ad damna prouenientia ob moram D. Hersiliæ An debeantur cambia causa proposita Domini postremo ad duas præcipuè difficultates restrinxerunt. Videlicet an isto casu fuisset opus D. Hersiliam prius certiorare, aut interpellare, secundo An de dictis damnis sufficiēter constaret.

2 Quod attinet ad primam difficultatem conclusum fuit interpellationem requiri siquidem negari non posse dicebatur interesse siue damnū absq; mora non deberi ad not. in l. quod te. l. lecta. ff. si cert. pet. glos. in c. cōquæstus de vsur. Gabriel. de solut. lib. 10. Nauarr. in compend. de vsur. n. 46. & hoc adeo verum est, vt pactum nō valeat, quod * mora cessante illud debeatur Aret. qui de communi testatur cons. 151. col. fin. vers. ad secundum dubium, Aym. cons. 320. num. 2. sed mora præsertim regularis absque scientia, vel interpellatione nō committitur, l. mora de vsur. l. Titia § si vsuras de leg. 2. & vtrobique doctr. Bar. & Paul. de Castr. in l. si duo. §. hæc autem verba de constit. pecun. scrib. in d. l. quod te. ff. si cert. pet. Bero. cons. 205. num. 7. lib. 3.

3 Quoniam mora non habet locum nisi aduersus eum, qui est in dolo saltem præsumpto, seu lata culpa, l. fi. §. idem iuris erit ad l. rod. de iactu. Alex. in l. si mora solut. matr. Alciat. consil. 104. tom. 3. lib. 8.

4 Non obstat quod Mohed. decis. 102. in fine cōtrarium tenuerit, quoniam ibi aduersus eum agebatur, qui ad certum diem præcisè restituere debebat aliàs ad omnia damna, & interesse deuinctus erat, & sic ignorantiam nullo pacto prætendere poterat iuxta doctrinam Innoc. quam ipse allegat in c. 1 de vsuris, qui in istis terminis loquitur, & eum multi sequūtur, quos referunt addent. post Rom. cons. 94. & 101. Rolan. cons. 15. num. 2. lib. 1. sed in hac facti specie hoc locum sibi vindicare non potest cum D. Hersilia aliquid Bandino restituere, nisi in euentum solutionis non debebat, quando quidem solutionem istam extitisse affirmat ignorasse, & sibi credendum videtur maximè cum in muliere ignorantia præsumatur, Ias. in l. si quis id quod de iurisd. omn. iud. Mohedan. deci. 157 eoq; magis in facto alieno l. fi. & ibi Bar. ff. pro Soc. Bero. vbi supra nu. 3. ideo dictam. Mohed. decis. casui nostro minime adaptari posse satis dignoscitur.

5 Sed esto quod verisimiliter d. societatis extinctionē sciuerit, non ideo in tali mala fide, & mora constituta censetur, vt sub cambiorum vsuris tenenda esset præsertim si interpellata soluere parata illicò erat secundum Cor. cons. 206. nu. 7. lib. 2. vbi ponderat d. l. quod te si cert. petat.

6 Et interpellationem necessario desiderari, tum ex illa ratione suaderi posse DD. videbatur, quod valde iniquum esset vno, atque eodem tempore, quem obligari, & in mora constitui ad doctr. Bar. in l. cum qui. §. si iuramento. nu. 3. & ibi Castr. de iureiur. Cagnol. qui alios citat in l. 2. quæst. 41. nu. 160. C. de pact. inter empt. & vend. & nonnulla in hunc sensum congerit Grammat. decis. 103. n. 165. Bero. d. cons. 205. num. 11. lib. 3. & ante eum Dec. cons. 2. nu. 5. vers. nam quando tum etiam quia hodie præualeat opinio Angel. & Castr. in l. fideiussor pro venditore de fideiuss. & animaduertit

Galles.

Gallesſ.ad tertiam partem oblig. Cameral. de perſonis peten. exequut. num. 5. ſecundum quod fideiuſſor ante ſolutionem aduerſus principalẽ agere nequeat.

7 Nec quicquam facit obiectum de fideiuſſore, qui pecunias etiam ſub vſuris accipere, & creditori ſatisfacere poteſt. l. ſi vero non remunerari. §. mihi. l. ſi mandatum §. ſi fideiuſſor. ff. mandat. quia ad effectum ſatisfaciendi ipſimet fideiuſſori non applicatur, niſi præcedente notitia, vel debitoris interpellatione per ea, quæ ſupradicta ſunt, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Fauentina Matrimonij. Veneris 1. Febr. 1585.

ARGVMENTVM.

Matrimonium, an & quando diſſoluatur propter viri frigiditatem, ſeu impotentiam.

SVMMARIVM.

Matrimonium propter impotentiam viri, vt diſſoluatur, requiritur cohabitatio per triennium in quo fiat experientia de dicta impotentia. num. 1. & num. 3. vbi declaratur hoc procedere quando impotentia eſt inuiſibilis, & num. 4.

Mariti impotentia, An poſſit probari alio modo, quam per cohabitationem triennalem num. 1. & num. 3. & 4.

Mariti impotentia, & frigiditas probari poteſt per teſtes de tempore matrimonij, & ante matrimonium num. 2.

Mulier An ſit deflorata, nec ne ſtatur dicto obſtetricum, etiã quod maritus eam defloraſſe affirmet. num. 2. & num. 5. vbi An hæc obſtetricum relatio ſufficiat ad dirimendum matrimonium.

Mariti impotentia probatur ipſius confeſſione. num. 4.

DECISIO XXIV.

1 FVit dubitatum An ſententia in partibus lata ſit confirmanda, vel infirmanda, & difficultatem contra ſententiã faciebat, quod non fuit ſeruata forma c. laudabilem. & c. fin. de frig. & maleſ. in quibus diſponitur, vt coniuges habitent per triennium iniuncta prius per Eccleſiam ſalutari pœnitentia; è cõtrario tamen prætendebatur hoc non fuiſſe introductum de forma, quando per aliud genus probationis conſtat de frigiditate, vt videt probari in dicto c. laudabilem, & ibi gloſ. & Innoc. in princ. Anchar. & Collect. in c. 1. in prin. eod. tit. & ibi Card. & Abb. Specul. eodem ti. §. 1. nu. 3 & ibi Io. Andr. in addit. Ang. Caluaſ. in verb. matrimonium imped. 16. num. 10.

2 Sed per teſtes huiuſmodi frigiditas probari dicebatur nõ ſolum de tempore matrimonij, ſed ẽt ante matrimonium, quæ probatio in hac materia admittitur, vt per Card. & alios d. c. 1. & ex eo tempus trienni, quod datur ad cognoſcendum, An frigiditas ſit perpetua, ſatis ex eorundem teſtium depoſitione colligi, & hanc probationem adiuuari ex obſtetricum inſpectione deponentium Dominam Victoriam non fuiſſe defloratam, cum tamen vir affirmet ſe eam cognouiſſe, & in hoc reperiatur mendax ad Anchar. d. c. 1. nu. 4. ad fin. & ideo bene fuiſſe ſententiatum ſuper ſeparatione per Ordinarium Fauentinum.

3 His tamen non obſtantibus Domini vnanimiter cenſuerunt ſententiam eſſe reuocandam, & præcipuum fundamentum huius opinionis fuit, quod quando vitium frigiditatis, & impotentiæ nõ eſt viſibile, itaut ſenſu oculorũ percipi poſſit, & negatur per alterum ex coniugibus impotẽtia, diſpoſitio cap. laudabilem. & c. fin. eſt de ſolemnitate probatoria, eamque obſeruari eſt neceſſe, cũ fieri poſſit, vt tale impedimentum non ſit naturale ſed temporale, proueniens ex aliquo maleficio, & ſperari poſſit quod acta pœnitentia miſertus Deus coniugum tale impedimentum ſit ſublaturus.

Quod autem impedimentum non ſit viſibile conſtat ex relatione medicorum, vnde hoc caſu ſtatuendus erat terminus ab Eccleſia præfinitus, vt tradit D. Thom. in Summ. parte 3. q. 58. art. 1. Silueſt. in verb. matrimonium. num. 3. Summ. confeſſ. lib 4. tit. 6. q. 16. Tabien in verb. impedimento. num. 2. Goffred. tit. de frigid. & maleſ. num. 19. Io. Andr. tit. de cõſang. & affin. nu. 83. Turrecrem. 13. q. 1. c. 1. nu. 1. & 9. Anchar. d. c. laudabilem. num. 7. & ibi Abb. nu. 5. & ferè omnes alij.

4 Non obſtant deducta in contrarium, & primo ad authoritates allegatas, quod poſſit probari frigiditas per aliud genus probationis, id verum eſt, quoties vitium eſt tale, quod per viſionem detegi poteſt, vel quoties coniuges fatentur impotentiam, accedente ſeptima manu propinquorũ, vel vicinorum bonæ famæ d. c. laudabilem. Habent enim canones has probationes pro concludentibus, ſed vbi vitium non eſt viſibile, & maritus negat impedimentum, tunc ſeruanda eſt forma ſupradicta cap. laudabilem, & c. fin. & ideo non ſunt attendendi teſtes, cùm ex eorum dictis non probetur naturalis perpetua frigiditas, & impotentia, maximè cum è contrario adſint aliæ probationes per teſtes, quorum tamen in præſentia, nulla fuit habita ratio.

5 Non obſtat quod obſtetrices dicant eam non fuiſſe cognitam, quia, & huiuſmodi probatio adhuc eſt incerta, neque acceſſit ſeptima manus, ſed dato etiam, quod probaretur concludenter, non ideo ob mendacium dirimendum eſt matrimonium, licèt de fide coniugis multum detrahatur ex hac cauſa. Nam in hac materia aſſeueratio coniugum non eſt vera probatio, vt tradit Abb. d. c. laudabilem. n. 5. quare ex his concluſum, quod cum agatur de periculo animæ, & Sacramenti direptione, neque vitium de recta probatione, & concludenti probari poſſit, ſeruandam fuiſſe temporis ab Eccleſia ſtatuti præfixionem, ex hac ratione ſententiam ordinarij eſſe reuocandam.

ROBVSTERII.

Caſalenſis Parochialis. Veneris 23 Maij 1586.

ARGVMENTVM.

Simonia, & pacta illicita in præſentatione cum reſeruatione penſionis ex quibus excludantur.

SVMMARIVM.

Præſentatio facit acquirere ius ad rem. num. 1.

Conſtitutio Procuratoris ad præſentandum cum reſeruatione penſionis ſi non eſt facta incontinenti non dicitur ſimoniaca, & illicita. d. num. 1.

DECISIO XXV.

1 REſoluerunt DD. hic nullam adeſſe ſimoniã, vel illicitam pactionem ex eiſdem rationib. vt antea, & addebãt, quod in caſu iſto ſufficit Sa-

lamonio

lamonio prima præsentatio, quã resoluimus esse validã, ex qua acquiritur ius ad rem Sarn. in reg. de iur. quæst. non toll. quæst. 1. num. 29. Nec illa cõstitutio Procuratoris ad præsentandum Salamonium cũ reseruatione pensionis, potest dici simoniaca, vel aliàs illicita, quia non est facta incontinenti Ægid. decis. 12. Sarn. de trien. q. 12.

2 Nec etiam potest dici correspectiua per viam relationis, ex quo Ordinarius instituit cum reseruationibus, quoniam potest intelligi de reseruatione de qua in actis 26. Augusti per patronos facta. Præterea illa reseruatio non est correspectiua ad primam præsentationem, & tantum reseruat, & remittit ad Papam, & intelligitur saluo illius beneplacito, & cum simus in separatis, & diuiduis, qui præseruat, & remisit ad Papam nihil dat, nec exequitur, præsertim respectu actus separati, & pro illius validitate.

ROBVSTERII.

Casalensis Parochialis. Veneris 30. Maij. 1586.

ARGVMENTVM.

Dispositio. c. auaritiæ de elect. in 6. in casu proposito An intret.

SVMMARIVM.

Qui per alium facit per se ipsum facere videtur. num. 1.
Iuris dubij error inducit bonam fidem, saltem ad euitandam pœnam. num. 1.

DECISIO XXVI.

1 Resoluerunt Domini, quod non intrat in casu, de quo agitur dispositio c. auaritiæ de elect. in 6. quia nullitas relationis examinatorum, & institutio ordinarij nõ est ita clarè nulla, vt dici possit Salamonium credidisse istos esse in lata culpa, vel, dolo, quæ requiruntur, vt intret, pœna dicti capituli auaritiæ. nam Concilium Tridentinum non dicit clarè, quod examinatores non committant informationem de ætate, & moribus ipsi Episcopo, nam qui per alium facit per se facere videtur præsertim cum remittantur ordinario ea, de quibus ipse melius, quam ipsi examinatores possit esse informatus, & Rota non habuit rem pro tam clara vt arbitrata fuit Congregatio Concilij Tridentini, sicq; clarum est, quod error iuris dubij inducit bonam fidem, saltem ad euitandam pœnam, & DD. addebant Abb. in c. quia plerique num. 12. de immunit. Eccles.

ROBVSTERII.

In materia Iurisdictionis Baronum Status Ecclesiastici.

ARGVMENTVM.

An, & quando per donationem, seu concessionem iurisdictionis censeatur cõcessa regalia, vt puta merum, & mixtum Imperiũ, necnon facultas cognoscendi causas appellationum, & An, & quomodo superior concedens possit in dictis causis appellationum seu recursus omisso medio interpositarum sine iniuria inferioris se remittere.

SVMMARIVM.

Donatio facta à Principe Ecclesiastico in fauorem alicuius, non impedit quin illa non obstante donans retineat penes se prioritatem ex suprema potestate prouenientem ad effectum cognoscendi causas appellationum, licèt secus sit in donatione facta à Principe sæculari. nu. 1.
Dominus supremus in suis terris habet duplex ius, vnum tanquam Dominus particularis, aliud tanquam vniuersalis, & supremus Princeps, & concedendo vnum, remanet aliud. num. 3.
Dominus supremus quando dat alicui supremum potestatem non tantam dat alijs, quantum penes se retinet, cum illam det cumulatiuè, non autem priuatiuè. num. 3.
Verba quantumuis vniuersalia, & pregnantia restringuntur ex passiua interpretatione ad id quod iuris est ac probabile, & verisimile. nu. 3.
Verba vniuersalia, & pregnantia non comprehendunt insolita, vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehendi possit. num. 3. in fine.
Iurisdictio secularis, potest ex causa remunerationis absque magna regni læsione in alium priuatiuè transferri. num. 4. vbi declaratur hæc conclusio.
Ecclesia Sedis Apostolicæ difficilius transfert in alium priuatiuè quoad se supremam iurisdictionem, quam facit secularis potestas. num. 4.
Actus quilibet perficitur ex potestate, & voluntate. num. 4. in fine.
Donatio, seu concessio omnimoda iurisdictionis, & superioritatis An sit fauorabilis, vel odiosa nu. 5 & nu. 12.
Feudum differt à concessione, & donatione. nu. 6. vbi declaratur hæc conclusio.
Iurisdictio suprema cognoscendi causas appellationum non præscribitur. num. 7.
Imperium merum, & mixtum, & alia regalia non veniunt in simplici concessione iurisdictionis, vel omnium iurium num. 8. Declara nisi aliud suadeatur ex verbis inuestitura, & insolitis concedi ex causa remunerationis, & qualitate personarum ibidem.
Ius creandi magistratus est de regalijs Principis sub nu. 8.
Iurisdictione omnimoda concessa cum mero, & mixto imperio, censetur tantummodo concessa facultas cognoscendi primas causas, & primas instantias non autem causas appellationum nisi nominatim fuerint expressæ causæ appellationum nu. 9 quod quando verum sit nu. 10. & seq.
Regalia censentur concessa in generali concessione, quando in ea aliqua species regalium fuerit excepta. nu. 11.
Exceptio extenditur ad casus sui natura, vel probabili coniectura similes nu. 11.
Dispositio quando est fauorabilis verificatur vltra primam vicem. num. 12.
Appellationum causa veniunt in generali concessione iurisdictionis, quando sumus in terris, in quibus adsunt diuersa tribunalia, declara vt nu. 13. & seq.
Obseruantia seu vsus subsequutus declarat, & interpretatur concessionem præcedentem. num 13.
Consuetudo irrationabilis, & contra bonum publicum non est seruanda nu. 14.
Territoria dicuntur de iurisdictione illius Domini, intra cuius limita posita sunt. nu. 15.
Ius canonicum attendi debet in terris Ecclesiæ. n. 15. in fine.
Verba vbi non sunt omnino clara non potest in eis fieri fundamentum. num. 16.
Princeps superior potest se intromittere in causis eorum qui ad ipsum recurrunt, & supplicant omisso medio. num 17. & seqq. vbi præsertim de iure canonico, & in terris Ecclesiæ.

Appellare,

Appellare, an, & quando liceat ad superiorem omisso medio. num. 17. & seqq. vbi etiam declaratur, quid vigore Aegidianae constitutionis.

Constitutiones Aegidianae vigore Bullae Pauli III. seruandae sunt in omnibus terris immediatè Ecclesiae subiectis, non autem mediatè. nu. 18.

Appellare, An liceat de iure canonico, ad Papam omisso medio, & quando nu 19. & seqq.

Papa non debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vel in secundis instantys, quando illas in inuestitura expresse concessit. num. 22. vbi declaratur.

Concessiones omnes referuntur ex passiua interpretatione, ad ordinem iuris, & ad id quod iuris est nu. 22.

Appellare, quãdo liceat ad Papam omisso medio in propbanis. nu. 23.

Appellare quando liceat à sententia sindicatus, nu. 24. & in additione litera, A.

Appellare an liceat officiali condemnato pro delicto commisso in officio in additione litera, A, vers & facit.

Auditor Camerae potest cognoscere causas eorum, qui ad ipsum recurrunt omisso medio. nu. 24 & in additione litera, B, vbi de materia.

Appellatione sublata non censetur sublata supplicatio, vel recursus, nu. 24. in fine, quod quando verum sit in Additione litera, C.

Appellatio, recursus, supplicatio, querela, seu reclamatio, quomodo inter se differant, & an valeat argumentum de uno ad aliud, & de forma procedendi in causa supplicationis, & recursus in additione litera, C. vers. penult. & seq.

DECISIO SEV VOTVM XXVII.

1 PRoposita quęstio, An scilicet appellatio, seu recursus Benedicti Carolij deuoluerit causam criminalem ad Sedem Apostolicã ita quod inferior se in ea intromittere non possit, in casu de quo agitur, plures virtualiter continet difficultates: Prima An vigore donationis fel. rec. Clementis VII. fuerit totaliter concessa suprema potestas, quam Sedes Apostolica vti vniuersalis Domina Patrimonij Beati Petri habebat in istis locis donatis; Secunda, An fuerint concessa aliqua regalia, quandoq; concedi solita, saltem omnimoda iurisdictio, cũ mero, & mixto Imperio, Tertia an sit concessa facultas cognoscẽdi de primis causis tãtum, non etiam de secundis, & sic de primis appellationibus; Quarta An ista loca posita in districtu Beati Petri, vt praefertur donata dicantur amplius de temporali iurisdictione Ecclesiae, ita quod attẽdi debeat ius Canonicum in appellationibus ad Sedem Apostolicã omisso medio interpositis. Quintò An Sedes Apostolica posset absque inferioris Domini iniuria de causis primarum appellationum omisso medio se intromittere. Vltima An huiusmodi causa sit ad Sedem Apostolicam legitimè deuoluta ita quod inferior de iure se intromittere nõ possit, in casu de quo agitur.

2 Ad primam respõdetur negatiuè, quoniam vt inquit Io. Andr. in addit. ad Specul. de iurisdictio. omn. iud. in addit. magn. an in c fin. & sequitur Alber. Ang. Rim. & alij in l. 1. in fine de officio, eius cui mandata est iurisdictio, quicquid sit in donationibus, Principum secularium factis in fauorem Ecclesiae, quae habet primaeua iura, in donatione tamen facta per Ecclesiam Romanam ad fauorẽ aliorum illa non obstante semper ipsa Ecclesia retinet superioritatem ex suprema potestate prouenientem, & potest de causis appellationũ cognoscere, dictam superioritatem exercere, idẽ tenent Alber in l fin. C. de iurisd. omn. iudic. & ferè omnes in l. imperium. praesertim Io. Baptista de S. Seuerino quaest. 14. versic item dicunt, & q. 15. post med. Gaspar. Valla. num. 30. vers. tertio principaliter limitatur. Io. Bologn. num. 43. versic. & nota de iurisd. omn. iudic. Martin. Laudens. in tract. de princ. notab. 115. & de Castell & Castr. notab. 22. Bald. in l. à procuratore col. 1. & 2. C. mandat. Flor. de S. Petro. in l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus petatur. Lucas de Penna in l. 1. nu. 18. vers. vel dicas plenius C. de priuileg. Scholar. & in l. contra publica num. 8. in fine, versic. & contra videtur de re militari, & in l. 1. num. 5. versic. sed pone de veteran. libr. 12. Paris de Puteo in tractat. sindicatus sub rubr. de excessib. Baron. num. 12. cum seq. Rot. in antiq. de consuetud. decis. 10. circa finem Matth. de Afflic. in constit. Neapol. incip. ea quae ad decus sub tit. quod nullus Praelatus, num. 22. cum pluribus seqq. & num. 27. Iacob. de S. Georgio in inuestitura feudali in verb de Castro Rubei Montis num. 4. Aegid Boss. tract. de regalijs, num. 23. & 25. Ias. consil. 161. in fine primi dubij in secundo Soc. iun consil. 98. num. 31. in 3. Calcan. consil. 102. colum. 1. & 2. Pedemont. decis. 102. num. 11. cum seqq. latè Couar. pract. quaestio. cap. 4 colum. 1. ferè per totam Roland. à Valle cons. 4. praesertim num. 134. vsque 144 lib. 2.

3 Pro qua opinione facit, quod supremus Dominus habet duplex ius in terris suis, alterum tanquã Dominus particularis illius loci, alterum vti vniuersalis, & supremus Princeps totius status, & cõcedendo vnum, remanet aliud supremum, vt per Io. Aud. Alber. Lucam de Penna Calcan. Pedem. & alios supra allegatos, & quando dat supremam potestatem, non tantam dat alijs, quantam penes se retinet, cum illam det cumulatiuè, non priuatiue, cap dudum, § nos igitur de praebẽdis in 6. cum alijs per Grammat. decis. 50. Dec. consil. 3. num. 3. Roland. cons. 1. num. 134. cum seq. & verba quantumuis vniuersalia, & praegãntia restringuntur ex passiua interpretatione ad id, quod iuris est, ac pbabile, & verisimile l. 1. § lex Falcidia. ff. ad leg. Falcid. l. obligatione generali ff. de pignor. glos. in l. tale pactum, ff. de pact. cum alijs per Calcan. cons. 102. ante med. Ant. Gabr. de reg. iur. conclus. 12. nec comprehendunt insolita, vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehẽdi possit, l. Saluius Aristo. ff. de legat. praest. l. ex pacto in princ. ff. de vulg. & pupill, cum alijs per Aym. cons. 3. nu. 23. per tot. & cons. 5. nu. 14 & cons. 192. nu. 3. Soc. iun. cons. 1. nu. 128. & cons. 8. nu. 22. & cons. 15. nu. 9. in primo, quae omnia multo magis applicantur ad donationem de qua agitur. cum in ea nulla fiat mentio de regalijs, nec appareat, quae iura tunc remanerent Sedi Apostolicae.

4 Non obstat, quod suprema iurisdictio secularis possit ex causa remunerationis, absque magna Regni laesione in aliud priuatiuè trãsferri ad trad. per Claud. Seisel. in spec feud. sub tit. qui feudum dare possunt in 8. limit. de regalijs, & latè cumulat Menoch. cons. 2. num. 63. cum seq. in princ. quoniam nõ agimus de superioritate seculari, sed ecclesiastica. Sedis Apostolicae, quae difficilius priuatiuè transfert vt in extrauag. vnam sanctam de maior. & obed. Io. Andr. in cap. cum instantia. nu. 9. & ibi etiam Abb. & alij de cens. Felyn. in c. cum non liceat ante finem, & ibi etiam Paris. num. 42. cum seq. de praescript. Bald. in tract. praescriptionum 2. part. 5. par. princip. quaest. 2. praecipuè, num. 5. cum seq. Praetereà quaestio nostra non est de potestate, sed de voluntate. Duo sunt enim quae perficiunt actum, potestas, & voluntas, l. nolle vbi Bald de acquir. haered. cum alijs per Aym. de antiq. temp. par. 1. num. 94. & ex supra allegatis patet quod Sedes Apostolica, non intendit ex clausulis

quod

prægnantibus comprehendere, & absolute transferre plenitudinem potestatis.

5 Non obstat, quod huiusmodi donatio sit fauorabilis, & latè interpretanda, quoniam Curt. iun. & alij in l. imperium præterim. Bolog. nu. 41. post princ. de iurisd. omn. iudic. id non simpliciter admittunt propter læsionem ordinariæ iurisdictionis, & præiudicium subditorum, & idem Claud. in l. fin de const. princ.

6 Non obstat, quod ista concessio sit donatio, nõ feudum, vt per Oldr. cons. 159. nu. 3. Alex. cons. 24. nu. 11. in 5. Dec. cons. 498. col. 3. Ruyn. cons. 38. nu. 2. in princ. quoniam, & si dici possit quod donatarius sit maior Dominus c. imperialem de prohibit. feud. allen. non ideo est maximus, & supremus, & quo minus suprema iurisdictio remanet penes Sedem Apostolicam.

7 Non obstat allegata præscriptio, nã vltra quod non probatur, dico, quod non potest probari alia qua præscriptio in casu isto quæ releuet, nam hæc suprema iurisdictio, vt ad supremum Principem appelletur ab inferiore, qui non inficiatur se illi esse subiectum nullo vsu, nulloue modo auferri potest, ideo non potest præscribi, ne ad Sedem Apostolicam appelletur, Bald. In auth. quas actiones. num. 14. vers. tertio quæritur, & vers. ex iis apparet. C. de sacrosanct. Eccles. & in l. si aquam. nu. 22. vers. 6. quæritur C. de seruit. & aqua. Oldr. cons. 172. nu. 3. cum seq. & cons. 244. nu. 4. & cons. 214. num. 1. cum seq. Balb. de præscript. in 2. par. 5. par. princ. quæst. 1. & 2 Siluan. cons 96. nu. 17. Couarr. pract. quæst. c. 4. colum. 1. & in reg. possess. part. 2. §. 2. num. 8. in princ. & vers. ex his vero de reg. iur. in 6.

8 Ad secundum affirmatiuè respondetur, nam licèt iurisdictione, vel omni iure simpliciter concessis, non veniat merum, & mixtum imperium, nec alia regalia solita cõcedi, Alber. in l. fi. in fine. C. de iurisd. omn. iud. Martin. Lauden. in tract. de princ. notab. 115. & de Castr. nu. 22. & plenè not. d. l. imperium tamen vbi adsunt tam prægnantia verba prout hic, & verisimiliter ad alia, quam regalia referri non possunt, tunc venit merum, & mixtum imperium, & omnimoda iurisdictio, & sic ius ereandi magistratum, quod est de regaliis, c. 1. quæ sint regalia, vt in regaliis, quæ quæcunque concedi solent ex causa remunerationis, & qualitate personarum, cõsiderant Oldr. cons. 252. nu. 7. & 8. & in fine, & Cuman. consil. 162. col. 1. & 2. Paul. Castr. cons. 62. circa fin. vers. 5. lib. 1. Soci. iun. cons. 280. nu. 39. lib. 2. vbi quod per verba tam prægnantia veniunt regalia, Scisel. in Specul. feud. sub tit. qui feudum dare possunt in pluribus limitationibus, Ias. cons. 45. colum. 2. vers. & mouetur lib. 1. Aym. consil. 294. num. 2. versic. sed magis in terris.

9 Ad tertiam respondetur, quod circumscripta obscuritate de erectione duorum tribunalium res videtur clara, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mero, mixto imperio ex interpretatione iuris censetur concessa facultas cognoscendi primas causas tantum seu primas instantias, nõ autem secũdas, & sic appellationes primas, iuxta l. boues. §. hoc sermone de verb. signif. & ibi latè in limitationibus, & ampliationibus, Andr Tiraq. & Ant. Gabr. de legib. & constit. conclus. 2. per tot. & hoc communiter tenent Doctores, vt colligitur ex Ang. in d. l. 1. in fine de officio eius, cui mandata est iurisdictio, Iacob. de S. Georgio in dicta sua inuestitura feudali in verb. cum mero, & mixto imperio nu. 9 inquiens nisi nominatim in concessione exprimatur causæ appellationum nõ veniunt vt refert, & sequitur Aegid. Boss. in sua tract. de princ. & priuil. eius num. 281. cum plur. seqq. Martin. Lauden de princip. not. 115. de Castro notab. 22. Guido Pap. q. 518. in fi. & q. 531. nu. 4. Aym. cons. 209. num. 9. Alber. Brun. cons. 47. nu. 7. & cons. 102. col. 1. & 2. Ant. Capic. in inuestitur. feud. in verb. causæ appellationum fol. 15. cum alijs per Couarr. d. c. 4. numero 6. cum seq. pract. quæst. & idem sentiunt omnes supra in quæstione prima citati ex quibus patet clarè hanc esse communem opinionẽ, vt attestantur Brun. & Couarr. vbi supra.

10 Non obstat Curt. iun. cons. 2. & in tract. de feud. primæ vlt. q. 12. vbi tenet, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mero, & mixto imperio censetur concessa cognitio causarum primarum appellationum, & idem videntur tenere Paris. cons. 8. num. 31. in princ. quoniam. Aym. d. cons. 209. in specie reprehendit. Curt. iun. & Paris. & Couarr. d. c. 4. num. 6. Calcan. d. cons. 191. col. 2. & Alber. Brun. d. cons. 102. col. 1. & 2. saluari tamen possunt vbi reperiuntur duo tribunalia, vnum pro locumtenente ad vniuersitatem causarum aliud pro ipso Domino feudi, quia verba non sunt ita clara, quominus possint recipere interpretationem, ex vsu subsequuto, vt dicetur alioquin, vbi adsunt diuersa tribunalia impossibile est, quod ad se ipsum appelletur, l. à proconsulibus. C. de appel. c. 3. de consuet. in 6.

11 Non obstat Ias. cons. 161. in fine primi dubij, Menoch. cons. 2. num. 73. in prin. Rub. Alex. cons. 50. nu. 1 Pedem. decis. 102. num. 9. Paris. d. cons. 8. num. 31. in princ. quoniam vt dictũ est communis opinio est in contrarium, & isti non percutiunt casum de quo agimus, quoniam ipsi faciunt fundamentum in casu excepto, tenentes quod vbi aliqua species regalium excipitur, aliæ censentur concessæ, Dec. cons. 197. col. penul. Decian. cons. 124. num. 11. in 3. & adhuc talis ratio est periculosa cum opinio communis fundetur in regula, l. boues. §. hoc sermone, vt per Aym. cons. 209 nu. 4. & exceptio extendatur ad casus sui natura, vel probabili coniectura similes, c. qui ad agendum de procurat. Clemen. non potest eodem titu. Dec. in l. 1. de reg. iur. & in c. 1. de confir. vtil. vel inutil.

12 Non obstat, quod in fauorabilibus, vel vbi verba sunt prægnantia non habet locum regula, l. Boues. §. hoc sermone, quoniam vt dictum est, neque concessio huiusmodi potest dici simpliciter fauorabilis, cum tendat in præiudicium vassallorum, quorum valde interest vt potius subijciantur supremo principi, quam inferiori Domino, neque adsunt aliqua verba vniuersalia respectu numeri, seu vnitatis tribunalium, sed tantum quoad qualitatem, vel naturam iurisdictionis, vt considerari possit prægnantia verborum.

13 Verum cum præsupponatur in istis terris adesse diuersa tribunalia, vnum pro ipso Domino alterum pro Vicario, seu locumtenẽte, credo bene posse dici, quod res ista non sit ex verbis ita clara, An voluerit Princeps dare etiam primam vel etiã secundam cognitionem, quominus possit esse locus declarationi interpretatiuè ex vsu subsequuto, vt in simili Bart. & alij in l. ab exequutore. nu. 7. de appell. Aret cons. 34. nu. 5. Socin. cons. 141. col. 1. & 2. in 2. propter quam obseruantiam dici potest, quod vigore dictæ concessionis censetur data ista potestas cognoscendi de secundis causis, & sic de primis appellationibus, & etiam in hoc Doctores in l. imperiũ. de iurisd. omn. iudic. post Bal. in c. 1. nu. 9. de capi. qui curiã vendidit Iacob. de S. Georg. in d. inuestitura feudali verb. dictiq; vassalli. nu. 3. cum seq. in fine remittunt se ad consuetudinem, & obseruantiam.

Non

14 Non obstat, quod non valet quæuis consuetudo vti irrationabilis, & contra bonum publicum: vt ad seipsum appelletur d. c. 3. de consuetud. in 6. quoniam verum est, vbi est vnum, & idem tribunal, secus vbi sunt diuersa tribunalia, Guido Pap. decis. 518. & 551. Brun. d. cons. 102. colum. 2. prout nec etiam obstant tot Doctores dicẽtes non esse datam hanc potestatem, quia intelligo, vbi non adest specialis concessio harum causarum, vel aliqua obseruantia ex constitutione diuersorum tribunalium in contrarium, prout dicitur hic adesse.

15 Ad quartum respondetur, quod cum ista loca sint in districtu Patrimonij B. Petri, dicuntur de temporali iurisdictione Ecclesiæ, quamuis omnimoda iurisdictio sit alteri concessa, nam quoad territorium Sedes Apostolica habet fundatã intẽtionẽ eo ipso, quod illud est intra limites suos, quamuis iurisdictio omni modo, cum mero, & mixto imperio sit alteri data, quia ex vno non infertur ad aliud, Bald. in d. l. à procuratore. col. 2. C. mãdat. & fuit plenè dictum in Salamantiñ de Medina del Campo, & in alia Colleñ Volaterañ, seu Nullius cum enim id solum probetur ex aduerso, quod ista loca sint inferiori Domino principaliter, & de per se donata, & non accessoriè, vt vnirentur alteri territorio, vel magnæ dignitati, remanent ista loca sub iisdem legibus, quibus prius regebantur, Bartol. in l. si conuenerint, §. si nuda in fine de pignor actio. Alex. consil. 151. num. 5. in 4. de communi. Fely. in c. translata. col. 4. vers. & eius dictum de cõstit. & ideo cum simus in territorio Ecclesiæ debet attẽdi ius canonicum. c. si duobus. §. denique, & ibi Abb. Franc. Dec. & alij, & in c. dilecti 3. de appell. Calder. cons. 18. de constit. & notatur in c. Ecclesia S. Mariæ eod. tit.

16 Non obstat, quod ista loca sint vnita, & accessoriè applicata contractui fundi, vt in donatione ibi, & illorum, vt Comes fundorum, quoniam prędicta verba referri possunt ad alia loca proximè expressa magis, quàm ad ista, & cũ verba non sint omnino clara non potest in eis fieri fundamentũ, Oldr. & alij per Aym. consil. 29. col. 2. & de antiq. temp. part. 1. num. 80. & si qua in eis erat dubitatio illa fuit sublata ex obseruantia subsequuta, ex qua apparet, quod ista loca, vti de territorio Romanæ Ecclesiæ mediatè subiecta fuerunt habita, tenta, reputata, & tractata, vt præsupponitur esse notorium, & quamuis nuper contrauertatur inter istos magnos Dominos, quis ipsorum sit Dominus, tamen vt præsupponitur nunquam fuit quæstio de Territorio Beati Petri, & sufficit ad istum effectum, quod Ecclesia sit in possessione dicti territorij vsque ad limites Regni Neapolitani, quamuis non sit discussum de iuribus ipsius, Innoc. & alij in c. transmissa, & in c. nihil de electione, Achil. de Graff. de success. d. vnic.

17 Ad quintam respondetur, quod quãdocunque laici de istis locis in primis appellationibus legitimis omisso medio eorum Domini inferioris appellant, vel supplicant, aut alias recursum habent ad Sedem Apostolicam, potest ipsa Sedes ex superioritate, quam retinuit iure suo, & absque alicuius iniuria de dictis causis primarum appellationum cognoscere, & suam iurisdictionem exercere, quia de iure canonico, quod seruandum est in istis terris Sedes Apostolica potest cognoscere omisso medio de primis appellationibus, & recursibus, non solum inter Ecclesias, & personas ecclesiasticas, & de re spirituali, vel ecclesiastica, sed etiam inter laicos, & de rebus prophanis, quamuis de iure ciuili, nisi adsit constitutio nõ liceat omisso medio ad secularem Principem appellare, d. c. si duobus. §. denique, vbi post Abbatem, & alios Franc. num. 11. cum seq. Dec. num. 6. & in d. c. cum dilecti. 3. nu. 25. cum seqq. de appellat. Marant. in Specul. de ordin. iudic. verb. appellatio. num. 358. cum plurib. seqq. Couarr. pract. quæst. cap 4. col. 2. cum seq. & ideò quoniã omisso medio veniũt ad Sedem Apostolicam non possunt inferiores Domini se intromittere latè post alios Io. de Neuiz. cons. 44. num. 10.

18 Non obstat Aegidiana cõstitutio sub tit. quod non appelletur ad Papam omisso medio, quoniã licèt ex confirmatione Pauli III. Aegidianæ constitutiones sint extensæ ad terras immediatè subiectas Ecclesiæ, non tamen ad aliàs mediatè subiectas, prout sunt istæ, vt patet ex præmissis, & ex lectura d. confirmationis, & quotidie ita practicatur.

19 Non obstat, quod quando pars opponit, prout hic etiam de iure canonico, non potest appellari ad Papam omisso medio. c. si delegatus, vbi Fran. & alij de offic. deleg. in 6. cum alijs per Rotam decis. 387. circa medium, quoniam verum est, quod de iure canonico in aliquibus casibus non liceat appellare ad Papam omisso medio, vt per Dec. in c. cum te. col. 1. de appell. & in casibus, in quibus non licet appellare omisso medio, si pars opponat sic Papa non se intromittit, secus regulariter vbi de iure canonico admittitur ista appellatio omisso medio, & ita declarant Marant. & Couar. in locis supra citatis, vnde cum versemur in casu regulæ, & non in casu alicuius limitationis verum erit, quod licita est appellatio ad Papam omisso medio, & inferiores non possunt se intromittere.

20 Non obstat obseruantia, quæ allegatur in contrarium, quoniam & si verum esset, quod isti Domini cognouissent de primis, & de secũdis causis nihil ex hoc inferri posset ad casum de quo agimus, in quo hoc non negamus, sed dicimus, quod cum ista loca sint de Territorio Diui Petri in eo est attendendum ius canonicum, & non ius ciuile, quo attento regulariter licita est appellatio omisso medio ad Sedem Apostolicam, nec in hoc datur, nec dari potest obseruantia in cõtrarium, quæ percutiat istum casum, prout percutere dicitur, vt possit releuare, vt post alios latè Aym cons. 197. cum seq.

21 Non obstat, quod non admittitur appellatio omisso medio à potestate seculari ad Ecclesiam vt in aliquibus Prouincijs fieri consuluisse dicunt Guido Pap. Rebuff. & alij relati per Couar. pract. quæst. d. cap. 4. quoniam verum est, vbi concessio facta per Ecclesiam personis secularibus ita facta sit, vt vel sit specialiter in hoc prouisum, vel territorium etiam est ab Ecclesia totaliter alienatum simul cum iurisdictione, ita vt ius ciuile ibi seruari debeat, & non ius canonicum, quamuis etiam Couarr. referat etiam plures Prouincias, videlicet Hispaniæ, & Neapolim, in quibus cautum est per constitutionem expressam, vt ad Regem omisso medio appellari possit.

22 Non obstat, quod sicut Papa non debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vbi illas in inuestitura concessit, Bald. in l. 2. nu 35. & 43. de rer. diuis. Io. Fab. de Attiliano tut. in princ. num. 8. Aegid. Boss. in tract. de Principe, & priuil. eius nu. 284. cum seq. Iacob. de S. Georgio in quæstionibus feudalibus positis post tract. de Roidis nu. 42. ita nec in alijs instãtijs, quando illas cõcessit Capic. in inuestit. feud. verb. cognitione primarum causarum fol. 127. Curt. iun. consil. 2. in princ. quoniam respondetur, quod istæ omnes concessiones referuntur ex passiua interpretatione ad ordinẽ iuris, & ad id, quod iuris

est c.causamq; de rescript. Gemin. cons. 47. col. 2. & benè Calcan. d. cons. 102. col. 2. præsertim vbi possunt aliquid operari, & Alex. in l. fi. §. in computatione. nu. 9 de iure deliber. intelligendæ itaq; sunt istæ concessiones secundum ordinem iuris, videlicet nisi partes habeant recursum ad Papam in casibus à iure permissis.

23 Non obstat quod ita demum appellatur ad Papã omisso medio, quandò sumus in rebus spiritualibus, vel ecclesiasticis, sed non quando sumus in prophanis, & in iudicibus laicis, à quibus nõ appellatur, nisi in defectum iustitiæ, Franc. in d.c. duobus. §. fi. nu. 14. Boss. de for. compet. nu. 166. & seq. Menoc. de arbitr. iud. q. 70. num. 21. cum seq. Curt. iun. cons. 2. in princ. & nu. 6. Ant. Capic. in d. inuestitura vers. appellationum causæ fol. 15. nã verũ est, quòd etiam à Iudice seculari non recognoscẽte superiorem, & à quo aliàs non potest appellari, potest nihilominus, ad Ecclesiã appellari ex causa iniustitiæ, sed adhuc etiam dicitur, quòd sicut valet appellatio ab inferiori omisso medio in spiritualibus, & ecclesiasticis, ita in prophanis, & inter laicos, vbi sumus inter subditos iurisdictione temporali Ecclesiæ prout sumus nos, vt patet ex præmissis.

24 Ad vltimum respondetur, quod licèt Doct. in c. nulli quot. appell. non recip. vario modo loquã-
A tur de sententia lata in sindicatu [a] vbi quis nõ est verè conuictus, vel sententia non est corporis, vel honoris afflictiua, vt animaduertunt Paris de Put. in tract. sindicat. in verb. appellatio nu. 16. & 17. & in pract. Crim. in prin. num. 79. vers. octauus casus. Antonius Vicellius de cõcordantijs, gl. fallent. 20. nihilominus ad effectum de quo agitur, vt de causa criminali cognosci possit in curia per R.P.D.
B [b] A.C. sufficit, quod iste habuerit recursum, ad Sedem Apostolicam, vel supplicauerit, & sublata appellatione, non est sublata supplicatio, vel re-
C cursus, [c] l. f. in l. si quis aduersus, C. de precib. Imper. offer. Neuizan. cons. 44. & cons. 3. Menoch. de arbitr. iud. cas. 70. nu. 21. c. 23. intelligendo tamen, vt causæ pecuniariæ remaneant apud Iudicem à quo, & illius sententia in istis, exequutioni demandetur.

ADDITIO.

A *De sententia lata in sindicatu* regulariter appellari non potest, sicut per tex. in l. nulli. C. quorum appellationes adnotauit ibidem Alber. num. 1. à quo dissentire non videtur Paris de Put. in trac. sindic. in verb. appellatio. nu. 18. col. fi. in prin. vers. & idẽ tenet ibi Alber. fol. mihi 119. vbi licet supra affirmauerit veriorem, & magis communem Doctorum opinionem esse, quod à sententia sindicatorum possit appellari, eam tamen ex Alber. & Salicet. in d. l. nulli videt declarare, nisi officialis, seu potestas esset legitimè de delicto, & barattaria conuictus, Carer. in pract. crim. in tract. de appel. vers. octauus casus est. nu. 1. Viu. opin. 423. nu. 1. ubi de communi Lancel. de attẽt. par. 2. c. 12. limit. 10. nu. 1. & seqq. vbi quod pendente appellatione in causa sindicatus fit exequutio, & ad hoc plures allegat concordantes. Et pro hac opinione extat constitutio Marchiæ, quæ omnes dirimit controuersias lib. 6. c. 2. vbi generaliter cauetur, quod à sententia sindicatus non datur appellatio, & ibi addent in verb. sindicatu alios refert de iure concordantes Doctores, & rationem reddit.

Et facit, quia nec pariter admittitur appellatio, quando officiales sunt condemnati pro delictis commissis in officio secundum Bellapert. in dict. l. nulli in prin. & ibi etiam Cyn. nu. 1. reddẽs rationem, quia scilicet iura præsumũt isto casu contra officiales, quod re vera deliquerint, si in aliquo fuerint condemnati, Alber. num. 1. in fine. versic. item hæc lex, Salic. num. 1. vbi pariter, & hanc cõclusionem admittit, quando officialis fuit conuictus de barattaria, seu alio delicto commisso in officio, & ita etiã declarat Bal. ibidem tenentem contrariam, & reprehendentem Cyn. volentem etiam in officio delinquentem posse appellare, quando non est conuictus cum non sit verũ (prout Cyn. videtur asserere) quod semper cõtra officialem condemnatum sit præsumptio, quod deliquerit. Verùm si de delicto conuictus est, tũc cõdemnatus non appellat per illum tex. vt ibi per eũ Bellam. in c. ei qui. §. nulli quoque. il secondo num. 1. 2. q. 6. vbi videtur tenere, quod officialis cõuentus, siue ciuiliter, siue criminaliter pro delicto in administratione commisso non auditur appellãs, quod, & idem dixit ibi Io. de Turrecrem. nu. 2. in fin. vers. item nota, & latius ibid. prosequitur Præpos. in prin. & num. 1. Specul. in tit. de appell. §. in quibus, num. 4. Paris de Put. in trac. sindic. in verb. appellatio. c. 1. nu. 16. & seqq. in discursu vbi in hoc benè refert antiquorum Doctorum dicta Carer. in prac. in trac. de appel. vers. octauus casus est, nu. 6. & 7. vbi infert, ad officialem condemnatum de barattaria, & qui mũdas nõ habuit manus, Amed. in trac. sindic. num. 236. vers. an autem, Viu. opin. 423. nu. 1. vbi de communi opinione.

Et licèt, quod immo officiales in sindicatu cõdemnati possint appellare expressè voluerit Bart. in d. l. nulli. vers. 2. in eo, & ibi etiam Ang. num. 1. vers. & hoc intellige, & Paul. de Castr. num. 2. C. quor. appellat. Paris de Put. de sindic. in verbo appellatio. c. 1. num. 16. & seqq. vbi relatis, & ponderatis dictis Doctorum in d. l. nulli, & alibi concludit ueriorem esse opinionem, quod officialibus in sindicatu condemnatis non sit deneganda appellatio, Amad. in tract. sindic. nu. 236. vers. an autem à sententia latã vbi dixit, quod lectura, & intellectus, Bart. ad l. 1. nulli valdè conuenit.

Tu tamen in occurrenti casu non recedas à proposita limitatione, quæ sine dubio magis cõmuniter recepta videtur saltim quoad effectum suspensiuũ, & quando in aliquo loco adsunt specialia statuta prout in Statu Ecclesiastico habemus supradictam constitutionem Marchiæ. Tunc res omni prorsus caret difficultate secundum Amedeum in tract. sindicat. post nu. 237. vers. si. aduertè tamen quia communiter, & nu 238 vbi relatis, & reprobatis contrarijs hanc defendit conclusionẽ, benè verum est, quod plures sunt casus, in quibus etiam à sententia sindicatus datur appellatio, seu saltim supplicatio, vel recursus, de quibus lectorẽ remitto, ad tradita per D. meum Farinac. in sua pract. crim. par. 3. tit. de varijs, & diuersis quæstionib. q. 101. nu. 93. & 94.

B *Auditor Cameræ.* Et hinc nota tu procurator in Curia fundari practicam, vt etiam in prima instantia, quando subditi Baronum, & feudatariorum Ecclesiæ suspectos habẽtes suos Dominos recurrunt ad Vrbem, & Auditorem Cameræ offerentes se etiã in carceribus constituere, si delicti qualitas hoc exposcit, non debet idẽ A.C. ipsis sic cõfugientibus, & recurrentibus suas aures denegare, sed libenter eos suscipere, & eorum causas cognoscere, ac terminare, & ita semper obseruatum vidi, præsertim tempore, quo D. meus Farinaccius fuit per quinq; annos Locũtenens dicti tribunalis & ego erã illius pariter substitutus Locumtenẽs.

C *Supplicatio, vel recursus.* Appellatione prohibita an & quãdo censeat prohibita supplicatio, recursus, aut quærela est materia, quæ patit multas amplia-

tiones,& limitationes,ideò ad eam videas Cepol. caut.89.nu.2.Parif.cõf.54.nu.39 lib.3.Corfet. fingul.verb.quærela.12.Marfil.fing.38.n.188.& 195. Diaz.reg.719.Natta conf.17.nu.11 Foller. in prac. crim in verb.pœnis debitis feriãtur,nu.83 Benint. decif.Bonon.78.Rolan.conf.38.per tot.lib 2. Menoch.de arbitr.quæft.lib.1.q.70.num.18.& feqq. Contard.de moment.poffef.q.8.Rol.conf.94.lib.1.Plot.inter cõf diuerf.130.nu.64.& feq lib... Lãcel. de attent.cap.29. in difcurfu,Menoch.inl.fin. Cod.de edict.diu.Adrian.tollen.num.93.895.& feqq.

Et de pluribus differentijs inter appellationem recurfum,fupplicationem, quærelam, feu reclamationem, videas per Menoch. de arbitr. quæft. d.q.70.nu.18.& feqq.lib.1.Contard. de moment. poffeff.d.q.8.nu.11.Lancell. de attent. d.c.19.nu. 1.& feqq Roland.conf.94.nu.1.& feqq.lib.1.vbi infpecie an valeat argumentum de fupplicatione ad appellationem,& è contra,& an verum fit, q recurfus habeat vim appellationis, & quod illius loco fuccedat, vide Lancell.d.cap.19.num.7.& num.21.

Quomodo autem fit procedẽdum in caufa reuifionis conceffæ per fupplicationem, feu recurfum,videas Benitend.d.decif.Bonon.78. Menoc. de arbitr.d.q.70.num.27. vbi quod caufa recurfus regulatur fecundum appellationem, quoad tempus exercitij, & determinationis, quod, & idem voluit Lancell.d.c.19.nu.11.& feq.vbi alios refert concordantes, fed an in caufa fupplicationis poffint adhiberi nouæ probationes habeatq; locum regula non deducta deducam vide Rol.d. cõf.94. fub nu 3.& feq.Contard.d.q.8.nu.37.& Menoch. de arbitr.quæft.libr.1.q.72. per tot.quæ autem fit forma talis fupplicationis ponit Rol. conf.38.nu. 19.& 20.lib.2,& ante eum Prob.in c.1.num.20.de reftitut.in integr,lib.6. vbi quod debet continere caufam grauaminis, & quanto tempore duret inftantia fupplicationis videas per Rol,d.conf.94.& per Contard d.q.8.nu.36. & ante iftos per Rom. conf.325.num.14.& per Marfil. fing.84.incipiente ftãte,&c.& an fupplicatio, feu recurfus debeat interponi infra decem dies, in quibus interponitur appellatio,dic quod fic ad tex.vbi notant omnes in auth. quæ fupplicatio C. de precib. imper. offeren. cum alijs de quibus per Lancell. de attẽt. cap.13.limit.50.nu.56.& feqq. vbi declarat tribus modis,fed vide Contard.de moment.poffef.d.q. 8.num.35.vbi quod immo ifta fupplicatio, poteft quandocumque offerri, & quod à fententia lata in hac caufa reuifionis per fupplicationem,vel recurfum non detur vlterior appellatio uoluit idem Contard.d.q.8.nu.39.

S V M M A R I V M.

Difpofitio l. fcripturas, C. qui pot.in pign. habean. tota fundatur in fufpicione fraudis quæ per antidatam committitur.nu.1.

Ceffante fufpicione fraudis in fcriptura priuata ceffat d. l. difpofitio.nu.1.

Annotatio fcriptura priuata in libro mercatorum fubordinata ad alias, & alia ad ipfam omnino tollit fraudis fufpicionem,nu.2.

Cedula priuata roborata teftium dictis, qui deponant de tempore non cenfetur fimulata.nu.3.

Multa fimul iuncta,quæ ad eundem rei finem tendant faciunt plenam probationem.nu.4.

DECISIO XXVIII.

1 PRopofui vna tantum parte informante propter nimiam alterius contumaciam dubiũ, an difpofitio l.fcripturas.C.qui pot.in pign. habe.obfter Reuerendiffimo D.meo Portico ita, vt pofteriores creditores illorum de Gottardis, & Ceulis habentes hypothecata bona per inftrumenta publica veniant fibi vigore cedulæ hypothecam anteriorem habentis præfereñ. Et attenta ferie facti DD.circumfcripto capite fimulationis abfque vlla difficultate in eam defcenderunt fententiam,vt non fit locus d.l. contra Reuerendiffimum Porticum, conftitutio enim illa fundatur in fufpicione fraudis, quæ per antidatam committi poteft,Bal.in d.l.nu,2.& alij Doct.ibi. Tiraq. de retract.conuen.§.1.glof.7.num.48.ceffante igitur dicta fufpicione debet ceffare,& eius difpofitio ad Bald.in c.cum ceffante.nu.7.de appell.& in terminis.d l.conf.198.nu.5.lib.1.

2 Ceffat autem omnis fufpicio, Primo. ex annotatione iftius cedulæ in libro qui penes mercatorem conferuari confueuit, quæ annotatio ita eft fubordinata ad aliàs,& aliæ ad ipfam,vt excludatur omnis fufpicio antidatæ. Hoc autem argumẽtum à fubordinatione eft tale, vt per illud Rota tenuerit anno 1575.corã Illuftriffimo Aldobrandino in caufa Vereceñ Monafterij pro Illuftriffimo Cardinali Farnefio probari non fuiffe iuxta conftitutionem confenfum in tempore, & per talem defcriptionem factam in libro tolli omnem fraudis præfumptionem tenet Negufan. de pign. 3.memb.2.par.prin.nu.48.

3 Accedunt dicta teftium qui deponunt de tempore,quæ fufficiunt etiam ad hunc effectũ Tiraq. vbi fup.nu 55.

4 Vltimo concurrunt partitæ, quæ iunctis fuprafcriptis omnibus faciunt plenam ꝓbationem cũ ad eundem rei finem tendant Bald.in c.cum omnes,in prin.de probat.conclus.1.nu.60.& 64.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI,

Romana Pecuniaria, Mercurij 1. Iulij 1587.

A R G V M E N T V M.

Priuata cedula habens anteriorem hypothecam vbi pro ea concurrunt inditia, & coniecturæ,quæ fraudem, & fimulationem excludãt,præfertur publico inftrumento pofteriorem habenti, & fic ceffat difpofitio l.fcripturas,C.qui pot. in pign.habe.

ILL.MI D.CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Pecuniaria, 20. Nouembris 1587.

A R G V M E N T V M.

Simulatio contractus cũ probatur ex coniecturis illæ debent effe à iure tantum approbatæ.

S V M M A R I V M.

Libri mercatorum pro tertio contra tertium nullam fidem faciunt.nu.1.

Con-

Coniecturæ quæ probant simulationem contractus debent esse à iure approbatæ, & non homine simpliciter, nu. 2.

Mandatum non præsumitur datum ad actum illicitum, nu. 2.

Qualitasq; personæ excludit præsumptionem simulationis in cõtractu nu. 2.

Contractus qui habet veritatis substantiam licet in alterius speciē sit translatus non dicitur simulatus, nu. 3.

Hypotheca competit pro eo quod vere gestum est, et non amittit sua iura. nu 3.

DECISIO XXIX.

1 PRosequutus sum disputationem iam cœptā super iure hypothecæ Reuerendissimi D. Portici, & vna parte informante prout mihi mandatum fuit. Et quia opponebatur simulatio contractus depositi, cum prætenderetur esse mutui sub vsuris, ideo quæsiui, an probaretur talis simulatio, & probata releuaret, & DD. dixerunt talem simulationē non probari. Quia libri mercatorum pro tertio contra tertium nullam fidē faciunt, Ias. in l. admonendi, nu. 133. ff. de iureiur. Fel. in c. 2. nu 3. de fid. instru. Aym. de antiq. temp. par. 1. nu 240. & multo minus in hoc casu cum nullam fidem faciant contra Vellutellum.

2 Non obstat quod Vellutellus esset negotiorum gestor, seu procurator Reuerendiss. D. Portici, quia licet simulatio contractus ex cōiecturis probetur illæ tamen esse debent à iure approbatæ, & non homine simpliciter Bal. cons. 464. num. 4. libr. 3. Aym. consil. 145 num. 2. sed hoc casu ius præsumptioni huic resistit, quæ etiam si probaretur contra Vellutellum non releuaret contra D. Porticium tum, quia non censetur datum mandatum, ad actum illicitum l. si procurator. vbi Doct. ff de condit. indeb. tum etiam, quia qualitas personæ excludit hanc fraudis præsumptionem, vt post Io. And. Hostien. Ant. de Butr. in c. fin. litibus de dol. & contumac. trad. Barbat. cōs. 65. nu. 3. lib. 4. Gram. decis. 60. nu 13. & seq.

3 Dato etiam, quod esset probata simulatio tamē non releuaret quia contractus, qui habet veritatis substātiam licet in alterius speciem sit translatus non dicitur simulatus, l. si de pretio. C. si cert. pet. l. Lucius, ff. depos. Bal. cons. 399. lib 5. ex quo sequitur, vt hypotheca pro eo, quod verè gestum est competere debeat, & non amittat iura sua l. verius, ff. qui pot. in pign. hab. Afflic. decis. 186.

COMITVLI.

Casaleñ, seu Nullius. Lunæ 15. Februarij 1588

ARGVMENTVM.

Pœna priuationis hæreditatis incurritur per contrauentionem voluntatis testatoris, illam alienare prohibentis sub pœna.

SVMMARIVM.

Hæres prohibitus alienare sub pœna priuationis hæreditatis alienando, & contraueniendo pœnam incurrit nu. 1.

Transactionem iuratam non seruans incurrit pœnas l. si quis maior. C. de transact. nu. 2.

Delicti particeps dicitur, qui delicto consentit. nu. 2.

Indignus hæreditate testatoris dicitur is, qui illius voluntati contrauenit. nu. 3.

Primogenitus priuatur iure primogenituræ contraueniens voluntati illius, qui primogenituram instituit. nu. 3.

Pœna per testatorem apposita ex causa iusta per inobedientiam, & inobseruantiam committitur. nu 3.

Dominium, & possessio censetur translata ex traditione scripturarum, & instrumentorum nu. 3.

Possidere insolidum duo non possunt, nu. 3.

Contemptus non inducitur deficiente consensu nu. 4.

Protestatio contraria facto reijcitur nu. 4.

Pœna incurritur etiam ex actu nullo, quando illa committitur contraueniendo voluntati testatoris, & contrahentium num. 5.

Pœna sine dolo non incurritur, nu. 6.

Causa qualibet etiam minima excusat à dolo nu 6.

Dolus præsumitur in contraueniente voluntati testatoris, & transactioni. nu. 6.

DECISIO XXX.

1 COnsentientibus votis fuit resolutum cōstare de sufficienti contrauentione DD. Ioannis Vincentii, & Galeotti Iunioris, vt commissa fuerit pœna de qua in testamento, codicillis, & transactionibus in puncto præsuppositis. Euidens contrauentio insurgit, ex eo, quod stātibus Galeotti senioris expressis ordinationibus, & contrauentionibus, de quibus agitur quandocunque decederet Ioannes Vincentius cū filijs, seu liberis, natu maior ex eis, & ipso maiore natu decedente, semper maior natu descendens ex linea masculina Ioannis Vincentij succedere debeat prohibita quacūq; distractione, & alienationis voluntate, & contraria dispositione, sub pœna nullitatis actus, & deuolutionis bonorū Galeottus Iunior Ioanne Vincentio præsente, & expressè cōsentiente patre his cognitis de anno 1570. cessit, & refutauit omne ius tā in de præsenti sibi, & descendentibus de sua linea quæsitum, quā et am postea quærendum per obitum eius patris supec dictis bonis, & iuribus fideicommisso, & natu maioritatis suppositis in fauorem Georgij fratris natu minoris, & totius ipsius stipitis. Vndè ambo cōuincuntur fecisse contra prædictas ordinationes, & prohibitiones, tum quia voluntatem Galeotti senioris deferentis bonorum successionem ad ipsum Galeottum Iuniorem, uti natu maiorē, eiusq; successores, & descendentes non impleuerunt l. qui non facit. de reg. iur. Aym. cons. 24. nu. 5. tum quia formam succedendi constitutam peruerterunt, transferendo successionē de maiori natu, & eius linea in minorem natu, & eius lineam, & descendentes contra expressam prohibitionem, ne disponi posset, quod aliter succedatur l. non dubium. C. de legibus, l. contra legem, ff eodem tum quia successio, quæ ex voluntate Galeotti senioris expectabat obitum Ioannis Vincentij argument. text. in l. in delictis, §. extraneus, de noxal. Alexand. cons. 1. num. 4. libr. 1. Decian. consil. 34. numer. 4. volum. 1. reputata fuit, ad fauorem Georgij, & antedic in persona successoris certificatā, quod nō licuit ad trad. in l. post mortem, ubi Ias. num. 3. C. de fideicommissis. Cels. Vg. consil. 120. num. 75. & seq tum, quia Galeottus iunior per talem renunciationem factam Georgio præsenti & acceptanti, quantum in ipso fuit alienasse intel
* ligitur ad glos. communiter receptam in l. 1. C. de pact. Socin. cons. 230. lib. 2. Aretin. cons. 18. num. 3. & 4.

2 Ex quibus contrauentio Ioannis Vincentij eo grauior redditur, quo venisse arguitur etiam aduersus transactiones iuratas l. si quis maior, vbi Bart. num. 3. & Bald. num. 1. C. de transact. Purpur. cons. 42. nu. 22. nec solum præstitit Galeotto contrauenientī consensum quo eiusdē contrauentionis factus est particeps l. si liqueat vbi Bal. C. de inoff

donat. Bart in l. si num. 1. de pact. Tiraq. in l. si vnquam, in verbo, donatione largitus, quæst. 23. nu. 349. & seq. verum etiam seorsum aliam cessionẽ postea fecit in fauorem eiusdem Georgij, vt in præsuppositis.

3 Quod verò huiusmodi contrauentio sufficiens existat ad incurrendam pœnam caducitatis, & deuolutionis, Domini deducebant ex dispositione tum legis, tum testatoris; constat enim, quod de iure contraueniens voluntati testatoris efficitur indignus hereditate l. post legatum, de his quibus, vt indign. reg. ex co. de reg. iur. in 6. Aym. cõs. 1. num. 3. Paris. cons. 19. num. 55. lib. 2. & si fuerit primogenitus priuatur iure primogenituræ, quæ alioquin ei deberetur iure hæreditario. Paris. dict. cons. 19. nu. 131. post glos. Innoc. & alios in c. licet de vot. Bal. in auth. hoc amplius, nu. 17. C. de fideicomm. vbi autem pœna est apposita per testatorem ex causa iusta ad l. 1. C. de his quæ pœn. nomine, vbi Bald. num. 10. Soc. cons. 4. num. 15. lib. 4. aut aliàs conuenta non ambigitur illam per inobedientiam, & inobseruantiam committi, vt per Alex. cons. 138. num. 12. libr. 1. Paris. d. cons. 19. nu. 114. cum seq. Decian. cons. 48. nu. 27. lib. 2. Bologn. in d. l. si quis maior, nu. 50. Paris. consil. 100. num. 7. lib. 4. quia tunc nihil aliud attenditur, quam contemptus, vt per Bart. & Alex. in l. stipulatio ista. §. alteri de verbor. obligation. contemptus autem in casu de quo agitur ingrauescit propterea, quod in rationibus prædictis deuentum fuit, ad actus traditionis, & alienationis, dum Ioannes Vincentius constituit se bona cessa nomine Georgij, & descendentium ab eo possidere, & in signum trãslationis veræ possessionis, seu quasi tam ciuilis, quam naturalis manualiter consignauit, & tradidit scripturas, instrumenta, & iura quæcunq; fundationis fideicommissi, & maioritatis, ex qua traditione regulariter intelligitur facta traditio prediorum, & Castrorum, & consequenter translatum dominiũ, & possessio l. 1. cũ ibi not. C. de donat. Alex. in l. 3. num. 9. & seq. Tiraq. de iur. constit. 2. part. ampliat. 3. num. 4. Couar. resolut. lib. 3. cap. 16. num. 11. in fine, & 16. sed ex vigore prædictæ cessionis Georgius apprehendit possessionẽ Castri Altaris, vt in instrumento, præsupposito, quãuis prætendatur pro parte Domini Prosperi possessionem fuisse instrumentalem ex eo, quod possessio esset occupata per D. Bonifaciũ, & duo insolidum possidere non possunt l. 3. § ex pluribus, de acquir. possess. Cæterum qualiscunq; fuerit illa traditio, & possessionis apprehensio tenuerũt Domini commissam esse pœnam ex omnibus præmissis, maximè, quia prohibitæ fuerunt etiam dispositiones per testamentum, & contrariæ ordinationes in quibus traditio non est considerabilis Paris. d. cons. 190. nu. 23. & seq lib. 4.

4 Nec tollitur contrauentio, aut eius effectus ex eo, quod prædictæ cessiones leguntur factæ iuxta dispositionem testatoris, & non aliàs aliter, nec alio modo, ac proindè quatenus repugnent dispositioni testatoris carent consensu quo deficiente cessat contemptus, & pœna Bal. in c. 1. num. 23. de success. feud. & in c. cumana num. 3. de elect. Curt. sen. cons. 3. nu. 7. Roland. cons. 63. nu. 24. lib. 4. quia Domini referebant has clausulas ad modum succedẽdi, vt scilicet in descendentibus Georgii seruari deberent quoad successionem prærogatiuæ natu maioritatis iuxta ordinem, & formã primæ fundationis, prout apparet ex lectura ipsorum instrumentorum iuxta dispositionem testatoris, in qua de similibus cessionibus, neq; explicite, neque implicitè mentio habetur, nisi prohibitiuè, protestatio autem, quæ facto contrariatur, & implicat contradictionem reiicitur, Bart. in l. non solum, §. morte. num. 17. de oper. non nunciat. Bald. in c. cumana de elect. & cõs. 188. nu. 1. lib. 1. nec allegatæ doctr Bald, Curtij, & aliorum applicantur, ad propositum in quo actus pendere nõ potest à uoluntate testatoris defuncti, cuius post mortẽ non redditur arbitrium, l. 1. C. de sacrosanct. eccles. c. cum morte. de celebr. miss. & quatenus conditio prætensa respiceret tempus præsens, aut præteritum nulla extet l. cum ad præsens, ff. si cert. pet.

5 Nec etiam releuat protestatio resolutiua adiecta in cessione Ioannis Vincentij quod si non valeret in fauorem Georgij haberetur pro nõ facta, tum quia validitas, vel inualiditas actus non facit, ad pœnam, quæ incurritur ex dispositione testatoris, & contrahentium ex actu nullo propter solam contrauentionem Abb. in c. Raynaldus, nu. 17. & Couar. in c. 1. nu. 8. de testam. tum quia sufficit Ioannem Vincentium opinatum fuisse, quod cessio valeret ad l. is, qui putat, & l. hæres institutus in prin. de acquir. hæred. prout similis protestatio inutilis fuit iudicata in illa Regiẽ. Bonorum de anno 1585. coram Illustrissimo D. Aldobrandino.

6 Non obstat, quod sine dolo non incurritur pœna ex contrauentione, dolus autẽ excusat, ex quacunq; causa licet minima, Caputaq. decisio. 233. nu. 8. par. 1. Corn. cons. 94. nu. 3. lib. 3. quia dolus cõsistit in eo, quod factum est contra dispositionem testatoris, & maximè contra transactiones iuratas, l. si quis maior. C. de transact. Aym. consil. 100. nu. 9. & in casu decisionis, Caputaq. tribuit excusationem ambigua voluntas testatoris, vt in casu de quo agitur probabilem causam, quæ excuset, hactenus Domini non agnoscunt.

Reatina Pensionis. Veneris 11. Martij 1588.

ARGVMENTVM.

Ex summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

Pensio dicitur nulliter imposita quando resignatio fuit simulata, & simulatio præsumitur ex vicinitate actuum. nu. 1.

DECISIO XXXI.

1 FVit resolutum pensionem de qua agitur esse nullam, tum quia resignatio non fuit vera, sed simulata ad effectum, vt pensio reseruaretur nepoti ipsius resignantis, & Archidiaconatus statim retrocederetur ipsi Fabritio, l. qui sic soluit. ff. de solut. Mohedan. decis. 244. quod colligebant ex vicinitate actuum, & ex eo, quòd nulla datur probabilis ratio, cur in hoc casu statuendũ sit, iuxta Bullam fœl. record. Pij Quinti super confidentijs editam, quæ capit etiam pensiones... nisi detur resipiscentia.

Reatina Pensionis. 1588.

ARGVMENTVM.

Ex summario collige argumentum.

SVMMARIVM.

Pensio super beneficio dicitur nulliter imposita quando resignatio est simulata, simulatio autem ex vicinitate actuum præsumitur, nu. 1.

DECI-

DECISIO XXXII.

1 DOmini steterunt in decisis, quod pensio, de qua agitur sit nulla, nam quod dicitur resignationem fuisse sortitam effectum statim, quod Papa illam admisit, & per huiusmodi resignationem fuisse incontinenti abdicatum omne ius, & possessionem beneficij à resignante, iuxta decis. Cassad. 2. de renunciat. non applicatur huic casui, vbi ex vicinitate actuum, & alijs pro Archidiacono deductis, constat resignationem non fuisse veram, sed simulatam ad effectum, vt nepoti ipsius resignantis reseruaretur pensio, Archidiaconatus statim ipsi resignanti retrocederetur, prout factum fuit: quod si Papa sciuisset saltē difficilius hanc pensionem reseruasset, ad not. in c. super literis de rescript.

B V B A L I.

Romana Legitimæ de Vrsinis. Veneris 20. Maij 1588.

ARGVMENVVM.

De periuro an, & quando agere possit non petita absolutione à iuramento sub prętextu enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

Periurus repellitur à limine iudicij agens non petita absolutione. nu. 1.

Periurus sub prætextu enormissimæ læsionis agere non potest non petita absolutione, nisi prius de dicta enormissima læsione constet per sententiam, vel aliàs euidenter. num. 2.

DECISIO XXXIII.

1 FVit resolutum Illustrissimum, & R. P. D. Valerium Vrsinum non posse audiri in hoc iudicio rescissionis laudi, & spolij, stante periurio per ipsum incurso, cum enim promisisset cū iuramento non petere reductionē laudi nisi prius parito iudicato, & posteà ad eius instantiam fuerit processum ad quamplures actus ante absolutionem à iuramento, vtique non potest excusari à periurio, & consequenter nō est audiendus, nisi prius obtenta absolutione, exceptio enim periurij impedit processum ad vlteriora cap. dilecti de except.

2 Et quamuis controuersa sit quæstio, an stante enormissima lęsione requiratur absolutio, de qua per Doctor. in cap. cum contingat de iureiurand. Pedem. decis. 40. num. 1. & sequent. hoc tamen intelligendum est, quando de enormissima læsione constaret per sententias latas absque eo, quod oppositū esset de piurio, & ita pcedit decisio facta coram R. P. D. meo Orano in causa Mediolanē Afflictus de anno 1586. aliàs semper est necessaria absolutio, & ratio est, quia de facili eluderetur iuramentum sub prætextu enormissimæ læsionis, & nō debet quis esse iudex sui iuramenti Grammat. in his terminis cons. 30. num. 32. lib. 1. & ita de stylo Rotæ semper seruatum fuit statutum Vrbis disponens, quod stante læsione vltra tertiam partē iuramentum nihil operetur, intelligendum est, quando adest sententia, vel constaret euidenter, & notoriè de enormissima læsione, sed hoc casu etiam de stylo Rotæ solet peti absolutio ad cautelam, adeat igitur dictus Valerius signaturam pro obtinenda absolutione.

G I P T I I.

Romana Tutelæ de Ceulis. Lunæ 20. Iunij 1588.

ARGVMENTVM.

Respondens articulis, & positionibus (nō credo, vt ponitur) non ita simpliciter negare videtur, vt cum ex his, quæ ponuntur aliqua sint vera, argui de absoluta negatione possit, & sic de mendacio conuinci, periurioque puniri.

SVMMARIVM.

Responsio illa non credo, vt ponitur non est ita simpliciter negatiua, ita vt qui respondet si aliqua credere potuisset, de mendacio dicatur conuinci num. 1.

Positiones, quando sunt per mixtæ cum facto alieno tunc responsio etiam dubia admittitur. nu. 1.

Positionibus respondens semper excusatur à periurio. nu. 2.

Causa qualibet excusat à periurio. nu. 3.

Causa qualibet excusat à periurio, ista regula procedit quoad pœnas periurij non autem, quod ad ipsum periurium. num 4.

Priuatio facultatis iurandi non est pœna num. 4.

Iurans absque dolo non amittit facultatem iurandi in litem, num. 4.

Matris assertio licet filij ætatem probare videatur tamen nō ita sufficienter probat. nu. 5.

Ad periurium inducendum requiritur plena probatio. nu. 5.

Rescripta etiam sine mandato imperrari possunt. nu. 6.

In dubio facienda est interpretatio, vt periurium euitetur. num. 8.

Lapsus 10. annorum facit præsumere ignorantiam, & obliuionem ad excusandum à periurio. nu. 8.

Mulieres propter sexus fragilitatem facilè labuntur, & decipiunt. num 8.

DECISIO XXXIV.

1 DVbitatum fuit, An constet de tali periurio DD. Aureliæ, & Hersiliæ de Masso, vt eis iuramentum in litem deferendū non esset, & non constare DD. resoluerunt. Quoniam illa vulgaris responsio (non credo, vt ponitur) non est simpliciter negatiua ita vt respondens argui possit de absoluta negatione, & conuinci de mendacio cum ex his, quæ ponuntur aliqua credere videre videntur Papien. in form. except. contr. positiones in verbo primo, quod publica vox. nu. 6. Alex. ad Bartol. in l. si dubitetur. §. ita demum in verbo amitti de fideiuss. & faciunt trad. per Aret. in §. sed & si quis vers. item si socius, super gloss. in verb. socio, instit. de action. idem Papiēs. in form. respons. rei in verbo, narrata, prout narrantur in princ. Quod maximè dicendum est in proposito casu, quia huiusmodi positiones partim sunt de facto alieno, & antiquo, partim super ætate Francisci fratris dictarum mulierum quo fit, vt respōsio etiam dubia admittatur. Bart. in l. 2. §. quod obseruati. nu. 23. in fi. C. de iuram. calum. post glo. ibi in verbo, existimat. Natta cons. 59. nu. 2.

2 Et quod respondens positionibus semper excusetur à periurio determinat Soc. iun. cons. 3. num. 16. cum duob. sequenti lib. 2. vbi allegat Salye. in l. si alterius. in fi. C. si minor. se maior. dix.

3 His præterea accedit, quod à periurio quælibet cā excusat Docto., in l. si quis maior. C. de transact.

Grat.conf 50.in fi.lib.1.Gabr.de transact. conclus. 1.num.53.

4 Et licet hæc conclusio videatur procedere quoad pœnas non autem quoad periurium,Grat.cons. 15.nu.22.lib.1.nihilominus negari non potest, quod priuari facultate iurandi non sit pœna per ea quæ scribit Ias.in l.qui iurare §.vltimo.num 3.de iureiur,Et quod absque dolo malo iurans non amittat facultatem iurandi in litem tenet Plot.in l. si quando §.49.nu 5.Nec dicatur mulieres non posse euitare periuriū cum ætas Francisci articulata satis

5 probetur ex assertione matris à qua facilè informari potuissent,vt per Riminald.sen.cons.491.& seq.Tiraq.de retract.consang §.2.gl 2.nu.12. quoniam vltra responsiones ab informantibus datas, quæ placuerūt DD.potest dici,quod matris assertio sufficienter ætatem filij non probat ad gl. in l. etiam de probat.& fuit resolutum in vna Sarsinaten Comitatus coram Illustrissimo Cardinali Aldobrandino 13.Iunij 1583. eo magis ad effectum periurij in quo requiritur plena probatio l. sciant cuncti.C. de prob Feder.de sen.cons.23.nu.7.

Et hoc passu etiam tolluntur ea quæ dicūtur de libris hæreditatis q. Lucæ de Masso præsertim cū fuerint impugnati,nunquam in actis producti,sed solum in partibus fauorabilibus acceptati,& repetiti ad instruēdum animum iudicis vt facilius possit taxare summam per mulieres iurandam.

6 Postremò non obstat supplicatio ipsarum nomine regio consilio porrecta quoniam non constat de mandato procuratoris, qui illam produxit & sæpe accidit,quòd rescripta impetrantur, sine mandato Sarn.in reg.de annal.q.32.nu.8. Io. Paul. decis 78.cum alijs alleg.

7 Minusq; releuat quod in commissione contra D.Hieronymum impetrata dicatur,sine præiudicio litis moræ in ciuitate Neapolis siquidem ex hoc non infertur,quod prædictæ mulieres scriuerint prædictā supplicationem porrectam,quā nec potuerunt ratificare prosequendo huiusmodi litem Innoc.in c.ex parte de rescript.de communi Abb.in c.nonnulli.§.sunt,& alij.nu 4.eod,tit.

8 Et hanc sententiam libenter amplexi fuerunt, DD.tum quia in dubio facta est interpretatio, vt periurium euitetur Grat.cons.121. num 13. libr.2. tum etiam ,quia lapsi sunt x.anni ex quo tempore præsumitur ignorātia,& obliuio,ad excusandum à periurio Aym.cons.65.num.9.& 10. maximè in mulieribus,quæ propter fragilitatem sexus facilè labuntur Soc.iun. in l.naturaliter,§. nihil commune, num.231.& facilè decipiuntur, §.ius consequens auth. de æqual. dot. Alc.de præsumption. 42.nu. 2.

ORANI.

Romana Mercium. 14. Octobris 1588.

ARGVMENTVM.

Amissio libri ex solo amittentis iuramento probatur, quando ad illius custodiam neq; ex contractu neq; alia obligatione tenebatur,licet secus sit quando custodire tenebatur,

SVMMARIVM.

Iuramentum non suffragatur amittenti librum cum ad illius custodiam tenebatur,nu.1.

Vbi quod secus est quando ad illius custodiā nō erat obligatus, Mitius agi debet cum eo qui non est obligatus quam cum eo, qui obligatus est d.nu. 1.in fi.

Iuramentum optimè excusat libri amissionem quando cum eo concurrunt adminicula.nu.2.

Testis familiaris in totum non repellitur in his, quæ domi fiunt,nu.3.

Probationes etiam leuiores sufficiunt in his quæ sunt difficilis probationis.d.nu.3.

DECISIO XXXV.

1 Fvit conclusum D. Vincentium Lauaianum non posse cogi, ad exhibitionem libri de quo agitur suffragatur enim sibi iuramentū super illius amissione præstitum: nam licet vbi quis tenetur ex contractu, vel obligatione ad alicuius rei custodiam non admittitur, ad probationem amissionis illius per solum iuramentum Soc.cons. 190.post nu.5.lib.2.Bero.cons.91.num.21.lib.1.tamen secus est quando,prout in præsenti themate intendit probare amissionem eius ad cuius custodiam aliter non erat obligatus l.si,vbi post glo.in ver.sacramentum.Bal.eire.fi.C de fid.instrument. trad,Imol.in c.quæsitum,nu.9 de re iudic.Alex.in l.si quis ex argentarijs,§.fi.in fin,de eden. quoniam mitius agitur cum non obligato quam cum obligato Cyn.in d.l.fi.nu.5.

2 Et hoc tanto magis, quod concurrunt adminicula, vt est bona fama D. Lauaiani, & depositio testium, qui diligentiam per eum adhibitam in perquirendo libro prædicto optimè concludūt, quia eo casu iuramentum semper præstat excusationem.

3 Nec curandum est quod vnus testium sit familiaris,quia in his quæ domi fiunt familiaris in totū nō repellitur l.etiam vbi dd.C.de test.Thob.Non. in §.pater.nu.13.8.limit.inst.de test. & in his, quæ sunt difficilis probationis leuiores sufficiunt probationes Bart.in l.si quis ex argentarijs.§.fin & ibi Ias.de eden.

Præmissis etiam addebat vnus ex DD. non cōstare hic de aliquo interesse Passeri,quod Rotam mouere solet, ad editionem petitorum ,ppterea quod editio libri tendit,ad demonstrandum reuocationem ordinis dati per Lauaianum Andreæ dell'hoste vt habetur in literis Lauaiani ad Passerum,sed cōstat ordinem prædictū nō dū nō fuisse reuocatum , sed exequutioni demandatum idq;.

Primò, Ex duabus quietantijs Passeri de Mense Nouembris 1585. in quibus idem Passerus asserit se recepisse quasdā pecuniarum summas ab Andrea dicto Hoste in executionem ordinis dicti Lauaiani.

Secundò, Ex literis eiusdem Andreæ de anno 1528. quando significat se transmisisse bona empta ad D. Lauaianum,vt de illis valeat iuxta conuentiones cum Passero initas disponere.

Neq; verò contrarium suadet Lauaiani protestatio de receptione mercium,quia recusatio receptionis illarum non procedit ex aliqua reuocatione ordinis,sed quia Andreas mandatum suum fuerat transgressus ex quo in mādato habebatur, quòd promitteret merces soluere infra certum tempus,& tamē in pecunia numerata illas persoluerat : nam postquam pro interesse illius temporis mutuatas pecunias per Nundinas Bituntinas comperit,ita quod in solutione præsenti pecuniarum facta nullo damno fuit affectus , Lauaianus acceptauit merces , & illas iuxta conuenta cum Passero administrauit.

Voluerunt tamen DD. Lauaiano iuxta formā traditā in d.l.fin.C.de fid.instrum.de nouo deferri iuramentum super amissione libri , &c.

BVBA-

BVBALI.

Regien. Hospitalis. Lunę 23. Ianuarij 1589.

ARGVMENTVM.

Ignorantia insuperabilis, & inuincibilis, quæ sit, quę crassa, & supina, & quę probabilis ad excusandum aliquem à delicto.

SVMMARIVM.

Ignorantia insuperabilis, seu inuincibilis est quæ humana vinci industria non potest quæ excusat ignorantem, numer. 1.

Ignorantia crassa, & supina est nescire quod scire debemus, quæ comparatur culpæ, nec excusat. nu. 2.

Ignorantia probabilis excusat. nu. 3.

Ignorantia probabilis iuris dubij, & difficilis cognitionis excusat contrahentes, d. nu. 3. quod procedit etiam in alijs grauioribus delictis puta hæresi. nu. 4.

Errans in iure deceptus authoritate magnorum virorum excusatur. d. nu. 4.

DECISIO XXXVI.

PRæsupposita vera, & communi ignorantiæ diuisione, quod alia sit inuincibilis, seu insuperabilis, alia autem supina siue crassa, alia iusta, seu probabilis crederem Octauium Baiardum posse excusari, in casu, & ad effectũ de quo agitur.

1 Ignorētia inuincibilis, seu insuperabilis est, quæ humana industria superari, seu repelli non potest, hæc omnino excusat ignorantem, quia cum non sit in sua potestate, nec in suis viribus id intelligere quod inuincibiliter ignoratur non errat ignorando, nec delinquit, ideo meritò excusatur.

2 Qui supina, seu crassa ignorantia errat non excusatur, nam culpa est nescire, quod sciri debet, & ab omnibus communiter intelligitur, & hæc ignorantia culpæ comparatur l. latę culpæ, ff. de verb. signif. l. quod Nerua. ff. depos. l. nec supina. ff. de iur. & fact. ignor. ideò non excusat. c. ad Apostolicæ de cler. excomm. minist. Iacobatius tract. de concil. lib. 4. artic. 4. numer. 106. versic. nam ignorantia.

In casu de quo agitur neminem puto fore dicturum Octauium Baiardum laborasse ignorãtia crassa, & supina quòd ex multis constare videtur, sed, vel indè maximè quòd etiam periti, quos cõsuluit de casu proposito dubitabant, & augebãt dubitationem decisiones coram R. P. D. Cantuccio in causa Aquilana 14. Aprilis 1582. & de mẽse Ianuarij 1583.

3 Fateamur ergò oportet nos versari in casu probabilis ignorantiæ, ergo debet excusari, quia ignorantia probabilis excusat gl. communiter recepta in c. ab excõmunicato. in verbo de facto suo, extra de rescript. Bellamer. tract. de permut. benefi. part. 1 1. 4. q. & q. 5. nu. 6. Iacobat. præcit. loc. Bar. in l. 1. §. cap. ... ff. de recept. Mars. consil. 107. Roman. cons. 471. & cæteri, quos refert, & sequitur Iacob. Nouel. tractat. ad defens. vers. An inditia pro reo danda sint. num. 96. & 97. est tex. expressus in l. fi. §. fin. ff. de leg. 2. vbi alienatio rei prohibitæ alienari sustinetur propter iustam hoc est propter probabilem, & rationabilem ignorantiam. Et in indiuiduo in permutationibus, quod ignorantia probabilis iuris dubij, seu difficilis cognitionis excuset contrahentes tenet Bellamer. in d. tract. permut. benef. part. 1 1. q 4. num. 2. & seq. versic. sed de hac die vt dixi. Item, quòd eadem probabilis ignorantia excuset impetrantem errantem in modo acceptandi tenet Selu. in tract. de benef. part. 3. q. 30. per tot.

4 Hæc ignorantia nedum in his rebus, sed etiam in alijs grauioribus excusat. vt in hæresi, quæ excusat etiam à pœnis latis contra errantes, præsertim si quis authoritate magnorum virorum erraret deceptus c. dixit Apostolus. 24. q. 3. est singularis doctr. Gratian. 29. q. 1. circa finem versic. item si quis, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ.

Romana Legati, Mercurij 10. Maij 1589.

ARGVMENTVM.

Donatio facta à phrenetico infirmo non valet, & an, & quando, & per quos testes phrenesis, & alienatio mentis legitime probetur.

SVMMARIVM.

Donatio facta à phrenetico, & non sanæ mentis non sustinetur. nu. 1.

Peritis attestantibus de non sana alicuius mente magis credẽdum est quam alijs, nu. 2.

Phreneticus de bonis suis disponere non potest d. nu. 2.

Sana mentis in dubio licèt quis præsumatur, tamen cum constat illum in furorem incidisse ei, qui dicit eundem fuisse sanæ mentis tempore quo disposuit onus probandi incũbit. nu. 3.

Sana mens non eò præsumitur, quod quis dicat aliqua verba ad propositum, quia stulti etiam aliquando loquuntur ad propositum, nu. 4.

Testis singularis, & vnicus non probat nu. 5.

Donatio facta ad suggestionem, & interrogationem donatarij in articulo mortis non valet. nu. 6.

DECISIO XXXVII.

1 COnclusum fuit Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Cardinalem Vastauillanum tempore factæ donationis, non fuisse sanæ mentis, & consequenter eam non posse sustineri. Nam primus testis, qui est Medicus iuxta 13. 14. & 15. & tertius qui est Chirurgus iuxta 4. & 5. Secundus qui erat assistens, & pro D. Ænea inductus fuit iuxta 36. & 28 apertè deponunt de alteratione mentis à nocte Sabbathi, quæ fuit 8. Mensis Augusti, & diem Dominicam, qua fuit facta donatio antecessit, & similiter deponunt de continuatione furoris, vsq; ad extremum vitæ exitum.

2 Idemque Aromatarius testificatur iuxta 26. atque his testibus tanquam peritis magis quam alijs credendum est Cyn. in l. senium, C. qui test. fa. poss. Bart. in l. 2. num. 3. ff. de test. constat autem phreneticum qui mente alienus est de bonis suis non posse disponere c. cum dilectus, §. quia vero de successionibus ab intestato, & l. ob quæ vitia in princ. ibi qui propter febrem loquitur aliena, ff. de ædil. ædict. & vt dispositio dementis valeat debet habere dilucida interualla, & pfectissima

furiosum, C. qui testam. fac. poss. iuncta l. seq. cum alijs. C. de curat. fur.

3 Et quamuis in dubio quis præsumatur sanæ mẽtis esse l. vltim. & ibi Bald. not. C. de codic. tamen, quando constat aliquem in furorem incidisse ei, qui dicit eundem fuisse sanæ mẽtis tempore quo disposuit, onus probandi incumbit, glos. in d. cap. cum dilectus in verbo competere de success. nu. 3. & 6. lib. 1. & cons. 45. nu. 6. & 14. & cons. 68. num. 1. lib. 2.

4 Non obstant testes, qui dicunt Cardinalem die Dominica in proposito loquutum fuisse, quia ex hoc non sequitur eum sanæ mentis fuisse: nã stulti etiam quandoque in proposito loquuntur, & qui ex morbo phrenesis mentis alienationem patitur, in eo sensu præsumitur perseuerare, licet aliqua verba sanæ mentis loqui videatur: neq; enim phrenesis dicitur cessare, sed potius aliquo modo latere, vt ex Medicorum sentẽtia scribit Suat. alleg. 1. num. 19. cum seq.

5 Neque etiam obstat, quod huiusmodi donatio tanquam à sapienti facta debeat intelligi per seruitia longo tempore à D. Aenea Cardinali præstita, & quia Cardinalis habebat animum eum remunerandi, quemadmodum deponit secundus testis iuxta 6. quia ille est singularis ideò non probat, l. iusiurandum, C. de testib. & si Cardinalis talẽ animum habuisset ei in testamento aliquid in specie legasset, sicuti quibusdam alijs legauit, & tamẽ nihil ei specialiter legauit. Quare donatio tãquam facta ab eo, qui mente erat alienus nõ potest subsistere.

6 Quòd Dominis placuit multo magis, quia non fuit facta Motu proprio ipsius Cardinalis, sed ad interrogationem, & suggestionem donatarij: nã similiter institutio hæredis facta ab eo, qui est in articulo mortis ad interrogationem alterius, non valet, quia is non intelligitur sanæ mentis fuisse, & quia ad interrogationem alterius, quilibet morbi acerbitate vexatus solitus est respõdere sic Ruin. cons. 8. nu. 9. & 14. lib. 3. qui dicit hanc esse receptiorem, æquiorem, & magis rationabilem opinionem. Idemq; consuluit Lanfranch. de Orian. inter cons. diuers. vlt. voluntas, cons. 128. libr. 1. & hanc sententiam magis communem testatur, & sequitur etiam Soc. iun. cons. 183. num. 32. & 33. lib. 2.

ILL.MI D. CARD.LIS PLATTI.

Bononien̄ de Herculanis, 5. *Iunij* 1589.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio est necessaria etiã quod causa sit commissa cum clausula, summarie, & quantum sufficere videbitur.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam etiam in prophanis. nu. 1.

Actorum transportatio est necessaria etiam quod causa sit cõmissa cum clausula summarie, & quantum sufficere videbitur, num. 2. & nu. 5.

Negatiua probatur ex inspectione actorum, & sententia. numer. 3.

Clausula statum, & merita, &c. & clausula quorum tenores, &c. quam iudici tribuat iurisdictionem, nu. 4.

DECISIO XXXVIII.

1 FVit resolutum sententiam A.C. esse nullam ob non transportationem actorum iuxta decretum Cõcilij sess. 24. c. 10. quod locum habet etiã in prophanis patet ex decisione facta coram R. P. D. Blanchetto in vna Tudertina Bonorum 15. Martij 1586.

2 Non obstat, quod A.C. fuisset commissum, vt sententiam Rotæ Bonon̄ reuocaret, constito sibi summariè, & quantum sufficere videretur, quòd non fuisset pronunciatum per prætorem Bononien̄, à cuius sententia dicebatur, per Bernardinũ Herculanum fuisse appellatũ, quia debuerunt saltem ad tribunal A.C. trãsportare acta, & processus existentes coram Auditore Rotæ Bononien̄, & sic etiam processus Bagnacaualli, Lughi, Casignolæ, & alij qui eum ad Auditorem Rotæ Bononien̄ transportati fuissent de ipsis actis fuerunt effecti, & maximè quia agebatur coram A. C. de probando, quod commissio facta Ioachino Auditori Rotæ Bononien̄ esset nulla, & nullam tribuerit iurisdictionẽ ex quo fuerat in ea falsò expressum, quod pronunciatũ fuerat à Prætore Bononiæ, & ab eius sententia appellatum, iuxta tradita per Dec. cõs. 303. colum. 2. & cons. 483. Alex. cons. 95. nu. 1. lib. 4. Bald. in l. si contra de appellat.

3 Neque enim ad hanc negatiuam probandam sufficit, quòd in sententia Ioachini nulla de sentẽtia Prætoris Bononien̄ mẽtio habeatur, sed ad solas sententias Iudicum Ferrarien̄ relatio fiat per ea, quæ tradit Felyn. in c. quoniam contra, nu. 14. de probat. Alex. cõs. 42. col. 2. lib. 4. oportebat igitur ad docendum non fuisse pronunciatũ à Prætore Bononien̄, nec ab eo appellatum ad Ioachinum afferre, & transportare omnes processus, ad tribunal Ioachini trãsportatos, vt ex eorum inspectione apparere posset de hac negatiua.

4 Addebant etiam Domini, quod cum commissio directa Ioachino haberet clausulam, statum, & merita, &c. & clausulam quorum tenores tribuebat iurisdictionem, vt per Cassad. decis. 1. & 2. de rescript. Acchil. de commis. decis. 5. & propterea non videbatur satis esse A.C pro reuocatione dictæ sententiæ, quod sibi constaret non fuisse à Prætore Bononiæ appellatum ex visione gestorũ coram Ioachino, sed debebat etiam videre alios processus coram alijs iudicibus factos, vt cognoscere posset an benè, vel malè, fuissent sententiæ aliorum à Ioachino reuocatæ.

5 Non obstat quod commissio A. C. dicat cõstito de præmissis quantum sufficere videbitur, quia in eadem dicitur etiam per sententiam Ioachini, prout iuris fuerit reuocet, & sic debet iuris dispositio, & Concilium Tridentinum super transportatione processuum seruari. Præterea in eadem commissione. A. C. non solum narratur, quod à Prætore Bonon̄ non fuerit pronunciatum, sed ẽt plura narrantur coram alijs iudicibus agitata ex quibus fuerit signaturæ insinuatum causam hanc ad iudices laicos Serenissimi Ducis Ferrariæ remittendam esse, clausula igitur constito de præmissis ad omnia narrata videtur referenda de quibus sanè constare non poterat, nisi visis processibus corã illis iudicibus agitatis, & per consequens sententia A. C. reuocans sententiam Ioachini, & ad illos iudices executionem remittens, nõ visis processibus coram ijsdem iudicibus factis maximè cum iam fuissent, vt dictũ est, coram Ioachino transportati, remanet nulla.

GIPTII.

Perusina Separationis Thori. Mercurij. 28. Iunij. 1589.

ARGVMENTVM.

Thori separatio, An, & quando concedatur propter sæuitiam viri, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur notoriè iniusta illa, quæ ex actis non iustificatur. num. 1.

Vxor propter viri sæuitiam de illius domo propria auctoritate discedere non potest. nu. 1. declara nisi maritus esset nimis sæuus. nu. 2. vbi etiam, quod iudicis arbitrio remittitur quæ sit magna sæuitia.

Mariti sæuitia non præsumitur, nisi probetur. nu. 3. vbi etiam quod vani timoris nulla habenda est consideratio.

Maritus potest ex causa vxorem ad correctionem leniter verberare. num. 4.

Vxor tenetur stare cum eius viro etiam quod sit vnus peruersus. num. 4.

Vxor tenetur sequi virum suum quocumque vadit. num. 5.

Vxor potest petere separari à viro propter litem quam habet cum ipso. num. 5. in fine.

Thori separatio vbi propter viri sæuitiam datur, dos vxori non est restituenda, sed tantum ex fructibus dotis alenda est. num. 6.

Thori separatio An, & quando concedatur propter sæuitiam viri, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probetur. nu. 1. & omnibus seqq.

DECISIO XXXIX.

1 Circumscripto capite bonorum paraphernalium, de quo particulariter agitur, resolutum fuit sentētiam Vicarij Perusini esse reuocandam, tum quia ex actis non iustificatur prout opus est, Cassan. deci. 179. & sentit Put. deci. 401. lib. 1. Mohed. decis. 290. nam Rota non tenet illam opinionem, quam refert, & sequitur Aym. post alios quos citat consi. 198. in fine quod iudex ad iudicandum aliunde potuerit moueri, & sic ex his quæ extra acta fuerunt gesta nisi esset notorium iuxta deci. vltimam de fid. instrum. in antiq. tum etiam quia ex deductis pro D. Prospero appa ret sententiam huiusmodi esse notoriè iniustam. Et primo in eo dum firmat licuisse D. Lucretiæ è domo viri discedere, quod propria auctoritate facere non poterat c. porro. c. significasti. de diuort. Paris. consi. 54. num. 52. volum. 4. Rimin. iun. consil. 74.

2 Nec refragatur, quod ob viri sæuitiam permittatur vxori ab ipso recedere. c. literas in fine de rest. spol. Bart. in l. cum satis. nu. 7. de agric. & cens. lib. 11. Io. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 20. nu. 4. quoniam id solum procedit quando maritus est nimiū morosus, & sæuus, vt in d. c. literas probatur, & exempla sæuitiæ bene colligi possunt ex cons. Anchar. 408. Rimin. vbi supra. num. 1. & licèt arbitrio iudicis relinquatur quæ sit, vel ne, magna sæuitia, Tiraq. in l. si vnquam. in verb. omnia, vel partem. num. 31. in fine. Cod. de reuoc. donat. Menoch. de arbitr. iud. cas. 139. in fine. nihilominus arbitrium istud debet iure, & ratione regulari, Bald. in auth. iubemus. in vlt. not. Cod. de iudic.

3 Hinc est, quod non creditur vxori de sæuitia mariti, nisi probetur, Io. Lup. in c. per vestras in 3. not. num 7. in fine de donat. inter vir. & vxor. & Rimin. inter cons. matrim. cons. 81. num. 24. cum sequent. plur. propterea vani timoris, nulla habetur consideratio l. 3. ex quibus causis maior. Roland. consil. 27. num. 3. lib. 3. siquidem iuste dumtaxat timet, qui timet quod etiam constantes timere solent leg. metum quod met. caus. cum simil.

4 Præterea ex testibus pro vxore examinatis sæuitia non probatur, cum singulares, vel non concludant sæuitiam ad separationem thori necessariam, vt bene deducunt informātes, maximè quia maritus potest ex causa vxorem ad correctionē leniter verberare, Abb. in c. quemadmodum. §. illud autem. de iureiur. Rol. & Rimin. in cons. supracit. & vxor. cum eius viro etiam si sit vnus peruersus permanere debet, dicunt Socin cons. 186. in fine. Silu. nupt. in verb. non est nubendum. num. 37. & quod propter sæuitiam allegatam, sententia non sustineatur eo magis dicendum venit, cum ex prædictis testibus D. Lucretiæ satis constet D. Prosperum erga ipsam bene semper gessisse, & ex bona fama ipsius, & qualitate personæ facile iudex discernere potest pro huiusmodi separatione thori iudicandum non esse.

5 Sed quod sæuitia non fuerit causa recessus D. Lucretiæ, nullam prorsus videtur habere difficultatem, stante quod ipsa respōdendo positionibus cōfessa fuit se à domo D. Prosperi recessisse, quia nolebat mutare domicilium, & ad Vrbem ab ipso inuita adduci, & tamen dubium non est, mulierē teneri sequi suum virum quocumque vadit, c. vna quæque. 13. q. 2. c. si quis. & c. naturalē. de cōiunct. leprosorum Cuman. cons. 1. num. 4. Rim. d. cons. 81. num. 21. ex prædicta confessione tollitur obiectum desumptum ex decis. 11. Thom. de Tanis de sponsal. nu. 23. nempe quod propter litem possit vxor discedere, & seorsum à viro permanere, maximè quia tēpore dicti excessus nulla adhuc fuerat lis contra D. Prosperum introducta.

6 Est etiam iniusta dicta sententia quia condemnat Dominum prosperum ad restitutionē dotis, nā dato millies quod esset locus separationi thori, attamen dos non erat restituenda, vt determinat Host. in summ. tit. de diuort. num. 5. solum ex fructibus dotis cogebatur vxori præstare alimenta l. si cum dotem. §. sin autem sol. matr. Bald. in c. ex parte. num 8. de consuetud.

ILL.MI D. CARD. PLATTI

Cortonen. Bonorum de Scitello. Mercurij 28. Iunij. 1589.

ARGVMENTVM.

Omissio transportationis actorum reddit sententiam nullam, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio reddit sententiam nullam. num. 1.

Testis, qui iurauit dicere veritatem super articulis, & tota causa potest etiam vltra articulata deponere. num. 1.

Minor

Minor infans non citatus reddit processum nullum, etiam quod postea fuerit illi datus curator. nu. 2.

Tutores plures, quando sunt dati, omnes citari debent; alias processus est nullus. nu. 2.

Sententia data contra minorem indefensum nulla, & inualida est num. 3.

DECISIO XL.

1 RESoluerunt Domini sententiam latam ad fauorem Episcopi Corronensis per Episcopum Montis Politiani fuisse nullam ex pluribus Et primo ob non transportationem omnium actorum, quæ fuit necessaria, cum enim Episcopus Montis Politiani reuocauerit sententiam Episcopi Ciuitatis Castelli latam in executionem literarum si in euidentem, nō potuit hoc facere, nisi visis actis factis coram Episcopo Ciuitatis Castelli, iuxta dispositionem Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. ac fuit pluries in Rota resolutum: apparet autem ex processu transportato plura in eo fuisse omissa, quæ fuerant apponenda, ex quo cessat responsio data per informantes pro Episcopo, dum dicebant testium examinatorum transportationem non fuisse necessariam, quia ex solis articulis apparebat de iniustitia sententiæ Episcopi Ciuitatis Castelli, nam in dicto processu nō solum desiderantur dicta testium, sed etiam instrumentorum, & alia deducta per informantes pro Marchionibus, vltra quod, & testium dicta fuerunt necessaria, quia testis, qui iurauit dicere veritatem super articulis, & tota causa, potest etiam vltra articulata deponere.

2 Secūdo fuit nulla sentētia, quia cum Marchiones essent infantes non potuerunt citari, vt in iudicio comparerēt, & propterea processus factus vigore citationis huiusmodi etiam pòst dationē curatoris à Iudice dictis infantibus factā fuit nullus, vt latè per Afflict. decis. 262. & tradunt Modern. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. inhabil. num. 12. nec releuat, quod tutor fuerit citatus, quia cum plures essent tutores non sufficit, quod vnus tantum fuerit citatus, glo. in l. 2. C. si ex plur. tutor. Aym. cons. 225. sub nu. 5.

Tertiò est nulla, quia lata contra minorem indefensum; nemo enim, nec tutor, nec curator datus comparuit ad eum defendēdum Cresc. decis. 206. lib. 9. de sent. & re iud.

PENIÆ,

Spoletana Bonorum, Mercurij 5. Iulij 1589.

ARGVMENTVM.

Testis, quando possit in continenti, vel ex interuallo petere, vt suum examen sibi legatur ad effectum illud corrigēdi, addendi, vel minuendi.

SVMMARIVM.

1 *Testis non tenetur subscribere suum examen, nisi prius illud sibi hoc petenti legatur. num. 1.*

2 *Testis ex interuallo, & post quatuor dies, non potest corrigere suum examen, nec petere, quod illud sibi legatur. num. 2.*

DECISIO XLI.

1 AD instātiam D. Abbatis Aneaiani die 14. Iunij proximè præteriti examinabatur Felix Maricotus, qui sæpè fuit protestatus, quod volebat sibi legi suum examē, vt posset addere, mutare, corrigere, vel detrahere, sicut sibi pro veritate videretur. Dubitauit notarius reclamantibus præsentibus interpretibus, an esset testi examen legendum nec ne, & ideò cum me consuleret, ordinaui, vt in fine cuiuslibet examinis, nedum non renueret legere singulis testibus propriū examen, præsertim ipsis petentibus, sed quod etiam illos ad id inuitaret, ad prædictum effectum corrigendi, addendi, vel mutandi. Quia postquam testes deposuerīt antequam se subscribāt, legenda illis est sua testificatio, vt per lectionem depositio cōpleatur, & omnis error, qui esse posset in subscribendo tollatur, iuxta laudabilem, & in foro iudiciali omninò retinendam praxim, quā docuit Bald. in l. vlt. C plus val. quod agit per text. ibidem, quem dicit esse multum notabilem, refert, & sequitur Fely. in cap. per tuas. de test. circa fi. num. 7. vers. secundo adde & Aegid. Boss. tit. de tortur. test. num. 24. & hoc procedit sine difficultate, quando in eodem examinis actu, antequam testis recedat, & instrui possit petit sibi legi testificationem ad effectum addendi, mutādi, vel corrigendi, & ita procedit præfata doctr. Bal. & cum ego in hoc casu putarem testem nōdum recessisse à loco examinis propterea ita ordinaui.

2 Cæterùm cum post quatuor dies ab examine completo testis reuerteretur ad petendum, quod sibi suum legeretur examen, quod mihi, notarius subticuerat, quo toto tempore potuit instrui, & sic videretur suspecta petitio, & Cōmunitas Spoleti propterea peteret, vel testem reijci, vel saltē ad partem reponi, & D. Abbas diceret, quod scriberentur additiones factæ per illum testem, & qđ examen remaneret sicut antea: ideò me iubente, partes informarunt Rotam, & dederunt memorialia, & Domini primum dixerunt Baldi doctrinam esse in prædicto casu seruandam: de præfato verò examine ordinarunt ne quid immutaretur, aut deleretur, sed quod in processu causæ arbitrio Rotæ relinquendum erat iudicare, quid esset de eo sentiendum, & quantum fidei, vel detrahendū, vel tribuendum examini. Et quod interim notarius adnotaret diem factarum additionum, vel mutationum per testem postquam fuit examinatus eodem die idem D. Abbas Aneaianus ad effectum examinādi testes in partibus petijt remissoriam, vel destinari notarium ad partes cum vno solo interprete, per Rotam eligendo: nam si duo essent interpretes facilè contingeret propter mutuam contentionem perturbatio, sed Domini dixerunt, vt remissoria de more decerneretur.

ALDOBRANDINI OLIM Clementis Octaui.

Ciuitaten. Præstimoniorum. 23. Octobris 1589.

ARGVMENTVM.

De literis Cardinalis Legati, quādo de falso suspectæ reddantur, ex eo, quod ab ipso legato non subscriptæ reperiātur, & in tempore datæ appareat rasura, & mutatio temporis.

SVM-

SVMMARIVM.

Legati literis creditur, & dicuntur esse in forma probanti, quando habent sigillum, & subscriptionem officialium. nu. 1 nisi agatur de alterius praeiudicio. num. 2. vbi declaratur hac fallentia, quando esset timor antidatæ.

Stilus diuersimode seruatus non probat. num. 3.

Sigilli probatio non attenditur, quando contra sigilium est aliqua suspitio nu. 6. vbi declaratur.

Legati litera sine ipsius subscriptione, An dicantur esse in forma probanti. nu. 1. & per totam.

Falsitas in antidata non præsumitur ex rasura facta in tempore datæ, quando apparet rasuram fuisse factam ad corrigendum errorem. nu. 9.

Falsitatem, quod quis committere voluerit non præsumitur. num. 10.

Falsitatis præsumptiones, quantum operentur iudicis arbitrio remissum est. nu. 5.

DECISIO XLII.

1 DOmini tenuerunt literas prothonotariatus Ferdinandi de Silua esse in forma probanti, moti fuerunt, quia cum habeant sigillum, & subscriptionem officialium id sufficit ad Innoc. in c. 2. num. 2. de fid. instrum, Doct. in c. post cessionem. de probat. Rota in antiq. decis. 16. de probat. & 1. eodem tit. in nouis, Lambertenghi de iurepatr. att. 7. 10. quæst. princ. 2. par. 2. lib. cum alijs alias allegatis ad hoc propositum.

2 Non obstat limitatio data pro parte Iuliani, quod id non procedat, quando agitur de alterius præiudicio Rota d. decis. 1. in fine de probat. in nou. & decis. 10. eodem tit. & lib. Rebuff. in tract. nomin. quæst. 10. num. 22. omnia enim ista procedunt, quando agitur contra Apostolicum impetrantem propter timorem antidatæ, quia (vt dicit Rota d. deci. 1. sub nu. 2.) hoc casu quodammodo Episcopus fert testimonium in causa propria, & hac ratione dum literis Episcopi solo sigillo sigillatis, tunc nō creditur, sed nec etiam sua subscriptione munitis, & propterea tunc necesse est, quod adsit rogitus notarii coram testibus, quod cessat in hoc casu, in quo nullum versatur periculum antidatæ.

3 Non obstat, quod legatus solitus esset subscribere, quia imnio ex registro secundum Dominos apparet, quod legatus diuersimodè obseruabat, modo se subscribebat, modo nō, & consequenter ex hoc inferri ad stilum non potest Bart. in l. 2. in princ. ff. solut. matr. Dec. cons. 8. colum. 3. versic. secundo, quia, vt narrat Aym cons. 96. nu. 5.

4 Nec placuit responsio data, quod posset subscriptio non registrari, quia apparet, quod multoties non registrabātur subscriptiones, & sic quod vbi aderant registrabantur. Nec facit, quod literę prothonotariatus Vitalis Codolet sint registratæ sine subscriptione, & nihilominus sint subscriptæ, quia re vera illa registratio non fuit perfecta, desunt enim plura, quæ sunt in originali, & propterea non est collationata, nec subscripta ab Antonio Ribera, vt aliæ sunt quarū registratio est perfecta, in quibus omnib. adsunt illa verba, *collationat. per me &c.*

5 Dicta testium non obstant, quia nō percutiunt hoc tempus Ducetius enim loquitur de nunciatura Lusitaniæ, & de legatione Galliæ, Alius loquitur de obseruantia in legatione Romādiolæ longe post hanc gratiam, & quilibet de suo tempore etiam est singularis, & de hoc tempore videbatur Dominis colligi apertè contrarium ex registro.

6 Secunda etiam limitatio, quod tunc sigillum operatur effectum, quando non est suspectū Abb. in c. inter dilectos. num. 4. & ibi Felyn. num. 5. de fid. instr. Aym. conf. 46. num. 6. cum alijs allegatis, visa fuit Dominis non applicari, quia suspiciones allegatæ vitæ fuerunt illis nullius considerationis, namq; suspiciones sunt sequentes, defectus subscriptionis legati, Cera, quæ videtur recens, cum tamen literæ sint datæ de anno 1548. rasura in data, & quod Cardinalis etiam biduo post 7. scilicet Nouembris 1549. erat Orriculi, & sic nondum Romā applicuerat, qua de causa arguitur, quod fuerit correcta data, & quia deest clausula, In quo rum fidem, &c.

7 Quoad defectum subscriptionis legati, iam supra est responsum, q aliquando non se subscribebat, quod deprehenditur etiam ex alia gratia nuper exhibita eidem Ferdinando concessa sub eadem data, in qua similiter deest talis subscriptio, & velle præsumere, quod hæc quoq; sit falsa, est multiplicare nimis falsitates; Quo ad ceram, ista est leuis suspicio, cum potuerit fieri ex materialibus etiam mollem conseruantibus, vt liquet ex alia nuper producta quæ et si nō sit tam mollis, vt ista, est tamen mollis, item ex sigillo apposito in li[...]s Stephani Adam in quo cera videtur admodum recens, & quamuis non ita sit mollis, hoc nihil est, potuit enim in hac cera adesse plus, vel termentinæ, vel pinguedinis porcinæ mollem magis conseruantes, vt dicunt testes.

8 Non obstant dicta testium, quia omnes fatentur de hoc nullam fecisse experientiam, & licet aliqui iudicent, quod nullo modo possit per tantū tempus durare, subiungunt tamen, non fecisse experientiam, adeo quod peritiam sine experientia rerum magistra habere non possunt, & vt dicebat vnus ex Dominis, oculi obstetricis quandoq; fallunt.

9 Rasura datæ similiter non obest, quia fuit error correctus ab ipsismet officialibus, vt liquet ex registro, & quod esset error apparet ex annis Pontificatus, ex quibus deprehenditur rasuram fuisse benefactam, quo casu nihil obstat bene in proposito Abb. in cap. cum venerabilis. num. 8. de relig. domib. Alex. cons. 14. num. 16. lib. 6. Dec. in l. fin. nu. 37. & ibi Zuecard nu. 333. C. de edict. diu. Adr. tollen. maximè quia adsunt in registro aliæ similes correctiones pariter in data in alijs gratijs cum eadem correctione, & adnotatione officialium, quod esset absens legatus 9. Nouembris 1549. id pro parte Iuliani colligitur solum ex sola expeditione, de qua i registro, Dat. Orriculi, quinto Idus Nouembris, ad quod bene respondetur pro parte Didaci, quod in ea adest error, quia non conueniunt anni Pontificatus cum millesimo, cantant enim de anno decimoquinto Pontificatus eius, & de mense Nouembris 1549. quo tempore currebat annus decimus sextus eius Pontificatus; Quod vero non adsit clausula illa, In quorum fidem, & c. nihil est, quia non est substantialis, & sigillū præsumitur appositum de voluntate Domini, Gabr. de præsumption. conclus. 4. num. 9.

10 Vice versa pro veritate prothonotariatus plura concurrunt, in primis præsumptio l. merito ff. pro Socio non est enim verisimile, quod tot officiales, de quibus Cardinalis ille summopere confidebat, cum vnum ex ipsis videlicet Franciscum de Herrera Vicelegatum in spiritualibus, quando in Galliam profectus fuit, reliquerit, voluerint cōmittere falsitatem, cum præsertim falsitas sine causa, & magno emolumento non soleat committi, nec sit verisimile, quod Ferdinandus voluerit eum ingenti pecunia corrumpere tot officiales, vt crearetur prothonotarius, res quippe tunc præsertim tēporis admodū facilis impetrationis.

Con-

31 Concurrit transumptum factum de anno 1550. de hoc prothonotariatu in Camera Apostolica ex quo colliguntur primum magna verisimilitudo, quod literæ non essent falsæ, quia si id fuisset, pars non curasset illas transumptari, quia ita faciẽdo, facilè falsitas detegi poterat, maximè cum in eo quoque transumpto oportuerit corrigere errorem, secundum quod tunc habebant sigillum, nam aliàs non fuissent transumptæ sine sigillo, & subscriptione, vt attestantur notarii practici.

32 Idque tanto magis, quia cum hæ literæ à Francisco de Herrera Secretario legationis essent subscriptæ, quod vir iste falsitatem committere voluisset omninò sigillum apposuisset, quia alioqui literæ sine sigillo, & subscriptione, est indubitatũ, quod fidem nõ fecissent taliter, quod necesse est, quod in omnem euentum literæ sigillo ab initio munitæ fuerint.

33 Cõcurrit recognitio manuum officialium, tam respectu subscriptionum, quæ sunt in literis originalibus, quam in registro; concurrit etiam pro adminiculo, quod Ferdinandus pro prothonotario se gessit, & notarium creauit; concurrit registratura, non enim fit verisimile, quod si officiales illi falsam gratiam concessissent, & eam gratis concessam fuisse adnotassent id in publicis libris, vbi aliæ registrantur, registrassent, nam facilè potuisset eorum delictum deprehẽdi, & propterea omnibus simul benè põderatis, Domini arbitrati fuerunt sigillum non esse taliter suspectum, vt fides scripturæ, cui est appensum, non præbeatur, cum hæc materia, vt plurimum in arbitrio iudicis residea. Fely. post Abb in c. inter dilectos. num. 5. de fid. instrum.

ORANI.

Forolivieñ Census. Lunæ 13. Nouemb. 1589.

ARGVMENTVM.

Census emptus contra formam Bullæ Pij Quinti non dicitur fœneratitius, quando emptor protestatus fuit expressè se velle emere secundum formam dictæ Bullæ, & non aliter, aliàs nec alio modo, & quod cẽsus emptus ad rationem decem pro cẽtenario sustinetur ex consuetudine loci.

SVMMARIVM.

Contractus omnis præsumitur licitus, iustus, & legitimus, nõ autem fœneratitius, nu. 1.

Nobilis non præsumitur committere vsuram nu. 2.

Census non dicitur illicitus, nec contra Bullam Pij Quinti, quando in contractu fuit protestatum ab emptore se velle emere secundum formam Bullæ, & non aliter alias, &c. num. 2. & nu. 3. vbi propterea quod pacta contra formam dictæ Bullæ pro non appositis habentur, & nu 4.

Clausula, non aliter aliàs nec alio modo, arguit præcisè protestantis intentionem num. 2.

Pacta inutilia, & illicita non reddunt illicita, & inutilia pacta licita, & vtilia. num. 4.

Census ad rationem decem pro centenario sustinetur ex consuetudine regionis. nu. 5. & 6.

Consuetudo facit contractum licitum, qui aliàs esset illicitus. num. 6.

Testes in instrumentum reprobantes, debent esse omni exceptione maiores. nu. 7.

Fideiussores non sunt idonei testes ad fauorem eius, pro quo fideiusserunt. num. 7.

DECISIO XLIII.

1 FVit cõclusum sententiam Auditoris Cameræ annullantem annuum censum, de quo est quæstio, tanquam fœneratitium reuocandam esse, cum enim fuerit super re certa constitutus, & de eo confectum publicum instrumentum, præsumptionem pro se habet, vt sit factum de cõtractu licito, Cepol. de simul. contract. præsumpt. 26 nu 85. & regulare est, vt omnis contractus præsumatur iustus, & legitimus Bald. in l. rogasti. §. si tibi. nu. 19. ff si cert. petat.

2 Tantò autem magis, quod celebratus fuit cum muliere nobili, in qua difficilius cadit præsumptio vsuræ, Tiraquel. de retract. conuent in præfat. nu. 34. Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 8. num. 3. præsertim cũ ipso actu protestata fuerit se velle emere seruata dispositione Bullarum Pontificum super censibus editarum, signanter autem Constitutionis Pij Quinti cum clausula non aliàs aliter nec alio modo, ex qua arguitur præcisè illius intentio l. si non aliter. de leg. 3. l. si hæredi. §. fi. de condit. & demonstrat.

3 Licèt autem in illo legatur duplex appositum pactum d cõstitutione damnatum, scilicet, de retrouendendo, quod aliter non est collatum in liberam, & absolutam voluntatem vendentis, sed est limitatum, vt possit redimere tãtum infra decem annos, & duos menses. Alterum quod ad remissionem census non vult teneri, nisi damnum, & deterioratio, occasione cuius remissio petitur, attendat ad quartam partem, nihilominus non propterea concludendum, esse vsurarium, sed debent tanquam vitiosa pro non appositis haberi, l. cum præcario de præcar. nam illis non obstantibus adest voluntas disponentis in principali actu, itaque si quod amplius concedere voluit, vtique & quod minus est voluisse dicitur.

4 Vndè, quod est additum secundum intentionẽ disponentis separabile est, adeò quod non vitiatur vtile per inutile, sed tantum inutiliter adiectũ vitiatur, l. 1. § sed si mihi. ff de verbor. obligat. Hoc autem comprobat clausula, d. constitutionis, non obstantibus aliquibus pactis directè, vel indirectè, talem facultatem auferentibus, ex qua colligitur intentionem Papæ fuisse infirmare actus in contrarium, Ang in l. quod autem num. 2. ff. si quis omiss. caus. testam.

5 Neque redargui potest vsurarius sub prætextu, quod fuerit constitutus ad rationem decem pro centenario: nam quicquid sit de iure communi, de quo per Tiraq. de retract. consang §. 1. gloss. 6. num. 16. & seq. iste casus fuit redditus secundum vsum, & obseruantiam Prouinciæ Romandiolæ, vbi prædia super quibus est impositus, sita sunt, in qua quidem Prouincia solet vendi, & constitui cẽsus ad rationem decem pro centenario.

6 Certum est, quod stante huiusmodi consuetudine iudicari debet contractus licitus, l. quis sit fugitiuus. §. itẽ apud Labeonem. vbi Bart. ff. de ædil. edict. l. quicquid ergo §. 1. in vers. cum vsuris uẽd. ex his, quę in regione obseruantur. ff. de contract. & in l. actio, & in l. tutor. qui repertorium. § sed etsi negauit. ff. de administr. tutor. Oldr. consil. 202. Cepol. in tract. de simul. contract. in 4. & 97. Socy. sen. cons. 83. nu. 22. lib. 2. Ruy. in l. 2. nu 17. C. de edẽ. cum simil. & probant extrauagantes Martini, & Calisti sub tit. de empt. & vend. in extrau. com.

7 Minus

7 Minus habita fuit ratio testium deponentium in huiusmodi creatione census pecunias vere nõ fuisse solutas, ex quo restitutæ fuerunt in continenti, nec penès venditorem cẽsus remanserunt. Neque etiam pretium integrum fuisse in pecunia numerata, sed partim in gemmis, quæ contrariantur formæ præscriptæ in constitutione Pii Quinti, quia Domini responderunt istis testibus nullam adhibendam fidem, ex quo enim ad impugnationem instrumẽti fuerunt inducti necessarium est, quod sint omni exceptione maiores, Rol. consil. 147. num. 36. & seq. vol. 2. tantum autem abest, vt sint tales, vt etiam omninò veniant repellendi, cũ duo sint fideiussores, qui regulariter repelluntur, Crot. de testib. aut saltem secundum Ang. consil. 295 arbitrio iudicis committuntur, tertius autem multas exceptiones habet.

PENIÆ.

Spoletana bonorũ. Mercurij 20. Decemb. 1589.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumitur argumentum.

SVMMARIVM.

Testes, qui ad iudicem venire non possunt propter aliquod impedimentum possunt examinari in eorum domo ab aliquo examinatore perito transmisso à iudice. nu. 1.

Vbi præsertim, quando testis est senis, & valetudinarius.

DECISIO XLIV.

1 INter testes adductos ad Curiam per D. Abbatem Ancaianum ad effectum, vt in causa examinarentur, aderat vnus octogenarius, qui cœpit ægrotare vnde tum ob ingrauescentem ætatem, tum ob infirmitatẽ dubitabatur de eius propinqua morte, ideò ad partis petitionem, ne veritas periret Domini ordinarunt, vt fidelis notarius ad eum decumbentem accederet, qui illum summariè super articulis tantum examinaret, quod si conualesceret, examinaret posteà formiter adhibitis interpretibus, tã super interrogatorijs, quàm super articulis cum explorati iuris sit, iudicem debere mittere examinatorem peritum ad testes recipiendos, qui ad cum commodè venire nõ possunt, c. si qui testium. vbi glos. & communiter canon. de test. maximè, quia in casu isto concurrebant duo, nempè, quod iste erat senex, & valetudinarius, Rot. decis. 222. incip. senes in nou. aliàs est 9. de iudicijs in nouis. Delegaui ergò pro isto teste examinando substitutum Notarij causæ cum decreto, quod intimetur parti aduersæ, sed quia pars ab isto decreto appellauit, & restis tantisper conualuerat reposui, & ordinaui, quod examinaretur etiam super interrogatorijs in domo notarij, sicut partes inter se conuenerant, non in domo ipsius Abbatis, vbi testis decumbebat, vt omnis suspicio amoueretur.

ILL.MI D. CARD.LIS PLATTI.

Romana pecuniaria. Die 19. Februarij 1590.

ARGVMENTVM.

Notarius non tenetur pro minus idoneo fideiussore ab ipsomet recepto, si tempore receptionis habebatur pro idoneo, & possidebat bona immobilia paterno licet fideicommisso subiecta.

SVMMARIVM.

Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum regulariter tenetur parti reficere damna, & interesse. nu. 1.

Quod procedit excusso prius fideiussore. nu. 1. & nu. 5.

Notarius non tenetur pro fideiussore, si tempore receptionis habebatur pro idoneo, & possidebat bona immobilia licet subiecta paterno fideicommisso nu. 2.

Notarius non tenetur, quando fideiussor est receptus parte etiam tacitè consentiente nu. 3.

Relatio ad acta, quæ faciũt rem notoriam optimè nominis expressionem ostendit. nu. 4.

DECISIO XLV.

1 LIcèt regulariter Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum teneatur parti reficere damna, & interesse, l. 1. §. sciendum, ff. de mag. conuen. Paris de Put. in tract. de sindic. cap. 3 in princip. Boer. decisio. 314. numero quinto, & passim, & in omnibus causis seruari dicit decis. Lucen. 33. num. 2. excusso tamen prius ipso fideiussore, vt vol. Salyc. in l. 1. C. de magist. conuen.

2 Attamen in casu vertente inter Illustrem D. Leonem Strozium ex vna, & Antonium Guidottum Notarium ex altera, censuerunt Domini ipsum Guidottum esse absoluendum, licet præsupponatur recepisse fideiussorem, qui soluendo non fuerit, & hoc, quia idem fideiussor tempore receptionis habebatur communiter pro idoneo, vt testes deponunt, & possidebat bona immobilia longè maioris valoris, quam esset summa pro qua fideiussit, quæ bona quamuis essent subiecta fideicommisso paterno nihilominus tamen idoneus censendus erat, vt voluit Ias. in l. ferendum, §. si fundus, post princip. versicul. dico. ff. qui satisd. cogan. quem sequitur Marsil. in rubr. de fideiuss. nu. 206. & trad. Ang. in alleg. §. si fundus post princip. versic. dico etiam quod rogatus ideò non est imputandum Notario, si illum recepit in fideiussorem, quem intellexit bona immobilia possidere, & pro idoneo haberi.

3 Quòd ex eo etiam confirmatur, quia in huiusmodi fideiussorem videtur pars quoque consensisse, quæ citata ad videñ expediri mandatum de consignandis pignoribus attenta cautione de qua in actis non contradixit, Certum est autem, quod Notarius non tenetur, quando fideiussor est receptus parte etiam tacitè consentiẽte, vt dicit d. decis. Luceñ 33. nu. 15.

4 Hic autem videtur consensisse ex quo citatus non contradixit, sed per quatuor menses acquieuit, nec potuit ignorare personam fideiussoris, licet in citatione eius nomen non fuisset expressum, quia expressio nominis sufficienter fuit facta per relationem ad acta, quæ faciunt rem notoriam, Dec. cons. 41. num. 29 Socyn. sen. consil. 10. num. 7. vers. principaliter lib. 1. Arety. cons. 42. nu. 5. Paris. cons. 111. nu. 7. lib. 4.

5 Mouebantur etiam Domini ad ita dicendum ex eo, quod non constabat de excussione contra dictum fideiussorem legitimè facta, quæ erat facienda, vt dictum est ex Salyc. in d. l. 1. C. de magistr. conuen. &c.

DECIS. XLVII.

PENIÆ,

Romana Rescissionis contractus. Veneris 16. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

De iuramenti calumniæ omissione, quod non vitiat sententiam, quando fuerũt seruati termini substantiales.

SVMMARIVM.

Procurator non potest iurare de calumnia, nisi habeat speciale mandatum, nu. 1.

Iuramentum calumniæ non præstitum non vitiat sententiam, quando fuerunt seruati termini substantiales, numer. 1. & 2.

Iuramenti calumniæ defectus, An sit defectus citationis iurisdictionis, seu mandati. nu. 2.

DECISIO XLVI.

1 DOmini steterunt in decisis, & quoniam ad prætensam nullitatem ob non præstitum iuramentum calumniæ præter respõsionem datam in alia decisione sub die 15. Ianuarij præteriti, fuit decisum difficultatẽ cessare ex obseruatione terminorũ substantialium inter quos adest terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipso, quòd seruatur terminus dicitur præstitum, ad quod præstandum in hac causa Procurator habebat mandatum speciale sicut iura requirunt c. fin de iur. calumn. lib. 6.

2 Et ideò non potest dici omninò omissum, licèt foret petitum, & cum nullitas non proueniat ex tribus illis defectibus citationis, iurisdictionis, & mandati, quos inuiolabiliter Rotę stylus obseruat non est tam religiosè attendendum, pręsertim cũ aliquo modo præstitum fuisset, & reiteratum in obseruatione terminorum ad sententiam.

REVERENDISSIMI DOMINI Perusini.

Calaguritana Oblationum. Lunæ 26. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

De testibus examinatis, sine citatione, ad dicendum contra articulos, & videndũ eos iurare, An, & quando dicantur nulliter examinati, præsertim, si non constat testes iurasse tactis, &c. & quid si in citatione non est expressa dies, & locus examinis.

SVMMARIVM.

Testes examinati, sine citatione, ad dicendum contra articulos dicuntur nulliter examinati. num. 1. declara, vt num. 2.

Testes examinati, sine citatione ad videndum eos iurare dicũtur nulliter examinati. declara vt nu. 3.

Testes examinati cum citatione in qua non fuit expressa certa dies examinis dicuntur nulliter examinati. declara, vt num 4.

Testes examinati cum citatione, in qua non est expressus locus examinis dicuntur nulliter examinati. declara, vt numer 5.

Testes, vt iurati deposuisse dicantur debet constare, quod iurauerint tactis, &c declara vt nu. 6.

DECISIO XLVII.

1 VAliditatem examinis, quam Domini præsupposuerunt. die 17. mẽsis proximè pręteriti, hodiè nõ obstantibus obiectis nullitatibus firmarunt. Nam illa, quæ ex omissione citationis, ad dicendum contra articulos deducitur iuxta decisionem Rotæ 55. de testam. in nou. & Guidobon. decis. 90. sub nu. 2. sanata fuit ex eo, quod Iudex 24. mensis Iulij partibus præsentibus recipit illos, & illorum quemlibet ad probandum suam intentionem admittit saluo iure impertinẽtium, & non admittendorum, cum dilatione, & termino decem dierum communi partibus, quas citauit, ad videndum iurare testes. Cùm enim per clausulam, saluo iure, prouisum fuerit præiudicio, quod per simplicem admissionem articulorum potuisset contingere, qua ratione cautum est partem debere citari ad dicendum contra articulos, vt post Boer. Imol. & Abbat. declarat Felyn. in c. 2. nu. 32. & num. 35. de testib. sufficit obseruationi huius termini satisfactum fuisse per æquipollens, Cassad. decis. 2. de iudic. Caputaq. decis. 149. num. 3

2 Cumque articuli die 1. Augusti intra terminum decem dierum producti fuerint, ignorantia prætendi non potest, neque fuit aliqua intimatio necessaria, quia tam iudex, quàm pars debuerunt rimari acta. Cast. in l. 5. de satisd. Put. decis. 110. lib. 2. Pereg. decis. 252. lib. 3. sibique imputet pars aduersa, si non petijt illorum copiam, quam iudex mandauit dari.

3 Defectus autem citationis, ad videndum iurare testes exclusus fuit, propterea ꝙ cum ipsemet citauerit partes ad videndum iurare testes. & decretum fuerit vtriusque partis procuratoribus intimatũ, alia citatio coram Rectore non fuit necessaria, vt tenuerunt Domini de mense Ianuarij hoc anno in causa Calaguritana iuris votandi coram Domino Orano, & confirmarunt die 16. mensis præteriti in causa Toletana Decimarum de Saledon coram R. P. D. Penia.

4 Nec sufficit, quod citationi certa dies non fuerit adiecta, quia cum esset præfixus terminus ad probandum, citatio valuit, durante illo termino etiam prorogato partibus præsentibus, vt per Marant. part. 6. vers. dantur termini, & dilationes, nu. 12. & sequen. & per pract. Hispan. Suarez in pract. Eccles. & sæcular. par. 1. tom. 1. S. temp. num. 43. & sequen.

5 Sed neque talis citatio vitiatur ex defectu loci, qui aliàs exprimi debet in citatione, Caputaq. decis. 274. par. 3. cum sufficiat locum parti citatę etiã aliundè innotescere, vt ibi fuit tentum in causa Pampilonensi Oblationum, anno 1585. & 1586. coram Reu. Oriolensi. Innotuisse autem locũ examinis vtrique parti patet, ex quo facultas probandi erat communis, & in eodem loco paulò post pars Comitis examinauit suos testes in vim eiusdem facultatis, & coram eodem Receptore, quibus concurrentibus Domini nouissimè in causa Legionensi S. Facundij coram R. P. D. Pamphilio, sustinuerunt aliud examen aduersus simile obiectum. His accedit, quòd examen receptum fuit in Oppido de Onniate, quod extitit sub dominio

ipsius

ipsius Comitis. Vnde notitia redditur magis verisimilis.

6 Demum non obstat validitati examinis, quod non apparet testes iurasse tactis scripturis, secundum obseruantiam Rotæ, Caputaquen. decis. 146. par. 2. quia cum Notarius receptor attestetur se recepisse iuramentum in forma intelligêdum est illud præstitũ fuisse illo, quo debuit modo attêto stylo Notariorum Hispaniæ obseruato in pluribus processibus, & admisso coram R.P.D. Seraphino in illa Ciuitatensi constructionis Capellæ anno præterito, & in aliis causis. Testes autem, qui iurarunt in termino potuisse extra terminum examinari in dubium non venire, Bald. & alij in l. fi. ff. de form Abb. in c licet causam. nu. 7. & ibi Fel. nu. 14. & seq. de probat.

PENIÆ.

Spoletana Bonorum. Lunæ 26. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

Testes de auditu probãt in antiquis, vnusquisque testis de visu iuncta fama publica plenam facit probationem.

SVMMARIVM.

Testes de publica voce, & fama concludenter probant, quando agitur de probando, quid antiquum. nu. 1.

Testis vnus de visu iuncta publica voce, & fama probata per plures testes plenè probat. nu. 2.

Possessio probatur ex priuilegio Papæ, in quo fit mentio locorum de quibus est controuersia. num. 4. Etiam quod mentio fiat per verba enunciatiua.

DECISIO XLVIII.

1 DOminus Nicolaus Ancaianus Abbas Ecclesiæ S. Petri de Ferentillo, prætendens dictam Ecclesiam multorum bonorum, & locorum, In primis verò Rigouiti Conuigni vsque ad Ferrariam, & Montis de Petano, à Communitate Spoleti., ... & pacifica possessione paulatim spoliatam, contra Communitatem iudiciũ spolij intentauit, iura produxit, & multos super spolio testes examinauit, similiterque communisas multa sua iura proposuit, & testes etiã ad probandam suam intentionem examinandos præpasauit, sed quia remissoria fuerat Communitati cõcessa sine retardatione vlterioris processus, dubitaui, An constaret de primo extremo d. Ecclesiæ Sancti Petri de Ferentillo, respectu possessionis præfatorum locorum. Domini circumscriptis exceptionibus testium pro parte D. Abbatis examinatorum, & iuribus Magnificæ Communitatis, quorum suo loco, & tempore habebitur ratio, concluserunt probari primum extremum. Nam primus testis annorum 71. aut 72. super 34. & 5. articulis, & secundus ætatis 75. annorum super 3. & 4. & sexius super 3. & 4. superiori anno examinati, conformiter testificantur de publica voce, & fama, & de auditu à suis maioribus, & senioribus qui similiter à suis antecessoribus audiuerunt præfata loca ab Ecclesia Sancti Petri de Ferentillo fuisse possessa, & cum agatur de antiquo spolio, testes de publica voce, & fama concludenter probant primum extremum Anchar. cons. 42. incip. circa recuperandum, Bart. in l. Celsus. ff. de vsucap. Fely. in cap. veniẽs. lib. 1. num. 16. vers. sciasetiam, quod ad inducendum. de testib. Put. decis. 76. inclp. in vna Placentina lib. 1. lo. Paulus decis. 163. August. in epit. tit. de vtroque extremo. num. 4. & sic eo nomine ista testium depositio verisimilis, quia nonnulli referunt nomina seniorum à quibus id audiuerunt.

2 Item dictum eiusdem testis de visu, qui iuxta 38. interrogat. latè explicat qualiter biennio post Vrbis direptionem, quæ contingit de anno Domini 1527. Communitas Spoletana semel missis 40. hominibus armatis, & iterum quidam illius Commissarius 400. vel 500. hominibus armatis stipatus, possessionem terrarum laboratiuarum existentiũ in radice Montium Rigouiti, & Couigni, & Perani, colonis Abbatiæ inibi laborantibus, & terras colentibus in fugam versis ingressa est donec paulatim sibi de certa parte fructuum respõdere coegerit, vt deponit etiam de ista exactione 5. testis iuxta 30. interrogat. & terras præfatas arbitrio suo mensurauerit, nam iste secundus testis de visu additus alijs de publica voce, & fama plenè probat, Bald. & alij vbi Ias. not. 2. numer. 6. in l. Gallus. §. casus. ff. de liber. & posthum Abb. Dec. & Felyn. in c. cum causam. de probat. Matth. de Afflict. decis. 332. num. 4.

3 Huius propterea testificationem coadiuuat 5. testis, qui postquam iuxta secundum interrogat. additionale plurimos senes retulisset, cum quibus familiari colloquio egerat tum de cæteris bonis Abbatiæ de Ferentillo, tum verò in primis de specificatis locis Rigouiti, Conigni, & Perani iuxta 38. interrogat. ait qualiter circiter de annis 44. 45. & 46. vsque ad hæc tempora Spoletani fecerunt sibi persoluere modiolos grani à Colonis Rigouiti, & Perani addens vidisse se Priorem Spoleti cum multis armatis existentibus in Hospitio *del Jalto del Cieco* tempore collectionis, messium prohibuisse homines de Ferentillo, ne granum asportarent, antequam sibi præfatos modiolos frumenti persoluerent, & ibidem de auditu refert, quòd aliàs etiam ad eundem effectum armata manu visi fuerunt, idem super quarto de auditu subiungit præfata loca Rigouiti, Conigni, & Perani fuisse Monasterij Sancti Petri de Ferentillo, illiusq; Abbates ea tanquam veros patronos possedisse, & Communitatem Spoleti propria auctoritate illa inuasisse, præfatam probationem, quam Domini ad effectum de quo agitur sufficientem esse dixerunt, & coadiuuãt cæteri testes, quorum etiam cum suis qualitatibus rationem habendam esse censuerunt.

4 Item priuilegium Gregorij IX. qui cum anno 1231. Monasterium Sancti Petri de Ferentillo sub Sedis Apostolicę protectione suscepisset, omniaque illius loca, quæ & nominatim explicat, illibata permanere cõstituisset inter illa Rigouiti cum Ecclesia S. Ioannis, & omnibus earum pertinẽtijs, Montem de Conuigni vsque ad Ferrariã, & Montem de Petano recensere: Nam ista narratiua Papæ in antiquis etiam in facto alieno plenè probat Io. de Imol. & alij in clem. 1. de probat. Alex. conf. 15. incip. visis narratis, num. 2. lib. 5. Ruyn. consil. 108. incip. visa, ac benè intellecta. nu. 20. lib. 2. Gab. de probat. cõclus. 2. num. 54 Denique ex assertione pro Magnifica Communitate Spoleti, videbatur etiam resultare probatio primi extremi. Nam si tempore Alexandri IIII. de anno 1259. Raynerius Vicepapa in Ducatu Spoleti in Thuscia, & Marchia Anconitana, propter magnam deuotionem Ciuitatis Spoleti erga Sedem Apostolicam, Abbatiam Sancti Petri de Ferentillo eidem Ciuitati donauit, & Bonifacius VIII. Papa de anno M. CCC. ob corruptos Abbatum, & Monachorum mores,

mores.Castra, Villas, Terras, & possessiones dismembrauit, & Ecclesiæ Sancti Ioannis Lateranensis concessit, non est dubium, quin Abbatia ista bona possederit. Censuerunt itaque DD. plene probari primum extremum.

PENNIÆ.

Spoletana bonorum. Veneris 18. Maij 1590.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de pluribus exceptionibus contra testes oppositis, quibus non obstantibus eos probare concluditur prout, in summarijs.

SVMMARIVM.

Testes nimis appassionatè, & animosè deponentes non probant, declara nisi sui dicti bonam reddant rationem, numero 1.

Testes de auditu non probant, declara, nisi deponant de auditu publico & nisi simus in antiquis. num. 2.

Testis interessatus non repellitur, vbi non agitur generaliter de suo interesse num. 3.

Testis deponens de publica voce, & fama non probat, nisi sciat, quid sit fama num 4 vbi tamen, quod non tenetur exactam famæ diffinitionem reddere.

Testis famulus non prohibetur pro suo Domino deponere, quando tempore depositionis non est amplius famulus. num 5.

Testis depositio debet tota acceptari, nec potest diuidi, num. 5. & num. 7.

Testis deponens contra se ipsum, & contra proprium commodum, & interesse eo magis probat. nu 6.

Testis debitor non prohibetur esse pro suo creditore. nu. 6.

Testium numerus supplet defectum aliorum testium, qui tamen propterea non possunt dici testes omni exceptione maiores. num. 9.

DECISIO XLIX.

1 DVbitaui, An exceptiones, quæ opponebantur contra testes, per quos DD. 26. Martij præteriti tenuerunt probari primum extremum Ecclesiæ S. Petri de Ferentillo respectu bonorum, de quibus agitur essent considerabiles. Primum fuit consideratus duplex effectus istius depositionis, primus, An exceptiones fuerint tales, vt pro parte Abbatis, non esset probarum primum extremum, & ideo esset recedendum à decisis, & respectu istius effectus Domini censuerunt exceptiones non esse considerabiles, tum quia numerus supplet, tum quia eorum dicta coadiuuantur ex multis legitimis documentis, quæ eorum testificationes reddunt multum probabiles, & verisimiles; Alter effectus est testium Cõmunitatis, vt scilicet, in concursu testium Cõmunitatis, contrarium forrasse asserentium, videatur quibus magis sit credendum, & præualere debeant, & ista ratione Domini putarunt esse cõsiderabiles; quoniam verò contra testes opponebãtur exceptiones, tam personas, quàm dicta eorum concernentes, de vtrisque respondere oportuit; respectu ergo primi effectus non obstat, quod primus testis iuxta 42. nimis appassionatè, & animosè deponat, dicens Ciuitatem non posse iuste possidere, & ideo sit repellendus, Ayn. cons. 249. num. 4. vers. saltem negari non potest, & num. 9. vers. secundus testis. Quia fuit dictum, quod cum reddat bonam rationem fidem facit Grammat. cons. crim. 12 num. 13. & 14. & Ayn exaduerso allegatus cons. 49. vers. secundus testis. loquitur in teste non reddente bonam rationem, secus est hic, cum testis reddat rationem, quia territoria ista prius erant Abbatis.

2 Nec obstat ei, quod loquatur de auditu, quasi ideo nõ probet, c. licet ex quadam .... vbi Abb. num. 1. de test. Bart. in l. testium. nu. 6. C. de testib. Alex. cons. 1. num. 16 lib. 2. Dec. cons. 302. num. 16. quia non loquitur de auditu simplici, sed de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus, Accedit, quod sumus in antiquis, & ideo probat Alex. cons. 187. lib 2 Corn. cons 35. nu. 20. lib. 1. Dec. cõs. 638. nu. 8 Non aufertur eius fides eo, quod non percutiat tempus, & cæteris contestibus præiudicet, quia cum spolium prætendatur, successiuè, & diuersis temporibus commissum, eius dictum potest sustineri, respectu vnius temporis, & dictum aliorũ testium respectu alterius temporis.

3 Secundò testi opponitur, quod sit interessatus, vt colligitur ex summario suppletorio aliàs dato, vbi iuxta 38 & seq. 4. dicit *Piange tutto il popol nostro di Spoleti, et fà troppo lutto*. Vndè non creditur ei, licèt deponeret tanquam vnus de vniuersitate, cap. tuas, c. nuper, & c. insuper. vbi Fely. num. 6. vers. si est causa in sua de test. Paris. cons. 27. num. 48. lib. 1. Nam respondetur, quod cum probabiliter nullum habeat interesse, neque ex dicto suo commodum aliquod consequi speret, non perdit fidem, præsertim cum reddat bonã rationem in qua potissimum veritatis fundamentum consistit, testis enim interessatus non repellitur, vbi non agitur principaliter de suo interesse, Grat. cons. 41. num. 17. lib 2. Put. decis. 15 incip. in vna Burgensi. lib. 3. Ias. in l. si quis nec cautam. ff. si cer. pet.

4 Eidem obijcitur, quod nesciat, quid sit fama, quo casu illam probare non potest, Marsil. in l. de minore. §. plurimum. nu 104. ff de quæst. sed sufficit, si dicat, quod publicè dicebatur, cum non teneatur testis exactam famæ diffinitionem reddere. Iul. Clar. in pract. crim. q. 6. vers. postremo scias, Cassad. decis. 3. de probat. quod amplius opponitur de cõtrarietate testificationis, quod Ciuitas possederit tanto tempore, vt in cõtrariũ memoria hominum non existat, ad possessionem montium refertur; quod verò à duobus tantum annis post Vrbis direptionem possederit, ad terras laboratiuas Rigouiti, & Petani pertinet, vt series depositionis indicat in qua nulla est contrarietas.

5 Ad auferendam, vel saltem diminuendam fidem tertij testis multa simul congeruntur, quod fuerit factor Patris Abbatis Ancaiani, & etiam eiusdẽ Abbatis, cuius prætereà est colonus, quod fratrẽ interfecerit, item satellites occiderit, quod carceratus, & aliquando etiam excommunicatus extiterit, & denique, quod ignoret bona, de quib. agitur, Bald. cons 444. lib. 1. Nell. de test. num. 17. sed respondebatur parum referre, quod fuerit factor, & Patris, & Abbatis filij cum tempore depositionis iam desijsset esse familiaris, Spec. de test. §. 1. num. 13 Felyn. in c. in literis. num. 8. de testib. Grat. cons 44 num. 15. lib 2. Gabr. tit. de test. conclus. 10. num. 9. de homicidio non constat nisi per testis confessionem, qui tamen addit se fuisse liberatum, nec dictum eius potest diuidi, Specul. de test. §. .... num. 69. Archid. in c. si quid veri. nu. 2. distinct. 37. & fuit decisum in illa Cæsaraugustana Status de Morata coram D. meo Bubalo.

6 Contra quartum opponitur, quod sit principalis in causa, & interessatus, ex quo cõtribuit in expensis, quas fecit Ciuitas Spoleti in ista lite, sed ex his redditur magis idoneus cum quodammodo

cõtra se ipsum testificet. Nec fidē ei aufert, quod D. Odofreducius frater Abbatis pro eo fideinsserit, cū alia sit psona Abbatis, & alia Odofreducij fratris nec debitor phibetur testificari pro suo creditore, Marian. Socin. consil. 135. incip. non obstante. nu. 12. lib. 2. accedit quod fideiussor antequam soluat, non est creditor l. si pro ead. & ibi Doctor. C. mandat.

7 Quinto testi fidem adimere nituntur agentes pro Communitate quia fuit inquisitus propter quendam rumorem, actum in consilio Communis, & cõdemnatus in 300. scutis. Sed obiectio tollitur, quia addit se postmodum fuisse absolutum, & vt paulò ante dictum est, eius confessio non potest diuidi: prout similiter nō officit ei, quod fuerit imputatus, & carceratus pro receptione bannitorum, quia non fuit condemnatus.

8 Contra sextum opponitur de homicidio. Ceterum cum non fuerit condemnatus de illo obiecto, cessat altera oppositio, quod sit interessatus, cum non adsit probabile interesse.

9 Denique dicebant Domini, quod licet numerus testium, & alia adminicula concurrentia fidē eorū supplere possint glo. in l. 3. in verb. numeros. ff. de test. Bal. Alex. & Ias. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. Alex. cons. 149. nu 6. lib. 5. Nihilominus propter exceptiones contra eos oppositas non possunt dici omni exceptione maiores, itaut, nec vacillet eorū fides, nec diminui debeat, aut cum possit per alios testes integros aliud probari, de quo erat videndum quando in concursu probationum singulorum qualitates, & dicta more Rotali ponderabuntur, vt tandem iudicetur, cuius partis probatio præualere debeat.

ORANI.

Seguntina Præstimonij. Veneris 1. Iunij 1590.

ARGVMENTVM.

De non tuto accessu ad aliquem locum, quod probetur per testes examinatos parte non citata, & non coram Iudice quando est data potestas procedendi extraiudicialiter.

SVMMARIVM.

Testes non examinati coram Iudice probant, quando est data eidem iudici facultas procedendi extraiudicialiter, num. 1.
Citatio non requiritur vbi iudex habet facultatem procedendi extraiudicialiter. num. 2. & 3.
Accessus non tutus probatur per testes examinatos parte non citata, & non coram Iudice. num. 2. & 3.

DECISIO L.

1 FVit decisum, testibus de partibus super non tuto accessu examinatis, adhibendam fidē quia quando commissio dat Iudici facultatem procedendi extraiudicialiter, etiam quod coram eo testes non sint examinati, sufficit ad validitatem processus, vt quouis modo de non tuto accessu sibi constet Ferret. cons. 82. num. 2. lib. 1. Moder. ad clausul. de annal. quæst. 71.

2 Neque enim hoc casu partis citatio, aut alia solemnitas requiritur Gabr. de citat. concl. 1. nu. 134 testes autem super eo optimè concludunt. Neque contrarium facit decis. 17. de dolo. & contum. in antiq. cum adductis per Vant. de nullit. & defect. citat. num. 177. quia etiam quando concluditur, non posse procedi per edictum, nisi sumptis informationibus super non tuto accessu, non tamē præsupponunt huiusmodi informationē non posse ex testibus alibi examinatis accipi decisio antē Putei 164. lib. 1. allegata retorquetur, quia in illius themate exequuta fuerat citatio, & lata sententia & quoniam dictum fuerat de non tuto accessu, causa commissa cum clausula summariè, & extraiudicialiter, etiam quando testis fuerat nulliter super non tuto accessu receptus, nihilominus ideo cõclusum dicit pro validatione processus, ex quo Iudex potuit aliundè moueri ad credendum non esse ad locum tutum accessum.

3 Minus vrget, quod prætenditur, ideò illos testes non mereri fidē iuxta notat. in c. quoniā contra falsā de probat. quia hoc tollitur ex facto; nā procurator D. Dominici petijt, & obtinuit examē fieri per officialem qualemcunq; coram Notario suæ Curiæ, & illo absoluto dari sibi illius transūptum ad effectum, illum præsentandi in Curia.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Veneta Legitimitatis. Lunæ 25. Iunij 1590.

ARGVMENTVM.

Testis vnicus non probat, & An qui loquuntur de simplici auditu absque eo quod dicāt à quibus audiuerint vbi quādo, & quibus præsentibus similiter probent, & quid de teste domestico.

SVMMARIVM.

Adulteram esse suam vxorem quod quis dicat si ipse aliam vxorem, vel mulier alium virum habeat est inuerisimile, & habet imaginem falsitatis. num. 1.
Testis vnicus nihil probat. num. 2.
Testes loquentes de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint vbi quando, & quibus præsentibus an probent. num. 3.
Testes domestici præsumuntur informati, & probant. num. 5.

DECISIO LI.

1 DIxerunt Domini conclusionem quod decē testes Iuliæ de auditu deponant quod sæpe concubinarij siue adulteri, pro euitanda infamiæ nota palam dicunt se cõiuges licèt re vera non sint non posse firmari hoc modo vt prætendunt informantes pro D. Georgio: nam quantum ad adulteros non probatur, nec vllus testis de eis loquitur vltra quod est valdè inuerisimile, & habet imaginem falsitatis, quod aliquis dicat adulteram esse suam vxorem si ipse aliā vxorem, vel mulier alium virum habeat.

2 Prout etiam non probatur, quod concubinarij sæpè, & palam hoc dicant, quia solus Philippus Balsadoma quartus testis fol. 26. dicit quod publicè dicebant cõcubinas esse suas vxores, qui tanquam vnicus nihil probat.

3 Item non iustificatur in ea parte .... loquitur de decem testibus, quia Oliua Triuisana 10. testis fol. 68. loquitur tantum de sua credulitate remanēt tantū nouē testes videlicet Iosephus secūdus testis fol. 12. Philippus Balsadoma fol. 26. Fabius à Canali nonus testis fol. 62: Sebastiana Veroneñ

vndecimus testis folio 77. Franciscus de Priolis sexdecimus testis fol. 114. in fine Iulia Ferrarien. decimus octauus testis fol. 130. Antonius de Moll no vigesimus primus testis fol. 157. Franciscus Comelius vigesimus quartus testis fol. 182. & Baptista Luranus trigesimus primus testis fol. 235. qui loquuntur de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint, vbi quando, & quibus præsentibus, alij enim testes nihil probant immo interrogati dicunt se nescire, & nihil audiuisse, & ideo Domini firmarunt conclusionem probari hoc modo quod nouem testes Iuliæ de auditu deponant quod aliqui cõcubinarij pro euitanda infamiæ nota dicunt se cõiuges licet re vera nõ sint.

4 Quantum vero attinet ad alias duas conclusiones fuit resolutum illas probari nam quod Venetijs etiam non nuptæ anulum matrimonialem deferant probant Iacoba Veneta vndecimus testis fol. 355. & Georgius Comolonus decimus sextus fol. 410. qui vt ex lectura depositionis ipsorum liquet bene deponunt.

5 Quod Iulius dum cohabitauit cum Adriana nominauerit illam meretricē probant tres testes Georgij videlicet Antonius decimus testis fol. 338. Iulianus duodecimus fol. 368. & Georgius decimus sextus fol. 409. qui cum steterint in domo, & ad seruitia Iulij præsumũtur informati, & bene loquuntur.

COMITVLI,

Conchen. Limitũ. Mercurij 23. Ianuarij 1591.

ARGVMENTVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum iurare testes non probant, prout nec etiam probant si dicta citatio sit sine die, & loco.

SVMMARIVM.

Testes examinati non præuia citatione ad videndum iurare testes non probant num. 1.

Citatio ad videndum iurare testes sine die, & loco ratione incertitudinis non valet, & consequenter reddit examen nullum d. num. 1.

DECISIO LII.

1 IN causa fuerunt pro parte Rectoris de los Pedroneras producti, & examinati in partibus varijs in locis, ac diuersis temporibus plures testes, quorum omnium depositiones ex defectu legitimæ ætatis eorum nullitati esse obnoxias facile Domini declararunt; nã examen Anni 1579. expeditum fuisse, nulla præuia citatione ad videndum iurare testes, cõstat ex actorum inspectione cap. quoniam contra. de probat. Dec. consil. 483. n. 4. qui solus defectus etiam cessantibus alijs obiectionibus destruit fidem testium, l. si quando. C. de testibus. cap. a. & ibi not. eod. titulo. Caputaquen. decis. 168. par. 1. sed neque magis validum est examen Anni 1580. licet præcesserit citatio ad videndum iurare testes, cum illa fuerit sine die, & loco, nec certificari potuerit ex subsequenti commissione data receptori siquidē, & illa generalis fuit, & vaga pro recipiendis iuramentis, & examinandis testibus in Oppido de los Pedroneras, & alijs in locis Episcopatus Conchensis prout examinati fuerunt in diuersis locis; nec docetur de illa notitia, aut præsentia partium vnde citatio, aut examē sustineri non valet contra incertitudinem loci Io. Andr. in c. fin. nu. 4 de elect. lib. 6. Rot decis. 17. de re iudic. in nou. Put. decis. 258. l. 1. Caputaq. decis. 274. part. 3.

ILL.^MI^ D. CARD.^LIS^ BLANCHETTI.

Romana Societatis, Lunæ 28. Ianuarij 1591.

ARGVMENTVM.

Societates officij contractę vltra valorem officij facit, vt fructus non possint percipi, & computantur in sortem, quando qui societatem cõtraxit sciebat valorem officij.

SVMMARIVM.

Societates officij contracta vltra valorem officij facit vt fructus non possint percipi vltra valorem officij, & computantur in sortem quando qui societatem contraxit sciebat valorem officij. num. 1. & seqq.

Fructus indebite percepti, vt cedant loco damnorum, & interesse ratione lucri cessantis, requiruntur ea, de quibus. nu 3.

DECISIO LIII.

1 HAbebat duo officia Cæsar de Bosil ascendentia ad valorem aureorum 1586. contraxit plures societates super eisdem officijs, Petrus Marcus Martinel, videlicet primam aureorum 3000. aliam 1500. tertiam 1700. quartã 1850. Dubitaui in Rota super validitate prædictorum contractuum ad effectum, An licitè fructus potuerint percipi, iuxta cõuentionem societatis, vel saltem ratione damnorum, & interesse, aut potius venirent computandi in sortem principalem, & Domini dixerunt quod in hoc casu, in quo contrahens sciens, & prudens societatem iniuit vltra valorem officiorum, fructus percepti non debentur, iuxta conuentionem, vltra summam excedentem valorem officiorum, & debent computari in sortem Bulla enim Pij Quarti claré prohibet, inire tales societates, super officijs vltra illorum valorem, ex quo sequitur quod tales societates non sustinentur, & fuit resolutum coram me 24. Ianuarij 1575. in causa Romana Societatis de Lautelinis, & tradit Cos. Ful. de offic. sacer. par. 2. c. 70. ver. 4. Et ea est ratio quia vbi deficit subiectũ super quo subsistat contractus in vim societatis valere non potest, l. verum § fin. ff. pro soc. & necesse est, vt resoluatur in mutuum.

2 Non obstat periculum vitæ consideratum, cuius ratione possunt emi certi redditus ad vitam ementis, quia quando disdicta societate sors principalis repeti nõ potest sic disdicta societate sors principalis venit restituenda præter ea adest prohibitio expressa Papæ.

3 Nec obstat quod imponat pœnam officiali, nõ autem creditoribus, quia procedit quãdo officialis inscio socio plures societates cũ alijs contraxit & illas non releuat hoc autem casu est idem socius, & super ijsdem officijs est inita societas, ita vt bene potuerit scire valorē officiorum, & sicut illi non est prospectum de euictione, qui sciens, & prudens rem alienam, vel alteri obligatam emit l. si fundum C. de euict. ita nec huic debet Bulla suffragari. An autem fructus pecuniarum cedant loco damnorum, & interesse ratione lucri cessantis, Rota voluit semper probari requisita per Paul. de Castr.

Castr.in l.3.§.fin.ff.de eo, quod cert.loc.Put.decis. 259.lib.1.Chassan.decis. 29. & coram me in causa Romana Census 4. Decembris 1577. & infinitis aliis causis, quæ an concurrant hoc casu, vel ne, potest particulariter videri.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI

Maioricensis Canonicatus. Lunæ 4. & 18, Februarij 1591.

ARGVMENTVM.

De omissione transportationis actorum, quando vitiet sententiam in prima, vel in secunda instantia.

SVMMARIVM.

Sententia non visis actis probatorijs tanquam lata sine cognitione causæ nulla est num. 1.

Actorum transportationis omissio non vitiat sententiam, quando acta non fuerunt transportata ab vna parte negligente, & altera sua acta transportauit, tunc enim iudex potest pronunciare super productis. num. 1. declara, vt nu. 3.

Termini substantiales pluries reiterati respiciunt defensionē rei, & causæ cognitionem. nu. 2.

Actorum transportationis omissio in secunda instantia vitiat sententiam. nu. 3. in fine.

DECISIO LIIII.

1 ADuersus sententiam Rotalem, duæ potissimum nullitates opponebātur, quarum altera in eo versatur, quia ante prolationem dictæ sententiæ non fuerunt transportata nonnulla acta coram Iudice subdelegato, facta pro liquidatione fructuum: Altera, quod processus primæ instantiæ Auditoris Cameræ non erat integer. Quod attinet ad primam nullitatem Domini concluserunt pro validitate sententiæ; nam licet regulariter sententia non visis actis probatorijs sit nulla, tanquam sine cognitione causæ lata, l. properandum. §. & si quid vbi Bart. C. de iudic. idem Bartol. in l.2.C.de edend. & ibi Alex. nu. 8. & seq. Cagnol. num. 68. vers. sed oppositum. Doct. in l. qui iussit. de re iudic. Felyn. qui articulum discussit de magis communi, testatur in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. num. 17. de constitution. nihilominus hoc non procedit, quando vna pars produxerit suas probationes, & altera fuit admodum negligens in transportando, quo casu iudex super productis pronunciare potest, Alex. vbi supra num. 6. Riminal. num. 12. versic. limita, & in fine. Cagnol. num. 7. Felyn. in d. cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in 1. limit. num. 18.

2 Negligentia verò ex parte Ioan. qui distulit per tot mēses suas probationes coram Iudice suo delegato exhibere clarè patet ex deductis, nec refragatur, quod saltem requirebatur monitio iudicis ante sententiam, vt animaduertit. Cagnol. post alios, quos citat, d. num. 70. & seqq. quoniam termini substantiales pluries reiterati pro huiusmodi monitione, ac iussu iudicis sufficere videntur, quandoquidem respiciunt defensionem rei, ac causæ cognitionem, vt per Modern. de nullit. ex defectu procur. num. 59.

3 Non obstat decretum Concilij Tridentini sess. 24.25. §. præterea de reformatione, quia loquitur in causa appellationis, & sic quādo à iudice à quo ad iudicem ad quem omnia acta erant transmittenda: non autem, quādo vna partium eidemmet iudici non exhibet aliqua acta de mandato ipsius coram subdelegato facta, ideò casus iste tanquam omissus remanet in iuris communis dispositione, l. commodissimè. de liber. & posthum. cum concord. circa verò aliam nullitatem Domini dixerunt esse locum dispositioni Concilij Tridentini, à qua recedere non licet, vt pluries fuit per Dominos resolutū, vt patet ex decisionib. per informātes citatis, & cōsequenter ex isto secundo capite resoluerunt sniam vti nullam esse reuocandam.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Lauretana Spolij, & attentatorum. Veneris 30. Maij 1591.

ARGVMENTVM.

Iudex causarum criminalium non potest absoluere reum à crimine, & in simul super interesse ciuili pronunciare, & inhibitiones Rotales licet iniustæ sunt timendæ.

SVMMARIVM.

Iudex criminalis non potest de causa, seu ciuili interesse pronunciare absoluendo reum à crimine, num. 1.

Spoliator non auditur nisi spolio purgato. d. nu. 1.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta timenda est, d. nu. 1.

Attentata sunt, & pro attentatis reuocantur, quæ post inhibitionem geruntur. num. 2.

Iudici inferiori non licet cognoscere de vi Rotalis inhibitionis. d. num. 2.

DECISIO LV.

1 FVit resolutum vna tantum parte informante sententiam Iudicis criminalis Auditoris Cameræ esse nullam, & attentatā tum, quia ipse non poterat absoluere Alphonsum à crimine contra eum intentato, & super interesse ciuili pronunciare, l. solemus, §. latrunculator. de iudic. Cresc. decis. 167. maximè stante protestatione, quod pro interesse ciuili spoliator non audiretur nisi spolio prius purgato, iuxta not. per Bald. in c. cum quærente. de rest. spoliat. Peregr. decis. 246. lib. 2. tum etiam quia lata fuit contra inhibitionē Rotalem, quæ siue iusta, siue iniusta timenda est, Rot. decis. 26. de appel. in antiq.

2 Quo fit, vt gesta post inhibitionem tāquam attentata reuocari possunt, Put. decis. 395. lib. 2. Non enim licèt istis iudicibus cognoscere de viribus inhibitionis, ne aperiatur via contemnendi inhibitiones Rotales, Acchil. decis. 2. de attent. & ita dixerunt DD. in vna Oriolcñ Iuris sedeñ 30. Aprilis 1588. coram bo. me. Lauretano, & in alia Toletañ Fructuum 16. Maij 1586. coram R.P.D. meo Pamphilio. Quòd tanto magis habet locum in casu proposito cum iudicium criminale habeat cōnexitatem, & depēdentiam à iudicio ciuili. Nam super prætensionibus Baroncini, & sociorum occasione administrationis appaltus cuiusdam syluę præcedebat calculus, & solidatio, propterea Alphonsus non erat amplius molestandus præsertim criminaliter, quod quidem iudicium solum fuisse intentatum ad euitandam nullitatem mandati Auditoris Cameræ, & iudicium spolij in Rota introductum benè informātes demonstrāt.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCETTI.

Maioricen̄ Officij Pœnitentiariæ, Veneris 21. Iunij 1591.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omissio, vitiat sententiam, etiam, quod transportanda acta sint irreleuantia, & etiam, quod nō agatur coram Episcopis, sed corā quocunque Iudice.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam, quod transportanda acta sint irreleuantia nu. 1.

Qualitas rei, vel persona non attenditur, vbi aliquid est inductum à lege, nu. 1.

Testes possunt examinari etiam post datum summarium depositionum earum, nu 2.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, non solum, quando agitur coram Episcopis, sed etiam coram quocunque iudice. nu. 2.

DECISIO LVI.

1 Domini dixerunt non esse recedendum à resolutione facta coram R.P.D. meo Gipiio, videlicet sententiā latam fuisse nullā ob non integram transportationem actorum à iudice à quo, prout fuit resolutum in Rota in pluribus causis, nec obstat irreleuantia, quia vbi aliquid est inductum à lege, qualitas rei, vel personæ non attenditur, l. non solum in fine ff. de ritu nupt.

2 Nec etiam obstat summarium testium, fuisse datum, quia hoc non constat, & summarium, ac integra dicta longè distant inter se; nec refragatur, quia concilium loquatur de gestis coram Episcopis, quia Rota intellexit semper, vt procedat coram quocunque Iudice.

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ

Toletana Portionis, Mercurij 20. Nouēb. 1591

ARGVMENVVM.

De testibus deponentibus super publica voce, & fama, & parte non citata, quando probent.

SVMMARIVM.

Impuritas sanguinis sufficit, quod ex vno tantum parente producatur, nu. 1.

Testes de publica voce, & fama probant aliquem esse de tali gente, vel familia. nu. 2.

Fama publica probatur etiam per testes informatiuos. nu. 3.

Testes de auditu probant in antiquis, nu 4.

Fama facit plenam probationem, quando est probata per testes plusquam sexagenarios, qui deponant de communi reputatione eorū vita durante, & auditu à maioribus, nu. 5.

Testes examinati parte non citata, probant, quando agitur de capienda informatione, an aliquis sit idoneus, nu. 6.

Progeniei verbum accipitur pro linea descendentium, & requirit probationem certi gradus, nu. 7.

DECISIO LVII.

1 Proposui causam die Lunæ 14. Octobris pximè præteriti, & dubitaui, An gratia Domini Michaelis sit iustificata, & quidē DD. distinguendo dixerunt primo videndum esse An constet de puritate, vel impuritate sanguinis Dionysij. Secundo, an sit necessè probare puritatem sanguinis Michaelis. Tertio an collatio pertineat ad Sedem Apostolicam. Vndè die 20. Nouēbris, proposita prima dubitatione fuit responsum gratiam ipsius Michaelis, in hoc esse iustificatā, quod de impuritate sanguinis Dionysii constat ex testibus à Capitulo Toletano examinatis, & ideò cū ipse Dionysius non descendat, ab antiquis Christianis, sed à Iudæis, non posset esse Portionarius Ecclesiæ Toletanæ, vt statutum illius Ecclesiæ confirmatum à Summo Pontifice disponit, quia etiam sufficit ex vno tantum parente Iudæo, vel aliàs infecto aliquam originem duxisse, vt ex statuto non possit admitti, sicuti coram R.P.D. meo Groppetio decisum fuit in alia Toletana Portionis 30. Martij 1565. quod indicat etiam Statutum Collegij Hispaniarum in Ciuitate Bononien̄ ibi aliqua ex parte.

2 In proposito autem quamplurimi testes, tam primæ, quàm secundæ informationis, quàm accepit Capitulum Toletanum, super quarto deponunt de publica voce, & fama, qđ ipse Dionysius ab vtroque etiam parente originem ducit, quod ad probandum aliquem esse de tali gente, vel familia, sufficit gloss. in l. prima, ff. de probat. Aretin. in consilio 37. paulo post principium, in versicul. venio igitur, ad secundum Cassanæus, qui alios consonantes refert in consi 54. numer. 17. in fine, & 18. cons. 64. nu. 10. & Tiraq. de nobilitate. c. 20. num. 8.

3 Item satis est huiusmodi famam probari per testes ex informatione examinatos, Felyn. in cap. veniens, il primo. nu. 4. vers. idem quando agitur, de testibus.

4 Nec dubium est, quin testes de auditu in antiquis plenè probent, Bald. in l. conuenticula. num. 6. C. de Episc. & Cleric. & notat Abb. in cap. licet ex quadam, num. 10. de testibus, Alex. cons. 18. nu. 31. lib. 2. Corn. consil. 31. libr. 1. Dec. in consil. 321. num. 8.

5 Et cum plerique testes, sint plusquam sexagenarij, & à suo recordatu deponant de fama, & communi reputatione eorum vita durante, & auditu à maioribus huiusmodi fama plenam, facit probationem, Alexand. consil. 15. num. 1. & 2. libro 5. & in consil. 90. num. 210. & sequenti. libr. 6. Felyn. in cap. cum oporteat, num. 19. versicul. adde, de accusat. Cassador. decisi. 2. numero 1. de probat.

6 Neque obstat, quod informatio fuerit capta sine citatione, quia cum testes fuerint examinati in locis ab ipso Dionysio nominatis, vt fieri consueuit, non requiritur citatio, vt aliquibus ex DD. placuit. Præterea statutum Ecclesiæ Toletanæ confirmatum à Summo Pontifice in hoc genere informationis non requirit partis citationem, & hoc quidem congruit etiam cum iure communi, quia in capiendis informationibus, An aliquis sit idoneus, citatio non est necessaria gloss. in clement. 1. in verbo reperiunt, de officio delegati cū alijs citatis à Gabrielio de citat. conclus. 1. nu. 291. & seq.

7 Nec etiam ad rē pertinet, quòd ex depositionibus testium nō probetur gradus impuritatis, quia prædictū statutū se nō restringit ad certū gradū, sed

sed generaliter loquitur, & ideò debet, intelligi generaliter, sine distinctione, l. 1. §. generaliter, de legatis præstandis l. nō distinguimus in princip. ff. de rescriptis, statutū enim vtitur hoc verbo progenie, quod accipitur pro linea descendentium, l. vltima. C. de emancipat. latè Franc. in cap. si patet, num. 10. versic. 4. de testamentis. lib. 6. Corn. cons. 123 num. 1. lib. 3. & ideò non requiritur probatio facta de certo gradu, vt in specie dictum fuit in dicta Toletana Portionis 20 Martij 1565. coram R. P. D. Gropperio de alijs articulis posteà videndum erit.

ORANI.

Viterbieñ Bonorum. Lunæ 9. Decemb. 1591.

ARGVMENTVM.

Non adimplens præceptum testatoris pœnatum, an & quando excusetur à pœna ex eo, quod pro non adimplemento, & ad effectum se excusandi à dolo alleget aliquam causam iniustam.

SVMMARIVM.

Causa iniusta, & bestialis excusat à dolo, & pœna dummodo allegetur, & probetur, quod orta fuerit ante incursum pœnæ aliàs potius præsumitur, quod quis fuerit motus dolo, quàm ex illa iniusta causa nu. 1.

Pœna priuationis incurritur sine interpellatione, quando fuit expressus terminus, in quo aliquid adimplere debebat, & in casu non adimplementi apposita pœna. nu. 2.

Sententia non nocet successoribus, & hæredibus non vocatis. num. 4.

Falsitas in vno legato relicto in testamento non reddit falsa alia legata separata num. 4.

Paupertas non præsumitur, ideò probanda est ab allegante eam. num. 6.

Dolus, & culpa existenti in dolo, seu culpa patrocinari non debet. num. 6.

Causa iniusta licet excuset à dolo, debet tamen aliquo modo esse colorata, quia causa friuola non attenditur. nu. 8.

DECISIO LVIII.

1 FVit resolutum nepotes q. Dominici non esse excusandos à caducitate, & pœna priuationis hæreditatis, d. q. Dominici, nam licèt quælibet causa etiam iniusta, & bestialis excuset à dolo, & pœna, l. igitur, §. primo, de liber. caus. gloss. in l. 1. §. iustus. ff. de abig. cum alleg. tamen eā oportet nedum per principalem allegari, sed etiam, quod ea prius orta fuerit antequam in pœnam incidisset probari, Angel. & Imol. in l. ex consensu. §. fin. de appell. Alexand. consil. 103. colum penult. lib. 1. Dec. in l. quod te. vltimo not. ff. si certum petat. Aym. consil. 254. num. 4. cum alijs per Gabr. titul. de malef. conclus. 8. num. 66. aliàs præsumitur in dubio potius dolus, quàm quod ex iniusta causa quis fuerit motus, Bartol. in l. inter omnes, §. rectè. ff. de furt. Gabr. ibidem num. 7.

2 Tantum autem abesse dicebant Domini, vt hæredes aliquam causam huiusmodi deduxerint, & probauerint, vt sit potius contrarium argumentum eorum proteruia, & contumacia; cum enim testatoris præceptum de constituenda Cappella, & assignanda ei dote præfixionem termini duorum annorum contineret, & in euentum infra dictum terminum non exequutæ per suos hæredes suæ vltimæ voluntatis pœnam priuationis adiecisset indubitatum est, quod etiam non interpellati antequam dictum tempus adimpleretur, pœnam priuationis incurrerint, Castrens. consil. 292. num. 9. libro secundo. Gozzad. consil. 34 num. 2. & 7. Aym. consil. 193. Alban. cons. 98. num. 14.

5 Hocque eo magis, quòd ab obitu eiusdem Dominici, de anno 1545. pluries requisiti, & vsque ad annum 1560. in mora persistentes recursum habuerunt ad Pœnitentiariam à qua subreptitiè commutationem legati impetrarunt, ac postmodum facta de anno 1564. per Episcopum erectione Cappellæ, & nominatis Cappellanis, renuerunt salarium illis testamento relictum persoluere, etiam contempta ad fauorem Cappellanorum super illius præstatione sententia lata, ad tradita per Bald. in l. pupilli. in fine. Cod. de repud.

4 Quinimmo lite per fratres super deuolutione mota, nouam caducitatem incurrendo passi sunt contra se etiam quartam sententiam in iudicio restitutionis in integrum pronunciari, vnde cum hodie non agatur de declaranda caducitate, quoniam iam per quatuor sententias fuit declarata, & fratres sunt in possessione sicque Marosius Tertius, qui tractat de auferendo bona à Monasterio, non intrant regulæ ordinariæ excusationis, tanto autem minus, quod non sunt legitimæ, nam prima, quæ fundatur in sententia Gubernatoris Viterbij super falsitate testamenti lata, ex qua creditur iustam superuenisse causam non adimplendi, voluntatem testatoris, tollitur ex illius reuocatione, subsequuta, qua non obstante in contumacia non exequendi testatoris mandatum perseuerauerunt. Bald. in l. si quis id quod. §. dote. de iurisdict. omnium iudic. tum etiam, quia fratribus subsequuris, non aliter vocatis nocere non potuit, Put. decis. 92. lib. tertio. Acchil. decisio. 3. de sentent. tum denique, quia cum prætensa falsitas concerneret, quoddam particulare legatum, non inducebat falsitatem in alio particulari legato, vel dispositione separata. Bartol. in l. si ex falsis. num. 12. & ibi Alexand. num. 14. C. de transact. Gabr. de malef. conclus. 5. num. 16.

Pariter secunda non releuat, sub prætextu,
5 quod Camera, bonorum possessionem acceperat, siquidem post eorum recuperationem, vltra negligentiam afficir perseuerantia in prosequutione litis, Iason. consilio 179. numero 7. libr. secundo.

Necplacuit pro excusatione allegata, pauper-
6 tas, & impotentia, quia omisso, quod non, est probata, Couar. variar. resolution. cap. 6. numer. 2. cum traditis per Tiraquell. de retraict. lignagier. §. 32. glossa prima numer. 94. nihilominus, cessat ex quo solutio non debebat fieri de, bonis hæredis, sed hæreditarijs, & à testatore relictis.

Minus facit Bulla, Pœnitentiariæ respiciens,
7 reductionem legati, stante illius subreptione, & aliàs sequeretur, quod culpa illis proficua, esset, cap. sedes. de rescrip. Aymon. consilio 200. num. 11.

Vltimæ fundatæ in ignorantia hæredis, ex quo
8 testator non expresserat Cappellanorum nomina fuit in alia, decisione responsum, & est ex præmissis conclusum, quòd licèt, verùm sit, quamlibet causam etiam, iniustam excusare, à dolo, tamen necessarium est, quod aliquo, modo

sit colorata, quia alia friuola non attenditur, Aretin.consl.152.num.25.Decian. consl.11. nu.6. lib.2.&c.

ILL.MI D.CARD.LIS SERAPHINI.

Romana Societatis. 1591.

ARGVMENTVM.

Fructus societatis cessante, periculo vitæ exigi non possunt, & illos exigens committit vsuram de iure punibilem, & côputantur in sortis diminutionem.

SVMMARIVM.

Fructus societatis ad rationem duodecim pro centenario recipi non possunt cessante periculo vitæ nu. 1.

Exigens fructus societatis cessante periculo mortis committit vsuram, & illi computantur in sortem, nu. 2.

VOTVM LIX.

1 CErtum est, eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis: non enim alia ratione sustineri potest lucrum 12. pro centenario, quam propter mortis periculum, & ideò eo cessante contractus resoluitur in mutuum, & quicquid exindè percipitur est fœneratitium. In casu proposito propter pactum resolutiuum appositum in contractu societatis certum est, neque officialem, neque D. Annibalem, qui recognouit bonam fidem, potuisse lucrari sortem per obitũ D. Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 1000. quã decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

2 Cessante itaq; periculo amissionis sortis cessat etiam fructuum præstatio: nam aliàs exigens fructus tales incideret in prauitatem vsurariam, de iure punibilem, & detestandam, & si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionẽ sortis principalis. Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicquam exigere pro fructibus, cum subijt periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliàs diceremus, esset aperire viam vsurariæ prauitati, vt quis possit lucrari absque periculo amissionis. Hunc casum hodiè proposui, per modum consultationis in Rota, & RR.PP.DD. mei censuerunt fructus exigi non posse, & sibi imputet pecuniarum Dominus, si non ratificauit expresse societatem cum illis fideiussoribus, qui accesserunt. Verum, quia, si exigeret fructus secundi semestris, iure videretur facto ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere, & ita, de facto interrogatus ex sentẽtia dominorum meorum de iure respondendum censeo.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Aquilana Canonicatus. 1591.

ARGVMENTVM.

Commissa causa nullitatis, & iniustitiæ, necnon, & restitutionis in integrum, Adhuc beneficium dicitur litigiosum, Restitutio, enim in beneficialibus passim conceditur, reponitque litem in eodem Statu, in quo erat, ante rem iudicatam, nec tollitur litis pendentia ex eo, quod constet de non iure, agentis.

SVMMARIVM.

Beneficium litigiosum ab Episcopo conferri non potest, numer. 1.

Beneficium adhuc dicitur litigiosum, licèt super eo lata fuerint tres sententiæ conform. 1. si commissa fuerit causa nullitatis, & iniustitiæ, nec non & restitutionis in integrum, nu. 1. seq.

Per restitutionem in integrum lis reponitur in eodem statu, in quo erat ante rem iudicatam, quod maximè procedit in beneficialibus, in quibus passim concedi solet restitutio. num. 2. seq.

Instantia causæ restitutionis in integrum durat quadriennio, nisi finiatur per sententiam, uel per totalem processum, ad exequutionem, nu. 4.

Commissio cum clausula parito iudicato dicitur conditionalis, & non tribuit iurisdictionem, nisi parito iudicato. numer. 5.

Clausula parito iudicato per æquipollens ex decreto iudicis adimpleri potest nu. 6.

Ex eo, quod constet de non iure agentis, non tollitur litis pendentia. nu. 7.

DECISIO LX.

1 FVit resolutum Canonicatum, fuisse affectum vitio litigiosi de tempore obitus Petri Pauli, ad effectum, vt prouisio non potuerit fieri per Reuerendiss. D. Episcopum, non obstante, quod ipse esset possessor, & obtinuisset tres sententias fauorabiles, ad sui fauorem;
2 nam cum fuisset commissa causa nullitatis, & iniustitię, necnon restitutionis in integrum, per hãc restitutionem fuit lis reposita in eodem statu, in quo erat ante rem iudicatam, l. quod si memor. §. restitutio. de minor. l. 1. Cod. de restitutio. in integr. Cassador. decisi. 13. num. 1. de rescript. & fuit resolutum nuperrimè 18. Februarij coram R. P. D. meo Orano in Romana Castri Oreiani, & in terminis regulæ de subrogandis tradit Sarnen. super dict. regul. quæstio. 14. circa fin. quod maxi-
3 mè procedit in beneficialibus, in quibus passim
4 concedi solet restitutio: Hæc autem instantia restitutionis durat quadriennio, nisi finiatur per sententiam, vel per totalem processum, ad exequutionem.

5 Neque obstat, quòd commissio videatur conditionalis, & ita non tribuat iurisdictionem, nisi parito iudicato, vt per Put. decisio. 15. de restit. in integr. & 424. libr. 1. quia conditio illa fuerat impleta ex decreto Rotæ per æquipollens, vt in decis. coram me in hac causa facta 15. Decembris 1589. & tãto magis procedit hæc opinio, quia cœpta fuerat disputatio super nullitate, quam Domini dixerant pendere ex eo, an pronunciatum esset in petitorio, vel possessorio; nam si in petitorio, onus probandi nõ fuisse publicatã resignationem incũbebat Petro Paulo, quod tamẽ nõ reperitur, per eum probatum, cum tãtum sentẽtia videatur, lata in petitorio, cum, in ea dicatur ius non fuisse
6 abdicatum à Petro Paulo. Nec obstat, quod Rota censuerit non constare de bono iure Iacobi, quia ex eo, quod quis non foueat, bonum ius, non dicitur lis extincta, sed requiritur totalis termi-

terminatio iudicii restitutorii, cum ex eo, quòd constet de non iure agentis, non tollatur litis pendentia, vt benè per Franc. in cap. 1. num. 5 ibi nec curetur, an constet, vt lit. pend. Ideo conclusum pro Iacob6.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Romana Excessuum. 17. Februarij 1592.

ARGVMENTVM.

Multa notanda in tribus sequentibus votis explicantur ad intellectū Bullæ Sixti Quinti contra Bannitos, &c. Ac alterius Bullæ contra facientes armatas, & caualcatas, & in earum discursu quinque præcipuè resoluuntur, Et primo, quod plura delicta diuersi generis eodem tempore, ad vnum finem commissa, non pluribus pœnis, sed vnica tantum plecti debent. Secundò, quod contra minorem cōtumacem procedi, aut inquiri non potest ei non dato curatore. Tertiò, quod Bulla Sixti Quinti contra Bannitos, &c. In omnibus suis capitibus comprehendit etiam Barones, & feudatarios Ecclesiæ. Quartò, quod alia Bulla eiusdem Sixti Quinti de armatis, & caualcatis non comprehendit eos, qui armatos homines, & bannitos congregāt ad patrandum aliquod particulare delictum. Quintò, quod bona cōfiscata vigore Bullę Sixti Quinti prædecessoris contra Bannitos, &c. non subiacent Bullæ Pij Quinti de non infeudandis.

SVMMARIVM.

Conuenticulam, seu congregationem armatorum hominum faciens tenetur, l. Iulia de vi publica, & incurrit etiam pœnas contentas in Bulla Sixti Quinti de caualcatis. numero 2.

Confiscari hodie bona non possunt pro quocunque delicto excepto crimine læsæ maiestatis. nu. 2. ad finem.

Delicta plura diuersi generis eodem tempore commissa, non vnica, sed pluribus pœnis plecti debent, declara nisi sint præordinata ad eundem finem, quia tunc vnica tantum pœna plectuntur. num. 3. & sequentib. & num. 13. & num. 20. & seq. & num. 23. & in addit. litera A. vbi alia ad materiam.

Exonerans archibusium in confinio duorum Territoriorum, & occidens aliquem extra confinem, à quo Iudice puniendus. num. 3. & num. 6. & in addit. litera B. vbi de materia.

Vulnerans, & occidens aliquem tenetur de occiso, & non de vulnere insimul, num. 4. & in addit. litera A.

Coadunans homines armatos ad effectum committendi homicidium, seu aliud delictum tenetur de delicto, ad quem finem sunt coadunati, non autem de coadunatione, num. 4. & num. 7. & num. 19. & num. 22. vbi propterea, quod is non videtur incurrere pœnas contentas in Bulla Sixti Quinti de caualcatis, & armatis. & in addit. litera D.

Delicta plura eiusdem generis eodem tempore commissa, an puniantur vnica, vel pluribus pœnis, & quid si statutum pœnam imponens loquatur in rem, vel in personam, num. 5. & in addit. litera C.

Animus, & propositum distinguunt maleficia. num. 5. & num. 19.

Occidens hominem fortuito casu aliud agere intendens non tenetur pœna ordinaria homicidij nu. 5. ad finem.

Adulterium committens cum consanguinea tenetur, tam de incestu, quàm de adulterio. nu. 6.

Bona confiscata vigore Bullæ Sixti V. contra Bannitos. &c. non subiacent Bullæ Pij V. de non infeudandis. num. 7. & num. 10.

Bulla Pij V. de non infeudandis est correctoria iuris communis, & propterea recipit interpretationem passiuam à iure communi, interpretarique debet, vt illud corrigat minus quam fieri possit num. 10.

Deuolutiones bonorum ob cessationem præstationis canonis ob pacta non seruata, vel ob delictum commissum locum non habent nisi Papa, vel directo Domino volente. numero 10.

Confiscatio bonorum à lege, vel à statuto imposita ipso iure ad hoc, vt habeat locum requiritur sententia declaratoria, & Principe volente aliàs secus. nu. 10. & 11.

Homicidia duo commissa eodem tempore non comprehenduntur sub statuto excludente Bannitum pro duobus homicidijs à facultate se redimendi infra annum nu. 13.

Sententiæ forma non autem materia spectanda est. nu. 14.

Videlicet dictio, est, declaratiua mentis illam proferentis. num. 14.

Sententia est stricti iuris, nec plus operari debet, quam ex ipsa necessario inferatur num. 14.

Sententia dispositiua attenditur non autem narratiua. numero 15.

Sententia debet esse clara reijciens, non autem inducens ambiguitates. num. 15.

Bulla Sixti V. contra homicidas, bannitos, &c. comprehendit omnes subiectos etiam mediatè Ecclesiæ, & sic Barones, & feudatarios, num. 16. & num. 24. & seqq in addit. litera E.

Eximens carceratum ex carcere etiam conuocatis hominibus armatis; tunc demum tenetur, pœna contenta in Bulla Sixti V. contra Bannitos, &c. quando exemptus est de illis Bannitis, & facinorosis hominibus in dicta Bulla expressis, aliàs secus, num. 16. & seq. & nu. 21.

Prohibito vno censetur prohibitum omne aliud per quod deuenitur ad illud vnum, nu. 6. in fi.

Crimen læsæ maiestatis committitur ab eo, qui dolo malo facit ne hostes, & rebelles Principis in manus Curiæ deueniāt. nu. 16. in fi.

Crimen læsæ maiestatis non committitur contra Dominos inferiores, nu. 17.

Minor non potest inquiri nisi ipsi dato curatore, & nu. 18. & nu. 28. in addit. litera F, vbi de materia.

Incontinenti, & absq; interuallo dicitur factum quando nulla inter capedinis adest certitudo, nu. 20.

Mixtum non intelligitur in casu simplici in pœnalibus, numer. 22.

Delinquens, seu reus pluribus pœnis affici non debet, nu. 22.

Principale propositum semper attendendum est. nu. 23.

Generalis dispositio, nullam recipit restrictionem aduersus proprietatem verborum etiam in materia odiosa, num. 24. & 26.

Vbique aduerbium comprehendit omnia loca absq; vlla restrictione. nu. 25.

Geminatio verborum ostendit enixam disponentis intentionē. num. 25.

Alius, alia, aliud, est dictio relatiua, & præparatiua precedentium, num. 25.

Prædicta dictio est relatiua, & præparatiua præcedentium, num. 25.

Crimen læsæ maiestatis non dicitur incursum ex eo, quod in aliqua constitutione pro aliquo delicto imponatur crim. læs. maiest. nu. 27.

Bannitus contumax dicitur nulliter Bannitus si citatio contra ipsum non fuit formiter exequuta, nu. 28.

VOTVM LXI.

1 BEatiss. Pater, Postquam placuit S. V. vt in causa criminali intentata contra Illustriss. D. Io. Antonium Vrsinum sententiam meam aperirem præsertim super eo capite an cōfiscatio bonorum de qua in sententia contra eum lata comprehendatur sub Bulla fel. rec. Pii Quinti de non infeudandis, itaut non possit S. V. eum ad huiusmodi bona restituere, enitar pro viribus saluo semper exactissimo, & equissimo S. V. iudicio, quid mihi de proposita quæstione videatur quantum potero dilucidè, & breuiter explicare.

2 Et quidem non reuocabo in dubium in facto proposito commissum fuisse delictum, quod cadit sub dispositione l. Iuliæ de vi publ. §. item lex Iulia de vi. instit. de publ. iudic. l. 3. §. eadem lege. l. qui ædes ad l. Iul. maiest. l. vnica. C. vt armorū vsus, & ibi glos. libr. 11. Et potest etiam dici commissum in constitutionem fel. recor. Sixti V. de Caualcatis, sed cardo difficultatis in eo versatur, An hic possint considerari plura delicta pro quibus plures potuerint infligi pœnę, & an ex capite isto Bullæ cōdemnatio processerit, vel potius ex maiori delicto consumato, ad, quod præordinata fuerunt cætera, quæ præcesserunt, itaut vnicum delictum dicendum sit non autem plura, quæ inspectio, ideò est necessaria, quia si non cadit delictum propositum sub constitutione Sixti V. nulla potest ex illo capite de iure communi induci publicatio bonorum, cum talis adunatio, siue caualcata non fuerit facta hostili animo contra Principem, vel Rempublicam, vt habetur, in l. final. ad l. Iul. maiest. eo maximè, quod in auth. bona damnator. Cod. de bon. proscr. cautum est ne post hac bona damnatorum publicentur, sed dentur ascēdentibus, & descendentibus, & ex latere vsque ad tertium gradum excepto crimine maiestatis in, quo vult iustissima iura antiqua seruari. Exclusa ergò constitutione Sixti non caderet hoc crimen sub constitutione Pij Quinti cum ex eo iure communi non inducatur confiscatio, nec vlla deuolutio.

3 Hic ergò agendum, est de ardua illa quæstione quæ agitatur inter Doctores, An ex facto continuato in quo plura comprehendi possunt delicta ratione legum, vel statutorum cuilibet separatim pœnam distinctam, resultet vnicum tantum, delictum, ad quod totum illud præordinatum fuit; itaut vnica pœna irrogand. sit, an verò ex tali facto oriātur plura delicta, quæ pluribus pœnis sint
A plectenda pro affirmatiua nēpè oriri plura delicta p quibus possint plures pęnæ imponi facit tex. in l. nunquam, & ibi Doctor. de priuat. delict. vbi habetur nunquam plura delicta concurrentia facere, vt vnius impunitas detur, Alber. in 2. par. statut. quæst. 24. Boer. decisio. 82. num. 10. Couar. variar. lib. 2. cap. 10. num. 8. Clar. prax. crim. quæst. 84. quod videtur comprobari authoritate Bald. in l. aduersus. C. de fur. in princip. quem sequitur Tiber. Decian. in tract. crim. lib. 4. & 17. nu. 9. qui exēplificat in eo, qui in confini duorum territoriorum exonerat sclopum, & occidit aliquem extra
B confine, & ex authoritate multorum Doctorum concludit, quod si extet ex parte loci in quo erat exonerans statutum tale factum puniens poterit de eo facto puniri.

4 Verum pro contraria sententia facit elegans tex. in l. illud, §. si idem, & ibi Bart. ad l. aquil. vbi qui vno impetu seruum vulnerauit, & occidit vnica, tantum occisione tenetur de occiso, non autem etiam de vulnerato. Et Bart. in præcitata. l. nunquam. de priuat. delict. num. 10. dicit, quod, si quis coadunauerit gentem, & miserit illam, ad aliquem locum cum illi actus tendant, ad eundem effectum non punietur nisi de vno, quæ doctrina videtur decidere hunc casum, & ibidem ibi sentire videtur gloss. & Ang. in 2. col. Anan. in cap. in tantum, num. 5. de collus. dete. Bal. in cap. quicumque, num. 5. C. de seruis fugit. Ioan. Andr. in reg. delictum, de reg. iur. in 6. Card. in clemen. 1. §. si qui in 1. opposit. de priuil. Couar. in d. c. 10. nu. 8. ve. si. quarto si eiusdem, & hanc opinionem in praxi seruan. tradit Petr. à Placch. in epit. delictor. c. 1. nu. 17. vers. 5.

5 Hanc itaque sententiam in casu proposito amplectendam esse censeo: nam licet hæ opiniones videantur inuicem repugnare, tamen credo cōmoda adhibita distinctione facilè conciliari posse non quidem eo modo quo conciliabat Iac. de Aren. in l. apud Labeonem in §. conuicium, de iniur. qui distinguebat inter statutum loquens in rē,
C & loquens in personam, hanc enim multi, & iure merito reprobant: nam est verbalis, sed distinguendo delicta ex parte committentis, cum vulgatum sit animum, & propositum distinguere maleficia l. quod reipublicæ de iniur. l. 3. si, quis dolo de tab exhiben. l. 1. C. ad l. Cornel. de sicar. c. cum voluntate. de senten. excommunic. cum similib. latè Tiber. Decian. tractat. crim. lib. 9. c. 27. num. 6. vbi igitur animus committentis in legem dirigitur etiam continuato impetu, ad plura perpetranda delicta vtique continuatio illa, & successiuitas factorum non excusat quominus plura delicta commissa censeantur, toties enim peccasse, dicēdum est quoties, ad factum pluries peccandi intentionem attulit, & hoc casu procedit prior sententia si verò vnico contemplato fine, quis plura dirigendi, ad eandem finem patrauerit delicta continuato impetu, tunc delictum pro vnico, est reputandum, & locum habet posterior opinio: nā cum agentis intentio fuerit, ad vnicum, tantum finem directa ex tota illa actione, vnicum delictum resultat, ne dicamus aliquem præter intentionem deliquisse; quemadmodum non tenetur, pœna homicidij ordinaria, qui hominem fortuito casu aliud agens occidit, & hoc sensisse arbitror, glos. in l. qui de crimine. in verbo, plurima, in fine. C. de accus. quam singularissimam dixi in d. l. illud, §. si idem, ad l. aquil. & communem dicit Marsil. in l. si in rixa. nu. 15. de sicar. ratio est, quia omnes isti actus tendunt, ad eundem finem Salyc. in d. l. qui de crimine. nu. 15. in d. l. nunquam, nu. 4. & ideò pro vnico reputandi sunt, licet pro modo circumstantiarum, modo intēdatur, modo remittatur pœnæ rigor.

6 Neq; huic distinctioni obest exemplum supra relatum de eo, qui in confinio expleto sceloppo hominem occidit. Hoc enim ideò contigit, quia respectu homicidij remittendus est, ad iudicem loci in quo occisus homo reperitur, & sic ratione separatarum iurisdictionum crimen fit diuiduum ob offensam vtriusque iudicis, & sic etiam vbi ex eodem facto plura in ipso in fine perpetrantur delicta, tunc reputantur diuersa, & pro diuersis puniuntur, veluti si committatur adulterium, cum consanguinea, tenetur enim tàm de incestu quàm de adulterio, quia in, fine actus concurrit

dupliei-

duplicitas delicti, & ideò adest consensus delinquentis vtroq; respectu, & consequẽter de vtroque puniendus, iux.d. gl. in l. qui de crimine. in verbo, plurima C. de accusat.

7 Hinc infero in casu proposito cum totus apparatus eo tenderit, vt recuperarentur illi, qui capti fuerant ab hominibus Ciuitellæ non autem, ad conuenticulas armatorum aduersus Principem, aut Rempublicam cogendas, esse de hac vi illata, nõ vti de pluribus, sed uti de vnico perpetrato crimine iudicandum, illudque non cadere sub con-D stitutione Sixti Quinti,[d] sed sub alijs legibus, & constitutionibus de vi publ. & de homicid. statuẽtibus presertim cum prohibitio caualcatarum, sit ex eorum genere, quæ sunt prohibita non per se, sed propter aliud vndè magis attendi debet finis, quam ea, quæ finem præcedunt, iuxta vulg. dialecticorum regulam, quæ habet propter, quod vnũquodque tale, & id magis, & c. Exclusa igitur Bulla Sixti contra facientes armatas, & caualcatas, de alijs Bullis, quæ emanarunt contra homicidas, & Bannitos non est agendum, cum in specie excipiantur confiscationes per illas inductæ à Constitutione Pij Quinti, ita vt neq; iure communi neq; constitutionibus Pontificum cõprehendatur iste casus in dicta Bulla, & ideò liberum sit S.D.N. de his bonis arbitrio suo disponere non obstante dicta constitutione.

8 Quantum vero attinet, ad sententiam, quæ cũ faciat mentionem Bullæ Sixti Quinti videtur ex hoc capite duo esse animaduertenda, primum est ita interpretari non debere sententiam prout, de iure ferri poterat, atqui de iure non poterat ferri nisi super consumatione delicti perpetrati nõ autem super circunstantijs separatim à prędicto delicto consideratis, vt iam supra deductum est, vndè concludendum latam ratione violentiæ publicæ, & homicidij, neque facit, quòd habita fuerit mentio Bullæ Sixti. Nam hoc factum ad qualificandum principale delictum: nam ex hoc capite potuit pœnam augere non autem, vt eo omisso super circunstantijs facti ex minore delicto condemnaretur hoc enim satis absurdum, & praeter omnem rationem videri posset.

9 Secundò loco animaduertendum est sententiã si verum est exemplum mihi traditum non videri respectu D. Io. Antonij continere confiscationem bonorum, nã in parte dispositiua in qua declarat D. Io. Antonium pœnas in monitorio contentas incurrisse distinguit eius personam ab alijs complicibus, & vtitur his verbis, videlicet ducatorum triginta millium quo, ad dictum Illustriss. D. Io. Antonium. Quo verò ad alios ducatorum mille pro quolibet, exilij ab Vrbe, & toto Statu ecclesiastico confiscationis, priuationis, & publicationis, & c. quæ vltimæ pœnæ videntur referendę quo ad alios, non quoad D. Io. Antonium, & licet alia fortè fuerit iudicis intentio certè negari non potest, satis ambiguè conceptam fuisse, si noluit etiam bona D. Io. Antonij confiscare, nec refert, quod posteà cum condemnet in pœnam capitis, quia simul stare possunt vt, & capite damnatus fuerit, & nihilominus bona publicata non fuerint sed neque suppleri potest sententia ex monitorio cum in eo extet eadem distinctio personarũ iisdem verbis concepta, sed hoc ex abundanti dictũ esse volo.

10 Vnum autem omittendum non videtur, Bullã Pij Quinti, quæ est iuris communis correctoria, & contra c. 2. de feudis admittere debere interpretationem passiuam à iure communi cũ itaq; deuolutiones, quæ, vel ob cessationem præstationis canonis, vel ob pacta non seruata, vel ob delictum commissum intelligãtur locum habere Papa, uel alio quouis decreto Domino volente, & acceptãte, Abb. in c. causam, quæ. il secondo. colum. final. de iudic. Aret. cons. 77. num. 6. Ias. in l. non eo minus, num. 3. C. de precib. Fulgos. & Ias. in l. cum hi. §. eam transactionem, num. 3. de transactionibus, Put. deci. 3. & 4. de exceptionib. & fuit resolutum corã me in vna Ceruien. Bonorum 4. Maij 1575. & probatur in l. 2. C. de iur. emphyt. vtique debemus dictam constitutionem interpretari, vt minus quam fieri possit lędat ius commune, & diminuat summam Papæ authoritatem, & tunc in his deuolutionibus locum habeat si Papa eas acceptare voluerit.

11 Neque verisimile est sublatum hoc Papæ arbitrium cum plerumque Sedi Apostolicæ intersit has deuolutiones non acceptare, & ex contraria interpretatione sæpenumero fieret, vt lex esset damnosa Ecclesiæ, & valdè iniqua, & quãuis constitutio excludat omnem declarationem, & velit ipso iure incorporationem fieri hoc totum intelligendum Papa volente; nam etsi deuolutio ipso iure fiat, semper tamen requiritur sententia super deuolutione, & priuatione, vt tradit Alex. post Bald. in cons. 124. nu. 2. lib. 1.

12 Verum huic considerationi in proposita facti specię obstare posset, quòd iam pręcessit declaratio per sententiam latam, verum cum mihi præsupponatur eam non fuisse realiter exequutioni, demandatã, & vt dixi sit concepta verbis parum aptis, ad inducendum bonorum D. Io. Autonij publicationem posset S. V. indulgere huic nobilissimo, vt eadem bona penes eum, vti ante perpetratum delictum remanerent abolita prorsus sententia, & eo in integrum plenissimè ad omnia restituto, & ita censeo saluo semper, & c.

In eadem causa aliud Votum.
Illustriss.mi D. Card.lis Blanchetti. La terza.

13 De pluribus agẽdum videtur iuxta memoriale facti ad me, transmissum. Vt primo dubitatum, an ex perpetratis per Illustriss. & Excellentiss. D. Io. Antonium Vrsinum in Castro Ciuitellæ, (quæ vti nota sunt breuitatis causa non refero) vnum, aut plura dicantur resultare delicta, ita vt pro omnibus sigillatim, vel vnico tantum delicto scilicet homicidij veniat puniendus. Super quo dubio placet mihi Reuerendissimi D. Decani Rotæ. Indubitata enim est conclusio, quod quando vno, & eodem tempore plura committuntur delicta, ad eundem finem tendentia, pro vnico reputantur, vt per Cyn. in l. 1. C. si reus, vel accus. mort. fuer. Bald. in l. aduersus, nume 7. C. de furt. Aret. instit. de except. in princip. nu. 22. versi. & est ratio, Marc. Ant. Blanch. in prax. crim. §. visis inditijs, num. 155. vbi dicit eum qui vno, & eodem tempore duos interfecerit non comprehẽdi, sub statuto excludente Bannitum, pro duobus homicidijs à facultate se redimendi infra annum.

14 Placet etiam mihi, quod sententia non cõdemnet Excellentiss. D. Ioan. Antonium in pœnam confiscationis Castrorum suorum, quia in sententijs forma non materia est attendenda, Bald. in l. 2. num. 2. C. de re iudic. secundum autem formam sententiæ apparet Iudicem voluisse separare personam Excellentiss. D. Ducis ab alijs in ipsa nominatis.

Primò, quia dum pronunciat omnes incidisse in pœnas in monitorio contentas, procedit declarando verba relatiua, ad monitoriũ, videlicet ducat. 30. millia, quoad Illustriss. D. Io. Antoniũ, quo vero

verò ad alios ducat. 1000. pro quolibet, & exilii ab vrbe. Dictio .n. illa, videlicet, declarat mentē iudicis volētis separare psonas delinquētiū. Ruin. cōs. 94. nu. 15. lib. 2. Paris cons. 52. nu. 2. lib. 3. & clarius declarat ex sequētibus verbis (Quo verò, quæ stāt aduersatiuè idq; magis placet ponderando, quod Iudex condemnando separatim procedit, relaxando autem mandatum de illos capiendo coniunctim loquitur, & licet forsan subiecta materia, & qualitas personarum non videantur hanc restrinctionem pati, quia coadunatio armatorum stante fel. rec. Sixti V. imponit pœnam confiscationis omnium bonorum. Secundò, quia pœna confiscationis Castrorum non poterat applicari alijs de quibus in sententia. Tamen certum est in iure sententiam esse stricti iuris, nec plus operari, quam ex ipsa necessario inferatur, Alex. cons. 28. & cons. 164 num. 2. lib. 7. Caputaq. decis. 148. num. 5. par. 3. cum igitur sententia in parte condemnatoria nullum verbum faciat de Castris D. Ducis, non potest ex ea inferri ipsum condemnatum in pœnas confiscationis dictorum bonorum, & Castrorum.

15 Nec obstat, quod in narratiua hoc dicatur, quia in condemnatoria hoc non legitur. Debebat .n. Iudex, qui in narratiua hoc expresserat distinguere causam pœnarum in dispositiua, vt tradit Bart. in l. Lucius. § qui habebat. ff. ad Senatuscons. Trebell. & in l. si fideiussor. ff. de solut. & cum separatim in condemnando personas voluerit procedere sibi imputet, quod suam concepit sententiam, ita vt D. Io. Antonius nō reperiatur cōdemnatus, sententia enim debet esse clara, quæ reijciat, non quæ inducat ambiguitates, Abb. in cap. sicut. de re iudic. quod etiam videtur dicere de monitorio, cum contra monitos non coniunctim, sed diuisim pœnas imposuerit, & modo quo condemnatio sequuta fuit, ideò cum Excel. D Dux sub pena confiscationis suorū bonorum non fuerit monitus, nec in sententia reperiatur condemnatus non video quomodo non veniat restituendus ad possessionem suorum Castrorum.

16 Circa secundum dubium, an Bulla Sixti Quinti comprahendat vassallum immediatè subiectum Sed Apostolicæ eximentem delinquentem à Cu-
E ria loci eidem S. Sedi Apost. mediatè subiecti saluo meliori iudicio crederem hunc casum non comprahendi indistinctè, sed sub distinctione. Nam aut qui detinetur in carceribus est ex delinquentibus contra quos emanauit d. constitutio, & hunc casum crederem comprahendi, quia cum Constitutio primo mandet, quod si tales capiantur ad carceres ducātur, & Magistratibus Romani Populi tradantur: Postmodum verò prohibeat captos eripi, & quamcunque custodiam effringi per vniuersalem dictionem quamcunque videtur comprahendere custodiam etiam loci mediatè subiecti Sedi Apostolicæ, tum quia aliàs facilè fieret fraus legi. Tùm etiam quia cum sit prohibitum fauere istis facinorosis hominibus cēsetur etiam prohibitus iste modus: nam quando lex aliquid prohibet prohibere etiam cēsetur omne id per quod ad prohibitum peruenire posset c. cum quid de reg. iur. in 6. Præterea cum huiusmodi homines sint declarati hostes, & rebelles S. Sedis Apostolicæ de iure communi, si quis dolo malo fecerit, ne in manibus suorum Magistratuum perueniant incidit in crim. læsæ maiest. l. 4. ff. ad leg. Iul. maiestat.

17 Si autem carceratus reperiatur ob delictum cōmissum in Dominum suum, tunc credo Bullam hunc casum non comprahendere, quia etsi ad quietem publicam respiciat, tamen non omnes casus amplectitur, quibus illa perturbari posset, sed ad illam perturbationem respicit tantum, quæ ex refugio, & fauore præstito bannitis oriri consueuit. Nec dicendum videtur Papam voluisse indistinctè reum maiestatis cōstituere delinquentē in vassallum suum cum contra personas, & alios DD. inferiores non dicatur committi crimen, læsæ maiestatis propter carcerati violētam liberationem, Iason. in l. 1. § primo videretur, num. 16. vers. præfatam conclusionem, ff. si quis iusdic. non obtemp.

18 Circa tertium super validitate sententiæ, & quia fuit lata contra minorem indefensum non
F dato curatore regula est pro Excellētissimo Domino Duce, quod sit nulla, l. si præses. vbi gloss. & Salyc. nu 7. C. quomodo, & quando iud. Crescen. decis. 207. Ab hac regula non videtur recedendum propter verba Bullæ comprahendentis minorem, quia nihil innouare videtur circa modum procedendi.

In eadem causa Votum Orani. La Quarta.

19 CVm in delictis spectari soleat animus, qui dicitur distinguere maleficium l. verum est, & l. qui seruo in principio de fur. patet ex proposita facti serie coadunationem armatorum per Illustriss. D. Io. Antonium Vrsinum non fuisse ordinatam aduersus Principem, vel Rempublicam, sed aduersus homines Ciuitellæ ad liberandum, & eximendū suos subditos, quos sub prætextu perpetrati abigeatus criminis carcerib. mācipar ant, ideoq; delictum ab eo commissum non comprahendi sub Constit. fel. record. Sixti Papæ V. contra caualcatas edita, sed potius subijci pœnis Constitutionum contra Bannitos, & obuiātes Curiam per eundem Papam renouatarum, ac cōsequenter pœnes S. D. N. liberam bonorum D. Io. Antonij Fisco applicatorum dispositionem remanere.

20 Etenim communiter receptum est, quod quando vnum crimen ad aliud fuit ordinatum, si eodē tempore, & non per interualla fiat cōfundi neque delinquentem diuersis pœnis affici, sed illa dumtaxat, quæ pro finali delicto imposita est, Bart. In l. illud § si idem. ff. ad leg. aquil. Bal in l. aduersus. C. de fur. Bald. de Vbal inter cons. crim. cons. 10. nu. 13. lib. 2. Veronen. cons. crim 77. circa med. nam licet, vnum quodq; crimen habeat principium, & finem, tamen ratione cōtinuationis plura delicta pro vno reputātur, & ratio est, quia quando actus terminatur ad vnum finem, vbi sunt duo propter vnum, ideoque vtrobique vnum tantum, Bald. in c. 1 § iniuria. nu. 71. de pace iuram. firman. & ita cōmuniter obseruari testatur. Marian. in cap ea, quæ num 24. extra de pact. incontinenti autem, & absque interuallo dicitur factum, quando nulla intercapedinis adest certitudo ex quo semper intellectus in mitiorem partem accipitur ad fauorē rei, ita Bald. in l. diuortio nu. 4. ff. solut. matrim. Alex. cons. 115. num 4 lib. 3.

21 Cùm igitur Illustriss. D. Io. Antonius conuocatis armatis carceres effregerit detentos in eis exemerit, & Præfectum loci occidi mandauerit non potest dici aliam pœnam, quam effractionis carcerum, & exēptionis, aut homicidij incurrisse glo. in l. qui de crimine. C. de accusat. Bart. in l. inficiādo. § infans, in fin. de furt. cum alleg. per Marsil. in pract. § quo complemento. num. 38. & in § & quia num. 37. vna siquidem pœna cōfunditur cum alia, quia vt dixi collectio armatorum fuit facta pro liberatione carceratorum, & homicidio committendo contra authorem carcerationis.

22 Ira-

22 Itaque pœna de qua in Constitutione de caualcatis procedit quando coadunatio fuit simplex sola, nec aliud delictum fuit sequutum propter quod illa fuerit confusa pro quo facit, quod verba maximè pœnalia intelliguntur in casu simplici l. hoc legatum. de legat. 3. Doct. in l. 2. in princ. ff. de verb. oblig. ne alias delinquens quis diuersis pœnis afficiatur contra, l. senatus. ff. de accus. cap. at si clerici. §. de iudic. Bar. in l. quid ergo §. pœna grauior. num. 3. ff. de his qui not. infam. & ne in eo puniatur ad quod delictum non fuit ordinatũ, Signor. cons. 711. num. 17. prout videmus quod prodens patriam non odio Principis principaliter, nec vt Ciuitas ei auferatur, sed ad alium finem nõ incurrit crim. læsæ maiestatis, Salyc. in l. fallaciter. num. 2. C. de abolit. sequitur Aret. in §. interdum. instit. de hæred. quæ ab intest. Aym. cons. 6. num. 79. quia principale propositum semper attẽdatur l. si quis nec causam ff. si cert. pet.

23 Ex quibus cessare videtur omnia de quibus per glos. & Docto. in l. vnquam. de priuat. delict. nam licet qui rapuit excedit, & occidit tenetur vi bonorum raptorum, iniuriarum, & l. aquil. tamẽ hoc demum habet locum quando non ad eundẽ effectum neque eodem impetu delicta cõmissa sunt, Maria. d. c. ea quæ. nu. 16. in fine vel nisi versentur in eadem delictorum specie, tunc enim delictum delicto aggrauatur, vt pote homicidium homicidio, ideoq; Doctor. decidunt quod si duobus homicidijs commissis quis sit decapitandus, si duo commiserit licet pro vno pœnam soluerit, pro secundo capite plectitur non autem quando delictum homicidij grauatur ex delicto alterius speciei quod est diuersum, & propterea de diuersis ad diuersum non est facienda illatio.

24 Non potest autem in dubium reuocari quin Constitutio publicata cõtra homicidas, & obuiantes Curiæ intret hoc casu, quo exemptio facta fuerit à Curia loci mediatè subiecti Sanctæ Sedi: nã ex eius prohemio in quo continetur causa finalis apparet Papã prospicere voluisse vt optata quies, salus, tranquillitas, & securitas subditis suis redderetur quod equidem fieri non poterat nisi omnes intra fines ditionis Ecclesiæ existentes complecteretur cum Castra mediatè, & immediatè iurisdictioni Sedis Apostolicæ subiecta sint inter se ita connexa vt, impossibile sit imaginari distinctionem vnius casus ab alio citra legis elusionem. Proinde cum dispositio sit generalis venit generaliter intelligenda neque vllam recipere potest restrictionem aduersus verborum proprietatem, & si versaretur materia odiosa, quanto minus in fauorabili ex quo omni casu trahi solet etiam contra personas priuilegiatas vbi alias non essent priuilegiata in illo casu in quo loquitur dispositio generalis, Dec. in l. 1. num. 6. vers. tertio nota C. de eden.

25 Sed tanto magis cum in ea legatur toties repetita clausula, mediatè, & immeditè subiecta, ex qua enixa dispositionis intentio colligitur vulgata, l. Balistas. ff. ad trebell. mandaturq; in illius parte exequutiua eam semper, & vbique per omnia loca prædicta ab omnibus inuiolabiliter publicari, & obseruari, ponderando verbum, vbique, iuxta not. in tit. de vsucap. in princ. instit. & in l. 1. vbi glos. ff. solut. matrim. & alia omnia loca prædicta quæ sunt relatiua, & præparatiua præcedentium secundum Bart. in l. 1. §. hoc edicto. ff. de postul. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulgar. & pupillari, vnde cum debeat ab omnibus inuiolabiliter obseruari vbique, vtique etiam in locis mediatè subiectis.

26 Nec in contrariũ facit quod obseruatio videatur respicere animaduersionem in bannitos, & alios, non autẽ eximentes à Curia, quia cum Bulla in generali suæ dispositionis parte generaliter loquatur, ideo generaliter venit intelligenda iterentis ijsdem terminis, videlicet de mediatè, & immediatè subiectis locis, & personis, & hoc quidẽ vt finem suum respicientem salutem, & quietem publicam consequatur, vt bene per Andr. Gayl. de pace publ. lib. cap. 1. num. 9.

27 Non obstat quod pœnã criminis læsæ maiestatis imposita contrauenientibus non cõueniat delinquentibus extra Curiam mediate subiectam Ecclesiæ, quia impositio pœnæ læsæ maiestas, & aliorũ non arguit necessario crimen incursum læsæ maiestatis, Boss. de crim. læs. maiestatis. num. 62. & etiam potest dici offensa maiestas Papæ respectu superioritatis, quam à se nunquam supremus Princeps abdicasse intelligitur, Alex. in l. filio quem pater in fine de liber. & posthum. cum relatis per Boss. tit. de crim. læsæ maiestatis. num. 99. cum seq.

28 Circa processus validitatem, & intellectũ sententiæ declaratoriæ latæ contra Illustrissimum D. Io. Antonium Vrsinum non insisto, vnum tamẽ addam quod cum præsupponatur ipsum fuisse minorem necessaria fuit sibi inquisito vel accusato datio curatoris qui assisteret liti, & causæ ac præstaret in ea authoritatem alias processus, & iudicium est nullum, l. clarum, & ibi post glo. Cyn. Alber. Bald. & Salyc. C. de auth. præstan. sic si non interuenit citatio formiter exequuta, quæ tamen est necessaria ad hoc vt inquisitus possit poni in Banno. Bal. in l. 1. in fine. ff. si quis ius dicen. non obtemp. per not. in Clem. pastoralis. de iudic. & latè declarat Boss. de cit. num. 14. cum seq.

ADDITIO.

29 *A plura delicta*. Regulariter delicta plura diuersi generis siue ex interuallo siue incontinenti committantur pluribus pœnis plectuntur, & quando ex interuallo commissa sunt, tunc succedunt plures pœnæ etiã, quod sint eiusdem generis ac etiã quod fuerint commissa ad eundem finem, & effectum. Quod si plura delicta eiusdem generis fuerint commissa eodem tempore, & tunc, An vnica tantum imponi possit pœna, An vero plures, controuersia est inter Doctores, prout hæc omnia videri possunt bene declarata per D. meũ Farinac. in sua pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pœn. q. 22. num. 1. & seqq. & quod attinet ad punctum propositæ quæstionis in qua Illustrissimi, & Præclarissimi Præsules isti votum dederunt, firmissima est conclusio, quod quando plura delicta diuersi generis committuntur ad eundem finem, & effectũ eodem tempore, tunc vnica tantum imponi potest pœna, vt bene pariter explicat idem D. meus Farinac. vbi sup. num. 19. & seqq. Verum id quod in proposita facti specie dubitationem facere videtur, est quod isto casu licet vnica tantum imponi possit pœna, imponenda tamen est ea quæ maior est, non autem quæ minor, etiam quod illa minor sit pœna principalis delicti ad cuius finẽ alia delicta præordinabãtur, prout videtur de mente D. mei Farinaceij in d. q. 22. eod. num. 19. vbi dixit quod maius delictum absorbet minus, & vnica tantum pœna scilicet maioris delicti imponi potest, ad quod faciunt etiam tradita per Decian. in tract. crim. lib. 8. c. 4. num. 19. vbi dixit quod licet, quandó quis vulnerat cum armis pœna tantum vulneris, non autem pœna delationis armorum puniri debeat, eó quia arma deferebantur ad finẽ vulnerandi, Hoc tamen nõ procedit quando pœna dela-

delationis armorum esset maior quam vulneris, prout est hodiè in deferentibus Archibusetta, Tunc enim inquit ipse imponitur pęna maior delationis Archibuserti, non autem vulneris, quāuis ad effectum vulnerandi Archibusettum deferebat, & credo, quod benè dicat, & ita apud nos quotidie seruatur; quòd si, quis aliquem vulnerauerit cum Archibuserro, licet vulneratus non obierit, condemnatur tamen vulnerans in pœnam mortis iuxta formam Constitutionum Apostolicarum pro delatione Archibuserti, licet contrarium consulendo tradiderit Cephal. in cons. 240. nu. 42. & seqq. lib. 2. volens, quod pęna delationis Archibuserti cōfundatur cum pęna vulneris, quæ erat minor, de qua re vide etiam, quæ scripsit, D. meus Farinac. in ead. sua pract. crim. par. 2. in tit. de var. ac diuers. crim. quæst. 108. num. 166. & seqq. & sic dubitabilis videtur resolutio de, qua in præmissis votis cum secundum hanc declarationem videretur forsan imponenda pœna Bullæ Sixti V. contra facientes caualcatas, & armatas, quæ videtur maior, ex quo bona confiscata non eximir, à dispositione Bullæ Pij V. de non infeudandis, non autem pęna Bullæ eiusdem Sixti V. contra bannitos, &c. quæ videtur minor ratione prædicta. Sed certè præmissis non obstantibus in occurrenti casu non crederem recedendum à resolutione tantorum virorum, quos credendum est omnia cum maturitate, & prudentia considerasse, ac rescripsisse S. D. N. Clement. VIII.

B *In confinio.* Ad hanc materiam vide quæ scripsit. D. meus Farinac. in sua pract. crim. par. 1. tit. de inquisit. q. 7. num. 44 & seqq vbi latè disputat, & distinguit plures casus, an scilicet, & quando delictum in vno territorio inchoatum, & in alio perfectum possit puniri à iudice inchoati delicti, An perfecti.

C *Loquens in personam.* Hæc distinctio Iacobi, de Arena reprobatur per Dyn. Alber. Bart. & alios relatos per D. meum Farinac. in sua pract. crimin. par. 1. tit. de delict. & pęn. q. 22. nu. 9 & seqq. vbi distinctionis fœdere has contrarias conciliat opiniones.

D. *Sixi Quinti.* Vide, quæ dix. supra in additione litera, A.

E *Mediatè subiecta.* Declara, vt in præcedenti voto Illustrissimi Patriarchæ Seraphini, vt videlicet nō comprehendat eos in quos sunt alienata feuda, vti feuda maiora, prout sunt Ducatus Ferrariæ, Parmæ, & Vrbini.

F *Non dato Curatore.* Hæc conclusio est verissima in iure, sed in practica, & præsertim quando proceditur in contumaciam, minimè seruatur, sicut de hac consuetudine testati sunt Anton. Columban. in tract. procedendi in controuersijs criminalibus art. 171. & 173. & seq. Boer. decis. 63. num. 6. ad finem, & nu. 10. Ang. de malef. in verbo comparuerunt, & confitentur totum nu. 8. vbi quod est quasi ridiculum dicere contrarium, Cason. in practa. crim. fol. 66. Math. Brunus, cons. 94. nu. 8. Boss. in tit. de confes. num. 69. Clar. in pract. §. final. q. 50. in prin. & q. 55. vers. vlterius potest, Menoch. de arbitr. q. lib. 2. cas. 268. nu. 2. in fi. Ioseph. Ludouic. decis. Lucen. 17. Vrsill. ad Afflict. decis. 208. num. 3. in fine Decian. cons. 18. nu. 180. in fine lib. 1. idem Menoch. cons. 98. post num. 149. lib. 1. Sforz. Odd. de restit. in integr. par. 2. quæst. 65. num. 13 in 2. casu vers. quod tamen, Flamin. Cartar. in prac. interrogandor. reor lib. 3. c. 3. nu. 4 & 5. Anton. Scapp. in tract. de iure non scripto. lib. 5. c. 47. num. 25. & seq. ex quibus negari non potest ita, se habere generalem consuetudinē, quæ potissimū procedet in Prouincia Marchiæ ex cōstit. Aegid. lib. 4. c. 17.

Proposita hæc causa in Camera Apostolica de ordine Clementis VIII Summi Pontificis die iij. Ianuarij M. D. XCVI (prout audiui) fuit resolutum delicta per Vrsinum commissa contineri non sub Bulla Sixti V. de armatis, & caualcatis, sed sub Bulla eiusdem Sixti Quinti contra Bannitos, &c. & sic bona confiscata occasione præmissorum delictorum non subiacere Bullæ Pij V. de non infeudandis, & proptereà Sanctiss. Pontifex eidem Vrsino liberam fecit gratiam de omnibus pœnis corporalibus, & confiscationis bonorū ex causa prædicta incursis.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Parmeñ Status. Veneris 5. Martij 1592.

ARGVMENTVM.

Matrimonium ꝓbatur præsumptionibus, & coniecturis, dummodo sint approbatæ à iure, & ad eundem finem concurrentes, quando agitur de successione, dubitaturq; an filij nati, sint legitimi, vel naturales.

SVMMARIVM.

Matrimonium præsumptum est illud, quod ex præcedenti promissione per verba de futuro, vel subarratione, vel annuli immissione, & subsequenti copula contractum est, num. 1.

Matrimonium probatur, præsumptionibus pluribus tamen à iure approbatis, & ad eundem finem concurrentibus, quando agitur de successione masculorum legitimorum naturalium, & de legitimo matrimonio procreatorū, num. 2.

Præsumptiones plures à iure approbatæ, vbi insimul concurrunt, tunc ex illis resultat plena, & indubitata probatio, num. 3.

Matrimonium probatur præsumptionibus, etiam quod constet de concubinatu ab initio, & de disparitate personarū, nu. 4. vbi tamen quod isto casu fortiores, & plures requiruntur coniecturæ, & nu. 5.

DECISIO LXII.

1 FVit dubitatum, an in casu, de quo agitur, neipè, ad effectum successionis sufficiat matrimonium præsumptum, & an probetur, tale matrimonium. Quod dubium quamuis habeat duas partes, tamen causa non fuit discussa, nisi super priori parte, & licet dubium sit conceptum, de præsumpto matrimonio, tamen intelligēdum non est in ea significatione in qua Doctores Canonistæ capiunt matrimonium præsumptum, qđ est illud, quod ex præcedenti promissione per uerba de futuro, vel subarratione, vel anuli immissione, & subsequēti copula contractum est, quòd ex iuris communis dispositione, ante Concilium Tridentinum habebat omnes effectus veri matrimonij, vt per Præpos. in cap. 1. nu. 26. de sponsalibus, in c. de illis, nu. 2. & c. is qui fidem, nu. 1. & c. veniens, nu. 3. eod. tit. & c. fi. nu. 2. de coniug. lepros. & ideò præcedente præsumpto, & eo durante aliud contractum uerè dicitur matrimonium de facto, & prima est vxor, non autem secunda. d. c. is qui fidem, nu. 3.

2 Sed est intelligendum de eo matrimonio, qđ pro-

probatur per plures præsumptiones à iure approbatas, & ad eũdem finem concurrentes, An scilicet possint constituere talem probationem, quæ sufficiat in casu isto, in quo expresse ad successionem vocantur filij masculi legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati verè, & nõ fictè, & quidem pro parte Dominorum de Rangonibus admittebatur regulam esse pro affirmatiua ex glos. in cap. lator. qui fil. sint legit. quam sequitur Gemin. cons. 27. quod pluries fuit per Rotã approbatum veluti in causa Mediolaneñ Illegitimitatis de anno 1558. coram bo. me. Domino de Rubeis, & in Cæsaraugustana de Murata coram bo. mem. Domino Bubalo, & in pluribus alijs causis, quando scilicet nõ agitur de fœdere matrimonij principaliter, sed incidenter ad effectum successionis, & fuit doctrina Innoc. in c. ex parte. nu. 4. quem alij sequuntur de restit. spoliat. Bald. in l. filium definimus de his qui sunt sui, vel alie. iur. & tradit Peregr. decis. 66. lib. 1. Put. decis. 73. lib. 2. & in terminis vocationis filiorum natorum ex legitimo matrimonio, Dec. cons. 135. colum. fin. Paris. cons. 13. nu. 13. lib. 2. & similis erat substitutio in prædicta causa Mediolaneñ.

3 Neque ab hac opinione est recedendum, cum clara sit iuris conclusio, quod vbi concurrunt plures præsumptiones à iure approbatæ, tunc ex illis resultat plena, & indubitata probatio, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 36. nu. 3. & quæst. 3. & nu. 4. quod etiam procedit aliquibus casibus in concursu plurium præsumptionum hominis, prout in quæst. 40. latè deducit.

4 Sed conabantur informantes euadere regulam hanc limitando eam, vt non procedat quando constat de malo initio prout hic, in quo dicebant sumpsisse initium à concubinatu. Item vbi adest magna disparitas personarũ, vt in casu isto, tamen quod attinet ad concubinatum de eo non cõstat, sed solum de adulterio ex cõfessione Bernardini. His tamen non obstantibus Domini dixerunt has circumstantias non facere, quin simus in casu regulæ, licet faciant, vt plenior, & efficacior probatio requiratur, & ita procedunt allegata ex Socin. iun. cons. 86. num. 26. lib. 2. & decis. Verall. 210. part. 2. cum alijs, non enim excludunt, quod per plures, & fortiores coniecturas non possit haberi concludens probatio, etiam concurrentibus istis qualitatibus, vt colligitur ex decis. Mohedan. 181 & Chisan. 57. & fuit visum in Veneta Legitimitatis coram R. P. D. meo Pamphilio, in qua necesse fuit deuenire ad concursum circumstantiarum, & præsumptionum pro habenda veritate, & licet in ea fuerit pronunciatum pro non matrimonio id fuit ex eo, quod præualuerunt præsumptiones pro ista parte.

5 Non obstant verba illa in fideicommisso apposita, de legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè, quia fuerunt apposita ad excludendos legitimatos per subsequens matrimoniũ, vel per rescriptum Principis, non autem ad arctandum ad duriorem probationem, quam sit ea, quę de iure admittitur, & per quam concluditur ad verum matrimonium, & non ad fictum, cum fictio sit veritati contraria. Cętera quæ deducuntur per informantes magis pertinent ad secundam partem dubij, scilicet An sit probatum tale matrimoniũ, & ideo de his erit particulariter agendum.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] PAMPHILII,

Eugubina S. Petri. Veneris 13. Martij. 1592.

ARGVMENTVM.

Testes ad perpetuam rei memoriam examinati parte non citata non faciunt fidem, prout nec instrumenta non recognita probant, & An, & quomodo fieri debeat dicta recognitio vt probent.

SVMMARIVM.

Testes examinati parte non citata non probant. num. 1.
Instrumenta non recognita, nullam fidem faciunt. num 2.
Instrumenta, quomodo parte opponente recognosci debeant, num. 3.

DECISIO LXIII.

1 Domini dixerunt, non esse adhibendam aliquam fidem testibus exhibitis, pro parte Reuerendiss. Do. Episcopi Tudertini, quia fuerunt examinati ad perpetuam rei memoriam, & parte nõ citata l. si quando. C. de testibus. cap. in nomine Domini extr. eodem titulo per
* quem Textum concludunt ibi communiter Doctores. quod nec etiam faciant inditium Abb. nu.
* 14. Aret. in pr. Felyn. nu 3. & communem fatetur Dec. num. 27. licet ipse contrarium videatur sentire idem etiam voluit Bart. l. maritus. sub num. 3. lib. 1. Ruyn. cons. 46. num. 2. lib. 4. Crescen. decis. 2. num. 4. de test. Accedant etiam nullitates multæ per informantem consideratæ, ex quibus apparet testes dum receptos contra omnes regulas iuris loquentes in materia testium, vnde fuit, vt nullum penitus præstent adminiculum, vel præsumptionem, sed sint in totum reijciendi, Anchar. cons. 64. sub num. 3. Socin. 118. sub num. ... lib. 1. Grat. consilio. 89. num. 41. lib. 2. Mars. sing. 385. Roland. consilio. 3. num. 48. lib. 3. Cephal. cons. 65. num 17. lib. 1. cum alijs de quibus per Menoch. de arbitr. cas. 99. num. 7. quicquid dicant Doctores in contrarium allegati, quorum dicta forsan possent procedere, si testes vnum tantum defectum paterentur, prout etiam ipsi loquuntur.

3 Addebant etiam Domini, quod de depositionibus prædictorum testium non constat nisi per quædam instrumenta exhibita pro parte Episcopi, quæ nullam merentur fidem, cum non fuerint recognita, Innoc. in cap. 1. de fid. instrum. Oldrad. cons. 227. num 6. Socin. cons. 32. sub num. 1. vers. secunda conclusio. lib. 1. Paris. cons. 115. num. 4. lib. 4. prout parte opponente debent recognosci, saltem eo modo, quo recognoscuntur antiqua ex adminiculis, vel probando Notariatum eorum, qui illa scripserunt etiam per exhibitionem instrumentorum eorumdem Notariorum, iuxta decisio. Afflict. 295., Put. decisio. 9. & 13. de fide instrument. & decisio. 151. lib. 1. Paleott. decisio. 330. cum alijs multis, quæ allegari possunt.

PENIÆ.

Borgomeñ Matrimonij. 17. Aprilis 1592.

ARGVMENTVM.

Adulterium committens, viuente vxore, an ea mortua possit, cum adultera matrimonium contrahere, & quid si concurrat fidei datio ante vxoris obitum, & quomodo, præsumatur, & qui filij censendi, sint legitimi, fidei datione non probata, posteà sequuto matrimonio.

SVMMARIVM.

Adulterium solùm præcedens non impedit matrimonium cũ adultera nu. 1.

Adulterium solùm ad hoc vt inducatur impedimentum contrahendi cum adultera, & dirimat contractum non sufficit nisi viuente coniuge sit ad mixtum cum matrimonio de facto cum adultera contracto, vel fidei datione de adultera ducenda, vel in mortem coniugis, vt detur locus matrimonio contrahendo machinatum fuerit, d. nu. 1. vbi quod ad hunc effectum ista copulatiuè requiruntur.

Matrimonium in facie ecclesia celebratum ad hoc vt dirimatur requiruntur plena probationes, num. 2.

Testes examinati parte non citata non probant etiam, quando proceditur ab ordinario ex officio. d. nu. 2.

Confessio coniugis super fidei datione de ducenda adultera, viuente vxore, non probatur per testes singulares, numer. 3.

Testes singulares non supplentur ex numero. nu. 4.

Confessio quando probetur per testes singulares, nu. 5.

Mulieres non admittuntur, ad testificandum in causa matrimoniali vbi agitur de illo dirimendo nu. 5.

Matrimonium legitimè contractum, vt dirimatur requiritur, vt testes sint omni exceptione maiores, & probationes claræ. d nu. 5.

Probationes in causis matrimonialibus debent esse concludentes, prout in causis criminalibus, nu. 6.

Præsumptiones duæ, vel plures non coniunguntur ad faciendum plenam probationem in causis matrimonialibus, quãdo agitur de matrimonio dirimendo d nu. 6.

Probationes, seu plures præsumptiones coniunguntur in causa matrimoniali, quando agitur de matrimonij validitate, d. nu. 6.

Confessio coniugum fidei dationem intercessisse de matrimonio inter eos contrahendo etiam concurrente rumore viciniæ non operatur ad dirimendum matrimonium, nu. 7. et num 8.

Confessio coniugum super fidei datione, an, & quando emanauit tempore non suspecto, puta ante contractum secundum matrimonium, & quando certum est coniuges nolle inter se colludere in odium matrimonij. d. nu. 7. & nu. 9.

Filij suscepti ex vxore adultera viuente adhuc prima vxore sunt spurij, nec legitimantur per subsequens matrimoniũ. nu. 10.

Filij suscepti ex matrimonio nullo puta, quia vltra copulam probatur fidei datio sunt illegitimi secus si dicta fidei datio non probatur, d. nu. 10.

DECISIO LXIV.

IN ista causa in qua proceditur per contradictas in Rota habita die 16. Martij proximè præteriti coram Sanctiss. D. N. CLEMENTE VIII. nolui capere resolutionem quia informãtes non satisfecerant difficultatibus, quas ego excitaueram, quæ pro capienda vera resolutione præsupposito in facto, quod viuente Claudia legitima Camilli Marconij vxore Camillus multis annis habuit carnale cõmercium cũ Elisabetha domi etiam retenta ex qua viuente similiter Claudia, idem Camillus filios susceperat, & quod defuncta Claudia, idem Camillus cum eadem Elisabetha adultera matrimonium in facie Ecclesiæ contraxerat, & quod Episcopus Bergomeñ viso libello, seu querela ꝓposita die 22. Augusti 1590. per D. Ioan. Baptistam nomine filiorum d. Camilli parte non citata ex officio, quosdam testes examinauerat, quorum nonnulli de auditu ab Elisabetha deponebant Camillum viuente Claudia dedisse fidem Elisabethę de illa in vxorem ducenda post obitum Claudiæ, & dubitaui de tribus.

Primò, ex quo Camillus viuente Claudia adulterium cõmiserat cum Elisabetha, an mortua Claudia potuerit cum eadem Elisabetha legitimum matrimonium contrahere.

Secundo dato, quod ex solo adulterio præcedente non prohibeatur adulteram ducere nisi etiã concurreret promissio siue fidei datio de adultera in vxorem ducenda, An in casu isto promissio præcedens viuente Claudia foret præsumẽda inter adulterum, & adulteram ex carnali copula, liberorum susceptione, & matrimonio subsequuto post mortem Claudiæ, & ex testibus singularibus, & ex officio per ordinarium receptis.

Tertiò, qui filij ex Elisabetha suscepti legitimi censendi sint casu, quo ex prędictis non probetur promissio, seu fidei datio inter Camillum, & Elisabetham Claudia viuente.

Quibus dubitationibus DD. in ista positione cõcorditer responderunt dicentes.

1 Primò ad primam veram, & communem esse conclusionem solum adulterium præcedens non impedire matrimonium cum adultera, Zabarell. & alij in cap. significasti de eo, qui dux. in matr. quam pol. per adulter. Præpos. in cap. fin. vbi glos. in verbo, cognouit eandem, eod. tit. Sot. lib. 4 sent. dist. 37. quæst. 1. art. 4. tex. in c. inter cætera. 22. q. 4. Syluestr. 89. q. verb. matrim. cum alijs, quia in ista materia ad hoc, vt ex crimine nascatur impedimentum prohibens matrimonium contrahendũ cum adultera, & dirimens contractum, regula est non sufficere solum adulterium nisi viuente coniuge sit admixtum cum matrimonio de facto cũ adultero contracto, vel cum fidei datione de adultera ducenda, c. fi. de eo, qui dux. in matr. quã pol. per adult. cap. relatum. 31. quæst. 1. vel in mortem coniugis, vt daretur locus matrimonium contrahendi cum adultera machinatum fuerit cap. significasti. eod. tit. itaque Pręposi. in d. cap. fin. in primo not. quo iure censuerit solam fidei dationem, vel matrimonium de facto contractum non impedire matrimonium cum secunda mortua prima, cũ duo ista copulatiuè requirantur, & ibid addit ita limitari omnia iura in hac materia loquentia omnesque ita sentire scripsi. ibid. Io. Andr. num 6. vbi dixit ad matrimonium dirimendum duo esse coniunctim necessaria fidem, & copulam aut matrimonium de facto contractum cum adultera, & copulanti.

2 Pro resolutione secundæ dubitationis Domini considerabant in proposita facti specie agi de dirimendo matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, & propterea requiri plenas probationes, quales non videbantur hic adesse: nam omnis difficultas reducebatur ad dicta testium, qui erant examinati parte non citata, quo casu etiam si ordinarius processisset ex officio non faciebant fidem,

Abb.

Abb. in c. 2. num. 8. Felyn. num 9. de testib. Gabr. num. 39. de test. Bart. in l. fin. nu. 9. ff. de quæst. Gabr. tit. de citatione. conclus. 1. num. 105. nec aliquid operabatur, quod possent fortiter repeti parte citata, quia satis erat modo non probare.

3 Erant præterea singulares de auditu ab Elisabetha cum quilibet fateretur neminem fuisse præsentem, quando Elisabetha cuilibet diceret viuẽte Claudia Camillum sibi dedisse fidem de illa ducenda, Alex. consil. 68. num. 8. lib. 3. Dec. in cap. veniens num. 24. vers. non obstat de test. Felyn. in c. licet ex quodam. num. x. eod. tit. Afflict. decis. 264. nu. 3. & seq. Put. decis. 476. incip. confessio. 2. Gabr. de test. conclus. 2. num. 4.

4 Nec defectus supplebatur ex numero, quia quãdo testes sunt singulares non dicuntur facere numerum, tantum enim probant mille quantum vnus, Bald. in l. iurisiurandi. num. 9. C. de test. Dec. cons. 133. num. 4. & cons. 189. num. 9. Gabr. d. conclus. 2. num. 1.

5 Et licèt vnus ex DD. retulisset, quod alias Rota in vna Florẽtin. legitimitatis coram Litra de mẽse Ianuarii 1571. tenuerit contra prædictam, Put. decis. per testes singulares probari confessionem, vt per Rolãd. cons. 82. num. 44. & seq. lib. 2. & aliis tamen istis testibus non videbatur danda fides, quia vltra quod, vt dictum fuit, fuerunt examinati parte non citata non placebat DD. ipsorũ qualitas: nam quatuor erant mulieres satis viles cum non poterant dici omni exceptione maiores ad matrimonium dirimendum, Dec. cons. 133. num. 4. vers. postremò, & generaliter omnes erant personæ viles. cum ad dirimendum matrimonium legitimè contractum claræ probationes, & testes omni exceptione maiores requirantur, c. 1. de cõsang. & affin. c. licet ex quadam de test.

6 Dicebatur præterea alias præsumptiones desumptas ex carnali copula liberorum susceptione, & matrimonio subsequuto post obitum Claudiæ non esse sufficientes ad præsumendam fidei dationem ad effectum, vt id matrimonium esset dirimendum cum requirantur concludentes probationes sicuti in causis criminalibus, vt nor. Canonist. in c. de illo, qui in consanguin. vx. suæ. Dec. cons. 133. nu. 3. regula enim est, quod in causa matrimoniali cum agitur de matrimonio dirimẽdo duæ pluresvè præsumptiones non coniunguntur ad faciendam plenam probationem, Alex. consil. 143. num. 4. lib. 2. Dec. cons. 133. num. 3. & consil. 310. Grat. consil. 38. num. 32. lib. 2. licet secus sit cũ agatur de matrimonii validitate: nam tunc plures præsumptiones connecti possunt ad plenam probationem faciendam, Bart. cons. 6. num. 1. & 2. lib. 1. Menoch. de præsumpt. quæstio. 40. num. 6. & num. 9.

7 Motiuum factum per vnum Aduocatũ, quod neque confessioni ambarum coniugum esset standum licèt faterentur fidei dationem intercessisse de dicto matrimonio inter eos contrahendo, & curreret rumor viciniæ, cap. super eo de eo, qui cogn. consang. vx. suæ. vbi Anto. num. 1. & 3. Abb. num. 1. & 2. Henric. Boich. Hostien. in summ. eod. tit. 5. & quid iuris num. 3. vers. illud notandum, & in term. Io. Andr. in d. cap. fin. de eo, qui dux. in matrim. quam pol. per adult. num. 7. vers. in foro tamen iudiciali DD. non putabant simpliciter, & indistinctè admittendum: nam si talis coniugum confessio emanasset de tempore non suspecto, verbi gratia ante contractum secũdum matrimonium, & quando esset certum, quod coniuges nollent inter se colludere in odium matrimonii, vt illud rescinderetur, tunc ea confessio resolueret.

8 Text. autem in d. cap. super eo. & Doct. ibid. Io. Andr. vbi allegat eundem text. loquuntur in aliis terminis, scilicet, quando coniungitur matrimonium: nam tunc facilè contra matrimonium possent colludere, & ad confessionem incestus prosilire, si suo iudicio crederetur, ideò non staretur confessioni, quamuis ex viciniæ rumore coadiuuaretur, & d. c. super eo. neque ex tali confessione posset iudex ad dirimendum matrimonium procedere, sed aliæ plenæ probationes habendæ forent, Hostiens. in cap. attestationes, vbi Abb. num. 8. & præpos. num. 6. de despons. impub. Io. Brunel. tract. de sponsal. conclus. 29. num. 4. versic. 6. limitatur. Couar. in epit. lib. 4. decretal. p. 1. c. 4. §. 1. nu. 4. & 5.

9 Cæterùm cessante periculo collusionis, si confessio coniugum stantium pro matrimonio fieret in tempore non suspecto, tunc sufficeret ad matrimonium dirimendum, Hostiens. in dict. c. attestationes. vbi Abb. num. 8. vers. vbi autem cessat præsumptio fraudis, & Brunel. d. tract. de sponsal. conclus. 29. num. 4. Abb. in d. cap. super eo. num. 2. Licèt in proposito in themate isto cessarent cum non adesset aliqua coniugum confessio contra secundum matrimonium: nam ista, quæ prætendebantur haberi ex ore Elisabethæ non erant legitimè probata.

10 Pro resolutione vltimæ dubitationis Domini distinguebant tres casus. Primum, de filiis susceptis per Camillum ex Elisabetha adultera viuente adhuc Claudia, & istos pronunciarunt remanere spurios, & ab hereditate repelli, licet post mortem Claudiæ Camillus legitimè Elisabetham in vxorẽ duxerit. cap. tanta, qui filii sint legitim. quia isti nõ legitimantur per subsequens matrimonium, Mar. Soc. cons. 31. num. 44. lib. 2. Secundùm, quando simul cum copula probata fuisset fidei datio: nam tunc cum matrimonium subsequutum foret ipso iure nullum filii ex eo suscepti legitimi esse non poterant. Tertium, quando probaretur fidei datio, vna cum adulterio, vt in proposita facti specie nõ fuerat probata, & isto casu filios susceptos ex matrimonio subsequuto inter Camillum, & Elisabetham post obitum Claudiæ, & legitimos esse, & in hæreditatem successibiles Domini censuerunt.

PENIÆ.

Perusiñ Bonorum, Lunæ 20. Aprilis 1592.

ARGVMENTVM.

Pœna de iure ciuili imposita in l. 1. & 2. C. de secund. nupt. contra fœminas nubentes infra tempus luctus, An hodie de iure canonico sit sublata, & quid si statuto caueatur omninò seruandum inter ciues esse ius ciuile etiam, vbi non disponunt.

SVMMARIVM.

Pœnæ à iure ciuili latæ contra secundo nubentes infra annum luctus per ius canonicum hodie sunt sublatæ nu. 1.

Statutum disponens inter ciues seruandum esse ius ciuile etiã vbi illa non disponunt non habet locum, quando ius ciuile in casu statuti per ius canonicum expressè correctum reperitur, num. 2.

Statu-

Statutum mandans seruari ius ciuile intelligitur de iure ciuili non correcto. num. 2.

Ius ciuile non dicitur ius correctum. d. nu. 2.

Confirmatio Papæ in statutis non dat robur illis loquentibus de iure ciuili aliàs per ius canonicum correcto. num. 2.

Pœnæ à iure ciuili inductæ fauore filiorum in l. fæmine, & l. hac ædictali. C. de secund. nupt. non censentur per ius canonicum abrogatæ. nu. 3.

Pœnæ in l. fæminæ, & l. hac ædictali non sunt inductæ in odiũ matrimonij, sed fauore filiorum. d. nu. 3.

Statutum trahi non potest in re sita in alieno territorio. numero 4.

Statuentes non habent facultatem statuendi extra proprium territorium. d. nu. 4.

Pœnæ iure ciuili impositæ contra secundo nubentes infra annum luctus non censentur per ius canonicum sublatæ, quã do mulier nimis propere festinat ad secundas nuptias. num. 5.

Pœnæ, quæ imponebantur propter festinationem matrimonij sunt omninò de iure canonico sublatæ, & hæc est opinio verior. num. 6.

Dictio infra in text. cap. fin. de secund. nupt. denotat apertè licentiam concessam in qualibet parte anni. d. nu. 6.

Incertitudo prolis considerari non potest in muliere secundo nubente, quando maritus decessit in partibus longinquis, nec fuit reuersus, & non potuit iterum grauidam reddere vxorem. nu. 7.

DECISIO LXV.

1 PRopoſui dubium, an pœnæ impoſitæ de iure ciuili, l. 1. & 2. C. de ſecund. nupt. vendicarent ſibi locum contra Do. Margaritam de Sancta Cruce, quæ infra tempus luctus ab obitu Domini Guidi de Baleonibus primi eius mariti nupſerat D. Pirro de Baleonibus ad effectum, vt priuaretur hæreditate Aſtorris illius filij ab inteſtato defuncti, & DD concorditer pœnas à iure ciuili latas contra ſecundo nubentes infra annum luctus per ius canonicum fuiſſe ſublatas reſponderunt, cap. ſuper illa, & c. vlt. extra de ſecund. nupt. vbi not. com. canon. Abb. in cap. Eccleſiæ S. Mariæ. num. 15. vbi Felyn. num. 56. & 57. de conſt. Couar. in epit. lib. 4. decretal. cap. 3. §. 9. num. 5. & 6. Capr. conſ. 70. num. 10. & alij quos refert Gabr. tit. de ſecund. nupt. concluſ. 5. num. 1. Ac proptereà non nocere D. Margaritæ, quo minus in hæreditate filij ſuccederet.

2 Nec placuit DD. quod pro parte D. Gineuræ Saluiatæ opponebatur de Statuto Vrbis lib. 1. cap. 24. iubente inter Ciues Romanos incolas, & diſtrictuales, quales præſupponebatur eſſe DD. Gineuram, & Margaritam ſeruari ius ciuile etiam, vbi ſtatuta non diſponunt, quoniam reſpondebatur tale ſtatutum non habere locum, quando ius ciuile in caſu ſtatuti per ius canonicum expreſsè reperiebatur correctum, vt in terminis voluit Capr. conſil 70. num. 12. incip. etſi viſo, quem refert, & ſeq. Gabr. tit. de ſecund. nupt. concluſ. 5. nu. 5. ſtatutum enim mandans ſeruari ius ciuile intelligitur de iure ciuili non correcto, vel abrogato, quia ius ciuile non dicitur ius correctum glo. in l. fi. vbi Bart. nu. 2. ff. ad leg. Corneliam de falſ. Capr. d. cõſ. 70. nu. 12. verſ. nec obſtat ſtatutum, & ex his quoque tollebatur alia oppoſitio de authoritate Papæ confirmantis ſtatuta Populi Romani: nã confirmatio non dedit robur ſtatutis loquentibus de iure ciuili aliàs per ius canonicum correcto. Nec proptereà ſequebatur abſurdum cõſideratũ pro D. Gineura, quod inde fieret, vt nunquam tale ſtatutum poſſit habere locum, ſi hoc tempore ius canonicum foret obſeruandum: nam cum multis in caſibus ſæpè appareat varijs modis fuiſſe diſpoſitum de iure canonico, & de iure ciuili, præſertim in materia teſtamentorum in illis locis, vbi ſeruabitur ius ciuile remanebit illud quidẽ in viridi obſeruantia, ſi expreſsè per ius canonicum non appareat abrogatum.

3 Neque de præſenti caſu debet fieri extẽſio ad alios verbi gratia contentos in l. fœminæ, & l. hac ædictali. C. de ſecund. nupt. nam circa iſtos pœnæ à iure ciuili inductæ fauore filiorum non cenſentur ſublatæ per ius canonicum cap. cum conſtet de pign. & expreſsè not. Innoc. quem alij ſeq. in c. fi. de ſecund. nupt. Felyn. in d. cap. Eccleſiæ S. Mariæ. n. 56. verſ. prima declaratio de conſtit. nã iſtæ pœnæ non ſunt appoſitæ in odium matrimonij, ſed fauore filiorum. Abb. in d. c. fi. de ſecund. nup. & nu. 3. verſ. ſed pœnæ appoſitæ.

4 Conſiderabatur prætereà hæreditatem de qua agebatur non eſſe ſitam in Territorio Vrbis, & ideò Statutum Romanum ad illam trahi non potuiſſe. Alex. conſ. 16. & conſ. 128 num. 2. lib. 1. Lap. alleg. 91. nu. 7. Galat. conſ. 49. num. 8. quia ſtatuentes non habent facultatem ſtatuendi extra territorium, Put. loc. 351. incip. dubitaui ego.

5 Et licet aliqui Doctores voluerint pœnas à iure ciuili iniunctas contra ſecundo nubentes non eſſe ſublatas per ius canonicum, quando mulier nimis propere feſtinaſſet ad ſecundas nuptias idque ob incertitudinem prolis, quia ſi mulier pareret in 10. vel 11. menſe poſt obitum primi mariti incertum eſſet cui, An primo, vel ſecundo marito foret proles attribuenda glo. in l. decet C. ex quib. caſ. infam. irrog. vbi Bald. & Caſtr. & alij relati per Gabr. tit. de ſecun. nupt. concluſ. 5. num. 6. quod in propoſita facti ſpecie videbatur militare contra D. Margaritam, quæ aſſerebatur ante duos menſes completos ab obitu primi mariti ad ſecũdum matrimonium conuolaſſe.

6 DD. tamen contrariam ſententiam veriorem eſſe cenſuerunt, quam tenuit. Abb. in c. fi. num. 3. verſ. ſed iudicio meo de ſecund. nup. & in cap. eccleſiæ S Mariæ. num. 15. verſ. ſed ego de conſtit. & ibi Fely. num. 57 Bald. in l. 1. in 2. lect. num. 9. C. de ſecund. nupt. & Capr. in d. conſ. 70. num. 10. in fine, verſ. & hoc quod tale ius, vbi ait Innoc. & poſt cũ Hoſt. & Io. And. in d. cap. fi. de ſecund. nupt tenuiſſe dictas pœnas, quæ imponebantur propter feſtinantiam matrimonij fuiſſe ſublatas, quam ſententiam ſatis probare videtur tex. in d. cap. fin. de ſecund. nupt. ibi infra tempus luctus: nam illa dictio, infra, ſeu intra, apertè denotat licentiam conceſſam in qualibet parte anni, Abb. ibid. num 8. verſ. ſed iudicio meo.

7 Poſtremo in propoſita facti ſpecie difficultas ceſſabat ex ratione conſiderata per DD. alterius opinionis de incertitudine prolis, quoniã D. Guidus Balionus, qui in abſentia diſceſſerat in partibus Hedniæ, nec fuerat reuerſus, non poterat iterum grauidam reddere d. Margaritam, quæ poſt mariti deceſſum pepererat Aſtorrem, Io. Andr. in d. c. fi. de ſecund. nupt. num. 5. verſ. ad id quod de honeſt.

PENIÆ.

Calaguritañ prætenſæ Confidentiæ. Veneris 5. Iunij 1592.

ARGVMENTVM.

Judex cauſarum Confidentialium cognoſcens ſuper literis Apoſtolicis, quibus

clau-

clausula sublata sit apposita nulliter pronunciat.

SVMMARIVM.

Iurisdictio iudicis confidentiarum cessat, quando literis Apostolicis obstat clausula sublata. num. 1.

Sententia contra mortuum prolata est nulla. num. 2.

DECISIO LXVI.

DVbitaui in ista causa, quam proposui extra Rotam de voto tamen Rotæ cognoscēda, an sententia per Iudicem Confidentiarum lata contra Iustinum Sanctorum, & Didacum X:menes, vel Didaci successorem Canonicos Calaguritanos esset iusta, vel iniusta.

1 DD. omisso capite iniustitiæ super quo particulariter vide e voluerunt conformiter censuerunt esse nullam, & reuocandam ex defectu iurisdictionis præfati iudicis, cui in casu proposito obstabat clausula sublata posita in literis Apostolicis, quib. in prædictis Canonicatus Iustinus, & Didacus deputati fuerant coadiutores.

2 Rursus, quantum ad Didacum ex alio etiam capite sententia erat nulla. quia lata contra illū iam mortuum, l. in summa. § fin ff. de re iudic. Spec. tit. de sent. §. iusta. nu. 5. vers. vel quia is contra quem lata est mortuus erat, Gabriel. cons. 56. num. 13. lib. 1. & fuit resolutum coram me in vna Vinceñ Augmenti die 16. Decembris 1588.

3 Considerabatur præterea, an posset dici nulla ex quo facultas Iudicis nō se extenderet ad istum casum, sed quia hoc pendebat ab intellectu Motus proprij fel. rec. SIXTI V. Constituentis istum iudicem confidentiarum, quod requirebat altiorem indaginem cum ex supradictis esset nulla nō fuit necessaria ista disputatio.

PENIÆ.

Calaguritañ Cōfidētiæ. Mercurij 1. Iulij 1592.

ARGVMENTVM.

Tractatur hic de vi, & effectu clausulæ sublatæ in literis Apostolicis appositæ.

SVMMARIVM.

Clausula sublata in literis Apostolicis apposita adimit Iudicibus aliter iudicandi facultatem donec eis per Papam os aperiatur. num. 1.

Clausula sublata, vt innotescit Iudices prudentes non solent procedere prius, quam per Signaturam Papæ aperiatur eis os. d. num. 1.

Clausula sublata, vbi de ea coram Iudice non opponitur non anullat processum, & sententia inde sequuta valet num. 2. contra, & verius num. 3. & seq.

Clausula sublata est impedimentum reale adimens inferiori iurisdictionem, & reddens illum ad iudicandum inhabilem & sic de ea, quandocumque opponi potest. nu. 3.

Clausula sublata inhabilitat ipso iure absque eo, quod opponatur exceptio aliqua, & nu 4.

Papa per derogationem Constitutionibus, statutis, & consuetudinibus non censetur derogare clausulæ sublata, quæ tribuit priuilegium. nu 5.

Facultas à Sixto V. data Iudici Confidentiarum licet sit amplissima contra alios Iudices non propterea per illam derogauit gratijs specificis, & particularibus, præsertim illis, quæ habent clausulam sublata. num. 6.

Clausula sublata beneficio renunciari, quis non censetur, si in iudicium tractus, & condemnatus causam super iniustitia, & nullitate sententia commisit. num. 7.

DECISIO LXVII.

1 QVoniam Andreas Martini, qui Fisco adhærebat in hac causa nolebat acquiescere Decisioni DD quidie 5. Iunij proximè præteriti censuerunt sententiam Iudicis Confidētiarum fuisse nullam propter clausulam sublata DD steterunt in decisis. Quia clausula sublata, Iudicibus aliter interpretandi, aut iudicandi facultatem tollit, quæ apposita est in literis Apostolicis coadiutoriç Iustini, & Didaci, & illisita claudit os vt donec, & quousque per Papam aperiatur aliqd dicere non possint, Zabarel. in c. quia diligentia. in 5. quest. de elect Gundis. de Villadieg. insignis olim Auditor tract. de leg. q. 7. num. 32. Put decis. 50. incip. eadem die nu. 5. item quia erat clausula. lib. 1. Paris. cons 5. nu. 133. & cons. 38. num. 7. lib. 4 Ruy. cons. 21. num. 15. lib. 1. Verall. decis. 134. num. 4. par. 3. & ideò laudabilis stylus seruatur in Curia, vt cū primum de clausula sublata innotuerit non prius prudētes Iudices procedāt, quam per Signaturam Papæ aperiatur os decis. 18. incip. coram eodem inter miscellanea.

2 Nec refert, si dicatur coram Iudice Confidentiarum non fuisse per reos oppositum de clausula sublata, quasi propterea processus coram illo factus, & sentētia inde sequuta sustineatur, Bart. in l. eleganter. § si quis post. ff. de cond. indeb. Bald. in l. non dubium num 30 C. de leg.

3 Quia respondebat primo de clausula sublata, quandocunq; opponi posse cū sit impedimētum reale adimens inferiori iurisdictionē, & reddens illum ad iudicandum, & procedendum inhabilē.

4 Præterea dicebatur, quod cum clausula sublata inhabilitet personam Iudicis ipso iure absque eo, quod opponatur exceptio aliqua processus erit nullus secundum opin. Io. And. in addit. ad Specu. tit. de prob sent § iuxta super verbo, item est nulla ratione delegatorum, vers. est excommunicatus, & Iac. de Aren. disputatione quadam incip. q. est. seq. Dec. cons 175 incip. in causa num. 2. versi. sed præmissis minimè obstañ, quicquid sibi sentiat Gallus Parafraster, in verbo, valeat nam Io. Andr. sententia est mag. com. Alex. in l. 1. § sublata. nu. 1. & 2. ff. ad Trebel. Rota Genuen deci 108. incip. nomen debitoris. nu. 8. vnde cum in omni iudicio requiratur Iudex actor, & reus c. forus, de verb. sign. & isto agitato coram Iudice Confidentiarū propter clausulam sublata persona inhabili iudicium fuit nullum cum deficeret iudex.

5 Minùs obstat alia oppositio Fisci, siue Andreæ illi adhærñ clausulam sublata appositam in coadiutorijs Iustini, & Didaci fuisse reuocatam per Cōstitutionem Pij Papæ IIII. fuit dictum in ea solitū censeri derogari constitutionibus, & consuetudinibus, & ideò non censeri derogari clausulæ sublata, quæ tribuit priuilegium, Bart. in extrauag. ad reprimendum in vers. non obstant. vers. 2. verò casu principali. Rip. in c. 1. nu. 55. de rescrip. in 6. Constitutio Pij Papæ V. respuit illos, qui vel ante eius editionem receperunt, & retinent in confidentiā beneficia nisi celeri dimissione sibi prospiciant, vel qui in futurū tale facinus perpetrarint de quibus non erant isti, qui nihil tale adhuc perpetrasse constabat.

6 Facultates per Sixtum Quintum Iudici Confidentiarum attributæ sunt amplissimà cōtra alios Iudices, & quodlibet Tribunal, quib. plenè interdicitur ne de crimine confidentiæ cognoscere audeant non tamē derogat specificè gratijs particularib. & præsertim illis habentib. clausulā sublata, & per hoc respondebatur etiam ad decis. in illa

Burgeñ de Heline, quia cum Concilium Tridentinum iubebat ... vniones à quadraginta annis in circa per ordinarios, & habebat clausulas fortissimas derogatoriam derogatoriarum cũ minimè, ... si clausula sublata derogare etiam censeatur.

7 Iustinus, & Didacus committentes causam nõ cẽsebantur renunciasse beneficio, & clausulę sublata, imò ex quo tracti ipsi in iudicium, & condẽnati Papam adiuerunt, & nedum super iniustitia, sed etiam super nullitate sententiæ causam committi obtinuerunt beneficium clausulæ sublata, firmum ipsos manere voluisse censeatur.

8 Deniq; placuerunt DD. responsiones datæ per informantes contra Fiscum, & concorditer censuerunt sñiam fuisse nullam, & infirmandam.

P E N I Æ.

Camerineñ Bonorum. Mercurij 4. Octob. 2592.

A R G V M E N T V M.

Ponuntur nonnullæ coniecturæ, quæ arguunt simulationẽ in instrumento venditionis.

S V M M A R I V M.

Simulatio præsumenda regulariter non est nisi de causis simulationis constiterit num. 1.

Simulatio coniecturis probatur. d. nu. 1.

Coniecturæ, quæ sufficiant ad inducendam simulationem in instrumento iudicis arbitrio relinquitur. d. nu. 1.

Ponuntur nonnulla coniecturæ, quibus simulatio arguitur. num 2.

Clausula insolita, & contra ordinarium stylum in instrumento apposita arguunt simulationem. num. 3.

Simulatio præsumitur inter personas coniunctas contrahentes. num. 4.

Mulieres non præsumuntur facilè donare. nu. 5.

Simulationis maxima præsumptio est, si dominium rei venditæ post venditionem remaneat ad ipsum venditorem. numero 6.

Simulatio arguitur ex recusatione, & renitentia in exhibendo instrumentum. nu. 7.

D E C I S I O L X V I I I.

1 POst disputationem multorum dubiorum in ista causa cum DD. ordinassent, vt ad fauorem D. Achillis Cybo pronunciarem pro parte D. Baldi Mauritij, & litis consortum producta fuerunt quædam instrumenta venditionis tenuræ della Rocchetta super qua erat lis; factæ per D. Theodorinam Cybo ad fauorẽ Catherinæ Ducissæ de Camerino: quoniã pro parte Achillis opponebatur de simulatione dictæ venditionis, & dicebatũ ideo facta, vt posset illã Theodorina Martiæ Nepoti suæ in dotem dare in præiudicium suorum filiorum, propterea dubitaui, an instrumentũ factæ vẽditionis esset releuans, vel simulatum ad effectum de quo agitur, quod proposui vna tantũ parte informante, quia alia pars quamuis sæpius citata non comparuit.

Et licet regula sit non esse præsumendum simulationem nisi de causa simulationis constiterit, Crauet. cons. 145. num. 2. Bald. cons. 389. nu. 1. vers. in contrarium. lib. 4. Rot. decis. 1. de donat. num. 2. nihilominus cum simulatio coniecturis probari possit, Crauet. cons. 156. num. ... Dec. cons. 14. nu. 6. vers. simulatio enim & cons. 692. num. 1. & arbitrio iudicis relinquitur quales coniecturæ ad hũc effectum sufficiant, Bald. cons. 311. num. 12. lib. 5. Paris. cons. 55. num. 28. lib. 1. Couarr. lib. 3. variar. resol. cap. 7. num. 3. in fine. in casu proposito, & causam simulandi, & sufficientes coniecturas ad probandum simulationem D.D. concurrere censuerunt.

2 Causa simulandi fuit, vt sub velamine vẽditionis tenuta daretur in dotem Dominæ Martiæ in præiudicium aliorum filiorum sicut effectus subsequutus monstrauit: nam Martia in dotem tenutam accepit.

Coniecturæ item multæ concurrebant. Primo quoniam in instrumento procuræ, & venditionis datur facultas ad concordandũ de pretio, & illud promittendũ sub certis terminis, & dilationibus, & nihilominus Theodorina venditrix fatebatur sibi fuisse satisfactum diuersis vicib. temporib. & diebus, quod ante mandatum procuræ factũ fuisse vix intelligi poterat cum ex illius tenore contrarium appareret, minus in tpe intermedio propter paruum eius interuallum: nam à die procuræ vsq; ad diem venditionis solũ intercesserunt nouẽ dies, qui verisimiliter fuerunt consumpti in transmittendo mandato à Ciuitate Camerin̄ ad Vrbẽ, vbi Andreas de Albreis Procurator à Ducissa constitutus degebat, & in itinere huius procuratoris ab Vrbe ROMA ad Ciuitatem Vrbeueranã, vbi vẽditio fuit celebrata præsertim cũ Theodorina fateatur diuersis vicib. dieb. & temporib. se in contanti à dicta Emptrice maximam pecuniarum quãtitatem ascendentem ad summã duorum millium, & centum ducatorum accepisse.

3 Accedebant clausulæ, quædam insolitæ, qualis erat, renunciatio expressè facta non numeratæ pecuniæ pluries in instrumento repetita, itẽ illa non spe futuræ numerationis, quæ ponebatur post cõfessionem de recepto contra ordinarium stylum: nam hinc etiam arguebatur simulatio, Paris. cons. 55. num. 31. lib. 1. Natt. consil. 198. num. 13. & 15. lib. 1.

4 Simulationem propterea arguebat, quia venditio fiebat D. Ducissæ de Camerino Nepti, quoq; ipsius Theodorinę: nam personalis coniunctio ita sæpe facit præsumere, Natt. cons. 44. num. 10. lib. 2. Barbat. cons. 22. num. 6. lib. 4.

5 Euentus subsequutus eandem arguit simulationem, quia Emptrix tenutam præfatam dedit in dotem Martiæ expressè cauens, vt si Martia sine filijs decederet ad Martiæ proximiores consanguineos dicta tenuta reuerteretur, si enim emptio simulata non fuisset, cum mulieres non facilè præsumantur donare, Socyn. consil. vigesimo, num. 8. lib. tertio. Ducissa non fuisset ita liberaliter donatura.

6 Concurrebat propterea potens illa simulationis præsumptio, quia Theodorina post celebratam venditionem semper vsque ad obitum remansit in possessione tenutæ, Corn. consil. 135. num. 5. versic. insuper simulatio. lib. 1. Castrens. cõsil. 74. num. 2. secund. coniect. lib. 2. Cepol. tract. de simul. contract. præsumpt. 24. nu. 164.

7 Postremo magna præsumptio simulationis hic oriebatur ex retardatione productionis huius instrumenti per spatium quinquaginta annorum, quibus d. Catherina Ducissa, & successores sui litem substinuerunt, & ex recusatione, siue renitentia in eo exhibendo arguitur simulatio, Cepol. tract. cit. præs. 20. num. 144. Ias. in l. non dubium. num. 49. Cod. de leg. Dec. consil. 299. numero 9.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Mediolaneñ Pecuniaria. Mercurij. 9. Decembris 1592.

ARGVMENTVM.

Pactum, quod damna, & interesse nõ possint taxari vltra quinque pro centenario quolibet anno, non est vsurarium, nec ex eo tenetur debitor ad aliquod interesse nisi eo probato.

SVMMARIVM.

Pactum, quod damna, & interesse possint taxari quinque pro centenario quolibet anno, & non vltra non est illicitum, nec ex eo debitor tenetur præstare aliquod interesse nisi eo probato nu. 1. & num 3.

Interesse taxatum ad quinque pro centenario dicitur proportionabile, & non excessiuum, ideò talis taxatio valet. numero 2.

Interesse non solum damni emergentis sed etiam lucri cessantis debetur mercatori solito negociari. nu. 2.

Interesse lucri cessantis non potest deduci in pactum, nisi mora præcesserit, declara vt nu. 3.

Contractus, vt valeat, omnis interpretatio facienda est. nu. 3. in fine.

DECISIO LXIX.

1 DOmini in ista secunda propositione dubij recesserunt à decisione facta: moti fuerunt ex eo, quod pactum quod damnũ, & interesse possit taxari præcedente iuramento D. Andreæ, vsque ad summam librarum quinque pro singulo centenario, & Anno, & non vltra, nõ est illicitum, cum non contineat taxationem certam, & vniformem, & cõcurrat commodum debitoris, qui ad præstationem huius summæ non est obligatus, nisi verè interesse probetur, Natt. cons. 450 num. 2. & fuit resolutum coram me in vna Romana Cambiorum de Gradis 19. Iunij huius anni. Et si interesse excederet istam summam non est obligatus præstare maiorem quantitatem vltra istam summam, auth post iusiurãdum C. de iudicijs.

2 Præterea considerabãt DD. quòd interesse est limitatum ad rationem quinque pro centenario, ideò contractus non est illicitus, cum interesse sit proportionabile, & non excessiuum, Neuiz. cons. 75. num. 5. Couarr. resolut. lib. 3. cap. 4 num. 4. & fuit resolutum in vna Placentina Castri S. Angeli 19. Martij eiusdem anni coram bonæ memoriæ Cæsare de Grassis. Tantò magis, quia Andreas est mercator, & solitus negociari, & mercatori solito negociari conceditur non solum interesse dãni emergentis, sed etiam lucri cessantis, l. si conuenisti. ff. rem ratam haberi. l. 3. § vlt. ff. de eo, quod certo loco. Dec. cons. 441. nu. 13. & 14. Marc. de pact cons. 49.

3 Nec videbatur Dominis obstare, quòd pendente dilatione non posset deduci in pactũ interesse lucri cessantis, nisi mora præcesserit, quia hoc procedit, qñ non est taxatum interesse certum, Couarr. sub d. nu. 7. in hac autẽ specie pactum non continet taxationẽ certam, & est adiectum ad fauorẽ debitoris, ne sit obligatus vltra istam summam; ideò nõ est illicitum. Præterea ẽt si proponeretur contractum illicitum, si pactum intelligeretur de interesse lucri cessantis, fuit dictum istam promissionem solutionis damnorum, & interesse, vt contractus valeat, esse intelligendã de interesse damni emergentis, & non lucri cessantis, l. quoties. ff. de reb. dub. l. ambiguo. ff. de legib.

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ.

Abuleñ Parochialis Diui Thomæ. Lunæ 1. February 1593.

ARGVMENTVM.

Gratia dicitur subreptitia, quando in ea nõ fuit expressum id, quod si fuisset expressum, Papa, aut gratiam non fecisset, aut difficilius fecisset, & hinc infertur ad clericum, qui in impetratione beneficij defectum natalium tacuit.

SVMMARIVM.

Gratia dicitur subreptitia, quando supplicans non expressit id, quod si expressisset, aut gratiam non obtinuisset, aut sanè difficilius. nu. 1. & num 3. vbi quod in hoc attenditur, Stylus Cancellariæ, & Signaturæ.

Dispensatus ad obtinenda quæcunque beneficia non tenetur aliam illegitimitatis, seu dispensationis facere mentionem. num. 2.

Legatus non potest dispensare cum illegitimo nisi hoc ei specialiter à Papa fuerit concessum, nu. 2.

Clericus illegitimus nisi fuerit super illegitimitate specialiter dispensatus, non potest beneficia obtinere, etsi generaliter ad quæcunq; obtinenda beneficia dispensatus fuerit. num. 2. & seq.

DECISIO LXX.

1 CVm hæc causa ageretur per audientiam literarum cõtradictarum, Dubitaui, An resignatio Parochialis facta à Gundisaluo del Varco ad fauorẽ Marci Lopez sit nulla in casu, de quo agitur, & die 29 mensis præteriti, dubiũ proposui, nec potui capere resolutionẽ, quia DD. qui viderãt inter se dissentiebant, rursus dicta die prima Februarij, proposui dubium, quinq; ex sex Dominis, qui videram imò dissentierant in eandẽ sñiam conuenerunt, vt resignatio propter vitium subreptionis sit nulla: nam Marcus Lopez in supplicatione non expressit se esse filium Sacerdotis, quod si expressisset; aut gratiam non obtinuisset, aut sanè difficilius, quo casu gratia ipsa intelligitur subreptitia, c. 2. de fil presbyt. & ibi Doct. in c. postulasti de rescript & c. super literis. & ibi Doctores omnes, & maximè Abb. num 7. in fi. eo. tit. idemque Abbas in c. ad aures. num. 4. & in c. in nostra num. 9. cum seq eodem tit. & Felyn. ibid num. 10. cum multis seqq. & in d. c. postulasti. num. 13. & num. 17. cum seq

2 Non obstat, quod ipse Marcus à Nuncio Hispaniarum ad obtinenda quæcunque beneficia sit dispensatus, & consequenter non fuerit necesse aliã illegitimitatis, seu dispensationis facere mentionem, Rota decis 3. de fil. presbyt. in antiq. quia primo fuit ostensum de facultatibus Nuncij non cõstare, nec legatum cum illegitimo posse dispensare, nisi hoc ei specialiter à Papa concessum fuerit glos in cap. 1. vers. Sedes Apostolica, & ibi Doct. de fil. presbyt. lib. 6. Paris. consil. 35. num. 26. lib 4. Rebuff. in pract. benef. dispe. sup defect. nat. n 45.

3 Secundo etiam si de speciali potestate ipsius Nuncij constaret fuit responsum commune, Stylum Cancellariæ, seu Signaturæ tempore

fel.record.Sixti V. fuisse,& esse notorium,videlicet noluisse spurijs conferre beneficia,etiamsi ad obtinenda quæcunque beneficia fuissent dispensati,& quoties in supplicatione exprimebatur,qđ dispensationes oratoris haberentur pro expressis,cum fuerit solitum addere hæc verba,prærerquam ex defectu natalium,qui quidem stylus Dominis non est,incognitus, & testium depositionibus comprobatur,quare cum de huiusmodi defectu natalium nulla mentio facta fuerit,gratia redditur subreptitia : nam cum quæratur si esset expressum id,quod fuit tacitum, An Papa esset gratiam concessurus,vel difficilius concessurus,inspicitur communis stylus Cancellariæ, seu Signaturæ,alias hoc nunquam potest intelligi, vt ex mente.Lap.explicat.Socy.sen.cons. 164.num.5.lib. 2. Felyn.in c.super literis.num.18. ac in c.mater. nu. 51.de rescript.Io.de Sylu.de benes.par.3.q.72. nu. 51.Cassad.decis.12.num.14.de præben.Put. decis. 187.nu.6.lib. 1.

4 Quod multo etiam magis in casu proprio DD. dicebant esse recipiendum , ac esse indubitatum, quia defectus natalium non fuit expressus in processu non ex ignorantia , vel simplicitare , sed ex calliditate : nam cum idem Marcus intellexisset Papam eius supplicationem propter defectũ natalium in ea nõ expressum reiecisse, posteà dedit operam , vt iste natalium defectus ex alia supplicatione supprimeretur, vt ex adductis apparet, & liquidè constat de vitio subreptionis, & Papã, si natalium defectus fuisset expressus, huiusmodi resignationem , quam semel reiecit nullo modo ad fauorem ipsius Marci fuisse concessurum, atque ita conclusum fuit resignationem nullius esse momenti, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Mediolañ Vsurarum . 5. Aprilis 1593.

ARGVMENTVM.

Contractus emptionis,& venditionis,an, & quãdo reputetur vsurarius ex modicitate pretij , & pacto de retrouendendo in dicto contractu apposito .

SVMMARIVM.

Contractus emptionis,& venditionis licitus præsumitur, & non vsurarius,num. 1.

Notarius laicus deputari non potest ad recipiendum iuramẽta testium contra clericum , cum sapiat iurisdictionem . num. 2.

Instrumenta venditionis terrarum eiusdem qualitatis probans communem valorem , & excludunt pretij modicitatem.num. 3.

Pretij sola modicitas non reddit contractum vsurarium.numero 3.

*Pactum de retrouendendo appositum in contractu emptionis, & venditionis,quando fuit longè post contractum adhibitum,puta inde ad tres annos non arguit simulationem cõtractus.num.*4.

DECISIO LXXI.

1 PRo informante,scilicet,cõtractum emptionis,& venditionis terrarum , de quibus agitur fuisse licitum,& non vsurarium , talis.n. in dubio præsumitur,l.si ea pactione.C.de vsur.gl. in c.si in verb.dubitatur eod.tit.Bald. in l. rogasti. §.si tibi ff.si cer.pet.Dec.cons.308.sub nu.5.

2 Neque obstat asserta modicitas pretii, quia de ea deponunt tantum testes nulliter examinati,videlicet à notario laico deputato ad recipiendum omnes,& quoscunque testes per Dominos de Risiis producendos,cui hæc commissio fieri non potuit,cum sapiat iurisdictionem per ea, quæ not. in Clem.iudices.vbi Viralin.nu.24.de offic.deleg.& ideò seruanda erat forma c. statutum de rescript. in 6.vt per Aegid.decis. 43. nu. 624. Rota decis. 8. de offic. deleg in nou. Put. decis.171.lib.1. & fuit resolutum coram R.P D.meo Blanchetto in causa Aegitaneñ Decimarum de anno 1577.

3 Vltra,quod isti testes patiuntur notabiles exceptiones,vt per informantes pro D.Sacripante, & eorum probatio redditur suspecta ex pluribus instrumentis venditionum Terrarum eiusdem qualitatis,quæ probant communem valorem, & excludunt prætensam pretii modicitatem ad not. per Bald.in l.vnic.num.64.C. de sent. quæ pro eo, quod interest.Alex.in l.Faleid §.corpore . sub nu. 1.ff.ad leg Faleid.Cagnol.post Bart. & alios in l.2. sub num.233.vers.quando producerent multa instrumenta C.de rescind.vendit. & in omnem euẽtum sola modicitas pretij non reddit contractum vsurarium licet præstet cautam illius rescissioni, quatenus læsio excedat dimidiam iusti pretij iuxta l.2 C.de rescind.vend.cum ibi notatis.

4 Neq; obstat pactum de retrouendendo,quia illud non fuit appositum in ipso cõtractu emptionis,& venditionis, sed longè postcà ex interuallo videlicet inde ad tres annos,& vulgare est ea,quæ ex interuallo fiunt non posse adduci ad probandã simulationem,Bald.& Ang in l.si quis cum alter. ff.de verb.oblig.Afflict.in c.1.in princ num. 6. de feud.dato in vim legis commiss.Alex. in cons.28. sub nu.7.lib 5.Dec.post Burrig Bart.& alios in l pacta nouissima.nu.10.C.de pact & in terminis promissionis de retrouendendo ex interuallo appositæ,non obstante iniustitia pretij,Veroneñ in trac. de simular.contract.sub num.5.vers.1 casu . Abb. cons.69.sub nu.1.lib.2.Alex. in cons.28. sub nu. 7. lib.5.Ripa in l.nemo potest.num.73.post Bart.ibi. nu.11.ff de leg.1.Aym.cons. 114.sub num. 5. latè Cagnol.in l.2 sub nu.230.C.de pact inter emptor. & venditor. Tiraq. de retract. conuent.in præfat. nu.6 Ozasch decis.Pedem.41 nu.10.& tenuit Rota,vt per Caputaq decis.161.num.12.par.3.in impress & de anno 1588. sub die 1. Aprilis in causa Placẽtina Terrarum de Campognanis coram R. P.D.Orano,& ita fuit conclusum , &c.

PENIÆ DECANI.

Mediolaneñ de Casata. Veneris 30. *Aprilis* 1593.

ARGVMENTVM.

Ponuntur nonnullæ coniecturæ , quibus copula carnalis probatur,& quomodo procedat illa regula , quod filij præsumuntur potius ex proprio viro , quam ex adultero nati .

SVMMARIVM.

Dispensatio videbitur subreptitia ob non qualitatem expressam num. 1.

Copula probatur ex confessione cohærentium inter se.d.num. 1.*in fi.*

*Copula probatur per publicam vocem,& famam. num.*2.

*Copula probatur ex filiorum susceptione. num.*3.

Copula

Copula probatur quando aliquid filio concubinæ relinquitur nu 3. in fin.

Filij de iure præsumuntur potius ex proprio viro quam ex adultero nati. num 4.

Præsumptio quod filij censeantur potius ex viro quam adultero nati non habet locum quando concurrunt nominatio, tractatio, & reputatio num 5.

Coniectura ex quibus apparet de adulterio excludunt præsumptionem quæ facit pro legitimatione filiorum nu. 5 in fin.

Affinitatis præsumptio oritur ex actibus indicantibus copulã carnalem ad susceptionem prolis quæ difficilem recipit probationem in contrarium, nisi in foro conscientiæ. num 8.

Copulæ carnalis præsumptio non excluditur ex eo quod quis fuerit bannitus quia potest esse bannitus, & non seruare bannum. num. 7.

DECISIO LXXII.

1 QVia contra dispensationem productã pro Matthæo, & fratribus de Casata in primis opponebat Fabritius quod mulieres cõsanguineę quas carnaliter Antonius se narrauerat cognouisse fuerint sorores carnales quæ qualitas cum fuisset tacita, dispensationẽ reddiderat subreptitiam, Abb. in c. cum dilecta. nu. 5. de rescript. Bero. in c. super literis. in prima, & secunda lectura num. 1. cod. tit. latè Menoch lib. 2. arbitr. iud. cas. 202. num. 9. & seq. & die 19. Februarij fuit conclusum constare istas mulieres fuisse sorores testabat videre, An constaret de copula Antonij cum eisdem super quo causa sæpe proposita tandem in hac positione fuit per DD resolutum constare de copula Antonij cum Catherina, quam in primis probabat confessio propria eorundem Antonij, & Catherinæ, de qua deponebat secundus testis super 20. & 21. & tertius super 23. & 25. & septimus super. 21.

2 Item publica vox, & fama de qua testificabatur primus testis super 20. & 35. & secundus super 20.

3 His accedebat quia Antonius nonnullos filios susceperat ex Catherina quos tractauit, nominauit, & reputauit tanquam filios suos vt probant primus, & secũdus testes super 25. & 26. & tertius super 25. & quintus super 35. & octauus super 25. & decimus super. 24. & vndecimus super 25. ista enim filiorum susceptio naturaliter sine carnali copula non poterat contingere, vt dic. Soc iun. cons. 32. num. 20. lib 2. quinimmo ad probandam copulam carnalem sufficit quod aliquid fuerit relictum filio concubinæ, Paul. cons. 57. n. 33. lib. 4.

4 Neque prædictis obstabat quod Catherina dicebatã habere maritũ vnde intrabat regula quod filij præsumerentur potius proprij viri quã adulteri.

5 Nam præterquam quod non videtur sufficienter probatum matrimonium cum hic non disputaretur cuius re vera filij forent, & constaret illos ab Antonio tanquam proprios fuisse tractatos, habitos, & nominatos, inde consequebatur cum carnaliter cognouisse eorum matrem Catherinã, & ideo eius filios putari quamquam fortassis filij mariti esse potuissent, & tales de iure præsumendi forent. l. miles. § defuncto. ff. ad l. Iul. de adult. ista enim præsumptio non habet locum quando concurrunt nominatio, tractatio, & reputatio, Anch. cons. 225. incip. videtur prima facie. nu. 6. Ias. consil. 225. num. 8. lib. 4. cum alijs congestis per Gabr. tit. de præsumpt. conclus. 14. num. 15. quoniam ex istis coniecturis ex quibus apparet de adulterio excluditur illa præsumptio quæ facit pro legitimitate, Corn. cons. r. nu. 22. lib. Capuaqueñ decis. 110. incip. licet ex coniugata natus. lib. 1. in manuscript.

6 Confessio Fabritij super legitimitate Matthæi, & fratrũ de Casata ei non præiudicabat tum quia ostenso errore poterat reuocari, tum etiam quia iuris potius quam facti confessio censenda putabatur.

7 Remissio banni facti de anno M. D. XXXVIII. per bon. mem. Carolum V. Imperatorem non probabat concludenter Antonium annis præcedentibus de quibus testes deponebant de illius consuetudine carnali cum Catherina commoratum in oppido fabricæ cum circa hæc multa interdum, & permissiuè multa quoque clam fieri soleant potuit enim esse bannitus, & non seruasse bannum præsertim in loco Montano distañ à Mediolano per 25. mill. & tempore quo Ducatus Mediolani bello infestabatur.

8 Quod dicebatur de seminis emissione probanda sine qua non contrahitur affinitas videbatur satis leue quia ex actibus indicantibus carnalem copulam ad prolis susceptionem oritur talis præsumptio affinitatis quæ non facile recipit probationem in contrarium nisi in foro conscientiæ, Petr. de Palud. lib. 4. sent. dist. 41 quæst. 1. art. 3. conclus. 1.

De copula cum Francisca altera Catherinæ sorore, & de exceptionibus oppositis contra testes DD. particulariter videre voluerunt, &c.

GIPTII,

Feretiana Matrimonij. Lunæ 28. Iunij 1593.

ARGVMENTVM.

Stuprans, & deflorans puellam sub spe futuri matrimonij, tenetur illam in vxorem ducere, etiam quod sponsalia non fuerint iurata, & etiam quod sponsalia fuerint clandestinè contracta.

SVMMARIVM.

Apoca confecta de manu tertij asserentis illam scripsisse de mandato vtriusq; partis, & non habentis aliquod interesse plenè probat etiam quod fuerit subscripta ab vna tantum parte num 1. & 2.

Matrimonium plenè censetur probatum, si cum semiplena probatione concurrunt coniecturæ, & præsumptiones. num. 3.

Stuprans, & deflorans puellam sub spe futuri matrimonij tenetur illam in vxorem ducere etiam quod sponsalia non fuerint iurata nu 4. & 5. vbi etiam quod sponsalia fuerint clandestinè contracta.

DECISIO LXXIII.

1 REsolutum fuit sententiam de partibus, quæ in iudicatum transierat esse iustam, & exequendam quoniam ex lectura apocæ in actis productæ, apparet Illustrissimum D Fridericum Fregosum sponsalia cum D. Lauinia de Bonaguillis contraxisse, & illã per anuli missionẽ subarrare promisisse.

2 Nec ad rem pertinet, quod solus ille testis, qui apocam de mandato vtriusque partis scripsit recognoscat subscriptionẽ præfati Illustrissimi D. Friderici, qa formiter fuit examinatus, & medio iuramento bene tractatum præcedentem, & totã seriem huius facti, & de facto proprio absque eius interesse deponit, quo fit, vt magis ei credẽdũ sit,

Innoc.in c.inquisitione,de accus.Aym.cons.1 nu. 9.& cons.73.num.30.in fine,maximè cum in quatuor literis missiuis D.Fridericus Lauiniam eius vxorem appellet,& multa alia dicat ex quibus satis huiusmodi probatio coadiuuatur.

3 His accedit quod si apoca non fuisset ab eo sub scripta non fecisset omnem conatum, & etiam mittendo homines armatos pro illius recuperatione,prout deponunt testes.Et quãdo cum semiplena probatione concurrunt coniecturæ,& præsumptiones, tunc benè probatur matrimonium, Gem.in c.& quia.in glos.in verbo, manifestas.de vsu.in 6.Dec.cons.163.num.28.Grat. cons.18.in fine.vol.2.

4 Erit igitur cogendus Illustrissimus D. Fridericus etiam sub censuris Ecclesiasticis ad cõtrahendum matrimonium cum D Lauinia, quam sub promissione, & spe futuri matrimonij deflorauit c.1.& 2.de adult.c.ex literis.c.sicut.& c.requisiuit de spons.esto quod sponsalia non fuerint iurata. c.de illis.c.ex literis in 3.not.Felyn.in c.1.num.12. de pac. cum alijs citatis, & sepius fuit resolutum, & nouissimè coram R. P. D. meo Blanchetto in vna Abulensi Matrimonij 28.Maij præsentis.

5 Non obstat si dicatur matrimonium esse clandestinum propterea intrare Concilium Tridentinum de reform. matrim. c.1.sess.23. quoniam promissio Friderici solum continet sponsalia de futuro, quæ in matrimonium transire debebant, secundum præcepta S. R. E propterea non intrat d.Concilium, & ita cõcluserunt DD. vna tantum parte informante.

ILL.MI D. CARD.LIS ARIGONI.

Romana Fideiussionis. Lunæ 5. Iulij 1593.

ARGVMENTVM.

Fideiussio vxoris pro viro carcerato ex causa ciuili An valeat stante iuramento mulieris, & decreto Iudicis in contractu appositis.

SVMMARIVM.

Fideiussio facta ab vxore pro liberatione sui viri è carceribus etiam si sit iuramento vallata,& cum decreto Iudicis,si ex illa remanet penitus indotata, & sine aliquibus bonis est nulla,& inualida.num. 1. Quamuis contra quando remanent bona viri super quibus mulieri est consultum pro dote.num 2 vbi quomodo procedat ista secunda opinio.

Fideiussio vxoris pro viro tunc demum valet, quando vir detinetur in carcere pro causa criminali, & non propter æs alienum. num 3. vbi etiam quod tunc demum potest sustineri pro causa ciuili, quando illa ex tali obligatione non remanet penitus indotata, secus si contra.

Superioris decretum seu authoritas non tollit damnum, & læsionem. num.4.

DECISIO LXXIIII.

1 OCtauius Roncionus, qui propter æs alienũ detinebatur in carceribus,fuit excarceratus cum fideiussione Dorotheæ suæ vxoris de illo repræsentando sub pæna debiti, & quia postea Dorothæa prætendebat dictam fideiussionem fuisse inualidam,creditores verò intebantur ostendere illius validitatem propter iuramentũ, & decretum superioris, & præsertim quia fuit facta pro liberatione viri à carceribus, dedi dubiũ super validitate prædictæ fideiussionis, & eum præsupposito, quod Dorothæa remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis, pro maiori parte fuit resolutum esse inualidam,non obstante quod fuerit facta cum iuramento, iuxta Abb. in cons.8.sub num.6.in 2.par.Paris.in cons.75.nu.13. cum seqq.Io.Lopez.in repet.rubr. de donat.inter vir & vxor.§.17.nu.15.& 16.vers.intellige tamen, & num. 18. quem etiam referunt, & sequuntur Modern.in tract.de iureiur.in prin.75. n.12.Bero. cons.48.præsertim nu 13.vol.1.& secundum hanc opinionem post longas disputationes fuit quoque iudicatum per Senatũ Pedemontanũ, prout refert Thes. decis.123.sub. num.12. vers.senatus post multas disputationes.

2 Et licet multi DD. videantur tenere contrariã sententiam etiam in casu quando extant alia bona viri,super quibus mulieri sit consultũ pro dote sua,nihilominus quamplures ipsorum nõ loquuntur, quando mulier remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis,nã bene fieri potest vxorẽ se pro viro obligasse,& fideiussisse,vel renũtiasse hypotecæ,& non remanere tot bona viri, in quibus posset releuari indemnis circa illam quantitatem pro qua se obligauit,vel renuntiauit, & tamen remanere indotatam.In casu vero, quando remanet indotata, tractatur de obligatione contra publicam vtilitatem, prout dicit Abb. in d. cons.8.sub num.6.Io.Lop in d.rubr. de donat. inter vir.& vxor.§.17.sub num. 18.vers.Nam,& reipublicæ interest,quo difficilius sustineri potest,& propter etiam enormissimam læsionem iuramen tum non obstat,vt per Paris.d. cons.75.num.18.& 19.vol.3.Soc.iun.in cons.47.num.7. cum seqq. qui loquitur de fideiussione vol.4.Cassad.in decis.vn. de empt. & vendit.

3 Ex quibus quoque resoluitur id quod deducebatur de fideiussione facta occasione excarcerationis viri, vltra quod omnes ferè Doctores loquuntur,quãdo vir detineretur in carcere,ex causa criminali, vel esset apud hostes, nihilominus etiam,quod idem esset dicendum, quando detineretur in carcere propter æs alienum in causa ciuili,prout nonulli videntur loqui,procederet in casu,in quo mulier non remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis, secus verò quando remaneret indotata iur.alleg.

4 Non obstat decretum visitationis, quia decretum, seu authoritas superioris non tollit læsionẽ, & damnum. Aegid.decis.503.Anch. cons.69.paulò ante numerum 4.vers. sed de iure communi.

P E N I Æ.

Romana Pecuniaria de Grendis. Lunæ 11. Octobris 1593.

ARGVMENTVM.

Ponuntur nonnullæ coniecturę, quibus simulatio excluditur in contractu donationis, qui prætendebatur in fraudem creditorum celebratus.

SVMMARIVM.

Coniectura non sufficiunt ad arguendam simulationem nisi etiam constet de causis simulationis, num.1.

Testis interessatus non probat.num.2.

Testis

Testis non concludens in suo dicto non probat. d. nu. 2.
Testis dictum aequiuocum, & dubium contra producentem interpretari debet num. 3.
Testis vnicus non probat nu 4.
Confessio donantis simulationem arguens facta post donationem non praeiudicat donatario, qui donationem acceptauit & in quem fuit translatum dominium bonorum donatorum, num. 5. & seq.
Vicinitas actuum arguit simulationem num. 8
Doctrin Bald in rubr. C. de reuoc. his, quae in fraud. creditorum. num 4. reprobatur nu. 9.
Simulatio non arguitur ex eo, quod quis super re donata imponat censum post donationem num. 10.
Simulatio non arguitur ex donatione omnium, seu maioris partis bonorum, quando illa fuit facta ante contractum aes alienum nu. 11.
Insinuatio donationis in actis publicis redacta iuxta formam statuti excludit contractum clam esse celebratum. numero 12.

DECISIO LXXV.

1 Licèt in vltimis audientiis ex ordine Rotae potuissem expedire causam, tamen vt satisfacerem creditoribus D. Alexandri de Gradis volui ipsos audire super eisdem, & in hac positione vtraque parte informante, & causa bene discussa DD. steterunt in decisis sub die 22. Aprilis 1592. Videlicet donationem factam per D. Alexandrum D. Leliae eius vxori fuisse validã non simulatam, aut in fraudem creditorum factã, quamquam enim pro parte multae coiecturae adducerentur ad simulationem probandam, quia tamen non constabat de causa simulandi coniecturae non releuabant, Bart. & alij in l. post contractũ. ff. de donat. item Bart. cons. 69. nu. 9. & fuit decisum in Mediolaneñ Iurispatronatus coram R. P. D Blanchetto die 11. Septembris 1577.

2 Primò enim causa simulandi non probatur ex testibus, quia tertius, & quartus nihil dicebant circa praetensam fraudem, secundo tanquam intereßato non creditur, l. omnib. C. de test. l. nullus. ff. de test. Bald. cons. 10. num 5. lib. 1. Crauet. cons. 99. num. 2. quintus nempè vltimus D. Hercules Tassonus dum referebat se ad quandam testificationẽ alias per ipsum factam in qua asserebat D. Alexãdrum sibi dixisse sequentia, *Bisogna, che io proueda, che il Cardinale non mi dia ogni dì fastidio di questa sigorta*. Non probant aliquam simulationem, vel fraudẽ; nam ex praedictis D. Alexandri verbis non concluditur, quod voluerit sibi prouidere simulatè, vel fraudulenter bona sua omnia donando cum multis alijs modis sibi praecauere potuisset, vel per recusationem nolendo amplius fideiubere, vel faciendo sibi dare sufficientem assecurationem, & plenariam cautionem, vel per recessum ab Vrbe, vel alio quopiam modo licito, & honesto, Guliel. de Cun. in l. 1 C de his, quib. vt indign, & ibid. Iacob. de S. Georg. num. 7.

3 Vndè cum depositio testis non cõcluderet certum propositum producentis non poterat dici aliquid probare ad eius fauorem, quinimmo cum esset dubia, & aequiuoca contra producentem veniebat interpretan. Bart. in l. inter stipulantem. §. 1. num. 6. de test. in antiq.

4 Remanebat itaque solus primus testis, qui & quia vnicus, & quia non videbatur DD. omninò integer, & omni exceptione maior non probabat intentionem creditorum.

5 Praetereà dicebatur, quod cum nullus ex testibus deponeret de tempore factae donationis de quo simulationem, vel Alexandri confessionem probare oportebat, sed longè post donationem non poterat donatariae in qua fuerat translatũ dominium, & ipsam donationem acceptauerat praeiudicare, Ant. de Alex. inter cons. Roffredi cons. 51. num. 46. vers. vltimo ad probandum simulationem. Alex. in d. l. post contractum. nu. 33. de don. Rol. cons. 58. incip. quoniam veritas. nu. 10. lib. 2.

6 Nec dicebat contrarium, Soc. cons. 264 num. 2. vers. 6. arguitur. lib. 2. cum ibi loqueretur de confessione facta antequam contraheretur.

7 Rursus neque ex facto subsequuto probata videri poterat aliqua simulatio: nam respectu fideiussionis factae ad fauorem D. Cardinalis Estensis paulò post donationẽ simulatio excludebatur ex eo, quod penès D. Alexandrũ remanserunt bona longè maioris valoris, quam importet fideiussio.

8 Respectu aliarum fideiussionum minus poterat comprehendi aliqua simulatio, cum fuerint factae longè post ipsam donationem, de quibus propterea tempore donationis cogitatum non fuerat, vnde ad concludendam simulationem nõ intrabant trad. per Bartol. & Doct. in l. post contractum. ff. de donat. qui ad effectum considerant vicinitatem actuum.

9 Doctr. Bal. in rubr. C. de reuoc. his, quae in fraud. cred. num 4 Non obstat huic decisioni, quia licet verum non sit secundum magis commmunem opinionem, illud edictum reuocatorium nedum habere locum fauore creditorum ex stantium tempore alienationis, sed etiam respectu futurorum, quod etiam vol. glo. in auth. sed iam C. de donat. ante nupt. & Bart. in l. ait praetor. §. ita demum. nu. 2. vers. sed nihil apparet.

Cùm tamen nulla causa simulationis iam sufficiens probaretur non poterat esse locus coniecturis adductis pro parte creditorum.

10 Quòd Alexander posteà tanquam Dominus imposuerit censum super vno Casale in donatione comprehenso non fuit iudicata sufficiens praesumptio simulationis. Cùm potuerit verè, & validè sine fraude donare, & posteà mutata voluntate, vel inuita, seu contradicente vxore super re donata contrahere, Aegid. decis. 125. incip. non per hoc. Rot. decis. 1. de donat. in nouiss.

11 Praesumptio illa simulationis de donatione facta oium, vel saltem maioris partis bonorũ tollebatur ex eo, quod fuit facta longè ante contractũ aes alienum, Bart. in d. l. post contractum. num. 2.

12 Postremò illam praesumptionem de contractu clam celebrato ex quo creditores nitebantur deducere simulationẽ excludebat insinuatio in actis publicis Capitolinis iuxta formam Statutum Vrbis, Ale. in d. l. post contractum. num 50.

Ad alias coniecturas placuerunt DD. respõsiones datae in alia decis. & hic per informantes pro D. Alexandro, &c.

ORANI.

Romana Pecuniaria. Veneris 25. Octob. 1593.

ARGVMENTVM.

Mercator, seu alius soluens falso Nuncio, & cum falsis mandatis alienam pecuniã penès ipsum existentem, an & quando liberetur à debito.

SVMMARIVM.

Soluens procuratori falso non liberatur. nu. 1.
Soluens procuratori falso liberatur, quando sit soluens ha-

buit iustam causam credendi illum non esse falsum procuratorem num 2. vbi declaratur, & num. 3.

Debitor certæ speciei liberatur interitu rei debitæ non interueniente dolo, vel culpa, ita & traditione rei facta bona fide de falso Nuncio. nu. 3.

Procurator constitutus ad dandum pecuniam non censetur constitutus ad recipiendum. nu. 4.

Carceratum debitorem vi eximens à carceribus in quibus tenebatur pro delicto, tenetur creditori ad interesse. nu. 5.

DECISIO LXXVI.

1 CHristophorus de Signoris in diuersis partitis deposuerat apud mensarium Argentariæ DD. de Ceulis certam pecuniarũ summam, cuius aliqua parte retro accepta alia aliquibus soluit iusta causa, reliqua calculum exposceret, depræhẽdit aliquot partitas per Cæsarem Archisium nomine suo vigore ementiti mandati à mensario fuisse receptas, & proprio debito scriptas, harum autem in exactione sui crediti, cum nullam rationem habendam prætenderet, occurrit dubitari, præsuppositis nonnullis, an præfatus Mensarius, siue eius Dominus teneretur ad solutionem pecuniæ per Christophorum repetitæ, & Domini conuenerunt in sententiam affirmatiuã, casus enim est l. qui hominem. §. si nullo. vbi Bart. loquitur ad differentiam illius procuratoris, qui fuit reuocatus. ff. de solut. quia soluens procuratori falso non liberatur, l. falsus procurator, & ibi Albe. num. 15. Bald. num. 28 C. de furt. l. si indebiti. vbi idem not. Paul. de Castr. ff. rem rat. hab. l. si procurator. § Celsus ait. ff. de condit. indeb.

2 Et quamuis Bart. in l. procurator. nu. 15. & post eum Roman. nu. 11. Alex. nu. 16. ff de cond. caus. dat. voluerint habentem iustam causam credendi illum esse creditoris procuratorem liberari, & ideo videatur idem respõdendum in præsenti casu, cum mensarius suam iustam causam alleget, cum crediderit Archisium fuisse procuratorem Christophori, ex quo vtebatur eius opera in similibus negocijs, vt ex alijs solutionibus, & in mandatis constat, & quia consignauerat idem Mensario pecunias Christophori, ad tradita per Socyn. cons. 32. num. 21. lib. 1. Curt. iun. cons. 310. num. 95. tamen fuit responsum, quod doctr. Bart. procedit, quando soluitur certa species, vel res iuxta terminos, l. cum fundum, §. seruum tuum. ff. si certum petatur.

3 Nam sicut debitor certæ speciei liberatur interitu rei debitæ non interueniente dolo, vel culpa, ita & traditione rei facta bona fide. l. incendium. C. si cert. pet. Castr. in l. debitoris ff. de solut. secus, quando soluitur certa, pecuniarum quantitas: quoniam eo casu non quidem certus error excusat, Paul. de Cast. in d. l. si procuratori. num. 8. & tradunt etiam Rimin. in d. l. cum fundum. §. seruum tuum. nu. 3. vers. secus autem videtur, Alc. sub nu. 22. vers. sed & sunt, qui putant, vbi subiecit, quod communiter sunt reprobati tenentes contra hãc distinctionem per text. in l. si quis vxori. §. apud Labeonem, ff. de furtis, idem etiam norant Ioan. Sicard. in d. l. falsus procurator sub nu. 8. vers. nam qui soluit, & Gemin. num. 57. C. de furt. Dec in c. significauit. in fi. de appell. & cons. 405. col. 1. Ias in l. 1. num. 21. ff. de eo per quem factum erit, vbi dicit, quod si sum debitor in decem ducatis, & tuo nomine veniat famulus solitus mitti, cui repente eos ego bona fide numerem, si famulus aufugiat nõ sum liberatus, Rom verò, & Alex. in d. l. si procuratori, exemplificant suum dictum in eo, qui missus cum signo, quem missurum se creditor prę dixerat, quia tunc satis excusatur debitor soluendo falso procuratori, dummodo probet illud signum, quod creditor non dixerit, quod solueret Meuio, & Titio, sed in genere ei, qui afferret tale signum, quod non potest applicari, quia Christophorus non misit, neque prius denunciauit, vt isti cũ suo mandato accedenti darentur pecuniæ, vnde videtur adesse culpa soluentis, qui cum nõ haberet notam manum ipsius Christophori, nõ debebat ad soluendam summam repertam incaute induci non data huius rei notitia ipsi creditori.

4 Non obstat, quod Cęsar erat solitus exigere pecunias Christophori, & quod easdem pecunias penès Mẽsarium deposuerit: nam exactio fuit facta in vim mandatorum particularium, & mãdatum ad dandum, non importat mandatum ad recipiẽdum, l. si mei causa. ff. commodati. Bal. in l. si is cui. num. 4. C. de furtis, nec contrarium tenent Socyn. & Curt. supra allegati, quia loquuntur in casu, quo quis communiter fuit reputatus negociorum gestor, aut procurator creditoris.

5 Non obstat, quod culpa Christophori fuit illatum damnum Mensario ob transmissionem Cæsaris ad triremes, & propterea debebat dici liberatus ad text. l. quoties. & ibi Bart. C. de exaction. trib. lib. 10. Salyc. in l. admonendi. nu. 11. versic. & hæc quando. ff. de iureiur. cum allegatis; quia præterquam quod non probatur ad iustificationem Christophori fuisse Cæsarem cõdemnatum, Textus ille loquitur in eo, qui vi à carceribus debitorem eximit, non autem, quando criminaliter accusauit debitorem alicuius, & postmodum fiscus eum puniuit, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Liciensis Abbatiæ, Veneris 19. Decemb. 1593.

ARGVMENTVM.

Actorũ transportationis omisso vitiat sententiam etiam ad effectum, vt suspenso petitorio procedatur in possessorio.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam ad effectum, vt suspenso petitorio procedatur in possessorio. num. 1.

DECISIO LXXVII.

1 FVit dictum non esse procedendum ad vlteriorem exequutionem sententiæ latæ ad fauorem D. Octauiæ, tanquam nullæ ob non transportationem actorum Auditoris Cameræ, & Ordinarij Liciensis, à quo causa fuit auocata, quæ erant omninò transportanda iuxta formam Concilij Tridentini sess. 24. de reform. cap. 20. Prę tereà, vt fuit sæpius resolutum etiam ad effectum, vt omissa causa appellationis, & suspenso iudicio petitorio possit, quis procedere in spolio, tanquã in prima instantia, vt fuit decisum coram D. Peru sino sub die 11. Maij 1589. in vna Fauentina Bonorum de Giannellis.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Societatis. Lunæ vlt. Ianuarij 1594.

ARGVMENTVM.

Testis deponens de proprio facto, & in negocio in quo nullum ipsius consideratur interesse probat.

SVM-

SVMMARIVM.

Testis deponens de facto proprio, & in quo nullum habet interesse probat plusquam semiplene. num. 1.

DECISIO LXXVIII.

1 DOmini steterunt in decisis, quod constat de venditione Fronzettæ, & D. Io. Baptistā pretium illius sibi appropriasse pro concurrenti quantitate sui crediti ex dicto vnius testis, qui deponit de facto proprio, & in negotio, in quo nullum interesse haber, quo casu plusquam semiplenè probat, Innoc. in c. inquisit. de accus. Aym. cons. 28. num. 7. cum aliis per Menoch. de arbitr. cas. 99. num. 11. in hac autem lite nullum versatur Testis interesse, quia licèt mediante ipso vendita fuerit Fronzetta, tamen ex victoria causę nullum commodum, vel incōmodum reportare potest, & satis constat, esse illam, de qua agitur, cū de alia non doceat, & instantia Massæ, & litera D. Moroni satis indicat indentitatem, & si Ioann. Baptista voluisset aliam vendere, non insterisset apud D. Iacobū, vt solueret, & protestatus fuisset ad illam vendendam, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Parmeñ Status. Lunæ 14. Martij 1594.

ARGVMENTVM.

Exceptiones nonnullæ quibus testibus fides adimitur.

SVMMARIVM.

Testis se referens ad aliud examen non probat. num. 1.
Testis mendax non probat. num. 1.
Testis pauper, inimicus, & inhonesta persona non probat. num. 2.
Testis deponens de tempore septem annorum non probat. num. 2.

DECISIO LXXIX.

1 FVit conclusum istis duobus testibus, de quibus agitur in dubio non esse fidem adhibendam: nam quoad Carlinū attinet, nisi ostendatur prima eius depositio facta in Ciuitate Parmæ, ad quam se refert in principio sui examinis, & super octauo interrogatorio, dicens se fuisse tunc temporis melioris memoriæ, quam nunc sit, & quod protestabatur, quod non intendebat contradicere primo examini, nec ab eo deuiare non potest fieri validum fundamentum super vltima sua depositione, Aym. cons. 115. num. 2. cum alijs allegatis. Accedit quod conuincitur de mendacio quatenus super 12. dicit se mortuo Ioanne Francisco seniore, & ante raptum Catherinæ plu ries associasse Bernardinum ad Domum Mariti Marthæ, quod esse non potuit, quia raptus præten ditur ante obitum Ioannis Francisci, vt ipsemet testis asserit, adsunt præterea multæ exceptiones deductæ ex dictis Testium Dominorum de Pallauicinis, inter quas satis vrgentes videntur illa de tentata subornatione, item furti commissi. Verū super istis non fuit factum præcipuum fundamen tum ratione exceptionis ex aduerso oppositæ, quod in istorum testium examine fuerunt omissa nonnulla interrogatoria, de qua re si opus esset particulariter esset agendum.

2 Quantum ad Ioannam, Domini dixerunt, quod cum ex eius dicto appareat eam esse pauperem cum dicat se nihil habere nisi vestes, quibus est induta, & constat etiam esse inimicam Dominorū de Pallauicinis ob demolitam domum sui viri, super qua erat hypotecata dos sua, quæ est causa ma nifesta inimicitiarum, vtique venit repellenda ad not. per Felyn. in c. quoties de testibus. nu. 5. Abb. in c. 1. num. 13. de iudic. & in c. repellatur. num. 4. de accus. Ioann. de Anan. in cap. cum oporteat. eodem titulo, Alex. cons. 99. lib. 1. Accedunt testes sinistram ei notam impudicitiæ inurentes, quibus etiam post habitis sufficere dixerunt priores exceptiones, præterea suspectum redditur eius dictum ex eo, quod deponit de tempore quo erat septem annorum, & in quibusdam etiam cōuincitur mendacij, prout in accessu Margarithæ ad Castrum Varani, vt in facto deducitur. Ex quibus conclusum istis duobus testibus fidem nō esse adhibendam.

PENIÆ.

Perusina Exequutionis. 23. Martij 1594.

ARGVMENVVM.

Petens plus debito, An debeat condemnari in expensas etiam, quando illud plus petitur sine fraude.

SVMMARIVM.

Petens plus debito de iure debet condemnari in expensas quod procedit etiam quando plus petitur sine fraude. num. 1.
Sententia absque clausula ex nouiter deductis reuocata, censetur ex eisdem actis reuocata. num. 2.
Rota stylus est, quādo reuocat ex nouiter deductis illam clausulam exprimere. num. 2.

DECISIO LXXX.

1 CEnsuerunt DD. deberi expensas, de quibus agebatur, tum quia Dominus Marchio à Cornea petierat plus debito, quo casu de iure veniebat condemnandus in expēsas, prætertim cum, sententia, quam reportauerat fuisset exe cutioni demandata cap. 1. vbi Abb. num. 11. de plus petit. Hostiens. & Azzo. in sum. eod. tit. num. 2. quod procedit quamuis plus petatur sine fraude, Io. de Plat. §. in duplum. nu. 9. vers. sed per teme ritatem inst. de action.

2 Tum etiam quia cum R. P. D. meus Blanchetus non expresserit in sententia quod reuocabat latā ab A. C. ex nouiter deductis, ex eisdē actis visum fuit eam reuocasse cum Rotæ stylus sit exprimere, quando reuocat ex nouiter deductis, vt fuit resolutum in illa Getundeñ Molestationum siue Nullitatis Censurarum 14. Octobris 1552. coram bon. mem. Reomano, & consequenter expensæ debebantur.

3 Et licet hoc motiuū videretur aliquibus DD. satis firmum, Primum enim de plus debito petito tollebat difficultatem, vt non foret necessarium quærere, An esset vel non esset processum ex nouiter deductis.

ILL.

DECIS: LXXXII.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI, PENIÆ,

Romana Remissionis Mercedis. 23. Martij. 1594.

ARGVMENTVM

Remissio mercedis in locationibus vbi facienda, An & quando sit habenda ratio anni sterilis, & fertilis, & An excluso casu belli, & pestis in instrumento censeantur exclusi alij casus quibus de iure communi venit facienda remissio.

SVMMARIVM.

Remissio mercedis sit habita ratione anni sterilis cum fertili, num. 1.

Pactum in instrumento appositum, ex quo tantum casus belli, & pestis comprehendi videtur non excludit alios casus quibus de iure communi venit facienda remissio. num. 2.

Partes in contractibus semper se iuri communi conformare censeri debent. nu. 3.

Argumentum à casu belli ad casum inundationis non procedit. num 4.

Remissio quando facienda est pro rata temporis, & damni est habenda ratio totius temporis proportionabilis. nu. 5.

DECISIO LXXXI.

1 DOmini absque discrepantia dixerunt in casu, de quo agitur nõ esse locum remissioni mercedis; regula enim est in remissioni mercedis, vt habeatur ratio anni sterilis, cũ fertili, & ècõtra l. si vno, & l. si merces § vis mat. ff. locat. c. pp sterilitatem. eod. tit. Gigas de pens. quæst. 62. in qua inserit constit. Alex. de Neuo, Riminald. iun. cons. 40. nu. 14 lib. 1. & fuit resolutum coram R. P. D. Giptio in vna Romana Affictus 8. Februarij Anni præteriti. & 14. huius coram R. P. D Litta in illa Romana Remissionis Mercedis.

2 Non obstat pactum, quod etsi videatur comprehendere tantum casum belli, & pestis, non tamẽ excludit alios casus, quibus de iure communi venit facienda remissio, Cephal. cons 257. nu. 16. Becci cons. 82. nu. 14. quia pluribus modis DD. responderunt.

3 Primo, quod cum extensio fiat ad hunc casum ex dispositione iuris communis cum qua partes censentur se conformare l. quero. ff locat. Aleiat. reg. 3. præsumpt. 32. debet recipere etiam determinationem ab eodem iure alias contractus cõtra Ecclesiam, quæ magis est priuilegiata, claudicaret.

4 Secundo dicebant DD. hoc casu non posse argui de casu belli ad casum inundationis, quia bellum, & pestis semper sunt damnosa: Inundatio autem fluminis, licèt per annum, aut biennium afferat damnum, tamen ex dictis testium iuxta 31. interrogat. apparet, quod postea vbertas annorum sequentium superat sterilitatem annorum præcedentium.

5 Tertiò, & vltimò dixerunt, quod licet ex parte sit facienda remissio pro rata tẽporis, & dãni, non tamen excludit, quin in taxanda rata remissionis sit habenda ratio totius tẽporis proportionabilis, iuxta dispositionẽ legalẽ, & ex his, & alijs allegatis in pdictis decisionibus, ita fuit decisum.

Bononien. Alimentorum. 28. Martij 1594.

ARGVMENTVM.

Alimenta An debeantur filio illegitimo, ab hærede defuncti Patris, & An idem onus transeat ad Fiscum, loco hæredis succedentem; & An etiam ad Fisci Cessionarium, & quid si filius sit Clerici, & sic spurius qui vigore Constitutionis Pij V. succedere paternæ hæreditati prohibetur. Et quid si Pater fuerit cõdemnatus ob crimen læsæ maiestatis Principis.

SVMMARIVM.

Alimenta debentur filijs quomodolibet illegitimis, num. 1.

Alimenta licet filijs illegitimis, & spurijs denegentur de iure Ciuili, tamen de iure Canonico debentur, dicto num. 1.

Onus alendi filios spurios transit ad fiscum sicut transiret ad hæredes defuncti, nu. 2.

Fiscus succedit loco hæredis, & bona cum onere, & non aliter capit, d. num. 2.

Cessionarius Fisci præsertim si hæreditatem acceptauit cum honoribus, & oneribus tenetur ad alimenta præstanda filijs spurijs, prout fiscus tenebatur. nu. 3.

Fiscus, & eius Cessionarius tenetur alere filios spurios condẽnati etiam pro crimine læsæ maiestatis. nu. 7. Vbi quod hoc etiam procedit in crimine hæresis in quo à die commissi delicti bona hæretici ipso iure dicuntur confiscata.

Dispositio l. quisquis. C ad l. iul maiest. in qua filij committentium crimen læsæ maiestatis viuere permittuntur habet locum etiam quoad illos alendos, num. 8.

Constitutio Pij V. contra filios clericorum illegitimos An priuet illos alimentis, & quomodo intelligatur, num. 9. cum duobus seqq.

Alimenta iure naturæ debentur, num. 11.

Constitutio Pij V. non habet locum nec prohibet laicos disponere in illegitimos de bonis mere patrimonialibus, & laicalibus non habentibus mixturã cum bonis ab ecclesia profectis, num 14.

Constitutio Pij V. comprehendit solum Clericos disponentes de bonis nedum quæsitis de fructibus beneficiorum, sed etiam de bonis patrimonialibus, nu. 15.

Constitutio Pij V. tunc demum comprehendit laicos disponentes de bonis ab ecclesia profectis. si sunt bona ecclesiastica puta feuda emphiteusa, & bona ex pensionibus acquisita. num. 16.

Constitutio Pij V. comprehendit eos quib. applicari potest vna ex rationibus contentis in prohemio Bullæ puta si ordini ecclesiastico noxia essent vel scandalum parerent. num. 17.

DECISIO LXXXII.

TEmpore fel. rec. Sixti V. Camillo de Volta Nob. Bononien. ob quandam delicto vltimo supplicio affecto Camera Apostolica omnia eius bona confiscauit sibiq; incorporauit, quæ paulo post magna pecuniarum summa R. P. D. Ioa. Baptista. Volta Camilli frater à Camera redemit, eiq; cessa fuerunt cum omnibus honoribus, & oneribus, excepta solum quadam vinea extra Portam Piam, cũ Marius Volta filius illegitimus, & pauperrimus alimẽta à cessionario

Cameræ

Cameræ habere prætendens multis exceptionibus repelleretur, & D. Cardinalis Mattheius cui huius controuersię componenda cura commissa fuerat Rotæ iudiciũ desiderasset proposito Dub. An Mario Camilli q. filio illegitimo à D Voltą Cameræ cessionario bonorum quæ olim Camilli fuerant alimenta deberentur. DD omnes causa diligenter discussa deberi censuerunt ex cõmunibus,& receptissimis iuris regulis.

1 Prima, quoniã filijs quomodolibet illegitimis alimenta debentur, c. cum haberet in fin. de eo qui dux in matr, quam poll. per adult. vbi communiter Canonistę. Licet enim filij spurij, aut alias illegitimi cũ peccato generentur, sine peccato tamen aluntur. Et ius Ciuile castitati prouidendo filijs spurijs alimentą denegauerit, auth. ex complexu. C. de incest. nupt. Ius tamẽ Canonicum quamquam peccata maximè detesteiur, & castitatem ne dũ cõmendet sed præcipiat, naturalem tamẽ rationem sequẽns, pietatem, & equitatem castitati prętulit, & filijs illegitimis alimenta præstari iussit, Bar. in l. fin. nu. 7. ff. de his quib. vt indign. Ias. cons. 26 num. 13. vol. 1. Alex. cons. 74 nu 4 lib. 2. Dec. cons. 576. num 1. & cons. 311. nu. 3. Crauet. cons. 119. num. 1. Calcan. cons. 62. num. 16. Rolan. cons. 74. num. 39. lib.... Bero. decis. 127. Anto Gomez in l. 9. Tauri. Ant. Cordo. in l. si quis à liberis. §. idem rescripsit num. 9. & seq. ff. de lib. agnosc. Gabr. lib. 6. commun. opin. tit. de alim. conclus. 1.

2 Altera conclusio est veluti superioris declaratiua, vt onus alendi filios spurios trãseat etiam ad Fiscum sicut transiret ad hæredes defuncti; cum Fiscus loco hæredis succedat, & bona cum prædicto onere, & non aliter deferantur, l. in pari. §. hi qui. vbi Dec & Cagnol. ff. de reg. iur. Crau. cõs. 263. num. 7. Soc. sen. cons. 30. num. 3. lib. 1. Rip. in l. ex facto. num. 8. & 9. ff. ad Senatus cons. treblia. & trad. etiam nouissimè Peregrin. lib. 5. de iurę fisc. tit. de public. bonorum. nu. 75.

3 Postremo conclusio per D constituta fuit, vt idem quod de fisco dicitur, & quolibet bonorum successore statuendum esset in Cessionario, vt ad eadem quoque alimenta præstanda spurijs teneatur. l. 2. ff. de hæred. & act. vendit. Quam conclusionem superius deducta probant, bona enim sẽper transeunt cum eodem onere, & in hoc casu ex eo cessabat omnis difficultas, quoniam cessio fuit per Cameram facta, & per D. Voltã acceptata cum omnibus honoribus, & oneribus hæreditatis.

4 Informantes pro D. Volta, vt receptas conclusiones excluderent multa opponebant, quæ ad tria potissimum capita referebantur. Primum dicebant nulla superesse Camilli bona, rursus illum fuisse cõdemnatum ex capite lęs. maiestatis Principis Postremo quia cum Camillus esset Clericus vigore Constitutionis Pij V. nihil ipse filio spurio relinquere poterat, & ideò neq; Cessionariũ teneri ad illum alendum.

5 Ad primum dicebatur in hac positione non tractari, An superessent Camilli bona nec ne, sed eum præsupposito, quod adessent, quod pendebat ex facto, & ex inuentario bonorum, & creditorum, & debitorum, An alimenta deberẽtur, & conclusum de iure deberi.

Ad secundum de condemnatione ex capite læs. maiest. Principis bifariam respondebatur.

6 Primò, id non apparere, ex serie sententiæ, ex qua constabat eum fuisse condemnatum ad pœnam amputationis capitis propter enormissima crimina, & atrocissima, non autem propter crimen læs. maiest. Principis.

7 Præterea dicebatur quod licet fuisset condemnatus ob tale crimen, nihilominus tenebatur Fiscus, & eius Cessionarius filios spurios cõdemnati alere, Soc. d. cons. 30. nu 3. lib. 1. Rip. in d. l. ex facto. num 9. ff ad Trebell. Plat. cons. 130. nu. 83. & 84. inter cons. crim. diuers. lib. 1. Bero. cons. 8. nu. 5. Quinimo in fortioribus terminis in crimine hæresis, quod longe grauius est crim. læs. maiest. humanę, c. vrgentis. de hæret. in quo, à die commissi delicti ipso iure omnia hæretici iura sunt confiscata. c. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. filijs hæreticorum catholicis deberi alimenta, tenuerunt Petr. de Auendan. super l. 4. Tauri. glos. 7. nu. 8. & Alfons. Castr. lib. 2. & Gabr. Quemeda in compẽdio de bonis confiscatis in S. Officio Inquisitionis. q. 24. vbi alios allegat Soc. d. cons. 30. Plat. d. cons. 130. nu. 84. vers. vbi filijs.

8 Neq; in contrarium viget tex. in l. quisquis. §. filij verò. C. ad l. Iul. maiest. quia cum imperator ibi filios perpetrantium crimen lęs. maiest. viuere permittat, ex consequenti censetur illis cõcedere alimenta, sine quibus viuere non licet, l. necare. ff. de lib. agnosc.

9 Ad Tertium de constitutione Pij V. edita contra filios clericorum illegitimos, respondebatur primo, illam in specie non tollere alimenta quæ iure naturali, & canonico quibuscumq; filijs debentur neq; fuisse verisimile Tam Pium Pontificem id cogitare voluisse Vnde pietatis, & ęquitatis, & rationis, lex violaretur.

10 Prętérea dicebatur illam Cõstitutionem procedere quando illegitimi prætenderent sibi aliquid deberi vigore dispositionis factæ virtute priuilegiorum, sententiarum, & indultorum à iure speciali prouenientium, seu ex aliqua Patris dispositione dolosa, quando videlicet sub aliquo prætextu verbi gratia elemosynę dotis aut alterius similis niteretur quis ad illegitimorum fauorem disponere; secus autem esse quando peterent alimenta ex dispositione Iuris communis ex solo eius beneficio iuxta terminos. c. cum haberet. de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. cuius tex. dispositionem non fuisse sublatam per d. constitutionẽ Pij V. Imò etiam ea non obstante clericos teneri alere filios spurios tenuerunt, Nauar. tract. de spol. cleric. §. 19. nu. 10. & 11. & Bursat. cons. 225. num. 26. lib. 3. & est decisio sæpè discussa in Rota in illa Romana Bonorum de Peruschis die 29. Februarij 1580. coram R. P D Robusterio.

11 Ius enim, & obligatio alendi filios quocumq; modo illegitimos non tam oritur ex d. c. cum haberet, quam ex iuris naturalis dictamine, & propensione qua videmus etiam animalia rationis expertia filijs à se genitis naturæ quodam pondere ducta non deesse, & legẽ hanc à natura sensibus inditam exequi. §. 1. instit. de iure naturali. Quo fit vt nec pacto partium, nec lege aliqua nec consuetudine ea obligatio tolli possit. Verũ quia esse, & venisse dicuntur alimenta iure naturæ deberi, c. sunt quidam. 19. quæst. 1. Abb. in c. fin num. 22. de consuetud. Couar. lib. 4. decret. part. 2. c. 8. §. 6. nu. 4. Cassaneus cons. 62. nu. 16. vers. sed secundum educationem.

12 Ad decis. coram bon. me. D. de Rubeis die 27. Martij 17. & 27. Maij & 20. Iunij 1579. exaduerso datam dicebant DD. seniores qui tunc interfuerunt eam non fuisse decisionem, sed discursum, & motiua DD. proponentium varias difficultates quæ ex dicta Constitutione oriri poterant ad effectũ, vt Cõstitutionis rigor temperaretur quod satis etiam patebat ex serie eiusdem decis.

13 Postremo ad decis. Perusini Bonorum de Vbaldis coram Sanctiss. D. N. Clemente VIII. tunc

Rotæ

Rotę Audirore die 29 Octob. 1584. dicebāt DD. non facere conrra petitionem Martij imò eius fauorem potius respicere: nam cum ibi Ioannes ille prætenderet succedere ab intestato, & sibi opponeretur de Constitutione Pij Quinti prohibente disponere ad fauorem filiorum illegitimorum Rot. firmauit aliquot conclusiones in quibus erāt sequentes.

14 Primò, Quod ex d. Constitutionis dispositione laici non prohibentur vigore priuilegiorum disponere in illegitimos de bonis mere patrimonialibus, & laicalibus nullam habentibus mixturam cum bonis ab Ecclesia profectis.

15 Altera quod constitutio solum comprehēdebat clericos disponentes de bonis nedum quæsitis de fructibus beneficiorum, sed etiam de bonis patrimonialibus.

16 Tertia quod dicta Constitutio comprehendebat etiam laicos disponētes de bonis ab Ecclesia profectis qualia sunt feuda ecclesiastica emphyteutica, & bona ex pensionibus acquisita, quæ laici ex priuilegio aliquando obtinent.

17 Postrema verò erat quod Cōstitutio Pij Quinti comprehendebat eos quibus applicari poterat vna ex rationibus contentis in prohemio Bullæ, videlicet si Ordini Ecclesiastico noxia essent, vel scandalum parerent.

Quę omnia cessabant in hoc casu cum Marius poterat alimenta solum ex solo beneficio iuris communis à Cessionario Camerę Apostolicæ petere neque inde aliquid noxium infertur Ordini Ecclesiastico aut scandalum oriretur.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Parmeñ Status. 16. Maij 1594.

ARGVMENTVM.

Testis se referens ad examen alias factum non probat nisi exhibito illo examine ad quod se refert, & ponuntur aliæ exceptiones quibus testium dicta reijciuntur.

SVMMARIVM.

Testis referens se ad aliud examen non probat, nisi exhibito examine ad quod se refert. nu. 1 & 2.

Paupertas sola licet non repellat testem, tamen alijs concurrentibus in totum repellit. nu. 3.

Quæstio omnium bonorum, seu magnæ quantitatis, seu rei notabilis inducit capitalem inimicitiam. num. 3.

DECISIO LXXXIII.

1 DOmini steterunt in decisis. nam quantum ad Carlinum protestatio per eum facta operatur, vt non sit ei fides adhibenda, nisi exhibito priori examine ad effectum iuris, vt sciri possit An secundum dictum sit conforme, vel contrarium priori, ad doct. Bald. in l. 1. in fin. C. de Episc. & cler & aliàs non posset testis redargui de falso, cum clarè appareat eum velle, vt attendatur eius primum dictum, de quo non apparet, nisi producatur.

2 Non obstat, quod idem testis subdit, quod de his de quibus interrogabitur respondebit, quid sciat pro veritate, & illud quod recordabitur, quia ex his non tollitur virtus præcedentis protestationis per quam non vult in aliquo discedere ab eo quod dixit in priori examine, vt patet ex eo, quod non stat in puris terminis protestationis sed interrogatus dixit, quod non recordatur de aliquibus, quæ dixerat in eius proximo examine, & quod non vult aliud dicere vltra illud, quod dixit Parmæ, quæ verba importare videntur meram relationem, maximè cum dicat quod tempore prioris examinis erat melioris memoriæ, neq; obstant allegata in contrarium ex Bart. in l. eos. de fals. Boer. decis. 108. Menoch. de arbitr. cas. 109 quia loquuntur in diuersis terminis; Videlicet in protestatione facta à teste ad euitandū falsum quando Iudex non vult, vt ei ostendatur primum dictum quantum ad exceptionem datā ex capite mendacij ea satis bene euacuatur per informantes pro Dominis Rangonibus, ideò in ea parte discessum fuit à resolutione.

18 Quantum ad Ioannam dictum fuit, quod licèt sola paupertas non sufficiat ad repellendum testē tantum alijs concurrentibus in totum repellitur, constat autem de causa odij ob demolitionem domus, nec attenditur causa facti, An sit iusta, vel iniusta, sed factum, ipsum, cum Doctores dicant oriri capitales inimicitias, cum quis mouet alteri quæstionem super omnibus bonis, vel super magna quātitate, vel re notabili, Bar. in l. 3. de restib. Marsil. in l. 1. § pterea. nu. 23. de quæst Io de Ana. in c. cū oporteat. nu. 6. de accus. Pręterea deponit de ijs, quæ vidit cū esset quinq; vel sex annorum, quod est valde inuerisimile, ideò conclusum stan dum in decisis.

GIPTII.

Vrbeuetana Census. Lunæ 6. Iunij 1594.

ARGVMENTVM.

Census dicitur illicitus, & vsurarius ex pacto, quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum, quo casu emptor tenetur restituere fructus perceptos etiam ante litem contestatam, nec valet contraria consuetudo.

SVMMARIVM.

Census dicitur inualidus ex pacto, quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum, num. 1.

Census vbi est inualidus fructus debent restitui etiam percepti ante litem contestatam, nu. 1 & 2.

Consuetudo non potest validare contractum illicitum, & vsurarium. num. 1. & 2.

DECISIO LXXXIV.

1 FVerat declaratum censum, de quo agitur nullum, & inualidum esse, quia illius emptores apposuerunt pactum, quod liceret eis, ac ipsorum hęredibus cogere venditorem ad redimendum censum, & restituendum pretium, sed postea examinatis nonnullis testibus, ac productis aliquibus instrumentis, & iuribus dubitaui An D. Octauius vnus ex dictis hæredibus esset excusādus, itaut nō teneretur restituere fructus cēsus ante litē contestatā perceptos, & excusandū non esse conclusū fuit, tum quia testes nō probāt

allegatam

allegatam consuetudinem, cum non deponant de multiplicitate instrumentorum, nec constat habuisse effectum, præter id, quia dicta instrumenta ex archiuijs extracta, & producta non releuant in concursu aliorum instrumentorum, quæ sunt absque dicto pacto; tum etiam quia si dicta consuetudo probaretur, dicto Octauio non posset suffragari, quia huiusmodi consuetudo non potest validare contractum, illicitum, cum sit contra ius naturale, & diuinũ c. inter dilectos. de excess. præl. c. fin. de consuet. vbi DD. dicunt, quod potius est quædam corruptela, quã consuetudo, Bero. cons. 167. in princip. lib. 5.

2 Nec in hac materia vsurariæ prauitatis attendenda est consuetudo, Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 1. col. 6. post vers. restant ergo tria argumenta; Et ratio quare emptor sic contrahens non faciat fructus suos, illa est quia ipse non amittit dominium illarum pecuniarum, cum prædicto pacto solutarum, Sot. vbi supra q. 1. art. 4. in princ. & quod talis consuetudo nõ excuset tradit Bero. vbi supra. nu. 10. vers. Nec obstat consuetudo lib. 1. qui etiam respondet ad Bart. & alios in contrarium allegatos, quod consuetudo loci excusat, vt per eum num. 1.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Census. Lunæ 13. Iunij 1594.

ARGVMENTVM.

Census impositio illicita, & vsuraria consuetudine, seu Papæ confirmatione cõualidari non potest.

SVMMARIVM.

Census impositio, cum pacto, quod non debeat durare nisi per sex annos dicitur illicita, & vsuraria, & in totum vitiatur. num. 1.

Census impositio, vbi est vsuraria, illam consuetudo validare non potest num. 2.

Contractus ab initio nullus, & vsurarius, partium tacito consensu conualidari non potest num. 1.

Census contractus illicitus, & vsurarius à Papa confirmari non potest. num. 2.

DECISIO LXXXV.

1 FVit resolutum censum, de quo agitur esse nullum propter adiectum pactum, quod per sexennium tantum durare deberet stantibus Constitutionibus Martini Quinti, Callisti Tertij de empt. & vendit. & Constitutione Pij V. & per tale pactum tanquam vsurarium contractum annullari in totum tradunt, Sot. de iust. & iur. lib. 6. quæst. 5. art. 3. Conrad. de contract. q. 84 in 8. conclus. 152. nu. 4. & 5. lib. 1. & fuit resolutum coram R. P. D. meo Decano in causa Vrbeuetana Census die 13. Nouembris. 1592.

2 Hunc contractum consuetudo seu etiam confirmatio Papæ, validare non potuit, c. cum nobis. vbi glos. in verb. nulli. de vsur. Rocch. in c fin. in 3. notab. de consuetud. & fuit resolutum coram Illustriss. D. meo Lancelloto; & in vna Romana Societatis 2. Iunij 1570. & in dicta Vrbeuetana Census coram D. meo Giptio, & quia partium tacito consensu non potest cõtractus ab initio nullus validari, Clemẽt. 1. de vsur. leg. quod ab initio. ff. de reg. iur. reg. non firmatur eod. tit. in 6. Doct. in l. de quibus. ff. de leg.

2 Confirmatio autem Papæ hoc casu non suffra-
* gabitur cap. super eo. de vsur. & est communis opinio tam Theologorũ, quam Canonistarum Doct. in l. 1. Cod. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. summ Ang. in verb. vsura. 12. num. 4. Siluest. in eodem verbo, quæst. num. 22. Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 1. ad tertium argumẽtum. Couar. lib. 3. variar. resol. cum vsura, & iure diuino, & naturali sit prohibita cõtra quæ Papa nõ dispensat, Diuus Thom. par. 2. q. 44. art. 5. & fuit resolutum coram bo. me. D. Cotta in vna Romana Societatis 3. Iun. 1575. quæ est decis. 67. inter diuers. par. 1. & in præmissis. Multo magis, quia confirmatio Papæ respexit præcipuè venditionem officij, alia vero parte tam expressa, quam tacita confirmat, quatenus sint honesta, vt patet in illis verbis, pacto huiusmodi, & omnia, & singula promissa Non obstant mandata executiua quia non fuit in potestate Iudicis validari huiusmodi attentata.

Burgeñ Dissolutionis Matrimonij. 17. Iunij 1594.

ARGVMENTVM.

Matrimonij rati sed non consummati dissoluendi ex dispensatione Papæ iusta causa est, quando vxor adulterium cõmisit cũ Patre sui mariti propter quod maritus eam vulnerauit, & occidere attentauit.

SVMMARIVM.

Matrimonium dissolui potest à Papa præsertim de consensu coniugum ex aliqua iusta causa. num. 1.

Gratiæ narratiua ea præsertim pars, quæ est fundamentum gratiæ plenæ iustificanda est. num. 2.

Confessioni coniugum, quod matrimonium non fuit consumatum non statur, quando agitur de dissolutione matrimonij. num 3.

Negatiuam non probant testes, nisi remoueant actum à sensu. num 4.

Matrimonium potest dissolui à Papa causa euitandi scandali. num. 7.

DECISIO LXXXVI.

1 COntractum fuit matrimonium per verba de præsenti inter Ioannem Gili ætate idoneum, & Magdalenam della Scadas viri potentem, quod cum vt prætenditur, fuisset ratũ, nõ consumatum, quinimò paruo temporis spatio interiecto, ipse Ioannes à prædicta eius vxore, & à loco vbi inhabitabat se absentauerit, euenit quod Ioannis Pater diabolico spiritu ductus eandem Magdalenam carnaliter cognouit, & grauidam reddidit, quo audito à Ioanne reuersus est in Patriam, atque ipsam Magdalenam animo illam occidendi grauiter vulnerauit, quæ tamen viua remansit; Postea idem Ioannes supplicari fecit fel. rec. GREGORIVM XIII. narratis prædictis, & aliis, præsertim, quod matrimonium prędictum copula carnali non fuerat consumatum, vt dignaretur de consensu amborum coniugum matrimonium prædictum auctoritate Apostolica dirimere, & totaliter dissoluere, qui Gregorius

causam

causam Ordinario Burgeñ commisit, & 17. Iunij 1594. fuit apud me dubitatum in Rota, An literæ Apostolicæ, & commissiones prædictæ essent verificatæ, ita vt esset locus dissolutioni matrimonij in casu, & ad effectum &c. & Domini quoad potestatem dissoluendi matrimonii rati non consumati, dixerunt non esse dubitandum, quia hæc est communis opinio Canonistarum, præsertim de consensu coniugum, & ex iusta aliqua causa, c. ex publico, vbi glos. in ver. consumatum de conuers. coniug. Anchar. cons. 239. num. 2. & 4. Socin. cons. 28 num 6. lib. 1. Dec. cons. 112. nu 6. & cons. 603. num. 3. Natt. cons. 190. qui plures alios refert
1 vbi etiam testatur de communi, Curt. iun. cons. 170. num 1. Bald. in l. final num. 7. C. de Episc. & cleric. Cast. in rubr. ff solut. matrim. nu. 3. Quamuis multi Theologi contrariũ sentiant, non tamẽ caret, vt dicit Scott. in 4 sent. distinct. 27 quæst. 1. art. 4. de sponf. par 1. c. 4. num. 15. qui postea hanc opinionem amplectitur, & alios allegat vbi supra in secunda parte, cap. 7 § 4. num 13.

2 Verum quoad punctum conclusum fuit literas non esse iustificatas, saltẽ respectu illius narratiuę, quæ est pars gratiæ, & fundamentum, quod matrimonium non fuerit carnali copula consumatum, hoc enim plenè iustificandũ est, Curt. iun. d. cons. 170. num. 1. Paris cons. 51. nu. 18. lib. 4. Goz. cons. 2. num. 21. & 22. vbi dicit quod non sufficiunt probationes præsumptiuæ.

3 Neque in hoc concludit confessio coniugum, quæ inducitur primo ad hoc probandum: nam quicquid sit, quoad separationem thori, vel probationem matrimonij, hoc casu nõ auditur, Abb. In c. super eo. num. 7. vers. aut confessio, fit contra matrimonium de eo qui cogn. consang. vx. suæ Narr. cons. 24. n.

4 Secundo, quoad dicta testium, non concludunt quia solummodo id deponunt ex aspectu Ioannis & sic ex quadam præsumptione, & verisimilitudine, nec in ista negatiua remouent actum à sensu Alex. cons. 14. nu. 3. & cons. 108. nu 10. vol. 2. Dec. cons. 101. sub num. 2. Socin. iun. cons. 12. num. 22. vol. 2. Roland. cons. 93. nu. 7. vol. 4. Mandell. cons. 299. nu. 30. & tamen necessaria est probatio concludens Goza. d. dict. cons. 2. num. 21. & 22.

5 Neque verum est, quod statim contracto matrimonio discesserit ab vxore, quia contrarium testes. concludunt scilicet post aliquot dies.

6 Præterea omnia dicta testium confunduntur ex ipsamet confessione Magdalenæ, quæ dicit, quod venit in domu Ioannis Patris, vbi stetit illi inseruiendo per spatium septem annorum, & in tribus vltimis annis Ioannes Iunior fuit à patria absens de alijs quatuor annis nihil dicit.

7 Si autem probaretur copulam non esse sequutã causa dissoluendi matrimonij, quę proponitur, visa fuit iustissima, quia etiam probatur causa euitandi scandali per Pu. pur. cons. 437. num 9. Dec. d. cons. 112. & ita fuit decisum.

PENIÆ.

Concheñ Pensionis. Lunæ 24. Octobris 1594.

ARGVMENTVM.

Vide in eadem causa aliam decisionem coram Peregrino 6. Martij 1598.

Tractatur subtilissimè, & resoluitur insignis quæstio. An filij Hæreticorum ante parentum delictum fiant inhabiles, ac si nati post delictum, & ne dum ad beneficia habenda postquam illi in hæresis crimen delapsi sunt; sed etiam priuentur obtentis ante Paternum delictum, & An idem sentiendum sit de pensionibus quod de cæteris beneficijs.

SVMMARIVM.

Filij hæreticorum parente condemnato per eandem sententiam reputantur inhabiles, & incapaces ad dignitates, & beneficia obtinenda, & obtentis ante patris delictum priuantur. num. 1.

Filij hæreticorum ipso iure priuantur beneficijs Ecclesiasticis obtentis, & redduntur inhabiles ad habenda vsq; ad secundam generationem per lineam masculinam. nu. 2.

Filius hæretici priuatur beneficio obtento. num. 3. vsque ad num. 8.

Filij percutientium Cardinales ipso iure priuantur beneficijs quæ tempore commissi criminis obtinebant. num 9.

Delictum longe maius est diuinam quam humanam lædere maiestatem d. num. 9.

Filius Clericus condemnati ob crimen læsæ maiestatis humanæ non amittit beneficium Ecclesiasticum obtentum ante delictum. num. 10.

Iudex secularis non iudicat de beneficio Ecclesiastico neque Clerico per suam sententiam præiudicare potest. d. numero 10

Clerici sunt iure diuino à iurisdictione Iudicis secularis exempti d. num 10.

Beneficia si fuerunt collata ante parentum delictum filij non sunt illis ipso iure priuati, sed si fuerunt collata post delictũ bene priuantur. num. 11.

Doctrina August ad Angel. de malef. in verb che hai tradito. num 15. reputatur corrupta. num. 12.

Filij hæreticorum tunc demum priuantur beneficijs obtentis ob Patris delictum, quando ad ipsius Patris preces illud beneficium obtinuerunt. num. 13.

Filius beneficiatus non perdit beneficium obtentum ante Patris delictum. num. 14.

Filij hæreticorum priuentur nec ne beneficio iam obtento est adeo controuersum inter DD. vt egeat. Summi Pontificis decisione num. 15.

Rebuffi opinia non ita satis probatur. num. 16.

Beneficium Ecclesiasticum filij vel præbendæ quæ illi reseruantur non intelliguntur publicata parente de crim. læs. maiest. condemnato. num. 17.

Filij hæreticorum, & fautorum, quod priuentur beneficijs obtentis nulla reperitur iure cautum num 18.

Constitutio pœnalis extendi non debet. num. 19.

Pœna priuationis numquam imponitur nisi exprimatur quod veniat imponenda. num. 20.

Inhabiles ad beneficium obtinendum regulariter obtento non priuantur. num. 21.

Beneficiorum appellatione in materia priuationis non veniunt pensiones num. 22.

Pœna quæ infertur alicui ob delictum alterius non habet locum vbi sententia lata est in principalem contumacem. num. 23.

Culpa præsumpta nõ sufficit ad hoc vt quis ob crimen alterius puniatur, sed requiritur verum, & certum delictum. num. 23.

Dictio ad nullum assumatur beneficium in Constitutione apposita non inducit priuationem obtentorum. num. 24.

Verbum admittantur respicit futurum tempus. nu. 25.

Text in c. vt commissi. § priuandi declaratur. nu. 26.

Legislatores sæpe minora crimina varijs ex causis maioribus pœnis solent coercere. num. 27.

Filij qui ad preces hæreticorum parentum, fautorum, & similium

similium obtinuerunt Ecclesiastica beneficia meritò illis priuantur. num. 28.

Extrauagantes omnes concernente hæreticorum materias licet non sint posita in corpore iuris, & sint valida, & obseruanda, tamen cum repugnant alijs Constitutionibus positis in voluminibus iuris non sunt obseruandæ. num. 29.

Constitutio pœnalis extenditur de stricta significatione vocabuli ad latum, & consequenter pensiones veniunt appellatione beneficiorum. num. 30.

Pensiones, quando veniunt appellatione beneficiorum de ijs tantum pensionibus intelligẽdum est quæ dantur in beneficij titulum, non autem de his quæ tamquam fructus ad sustentationem largiuntur. num. 31.

DECISIO LXXXVII.

VAcantibus Archidiaconatu, & Canonicatu in Ecclesia Conchen. fel. rec. Gregorius 13. illos contulerat D. Ferdinando de Scobar. reseruatis tamen loco annuæ pensionis omnibus fructibus Gonsalo Perez filio Antonij Perez tunc Catholicæ Maiestatis Philippi Hispaniarum Regis Secretarij exceptis dumtaxat mille ducatis monetæ illarum partium d. Ferdinando, & eius successoribus persoluendis.

2 Hanc pensionem Antonius pater postquam Gonsalus filius caractere clericali fuit insignitus pacifice nomine filij multis annis pcepit, filiusq; deinde in possessionem exactibus continuauit.

Cæterum quia superioribus annis per Inquisitores hæreticæ prauitatis Cesaraugustanos è quorũ carceribus Antonius Pater aufugerat tanquam conuictus de hæresi, fugitiuus, & pertinax, fautor, & occultator hæreticorum per sententiã fuerat condemnatus, & filij per eandem sententiam iuxta receptum stylum Sancti officij inhabiles, & incapaces ad habendum, tenẽdum, & possidendum dignitates, beneficia, & officia tam ecclesiastica, quàm secularia, fuerãt declarati, ideo prætendens prædictus D. Ferdinandus Gonsalum ipso iure priuatum, aut priuandum perceptione dictorum fructuum, seu pensionum, per tex. in c. quicumque. §. hæretici, & in c. statutum. lo 2. de hæret. lib. 6. quibus iuribus licet filij hæreticorum non videantur priuari beneficijs, & officijs habitis, sed solum reddi inhabiles ad habenda ex pluribus tamen putabat eam prohibitionem à iure inductam nedum respicere inhabilitatem respectu obtinẽdorum, sed etiam priuationem respectu obtentorum. Vnde introducta causa in Rota coram R. P. D. Alexandro Iusto obtinuit dari dubium An in prædicto casu Ferdinandus esset liberatus, aut foret liberandus à solutione pensionis, & fructuum aliàs ad fauorem Gonsali reseruatorum,

1 Et vna tantum parte Ferdinandi, scilicet informante, procedebatur enim per Audientiam cõtradictarum causa proposita, Quoniam vna fuit DD. grauis & exemplaris Censuerunt D. N. Clementem 8. consulendum. Cum verò de ordine Rotæ D. Iustus Auditor. eum consuluisset. Duo Sanctissimus postulauit ab eo. Primum quid ego sensissem, Alterum vt sibi daret notam continẽtem Doctores de hoc articulo differentes vtrũque auditor præstitit. Nam me sentire affirmauit sicut scripseram in Directorio inquisitorum par. 3. q. 114. Nota verò paulò post ad Suam Sanctitatem detulit. Quibus discussis die Iouis 3. Nouembris Sanctissimus in generali Congregatione S. Inquisitionis proposito Articulo consultisq; Cardinalibus, & reliquis Prælatis consultoribus qui præsentes aderant, Postquam dixisset se vidisse, quę ego scripseram de proposita difficultate Auditisq; Cardinalibus Inquisitoribus senioribus affirmantibus non esse vsu Inquisitionis receptum Doctorinam asserẽtium filios hęreticorum propter Parentum hæresim priuari beneficijs habitis Censuit hanc opinionem tanquam mitiorem fore amplectendam ob rationes quæ paulo post recensebuntur.

Affirmatiuam verò sententiam quæ communis est insignes Doct. sequuntur, & Romani quoq; Pontifices definijsse videntur, inter Doct. occurrebant sequentes.

Io. And. in 2. c. vt commissi de hęret. lib. 6. nu. 4. vers. priuandi, Gemin. ibid. in §. priuandi nu. 4.

2 Henric. Boic. in c. vrgentis. nu. 12. vers. aut quæris. de hæret. vbi expresse dixit filios hęreticorũ ipso iure priuari beneficijs suis Ecclesiasticis iam obtentis, & inhabiles reddi ad habenda vsq; ad secundam generationem per lineam masculinã, per tex. in c. quicunq; §. hæretici. & in c. statutum lo 2. de hæret. lib. 6.

3 Io. de Anan. ibid. nu. 12. vers. de crimine autem hæresis vbi concludit, in crimine hæresis filium alicuius hæretici Clericum beneficio Ecclesiastico obtento ipso iure priuatum, Præpos. in c. satis peruersam. nu. 4. vers. simile est in crimine hæresis. 66. dist.

4 Io. de Imola in l. insulam num. 2. vers. & adde. quod notat. gloss. ff. solut. matr. vbi etiam loquitur. dubitatiuè per aduerbium, fortè. Rom. singul. 693. incip. scis quod ex cõdemnatione, Gig. tract. de crim. lęs. maiest. lib. 3. tit. de pęn. quas fil. incurr. q. 11. Paulus Rub. tract. de Reg Nauar. par. 5. §. 7. & 8. Tib. Decian. lib. 5. tract. crim. c. 45. nu. 4. vers. itẽ perdant filij.

5 Et alij hoc sequuti quorum sententiam confirmare etiam videtur Auctoritas Emerici in direct. inquis. q. 114. dum enim respondet propositæ difficultati, An filij hereticorum priuandi sint omni beneficio Ecclesiastico, & officijs, publicis, ait respondemus quod sint priuati.

6 Eandem affirmatiuam sententiam proximius accedere ad veritatem, quam negatiuam, de qua paulo post dicetur, multorum Romanorum Põtificum Constitutiones videntur ostendere, Primum enim Innocentius IV. Constitutione incip. nouerit vniuersitas. § hæretici autem, videlicet, hęretici autem, & receptatores, defensores, & fautores eorum ipsorumq; filij vsq; ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittantur, quod si secus actum fuerit decernimus irritum, & inane, Nos enim prædictos in quoscumq; viros Ecclesiasticos qui ad preces huiusmodi pestilentium personarum dignitates personatus, & quæcumque alia beneficia Ecclesiastica sunt adepti ex nunc priuamus taliter acquisitis volentes, vt tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia vel similia, nequaquam in posterum admittãtur hactenus ibi Alexandri Quarti Constitutione incipiente, quod super nonnullis. §. frequenter etiam: Idem videtur fuisse sancitum dum declarat illorum filios, & nepotes priuari dignitatibus, beneficijs, & officijs qui hæretici, aut credentes, aut fautores re vera fuerunt, & in errore, aut fautoria decesserunt nõ autem illorum quos emendatos fuisse constiterit, vt pro culpa ad mandatum Ecclesiæ pęnitentiam receperunt quam ipsi, vel iam perfecerunt, vel humiliter prosequtioni eius insistunt, vel parati fuerũt dum viuerer ad eandem recipiẽdam.

7 Quam declaratoriam totidem fere verbis Bonifacius VIII. in sua compilatione recepit atque recensuit, in c. statutum. lo 2. de hæret. in 6.

8 Sed apertius videtur eandem sententiam comprobasse

probasse. Nicolaus III. Constitutione incipiēte, nouerit Vniuersitas §. hæretici autem, vbi ita sanciuit, hæretici autem receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumq; filii, vsq; ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittantur quod si secus actum fuerit decernimus irritum, & inane Nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficijs acquisitis, volentes vt tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam in posterum admittantur hæc ibi.

9 Doctores præterea qui tenuerunt hanc opinionem præter tex. in c. 2. §. hæretici autem. & in c. statutum lo 2. de hæret. in 6. ad eam confirmandam allegant tex. in c. felicis §. quod si quis de pœn. lib. 6. ex quo patet filios percutientiū Romanæ Ecclesia Cardinales ipso iure beneficijs priuari, quæ tēpore commissi criminis obtinebant, manifestum autem est crimē illud multo minus, ac leuius esse quam crimen hæresis cum longe maius sit diuinā quam humanam lædere maiestatem. c. vergentis, de hæret.

10 Ad contrariam negantem astruendam recensetur Primum à Doctoribus, glos. in c. satis peruersam. 56. dist. Sed cum loquatur de Patre condemnato ob commissum crimen læsæ maiestatis humanæ non potest ad hanc causam applicari, Ideo enim filius Clericus non amittit beneficium Ecclesiasticum prius obtentum, quia Iudex secularis condemnans patrem ob crimen seculare nō potest de beneficio Ecclesiastico cognoscere, neq; Clerico sibi nō subdito præiudicare, sic enim interpretantur illam glos. Io. de Imol. in d. l. insulā. num. 2. vers. & adde. ff. sol. matr. & Rom. d. singul. 693. & Io. de Anan. in c. vergentis. nu. 12. de hæret. Clericis enim à iurisdictione Iudicum seculariū iure diuino exemptis. c. duo. 96. dist. non possunt Iudices laici per suas sentētias præiudiciū aliquod inferre. Couar. lib. 2. var. resolut. c. 8. nu. 4. Pro hac sententia allegat Ant. de Butr. & Panorm. in cap. vergentis de hæret.

Cæterum neq; Ant. ibi. num. 9 neq; Panor. nu. 4 vers. sed circa prædicta possunt videri facere pro hac parte cum ambo vtantur, authoritate, gl. in d. c. satis peruersum. 56. dist quæ vt proxime dictum, est loquitur in filio Clerico, cuius pater fuit condemnatus per Iudicem secularem ob crimen læs. maiestatis humanæ.

11 Gonsalus de Villadiego Hispanus insignis quidem Rotæ Auditor, tract. de hæret. q. 23. num. 2. vers. sed salua meliori diffinere hanc controuersiam nititur proposita distinctione, quia aut beneficia fuerunt collata ante delictum parentum, & filii nō sunt illis ipso iure priuati, aut fuerunt collata post delictum parētum, & tunc illis sunt ipso iure priuati,

Auctor repertorij Inquisitorū qui fuit author Valentinus in verbo, filij. §. supradictum est vers. sed salua meliori deliberatione eandē distinctionem quam facit Villadieg. commemorat.

Verum si constituamus receptiorem Doctorū sententiam esse filios hæreticorum quocumq; tēpore genitos, idest tam ante delictū per parentes commissum, quam post illud perpetratum pœnis inhabilitatis ad officia, & beneficia comprehendi, vt copiosè dixi in directorio inquisitorum, par. 3. q. 114. vers. illud præterea, & vers. seq Quoniam inhabilitatio filiorum, & aliæ pœnæ quibus propter delicta parentū afficiuntur non tam sint latæ propter ipsos filios qui non deliquerunt, quā propter parentes, vt deterreantur à tantis criminibus perpetrādis vidētes et in filios quos, vt maxima bona diligunt etiam sæuire legislatores, & armari iura. Si inquam hanc opinionem constituamus non facile poterit supradicta distinctio habere locum, sicut reuera non videtur amplectēda propter rationes in quibus nititur affirmatiua sententia, Doct. asserentium indistinctè per delictum parētum inhabilitari eorum filios, tam genitos ante delictum, quam post delictum commissum procreatos,

12 Aug. Arim. in addit. ad Ang. de malef. in verbo che hai tradito. num 15. vers. & dixit. Romanus sentit filium Clericum non priuari beneficio Ecclesiastico propter delictum patris. Sed cum Romani authoritate nitatur quem supradictum est sentire pro affirmatiua verēdū ne, vel corruptus sit Augustini locus, vel non satis ille diligenter, Romanum inspexerit sing. 693.

13 Alphonsus Montaltus in l. 4. par. 7. art. 26. confitetur filios non priuari beneficijs obtentis ob delicta parentum. Limitat tantum nisi filius obtinuerit talia beneficia ad preces patris hæretici tunc enim, & acquisitis priuatur, & acquirendis, cuius sententiā optime videntur probare duorū Pontificum Innocentij 4. & Alexandri 4. rescripta paulo ante relata.

14 Felyn. in c. vergentis. de hæret. nu. 3. vers. nota casum filium beneficiatum, non perdere beneficium obtentum ob patris delictum censuit, Sed quoniam vtitur authoritate glo. in c. satis peruersum 56. dist. Ant. de Butr. & Panor. quos sup. adduximus vix potest dici cum simpliciter in hac sententia residere.

Ludouicus Carrer. tract. de hæret. num. 141. vers. intelligas tamen prædicta licet absolute censeat filios hæreticorum Clericos inhabiles fieri ad beneficia obtinenda, & obtentis non priuari vix etiam potest existimari tenere hanc sententiam cum solius gloss. in c. satis peruersum. 56. & Panor, in d. cap. vergentis de hæret. authoritate nitatur.

15 Ioannes Royas in singularibus in fidei fauorem, & hæresis detestationem, sing. 24. incip. beneficijs Ecclesiasticis, vers. sed singulare est post enumeratos aliquos doctores pro vtraque opinione concludit, hanc quæstionem tanquam dubiam indigere noua Romani Pontificis decisione.

16 Petr. Rebuff. in prax. benef. tit. de mod. amittē. beneficia, num. 25. expressè affirmat filios hæreticorum non esse priuatos illis beneficijs, quæ habebant ante delictum à patribus commissum sed esse inhabiles ad postea obtinenda alleg. Aufer. in Cappell. Thol. q. 120. & Hyppolitum in tract. de fideiuss. q. 12. num. 120. post glos. in cap. satis peruersum 56. dist.

Sed Aufrer. ibi. num. 6. ver. vnde glo. nullum verbum de crimine hæresis cum erat glos. in d. c. satis peruersum. 56. dist. licet addit ad Aufrer. ibid. dicat idem esse in crimine hæresis, Verum non loquitur de obtentis.

17 Hyppol. vero, Marsil. in repet. rub. de fideiuss. q. 12. num. 143. vers. item prædictis non exemplificat aliquid de crimine hæresis imo semper videtur versari in crimine læsę maiestatis humanę ex quo fundat se in l. quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. & in glos. d. c. satis peruersum, concludit, quod patre condemnato de crimine lęsę maiestatis non intelligitur publicatum beneficium Ecclesiasticum filij vel sua prębenda quę filio reseruantur.

Iul. Clar. in §. hęresis, num. 16. vers. item Clericus quamuis fateatur communem sententiam esse filios hęreticorum ipso iure priuari beneficijs obtentis tēpore cōmissi criminis sequitus

tamen

tamen Simanc. liberè profitet opinionē negatiuā.

18 Quam Simanc. affirmauit tract. de cath. instit. tit. 29 num 20. dicens nullo modo esse priuandos illis beneficijs quę antea obtinuerant quam patres eorum declararentur hæretici quia id inquit nullo iure cauetur, & iniquissimum est.

Eadem fuit sententia Couar. lib. 2. var. resol. c. 8. nu 4. in fin. adducens duas rationes, Primo quia nullibi expræssum est filios obtētis beneficijs priuari ob paternum scelus, tum præterea quoniam regulariter, qui inhabilis efficitur ad obtinenda non priuatur obtentis.

Ego verò in directorio Inquis. par. 3. q. 114. eandem sententiam tāquam veriorem, & meliorem sum amplexus.

Quam nouissimè etiam professus est Ignatius Lopez de Salzedo in comment. pract. crim. Can. Bernard. Diaz c. 114 ver. quinimo filij hęreticorū.

19 Sanctissimo D. meo Clementi VIII hæ rationes placuerunt. Primò, quia nunquam iure expresso reperitur cautum, vt filij hæreticorum, & fautorum etiam beneficijs obtentis priuentur quo tempore parentes damnantur, quod cum pœnale sit non debet extendi, c. odia. de reg. iur. lib. 6.

20 Item quia pœna priuationis nunquam imponitur nisi exprimatur quod veniat imponenda, glo. fin. in c. fin. commun. recepta, & ibi communiter Doct. de iure patron.

21 Præterea quoniam regulariter, qui inhabilis efficitur ad obtinenda beneficia, obtentis non priuatur, glos. sing in clemen. 1. §. ipsius de pęn. quam sequun. ibid. Zabarell. Io. de Imol. & Bonif. & cet. quos refert, & prob. Couar. lib. 2. var. resol. c. 8. n. 4.

Rursus quia antiquorum doct. opinio non fuit vsu S. Inquisitionis recepta; quamuis enim filij hęreticorum inhabiles remaneant ad obtinēda Ecclesiastica beneficia post patrum cōdemnationē non tamen priuantur obtentis antequam pater cōdēnaretur, qua in re plurimum referre quid tāti tribunalis sequat authoritas exploratı iuris est.

22 Postremo in proposita facti specie duo potissimum suadebant non esse ab hac sententia recedendum. Primum quia doct. & iura agētia de hoc articulo semper loquūtur de beneficijs Ecclesiasticis non de fructibus, aut pensionibus reseruatis super prouentib. beneficiorū, Certū est autē venire in materia odiosa qualis est causa priuationis appellatione beneficiorum non pensiones, Crescen. decis. 296. incip. pensio in materia stricta alias est dec. 14. ti. de resid in impress. vbi alleg plur. doct.

23 Alterum erat quia Antonius Perez Gonsal. pater, tanquam cōtumax, & fugitiuus damnatus fuerat ab Inquisitoribus; quo casu succedit regula, quod quando quis ob alterius delictum punitur, tunc non tenetur quando in principalē in contumaciam fertur sententia, Bar. in l. cum filius familias. ff. de verb. oblig. quia, vt quis puniatur ob culpam alterius non sufficit culpa præsumpta, sed requiritur verum, & certum delictum, hoc tamen motiuum fortasse posset pati aliquam difficultatem propter illa quæ scripsi in direct. inquis. par. 3. q. 115. vers. patri damn.

24 His ita positis non obstant adducta in contrarium, per Doct. & Primò non obstat tex. in c. 2. §. hæretici, de hæret. lib. 6. quia ille tex. solum videtur excludere filios hæreticorum à beneficijs obtinendis dum dicit ad nullum Ecclesiasticum beneficium assumantur, Nam verbum assumantur, non inducit priuationem obtentorum.

25 Rursus non obstat tex. in c. statutum, lo 2. de hæret. lib. 6. Quoniam eodem modo respondetur ibi non esse talia verba, quæ inducant priuationem obtentorum, solum enim dicitur ipsorumq; filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum admittantur, quasi dicat non admittantur in futurum. Ergo si sint. admissi non priuantur.

26 Non obstat tex. in c. vt commissi. §. priuandi. Propterea, quia dum ibi dicitur priuandi, vel priuatos denunciandi dictio priuandi refertur ad hęreticorum, fautores, receptatores, & defensores, dictio vero priuatos denunciandi refertur ad ipsos hęreticos qui sunt ipso iure beneficijs priuati, Couar. lib. 2. c. 8. n. 4. quem sum sequutus in Direct. par. 3. q. 113. Aliam propositionem ponit, Godins. tract. de hæret. q. 23. nu. 2. vers. restat respondere.

27 Non obstat tex. in c. fęlicis. §. quod si quis. de pœn. lib. 6. Quia sępè contigit legislatores minora crimina seuerius varijs ex causis coercere ad refrenandam delinquendi audaciam, Couar. lib. 2. c. 8. nu. 4. var. resol. Gonsal. de Villad tract. hæret. q. 23. nu. 2. vers. præsertim quia interdum.

28 Non obstant Constitutiones Innocentij IIII. & Alexandri. cap. sup. relato. quia loquuntur in filijs hæreticorum, vel fautorum, & similium, qui ad preces hęreticorum obtinuerunt beneficia Ecclesiastica. Tales enim obtentis merito priuantur regula enim illa, quod qui inhabilitatur ad obtinenda non priuatur obtentis declaratur, nisi obtenta beneficia fuerint ad preces, & interuentionem, seu per operam hæreticorum, & fautorum.

29 Postremo ad Constitutionem Nicolai III. quæ magis vrget in hac causa, cum expresse sanciat filios hæreticorum etiam acquisitis beneficijs priuari. Respondetur, vel intelligēdam iuxta modū, & tenorem præcedentium extrauagantium aliorum Romanorum Pontificum, vel non fuisse vsu receptam, quod videtur certius, vel in hoc non esse conformem dispositioni iuris communis cōprehensi in decretalibus, & clemen. ideò ei non esse standum in hac parte. Licet enim omnes extrauagantes in materia Inquisitionis contra hæreticos sint validæ, & seruandæ, quamis non sint in corpore iuris positæ. Id tamen procedit in his quibus nō obuiant Cōstitutiones positæ in voluminibus iuris, ita enim constituit Bonifat. VIII. c. fin. §. fin. de hæret. lib. 6.

Cæterum quia difficile videtur iudicare, An sit contraria nec ne, & quia facile possent eludi dispositiones similium extrauagantium dicendo eas esse contrarias dispositioni corpore iuris clausæ, Propterea magis placet secunda responsio, quod non fuerit in hac parte vsu recepta, quod videtur etiam fuisse de mente Sanctissimi. Respōdentis dicto Iusto se cum Congregatione S Inquisitionis sensisse negatiuam opinionem tanquam benigniorem seruandam, & ratio fuit quia præter benignitatem, & mā suetudinem huius opinionis negatiuæ Sanctitas sua, vt accepit à quodam S. Inquisitionis officiali qui eidem Congregationi interfuit, intellexit à Cardinalibus Inquisitoribus, & Consultoribus senioribus contrariam opinionem nunquam fuisse vsu receptam.

30 Non obstat gl. in d. c. quicumq; §. hęretici autē in verbo beneficium de hæret. in 6. vbi nō beneficium. ibi large sumi, & doctr. Rom. in ibid. not. cum glos. in vers. not. bene q Constitutio pęnalis extēditur de stricta significatione vocabuli ad latā, & consequenter pēsiones venire appellatione beneficiorū, Caccialup. tract. de pens. q. 30. Gig. cod. tract. q. 34. nu. 7. vers. limita tamē cōclusionē.

31 Quia posset respōderi istā opinionem fortasse posse habere locū in pensionibus, quæ danť in titulū beneficij nō autē in illis q dantur tanquā fructus ꝓ sustentatione q̃ non requirūt residentiā vt optime distinguit Caccialu. ꝑcit. q. 30. n. 10. & seq.

Sed neque Gig. vrget, qui loquitur de Clerico lapsō in hæresim. qui si fiat inhabilis ad beneficia esset etiā inhabilis ad pēsiones. Sed in filijs hæreti corū, q nō deliquerūt fortassis secus respōdisset.

Burgi Sancti Sepulchri Bonorum. Veneris 2. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio non vitiat sententiam, quando non fuerunt transportata omnia acta diuersa tamen causæ. num. 1.

DECISIO LXXXVIII.

1 RESolutum fuit non esse necessariam transportationē omnium actorum in Rota inter Balleones, & Tenum, & Taurinū, quia sunt diuersæ causæ ab ea, quæ nunc agitur, sufficit enim Taurino ostendere euictionem sequutam, & de ea docetur ex his, quæ modo sunt in actis, & cum propter dictam euictionem sequtam obtinuerat mandatum de associando, & de manutenendo ab Auditore Cameræ, de cuius exequutione hodie tractatur in Rota, D. Griffonus appellans, qui dicit vtrumq; mandatum iniustum, si id vult ostendere ex præfatis actis; tenetur illa transportare, omnia enim, quæ pro parte ipsius allegantis allegantur, procedunt, quando ipsa acta fuerunt producta coram iudice à quo, tunc enim omnia sunt producenda coram Iudice ad quem, & ita procedunt allegatæ decisiones per ipsum; secus quando causa quæ agitur, licet habeat aliquam consequentiam à prima, tamen non est vna, & eadem cum illa: si autem voluerit audiri, An ex his, quæ hactenus reperiuntur producta tam coram Auditore Cameræ, quam corā me, constet de iniustitia dicti mandati ex eo, qđ Taurinus spoliauerit Turenum, particulariter dubitabo.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILI.

Beneuentana Census. Veneris 16. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Census dicitur illicitus, & vsurarius, quādo in eo non interuenit pecunia numerata, quando non imponitur super re certa, & quando in eo apponūtur pacta repugnantia Constitutioni Pij Quinti.

SVMMARIVM.

Census dicitur impositus in pecunia numerata, quando sic in instrumento per notarium asseritur. nu. 1.

Instrumentum præsumitur verum, facit rem certam, & manifestam, & vbi est casus instrumenti cessat omnis disputatio. num. 1.

Instrumentum admittit probationem in contrarium. num. 2, vbi tamen quod apertissima requiritur probatio.

Testes pro informatione Curiæ examinati parte non citata non probant. num. 2.

Confessiones procuratorum non habentium speciale mandatum ad confitendum possunt reuocari à principalibus etiā non docto de errore. num. 3.

Mandatum non præsumitur in actu, in quo modica requiritur impensa. num. 4.

Commissio non præsentata in actis confessionem non inducit. num. 4.

Periuri non obtenta absolutione à iudicio repellendi sunt. num. 5.

Census dicitur impositus super certo corpore rei immobilis, quando fuit impositus super vinea, & domo certa, certisq; finibus circumscripta, licet postea addatur super omnibus, & quibuscunque bonis num. 6.

Census impositio cum pactis contrarijs Cōstitutioni Pij Quinti non vitiatur stante protestatione quod non apponenda habeantur pro non appositis. num. 7.

DECISIO LXXXIX.

1 PLacuit Dominis sententiā Auditoris Cameræ esse reuocandam, quia census de quo agitur secūdum ea, quæ proponūtur sustinetur. Nam quod scriptum est in publico instrumento pecuniam fuisse numeratam, præsumitur esse verum, Bald. in l. sciendum. nu. 3. de verb. obligat. & in authent. si quis in aliquo. num. 11. C. de eden. Bald. in l. 1. num. 15. in fine de testament. Alex. consil. 53. num. 1. libr. 7. vnde etiam instrumentum publicum dicitur euidens probatio, & facit rem certam, & manifestam, cap. cum dilecti, & ibi not. Abb. num. 2. de donat. Bart. in l. 1. in princip. num. 8. ff. de oper. nou. nunc. Bald. in l. interest. num. 2. C. de solut. Alex. consil. 135. num. 5. lib. 6. Dec. consil. 423. num. 9. cum seq. Socin. iun. cons. 127. nu. 7. lib. 3. & cons. 1. nu. 49. lib. 4. & ideo vbi est casus instrumēti cessat omnis disputatio, vt dicitur de casu legis, Crau. consil. 31. in fine.

2 Non obstat, quod contra publicum etiam instrumentū pbari possit c. cum Ioannes de fide instrument. l. iuris. gentium §. quod ferè, & ibi not. Ias. nu. 2. ff. de pact. & quod testes descripti in instrumento deponant pecuniam non fuisse numeratā sed solum demonstratā neq; ab illis qui censum vendiderunt fuisse receptā probant quia non fuerunt legitimè examinati, sed pro informatione Curiæ parte non citata, & sine interrogatorijs recepti, & ideo nullam faciunt fidem, nisi iuridice fuerint recepti, c. 2. de test. l. si quādo. C. eod. Bart. in l. vlt. de quæst. Sal. in l. vlt. in fin. C. eod. Alex. cons. 180. nu. 7. lib. 2. Cyn. cons. 134. num. 3. lib. 4. & contra instrumentum publicum apertissima requiritur probatio d. c. cum Ioannes. de fid. instr. l. optimam. C. de contrah. stipul. §. velim. inst. de inutil. stipul.

3 Non obstant confessiones, quia fuerunt reuocatæ: nam cum factæ fuerint à procuratoribus sine speciali mandato ad confitendum, ēt nō docto de errore possunt reuocari, Rot. decis. 19. de procurat. in nou. Aegid. decis. 119. Put. decis. 171. num. 2. lib. 3. Felyn. in c. 1. num. 14. vt lit. non contest. Paris. cons. 115. num. 18. & seq. lib. 1.

4 Neq; etiam obstat confessio, quæ dicitur ex cōmissione Senatoria obtenta ab ipsis Dominis de paterno, quia non constat ab eis, vel de eorum mandato fuisse impetratam, neq; id præsumitur, cum ad eam impetrandā modica requiratur impensa, Sarmēt. reg. de anna. possess. quæst. 32. nu. 6. vers. contraria verò opinio, Oiad. decis. 80. Put. decis. 299. num. 2. lib. 3. Peregr. decis. 44. lib. 1. & decis. 7. lib. 2. Neq; etiā dicta cōmissio fuit pſētata

& in

& in iudicium deducta, & ideò nulla ex eo confessio dici potest.

5 Accedit etiam, quod DD. Titi, qui opponunt contra hoc instrumentum, & dicunt pecuniam non fuisse numeratam, nec sibi traditam, & consequenter contractum esse simulatum, seu vsurarium, iurarunt omnia contenta in instrumento esse vera, & ideò cum prius absolutionem à iuramento non obtinuerint tanquam periuri à iudicij limine debent repelli, c. dilecti, & ibi Abb. Felyn. & alij notant de except. Rip. in c. ex parte. num. 4. de rescript. Crauett. conf. 7. num. 12.

6 Neq; etiam obstat quod census non fuisset impositus super certo corpore rei immobilis, vt requiritur à Cõstitutione fel. recor. Pij Quinti, quia ex lectione instrumenti hoc obiectum tollitur: nam census fuit impositus super quadam vinea, & quibusdam domibus certis finibus circumscriptis, & postea dictum est, & super omnibus, & quibuscumque bonis, vnde cum certa corpora fuerint expressa, vtile per inutile non vitiatur c. vtile. de reg. iur. lib. 6. l. 1. § sed similis. de verb. oblig. & illa verba, super omnibus, & quibuscumque bonis ex abundanti sunt adiecta pro faciliori cẽsus exactione, quæ autem ex abundanti interponuntur obesse non solent l. item §. procuratori. vers. quid tamen. ff. de neg. gest. l. testamentum non ideo. C. de testam.

7 Neque etiam obstant aliæ conuentiones adiectæ, quæ dictæ Constitutioni Pij Quinti super Constitutione censuum videntur repugnare quia census est constitutus, cum expressa protestatione, quod contrahentes intendunt d. Constitutionem obseruare, & non aliter nec alio modo contrahere; & ideò quodcumque pactum fuit appositum contra tenorem illius Constitutionis, perinde habetur ac si non esset scriptum in instrumento, quoniam hæc verba inducunt formam l. non aliter in principio de leg. 2. l. qui hæredi. §. vltim de cond. & dem. l. non aliter. ff. de adopt. & ita in hac specie fuit resolutum coram R. P. D. meo Orano 13. Nouembris. 1589.

I V S T I.

Conchen Pensionis. Veneris 16. Decẽbirs 1594.

A R G V M E N T V M.

Filij hæreticorum non priuantur beneficij obtentis ante Patris delictum.

S V M M A R I V M.

Filij hæreticorum priuati sunt beneficijs obtentis etiam ante Patris condemnationem. num. 1. contrarium. num. 2. & hæc contraria opinio tanquam benignior recepta est in Officio S. Inquisitionis. num. 3.

DECISIO XC.

1 PRoposui dubium in Rota die Lunæ 24. Octobris 1594. inter Ferdinandum de Scolar, & Gundisaluum filium Antonij Perez hæretici condemnati fugitiui in partibus Hispaniarum, An in casu de quo agitur Ferdinandus sit liberandus à solutione pẽsionis fructuum aliàs ad fauorem Gundisalui Perez reseruatę in quo dubio cadebat illa quæstio; An filij hæreticorũ sint priuati, vel priuãdi beneficijs obtentis etiam ante Patris condemnationem, quæ est controuersa inter Doctores, & affirmatiuam tenet Io. Andr. in c. vt commisi. §. priuandi de hæret. in 6. sub num. 4. in vers. priuandi. & ibi Gemin. nu. 4. Henric Boich. in c. vergentes. nu. 12. & ibi Anan. nu. 13. de hæret. Præpos. in c. satis peruersum. num. 4. 56. distinct. Imol per verba, forte, in l. insulam. num 2. ff. solut. matrimon. Roman. sing. 693. Gig. in tract. de crimine læsæ maiestatis. lib. 3. quæst. 11. in fine quam opinionem etiam dicũt esse communem Doctores, qui tenuerunt contrariam sententiam, cui opinioni videntur conferre Constitutiones Summorum Pontificum scilicet, Innocentij IIII. decima, Nicolai III secunda, Alexandri IIII. 10. & Pauli IIII. 41.

2 Inter illos autem, qui tenent contrarias partes connumeratur Abb. in d. c. vergentes. Rebuff. in praxi beneficiorum in tit. de modo admitten. benef. num. 25. Gundis. de hæreticis. c. 23. nu. 2. Lud. Carrer. de hæret. num 141. Couar. var. resolut. lib. 2. cap 4. num. 4 qui allegat Io. Lup. de Regno Nauarræ. 5. part. §. 8. vbi primam opinionem dicit cõmunem, & hanc secundam tenet etiam Simanch. de Catholic. instit. tit. 29. num. 20. Clar. in § hæresis num. 14. Molin. de primog. Hispaniarum lib. 4. num. 54. cum seq. & mature firmauit R. P. D. meus Pena ad direct. inquis. part. 3. Schol. 156.

3 In quo casu Domini mandarunt, vt ego referrem Sanctiss. D. N. CLEMENTI OCTAVO, & ego retuli Sua Sanctitati, qui die 23. Decembris subsequenti respondit mihi alloquutũ fuisse Congregationem S. Inquisitionis, & reperisse Sanctũ Officium seruare opinionem negatiuam tanquã benigniorem, idcirco non esse locũ disputationi.

P E N I Æ.

Bononieñ. Alimentorum 19. Decembris 1594.

A R G V M E N T V M.

Alimenta quomodo constitui debeant filio spurio condemnati ab eo qui redemit hæreditatem paternam à Fisco; soluta certa pecuniarum quantitate, An sit habẽda ratio pecunię solutæ, nec ne.

S V M M A R I V M.

Alimenta constitui debent filio defuncti ab eo qui redemit hæreditatem illius soluta pecuniarum quantitate nulla habita ratione pecuniæ solutæ, sed eo modo ac si nihil foret impensum. nu. 1.

Alimenta præstari debent filijs per successorem Patris pro modo facultatum, quæ erant post eius mortem nu. 2.

Alendi liberos onus transfertur etiam quod bona transeant in Fiscum d. nu. 2.

Cessionarius Fisci qui cum honoribus, & oneribus hæredit. ẽ delinquentis redemit tenetur præstare alimenta illius filio prout Fiscus tenebatur nulla habita ratione pecuniarum quas soluit pro reportanda cessione. d. nu. 2.

Obligatio alendi liberos nec consuetudine, nec lege aliqua tolli potest. d. nu. 2. in fin.

Emens hæreditatem à Fisco tenetur ad omnia onera, & obligationes quibus Fiscus tenebatur. num. 3.

Fiscus vendẽs hæreditatẽ sic intelligitur vendere, vt ad onera emptor non Fiscus teneatur. dict. numero 3. vbi quod hoc multo magis locum habet quando ille emit cum honoribus, & oneribus.

DECISIO XCI.

1 PRo redimenda hæreditate Camilli Voltæ, quam Fiscus occupauerat soluerat. R. P. D. Volta scuta septem millia, quorum quia in constituendis alimentis Mario Voltæ Camilli filio habendam fuisse rationem prætendebat, ideò dubitaui super eo, & Rota censuit illius pecuniæ solutæ nullam habendam fuisse rationem in constituenda minori alimentorum quantitate, quæ constituenda esset si nihil foret impensum, l. 1. & ibi glos. in verb. fiscum, & commu. Doctor. C. de hæred vel act. vend. l. 2. ff. de alimen. & cibar. legat, Couar. lib. 4. decret. c. 8 § 6. num. 14. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. num. 75. Thes. in l. si quis à liberis, §. idem rescript. nu 80. ff. de lib. agnosc,

2 Nam post mortem Patris successorem in bonis teneri pro modo facultatum ad præstandum filijs alimenta explorati iuris est, d. l. si quis à liberis, §. item rescriptum de liberis agnoscen. Onus enim alendi liberos trãsfertur, quamuis bona in fiscum transferantur, Soc. sen. cons. 30 lib. 1. cum alijs latè deductis in deci. in hac causa facta in qua cum fuerit definitum obligari fiscum, qui Camilli bona acceperat ad alimenta Mario pręstanda eodem modo D. Volta Cameræ cessionarius, qui cum honoribus, & oneribus hæreditatem Camilli redemerat non deducta pueuniarum summa, quam soluerat ad alimenta præstanda tenebatur, quia neque ex pecunijs solutis neque ex persona emptoris hæreditatis fuerat alterata, mutata, aut diminuta obligatio, quæ competebat Mario contra fiscum Ias. cons. 88. incip. in præsenti consultatione, nu. 12. ver. item ex persona lib. 3. alias enim locus posset fieri fraudi, & cõsequeretur absurdum, si fiscus posset facere deterius ius eius cui alimenta debentur, quorum obligatio adeo est præcisa, vt nec pacto partium, nec consuetudine, nec lege aliqua tolli possit, Abb. in c. fi. num. 22. de cõsuet. Crauet. cons. 26. num. 2. Couar. lib. 4. decretal. par. 2. c. 8. §. 6. num. 4. Si enim emptio, vel per fraudem, vel iusto pretio facta appareret filij ab alimentis omni iure debitis contra omne ius, & pietatem fierent alieni, si prætextu cuiuslibet pretij soluti pro hæreditate ab emptoribus excluderentur.

3 Supradictis accedebat communis, & vera sententia de ementibus à fisco in quo illud est speciale, vt ementes hereditates ab illo teneãtur ad omnia onera, & obligationes passiuas, quibus Fiscus erat obnoxius, l. 1. C. de hæred. & act. vendit. vbi glo. & comm. Doctor. l. cum qui bona. ff. de petit, hæred. & declarat optimè Ias. in his terminis. d. cons. 88. num. 13. lib. 3. Quando enim Fiscus vendit hæreditatem de cuius natura est habere onera l. si hæreditatem. ff. mandat. sic intelligitur vendere, vt ad onera emptor non Fiscus teneatur, Ias. d. cons. 88. Pereg. lib. 6. de iure fisc. tit. 4. nu. 10. & fuit decisum in Romana Pecuniaria die 9. Maij proximè præteriti coram R. P. D. Pamphilio, quod maximè locum habebat in proposita facti specie in qua dictus Volta emerat cum honoribus, & oneribus, nec poterat ignorare adesse Marium Camilli filium cui de hæreditate debebantur alimenta, Alexand. de Neuo consil. 95. incip. casus talis est. num. 9. & 10. Dec. consilio 187. numer. 2. & 3.

Neque huic decisioni obstare videbat illa sententia, quam Rota fuit sequuta in Romana quinquaginta millium coram S. D. N. Clemente VIII. tunc Rotę Auditore 14 Ianuarij 1575. quod bona parentum non sint pro alimentis.

Vrbeuetana Census. Lunæ 13. Februarij 1595.

ARGVMENTVM.

Ex summario habebis argumentum.

SVMMARIVM.

Census, quando est illicitus, & vsurarius propter pactum, quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum. Tunc fructus soluti sortem principalem extinguunt, num. 1.

DECISIO XCII.

1 DOmini Monaldus, & Iordanus de Clemẽtinis tunc minores emerunt censum de cuius fructibus hodie agitur, cum pacto, ꝙ liceret ipsis emptoribus, quãdocumq; compellere Dominos de Gualterijs venditores, ad censum redimendum, & pretium restituendum, propterea Rota resoluit huiusmodi contractum esse nullum, & fructus solutos extinguere sortem principalem, & super hoc latæ fuerunt duæ sententiæ. Postremò coram me fuit quæsitum, An fructus soluti tempore communionis prædictorum fructuum, veniant computandi in sortem principalem in præiudicium D. Octauij filij q. Iordani, cum ipse non sit hæres Monaldi, & d. die 13. Februarij Domini resoluerunt fructus solutos tempore cõmunionis extinxisse sortẽ principalem, cum hoc casu extinctio, & computatio fructuum in sortẽ fiat à lege ipso iure absque hominis facto, c. 1. & c. conquestus de vsur. c. cum contra. de pign. act. Soc. cons. 29. nu 27. vers. circa tertium. lib. 1. Paris. cons. 54. nu. 79. lib. 1. Rol. cons. 40. sub nu. 37. lib. 2. fructus verò, qui repetuntur per D. Iulium sunt illi, quos vltra sortem d. Octauius post diuisionem recepit, ad quorum restitutionem teneri non est dubitandum, cum sine causa ad ipsum peruenerunt, l. ex his omnibus causis, ff. de condict. indeb. leg. 1. C. eo. quamuis contra Monaldum, siue eius hrdes prædictus D. Octauius poterit habere recursum de euictione census pro rata ei tangente. An in calculo faciendo habenda sit ratio illius partis census retrouenditi de anno 1570 poterit particulariter videri.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] BLANCHETTI.

Nucerina Castri.... 6. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Apparente vitio citationis, & examinis testium processus corruit.

SVMMARIVM.

Verba in rescriptis propriè, non impropriè sunt interpretanda. num. 1.

Testium examen nullum est, si non apparet testes tactis scripturis iurasse. num. 2.

Processus corruit apparente defectu citationis, & examinis testium. d. num. 2.

DECISIO XCIII.

1 FVit resolutum iura in processu compulsoriali, quæ egent recognitione non esse in forma proban. Primò, quia Illustris. Cardinalis

non fuit citatus in loco, in quo, secũdum formam literarum compulsorialium citari debebat, c. cũ dilecti de rescript.

2 Nec obstat, quod Ecclesia Sancti Benedicti de Gualdo sit Ecclesia maior, in dicto loco, quia non est Cathedralis, & in rescriptis verba propriè non impropriè sunt intelligenda; Adest etiam defectus iuramenti: nam primo non constat, an iudex, vel notarius de mandato suo receperit illud, cum fol. 18 mandet recipi testes Secundo non apparet an testes iurauerint tactis scripturis Cùm deficiãt ea omnia, quæ ad præsumendum ritè, & rectè testes iurasse, adesse debent, iuxta tradita per Alex. in rub de iureiur. propè fin,

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ,

Papieñ matrimonij Lunæ 27. Februarij 1595.

ARGVMENTVM,

Remissoria in causis prophanis, quando articuli sunt releuantes regulariter conceditur; sufficitque vnum articulum esse releuantem, licèt alij sint irreleuantes, nec quælibet calumniæ suspicio sufficit ad denegãdum remissoriam nisi fuerit vehemens, aut saltem probabilis,

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos Testes in causa prophana, quãdo articuli sunt releuantes regulariter danda est, præsertim in causa matrimoniali. nu. 1.

Remissoria ad examinandos testes conceditur, si vnus ex productis articulis fuerit releuans, etiam quod alij non sint releuantes num. 2.

Matrimonium non seruata forma Concilij Tridentini nullum, & inualidum est. num 3.

Confessionis propriæ nulla maior probatio. num. 4.

Demonstratio falsa non mutat veritatis substantiam. nu. 4.

Confessio erronea ante finitum negocium potest reuocari: num 4.

Testes contrarij confessioni partis possunt etiam admitti, quãdo agitur de reuocatione dictæ confessionis. nu. 4.

Remissoria, vt denegetur propter præsumptam calumniam non sufficit qualibet calumniæ suspicio, sed debet esse, vel vehemens, vel saltim probabilis. num. 5. arbitrio iudicis. num. 6.

Matrimonii causa dicitur grauissima. num. 7.

Testes examinantur etiam post publicationem in causa matrimonij. nu. 7.

DECISIO XCIV.

1 Conclusum fuit remissoriam pro examinandis testibus in partibus Illustrissimæ D. Comitissæ Beccariæ esse concedendam, ea potissimum ratione, quod causa nõ est beneficialis, sed prophana, & articuli sunt releuantes, quo casu facilè conceditur, Rot. decis. 6. de probat. in nou. Cassad. decis. .. de appellat. Put. decis. 201. lib. 1. Caputaq. decis. 68 lib. 3 & in specie, quod in causa matrimoniali debeat concedi, decisum fuit coram eodem, decis. 53. eodem lib. 3.

2 Et ad effectum concedendi remissoriam, satis est, si vel vnus articulus, qui ad victoriam sufficiat, possit probari, tunc enim pro omnibus decernitur, vt tenet Rota, & nouissimè ita decisum fuit coram R. P. D. meo Pamphilio in Veroneñ exemptionis die 4. Maij 1594. Nam probationum facultas non debet angustari, l. quoniam multa, & ibi not. Bart. de hæret. & manicheis, & probatio vnius non excludit probationem alterius, l. per hanc de tempor. appellat. licet posterior destruat minus potentem, Socy. cons. 37. num. 17. lib. 3. Crauet. cons. 6. num. 50.

3 In proposito autem negari non potest, quin si probetur licentiam à Vicario Episcopi non fuisse concessam ante contractum matrimonium, sed postea fuisse subsequutam, vt in articulis continetur, matrimonium sit nullius momenti, quia forma tradita à Sacro Concilio Tridentino non fuit obseruata, c. 1. § qui aliter. de reform. sess. 24. igitur ad hoc saltem probandum, placuit Dominis remissoriam esse concedendam.

4 Neque obstat, quod in hoc etiam articulo detegatur, ex eo, quod videatur esse contra propriam confessionem ipsiusmet D Comitissæ, quæ in apoca sponsaliorum enuntiat hanc Vicarij licentiam interuenisse, & nulla sit melior probatio, quàm partis confessio, c. per tuas. de probat. l. genus de non num. pec. Alex. cõs. 34 nu. 3. lib. 3. Crauet. cõs. 61. nu. 3. quia hæc enunciatiua facilè potuit ab ea in apoca describi, proposita, quod hoc ei ab alijs relatum fuerit, quamuis verum non esset, præsertim, quia D. Camillus sperabat se posse eam obtinere, ex falsa aũt demonstratione, seu cõfessione mutari substantia veritatis minimè potest. l. cũ falsa. C. de iur. & fact. igno Et ideò talis confessio facta per errorem ante finitũ negocium põt reuocari, c. vlt. de confess. l. error. facti. C. de iur. & fact. ignor. & huius quidem erroris, & antidatæ in licẽtia à Vicario obtenta, præsumptio oritur ex cancellatione, quæ dicitur apparere in libro Parochi, vnde calumniæ suspicio submouetur.

5 Neque etiam quælibet suspicio calumniæ sufficit ad impediendam remissoriam, sed vehemens, vel saltẽ probabilis requiritur, quia agitur de præiudicio irreparabili. Bald. in l. non epistolis. nu. 2. vers. sed ad hoc respondeò. C. de probat. Dec. in c. licet causam in 6. not. nu. mihi 41. extra eod. tit. & in c. super eo. il 1. in fi. de appell.

6 Vnde, vt plurimum remissoria pendet ex arbitrio iudicis, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, vel non concipere, l. iudices. & auth. apud eloquentissimum. C. de fid. instr. & ita dictum fuit coram Reuerendiss. Oriolen. in vna Regien S. Thomæ die 10. Decembris 1579 in vers. vt dicebant diuersam esse rationem.

7 Quare cum causa matrimonij sit grauissima, & in ea post publicatas etiam attestationes liceat testes examinare, c. cum in tua, & glo. vlt. ad fi. in c. series, de testib. cum alijs deductis à Gabr. in conclus. 21. nu. 69. lib 1. eo. tit. Placuit Dominis remissoriam etiam concedere,

Paduana Matrimonij. 6. Martij 1595.

ARGVMENTVM.

Confessio incidenter facta, & ad diuersum finem confitenti non præiudicat præsertim in diuerso iudicio, & quando aduersarius affirmat contrarium eius, quod quis confitetur,

SVMMARIVM.

Thori separatio conceditur propter adulterium ab vno ex coniugibus commissa. num. 1.

Positionibus concernentibus turpitudinem rei, reus ipse respondere non tenetur. nu. 2.

Confessio accessoriè, & incidenter ad diuersum finem facta cõfitenti non nocet. num. 2. 3. & 4.

Confessio in vno iudicio emanata non nocet confitenti in alio diuerso. num. 3. Vbi ampliat etiam inter easdem personas.

Accusans Iudicem tanquam à se corruptum, non potest ex sola illa confessione damnari. nu 3.

Positio reuocari non potest nisi docto de errore. nu. 5.

Confessio non nocet confitenti, quando est contraria confessioni aduersarij. num. 5.

DECISIO XCV.

1 HIppolita agebat super nullitate matrimonij contracti cum Marco, ex defectu impotentię, & cum positionibus ad illã probandam datis Marcus negaret, & redderet rationem, *che son 4. ò 5. giorni, che in hà conosciuto carnalmente delle donne*. Hippolita recessit à priori iudicio, & cępit instare pro separatione thori propter commissum adulterium ex dicta confessione resultans; Vnde dubitaui, An esset illi locus, & Domini tenuerunt partem negatiuam. Nam licèt adulterium per alterum ex coniugibus commissũ sit legitima causa separationis contra illum, qui commisit, c. intelleximus de adult. cap. significasti cap gaudemus de diuort. c. ex parte de sponsal. 2. pat. c. 7. §. 5. nu. 8. vers. 5. huic diuortio, & bene probatur per cõfessionem adulterij. d. c. intelleximus, vbi Abb. nu. 3. & 4. glos. mag. post med. vers. nisi in c. 1. 32. q. 1. Couar. d. §. 5. num. 12. Natt. cons. 24. in princ. Tamen confessio, de qua quæritur, ex multis non probatur.

2 Primò, quia iudex contra formam expressam, c. ex literis de diuort. processit, nam in primis admisit positionem tertiam conceptam hoc modo, quod dictus Marcus ante contractum matrimonium sæpè tentauit cognoscere fœminas carnaliter, & propter impotentiam non potuerit, cui Marcus non tenebatur respondere, nam si illam fateretur, detegebat turpitudinem suam, Lanfrãc. in c. quoniam contra de prob. §. de responsionib. num. 191. Bald. in l. 2. §. quod obseruari num. 21. & 23. de iuram cal. Caputaq. decis. 127. nu. 3. & 4. p. 2. & cum bene respondisset Marcus, se non credere, constrinxit illum, vt magis præcisè responderet, vnde intrat suspicio, quod dicta confessio fuerit facta ad effectum se defendẽdi, & excusandi à suggestione, & impositione impotentiæ, ex quo capite solum prætendebatur dissolutio matrimonij, qua suspicione stante dicta confessio non probat, vt notant omnes in cap. attestatione, de sponsal. in c. super eo, de consang. & affin. & est decis. Put 318. nu. 13. & 14. lib. 2.

3 Præterea secundo, iudicium separationis thori est diuersum à iudicio dirimendi matrimonium, propter impotentiam, cum separatio coniugum, præsupponat matrimonium extare, & dirimi non posse, quo fit, vt confessio in vno iudicio emanata non noceat confitenti in alio diuerso. Rot. decis. 4. num. 2. de confess in antiq. Purpu. in l. 2. num. 342. de verb. oblig. Acchil. decis. 4. de confess. facit etiam doctrina Bald. in auth. nouo iure. num. 3. C. de pen. iud vbi dicit, quod qui accusauit iudicẽ tanquam à se corruptum, ex sola illa confessione damnari non potest. Sequitur Præpos. in c. super eo not. de eo, qui cogn. consang. eandem sententiam tenuit. Alex. in l. 2. nu. 37. C. de edẽ. qui loquitur, vbi agebatur in alio iudicio inter easdem personas, & ita fuisse iudicatũ in Regio Consilio Portugalliæ refert Valasc. tom. 1. consult. consult. 33. in fine.

4 Tertiò, dicta confessio fuit facta accessoriè, & incidenter ad alium effectum, & de re non deducta in illo iudicio, quo casu non præiudicat ad aliũ effectum, Dec. cons. 310. num. 4. Afflict. decis. 176. quædam mulier, vbi habetur, quod mulier inquisita de furto, si confiteatur adulterium non potest condemnari ex tali confessione, qđ maximè procedit in hoc casu, ex supra deductis ob periculum animæ, & fauore matrimonij, ad trad. per Abb. in c. ex literis. nu. 9. & ibi Henr. nu. 6. de diuor.

Accedat, quod cum dicta confessio contradicat confessioni ipsius Hippolitæ resultante ex ipsa positione impotentiæ, ad not. per Io. Andr. & Canon. in c. fi. de iureiur. in 6. non potest probari adulterium, tum quia data paritate probationis actoris, & rei, pro reo sit præsumendum vulg. iur. Tùm etiam quia Hippolita non potest vti hac cõfessione, antequam reuocet suam positionem, quam reuocare non potest, nisi docto de errore, Bart. in l. post leg. num. 13. de his, quibus vt indig. cum alijs alleg.

GIPTII.

Valentina Nullitatis Census, Lunæ 24. Maij 1595.

ARGVMENTVM.

Vsura recipi non potest etiam à sponte soluente, & recepta restitui debet etiam ab eo, qui solitus est suas pecunias tenere ad honestum lucrum.

SVMMARIVM.

Fructus, & vsura indebitè solutę repetuntur. nu. 1.

Vsura, nec recipi possunt à spontè dantibus, & receptæ omninò restituendæ sunt. nu. 1.

Vsura ratione lucri cessantis, non debẽtur etiam illi, qui solitus est pecunias ad honestum lucrum ponere. nu. 2.

DECISIO XCVI.

1 LAtæ fuerunt tres sententiæ super inualiditate cẽsus, de quo agitur, & mandatum, quod fructus soluti computarentur in extinctionem sortis principalis propterea dubitari contigit. An in calculo faciendo, esset habenda ratio illorum fructuum solutorum pro rata d. census retrouenditi de Anno 1570. & DD. concluserunt habendam esse rationem illorũ, non obstante, quod tempore litis motæ census pro illa parte esset iam extinctus, moti fuerũt ea ratione, quia fructus indebitè soluti, & sic vsuræ repetuntur, c. debitores, & ibi Doctores omnes de iureiurando, Specul. in tit. de action. & perit. §. sequitur videndum. nu. 51. vbi reddit rationem, quia repetuntur per viã condictionis indebiti, & hoc adeò verũ est, vt nec à spontè dantibus recipi possint, & receptæ veniãt restituendæ, l. inuit. de reg. iur. glos. in c. stat. §. in super. in verb. recipere, de vsuris in 6. Roman. consil. 466. in princ.

2 Non obstat, quod emptor census solitus erat tenere eius pecunias ad honestum lucrum, quo fit, vt vltra sortem liceat aliquid ratione lucri cessantis, vel damni emergentis recipere glo. in c. conquæst. de vsur. Couar. lib. 3. var. resol. c. 4. in princ. quia huiusmodi consuetudo etiamsi probaretur non excusaret à restitutione vsuræ. clemẽ. ex graui. de vsur. Bal. in auth. ad hæc. nu. 2. C. eo. tit. Ias. in §. fuerat. sub nu. 19. instit. de action.

Romana depositi, seu exhibitionis cedulæ. Veneris 9. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Notarius, qui non exhibet scripturam in eius officio productã tenetur ad interesse, & dolo, seu culpa præsumitur occultasse, nec iuranti illam amisisse credendum est.

SVMMARIVM.

Notarius non exhibens cedulam, seu scripturam productam in eius officio tenetur ad interesse. num. 1.
Notarij successor, si non exhibet scripturam productam in officio tempore sui antecessoris tenetur ad interesse. nu. 2.
Amissio scripturæ probatur iuramento amittentis, si facta diligenti perquisitione non inueniatur. num. 3. vbi præsertim quando exhibitio scripturæ petitur officio iudicis.
Amissio scripturæ non probatur iuramento amittentis qui tenebatur custodire ratione officij, & iure actionis illam exhibere, etiam non probato dolo, seu culpa.
Dolus, & culpa præsumitur in eo, qui ratione officij tenetur ad custodiam. num. 5.

DECISIO XCVII.

1 DOmini firmarunt regulam contra Notarium, quod teneatur ad exhibitionem cedulæ, & propter eam non exhibitam ad interesse, quod postea videbitur quale sit, cum enim illa fuerit in eius officio producta, & sic effecta de actis iuxta not. in l. 1. vbi Cagnol. num. 53. post alios C. de eden. tenebat ratione sui offici illã custodire, & partibus exhibere l. 2. vbi not. C. de eden. latè Dec. in c. 1. nu. 46. & 52. extra de probat.

2 Et hoc procedit non solum in ipso Notario, cui cedula fuit consignata, sed etiam in eius successore in officio, qui tenetur ad eãdem custodiã ad quã tenebatur præcessor l. si quis ex argẽtarijs. §. cogẽtur, & l. quędã. § si nihil interest. ff. de eden.

3 Nec excusatur ex eo quod etiam cum iuramẽto asserat illam fuisse deperditam & factã diligẽti perquisitione inter scripturas officij nõ inueniatur, iuxta tex. in l. fin. §. si autem. C. de fid. instr. gl. in cap. cum olim il primo de priuileg. Aret. cons. 120. nu. 2. cum alijs allegatis, quia quicquid dicendum sit, quando officio Iudicis petitur exhibitio ab eo, qui non tenetur custodire.

4 Contrarium est verius in notario, qui ratione officij tenetur custodire acta, & iure actionis illa partibus exhibere, qui non excusatur, nisi plenè, & concludenter probet amissionẽ, & casum amissionis aliter quam per iuramentum, Bart. in d. l. si quis ex argentarijs §. An verò hæred. num. 2. & 4. & Castren. in § prætor ait. num. 5. & 6. & ibi Ias. nu. 14 Grat. cons. 23. num. 19. lib. 1. Gozad. cons. 17. & aliàs tenetur ad damna, & interesse d. l. si quis ex argentarijs §. ex hoc ædicto, & l. fin. vbi glos. Salicet. & alij. C. de magistr. conuen. Bart. in l. Imperator. in fine. ff. de stat. homin. Ias. in l. errore. num. 2. C. de testam. etiam nõ probato dolo, vel culpa, quæ iuxta not. in l. vbi exigitur. ff. de eden. requiritur vbi constat de amissione, vel casu amissionis, vt loquuntur ibi Doctores, & declarat Alberic. in d. l. si quis ex argentarijs. §. prohibetur. in fine.

5 Præsertim cum versemur in eo, qui ratione officij tenetur ad custodiam, in quo culpa, & occultatio præsumitur, vt tradit Bart. in d. §. An verò hæred. num. 4 Bald in d. § prætor. sub nu. 3. Angel. num. 7. & Alex. in fine Anchar. cons. 316. in causa quæ vertitur. num 4. Soc. cons. 159. num. 5. lib. 2. Grat. d. cons. 23. nu 19. Gozad. cons. 17. nu. 10.

CORDVBAE.

Iudẽsis Beneficij de Rosal. Veneris. 9. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandum testes non conceditur, quando calumniosè petitur; Quãdo autem dicatur calumniosè petita in hac decisione bene explicatũ.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur vbi per calumniam petitur. nu. 1.
Confiteri quis dicitur omne illud, sine quo quod confitetur esse non potest. num. 1.
Remissoria non conceditur, & calumniosè petita præsumitur, quando alias illam petens nixus est probare articulos in remissoria contentos, & nihil probauit. nu. 2.
Triennalis possessio interrumpitur per citationem, vt latè declaratur, vt nu. 3.
Literarum præsentatio non probatur testibus. nu. 4.
Remissoria non conceditur ad ea quæ probari possunt per scripturam. nu. 4.
Remissoria non conceditur ad probandum ea, quæ sibi inuicem contrariantur. nu. 4.

DECISIO XCVIII.

1 INstante adhuc Apparitio sibi in tertia instantia concedendam esse remissoriam, dubitaui An deberet concedi, & fuit resolutum per DD. vnanimiter, non esse dandam quia illam petit ad iustificandam nouam gratiam impetrationis certo modo ob non expressionem certi valoris, vel aliàs vellet etiam iustificare gratiam si neutri respectu litis ante lapsum triennij, & principalem præsentationem literarum originaliũ de quarum præsentatione sæpè decisum fuit per Dominos nõ constare, & absque illa, nec etiam apparere posse de iurisdictione Iudicis, & citatione, quæ litem aliquam inducat. Quoad primam prætensam petitionem illam tamquam calumniosã DD. æstimarunt, ad not. per Rom. cons. 273. Cassad. decis. 3. nu. 1. de dil. cum enim per gratiam si neutri Apparitius recesserit ab illa prędicta gratia, & processerit ad iustificationẽ illius, illa relicta imperfecta, quæ primam excludit, propria cõfessione videtur admisisse nullum sibi ius cõpetere respectu primæ impetrationis factę per non expressionem veri valoris, nam illud omne confiteri quis dicitur, sine quo, quod confitetur esse non potest, Curt. iun. cons. 168. num. 6.

2 Accedit quod materia est odiosa, & obiectiua, & in partibus quamplures super hoc articulo fuerunt adducti testes, & nihil probatum præcipuè cum simus in beneficialibus, nec detur aliquis fumus circa ipsam expressionem non veri valoris, Paul. de potest. cap. sed. vac. par. 1. princip. quæst. 10. num. 20. Than. decis. 6. Paleott. decis. 93. Rota diuers. decis. 183. part. 1. stante ergo possessione triennali regula defendit aduersus expressionem non veri valoris, Mohed. decis. 5. de caus. possess.

3 Non obstat, quod per citationem nullam interrumpitur possessio triennalis, cum sufficiat, quod non adsit negligentia, Put. decis. 95 lib. 3. quia Put. non dicit, quod citatio sit nulla, immo expressè affirmat, quod potuit incipere à pupillo, qui non habebat tutorem. Praeterea hoc posset procedere si fuisset facta citatio nulla post praesentationẽ literarum, vt in terminis est decisio Achill. 3. super ista regula, ex quo facienda venit distinctio: nam si adest citatio nulla, & cõparitio interrumpitur, cursus regulae data iurisdictionis, vt in praesenti per hoc actus possessorius non desinit esse pacificus, & est ratio, quia citatio, & comparitio nõ habet virtutem sanandi defectum iurisdictionis, ex quo nec prorogatio triennij concessa Apparitio potest suffragari.

4 Quoad secundam petitionem, quicquid sit in aliis actis praesentatio literarum non probatur testibus, Innoc. in c. cum olim. il 1. nu. 4. in fin. de priuileg. Aegid. decis. 130. num. 15. remissoria autem non solet concedi ad ea, quae probari possunt per scripturam, Felyn. in c. de appell. num. 4. vers. considera, Rot. deci. 46. de test. in ant. Mil. in verb. remissoria 6. & 7. quanto minus est concedenda, vbi literae ostendi debent in actis originaliter registratae, & non possunt per testes probari, quia in illis requiritur scriptura Socin. cons. 46. nu. 45. 46. & 47. lib 4. cum alijs alleg. ex quibus cum Apparitius praetendat remissoriam ad probãdum ea, quae sibi inuicem contrariantur, non videtur sine calumnia peti, praesertim in his vltimis audientijs vbi ex suspicione calumniae solet denegari, d. ver. remissoria 4. Rom. d. cons. 473. in fin. quem sequitur Fel. in c. de caetero, nu. 12. de re iud.

ORANI.

Imoleñ Bonorum. 16. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Simulatio venditionis praesumitur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendẽdo, necnõ ex locatione rei vẽditae facta in continenti, & ex alijs praesumptionibus, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Simulatio praesumptionibus, & coniecturis probatur. num 1.

Simulatio satis dicitur probata ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo. num. 1.

Contractus iudicatur non ex illius figura, sed ab eo quod partes inter se agere voluerunt. num. 1.

Valor seu pretium rei censetur probatum per testes deponentes de solito, & consueto valore eiusdem rei, licet non dicant de communi valore, num. 1. in fine.

Simulatio praesumitur ex locatione rei vendita in continenti facta ab emptore venditori, num. 2.

Simulatio praesumitur ex eo, quod venditor semper soluit onera, collectas, & vectigalia, num 3.

Simulatio praesumitur, quando bona vendita non fuerunt descripta in catastro sub nomine emptoris, num. 3. in fine.

Simulatio valde praesumitur ex paupertate, & necessitate venditoris. num 4.

Simulatio praesumitur ex pacto quod in casu redemptionis venditor teneatur emptori reficere omnes impensas per ipsum factas, etiam in concernentibus commodum ipsius emptoris. num. 4.

Simulatio maximè praesumitur ex locatione subsequenti facta post venditionem, quando pensio rei locatae correspondet potius pretio soluto quam verae aestimationi, num. 5.

DECISIO XCIX.

1 IN vna Imoleñ Bonorum; quidam titulo emptionis acquisiuerat tornaturas 77. Terrae, & iuxta aestimationem peritorum de consensu contrahentium electorum pro qualibet earum persoluerat 55. libras Bononieñ, ac incontinenti easdem venditori locauerat pro annua responsione 60. scutorum auri in auro, facultate eidem concessa durante locatione illius redimendi; huius sequuta cum eisdem pactis ad aliud triennium in prorogatione, cum de anno 1587. venditor egenus ad similium 77. tornaturarum primis adiacentium alienationem pro pari pretio, & responsione deuenisset, statimq; & eodem contextu tam primo quam secundo loco venditarum locationem sibi ad quinquennium fieri stipulatus fuisset, pacto etiam adiecto, quod durante tempore locationis quandocunque redimere eas posset, ita tamẽ quod eueniente casu retractus teneretur emptori ad impensas occasione instrumentorum factas; tandem emptor exacto tempore retractus cõuenit ab A. C. pro obtinenda relaxatione possessionis dictarum terrarum recursum habuit, & sententiam fauorabilem reportauit, à qua in gradu appellationis causa coram me introducta dubitaui An sententia veniret confirmanda, vel potius reuocanda, & Domini 13. Ianuarii vna parte informãte, resoluerunt pro illius reuocatione; demum in concursu vtriusque partis 16. Iunii sequentis steterunt in decisis, iniustitia enim illius visa fuit ad oculum patere, cum ex actis liqueret instrumenta venditionum fuisse simulata, & per consequens emptorem sine actione egisse; nam simulatio praesumptionibus, & coniecturis detegitur, vt est doctrina Bart. in l. post contractum. ff. de don. Castren. cons. 58. num. 5. lib. 2. cum relatis per Tiraquell. de retract. conuent. in praefat. num. 36. & ad illam probandam satis est, quod cũ pacto de retrouendendo modicitas pretij concurrat Doct. in c. ad nostram. de empt. & vẽdit. c. illo vos de pign. glo. in c. conquaestus. de vsur. Cassad. decis. 1. cod. tit. multos congerit. Roland. cons. 40. num. 21. lib. 2. quia tunc de venditione non secus iudicatur, atque de pignore, cui magis accedit, cum regulariter pignus pro minori detur quantitate, quam valet, vt per Doct. in c. significante. de pignor. & restitutio pretij retractui subiaceat l. si rẽ alienam §. omnis. de pignor. act. ideoq; DD. voluñt non tam attendendam figuram contractus quam quod partes inter se agere cogitarunt l. emptione C. plus val. quod agit de primo autem ex lectura instrumentorum constabat, de altero deponebant testes ad 8. vbi dicunt, quod pretium cuiuslibet tornaturae venditae, & aliarum similis qualitatis tempore contractus secũdum solitum, & consuetum erat 125. librarum subijcientes rationem scientiae, quia habent notas qualitates Terrarum quas pluries viderunt, & tamen sufficit quod de valore solito, & consueto deponant, quia in teste non est attendenda formalitas verborum, dummodo per aequipollentia subijciendo causam sciẽtiae, dictum suum declaret, Socin. iun. cons. 73. nu. 3 lib. 2 Ces. de Grass. decis. 79. aliàs 19. de testib.

3 Nec habenda videtur ratio assertionis peritorum circa dictarum Terrarum aestimationẽ, quia stantibus coniecturis in huiusmodi instrumentis concurrentibus magis ex illa augetur suspicio simulationis: nam Terrarum locatio facta fuit venditori incontinenti, ita quod semper continuauit in earum

in earū possessione, Anchar. in c. illo vos. de pign. not. Doctores in l. sicuti. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hipoth. Natt. cons. 198. sub num. 9. Roland. d. cons. 40. num. 31. & seq. quod facit præsumi ipsum nihil minus cogitasse, quam quod eas alienaret ex hoc certior factus, quod sibi statim locarentur, cum non esset eius intentionis, vt possessionem earum dimitteret, Paris. cons. 86. num. 34. lib. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 1 gl. 7. & nu. 76.

3 Hoc etiam suadebant sequentia, quia venditor semper vti Dominus harum terrarū soluit onera. collectas, & vectigalia Cameræ, quoniam si vera fuisset venditio, emptori solutio præmissorum tanquam Domino incumbebat, Roland. d. cons. 40. nu. 33. & seq. sic quia emptor nunquam curauit hæc bona describi in æstimo, seu carastro Ciuitatis Imolæ, in cuius Territorio sita sunt, sed passus est remanere descripta sub nomine vēditoris. Ex hoc enim arguitur dictas Terras non fuisse verè alienatas sed in dominio eiusdem remansisse, Corn. cons. 138. num. 21. lib. 1. Roland. d. cons. 40. num. 35. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 122. num. 111.

4 Pariter ad simulationem præsumendam vrgebat necessitas, in qua venditor tempore instrumenti reperiebatur, Calcan cons. 26. nu. 17. Idem Roland. d. cons. 40. nu. 37. & pactum instrumento appositum, quod in euentum redemptionis venditor teneretur emptori reficere omnes impensas factas per emptorem in instrumentis etiam concernentibus cōmodū ipsius, Cepol. de simul. contract. præsūpt. 6. Bero. cons. 166. nu. 7. & cons. 169 nu. 2. vol. 1. Lup. in l. commentar. 2. §. 1. nu. 45. vers. item si cautum.

5 Postremo quod responsio conuenta in d. locatione magis correspondet pretio exposito ad rationem sex pro centenario, quam veræ æstimationi, Ancharan. cons. 157. num. 4 Natt. cons. 158. nu. 14. de quo etiam deponunt testes super septimo: nam acquisitio fuerat facta pro pretio duorum millium scutorū auri in auro, & responsio annua erat conuenta 120. scutorum similium, quando enim soluitur pensio correspectiua pecuniæ numeratæ, non autem fructibus rei, facile simulatio præsumitur, Aym. cons. 156. num. 12. cum alijs allegatis.

L I T T Æ.

Romana Casalis Iuliani. Veneris 19. Iunij 1595.

A R G V M E N T V M

Testes deponentes super valore, & pretio prædij, vt bene concludant ad effectū probandi læsionem in contractu venditionis, multa requiruntur, de quibus in hac decisione, in qua plures exceptiones adducuntur, quibus testium fides tollitur.

S V M M A R I V M.

Testis falsus conuincitur ex eo, quod alij testes deponunt contrarium eius quod ipse deposuit. num. 1.

Testis falsus in vno redditur falsus in totum, nu. 1. vbi presertim quando falsitas consistit circa negocium principale, & num. 12.

Testi sibi ipsi contrario in aliquo credendum non est, & num. 2. & num. 5.

Valor rei, & pretium, consideratur iuxta eiusdem rei, bonam, vel malam qualitatem. num 3.

Valor seu pretium rei non probatur per testes dicentes rem tanti valere, nisi etiam addant, quod tanti vendi potuisset, num. 4.

Valor seu pretium prædij non censetur probatum per testes ignorantes eiusdem prædij confinia, num. 5.

Testis deponens de suo iudicio, & credere, nihil probat, nu. 6. 9. & 12.

Testis deponens de credulitate plenè probat, quando subdit concludentem rationem, num. 7.

Læsio in venditione consideranda est tempore venditionis, & non antea vel post, num. 8. & 10.

Dictio, idest, stat restrictiuè ad ism dicta. num. 9.

Valoris, & pretij mutatio non præsumitur, num. 10.

Læsio non præsumitur, ideo probanda est per allegantem plenè non autem præsumptiuè, num. 10.

Testes nimis affectate deponentes non probant num. 11.

Contrahens præsumitur informatus de conditione illius, cum quo contrahit, num. 11.

Testis deponens impossibilia seu inuerisimilia nihil probat, num. 13.

D E C I S I O C.

1 EX depositionibus Testium etiam circumscriptis exceptionibus contra personam eorum non probari læsionem tenuerunt Domini. Nam septem Testes reperiuntur examinati in hac causa quorum primum aliquid non probare, ex eo, compertum est, quod de falso conuincitur, dum deponit, quod pretium casalium idem est de eo tempore, quod erat de tempore alienationis factæ de anno 1573. & sic post 8. annos ante, & tamen contrarium probant Tertius num. 27. iuxta 15 Quartus, num. 16. iuxta idem, & Quintus, iuxta idem, & hoc re ipsa comprobatur. Vnde Testis falsus in vno ratione periurij in totū reprobari debet, Alex. cons. 170. nu 9. lib. 6. Socin. Sen. cons. 115. num. 10. lib. 2. Crauert. cons. 6. nu 14. de communi, Dec. cons 424 num. 17 quod indubi-
* tanter procedit, ex quo falsitas versatur circa negocium principale, hoc est circa valorem ipsius Casalis, ex quo arguitur, & nō arguitur læsio ipsa vt per Doctor. in l. 2. C. de rescind. vendit. ad Soci, vbi supra. num. 12. & 14.

2 Præterea ex dicto proposito conuincitur de mendacio, dum iuxta 15. asserit: che detto Casale di Giuliano valeua tanto sei ò sette anni fà, quanto hoggi vale, & iuxta 16. dicit che la parte del Casale di Giuliano doue era la selua, chi l'hauesse lasciato stare in quella maniera come era 6. ò 7. anni fà, saria di minor vtilità quo fit, vt simpliciter, & virtualiter fateatur iste Testis, casale hoc pretiosioris fuisse valoris hodie eo quod alias erat, ad tex. in l. illum. ff. de acquir hæred. in l. ad rem in §. ad legatum. ff. de procur Cōtradicit etiā sibi dū iux. 16. inquit, che di questo Casale di Giuliano di 100. rubbia ve ne sono 20. ò 25. di selua: & è silua gradibile, & tamen iuxta 19 inquit, & non hà particolar notitia di questo Casale, quanto sia il largo nella macchia, quo fit, vt in aliquo ei non sit credendum, l. qui falso, vel variè. ff. de testib. c. nostra eod. cum alijs per Spec. de testib. §. 1. nu. 70. & per Paris. cons. 104. num. 4. lib. 1.

3 His accedit, quod si nescit, quanto sia il largo, & quanto la macchia, sequitur quod vti non informatus de qualitate rei, circa cuius valorem deponit, nihil penitus probare potest, cum plus & minus res valere iudicetur, considerata bonitate, vel mala qualitate eius, Couar. var. resolut.

lib.

lib. 3. cap. 9. num. 5. Rip. in l. 1. §. si heres. num. 25. ff. ad treb. Cagnol. in l. 2. num. 243. C. de rescind. vend.

4 Præterea circa valorem nihil concludit: nam licet super 7. dicat che da 8. anni in quà è stata, & è di prezzo di scud. 50. il rubbio à misura di catena, non tamen dicit quod ita valeret, & vendi potuisset, prout requiritur ad effectum, vt probet iustum ipsius casalis valorem, ad text. in l. pretia rerum, vbi Doctores hoc notant. ff. ad l. Falcid. Caputaq. decis. 264. nu. 4. par. 3. fuit decisum in illa Neothiensi malæ alienationis 3. Maij 1593. coram Reuerendo Patre D. Blanchetto, & in pluribus alijs causis, vltra quod dum dicit da otto anni in quà stato, &c. non concludit de anno alienationis, & sic de anno 1573. stante quod illa verba possunt verificari in proximo precedēti anno, vel in proximis duobus, vel tribus annis præcedentibus, & longe post annum 73. & probatio ambigua non releuat vulg. l. tamen hoc. C. vnd. cogn.

5 Secundum autem testem nihil probare ex eo censuerunt Domini, primò, quia secundum 7. dicit se nescire confinia huius Casalis, quo fit, vt si confinia nescit, non potest concludenter deponere de valore eius, cum possit esse, vt intra fines, tā pessima pars terræ contineatur, q̄ totius casalis pretiū valdè diminutum reddat, & tā bona pars, quę pretiū eius longè augeat, cū ex bona, & mala qualitate, quę rei inhæreat, ipsius rei valor iudicet, vt supra dictū fuit in discursu primi Testis. Secūdò cōtradicit sibi, dū dicit, se nescire cōfinia dicti casalis, & post modum dicit, confina co'l nostro territorio. Tertiò conuincitur de mēdacio, sicut, & primus in eo quod dicit, iuxta 15. che i fieni de i casali sono meglio hoggi, di quello che erano 7. ò 8. anni fà. Item dum super primo addit, inquit è tanto dico di questo casale di Giuliano, & tamen prius dixerat, iuxta quintum, che il Signor Ricciardo haueua fatto smacchiare detto casale, & iuxta 19. fatetur, che più frutta il casale smacchiato, che quando era macchioso.

6 Vltra quod super septimo deponit constare, che detto casale dell'anno 1573. fusse de prezzo di scudi quaranta il rubbio à misura di catena, quę depositio nihil ex se firmat, ad tex. in l. non hoc, C. vnde cogn. dum subdit è tanto crederei, che communemente l'altre persone, che ne hauesse cognitione hauessero comprato, nihil simile concludit, & sic potius videtur iudicare, quam testificari, ita Io. Andr. ad Spec. tit. de testib. §. primo. vers. itē quod opponi, Doct. in c. quoties. eod. tit. Paris. cons. 104. num. 37. & seq. lib. 1. & Socin. sen. cons. 214 nu. 15. lib. 2.

7 Nec saluari potest huius testis depositio sub eo prætextu, quod subdit rationem concludentem suæ credulitatis per sensum corporis, vt plures voluere, quos allegat Grammat. cons. 24. nu. 8. & Alex. cons. 113. nu 4 lib. 1. quia nullam aliā rationem subdit iste testis nisi hanc, Perche la tenuta sola è assai commoda, e conueniente, quæ ratio nihil concludit ad effectum inducendi credulitatem alicuius certi valoris, vt omnibus notum est, ideo &c.

8 Ad tertium Testem minus, Mutinos probare dixerunt Domini, quam quicquam pro eis, stante quod ex depositione sua apparet se bene informatum de qualitate dicti casalis, & tamen respectu eius, quod vendi communiter potuisset de anno 1573. nihil audet firmare, immo iuxta 15. dicit, che hoggi sono li casali di maggior prezzo che non erano nell'anno 1573. & subdit, che la parte del casale di Giuliano del Sig. Ricciardo, & Antonio è stata purgata, e smacchiata, che ci hāno fatti diuersi megliorramenti, & super decimo inquit, che detto casale è stato megliorato vn mondo, ex quibus omnibus infertur longè maioris valoris fuisse effectum casale hoc, quam erat de tempore alienationis, quod tempus alienationis in hac materia læsionis solummodo attendi debet, c. cum causa, vbi glos. in verbo, tunc volentis, de emp. & vend. c. vt super de reb. eccles. non alien. l. si voluntate, in fin. C. de rescinden. vendit. Calderin. cons. 5. tit. de rer. permut. cū alijs per Gabriel. de emp. & vendit. concl. 1. num. 41.

9 Respectu autem depositionis quarti Testis, dixerunt Domini nullum super eo posse constitui fundamentum pro DD. Mutinis, licet super articulo dicat, che questo casale di Giuliano sette ò otto anni fà communemente si saria potuto vēdere, & cōprare il prezzo medesimo di scudi 47. il rubbio, tū quia deponit de iudicio suo, & non probat, Bald. in l. de quibus, nu. 117. ff. de leg. Paris. cons. 104. num. 34. lib. 1. Alex. cons. 74. nu. 6. lib. 1. Cur. iun. cons. 113. nu. 17. qui de vera & communi conclusione testatur, tum etiam, quia restringit suum dictum ad partem cultiuam d. casalis, & nō de toto ipso casali loquitur, quod patet ex illis verbis, scuti 46. il rubio, cioè li larghi. Negari autem non potest, quin illa dictio, cioè, stet restrictiuè ad iam dicta, l. cum erat, & ibi glos. ff. de ann. leg. & cum iste testis, nu. 19. dixerit se non habere particularem notitiam huius casalis, & nescire quanto sia largo, ne quanto la macchia, & è stato da sette anni in qua smacchiato assai, nihil meritò colligi potest ex istius dicto, quod proficere possit DD. Mutinis in hoc iudicio rescissionis, propter læsionem, quæ metiri debet habita consideratione pretij non vnius particulę fructiferę, sed totius casalis, prout in venditione deductū fuit, ad not. per Doct. in l. quidam æstimauerunt. ff. si cert. petat.

10 Dominis etiam nō placuit depositio quinti Testis: nam licèt super septimo videatur circa valorem, attestari de scu. 40 pro singulo rubio non tamen concludit eius depositio de tempore instrumenti contractus, prout requiritur, l. voluntate. C. de rescind. cum alijs de quibus supra, vt per Cagnol d. l. 2. num. 217. eod. tit. & quod non deponat de tempore initi contracts patet ex alijs verbis, auāti l'anno del 1573. & anco dieci anni in dietro era il prezzo di scudi 40 nec refert si dicat, quod saltem præsumptiuè idem videatur probare de tempore initi contractus, cum regulariter mutatio non præsumatur, secundum Bald. in d. l. 2. num. . . C. de rescind. vend. præsertim, cum subdat ipse testis quod de tempore suæ depositionis casale hoc longè plus valeret, quia placuit responsio quod scilicet in probanda lęsione nō sufficiat præsumptiua probatio sed requiratur plena, & quæ omni ex parte concludat ea ratione, quia per se contractus venditionis habet ius præsumptiuū etiam respectu iustitiæ pretij, vt per Bald in l. per diuersas. quæstio. 4. Cod. mand. quem sequitur Natt. cons. 610. num. 8. vers. præterea pretium, lib. 4.

11 Præterea fides huius testis satis debilitatur cum eo, quod sibi ipsi contradicit dum iuxta 19. dicit, che non sà quanto sia largo, e quanto sia la macchia di questo casale, mà solo sà quanta è la quātità de larghi della parte del Signor Parritio è sterile, che non è la parte del Signor Ricciardo, & subdit mà in quanto alle larghe sono della medesima qualità e conditione, & iuxta 17. dicit, perche quelli del Signor Parritio, come ho detto la maggior parte sono stretti, e luoghi sterili che

non

non si possono allargare, ne domestigare, & quello tengono dd. SS. Ricciardo, & Antonio, la maggior parte sono larghi, & piceoni, &c. Tum etiā quia apparet quod inseruire voluerit, dum iuxta 9 inquit, mà tutte queste cose sono girandole, se volemo venire al buono, perche hà comprato il casale, per tante rubbia, che sia di più è honesto, che le faccia buone, & se ha comprato la metà manco, di quello che vale, è honesto che ne dia il soprapiù, e si possono eleggere doi Periti per vedere quello che riesce, e venire al buono, e non allongare, quo fit, vt mirum non sit, si ei fides aliqua non adhibeatur, ad tex. in l. 3. ff. de restib. & in c. constitutus, vbi glos. fin. de ver. & not. per Bald. in l. Lucius. n. 9. ff. de his qui not. infam. cum iuxta 8. dicat se cognouisse D. Hectorem Mutinum pro bono patre familias diligenti, & multum sagaci in tractādis rebus ac negotijs suis, & postmodū super 4. dicat: Io credo, che detto Signor Hettore del 75, non hauesse notitia alcuna della bontà, & valore di questo casale; quæ duo dicta repugnant ad inuicem cum conciliari non possint, vltra quod contra hoc vltimum dictum stat etiā præsumptio ipsa iuris, quæ est, quod omnis contrahens non præsumitur ignarus conditionis illius cum quo contraxit, & rei suæ, quæ deducitur in contractum, vt per Specul. in tit. de constit. & nota. per Doct. in l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Ex quibus omnibus magis affectata detegitur huius Testis depositio, & sic per consequens magis suspecta ad decis. Caputaq. 276. nu. 5. par. 3.

12 Sexti Testis depositio fuit etiam reiecta. Tum quia respectu valoris huius casalis semper apparet restricta ad credulitatem ipsius Testis, ad text. in l. testium. C. de testibus, cum alijs de quibus per Paris. cons. 194. num. 7. lib. 1. Tum etiam quia non tantum depositione aliorum, sed re ipsa conuincitur de mendacio, dum super primo Addit, tenet, quod casale hoc tunc temporis eiusdem qualitatis, & valoris sit, prout antea per 7. vel octo annos erat, & testis mendax, ac falsus in vno in omnibus sub eodem iuramento contentis, etiam reputatur falsus, & mendax.

13 Septimi autem Testis depositio similiter reiecta fuit per Dominos, quoniam dum iuxta 15. dicit, *che questo casale valeua tanto sette anni à dietro, quanto valeua sette anni dopò*, cōtradicit depositioni aliorū, contrarium de directo asserentium, vltra quod re ipsa adeo inuerisimilis redditur ipsa depositio, vt nullo modo huic testi credendum sit, vti suspecto de falso, Aym. cons. 115. num. 12. Caputaq. decis. 276. num. 66. par. 3. Tum etiam quia in pluribus sibimet contrarius est, primò, dum dicit iuxta primum interrogatorium; *Nell'estimare de casali si hà da stimare secondo li terreni, & io essendo stimatore della Città ne stimo qualch'vno*, & paulò post subdit, *io mai stimai casali, &c.* & iuxta secundum dicit, *e non ho cognitione di casali più che tanto*: Secundò, quia iuxta octauum, & duodecimum dicit, se non cognoscere D. Hectorem Mutinum, & tamen iuxta quartum interrogatorium dicit, *il Signor Hettore è stato possessore di questo casale*, & paulò infra dicit præ dicta scire, *perche cognosco il Sig. Hettore vicino à Bracciano, &c.* Tertio quia iuxta quartum dicit: *io non sò sopra che deuo esser esaminato in Bracciano questa causa, &c.* & paulo post dicit, *mà quando io sarei venuto à Roma, che si fanno più articoli, e più chiacchiare hauerò detto la verità, &c.* Ex cuius dicto satis apertè colligitur se habuisse notitiam de eo, quod scilicet debebat examinari in hac causa etiam Romæ, &c. Quarto quia iuxta quartum dicit: *Io sò che il Signor Hettore Mutini è stato possessore di questo casale à tempo antico per quante parti non me ne racordo, e la parte di questi Mutini era là giù verso la Banditella*, & tamen super septimo articulo dato pro parte DD. de Mutinis, dicit: *hò inteso dire, che sette anni à dietro vna parte di questo casale di Giuliano si possedeua da gli articolati de Mutini per indiuiso, & vn'altra parte di questo casale, &c.* Vnde si pro indiuiso possidebat, impossibile est, quod testis seluerit partem DD. de Mutinis esse situatam versus Banditellam, prout prius asseruit, & impossibilia, seu inuerisimilia deponenti non est aliqua fides adhibenda, iuxta Bald. in l. actor quod asseuerat in penult. col. C. de prob. quem sequitur Cor. consil. 56. nu. 4. lib. 1. Sicut nec sibi ipsi contradicenti. l. qui falso, vel variè. ff. de testib. c. in nostra extr. eod. cum similibus. Præterea iste testis ex iam deductis conuincitur de falso dum ipse super decimo articulo dato pro parte DD de Mutinis negat casale hoc ab anno 1573. in circa fuisse melioratum, & dum super primo additionali asserit, casale hoc tunc temporis esse eiusdem valoris, & bonitatis, prout antea fuerat; Vnde nihil mirum, si ex depositione horum testium tantis vulneratæ exceptionibus, non probari læsionem censuerunt Domini.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Meliteñ Reuisionis computorum Lunæ 30. Octobris 1595.

ARGVMENTVM.

Ratio computorum cū semel reddita est, iterum reddi peti non potest, maximè si per instrumentum, quis fuerit liberatus.

SVMMARIVM.

Ratio semel reddita non est iterum reddenda, numero 1.

Liberatus per instrumentum in quo asseratur computa fuisse reddita, iterum ad illa reddenda cogi non potest, num. 2.

Regula quod ratio semel reddita non est iterum reddenda, non procedit, quando constat de dolo, quod procedit, etiam si adsit iuramentum, & liberatio quibusuis amplissimis verbis concepta fuerit. nu. 3.

Dolus non præsumitur. num. 4.

Dolus debet per allegantem perspicuè, & concludenter probari num. 4.

Dolus eo ipso arguitur cum quis sua administrationis libros non exhibet, num. 5.

Simplex factor, seu negotiorum gestor non tenetur libros administrationis conficere, num. 5.

DECISIO CI.

1 Fvit resolutum D. Cæsarem non posse agere contra Abbatem pro reuisione computorum iam solidatorum, quia vulgaris est regula quod ratio semel reddita non est iterum reddenda, l. semel. C. de pub. apoc. lib. 10. Archid. Io. Andr. & alij in cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. Lap. in clemen. quia contingit. de relig. domib. Socin. iun. consil. 92. num. 1. lib. 4. Paris. consil. 89. nu. 1. lib. 1. cum alijs per Roland. consil. 49. num. 36. lib. 1.

2 Præsertim stante instrumēto liberationis in quo D. Cæsar asserit computa fuisse pluries, & pluries diligen-

diligentissimè visa, & reuisa, & cum iuramento liberat, & quietat generaliter Abbatem de omnibus per ipsum quomodolibet exactis, & administratis pro annis 1589. 1590. & 1591. cum pacto de nihil vlterius petendo, ac etiam cum cessione omnium fructuum exactorum, & exigendorum ad quamcunque summam ascendentium pro scutis 4100. ad l. emptor. §. Lucius ff. de pactis, l. siquidē. C. de transaction. Bart. in l. 2. col. fin. C. de iur. fisc. lib. 10. Paris. d. cons. 89. num. 7. Rol. d. cons. 49. nu. 42. & latè Menoch. de arbitr. iud. cas. 209. sub numero 7.

3 Et licèt prædicta non procedant, vbi constat de dolo, quo casu non obstante quacumque liberatione quibusuis verbis concepta ratio est de nouo reddenda etiam si adsit iuramentum cum in omni liberatione semper censeatur exceptus dolus, l. quidam decedens. ff. de administ. tut. l. cum tale, §. filius in fi. ff. de condit. & demonstr. & trad. Anchar. cons. 230 Ias. cons. 229. num. 2. lib. 2. Socy. cons. 159. nu. 13. & cons. 190. per tot. lib. 2. Dec. cōs. 110. col. fin. Paris. d. cons. 89. num. 4. & Rol. d. consi. 49 num. 57. cum alijs allegatis per informātes pro D. Cæsare.

4 Iste tamen dolus non præsumitur, l. merito. ff. pro soc. Et debet per allegantem perspicuè, & cōcludenter probari, l. quoties, §. qui dolo. ff. de probat, l. dolum. C. de dol. Paris. cons. 96. num. 42. Dec. cons. 94. sub num. 4. & in l. vn. de error. calcul. Menoch. de arbitr. d. cas. 209 num. 40. vbi post alios quos allegat dicit, quod requiritur dolus verus, nec sufficit præsumptus.

5 Non obstat, quod dicitur dolum argui ex eo, quod Abbas non exhibet libros suæ administrationis, vt voluit Anchar. d. cons. 330 sub num. 10. Socyn. cons. 159. num. 11. & cons. 190. num 4. lib. 2. cons. 92. sub num. 12. lib. 4. Paris. d. cōs. 89. num. 25. cum alijs alleg. Quia non constat fuisse confectos aliquos libros, & Abbas tanquam simplex factor, seu negociorum gestor. non tenebatur illos conficere, vt alias fuit resolutum in causa Romana Computorum sub die 4. Maij 1595. coram R. P. D. meo Litta.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] SERAPHINI,

Parmeñ Status. Veneris 10. Nouemb. 1595.

ARGVMENTVM.

De testibus examinatis à iudice reuocato, quando probent, & de ætate minori, quando censeatur probata per dationem curatoris, aut aliàs.

SVMMARIVM.

Testes examinati à iudice reuocato probant, si examinati fuerunt ante reuocationem, nu. 1.

Causa nunquam dicitur auocata à suo Iudice, nisi expressè dicatur, nu. 1. in fine, & nu. 2.

Gesta per minorem ad eius vtilitatem non valent parte opponente, declara vt num 3.

Minor ætas probatur per dationem curatoris in præiudicium illius, ad cuius instantiam fuit datus curator, nu. 4.

Minor ætas probanda est per eum, qui se fundat in illa, num. 4. in fine.

Testes probantes minorem ætatem, quomodo debeant deponere, num. 5.

Nullitatis exceptio opponi non potest post præfixum terminum ad docendum de nullitate. nu. 6.

DECISIO CII.

1 DVæ nullitates fuerunt deductæ pro parte DD. de Rangonibus, contra examen Testium DD de Pallauicinis altera de defectu iurisdictionis, altera de defectu personæ Sigismundi comparentis, ratione minoris ætatis. Prior nullitas deducebatur ex eo, quod testes isti de mēse Octob. 15 Anni 1575. fuerunt examinati coram bon. mem. Dario, à quo tunc temporis causa fuerat auocata, & commissa Cardinali Simonettę ad referendum Sanctissimo, verum hæc nullitas reiecta fuit per DD quia examen testium fuit factum ante Motum proprium auocatorium causæ, de quo tempore, licèt Simonetta posset se informare extraiudicialiter, ratione cōmissionis sibi oretenus datę à Papa, tamen hoc nō impediebat processum coram suo Iudice, vt quotidie practicatur maximè cum ante Motum proprium Cardinalis nunquam inhibuerit, & in processu causæ istis testibus vsus fuerit, & idem sensisse apparet Rangones, qui post dictam verbalem commissionē examinarunt testes eodē modo, & receptum est causam nunquam censeri auocatam, nisi expressè dicatur, Cassad. part. 2. de rescript. nam in dubio nō est præsumendum Papam auocare velle, Paris. cōsil. 49. num. 22. lib. 4.

2 Neque hic agitur de sustinenda sententia interim lata, quod posset pati maiorem difficultatem, sed de examine sustinendo, quòd Papa non censetur voluisse impedire. Neque obstat, quod in Motu proprio subsequuto Papa testetur se viuæ vocis oraculo commisisse causam Cardinali ad referendum, quia non dicit se id fecisse cum causæ auocatione, prout posteà eam in d. Motu proprio auocat, & ita respondetur ad actum transportationis actorum factum de partium consensu penès Cardinalem, quia hoc erat necessarium, vt ipse posset capere saltem extraiudicialem informationem, non autem ad effectum vt causa censeretur tunc temporis auocata, quod patet, quia non obstante transportatione, vtraque pars testes induxit, & examinauit coram Dario.

3 Altera nullitas ob minoritatem Sigismundi fuit similiter per Dominos reiecta: nam omissa disputatione, An valerent gesta per minorem ad eius fauorem, de qua Doctores in l. non ideò minus. C. de procurat. Bald. in l. si curatorem. C. de in integr. restit. minor, cum videatur obstare partis oppositio ex deductis in decisione Chirogæ, quamuis responderi possit oppositionem non suffragari ex quo non fuit in singulis actis, neque in illo examine reperita, quod tamen erat necessarium, iuxta decis. Mohed. 44.

4 Hoc inquàm omisso, dictum fuit non probari minorem ętatem Sigismundi de Anno 1536. quia aut deducitur ex datione curatoris, & illa probat tantum in præiudicium illius ad cuius instantiam fuit datus curator, Salycet. in l. minorem. in pen. quæst. de in integ. restit. min. Alex. consil. 25. cum seq. lib. 1. Dec. cons. 549. nu. 4. Iacob. de Sengio in l. de ætate. num. 12. de minor. & fuit decisum in causa Sartionatensi 28 Ianuarij 1583. coram D. N. Præterea cum fuerit datus de Anno 1534. & non concludit fuisse minorem anno 1536 cum simus in ijs, quæ tractu temporis mutantur, l. spadonem, §. qui absolutus, de excus. tut. & probatio minoris ætatis incumbit ei, qui se in ea fundat ad subuertendum examen.

5 Aut Rangones nituntur ex dictis testium, & illi minus probant, iuxta Bartol. doctrin. quam communiter sequuntur Doctores in dict. l. minor. Caputaq.

putaquen. decisio. 167. & 285. libro primo.

6 Aut deducitur minoritas ex eo, quod non fuerit nominatus in testamento de anno 1511. & non concludit cum vsque ad annum 36. intercedant anni 25. Obiter quoque dixerunt Domini, nullitatem ex recusatione interpretis non probari, & ideò conclusum examen sustineri, maximè cum istæ nullitates opponantur post lapsum tanti temporis, & post commissionem præfixionis termini ad docendum de nullitate, Cassad. dec. 4. n. 5. de dilat. cum aliis.

PENIÆ.

Oscen. Canonicatus. Veneris prima Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

Recursus ad Curiam sæcularem ad effectum inhibendi Iudicibus Ecclesiasticis, prohibitus, & damnatus est, etiam ad effectum defendendæ suæ possessionis, & non obstante quacumque contraria consuetudine,

SVMMARIVM.

Recurrens ad Curiam secularem pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Iudices Ecclesiasticos, incidit in sententiam excommunicationis, nu. 1.

Recursus ad Curiam sæcularem est omnino prohibitus in casibus non obstante quacunque contraria consuetudine. numero 4.

Consuetudo, quæ clericos iurisdictioni sæculari supponit attendenda non est, nu. 2.

Recursus ad Curiam sæcularem non est improbatus ad effectum defendendi propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis etiam propria auctoritate defendere potest, non tamen talis recursus admittitur isto casu ad obtinendas inhibitiones contra Iudices Ecclesiasticos, num. 3. & 4.

Iudices sæculares, nec actu, nec habitu habent iurisdictionem in clericos, & cum sint inferiores iudicibus ecclesiasticis non possunt illis inhibere, num. 4.

DECISIO CIII.

1 VTraque parte informante super dubio dato, an Paulus Lezanus fuisset excommunicatus ob recursum ad Tribunal sæculare iustitię Aragonum à quo illius Procurator obtinuerat firmam iuris ad inhibendum Iudici Ecclesiastico, ne appellatione pendente aliquid innouaret, & Paulus d. inhibitione fuerat vsus sub prætextu, quod id sibi licebat, iuxta dispositionē Sacrorum Canonum, vno tantum ex Dominis Paulum excusari posse dicente cæteri affirmatiuè responderunt illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis, quia recurrendo ad Iudices sæculares causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violaretur, c. nouerit, & c. grauem. de sentent. excommun. & §. 16. Bullæ in cœna Domini, vbi excommunicationis vinculo innodantur, qui ad Cancellarias, & Curias sæculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos.

2 Nec Paulum tuebatur copiosa turba Doctorum asserētium licitos esse in quibusdam casibus istos recursus ad Iudices sęculares, quoniam Sacrorum Canonum authoritas, sanctio illis omnibus præponderabat per quam etiam excludebatur prætēsa antiquissima consuetudo nonnullarum Prouinciarum, de qua testabantur Couar. in pract. quæst. c. 35 nu. 3. Nauar. in manual. c. 27. nu. 70 Menoch. tract. de retinend. possess. remed. 3. nu. 356. & seq. & Petrus de .., tractat. de exeq. mand. Reg. lib. 1. cap. 3. num. 32. Dicebatur enim talem consuetudinem tāquam improbam, & Sacris Canonibus inimicam, quæ Clericos iurisdictioni laicorum, quādoque supponit, non fuisse attendendam, c. qualiter, & quando vbi communiter Doctor. & Abb. num. 7. de iudic. Marian. Socyn. in c. si quis clericus, num. 28. & in c. sanè num. 10. de for. compet. Rota decis. 10. de consuetud. in antiq.

3 Neque decisiones Rotales Achill. 30. de appel in impressis, & R. P. D. Decani in illa Taraconeñ Villæ de Reu die 14. Decembris 1594. & R. P. Do. Blanchetti in Salamātina Canonicatus die 4. Maij proximè præteriti suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones cōcederetur facultas, quādoque recurrendi ad Iudices laicos, & inuocandi eorum nondum auxilium ad defendendum propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere potest, nusquam tamen dicitur in eis, quod talis recursus fieri possit ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos.

4 Hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè nouit Iudices, nec actu, nec habitu habere iurisdictionem in Clericos, imò illius esse penitus incapaces, cap. causam, de rescript. & c. sacerdotibus. 11. quæst. prima, & propterea cum sint inferiores Iudicibus Ecclesiasticis, c. denique 96. distinct. & clemen. ne Romani, de iureiur. nec posse, nec debere ecclesiasticos corrigere, aut eis inhibere. aut alia præcepta facere Abb in d. c. qualiter, & quando. num. 7. Vnde Domini non recesserunt à decisis in hac causa coram R. P. D. Blanchetto die 10. Aprilis proximè præteriti.

GIPTII.

Burgeñ Iurispatronatus. Lunæ 18. Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

Testes ratione incertitudinis loci examinis non probant.

SVMMARIVM.

Testium dicta ratione incertitudinis loci examinis redduntur nulla, num. 1.

Procurator non dicitur habere notitiam locorum, vbi testes examinari debent ex eo, quod in articulis sint specificatæ causæ super quibus examinari debent, nu. 2.

DECISIO CIV.

1 DVbitaui, an testes Abbatis de Cardenna essent valide examinati, ita vt ei dandum esset, vel ne, mandatum de manutenendo. Domini vtraque parte informante resoluerunt examen dd. testium esse nullum; & moti præcipuè fuerunt ex nullitate incertitudinis loci examinis, quæ pro parte Archiepiscopi deducitur. Nam remissoria ad examinandum testes per totam diœcesim Archiepiscopatus Burgēsis fui.

data

data cuidam Ioanni de Arce Notario, & vbi con uenirer in toto Archiepiſcopatu faceret hāc pro bationem,& ipſe in nonnullis Oppidis, & locis d. Archiepiſcopatus examinauit dictos teſtes abſq; eo, quod intimauerit Procuratori Archiepiſcopi, in quibus locis præcisè examen deberet fieri ad effectum, vt ipſe poſſet intereſſe iuramento teſtium,& dare interrogatoria, quo fit, vt examē ſit nullum,Caputaq.deciſ.179.par.3. Caſ.de Graſ. deciſ.45.num.10 de confeſs.

2 Nec dicatur Procuratorem Archiepiſcopi notitiam locorum, in quibus teſtes examinati fuerunt,habere potuiſſe ex eo,quod omnes cauſæ de quibus agitur ſunt ſpecificatæ in 6.art. pro Abbate dato, prout in ſententia anno 1516.quæ quidem ſpecificatio ad hunc effectum ſufficere videtur, vt voluerunt DD. coram Reuerendiſſimo Oriolenſi in vna Pampilonenſi Oblationum,& coram Reuerendiſs.Peruſino in alia Calaguritana Oblationum,& in Pampilonenſi Emolumentorum coram R. P. D. Orano de menſe Ianuarij 1586. quia non tenet conſequentia Procurator ex d. art. habuit notitiam articulorum, in quibus Abbas prætendit ius conferendi. ergo etiam ſciuit,vbi deberent examinari teſtes, maximè quia hodie lis tantum eſt ſuper illo beneficio de Catillo.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Turritana Tertiariæ. Lunæ 18. Decemb. 1595.

ARGVMENTVM.

Quæ in ſummarijs explicantur loco argumenti deſeruient.

SVMMARIVM.

Attentata non reuocantur ſtante conſenſu partis,num. 1.

Teſtes nulliter, & ſine iuriſdictione examinati conſenſum non probant, num. 1.

Conſenſus, qui elicitur ex facto non egreditur factum, numero 1.

Appellationi non dicitur renunciatum per dationem fideiuſſoris de ſoluendo iuxta formam ſententiæ,nu.1.

DECISIO CV.

1 FVit reſolutum conſtare de attentatis reſpectu exequutionis lite pendente factæ; Non obſtat conſenſus Abbatis ex quo prætenditur excludi attentata ad deciſ. Paleot. 18. & Cieſcen.2. vt lit.pend. quia ille conſenſus non probatur ex teſtibus,qui ſūt nulliter, & ſine iuriſdictione examinati; nec etiam probatur ex inſtrumento facto cum ſequeſtratore per receptionem reſidui penès ſequeſtratorem remanentis non approbato ex aduerſo,nam conſenſus,qui elicitur ex facto non egreditur ſimiliter factum,maximè ſtante proteſtatione prius per Abbatem facta, quod non intendebat recedere ab appellationibus interpoſitis, & alia facta ſub die 13 Martij,quæ inſeruiunt pro declaratione animi, & eſt ſimile de datione fideiuſſorum de ſoluendo iuxta formam ſententiæ per quam dationem non dicitur renunciatum appellationi, vt tradit Iacob. de S. Georgio in l.ſed et ſi ſuſceperit,num.4.de re iudic.& facit deciſ.Put 281.lib.2.& quę not.Modern.ad deciſ. Afflict.78.num. 8. Rota in cauſa Anconitana Computorum 13. Iunij 1567. coram bon.mem. Oradino

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ.

Bononien. Fideicommiſsi de S. Petro. Veneris 19. Ianuarij 1596.

ARGVMENTVM.

Ex ſummario elicies argumentum.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum repertum in folio volanti exiſtens in filzis,& habens in locis ſubſtantialibus, Additiones, Cancellationes, & Apoſtillas in margine à Notario non ſubſcriptas nihil probat,nu. 1. & 2.

DECISIO CVI.

1 FVit concluſum non probari ſtylum, vt debeat adhiberi fides inſtrumentis de anno 1567.deſcriptis in foliis volantibus exiſtentibus in filzis habentibus additiones, cancellationes, & apoſtillas in margine in locis ſubſtantialibus à Notario rogato non ſubſcriptas neque approbatas,de quibus poſſit etiam dubitari, An aliena manu ſcriptæ fuerint,vt eſt caſus, de quo quæritur.

2 Nam id eſt contra ius commune, quod apoſtillæ appoſitæ in margine debent eſſe ſubſcriptæ à Notario rogato,vt colligitur ex l.1. §.ideò, & ibi Bartol.de iis,quæ in teſtam.delent.ibi etiam Bald. num.2.verſ.quinto. Quòd eleganter etiam probatur ex l. diuus, §. idem ſenatus. ff. de falſ.& notat etiam Ioan. Andr. ad Speculat. in tit.de inſtrum. edit.§ oſtenſo.num.5.in fine, in addit. incip. dixit Bart.in l ſi vnus.num.3.Bald.num.1.& 2.in fin.Caſtrenſ. conſil. 131. circa finem, verſic.nec nocet, quod Natt.lib.2.& Ioan de Anan.conſil.28. circa princ.Corn.conſ.60.num.4.lib.4.Dec.conſil. 399. num. ... Decian conſil.100. nu 10. & 47.verſ non obſtat.lib.2.& conſ.91.nu. 29. & 39. non verſ.obſtat,lib.3.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMHPILII.

Dertuſenſis Iuris conferendi. Mercurij 24. Ianuarij 1596.

ARGVMENTVM

Notarius ex ſuis notis exemplum deſumere abſque ſolemnitate, an poſſit, & an etiam notarius ſucceſſor in officio poſſit publicare inſtrumenta ſui prædeceſſoris.

SVMMARIVM.

Notarius poteſt ex ſuis notis ſumere exemplum abſque alia ſolemnitate, nu. 1.

Succeſſor in officio abſque Iudicis authoritate poteſt exemplare inſtrumenta prædeceſſoris, nu. 2.

Notarius alterius Notarii ægrotantis inſtrumenta, an extrahere,& publicare poſſit,num. 3.

DECISIO CVII.

1 DOmini quantum ad inſtrumenta extracta ab eiſdem Notarijs,qui illa receperunt,non dubitabant de eorum fide, cum notiſſimum ſit Notarium

tarium posse ex suis notis sumere exemplum absque aliqua solemnitate, illudque dici originale, l. vnum cum ibi notatis, ff. de testamen. Bald. in l. publicati, num. 2. & Ias. ibi num. 4. C. eod. tit. Abb. in c. Albericus, num. 5 de testam. Rot. decis. 1. de fide * instrum. in nou. & Doct. communiter in auth. si quis in aliquo, vbi Alexã. num. 1. Dec. num. 15. & Cagn. nu. 65. C. de eden. cũ alijs per Couar. pract. quæst. c. 19. num. 3.

2 Quantum verò ad alia instrumenta extracta ab alijs Notarijs, dixerunt non esse in forma probanti, cum compulsatio patiatur notabiles defectus, quos licèt informantes pro Dertusensibus cuitare conentur, ex eo, quod iuxta decisionem Caputaq. 170. par. 1. extracta fuerunt per successores in officio, quos sæpius resolutum fuit absq; aliqua Iudicis authoritate posse exemplare instrumenta prædecessoris, Dec. post alios in d. auth. si quis in aliquo. num 26 Caputaq. decis. 69. tamen non probant, quod Petrus Piguert, & Gregorius Paret, qui extraxerunt instrumenta sint successores in officio illorum, qui de eis rogati fuerunt, quia licèt Petrus se nominet scribam Capituli, & quod teneat, & regit notas quondam Connotarij, & conscribæ de prædictis instrumentis rogati, & Gregorius dicat se vnum ex scribis Curię Episcopalis, ex hoc tamen non sequitur, quod sint successores in eorum officio, & habeãt facultatem extrahendi, & publicandi scripturas illorum Notariorum defunctorum absque iudicis authoritate.

3 Et tanto magis, quoad illa instrumenta publicata per Gregorium, non tanquam à successore, sed tanquam à Connotario propter impedimentum infirmitatis Notarij, quod in iure permissum non reperitur, nec etiam de stylo illarum partium, cũ Couar. pract. quæst. cap. 21. num. 3. allegatus loquatur de Regno Castellæ, & cum hoc, quod fiat expressa mentio de speciali commissione sibi facta per Notarium impeditum, iuxta not. per Barto. in l. quædam, §. 1. nu. 4. ff. de eden. Anchar. consil. 242. num. 2. quæ in hoc casu non adest.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana, seu Ispaleñ prætensæ Simoniæ. Mercurij 7. Februarij 1596.

ARGVMENTVM.

Simonia, coniecturis, & præsumptionibus probari potest, dummodo sint vehementes, & reum de crimine conuincentes, & dũmodo etiam sit probatus præcedens tractatus, & præcedens conuentio Simoniaca.

SVMMARIVM.

Simoniæ crimen atrocissimum est, maximè execrandum, numero 1.

Simonia cum occultè committatur, præsumptionibus, & coniecturis probatur, num 2.

Simonia non probatur coniecturis, nisi fuerint vehementes, & reum de crimine conuincentes, nu. 3.

Simonia non censetur probata concludenter, nisi etiam fuerit probatus præcedens tractatus, & conuentio, num. 4.

DECISIO CVIII.

1 De mandato Sanctissimi D. Nostri proposui in Rota, An esset probata Simonia, & causa ab omnibus Dominis diligentissimè discussa, prædictis minimè obstãtibus, quę copiosissimis, & doctissimis, tam per Fisci Aduocatũ in informationibus, quàm per nonnullos ex Reuerendiss. DD. meis in causæ propositione, rationibus, & auctoritatibus fuerunt in Rota allegata, & roborata maior pars Dominorũ censuit ad effectum, vt D. Varela tanquam Simoniæ reus possit condemnari d. Simoniam nõ esse probatam, Agitur enim de atrocissimo crimine, quo nullum reperitur in iure Pontificio, & extra, & à Sanctis Patribus magis execrandum iudicatum, cap. eos 1. q. 1. Vbi Ioan. de Turrecremat. c. per tuas de simon. cum alijs quos enumerat per duas columnas Tiber. Decian. tractat. crimin. part. 5. cap. 35. & Io. Bernard, Diaz. in sua pract. crim. canon. cap. 85. & ideò in illius odium plura ad illius probationem specialiter sunt statuta.

2 Inter cætera autem ex eo, quia occultè cõmitti consueuit, certum est, vt ex præsumptionibus, & cõiecturis probetur, cap. per tuas, cap. sicut, vbi Innoc. & Abb de Simon. c. 1. de testib. in 6. Avin. cons. 122. num. 7. Sarnen. in reg. triennal. quæst. 8. vers. sed tenuit Rota.

3 Coniecturæ autem debent esse vehementes, & reum de crimine conuincentes cap. euidentia, de accusat. Alex. de Neuo cons. 64. num. 2. Felyn. in cap. super his, num. 12. de accusat. Caputaq. decis. 202. per tot. lib. 1. & tenuit Rota coram S. D. N. in vna Firmana Cappellaniæ 10. Maij 1582. & posteà coram RR. PP. DD. Coadiutoribus in infrascriptis causis, coram D. Gyprio, in vna Britonorieñ Commendæ 17. Decembris 1588. coram D. Pamphilio in vna Imoleñ confidentiæ 24. Februarij 1592. coram D. Orano in vna Casentina confidẽtiæ 4. Februarij 1591. & coram D. Penia 14. Decẽbris 1592. in vna Calaguritana confidentiæ, & in vna Tulleñ Parochialis corã D. Decano 28. Maij 1593. & corã mè in vna Aqueñ Simoniæ 17. Maij eodem anno, & 19. Ianuarij 1594. & coram D. Lirta in vna causa Aretina confidentiæ 23. Ianuarij 1595. Et hanc sententiam sequuntur, Clar. in sua pract. crim. in verbo simonia, nu. 12. Foll. in pract. crim. c. 18. num. 2. Ignat. Lopez in eadem pract. c. 91. litera B, & cauetur Constitutione Pij V. num. 5. in Bullario, in § & vt simoniæ, vbi vult, quod reus sit conuictus.

4 Ad constituendum autem probationem concludentem, necessaria est probatio tractatus præcedentis, & pactionis, cap. artaldus. 8. quæst. 1. per tot, in c. quam pio, in verbo, postmodum, 1. quæst. 2. Doctores communiter in c. veniens, il 1. de testibus. Dec. cons. 118. nu. 4. Paris. cons. 30. num. 21. lib. 4. Alciat. cons. 2. nu. 20. lib. 1. Put. decis. 171. lib. 2. & Mohed. deci. 266. & fuit resolutum ferè in omnibus supradictis causis.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI

Romana prætensæ confidentiæ, seu simoniæ. Veneris 15. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Confidentia, quando dicatur probata ex eo, quod quis recipit beneficium

ex

ex resignatione, vt eiusdem fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat.

S V M M A R I V M.

Confidentia dicitur commissa, quando quis recipit beneficium ex resignatione, vt beneficij fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat, num. 1.

Declara, vt num. 2. vt videlicet procedat, quando à principio talis conuentio praecessit, secus si post assequutionem beneficij, quis sponte, aut ex aliqua causa iusta fructus aut eorum partem resignanti, aut alteri concedat, numero 2. & 3.

Beneficiatus de fructibus beneficij potest ad sui libitum disponere, & etiam illud resignanti subuenire, nu. 3.

DECISIO CIX.

1 CVm à fel. rec. Sixto Papa V. Reuerendiss. D. Fantinus Archiepiscopus Cusentinus de mense Maij anni 1585. obtinuisset renũciationem regiminis, & administrationis Archiepiscopatus admitti, & de illo D. Siluio Passerino prouideri accepto in recompensam Prioratu S. Gabrielis Cremonen. ac vna pensione sibi scutorum 1000. & altera 555. ad commodum D. Angeli sui Nepotis super fructibus, d. ecclesiæ reseruata, Accedit, quod post perfectam resignationem compertum est publico instrumento 1. mẽsis Iulij sequentis inter eos fuisse conuentum, quod fructus hinc inde dimissorum beneficiorum, quilibet de anno 1588. suos faceret, datis ad eum finẽ mandatis procuræ, quorum effectu subsequuto, quia Magnificus D. Procurator Fisci prętendebat in resignatione huiusmodi, vitium Simoniæ, vel confidentiæ interuenisse, factumque locum extrauaganti sanctæ memoriæ Pij Papæ V. super cõfidentijs in qua inter certos casus hic constituitur, quando quis recipit beneficium ex resignatione, vt eiusdem fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat, hinc sumpta occasione causa contra eundem D. Fantinum coram iudice confidentiarum introducta, & illius coniunctim cum eodem Fisco cognitione mihi delegata iuxta inueteratum statuti Tribunalis Rotæ institutũ dubitaui, stantibus hinc inde deductis, An constaret de infrascripta renunciatione crimen simoniæ, vel confidentiæ fuisse commissum.

2 Pro huius resolutionis dilucidatione fuit animaduersum, quod cum dicta extrauagans duas partes habeat, quarum prima duos casus cõtinet, ex quorum altero confidentiæ crimen inducitur, alia coniecturas complectitur, quibus concurrentibus confidentia commissa conuincitur, neque ex verbis illius, neque ex mente per cõcessionem factam resignanti fructuum, vel eorum partis recepti beneficij, aut etiam solutionem pensionis argui posse simpliciter commissam fuisse simoniam, vel cõfidentiam, sed ita demum, si receptio beneficij facta sit ea intentione, vt hæc fiant: nam si postquam beneficium fuerit aliquis assequutus sponte, aut ex aliqua causa iusta, fructus, aut eorũ partem resignanti, aut alteri concedat, non committit simoniam, vel confidentiam, cap. arialdus, ibi antequam eligeretur 8. quæst. 3. glos. cap. quoniam pro. in verbo, postmodum, 1. quæst. 2. Ioan. Andr. Abb. Felyn. & Dec. in cap. veniens, il 1. de de test. Abb. in cap. cum in nu. 24. de constit. Dec. consil. 118. num. 4. Paris. consil. 30. num. 21. lib. 4. Natt. consil. 299. num. 11. Sarnen. ad reg. de trienn. quæstio. 12. versic. secundo principaliter, Put. decis. 171. num. 9. lib. 2. Mohed. decis. 166. incip. permutatio.

3 Et aliàs dicendo sequeretur absurdum, quod beneficiatus, de fructibus beneficij non possit liberè disponere, quod est contra glos. cap praesenti, in verbo, non obstante, de offic. ordin. in 6. Imol. in c. aurum de donat. & c. fi. de pecul. cler. & quod nec etiam posset resignanti ex fructibus beneficij resignati subuenire, quod est contra charitatem.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana pecuniaria. Veneris 15. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Mercator habens in suo banco pecunias alicuius, qui posteà decoxit, ante decoctionem detectam debitoris, potest cuicunque creditori instanti de ordine debitoris soluere, etiam in præiudicium anteriorum creditorum.

S V M M A R I V M.

Cedula Banchbaria ad hoc, vt probet in præiudicium tertij, An sit necesse, quod habeat requisita, de quibus in l. scripturas. C. qui potior in pign. habeant. nu 1.

Cedulæ banchariæ veritas probari potest per testes, qui fuerunt præsentes, & ex libro rationis bancharia, nu. 1.

Decocto debitore ante decoctionem creditor, qui procurauit sibi solutionem fieri de suo credito, non potest ab alijs anterioribus creditoribus molestari, nu 2. & 3.

Mercator habens in suo bancho pecunias alicuius, qui posteà decoxit, ante decoctionem detectam debitoris potest cuicunque creditori instanti de ordine debitoris soluere etiam in præiudicium anteriorum creditorum, num. 3. & 4. vbi declaratur.

DECISIO CX.

1 DVbium fuit distinctum in duas difficultates, quarum prima fuit, An constet de veritate cedulæ, secunda difficultas fuit, An ista cedula cum obligatione Camerali potuerit fieri à Bõsio in præiudicium aliorum Creditorũ. Quantum ad primam visa est Dominis res clara ad fauorem D. Ioan. Baptistæ, quod constet de veritate cedulæ, quia licet non concurrant requisita, l. scripturas, C qui pot. in pign. hab. quæ sunt necessaria ad effectum probationis in præiudicium creditorum, vel alterius tertij, vt fuit resolutum in causa Aquẽ. Simoniæ 10. Decembris 1593. coram R. P. D. Blanchetto, & in causa Comen. Iurispatronatus 6. Martij de anno præterito coram me; Tamen veritas probatur ex testibus, qui fuerunt præsentes ex libro rationis banchariæ, & ex literis dicti Io Baptistæ, ideò non habet locum dispositio, d. l. scripturas, Bald. consil. 198. num. 5. lib. 1. Caputaq. decis. 112. lib. 3. & fuit resolutum in causa Romana Pecuniaria 3. Decembris 1593. coram R. P. D. Pamphilio.

2 Quantum ad secundam, Domini resoluerunt, quod ista cedula cum obligatione Camerali potuit fieri à Bonsio etiam, quod prędiudicet alijs creditoribus, potissimum fundamentum istius resolutionis fuit, quia quando fuit facta ista cedula, ratio bancharia manebat incolumis suo antiquo statu, & decoctio, quæ illinc ad duos menses fuit

sequuta

sequuta ignorabatur, ideò potuit Bōfius, qui erat complementarius, & habebat amplissimum mandatum facere cedulam cum obligatione Camera li, licèt præiudicet alijs creditoribus, qui non instabant pro consequutione sui crediti, gloss. in l. 2. in ver. si proponat. ff. de his, quæ in fraud. cred. & sicut si ista summa fuisset soluta d. Io. Baptistæ solutio nō posset retractari ab alijs creditoribus, quia ratio bancha ia soluebat omnibus, & ipsi non instabāt pro consequutione sui crediti, Afflict. decis. 190. Paris. consi 69. lib. 4. Paleott. decis. 195. vel si ista summa fuisset tunc depositata, quando fuit facta cedula, Bonfius potuisset cedulam facere cum obligatione Cameraii, & præiudicare alijs creditoribus eam non habentibus, ita pariter stante veritate crediti d. Io Baptistæ, & sufficienti facultate Bonfi, & quod ratio banchariæ erat soluendo Domini non viderunt rationem diuersitatis propter quam non potuerit eam facere, quamuis præiudicet alijs creditoribus, quibus sine difficultate tūc fuisset solutum, si fecissent instantiam pro consequutione sui crediti.

3 Nec placuit Dominis, quod non poterat fieri solutio d. Io. Baptistæ in præiudicium aliorum creditorum, quia latens erat decoctio rationis banchariæ, ideò alijs creditoribus non potest imputari negligentia, vt dicit Ang. in l. pupill. sub num. 8. istud dictum non habet fundamentum, cum non possit imputari aliqua culpa, neque creditori, qui suum creditum consequutus est, neque debitori, qui tenebatur soluere, quando tempore prædictæ solutionis erat soluendo.

4 Non obstat, quod Bonfius sciebat decoctionē, & ideò non potuit gratificare, quia ista scientia non probatur concludenter, cum non constet, ex bilancium fuerit factum ante cedulam istam, & licet ipse deponat, quod Io. Baptista erat creditor, quia ipse vti minister sciebat omnia negotia, tamen ex scientia negociorum non infertur necessario ad scientiam decoctionis, quæ à principalibus solet teneri occulta, prætereà etiam si Bonfius habuisset istam scientiam status rationis banchariæ; Tamen in Vrbe communiter ignorabatur, & sufficit ad istum effectum, quod non probetur scientia Io. Baptistę, quia non probata sciētia, cessat in eo animus nocendi alijs creditoribus, & cessāte isto animo potuit meliorem facere suam conditionem l. 1. in princ. & ibi Angel. & Cuma. & l. qui autem. §. hoc edictum. ff. de his, quæ in fraud. cred.

5 Non obstat tex. in l. pupillus, quia procedit, quā do est facta extorsio per modos illicitos, Paul. q. 446. sub nu. 3. lib. 1. Ideò non applicatur, &c.

RATTÆ.

Senensis matrimonij. Veneris 17. Maij 1596.

ARGVMENTVM.

De matrimonij dissolutione propter coeundi impotentiam.

SVMMARIVM.

Vxor tenetur cohabitare cum viro, eique matrimonialia obsequia præstare. num. 1.

Impotentia coeundi non resultat ex impedimento aperitionis, num. 2.

Impotentia coeundi, non statim dissoluit matrimonium, sed debent coniuges per triennium cohabitare, & experiri. An impedimentum sit perpetuum, num. 2.

Marito asserenti carnaliter cognouisse suam vxorem credendum est, quamuis vxor contradicat. nu. 2.

DECISIO CXI.

1 Domini altero tantum informante censuerunt, sententiam Vicarij Archiepiscopi Senensis esse confirmādam: nam cum sit contractum matrimonium inter Adrianum de Iulianis, & Flauiam de Guidarellis iure optimo declarauit eam esse cogendam ad cohabitandum cum viro, & obsequia matrimonialia ei præstanda, c. eum literas, & ibi Abb num. 7 de restit spol. c. 1. de sponsal. Innoc. in c. ex parte, num. 4 Host. ē. num. 11 Anton. de Butr. num. 31. de restitut spol. Raph. Cuman in consil. 1. num. 1. & seq Couar. in epit. lib. 4. decret. 2. par c. 7. in prin. quicunq; enim matrimonium contrahit dicitur quodam modo propriam personam alienare, quia non habet amplius sui corporis potestatem, cap. non debet, de consang. & Affin. Abb. in c. a. num. 21. vers. & puto, de restit. in integr.

2 Non obstat impedimentum aperitionis, quòd à Flauia vxore ei obijcitur, quia etiam si id verum sit, non tamen inducit frigiditatem, vel impotentiam, præterea quamuis maritus nō possit cognoscere mulierem, non propterea statim dissoluitur matrimonium, sed debent coniuges cohabitare per triennium, & interim dare operam, & experiri, An impedimentum sit perpetuum, iuxta c. laudabilem de frigid. & malefic. & sæpius fuit resolutum in Rota, & maximè coram R. P. D. meo Blanchetto in Bononien separationis. Hoc amplius in casu proposito ipse Adrianus asserit se d. Flauiam vxorem suam carnaliter cognouisse, cuius assertioni credendum est, quamuis ipsa contradicat, c. continebatur desponl. impub. c. si quis acceperit 33. q. 1. Innoc. in c. ex parte, nu 4. in fi Io. Andr. nu. 9. Ant. de Butr. num. 35. vers quandocunq; probatur. de restit. spol. Abb. in c. 1. num. 3. de eland. de sponf. Ex his ergò conclusum fuit dictam sententiam esse confirmandam.

PENIÆ.

Romana hæreditatis de Anguillaria. Veneris 21. Iunij 1596.

ARGVMENTVM.

Simulatio, & fraus, quando arguatur in contractu donationis ob metum reuerentialem filij propter præsentiam patris, & illius preces, & quomodo isto casu consideretur metus reuerētialis.

SVMMARIVM.

Simulatio, & fraus nunquam præsumitur nisi doceatur de causa simulationis, num 1.

Commissio ad non expressa non extenditur cum sit stricti iuris, num. 2.

Metus reuerentialis inducitur ex importunis precibus patris ad excludendum coniunctum, & inualidandum actum. numero 3.

Metus reuerentialis ex precibus nō inducitur nisi illæ fuerint tales, quales sufficiant ad metum incutiendum. nu. 4.

Persuasio nimia coactioni æquiparatur, num. 5. Vbi quod hoc procedit in minore non autem maiore.

DECISIO CXII.

VTraque parte informante, Propositi causam super eisdem, & DD. steterunt in decisis sub die 12. Ianuarii proximè præteriti, ex eisdem rationibus quibus tunc decisio fuit stabilita; Quia donatio fuerat fauore agnationis & valde verisimilis, ex eo quod Virginius, qui nullos susceperat filios, rationabiliter fuerat motus ad donandum fratribus, per quos familia cõseruaretur, quæ omnia, quia in alia decisione latè deducta fuerunt, non fuerunt modo repetita in hac propositione, in qua laboratum potissimũ fuit in respondendo argumentis deductis per informantes pro Illustrissima D Emilia Vrsina.

1 Et primum ad illud, quod Donatio fuisset simulata, vt colligebatur ex duplici protestatione facta à Virginio respondebatur, fraudem, & simulationem nunquam præsumi, nisi doceatur da cã simulandi, Craueit. cons. 145, num. 2. Anchar. cons. 217, num. 2. Bart. cons. 65, incip. factum tale. nu. 9. Alex. cons. 111. incip. viso superiori themate, nu 1. lib. 3. Rot. decis. 1. nu. 2. de donat. in nou, & fuit dictum coram me in Romana de Grandis 11. Octobris 1591. In hac vero facti specie potius affuisse verisimilẽ causã donandi ob pdictas rationes, quam fraudulenter agendi, & simulãdi.

Quantum ad secundum, de metu reuerentiali, quo prætendebatur inductus Virginius ad donandum, quo cessante non fuisset donaturus, dicebatur nullum probari sufficientem metum, qui consensum ad donandum necessarium excluderet; Neque ex iteratis protestationibus metum potuisse deduci, quoniam protestationes illas potius fecerat Virginius, vt vxori placeret, & ei morem gereret, quam vt coactè se donauisse doceret, vt ex dictis ipsius compertum fuerat.

2 Sed neque ex eo ostendebatur Virginium inuitè, & coactè donasse, quod statim post obitũ Patris ipse commiserat causam nullitatis, seu rescissionis donationis; quia ex serie commissionis apparebat nullam fieri de donatione mentionem. Et cum regulariter commissio ad non expressa non extendatur cũ sit stricti iuris, glos. in c, 1. & in c. dispendia, & in c. statutũ. de rescript. lib. 6. Absurdũ enim videbatur ex obscura, incertaq; cõmissionis narratiua certam concludi volũtatẽ, & præsertim ad inducendũ contractus nullitatẽ.

3 Ad illud, quo maxime vtebantur informantes pro Illustrissima D. Emilia de præsentia patris, in actu donationis, & de importunis illius precibus probatis per testes, quæ sufficiunt ad inducendũ metum reuerentialem exclusiuum consensus requisiti ad validitatem donationis, Socin. consil, 263. num. 2. & seq. qui testatur de communi.

4 Respondebatur præsentiam Patris fuisse requisitam ex dispositione Vrbis statutaria, ex qua nõ poterat propterea metus argui, Sicut neque ex precibus, aut iussu Patris; Tum quia preces non fuerunt tales, vt ex eis probaretur sufficiens metus inductus, vt latè deductum fuerat in decisione; Tum quia donatio non respiciebat commodum Patris, vt contigerat in casu de quo fuerat Soc. consultus.

5 Ad Curtium iuniorem cons. 141. num. 18. lib. 2, asserentem nimiam persuasionẽ coactioni æquari. Respondebatur Curtium loqui de minori, secus autem esse de maiori, qualis erat Virginius, qui trigesimum ætatis annum excesserat, qui ob id, non erat huius coactionis, & impressionis violẽtæ capax, Socin. iun. cons. 47. nu. 31. & 32. lib. 3, Roderic. Soarez alleg. 24. iuxta finem.

Postremò prætensio læsionis non vitiabat donationem, quia non concurrebat metus, vt latè deductum, & probatum fuerat in decisione.

G I P T I I.

Casalensis seu Nullius Præpositura. Mercurij 8, Ianuarij 1597.

ARGVMENTVM.

Causa beneficialis non criminaliter, sed ciuiliter intentata dicitur, quando non agitur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, sed solum ad excipiendũ contra inhabilem ad beneficium.

SVMMARIVM.

Causa beneficialis potest etiam ciuiliter tractari etiam quod agatur de inhabilitate propter homicidium, num. 1.

Causa dicitur ciuilis, & non criminalis, quando non agitur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, num. 2.

Causa dicitur ciuilis, & non criminalis, etiam quod accusator se inscripserit ad pœnam talionis, quando non agitur ad priuationem beneficij, sed solum ad remouendum aliquem tanquam inhabilem, num. 3.

DECISIO CXIII.

1 DVbitatum fuit An hæc causa esset beneficialis, & mixta, & An Illustrissimus Cardinalis ageret ciuiliter, & die Lunæ 9. Iunij præteriti resolutum fuit esse beneficialem, ꝑpterea cum super alijs partibus dubij ageretur, Domini circa vltimam partem censuerunt agi ciuiliter, quoniam licet Dominus Cardinalis prętendat D. Octauianum aduersarium ob homicidium in personam eius nouercæ commissum esse inhabilem ad obtinendam præposituram, de qua nihil agitur, nihilominus hinc non sequitur, quod non posset agi ciuiliter, text. est in c. super his. in fine. vers. licet enim, & ibi Abb. num. 4. Felyn. num 2. post Aret. num. 11. & 12. qui optimè declarat. de accus.

2 Præsertim cum non agatur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, sed solum ad præposituram ad hoc, vt prius vacaret per obitum, vnde fit vt actio intentata iudicetur ciuilis, & nõ criminalis c. per tuas. in fine. de sim. Frider. de sen. cons. 23. num. 2. vers. quando agitur. de comm. Socin. iun. cons. 99. num. 26. lib. 2. Clar. post alios in pract. criminal. quæst. 1, vers. quintus est actus, cum alijs ab informantibus citatis.

3 Nec ad rem pertinet, quod Illustrissimus Cardinalis coactus fuerit accusare, & se in forma iuris inscribere quoniam huiusmodi accusatio, & inscriptio de iure canonico requiritur d. cap. super his, & ita in praxi seruari testatur, Præpos. in cap. final. §. libellorum. num. 23. quæst. 8. fit ad alium finem, & effectum, & non ad hoc, vt accusator non possit agere ciuiliter, vt clarè colligitur in iuribus supra citatis, & in istis terminis voluerunt Domini in vna Hispalensi Beneficij 13. Februarij 1581. apud bon. mem. Episcopum Lauretanum. An verò dicta causa sit mixta erit particulariter videndum.

PE.

PENIÆ.

Virdunensis, repetitionis fructuum. Lunæ 20. Ianuarij 1597.

ARGVMENTVM.

Acta integrè per appellantem ad iudicem appellationis transportari debet, aliàs processus erit nullus, & de clausula, quam & quas coniunctim, seu diuisim cum incidentibus, & emergentibus in commissione apposita.

SVMMARIVM.

Appellans integra acta ad iudicem appellationis transferre debet, aliàs iudex iurisdictione carere censetur, nu. 1.

Actorum imperfectio ex quibus dignoscatur, num. 2.

Enunciatiua contra enunciantem probat d. nu. 2.

Clausula, quam, & quas, cum incidentibus, & emergentibus coniunctim, vel diuisim, in commissione apposita, quomodo sit intelligenda, num. 3.

Processus annullatio propter non integram transportationem actorum, non facit censeri nulla instrumenta in eo producta, d. num. 3.

DECISIO CXIV.

1 ROta vtraq; parte informante cēsuit, cum instrumentis, & iuribus hactenus per Capitulum Virdunensē productis nō potuisse in causa procedi ad vlteriora, cōtra Decanum super repetitione fructuum, & pecuniarum eidē Decano vigore sententiæ à Cardinale Lotharingia latæ, solutarum, quia processus non erat integer, & tamen notum est, appellantem ad Iudicem appellationis integra acta transferre oportere, Concil. Triden. sess. 24. c. 20. §. præterea, aliàs enim Iudex legitima iurisdictione carere censetur, vt fuit resolutum in causa Valentina de Campanar, mēse Ianuarij 1580. coram D. Cardinali Blanchetto tunc Rotæ Auditore, & coram me, in causa Compostellana Parochialis 21. Maij 1590.

2 Imperfectionem vero processus apertè suadebant acta continentia sententiam Capituli Virdunensis, contra Decanum latam die 29. Maij 1593, in qua enunciabantur, quædam acta coram Capitulo pro expeditione causæ gesta: Nempè comparitio, & petitio facta die 16. Martij 1593. item responsio cum omnibus conclusionibus, & alijs iuribus, & actis die penultima mēsis Martij, & prima die sequentis mensis Aprilis gestis, quę tamen non reperiebantur in processu. Cùm enim ista essent enunciatiua capituli ad effectum, de quo agebatur: sufficientem probationem faciebāt, quia enunciatiua contra enunciantem probant, l. optimam, C. de contrahen. stipul. Put. decis. 243. num. 2. lib. 1. Gozad. cons. 99. num. 6. Rota decis. 1. de fide instrum. in antiq.

3 Neque Capitulo suffragabatur commissio causæ contra Decanum, cum clausulis, quam, & quas, & incidenti, emergenti, & coniunctim, vel diuisim, quasi propterea potuisset in causa procedi, tanquam in prima instantia, omisso articulo appellationis: nam cum fuisset commissa causa appellationis, clausula; quam & quas, intelligenda etiam erat super præmissis, & ita integraliter erāt transportanda acta. Cæterùm quamuis Rota censuerit processum productum fuisse imperfectum, non tamen censuit omnia instrumenta, seu iura producta in eo contenta, fide carere, quam puta ut adhibendam iuris habentibus solemnitates requisitas.

PENIÆ.

Tullen. Monasterij Sancti Mansueti. Die Veneris 18. Aprilis 1597.

ARGVMENTVM.

Confessio dubia ad fauorem confitentis interpretari debet, & quid si sit qualificata, quid si implicata, & per verba enūciatiua, & alia ad materiam, vbi etiam tractatur, an Clericus, seu Prelatus malè redditibus Ecclesiæ vtens sit beneficio priuandus, & quid isto casu importet dilapidatio, & quando bona Ecclesiæ censeantur dilapidata.

SVMMARIVM.

Confessio in dubio intelligenda est ad fauorem confitentis, vt excusetur à delicto, num. 1.

Confessio accipi debet cum suis qualitatibus, d. nu. 1.

Confessio implicata, & per verba enunciatiua, & cum qualitatibus in dubio non trahi debet ad delictum nu. 2.

Confessio, quæ non est clara, & euidens, non est sufficiens ad effectum priuationis, num. 3.

Confessio facta cum qualitate eo magis attendenda est, quando contra illam qualitatem non adest aliqua probatio, nec iuris præsumptio, quæ illi obstet, num. 4.

Dilapidatio contra administratorem, seu Abbatem manifestè probari debet, & actus dilapidationis in specie ostendi, num. 5.

Dilapidatio intelligitur respectu bonorum Ecclesiæ, non autē respectu fructuum, num. 6.

Beneficiati vita durante æquiparantur vsufructuariis, & redituum Ecclesiæ dominium acquirunt, & de illis disponere possunt, num. 6.

Beneficiati malè redditibus Ecclesiæ vtentes, & in vsus prauos conuertentes pro qualitate prauæ dispensationis grauiter peccant, non tamen incidunt in pœnam priuationis beneficiorum, num. 6.

Prælati, & Clerici sęculares in dispensatione redditunm Ecclesiæ habent pinguius ius, quam regulares, dicto numer. 6. in fine.

DECISIO CXV.

1 ACcusatores Dñi Abbatis Nicolai Vsusmaris præter concubinatum, & non promotionem ad sacros ordines, opponebant etiam dilapidationem bonorum, tum quia vendiderat quædam bona immobilia Abbatiæ, tū quia redditus, & prouētus Ecclesiæ in vsus prophanos, & illicitos conuerterat, alendo scilicet, concubinam, & spurios, ex ea susceptos.

1 Et propterea dato dubio, an constaret de opposita dilapidatione, qua esset ipso iure priuatus, vel saltem per sententiam veniret Abbatia priuādus; Vna tantum parte informante, quia agentes pro accusatoribus forrassis, vel bono iure, vel probationibus destituti informare recusarunt, Rota negatiuè respondit: nam dilapidario non probatur, nisi èx quadam Abbatis confessione facta in

causa criminali die 13. Februarij 1596. in quarto constituto, vbi cum dixisset se ex fructibus remanentibus Abbatiæ emisse, quædam bona immobilia nomine eiusdem Abbatiæ, nempè addidit se etiam dicta bona emisse ex pretio quorundam bonorum eiusdem Abbatię, nempè cuiusdã domus, quæ minabatur ruinam, & aliarum rerum inutilium, cum enim non dixisset se alienasse sinę solemnitatibus à iure requisitis, non erat sufficiẽs probatio dilapidationis ad effectum priuationis ex tali confessione desumpta, cum in dubio intelligenda foret ad fauorem confitentis, vt excusaretur à dilapidatione, Mohed. decis. 2. de restit. spoliat. Alex. consil. 183. num. 5. versic. nec obstat. lib. 5. glos. in c. cum dilecti. in verb. dilapidatione, de accus. & proptereà accipi deberet cum suis qualitatibus, l. Aurelius, §. quæsiit. ff. de liber. legat. quæ propterea in hac facti specie dilapidationem excludebat, quia confitens dilapidationem bonorũ addiderat se ex pretio inde redacto emisse immobilia pro eadem Abbatia.

2 Rursus illa confessio potius videbatur implicita per verba enunciatiua, quam explicita, quæ cõfitentem conuinceret; vnde cum esset cum suis qualitatibus accipienda, Soc. iun. cons. 134. num. 68. lib. 3. Alex. cons. 37. lib. 1. & cons. 171. num. 15. lib. 6. non erat in dubio trahẽda ad delictum, l. merito. ff. pro soc.

3 Ad hoc, quod non esset clara, & euidens, non esset sufficiens ad effectum priuationis, quamuis ciuiliter ageretur, glos. in c. veniens. il 1. vbi Abb. num. 4. & Dec. num. 8. de testib. cum alijs allegatis in decisione in hac eadem causa facta die 27. Ianuarij præsentis anni.

4 Eo etiam nomine in hanc sententiam itum est, quia contra qualitatem ab Abbate expressam nõ aderat aliqua probatio, nec iuris præsumptio, quæ non prohibet res inutiles, & ruinosas Ecclesię, seruatis tamen seruandis distrahi.

5 Denique cum confessio non esset clara, intelligenda potius erat de alienatione licita, & cum solemnitatibus, quàm de alienatione illicita, & prohibita, c. cũ stoic, de reg. iur. S. Thom. 2. 2. art. 4. quæstio. 6. & præsertim in causa dilapidationis, vbi oportet dilapidationem manifestè probari, Ioan. Andr. in c. monachi. nu. 12. & Butr. nu. 9. & ibidem Card. in fi. de stat. monach. & actum dilapidationis in specie ostendere, Bertrand. cons. 112. nu. 3. vol. 3. Alex. cons. 72. nu. 9. lib. 1.

6 Sed neque respectu fructuum malè dispensatorum dilapidatio probatur, quia præterquã quod in hac materia propriè loquendo dilapidatio intelligitur respectu bonorum Ecclesiæ, non autem respectu fructuum, cum beneficiati, vita durante æquiparentur vsufructuarijs, & redditũm Ecclesiæ dominium acquirant, & de illis disponere possunt. Et quamuis si malè redditibus vtantur, & in vsus prauos conuertant pro qualitate prauę dispẽsationis grauiter peccant, non tamen propterea incidunt in pœnam priuationis beneficiorum, quod magis locum habet in Prælatis, & Clericis secularibus, qui in dispensatione redditũum Ecclesiasticorum pinguius ius, quam regulares habere dicũtur, vt not. scribẽtes, in c. monachi, de stat. monach. vbi Abb. nu. 6. & ibid. Card. in fi. & glo. in c. per tuas in fi. verb. leuiorib. & Butr. num. 10. de simon. Sarmien. in tract. de redd. eccl. p. 4. c. 1. nu. 8.

Rursus hanc dilapidationem respectu fructuũ non probabant alias adducta super concubinatu, quia ille non fuit probatus, neq; liber extractus à libris Abbatiæ, qui licet fuisset legitimè extractus non tamen consequebatur, inde probat dictam dilapidationem, quamuis enim probaretur Monasterium, & Abbatem habere tot redditus, non tamen concludebatur omnes dilapidari, & malè dispẽsari, immo ex impensis contrapositis, & oneribus apparebat non remansisse, tam grandem fructuum quantitatem penès Abbatem, quę facilè admitteret dilapidationem.

Et propterea cõclusum, nec fuisse ipso iure priuatum, nec venire priuandum, &c.

PENIÆ.

Veneta Illegitimitatis. Veneris 2. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio in dubio præsumitur integrè facta, præsertim, quando vtraq; pars institit pro sententia, acta autem facta coram iudice incompetenti transportanda non sunt.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio in dubio facta præsumitur integra, num. 1. Vbi præsertim, quando ambæ partes fecerunt instantiam pro sententia.

Acta facta coram iudice incompetenti transportanda non sunt, num. 2.

DECISIO CXVI.

1 ROtã vtraq; parte informante censuit constitisse de integra transportatione actorum, ac iurium ad Curiam Episcopalem Taruisinam, quia præterquam, quod in dubio præsumitur integra trãsportatio actorum, & processus integer, nisi contrarium ostendatur, vt Rotæ seruat stylus, & tenuit in vna Calaguritana de Nathaia die 13. Ianuarij 1595. corã R. P. D. meo Corduba, & in alia Piẽrina Cappellæ die 7. Iunij 1596. coram R. P. D meo Litta in hac facti specię præter istã presumptionẽ concurrebat petitio vtriusque partis coram Vicario Taruisino, de cuius sententiæ validitate agebatur in statutis, & prætensis ab eo, vt sententiam proferret, cũ iam omnes scripturæ hincindè fuissent productæ, & in forma authentica exhibitæ. Hæc enim confessio demonstrabat omnia acta ad causam decidendam spectantia fuisse producta.

2 Sed illud in primis constituerunt, non debuisse Alphonsum trãsportare processus factos coram Iudicibus laicis, pertinentes ad causam legitimitatis, cum ista cognitio non pertineat ad illorum iurisdictionẽ. Et propterea fuit ordinatum, vt omissis istis cautelis, & subterfugijs videretur de bono iure in negocio principali super legitimatione Alphonsi.

LITTÆ.

Romana Pecuniaria. Lunæ 23. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Notarius officij Dominus, an, & quando teneatur pro substituto delinquẽte in officio, seu circa officium, vel colore officij.

SVMMARIVM.

Notarius officij dominus tenetur pro substituto delinquente in officio, seu circa officium, vel colore officij, numero 1.

Præsumptio iuris stat pro publico instrumento, nu. 2.

Exactio, an, & quando adscribi debeat officio notariatus, seu facto proprio creditoris, de cuius mandato exigitur, num. 3.

Solutio debiti communis, seu alterius fieri potest animo repetendi partem ad illum spectantem, & valet, nu. 4.

Notarius extendens instrumentum in protocollo non tenetur notulam conseruare, nu. 5.

Falsitatis suspicio cessat ex extensione instrumenti aliena manu, si notarius sit solitus sic illa extendere, nu. 6.

Præsumptiones hominis non sufficiunt ad condemnandum aliquem ex facto tertij, nec ad tollendam fidem instrumento, sed iuris, & à iure approbatæ requiruntur, d. nu. 5.

DECISIO CXVII.

1 FVit resolutum D. Bonetto non competere regressum contra D. Catalonum respectu solutionis, de qua agitur. Nã licèt Notarius officij Dominus teneatur pro substituto delinquente in officio, seu circa officium, vel colore officij, vt per Bart. in l. 1. § familiæ. ff. de publ. cum alijs deductis in illa Romana releuationis indemnitatis 9 Ianuarij 1581. coram R. P. D. Seraphino attamen in hac causa non probatur Quintilianum Cataloni substitutũ respectu societatis 200 aliàs per ipsum rogatæ ad fauorem Olimpiæ de Mercadantibus, & per Bonettum debitorem d. mulieri postmodum solutæ aliquo modo deliquisse circa rogitum ipsius instrumenti, quod propterea Notarij officium respicit, stante, quod reuera constat tunc temporis Olimpiam dedisse scuta 200. ad societatem, illamque per Nummularium in dictam causam fuisse solutam.

2 Viterius constat ordinem officialis super cuius officio imposita fuit d. societas etiã 200. & quod plus est ex depositione testis inducti per ipsummet Bonettum, & qui præsens fuit stipulationi instrumenti, constat Bonettum perquisiuisse dictũ officialem eiusque partem pro obligatione 200. quodque tunc obligatio per eos facta fuit ex quibus omnibus maximè simul iunctis apparet de veritate dicti instrumenti, & rogitus, pro quo etiam stat omnis præsumptio, secundum Bald. in c. 1. § si instrumentũ, tit. de nat. feud. in vsib. feud. & in c. illud. circa fin. de præsumption. quem sequitur Ias. cons. 124. col. 1. lib. 1.

3 Nec obstare dixerunt Domini, quod Quintilianus existens in carceribus declarauit instante Bonetto ex ducentis habitis ab Olimpia de Mercadantibus, centum in suos vsus conuertisse, quia cũ aliàs censum habuerit ipse Bonettus per manum illius, hocq; non negetur, sequitur idcirco verum fuisse ipsam societatem fuisse 200. prout cãtat instrumentum, & non minoris summæ. Nec ex eo, quod Quintilianus d. scuta 100. retinuit, potest dici deliquisse in officio, aut circa officium notarij ad effectum, vt illa refundere teneatur Catalonus vti Dominus officij, cum non sint notarij à publico deputatis, eorumque substitutorum officium circa illud non versetur, vt contrahentium pecunias exigant, sed tantum vt publicum testimoniũ faciant de ijs, quæ coram ipsis geruntur, & de quibus ipsi rogantur à contrahentibus, quod non potest dici in casu nostro, quod ex eo conuincitur, quod Notarius, seu substitutus Notarij ex sola stipulatione deductas pecunias exigere à debitore ipso in fauorem creditoris, nisi concurrente mandato, aut ordine eiusdem creditoris, prout hoc in casu factum fuisse constat, quo fit, vt iure merito talis exactio adscribi non debeat officio notariatus; sed facto proprio creditoris de cuius mandato exactio ipsa facta fuit, ad text. in l. ita autem. § gessisse. ff. de admin. tut. & in l. item eorum. § 1. qd cuiusque vniuers. nom.

4 Neque potest in casu Bonettus iuuari prætensa amissione primi ordinis, & subscriptione secundi maioris summæ, cum verisimile non sit, quod si primus ordo, & prima confessio officialis erat scut. 100. voluerit secundum, seu secundam firmare de summa 200 ad tex. in l. cum de indebito. ff. de probat. cum vulg. sicut non obstare dixerũt, quod Quintilianus soluerit fructus d. societatis pro duobus semestribus Olimpiæ, cum potius ex tali solutione validitas, & effectuatio d. instrumẽti, quam falsitas illius præsumatur, maximè cum nemo præsumatur velle iactare suum, & de iure non sit prohibitum debitum alterius, seu commune cum alio persoluere animo repetendi partem ad illum spectantem, ad textum in l. soluendo. ff. de neg. gest. in l. 1. § pen. in fi. ff. de exerc. act. & in l. solutionem, ff. de solut.

5 Et ad illud de non exhibitione Brohardetti fuit responsum, quod data extensione instrumenti in protocollo non est obligatus Notarius notulam conseruare, Paris. cons. 28. nu. 21. & seq. lib. 2. quod sequuta est Rota in illa Bononiensi nullitatis legitimitatis 27. Ianuarij 1580. coram Dom. Robusterio.

6 Nec ex eo, quod d. extensio fuerit facta aliena manu, elici potest suspicio falsitatis stante stylo d. Notarij extendendi instrumenta per se recepta manu aliena, ad not. per Boss. tit. de fals. nu. 6. sicut nec ex eo, quod fuerit condemnatus ad triremes, cum non vt falsarius fuerit cõdemnatus, sed alia de causa, & cum præsumptiones hominis, quales in summa esse videntur omnes deductæ per informantes pro Bonetto, non sufficiant ad condemnãdum aliquem ex facto tertij, nec ad tollendam fidem instrumenti, sed iuris, & à iure approbatæ requirãtur, vt per Gabr. de crimin. conclus. 6. ideò pro Catalono contra Bonettum, vt supra resolutum fuit.

ORANI.

Bononiẽ Bonorum. Die Veneris 27. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Statutum Bononiẽ volens omnes contractus intra annum ante decoctiones factas præsumi in fraudem creditorũ celebratos non compræhẽdit casum, quando apparet per aliàs probationes de bona fide, & sine fraude factos esse.

SVMMARIVM.

Iudicis arbitrium à iure regulari debet, nu. 1. in fine.

Probationes, quæ constant ex facie instrumenti sunt magis priuilegiatæ, quàm aliæ probationes ab extra, nu. 2.

Simulatio non præsumitur, vbi causa simulandi non adest, & quod pro simulatione adsint coniecturæ, nu. 2.

Fideiussor in contractu, nullo adhuc tenetur, nisi contractus

declaratur nullus propter defectum formæ, seu defectum materiæ, num. 3.

Fideiussio in contractu nullo, cui ius resistat, nulla est, & non subsistit declara, vt nu. 4.

DECISIO CXVIII.

1 CÆsar, & frater de Ocellis Mercatores Bononien. sub fideiussione D. Francisci Pasqualini, plurimũ æris alieni cõtraxerunt, cu ius indemnitati consultum volentes omnia bona sua stabilia cum accessione obligationis D. Vincentij Bologuetti, vti principalis debitoris pro pretio conuento in ipsum titulo venditionis transtulerũt pacto adiecto, quod ex huiusmodi pretio creditoribus, pro quibus fideiusserat satisfieret; Verum quoniam postea intra paucos dies contigit Ocellos foro cedere, creditores ad Iudicem, & Consules fori Mercatorum Bononię recursum habuerunt, à quibus in vim Statuti dicti fori cap. 72. obtinuerunt per sententiam declarari venditionem fuisse fictitiam, & simulatam, commissa mihi autem in gradu appellationis causa dedi dubium An Statutum in hoc casu intraret, & sic An Dominus Vincentius obligatus esset creditoribus soluere, Domini in contumaciam creditorum, & Vincentij quoad primã eius partẽ tenuerunt Statutum non intrare, quia illud simpliciter non annullat omnes alienationes per mercatores ante annum decoctionis factas, sed eas dumtaxat, quæ fuerunt factæ in fraudem creditorum. Vnde etiam quod subiungat alio in contrarium non apparente tales alienationes pręsumi fraudulentas, nihilominus, quando ex iusta, & rationabili causa sunt factæ arbitrio iudicum illarum distinctionẽ remittit, quod cum regulari debeat à iure l. fideicommissa § quamquam, & ibi glos. in ... b. arbitr. de leg. 3. Menoch. de arbitr. iudic. q. 6...

2 Merito si iusta causa adsit declarari eas oporter, à dolo, & fraude, & in consequentiam à præsumptione introducta per statutum immunes, & hoc tanto magis quod statutum non prohibet iustam causam ab alienantibus, & acquirẽtibus per extrinsecas probationes ostendi ideo nihilo minus per eas, quæ ex ipsius instrumenti venire iustificantur, cum sint magis priuilegiatæ, & probant Bald. in l. etiam nouum. C. de execut. re iud. exuberans vero bona fides in hoc contractu apparet. Primò, quia victum fuit pretium conuentum, postea quam aliqui creditorum pro viliori pretio dicta bona sibi adiudicari obtinuerunt. Secundò, quia venditio fuit facta ad fauorem creditorum in instrumẽto nominatorum, quibus integrum pretium solui debebat, per quod anterioribus creditoribus, quatenus, aliqui extitissent, nullum præiudicium inferebatur, cum vitra super bona ... apothecæ saluum eis remanerer si haberẽt etiam fideiussorem ad solutionem sui crediti præstandum obligatum. Tertio, quia stantibus præmissis, nulla hic ad fuit causa simulãdi, sine qua etiam quod concurrant pro ea coniecturæ, cessat omnis simulatio, & fuit resolutum corã R. P. D. nco Pena in vna Romana donationis de Grandis.

3 Quo vero ad secundam partem dubii, Domini concludebant præsupposita nullitate alienationis, non propterea resolui obligationẽ Vincentij fideiussoris, quia nullitas cum respiciat tantummodo alienationem non habet prodesse venditori, nec in consequens fideiussori, qui venditionis obligationi personaliter potuit accedere, maximè, quod quando contractui nullo fideiussor accedit eius obligatio non corruit, nisi cõtractus nullus declaretur propter defectum formæ, seu propter defectum materiæ Ang. in l. cum lex. nu. 1. ff. de fideiussor. defectus autem solius materiæ hic non potest considerari, ex quo bona stabilia vendita D. Francisco intra annum decoctionis, fuerant statuto interdicta, & facit ad propositum, Castr. in d. l. cum lex num. 2. vers. aliquando, vbi quãdo alienatio est prohibita fauore alterius, quam alienantis, qui est casus præsens, quo prohibitio alienationis per statutum facta fuit fauore creditorum, quod respicit præiudicium alienantis non attenditur multo minus fideiussoris, qui eius obligationi accessit.

4 Non obstat quod quãdo contractus est nullus, quia ius ei resistit omnes obligationes sunt nullæ l. cum principalis de reg. iur. quia istud procedit, quando principalis actus est nullus de iure communi, secus si de iure speciali, nam tunc licet principalis contractus non valeat, omnes tamen obligationes, & fideiussiones sustinentur l. ei si is, & ibi glos. Bald. & alij. C. de pred. minor. Grat. cons. 42. num. 20. & seqq. lib. 1. Gabr. de claus. conclus. 10. num. 16.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Parmensis Status. Lunæ 11. Decembris 1597.

ARGVMENTVM.

Testibus asserentibus se corruptos, & falsum dixisse non probatur subornatio, quæ plenè, & cõcludenter pbari debet.

SVMMARIVM.

Res iudicata pro veritate habetur, num. 1.

Testium falsitas, & subornatio concludenter probanda est, num. 2.

Testibus dicentibus se corruptos, & falsum dixisse non creditur etiam quod se excusent aliquo modo, num. 2.

Processus nullitatem, qui allegat eam probare debet, nu. 5.

DECISIO CXIX.

1 FVit dubitatum, An exceptio subornationis Testium obstet DD. Pallauicinis, & ex pluribus rationibus DD. censuerunt non obstare, Prima est, quia cum Pallauicini fuerit accusati coram Consilio Placentino ad instantiam Comitis Ludouici anno 1546. factis hincinde probationibus, sequuta est absolutio ad fauorem Pallauicinorum, cum condemnatione D. Ludouici in expensas, & testes condemnati in pœnam fustigationis, quæ sententia cum transierit in rem iudicatam pro veritate habetur. Gabr. de sentẽt. concl. 4. nu. 14.

2 Secundò, quia prætẽsa subornatio, vti materia criminis, & odiosa est concludẽter probanda; vt fuit resolutum in causa Vlixbonen. corã bon. memor. Cotta 20 Februarij 1573. & per alios Testes, quam per eos qui dicũt se fuisse corruptos, c. sicut nobis, vbi Doct. de testib. Fel. in l. cum in tua, nu. 7. de rest. Ruyn. cons. 146. num. 34. lib. 5. late Cephal. cons. 233. lib. 2. Nã ex eo, quod dicũt se corruptos, dixisse falsũ ostẽdunt se esse periuros, & falsarios ideoq; eis non credit, c. testimoniũ, de testib. Rui. cons. 147. nu. 5. lib. 5. Rol. cons. 16. nu. 7. Verall. decis. 73. lib. 1. in manuscript. Vbi dicit hoc procedere etiã si testes afferãt excusationes, & ita affirmat

nat fuisse tentum in hac causa Parmen. Status 12. Iunij 1551. coram Puteo, vnde cum Rangoni desumant suas probationes ex dictis illorum testiũ, illæ non sunt attendendæ, sed reijciendæ.

3 Tertiò, fuit consideratum, depositionem eorũ de anno 1536. in qua dixerunt se fuisse inductos ad testificandum falsum à Comite Ludouico esse coadiuuatam per alios testes, nempè presbyteri Baptistę de Ferrariis, testis pro parte Rangoni examinati, & aliorum, qui fuerunt ponderati in alia decisione in hac causa coram me facta deponentium nonnullos ex istis testibus eis dixisse non reperiri confessorem, qui eos absoluere vellet propter falsum testimonium per eos dictum, & hæc fuit causa cur Pallauicini porrexerint contra dictos testes querelam hic in curia antequam seque retur prætensa subornatio in loco Varani, quæ à Rangonibus prætenditur, & hoc multum eneruat suspicionem illam, quæ ex detentione testium in Castro Varani deducitur. Nam si non præcesserat subornatio ante hoc tempus, vtiq; non fuerunt subornati, tunc; cũ de hac re cõquerebatur, cum Baptista Ferrario, & aliis, nec verũ videtur, quod dicitur, fuisse testes priuata authoritate retentos in Castro Varani, quia contrarium probatur ex depositione Marei de Opicis, & Montanoni, & ex literis Senatoris Vrbis.

4 Quartò, concurrunt coniecturæ, quia post sententiam latam Placentiæ contra Ioannem de Vibertis, & Bernardum Montaninum, ex quorum confessione, & ratificatione sequuta anno 1575. Comes Ludouicus tacuit per plures annos, & anno 1544. coram Cardinali Parisio, fecit instãtiam pro remissoria ad effectum examinandi alios testes, qui nihil probarunt, & fuerunt per Dominos antiquos reiecti, vt ex decisione Capuτaq apparet, vnde tunc confugerunt Rangoni ad aliam exceptionem, quod non constaret de contractu matrimonij inter Bernardum, & Catherinã, quod prius nunquam per eos reperitur deductum in cõtrouersiam.

5 Non obstat, quod dicitur, processum factum de anno 1536. fuisse nullum, & sine citatione, & nõ fuisse adhibitam diligentiam, neque facta debita interrogatoria in testium examine, & omnia gesta, absente, & ignorante Comite Ludouico, quia de hac assertione constare non potest. cum non reperiantur acta illius iudicij, & qui dicit processum esse nullum, vel defectiuum, illum debet exhibere integrum, vt pluries fuit in Rota resolutum, quod maximè in hoc casu est dicẽdum cum causa per triennium, & vltra agitata fuerit in partibus, vnde non potest prætendi eius ignorãtia, & idem casus annis elapsis cõtigit in Rota, cum pro parte Rangon negaretur in examine facto coram bon. mem. Dario interuenisse citationem partis, & tamen posteà repertis actis constitit de contrario, vt fuit decisum 10. Decembris 1593.

6 Non obstat, quod Sigismundus declinauerit forum vti laicus, quia hoc non obstante lata fuit indefinitè sententia ad fauorem Pallauicinorum, & condemnatus Ludouicus in expensis, quod factũ non fuisset, si aliqui tantum fuissent absoluendi, & si non constitisset per alios fuisse factam subornationem; tunc enim non erat condemnandus Ludouicus in expensis. Quantum ad dictum Capiranei Ioannis Antonij non fuit habita ratio, cum sit vnicus, & multæ contra eum militent exceptiones, de quibus in alia decisione vltimò coram me facta. Et ex his conclusum cessare omnia è cõtrario considerata, & Pallauicinis non obstare exceptionem subornationis.

ILL.^MI D. CARD.^LIS SERAPHINI.

Romana Pecuniaria. 1597.

ARGVMENTVM.

Dispositio, l. scripturas, C. qui pot. in pign. hab. non habet locũ, vbi cũ priuata scriptura cõcurrunt coniecturæ, & indicia fraudis suspicionem excludentia.

SVMMARIVM.

Dispositio, l. scripturas, C. qui pot. in pign. hab. tota in fraudis suspicione fundatur, num. 1.

Dispositio d. l. scripturas cessat quotiescumq; fraudis suspicio tollitur ex certis præsumptionibus, & fraudis exclusio in priuata scriptura probatur per adminicula, nu. 1.

Scriptura priuata fraudis suspicio excluditur, quando vnus testis de visu affirmat eam confectam, die, & anno, de quo in ea, num. 2.

Testes deponentes de veritate numerationis de tempore in scriptura expresso faciunt cessare dicta fraudis suspicionem, num. 2.

Registratio scripturæ in libro cedularum suspicionem prædictam tollit, num. 2.

Fides illius, qui cedulam scripsit eiusque manus recognita multum scripturam adiuuat, num. 2.

Præsumptio fraudis non cadit verisimiliter, vbi constat de vero debito, num. 3.

Fraus ad scribentis commodum, quando non cadit præsumitur pro scriptura, num. 3.

Qualitas personæ, quæ sit à suspicione fraudis aliena scripturæ fidem irrogat, num. 4.

DECISIO CXX.

1 FVit resolutum super Prælatione Reuerendiss. D. Portici Creditoris DD. de Gottardis, & Ceulis vigore priuatę apocæ, & quorundam aliorum creditorum posteriorum, sed habentium instrumenta publica, quorum vigore prætendunt esse præferendos ex dispositione, l. scripturas, C. qui pot. in pign. hab. Et licet simile dubium fuerit alias propositum coram R. P. Domeo Blanchetto, & resolutum in fauorem Reuerendissimi D. mei Porticij Tamen fuit iterum per me propositum, An esset standum, vel recedendum à resolutis, & causa bis proposita Domini resoluerunt standum esse in resolutis: Etenim cum tota materia, d. l. scripturas fundata sit in fraudis suspicione, nè sit in mero arbitrio solius debitoris per scripturam priuatam à se post longum tẽpus cõfectam sub die confectionis iuris prioris creditoris tollere; vt per Tiraquel qui latè materiam hanc tractat. de retract. conuent. §. 1. gloss. 7. num. 48. & benè per Decian. cons. 11. nu. 142. lib. 1. Quoties hæc suspicio tollitur ex aliquibus veris, & certis probationibus, vtique eius dispositio cessat, & præfertur. Creditor anterior, qui innititur priuatæ scripturæ, vt benè deducit idem Tiraquell. nu. 45. & seq. ex auth. Bald. cons. 198. ad intelligentiã lib. 1. immo ad huiusmodi probationem admittuntur etiam adminicula, vt per eundem, num. 59. & Decian. vbi supra.

2 Argumenta verò, quibus moti fuerunt ad habẽdam fidem huic scripturæ in præiudicium creditorum hæc potissimum fuerunt. Primò, quod adest vnus testis de visu, qui affirmat hãc cedulã cõfectam die, & anno, de quo in eã Secundo, adsunt

duo testes deponentes de veritate numerationis, de tempore in cedula expresso, qui rem reddunt valdè verisimilem, cum appareat de crediti veritate, neque hoc vnquam fuit à partibus in dubiũ refricatum Tertiò; adest registratio cedulæ in libro cedularum eo ordine, vt tollat suspicionem.

Nam & si in eodem libro adsint aliqua spatia in albis; tamen nullum adest adeò insigne, vt in eo posset tota cedula commodè describi, & valdè coadiunatur ex alia cedula post hanc registrata, quæ cum esset priori loco registranda reperit diem præcedentem sub his verbis, sino alli 10. quę indicant fuisse per incuriam postpositam. Quartò adest fides illius, qui cedulam scripsit, eiusque manus recognita.

3 Quintò, concurrunt partitæ libri rationis, quæ cum cedula concordant, quæ difficilè est fuisse ibi descriptas, repetita die in fauorem creditorũ maximè cum præsumptio fraudis non cadat verisimiliter, vbi constat de vero debito, & fraus non cadit ad commodum scribentis.

4 Vltimò considerata fuit qualitas personæ, quæ talis est, vt sit valdè ab omni suspicione huius simulationis aliena, & ideo fuit cõclusum esse huic cedulæ habendam fidem, sed pro maiori cautela admittendum Dominum Porticum ad iuramentum in supplementum, cum hic de credito nõ sit quæstio, quod est indubitatum, sed tantum de hypotheca, quæ in dicta cedula nominatim est constituta, & sic solius prælationis est contentio. Et ita conclusum, &c.

L I T T Æ.

Placentina Parochialis. Lunæ 16. Ianuarij. 1598.

A R G V M E N T V M.

Falsitas plenè, & concludenter non autẽ semiplenè probanda est.

S V M M A R I V M.

Falsitas plenè, & concludenter probanda est, nec propterea sufficit semiplena probatio, num. 1.

Falsitas excluditur data possibili veritate in contrarium, numero 2.

Delictum vt excludatur omnis interpretatio facienda est, nu. 2. in fine.

D E C I S I O   C X X I.

1 Contra Petrum Oliuam informantem fuit capta resolutio, scilicet, gratiam illius nõ iustificari, signanter in eo, quod Bartholomæus Petaies falsitatem commiserit in supplicatione gratiæ sibi cõcessæ de hac Parochiali; nam cum supplicatio originalis d. gratiæ non exhibeatur, non potest cum veritate dici apparere de falsitate commissa circa illam per regulam, quod nõ entis nullæ sunt qualitates, & maximè, quia hoc in casu plenè, & concludenter est probanda ipsa falsitas, nec semiplena probatio sufficit stante, quòd super ea pręcipuè fundatur gratia Petri, vt aliàs in simili fuit tentum in vna Marsicana Beneficij 10. Iunij 1577. coram nunc S D N. quæ est diuers. 268. part. 1. & in vna Casalẽsis Pręposituræ 21. Aprilis 1597. coram bon. mem. Gypsio.

2 Nec refert, quod ex diligentiis factis ad instantiam D. Petri in libris registri supplicationum de mandato Rotæ constet nõ reperiri aliquam supplicationem signatam pro Bartholomæo cum data, quæ conueniat datæ literarum expeditarum ad fauorem illius. Siquidem, quia ex hoc non potest per necesse inferri ad falsitatem narratam, cum possit esse, quod expeditores literarum errauerint in appositione datæ, & non quod Bartholomæus ipse aliquam falsitatem cõmiserit circa datam supplicationis originalis, super qua literæ expeditæ fuerunt, ad tex. in l. non hoc. C. vnde cogn. maximè, quia in dubio fieri debet interpretatio, per quã delictum excluditur, & simul odiosa impetratio, qualis est ista Petri, ad tex. in l. merito, ff. pro socio, iuncta reg. odia. de reg. iur. lib. 6.

L I T T Æ.

Meten. Monasterij. Lunæ 16. Februarij 1598.

A R G V M E N T V M.

Testes examinati extra locum deputatum, & sine interrogatorijs, an & quando probent.

S V M M A R I V M.

Testes examinati extra locum deputatum non probant, nu. 1. Declara nisi causa fuerit commissa cum clausula arbitrio Rotæ, num. 2. & num. 3.

Clausula arbitrio Rotæ dat facultatem seruandi æquitatem relaxatáque iuris rigorem. num. 2.

Testes, si fuerint examinati cum interrogatorijs partis probãt etiam, quod alias sint nulliter examinati ex defectu iurisdictionis, declara vt num. 3.

Testes examinati sine interrogatorijs probant stante consensu procuratoris, nu. 3. in fine.

D E C I S I O   C X X I I.

1 Domini tenuerũt adhibendam esse fidem testibus examinatis in hac causa cum interrogatorijs, & etiã examinatis sine interrogatorijs, de cõsensu tamen procuratoris partis aduersæ, ea moti ratione, quia licet de rigore iuris testibus examinatis extra locum deputatum, nulla sit fides adhibenda, c. statutum. §. in nullo. de rescript. in 6. Rot. decis. 30. de rescript. in nouis.

2 Non tamen intrat conclusio hoc in casu, stante commissione cum clausula, arbitrio Rotæ, per quam censetur relaxatus rigor iuris, de quo supra, & data facultas seruandi æquitatem, Cresc. decis. 287. aliàs 4. de testib.

3 Vnde cum de ęquitate, quando testes sunt examinati cum interrogatorijs, semper eis soleat adhiberi fides, siue nullitas examinis sit ex defectu iurisdictionis, dummodo non totalis, vt hic, stante examine extra locum, Put. decis. 301. lib. 3. siue ex defectu citationis, vt per Ant. Aug. in epit. de testib. num. 18. Ideò non mirum, si Rota censuit testibus supradictis extra locum deputatum receptis adhibendam esse fidem, quoad examinatos cum interrogatorijs, intrant supradictæ decisiones, & prout stante finali commissione, fuit tentum in vna Legionẽ. Canonicatus die 15. Martij 1588. coram R. P. D. Seraphino, & in vna Spoletana Sancta Crucis die 6. Februarij 1576. coram Blãcherto: quo verò ad examinatos sine interrogatorijs, stante consensu procuratoris partis aduersæ, idem videtur dicẽdum per regulam, quod volenti non fiat iniuria.

PE-

PEREGRINO.

Conchen. Pensionis. Veneris 6. Martij 1598.

Argumentum huius decisionis habes supra in eadem causa coram Penia, Lunę 24. Octobris 1594.

SVMMARIVM.

Pœna imposita à Sacris Canonibus filijs hereticorum comprehendunt natos ante, & post patris delictum, num. 1.

Filij hereticorum, qui in articulo mortis heresim committunt puniuntur, d. num. 1.

Filij hæreticorum puniuntur, vt filij quod æquè conuenit natis, & nascituris, num. 2. vbi quod hoc procedit indistinctè in crimine lesæ maiestatis humanæ.

Tex. in c. iam itaque 1. quæst. 4. debet intelligi respectu pœnæ spiritualis, d. num. 2.

Concilium Toletanum in c. 1. mandat restitui ex benignitate ad pristinos honores filios hereticorum natos post paternũ delictum d. num. 3. vbi tamen quod contraria opinio est verior, & communior.

Constitutio Federici Imperatoris lata contra hereticos fautores eorum ipsorumque filios, & nepotes, priuando eos beneficijs, honoribus, & dignitatibus, licet defectu potestatis ad beneficia Ecclesiastica non extendatur, tamen cũ fuerit canonizata per Constitutionem Pontificiam dicitur effecta Pontificia, num. 4.

Filij schismaticorum, vti heretici ex dispositione textus in c. 2. de schismat. in 6. indistinctè beneficijs Ecclesiasticis obtentis & obtinendis indigni redduntur, num. 5.

Hereticorum pœnæ ad schismaticos etiam extenduntur, dicto num. 5.

Constitutio Nicolai Tertij contra hereticos quare non possit dici antiquata, & consuetudine abrogata, num. 6.

Filius committentis crimen lesæ maiestatis in Principem sæcularem beneficijs non priuatur, num. 7.

Heretici, & eorum filij respectu pœnarum temporalium, & quæ non sunt corporis afflictiuæ parificantur, & quod est dispositum in vno censetur in alio dispositum, num. 8.

Inhabilitatus ad obtinenda beneficia, ab eo priuatur obtentis, et quomodo hæc regula procedat, d. num. 8.

Filij hereticorum sunt perpetuò infames infamia iuris, nu. 9.

Filij hereticorum sunt ipso iure priuati vel saltem veniunt priuandi, etiam beneficijs obtentis, d. num. 9.

Rota licet non soleat attendere aliorum tribunalium sententias, nisi visis actis, & constito de bono iure, hoc tamen non seruat in sententijs latis ab inquisitoribus hæreticæ prauitatis, num. 10.

Filij hereticorum priuati beneficijs, censentur etiam priuati pensionibus, num. 11.

Verbum; quocumque, importat omnimodam generalitatem, d. num. 11.

Pensio venit appellatione bonorum, num. 12.

Sententia lata contra patrem hereticum in contumaciam non præiudicat filijs, nu. 13. vbi quod hoc non procedit post annalem contumaciam, quo casu talis contumax æquiparatur pertinaci, & habetur pro heretico, vel si sententia contra contumacem, non propter contumaciam fuerit lata, sed quod plenè fuit latum delictum.

Filij hereticorum quod puniantur ob delictum patris est in æquitate canonica fundatum, num. 14.

Pœnales iuris constitutiones fauore fidei extendi debent nec potest ab illis recedi, d. num. 14.

DECISIO CXXIII.

FVerunt reseruatæ duæ pensiones à fel. rec. Gregorio XIII. Gundisaluo Perez tunc in tertio, vel circa suæ ætatis anno constituto, vt succedentibus annis commodiùs se substentare posset. Vna trium millium ducatorum super Archidiaconatu de Alarcon Ecclesiæ Conchen. altera medietatis fructuum super vno ex Canonicatibus, & præbendis eiusdem Ecclesiæ soluendæ in loco beneuiso Antonio Patri tunc Catholici Hispaniarũ Regi à secretis, & vbi ipse voluerit durante minori ætate filij, cum primum fuisset Clericali charactere insignitus, Verum quia Antonius fuerat per sententiam diffinitiuam declaratus hæreticus, ac hæreticorum fautor, eiusq; imago publicè combusta postquam in ipsius personã qui è manibus Curię se exemerat, & vt dicitur ad hæreticos, & hostes fidei, & Reipublicæ Christianæ se contulerat, sententia exequi nõ potuisset, fuit dubitatum An dictæ pensiones ipsi Gundisaluo amplius deberentur.

Et re maturè discussa de expresso ordine S. D. N. Papæ præcipuè quia vna tantum pars informabat Domini vnanimiter negatiuam fuerunt amplexi.

Dixerunt namque communem illam esse cõclusionem, ac magis de iure veram quod pœnæ impositæ à Sacris Canonibus filijs hæreticorum, comprehendunt natos ante, & post patris delictum.

1 Hanc enim probare dicebant tex. in c. statutũ. de hæret. in 6. ibi qui tales esse, vel tales decessisse probentur, ponderando verbum, esse, per quod ad hoc vt filij hæreticorũ puniantur satis sit probare, quod tunc parentes ipsorum essent hæretici.

Ad hoc etiam adducebant tex. in c. filij codẽ titulo, & lib. vbi filios hæreticorum qui in articulo mortis hæresim commiserunt, puniri sancitũ fuit; quod non potest intelligi nisi de iam natis, necnon & tex. in c. vt inquisitionis eodem tit. & lib. vbi à pœnis eximuntur tantum filij, qui reuelarunt delictum occultum patris, itaut præsupponatur iam natos, qui non reuelauerint, pœnas hæreticis statutas non effugere.

Et quidem cum hæc pœna filijs imponatur, nõ ex eo, quod ipsi prouenerint ex radice infecta, & sanguine improbato, quandoquidem crimen sit merè spirituale non trahens originem, vel commercium à carne; non intrat distinctio An sint nati ante, vel post delictum patris, vt tollens obiectum, considerat Claudius, qui latè ad partes hanc quæstionem disputat in l. si quis id quod. num. 19. ff. de iurisd. omn. iud. & alij multi authores practici per informantes allegati.

2 Hæreticorum enim filij puniuntur, vt filij, quod æquè conuenit natis, & nascituris, Zabar. in c. ex quibusdam. extra de pœnis, vers. quæro An filij, & hoc vt parẽtes ipsi in filiorum pœnam acrius puniantur, & affligantur iuxta l. illi quidem. in fi. ff. quod met. caus. c. afferte. de præsumpt. cum pater magis terreatur videns posse affligi filios, quã seipsum, vt cõsiderat Hostiens. in c. vergentis. in final. verb. de hæret. & ibidem Io. Andr. in vers. progeniẽ, & singulariter. glos. in extrauag. Ioann. 22 §. filij eius. in vers. quomodolibet. de pœn. quæ quidem ratio magis militat in natis, quàm in nascituris; quia fortasse hæretici post delictum, filios non suscipient, & maior est pœna, & dolor videre infamatum filium iam adultum, & fortè in dignitate constitutũ, quàm minorem, & forstasse infantem, qui nihil adhuc cognoscit, Vltra quod iam nati faciliùs, quã nascituri possint imitari patris actiones, quas vident, quę fuit ratio pręcipua, propter quam filios in hoc puniri, ob parentum delicta fuerit sancitum.

Quod

Quod etiam indistinctè fuisse statutum per leges ciuiles in crimine læsæ maiestatis humanæ ex l. quisquis C. ad l. Iul. maiest. vbi communiter scribentes voluerunt, vt animaduertit Claud. loco supra citato. & Gigas tract. de crim. læsæ maiest. quæst. 5. vnde multò magis id seruandum erit in crimine læsæ maiestatis diuinæ, vt in terminis argumentatur Innocentius Tertius in c. vergentis de hæret.

Cui firmæ conclusioni non obstare visum fuit tex. in c. iam itaque 1. quæst. 4. desumptum ex dicto Sancti Augustini; tum quia S. Augustini dictũ debet intelligi respectu pœnæ spiritualis, dum adducit illud Domini per Ezechielem, Anima quæ peccauerit ipsa morietur; vt bene ex eiusdẽ Sancti Augustini dictis declaratur in c. si habes. 24. quæst. 3. tum etiam, quia crescente hæreticorum corruptela ad illorum audaciam reprimendam, qui vix vllis pœnis resipiscunt augendæ erant pene, vt innuit Summus Pontifex ind. c. vergentis. in princ. de heret. vbi atque alibi ad hereticorum filios pene extenduntur.

Et ad Concilium Toletanum cap. 2. dum mandat restitui ex benignitate ad pristinos honores filios hereticorum natos post paternum delictum si eorum parentes resipuerint, vltra quod illud Concilium non est generale; fuit dictum necessariò non inferri, natos ante delictum dicta benignitate non egere cum per Concilium fuerit prouisum in eo casu tantũ, vti magis dubitabili arg. l. fin C. qui etat. se excus. lib. 10.

Prout cessare quoque fuit consideratum illud alterum, quod ab impugnantibus hanc opinionẽ deducebatur, nempè hoc non reperiri iure cautum, cum immo contrarium veriùs sit, cum ex iuribus supra deductis hoc necessariò inferatur vt tenuit Io. Andr. in c. vt commissi. num. 7 de heret. in 6. Gemin ibidem sub nu. 4. vers. & per eundem modum Hẽric. Boich. in c. vergentis. num. 3. de heret. Couar. variar. resol. lib. 2. c. 8. nu. 5. & illi omnes quos ipse cumulat.

3 Non tamen DD. approbarunt illius, ac aliorum, sententiam qui hanc sequuti sunt sententiam dũ voluerũt, vt hæreticorum filij licet inhabiles reddantur ex delicto patris ad obtinenda beneficia, non priuentur tamen obtentis ante delictum: iñ immo contrarium magis de iure verum, & communiter receptum existimarunt idq; præcipuè probari ex tex. in cap. vt commissi de hæret. in 6. dum enumerando Pontifex facultates Inquisitoribus hæreticæ prauitatis concessas, illę vti præcipuę ab ipso dinumeratur, videlicet priuandi, ac priuatos nuntiandi hæreticos, hæreticorũ fautores, ac illorum filios, & nepotes, & hoc in executionem Constitutionum Innocentij, Alexandri, & Clementis illius prædecessorum, si enim huiusmodi pœnæ hæreticorum filijs possunt ab Inquisitoribus imponi vtiq; aut id iam fuisse cautum, aut postquam à potestatem habente tales pœnas constituendi id exprimitur, de nouo statui necessario est presupponendum.

4 Sed verè dicebant hoc fuisse antea Statutum ab Innocẽtio IIII. in ipsius Cõstitutione quæ est octaua in ordine inter suas Cõstitutiones in vers. cæterum, quæ habetur in Bullario tomo 1. fol. 9. ad quem se refert Bonifacius in d. c. vt commissi, dum canonizat Friderici constitutionem latam contra hæreticos, & hæreticorum fautores, ipsorumq; filios, & nepotes, priuando eos omnibus beneficiis, honoribus, & dignitatibus, quæ quidẽ constitutio licet ex defectu potestatis ad beneficia Ecclesiastica non extenderetur, ad illa tamẽ extendi est dicen dum postquam Pontificis constitutio dicitur effecta per ipsius approbationem. l. 1. §. sed nec. C de veter. iur. enucl. cap. ad apostol. de praebend. in 6.

Et certè satis foret absurdum, vt hæreticorum filij priuarentur beneficiis, honoribus, ac dignitatibus ex benignitate, ac largitate Imperatoris prouenientibus, non quidem, quia particulariter eorum parentes in ipsum Principem machinauerint, sed quia in Deum peccauerint, illius Catholicam Ecclesiam scindendo ex permissu verò Põtificum, ad quos ex iniuncto officio præcipuè spectat in huiusmodi scelestes homines, ac illorum progeniem animaduertere bonis Ecclesiasticis quę dicuntur patrimonium Christi potirentur, ac forsan luxuriarẽtur nil mirum igitur si pro absoluto presupponitur in constitutione Alexandri IV. quę est decima in ordine inter suas Constitutiones in fine vers. frequenter. in d. Bullario t. to. fol. 19. relata in d. c. vt commissi, quod etiam beneficijs Ecclesiasticis sint priuandi hereticorũ filij, dum explicando quomodo se gerere debeãt herericę prauitatis Inquisitores, siquando eis ab Apostolica sede committitur, vt in hereticos, & hereticorum filios animaduertant, illos priuãdo beneficijs Ecclesiasticis, honoribus, ac dignitatibus, quod frequenter accidere dixit Pontifex, qđ quidem non esset, si tales pœnę contra eos à iure non fuissent statutę, vt scilicet id exequantur, dũmodo tunc tales reperti fuerint, nec etiam in ijs quos emendatos constiterit.

5 Prout etiam hoc pro absoluto presupponitur à Pontifice, in c. 1. de schismat. in 6. Vbi cũ schismatici, & eorum filij, vti heretici veniant puniendi; eos indistinctè beneficijs omnibus Ecclesiasticis obtentis, & obtinẽdis indignos reddit, & propterea ex hoc cessat obiectio, quod ille sit casus specialis, nam licet fuerit particularis prouisio penę, tamen in dicto casu iniunctę presupponunt omnibus hereticis communes dum schismaticis, vti hereticis infliguntur, itaut si qua extensio ibi fiat, ea est vt hæreticorum pœnæ ad schismaticos etiam extendantur, quod animaduertit etiã Bero. in cap. item cum quis, sub num. 44. in fin. de restit. spol.

6 Sed hoc clarius disponitur in Constitutione Nicolai III. in fine quæ est secunda in ordine inter suas relatas in Bullario, dicto to. 1. fol. 30 ibi nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficijs acquisitis, volẽtes, vt tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam in posterũ admittantur, qua Constitutio non potest dici antiquata, & contrarium de consuetudine seruari, tũ quia per Constitutionem Pauli IIII. quæ est in ordine 4a inter suas Constitutiones in Bullario dicto tomo 1. fol. 630. renouãtur omnes antiquæ Summorum Pontificum Constitutiones latæ cõtra hæreticos, & hæreticorum fautores, eorumq; filios, tum etiam quia non multò ante à Paulo III. in eius extrauaganti 20. in ordine inter suas codẽ Bullario tom 1. fol. 385. & nouissimis temporibus ab alijs Summis Pontificibus contra Hæreticorũ, & criminis læsæ Maiestatis reorum filios id seruatum videmus: tum denique quia Sacrorum Canonum insignes interpretes hoc iuri consonum sæpe fuisse iudicatum, attestantur Io. Andr. in d. c. vt commissi. nu. 2. Io. Monach. ibidem, ante nu. 1. vers. sexto. Gemin. num. 4. Franc. in cap. fœlicis, num. 5. de pœn. in 6. hoc etiam videtur sensisse. Anan. in c. vergentis, sub nu. 12. de hæret. & ibidem Henrich. Boic. sub num. 3. vers. si de beneficijs Ecclesiasticis, Præpos. in cap. satis peruersum. num. 4. 56 dist. Bero. in cap. cum quis, num. 43. de restit. spol. Imol. in l. insulam, num. 2. vers. & adde.

stio.

ff.solut.matrim. Ale ad Bart.in l.quisquis litera L. C. ad l. Iul. maiest. Rom. singul. 693. Restaur. de imp.quæst.118 num. 13. & idem videtur voluisse Director. inquis.q. 114. Lup. de Palacios Rubios de retent.reg.Nauar.p.5 §.7. vers quarta obiectio, & alij multi relati per informantes, & qui contrarium senserunt hanc tamen esse communem opinionem affirmarunt, & propterea ab ea in iudicando non esse recedendum fuit dictum.

7 Nec contrarium sensit glos.in d.c.satis peruersum 56. dist. dum voluit quod si Pater commiserit crimen læsæ maiestatis humanæ in Principem sæcularem, filius beneficijs Ecclesiasticis non priuetur ea ratione, quia secularis Princeps non potest suis legibus Clericos ligare, & sic in Principe Ecclesiastico, cuius maiestas esset læsa aliter videtur sensisse, vt benè deducit Præpos. ibi sub nu. 4. vers.& nota rationem Franc. Marc. Dec. Delphin.1390. in fine, & multo magis in crimine læsæ maiestatis diuinæ, prout ita illam glos.ad hoc pōderat Imol. in loco proximè citato, Anan. in d.c. vergentis, nu.12 de hæret. Couar.var.resolu.lib.2. c 8.nu 4 vers.hoc verò glos. licet ipse ab hac opinione, quam communē dicit, dissentiat, & male.

Et ex prędictis tollitur fundamentum illud pręcipuum contrarias partes tenentium nempè non fuisse iure cautum, quod hæreticorum filij obtentis priuentur, cum immo expresè id dispositum fuisse ex supra deductis satis apparet.

Nec ex eo, quod in cap. quicunq; solum filij ad obtinenda inhabiles declarantur, sequitur quod etiam obtentis non priuentur, quia quod ibi statutum non fuit, alibi cautum fuisse videmus, & hac ratione attenta, cum ibi hæretici, & hæreticorum fautores solūmodo ad beneficia obtinenda, inhabilitentur, vtiq; obtentis priuandi non essent: quod tamen nemo vnquam dubitauit, licet disputetur, An sint priuati ipso iure, An verò veniant per sententiam priuandi.

8 Immo cum semper respectu pœnarum temporalium, & earum, quæ non sunt corporis afflictiuę parificentur hæretici, hæreticorum fautores, & illorum filij vtiq; quod de vno disponitur, & de alio dispositum censeri debet, & sic etiam cessat illa alia obiectio, nempè, quod inhabilitatus ad obtinenda, non priuetur obtentis, gloss. in clem. 1. §.ipsius. de pœnis. Vbi Zabarell. nu.3. Imol. sub num. 33. quia hoc procedit quando simpliciter essent hæreticorum filij ad obtinenda inhabilitati, sed vt fuit demonstratum, fuerunt etiam obtentis indigni iudicati non solū in crimine læsæ maiestatis diuinæ, vt in iuribus supra deductis, sed etiā in crimine læsæ maiestatis humanæ, vt in c. fœlicis. §. quod si quis. de pœn. in 6. Crimen enim, de quo in d.c. fœlicis, uniri ratione læsæ maiestatis ex illis verbis depræhenditur (sicut reus criminis læsæ maiestatis) vt in indiuiduo considerat Præpos. in dicto cap. satis peruersum, in fin. 56. distin. & prius animaduertit Gemin. in d. cap. vt commissi. §. priuandi, sub num. 4. versic. nec obstat. de hæret. in 6.

Quæ pęna non per extensionem, sed per comprehensionem capere dicitur etiam hæreticorū filios postquam Sacri Canones non solum parificent hæc crimina, sed statuant, tanto grauius puniendos fore hæreticorū filios, bonis omnib. illos spoliando (quæ verba possunt comprehendere etiam beneficia ecclesiastica) quanto grauior est offensa, quæ in æternam, quam quæ in temporalem maiestatem committitur sic Innocentius III. in d. c. vergentis.

9 Nec aliter quidem dici potest: nam cum isti hæreticorum filij sint perpetuò infames infamia iuris c. si quis, 6. quæst. 1. iuncto c. vergentis. de hęret. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 8 sub num. 1 ver. tertio ab hac eadem resolutione Alphons. à Castro de iust. hæret. punit. lib. 2. cap. 11. paulo post. princ. vers. propter hanc causam filij hæreticorū, sequitur necessariò quod sint ipso iure priuati, vel saltem veniant priuandi etiam beneficijs obtentis. l. 2. §. miles. ff. de his qui notant. infam. l. infamia. C. de decurio. lib. 10 glos. in reg. infamibus. de reg. iur. in 6. Ioann. de Imol. in l. insulam in fine. princip. ff. solut. matrim. Præpos. post glos. in cap. satis peruersum. 56. distinct. Roman. sing. 693. Barbat. ad Panorm. in c. quæ clam. sub numero 3. de iureiuran. cum alijs per informantes adductis.

Vnde iure Inquisitores in sententia per eos lata contra Anton. Perez declararunt eius filios inhabiles ad habendum, tenendum, & possidendum dignitates, beneficia, officia, tam Ecclesiastica, quam secularia, quæ sententiæ verba aptè quidem comprehendunt, & obtenta, & obtinenda, vt bene per informantes.

10 Et licet Rota non soleat attendere aliorum tribunaliū sententias, nisi visis actis, & constito de bono iure, hoc tamen non seruat in sentētijs latis ab Inquisitorib. hæreticæ prauitatis quorū tribunalis acta pandi non solent, Veral. decis. 134 p. 3.

11 Quod si priuantur hæreticorum filij quibuscumque ecclesiasticis beneficijs, quin etiam pensionibus priuati censeantur, non dubitarunt Domini, tum quia in hac materia verbum beneficiū latè sumitur, vt dicit glos. in c. quicumque. § hæretici in verbo, beneficium lib 6. ex qua not. Gemin. ibi sub nu. 2. vers. nota benè quod constitutio pœnalis extenditur de stricta significatione ad latam, & in terminis, quod ob id comprehendat etiam pensionem, voluit Abb. in c. ad audientiam il secondo. sub nu. 2. vers. dicerem tamen. de rescript. cum quo transit. ibi Felyn. in princ. tum etiam quia canones simpliciter eos non priuant beneficijs, sed quibuscumque beneficijs, vt in dicto c. vt commissi, verbum enim (quodcumque) importat omnimodam generalitatem, c. solitæ benignitatis circa fin. de maiorit. & obedien. in qua comprehenduntur etiam pensiones, vt voluit Caccialup. tract. de pens. q. 39. etiam in literis ad beneficia, quæ vti ambitiosa strictissimè interpretantur, & de hoc est glos. in Clemēt. 2. in verb. quodcumq; de vit. & honest. Cleric quam sequitur Felyn. in c. postulasti. num. 39. de rescrpt. & latè prosequitur Gig. de pens. quæst. 28. multa ad propositum deducens, qui in proprijs terminis pensionem comprehendi tradidit in quæst. 94. num. 10.

12 Tum deniq; quia omnibus bonis priuatos hęreticorum filios canones voluerunt d. c. vergentis, & propterea si appellatione beneficij nō veniret pensio saltem sub nomine bonorum comprehēderetur, maximè vigente identitate rationis, prout in proposito casu vigere non fuit dubitatum, nempè, vt hæreticorū filij in summa, ac perpetua egestate viuant, ac continuò mœrore tabescant, itaut eis sit mors solatium, & vita supplicium c. si quis cum militibus. 6 q. 1. vt illorum parentes grauiùs, acriùsq; puniantur omnibus bonis spoliatos filios videntes, vt in d. c. vergentis, hoc pro absoluto, aliàs habuit Rota in vna Hispaleñ Portionis de qua per Puteum decis. 350. lib. 1. Peregr. Fab. 109. lib. Accoramb. 17. lib. 1. Mohed. 6. de rescrip. Ant. August. 126. li. 3. par. 3. diuers. & in epit. tit. de pens. c. 2.

13 Nec obstare dicebant quod Antonius fuisset in contumaciam condemnatus quasi ex hoc in

præiudicium

præiudicium filiorum non haberetur pro hæretico ad doctr. Bart. in l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig.

Nam in crimine hæresis post annalem contumaciam iuxta terminos c. excommunicamus. §. 1. de hæret. & c. cum contumacia, eodem tit. in 6. cum vehemens præsumptio transeat in violentã, talis contumax æquipatatur pertinaci, & ob id habetur pro hæretico, sic Hostien. Ioann. Andr. & cæteri in d. c. excommunicamus, & idem Io. Andr. Gemin. & Franc. in d. c. cum contumacia, & iste dicitur vnus modus probandi, quem esse hæreticũ vt animaduertit Socin. in d. c. excommunicamus, num. 15. & propterea omnes hæreticorum pœnas patitur, inter quas illa est præcipua, quæ in personam illius filiorum exequitur.

Quod indubitanter processu sequuta sententia condemnatoria contra contumacem, non propter contumacem, sed quia plenè fuit probatum delictum, vt fuisse probatum in d. sententia lata contra Antonium, priuando etiã illius filios omnibus honoribus, dignitatibus, ac beneficiis vt supra. sic Bald. in l. 2. nu. 4. C. quib. res iudic. no. Alex. in l. cœpi. num. 79. ff. de re iudic. Felin. in cap. cum Bertoldus, num. 24. de re iud. & alij de quibus per informantes, cui sententiæ in causa hæresis, vt dixi standum est etiam non visis actis, maximè cũ ab ea reclamatum non fuisset, & duraret adhuc post quinquennium pertinacia dicti Antonij, cũ non rediens ad Ecclesiam, & illam sententiam in propriis terminis hæresis defendit R. P. D. Pena in direct. Inquisit. 3. par. sup. q. 115. comment. 164. vers. patre condemnato.

Et propterea ex his omnibus censuerunt vnanimiter DD. beneficiatos amplius ad dictarum pensionum solutionem non esse astrictos.

14 Quam quidem sententiã eo libentius sunt amplexi, tum quia animaduerterunt hunc rigorem, quod filij puniantur ob delictum patris, posse dici in æquitate Canonica fundatum, cum etiam in aliis minoribus criminibus illum introduxerint Canones, quos citat glos. in d. c. vergentis, in vers. canones, & in c. cum multa, 15. q. 8. & dicti Pontifices ex multis exemplis, de quibus in Testamento veteri Genes. 29. Reg. 2. cap. 12. & 13. Iosue, c. 6. & Exod. 34. & Iudicum lib. 2. cap. 11. 14. quę & alia in proposito deducit Alphons. de Castr. de iust. hæret. punit. lib. 2. cap. 2. Couar. variar. resolut. lib. 2. cap. 8. Simanc. de Cathol. instit. tit. 29. num. 5.

Tum quia si quando ab hoc rigore ex benignitate esset recedendum, hoc tamen nequaquam DD. admiserunt fauore fidei, propter quam nedũ à iure scripto non receditur, sed immo pœnales eiusdem iuris constitutiones extenduntur, Ioan. Andr. in cap. ex tenore, §. 2. vers. dic ergo qui fil. sint legit. & ibidem Hostien. in fin. vers. dicas ergo, occurrentis tamen facti circumstantiæ totum contrarium suaderent.

Hæc enim pensio fuerat patris contemplatione reseruata, quod patet ex literis reseruationis ibi Dilecto filio Gundisaluo Perez dilecti filij Antonij etiam Pe. ez laici, multis virtutibus prædit, & c. & quia dedit electionem patri durante minori ætate filij, quæ hodie durat eligendi locum vbi vellet pensionem solui intra vel extra Hispaniã, vt in facto consideratur, & colligi etiam ex eo facilè potest, quia tunc in Gundisaluo, in tertio, vel circa, suæ ætatis anno constituto, nulla merita cõsiderari poterant, vltra quod de hoc cum iuramẽto fuit attestatus Excellentissimus Dux Soræ, qui illius tunc fuit intercessor apud Pontifice, & hoc vt est credendum in gratiam Serenissimi Hispaniarum Regis, cuius tunc D. Antonius Pater erat à secretis, & cuius Maiestatem ipse postea læsit, vt fidem faciunt ipsius Regis verba, de quibus, in quodam mandato procuræ dato in personam Fiscalis Regni Aragonum ab eadem Maiestate Catholica, & cum pensiones fuerint ferè quattuor mille ducatorum, nõ quidem pro alimentis simpliciter, sed ad dignitatem illam tuendam, quam vti minus Regis acquisiuerat, concessæ quoq; dicebantur, vnde, & æquitas suadebat, & benignitas patiebatur, vt Gundisaluus amitteret id quod contemplatione patris delinquentis acquisiuerat in gratiam illius; cuius grauissimè maiestatẽ Pater læserat, & ad dignitatem illam tuendam, qua ob tam graue delictum, immo delicta vna cũ patre priuatus, ac perpetua notatus infamia repetiebatur.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMHPILII,

Beneuentana Census. Lunæ 29. Martij 1598.

ARGVMENTVM.

Census initus contra formam Bullę Pij V, substinetur ex protestatione contrahẽtium in Instrumento facta, etiam quod non fuerit numerata pecunia corã Notario, & Testibus si loco numerationis fuerit data cedula bancaria, & acceptata à parte.

SVMMARIVM.

Census etiam initus contra formam Bullæ Pij V. validus reputatur ex protestatione in contractu apposita quod omnia pacta contra dictam bullam apposita habeantur pro non appositis, & quod reducantur ad formam dictæ bullæ, num. 1. & 6.

Contrahentium protestatio in eodem Instrumento facta præseruat validitatem contractus, num. 1.

Bancaria cedula habet vim solutionis, & numerationis præsertim in contractu census, num. 2.

Mercatorum promissio de soluendo habet vim solutionis, num. 3.

Libri Mercatorum adminiculati probant etiam inter tertias personas, num. 4.

Statim dictio, intelligitur cum aliquo temporis interuallo, & secundum subiectam materiam, num. 5.

Census impositus super re communi An, & quando valeat, num. 7.

DECISIO CXXIV.

1 DIxerunt Domini sententiam Auditoris Cameræ, super inualiditate census non sustineri: Inualiditas enim ipsius Census tanis dicitur præseruata ex declaratione, ac protestatione per contrahentes in principio, medio, & fine contractus facta, quod instrumentum intelligatur initum, factum, & stipulatũ, iuxta formam piæ constitutionis, ita quod si in eo contra dictam formam esset appositũ illud haberetur pro non apposito, scripto, & stipulato, sed reducatur & reductum censeatur iuxta illius tenorem, cum eorum intentio fuerit, & sit ita contrahere, & nõ aliàs, aliter nec alio modo. Ista protestatio cum sit facta in ipso contractu ad limitandũ illius obligationem, & illi ambæ partes consenserint, præseruat ius protestationis, & validitatem census, perinde

perinde ac si fuisset celebratus sine illis pactis, & in omnibus,& per omnia secundum formam, & tenorem prædictæ constitutionis,ad not.per Bar. in l.non solum §.morte.nu.24.Alex. num.13.cum seq.de nou.oper.nunc.Abb.in cap cum M.Ferrarieñ.sub num.15.de constit.Alex.cons.27.num.4. lib.3.Put.decis.32.nu.3.lib.2. & in terminis huius protestationis in Instrumento census, trad. Hieronym. Gabr. cons.47.nu.7. lib.2. & tenuit Rota dicens hanc protestationẽ referri ad pacta expressa in causa Foroliuieñ Census coram Domino meo Orano 13. Nouembris 1589. maximè quod non constat,quod emptor, qui produxit Instrumentũ pro consequendis tantummodo fructibus census vnquam vsus fuerit aliquibus ex prædictis pactis, quæ prætenduntur illicita.

2 Non obstat,quod ista protestatio nõ possit supplere defectum realis numerationis pecuniarum,quæ coram Notario, & Testibus requiritur, quia per donationẽ cedulæ bancariæ, quæ habet vim solutionis, Bart. in l.soluturus, de solut.Put. decis.156. lib.1. videtur satisfactum huic formæ inductæ ad euitandas fraudes, & simulationes, ad not.per Dec.in l.si verè, nu.40.C. de instit. & substit.Cassad.decis.2.de Iud.latè Brun.de implem.& obseru.for. in prima fallen maximè cum pretium prætensum esset conuersum in extinctionem aliorum censuum,qui cum eodem tempore fieri non posset valde expediebat emptori, vt solutio fieret per cedulam,ne interim pecuniæ conuerterẽtur in aliam causam, ad not. per Doct. in authen. hoc ius porrectum.C.de sacrosanct. eccles.

3 Et cessat difficultas,quia iste defectus fuit sanatus per specialem commissionem S. D. N. quæ licèt habeat clausulam constito,quod statim post celebrationem venditionis census fuerit ipsis DD.Car. ... solutum pretium vigore cedulæ datæ in Instrumento illa tamẽ est satis iustificata ex libris illorum de Citarella mercatorum Neapolitan.qui cõstituerunt se debitores illorũ in summa 7000.scutorum pro pretio prædictæ venditionis, quæ promissio habet vim solutionis, vt post Bart. in l. singularia si cert. pet. trad. Afflict. decis.358. in fine,& adest decis.Ianuen.4. num.9.& seq.

4 Præsertim quia illa eadem summa fuit postea à prædictis mercatoribus soluta illismet creditoribus DD. de Car. ... quibus vigore Instrumenti erat soluenda, vt patet ex eisdem libris, qui cum sint adminiculati ex ipso Instrumento venditionis, vt ex cedula probant etiam inter tertios, Bar. & alij in l.admonendi,de iureiur.Guid.Pap. decis. 441.Aym. cons.75. num.8. maximè in libris mercatorum Ciuitatis Neapolitanæ, & aliàs deducta fuerunt de anno. 1578. coram bon. mem. Bubalo in causa Neapolitana pecuniaria, & faciunt notata per Ias.in d.l.admonendi, nu.120. cum alijs per Roland.cons.92. num.5.lib.3.

5 Non obstat quod ista solutio fuerit facta per quatuor dies à celebratione Instrumenti,quia nõ ideo minus dicitur facta statim,vt loquitur commissio,cum hæc dictio, statim, intelligatur etiam cum aliquo temporis interuallo,l. quod dicimus, & ibi glos.de solut.adeo vt secundum subiectam materiam aliquando verificetur etiam in spatio duorum mensium,vt latè per Alberi.in suo dictionario in verbo,statim, Tiraquell. in l. si vnquam, in verb.reuertatur,sub nu.151.C.de reuoc.donat.

6 Neq; obstat quod in prædicta commissione nõ fuerint narrata alia pacta,quia de illis non erat habenda mentio cum speciali partium conuentione illa habeantur pro non appositis quatenus Bullæ super forma creandi census contraria essent, vt supra dictum fuit.

7 Non obstat quod census in defectum aliorum bonorum fuerit generaliter impositus super communibus bonis, quia nõ ideo redditur nullus cum fuerit impositus super certis rebus licèt pro illius securitate in defectum illarum, fuerit impositus etiam super alijs bonis, vt aliàs in fortioribus terminis fuit resolutum in vna Panormitana, seu Agrigentina resolutionis contractus 13. Iunij 1575.coram R.P.D. Blanchetto.Et ex his Domini resoluerunt censum substineri, & sententiam Auditoris Cameræ esse reuocandam.

PENIÆ,

Britonoriensis Bonorum, 15. Aprilis, & 4. Maij. 1598.

ARGVMENTVM.

Sententia ob non integram transportationem actorum redditur nulla, & Iudex ad quem sine illis iurisdictionem non habet,nec causa ad ipsum deuoluit.

SVMMARIVM.

Sententia ob non transportationem omnium actorum nulla, & inualida est,num.1.

Iudex ad quem non habet iurisdictionis exercitium,nec causa ad ipsum deuoluitur si acta non sint transportata dicto nu. 1.& 2.vbi quod hoc procedit maximè parte opponente

Parte opponente nullitatem super illa est prius pronunciandum.num.2.

DECISIO CXXV.

1 DAto dubio, An sententia Auditoris Cameræ esset confirmanda, vel infirmanda, Rota vtraque parte informante infirmãdam censuit,ex capite nullitatis ob non transportationem integrorum actorum, Bar.in l.2.num.5. & ibidem Ias.num.15.& Dec.num.33.C.de eden. Felyn.in c.Ecclesia Sanctæ Mariæ.nu.17.de constit.Gabr.de appell conclus.5.num.vltim.Concil. Tridentin.sess.24.de reform.cap.20.Præterea integris actis non transportatis à Iudice à quo ad Iudicem ad quem Iudex ad quem non habet iurisdictionis exercitium,nec causa ad ipsum deuoluta censetur, c. Romana.§.si verò.de appell.lib.6. & alij quos refert, & sequitur Vestrius in prax. lib.8.c.a.num.1.circa finem vers.dixi autem.

2 Quod procedit parte præsertim opponente,vt in casu proposito, licèt talis sententia esset iusta, Cæsar de Grass. decis.9.num.5. de caus.possess.& propter F.anc.in c.debito.num.25.vers. vlterius de appellation. Quoniam opponente parte super nullitate est prius pronunciandum, Cæs.decis.d.9.in fine.Crauett.cons.170.circa finem.

PENIÆ.

Romana Census. Veneris 17. Aprilis 1598.

ARGVMENTVM.

Census impositus super re quæ sit alijs obligationibus obnoxia,etiam si in cõtractu dictum sit non esse alteri obligatam

sustinetur dummodò dicta res respondeat oneribus dictarum obligationum.

SVMMARIVM.

Census super aliqua re impositus cum promissione quod dicta res non subiacet alijs obligationibus, si reperiatur esse alijs obligationibus grauata sustinetur si dicta res excedat valorem dictarum obligationum, nu. 2.

Clausulæ in instrumento venditionis census appositæ restringuntur ad interesse reale emptoris. nu. 3.

Obligatio seu promissio de faciendo consentire omnē personā &c. procedit dummodo emptori intersit, & non alias, num. 4.

Periurium non incurritur ex assertione, quod res aliqua sit libera & tamen reperiatur obligata, dummodo illa assertio non sit dolosa, & alteri præiudicialis. num. 5.

DECISIO CXXVI.

1 CVm Anno 1594. Cæsar Cincius imposuisset annuum Censum scutorum 214. pro pretio scutorum 3300 super Casali Falcognano rubbiorum 100. excedentem valorem scutorum 0000. illumq; vendidisset D. Horatio Bartholano, cum assertione, quod casale prædictum pleno iure ad se pertinebat, fuisseque liberum ab omni alio censu, canone, & responsione, & ab omni onere impediendi hanc census impositionem, & venditionem, & quod in eam faciet consentire omnes personas ius habentes, aut quomodolibet habere apparentes super dicto casali; & anno mox sequenti Bartholanus cognouisset casale fuisse multis alijs personis obligatum, conuenit Cæsarem coram Auditore Cameræ prætendendo illum cogere ad faciendum consentire Dominam Iustinianam vxorem suam, necnon fratres, & filios, & alias personas habentes priora iura superd. casali, aliàs relaxari mandatum exequutiuum pro ratificanda sorte principali.

2 Cum verò dictus Cæsar prædictas personas nō fecisset consentire, & Auditor Cameræ contra ipsum mandatum exequutiuum pro sorte principali relaxasset, & Cæsar appellasset: proposito du-
4 bio in Rota, An prędictum mandatū exequutiuū A. C. esset exequendum, Domini negatiuè non esse exequendū responderūt: nam cum casale excederet valorem scutorum 30000. & omnes obligationes, & onera quibus erat subiectum non cōsumerent tot valoris partes, vt non esset relictus locus prædicto censui, non erat deueniendum ad actus restitutionis sortis principalis, cum Bartholanus emptor census non pateretur aliquod damnum, vt fuit decisum in causa Romana Palatij die 7. Maij Anno 1590. coram bon. mem. Bubalo, & in causa Auximana Bonorum 2. Iunij Anno 1595. coram D. meo Millino, & in causa Romana non adimplementi dię 17. Nouembris 1597. coram D. meo Decano.

3 Nec obstabant clausulæ in instrumento venditionis census appositæ, quas longo sermone ponderabant informantes pro Bartholano, quia omnes restringuntur ad interesse reale ipsius emptoris census, Bald. in l. ex his prædictis. num. 4. C. de euict. vnde cum ex deductis pro parte Bartholani emptoris census nondum constaret prædictum casale fuisse ita obligatū, & hypothecis grauatum vt huius census impositio sustineri non possit, nō erat exequutioni locus.

4 Minus obstabat obligatio seu promissio de faciendo consentire omnem personam, iuxta glos. in l. qui rem. vbi Bald. nu. 1. C. de euict. quia idem Bald. num. 4. respondit hoc non procedere dummodo emptoris interfit. Vnde cum ex supradictis constaret, nullum versari damnum Bartholani cessabat obiectio, & sic etiam respondit Rota in dicta causa Romana adimplementi. 1.

5 Postremo non obstabat quod Cęsar asseruerit, casale esse liberum, & tamen repertum fuit alijs obligatum, & consequenter obstare exceptionē periurij l. si quis maior. C. de transact. Quia respōdebam hoc procedere, quando promissio dolosa, & alteri est præiudicialis, Cassad. decis. 2. nu. 7. de iureiur. & consequenter cessabat decisio in causa Romana Census coram R. P. D. meo Decano die 15. Martij 1572.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI,

Anconitana Separationis Thori Mercurij 29. Aprilis 1598.

ARGVMENTVM.

Propter mariti sæuitiam, vxor nunquam viro restituenda est, non præstita de non offendendo cautione, per eundem virum, & interim à viro alenda est,

SVMMARIVM.

Memorialia non tribuunt iurisdictionem, nu. 1.

Morte delegantis expirat iurisdictio, præsertim quādo prima citatio non fuit decreta neque exequuta, viuente delegato, nu. 1.

Citatio per affixionem ad valuas fieri non potest, nisi prius apprehenso principali, nu. 2.

Procurator censetur reuocatus per constitutionem alterius procuratoris, nu. 2.

Thori separatio etsi non concedatur propter viri sæuitiam quando potest prouideri cum cautione de non offendendo, numqam tamen viro restituenda est, nō data cautione prędicta, nu. 3.

Vxor alimentari debet à viro, quando ab eo discessit propter illius sæuitiam, nu. 4.

Procurator in expensis condemnari non debet, nu. 4.

DECISIO CXXVII.

1 FVit bis causa proposita, & resolutum sententiam pro Gratiano latam esse nullam, & iniustam, nullitas deducitur ex defectu iurisdictionis, cum fuerit processum in vim memorialis, quo non tribuitur iurisdictio, & dato, quod tribueretur expirauerat morte delegantis, Fely. in c. cæterum. num. 15. de rescript. præsertim cum eo viuente, neque decreta, neque exequuta fuerit citatio, Felyn. in c. relatum num. 11. & 17. de offic. deleg. Nec suffragatur commissio Signaturę Iustitiæ, cum adesset commissio Papæ manu signata, qui commiserat causam appellatione remota, cuius vigore fuerat lata tertia sententia pro Comitissa c. vt debitus. de appellat.

2 Secundò deducitur ex defectu citationis, quia non apprehenso prius principali fuit processum per affixionem ad valuas. Clement. 2. de re iud. Caputaq; decis. 117. 1. part. neque potest excusari ex quo vigore memorialis fuerat personaliter citata idem enim factum fuit nulliter, & Sede Vacante, ex quo expirauerat omnis iurisdictio, neq; etiam potest sustineri ex citatione exequuta cōtra D. Ioannem Dominicum Guelfum, quia fuerat

reuocatus

reuocatus per constitutionem alterius Procuratoris in alia instantia, Rot. decis. 25. de procuratorib. in antiq. Nec poterat prætendere ignorantiam, cum à nouo procuratore recepisset alimenta decreta.

3 Iniustitia verò deducta fuit ex eo, quod contra tenorem trium sententiarum cōformium Iudex pronunciat Comitissam teneri ad cohabitādum cum viro non aliter data per eum cautione nisi iuratoria, cum tamen ex probationibus constaret de eius sæuitia, & etiam noua causa odij ex qua causa obtinuerat sibi adiudicari bona mariti eaq; subhastari pro recuperatione suæ dotis; Ideò et erat prospiciendum, Paris. cons. 54. num. 13. lib. 4. Bald cons. 176. lib. 1. Alex. in l. si constante. §. quoties. nu 3. solut. matrim. Ias. in l. si donationem. nu. 5. C. de collat. Abb. in c. literas. nu. 23. de restitut. spoliat.

4 Item quia in causa reuocatur onus alimentandi, quod tamen constito de sæuitia nō debet cessare, Afflict. decis. 10 per tot. postremò quia frater Comitissæ condemnatur in expensis, qui tamen vti Procurator comparuerat in causa contra textum in l. procurator. Et ex his conclusum pro reuocatione dictæ sententiæ.

PENIÆ.

Bononien̄ Census. Lunæ 19. Octobris 1598.

ARGVMENTVM.

Pecunia dicitur numerata in Instrumento per assertionem Notarij factam in publico Instrumento, etiam quod pecunia non fuerit verè numerata, sed data cædula bancaria à Parte acceptata. De Procuratore, quod non censetur constitutus ad faciendum incurrere suum principalem ad aliquam pœnam, etiam quod fuerit constitutus cum libera, & ampla potestate, & quod Testes parte non citata examinati, nec probationē, nec inditium faciunt.

SVMMARIVM.

Procurator nunquam censetur constitutus ad faciendum actum per quem principalis ad aliquam pœnam cadat, etiam quod mandatum sit factum cum clausula generali cum libera, & quod posset procurator facere omnia, quæ Dominus si præsens esset facere posset. num. 2.

Citatio prima per edictum fieri non potest præsertim in causa criminali, num. 3. & 4. Vbi quid stante statuto quod delinquentes possint per contradictas citari.

Iudex criminalis non potest sententiam ferre super nullitate contractus, vbi contrahens, non deliquit. num. 4.

Instrumentum publicum dicitur probatio probata, & veritas apparens, num. 5.

Testes reprobantes Instrumentum sufficit quod sint idonei nec requiritur quod sint omni exceptione maiores, num. 5.

Testes examinati parte non citata in causa criminali nullum faciunt probationis gradum, nec etiam inditium, num. 5. Vbi loquitur etiam quod probetur contra contumacem.

Testes parte non citata examinati nihil probant, quando pars illos noluit habere pro ritè, & rectè examinatis, nisi repetantur, num. 5.

Numerata dicitur pecunia per consignationem cædulæ bancariæ acceptatæ à contrahente, num. 7.

DECISIO CXXVIII.

1 TRansmisit Stephanus Garbennius nobilis Genuensis, Bononiam notabilē pecuniarū summā DD. de Scappis Mercatoribus Bononiensibus, vt emerent tot annuos census Scappi die 17. Februarij. 1591. opera Ioannis Andreæ sui institoris, ab Antonio Spōtono Ciue Bononiense, iuxta mandatum receptum emerunt Censum scutorum 300. auri in auro, impositum super nonnullis ipsius bonis stabilibus pro pretio scutorum 4000. auri in auro, cui venditioni, tanquam principalis principaliter, & insolidum accessit Valerius Fasaninus, indeque fuit confectum publicum Instrumentum continens omnes qualitates pro validitate Census requisitas iuxta formam Constitutionis Pij Quinti; anno 1596. Antonio Spontono decocto Valerius Fasaninus porrexit coram Auditore Turroni Curiæ Criminalis Bononiæ, quærelam contra dictum Antonium Spontonum, eo quod super rebus alteri obligatis, & hypothecatis censum imposuisset, & dictum Stephanum principalem, & Ioannem Andream institorem, eo quod contractus census fuisset initus absque reali pecuniarum numeratione ab eodem Auditore procedendo per edictum, seu per affixionem ad Valuas, vigore depositionis duorū Testium pro informatione Curiæ examinatorū, super non numeratione pecuniarum sententiam fauorabilem reportauit, in qua continebatur condemnatio contra prædictum Antonium, iuxta tenorem querelæ, & contra Stephanum declaratio prædicti census inualidi, & fœneratitij, ob nō numerationem pecuniarum, causa per appellationem in Rota introducta Dubitaui, An prædicta sententia esset confirmanda, vel reuocanda vna parte tantū informante ex capite nullitatis, & iniustitiæ, & nemine discrepante reuocandā censui.

2 Nullitas erat clara ex defectu iurisdictionis, & citationis; Nam respectu Stephani principalis, qui pecunias transmiserat nullum crimen aderat, cū non dedisset mandatum ad creandum censum contra formam Constitutionis Pij V. vel aliter delinquendi. l. si procurator. vbi Bart. de cond. indeb. Alex. cons. 32. nu. 7. & cons. 33. nu. 6. & cons. 83. num. 4 lib. 3. Quod procedit quamuis in mandato adesset clausula, cum libera, & clausula quod Procurator posset facere omnia quæ Dominus si præsens esset facere posset ex hoc enim non censetur data potestas faciendi aliquē actū Domino præiudicialē, aut pœnalem, Grat. cons. 99 n. 1. lib. 1.

3 Defectus citationis erat etiam satis clarus, quia fuit processum contra Stephanum principalem per edictum, & tamen prima citatio personaliter fieri debuit in causa præsertim criminali, Paul. Castr. in l. seruum quoq; § publico. num. 12. ff. de procurat. Cassad. decis. 2. de dol. & contumac. num. 3.

4 Nec sanabantur isti defectus vigore statuti sentientis; delinquentes posse per contradictas citari quoniam, vt mox dicetur, nullum Stephani delictum fuerat probatum, & consequenter non potuit Iudex criminalis contra ipsum sententiam ferre super census nullitate, l. solemus. §. latrunculator. ff. de iud. Cres. decis. 5. nu. 1. & 3. de iud.

5 Iniustitia sententiæ erat manifesta ex defectu probationis: nam cum super isto cōtractu census esset firmatum Instrumentum publicum cum omnibus solemnitatibus requisitis, & notarius de eo rogatus testificetur de numeratione integra pretij coram eo, & testibus instrumentarijs facta, & conte-

consequenter ad sit probatio probata, veritas, apparens resultans ex dicto publico Instrumento, Bald. in l. imperator. ff de stat. hom. nu 10. Gramm. decis. 4. num 9 Crauert. cons. 31. in fin. ad indicandum contra dictum instrumentum, concludendũ est, quod probatio requirebatur saltem per Testes idoneos, qui sufficiunt ad reprobandum instrumẽtum, vt censuit Rota in causa Parmeñ Stratus 5 Iulij 1596. coram R. P. D. meo Seraphino, vbi fuit reprobata sententia Philippi Probi ad Io. Monach. in c. 1. nu. 11. lib. 6. asserentis tales testes debere esse omni exceptione maiores: nam in hac causa; duo illi testes, neque idonei dici poterant propter exceptiones, quas patiebantur, cum essent examinati ex Iudicis officio in causa criminali sine partis citatione, quo casu nullum faciebant probationis gradum, Bar. in l final. ff de quæst. Boss tit. de delict. num 6. Alb. in c. graue, num. 9. de præb. Rota in vna Ciuitatis Castelli de Vitellis 4. Decembr. 1557. coram R. P. D. meo Seraphino, immo neq; aliquod ex eorum attestationibus oriebatur indicium, Rota in vna Toletana Simoniæ die vltima Ianuarij, & 2. Aprilis 1593. coram R. P. D. Orano, opus enim erat hoc casu citare partem, & requirere, An vellet habere Testes pro ritè, & rectè examinatis, aliàs repetendi erant, vt fidem facerent, Rota in vna Romana de Rambolettis die 24. Maij 1591. coram Illustrissimo Mantica, tunc Rotę Auditore.

6 Præterea ex partitis librorum DD. de Scappis colligebatur venditorem census recepisse pecunias sub eodem die. quo fuit celebratus contractus, & die sequenti eas ad banchum reportasse, & postea integrum pretium fuisse solutum diuersis creditoribus, venditoris, quemadmodum venditor mãdauerat, vlterius etiam apparebat Antonium Spontonum prædicti census venditorem, fuisse in dictis libris mercantilibus scriptum creditorem tantæ summæ, quantæ erat census pretium, ex quibus quoq; aliunde, quam ex tenore d. Instrumenti constabat venditorem census habuisse effectualiter integrum pretium.

7 Vnde quamuis totius pretij numeratio non apparuisset, aut probata non fuisset, in ipsomet contractu, realis tamen fuisse dicebatur numeraratio per depositum pecuniarum in bancho, maximè cum venditor fuerat contentus deposito, & mercator illum creditorem in partitis constituerat, ex his enim numeratio sufficienter inducebatur, Ias. in l. qui aliena, nu. 41. & seq. ff. de acq. hæred. Socin. iun. cons. 12. num 13. lib. 4. & cons. 34. num. 52. in fin lib. 3 ex hac enim, & tam apparenti veritate arguebatur iniustitia sententiæ.

LITTÆ.

Matheraneñ officij Archipresbyteratus. Veneris 11. Decembris 1598.

ARGVMENTVM.

De Archipresbytero, An in suos Parochianos, Clericos, & Sacerdotes, habeat aliquam iurisdictionem eos scilicet puniendi, & castigandi, vel aliam.

SVMMARIVM.

Archipresbyter, An & quomodo possit sumere informationes super matrimonijs à forensibus contrahendis, & illas Ordinario transmittere, nu. 1.

Archipresbyter nullam habet iudicialem iurisdictionem in suo Archipresbyteratu sed omnia debet referre Episcopo, nec aliquid contra eius decreta ordinare potest, num. 2.

Archipresbyter in Parochianos non habet iurisdictionem fori contentiosi, sed tantum pœnitentialis, num. 2.

Archipresbyter non potest inobedientes coercere eisque pœnam iniungere, sed omnia debet Episcopo denunciare ad effectũ, vt contra eos prout ipsi visum fuerit procedat, nu 3.

Archipresbyter, An possit componere iurgia in sua Ecclesia orta inter Sacerdotes, & Clericos. & An etiam punire excitantes clamorem in choro, vel Sacrario, nu. 4.

Archipresbyter quando possit per se ipsum minora, seu minima determinare absque eo quod referat Episcopo, num. 5.

DECISIO CXXIX.

1 STante resolutione facta in hac causa sub die 15. Iunij proximi præteriti, quod tam Archiepiscopo, quam Archipresbytero dandum sit mandatum de manutenendo in his tamẽ, quæ vnicuiq; competunt ex dispositione iuris cõmunis, quàm Concilij Tridentini, cum pro parte Archipresbiteri prætẽditur se in pluribus habere fundatã intentionẽ suã ad dictũ effectũ, tã attenta dispositione iuris communis, quam Concilij Tridentini, hinc descendendo ad particularia adhuc non decisa, dubitatum fuit, An circa infrascripta tria esset ita fundata intentio ipsius Archipresbyteri cõtra Archiepiscopum, vt ei dari debeat mandatum de manutenendo.

2 Primum caput est, An possit sumere informationes super matrimonijs à forensibus contrahẽdis, & illas Ordinario transmittere pro gratia obtinenda, iuxta dispositionem Concilij Tridentini c. 7. sess. 24. de reform. matr. circa qd fuit resolutũ Achipresbiterum posse quidem in executionẽ d. Concilij Tridentini sumere informationes sup mrĩmonijs à forẽsib. indistinctè, iuxta declarationem Illustrissimorum Interpretum eiusdem Cõcilij, de qua in summario Archiepiscopi, num 5. & vlterius intelligendo de informatione assumẽda extraiudicialiter, & non in figura iudicij, neq; cum receptione testium formiter iuratorum, cum ista fieri non possint absq; iurisdictione, quã Archipresbiter ipse non habet, cum eius effectus sit omnia referre ad Episcopum, vel aliquid contra eius decreta ordinare, vt dicit tex. in c. fin. in fin. de offic. Archipresbyter. Vbi expressè Abb. sub num 1. ver. quæro, An Archipresbyter, notat ipse tamẽ non posse procedere contra quemquã in figura iudicij, & facit, quia Archipresbiter non hẽt iurisdictionẽ fori contẽtiosi in Parochianos, sed tantum fori pœnitentialis, vt tenet Petr. de Perus. in tract. de vnion ecclesiast. c. 7. nu 3. Cat. in elemen. 1. q. 2. & 7. de præb. Vbi etiam Imol. nu. 7. hoc notat.

3 Secundum caput est, An possit sibi inobedientes in eius officio coercere eisq. pœnam iniungere, circa quod fuit resolutum eum non posse inobedientes in eius officio coercere, nec pęnam eis iniungere, cum coercio, & pœnæ impositio absque iurisdictione esse non possit, quam tamen Archipresbiter nõ habet, licet habeat facultatem eos admonendi, vt munera eis iniungenda pręstent, & facienda suo loco, & tempore faciant, prout dicet in casu inobedientiæ habeat facultatem referendi omnia Episcopo ad effectum, vt contra eosdem, prout illi visum fuerit expedire procedat, ita nor. Anchar. in d. clemen 1. num 1. in fine, & alij Canonistæ in cap. 1. & 3. de offic. Archipresbyt.

4 Tertiũ caput est, An possit iurgia inter Sacerdotes, & Clericos orta in sua Ecclesia componere, & exci-

& excitantes clamorem in Choro, vel Sacrario, punire circa quod Domini resoluerunt cum posse quidem amicabiliter, & prout decet bono Religioso iurgia intra Sacerdotes, & Cleros orta in sua Ecclesia componere, sed non per viam iuris excitantes autem clamorem, vel discordias seminantes in Choro, vel in Sacrario, posse quidem admonere, vt à prædictis desistant, sed non propriè eos punire posse cum, vt dictum est, ius coercendi, & puniendi præsupponat iurisdictionem fori contentiosi, quam Archipresbyterum non habere ex supradictis liquet.

5 Nec supradictis obstare dixerũt Domini, quod Archipresbyter minora, seu minima per se ipsum determinare possit absque eo quod referat Episcopo, vt dicit glos. in d. c. fin in verb. referre, in fin. de offic. Archipresbyteri, cuius dictum sequitur Abb. in verb. obstinat, quia intelligi debet de his minoribus, seu minimis, quæ determinari possint absq; figura Iudicii, vel in figura iudicij secundum tamen ordinata ipsius Episcopi, vt declarant Addentes ad dictã glos. & probant verba finalia dicti textus ibi, cuncta tamen referant ad Episcopum, nec aliquid contra eius decreta ordinare præsumant, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Romana Saluiani Interdicti. Lunæ 14. Decembris 1598.

ARGVMENTVM.

De inhibitione Rotali, quando timenda sit, siue iusta, siue iniusta, & quando causet attentata.

SVMMARIVM.

Appellare licet vigore Aegidianæ non liceat à sententia in causa possessorij non tamen prohibetur dic. de nullitate sententiæ, num. 1.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta timenda est, & ideò sententia lata post inhibitionem nulla reputatur, nu. 2. & 3. vbi hoc ampliatur etiam non cognito, An inhibitio fuerit canonica, nec nè.

Inhibitio etiam emanata vigore commissionis subreptitiæ timenda est, & causat attentata, nu. 4. vbi præsertim quando in commissione adest clausula, quam, & quas, num. 6. & 8.

Inhibitio per contrauentionem causat attentata parti intimata etiam quod non fuerit intimata iudici, nu. 5.

Mixtum non continetur, sub simplici, nu. 6.

Inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit redijt ad iudicem inhibitum, nu. 7.

DECISIO CXXX.

1 Cvm causa appellationis à sententia per R. P. D. Vice Auditorem Cameræ lata in Saluiano ad fauorem Excellentissimi D. Philippi fuisset mihi commissa cum clausula, vt constito, quod esset locus Aegidianæ, vel alias exequutionem sententiam prædictam exequerer; Dubitaui, An esset locus exequutioni quo dubio die 2. Decembris proposito, nihil fuit firmatum, sed iterum die 14. eiusdem mensis, causa maturè discussa, DD. negatiuè responderunt, & circumscriptis meritis causæ, super quibus pro parte Illustrissimi Cardinalis non fuerat informatum, moti fuerunt ex capite nullitatis ipsius sententiæ, quo stante, non intrat Aegid. Put. decis. 4. de Aegid. A. August. de prohib appell. num. 6.

2 Et quamuis plures nullitates deductæ fuissent ab informantibus, tamen omnes Dominis visæ fuerunt turbidæ, vna excepta, à qua processus saluari non potuit, resultans ex eo, quia sententia lata fuit post inhibitionem Rotæ, quę siue iusta, siue iniusta est timenda, Rota decis. 26. de appell. in antiq. Put. decis. 295. lib. 2. itaut omnia post eam gesta vti attentata veniant reuocanda, Caputaq. decis. 93. par. 2. cum simil.

3 Quod procedit etiam non cognito, An inhibitio emanata fuerit canonica, ne sub clipeo cognoscendi, An inhibitio fuerit iusta, vel nè contemnantur inhibitiones, prout esse de stylo Rotæ testantur Achill. decis. 7. de attentat. in manuscript. & 29. de appellat in impress. Accorambon. decis. 13. lib. 1. Mandos. de inhibit. quæst. 20. fuit dictum coram R. P. D. meo Pamphilio in causa Toletana Fructuum 16. Maij 1586.

4 Et licet in hoc casu fuisset commissa causa appellationis à sententia nondum lata, nihilominus etiam si rescriptum sit subreptitium, & nullam tribuat iurisdictionem, adhuc tamẽ inhibitio eius vigore emanata causat attentata, iuxta obseruantiam Rotæ secundum quam bis fuisse resolutum coram Puteo refert Peregr. decis. 94. lib. 1. incipit fuit conclusum relata inter impressas decis. 373. lib. 3. Achil. decis. 7. de attent. & d. decis. 29. de appell. quicquid alias Rota antiqua tenuerit, vt in decis. 58. de appel. in nouis, & apud Aegidium decis. 129. maximè quia in commissione aderat clausula, quam, & quas, cuius vigore poterat Iudex procedere, prout in prima etiam si nulla pręcessisset sententia, nec appellatio, Peregr. d. decis. 94. & totum negocium principale commissum censebatur, Sarnen. de infirm. quæst. 34. num. 4. additio ad decis. Rotæ 13. nume. 3. de rescriptis in nouis.

5 Non obstant ea, quæ in contrarium opponebantur. Et primo quod inhibitio non fuerit iudici intimata, quia sufficit intimationem fuisse factam parti iuxta dictam decisionem Ant. August. 373 incipit Thomas. lib. 3.

6 Secundò non obstat regula Cancellariæ 36. expressè prohibens appellationes ante diffinitiuam sententiam illasq; vna cum commissionibus, & omnibus inde sequutis annullatis, quia cum illa regula loquatur in casu simplici non debet extẽdi ad casum mixtum, quãdo non solum causa appellationis, sed ẽt negotiũ principale committitur, vt in terminis huius regulæ tradit Sarnen. de impetr. benef. vacan. per obit. famil. Cardin. q. 15. in fine.

7 Tertiò non obstat decisio Peregrini 136. lib. 2. secundum, quam inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit, redijsset ad Iudicem inhibitum quia hoc tollitur ex facto, cum nullus actus coram Iudice inhibito factus fuerit, licet enim à sententia lata fuerit iterum appellatum, & alia commissio non deuoluebat causam appellationis, & nullitatis huius sententiæ, & licet in termino citationum ad sententiam procurator Illustrissimi Cardinalis comparuerit, tamen semper appellauit, & de nullitate protestatus fuit.

8 Demum non obstat decisio coram Illustrissimo Cardi-

Cardinali Platto in causa Romana de Ruspolijs 19. Maij 1589. tum quia in illa commissione, cuius vigore fuerat inhibitum, non aderat clausula, quā & quas, tum quia illa est fundata in decisionibus Rotæ antiquis, quas ex supra deductis apparet pluries fuisse à Rota moderna reprobatas, tum quia hoc modo aperiretur via cōtemnendi inhibitiones Rotales, quod non est ferendum: Nam iudices in curia existentes facilè possunt adhibere remedium curando, vel quod moderentur inhibitiones, vel quod adeatur signatura pro reformatione commissionum, iudices vero de partibus non debent iudicare super iustitia, vel iniustitia inhibitionum Rotalium quas facilè negligerent, vt dicit Achill. d. decis. 7. de attentat. in manuscripi. Et ex his fuit conclusum pro nullitate sententiæ.

PENIÆ,

Terdonen̄ separationis thori, Mercurij 24. Ianuarij 1599.

ARGVMENTVM.

Ex summario argumentum habebis.

SVMMARIVM.

Separationis thori causa pendente vxor sequestrari debet, vel in domo alicuius honestæ matronæ, vel in monasterio arbitrio iudicis vsque ad finem litis, nu. 1.

DECISIO CXXXI.

1 Proposito dubio: An pendente lite inter maritum, & vxorem super separatione cohabitationis, possit vxor de iure sequestrari apud honestas matronas, ad effectum de quo agebatur, Rota respondit de iure esse locum sequestro, tā apud honestas matronas, quàm apud monasterium, licèt ex circunstantijs huius causæ magis placuisset reponi Claudiam in aliquo monasterio. Quamuis enim tex. in cap. ex transmissa de restit. spol. dicat vxorem lite pendente, si vir odio illam prosequatur, alicui probæ, & honestæ matronæ esse committendam vsque ad causę decisionem, vt illam studiosè custodiat, non tamen constituit, ne possit in aliquo etiam monasterio sequestrari, cum enim finis legislatoris fuerit, prouidere de loco tuto, ne interim mulier aliquā violentiam, aut damnum patiatur, propterea Canonistæ, in d. c. ex transmissa. vbi Anton. de Butr. num. 9. & Abb. num. 4. sequestrationem in aliquo religioso loco fieri posse censuerunt, quod ipsum voluerunt Doctores, iuxta terminos, c. cum locum de sponsal. vbi Abb. num. 5. & Rota in multis causis sequestrari mulieres in monasterijs decreuit, quia cum Auditores, vt plurimum non habeant certam notitiam matronarum particulariū apud quas commorari decenter mulieres cum viris litigantes possint, nullum tutiorem locum, quàm monasterium religiosarum, quæ verè honestæ matronæ dici possunt inueniri posse arbitrantur, quod in hoc casu obseruari placuit, quo facilius causa expediri posset, & sententia executioni demandari, sicut decisum fuerat in hac eadem causa die 10. Aprilis 1595. additum tamen fuit, tunc non fuisse in monasterio Claudiam reponendam si aliqua eius infirmitas probaretur.

PENIÆ,

Bononien̄ census. Lunæ 15. Februarij 1599.

ARGVMENTVM,

Census venditus, & impositus dicitur illicitus, & vsurarius, quando in instrumēto non constat de reali numeratione, et quid si numeratio est facta per cedulam banchariam depositi.

SVMMARIVM.

Pecuniam non fuisse numeratam in instrumento census apparet eo ipso, quod notarius in instrumento non facit mentionem de numeratione, nu. 2. declara, vt nu. 4. & 5.
Census venditus absq; numeratione pecuniæ dicitur nulliter venditus, nec sufficit numeratio per cedulam banchariam, num. 3. declara, vt num 4.
Notario asserenti in instrumento pecuniam fuisse numeratam creditur, num. 5.

DECISIO CXXXII.

1 Die 19. Octobris anni præteriti 1598 hæredibus Stephani Garberini solum informantibus Rota ex capite nullitatis, & iniustitię nemine discrepante sententiam latam ab Auditore Turroni Curię Criminalis Bononiensis reuocandam censuit. In hac autem propositione vtraque parte informante in decisis permanendū etiam pronunciauit. Et quia circa caput nullitatis tunc deductæ decisio placuit Dominis circa iniustitiam facta fuit diligens disceptatio.

2 Et quoniam informantes pro Valerio Fasanino inhærentes Constitutioni fel. recordat. Pij Papæ Quinti super creandis censibus æditæ requirēti pro forma, quod in actu constitutionis censiū interueniat pecunia numerata corā notario, & testibus ex dicto potissimum instrumento conabātur ostendere nō interuenisse veram numerationem, consequenter inferebant ab initio censum non valuisse; quoniam constitutio contractus cēsuales aliter celebratos inualidos, illicitos, & fœneratitios declarat: quod autem in casu proposito non interuenerit actualis pretij enumeratio, informantes pro Valerio ex eo deducere conabantur, quoniam in instrumēto nullum aderat de numeratione pecuniarum verbum; immo vero ad ostendendum non numerationem non potuisse notarium melius formare instrumentum, quàm formauit, apponendo scilicet, verba, quæ id significare viderentur iuxta cautelam Barr. in l. singularia. num. 23. ff. si cer. pet. vbi monet notarios, ne dicant numerauit, nisi interueniente numeratione, quam cautelam laudarunt alij Bartolum sequuti nempè Ias. in d. l. singularia. 53. Alex. cons. 179. nu. 4. in fi. & nu. 6. lib. 2.

3 Cæterùm Domini omisso nunc illo articulo, an sufficiat numeratio per depositum penès mercatorem, ita vt constitutioni satisfieri possit per æquipollens circa, quem maior pars Dominorum in negatiuam sententiam inclinabat, quia constitutio pro forma requirit numerationē, & ad tollendas fraudes non videtur admittere alios modos ad soluendum pretium pro censu, quàm per realem, & actualem pretij numerationem in ipso actu confectionis instrumenti, & celebrati contractus.

4 Ex duobus tamen putabant in contractu, de quo

quo agebatur, veram & realem numerationem pretij in actu celebrationis prædicti contractus interueniſſe; primò quia Notarius aſſeruerat Ioannem Andream pretium dediſſe, & manualiter ſoluiſſe his verbis interueniẽte pretio ſcutorũ 4000. quod quidem pretium totum, & integrum Ioannes Andreas vti agens Stephani Garberini de pecunijs Stephani in tantis bonis ſcutis aureis exiſtentibus penes Banchum Dominorum de Scappis ad Banchum dedit, & manualiter ſoluit Antonio de Spontonibus præſenti in tantis bonis monetis aureis bonis auri, & iuſti ponderis ad dictam, & tantam ſummam aſcendentibus, prout ſic illas recipiens, &c. dixit, &c. & renunciauit, &c.

5 Iſta enim verba aſſertiua erant Notarij, & non ſolam confeſſionem (vt ex aduerſo prætendebatur) ſed veram numerationem probare videbantur Bald. in l. ſi ex cautione. num. 14. verſ. & ideò probant veram numerationẽ, C. de non num. pecunia Bart. in l. ſi ita ſtipulatus § Chryſogonus. nu. 3. quem ſequitur ibi Alex. num. 14. verſ. quia quando Notarius ff. de verbor. obligation. & fuit deciſum coram Domino meo Millino in cauſa Florentina Bonorum die 17. Aprilis 1591.

PENIÆ.

Toletana Decimarum de Saledon: Veneris 26. Februarij 1599.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio Concilij Archiepiſcopatus Toletani eſt eadem cum Vicario Generali, & An & quando receptio iuramentorum teſtium in manibus Notarij fieri poſſit.

SVMMARIVM.

Concilium Archiepiſcopatus Toletani idem eſt cum Vicario Generali, & eſt idem tribunal Archiepiſcopi, nu. 1.

Teſtium iuramentorum receptio de ſtylo Hiſpaniæ in manibus Notarij fieri poteſt, nu. 1. & 2. vbi plura.

Teſtium examen non redditur nullum ex eo, quod aduerſarius ad dicendum contra articulos non fuerit citatus, quando iudex admiſit ad probandum; & ſimul mandauit præſentari, iurari, & recognoſcere teſtes, nu. 2.

DECISIO CXXXIII.

1 Domini cenſuerunt examen Teſtium non eſſe nullum ex defectu Iuriſdictionis Cõcilij Gubernatoris Archiepiſcopatus Toletani, à quo fuit decretum examen, quia Concilium Archiepiſcopatus idem eſt cum Vicario Generali, cum ſit etiam idem Archiepiſcopi idem eſt tribunal c. 2. de conſuet. lib. 6. Nec adeſt nullitas ex eo quod concilium committit examen teſtium Gaſpari vtenti Notario Toletano in cuius manibus teſtes iurarunt quia de ſtylo Hiſpaniæ receptio iuramenti teſtium, & eorum examen Notarijs committi ſolet, Verall. deciſ. 263. incip. teſtes par. 1. Couarr. lib. 2. variar. reſolut. c. 13. nu. 10. verſ. ſic in ſeq. Gonzal. Suar. in pract. eccl. par. 1. tom. 1. temp. 3. nu. 15. Menoch. conſ. 100. nu. 44. lib. 3.

2 Defectus citationis oppoſitus quod pars aduerſa non fuerit citata ad dicendum cõtra articulos, non reddit nullum examen, quia quando Conſultores, ſeu Iudices Archiepiſcopatus Toletani admiſerunt ad probandum, ſimul mandarunt citari partes ad videndum præſentari, iurare, & recognoſcere teſtes, videndum fieri probationes, quas vna pars erat productura. Ac eodem modo tollitur altera obiectio quod pars aduerſa non fuerit citata ad videndum decerni receptoriam, cum ille actus contineat etiam hanc citationem, vel eius æquipolens.

3 Nec infertur præiudicium examini defectu citationis ad videndum iurare teſtes in loco examinis, quia ſufficit citatio facta in Ciuitate Toleti, quæ iuxta ſtylum illarum partium fieri potuit per Notarium: nam licèt talis actus eſſet iuriſdictionis, de ſtylo inibi toleratur, Gonzal. Suárez in pract. eccleſ. tom. 2. cap. 2. de cit. num. 14. nec poteſt dici vaga citatio, quia cum in commiſſione miſſoriæ eſſet præfixus terminus quadraginta dierum ad perficiendum examen, omnes illi dies ſeruirent pro termino, neque erat neceſſarium, quod per aliam citationem vlterius ſpecificaretur, vt Rota cẽſuit in alia Toletana coram D. Seraphino Anno 1591. Quod obijcitur ex mill. in verb. citatio ad videndum, & Rota deciſ. 1. de fid. inſtrum. in nou. quod ſcilicet de iure pars debuit citari in loco examinis teſtium facilè tollitur, cum in iſtis locis ſolum dicatur in receptione teſtium partem etiam citandam, quod habilitiam intelligitur, vel quod citatio fiat in loco decreti, vel in loco vbi teſtes ſunt examinandi. In hac cauſa citatio fuit facta in Ciuitate Toleti, vbi decretũ fuit examen quod videtur ſufficere pro ſuſtinendo examine facto intra terminum probatorum in Oppido de Brunatis, & Oppido de Salcedon, ex quo fuit partibus intimata, quibus innotuit vbi, & quã do, & intra quem temporis terminum fieri debebat examen. Denique dicebant Domini, quod ſi prætenſæ nullitates erant habendæ in conſideratione, perinde vitiabunt examen teſtium, & iudicium œconomi, ſeu hominum de Salcedon, ac examen penſionariorum Eccleſiæ Toletanæ, cum in illo eodem modo proceſſum, eademque ſit obſeruata, quæ in hoc caſu obijciuntur. Et ex prædictis Domini tenuerunt pro valida e examinis.

ILL.MI D. CARD.IS SERAPHINI.

Biſutina ſeparationis. Lunæ 22. Martij 1599.

ARGVMENTVM.

Remiſſoria impugnas rem iudicatã, An ſit concedenda, & An lata ſententia ſuper ſeparatione Thori in conſequentiam veniat lucrum dotis.

SVMMARIVM.

Remiſſoria tendens ad inpugnandum rem iudicatam non cõceditur, num. 1.

Remiſſoria poſt rem iudicatam, & quam alias quis obtinuit tamquam calumnioſa iterum non conceditur, nu. 2.

Remiſſoria ex præſumpta calumnia non denegatur niſi extet res iudicata, num. 3.

Lucrum ſeu augmentum dotis veniunt in conſequentiam, ſeparationis Thori, num. 4.

Adulterij perpetrati iniuria remittitur per reconciliationem, num. 5.

DECISIO CXXXIV.

1 FVit resolutum in casu isto non esse dandam remissoriam: nam cum super articulo separationis fuerint latæ tres sententiæ conformes pro separatione ex causis tunc in actis deductis censuerunt Domini remissoriam denegandã, cum tendat ad impugnandum rem iudicatam ad Ias. in l. patre furioso, nu. 22. de his, qui sunt sui, vel alie iur. Mohed. decis. 199 Clusan. 152.

2 Quòd eo magis locum habet cum D. Franciscus aliàs obtinuerit remissoriam super iisdem articulis, & examinauerit quinquaginta testes, quibus non obstantibus fuit contra eum pronunciatum ideò videtur calũniosa petitio, Caputaq. decis. 63. par. 3 Cassad. decis. 3. de dilat. cũ aliis alleg.

3 Non obstat, quod allegatur non facili ex præsumpta calumnia denegari remissoriam, quia hoc procedit nisi extaret res iudicata.

4 Non obstat, quod dicitur hanc esse diuersam causam, nempè agi nunc ad effectum excludendi vxorem à petitione lucri dotalis per probationẽ reconciliationis: Nam hæc non potest dici diuersa causa cum firma stante re iudicata super separatione in consequentiam veniat lucrum dotale, seu dotis augmentum, ad tex. in l. etiam. C. de iur. dot. & in l. inter socerum. § cum inter, de pact. dotal & ita concludit Decian. cons. 52. num. 51. lib. 1. & cons. 60 num. 11. lib. 2. in §. mitiores, auth. de nupt. Vincent. de Franc. decis. 244. lib. 2.

5 Ex quo arguitur etiam irreleuantia eius, quod prætenditur remissam fuisse per reconciliationẽ iniuriam adulterij per virum perpetrari cum adhuc supersint aliæ vrgentiores causæ petiti diuortij. Et ita conclusum.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Bisuntina augmenii, & donationti propter nuptias, Lunæ 24. Maij 1599.

ARGVMENTVM.

Separatione Thori facta propter sæuitiam, & adulterium viri restituitur vxori lucrum, & augmentum dotis, nisi remissio iniuriæ, & reconciliatio sequuta fuerit.

SVMMARIVM.

Separatione Thori facta propter adulterium, & sæuitiam viri sequitur quod detur locus lucro, & augmento dotis, num. 1.

Separatio thori, & diuortium parificantur, num. 2.

Reconciliatio, & iniuriæ remissio propter adulterium facit cessare pœnam, cap. plerumq; de donat. inter vir. & vxor, num. 3.

DECISIO CXXXV.

1 DOmini dixerunt D. Barbaræ deberi donationem propter nuptias, & augmentum dotis, etenim cum fuerit obtenta separatio thori propter sæuitiam, & adulterium viri, & ex aliis causis in actis deductis, & à DD. visis, sequitur esse factum locum lucro, & augmento, ad tex. in §. mitiores, authen. de nupt. Roland. cõs. 50. nu. 4. Vinc. de Franc. decis. 244. lib. 2. cum aliis citatis per Thesaur. decis. 130.

2 Et licet d. authen. loquatur in terminis diuortij. Tamen Doctores parificant separationem thori diuortio, Ias. & Dec in l. 1. C. vnd. vir. & vxor. Castrens. cons. 347. nu. 1. lib. 1. Gig. cons. 161. lib. 1.

3 Non obstat, quod ex aduerso prætẽditur remissio iniuriæ, & reconciliatio, quo casu cessat pœna, c. plerumq; & ibi glo in verbo, reconciliata, de donat. int. vir. & vxor. quia non est cõcludenter probata intentio Comitis, qui super separatione thori habet contra se sententias, & rem iudicatam.

4 Non obstant testes D. Barbaræ: nam testes nihil probãt concludenter ad effectum de quo agitur, & solum dederũt quasdam leues suspiciones, quibus benè in iure, & in facto fuit per DD. Aduocatos responsum. Et ita conclusum.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana redhibitoriæ librorum, Mercurij 2. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Vendens animal, seu librum vitiosum conueniri potest redhibitoria actione, & quid si res fuit vendita talis, qualis est.

SVMMARIVM.

Redhibitoria actio locum habet non solum in venditione animalium morbosorum, vel vitiosorum, sed etiam in venditione librorum, num. 1.

Redhibitoria actio competit etiam, quod res fuerit vendita talis, qualis est, quando vitium non erat tale, quod ab emptoribus facilè cognosci potuerit, num. 2. & 3. Vbi declaratur hæc conclusio, & nu. 4.

Venditor præsumitur scire qualitatem rei venditæ, nu. 3.

DECISIO CXXXVI.

1 PLacuit Dominis votum R.P.D. mei Decani aliàs datum in hac causa tunc pendente coram R.P.D. Ala, & ideò concorditer resoluerunt, quod sit locus redhibitoriæ vtili, quia habet locum etiam in libris, in quibus, licèt non cõcurrat, qualitas morbosi, vel vitiosi, propter quã datur emptori redhibitoria directa tamen, si propter vitium latens expedit eos non habere, vel multum impediatur eorum vsus, competit redhibitoria vtilis, glos. in l. 1. ff. de ædil. edict. Azo. in summa. C. de ædil. act. nu. 6. Odofred. Alb. & Bald. nu. 5. in l. vlt. C. eo. tit. Arety. in §. vlt. num... instit. de suspect. tutor. & ista opinio est communis, vt per Anton. Gomes. variar. resolut. lib. 2. cap. 2. tit. de emptio. & venditio. num. 48. & ideò cum iste liber fuerit emptus pro pretio satis notabili scutorum duorum millium centum, & quinque ad effectum, vt typis excuderetur pro vsu Ecclesiarum, & ex depositione peritorum, & testium, & Decreto Sacræ Congregationis Rituum constet esse ita referum erroribus, & varietatibus, vt imprimi non possit, & sic non possit seruire ad vsum destinatum benè intrat supradicta communis opinio, quod sit locus vtili redhibitoriæ.

2 Non obstat, quod liber fuit venditus talis, qualis est, quia vitium non erat tale, vt ab emptoribus posset facilè cognosci, cum pro eo detegendo necessarium fuerit adhibere peritos, qui præcedente diligenti discussione, retulerunt librũ continere errores, & variationes, & quando vitiũ nõ

appa-

apparet generalis proteſtatio non releuat, ſed neceſſaria eſt expreſſio in tempore, Bald. num. 4. Salyc. num. 2. in l. 1. C. de ædil. action.

3 Et licèt hoc procedat ſolum in venditore ſciẽte vitium, & non in ignorante, in quo caſu ſufficit generalis proteſtatio, vt per Bald. in d. l. 1. nu. 4. & Veronenſ. in l. 1. §. cauſa ff. eod. tamen ignorantia non probatur, & ſciẽtia qualitatis rei præſumitur in venditore, vt benè deducunt informantes, præſertim cum etiam concurrant coniectu. æ ſciẽtiæ.

4 Præterea dicebant Domini, quod illa generalis proteſtatio debet intelligi vltra expreſſa, & ſic q. venditur liber talis, qualis eſt compoſitus, vel correctus & reformatus à Ioanne Petro Aloyſio, de ordine ſanctæ mem Gregorij XIII. quod eſt falſum, quantum ad Sanctuarium, quod non fuit ab eo compoſitum, nec correctum, vti periti teſtantur, & ideò generalis proteſtatio venditori non ſuffragatur, & licèt fuerit appoſitum verbum, vt dicitur, tamen fuit appoſitum ad effectum, vt vẽditor ſe non reſtringeret ſolum ad compoſitionẽ factam à Ioanne Petro Aloyſio, vt eſt, ſi ab eo nõ eſſet compoſitus ſufficeret, quod eſſet correctus, & reformatus, & non ad effectum reſtringendi, vt liber talis, qualis eſt intelligatur venditus, & qđ nõ ſit compoſitus, neq; correctus, & reformatus, quia hoc repugnat intentioni contrahentium, quæ fuit, vt liber imprimeretur, quod etiam colligitur ex quãtitate pretij, ex qua declarantur verba dubia contractus venditionis.

ILL.^{MI} D. CARD.^{LIS} MILINI.

Ferrarieñ Societatis. Lunæ 28. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Societas ſuper aromataria contracta, an, & quando dicatur illicita, & vſuraria, ex pacto, quod vnus ex ſocijs habeat certum lucrum, vel quod capitale ſit ſaluum.

SVMMARIVM.

Societas non eſt vſuraria, quando capitale non remanet ſaluum, ſed in fine ſocietatis reſtituitur, prout extat, num. 3. & 4.

Verba ſunt ſemper interpretanda, vt excludant delictum, & vſuram, num. 3.

Promiſſio de reſtituendo capitale finita ſocietate intelligi debet de capitali remanẽte, & prout extat, nu. 3. & 4. Vb. quod talis promiſſio non eſt vſuraria.

Societas non dicitur vſuraria licet ex ea vnus ſocius maius lucrum accipiat, quam alter, num. 4.

Lucrum veriſimile ſocietatis poteſt taxari à principio contractus, num. 5. & 8.

Exceptio, quando non firmat regulam in caſibus non exceptis, num. 6.

Societatis pactum, quod finita ſocietate, maſſaritia reſtituantur in eo ſtatu in quo reperiebantur tempore contractus non eſt illicitum, nu. 7.

Intereſſe, ſeu lucri taxationem eſſe exceſſiuam, qui dicit, & allegat probare debet, num. 9.

DECISIO CXXXVII.

1 INter Sonzonios, & Truccardum Borellam fuerunt initi duo contractus, quorum primus de anno 1595. continet ſocietatem Aromatariæ duraturam ad nouennium, in qua Sonzonij poſuerunt capitale librarum 1500. monetæ in tot mercibus, & duas domos cum apothecis, & maſſaritijs in eis exiſtentibus, Truccardus verò operam; & conuenerunt, quod Sonzonij perciperent duas partes lucri, & Truccardus tertiam partem, & quod Truccardus teneretur ad omnes expenſas neceſſarias, & quolibet anno daret Sonzonijs libras 300 olei, & ſolueret fratribus Sancti Poli libras 60. pro vſu vnius ex dictis domibus, & quod finita ſocietate teneretur reſtituere res, quæ tunc reperirentur extare. Poſteà de anno 1586. fuit initus alius contractus in quo præcedente narratiua, quod Truccardus erat quaſi certus de lucro, quod in hac ſocietate fieri poterat, cũ à multis annis eſſet verſatus in eo exercitio, conuenerunt, quod in locum duarum partium lucri Truccardus ſolueret Sonzonijs quolibet anno ſcuta 750. monetæ libera ab omnibus expenſis, & totum lucrum ſocietatis eſſet ſuum, & quod teneretur infra certum tempus dare cautionem de dicta ſumma ſoluenda, & etiam pro valore capitalis, & quod in reliquis firma manerent pacta contenta in dicto primo inſtrumento ſocietatis. Sed quia Truccardus in tempore conſtituto non præſtitit fideiuſſorem, fuit carceratus vti ſuſpectus de fuga, & ad effectum, vt ſe liberaret à carceribus dedit fideiuſſorem de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo Alexandrum Bergamum, & hinc fuit orta lis inter Sonzonios ex vna, & Truccardum, & Alexandrum eius fideiuſſorem, & poſteà eo defuncto Hyppolitum eius filium ex alia, quæ poſtremò fuit terminata à ſupremo conſilio iuſtitiæ ad fauorem Hyppoliti.

2 Et quia à ſententijs Conſilij non datur appellatio, fuit habitus recurſus à Sonzonijs ad S. D. N. & fuit ei ſupplicatum, vt committeret in Rota cauſam appellationis à dicta ſententia. Et quia inter alia fundamenta prætendebatur ſentẽtia nulla ex defectu iuriſdictionis, vti lata à iudicibus laicis, cum contractus prætenderetur vſurarius, Sanctitas ſua iuſſit Illuſtriſs. & Reuerẽdiſſimo D. Cardinali Aldobrandino, Ciuitatis Ferrariæ, & illius Ducatus legato de Latere, vt faceret proponere hoc dubium in Rota, An iſti contractus eſſent vſurarij, quod à me de eius mandato exequutum fuit, & cum prætenderentur illiciti, tam ex diſpoſitione iuris communis, quàm vigore Bullæ fel. recor. d. Sixti V. Placuit primò firmare, an eſſent illiciti ex diſpoſitione iuris communis, poſteà videre particulariter, an eſſet locus Bullæ, & cauſa propoſita, fuit reſolutum contractus non eſſe vſurarios, ex diſpoſitione iuris communis.

3 Quantum ad primum contractum, potentiſſima ratio deciſionis fuit, quia in eo non continetur, quod capitale ſaluum, & integrum reſtituatur in fine ſocietatis, ſed continetur ſolum, quod reſtituatur capitale, quod Domini intelligebant de capitali, quod ſuperetit in fine ſocietatis, quia verborum ſignificatio debet ad intellectum ſanum, bonum, ciuilem, & vitio carẽtem applicari, vt inquit deciſio noſtra 10. nu. 4. & 5. de teſtam. in antiquis, & vt excludatur contractus illicitus. Alexã. conſ. 191. nu. 6. lib. 2. ideò iſta promiſſio de reſtituendo capitale, debet intelligi de capitali remanente tempore finitæ d. ſocietatis, vt fuit aliàs reſolutum in cauſa Foroliuiñ ſocietatis 2. Decembris 1583. coram bon. mem. Lauretano, & hoc ẽt Domini comprobabant ex veriſimili mente contrahẽtium, quia in cap. 1 r. continetur, quod Truccardus ſit obligatus conſignare capitale, *in quello che ſi trouerà eſſere in dette Botteghe*; vel ſi Sonzonij nollent accipere merces tunc exiſtentes ſoluere earum valorem, cum diminutione duo-

decim pro cẽtenario. Poterat autẽ euenire, quod istæ merces non ascenderent ad valorem capitalis; ideò multum verisimile est, quod si Sonzonij voluissent obligare Truccardum ad restitutionem totius capitalis non se restrinxissent in mercibus tunc existentibus, vel ad solutionem earum valoris, sed sibi prouidissent in istum casum, quod si istæ non ascendebãt ad tantam summam quantam importabat capitale Truccardus esset obligatus soluere residuũ, sicut sibi expressè prouiderunt respectu massaritiarum in cap. 7. quod restituerentur in eo statu, in quo erant de tempore contractus.

4 Et ideo cum pactum non contineat, quod capitale saluum restituatur, sed intelligendum sit de restitutione capitalis remanentis, vt dictum fuit, illud pactum est validum, & licitum, gloss. in l. 5. in verbo, obtinuit, & ibi Bal. Saly. Paul & Fulg. C. pro socio idem Salyc. in l. mutius, nu. 3. ff. pro socio, & licet in hoc cõtractu portiones lucri nõ sint æquales, tamen cum duæ domus Sonzoniorum, cum apothecis, & amiamento, & capitali, cuius periculum ipsi currebant præponderent operæ, & industriç Truccardi non est illicitum, quod Sonzonij percipiant duas partes lucri, Cald. in c. nauiganti, sub num. 3. de vsur. Couar. variar. resolut. lib. 1. cap. 2. num. 2. Purpur, in l. si pascenda, nu. 25. & 26. C. de pact.

5 Quantum ad secundum contractum, fundamẽtum Dominorum fuit, quia continet solum assecurationem lucri, quæ est licita, quia sicut fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio, vel locari, ita etiam vendi potest lucrum incertum huius societatis, Syluest. in summa in verbo, societas, § 1 num 18 Armil. num. 17. Corrad. de contract. q 96 in 1. & 2. conclus. Nauarr. in q 24. de vsuris. Io. Lop. de contract. c. 65. in fi. & late deduci. Iacob Heinrichmarc. q. 8. nu. 72. cum seq. Tanto magis, cum ex depositionibus testium appareat, quod ista taxatio non est excessiua, & cesset omnis fraus, & simulatio, cum iste contractus fuerit minus elapsis sex mensibus post primũ, & ad instantiam ipsius Truccardi, qui erat verisimiliter certus de quantitate lucri, quod percipi poterat.

6 Non obstant, quæ in contrarium adducuntur. Et primo, quod exceptio casuum fortuitorum in c. 11. primi contractus arguit, quod capitale debet restitui saluum, etiam si perijsset ob alios casus, quia exceptio, quæ est posita ad diminuendũ non ampliat pactum, vt capitale saluum restitui debeat, contra dispositionem iuris cõmunis, si amittatur ex alijs casibus, Cyn. Bart. & alij in l. generali, §. vxori. ff. de vsufruc. leg. Archid. in c. 2. vers. quæro episc. de offic. vicar. nu 6. Milij. in verbo, exceptio. Soc. cons. 41. num. 3. lib. 1. Fely. in c. quoniam frequenter, num. 2. vt lit. non contest. & in terminis similis exceptionis casuum fortuitorum, tradit. Alex. in cons. 28. nu. 11. lib. 1.

7 Non obstat, quod in c. 7. dicti cõtractus fuit cõuentũ, quod massaritię deberent restitui in fine societatis in eo statu, in quo reperiebant tpe cõtractus, quia ista massaritiæ non fuerũt datę in parte capitalis, nec in illis cadebat societas, ideò nõ est illicitum, qd attendatur status de tempore contractus.

8 Non obstat, quod non valet pactum assecurationis capitalis, neq; lucri, quia hic non adest assecuratio capitalis, neq; in primo, neq; in secundo contractu, cum sit relatiuus ad primum, & cessante assecuratione capitalis, assecuratio lucri est licita, vt per Doctores supra citatos, & Iacob. Heinrichman. benè respondet his, quæ in contrarium adducuntur per informationes pro Hyppolito,

9 Non obstat, quod taxatio lucri sit excessiua, quia vltra, quod hæc pertinent ad iustitiam contractus, de qua hodie non quæritur, onus probandi hanc excessiuitatem incumbit Hyppolito, Purpur. in d. l. si pascenda, nu. 29. qui eam non probat, & ex depositionibus testium probatur contrariũ, vt benè deducunt informationes pro Sonzonijs in responsionibus, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Ariminen. Castrorum, Lunæ 15. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Adulterium, (quando non agitur de dissoluendo matrimonio,) vt probetur, quę probationes sufficiant, & plura in materia probationis, & exceptionis contra testes, & præsertim Birruariũ, & homicidam,

SVMMARIVM.

Adulterium, vt probetur licet non requirantur exactissimæ probationes cum non agitur de fœdere matrimonij, ac illius dissolutione. Tamen leuiores non sufficiunt, nu. 1.

Vita alicuius, quando est fundamentum intensionis plenè probari debet, num, 2.

Testis vnicus de visu ad hoc, vt cum testibus de fama, & alijs probationibus coniungatur, & sic probet debet esse integer, nec in aliquo eius fides vacillare, num. 3.

Probationes ad hoc, vt in simul coniungantur debet esse quælibet in suo genere perfecta, eod. num. 3.

Testis pauper, & vilis ad testificandum non admittitur, n. 4.

Birruarius ad testificandum non admittitur, eo. nu. 4. vers. & de birruario, vbi quod hoc procedit etiã si tempore depositionis non sit amplius birruarius.

Homicida à testimonio repellitur, eo. nu 4 vers. & de homicida, vbi etiam quod hoc procedit etiam si ab homicidio obtinuerit absolutionem.

Testis sibi ipsi contrarius non probat, nu. 5.

Testis inuerisimilia deponẽs redditur de falso suspectus, nu. 9.

Testes de fama deponẽtes, si nesciunt tps, non probant, nu. 7.

Testes de fama deponentes, si nesciunt, quid sit fama, & à quot personis constituatur, non probant, eo. nu. 7.

Testes deponẽtes de auditu, si deponãt de auditu relationis ab alijs nõ probãt adulteriũ, sed dẽnt deponere de auditu proprio, vel de auditu alicuius actus proximi ad copulã, nu. 8.

Testes metu excommunicationis reuelantes non probant, nisi fuerint parte citata examinati, num. 9.

Prætendens aliquid post longum tps, in quo difficilè probationes haberi possunt, cum tamen illud verisimiliter prætendere potuerit, & facilius probare tempore debito, coniectura est, quod sic calumniosè petat, nu. 12. in fine.

DECISIO CXXXVIII.

1 COnstitutis nonnullis præsuppositis dubitatum fuit in causa Ariminen. Castrorũ, an constaret de adulterio, seu fornicatione Comitis Ramberti cum Angelina, ita vt iuraret text. in c. significasti de eo, qui dux. in vxor. quam per adult. poll. in casu, & ad effectũ de quo agebatur, super qua difficultate cũ Rota consulta fuisset die 21. Iunij præsentis anni propter varias difficultates, quæ ab informantibus pro vtraq; parte excitabantur, ordinatũ fuit, vt cã restringeretur, & par-

& particulariter videtur, An esset probatum adulterium, vel fornicatio Ramberti, cum Angelina, viuente Maria, & die 15. Nouembris resolutũ fuit non probari, licet enim de copula inter eos subsecuta non possit dubitari, cum admittatur procreatio liberorum, tamen consistebat in eo si de illo tempore viueret Maria, vel nè. Ad quod probandum quamuis Domini non putauerint requiri exactissimas probationes, cũ non agatur de fœdere matrimonij, nec de illius dissolutione, adhuc tamen nõ admittebant iudicere leuiores etiam desumptas ex coniecturis, prout informantes pro D Marchione prætendebant ex consil. Gemin. 27 sed esse necessarias probationes plenas, & concludentes.

2 Nam cum vita Mariæ sit fundamentum intentionis D. Marchionis, vtique illam plenè probare teneretur, iuxta decis. Achill. 165. alias 1 de probatio. quæ plena probatio non visa fuit adesse, nã illa tota fundabatur tum in dicto vnius testis D. Marchionis nomine Iacobi Pauli Pauoni deponentis de visu, tum in testibus de publica voce, & fama, tum in alijs de auditu, tum etiam in alijs qui metu excommunicationis reuelarunt, tum denique in quibusdam adminiculis, & præsumptionibus.

3 Quantum ad testem de visu ad hoc vt ipse iunctus cum testibus de fama, aut alijs probationibus faciat plenam probationem debet esse integer quod si sit talis conditionis propter quam eius fides vacillet in aliquo, non est sufficiens, vt dicit Barr. in l. admonendi, num. 36. ff. de iureiur. cum enim agatur de iungendis probationibus, quælibet in suo genere debet esse perfecta, Bald. in l. si quis. §. 1. ff. de eden. Ias. in l. admonendi, in 2. lect. num. 253 ff. de iureiur. Alex. conf. 13. nu. 18. vol. 1. Hipp. Mars. sing 583.

4 Talis non est iste testis, qui plures patitur exceptiones, erat n. pauper, & vilis persona, fuit birruarius, & de homicidio damnatus, vt ipsemet fatetur, prout de vili, & paupere dicit Purpur. cons. 228 num. 4. lib. 1. Et de birruario quod regulariter ad testificandum non admittatur, trad. Beto q. 84. num 1. Et de homicida, Specul. in tit. de teste § 1, num. 8. vers. item quod est homicida, & ibi add. faciunt tradita per Doct. in c. testimonium de testib. & est text. in c. constituimus, 3. q. 2. & quamuis de tempore depositionis obtinuisset absolutionẽ ab homicidio. & non esset amplius birruarius, adhuc tamen non potest dici integer, glos. in c. testimonium, in verb emẽdatus, de testib. & ibi Abb. num. 1. fol. 34.

5 Est etiam sibi ipsi contrarius, & sic nullo pacto probat l. 2 l. qui falsa ff. de testib. cum alleg. per Paris. cons. 24. nu. 20. vol. 3. nam iuxta 55 interrogatorium negat scire quod Angelina vnquam de Comite Ramberto conquesta fuerit, & tamen deinde super 12. articulo contrariũ deponit quod ipsa fuit conquesta, ex quo Comes Rambertus eã nunquam desponsauerat, prout etiam iuxta 27. interrogatorium dicit nunquam fuisse bannitũ, aut processatum, & tamẽ iuxta 112. deponit quod fuit ex causa homicidij bannitus.

6 Item deponit inuerisimilia, quo fit vt reddatur valdè suspectus, Alex. conf. 2. num. 10. vol 7. nam quod nõ est verisimile imaginem habet falsitatis, Bald. in l. 1. nu. 9 C de seru. fugit. dicit enim quod ipse permanebat ad seruitia Comitis Caroli, & erat illius staffierius, & tamen ex dictis aliorum testium D. Marchionis apparet quod quando fuit occisa Maria Comes Carolus lactabat, vt dicit se cundus ad 77. cum quo etiam videtur cõcordare quartus. Vnde nõ est verisimile quod in illa ætate infantili haberet similem famulum. Rursus si de tempore obitus Mariæ Comes Carolus lactabat, & idem Comes Carolus natus fuit per multos annos ante natiuitatẽ Galeotti, vt ipse deponit iuxta 44. quomodo posset esse verum quod antè obitũ Mariæ natus esset Galeotus, vt ipsemet profitetur iuxta 33. interrogatorium.

7 Quantum ad famam visum fuit non esse sufficienter probata nam ex tribus testibus, qui ad hoc adducuntur Frater Matthæus de Sogliano nescit, An fuerit in tempore quo viuebat Maria, alij vero duo nempè Frater Pax, & Cola Francisci cũ iuxta 60. & 61. nesciant quid sit fama, & à quot personis instituatur non possunt illam probare, Ruyn. cons. 44. num 14. lib. 4. & fuit dictum in causa Pampilonen Beneficij 19. Maij 1577. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, & in causa Mãtuana Feudorum 30. Martij 1582. coram S. D. N.

8 Quo verò ad testes de auditu non potuit in illis fieri fundamentum, eum deponant de auditu ab alijs: nam quando ad probandum adulterium admittuntur testes de auditu: non sufficit quod deponant de auditu relationis ab alijs, quod est de auditu auditus, sed debent deponere de auditu proprio, vel de auditu alicuius actus copulæ propinqui, vt si audiuerint aliquos commisceri, ita declarãt Doct. in c. præterea. de testib & ibi Hostien in verb. vel etiam de auditu Io. Andr. in vlt. glos. Aegid nu. 6. Abb. nu. 4. Felyn. nu. 3. But. nu 9. Imol nu. 4. & hoc modo intelligit Lap alleg. 53. num 3.

9 Quantum ad testes qui reuelarunt metu excõmunicationis, cum non fuerint legitime examinati, nec parte citata, & sine interrogatorijs recepti, nullam faciunt fidem, nisi iuridicè fuerint recepti c. 2. de testib l. si quando. ff. eod. tit. Bart. in l. vlt. de quæstion. Salyc. in l. vlt. in fin. Cod. eod. tit. Alex. conf. 180. nu. 7. lib. 2.

10 Non obstat adminiculum desumptum ex ætate Galeotti, quod esset natus ante annum 1506. quia id non cõcludit adulterium viuente Maria, cuius vita de dicto tempore non probatur, & hoc modo etiam tollitur præsumptio resultans ex raptu Angelinæ.

11 Neq; obstat aliud adminiculum ex priuatione status comitis Ramberti de anno 1509 quia id potuit euenire ex alia causa, quam D Comes deducit ex processu facto de anno 1514 & ex testibus pro parte Alidosij examinatis.

12 Et in hanc sententiam eo magis veniebant Domini, quia plura aderant, quæ valde vrgebant in contrarium, ex quibus saltim elidebatur probatio D. Marchionis, quæ deducebãtur tam ex processu facto de anno 1495. ad instantiam Comitis Ramberti, qui cum de eo tempore probasset adulterium inter Mariam, & quendam nomine il Franciolo, multũ verisimile est, quod tunc ipsam interfecisset, nec vlla ratio suadet, quod factis dictis probationibus expectauerit per tantum tempus, quam ex testibus examinatis de anno 1514. deponentibus homicidium fuisse commissum ex causa adulterij prædicti, quam denique ex eo quia Comes Carolus qui de anno 1532. curabat excludere filios Angelinæ à successione ex hac eadem causa illegitimitatis non habuit hanc prætensionem, neq; id articulauit, & tamen cum esset bene informatus nec de eo tempore deficerent probationes, facilè ex hoc capite potuisset illos excludere quam ex coniecturam dictum fuit aliàs fuisse habitam in magna consideratione in causa Coloniẽ Status. Et ex his censuerunt Domini nõ probari adulterium Comitis Ramberti cum Angelina viuente Maria.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] PAMPHILII.

Romana Census. Lunæ 29. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Vsura est recipere fructus census post relaxationẽ mandati pro restitutione sortis principalis.

SVMMARIVM.

Fructus non debentur creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi concurrentibus requisitis a Paulo de Castro, num. 1.

Fructus census exigi non possunt, postquam relaxatum fuit mandatum pro restitutione sortis principalis, num. 1, & 4.

Censum redimere, quandocunque licet venditori non autem licet emptori cogere venditorem ad redimendum, nu. 2.

Census parte inuita de iure communi non potest extingui pro parte. num. 3.

DECISIO CXXXIX.

1 FVit resolutum non deberi fructus D. Magdalenæ, quia aut illos prætendit ratione interesse, ob retardatam solutionem, & non concurrunt requisita à Castr. in l. 3. ff. de eo, quod cer. loc. quem sequitur Rota, vt per Mohed. decisio. 103. & decis. 208. cum vulg aut ratione census, & minus debentur, quia à die, quo ob impletas conditiones Magdalena suscepit mãdatum pro restitutione sortis principalis, ipsa sors cessit in debitũ ita vt vltra eam non possint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ, c. plerique cum seq. q. 3. Laur. de Rodul. in tractat. de vsur. q. 1. num. 1. Couar. lib. 3. var. resol. c. 1. sub nu. 1.

2 Nec enim ad inuicem se compatiuntur, quòd census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem principalem, quando velit, quia licet venditori census sit permissa illius redemptio iuxta Constitutionem Martini, Calixti, & Pij emptori tamen est omnino prohibita, cum aliàs esset certus de lucro, Sot. de Iust. & iur. lib. 9. art. 3. in 1. conclus. latè Conrad. de coniect. q. 54. in 5. concl. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 1. num. 4. etiam quòd actu nõ sit deductum in supputatione, dummodo emptor aliundè sit securus summ. Ant. in 2. part. c. 8. §. 14. circa finem.

3 Et ideò cum post relaxationem mandati fuerit in facultate Magdalenæ repetere pecuniam, quãdo vellet, cẽsus fuit statim resolutus, etiam quod nõ concurrat actus retrouenditionis, quia res deuenit ad casum à quo incipere non potuit, maximè stante mandato Iudicis, cuius factum reputatur factum partis, l. si ob causam, C. de euict. & cessat difficultas, ex quo Magdalena accepit eas pecunias, ad computationem sortis principalis, qd ostendit ipsã voluisse, nõ solũ vti hac facultate extinguẽdi censum pro rata pecuniarum habitarum, sed etiã pro tota summa, cum alias parte inuita non potuisset census extingui pro parte ad leg. tut. §. lucrum. ff. de vsur. Ias. post alios in l. quidam sub nu. 4. ff. si cert. petat.

4 Vltra, quod concurrit relaxatio mãdati pro tota summa, quæ facit, vt verisimiliter mente Iudicis, & Magdalenæ contractus habitus pro indiuiduo in totum resolutus fuerit, ad leg. prædictus. ff. de arbit. Bart. in l. egregiè. §. illud sub num. 4. ff. de fideiuss. Alciat. in l. 1. §. sed si mihi in repet. sub nu. 6. ff. de verbor. oblig. Paris. cons. 12. num. 34. lib. 2. Ayin. cons. 170. nu. 6. nec aliquid facit, quod Marcus promisit soluere fructus pro duabus tertiis, quia eius promissio stante supradicto pacto fuit inualida, maximè cum sit facta post translatum onus census in dictum Valerium cum quo seruatis seruandis erat creandus nouus census pro licitis habendis fructibus.

PENIÆ.

Maceratensis hæreditatis. Veneris 11. Decembris 1599.

ARGVMENTVM.

Fideicõmissarius potest authoritate propria capere possessionem bonorum fideicommisso subiectorum, quando nullus reperitur hæres possidens.

SVMMARIVM.

Fideicommissarius potest propria auctoritate capere possessionem bonorum fideicommisso subiectorum, quando non adsunt heredes, de quorum manu capere potuisset, num. 2. & 3.

Possessio acquisita per vnum de quibusdam bonis particularibus non trahitur ad possessionem aliorum bonorum acquisitam per alium, num. 4.

Remedium cap. reintegrandæ competit etiam mero, & nudo detentori, num. 5.

Detentio minus est, quàm possessio, num. 5.

DECISIO CXL.

1 DIe 2. Ianuarij proximè præteriti pro maiori parte fuerat decisum, Ascanio Vico dandum fuisse mandatum de reintegrãdo ad bona existentia in Oppido, & Territorio Ciuitatis nouæ, quorum ipse possessionem fuerat adeptus. Die 8. Nouembris iterũ proposita super eisdem fuerat dilata, rursus verò die 24. eiusdem mensis, licet pro maiori parte Domini in decisis permanere viderentur, quia tamen ab aliquibus fuerat dubitatum. An illa possessio esset vitiosa, proptereà visum fuit, causam restringere ad illũ articulum, an vitiosa foret censenda, d. possessio ad effectum de quo agebatur, ex quo non fuerat capta de manu hæredis, quo articulo in hac propositione discusso Rota pro maiori parte cẽsuit, prædictam possessionem non fuisse vitiosam.

2 Quia cum respectu bonorum, de quibus agebatur, non adessent hæredes, de quorum manu capi potuissent propter dispositionem testatoris mandantis, quòd hæc bona, neque ex testamento, etiã quoad possessionem possent deuenire ad alios à testatore non vocatos etiam ratione legitimæ, cõsequenter inferebatur, quòd licèt Ascanius esset primus fideicommissarius, quod tamen expressè negabatur ab informãtibus pro eodem Ascanio, sine aliquo vitio potuerat propria etiam authoritate capere possessionem, cum nullus adesset hæres, à quo restitui potuisset, Bald. in l. extraneum, nu. 3. 4. & 5. vbi Salyc. & Ias. nu. 4. & 5. de hæred. instit. Rom. cõs. 71. num. 1. in fi. vers. & communне sit Alex. cons. 58. nu. 2. vers. sed vxor legataria lib. 3. latè Menoch. qui plures allegat tract. de adipis. remed. 2. nu. 66. vers. nam ex quo hæres q. 77.

3 Neque huic rationi refragatur tex. in l. 1. ff. quorum

rum bon. aut Doctores allegati per informantes contra Ascanium ad probandum in fideicõmissu particulari non posse capi possessionem propria authoritate, quia diligenter . . . inspecti lo quebantur in casu ab hac facti specie lõge diuerso, Videlicet quando hæredes non sunt possessores, prout in hoc casu, in quo quando Ascanius ce cepit possessionem authore prætore, nullus possidebat hæres, ideoq; potuit etiam propria authoritate capere, pront supradicta distinctione constituta latè comprobauit, Anton. Gabr. qui plures Doctores cumulauit tit. de acquir. possess. concl. 1. nu. 98. limit. 26. quem sequitur Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 129. num. 7.

4 Quinimò licet hæres acc episset possessionem bonorum Maceratæ existentium, adhuc id non officeret possessioni Ascanij captę de bonis Ciuitatis nouæ consistentibus, neq; illam reddidisset vitiosam, quoniã vniuscuiusque rei possessio acquiri debet, nec sufficit a quisitio vnius quamuis fuerit capta animo apprehendendi omnia bona l. 3. in princip. vbi glos. in verbo, quemlibet. in. ff. de acquir. possess Bald. in l. licet. num. 4. vers. sed intelligo. C. de acquir. possess. Paris. cons. 37. num. 17. lib. 3. & tenuit Rota in hac causa die 12. Maij 1537. coram D. meo Pamphilio.

5 Rursus quo magis disputatio reddebatur turbida ex rationibus deductis per informantes cõtra Ascanium, eo magis persuadebatur illum interim iure potuisse reuerti ad suam possessionẽ, de qua clarè constabat per publicum instrumentum. Deniq; dicebatur, quòd si merò, & nudo detentori competebat remedium c. reintegrandæ. 3. quæst. 1. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 66. multo magis competebat Ascanio, qui iudicis authoritate possessionem acceperat, cum detentio minus sit quam possessio, Alex. in l. 1. nu. 17. vers. non obstat textus. ff. de acquir. possess. quibus etiam accedebant vulgares iuris regulę, quod nemo sit sua possessione priuandus, quod spoliatus in primis esset restituendus, & similes.

PENIÆ.

Farfeñ Villæ Caprolæ.

* * * * * * * * *

ARGVMENTVM.

Testibus, quibus ante examen articuli fuerunt ostensi, fides non diminuitur, testesque vassalli, & de vniuersitate probant pro suo Domino, vel pro vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testibus quibus ante examen fuerunt ostensi articuli fides non diminuitur, num. 1.
Testis vassallus, seu subditus probat pro Domino suo, nu. 2.
Testes vniuersitatis, seu communitatis probant pro sua vniuersitate, vel communitate, quando non agitur de eorum principali interesse, num. 2.

DECISIO CXLI.

1 QVod nonnullis testibus essent ostensi articuli non derogabat eorum fidei, cum propterea reprobari non debeat Ant. August. in epitome tit. de testibus num. 19. præsertim cum alij adessent, quibus ostensi non fuerunt.

2 Neque ideo minus probant, quod dicuntur etiam Vassalli bon. mc. Cardinalis Farnesij tunc Abbatiæ Farfensis Commendatarij, quia & vassallus pro Domino probat, Affl. decis. 304. nu. 14. Gabr. titul. de testibus conclus. 10. num. 21. & testes communitatis probant etiam pro communitate, quando non agitur principaliter de testiũ interesse, Grat. consil 41. num. 17. lib. 2. Put. decis. 15. incip. in vna Burgeñ. lib. 3. Ias. in l. si quis nec causam. num. 13. ff. si cert. pet. & ita fuit resolutũ me proponente in vna Spoletana Bonorum 18. Maij 1590. In hac cã constabat potius de incõmodo, & damno testium, quam de illorum interesse, cum vtilius foret Monopolitanis tales inuestituras extendi vsque ad pronepotes, quam in nepotibus terminari.

PENIÆ.

Romana Bonorum de Ceulis. Veneris 13. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Interesse lucri cessantis An, & quando debeatur pupillo, seu alteri à tutore, curatore, seu administratore ob non solutas debitas pecunias.

SVMMARIVM.

Administrator ad hoc, vt de administratis teneatur, duo probanda sunt; Primum quod administrauerit; secundum quod nomine alterius administrauerit, num. 1.
Interesse lucri cessantis non debetur nisi præcedente mora debitoris, & existentia occasionis inuestiendi pecunias ad lucrum, & protestatione creditoris debitori notificata, num. 2.
Interesse lucri cessantis non debetur ab eo debitore, qui dubitat se debere, num 3. & num. 5.
Tutor seu curator tenetur pupillo ad interesse lucri cessantis propter non solutas sibi pecunias, num 4. declara vt nu. 5.
Tutor numquid teneatur ponere pecunias pupillares ad lucrum sicut ponit suas, num. 6.

DECISIO CXLII.

1 DIe 24. Maij Anni præteriti 1599. fuerat in hac causa decisum non deberi D. Clariciæ vsuras pupillares ex pecuniis tedatis ex septuaginta quinque locis Montis recuperationum, sed tunc fuit decisum, qđ videretur, An deberetur ei aliquod genus lucri, vel interesse super quo articulo proposito dubio in hac causa, Domini censuerunt non deberi aliquod interesse. Primò, quia non erat probatum pro parte D. Clariciæ, Hieronymum fuisse administratorem bonorum eiusdem Clariciæ, cum nullum negotiũ ipsius contemplatione gessisse probaretur, cum ad effectum, vt quis de administratis, & gestis teneatur, duo probari debeant, quod gesserit, & quod contemplatione alterius gesserit, Bart. in l. si pupillo, §. item quæritur, num. 4. vers. habes ergo. ff. de negot. gest. Capic. decis. 180. num. 4. in casu autem proposito neutrum apparebat probatum.

2 Secundò, quia nec bon. mem. D. Hieronymus nec

nec Tiberius illius hæres videbantur constituti in mora restituendi dictas pecunias post litem motam ad effectum, vt propter morā incursam prætendi posset aliquod interesse lucri cessantis, qui pro parte D Claricię,non probatur, quod si pecuniæ fuissent sibi solutæ, cum illis fuisset tantum lucrata,& quod tunc in promptu esset occasio pecunias implicandi quod præcedente protestatione pro parte creditricis interposita ad notitiam debitoris deferendum erat, Paul. de Castr. in l. nō vtrique.§. nunc. de offic. num. 3.in prin.c. ff de eo quod cert.loc. Afflict.decis.20.nu.2. Cagnol. in l. 1.num 31.C. de sent.quæ pro eo quod int Chiffanens. decis. 75.

3 Similiter non poterat prætendi interesse ratione damni emergentis, cum non esset probatū D.Clariciam passam aliquod damnum ob pecunias sibi non solutas. Tertiò,quia saltem respectu D. Tiberij negari non poterat, quin habuerit iustam causam credendi se non fuisse debitorem, cum Hieronymus pater disposuerit de istis pecunijs tanquam de proprijs, & Rota etiam multum dubitauerit,Curt.iun.consil.139.nu 28.lib.3.

4 Respectu Hieronymi aliqui ex DD. videbantur sentire maiorem fuisse difficultatem quia, cum fuisset minoris debitor debebat curare, quod Clariciæ daretur alius tutor, quod cum non fecerit fuit in culpa,& propterea tenebatur ad vsuras, & interesse.nō quia tutor,sed quia negligens in procurando, quod constitueretur legitima persona, cui fieret solutio iuxta decis. Vincen.de Franch. 16.num 7.& 8. allegantis Fulgos.& alios.

5 Respondebatur tamen, quod cum Hieronymus disposuerit de istis pecunijs tanquam de suis, & crediderit esse suas,licet reuera non essent, saltem propter istam opinionem videbatur excusandus præsertim cum istæ pecuniæ in libris rationis banchariç essent scriptæ ab Antonio Francisco Claricię patre ad creditum Hieronymi.

6 Magis etiam vrgebat contra eundem Hieronymum,quia cum ipse more mercatorum pecunias suas semper in lucris collocauerit, ita etiam potuit collocare,immo verisimile est collocasse pecunias D Claricię, & consequenter tenebatur ad vsuras, & interesse, glos.in leg.qui aliena.in verb. purgat is.versitem quod ff.de negot.gest. Sed respondebatur non fuisse probatum aliquod lucrū cum pecunijs D Claricię,nec improbandum Hieronymum, qui maiorem diligentiam adhibuit in collocandis suis pecunijs quam pupilli, Paul. de Montepic.consil.65.nu. 29. & seq.

PENIÆ.

Bononien Bonorum Emphiteuticorum. Lunæ 24. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio in dubio præsumitur integrè facta, transpordandaque sunt acta eiusdem causæ,& eiusdem iudicij, non autem alterius causæ, & diuersi iudicij.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio in dubio integra facta præsumitur, & qui contrarium prætendit probare debet, nu. 1.

Acta transportanda sunt vigore Concilij Tridentini in causis appellationum, non autem in alijs, nu. 3.

Acta transportanda in causa appellationis debent esse eiusdem causæ, & eiusdem iudicij, non autem alterius causæ, & diuersi iudicij, num. 4 & 5.

DECISIO CXLIII.

1 Vtraque parte informante Rota censuit constare de integra trasportatione actorum, quæ in dubio integrè facta præsumitur, nisi de contrario doceatur, Crauett.consil. 35.num. 54.& ita sæpè Rota iudicauit, & signanter in vna Perusina Capellæ die 7. Iunij 1596. coram Domino meo Litta.

2 In hac causa informantes pro DD. de Campegijs ad superiorem præsumptionem euertendam, opponebant de nō integra transportatione actorum ex eo, quod coram Gabriele Bononiensi in iudicio spolij intentato per Campegios contra Ludouisios fuerat pro parte Ludouisiorum aliàs lata quædam sententia ad fauorem Episcopi Campegij cum quadam declaratione facta per eundē Episcopum, quod volebat bona, de quibus agebatur,pro se retinere,& tamen acta in quibus fuerat illa sententia fundata, nec in illo, nec in hoc iudicio non apparebant producta, quod tamē ex dispositione concilij Tridentini sess. 24. cap. 20.§. propterea,de reform. necessarium videbatur.

3 Cæterum huic oppositioni respondebatur in prædicta Concilij dispositione, non esse necessariam transportationem, nisi in causis appellationum,vt necessario transportari debeant acta tantum facta coram iudice à quo,ad iudicem ad quē fuit appellatum, vt illis visis pronunciare possit approbandam, vel reprobandam sententiam latam,à iudice à quo,ita enim sępè declarauit Cōgregatio DD. Cardinalium Sacri Concilij Interpretum, & tenuit Rota in causa Conchen Limitum die 17. Iunij. 1596. coram D.meo Pamphilo.

4 Præterea cum iudicium super quo nunc partes coram me contendebant, esset diuersum ab illo agitato de anno 1541.super quo fuerant latæ sententiæ Rotales, quas Domini Ludouisij non impugnabant,cum essent istæ ex eo, quod Ecclesia declarauerat, voluisse bona penes se retinere, & consequenter nō esse agendum de illis actis, ideò illa acta non erant transportanda, vel producenda per Ludouisios.

Neque obstat, quod in hoc iudicio Ludouisij, produxerint dictas sententias quasi propterea cōpellerentur etiam illa acta transportare: quia respondebatur, id à Ludouisijs fieri ad probandam inuestituram factam Campegijs non habuisse effectum, produxerantq; dictas sententias, non vt illas impugnarent,sed vt illis iuribus pro se facientibus vterentur. Vnde cum iste actus tenderet ad alium finem, quam ad improbandum, vel reuocandum dictas sententias propterea non tenebātur Ludouisij transportare, vel producere acta in quibus fuerant fundata.

PENIÆ.

Pāpiloneñs Abbatiæ Lunæ 31. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Processus in dubio presumitur integrè extractus,& trausportatus.

SVM-

SVMMARIVM.

Processus in dubio præsumitur integrè extractus, & trãsportatus, num. 1.

Negatiua responsio non continet affirmationem in ordine respondentis, num. 2.

DECISIO CXLIV.

1 VTraque parte informante Rota censuit, processum fuisse integrum, & legitimè extractum: nam pro integritate concurrebat, Primo, præsumptio, quia processus præsumuntur integri, vt fuit decisum in causa Veneta illegitimitatis, die 2. Maij 1597. coram me, & sæpè alias suadebat attestatio Notarij, qui extraxerat vigore compulsorialium, & asserebat processum integrum, Vertall. decis. 339. lib. 1. in manuscript. & decis. 245. in fin. par. 2. Non probant defectum processus oppositiones coram Iudice compulsore factæ à parte, quia de contentis in oppositionibus non apparebat, nisi ex eiusdem partis assertione. cui tamen non creditur, l. omnibus, C. de testib Crauett. cons. 41. num. 2.

2 Non obstabat quod deficerent petitiones super oculari visione, & actus delegationis Vicarij Generalis in persona officialis, quia non probatur huiusmodi petitiones fuisse factas, & actus delegationis Vicarij Generalis habetur in processu fol. 707. Rursus non obstat, quod Iudex decreuit leuandum transumptum huiusmodi actuum proprijs ipsius expensis, quia ex hoc decreto non inferebatur istos actus fuisse in hac cã factos. Præterea non arguebat defectum responsio producentis Martini dicentis, nihil deficere de substantialibus, & pertinentibus ad causam, quasi hinc colligeretur quædam deficere non substantialia: nã præterquam quod ille est communis vsus loquẽdi, illa responsio negatiua non continet affirmationem in ordine respondentis, Pedemont. decis. 178. num. 6. & 9. Eundem verò processum fuisse legitimè extractum constabat, quia fuerat habitus à Notario actuario, propterea in extractione non erant necessariæ aliæ solemnitates, Verall. decis. 170. par. 1.

LITTÆ.

Cesenaten̄ de Cacciaguerris. Lunæ 21. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

Filio delinquente, & eius bonis confiscatis, nunquid in confiscatione veniant ipsi filio per patrem antea donata, aut illius peculium etiam Castrense in præiudicium patris, & quomodo dicatur constare de delicto ad effectum, vt intret confiscatio bonorum in præiudicium alterius.

SVMMARIVM.

Confiscatio bonorum propter filij delictum non extenditur ad bona ipsi filio donata per patrem, num. 1.

Confiscatio bonorum propter delictum filij non extenditur ad illius peculiũ etiã Castrense in p̃iudicium patris, nu. 1.

Testes examinati pro informatione Curiæ, & parte non citata in contumaciam delinquentis non probant contra tertium de cuius præiudicio agitur, num. 2.

Delicti probatio non inducitur ex contumacia alicuius, nu. 2.

Verba dispositionis vbi non conueniunt, nec etiam conuenire debet dispositio, num. 3. in fine.

Productio scripturarum facienda est parte citata ad hoc, vt dicatur de actis, num. 3.

Iudex tenetur iudicare secundum acta, & probata, & non aliàs, num 3.

Probationes in criminalibus sunt maximè de substantia, num. 4.

Sententia in contumaciam lata, & fundata super testibus pro informatione Curiæ examinatis, non dicitur lata ob delictum, num 4.

DECISIO CXLV.

1 DOmini resoluerunt delictum Fratricidij, cuius prætextu Fabritius per Auditorẽ Legati Prouinciæ Romandiolæ aliàs cõdemnatus fuit in pœnam capitis, & confiscationis bonorum, non posse dici tunc legitimè probatum fuisse, ad effectum de quo agitur, hoc est, vt bona, quæ eidem prius per patrem donata fuerũt, & etiam per ipsum filium acquisita de fructibus dictorum bonorum, in eligantur confiscata in præiudicium patris, cum attenta dispositione iuris communis in generali confiscatione bonorũ filij familias non veniant bona per Patrem dicto filio donata, nec aliud peculium illius etiam Castrense, sed omnia à lege reseruãtur Patri in solatium ipsius patriæ potestatis, vt probat tex. in l. 3. C. de bon. proscript.

2 Et attenta constitutione Aegidij in c. 18. lib. 4. qua nituntur informantes contra Canonicum, vt possit fieri exactio pœnæ, vel bandi de peculio filij familias, qui maleficium commiserit, & per Rectorem Prouinciæ, vel suos officiales extiterit cõdemnatus requiratur, quod iudici constiterit de maleficio ipso, vt patet ex lectura constitutionis, ibi, si de maleficio constiterit, & ille habuerit peculium, Vnde cum in hoc casu, aliter non constiterit iudici de prædicto delicto, quàm ex testibus per eum receptis pro informatione Curiæ, & minimè repetitis parte citata, qui propterea non probant delictum, secundum Bart. in l fin. in fine. ff. de quæst. Boss. in pract crim. tit. de delictis. nu. 6. Abb. in c. graue, num 9. vers. & aduerte, de præbend. & tenuit Rota in illa Ciuitatis Castelli de Vitellis 11. Decembris 1577. coram R. P. D. Seraphino in illa Coimbrien̄ Decanatus 19. Nouembris 1597. coram R. P. D. meo Millino, & in vna Bononien̄ census 19. Octobris 1598. coram R. P. D. meo Penia, & ex contumacia ipsius Fabritij, quæ similiter delicti probationem non inducit, vt fuit tentum in dicta Ciuitatis Castelli de Vitellis: ideo iure merito ex prædictis non potest dici, quod dicto iudici tunc verè constiterit de dicto maleficio, ad effectum, vt intret dispositio dictæ Constitutionis, quæ vti exorbitans à iure cõmuni strictè, & propriè intelligi debet, ad tex. in l. 3. § hæc verba, ff. de neg. gest. Nec debet applicari casui, cui verba, illius, non conueniunt vulg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. & l. quod constitutũ. ff. de testam. milit.

3 Nec fundamentum aliquod fieri potest contra Canonicum super illis prætensis litteris Fabritij, cum dato citra veri præiudicium, quod illius sint non constat de aliqua productione earum in dicto iudicio, parte citata facta, prout requiritur, & ad effectum vt sint de actis, Bart. in extrauag. ad reprimen. in vers. de plano, Sarnen. in reg. de annali, quæst. 4. num. 5. & clarissimi iuris est, Iudicẽ

tenen

teneri iudicare secundum acta, & probata, & non aliàs, & quidem multum verisimile est, quod tũc dictæ litteræ nõ fuerint productæ, nec iudici notæ, stante quod aliàs de illis mentionem fecisset in sua sententia, pro maiori corroboratione illius, prout fecit de prædictis testibus, & contumacia Fabritij, super illis tantum fundando condemnationem prædictam.

4 Nec refert, quod attentis verbis sententiæ videatur Fabritius condemnatus ob delictum, eo quia de eo constiterit iudici, & non in contumaciam, quia cum in iudicijs, & maximè criminalibus ꝓbationes sint de substantia, vt post Bar. Ang. & Imol. tradit Ruyn. cons. 68. num. 6. lib. 5. Gabr. de sent. conclus. 9 num. 1 & seq. & fuit tentum in causa Romana Notariatus 16. Decẽbris 1585. coram bo. me. Laureano, & probationes ad quas se restrinxit Iudex in hoc casu sint prædicti testes pro informatione Curiæ examinati, & contumacia Fabritij ex quibus, vt dictum est non probatur delictum prædictum, ideo, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana Dotis. Lunæ 28. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

Ex Summario accipias Argumentum.

SVMMARIVM.

Apostilla in margine matricis instrumenti non subscripta, nec approbata à Notario, & per quam augetur substantia instrumenti obligando personam in eo nõ contentã, non probat præsertim concurrentibus pluribus cancellationibus, num. 1.

DECISIO CXLVI.

1 FVit resolutum non probari obligationem Iacobæ ad fauorem Menicæ, quia de ea solum constat per apostillam in margine matricis Instrumenti, & cum ista apostilla non sit subscripta, nec approbata per Notarium, & auget substantiam instrumenti obligando personã in eo non contentam non probat istam obligationem, l. prima. §. ideo. ff. de ijs quæ in test. delen. Castr. in l. si vnus num. 3. Bald. nu. 1. in fine. Ang. num. 2. Castr. num. 5. Ias. num. 9 C. de testibus. Io. de Anan. cons. 28. nu. 2. & fuit latè deductũ in Bonoñ. Fideicommissi de Sancto Petro 27. Maij coram R.P.D. Mantica; Tanto magis cum concurrant plures cancellationes in contrarium, qđ ista obligatio minimè interuenerit, vt latè deducebant informantes, &c.

REVERENDISSIMI D. SACRATI.

Brixiensis Beneficij. Veneris 3. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Testis iuramentum non probatur enunciatione Notarij nisi fuerit facta in præsentia Iudicis, qui & testium examen potest Notario committere.

SVMMARIVM.

Testes, quod iurauerint non probatur enunciatione Notarij fallit stante præsentia iudicis, num. 2.

Notarij iuramentum sufficit illud, quod ab initio officij fuit præstitum, licet in rem ĩstoria requiratur, quod Notarius sit iuratus, num. 3.

Testium examen potest à Iudice Notario committi, nu. 4.

DECISIO CXLVII.

1 DVbitaui circa validitatem examinis Testium de partibus, & quoad primam nullitatem, quæ deducebatur ex eo, quod testes iurassent in manibus vnius Iudicis, cum tamen duo fuissent delegati difficultas fuit sublata ex facto, quia informantes pro S. Agnesio se restrinxerunt ad 1. 6. 7. 10. 17. 18. 19. 20. Testes, qui in manibus vtriusque Iudicis iurauerunt.

2 Alia Nullitas quod ex enunciatiua Notarij nõ probetur iuramentum fuisse præstitum, cessat stante præsentia Iudicis, Bald. in l. iusiurandi, num. 2. Salycet. num. 4. C. de testibus. Alex. in l. nã & posse. §. 1. de iureiuran. & fuit aliàs sæpè decisũ.

3 Quod tertio loco dicebatur Notarium, debere esse iuratum, iuxta formam remissoriæ, non fuit habitum in consideratione, sed sufficere visum fuit iuramẽtũ ab initio officij Notariatus ꝑstitum ad glo. in Clement. 1. §. porrò de hæret.

4 Quarta nullitas respectu receptionis examinis per Notarium fuit reiecta, quia Iudex potuit committere Notario examen testium, Verall. decis. 519. lib. 1. in manuscript. Rot. decis. 3. de offic. deleg. in nou. Ægid. decis. 43. & fuit resolutum in cã Hispalensi Decimarum 18. Ianuarij 1580. coram D. Vicecomite. Vltima nullitas circa recusationem Notarij visa fuit Dominis magis releuans; Ideo firmato quod aliæ minimè obstarent, resoluerunt, vt de hac particulariter videretur.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILI.

Romana Nullitatis Venditionis 6. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Vendens rem vti liberam ab omni onere, quæ libera non est, non dicitur in dolo, quando promisit facere consentire omnem personam, & sic fecit.

SVMMARIVM.

Dolus dans causam contractui, illum non rescindit, nisi fuerit manifestus, num. 1.

Vendens domum vti liberam ab omni censu, & onere, si promisit facere consentire omnem personam, & ante receptionem pretij liberauit domum ab omnibus oneribus non dicitur voluisse decipere emptorem, num. 1.

Vendi potest etiam res aliena, num. 2.

Venditio vbi fuit perfecta ab eo recedi non potest, num. 2.

Vendita res bona fide propter minimam causam, inempta fieri non debet, num. 3.

DECISIO CXLVIII.

1 FVit resolutum contractum emptionis, de quo agitur esse validum, quod enim dicitur dolũ illi causam dedisse, ex quo Terrenu subiectũ dñio quorundam Ecclesiaũ fuisset venditum.

venditum, vti liberum ab omni censu, canone, & responsione, non placuit Dominis, quia cum in eodem instrumento venditor promiserit facere consentire omnem personam, &c. & antè pretij receptionem liberauit terrenum ab omnibus istis oneribus, non apparet eum voluisse circumuenire, aut decipere emptorem, sed sub spe futuræ liberationis ita vendidisse, & sic cessat dolus dans causam contractui quia tamen debet esse manifestus, vt notat. in l. eleganter. ff. de dolo, & in l. si quis maior. C. de transact.

3 Neque est verum, quod à principio venditio fuit nulla, quia etiam res aliena vendi potest & cũ fuerit perfecta ab ea non receditur l. in ciuile. vbi Bald. & Salyc. C. de rei vendic. l. nõ idcirco in fin. C. de contrahen. empt.

3 Neque succedit actio ad interesse, quia in hoc casu nullum adest, stante derogatione fideicommissi, licentia Papæ alienandi, & consensu Dominorum directorum, ex quibus emptor redditur ex omni parte securus, & idcirco intrat tex. l. ex bona fide. de contrahen. empt quod res bona fide vendita propter minimam causam inempta fieri nõ debet, & iis omnibus recte applicatur decisio in causa Camerineñ Castri Orti sub die 24 Aprilis 1596 quæ hanc causam decidere videtur, cum alijs decisionibus in ea allegatis.

LITTÆ.

Æsina restitutionis Dotium. Veneris 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Iuramentum calumniæ petitum, & omissum reddit sententiam nullam, quæ cõfirmari non potest etiam quod sit iusta parte opponente.

SVMMARIVM.

Sententia nulla confirmari potest, quando constat de illius iustitia, nisi à parte fuerit oppositum de nullitate, num. 1.

Iuramentum calumniæ petitum, & non præstitum reddit sententiam nullam, num. 2.

DECISIO CXLIX.

1 Domini tenuerunt mandatum Auditoris Cameræ quamuis iustum foret, vti nullũ esse in primis, & ante omnia ad instantiã D. Theodori Galuani reuocandũ ea ratione moti, quia licet sñtia nulla possit cõfirmari, vbi de iustitia illius constat, Innoc. in cap. 1. vbi etiam Dec. in fine. hoc not. de confirm. vtil. vel inutil. Rota decis. 11. de re iud. in antiq. non tamen procedit d. cõclusio parte opponente, vt fuit decisum in vna Patauina Decimarum 4. Iulij 1576. coram D. de Grassis, & in Vercellensi prætensi spolij 5. Maij 1586. coram nunc Illustrissimo Domino Platto, in Perusina Nullitatis exequutionis 26. Martij 1593. coram R. P. D. Penia, & in alijs pluribus causis, quas breuitatis causa non refero.

2 Nullitas autem decreti Auditoris Cameræ est clara, & deducitur ex eo, quod cũ pro parte Theodori fuisset coram eo petitum iurari de calumnia per aduersarium siue aliàs, &c. non fuit præstitũ, prout præstari debuit ad validitatem d. sententiæ siue decreti, cap. 1. de iurament. calumn. in 6. Rot. decis. 2. de iurament. calumn. in antiq. Put. decis. 398. lib. 1. & quod omissio dicti iuramenti, Vbi tamen petitum sit ante sententiam operetur nullitatem ipsius sententiæ, tenuit pluries Rota, & signanter in vna Bononiensi Attentatorum 24. Nouembris 1588. corã nunc Illustrissimo D. Mantica, & in alia Vrbeueiana Iuris visitandi 18. Decembris coram bon. mem. Otano.

PENIÆ.

Bononieñ Census. Lunæ 20. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Census si fuerit impositus super re fideicommisso subiecta, & alienari prohibita nulliter impositus dicitur, tam cõtra principalem debitorem, quam contra fideiussores ad restitutionem pretij.

SVMMARIVM.

Census si fuerit impositus super re fideicommisso subiecta, & alienari prohibita nulliter impositus dicitur, emptorque census agere potest tam contra principalem venditorem, quam contra fideiussores ad restitutionem pretij, num. 1. & per totam decisionem.

Fideiussor euictionis conueniri non potest euictione nõ sequuta nisi etiam fuerit promissum tradere rem venditam liberam. num. 4.

DECISIO CL.

1 Imposuerat D. Comes Alexander de Pepulis Anno 1596. annuum censum scutorum 960. monetæ Florentinæ super quibusdam bonis suis immobilibus existentibus in Territorio Bononiensi in contrata Duratij S. Martini, & Molinellę, eumq; sic impositũ vendiderat Siluio Scarlatto nobili Florentino pro pretio scutorũ 12000. similium asserens prædicta bona de sui natura fructifera, nulli hypothecæ, & fideicommisso purificato, vel purificando subiecta, sed libera, franca, & allodialia fuisse promisit, & se obligauit ad legitimam d. census prædictorum bonorum defensionem de euictione, secundum formam prouisionis Bonoñ Anno 1446. æditæ, necnon in ampliori forma Camerę Pro Comite, Alexandro in eodem contractu fideiusserunt Ferdinandus Elephantuccius, Comes Iulius de Pepulis, Andreas Boncius, & Ioannes Petrus de Maginis se ipsos principaliter, & insolidum, & vti expromissores prò d. euictione, & legitima defensione perpetuò duratura, etiam in casu nullitatis, inualiditatis, vel resolutionis prædicti contractus ex quauis causa, & incertitudinis in ampliori forma Camerę obligantes. Cum vero Anno 1598. Siluius Scarlattus intellexisset prædicta bona super quibus census fuerat impositus fideicommisso q. Comitis Romei de Pepulis Patris Comitum Alexandri, & Iulij fuisse subiecta cum expressa prohibitione detractionis legitimæ, & Trebellianicæ, contra eosdem Alexandrum, & Iulium coram Auditore cameræ super restitutione sortis principalis d. census iudicium intentauit, & ex eo, quod res promissa non fuit libera, & contractus attenta testatoris prohibitione fuerat inualidus. Postquam autem

autem Auditor Cameræ mandatum exequutiuũ pro dicta sorte principali deponenda decreuisset causa introducta in Rota dubitaui An esset locus restitutioni scutorum 12000. itaut Comes Alexander,& eius fideiussores tenerentur ad illorum restitutionem, & Rota restitutioni fuisse locũ. Et Alexãdrũ principalẽ,& fideiussores teneri cẽsuit.

2 Cum bona super quibus census fuerat impositus essent fideicõmisso,& perpetuæ prohibitioni alienationis subiecta, non valuit contractus, & propterea potuit emptor rescindere impositionem census,& compellere venditorem ad pretiũ restituendum, Dec.cons. 102. num. 10. vers.etiam quando lib.6.& tenuit Rota in vna Romana Census de Cuppis die 17. Martij Anno 1577. coram D.Seraphino Oliuario,& in alia Spoletana Terrarum die 11. Nouembris 1599. coram D. Millino, & iterum in eadem die 6. Martij 1600. coram eodem,& sæpe alias,cum enim bona non possent dari libera,perindè est,acsi fuissent euicta,& consequenter locus erat restitutioni pretij, seu sortis principalis, l.si venditione.ff.de euict.l.super empt.C. eodem.

3 Similiter Scarlattus compellere poterat fideiussores sibi obligatos ex quauis causa,in casu etiã inualiditatis,& rescissionis contractus,Dec.cons. 30.num.4 vers.sed in quæstione.Paris.cons.79.nu. 42.& cons.97.nu.25.lib 2.Tiraq de retract.lignag. §.1.glos.2.nu.2 Quod sine difficultate videbatur dicendum in hoc casu,in quo fideiussores de legitima euictione, & generali defensione se obligarunt,qui propterea tenebantur promissa adimplere ,Grammat decis.172.num.2.& 3.

4 Et licèt generaliter ante sequutam euictionem agi non posset , ea tamen regula limitatur multis modis,vt patet in prædicta decisione in causa Romana de Cuppis,in quibus cõtra fideiussores promittentes emptori tradi rem liberã ante euictionem agi posse glo. in l qui rem in vers. non potest C.de euict. Ozasch. decis.24. num.4. Dec d.cons. 102.in fine.Supradictis accedebat,quia fideiussorum obligatio erat etiam secundum formam prouisionum Bonoñ,quibus cauetur,vt bona debeãt tradi libera, Alex.cons.63.nu.11.lib.6. Dec.cons. 483.num.18.

PENIÆ.

Romana Domus S. Ludouici. Die Lunæ 24. Aprilis 1600.

ARGVMENTVM.

Ad incurrendum pœnam An,& quæ scientia requiratur.

SVMMARIVM.

Pœna conuentionalis non incurritur ab eo,qui pœnalem conuentionẽ ignorat, num.1.

Scientia non coniecturis,sed concludenter probari debet quando agitur de incurrenda pœna,seu amissione iuris sui nu.1.

DECISIO CLI.

1 QVia agentes pro Ecclesia S Ludouici prætendebant domum ad Ecclesiam deuolutã ex eo potissimum,quod sine licentia,& consensu Congregationis fuerat alienata à Carolo, ideo dato dubio, An esset factus locus caducitati Rota vtraque parte informante negatiue respondit, quia cũ non appareret concludenter probata scientia Caroli de isto pacto pœnali. Ideo non erat locus deuolutioni, immo Carolus potuit pœnale pactum ignorare,l qui in alterius vbi Dec.num.1. & 2.vers.similiter si hæres emphyteutæ.ff de reg. iur.Ias. qui attestatur de communi in l 2. nu.184. vers tenenda est C de iur. emph. & cum ageretur de amissione iuris,fundans se in scientia, tenetur illam concludenter, & non ex solis coniecturis probare Dec. in d.l. qui in alterius num 2. vers.& Dominus, Mohed.decis.160.nu.2. alias 4.de probat.nam ad effectum pœnæ plena, & certa probatio requiritur, Put. decis.6. de probar. Felyn.in c quoniam.§.porro.num.22.vers.quid vbi ad perden.vt lit.non contest.& fuit dictum in causa Romana Secretariatus 17. Februarij 1592. coram D. meo Decano.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Calaguritana de Focano. Veneris 5. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Iuramenti calumniæ omissio vitiat , & annullat processum,& sententiam.

SVMMARIVM.

Iuramenti calumniæ omissio vitiat,& annullat processum,& sententiam , num 1. Vbi quod ista nullitas attenditur etiam, quod non sit ex tribus.

DECISIO CLII.

1 CAusa iterum super iisdem proposita Domini steterunt indecisis,& ex duabus sententijs,de quarum validitate agitur, censuerunt priorem esse nullam , posteriorem verò validam; prioris nullitas oritur ex eo,quod petitũ est iuramentum calumniæ,cuius omissio vitiat,& annullat processum,& sententiam, vt sæpius fuit resolutum,quicquid dicat Aret. in l.2.§. sed quia, & Salycet.C. de iuram. calum. Maria. in cap. cæterum,num.10.extr.eod.tit. & ista nullitas attenditur , etiam quod non sit ex tribus, quia potius concernit iuramentum,quam processum.

IVSTI.

Tudertiñ Census. Veneris 26. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Non adimplens ea,ad quæ quis in contractu census tenetur , præuia iudiciali interpellatione censetur commissa stipulatio ad interesse, & loco dicti interesse ad restitutionem sortis principalis , & fructus, & An & quando annullata obligatione principali,sit nulla accessoria fideiussoris.

SVMMARIVM.

Interpellatus iudicialiter ad adimplendum ea,ad quæ quis tenetur,& non adimplendo committitur stipulatio,& obligatio

gatio ad intereße, num. 1. Vbi quod isto casu loco damnorū, & interesse potest relaxari mandatum in contractu census, tam pro sorte principali, quam fructibus.

Obligatione principali annullata remanet nulla obligatio accessoria fideiussoris, nu. 2. Vbi quod hoc non procedit quādo fideiussor est obligatus in solidum pro principali.

Fructus ex contractu census nullo non debentur, d. num. 2.

Obligatio fideiussoris remanet nulla respectu nullitatis obligationis principalis quando nullitas est propter defectum formæ, quæ facit contractum ab initio non valere, num. 3.

Census imponi potest super re aliena, d num. 3.

Sententiæ effectus impeditur pendente causa appellationis super nullitate contractus, d. num 3.

DECISIO CLIII.

1 DVbitatū An mandatum executiuum relaxatum ab A. C. esset exequendum, & fuit affirmatiuè resolutum, quia Gentilonus iudicialiter interpellatus ea non impleuit, ad quæ iuxta formā suæ obligationis tenebatur, & idcirco fuit commissa stipulatio, & obligatio ad interesse, l. stipulationes non diuiduntur, vers. celsus. ff. de verb. oblig. l. si quis ab alio. ff. de re iud. Bart. in l. si indebitum. ff. rem rat. & loco damnorum, & interesse bene relaxatum est mandatum executiuum, tam pro sorte principali, quam pro fructibus census, Bal. in l. 4. nu. 7. C. de act. empt. Ruin. cons. 141. num. 9 lib. 1. Rota coram R. P. D. Decano in Romana Dotis 11. Februarij 1583. iuncta alia in Romana de Alexijs 1. Iunij 1583.

2 Non obstat quod Franciscus obtinuerit sententiam super nullitate census, vnde annullata obligatione principali remanet nulla obligatio accessoria Gentiloni fideiussoris, Bar. in l. cum lex. ff. de fideiuss. præsertim respectu fructuum qui ex contractu census nullo non debentur, quoniam responsum fuit nihilominus remanere obligationē Gentiloni tanquam principalis, & principaliter obligati, Mohed. decis. 2. de fideiuss. & fuit latè deductum coram bo. mem. Orano in Romana census de Proansanis 8. Aprilis 1593. & in alia Romana fideiuss. coram eod. 7. Iunij anni præteriti.

3 Et Rota intelligit doctr. Bart. quod annullato contractu principalis annulletur obligatio fideiussoris quādo nullitas est propter defectum formæ, quæ facit contractum ab initio non valere quia tunc non habet vbi consistat obligatio accessoria, vt in dicta decisione de Alexijs, quapropter cum in hoc casu interuenerint solemnitates & fuerint causæ sufficienter enunciatę, vel saltem nihil prohibuerit ab initio censum imponi super re aliena, quia res aliena vendi potest, l. rem alienā ff. de contrahend. empt. l. cum res. Cod. de probat. Afflict. decis. 40. Sibi imputet fideiussor qui non cōuertit pretium in vtilitatem Francisci pupilli, nec fecit eum postquam maior effectus est consentire ex quibus vel resultat nullitas in materia vel ab extra ex defectu tutoris, & Gentiloni procuratoris, quod nec etiam firmiter tenendum est dum pendet causa appellationis super nullitate census, quæ impedit effectum sententiæ, l. 1. in fin. ff. ad S. C. tertull.

Præterquam quod ex nullitate census fit locus obligationi Gētiloni qui quocunq; casu nullitatis census aduenientę teneri voluit, & in his casibus deberi census decursos propter obligationem ad damna, & interesse, quæ tergiuersari non potest, Rot. in d. decis. de Alexijs.

Ex quibus tolluntur omnia quæ in contrarium adducuntur, nisi obstet nullitas ex defectu iuramenti calumniæ, quæ opponitur.

Ciuitatis Castelli Bonorum. Lunæ 29. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Census constitutus super re incerta, & nō in pecunia numerata ante Constitutionem Pij V. An valeat, & An statutum de immobilibus loquens comprehendat census.

SVMMARIVM.

Census constitutus super re incerta, & pecunia non præsente ante Constitutionem Pij V. editam, valet, num. 1.

Datio in solutum in contractu census vim pretij obtinet, numero. 2.

Nomina debitoris in solutum dari possunt, num. 2.

Census ante Constitutionem Pij V. imponi poterat super omnibus bonis, num. 3.

Census sustinetur etiam si emens non sit præsens, dummodo percipiendo fructus ratificauerit, num. 4.

Ratificatio non supplet defectus, qui non pendent à potestate partium, num. 5. Vbi quod hoc procedit quando agitur ad effectum ostendendi consensum ex ratificatione.

Apoca non recognita, & incerta non probat, d. num. 5.

Statutum loquens de immobilibus, An habeat locum in censu, num. 6. & 7.

DECISIO CLIV.

1 DOminis visum fuit censum esse validum quia non obstant ea quæ opponuntur, & Primò non obstat, quod non adfuerit pecunia numerata in venditione census, & quod non fuerit cōstitutus super certa re, quoniam istę difficultates fuerunt sublatæ per Rotam in causa Egubina census, coram R. P. D. meo Litta 10. Februarij 1575. Vbi dictum fuit ista non procedere de iure communi, & quod iste census, de quo agitur, fuit emptus ante Constitutionem Pij V. qui dedit certam formam censibus, & est consil. Nauarr. num. 5. de empt. & vend. lib. 3.

2 Et datio in solutum in hoc casu vim pretij obtinet. l. si prædium. C. de euict. Paris. in terminis pretij census cons. 75 sub num. 23. lib. 4. & nomina debitorum absq; dubio dari possunt in solutum, l. cum à quo. ff. de solut. sicut etiam potuisset proprium vendentis debitum in pretium census cōuerti, ad l. singularia. ff. si cert. pet. & Nauar. cons. 3. de empt. & vendit. lib 3.

3 Neque habet Dubium, quod ante tempus d. Constitutionis poterat imponi, & vendi census generaliter super omnibus bonis, Couar. lib. 3. variar. resolut. c. 7. sub nu. 6. vers. constat igitur, Decian. post Ioan. de Lig. Rodul. & Couar. quos allegat, cons. 2. num. 141. lib. 1.

4 Non obstat quod D. Cherubina non fuerit pręsens, quia satis est quod ratificauerit percipiendo fructus, l. paulus. ff. rem rat. hab. Alexan. cons. 117. lib. 5. Dec. cons. 232. num. 5.

5 Et licet ratificatio non suppleat defectus, qui nō pendent à potestate partium, hoc tamen nō facit, quia solum agitur ad effectū ostendendi consensum ex ratificatone, nec etiam facit apocha quæ deducit pro ostendenda nullitate census, quia nō est recognita, & nescit, cuius manu scripta fuerit.

Non

6 Non obstat Statutum Ciuitatis Castelli, quo cauetur, quod instrumenta conficiantur de rebus immobilibus venditis. Nam licet census computetur inter immobilia, Frider. conf. 16. num. 4. cũ alijs per informantes allegatis, tamen census est ius quoddam separatum, & distinctum ab ipsa re, Couar. d. cap. 7. num. 8. Gabr. conclus. 148. in princip. lib. 2. & non est ipsa rès.

7 Et ideo non habet locum statutum, quod loquitur in vendente possessionem, vel rem immobilem. Quinimò cum de iure possit probari obligatio per scripturam priuatam, l. publica. § fin. de possess. Statutum quod corrigit ius strictè est interpretandum, l. quod vero. ff. de leg. 1. cap. quæ à iure, de regul. iur. in 6. cum simil. Et ex his decisũ fuit pro validitate huius census.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Mediolaneñ de Cusanis. Lune 29. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Remissoria nõ datur ad implendã immissionem ex remedio l. fi. C. de edict. diu. Adr. tollen. maximè quãdo articuli sũt irreleuantes, & calumniosi.

SVMMARIVM.

Remissio non datur ad impediendum immissionem ex remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen. nu. 1.
Remissoria non datur super articulis irreleuantibus, num. 1.
Articulo vno releuante dato ceteri admittuntur, num. 2. vbi quomodo hoc procedat.
Exceptio falsitatis non impedit immissionem, num 2.
Perfectio testamenti, & eius substantia pendet ab hæredis institutione, num. 3.

DECISIO CLV.

1 Domini fuerunt concordes remissoriam non esse dandam, Primo, quia non datur ad impediendam immissionem ex remed. l. fin. C de edict. diu Adr. toll. Paul. decis. 149. Secundò, quia articuli sunt irreleuantes excepto septimo, & vltimo l. probat. C. de probat. Caputaq; decis. 66. par. 3.

2 Non obstat, quod dato vno articulo releuante cæteri admittantur, quia licèt dicti septimus, & vltimus releuent, tamen ex alijs non sunt admittendi, vt mox dicetur. Tertiò etiam ex vehementi præsumptione calumniæ, quæ elicitur, tũ ex eo, quod articulus septimus, & vltimus tendũt ad probandum cõtra id quod iam probatum extitit, nempè subscriptionem Cardinalis non fuisse veram, vt expreisè etiam dicitur in informatione facti, quod tamen non potest probari; nisi per testes de iudicio suo deponentes, quod non est admittendum; cum vltra testes de veritate habeamus attestationem Illustriss. Cardinalis Plateæ per quam tollitur omnis suspicio, & exceptio falsitatis quæ non impedit immissionẽ l. 2. C. eod. tit. Menoch. de adipiscen. remed 4. nu. 276.

3 Tum etiam quia articuli inuicem repugnant: nam continent hanc non esse scripturam Cardinalis, & tamen in vltimo habetur subscriptionẽ illam fuisse factam à Cardinale, non sub illa die, sed per duos, aut tres dies ante obitum Cardinalis, quæ res ostendit, vel negationem manus esse calumniosam, vel si admittitur scriptã esse eiusdem manu, diuerso tamen tempore non est releuans probatio, cum perfectio testamẽti. & eius substantia tota pendeat ab heredis institutione.

4 Non obstat, quod causa commissa sit tàm in possessorio, quàm in petitorio appellatione remota; quia hodie non agitur de negotio petitorio, quod remanet intactum, sed tantum de immissione, quæ sub hoc prætextu retardari non debet.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTI, iunioris.

Anconitana Separationis Thori. Veneris 9. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Thori separatio quando concedenda sit, propter viri sæuitiam, & quomodo talis sæuitia probetur.

SVMMARIVM.

Thori separatio conceditur propter sæuitiam viri, & propter capitale odium viri in vxorem, non obstante quauis obligatione per maritum oblata, num 1.
Viri sæuitia, & capitale odium viri in vxorem censetur probata per testes deponentes de minis, verbis iniuriosis, verbosis, alijsq; malis tractatibus, num. 1.
Testes singulares probant sententiam, num. 2.
Matrimonij separatio, An fieri debeat propter viri sæuitiam, est arbitrarium iudici, num. 3.
Sententia validitas ex reuolutione actorum dignoscitur, & probatur, num. 4.

DECISIO CLVI.

1 Domini dixerunt sententiam Domini mei Decani esse iustam, & validã, & propterea confirmandam, iustitia illius potissimum pendet ex probatione sæuitiæ, propter quã fuit pronunciatum contra sententiam Vicarij declarantis esse locum restitutioni mulieris, præstita iuratoria cautione, quæ quidem probatio sæuitiæ ex testibus alijsq; deductis sufficienter haberi Dominis visum fuit: nam testes optimè deponunt de minis, verbis iniuriosis, verbosis, alijsq; malis tractatibus, ex quibus satis dignoscitur, Petrum vltra modum sæuire in Comitissam vxorẽ, illamque odio prosequi capitali quo casu est locus separationi non obstante quauis cautione per maritum oblata cap. ex trasmissa, & c. litteras. in fine. de restit. spoliat. §. mitiores itaque authent. de nupt: Bart. in l. cum satis. num. 7 C. de agric. & censi. lib. 11. Card. cons. 9. col. 2. idem postea Siluest. Aldobrand. consil. 7. per tot. & fuit antea deductum in causa Toletana Separationis Thori 20 Nouembris 1596. & in alia Bisuntina Separationis 11. Februarij 1598. coram Domino meo Pamphilio.

2 Non obstare dixerunt, quod testes videantur ex aliquibus singulares, quia in hac materia testes singulares sufficiunt, licèt enim sint discordes in actibus, seu in tempore, aut loco, omnes tamen conueniunt in probando sæuitiam in genere; vt latè deducit Aldobrandin. d. cons. 71. num. 5. & per tot. & in dictis decisionibus Toletanis, & Bisuntinis Rota firmauit.

3 His

3 His accedit conditio personæ ipsius Petri, quæ Dominis satis nota est, quo fit, vt cum ista sit materia arbitraria ex latè deductis per Gabriel.cons. 161.lib. 1. nulla ratione visum fuit committere trepidantem vxorem fragilitati cautionis, quod sæpe fieri solet vbi timetur læsio personæ d. c. litteras,& ibi Abb.antiq. in fine. Anchar.in vltimo notab. Imol.nu.10. Abb. num. 7. de restit.spoliat. cum alijs per Aldobrandin.d. cons.71. per tot.

4 De validitate eiusdem sententiæ satis etiam constare visum fuit ex quo in actis constat de iurisdictione, mandato, citatione, alijsque requisitis ad validitatem sententiæ,& regulare est ex reuolutione actorum probari validitatem sententiæ, vt fuit dictum in Messanen. Studij die 10. Martij 1595. coram Pamphilio.

5 Nec obstare quod dicebatur fuisse pronunciatum post lapsum quadriennium à die obtentæ restitutionis in integrum,quia difficultas tollitur ex facto cum R.P.D. meus Decanus non pronunciauerit vigore commissionis de anno 1592 directæ Illustrissimo D. meo Cardinali Blanchetto, tunc Rotæ Auditori, sed vigore alterius commissionis longe post emanatæ, in qua Sanctissimus mãdat R.P.D. Iusto,vt omni, & quacunque appellatione remota cognoscat super nullitate, & iniustitia sententiæ Pinzochi: Et ex his fuit conclusum pro confirmatione sententiæ Rotalis omissis ijs, quæ deducebãtur super excessu in exequutione, de quo erit particulariter videndum.

REVERENDISSIMI D. SACRATI.

Bononien. Bonorum. Mercurij 14. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Alienatio seu venditio facta à decoctore antequam decoqueret,quando præsumatur facta in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

Decoctoris alienatio, seu venditio facta ante decoctionem per annum præsumitur simulata, & in fraudem creditorum sic dictante statuto,hæc tamen præsumptio recipit probationem in contrarium, num. 1.

Simulationis præsumptio excluditur ab effectu subsequuto, num. 2.

Simulationis causa cessante, cessat etiam præsumptio simulationis, num. 3.

Alienatio facta à decoctore in vtilitatem posteriorum creditorum præiudicat etiam anterioribus, si bona fide facta fuit, num. 4.

Fideiussor obligatus, vt principalis, & insolidum remanet obligatus, etiam quod contractus, in quo fideiussit sit nullus, num. 6.

Fideiussoris obligatio non corruit propter nullitatem contractus principalis nisi contractus fuerit nullus, ex defectu formæ non autem materiæ, nu.6.

Contractus quando est nullus, eo quia ius illi resistat omnes etiam obligationes nullæ sunt, declara vt num. 7.

DECISIO CLVII.

1 FVit aliàs per Cæsarem, & fratres de Occellis mercatores Bononien. ante illorum decoctionem facta quædam venditio bonorum stabilium Francisco Pasqualino cum pacto, quod totum, & integrum pretium solueretur certis creditoribus dictorum de Occellis cui venditioni accessit D. Vincentius Bolognettus, vt principalis, principaliter, & insolidum, sequuta post modicum tempus decoctione dictorum fratrum creditores egerunt coram Iudice, & officialibus fori mercatorum Bononiæ pro rescissione dicti contractus in vim Statuti cap. 73. disponentis venditiones factas intra annum immediatè præcedentem decoctionem, per officiales habendas esse pro simulatis, ac fraudulentis, nisi contrarium probetur, fuitque per dictos officiales lata sententia ad fauorem dictorum creditorum, causaque in gradu appellationis coram bo. me. Orano in Rota introducta fuit per eundem reuocata dicta sententia declarando venditionem fuisse validam, dictumque Vincentium obligatum esse de suo proprio adimplere omnia contenta in instrumento venditionis, à qua sententia fuit per d. creditores, ac etiam per Bolognettum fideiussorem appellatum, & causa mihi commissa proposui dubium, An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, super quo vtraque parte informante Domini pro confirmatione sententiæ in vtraque sui parte responderunt moti ex eo, quod licet statutum præsumat tales alienationes simulatas,& factas in fraudem creditorum, tamen admittit probationem in contrarium.

2 Probationes autem in casu, de quo agitur ad exclusionem simulationis non deficiũt, & primo ex eo,quod constat illos, quibus nominatim fuerat destinata solutio,fuisse veros creditores,& qd iuxta formam contractus iam cœpta erat distributio ex effectu enim subsequuto bene arguitur ad exclusionem simulationis, Dec. cons. 463. nu. 19. & seqq. Alba. cons. 9. num. 12. vers. tertia præsumptio.

3 Secundò, quia constat de vera obligatione Bolognetti pro adimplemento cõtractus, quæ aliàs fuisset superflua, si contractus suo effectu debuisset carere. Tertiò, quia nulla hic apparet causa simulandi,ex quo,nec res,nec pretiũ apud venditorẽ erat remansurũ, qua simulationis causa cessante, cessat simulatio,Bart.in cons.65.sub nu. 2. vers. his præmissis, & quibus aliàs decisum ; ex quibus visum etiam fuit cessare fraudẽ,creditorũ maximè quia vẽditor nullam sibi pretij partem reseruauit, sed totam creditoribus erogandam curauit.

4 Item, quia bona fuerunt vendita valde maiori pretio, quàm ipsi creditores potuerint inuenire, & propterea illis fuit vtilior quam inutilis, quia eo modo pluribus poterat satisfieri, ex quibus etiam tollitur præsumptio fraudis creditorum desumpta ab excessu pretij, quia immo talis excessus resultat in vtilitatem creditorum ; item quia accessit fideiussio Bolognetti, ex qua fuit assecuratus status illorum de Occellis ad fauorem creditorum, & licet aliqui ex creditoribus prætendant se esse anteriores illis, quibus nominatim in instrumento venditionis fuerat destinata solutio,tamen de eo non constat,& quatenus constaret,non propterea videbatur aliquibus ex Dominis intrare statutum, cum ex superius dictis constet de bona fide venditoris, nec possit dici illa venditio facta in fraudem creditorum,quæ ipsis in vniuersum fuit vtilis, dato quod aliquibus forsan negligentioribus in petendo fuerit præiudicialis, vltra quod illis remanebat saluum ius anterioris hipothecæ, vel super bonis, vel vt dicebat vnus ex Dominis super pretio non adhuc consumpto, ad tradita per Afflict. decis. 190.

5 Stante igitur validitate sententiæ circa venditionem cessat obiectum, quod fit pro parte Domini Bolognetti, nempè illius obligationem tanquam

tamquam accessoriam venditionis inualidæ, fuisse nullam, ex reg. accessorium, de reg. iur. in 6.

6 Verum, & quatenus venditio fuisset nulla, adhuc existimabant Domini tenere obligationem Bolognetti, cum sit obligatus vti principaliter, & insolidum, Mohed. dec. 2. aliàs 213. de fideiuss. & fuit dictum in hac eadem causa, quia obligatio fideiussoris non corruit nisi contractus fuerit nullus ex defectu formæ, non autem materiæ, Angel. in l. cum lex. num. 1. ff. de fideiuss. defectus autem materiæ, quia bona vendita Pasqualino intra annum decoctionis fuerant à Statuto interdicta, & facit quia alienatio fuit prohibita tantum ad fauorem creditorum, vnde ipse, & non alius potest dare de nullitate, Castr. in d. l. cum lex. nu. 2. vers. sed si fieret per alium.

7 Nec refragatur, quod quando contractus est nullus; quia ius ei resistit, omnes obligationes sint nullæ, l. cum principalis, de reg. iur. quia istud procedit, quando actus est nullus de iure communi secus de iure speciali, l. & si is, vbi glos. & Bald. C. de præd. min. Grat. cons. 81. num. 21. lib. 1. Gabr. de claus. conclus. 10. num. 6.

LITTÆ.

Romana Saluiani Interdicti. 23. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Fructus census extincto censu recipi non possunt sine labe vsuraria, sed census non dicitur extinctus, nisi cum effectu fuerit restituta sors principalis, & plura alia, quando census dicatur extinctus.

SVMMARIVM.

Census vt extinctus dicatur, requiritur actus retrosimilis, num. 1.

Census non dicitur extinctus, nisi restituta sorte principali, num. 2.

Census non dicitur ritè constitutus, nisi interuenerit pretij traditio, num. 2.

Census non dicitur extinctus per relaxationem mandati etiã pro sorte principali, nisi cum effectu sors principalis restituta fuerit, num. 3.

Census dicitur extinctus per restitutionem partis sortis principalis, si mandatum fuit relaxatum pro tota summa, num. 4.

Censum extinguere est in potestate venditoris, non autem in potestate emptoris, num. 5.

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, num. 6.

DECISIO CLVIII.

1 FVit conclusum Censum non fuisse extinctum, quia vt extinguatur census in esse deductus, & perfectus, requiritur actus retrosimilis, l. 1. C. quand. lic. ab empt. disced. & tenuit Rota in vna Romana Census apothecarum. 28. Iunij 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto, & in Romana Census 13. Iunij 1589. corã bo. me. Bubalo, & in alia Romana Census 31. Maij 1596. coram Penia, qui actus retrosimilis, cum nõ interuenerit in casu isto, merito, &c.

2 Et quod actus retrosimilis Constitutioni nõ interuenerit, ex eo clarè apparet, quod nunquã fuit deuentum ad restitutionem pretij census, cuius pretij traditio, vltra consensum partium; sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census, ad tex. in §. pretium, instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & l. pacta conuenta eodem, & expresè cauet constitutione Pij V. ita etiam restitutio illius fuit necessaria, ꝓ integra dissolutione dicti census, ad d. l. 1. C. quand. liceat ab empt. disced.

3 Nec obstare dixerũt Domini, quod fuerit relaxatum mandatũ etiã pro restitutione sortis principalis loco damnorũ, & interesse, & quod factũ iudicis, factum partis reputetur, quia fuit respõsũ, quod per hoc non sequitur, quod emptori cẽsus fuerit restitutũ ꝓtium, quæ tamen restitutio fuit, vt dictũ est necessaria ꝓ dissolutione dicti cẽsus.

4 Nec obstat decisio aliàs facta in illa Romana Census coram R. P. D. Pamphilio, quia eo in casu non tantum fuerat relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principalis, sed vlterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit vt iure merito pro extinctione, & in casu quod fuerit pronunciatum ratione indiuiduitatis ipsius cõtractus, & ꝓtij eiusdem, tum etiam quia, dum venditor census restituit emptori pretium, seu partem illius in necessarium antecedẽs, recedere voluisse videatur à dicto contractu, l. illud ff. de acquir. possess. l. ad rem mobilem, & l. ad agen. ff. de procur.

5 Et ad illud motiuum deductum per informantes ꝓ D. Septimio, quod licet Procurator D. Martij Repidi in executionem supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principali receperit scuta 293. responsũ fuit ea cessisse in causam fructuum d. census decursorum, & non in causam sortis principalis, ad quam restituendã, venditor census, data perfectione ipsius contractus, cõpelli minimè potest, obstantibus Cõstitutionibus Martini, Calixti, & Pij V. de censibus, ex quarum lectura clarè constat in potestate quidem venditoris esse, se quandocunq; eximere à præstatione census, restituendo emptori sortem principalẽ, vna cum fructibus decursis, & non solutis, non autem esse in potestate ipsius emptoris repetere sortem ipsam, aut partem illius.

6 Et quod tollere videtur omnem difficultatem in isto casu est declaratio, quam partes ipsæ re adhuc integra fecerunt, quod videlicet mens eorũ fuit, nunquam recedere à dicto contractu cẽsus, immo voluisse illũ producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere, vltra eorum intentionem vulgaris iuribus.

7 Ad illud verò, quod census nõ potuerit validè constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommisso, & expresè prohibito alienari, alienationis etiam latè sumpto vocabulo, fuit responsũ non esse præsentis inspectionis, ex quo dum agitur de extinctione, vel non extinctione alicuius actus ipse præsupponi debeat, cum non entis nullæ sint qualitates vulgaris iuribus, &c.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILII.

Bononieñ Census, Lunæ 26. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Contractus census An vitietur in totum ex pacto soluendi fructus anticipate, & pceptione illorum in ipsa contractus census celebratione cõtra ꝓhibitionẽ

Bullæ

Bullæ Pij V. An verò vitietur tantum pro illa parte solutionis anticipatæ, & in reliquis sustineatur.

SUMMARIUM.

Solutio anticipata fructuum Census facta in ipsomet contractu census contra prohibitionem Constitutionis Pij V. An vitiet ipsum contractum. num 1.

Vitium commissum circa ea, quæ non sunt de forma substantiali contractus non vitiat totum contractum, dicto nu. 1.

Solutiones fructuum anticipatæ, vel posticipatæ non sunt de forma substantiali emptionis, & venditionis census, d. num. 1.

Expressio, vel omissio eorum, quæ non sunt de forma substantiali contractus non remouet consensum contrahentium, nec facit contractum transire in aliam speciem contractus, d. num 1.

Stare non prohibetur id, quod non tollitur, num. 2.

Prohibitio Papæ, ne contractus celebretur sub alia forma quã ibi traditа non refertur ad pacta, quæ non sunt de forma substantiali, num. 2.

Relatio nunquam debet fieri ad omnia supra expressa si fit contra rectitudinem sermonis, aut rectitudinem iuris, & intentionis, num 4.

Solutio fructuum non est propriè contractus: sed distractus in satisfactionem, & exequutionem contractus iam facti, num. 5.

Fructus in contractibus census non emuntur, sed ius percipiendi illos inhærens rei super qua census imponitur, nu. 6.

DECISIO CLIX.

1 Cum in vltima propositione huius causæ fuisset resolutum, quod Census iste non potest impugnari, sub pretextu, quod pretium non fuisset integrè solutum, fuit successiuè dubitatum, An saltem vitia eum ex anticipata solutione fructuum vnius anni facta in ipsomet contractu emptionis, & venditionis dicti census cõtra expressam prohibitionem Constitutionis Pij V. super forma creandi census, in qua huiusmodi anticipatæ solutiones fieri prohibentur, & DD. censue unt neque etiam ex hoc capite contractũ census impugnari posse, moti principaliter ex illa distinctione cõmuniter recepta, de qua per Doct. in cap. fin de cond. appos. quam etiam sequuta est Rota in pluribus causis; & præsertim in illa Romana Casalis Turris Bubalariæ, coram Decano 7. Nouembris 1575. quod vitium commissum circa ea, quæ non sunt de forma substantiali contractus non vitiat totum contractum, cum solutiones fructuum anticipatæ, vel posticipatæ non sint de forma substantiali contractus emptionis, & venditionis census, quia illa expressio, vel omissio non remouet consensum contrahentium à contractu census, nec facit illum contractum trãsire in aliam diuersam speciem, vt fuit consideratum in prædicta Romana Casalis, & multi cumulati per Surd. conf. 243. num. 26. sed potius sit quid accidentale quod potest inesse, & abesse in ipso contractu census ad trad. per glos. in l. pacta conuenta. ff. de cõtrah. empt. Geminiñc. vt circa. §. t. num. 13. de elect. in 6. Propterea visum fuit, quod huiusmodi anticipata solutio tanquam prohibita per dictam Constitutionem vitietur, non autem quod totum contractum vitiet.

2 Neque obstat quod idem Pius V. in prædicta Constitutione circa formam addecerit illam clausulam ad, quam videtur reduci tota difficultas, videlicet contractus sub alia forma nostræ celebrandos fœneratitios adiudicamus. Quia dixerunt DD. quod ista clausula non refert ad omnia supradicta, sed tantum ad ea, quæ formam substantialem contractus respiciunt iuxta distinctionem supradictam, quod probatur ex contextu ipsius Bullæ: Nam cum Papa improbauerit nonnulla pacta particularia, vt in § pacta continentia, & in §. sicuti etiam. Et illa tantum pacta specialiter annullauerit, non autem totum contractum propter illa damnauerit colligitur, quod eius intentio fuit, quod reseruatis, vel resecatis illis pactis, reliqui contractus in suo robore remanerent, quia id quod non tollitur stare non prohibetur, l. sancimus. C. de testam. Si enim Papa voluisset, quod etiam per ista pacta per eum prohibita totus contractus corrueret superflua fuisset illa prohibitio particularis, quæ fit de singulis pactis, quia satis huic suæ intentioni satisfactum fuisset per supradictam clausulam generalem in fine positam, quod contractus, sub alia forma celebrañ censeantur fœneratitij.

3 Secundò considerabant Domini, quod Papa in dicta clausula generali respicit formam contractus ibi sub alia forma celebrañ, sed forma respicit substantiam, non autem accidentia contractus, vt dictum est, ideò ista prohibitio non poterat referri ad pacta, quæ non erant de forma, ve est tex. in c. ecclesia vestra, il 2. vers. denique statutum, & ibi Abb. in 6. not. sub nu. 5. de elect.

4 Tertiò, hoc idem suadetur, quia vt dicit Oldr. conf. 252. Relatio nunquam debet fieri ad omnia supra expressa si fit contra rectitudinem sermonis, & multo minus si sit contra rectitudinem iuris, & intentionis, sed si ista clausula referret ad istas anticipatas solutiones esset contra rectitudinem iuris, quia de iure non sunt prohibitæ, consequẽter esset etiam contra mentem ipsius Pij V. qui non est verisimile, quod voluerit iudicare fœneratitium illum contractum, qui de iure non est talis, ideò satis est si ista anticipata solutio annulletur ratione nouæ prohibitionis absque eo, quod faciat etiam totum cõtractum fœneratitium, vt sic, etiam ius commune minus corrigatur, quam fieri possit.

5 Quartò, considerabatur, quod in dicta clausula indicantur fœneratitij contractus. Sed solutio fructuum non est propriè contractus, sed potius sonat in distractum hoc est satisfactionem, & exequutionem contractus iam facti, & sic saltem extra ordinem naturæ supponit contractum præcedentem, & ideò non potest comprehendi sub hac clausula generali annullatiua, quæ de contractu loquitur, ad l. Labeo, & ibi scrib. ff de verb. signif. Aret. 51. num. 11. instit. de oblig.

6 Nõ obstat, quod etiam perceptio fructuum dicatur de substantia contractus, & census ex eo, quod ipsi fructus sint res, quæ in huiusmodi contractu emitur, quia in contractibus vere non emũtur fructus, sed ius percipiendi illos inhærens rei, super qua census imponitur sicut dicimus de emptione vsusfructus, Couar. var. resol. lib. 3. c. 2. sub num 4. Gabr. conf. 148. in princip. lib. 2.

Cætera autem, quæ pro parte D. Lucatelli deducebantur videbantur tendere ad impugnãdum decisionem, iam factam super integritate pretij, ideò nõ indigent aliqua responsione, cum in prædicta decisione omnibus sufficienter satisfactum fuerit.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI iunioris.

Portuẽsis Pensionis, Veneris 12. Ianuarij 1601.

ARGVMENTVM.

Testi de facto proprio deponenti, An credatur, & quomodo probetur possessio exigendi pensionem.

SVMMARIVM.

Testi de facto proprio deponenti creditur, num. 1.

Possessio exigendi leuioribus probationibus probatur, num. 1.

Mandatum de soluendo, licet de illo non constet, concurrentibus adminiculis præsumitur, num. 2.

Testis tunc demum dicitur deponere de se exonerando, quando si non soluisset, iterum soluere teneretur, num. 2.

DECISIO CLX.

1 FVit dictum constare de quasi possessione exigendi D. Sanctes; nam quartus Testis deponit ipsum soluisse hanc pensionem de ordine Cæsaris, cui de facto proprio deponenti multum est credendum, & cum quo concurrunt alij Testes alter ipsius Cæsaris, qui licet non probent actualem solutionem, tamen negari non potest, quin magnum faciant adminiculum præcedente præsertim ipsa reseruatione pensionis, & obligatione Cæsaris, qui cum in suis litteris dixerit mittere pecunias *per il semestre passato*, præsupponit soluisse præteritos, ex quibus ad effectum manutentionis satis visa fuit probari possessio, cum sufficiant leuiores probationes, iuxta decis. Paleotti 14. & fuit dictum in causa Hispalensi iuris votandi 3. Iunij 1583. coram R. P. D. Decano, & aliàs sæpe.

2 Non obstat, quod non constat de mandato Cæsaris, quia concurrentibus adminiculis præsumitur mandatum de soluendo, & seruatur decisio 2. de caus. poss. & prop. in antiq. & fuit resolutum in causa Lucana Pensionis 4. Ianuarij 1578. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto. Non obstat quod ille Testes sit affinis Sanctis, quia non probatur talis affinitas, propter quam ei non sit danda fides. Nec placuit Dominis, quod ei non sit credendum, cum agat de se exonerando, quia tunc Testis dicitur agere de se exonerando, qñ si non soluisset, iterum soluere teneretur, & fuit decisum in causa Foroliuien. pensionis 25. Aprilis 1582. coram R.P.D. Penia, quod hic non intrat, cum D. Sanctes confiteatur sibi factam fuisse solutionem.

3 Quæ dicuntur de confessione Cæsaris in visione, quod pensionem non soluit, non nocet Sanctes Pensionatio nõ vocato, & tanto magis cum ista cõfessio concernat propriam vtilitatem ipsius confitentis. Non obstat temeritas per Sanctem commissa, quia vltra quod fuit absolutus, non tollit fidem alijs probationibus. Deducta circa confidentiam, & quod non remaneant centum pro Rectore concernunt petitorium.

LITTÆ.

Bononieñ Bonorum de Occellis, Veneris 26. Ianuarij 1601.

ARGVMENTVM.

Transportatio actorum præsumitur integra, & neganti incumbit onus probandi.

SVMMARIVM.

Excipienti de non integra trasportatione actorum incumbit onus probandi, cum illa de iud ce à quo ad iudicem ad quẽ integrè trasportata præsumantur, num. 1.

Transportatio actorum, An, & quando censeatur integra ex non exhibitione plurium actorum in alia causa factorum, num. 2.

DECISIO CLXI.

1 FVit resolutum, non constare de non integra transportatione actorum in casu, & ad effectum, de quo agitur, qui est, vt sententiæ cum omni maturitate per Rotam latæ tamquam nullæ defectu dictæ transportationis exequutioni minimè mittantur, iuxta tex. in l. 4. § cõdemnatum. ff. de re iudic. & ratio decisionis fuit, quia excipienti de non integra transportatione incumbit onus probandi ipsam negatiuam, cum aliàs transportatio actorum de Iudice à quo ad Iudicem ad quem integrè facta p̃sumatur, Aym. consil. 35. num 54. & fuit sępè sensum per Rotam & signãter in illa Pientina Cappellæ 7. Iunij 1596. coram me.

2 Nec ex eo quod pro parte Vincentij Bolognetti, & litis consortium fuerunt exhibita plura acta facta coram Consulibus fori mercatorum Ciuitatis Bononieñ, qui sententiam, quam Rota reuocandam censuit, protulerunt, potest dici constare de non integra transportatione, siquidem, quia coram dictis Consulibus fori mercatorum plura iudicia ex processu de partibus apparent successiuè facta. Primum super decoctione Dominorum de Occellis, quod fuit terminatum per sententiam, qua prædicti iuxta formam statutorum banniuntur, & condemnantur in pœnam furcarum, vt in processu de partibus fol. 40. alterum iudicium, & sic secundum, factum coram eisdem Consulibus, fuit super liquidatione creditorum cuiusque personæ prætendentis contra bona, & effectus dictorum decoctorum, in quo lata fuit sententia canonizatoria plurium creditorum, de quo in processu de partibus fol 64. deinde apparet lata alia sententia, qua mediante declarantur omnes alienationes bonorum stabilium factæ per dictos de Occellis infra annum ante eorum cessationem nullæ, inualidæ, fictitiæ, simulatæ, & in fraudem creditorum factæ, vt in processu de partibus fol. 66. & ista est sententia, quam Rota reuocauit non simpliciter, sed dumtaxat respectu alienationis factæ in D. Pasqualinum, iuribus, & rationibus allegatis in decisionibus in hac causa factis, quo fit, vt iure merito Pasqualino impugnanti hanc dumtaxat vltimam sententiam, in cuius exequutionem fuit de facto priuatus possessione nonnullorũ bonorum stabilium emptorum ab illis de Occellis infra annum ante eorum cessationem, non fuerit necessaria transportatio actorum modo exhibitorum per Bolognettum, & litis consortes, quæ facta fuisse constat ex eodem processu in illis prioribus iudicijs, in quibus respectiuè prædicti Domini de Occellis declarantur decocti, & condemnantur in pœnam furcarum, & credita plurium prætendentium contra bona, & effectus prædictorum decoctorum canonizantur, cum appellans, vel dicens de nullitate, pronunciati non teneatur de iure, nisi ad transportationem

tionem

tionem actorum iudici sententiæ, quam prætendit reuocari debere per iudicem ad quem, & videre est ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 20 §. præterea, & fuit sæpè resolutum in hoc Tribunali, &c.

IVSTI,

Elborensis Dismembrationis. Mercurij. 7. Februarij 1601.

ARGVMENTVM.

Remissoria propter præsumptam calumniã non facilè denegatur, quãdo sumus in materia profana, & non agitur de titulo beneficij.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos testes datur in materia profana indistinctè, num. 1.

Remissoria propter præsumptam calumniam non facilè denegatur, quando sumus in materia profana, & non agitur de titulo beneficij, nu. 1.

Remissoria non datur propter irrelevantiam articulorum, num. 2.

DECISIO CLXII.

1 DOmini voluerunt dari remissoriam, quia sumus in materia profana, cum non agatur de titulo beneficij, Pur. decis. 496. lib. 2. Sarn. super regula de subrog. quæst. 1. quo casu Rota solet date remissoriam indistinctè, Veral. decis. 86. lib. 3. Cæsar de Graff. decis. 10. de dilat. & sinestimo, Pur. decis. 201. lib. 1. quinimmo neque propter præsumptam calumniam facilè denegatur remissoria, Aegid. decis. 624. in fine eo magis quia tendit ad commoditatem exercitij cultus Diuini.

2 Et ita conclusum, licet aliqui ex Dominis contradixerint propter irrelevantiam Capitulorum, quoniam etiam probata necessitate curæ animarum, non poterat fieri dismembratio sine consensu Capituli & alijs requisitis, vt fuit dictum in hac causa Nec facere si ad Episcopum spectaret cura, quia ad hoc motiuum in eadem decisione fuerat responsum.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Parmen. Status. Veneris 23. Martij 1601.

ARGVMENTVM.

Testis, qui in secundo examine reuocauit primam depositionem etsi prima depositio attendatur; Non tamen dicitur testis integræ fidei, & quid si tortus redit ad primum dictum; Testiq; affirmãti se falsum deposuisse non creditur in præiudicium tertij.

SVMMARIVM.

Testis prima depositio attenditur potius, quam secunda licet sit debilitata, nu. 1.

Testis qui secundo loco examinatus deposuit contrarium eius, quod primo loco deposuerat, & deinde tortus redit ad primum dictum non est integer testis, sed eius fides remanet debilitata, nu. 2.

Testis de falso condemnatus si postea examinetur in alia causa nihil probat, eius tamen depositiones factæ ante condemnationem sustinentur, num. 4. & 5.

Testi affirmanti se falsum deposuisse non creditur in præiudicium partis, nu. 6.

DECISIO CLXIII.

1 PRoposuit iterum idem dubium aliàs propositum, & resolutum, An Bernardinus Montaninus, Ioannes de Vbertis, & Togninus Fasanus testes examinati pro parte Dominorum de Rangonibus essent ita debilitati, vt eis non sit adhibenda fides, & domini dixerunt, quod si cõtrarietas in dictis non obstante, de quibus particulariter agetur, isti testes patiuntur maximam diminutionem, sed non sunt in totum repellendi.

2 Fundamenta huius resolutionis fuerũt eadem, quæ sunt deducta in alia decisione, quia in simplicibus terminis quæstionis Doct. cui dicto sit standum, quando testes reuocauerunt primum dictũ recepta opinio est, quod non tollatur in totum fides primo dicto, sed remaneat solum debilitatum quoad fidem probationis, ita ut super eo non possit fundari sententia, vt per Gabriel. de crim. conclus. 29. num. 1. & 15. & istam opinionem sæpius Rota sequuta fuit, sed videbatur Dominis, quod iste casus sit extra omnem difficultatẽ illius quæstionis, quia primum examen est solemne, & cum citatione partis, & reuocatio est informis, & sine citatione Dominorum de Rangonibus, quibus ex prima depositione erat ius quæsitũ, & postea isti Testes recesserunt à reuocatione primæ depositionis, confirmando primam cum interrogatorijs DD. de Palauicinis, & etiam adhibita tortura; & in hoc casu non reperitur aliquis qui dicat, quod primo dicto sit adhibenda fides in totum, & cum materia sit arbitraria, & in hoc attendantur coniecturæ, & verisimilitudines, ista omnia saltim reddunt turbidam reuocationem primæ depositionis, & inducunt animum Dominorum, vt isti testes non sint in totum repellendi, præsertim cõcurrente depositione præcedenti istorum testium in Castro Varani, & modo reuocationis.

3 Non obstat quod cum reuocatione primi dicti concurrat etiam sententia condemnatoria de falso de anno 1536 quia quatenus ista sententia deducitur ad effectum, quod afficiat Rangonos etiã fuit resolutum, quod eos non afficiat, & ista decisio præsupponitur in præsenti disputatione, & ideo non percutiunt hoc dubium, quæ dicuntur de defectu integri processus, & de scientia Comitis Ludouici.

4 Quatenus vero deducitur ad effectum, quod ex ea testes sint effecti infames, & ideo eis non sit credendum, & neque ista sententia, neque alia de anno 1546. suffragantur DD. de Palauicinis, quia sententia condemnatoria de falso solum inhabilitat respectu noui examinis, & non reddit nullum examen præcedens, Io. de Anan. in c. fraternitatis, num. 6. & ibi Anch. nu. 2. de hæret. Abb. consilio 16. in fine libri, & sentit, Paul. de Castr. in l. 2. C. de fid. instrum. & dicebant Domini, quod si sola reuocatio primi dicti non tollit fidem in totum testibus, neque debet tollere sententia condemnatoria, quando solum est fundata in ista reuocatione, & non iustificatur ex actis falsitas aliunde.

5 Distinctio verò, quæ fit per informantes inter condemnationem de falso per eãdem depositionem, vel diuersas non nititur, neque ratione neque authoritate Doctorum, quia Gabr. A vm. & Gramm. qui allegantur non tangunt istam difficultatem.

6 Non obstant authoritates Doctorum, quod creditur testi affirmãri se falsum deposuisse, quia hoc non habet locum in præiudicium partis, cui ius fuit quæsitum ex prima depositione iuxta cõ-
* munem opinionem Doctorum in his terminis, quam Rota sequitur. Et tanto magis cum concurrant reuocatio istius secundæ depositionis cum interrogatorijs, & tortura, & alia adminicula, vt supra dictum fuit, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Vineæ, Lunæ 2. Aprilis. 1601.

ARGVMENTVM.

Deliberatio pignoris facta à Iudice pecunia non præsente, nulla, & inualida est,

SVMMARIVM.

Pignoris venditio facta à Iudice non præsente pecunia nulla est, num. 1.

Formæ omissio vitiat actum ipso iure, num. 1. in fine.

Verbum, oportet, importat necessitatem, & excludit arbitrium Iudicis, num 2.

Procurator constitutus ad vendendum præsente pecunia non potest aliter vendere, & fidem facere de pretio, nu. 3.

DECISIO CLXIV.

1 DOmini non dubitarunt venditionem, & deliberationem pignoris à Iudice factã non præsente pecunia esse nullam, cum hoc sæpius in Rota fuisset firmatum, & præsertim in Tiburtina Castri Sambuci 27. Ianua ii 1578. coram Sanctissimo, & in Fauensi, seu Imolensi Bonorum 25. Iunij 1593. coram R. P. D. Litta, & in alia Perusina Dotis 1. Iulij coram R. P. D. Penia. Cum enim in l. à diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudic. in dictis ibi traditis per DD. caueatur, quod præsente pecunia ad huiusmodi venditionem deueniri debeat, aliàs auferatur res ab emptore, perinde, ac si venditio facta non esset; necessario dicendum, venditionem, sine interuentu pecuniæ esse nullam, prout arguebatur in tempore, quo ipsa venditio celebratur, præsumitur pro forma inducta, ita quod eius omissio vitiet ipso iure, Bar. in l. vniuersa, sub nu. 5. C. de prec. imperat. offer, Bald. in rubr. C. de rescind. vendit. nu. 1. Aret. cons. 69. nu. 2. Felyn. in c. cum debita. sub nu. 6. vers. quartum signum, de rescript.

2 Non obstat quod Bart. in d. §. sed si emptor vel iit, hoc esse de consilio, quia eius dictum commu-
* niter non tenetur, & propterea in dicta Tiburtina Rota ab eo recessit expressè, repugnat enim verbis illius Textus, dum dicit, oportet res pignori captas, &c. Verbum enim, oportet, excludit arbitrium Iudicis, l. verbum opportere, ff. de verbor. signif. & potius inducit necessitatem, glos. in c. 1. in verbo, oportet, de præscript. in 6. Franc. in l, oblatio, nu. 4 de lit. contest. eodem libro, & propterea. Alex. in d. §. sed si emptor, post nu. 5 & 6. Angel. col. 1. vers. in festa capiantur, Imol. in vlt. not. Ias. sub num. 5. vers. ratio quia prima venditio, & alij expressè dicunt Iudicem non posse vendere sine præsenti pecunia, doctrin. Bald. in l. certa ratio. C. quando prouoc. non est necess.

3 Quod vbi lex tradit modum annullandi, quod annullatur non est statim nullum, sed debet cassari, & annullari, non applicatur, quia in §. sed si emptor, non datur modus annullandi venditionem, quia ipsa habetur pro non facta, sed dicitur, quod debet auferri res illi, cui est vendita, perinde ac si vendita non fuisset: nec etiam potest dici cõtractus aliquis, ex Bald. per informantes allegato, in l. ciuile, sub num. 2. de rei vend. quia Bald. loquitur in procuratore simpliciter ad vendendum cõstituto, & propterea secus est in procuratore, qui in mandatis habeat, ne detur præsenti pecunia, dicit Salycet. ibi post num. 4. vers. primo casu, Roman. singul. 629. Vinc. de Her. in d. §. sed si prætor, num. 11. Socin. iun. cons. 21. sub nu. 1. vers. nec obstat. lib. 3. Vnde arguendo à mandato hominis, ad mandatum legis, ad nor. in l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. sicuti procurator ad vendendum præsente pecunia, si habendo fidem de pretio, vel aliter sine pecuniæ præsentia vendat, nulla est venditio, ita in Iudice dicendum, cui sub eadem forma à lege mandatur, vt procedat ad deliberationem pignoris, ex quibus remanet firma conclusio deliberationem pignoris, non præsente pecunia factam esse nullam. An autem deliberatio, & venditio vineæ, de qua agitur, possit dici facta præsente pecunia, erit particulariter videndum.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] SERAPHINI.

Mutineñ. Status, Lunæ 9. Aprilis 1601.

ARGVMENTVM.

Pax An, & quando comprehendat adhærentes vtriusque partis, non facta expressa adhærentium mentione, & quid si tantum fuerunt expressi adhærentes vnius partis.

SVMMARIVM.

Dictio, similiter, inducit dispositionem similem præcedenti dispositioni. nu. 3.

Transactionis verba generalia restringuntur ad personas, & causas in eis nominatim comprehensas. nu. 3.

Generalia verba, & indefinita comprehendunt omnes illos, ad quos negotium pertinet, quando sic suadetur ex verisimili mente disponentium, & ex subiecta materia. nu. 4.

Dictio etiam, stat ampliatiuè non autem restrictiuè. nu. 4.

Dispositio, loquens cum aliquo præsupposito, locum non habet, nisi verificato præsupposito, declara, vt nu. 4.

Indefinita oratio nunquam restringitur, quando inter vnum, & alium casum non potest reddi ratio diuersitatis. nu. 4.

Oratio distributiua intelligenda est singula singulis referendo. nu. 4. in fine.

Pax, & transactio sunt diuersa, & de vna inferri no potest ad aliã, n. 5 & n. 9. & 10. Vbi contra, & declaratur, & n. 12.

Extensio non dicitur fieri, sed comprehensio, quãdo verba sunt clara, & omnes casus continent. nu. 5.

Pax facta cum aliquo nunquid comprehendat adhærentes non facta expressa adhærentium mentione num 5.

Pax comprehendit etiam adhærentes, quando non est verisimile, quod pacificentes voluerint adhærentes à pace excludere. nu. 6 & nu. 12.

Contractus recipiunt interpretationem à consuetudine. nu. 6.

Pax debet esse mutua, & reciproca, & in ea æqualitas inter pacificentes seruanda. nu. 7.

Pax comprehendit etiam adhærentes, quando est facta ab alquo supremo Principe habente iurisdictionem in eum, cum quo facit pacem. num. 8.

Transactio comprehendit omnia ea, quæ in actione proposita venire possunt num. 10.

Transactionis appellatione omnis conuentio significatur. num. 10.

Pacis effectus sunt abolitio iniuriæ, & reconciliatio sequuta. num. 11.

Pax comprehendit etiam adhærentes vtriusque partis quando paciscentes promiserunt omnia, & singula vicissim obseruare etiam quod in ea de adhærentibus vnius tantum partis expressa facta fuerit mentio, num 13.

Pax non comprehendit adhærentes occultos, num. 15. Declara, vt num 17.

Adhærentes vnius partis non possunt dici qui alteri parti inseruiunt, num. 15. Declara vt num. 16.

DECISIO CLXV.

1 FVit mihi à Sanctissimo Domino Nostro Papa Clemente Octauo commissum, vt proponerem in Rota Dubium. Præsupposita sine veri pia indicio fellonia per D. Marcum Piũ olim Saxoli Dominum commissa contra D. Ducem Mutinæ illius Dominum An dictus D. Marcus Pius fuerit comprehensus in capitulis initis inter Sedem Apostolicam, & dictum D. Ducem Mutinæ, itaut ei fuerit remissa fellonia. Nota est historia expeditionis susceptæ à Sãcta Sede Apostolica pro recuperatione Dominii, & Status Ferrariæ deuoluti ad prædictam Sedem per obitum bo. me. Ducis Alphonsi, orta deinde controuersia super feudo Saxoli, inter Illustris D. Æneam Pium actorem ex vna, & Serenissimum Ducem Mutinæ super successione dicti feudi.

2 Pretendebat Serenissimus Dux d. Marcum Piũ commisisse crimen felloniæ, eo quod adhæserit Sedi Apostolicæ, & in his terminis disputatũ p̃sens dubium: Nam si fellonia ex aliquo alio capite fuit per d. Marcum commissa, quod non habeat implicitam adhæsionem Sedi Apostolicæ, ea non tangit prædictam Sedem, neque capitula cum ea inita, quæ non possunt trahi ad alias personas, quam ad fautores, & adhærentes vtriusq; partis aliàs non esset locus præsenti dubitationi. Accedendo itaque ad rem ipsam fuit per Dominos vnanimiter conclusum D. Marcum comprehendi sub dictis capitulis, quatenus incurrisset crimen felloniæ ex eo, quod adhæsisset Sedi Apostolicæ. Et pro hac parte fuerunt consideratæ infrascriptæ rationes. Primo, quia ex vi verborum contentorum in secundo capitulo, quæ sic se habent. *Et che similmente siano assoluti, & liberati i fautori, ministri, complici, familiari, seguaci, & tutti gli altri, che fussero caduti in qual si voglia pena:* Comprehenduntur manifestè adhærentes, & tantum in eo fit difficultas pro parte D. Ducis prætendentis hoc capitulum loqui de fautoribus, ministris, & complicibus, qui adhæserunt parti suæ, non autem de his, qui adhæserunt Sedi Apostolicæ, & hoc plurimifariam ostendere conatur.

3 Primò, quia hoc capitulum venit cõsequutiuè ad primum, in quo cauetur. *Che il Signor Don Cesare sia assoluto da tutte le censure, pene, &c. che fusse incorso per la sentenza, ò per la Scommunica contra di lui, & rimesso nel suo stato pristino egli, & li descendenti, & altri suoi, &c.* Deinde in secundo capitulo subiungitur. *Et che similmente siano assoluti, &c.* Vnde colligitur hoc capitulum loqui de personis eiusdem partis, quæ fuerunt comprehensæ in primo capitulo, & in sententia excommunicationis, ex quo venit consequutiuè ad primum capitulum, & vtitur dictione, *similmente*, quæ inducit dispositionem similem præcedenti §. similiter de exequut. l. clemens, de hæred. instit. l. 2. pro soc. Secundò, quia non potest dici D. Marcum comprehensum in dicto capitulo, qui non comprehendebatur in sententia excommunicationis, neque in censuris fulminatis contra d. Cæsarem, & adhærentes: Tertiò, quia in transactionibus verba quãuis generalia restringuntur ad personas, & causas in eis nominatim comprehensas, l. si de certa, & ibi Bart. in fin. Angel. num. 1. Salyce. & Castr. num. 2. Ias. num. 1. & 40. C. de trans. glos. in l. emptor. §. lucius, de pact. ex quibus concludebant dictum secundum capitulum non posse intelligi nisi de adhærentibus d. Cæsaris.

4 Contrarium tamen censuerunt Domini ex eo, quod illa verba. *Che similmente siano assoluti, & liberati i fautori, &c.* Sunt impersonalia ter prolata, adeo, quod possunt comprehendere adhærentes vtriusque partis, Vnde succedit regula, l. si seruus legatus. §. qui margaritas. de leg. primo; quod quando mens verisimilis disponẽtis, & subiecta materia concurrunt cum verborum indistincta generalitate, tunc veniunt omnes illi, ad quos negocium pertinere potest, Ruyn. consil. 127. num. 4. & consil. 201. num. 10. lib. 1. facit tex. in l. 1. §. generaliter, de leg. præst. Quod autem subiecta materia proportionata sit, ita vt possit comprehendere dict. Marcum apparet, quia data eius felonia inciderat in pœnas iuris communis, licet non incidisset in sententiã excommunicationis, & hoc satis est ad hunc effectum, cum in capitulo dicatur, *che fussero caduti in qual si voglia pena*, quæ verba comprehendunt etiam pœnas iuris communis, & quod sequitur, *Anco di quelle, nelle quali è dichiarato essere incorso il Signor Don Cesare;* Venit ampliatiuè, non autem cumulatiuè, vel restrictiuè, Bald. cons. 209. nu. 2. & 4. lib. 3. & facit tex. in l. regula §. & si licet de iur. & fact. ign. maximè cũ maior adesset ratio exprimendi liberationem adhærentium Ducis, quo casu non habet locum regula, l. mancipia. C. de seruis fugit. quod dispositio non habeat locum, nisi verificetur præsuppositum, vt benè declarat Felyn. in cap. nonnulli, num. 34. versic. sed contra, de rescript. Curt. iun. consil. 112. num. 3. Alciat. in cap. nouit. num. 7. de iudic. & consil. 16. & 32. num. 8. tom. 1. lib. 2. & tanto magis hic habent locum, quia non potest assignari ratio diuersitatis, vt potius comprehendantur adhærentes Ducis, quam Sedis Apostolicæ? Ideo verba illa, indefinite prolata non debent restringi, l. cum lex; & ibi Aret. de testa. Cald. cons. 1. de consang. & affin. Dec. consil. 5. num. 4. Roman. cons. 47. num. 8. qui loquitur ferè in terminis nostris alias, sequeretur absurdum; quod meliores conditionis essent, qui deteriori pacto, quam ij qui iustiori, & præstantiori adhæserunt, & ideò mentio illa pœnarum est intelligenda distributiuè singula singulis referendo, Abb. in cap. quibusdam, num. 6. de pœn.

5 Neque obstat, quod versemur in transactione, in qua fit stricta interpretatio, & non egreditur causas, & personas in ea expressas, ex deductis pro parte D. Cæsaris, quia omissa nunc quæstione excitata per informantes An simus in contractu Pacis, An verò in contractu transactionis, quæ dicuntur esse diuersa, & de vno non posse inferri ad aliud, ex cons. Socin. 99. num. 7. lib. 3. Purpur. in l. 1. num. 96. C. de transact. fuit dictũ nos non versari in materia extensionis de casu ad casum, nec de persona ad personam,

sed in materia comprehensionis, cum clarè, & discretè in capitulis comprehendantur fautores, ministri, complices, familiares, & sequaces, quæ verba, manifestè, sonant in adhærentiam, Ang. consil. 257. num. 5. Iacob. de S. Georgio de feud. in verb. de adhærentibus, num 5. & 6. Felyn. in rubr. de treg. & pac. nu. 11. & solum est quæstio de quibus adhærentibus loquatur capitulum: nã quantum ad verba illa, æquè, vtrique parti propriè conueniunt; idcirco cessat quod allegatur ex Gomez. in cap. ad Apostolicæ. num. 10. de re iud in 6. Franc. ibidem num. 5. Anchar. 11. notab. Abb. in cap. primo. num. 29. & ibi Dec. num. 57. de post. præla. Ang. in l. quæ religiosis, de rei vendic. Iacob. de Sancto Georg. de feud. in verb. de adhærentibus. num. 3. Hier. Gabr. cons. 182. num. 6. in princip. cum alijs per informantes alleg. quia loquuntur in casu in quo nulla de adhærentibus facta est mentio, qui non est casus noster, in quo de his fuit expressè actum, & ideo non est opus aggredi quæstionem illam, An inita Pace comprehendantur adhærentes non facta de illis specifica mentione, neque discutere An sit vera distinctio, quæ affertur ex Ang. in d. l. quæ religiosis, quod aut pax est concepta in rem, vel in personam: nam isto casu adhærentes sunt expressè nominati, & tantum est quæstio de quibus sint intelligenda capitula, & ita diluuntur ea, quæ contra primum fundamentũ deducũtur.

6 Secundo, principaliter confirmatur hæc sententia argumento sumpto ab vsu patrisfamilias, non enim solet Papa in similibus concordijs, & conuentionibus suos sequaces, & adhærentes prætermittere, & exponere iniurijs eorum cum quibus paciscuntur, vt probatur ex d. cap. ad Apostolicæ de sent. & re iudic. cum ibi not. per Innoc. Io. Andr. Monach. nu. 5. Gemin. nu. 16. Mart. Laud. in tract. de pac. not. 21. Ang. l. quæ religiosis de rei vendic. Alex. add. ad Bart. in l. si conuenit. la seconda. §. si nuda. de pign. actio. Abb. in c. 1. num. 28. de potest. prælat. Ang. cons. 257. nu. 5. Marsil. sing 495. & alios per informantes deductos, & cõtractus recipiunt interpretationem à consuetudine l. quod si nolit. §. quia assiduè de edil. edict. l. semper in stipulationibus, & ibi Dec. de reg. iur. Roman. cons. 94. propè finem. vers. quartò. Riminald. sen cons. 293. per tot. lib. 2. & in specie in contractu Ecclesiæ. Alex. cons. 124. num. 3. lib. 5. Dec. vbi supra. num. 7. cum alijs.

7 Et hæc interpretatio amplectenda est, cum simus in contractu pacificationis, cuius naturæ conuenit, vt sit mutua, & reciproca, Spec. de tregu. & pac. num. 3. & per eam fit inuicem remissio, Bart cons. 65. num. 2 Ang. cons. 261. num. 4. vers. si autem obligatio, & verisimile est de omnibus contrahentes sensisse, Bald. in c. 1. num. 17. vers. item Papa. de potest. Prælat. necnon etiam ratione æqualitatis seruandæ, quia id actum intelligitur, vt vtrique parti æquè consultum censeatur, Aym cons. 133. num 9 & 30. num. 4 & cum hoc iure fieri [illegible] id actum fuisse dicendum est, Aym. cons. 185. num 9. vers. ideo in dubio, Crescent. decis. 2. de iureiur.

8 Postremò ratione tranquillitatis, quæ ex pace procuratur Petrin. Bel. qui alios alleg. de restit. qua fiunt à princ. num. 2. & hoc confirmatur ex eo quod in pace inita per quemlibet supremum Principem maximè habentem aliquam iurisdictionem in eum cum quo facit pacem adhærentes supremi Principis comprehenduntur, Rip. in rubr de damn. infect. nu 13. Nicol. Moron. tract. de tregu. & pac. quæst. 149. num. 8. & 9. Alciat. cons. 36. num. 3. tom. 1. lib. 3.

9 Ad euitandum hoc argumentum informantes ex aduerso contendunt allegata procedere posse in contractu pacificationis, sed nos versari in transactione ab illa diuersa ex cons. Socin 99. nu. 7. lib. 3. & Purpur. supra alleg. & ad probandũ hãc esse trãsactionem, non autem pacificationem deducunt ita fuisse per partes vocatam, quarum assertioni standum est. Verum hoc non verificatur in facto: nam in dicto cap. 2. in fin. quod allegant non dicitur transactio, quæ inuicem differunt tamquam actus inchoatus à perfecto, cum tantum dici possit transactio post perfectionem actus, quam tractatus præcedere solet.

10 Verum hæc nominis quæstio parum videtur facere ad propositam quæstionem, siue enim vocemus has capitulationes transactionem, siue pacem ad effectum de quo agitur, nempe comprehensionis adhærentium nituntur isti tractatus hoc casu ijsdem iuribus Principis, ideo dicit Bart. in l. sub prætextu. in princ. C. de transact. in transactione venire omnia, quæ sub actione proposita venire possunt, sed appellatione transactionis omnis conuentio significatur, Bald. in l. cum hi in add num 7. de transact. & pax potest quodammodo dici transactio, vt per Purpur. in l. 1. num. 26. C. de transact. & habet vim transactionis, Gabr. consil. 182. num. 3. lib. 1. sed hic sumus extra difficultatem comprehendi adhærentes, vt supra deductum fuit, & tantum agitur de quibus adhærentibus interpretari debeamus præfata capitula. Et licet admittamus pacem differre à transactione, vti differunt diuersæ species, sub eodẽ genere comprehensæ; tamen non est absurdum, vt in multis conueniant maximè vbi agitur de interpretatione tantum verborum, in qua solet attendi verisimilis mens contrahentium, nec repugnant Socin. & Purpur. alleg quia in eorum themate agebatur, An per inobseruantiam transactionis diceretur pax rupta, quæ est materia odiosa, & restringibilis.

11 Nihilominus verum est hanc fuisse transactionem, & pacem, siue inspiciamus initium, siue media, siue finẽ, concurrunt. n. ea omnia, quæ requiruntur tàm pro belli indictione, quàm pro pace ineunda: Nam in sententia lata contra d. Cæsarem, ipse fuit declaratus rebellis, & hostis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Fueruntque liberati Vassalli à subiectione, mandando illis vt se ab eius obedientia distraherent, & quod illum captiuum facerent, vel vi, & armis expellerent, prohibendo tàm Principibus, ne ei auxilium præstarent, quàm alijs, ne ei operas suas locarent; & fuerunt concessa bona inimicorum occupantibus, quæ non nisi in bello fieri solent, Innoc. in cap. olim. il primo, & ibi Hostien. & Card. de restit. spoliat. & licet in sententia daretur facultas pœnitendi infra duodecim dies. Tamen infra dictum tempus dict. Dux conuocauit milites, & auxilia, & præparabat se ad defensam, donec conscripto exercitu Ecclesiæ aduersus eum expeditio suscepta est, & arreptum iter versus illius ditionem, & statum, ex quo postea agnita bona fide deuenit ad capitulationes, & conuentiones, de quibus agitur, & sic recessum fuit hinc inde à bellicis apparatibus, & remissa contumacia, & abolitæ iniuriæ, & sequuta reconciliatio, quæ sunt veri effectus pacis, Specul. in titul. de tregu. & pac. num. 3. Ang. & alij in l. 1. de pact. nam pro consequenda restitutione Ferrariæ, & exequutione iustitiæ potuit bellum indici, quod esse proprium bellum quando à supremo Principe denunciatur trad. Innoc. & alij in d. c. olim. de restitut. spoliat.

12 Neque

12 Neque restitutio conuenit magis contractui transactionis, quam pacis: nam pro ea sequenda plerumque necesse est, vt malè ablata restituantur; ideò sicut recessus à lite iudiciali, vel controuersia extraiudiciali dicitur transactio, ita recessus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura non discrepant inter se pax,& trãsactio, vt supra deductum fuit. Disputatio verò, quæ excitatur per informantes super intellectu,d.c.ad apostolicæ non est necessaria,cum sit receptissima opinio Doctorum allegatorum Sedem Apostolicam nõ solere negligere suos adhærentes, & eos non cõprahendere in pacis transactionibus exponendo illos iniurijs,& vexationibus alterius partis,& ita practicatur etiam inter alios Principes in pacem conuenientes,vt trad.Bald.in l.1.num.7.C.de episcop.& cleric. Felyn. in rubric. de tregu. & pac. num. 13.

13 Tertiò principaliter confirmatur ex instrumento confecto Fauentiæ, in quo post insertionem capitulorum habentur hæc verba, quæ pacta, & capitula, & omnia, & singula supradicta in præsenti instrumento cõtenta partes præfatæ promiserunt sibi inuicem, & vicissim attendere,& obseruare,ex quibus verbis videtur cessare omnis difficultas: nam si vicissim debent omnia, & singula obseruari, ergò vicissim censendi sunt absoluti fautores, & adhærentes vtriusq; partis,c.1.de mut.pet.cap.2.de ord. cogn. l. iubemus, C.de sacrosc eccles.l.qui vicissim.de cond.indeb.l. 1.C.de his,qui ante aper.tab.Iaf.in l. Titia. §. si. nu. 2.& 3.de verbor. obligat. Paris. cons.97.num.91. lib.1.Bero.consil.4.num 1.lib.3.Decian.consil.54. num.45.lib. 2. & hæc interpretatio est secundum propriam naturam pacificationis, vt supra deductum est.

14 Quartò confirmatur eadem sententia, ex eo, quod nisi intelligamus secundum capitulum generaliter de omnibus adhærentibus vtriusque partis videretur in ea parte esse superfluum:nam satis superque fuerat prouisum adhærentibus d.Cæsaris per absolutionem contentam in primo capitulo in illis verbis, *il Sigaor don Cesare sia assoluto in forma amplissima da tutte le censure, pene, & interessi, e danai, ne quali fusse incorso per la sentenza, ò per la scommunica publicata contra di lui, & rimesso nel suo stato pristino egli, e lo descendenti, & altri suoi,&c.* Cùm enim absolutio habeat relationem ad sententiam, & excommunicationem, in qua comprahendebantur etiam adhærentes fautores,& complices, consequẽs est etiam,vt dicamus sub illis verbis, & altri suoi, venire omnes comprehensos in dicta sententia, licèt maioris declarationis causa, & ad inclusionẽ adhærentium vtriusque partis fuerit facta maior specificatio in dicto secundo capitulo.

15 Superest tantum respondere nonnullis, quæ ex aduerso deducuntur,& primo ad cons.Ang. 393. ex quo prætendunt informantes,ex duplici capite d.Marcum non fuisse comprahensum in capitulis, Tùm, quia ipse non poterat dici adhærens Sedi Apostolicæ, cum apertè inseruiret D. Cæsari, cum vnus, & idem non posset esse adhærens vtriusque partis,l.1.C.de furt. sublata ergò materia,& subiecto tollitur etiam prædicatum, tum etiam quia ista adhæsio fuit occulta, ita ut de ea non potuerit habere notitiam d.Cæsar, nec de ea cogitare,vt ibi per Angel.num. 3.versic. est enim multum aduertendum, & ideò nõ videtur remissum,quod non fuit cogitatum, Bald. in l.non dubium.col.3.de leg. Affli d.decis.403.num.5.Alex. cons.13.in fi.lib.2. cum simil.

16 Verùm ad primum fuit responsum præsupposita sine veri præiudicio Fellonia d. Marci tenuitante ex intelligentia, quam habebat cum Sede Apostolica,etiam quod non posset strictè, & propriè dici adhærens iuxta opinionem Angel.nihilominus in generalitate verborum illorum; *fautori, ministri, complici, famigliari, seguaci, e tutti gli altri, &c.* comprahenditur d.Marcus,pront in terminis tradit idem Angel.in consil.257.num. 5. quod videtur niti melioribus, & vrgentioribus rationibus.

17 Alterùm, quod obijcitur de ignorantia huius Felloniæ prætensæ,non obstat, quia data vniuersalitate verborum, sufficit saltem in genere fuisse de ea cogitatum.Bart.in l.sede certa. num. 4.& in l.sub prætextu.in princ.C.de transact. Alex.consi. 11.num.15.lib.2.Paris.cõs.68.num.18.lib. 1. Aym. cons.227.num.14. & 294. column. 4 vers. sed adhuc magis. Verùm voluisse partes etiam occultas adhærentias, & complicitates remittere manifestè colligitur ex eodem capitulo 2. ibi *Et tutte le predette cose s'intendino non solo di quelli, che fussero di già incorsi, mà anco che incorressero in ce sure,& pendente,& conclusa la trattatione*,ex quibus verbis manifestè cõstat partes voluisse remittere etiam occultas tractationes,& adhęrẽtias,cum non possent tunc tẽporis habere notitiam eorum, quæ postea futura erant,& fieri potuissent, quod eo magis dicendũ cum sententia comprahendat expresse fautores, & complices occultos,ideò absolutio intell.genda de iisdem,qui in sententia erant comprehensi. Ex quibus conclusum in dictis capitulationibus dictum Marcum fuisse comprahensum.

ILLVST. D. CARDINALIS MILLINI,

Parmens. Status. Lune 4. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

De testibus sibi ipsis contrarijs quando, & quomodo concordari possint, & cõcordati probent, vel non.

SVMMARIVM.

Testis primo deponens de auditu,& postea de visu, non dicitur sibi ipsi contrarius, sed potest conciliari. num. 2.

Testis sibi ipsi contrarius in tempore potest concordari ex diuersitate temporis. num. 5.

Testis primo dicens se fuisse præfatum, & postea deponens de auditu dicitur sibi ipsi contrarius num. 7.

Testes sibi ipsis contrarij repelluntur, etiam in non substantialibus, quando reuocant primam depositionem, num 8.

Testes contrarij, quando sunt suspecti,& examinati per extensam, nihil probant, etiam quod protestati fuerint se nolle recedere à prima depositione, nu. 9.

DECISIONE CLXVI.

1 POstea quam Domini firmarunt in hac causa, quod Bernardinus Montaninus,Io.de Vsbertis,& Togninus Fasanus testes examinati pro parte Dominorum de Rangonibus, licèt paterentur maximam diminutionem,tamen non erant in totum repellendi si contrarietates in dictis non obstabant proposito dubium, An adsint tales contrarietates, ita quod isti testes sint in totum repellendi, & Domini illud distinxerunt in duas difficultates, Prima difficultas fuit an adsint tales cõtrarietates in dictis, quæ non possint conciliari, secũda difficultas fuit præsupposito, quod adsint contrarietates, An sint tales,itaut isti testes sint in totum repellendi.

Quan-

Quantum ad primam difficultatem depositioni Ioannis de Vbertis opponuntur duæ contrarietates, & primò dicitur, quod in primo examine super 5. c. deponit quod ipse non vidit ostia proiecta. & in secundo examine super 17. cap. deponit quod vidit portas in terram iacentes, huic contrarietati datur conciliatio per informantes pro Dominis de Rangonibus, quod testis non vidit portas proiectas in ipso actu proiectionis, qui fuit de nocte, sed quod postea de die vidit portas proiectas, prout deponit in secūdo examine. Ista conciliatio non placuit Dominis, quia testis in primo examine deponit, quod licèt ipse non viderit ostia proiecta, tamē intellexit publicè, quod homines loci Tibelli viderunt, & videre potuerunt ea proiecta, & quod erat publica vox, & fama quod erant proiecta propter raptum, & ideo cum testis affirmet non vidisse ostia proiecta, & fundet solum suam depositionem in auditu publico, quod homines loci viderunt, non conuenit ipsi actui proiectionis de nocte, & tanto magis cum testis deponat, quod vicini non fuerunt ausi currere ad rumorem.

3 Mouit etiam Dominos, quia agebatur de probando raptu Catherinæ, & cum ad istum effectū ista qualitas proiectionis portarum esset magni momenti, si testes vidissent de die portas proiectas non restrinxissent suam depositionem ad solum auditum, quod fuerant visa proiecta ab hominibus loci.

4 Alia opponitur contrarietas huic testi, quia in primo examine deponit de auditu, de actibus impudicis Bernardini cum Martha, & quod ipse nunquam vidit ipsum Bernardinū accedere ad Martam, nec ad eius domū, & tamen in secundo examine deponit vidisse actus impudicos Bernardini cū Martha in domo mariti ipsius Marthæ, ista contrarietas visa est Dominis posse cōciliari, quia vtrumq; dictum potest stare cum in primo examine testis loquatur de accessu ad domum Marthæ, & in secundo de actibus impudicis in domo mariti Marthæ.

5 Tognino opponuntur tres contrarietates, ex quibus duæ non placuerunt Dominis, quod enim primo dicitur, quod in primo examine deponit, quod vidit, & cognouit, & in sua domo comedit cum patre Catherinæ, & Marthæ, & in secundo examine dicit, quod illum vidit in Ciuitate Mediolani, & quod tunc audiuit, quod erat pater Catherinæ, & Marthæ, & quod aliter eum non cognouit, ista contrarietas potest euitari ex diuersitate temporis, quia initium cognitionis potuit habere originem à simplici auditu in Ciuitate Mediolani, & tunc aliter eum non cognoscebat, sed postea successiuè habuit cognitionem perfectam etiam comedendo cum eo in domo sua, prout deponit in secundo examine.

6 Item alia contrarietas circa cognitionem carnalem, & actus inhonestos Bernardini cum Martha, potest etiam euitari, cum possit verificari depositio testis in diuersis actibus tam tēpore quo associabat Bernardinum, quam postea dum Bernardinus erat in domo Marthæ.

7 Tertia, & vltima opponitur contrarietas, quia in primo examine super sexto deponit, quod fuit præsens die sequenti post raptum, quando Ioannes Petrus conquestus fuit cum Ioanne Francisco patre Bernardini de raptu vxoris, & tamen in secundo examine deponit solum de auditu de ista querela, & negat se aliud scire, nisi prout supra deposuit. Ista contrarietas secundum Dominos non potest conciliari, quia in vtroque examine testis deponit de eadem quærela post diem raptus, & verba testis in secundo examine de visu, quæ ponderantur per informantes pro Dominis de Rangonibus non concernunt istud factum quærelæ die sequenti cum Ioanne Francisco, in quo consistit contrarietas, sed solum deponit, quod vidit, & audiuit, quod Ioannes Petrus conquærebatur cum alijs de raptu vxoris.

8 Quantum ad secundam differentiam, Domini dixerunt, quod cum fuerit resolutum circumscriptis contrarietatibus istis testibus non esse adhibendam fidem, nisi cum maxima diminutione, nunc additis istis contrarietatibus sunt in totum repellendi, quia cum isti testes sint multū suspecti propter reuocationem primæ depositionis, vt visum fuit in alijs positionibus, contrarietas etiam in nō substantialibus eos repellit glo. in c. causā; in verbo tempore, & ibi Innoc. Bald. & alij de testibus, Milis in verbo, testis, quando est suspectus, & in ver. testis si in vno dicit falsum, Grammat. cons. 1. num 8. & 9 & quæst. 21. nu. 28. Natt. cons. 315. num. 11. & tanto magis cum istæ contrarietates sint multum considerabiles, & concernant ipsum factum raptus.

9 Non obstat protestatio facta in secūdo examine, quod non intendebant recedere à prima depositione, quia quando testes sunt suspecti, & sunt examinati per extensum ista cautela non suffragatur, Felyn. in c. cum in ista. sub num. 1. vers. fatetur tamen. de testibus. Tyb. Decian. resp. 48. num. 8. lib. 5. & sentit Florian. in l. 1. num. 4 ff. de testib. & post eum, & alios quos citat Natt. in cons. 537. num. 11.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] PAMPHILI.

Iaceñ Archidiaconatus. Lune 23. Iunij 1601.

ARGVMENTVM.

Collatio beneficij facta ab occulto excōmunicato propter recursum ad Curiā Secularem An, & quando valeat ante sequutam declaratoriam.

SVMMARIVM.

Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, num. 1.

Titulus validus non excluditur ex productione tituli inualidi facta ab aduersario, num. 1.

Excommunicati occulti gesta ratione publici officij sustinentur ante declarationem, num 2.

Recurrens ad Iudices Laicos non dicitur excommunicatus ante declaratoriam, nisi probetur notorius recursus, num. 3. & 4.

DECISIO CLXVII.

1 Consului Dominos super expeditione huius causæ, ad quam impediendam Petrus opposuit de nullitate collationis Archidiaconatus facta Gaspari, ex eo quod Episcopus Iaceñ qui contulerat propter quosdam recursus habitos ad Iudices Laicos excōmunicatus erat. Et Dominis visum fuit non obstare, quia non agitur de canonizanda collatione Episcopi, quam Gaspar non produxit, neq; allegat, sufficit enim ei pro obtinenda absolutoria, Petri non esse iustificatum titulum, & cum in beneficialibus detur multi-

multiplicatio titulorum, c. postelectionem, de concess. præb. Roman. cons. 413. num. 7. Cassad. decis. 3. in fin. de caus. possess. & propiet. potest Gaspar. vti reus, & possessor ad excludendum Petrum actorem per non ius, iux. l. fin. C. de rei vend. l. qui accusare. C. de eden. se iuuare possibilitate alterius tituli validi, qui non excluditur ex productione tituli inualidi, quando prout hic est, facta ab aduersario, Cassad. decis. vltima sub num. 7. de procuratorib. Crescent. decis. 2. de probat. vt fuit decisum coram me in causa Cesaraugustana Parochialis de Mella sub die 8. Nouembris 1599.

2 Et tanto magis, quia ista nullitas DD. non placebat, quia Episcopus numquam fuerat declaratus, sed semper exercuerat suam ordinariam iurisdictionem, & notissimum est, gesta ab occulto excommunicato ratione publici officij sustineri, Innoc. in c. veritatis, de dol. & contu. Dec. in c. ad probandum, de re iudic. Butr. in c. cum dilectus in vlt. nor. de consuet. Cassad. decis. 1. num. 4. de præbend. & adest extrauag. Martini, de qua per Felyn. in d. c. ad proban. num. 3. & per Couar. in c. alma mater. quæst. 1. §. 2. sub num. 7. de senten. excomm. in 6. & fuit resolutum in causa Burgen. Canonicatus sub die 17. Octobris 1586. coram bo. me D. Gipsio.

3 Neque obstat quod excommunicatio Bullæ in Cœna Domini sit notoria, quia sufficit quod nõ probetur notorius recursus ob quem excommunicatio imponitur, c. cum secundum, de hæret. in 6. debet enim ista notorietas probari, cum multa dicantur notoria, quę non sunt, c. consuluit. de appellat. Dec. cons. 402. sub num. 11. & 483. num. 27. in fin. Vbi quod requiritur sententia declaratoria super notorietate.

4 Nec prædictis aduersat decisio in causa Assisien. nonicatus, sub die 21. Iunij 1599. coram bo. mem. D. Gipsio, quia loquitur in terminis constitutionis Pij V. de non conferendis beneficijs ad fauorem consanguineorum resignantis, quæ expresse suspendit Episcopum à collatione beneficiorum, & intrat doctrina Vital. in clem. 1. §. quis, num. 18 de stat monac. & non applicatur huic casui vbi nulla impetitur suspensio, sed sola pœna excommunicationis, quæ non annullat gesta ratione publici officij, quando excommunicatus non est publicè denunciatus.

ILL.^MI D. CARD.^LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Romana Cambiorum. Lunæ 26. Octobris 1601.

ARGVMENTVM.

Promissio Mercatoris de tenendo super cambijs pecunias alienas suo risico, & periculo est licita, & valida, & si non obseruetur, tenetur mercator ad damna, & interesse, & si non possit præcisè cogi ad tenendum dictas pecunias super cambijs.

SVMMARIVM.

Promissio, seu obligatio ad factum, obligat promittentem nõ præcisè ad faciendum, sed tantum ad præstationẽ interesse, num. 1.

Promissio de tenendo pecunias alienas super cambiis absque periculo dantis pecunias valet, & si promittens non tenuerit dictas pecunias ad cambium, tenetur ad interesse, num. 1. 2. & 4.

Promittens factum cum iuramento, quando teneatur præcisè adimplere, num. 3.

DECISIO CLXVIII.

1 POst factam resolutionem ad fauorem DD. de Ruspolis sub die 5 Martij 1599. causa iterum ad instantiam D. Balduini, & eius fideiussorum proposita die 15. Decembris anni preteriti, cum pro eorum parte daretur de priori cõtrauentione Ruspulorum, ac inde opponeretur ipsos tanquam primo contrauentores, non posse dare de contrauentione Domini Balduini, nec nõ incidere in pœnam, l. si quis maior, fuit ad hoc restricta difficultas, quare particulariter dubitaui. An DD. de Ruspolis contrauenerint in non cambiando, & quamuis constaret ipsos non cambiasse integram summam scutorum 9000. Tamen Domini resoluerunt eos ad prædictum effectum non cõtrauenisse fundamentum resolutionis fuit, quia promissio Ruspulorum erat ad cambiandum ad vtilitatem D. Balduini eorum risico, absq; eo quod D Balduinus periculum aliquod sentiret. & cum diligentia, quia eorum proprias pecunias cambiarent alias teneri voluerunt ad omnia damna, & interesse: At ideo cum ista promissio de cambiãdo sit promissio facti non possunt cogi ad factum sed liberantur prestando interesse, l. si quis ab alio. §. final. ff. de re iudic. l. cum stipulatus sim mihi, & procul. §. si. de verb. oblig. Anto. Gomez. qui alios citat, tom. 2. var. c. 10. nu. 22.

2 Nam Domini de Ruspolis non negant se teneri ad cambia, perinde ac si cãbia facta essent deniptis tamen pecuniis pro eo solutis pro fructibus censuum, & extinctione à die, quo soluta fuerunt, vnde cum huiusmodi interesse, nempè cambia, & recambia succedant loco facti promissi sufficiunt pro implemento, & obseruantia contractus, ita ut non possit considerari contrauentio, Alex. in l. cũ proponas, la seconda, num. 5. C. de pact. bene Dec. cons. 2, num. 8. quod multo fortius dicendum est in hoc casu, in quo Ruspoli debebant eorum periculo cambiare, porpter quod ne subiicerent se amissioni sortis principalis, potuerunt desistere in cambiando totam summam, vel eius partem soluendo tamen interesse D. Balduino perinde, ac si reuera cambia fuisset facta cuius nihil interest, ex quo pro interesse habet eadem cambia, & recambia.

3 Nec obstat quod stante iuramento obligationis ad factum, non satisfaciat prestando interesse, quia iuramentum est positum post promissionem interesse, nec fuit simpliciter promissum factum cum iuramento, sed iuramentum refertur ad vtrumq; tam ad promissionem de cambiando, quã ad interesse, & sic non impedit, quominus præstãdo interesse dicatur impletum.

4 Neq; obstat quod promissio interesse sit in clausulis exequutiuis positis ad maiorem obseruantiã præmissorum, quia non minus iuuant Ruspolos cum sint conceptæ, quod in euentum non obseruantiæ teneantur ad interesse, quod cum principalis obligatio sit facti, cui satis fit præstando interesse, & ita conclusum, &c.

IVSTI.

IVSTI.

Maceratẽ Hæreditatis. Lunæ 19. Nouembris 1601.

ARGVMENTVM.

Originali scripturę testamenti standum est potius, quàm exemplatæ & transumptæ ex ea, & illa dicitur originalis scriptura, quæ primo loco scripta est.

SVMMARIVM.

Scriptura originalis dicitur illa, quæ primo scripta fuit, numero 1.

Testamentum originale, quando discordat ab exemplato, & transumpto standum est originali, & non transumpto, num. 1.

Producens testamentum, illud censetur approbare, num. 1.

DECISIO CLXIX.

1 DOminis placuit Instrumentum Testamenti habens in margine apostillas manu Testatoris de quibus attestatur Notarius in subscriptione, hoc esse originale, & attendendum, quia in alio Instrumento apostillæ in corpore Testamenti scriptæ reperiuntur. Vnde constat primum esse scriptum originale. Secundum verò esse exemplum, & scripturam exemplatam, Bart. & Bald in l. semproniur 48. ff de leg. 1. Boer. decis 252. num. 8. & ibidem Bart. dicit si constat vnam scripturam primò factam, & aliam inde exemplatam, standum esse primæ, & tanto magis quia habemus vsum huius testamenti in iudicio producti in Curia coram Auditore Cameræ anno Domini 1544. pro filiabus Testatoris, & pro vxore Capitanei Francisci Vici, & Litis Consortiũ, qui vsus non paruam firmitatem videtur addere huic Instrumento, ad trad. per glos. in c. de treug. & pac. & ibi Doctor. Alex. cons. 132. lib. 1. Et ita firmatum fuit, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Dotis. Veneris 4. Decembris 1601.

ARGVMENTVM.

Simulatio contractus non presumitur, excluditurq; ex facti manifesta veritate, præsertim cessante causa simulationis.

SVMMARIVM.

Propositum mutare licet ex nouiter deductis, num. 1.

Simulatio non præsumitur, num. 1. & 3.

Mulier sine dote nubere non præsumitur, num. 1.

Dotis probationes præferendæ sunt probationibus contrarijs, num. 1.

Simulatio contractus arguitur ex manifesta facti contraria veritate, num. 2.

Dolus in dubio non præsumitur, num. 4.

Instrumenta plura vnũ alteri inter se adminiculantur, nu. 5.

Simulationis causa cessante, cessat ipsa simulatio, nu. 5.

Simulatio non probatur per Testes patientes exceptiones, num. 6.

DECISIO CLXX.

1 LIcet alias fuerit resolutum constitutionem dotis factam per Dominos de Paluzzellis D. Portię eorum sorori de anno 1572. fuisse simulatam, attamen, quia ex nouiter repertis licet mutare propositum, c. nullu de elect. in 6. cum alijs in specie cumulatis per Abbat. con. 9. num. 30. vol. 1. Ideo ex vltimo deductis placuit Dominis recedere à decisis, vltra enim iuris regulas, quæ faciunt pro Portia, nempè quod simulatio non præsumitur, l. quamuis, vbi not. Bald. & Salyc. l. si quis alteri vel sibi latè, Soccin. cons. 213. num. 7. lib. 2. Et quod mulier non præsumitur nupsisse sine dote, Bald. cons. 102. vers. nam generalis consuetudo, vol. 4. cum alijs per Natt. cons. 581. num. 4. & 5. & quod in dubio sunt præferendæ probationes, quæ magis fauent doti, Bald. nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 3. & 4.

2 Fuerunt considerata tria Instrumenta nouiter producta per informantes pro Portia, in quorum primo continetur quædam concordia inter Patres Iesuitas, & dictos fratres de Paluzzellis occasione venditionis cuiusdã domus, & inter alia, quod dicti Patres soluant Portiæ scuta 1500. sibi debita occasione dotis, in qua est creditrix vsque de anno 1572. ad effectum, vt ipsa cedat dictis Patribus Iesuitis sua anteriora iura; In secundo continetur numeratio d. pecuniæ, & quietatio eiusdem Portiæ; tam erga Patres Iesuitas, quàm erga suos fratres: Tertium continet impositionem cuiusdam census factam per Portiam à suis fratribus, cum eisdem pecunijs, ex quibus, cum manifesto constet de solutione d. dotis, & sic de effectuatione contractus excluditur omnis simulatio, Bald. in l. & qui, in fin. C. de distract. pign. Dec. cons. 465. num. 19. Mohedl decis. 2. num. 6. de confessione, & bene in proposito argumentatur Crauetta cons. 145. nu. 7. quē sequitur Rim. iun. cons. 53. num. 26.

3 Non obstat si dicatur etiam hæc sua Instrumenta fuisse simulata inter Portiam, & fratres ad eruendas pecunias è manibus Iesuitarum recusantium soluere sine debitis cautionibus, quia respondetur non probari talem simulationem, nec præsumi, ex Bald. Salyc. & alijs supra alleg.

4 Et eo minus hoc casu, quo simulatio esset dolosa nempè in fraudem Iesuitarum soluentium Portiæ ad effectum acquirendi illius anteriora iura, quam acquisitionem non fecissent, si credidissent Portiæ fuisse fictum, Vnde talis circumuentionis, & doli præsumptio multo magis cessare debet, l. quoties. §. quæ dolo. ff. de probat. l. dolum C. de dolo.

5 Item quia adsunt tria Instrumenta, quorum vnum alteri adminiculatur, Mandell. cons. 9. num. 21. & seqq. & quia in vltimo Instrumento confecto inter Portiam, & fratres, cessat omnis causa simulandi, & consequenter excluditur omnis simulatio, ad Bart. cons. 65. num. 4. incip. Petrus Nicolai, quem Domini passim sequuti fuerunt, vt patet ex relatis per Becc. cons. 52. num. 26.

6 Non obstant Testes deponentes de simulatione dotis, de quibus in alia decisione, quia conuincuntur de mendacio ex prædictis, & patiuntur plures exceptiones, de quibus hic latè per informantes pro Portia, ex quibus pro non simulatione fuit resolutum.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILI.

Firmana Iurispatronatus. Lunæ 28. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM.

De filio nato ex coniugata quod præsumitur conceptus ex marito habitante cũ vxore, etiã quod constet vxorem adulterium commisisse.

SVMMARIVM.

Filius natus ex muliere coniugata, præsumitur conceptus ex marito habitante cum ea, etiam quod vxor adulterium commiserit, num. 1.

Filius quod sit natus ex adulterio, & non conceptus ex marito probatur præsumptionibus, num. 2. Vbi ponderant aliquę coniecturæ.

Liber baptismi probat, quis nam fuerit pater pueri baptizati, num. 3.

Mandatum procuratoris probatur coniecturis, vt puta ex productione processus, ex solutione registri, & aliarum impensarum, num 4.

Mandatum non solet admitti in Rota post sententiam cum ratificatione gestorum, num. 5.

DECISIO CLXXI.

1 FVit resolutum pro confirmatione sententiæ, eius enim iustitia satis ostenditur ex decisione Domini mei Coccini, quæ placuit Dominis, eo enim ipso, quod tempore cõceptionis Ligoriæ, Ioanna eius mater habebat virum, qui cum ea cohabitabat, & ad eam liberum habebat accessum, subintrat vehemens iuris præsumptio, quod fuerit concepta ex marito, etiam, quod mater adulterium commiserit, l. miles. §. defuncto. ff. de adulter. trad. omnes in cap. per tuas de probat. latè Paris. cons. 10. col. 1. cum seq. lib. 2. cum aliis in decisione allegatis.

2 Et quamuis ab hac decisione, quæ iuris tantum est, recedatur etiam ex contrarijs præsumptionibus, & coniecturis, dummodo vrgentiores sint, Couar. in epit. part. 2. cap. 8. §. 3. nu. 4. & tenuit Rota, vt per Sarnen. de annal. quæst. 58. Achill. decis. 1. qui fil. sint legit. Crescent. deci. 1. eod. tit. & apud bon. mem. Bubalum in causa Romana domus de Paleottis 24. Martij, & 16. Iunij 1586. Tamen in hoc casu istæ coniecturæ saltim vrgentiores non adsunt, actus enim dotationis Ligoriæ conuenit etiam extraneo, & non concludit filiationem, prout nec etiam institutio mariti ipsius Ligoriæ, præsertim, quia in hoc casu præsumptio d. §. defuncto coadiuuatur ex eo, quod tempore conceptionis, maritus non cum altera, sed cohabitabat cũ sua vxore absq; eo, quod probetur aliqua eius inhabilitas, vel impotentia, Paris. post alios in d. cons. 10. num. 36. Achill. d. decis. 1.

3 Et quod magis est ligotia in libro baptismi reperitur adnotata vti filia mariti, quod multũ ponderat Achill. d. decis. 1. præsumitur enim id adnotatum ex relatione tunc à parentibus habita, quicquid nunc asserat Parochus, cui vti vnico contra suam adnotationem non est credendum.

4 Non obstat prætensa nullitas, quæ deducitur ex defectu mandati illius, qui causam egit pro Leandro: quia iuxta consilium Dec. 36. sæpius in Rota approbatum, probatur etiam ex coniecturis, quæ hic satis colliguntur ex productione processus de partibus qui verisimiliter habitus fuit ab ipso principali, concurrente solutione registri, & alijs pluribus impensis, vna cum multis actibus positis obtinen. sententiã sciente, & nõ cõtradicente Leandro, Cassad. decis. 3. sub num. 4. & 5. de procur.

5 Et tanto magis expressè cum ante sententiam sæpius accesserit ad officium Notarij, & ad maiorem cautelam, mandatum etiam expressum daret in personam Vincentij, licet incuria notarii ob absentiam substituti non fuerit extensum, nisi post terminum tentum ad sententiam in vltimis audientijs ante tamen quam sententia publicaretur, quod etiã forsan si opus esset sufficeret, cũ cesset ratio claudicationis iudicij, ob quam non solet admitti mandatum post sententiam cum ratificatione gestorum, iuxta decisio. 1. de procurat. in antiq.

6 Non obstant quæ dicuntur de mala obseruatione terminorum substantialium, quia ex Innocentiana sufficit, quod fuerint reiterati in actu sententiæ, prout nec etiam obstat, quod dicitur de re iudicata .i. sententia Vicarij Firmani, quia hodie est detecta illius iniustitia ex eisdem actis, & sic cessat res iudicata.

ILL.^MI D. CARD.^LIS MILLINI.

Parmẽ Status. 18. Martij 1602.

ARGVMENTVM.

Depositio testis cum dictione, in circa, aliquando extenditur ad tres vel quatuor annos, arbitrio Iudicis, concurrentibus tamen coniecturis, & verisimilitudinibus, & subiecta materia, & alia de exceptionibus dandis testibus.

SVMMARIVM.

Arbitrio Iudicis, quamuis remittatur ad quod tempus referri debeat depositio testis deponentis cum dictione, in circa, & aliquando tres vel quatuor annos contineat, tamen ad hunc effectum attendendæ sunt coniecturæ, & verisimilitudines, & subiecta materia, num. 1.

Testi non repetito super interrogatorijs omissis non creditur, concurrente præsertim protestatione, d. num. 1.

Testis vilis non probat, num 2.

Testis vassallus probat pro Domino, dicto num. 2. vbi quod hoc procedit etiam, quod tempore examinis se gereret pro vassallo.

DECISIO CLXXII.

1 DOmini concluserunt non esse recedendũ à decisis, quod Gabrieli de Merlis non sit adhibenda fides propter ea, quæ de nouo deducuntur, quia subsistunt fundamenta decisionis tam respectu contrarietatum in dictis, quam exceptionum in persona, propter quas testis repellitur in totum, vt fuit tentum in hac causa, & sæpius resolutum in alijs, contrarietates enim tàm in alia, quam in ista positione deductæ sunt plures, claræ, & inexcusabiles, nec secundum Dominos possunt saluari per illam dictionem, in circa, quia quamuis remittatur arbitrio Iudicis, ad

quod

quod tempus referri possit depositio testis deponentis cum hac dictione, & aliquando fuerint addiri vigore huius dictionis tres vel quatuor anni, vt benè deducunt informantes pro Dominis de Rangonibus, tamen ad istum effectum potissimũ attendendæ coniecturæ, verisimilitudines, præsumptiones, & materia subiecta, vt per Angel. in consil 127. & cum depositio istius testis reddatur multũ suspecta, quia est persona vilis, & subditus Dominorum de Rangonibus, & contrarietates sunt plures, & consistunt in facto proprio ipsius, qui antea per plures menses cogitauerat super isto examine, & ideo est multum inuerisimile, quod sæpius errauerit in tempore tam considerabili, videbatur Dominis eius dictum non posse extendi ad tantum tempus pro saluanda istius depositione, & tanto magis, cum in toto examine semper vsus fuerit hac cautela ad effectum, vt eius depositio possit saluari à contrarie a e, & in ista dubietate mouit etiam maximè Dominos, quod fuerunt omissa diuersa interrogatoria, & in specie super confessione & cõmunione, in quo casu non solet adhiberi fides testi, nisi repetatur super interrogatorijs omissis, præsertim concurrẽte protestatione, Accoramb. decis. 49. lib 1.

2 Similiter remanẽt exceptiones in personã, quod Gabriel erat solitus viuere in seruitio alieno vti mercenarius, & aliquando etiam exercuit cauponam, & ideo non potest dubitari de vilitate eius personæ. Alia autem qualitas, quod esset vassallus non potest reuocari in dubium, quia quod eius facultates consisterent in illa parte Castri Tibelli, quam Ludouicus habebat in locationem à Camera Apostolica, tamen cum locatio esset facta cum mæro. & mixto imperio sufficit ad istum effectũ, quod tempore examinis Ludouicus haberet exercitium, meri & mixt imperij, quia in hoc casu militat eadẽ ratio suspicionis, & timoris, & hoc maximè dicendum est, quia iste testis de tẽpore examinis se habebat pro vassallo, & cum deponat de re, quæ pendet ab eius æstimatione, standum est eius opinioni l. is qui putat, & ibi Ias. & alij de acquir. hæred.

3 Non obstat commissio, quod adhibeatur fides testibus examinatis cum interrogatoriis, quia eorum fides fuit remissa arbitrio, cui in hoc casu non est locus, quia concurrunt exceptiones in personam, & quia fuerunt omissa interrogatoria, vt supra dictum fuit, concluserunt standum esse in decisis, quod iste testis sit repellendus in totum.

LITTAE,

Mediolaneñ Pecuniaria. Mercurij 27. Martij 1602.

ARGVMENTVM.

Cambia & recambia, vt licitè debeantur mercatori creditori absque vsurarum labe, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia, vt mercatori propter retardatam debitoris solutionem debeantur, requiritur, vt creditor habeat hanc facultatem à debitore sumendi pecunias ad cambium & recambium, etsi non habet, quod non possit ad cambium, & recambium sumere, nisi præmissa protestatione & intimatione debitori, num. 1.

Cambia, & recambia ad hoc vt creditori à debitore licitè soluantur, debet plenè constare, quod idem creditor acceperit in hanc causam pecunias ad cambium, illudq; debitori notificauerit, num. 2. & num. 5.

Cambia non dicitur licita, nisi constet de litteris cambij, transmissis ad nundinas in causam debitoris, num. 3.

Cambia vbi sunt illicita non debentur, etiam quod debitor de illis se debitorem fecerit, num. 4.

Assertioni partium non statur in prohibitis, num. 4.

DECISIO CLXXIII.

1 Dvbitatum fuit. An constet pecunias de quibus agitur, fuisse vel non fuisse captas ad cambium & recambium, in casu & ad effectum de quo agitur, qui est, vt pro dictis cambijs & recambijs potuerit de iure D. Constantinus magnus constitui debitor societatis aliàs cantantis sub nomine de Annonis, & Blanchis, & hodie de Verganis, & post maximam contumaciam illorum de Verganis in informando pro negatiua fuit resolutũ informantibus dumtaxat Procuratore, & Aduocatis D. Constantini, & ea ratione moti fuerunt Domini, quia vt debeantur cambia & recambia mercatori propter retardatam solutionem pecuniarum sibi debitarum plura requiruntur. Primum est, quod vbi creditor non habeat facultatem à debitore in casum moræ accipiendi pecunias sibi debitas ad cambium, & recãbium damno ipsius debitoris non possit id facere, nisi præmissa protestatione & intimatione de hoc ipsi debitori.

2 Secundum est, vt vtroque in casu cum effectu, & realiter dictæ pecuniæ per creditorem accipiãtur in dictam mei causam ad cambium, idque notificetur ipsi debitori ad effectum, vt certò sciat debitum meum iam esse sub vsuris, & vbi velit valeat se liberare à futuris, soluendo quod debet, vt fuit resolutum in illa Romana Pecuniaria de Laberijs 7. Aprilis 1581. coram bon. mem. Cantuccio in illa Romana Vineę de Brunis 2. Decembris 1591. coram bo. mem. Orano, & in illa Romana Cambiorum de Gradis 15 Maij 1592 coram R. P. D. meo Millino, & tãdem coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & licèt in hoc casu ex conuentione partium, de qua in summario iurium num. 1. constet de facultate concessa creditoribus accipiendi pecunias debitas per Dominum Constantinum, & fratrem, ad cambium & recambium vsque ad integralem solutionem debiti eorum, non tamen constat quod verè & realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium & recambium in ipsamet causa expressim acceptæ, ipsique debitores de prædictis certiorati, prout requiri videtur, ad effectum de quo supra.

3 Immo cum ex reuolutione processus de partibus, per quam solet probari negatiua, non constet de litteris cambij in dictam causam, & quod illæ verè transmissæ fuerint ad nundinas, prout requiritur, ad effectum, vt constare dicatur de ipsis cambijs licitis secundũ Lup. in tract. de vsur. consult. 3. §. 2. nu. 23. & præsupponit Rota Genuę decis. 37. num. 11. & quod magis expresè declaratur in Cõstitutione Pij Quinti, Ideo &c.

4 Nec facit, quod in solidationibus factis inter partes fuerint admissa cambia, & recambia, de quibus agitur, siquidem, quia in prohibitis non est standum assertioni partium, ne in eorum potestate sit facere licitum, quod alias illicitum est, Bart. in l. si forte. ff. de Castr. pecul. Ias. in l. si donat. C. de collat. cum mille similibus, & quia plurimum

Chri-

Christianæ, Reipublicæ conducit, ne hoc modò aperiatur via fraudibus, & vsurariæ prauitati, quæ omni iure prohibita est auth. ad hæc cum ibi notatis per glos. & scribentes. C. de vsur. & c. 1. & per totum titulum extr. eod.

5 Accedit quod ex partitis debiti ipsius Constantini, de quibus in summario nu. 2. non potest colligi, quod in rei veritate pecuniæ per eum debitæ fuerint cambiatæ, sed potius, quod dictum debitũ fuerit in dies auctum habita ratione cambiorum, quod cõmuniter fiebat per nundinas Bisenzoni. Et quod res ita se habeat non parum arguitur ex denegatione exhibitionis librorum dictæ societatis, in quibus per mercatores solent omnia diligenter annotari, maximè cum impedimentum respectu d. exhibitionis causatum, vt prætenditur à Senatore Mediolanensi præsumatur procuratũ ab ipsis Verganis, quorum interest, ne appareat dicta cambia esse minus realia ad tex. in l. 1. §. sed & si quis C. de latin. libert. toll. cum alijs hic latius deductis per informantes, ex quibus fuit resolutum vt supra.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILII.

Leodieñ. Canonicatus. Veneris 19. Aprilis. 1602.

ARGVMENTVM.

Collatio Canonicatus facta illegitimo nõ valet sine dispensatione, quę vt dispensato proficiat qualis esse debeat.

SVMMARIVM.

Dispensatio facta clerico illegitimo, non prodest dispensato concepto ante matrimonium, & de tempore, quo inter parentes consistere non poterat matrimonium, num. 1.

Promitto verbum magis respicit futurum, quam præsens tempus, num. 2.

Promissio de vendendo non est venditio, num. 2.

Ratificare non est necesse contractum, qui iam perfectus est, num. 3.

Sponsalia, & non matrimonium censentur contracta per verba de futuro num. 3.

Contractus non dicitur perfectus, qui dependet non à sola voluntate contrahentis, sed à voluntate alterius, num. 4.

Presbyteri fidei iunctis adminiculis super sponsalibus coram ipso contractis credendum est. num. 6.

DECISIO CLXXIV.

1 DOmini dixerunt confirmandam esse sententiam Rotalem ad fauorem D. Gottifredi Barchæ latam non obstantibus in contrarium adductis pro parte Ioannis. Non obstat prouisio huius Canonicatus facta Ioanni, quia non iuuat ipsum illegitimum, & dispensatio comprehendit tantum prolem susceptam in figura matrimonij, Ancha. cõs. 409. & seq. Put. decis. 433. lib. 2. Thom. de Tan. decis. 71. & sic non suffragatur Ioanni, qui natus, & conceptus erat ante matrimonium, & de tempore, quo inter parentes cõsistere non poterat propter concubinatum matris cum patruo, Anton. de Butrio in c. tanta, & ibi Abb. num. 14. Præpos. in 2. quæst. qui fil. sint legit. & latius deductum fuit in hac causa sub die 23. Februarij anni præteriti coram R. P. D. meo Ludouisio.

2 Nec verum est, quod adfuerit aliud matrimonium de anno 1580. & non probatur ex attestatione presbyteri, quæ datur, quia ipse non refert præcisa verba contrahentium, vt comprehendi possit, quod ipsi inter se promiserint, sed solũ dicit ab illis se rogatum esse, vt audiret eorum promissiones matrimoniales, quas ad inuicem faciebant, quod potius probat sponsalia de futuro, quã matrimonium de præsenti, Alex. cons. 152. num. 1. lib. 5. præsertim, quia verbum, promitto, ex sui natura magis importat futurum, quam præsens l. si me, & Titium. ff. si cert. pet. & ideo vulgatum est, promissionem de vendendo non esse venditionẽ l. si quis stipulatus fuerit stichum. §. final. ff. de verbor. obligat. cum alijs per Tiraq. de retract. conuent. in fine num. 42. cum seq.

3 Hoc etiam colligitur ex promissione ratificandi huiusmodi matrimonium cum rubro sigillo, idest cum licentia Ordinarij, citius quam fieri poterit, qua opus non esset, si matrimonium de præsenti contractum fuisset: nam contractus perfectio nullam expectat ratificationem cap. à nobis de dispens. impub. cum vulgat. & ideò cum verba supradicta non recipiant exequutionem matrimonij, quæ collata fuit in tempus obtenti rubri sigilli, sed sonẽt de futuro, & quoad dispositionẽ, & quoad exequutionem, sponsalia tantum de futuro non autem matrimonium de præsenti important iuxta doctrin. Anton. de Butrio in c. ex parte. sub num. 1. vers. quando verba de sponsalibus, & in c. ex literis il primo. sub nu. 9. & ibi Abb. sub num. 5. eodem titulo, Siluest. in verbo, matrimonium il secondo. quæst. 9 Ang. de Caluas. in eodem verbo. nu. 8. Tabien. quæst. 9. Bisaneñ in eodem verbo. nu. 3. Couar. in epit. super 4. par. c. 3. §. 1 nu. 4. & tenuit Rota in causa Ragusiñ Matrimonij 10. Nouembris 1577. coram Robusterio, & in alia Valentina matrimonij 21. Maij 1578. coram Sanctissimo, vbi enim verba non denotant exequutionem, sed initium actus, nunquam inducũt dispositionem de præsenti, sed illam conferunt in futurum, etiam quod actus dependeat à sola voluntate loquentis cum actus non sit perfectus.

4 Et tanto magis in hoc casu illæ promissiones matrimoniales non dependebant à libera voluntate promittentis, sed à permissione, seu dispensatione superioris, & sic ex illis non potuit induci matrimonium de præsenti Doct. in d. c. ex literis, Siluestr. & Ang. & ibi addẽn. in locis supra allegatis, vltra quod ille presbyter coram quo fuerunt factæ dictæ promissiones, non erat proprius parochus contrahentium, qui potuisset interuenire matrimonio de præsenti, iuxta decreta Concil. Tridentin. & actus declarantur à potestate.

5 Accedat quod post promissiones prædictas de anno 1589. obtenta fuit sententia ab Ordinario, in qua ipsi cõtrahentes asserunt, quod desiderant contrahere matrimonium, & in ea mãdatur eidẽ presbytero, qui banno vno in faciẽ Ecclesiæ proclamato reliquis duobus ex gratia omissis eos copulet, & coniungat atque ad solemnitatem matrimonij procedat, prout in vim d. licentiæ processum fuit, quod excludit aliud matrimoniũ de anno 1580. Caputaq. decis. 710. sub num. 6 par. 2.

6 Præsertim quod ipsemet presbyter in fide nuper data testatur se rogatum fuisse, vt audiret promissionem de contrahendo sponsalia de futuro, non autem matrimonium de præsenti, & quod cõtrahentes promiserunt obtinere licentiam ab Ordinario de contrahendo in futurum, & huic attestationi plurimum est deferendũ cum ex prędictis, & alijs deductis per informantes sit valde adminiculata, Dec. in l. si donationẽ. num. 31. de collat. Auiu. de antiq. tempor. par. 1. §. proposita. num. 69. Acchil. decis. 1. de confess. Et ita fuit conclusum, &c.

IVSTI.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ. Lunæ 22. Aprilis 1602.

ARGVMENTVM.

Sententia contra absentem lata, quando propter contumaciam, & quando propter delictum lata dicatur.

SVMMARIVM.

Bannitus est incapax & inhabilis ad succedendum, ideo non potest agere ad supplementum legitimæ, num. 1.

Sententia contra absentem lata, deficientibus legitimis probationibus, dicitur sententia lata in contumaciam, & non ex delicto, num. 1. & 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod Iudex in sententia asserat constare de delicto per veras probationes.

Sententia lata propter contumaciam non sufficit ad pœnam, nisi aliter constet de delicto, nu. 2.

Sententia contra absentem præsumitur potius lata propter contumaciam, quàm propter delictum, nu. 2.

DECISIO CLXXV.

1 ALphonsius Vitellius bo. me. propter sententias in eum latas dicebatur factus incapax & inhabilis ad succedēdum, & idcirco dum ageret ad supplementum legitimę matris obstare ei exceptionem huiusmodi incapacitatis, & ita decisum fuit coram bo. mem. Bubalo in hac eadem causa prima Decembris 1578. Verum Illustriss. D. Lucius Alphonsi filius & hæres, prætendens d. incapacitatem ex sententijs non resultare, neque probari, obtinuit disputari dubium coram me in hac causa, subrogato die 4. Martij 1602. An probetur incapacitas Domini Alphonsi, & Domini videntes multa, quæ dicebātur hinc inde, mandarunt mihi, vt restringerem difficultatem ad sententiam Gubernatoris Ciuitatis Castelli, & Dubium proponerem. An sententiam d. Gubernatoris sit ex delicto, vel in contumaciam, quo proposito die Lunæ 22. Aprilis subsequentis Domini dixerunt sententiam non esse ex delicto, sed in contumaciam, quod probatur. quia lata est deficientibus legitimis probationibus, & consequenter ex actis huiusmodi sententiæ colligi non potest eius iustitia, vt in sententia Gubernatoris Vrbis decisum fuit in hac eadem causa 10. Decēbris 1577. coram R. P. D. meo Decano, & sæpè aliàs Rota hoc idem censuit, & vltimo loco coram R. P. D. meo Litta in Cesenaten. de Cacciaguerris 7. Februarij 1600. Vbi aliæ decisiones recensentur.

2 Nec facit in contrarium decisio Cottæ in Romana Canonicatus S. Angeli vltima Februarij 1567. Quoniam solum distinguit inter sententiam latā in contumaciam propter contumaciam, quæ durat solum durante contumacia, & sententiam latam in contumaciā propter delictū, & nos sumus in primo casu, quāuis enim Iudex dicat se cōdemnare, tā propter contumaciam, quam per testes desuper examinatos, nihilominus cum ex actis nihil constet vt requiritur, Felyn. in cap. ex litteris, num. 20. vers. nisi constaret de delicto ex actis de constit. & Rota in allegata decisione in hac eadē causa non creditur iudici asserenti constare de delicto propter veras probationes, Felyn. in cap. quoniam contra, nu. 34. de probat. Aretin. cons. 153. num. 5. vers. non obstat, Cephal. cons. 265. num. 16. Vnde cum nihil aliud verificetur, quam contumacia, sententia non potest dici lata propter aliud, quam propter contumaciam, quæ de iure non sufficit ad pœnam, Bart. in l. cum filius familias, num. 4. & ibi Ias. num. 18. ff. de verb. obligat. Bald. in l. cum proponas, col. fin. C. de hered. instit. Doctor. in l. testamento, la prima. ff. de cond. & demon. quoniam requiritur delictum, Felyn. in c. cum Bertholdus, num. 22. vers. si statutum. de re iud. & cum his concordat præsumptio iuris, quia in dubio potius præsumitur propter contumaciam, Felyn. in cap. ex litteris, num. 20 de constit. Roman. cons. 329. nu. 10. & ad cætera huiusmodi responsum fuit, vt dicta decisione in hac eadem causa facta. Nec placuerunt ad probandam sentētiam etiam propter delictū, quę sequuta sunt post sententiam, esse propter delictum, quia non sunt acta illius iudicij, sub cuius calore fuit lata sententia.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] SERAPHINI.

Calaguritana Census. Lunæ 29. Aprilis 1602.

ARGVMENTVM.

Census redditur illicitus, & nullus ex pactis appositis contra substantialia contractus, secus circa accidentalia.

SVMMARIVM.

Census non redditur fœneratitius, & nullus, ex pactis, quæ nō sunt contra substantiam contractus, sed tantum circa accidentalia, num. 2. 3. & 4.

Census dicitur vsurarius, & illicitus ex pacto, quod venditor teneatur aliquo modo illum redimere contra suam voluntatem. Declara vt num. 4. & 5.

Alternatiuæ obligationis, quando vna pars est licita, alia verò illicita, nunquid vtile, per inutile vitietur, num. 6.

DECISIO CLXXVI.

1 FVit proposita causa super pacto in contractu census apposito, An sit contra constitutionem fel. rec. Pij V. vt reddat contractum census fœneratitium, vt propter illud fructus sint in sortem computandi. Pactum verò sub his verbis est conceptum: Item sub conditione expressa, quod si sua Maiestas, & Reges suę Maiestatis successores mādauerint, quod redditus, vel census cariores fiāt, quàm ad rationem quatuordecim morapetinorum pro quolibet millenario, lege, pragmatica, vel prouisione, quam super præmissis dari, vel fieri mandauerint, quod in tali casu sit in electione DD. Petri Garzia, & eius vxoris, vel illius, qui ab eis titulum, & causam ad hunc censum habuerit, quod DD. Decanus, & capitulum debeant illis restituere morapetinos, & pretium principale huiusmodi census, vna cum fructibus decursis vsq; ad illud tempus, vel concedere eis illam in futurum, iuxta formam, & pro pretio, quod continebitur in tali pragmatica, lege, vel prouisione.

2 Examinatis itaq; cōditionibus huius pacti, Domini censuerunt ex eo contractum non reddi fœneratitium, neq; propter illud fructus in sortem esse computandos. Nam iam fuit in examine aliorum

pacto-

pactorum conclusum, ea tantum pacta contractum census annullare, quæ sunt contra substantiam census, ita ut impediant eiusdem creationẽ faciendo contractum transire in aliam speciem contractus, & fuit dictum corã me, in causa Romana Turris Bubalariæ 7. Nouembris 1575. quã amplexa fuit Rota in Bononiensi Census coram R.P.D. meo Pamphilio 26. Iunij 1600. Pacta verò quæ sunt circa accidentalia vitiari, non vitiare, & fuit allegatus, Tatius lib. 1. singul. respons. c.12. qui hanc materiam bene explicat.

3 Pactum autem, de quo agitur versari merè circa accidentalia, patet, quia pendet ab incerto quodam euentu, qui fortasse numquam erit in rerum natura: & ideo non facit quominus census à principio non habeat suam formam substantialem bene, & legitimè constitutam, neq; est contra substantiam venditionis, quod aliquo casu rescindatur, & resoluatur, vt probatur toto titulo de rescind. vend.

4 Neque obstat, quod expressè prohibita sint in constitutione Pij V. pacta continentia, vt pretiũ census ab initio, aut ob pœnam, aut ob aliam causam repeti possit, quia vt tunc dictum fuit, voluit Pius V quod omnia pacta indistinctè annullarent contractum, sed illa tantum quæ respiciunt formam substantialem, & ideo in contractu irritantiait, contractus sub alia forma celebrandos fœneratitios iudicamus.

5 Et hoc eo magis est dicendum, quia non videtur referenda prohibitio ad hũc casũ prouenientem ex facto Principis, cui contrahentes aliter prouidere non possunt, sed ad pacta dependentia ex facto contrahentium, qui in pœnam, vel alia de causa sibi reseruarunt facultatem repetendi sortem: illud enim prouenit et à mera voluntate, & dispositione emptoris census, Gabr, cons. 152. lib. 1.

6 Præterea pactum non continet præcisam constitutionem pretij in casu pragmaticæ Regiæ, sed alternatiuè prouidet, vel quod possit repetere pretium, vel concedere in futurum, iuxta formam pragmaticæ. Vnde non improbabiliter dici potest habere locum conclusionem illam, quod in alternatiuis, quando vna pars est licita, alia verò est illicita, vel alias inutilis non vitiatur obligatio in totum, sed resoluitur in simplicem, licitam, & vtilem permissionem. l. si duo rei, & ibi Bart. & post eum Castr. num. 3. Alex. & Ias. nu. 3 de verbor. obligat. Aretin. cons. 121. in fine.

7 Quinimò videtur hoc pactum quodammodo non conforme dispositioni Bullæ in ea parte, in qua prohibet pretium constitutum ex aliqua causa, vel accidenti minui, vel augeri in §. declarantes. Sed, & quatenus etiam possint ex Principis indulgentia fructus minui, conuenit in constitutione census ad minorem summam reduci, & nõ ideo possit ab emptore discedi à contractu, & repeti pretium, tamen hoc pactum semper versatur circa accidentalia, & vitiabitur, non autẽ vitiabit contractum, vt supra deductum est. Quare conclusum, & ex hoc pacto contractum non reddi fœneratitium, neq; conuertendos esse fructus in sortis diminutionem.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI,

Romana Societatis. Lunæ 20. Maij 1602.

ARGVMENTVM.

Vltra valorẽ offitij Societates nõ sustinẽtur, nec ex mutuo fructus pcipi possũt.

SVMMARIVM.

Vsura est recipere fructus ex mutuo, num. 1.
Societas officij vltra illius valorem non sustinetur, quia remanet purum mutuum, num. 1.
Consuetudo non excusat ab vsuris, num. 1.

DECISIO CLXXVII.

1 FVit per Dominos resolutum Lelium teneri ad restitutionem fructuum, quia cum ista societas offitij vltra valorem non sustineatur, vt fuit resolutum, remanet purum, & merum mutuum, in quo non cadit restitutio fructuum, vt fuit sæpius resolutum, & consuetudo ad istum effectum excusandi à restitutione fructuum, non suffragatur, quia consuetudo nihil operatur in vsuris, c. quia in omnibus, & ibi glos. in verbo, multa, de vsur. & c. inter dilectos, de excess. prælat. & in his terminis fuit resolutum in causa Romana Societatis 2. Iulij 1570. coram Cardinali Lancelloto, & in censu nulliter imposito, fuit etiam resolutum coram Giptio in causa Vrbeuetana Census de anno 1594.

REVERENDISS. D. LVDOVISII,

Albaneñ Successionis, Lunæ 20. Maij 1602.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio nõ est necessaria, quãdo acta sunt facta in diuersa causa, diuersoq; iudicio, & etiam quãdo acta dicantur esse eiusdẽ, vel diuersę causę.

SVMMARIVM,

Actorum trasportatio non est necessaria, quando acta sunt facta in diuerso iudicio, nu 1 & 2 vbi etiã quando acta dicantur esse eiusdem, vel diuersæ causæ.

DECISIO CLXXVIII.

1 D. Artemisia petit hodie portionem hæreditatis paternæ ex persona D. Victoriæ eius sororis, necnon hæreditatem Virginiæ Acciæ, quæ est diuersa ab illa antiqua, quæ agebatur super fideicommisso Honorii, inter Ludouicum, & Christophorum eius fratrem, propterea non est necessaria transportatio actorum illius iudicij, quia sæpius fuit resolutum acta diuersæ causæ, & iudicij non esse transportanda, nec de iure, nec ex dispositione Sacri Concilij Tridentini, vt in Oscen Indulti coram bo. mem. Orano 27. Nouembris 159.. in Cesenaten de Caccialguerris 15. Ianuarij 1599. coram R.P.D Litta, & de hoc anno in causa Valentina Baroniæ corã R.P.D. Ortembergo.

2 Non obstat, quod acta illius iudicij multum conferant ad hanc causam, quia non ideo sequitur, quod sint de actis illius causæ, vt fuit dictum in causa Romana Depositi 5. Iulij 1600. coram D. Coccino, & licèt omnes causæ sint mihi commissæ, quia nihilominus remanent diuersæ, & potest vnaquæque de per se tractari, sufficit transportare acta illius causæ, quæ est ventilanda, vt fuit dictum in Valentina Baroniæ.

LITTÆ.

Valentina Pensionis. Lunæ 3. Iunij 1601.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad Iudicem secularem priuatur omni iure suo; Quando procedat hęc conclusio, & quomodo recursus iste probari debeat.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo non denegatur existenti in possessione tempore motæ litis, num. 1.

Mandatum de manutenendo in exactione pensionis alicuius beneficij, vt concedatur quæ requirantur, nu. 2.

Excommunicatus a limine iudicij repellitur, nu. 3.

Recursum habens ad Curiam secularem est excommunicatus, num. 3.

Excommunicationis causa cessante, propter absolutionem debet etiam cessare impedimentum, quod excommunicatio præbebat, num. 3.

Expressum satis dicitur, quod venit in consequentiam expressi, num. 4.

Excommunicatio Clerici recurrentis ad iudices laicos resultat ex actu recursus, & non ex alijs, quæ postea fiunt per iudices laicos, num. 5.

Iudices seculares facientes decretum, & se intromittentes in recursu Clericorum ad eos habito sunt excommunicati, numer.

Clausula, sine præiudicio iuris alteri quæsiti nullum ius nouũ tribuit, sed tantum antiquum reseruat, num. 6.

Recurrens ad iudices seculares ipso iure priuatur omni suo iure, num. 7. declara dummodo plenè, & concludenter constet de recursu, aliàs secus, num. 7. item declara dummodo adsit declaratoria facti, num. 9.

Recursus ad Curiam secularem ad effectum, vt recurrens incidat in pœnam, debet plenè, & concludenter probari, non autem præsumptiuè, ideo non sufficit præsumptio transportationis actorum, vel commoditatis, & vtilitatis, quæ ex recursu habetur, nu. 7.

Possessor manuteneri debet in sua possessione lite pẽdẽte, nu. 8.

Priuatio ipso iure, vbi à lege statuitur, adhuc declaratoria requiritur, num. 9.

DECISIO CLXXIX.

1 CVm aliàs 21. Ianuarij anni 1600. pro parte Michaelis Perez contra Petrum Androtta, prætenderetur mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi quandam pensionem ducatorum 150. auri de Camera reseruatam super fructibus Archidiaconatus de Muro veteri, quod minimè denegari solet existenti in quasi possessione exigendi de tempore motæ litis, vel paulò ante inceptę, text. in §. retinen. instit. de interdict. cum vulgar.

2 Cumq; omnia incumbentia pro eo obtinendo probata fuissent videlicet reseruatio d. pensionis ex literis Sub Datum x. Kalend. Augusti Pontificatus fel. rec. Iulij Papæ Tertij in Summario Iuriũ num. 12. & testibus deponentibus, se certo scire hunc esse illum Michaelem cui reseruata fuit dicta pensio, quasi possessio exigendi illam, quibus accedunt quietantiæ, tàm prædecessoribus ipsius Petri, quàm ipsimet Petro factis, de quibus in eodem summario num. 50. & seq. & nu. 10. & 11. ex quibus etiam ipsius pensionarij identitas comprobari videtur, nam cum Petrus de ea opposuisset, & ex post eidem persoluerit dictam pensionem, signum euidens, quod de ea sibi sufficienter constitit ad tex. in l. cum de indebito. ff. de probat. & facit, quia non minus facto ipso, quam verbis probari potest persona vnius, vulgata, l. Paulus respondit. ff. rem rat. hab.

3 Fuit nihilominus Michaeli denegatum dictum mandatum eo pretextu, quod eidem obstaret exceptio excommunicationis incursæ propter recursus habitos ad Consilium Regium, quæ illum repellebat à limine iudicij, & consequenter à petitione dicti mandati ex deductis in decisione, tunc temporis extensa, Verum obtenta per eundem Michaelem à Sãctissimo absolutione, eaque in actis producta cum de nouo pro parte illius prætenderetur dictũ mandatum, & pars aduersa contradiceret dubitaui, An sit recedendum à d. resolutione, & concedendum Michaeli dictum mandatum, & Domini vtraque parte informante pro affirmatiua tenuerunt moti, quia cessante causa impedimenti, & sic cessante excommunicatione propter absolutionem obtentam, quæ impedimento fuit, nè Michaeli concederetur dictũ mandatum, & ipsum impedimentum cessare debet, cap. & si CHRISTVS de iureiur. §. sed si qua instit. de nupt. & c. cum cessante. de appellat. in 6.

4 Nec deducta per informantes pro Petro circa subreptionem, seu obreptionem gratiæ absolutionis placuerunt Dominis, non illud quod expressit Papæ recursum fuisse factum à quodam suo amico, & tacuit, quod ipse illud approbauit, quia fuit dictum, quod dum expressit Papæ se ea de causa excommunicatum, virtualiter quoque expressisse videtur, seipsum recursum ratum habuisse, cum aliàs non posset ratione dicti recursus esse excommunicatus, & illud satis expressum dicatur, quod venit in consequẽtiam expressi, Paris. cons. 1. num. 15. & cons. 40. num. 4. lib. 1.

5 Non demq; illud, quod Papæ dixerit Consilium Regium nullum decretum fecisse, cum tamen ex actis de eo constet, quia d. narratiua debet intelligi respectu decreti præiudicialis iurisdictioni ecclesiasticę nam re vera Consilium Regium nullum fecit decretum præiudiciale, sed immo fauorabile d. iurisdictioni, cũ remiserit partes ipsas ad Nuntium Apostolicum, & sic ad Iudicem competentem, tum etiam quia excommunicatio Clerici recurrentis ad Iudices Laicos resultat ex actu recursus, & non ex alijs, quæ postea fiunt per Iudices Laicos, licet, & ipsi ratione sui facti incidant in eandem excommunicationem Bulla Cœnæ Domini, vnde satis fuit Michaeli narrare Papæ culpam propriam, vt sic commissi veniam obtinere, prout obtinuit.

6 Nec facit quod d. absolutio fuerit Michaeli cõcessa, cũ clausula, sine prẹiudicio iuris alteri quęsiti quia huiusmodi clausula nullum ius nouum tribuit Petro, sed quod habebat ei tantum præseruat. Oldrad. cons. 237. in fine, & fuit dictum in illa Imolen. Castrorum 15. Nouembris 1571. coram R. P. D. Seraphino, quare cũ Petrus ante prætensum recursum Michaelis esset obligatus soluere pensionem, de qua agitur ex supra deductis, & mediante d. recursu nõ acquisiuerit liberationem, sed dumtaxat exceptionem dilatoriam solutionis illius ex ipsa excommunicatione resultantẽ secundũ gl. in c. nos Sanctorũ 15. q. 6. ideo, &c.

7 Et ad illud, quod in tuto Michael propter dictũ recursum fuerit ex iure priuatus omni iure consequendi dictam pensionem ex Constitutionibus Martini, Innocentij, Leonis, & Clementis, hic per informantes allegatis, & quod propterea in conse-

consequentiam d. priuationis fuerit quoque quęsita ex tunc eidem Petro liberatio fuit dupliciter responsum; Primò, quoad effectum dictæ priuationis debet clarè, & concludenter constare de ipso recursu, & de vera approbatione illius, vbi per alium fuerit habitus, & non ex illa dumtaxat præsumptione resultante ex illo communi dicto, cui bonum, &c. vel ex transportatione actorum de partibus, quæ necessitate cogente fit vt Iudex appellationis possit procedere in causa, iuxta dispositionem Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. vers. præterea. de reformat. quæ benè possunt sufficere ad effectum dilatorię secus ad effectum exceptionis peremptorię, vt benę deducitur per informantes pro Michaele.

8 Secundò, quod dum pendet lis super eo, An constet de recursu Michaelis, ita ut dispositio dictarum Constitutionum intret, debet ipse interim manuteneri in dicta sua quasi possessione exigendi, vt in simili consideratum fuit in vna Conchen. Iurisdictionis 4 Decembris 1592. coram Illustrissimo Mantica.

9 Nec facit quod supradictæ constitutiones inducant priuationem ipso iure, quia nihilominus requiritur declaratoria facti propter quod incurritur talis priuatio cap. cum secundum. de hæret. lib. 6 Ioann. Andr. in cap. 1. de homicid. in 6. latè Felyn. in capit. Rodulphus. vers. sed declaratoria sententia. de rescript. glos. in Clem. præsenti in verbo, constiterit, de cens. & in clem. 2. vbi D[illegible]ores hoc passim notant. de pœn. quæ declara[illegible]ia cum adhuc sequuta non sit, non debet propterea Michael in eius primari commodo suæ possessionis ex supradictis, & ne sententiæ adhuc non latæ exequutio fiat contra omnes iuris regulas, &c.

REVER[MI] D. COCCINI DECANI Meritiss.

Romana Societatis. Mercurij 5. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

An Societas inita super emptione officij, in qua q̃s ponit pecunias, & alter sũptus pro expeditionibus, & administrationem, & operam cum alijs pactis recipiendo maius lucrum pro eo, qui pecunias erogauit, sit licita nec ne?

SVMMARIVM.

Inæqualitas lucri inter socios est permissa, quando vnus ex socijs maiorem partem, vel sortis, vel industriæ in societatem confert, num. 1.

Socius, qui in societate incurrit periculum vitæ alterius socij, & sic amissionis capitalis, si in dicta societate habet maiorem lucri partem sustinetur societas, num. 2.

Expensæ in expeditione officij, super quo contracta est societas, sunt pars capitalis, ex quibus socius in admissione ad officium, nec damnum extrinsecum, nec intrinsecum patitur, num. 3.

Taxatio certi lucri continens assecurationem ipsius lucri est licita, num. 4. quod procedit quando quantitas taxata est proportionabilis ad dubium euentum lucri, num. 5.

Fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio dict. num. 4.

Onus probandi taxationem lucri excessiuam incumbit allegantí d. num. 5.

Taxatio lucri annua non habito respectu impedimenti, seu infirmitatis non est permissa, num. 6.

Verborum significatio debet ad intellectum sanum, ciuilem, & vitio carentem applicari, vt excludatur contractus illicitus, d. nu. 6.

Constitutio Sixti Quinti super societatibus ad caput saluum, quæ prohibet contractus palliatos, & contra dispositionẽ iuris communis celebratos addendo pœnas nouas, non habet locum vbi societas non est vsuraria, nec prohibita ex dispositione iuris communis, num. 7.

DECISIO CLXXX.

Conuenerunt D. Pallauicinus, & Carentius, quod idem Pallauicinus emeret Registrũ Bullarum super periculo vitæ ipsius Carentij, apposito tamen decreto ad fauorem Pallauicini, & quod Carentius erogaret sumptus pro expeditionibus faciendis, & administratione sibi obtinenda pro rata temporis reficieñ si infra trieunium alij, quam Carentio officium Pallauicinus venderet, & quod fructus Massæ, & alij extraordinarij, & tertiæ partis exercitij præstandi per Carentium spectaret ad Pallauicinum, reliquæ verò duę partes dicti exercitij essent ipsius Carentij, quæ tertia pars fructuum exercitij fuit taxata ad scuta 40 annua, quapropter dubitatum An huiusmodi pacta essent licita, & DD. affirmatiuè concluserunt.

1 Quia inæqualitas lucri inter socios est permissa vno ex socijs maiorem partem, vel sortis, vel industriæ in societatem conferente l. si non fuerint. vbi glos. ff. pro soc. Calder. in cap. nauiganti. num. 30. vers. verumtamen. de vsur. Purpur. in l. si pascenda num. 25. & 26. C. de pact. Couarr. qui de commun. testatur var. resolut. cap. 2. num. 3. vers. hic primo apparet, & vers. secundo constat, & ideo cum Pallauicinus totum contulerit capitale non fuit inconueniens, quod totam Massam, & alios fructus perciperet. Verum, quia fructus consistunt etiam in exercitio fuit conuentum, quoad illos, quod Pallauicinus vnam tertiam partem, reliquas verò duas Carentius, qui officium exercebat, perciperet.

2 Et licèt ipse fecerit expensas pro expeditione & admissione, videretur inde dicendum, quod ipse quoque de d. Massa, & alijs emolumentis percipere deberet pro sua rata, tamen dicebant Domini quatenus dictæ expensæ essent pars Capitalis, quod satis pro ipsis Carentius participabat Ex quo habebat duas tertias partes lucri, cum aliàs non fuisset inconueniens, quod Pallauicinus maiorem partem istius lucri perciperet, qui currebat periculum vitæ Carentij, & per consequens amissionis Capitalis, vt tenuit Rota ex Calder. Purpur. & alijs in causa Ferrarieñ Societatis 28. Iunij 1599. coram R. P. D Millino, stante maximè quantitate dictarum expensarum, quæ non excedunt summam scutorum, &c.

3 Nec refert, quod elapso triennio si officium vendebatur, expensæ non erant reficiendæ Carentio, quia dicebatur, quod si huiusmodi expẽsæ sunt pars Capitalis, de natura huius Capitalis est, vt collatum in societatem amittatur. Cum expensæ factæ pro expeditione, & admissione ad officium nunquam recuperentur. Et propterea cum Carentius ex tali admissione, nec damnum extrinsecum, nec intrinsecum patiatur, ad Bald. in l. 1. num. 23. ff. pro soc. sibi imputare debet si partem illam capitalis positæ in societatem non recuperauerit.

4 Non obstat, quod lucrum certum fuerit taxatũ quia respondebant DD. illam taxationẽ cõtinere

assecurationem lucri, quæ est licita, sicut enim fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio, vel locari. Itaetiam vendi potest lucrum incertum societatis, Siluest. in summ. in verbo, societas, il primo, nu. 18. Armill. num. 17, Corrad. de contract. quæst. 96. in prima, & secunda conclus. Nauarr. cons. 24. de vsur. Io. Lopez de contract. cap. 65. & latè Henric. cons. 8. num. 72, & fuit dictum coram R. P. D. Millino in causa Ferrarien. Societatis 28. Iunij 1599.

5 Et quamuis prædicta procedât, quando quantitas taxata est proportionabilis ad dubium euentum lucri, vt per Corrad. & Henric. in loco præcitato nihilominus omisso, quod onus probandi taxationem excessiuam incumberet Catentio, Purpur. in l. si pascenda. num 29. C. de pact. ex calculo hic pro parte Pallauicini dato probatur hęc non excessiuitas.

6 Minus facit, quod ista scuta quadraginta annua fuerint taxata, non habito respectu alicuius impedimenti puta infirmitatis, &c. Nauar. consil. 34. de vsur. nam respondebatur, quod illa taxatio debebat intelligi cessante infirmitate, & impedimento necessario. Verborum enim significatio debet ad intellectum sanum, ciuilem, & vitio carentem applicari, Rot. decis. 10. num. 4. & 5. de test. in antiq. & vt excludatur contractus illicitus, Alex. cons. 191. nu. 6. lib. 2. & fuit resolutũ coram bon. me. Lauretano in causa Foroliuien, Societatis 2. Decembris 1583. & in dicta Ferrarien. coram D Millino.

Nec releuat Bulla fel. rec. Sixti Quinti, super societatibus ad caput saluum, quia tam ex prohemio, quam ex discursu, & tenore Bullæ habetur intentionem fuisse prohibere contractus palliatos, & contra dispositionem iuris communis, addendo pœnas nouas, vt firmauit Rota in dicta Ferrarien. 17. Maij 1600. & ideo locum non habet in hoc casu, cum ista societas non sit vsuraria, nec prohibita, ex dispositione iuris communis, vt sæpius fuit ostensum, &c.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] LANCELLOTI, iunioris.

Oscẽsis Archidiaconatus. Lunæ 10. Iunij 1602.

A R G V M E N T V M.

Excommunicatus in excommunicatione per triennium insordescens, priuatur beneficijs, si excommunicationis sciẽtiam habuerit, quando, & ex quibus talis scientia præsumatur.

S V M M A R I V M.

Recursum habentes ad seculares Iudices excõmunicati sunt, nec attendenda est consuetudo contraria etiam immemorabilis, num. 1.

Insordescentia requirit non solum contumaciam in excommunicatione, sed etiam excommunicati proteruiam nu. 2.

Confessio de recepto, licet regulariter non probet solutionem, probat tamen concurrentibus adminiculis, num. 3.

Procurator censetur certiorare suum principalem de omnibus emergentibus in lite, num. 4.

Scientia non præsumptiuè, sed plenè, & concludenter probanda est, quando agitur de priuatione beneficij, declara, nisi præsumptiones sint vehementes, & vrgentes, num. 6.

Vbi præsertim quando non agitur criminaliter, & num. 7.

Præsumptio vehemens dicitur illa, ad quam vehementer animus iudicis applicatur, num. 7.

Scientia sola non sufficit in pœnalibus, nisi etiam concurrat intimatio, Declara vt num. 8.

Insordescentia sola non sufficit ad effectum priuationis beneficiorum, nisi insordescens post annum fuerit citatus ad se expurgandum, Declara vt num. 9.

D E C I S I O CLXXXI.

1 IOannes Perez in impetratione Archidiaconatus della Camera in Ecclesia Oscensi, narrauerat inter alia, quod Paulus Lezzanus dictum Archidiaconatum obtinens, & excommunicationis sententia ritè innodatus existens, suorum salutis, & honoris immemor Deique timore postposito in d. excommunicatione per triennium, & vltra insorduit. Ad cuius narratiuæ verificationem, cum fuisset restricta disputatio, Domini resoluerunt gratiam quoad insordescentiam narratam esse iustificatam, cum enim non controuerterentur plures recursus illiciti ab ipso Paulo, & eius procuratoribus de mandato ipsius factis ad Iudices sæculares, ambigendum non est de illius excommunicatione, tum vigore Bullæ in Cœna Domini in §. 16. tum etiam in vim Sacrorum Canonum, cap. qualiter, & quando, cum ibi notat. de iudic. cap. nouiter, & cap. graue, de sent. excommunic. & propter illos met recursus ab eodem Paulo habito [illegible]m coram Illustrissimo Cardinali Blancherto 1[illegible]. Aprilis ann. 1595. quam coram R. P. D. Penia die 1. Februarij eiusdem anni declaratus fuit excommunicatus in alia causa Oscensis Canonicatus. Consuetudo autem, siue abusus potius illarum partium recurrendi ad Iudices laicos, qui adducitur ad affectum excusandi Paulum, & excludendi contumaciam illius, non meretur allegari, cum nec etiam suffragaretur immemorabilis, vt dicta decisione deductum fuit, & hæc de plano procedebant.

2 Dubium tamen consistebat circa sententiam Pauli, & pertinaciam ipsius in excommunicatione: nam cum ad effectum insordescentiæ requiratur contumacia, & proteruia excommunicati in excommunicatione, c. cum bene, de æt. & qual. cap. cum contumacia, & ibi not. de hæret. lib. 6 cum alijs similibus, opus erat ostendere Paulum habuisse notitiam excommunicationis per triennium ante impetrationem Ioannis, quæ fuit de mense Augusti 1599. & quamuis recursus incæperint vsque de anno 1587. itaut de anno 1589. fuerit monitus coram Auditore Cameræ ad instantiam fisci, ad personaliter comparendum ex eo, quod propter recursus inciderat in Censuram, cuius vigore ipso personaliter citato fuit contra eum ab eodem Auditore Cameræ lata sententia definitiua, deinde à Vicario Vrbis: tamen cum hæ duæ sententiæ fuerint per sententiam Farinacij reuocatæ, vsque ad hoc tempus Domini nihil firmarunt, sed inspecto tempore subsequenti post supradictas decisiones, & tres sententias Rotales, quarum duæ primæ latæ fuerunt de anno 1599. Tertia verò die 2. Februarij 1606. Necnon post sententiam D. Vlissis Moscati reuocatoriam sententiæ Farinacij, qua Paulus declaratus excommunicatus propter dictos recursus, satis constare visum fuit de scientia Pauli, & proteruia ipsius in excommunicatione, itaut per triennium, & vltra insorduerit: ea namque colligitur ex pluribus, & præcipuè, ex quo litteræ exequutoriales

riales relaxatæ in vim trium sententiarum Rotalium fuerunt ei intimatæ, cum fuerint sub die 15. Maij 1596. exequutæ in domo Pauli dimissa copia, & per affixionē ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, in qua erat Archidiaconus, & licet in exequutorialibus nulla fieret mentio excommunicationis, tamen nimis crassa, & supina erat ignorantia causæ propter quam fuerunt latę in Rota tres sententiæ conformes, item ex relaxatione mandati exequutiui pro expensis in vim trium sententiarū criminalium, sub die 18 Maij eiusdem anni, quod fuit super quibusdam bonis mobilibus eiusdem Pauli exequutum, maximè concurrente solutione expēsarum vtriusq; Iudicis, tam facti in Rota, quam coram Vicario, vbi nulla alia causa aderat, quàm reuisio sententiæ Farinacij, per quam solutionem expensarum controuerti non potest sciētia Pauli sententiarum Rotalium, & criminalium.

3 Nec dicatur de huiusmodi solutione non constare, nisi per confessionem de recepto, quia licet hæc regulariter non probet solutionem, fallit tamen concurrentibus adminiculis, vt pluries decisum fuit, prout in hoc casu. tum quia confessio de recepto non fuit facta à principali, in quo adeit maior suspicio fraudis, sed à procuratore, tum quia fuit facta per manus Notarii, & in præsentia Testium, tum quia pro expensis coram Vicario procedebat exequutio facta in mobilibus propter quam redditur verisimilis confessio, & cessat suspicio, quod fuit facta in præiudicium Pauli, neque potuit habere iustam causam eredendi huiusmodi expensas fuisse factas in secunda instantia coram Vicario, quia cum esset lata sententia à Farinacio reuocatoria sententiæ, cum condemnatione alterius partis in expensis donec, hęc sententia Farinacij fuisset reuocata nō poterat relaxari mandatum contra ipsum pro expensis.

4 Quod autem potuerit prætendere nullitatem sententiarum, nō excusat eum à contumacia, quia prætensio erat, sine aliquo fundamento, alias hoc modo posset semper euitari sordescentia. Quod etiam suadetur ex Testibus deponentibus, quod de anno 1596. Paulus propter censuras, non accedebat ad Ecclesiam, & quod habebatur pro excommunicato, & licet isti Testes indefinitè deponant de anno 1596. & in principio anni 1596. verisimile est, quod hoc etiam esset circa mensem Augusti 1596. eadem quoque scientia Pauli satis colligitur ex tot decisionibus, & sententijs, tàm ciuilibus, quàm criminalibus, quæ præcesserunt, in quibus iudicijs causa fuit acriter defensa ab eius procuratore, à quo præsumitur de his omnibus certioratus, iuxta cons. Roman. 481. maximè cum procurator à sententijs appellauerit, & notabiles fecerit impensas, quas non est verisimile, quod fecerit de suo proprio, & notorius sit stylus, vt de omnibus, quæ in curia geruntur, certiorētur principales, qui ad effectum, vt causa defendatur pecunias transmittunt ad Vrbem, vltra quod si sententia Farinacij debet suffragari Paulo ex, quo de illa præsumitur fuisse à procuratore certioratus, eodem modo debet præsumi certioratus de decisionibus, & sententijs reuocatorijs, præsertim cum continerent censuras, & alias pœnas.

5 Quod si attendantur prosequuta satis apparebit de contumacia Pauli, & indurato animo, quo permansit in censuris: adsunt enim requisitiones ab eo factæ Capitulo in quibus defendendo huiusmodi recursus, & approbando sententiam Farinacij, damnat opinionem illorum, qui dicunt recursos illicitos, quamuis sint Rotæ Auditores, & non obstante, quod Capitulum ei notificauerit sententias, tam ciuiles, quam criminales, & decisiones contra eum factas, & denegaret ei, vti excommunicato, tradere distributiones quotidianas, obtinuit nihilominus præceptum, vt Capitulum, & litis consortes abstinerent se, & renuntiarent sententijs Rotalibus latis ob recursus, & ipsum ex causa non molestarent, cuius vigore Capitulum, & litis consortes, ne tempore litem amitterent, coacti fuerunt facere quasdam separationes, cum diuersis protestationibus, & hęc quamuis sint gesta intra triennium probant nihilominus præcedentē scientiam Pauli sin quando fuerunt ei intimatæ decisiones, & sententiæ destitisset à defensione in recursu, & impugnatione sententiarum, posset forsan intrare præsumptio ignorantiæ prius, ex quo habita vera notitia destitit; sed cum postquam habuit, scientiam claram, & certam, quod recursus erant illiciti, nihilominus noluerit desistere, oritur contraria præsumptio, quod etiam per prius habuerit istam scientiam, & tamen perseuerauit. Cum igitur ab intimatione exequutorialium, & solutione expensarum, quæ fuerunt de mensibus Maij, & Iunij 1596. vsque ad gratiam Ioannis, quę fuit de mense Augusti 1599. intercesserunt tres anni, amplius remanet narratiua, quod insorduit per triennium, & satis hoc videtur fecisse suorum salutis, & honoris immemor, Deique timore postposito stante supradicta contumacia, & proteruia cum nouis contrauentionibus.

6 Non obstat, quod cum agatur de probanda scientia, ad effectum priuationis, requiratur plena probatio, nec sufficit præsumpta ex decis. 10. Mohed. 260. alias 4 de prob. Put. 6. eodem tit. cum alijs allegatis, quia licet regulariter id verū sit hoc tamen intelligitur, quando non concurrunt præsumptiones vehementes, & vrgentes, secus verò, quando adsunt huiusmodi vrgentes præsumptiones, vt fuit resolutum in causa Mediolanensi Matrimonij 22. Martii 1574. coram Cotta. Nam nihil repugnat, quod requiratur plena probatio, & sufficiant coniecturæ, & præsumptiones, quia ex his etiam potest oriri probatio concludens, prout late deducit, & allegat Ayma. cons. 73 numero 19. & consil. 178. numero primo. Decisiones ergo Putei, Mohed. & aliæ similes, quæ in contrarium allegantur, sunt intelligendæ, quando non concurrunt tales coniecturæ, & præsumptiones, ex quibus possit oriri plena probatio, maximè cum ista non sit materia criminalis, sed beneficialis, quæ non requirit exactissimas probationes, sed contentatur probatione ordinaria, dummodo sit plena, & concludens secundum subiectam materiā, vt in causa Casalensi Pręposituræ 21. Aprilis 1597. coram bon. mem. Gipcio, vbi etiam fuit allegata decisio Accorambon. 15. quæ hic affertur in contrarium.

7 In hoc autem casu non potest ignorantia allegari, quia ex supra deductis resultant vehementes præsumptiones sciētiæ Pauli, ita vt verisimilitudo sit magna, & ad eā vehementer animus Iudicis applicatur, talis enim dicitur vehemens præsumptio secundum Bald. in rubr. C. de prob. num. 4.

8 Nec etiam obstat, quod in pœnalibus nō sufficiat sola notitia, nisi concurrat etiam intimatio, Mohed. d. decis. 4. de prob. & 3. de dol. & cōt. & 3. de sent. excommun. quia id procedit, quando requiritur notitia non solum ad effectum, scientiæ, sed etiam ad effectum, vt aliquid fiat: nam ad hoc requiritur intimatio, vt dicitur in dicta decisione 4. Mohed.

9 Neque etiam obstat, quod insordescentia in excommunicatione nõ sufficiat ad effectum priuationis, sed necessaria sit citatio post annum ad se expurgandum ex deductis in causa Legionẽ. si insordescentiæ 5. Iunij 1598. coram R.P.D. Decano, quia hoc procedit quando agitur contra aliquem, vti suspectum de hæresi, iuxta terminos tenros in cap. cum contumacia, de hæret. lib. 6. quod si agitur contra excommunicatum, ex causa, quæ meretur priuationem, tunc ad effectum priuationis satis est, quod in excommunicatione insorduerit, iuxta notat. per Abbatem in cap. de iudic. confer. ad c. Tholos. decis. 365. & ita loquitur decis. Logobiens. Domini mei Decani.

ILL^{MI} D. CARD.^{LIS} MILLINI.

Romana Pignorum. Veneris 14. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Hæbrei recipientes in pignus aliorũ bona furata, An, & quando teneantur illa restituere eorum Dominis non restituto pretio.

SVMMARIVM.

Hebræi de iure communi tenentur restituere bona pignorata eorũ Dominis absq; vlla pretij restitutione, si ea pignori acceperunt ab alijs quàm à suis Dominis, num. 1.

Liber priuatus hebræorum pignori accipientium bona sub vsuris de iure commum non probat ad fauorem dictorũ hebræorum, num. 4.

Pœna vbi apponitur in aliquo actu de iure prohibito, inde etiam resultat eiusdem actus nullitas, num. 7.

Pœna in actu apposita facit etiam actum nullum ex verisimili mente disponentis, num 3.

Extensio fit de casu ad casum in dispositione inducta ratione euitandæ fraudis, quando vtroque casu adest eadem ratio, num. 10.

DECISIO CLXXXII.

1 FAcultas mutuandi sub vsuris permissa Hebræis habet diuersas limitationes & restrictiones ad effectum, vt non possit cõmitti fraus, & inter alia in cap. 13. continetur. *Che siano obligati scriuere al libro la qualità del pegno più essentiale, come fino, ò grosso, nuouo, ò vecchio, & il colore: & volendo il Christiano metterle il sigillo, ouero contrasegno, l'Hebreo no'l possi ricusare, & nel libro, & nella polza, ò bollettino da darsi, come di sopra, ne habbi à far mentione; sotto pena di scudi quattro per ciascuna volta, & essendo il pegno d'oro, d'argento, ò gioie, ò altra materia pretiosa, oltra le altre qualità, & circonstantie sopradette vi si deue scriuere il peso, & il numero loro, sotto pena di scudi venti per ciascuna vol[t]a.*

2 Post obitum Andreæ Dinelli Aurificis fuerunt inuẽtæ penes Missanos Hebræos plures gioielli, & margaritę diuersorũ dominorũ, quę ab eis fuerunt data Andreæ ad effectum illas vendendi: repetebant Domini à Missanis istos gioiellos, & margaritas; Respondebant Missani, quod ipsi eas habuerant ab Andrea in pignus pro certis pecuniarum summis ei mutuatis, & quod non tenebantur restituere sine solutione pecuniæ mutuatæ, & vsurarum; Domini verò replicabant, qđ Missani non obseruauerant formam capitulorũ, & circumscripta facultate eis concessa, non constabat de pignore, & iste casus erat decidendus, iuxta terminos iuris communis, secundum quod Hebræi tenẽtur restituere veris Dominis res suas sine eorum consensu penes eos existentes absque restitutione pretij, & vsurarum, glos. in l. seruus, & ibi Salic. & alij. ff. de cond. indeb. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 30. num. 2.

Et causa inter eos pendente, coram Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Cardinali Aldobrandino Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario, proposui de eius mandato Dubium, An Missani teneantur ad restitutionem sine solutione pecunię mutuatæ, & vsurarum, & Dubio proposito sub die 13. Maij, & causa maturè discussa non fuit facta resolutio propter exemplaritatem materię, sed fuit restricta difficultas, vt videretur particulariter, An in descriptione sex partitarũ fuerit obseruata à Missanis forma dicti cap. xiij. Et quatenus adsit inobseruantia, An ista inobseruantia sit talis, vt Missani teneantur ad restitutionem sine solutione pecuniæ, quæ ab eis fuisse mutuata ꝓtenditur Andreæ, & vsurarũ, & Dubio super istis difficultatibus hac die iterum ꝓposito, circa primam difficultatem fuit conclusum, non fuisse obseruatam in descriptione in libro formam dict. cap. xiij. in istis sex partitis, quia discurrendo breuiter super singulis, in prima partita deficit pondus gioielli, & perlę magnæ in eo existentis, & numerus smeraldorum, & rubinorũ, & licet isti rubini, & smeraldi sint affixi, & non possint facilè amoueri, tamen ex hoc non tollitur occasio fraudis, cui capitula voluerunt prouidere, quia potest dari vnus gioiellus, in quo non sint tot rubini, & smeraldi loco alterius, quæ fraus cessat, si adest pondus, & numerantur rubini, & smaraldi, & eundem defectum ponderis, & numeri continet etiam secunda partita; Tertia quoque est defectiua in pondere perlarum, & numerus, & appositio sigilli ad istum effectum non sufficiunt, quia in principio dicti Capituli inter alias circumstantias, & qualitates expresè continetur, quod debeat apponi sigillum si Christianus voluerit, & postea disponitur, quod vltra qualitates, & circumstantias supradictas, debeat describi in libro pondus, & numerus gemmarum, & aliarum rerum pretiosarum, quia licet in hoc casu non adsit tanta suspicio fraudis, Tamen fraus non excluditur in totum sine pondere, & ideo capitulum, quod voluit tollere in totum occasionem fraudis, non fuit contentum sola appositione sigilli, & numeri, sed voluit, quod debeat describi cõpulatiuè numerus, & pondus, etiam in casu, in quo fuisset appositum sigillum.

4 In quarta verò partita deficit pondus perlarum, & numerus rubinorum, & adamantium in rosa subtogata, & numerus adamantium in virga auri. Quinta partita pariter est defectiua in pondere perlarum, & in numero perlinarum inter eas positarum. Sexta denique, & vltima partita est defectiua in pondere gioielli, & perlarum, & in numero rubinorum, & adamantium. Nec mouit Dominos, quod iuxta formam Capituli octaui sufficit describere vnam qualitatem substantialem, quia clara est dispositio dicti capituli 13. quod in gemmis, & alijs rebus pretiosis, vltra qualitatem substantialem debeat describi pondus, & numerus, quia facilius in hoc casu potest committi fraus, & propterea ista capitula sunt inter se compatibilia, & vnum non stat exclusiuè ad aliud.

5 Circa secundam difficultatẽ fuit resolutũ strictè quoad istas sex partitas Missanos teneri ad restitutionem absq; aliqua solutione. Fundamẽtũ resolu-

resolutionis fuit, quia de iure communi liber prioratus Missanorum non probat ad proprium eorũ fauorem, & in præiudicium Dominorum, quod ipsi dederint pecuniam mutuo Andreæ, & ab eo receperint in pignus istas gemmas, & perlas l. rationes, & l. instumenta. C. de prob. & capit. prædictum 13. ad istum effectum eis non suffragatur, quia non obseruauerũt formam requisitam in descriptione in libro, vt per Alex. cons. 3. nu. 3. lib. 2. Et propterea cum non probetur, quod istę gemmę, & perlæ fuerint receptæ in pignus ab Andrea pro pecunia mutuata cessat fundamẽtum Missanorũ, quod solum consistit in pignore, & mutuo.

6 Mouebatur, etiam ex alio fundamento, quia veri Domini habent fundatam intentionem in iurę communi, secundum, quod possunt repetere res ab alijs pignoratas hebręis sine eorum consensu absq; aliqua restitutione. Et ideo cum Missani solum se fundant in facultate concessa hebræis mutuandi sub vsuris, quæ non est pura, & simplex, sed habet certas qualitates, & limitationes debent probare, qđ fuerint obseruatæ illæ qualitates, & cum quoad istas sex partitas inobseruãtia sit clara facultas mutuandi ẽi non suffragatur, & consequenter, iuxta dispositionem iuris communi, tenentur ad restitutionem, sine solutione pecuniæ mutuatæ, & vsurarum; & hoc maximè dicendum est, quia ista capitula fuerunt apposita ad effectum euitandæ fraudem, & ad effectum dandi modum, & formam, & ideò ad vnguem sunt obseruanda.

7 Non obstant, quæ in contrarium deducuntur per informantes. Et primo, non obstat, quod in dicto cap. 14. comminetur pœna, quæ stat exclusiuè ad nullitatem, quia quod Missani teneantur ad restitutionem, sine solutione pretij, & vsurarum non deducitur ex nullitate, sed ex eo, quod non obseruata forma Capitulorum, non constat de pignore, neque de pecunia mutuata, & facultas eis non suffragatur, & consequenter domini possunt vendicare res suas penes eos existentes. Præterea, vt apparet ex prohemio istorum capitulorum, & ex consilijs Doctorum, qui in hac materia scripserunt, hebræi nunquam habuerunt facultatem mutuandi liberam, & absolutam, sed restrictam, & limitatam cum pluribus capitulis, & conditionibus, & cum ante istam facultatem materia esset de iure prohibita, & nullitas tendat solum in præiudicium hebræorum, in hoc casu concurrunt simul nullitas; & pœna iuxta distinctionem Bart. in l. prætor. ff. de nou. oper. nunc. Et bene deducit Paul. de Castr. in cons. 62. num. 2. lib. 2. & plures congerit Brun. in tract. de form. in titul. quando censeatur aliquid datum pro forma in 3. conclus.

8 Et hoc eò magis dicendum est, attẽta verisimiliter mente cõcedentis, pęna enim imposita hebręis est modica, & damnum, quod potest succedere Christianis potest esse magnum, & ideo nõ est verisimile, quod fuerit intellectum velle aperire hãc viam, vt sit in facultate hebræorum fraudandi Christianos soluendo modicam pœnam, ex qua Christiani, quorum est damnum, nullum commodum consequuntur, & ad istum effectum nullitatis potissimum inspicitur præsumpta mens disponentis, Accorambo. decis. 2. Ant. August. in tit. de const. §. secundo.

9 Non obstat, quod sufficit adimplementum per æquipollens, cum forma sit data ad certum effectum, quia ista capitula cõtinẽt solum exclusionẽ fraudis, quæ non ita faciliter potest euitari, si non obseruatur integrè forma capitulorum, sicuti euitatur, quando forma obseruatur ad vnguem, & ideò non potest dari adimplementum æquipollens.

10 Non obstat, quod licèt in hoc casu non fuerit obseruata forma, tamen non fuit commissa fraus ab hebræis in descriptione in libro quia licet cessat ratio legis in causa particulari, tamen non cessat legis dispositio, quæ est inducta ratione euitandæ fraudis, l. si veritas. C. de fideicom. Bald. in non dubium, num. 7. C. de leg. Alexand. cons. 32, num. 6. lib. 7. Couar. in c. cum esses, num. 9. de testam. Aym. quæst. 192. nu. 21.

11 Non obstat postremo, quod in dicto cap. dicitur, quod contra hebræos non possit procedi, nisi ad querelam domini, quia hoc procedit, quando agitur criminaliter, vel petitur pœna, & non excludit, quod domini via ciuili non possint opponere de inobseruantia capitulorum, quæ oppositio succedit loco querelæ.

PENIÆ.

Romana Societatis Officij. Lunæ 17. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Iudicis decretum non firmat contractum mulieris, quando causa inibi expressa est falsa.

SVMMARIVM.

Decretum Iudicis non firmat contractum mulieris, quando causa propter, quam illud interponitur est falsa, num. 1.
& illud decretum est ipso iure nullum, num. 2.

DECISIO CLXXXIII.

1 DVbitaui, An sustineretur obligatio D. Cõstantiæ Coptiæ, quæ in societate scutorũ 300. auri contracta ad fauorem Equitis Lucardi, cui se in solidum obligarunt D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia Mutii Vxor, quæ erga officialem bonam fidem recognoscens, tam ipsum, quàm fideiussores indemnes releuare promiserat, cum curatoris pręsentia, & Iudicis decreto, iuxta Statutum Vrbis lib. 1. ca. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposita, quod pecunię inseruire debebant pro colendo quodam prędio sito in Territorio Bracchiani, & Rota d. D. Constantia tantũ informante non sustineri eius obligationem censuit ex eo potissimum fundamento, quia causa propterquam Iudex imposuerat decretum erat falsa videlicet, quia indigebat pro colendo prędio sito in Territorio Bracchiani nam cum ipsa id prædium Mutio marito in dotem dedisset pro pretio scutor. 6000. & consequenter in mariti dñium transiuisset l. si prędium. C. de euic. Soc. cõs. 69 nu. 15. lib 4. Bero. cons. 63. nu. 5. lib. 3. Cephal. cõs. 381. num. 13. & seq. ad maritũ non ad vxorẽ spectabat prædiũ colere, vnde licet pecuniæ in cultura pdij essent collocandæ cũ prędium esset mariti, vt fuit et decisum, in alia decisione facta super alia Societate die 4. Februarij proximè præteriti non poterant dici acceptę, aut conuersæ in eius vtilitatẽ.

2 Data itaque falsitate causæ decretũ Iudicis fuit ipso iure nullum, Alex. cons. 69. nu. 3. vers. primo quia lib. 3. Roma. cons. 454. nu 9. vers. tertio principaliter, Corn. cons. 132. nu. 12. vers. & decretum.

lib.2. Ruyn. cons. 160. num. 20. in princip. lib. 2. & consequenter Constantiæ obligatio non potuit sustineri.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ. Mercurij 26. Iunij. 1602.

ARGVMENTVM.

Delictum quādo dicatur notorium, & quo modo delictum notorium probetur.

SVMMARIVM.

Delicta notoria non dicuntur illa, quæ constant ex sentētia in contumaciam lata, num. 1. vbi ampliatur etiam quod Iudex illa notoria asseruerit.

Notorium delictum dicitur, quod procedit ex certa scientia populi, & aliter procedens non dicitur notorium, numero 2.

Notorium delictum non dicitur, nisi prius plenè constet delictum esse commissum nu. 2.

Qualitatis probatio præsupponit præcedentem probationem substantiæ, nu. 2.

Testes examinati in causa ciuili, non faciunt fidem in causa criminali ad condemnationem, nu. 3.

Testes de auditu non probant notorium, nu. 3.

Notorium delictum non dicitur, quod solum constat per publicam famam, num. 4.

Notorium delictum non probatur per testes non reddentes rationem eorum dicti nu. 4.

DECISIO CLXXXIV.

1 INformante solum D. Lutio Vitellio, visum fuit Dominis ex deductis prætensa delicta bo. me. Alponsi Vitellij non posse dici notoria, quoniam sententia contra eum lata non fuit ex delicto, sed in contumaciam, quia prorer quicquid dixerit Iudex in sententia, standum non est eius assertioni, Aretin. cons. 163. num. 5. in fine vers. & ideò melius est, Bost. in tit. quomodo proced. in crim. notor. num. 8 post med.

2 Præsertim quia in quantum prætendebatur eūdem Alphōsum mandatum dedisse ad occidendum, cum hæc sint huiusmodi, quę secreto fieri soleant, videtur potius impossibile posse in hoc casu probari, vel esse notorium, quod procedit à certa scientia Populi, Mill. in repert. in verbo, notorium, non potest esse: Testes qui deducebantur non solum non probant notorium, sed neque delictum ipsum, & verissimum est probationem delicti necessariam esse antequam probetur notorium, siquidem probatio qualitatis præsupponit præcedentem probationem substantiæ, vt per Bald. in l. ea quidem. num 45. in fine, C. de accusat, Dec. in cap. consuluit. il primo. num. 6. de appell, Clar. in §. fin. quęst. 9. col. 3. vers. item quęro, Gram, decis. 65 num. 12. & 13.

3 Quod autem non probent delictum, deducebatur quia testes fuerunt examinati in causa ciuili, vnde quia testes possunt variare, non faciunt fidem in causa criminali ad condemnationem, vt per Doctores in l. 2. vbi Bald. nu. 23. C. de eden. & not. in l. si quis ad se fundum. C ad l. Iul. de vi. præsertim quia testes deponunt de auditu, & ideo nō probant notorium, Capr. de notor, in cmor. vltim, & Rota in dicta decisione corā D meo Decano,

4 Nec facit quod deponant super fama, quia hoc non sufficit ad probationem notorij, vt decisum fuit coram eodem Domino meo Decano in Veliterna Bonorum 14. Nouembris 1579. Quæ tanto magis procedunt, quia testes in eorum dictis non reddunt rationem, quam tamen in hac materia reddere tenentur ad effectum concludendi notorium, Io. Andr. in addit. Specul. in tit. de not. crim §. fin. Abb. in cap. cōsuluit. il primo, nu. 2. vbi Franc. nu. 3. de appell. Ias. in l. si verò. § qui pro rei. num. 13. ff. qui satisd. cog. Capr. vbi supra num. 10. & quoad Bullas Summorum Pontificum dixerūt Domini in hoc proposito benè fuisse declaratas in alleg decis. coram D. meo Decano. Ex quibus, ita conclusum fuit.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI iunioris.

Calaguritana Decimarum de Apoca. Veneris 11. Octobris 1602.

ARGVMENTVM.

Ex summario elicias argumentum.

SVMMARIVM.

Testes examinati à Iudice non habente iurisdictionem nulliter examinati dicuntur, & non probant, nu. 1.

Fatalium prorogatio petenda est, non obstante longa dubiorum disputatione, nu. 2.

DECISIO CLXXXV.

1 COnclusum pro nullitate examinis dictorum quatuor testium propter defectum iurisdictionis, quia non fuerunt prorogata fatalia, Felyn. in c. inter monasteria. nu. 33. vers. tertio tempora. de re iud. cum alijs adductis, & q acta facta non probant.

2 Non obstat pendētia remissoriæ, quæ cum fuerit obtenta per beneficiatos non possunt in illa se fundare, iuxta decis. Cassad. 9. de appell, vt per Franc. in c. ex ratione. col. 7. vers. circa tex. de appell. non releuat etiam impedimentum propter disputationes dubiorum, quia non propterea minus, quis excusatur à petitione prorogationis fatalium; propterea dempto tempore remissoriæ, & renuntij, & si adhuc vacuum remaneat tempus, vt hic per informantes, &c.

PENIAE.

Forolivien. de Monsignanis. Mercurij 30. Octobris 1602.

ARGVMENTVM.

De iure Fisci opponere nō potest tertius, nisi à Fisco cessionem habuerit.

SVMMARIVM.

Tertius non potest opponere de iure Fisci, nu. 1. nisi à fisco cessionem habuerit, nu. 2. & seq.

Cessionarius dicitur agere non iure alieno, sed iure proprio num. 2.

Clerici de bonis acquisitis ex beneficio ecclesiastico testari non possunt, & testamentum factum nullum est, num. 1. & 3.

Excipi non potest de iure tertij, nisi in totum sit exclusiuum iuris agentis, num. 4.

DECI.

DECISIO CLXXXVI.

1 DIe iii. Iunij proximè præteriti in decisione in hac causa facta, Rota censuerat Elisabettham de Monsignanis non potuisse opponere nullitatem testamenti conditi de anno 1561 ab Alexandro de Monsignanis Presbytero, & Canonico Ecclesiæ Foroliuien. ex eo potissimũ fundamẽto, quia cum Bulla Pii Quarti prohibens Clericos testari, respiciat fauorem Cameræ, non potest tertius opponere, quia de iure Fisci solum opponit Fiscus, Put. decis. 4. incip. excipiens. de except.

2 Cæterum quia interim Agentes pro Elisabetha obtinuerunt cessionẽ à Camera, cuius vigore etiã successerunt in vniuerso iure, priuilegio, & loco d. Cameræ; Causa iterum proposita, vtraq; parte informante Rota pronunciauit stante d. cessione Elisabetham potuisse clare de nullitate d. Testamenti, quia vigore cessionis non experiebatur iure alieno, sed iure proprio, Dec. cons. 447. num. 8. vers. nec obstat, Socin. iun. cons. 101. nu. 18. lib. 2. Cephal. cons. 133. num. 116. Thesaur. decis. 4. num. 2. vers. secundus casus. Bald. in auth. qui rem. num. 8. vers. dicendum est. C. de sacros. Eccles. Areti. in l. cum seruum. num. 3. vers. secunda conclusio. C. de seru. fugit. Crauet. cons. pro genero. num. 399. vers. secundo ad argumentum, Surd. decis. 303. num. 1.

3 Nam sicut Camera potuisset dare de nullitate testamenti, si Alexander seclusa consuetudine testatus fuisset de bonis acquisitis ex bonis ecclesiasticis cap. 1. de testam. c. 1. & c. inquirendum. de pecul. clericor. Ias. cons. 9. num. 14. & seq. lib. 2. pariter Elisabetha, quæ vigore cessionis locum Cameræ obtinebat, eandem nullitatem nunc opponere poterat.

4 Cæterum, quia verius est hoc ius fisci non esse ipso iure exclusiuum, nec aderat in hoc casu declaratoria, quod propter illicitam negociationẽ, vel per acquisitionem ex fructibus ecclesiasticis fuerat factus locus Constitutionibus prohibentibus clericos testari, sicut requiritur, Socin. iun. cons. 130. num. 29. vers. si verò dicimus. lib. 3. Redoan. de spolijs, q. 17. nu. 8. vers. tamen acquiritur, ideo cum ius istud Cameræ non esset clarum, nec probaretur illicita negociatio, aut acquisitio de fructibus beneficiorum, Rota reseruauit particulariter videre, An constaret de tali nullitate testamenti, quæ impediret immissionem.

LITTÆ.

Conchen. Archipresbyteratus. Mercurij 27. Nouembris 1602.

ARGVMENTVM.

Simonia nunquid probetur per Testes de auditu, ac etiam per Testes deponentes de tractatu simoniaco, non tamen concludentes de conclusione tractatus.

SVMMARIVM.

Simonia arguitur ex conuentione, quod expediantur Bullæ sumptibus, & expensis permutantis beneficium. num. 1. d. clara, vt num. 3.

Simonia non probatur per testes de auditu, num. 2.

Simonia non probatur ex præcedenti tractatu, nisi probetur etiam conclusio, num. 2.

DECISIO CLXXXVII.

1 CVm D. Petrus Amoraga ex pluribus capitibus, de quibus inferius dicetur prætenderet probari simoniam commissam inter q. Ioannem de Palomares, & q. Alphonsum Ororium in permutatione Archipresbyteratus de quo agitur, & egresserit de singulis separatim disquiri, idcirco generaliter dubitatum fuit, An constet de simonia in casu, & ad effectum de quo agitur, & Domini responderunt etiam non probari, &c.

2 Et dum secundo loco deducebatur simonia ex eo, quod fuisset conuentum de expediendis literis d. permutationis etiam ad fauorem Alphonsi respectu d. Archidiaconatus sumptibus, & expensis ipsius Ioannis, & ad hoc adducebantur plures testes, de quibus in summario num 6. fuit responsum illam verè non probari: nam primus deponit de auditu, ibi, se audiuisse dici ab eodem Doctore Palomares, Tertius de auditu, ibi dixit dictus Alphonsus, quod Ioãnes expediturus erat, Septimus de auditu, ibi publicè audiuit dici, Octauus de auditu ibi, & audiuisse dici ab eodẽ Alphonso. Duodecimus de auditu, ibi audiuisse dici in loco de Bonilla à D. Petro de Palomares, Decimus tertius de auditu, ibi dictusq; Petrus respõdisset iam esse conclusum, Decimus sextus de auditu, ibi, cui dictus Alphonsus respondit, se nullas pecunias dedisse, & clarum est, quod Testes de auditu in hac materia nihil probant, cap. super literis. de testib. c. super eo, de eo, qui cognou. consanguin. vxor. suæ, & fuit dictum in pluribus causis.

3 Nec vis fieri potest in depositione sexti, dum inquit, se scire quod Ioannes Palomares suis expensis attulerit Bullas Archidiaconatus Alphonso absque aliqua impensa dicti Alphõsi, & se scire pactum fuisse inter ipsos tempore quo tractatum fuerat de dicta permutatione, &c. quia non deponit, quod mediante d. pacto fuerit cõclusa permutatio, & circa illud, quod Ioannes suis sumptibus attulerit Bullas Archidiaconatus, nullam rationem scientiæ affert, sicut nec in depositione decimiquarti, dum dicit se sciuisse, & notorium fuisse, quod inter alia pactum fuit, & tractatum inter dictos Ioannem, & Alphonsum ex causa d. permutationis, quod Ioannes allaturus erat Alphonso Bullas Archidiaconatus Caurien. sumptibus Ioannis sumptibus absque eo, quod Alphonsus aliquid de suo expenderet, & se sic publicè audiuisse dici atque præsentem fuisse huic pactioni, & tractatui, quia non deponit se fuisse præsentem conclusioni permutationis, nec dicit illam fuisse conclusam cum dicto pacto, & propterea nihil probat ea ratione, quod potuit quidem tractari vno modo, & aliter perfici, vt superius dictum est, & non probat hoc esse, quod potest non esse, vulg. l. non hoc. C. vn. cogn. cum simil.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] LANCELLOTTI Iunioris.

Pampilonensis de Cariqueque. Mercurij 4. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Transportatio actorum integra, quando facta dicatur.

SVM-

SVMMARIVM.

Transportatio actorum non integra, non vitiat, quando sunt transportata acta facientia ad causam, de qua agitur, licet non fuerint transportata acta alterius causæ, num. 1.

Transportatio actorum præsumitur integrè facta, & qui contrarium dicit, probare tenetur, num. 2.

Procuratoris confessio principali nocere non debet, semperq; & quandocunque reuocari potest etiam nõ docto de errore, num. 3.

DECISIO CLXXXVIII.

1 DIxerunt Domini non obstare defectum transportationis actorum, quia pro parte Martini de Crobia fuerunt producta omnia acta facta coram Ordinario Pampilonensi postquam fuit ab incolis præsentatus in hac causa, & hæc sunt acta facta facientia ad causam, quã ipse hodie prosequi intendit super validitate præsentationis, itaut ad aliorum transportationem minimè teneatur, ex quo adsunt acta istius causæ, & pluries fuit resolutũ, ꝙ quando quis vult vnam causam prosequi satis sit, quod acta illius exhibeat absq; eo, quod producat alia alterius causę, quam prosequi non intendit.

2 Neque obstat, quod dicitur huiusmodi acta nõ esse integra, quia præsumuntur integra, & dicenti non esse integra, incumbit onus probandi, vt in causa Senogallien. Siluæ, coram Cotta, & alias sæpè dictum fuit in Rota.

3 Nec etiam obstat, quod deficiant acta litis antiquæ agitatæ. Primò coram Ordinario, & deinde in Rota inter Dominicum de Muru, & Martinum Aldaua, quia Martinus de Ocobia non tenetur, neque vult dictam litem prosequi, nec venir ad causam ex iure Martini Aldauæ, neque vti eius subrogatus, sed in vim suæ præsentationis, ac inde præsens iudicium nihil habet commune cum illa lite antiqua, quod si prætendatur, acta litis antiquæ facere ad hãc causam, onus illa trãsportandi spectat ad eum, qui illis vti vult, non autem Martinus tenetur illa transportare, itaut ob eorum transportationem non possit procedi in causa. Quatenus verò Martinus cõmisit causam appellationis, hæc cõmissio fuit impetrata à Procuratore suo, cuius confessio Domino nocere non debet, immo potest reuocari quandocunque, & non docto de errore iuxta stylum Rotæ, Pur. decis. 17. in fine. lib. 3. cum sim. ac ideo est impetrata noua commissio super validitate præsentationis, vltrà quod potest dici, quod quatenus Martinus commisit causam appellationis à sententia Ordinarii potest verificari in sententia lata post mortem Martini de Aldaua, & post suam præsentationẽ, per quam declaratum fuit non esse locum nouæ præsentationi factæ per incolas ad fauorẽ ipsius, quę sententia cum omnibus actibus præcedentibus fuit exhibita, vt dictum est. Quod autem dicitur fuisse ab incolis datum mandatum ad præsentandum Martinum in Curia, ad hoc, vt accipiendo causam antiquam in statu, & terminis, in quibus illam reliquit Martinus de Aldaua, eam prosequatur non obstat, quia Martinus nõ vtitur hac facultate, sed præsentatus fuit vigore alterius, & ex duabus viis sibi datis potuit bene vnam eligere ac intentare iudicium vigore mandati, in quo nõ continetur huiusmodi litis prosequutio.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Census de Mutinis. Mercurij 11. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Census vbi est vsurarius reputatus ex Bulla Pij V. fructus non debentur, & percepti computantur in sortem.

SVMMARIVM.

Fructus percepti, & consumpti bona fide restituendi non sunt stante præscriptione triennali, num. 1.

Fructus dotis debentur tam ex Statuto Vrbis, quam ex æquitate, num. 1. declara vt num. 5.

Vsura nunquam transeunt in dominium recipientis, ex communi Theologorum, & Canonistarum sententia, num. 2.

Vsurarum causa nõ recipit præscriptionem, nec bonam fidem, nec æquitatem, num. 3.

Census vbi est vsurarius reputatus ex Bulla Pij Quinti, fructus non debentur, & percepti computantur in sortem, nu. 1. & seqq.

DECISIO CLXXXIX.

1 CVm aliàs fuisset resolutum censum, de quo agitur esse nullum, ex eo quod non interuenerit pecunia numerata iuxta Constitutionem Pij Papæ Quinti, instabant nihilominus DD. de Nobilibus fructus per eos, & D. Hieronymam eorum auctricem perceptos, non esse computandos in sortem, & consequenter sententiam Rotalem ad fauorem DD. de Mutinis in hoc esse reuocandam: fundamẽta erant plura. Primò, quia isti fructus sunt percepti, & consumpti bona fide, Vnde non veniunt restituendi l. bonæ fidei. ff. de acquirend. rer. dom. Secundo, dicebatur d. restitutioni obstare præscriptionem triennalem ex cõmuni, de qua Barbat. cons. 81. nu. 13. lib. 3. Tertiò, dicebatur saltem habere locum æquitatem, l. curabit. de action. empt. cum non sit conueniens quod DD. de Mutinis tanto tempore habuerint in manibus rem, & precium, & ad hoc allegabatur in specie decis. Romana Census 5. Maij 1597. coram Reuerendissimo Pacen. Quartò, quia in omnem euentum succedebat obligatio DD. de Mutinis ad damna, & interesse, vt fuit dictum in causa Senogallien. Prædij 24. Octobris 1586. coram Bubalo. Postremo, quod etiam si nullum ex præfatis sustineretur, nihilominus DD. de Nobilibus poterant retinere fructus perceptos, quia ex instrumento census apparet quod legatum, quod deseruiuit pro pretio census fuit factum Hieronymæ pro augmento suæ dotis, & legitimæ, & consequenter debentur fructus tam ex Statuto Vrbis antiquo c. 20. lib. 4. quam ex equitate, de qua per Alex. cons. 147. lib. 5. & quia talis dos succedit loco legitimę, Cur. senior. cons. 17. in fine.

2 Quibus non obstantibus Rota censuit DD. de Nobilibus teneri ad restitutionem pecuniarum perceptarũ ea ratione, quod Constitutio Pij Quinti annullat huiusmodi contractus, & illos feneratitios reddit, vnde sequitur quod tanquam receptę in causam vsurę, nunquam transiuerunt in dominium recipientis ex communi Theologorum, & Canonistarum opinione, de qua post multos relatos Gouar. var. resol. li. 3. c. 3. n. 6. vers. sed. ad Sot.

de

de iust. & iure lib 6. quæst. 1. att. 4. col. 2. cum pluribus sequen. & consequenter tanquam res alienę veniunt restituendæ c. si res alienas. 14. quæst. 6. reg. peccatũ. de reg. iur. in 6. & in specie est text. in c. Michael c. tua nos, c. tuas de vsuris. Abb. cons. 54. num. 4. lib. 1.

3 Hinc cessant, quę ex aduerso dicebãtur de perceptione cum bona fide, & pręscriptione, quia cũ versemur in materia vsuraria, nec præscriptio, nec allegatio bonæ fidei aliquid operatur, Alex. cons 121. num. 11 cum pluribus sequen. lib. 4. Dec. in l petens. C. de pact. Tiraquell. de retract. conuention. §. 1. glos. 2. num. 33. cum alijs per Gabriel. de pręscript. conclus. 4. num. 12. nec applicatur quod tertiò loco dicebatur de æquitate, l. curabit. de act. empt. quia procedit vbi res cuius prætiũ est retentum est fructifera, & in istis terminis loquitur decis Romana Census coram Reuerendiss. Paceñ. Ibi enim scripturæ, ex quarum pretio fuit creatus census remanebant penes venditorem census. Vnde fuit dictum, quod licet census non sustinetur, tamen intrabat æquitas legis curabit, quia venditor habuerat in manibus originalia Notariatus fructifera, & illorum pretium, at in hoc casu sublato censu nihil remanet, quod possit parere fructus.

4 Tollitur pariter quartum fundamentum ex decisione Segobien. coram Bubalo, quia illa decisio procedit, in eo qui dedit suo Creditori censum in solutum, promittens exigibilem, aliàs ad damna, & interesse, cum enim ibi Creditor licitè possit percipere fructus, meritò si non percepit dicitur damnificatus ex facto debitoris, verũ in hoc casu nulli poterant de iure percipi fructus per Dominos de Nobilibus, & consequenter non est quod illorum loco possit succedere interesse, accedit quod ibi culpa erat ex parte debitoris, hic autem ex parte emptoris census, qui non persoluit in pecunia numerata vnde sibi imputare debet si aliquod damnum fuit passus, iuxta c. damnũ de reg. iur. in 6.

5 Ad vltimum motiuum, quod pecunia esset dotalis fuit dictum, quod ex quo D. Hieronyma multo antè fuerat nuptui tradita, tale legatum non poterat operari huiusmodi effectum, quia onera Matrimonij, propter quę conceditur fructus ex pecunia numerata, non fuerunt correspectiua ad istam dotem, sed ad illam quæ in dicto actu matrimonij fuit promissa. Vnde nulli possũt deberi fructus, Corn. cons. 24. lib. 3. Ruyn. cons. 48. num. 4. & 5. lib. 5. Vbi etiam respondet ad alium motiuum de legato loco legitimæ, quia dicit non habere locum, vbi statutum excludit iam dotatam. Ex quibus fuit conclusum sententiam Rotalem esse confirmandam.

LITT AE.

Calaguritana Census. Mercurij 11. Decembris 1602.

ARGVMENTVM:

Census impositio facta non numerata pecunia, vsuraria, & illicita reputatur, pręsumitur tamen numeratio pecuniæ ex assertione Notarij in Instrumento facta, Præsertim quando venditor census pluries soluit fructus.

SVMMARIVM.

Remissoria in prophanis conceditur absq; fumo boni iuris in secunda vel vlteriori instantia, num. 1.

Remissoria non conceditur, quando articulata materia non est releuans, num. 2.

Remissoria non conceditur quando calumniosè petitur ad differendam causæ expeditionem, num. 2.

Census impositio nulla est, quando pecunia numeratio non interuenit, num. 2.

Census cum numerata pecunia celebratus censetur, quando censum vendens sæpius fructus persoluit num. 3.

Censum fuisse celebratum cum numerata pecunia, probatur per assertionem notarij, num. 3.

DECISIO CXC.

1 Licet pro Capitulo petente remissoriam, staret regula, quæ vult, quod in prophanis absque fumo in secunda, vel vlteriori instantia, concedi debeat remissoria, cum dici soleat, quod non deductum, deducam, & non probatum probabo, maximè vbi articulata materia sit releuans ad decis. Verall. 68. num 1. par. 3. cum alijs allegatis per informantes pro Capitulo.

2 Attamen Domini hanc remissoriam denegarunt, non ea ratione, quod articulata materia non sit releuans, cum si reuera in Cõstitutione census, de quo agitur non interuenisset pecunia numerata census esset nullus, vt habetur in Constitutione Pij V. de Censibus, & fuit sæpè resolutum, signanter de anno pręsenti in Romana Census de Mutinis coram Reuerendissimo Patriarcha, sed quia eam calumniosè petit ad differendam causæ expeditionẽ, censuerunt Domini, quo casu passim denegari solet, Rom. cons. 273. in fine quem sequitur Felyn. in cap. de cætero, num. 12. de re iud. Cassad. decis. 3. de dilat.

3 Et calumnia visa fuit Dominis satis manifesta, Tum quia huiusmodi non numeratio realis pretij dicti census in partibus, & sic à personis magis probabiliter de veritate rei informatis, non fuit vnquam prætensa, immo fructus per multum tẽporis spatium soluti fuerunt absq; aliqua contradictione, Tum etiã quia de ipsa reali numeratione pretij constat ex verbis claris ipsius Instrumenti census. Bart. in l. singularia, num. 23. ff. si cert. pet. Alex. cons 37. num. 8. vers. sed in casu nostro, lib. 3. & fuit sæpè tentum, vt in Beneuentana census 16. Decembris 1594. coram nunc Illustriss. Mãtica, & Florentina Bonorum 17. Aprilis 1592. coram D. Millino.

4 His accedit, quod, ex decreto Capituli, ac ex iuramento à Capitularibus ipsis præstito, in omni eorum admissione de soluendo dictum censum admodum inuerisimilis redditur hæc noua prætensio procuratoris Capituli, & omnino reijci debeat, ad tex. in c. quia verisimile, de testibus, cum vulgar. maximè cum nihil aliud hucusq; prætenderit Capitulum, quam quod contractus census contineret pacta quædam illicita, & vsuraria, & quod propterea fructus veniebant computandi in sortem principalem, quòd cum de directo repugnet huic articulatæ non solutioni pretij illius, merito super ea audiri non debet Capitulum, ad tex. in l. 1. vbi glos. C. de fur. in c. sollicitudinem, in fin. de appellat. & in l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur.

IVSTI

DECIS. CXCI.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ. Lunæ 27. Ianuarij 1603.

ARGVMENTVM.

Sententia contra contumacem lata, quando dicatur lata ob delictum, An per cōparitionem resoluatur, & quos alios patiat effectus.

SVMMARIVM.

Testes sine citatione partis examinati probant secundum facultates Gubernatoris Vrbis absque aliqua repetitione. Declara vt num. 1.

Sententia contumacialis non dicitur lata propter delictum, quando illa profertur ob non paritionem monitorij, & ob non comparitionem rei moniti, num. 2.

Sententia contra contumacem lata ex Testibus informatiuis nulla est num. 3.

Banniti, seu condemnati pro homicidio, seu etiam diffamati sunt suspensi ab omnibus actibus legitimis. Quomodo isto casu capiatur diffamatio. num. 4.

Banniti seu condemnati in contumaciam in suis defensionibus non audiuntur post tempus præfixum à Bulla Pij V. Quomodo intelligatur dicta Bulla, & de quibus condemnatis, num. 5.

Bannitus, & condemnatus propter contumaciam non potest priuari legitima, num. 7.

DECISIO CXCI.

1 Domini censuerunt standum esse in decisis, siue enim fundetur prætensio incapacitatis D. Alphonsi super sententia Gubernatoris Vrbis, quasi potuerit iuxta formam suarū facultatum adhibere fidem testibus informatiuis, etiam absque repetitione, vt in decisione Oradini in Romana Beneficiatus S. Petri 16. Iunij 1561. quæ est inter impressas decis. 21. part. 1. diuers. & hoc casu dicebatur Primo, quod ista facultas Gubernatoris procedit ad effectum, vt sententia sit valida, & possit exequi non vt faciat constare de delicto, ita ut sententia non sit contumacialis, vt ex eadem decisione colligitur in vers. quartò dicitur. atque ad hunc effectum, vt possit ferri sententia contra cōtumacem loquitur Clar. in pract. criminal. lib. 5. §. final. quæst. 11. sub num. 3. & q. 45. num. 13. cum alijs allegatis.

2 Secundò, Gubernator met expressè voluit proferri sententiam ob non paritionem monitorij, quod arctabat ad comparendum, & ob non comparitionem potuit proferre sententiam cap. quoniam frequenter. in fine, vt lit. non contestat. c. ex parte. de verb. signif. Rip. in cap. 1. nu. 24. de iudic. ergo non protulit propter delictum, quia adhibuerit fidem testibus informatiuis, qui de iure nō probant, secundum decisionem Reuerendissimi D. mei Patriarchæ Alexandrini inter easdem partes 10. Decembris 1577. aliàs per me allegatam inter impressas decis. 369. part. 1. diuers. & quam Domini sunt sequuti in vna Romana de Ramboghettis 24. Maij 1591. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, & coram bo. mem. Orano in vna Tullen. Simoniæ 27. Aprilis 1597. & pluribus alijs.

3 Si verò etiam vti velint sententia Gubernatoris Ciuitatis Castelli, & illa Dominis visa fuit nulla, tum ex defectu iurisdictionis, quoniam causa fuerat commissa Gubernatori Vrbis, & exequutū monitorium, & consequenter Gubernator Ciuitatis Castelli non poterat procedere cap. bonæ. de postul. prælat. Auffrer. add. ad quæst. capp Tholos. 481. num. 3. tum ex defectu citationis, vt per informantes, tum etiam quia lata fuit ex testibus informatiuis, & in eo cessant facultates Gubernatoris Vrbis.

4 Non obstat fundamentum, quod fit super Bulla Pij Secundi confirmata per alios successores, qua diffamati seu condemnati de homicidio ab omnibus actibus legitimis sunt perpetuò suspensi: nā in casu nostro deficiunt requisita, quicquid enim dicendum sit de simplici diffamatione, quæ requiritur ad inquirendum: Ad effectum de quo agitur diffamatio debet esse talis, quæ æquipolleat cōdemnationi, vel inducat notorium, & sufficiat ad condemnandum, non autem sufficit sententia contumacialis, & id voluit Bulla in illis verbis, quorum delictum sit notorium, vel de homicidio diffamati, vel condemnati sint, aliàs absurdum esset, quod pro diffamatione solum sufficienti ad inquirendum infligeretur tam rigorosa pœna, vt decisum fuit coram Reuerendissimo Domino meo Alexandrino in Veliterna Bonorum 14. Nouembris 1578. & 13. Februarij 1579. alias allegata in hoc puncto vbi bene deciditur casus noster.

5 Non obstat Bulla Pij Quarti, quia sæpius fuit decisum loqui in Bannitis in contumaciam propter delictum, vt etiam dixerunt Domini in hac eadē causa coram me die Lunæ 22. Aprilis anni præteriti, & hic intellectus comprobatur: nam in §. Præcedenti, Bulla exprimit meram contumaciā, vbi intelligitur de sententia lata propter solam contumaciam; vndè quando simpliciter loquitur de condemnatis in contumaciam, de crimine intelligendum est propter crimen. Propterea Bulla admittit ad defensionem condemnatos infra sex menses, ergo non intelligitur de condemnatis in meram contumaciam, quia huiusmodi condemnati non egerent hac admissione, quia sola comparitione sentētia resolueretur, & ibi Papæ mens fuit occurrere, ne propter temporis diuturnitatē aliquomodo perderentur probationes fisci quibus propter contumaciam redargui possent.

6 Non obstat decisio coram bon. me. Bubalo in hac causa 1. Decembris 1578. quæ est 515. part. 1. impress. quia responsum fuit in allega. a decisione anni præteriti, & benè siquidem Dominus Alphonsus agebat alia via pro supplemento, & fundabat intentionem super restitutione obtenta à Papa, & præsupponebatur incapacitas, nec fuit visum, An sententiæ essent contumaciales, & An intrarent Bullæ, de quibus hodie agitur, & sic non applicatur illa quæstio.

7 Ex quibus sequitur, quod propter has sententias D. Alphonsus tanquam incapax non potuerit à matre priuari legitima, vt vltra decisiones allegatas latissimè deducit Ruminald iun. cons. 55. nu. 41. vsq; ad num. 18. lib. 5.

PENIÆ.

Romana Inualiditatis Matrimonij. Veneris 28. Februarij 1603.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Matrimonij dissolutio, vbi ab vxore petitur propter viri impotentiam, nec apparet de aliquo vitio, seu defectu membrorum genitalium ipsius viri, Iudex debet eos cogere ad cohabitandum insimul per triennium, præcedente Sacramentali peccatorum confessione, & sumptione Sacratissimæ Eucharistiæ, istudq; triennium currere debet à die decreti, non autem à die contracti matrimonij, etiam quod plures anni inter cesserint, secundum veriorem & tutiorem opinionem.

SVMMARIVM.

Matrimonium vbi quæritur dissolui propter impotentiam viri nec apparet de vitio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium visibili recurrendum est ad remedia ecclesiastica, videlicet ad triennalem cohabitationem præcedente peccatorum confessione, & sumptione Sacratissimæ Eucharistiæ, num. 1. & seq. etiam quod antea per plures annos insimul habitauerint; d. num. 2. & seqq. vbi recitantur aliæ opiniones, & ita concluditur.

Matrimonium est magnum Sacramentum, & propterea vbi agitur de illius dissolutione omnis cautela, & diligentia adhibenda est, vt omnis fraus excludatur, num. 4.

Mariti assertioni pluries carnaliter cognouisse vxorem magis creditur, quam assertioni vxoris contrariæ. num. 6.

DECISIO CXCII.

1 CVm Camilla Galla post sex annos, quibus cum Iacobo Briosio marito suo cohabitauerat super separatione thori, & inualiditate Matrimonii ex causa impotentiæ coheundi mariti contra ipsum coram Vicario Sanctissimi litem intentasset Iudex (consultis obstetricibus, quæ ipsam virginem esse retulerunt, & peritis, qui maritum genitalia habuisse ad generationem bene proportionata affirmauerunt) decreuit, vt Camilla ad cohabitandum cum marito per spatium triennij reuerteretur, mandans vt ambo coniuges peccata sua confiterentur, ac Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumerent, & deinde simul cohabitantes obsequia matrimonialia sibi inuicem præstarent.

2 Post appellationem interpositam ab hoc decreto. Dubitaui An esset confirmandum, vel infirmandum, & Rota vtraque parte informante iustum esse censuit, quatenus enim cõtinebat, quod coniuges ad Diuina Sacramenta recurrerent ad explodendum impedimentum impotentiæ iustissimum erat. Nam quãdo dubitatur de amborum coniugum, vel alterius impotentia, An proueniat ab impedimento naturali, vel ab accidentali, videlicet à maleficio opera Dæmonum, vel Magorum perpetrato, vbi nõ apparet de vitio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium visibili, sicuti non apparebat in hoc casu ad remedia supernaturalia, Diuina, & Ecclesiastica potissimum recurrendum est, cap. si per sortiarias. 33. quæst. 1. vbi communiter Canonistæ, & præsertim Turrecremat. quæst. 1. & conueniunt dd. Theologi S. Thomas, S. Bonauentura, Petrus de Palude, Scotus, Durandus, & cæteri communiter lib. 4. sent. distinct. 34. Ioann. Hidernus in fornicario. lib. 5. cap. 6. & Martinus de Rio tom. 3. disputationum magicarum lib. 6. q. 1. 2. sect. 3.

Præterea quatenus idem decretum præcipiebat, vt coniuges cohabitarent per triennium non obstante, quod à tempore contracti matrimonij per sex annos, & vltra cohabitauerant, iustum etiam visum fuit in hac facti specie, quia licèt dubius sit articulus An triennium debeat computari à tempore confessionis factæ, & præcepto Iudicis, vel potius sufficiat computare triennium qualitercumq; simul coniuges cohabitasse probetur, & tres circa hoc reperiuntur Doctorum sententiæ, quarum vna dicit id esse arbitrarium, vt refert Hostien. in cap. final. num. 10. vers. finaliter tamen de frigidis, & maleficiatis, Ancha. in c. 1. nu. 10. vers. dicit Hostiens. eodem titulo vbi Præpos. nu. 7. vers. ad id quod.

3 Et altera affirmat, quod quando cohabitatio præcessit per aliquot annos ante motum iudiciũ, & mulier probat se virginem, tunc sufficiat præcedente triennio cohabitationis addere modicũ tempus, & pro hac sententia allegatur Innocent. in c. final. de frigid. & maleficiat. super verb. triennium, vbi Abb. antiq. nu. 2. Præpos. num. 4. vers. placet peristum textum. Zabarell. quæst. 5. nu. 4. Alexand. de Neuo num. 17. vers. & ista opinio, Abb. num. 12. vers. & hoc mihi plus placet, Ioannes de Fribu go in glos. ad summam Sancti Raymundi lib. 4. tit. de impotentia coheundi, in glosa super verbo. Cohabitantes Gregorius Lopez in legibus septipartitis Hispaniæ par. 4. tit. 8. lib. 5. in glosa super verbo, dar plazo, Ioannes Baptista Laderchius cons. 41. incip. quando mulier. num. 21. Menoch. de arbitrar. centur. 8. nuper edita cas. 519. num. 14. & pro eadem sententia in Cappell. Tolos. decis. 381. num. 6. allegat quidam Dominus Vaboen. pro qua videntur tex. in c. laudabilem. §. nos vero, ibi à tempore celebrati coniugij cohabitent per trienuium, & in c. final. §. final de frigid. & malefic. ibi, & constiterit vobis virum, & mulierem infra prædictos octo annos per continuum triẽnium simul cohabitasse, & in hanc opinionem viderentur inclinare Domini de Signatura Iustitiæ, super hac causa antequam committeretur in Rota, & negari non possit, quin magna ratione, & authoritate nitatur, etsi arbitraria singulorum iudicum non essent periculosa, facilè esset hæc opinio tenenda.

4 Nihilominus tertia affirmans hoc triennium non computandum à die contracti matrimonij, sed à die quo Iudex coniugibus indixit triennalem cohabitationem, tutior sæpè visa est grauibus rationibus munita. Prima, quia cum agitur de separando matrimonio, quod est magnum Sacramentum, omnis diligentia, & cautela adhibenda est, vt quantum possibile est omnis fraus, & error excludatur, Hostien. in d. c. final. num. 10. circa finem, verb. sed bene caueat iudex de frigid. & malefic. & ibi Anton. Butr. num. 6. vers. ne cautela; ideo enim ecclesia induxit tam exquisitas solemnitates antequam similia matrimonia dirimantur. Secunda quia à tempore præcepti iudicialis incipit adhiberi exacta diligentia, præmissis confessione sacramentali peccatorum, & Sacrosanctæ Eucharistiæ sumptione, & alijs Ecclesiasticis. Tertia quia hæc sententia est tutior, & securior.

5 Et propter has rationes eam tenuerũt veteres, & recentiores Canonistæ, Hostien. in d. c. fin. de frigid. & malefic. num. 10. & licet ibi ambiguus

videatur ex quo recurrit ad arbitrium Iudicis, nihilominus tamen in summa eodem tit. §. qualiter, & quando, num. 12. vers. verum dici potest, constanter affirmat semper tutius esse, quod à tempore præcepti Iudicis debeat triennium computari eandem sententiam profitentur, in d. c. final. de frigid. & malefic. Io. Andr. num. 8. super verb. terminos, & nu. 11. super verbo, triennium, vbi addit, non licere Iudici abbreuiare, & Anch. nu. 9. vers. ex quo collige, Anton. de Butrio, num. 10. ver. veritas est vbi dicit hanc esse veritatẽ. Henri. Boich. in c. 1. num. 1. & 2. de frigid. & malefic. Io. Brunel. tract. de sponsal. conclus. 27. num. 10. & 14. ver. sed pro opinione, Cappell. Tholos. decis. 381. num. 6. in fine, vbi recitatis opinionibus concludit quod opinio Hostien. est valde secura, eandem sententiam videtur tenuisse S. Raymundus in tractatu de matrimonio, in summ. lib. 4. tit. de impotentia coheundi § sexto, & eam tanquam tutiorem sequuta est, Rota. in pluribus causis, & signanter in causa Taurineñ Dissolutionis matrimonij, die 30. Octobris 1596 coram bon. mem. Orano, & in causa Neapolitana Dissolutionis matrimonij die 5. Maij 1597. coram eodem, & in causa Calaguritana Diuortij die 15. Martij 1599. coram R. P. D. meo Seraphino Olinario, tunc Rotæ Decano, nunc Patriarcha Alexandrino. Illud tamen verũ est, quod cum die 26. Nouembris eiusdem anni in eadem causa Calaguritana fuisset dubitatum, An tempus triennij possit arbitrio Rotæ abbreuiari, resolutũ in eo casu non potuisse, noluerunt Domini generaliter diffinire hoc habere locum in omnibus causis, quia magnam perinferant difficultatem.

6 In hac facti specie hanc tertiam opinionem tãquam tutiorem amplexa fuit Rota. Primò, quia impotentia naturalis mariti, quam opponebat vxor, nedum non erat explorata, sed potius ex relationibus peritorum aderat præsumptio in contrarium. Secundò, quia assertioni mariti pro matrimonio asserentis, se pluries, ac pluries Camillã cognouisse potius standum erat, quam assertioni Camillæ tendenti ad Matrimonij inualiditatem, c. si quis accepit 33. quæst. 1. c. continebatur, & c. duo pueri, de desponsat. impub. Tertiò, quia cum non esset verisimile, quod Camilla tanto tempore tacuisset, nec conquasta fuisset de impotentia mariti, d. c. si quis accepit, 33 quæst. 1. Hostien. in d. cap. final. num. 10. de frigid. & malefic. præsumptio erat contra ipsam, quod non propter impotentiam, sed propter aliam causam, iudicium separationis Matrimonij mouerit contra maritum, & ideo nõ erat pro dissolutione Matrimonij pronunciandum. Quarto, quia dato quod adesset impotentia coheundi, cum nondum esset exploratum, An prouenerit ex causa naturali frigiditatis, vel ex accidentali videlicet ex maleficio, licet in frigido non semper expectetur triennium in maleficiato, tamen semper expectatur, Hostien. in d. c. laudabilem, de frig. & malef. num. 1. Vbi Ioann. Andr. num. 8. Abb. num. 2. Alex. de Neuo, num. 3. Præpos. num. 4. ver. secus in maleficiato, Anton. de Butr. num. 15. vers. quod autem in maleficiato.

7 Et Iudex in hac causa quando indixit pœnitentiam istis coniugibus potius videbatur respexisse impedimentum prouenien̄s à maleficio, quam à natura, quia vt dixit Hostien. in d. c. final. de frigid. & malefic. non inuenitur expressum, quod ad tolluendum impedimentum naturale pœnitentia indicatur.

8 Nec obstat tex. alleg. pro secunda sententia: nã ad tex. in c. laudabilem, illa poterat esse congrua interpretatio, vt coniuges cohabitare debeant per triennium, videlicet a præcepto iudicis, vel à die indictæ confessionis computandum, ad c. fina. de frigid. & malef. quod magis videtur vrgere, respondit Capell. Tholos. in alleg. decis. 381. num. 6. vers. nec obstat, quia licet videatur ibi petitio mulieris facta post octo annos, tamen potest intelligi quod antea causa fuit ventilata diutius, & ad mandatum Iudicis pœnitentiam egerant, & simul cohabitauerant, sicut expressè innuitur in tex. dum dicit, qui post plures terminos à Iudicibus assignatos reuersi ad eorum præsentiam consona voce dixerunt, quod non poterant commisceri. Hæc ibi, & eodem modo respondet ad illum tex. Io. Brunel. tract. de sponsal. conclus. 28. num. 14. vers. nec obstat, d. c. final. Quibus omnibus consideratis placuit Dominis in hac facti specie hæc tertia sententia, quod maritus adhibitis alijs peritis denuò inspiceretur, vt videretur, An adesset aliquod impotentiæ signum, & ex qua causa proueniret, vt sine vllo errore sententia proferretur.

PENIÆ.

Romana separationis Thori. Lunæ 3. Martij 1603.

ARGVMENTVM.

Thori separatio conceditur propter Adulterium, nisi post illud coniux cum coniuge se immiscuerit, hæc eadem Thori separatio conceditur propter mala tractamenta mariti in vxorem, confessioq; facta in iudicio criminali, probat etiam in ciuili inter easdem personas.

SVMMARIVM.

Thori separatio ex causa adulterij, conceditur etiam viri, num. 2.

Separatio Thori nõ conceditur propter adulteriũ, quando post commissum adulterium, coniux illud sciens, cum coniuge se immiscuerit, n. 3. vbi quod in dubio nõ præsumitur sciẽtia.

Scientia de præsenti non infert scientiam de præterito, num. 3.

Confessio facta in iudicio criminali probat etiam in ciuili inter easdem personas num. 4.

Thori separatio conceditur etiam propter mala tractamenta viri in vxorem. num. 5.

DECISIO CXCIII.

1 PRæsuppositis cõfessionibus Alexandri Cottæ Melaræ, & Testium depositionibus, & alijs vtrinque deductis, Dubitaui, An sententiæ extra Rotam latæ à RR. PP. DD. Vicegerente, & Ala ad fauorem Florentiæ Carpellonæ vxoris Alexandri super thori separatione essent confirmandæ, vel infirmandæ; & Rota vtraque parte informante, potissimum ex capite adulterij ab Alexandro commissi cum Florentia famula, tanquam iustas confirmandas censuit.

2 De adulterio enim constabat, nedum ex dictis testium iuxta 19. & 20. sed ex clara eiusdem Alexandri confessione, quod solum constante matrimonio commissum sufficit ad thori separationẽ c. significasti, c. ex literis, & c. gaudemus. in fine. de diuort. & cap. ex parte. §. quia igitur. de sponsal. l. consensu. §. si qua agitur. Cod. de repud. auth.

de

de nupt. §. mitiores. Paris. cons. 54. nu. 24. in princ. lib. 4. & fuit decisum in causa Romana Separationis Thori die 22. Martij 1574. coram D.meo Seraphino nunc Patriarcha Alexandrino, & in vna Bisũtina Separationis Thori die 11. Februarij 1598. coram D.meo Pamphilio.

3 Neque obstat, quod Florentia vxor post adulterium commissum tacuerit, & per aliquod tempus cum eo commorando, visa sit remisisse iniuriam ortam ex adulterio, vt notant Doct. in l. si vxor. § fin. ff. de adult. vbi Bart. notat. Boer. qui multos allegat decis. 358. num. 7. cir. med. Ottasch. decis 77. num. 36. in princ. quia fuit responsum nõ probari, quod vxor fuerit conscia adulterij, & nihilominus perseuerauerit cum marito, & actus coniugales cum eo exercuerit, & tamen scientia non præsumitur, nisi probetur l. verius ff. de probat. Nec sciẽtia videbatur inducta ex monitorio, seu querela per Florentiam vxorẽ porrecta, quia notum est ex scientia de præsenti non inferri ad scientiam de præterito.

4 Nec ad rem pertinebat, quod dicebatur ab informante pro Alexandro quod cum confessio Alexandri fuerit facta in iudicio criminali, non nocebat sibi in iudicio ciuili, quia fuit responsum eam etiam in hoc iudicio ciuili probare inter easdem personas l. duobus §. coloni. ff. de iureiuran. Dec. in l. 2 num. 62. vers. & concludit. C. de eden. Veral. decis. 190. num. 1. par. 1. Cæsar de Grass. decis. 90. num. 17. aliàs 1. de except.

5 Præter adulterium concurrebant verbera, minæ de occidendo, iniuriæ, & aliæ multæ malæ tractationes, de quibus contra Alexandrum deponebant testes, quæ licèt quibusdam ex Dominis non viderentur concludentes probare, alij secus opinabantur, & tanquam continentia sæuitiam excedentẽ terminos leuis correctionis marito in vxorem permissæ locum etiam præbere separationi thori c. ex transmissa. c. literas in fine cum ibi notatis de restit. spoliat. Abb. in c. 1. num 4. circa finem. de diuort. ad militatem contra sententias oppositam ob petitum & non præstitum iuramẽtum calumniæ, fuit responsum ab eadem Florentia Carpeilona principali fideliter iuisse præstitũ in forma die 15. Iulij 1600. prout apparebat in actis causæ in prima instantia.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Parmeñ *Status*. 28. *Aprilis* 1603.

ARGVMENTVM.

De testibus inuerisimilia deponentibus, vilibus, & pauperibus, quod non probent.

SVMMARIVM.

Testis vilis, & pauper non est idoneus testis num. 2.
Testis blasphemator non est idoneus testis. num. 2.
Testis inuerisimilia deponens non probat. num. 3 4. & 5.
Vbi An Testis deponat verisimilia, vel inuerisimilia statur arbitrio Iudicis.
Testes inhabiles licèt admittantur in his, quæ solent occultè committi, non tamen probant, quando concurrit suspitio odij, qualitas subornationis, & inuerisimilitudinis. num. 8.

DECISIO CXCIV.

1 FVit iterum dubitatum circumscripta reuocatione Anni 1536. & depositione Iacobi de Ferrarij. An Iacobo Marotio testi examinato pro parte Dominorum de Rangonibus sit adhibenda fides in totum, vel saltim in aliqua parte, & causa per duas positione. diligenter discussa, censuerunt standum esse in decisis, quod ei nulla fides sit adhibenda. Et pro fundamento resolutionis repetebant, quod Marotius post longam, & continuam seruitutem factam Pallauicinis per spacium vingintiquatuor, vel vigintiquinque annorum, fuit dimissus ab eorum seruitio, in paruo temporis interuallo se contulit ad Castrum Rocchæ Bianchæ, in quo fuit receptus à Comite Ludouico, & vixit eius expensis per aliquot dies, & deinde ab eo fuit transmissus ad Vrbem, vt se examinaret contra Pallauicinos associatus in itinere à Dominico Portio eius factore à quo, & à Hieronymo de Modena deponit intellexisse, quod debebat examinari in hac causa, & Peregrinus Testis Rangonorum affirmat, quod ipse ante examen fuit interrogatus in hac causa à Hieronymo de Modena super articulis, quos tenebat in manibus in præsentia Comitis Ludouici, & quod à Dominico fuit instructus, vt faceret protestationem de non recedendo ab examine facto in Ciuitate Parmæ, & ista series facti inijcit magnã suspicionẽ quòd iste Testis nõ esset bene affectus de tempore examinis erga Pallauicinos, & quod facilè potuerit subornari à Ministris Comitis Ludouici

2 Secundo mouebantur, quia cum hac suspicione cõcurrit qualitas personæ ipsius Testis, vt enim ipse dicit, est pauper cum habeat in bonis valorem scutorum centum vel circa, & est vilis, quia aliquãdo fuit Mulio, aliquando Hortolanus, aliquando Factor molendini, & vltimo loco ante examẽ Famulus Hospitis Songrani, & Vincentius deponit eum fuisse blasphematorẽ, & istæ qualitates sunt maximum considerabiles ad effectum detrahendi fidem Testibus in materia inspecta. glos. in c. si quis testium, in verb. paupertate, & ibi Abb. Ant. de Butr. Card. Felyn. & alij de testib. Purpur. cons. 121 num. 18.

3 Tertio mouebantur, ex pluribus inuerisimilitudinibus in eius dicto. Et primò videbatur Domini multũ inuerisimile, quod Bernardinus saltim tribus vicibus promiserit Catherinæ in Camera præsente Marotio illam ducere in vxorem post mortem Ioannis Petri, & quod Catherina dixerit Marotio, quod maritus nõ poterat diu viuere quia fecerit sibi aliquid propinare, vt posset habere effectum matrimonium cum Bernardino, quia similia negotia, in quibus agitur de nece hominis, solent teneri secreta, præsertim vbi non concurrit aliqua necessitas operæ aliorum, vel causa, & quia famuli infimæ conditionis non solent admitti in cubiculis Dominorum, & ideo non est verisimile, quod tot vicibus intellexerit hanc promissionem factam Catherinæ à Bernardino in Camera, & in ista inuerisimilitudine Domini faciebant magnum fundamentum, quia percutit substantiã huius negotij, si enim Bernardinus dedisset fidem Catherinæ viuente coniuge, & fuisset sequuta machinatio in vita coniugis cum adulterio matrimonium non fuisset legitimum, c. super hoc, vltimo de eo, qui eam dux. in matrimon. quam poll. per adult. & consequenter filij Bernardini essent exclusi.

4 Considerabant etiam Domini, quod iste testis deponit de copula Bernardini cũ Martha, quæ etiã præ-

præstaret impedimentum matrimonio sequuto cum Catherina, & de ea deponit de visu per foramen ostij, quod erat factum ad effectum, vt per illud pateret aditus gatis in cubiculum, & in hac depositione insunt multa inuerisimilia. Primò, quod cum in ostio adesset foramen adeo notabile quod ibi continuò permanebat Bernardinus, & Martha, se posuerint in loco, ex quo possent tam facilè conspici. Secundò, quod ipse ausus fuerit ex eo loco prospicere, exponendo se periculo, quod ipsi illum viderent. Tertiò, quia deponit distinctè de pluribus qualitatibus, quæ sunt multum inuerisimiles, & materia eo magis redditur suspecta, quia Vincentius deponit de auditu à Cæsare della Vela, quod ipse instruxerat Martium, vt deponeret de visu, de copula inter Bernardinum, & Martham, per foramen ostij factum pro ingressu gattorum, qua instructione postea visus fuerit in hac depositione de copula inter Bernardinum, & Martham mutando solum nomen, vt in alia decisione fuit consideratum.

5 Et propterea cum tota ista materia resideat in arbitrio Iudicis, & pendeat à verisimilitudine, præsumptionibus, & coniecturis, tot inuerisimilitudines in substantialibus simul iunctæ cum qualitate personæ Testis, & suspicione subornationis, & odij cõtra Pallauicinos, secundum Dominos sunt tales, vt in hac causa grauissima non sit ei adhibenda aliqua fides, Abb. Imol. Card. & alij in c. quia verisimile, de præsumpt. Riminal. cons. 452. num. 11. cum pluribus seq. lib. 3. Natt. cons. 665. num. 9. & 10. & cons. 656. nu. 11. & tanto magis cum adsit etiam aliqua varie as inter eum, & alios testes circa diem obitus Patris mariti Catherinæ.

6 Non obstat quod materia redditur verisimilis propter qualitatem personarum, loci, & illorum temporum, quæ erant satis relaxata, quia ex istis non excluditur inuerisimilitudo, nulla enim ratio suadet quamuis illa tempora essent relaxata, quod negotium adeo notabile sine necessitate, & absq; vllo proposito deberet communicari famulo similis qualitatis, ex qua cõmunicatione poterat peruenire scientia ad maritum, propalari impedimentum matrimonij, & poterant nasci multa inconuenientia.

7 Non obstat, quod postea maritus Catherinæ obiit ex veneno quia hoc in facto cõtrouertitur, & si verum esset nihilominus non excluderet inuerisimilitudinem, quia inuerisimilitudo in hoc consistit, quod omnis ratio repugnat, quod sine causa ista propinatio veneni, ante factum fuerit ei communicata.

8 Non obstat, quod in iis, quæ solent committi occultè admittuntur Testes minus idonei, quia hoc non procedit, quando concurrunt cum qualitate personæ testis, & suspicione subornationis, inuerisimilitudines in dicto, & præsumptiones, vt per Gabriel. de testibus conclus. 7. num. 13.

P E N I Æ.

Lucana Parochialis. Lunæ 12. Maij 1603.

A R G V M E N T V M.

Modicitas pœnæ quid importet, quando quis inquirebatur pro delicto, pro quo erat maior imponenda, & quando adulterium nõ probetur præsumptionibus, & An iuramentum calumniæ censeatur præstitum ex reiteratione, & obseruantia terminorum substantialium, & quid si aliter constet de bono iure, & An amplissimum mandatum sequuta ratificatione principalis actum à procuratore gestum corroboret, & nunquid scriptura producta egeat recognitione, si tempore productionis non opponatur.

S V M M A R I V M.

Conuentio inter Compatronos ius præsentandi inducit, num. 1.

Modicitas pœnæ ostendit quem non esse condemnatum ob delictum, pro quo maior pœna imponi debet, num. 2.

Grauitas delicti cognoscitur ex grauitate pœnæ, eod num. 2.

Præsumptiones ad probandum adulterium in materia obiectiua, & quando agitur ad reddendum quem inhabilem non sufficiunt, num. 3.

Bona fama tollit diffamationem contrariam, num. 4.

Iuramentum calumniæ præstitum censetur ex obseruatione, & reiteratione terminorum substantialium, num. 5.

Iuramenti calumniæ nullitas sententiæ non obstat quando aliter constat de bono iure, num. 6.

Mandatum procura amplissimum, & ratificatio principalis actum per procuratorem gestum conualidat, num. 7.

Recognitio scriptura necessaria non est, quando tempore productionis nihil opponitur, num. 9.

D E C I S I O C X C V.

1 VTraque parte informante Rota censuit sententiam confirmandam, quia præsentatio facta de Dino, quam sententiæ Rotalis pronunciauerat validam fuit legitimè facta ab hæredibus Antonij, & Hieronymi, ad quos pro illa vice in toto, & iure proprio spectabat ius præsentandi vigore conuentionis initæ inter compatronos anno 1559. de alternis vicibus præsentando, iuxta clem. plures, de iur. patro. vt latius fuerat deductum in decisione in hac causa facta die 25. Iunij 1601. coram D. Pamphilio Rotæ Decano, quæ DD. placuit non obstantibus oppositionibus, quæ contra Dinum, & sententiam opponebantur.

2 Nam ad obiectionem de incapacitate Dini ob condemnationem adulterij, fuit responsum illum non fuisse condemnatum, quia prima sententia non condemnauit ex delicto, vt ex eius serie apparebat, & colligebatur ex modicitate pœnæ, quã irrogabat, videlicet iuliorum 45. cum enim pœna sit mensura delicti, au h. omnes, Peregrini in fin. vbi Bald. & alij C. commun. de successi. l. 1. §. sed, & qui. ff. de abigeis, c. quæsiuit in fin. de his, quæ fi. à maior. par. capit. Marsil. in prax §. opportune, nu. 46. & seq. & grauitas delicti cognoscatur ex grauitate pœnæ, quæ hic fuit modica, Ideo concludebatur adulterij crimen, quod acriori censura coerceri solet non esse deductum in sententia, quod magis in hoc casu verum esse dignoscebatur ex sententia Auditoris Cameræ, qui Dinum absoluerat, licet modicam illam pœnam confirmauerit.

3 Nec præsumptiones deductę ex pernoctatione Dini apud mulierem inferebant adulterium, quæ in materia obiectiua parum vrgebant ad probandum adulterium, cum ad effectum inhabilitatis, probationes concludentes, & sufficientes afferri debeant, quales exiguntur in criminalibus, l. sciant cuncti. C. de probat.

4 Et ex his parebat responsio ad diffamationem, quam

quam sit̃ ſtulerat etiam ne dum ſententia abſolutoria, ſed atteſtatio Communitatis S. Marini montis ſuper bona fama Dini, Grat. conſ. 57. num. 33. in princ. lib. 2.

5 Ad nullitatem oppoſitã ex defectu iuramenti calumniæ fuit reſponſum de præſtatione iuramẽti côſtare ex obſeruatione, & reiteratione terminorum ſubſtantialium, vt ſæpè fuit deciſum, & ſignanter in cauſa Romana reſciſſionis contractus die 16. Martij 1590. coram me.

6 Dicebatur præterea non eſſe locum huic nullitati, quando ex actis conſtat de bono iure illius, pro quo lata eſt ſententia, vt fuit conſideratum in cã Romana de Magdaleris, die 26. Aprilis 1599. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

7 Ad aliam nullitatem deductã ex eo quod Rota mandauerat ante ſententiam, vt Dinus cederet atteſtatis, & tamen ceſſio à procuratore facta nõ ſubſiſtebat, ex eo quod non habebat ſpeciale mãdatum, fuit reſponſum mandatum fuiſſe ampliſſimum, & Dinum ratificaſſe.

8 Ad aliam prætenſam nullitatem ex eo, quod mandatum ad præſentandum Dinum non fuerat productum, niſi eo die, quo fuit tentus terminus ad ſententiam, fuit reſponſum, quod licet codẽ die fuerit facta citatio ad dicendum contra dictũ mandatum, tunc in actis dimiſſum, illa tamen citatio cadebat ſub die 6. menſis Iulij, citatio verò ad ſententiam cadebat ſub die 9 eiuſdem menſis, & conſequenter mandatum fuerat effectum de actis per tres dies ante ſeruatum terminum ad ſententiam.

9 Ad aliam nullitatem ex eo, quod mandatum non fuerit recognitum, fuit reſponſum recognitionem fuiſſe omiſſam, ex eo quod tempore productionis nihil fuerat oppoſitum, quo caſu non erat neceſſaria recognitio, Verall. deciſ. 117. par. 3. & eam quandocunque fieri poſſe.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] LANCELLOTTI iunioris.

Oſcen. Archidiaconatus. Veneris 16. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

Excõmunicationis inſordeſcẽtia excluditur per diligentias factas ab excommunicato prò abſolutione.

SVMMARIVM.

Inſordeſcentia excommunicationis excluditur per inſtantiam factam ab excommunicato pro abſolutione nu. 1. & ſeqq. & num 4. vbi quid ſi abſolutio expedita fuerit, & excommunicatus literas abſolutionis non receperit.

Inſordeſcens excommunicatione dicitur is, qui in excommunicatione perſeuerat pertinaci, & indurato animo in contemptum clauium, num 2. & 3.

Cauſa qualibet etiam iniuſta excuſat à contemptu, num. 3.

Excommunicatus inſordeſcens non dicitur niſi per triennium continuum in excommunicatione perſtiterit, num. 5.

Pœnitere, & ſigna contritionis habere paria ſunt, nu. 6.

DECISIO CXCVI.

1 Domini ex iis, quæ nouiter deducta fuerũt pro parte Lezzani, cenſuerunt gratiam Ioannis quoad inſordeſcẽtiam narratã, non eſſe iuſtificatam: admiſſa enim notitia excõmunicationis in facto conſtabat fuiſſe nomine ipſius Lezzani porrectam S. D. N ſupplicationẽ abſolutionis, à cenſuris, eamque ſignatam, ſed retentam in officio componendarum, ac deinde poſtquam Ioannes obtinuerat ſuam prouiſionem, fuiſſe ad eius inſtantiam laceratam de anno 1599. Rurſus apparebat prædictum Lezzanum petiiſſe à Nuntio Hiſpaniarum abſolutionem, eamque obtinuiſſe per certũ tempus, cum reincidentia hæc namque probata erant tam ex dictis teſtium, quàm ex reſponſione eiuſdem Ioannis ad poſitiones.

2 Et ex his duo reſultabãt, ex quibus narrata inſordeſcentia excludebatur; Alterum quod Lezzanus non poterat dici perſeueraſſe in excommunicatione animo pertinaci ac indurato, & in cõtemptum clauium, prout requiritur ad effectum, vt inſorduerit, vt fuerat in alia deciſione admiſſum, cap. cum benè de ætat. & qualit. cap. cum contumacia cum ibi notat. de hæret. in 6. Cardin. in capit. excommunicamus. §. qui autem. in fine. de hæret. Signorol. conſil. 33. num. 10 verſ. præterea. Soc. in cap. perpetua num. 23. & 24. & in cap. ſacris. num. 491. de ſent. excommunic. & eſt de mente Concilij cap. 3. in fine ſeſſ. 25. & trad. Decian conſ. 14. num. 9. & ſeq. lib. 3.

3 Vnde cum Lezzanus obtinuerit à Nuntio abſolutionem, licet ad tempus, & fecerit diligentias pro ea à S D. N. obtinenda, non poteſt ei imputari, quod perſeuerauerit in excommunicatione cum contemptu clauium: nam contemptus tunc datur, quando voluntas in hoc dirigitur, vt quis nolit obedire, eo quia ſpernit poteſtatem iudicis, aut legis, quod ſi ex alia cauſa motus etiam iniuſta, non obtempera non dicitur contemnere gloſ. in cap. Metropolitanum. 2. quæſt. 7. Calder. conſ. 4. de ſenten. excomm. & conſil. 11. de verb. ſignif. Felyn. in cap. 2. num. 11. verſ. & qui facit ex aliqua cauſa. de maior. & obed. Couar. in cap. alma mater in 1. par. relect. § 7. num 6. vbi id probat auctoritate S. Thomæ, & aliorum, Decian. d. conſ. 14. qui alios allegat.

4 Et quamuis ſupplicatio abſolutionis obtentæ à Sanctiſſimo non fuerit ab officio componendarum recuperata, tamen omiſſo, quod allegatur paupertas Lezzani, de qua etiam deponunt teſtes, per quam non poterat ſoluere compoſitionem, quatenus fuiſſet neceſſaria, vel condemnationẽ, ſtante quod Ioannes fatetur in dicta ſupplicatione fuiſſe appoſitam clauſulam, pariter iudicato, ex qua impotentia veniret ab huiuſmodi culpa excuſandus iuxta conſ. Oldrad. 277. Signor dict. conſ. 33. num. 11. & ſentit Cardin. in d. cap. excommunicamus. §. qui autem. in fine. Nihilominus ex ſola petitione abſolutionis, & inſtantia ab eo facta de ea cõſequenda, ceſſat ipſius contemptus, ac pertinacia Io. Andr. in cap. cum contumacia in verſ. pertinacia de hæret. lib 6. & ibi etiam Franch. num. 2. in fine. verſ. ideo ſi infra annum, Gemin. num. 11. ille enim dicitur excommunicationem contemnere, qui longo tempore, ab ea no petit abſolutionẽ, vt poſt Hoſt. in c. grauem. de pœn. tradunt ibi Anch. nu. 1. Abb nu. 3. in fine, Card. num. 1. Butr. num. 5.

5 Alterum, quod ex facto ſupra firmato ad fauorem Lezzani reſultabat eſt, quod cum obtinuerit à Nuntio abſolutionem, nõn aderat inſordeſcentia per triennium, quod per dictam abſolutionem fuit interruptum, ad hunc namque effectum tempora non coniunguntur, ſed triẽnium debet eſſe continuum, vt fuit reſolutum in Sacra Congregatione Cõſilii in vna Bononien. Inſordeſcẽtiæ, quam deciſionẽ Rota poſtea ſequuta fuit

in causa Segobień Insordescentiæ 5. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Alexandrino, & facit Ioann. Andr. in dict. c. cum contumacia in vers. per annum. de hæret. in 6. & ibi Franch. num. 2. Gemin, num. 10. Nauar. cons. 7. num. 3 de hæret.

6 Non obstat, quod isti actus petitionis absolutionis facti à Lezzano fuerint simulati, & facti ad effectum, nè à capitularibus, & alijs vti excommunicatus euitaretur, & pro consequendis distributionibus quotidianis, nō autem profuturæ animæ suæ, & ex constitutione cordis cum lapso tēpore absolutionis, nihilominus se diuinis immiscuerit, & pluries alios recursus illicitos habuerit immo palam protestatus fuerit, quod non erat excommunicatus, nec non quod recursus erant liciti damnando opinionem illorum, qui contrarium existimabant, quia licet ex his constet de reincidentia, & resultet maius peccatum, non tamē probatur necessario, quod petitio absolutionis fuerit simulata; id enim pendet ex eius corde, cuius solus DEVS est præscrutator, ac ideò ad effectum, de quo agitur sufficiunt illi actus exteriores, vna cum facto petitionis absolutionis ab habente potestatem illam concedēdi, & signa contritionis, itaut non sit admittenda sola præsumptio in contrarium: nam paria sunt, quem pœnitere, vel habere signa contritionis, vt not. Gemin. in cap. superno. num. 20. de hæret. lib. 6. & ex petitione absolutionis cessat proteruia, & contumacia, necnon contemptus, sine quibus non datur resordescentia ex supradictis, Ex quibus fuit decisum pro Lezzano, omisso alio fundamento desumpto ex absolutione obtenta à Commissario in vim Bullæ Cruciatæ, quod Dominis nō placuit.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Fauētina Bonorum. Veneris 16. Maij 1601.

ARGVMENTVM.

Dos vxoris, & donatio propter nuptias, An veniat in confiscatione bonorū mariti delinquentis, & An obtenta gratia per maritum, sub restitutione bonorū veniant bona vxori restituta pro illius dote, & An dicta restitutio sit facienda statim, vt maritus incipit exulare, An vero post ipsius bonorum pulicationē, & alia de huiusmodi materia.

S V M M A R I V M.

Dos vxoris, & donatio propter nuptias non venit in confiscatione bonorum mariti delinquentis, nu 1.

Gratia, & restitutio bonorum obtenta à viro non trahitur ad bona iam incorporata, & restituta vxori propter illius dotem, num. 2.

Bona delinquentis satis dicuntur fisco incorporata, cum illorum possessionem fiscus apprehenderit eod. num. 2.

Contradictio creditoris in pecunia propter hipothecam, quam habet in bonis delinquentis non impedit incorporationem à fisco faciendam, secus si cōtradictio erit respectu dominij, & possessionis, quia impedit incorporationem, nu. 3.

Restitutio bonorum facta quibuscunque verbis generalibus puta omnium, & quorumcunque bonorum, & catera non trahitur ad bona, quæ fuerunt fisco incorporata, & excepta, nu. 4.

Vniuersalis pronunciatio limitatur à suo termino restrictiuo eod num. 4.

Restitutio bonorum facta delinquenti comprehendit etiam bona, quæ peruenerunt ad tertium, num. 5. declara illud procedere in iis bonis, quæ proueniunt ex ipsa condemnatione absque aliquo actu præcedenti, & ex ipso delicto, seu sententia, num 6.

Dos restituitur (stante clausula in instrumento apposita in omnem, & quemcunque casum restitutionis) cum primum incipit maritus propter condemnationem exulare absque eo, quod bona ipsius publicentur, eod nu. 6.

DECISIO CXCVII.

1 BAnnito Capitaneo Ioanne Baptista Seuerolo cum publicatione bonorum, Margarita eius vxor petijt, & obtinuit sibi relaxari bona stabilia pro concurrenti quantitate dotis, & donationis propter nuptias hæc enim iura erāt sibi salua, & exempta de iure ab ipsa confiscatione. l. si marito. in princ. ff. solut. matrimo. l. 1. & ibi glos. & Docto. C. de repud. Barto. in l. rem §. 1. ff. de iur. fisc. Marsil in tracta. de bannit. in verb. confiscata. num. 17. & seque. Socin. iun. cons. 55. nu 1. lib.

2 Fuit postea idem Ioannes Baptista ad patriam, honores, & bona, ac statum gratiosè restitutus, postquam restitutionem cum vellet possessionē, & liberam administrationem bonorum vxori assignatorum consequi, recusauit illa vxor restituere, & propterea orta inter virum, & vxorem controuersia, & causa mihi extra Rotam commissa, proposui dubium in Rota. An quoad huiusmodi bona gratia, & restitutio obtenta suffragetur Ioanni Baptistæ, ad quod Domini negatiuè respōderunt. Fundamentum principale fuit, quia restitutio non fuit facta simpliciter, sed cum limitatione ad bona Fisco non incorporata, & ob id restringenda, quatenus dicta limitatio importat, Bald. in fin. sub num. 1. de sent. pass. & propterea non comprehendit bona, de quibus agitur, quæ satis apparet fuisse incorporata fisco, cum illo. si possessionem apprehenderit, fuerit à creditoribus conuentus, ac sine contradictione possederit Bar. in l. 3 C. de bon. vac. lib. 10 Io. Plad. in l. fin. nu. 3. in fin. eod. tit. cum alijs allegat.

3 Contradicto autem Margaritæ, quæ erat creditrix in pecunia propter hypothecam, quam habebat in bonis mariti, nō impedinit incorporationē, Bald. in d. l. si marito. num. 1. Ang. in vers. in text. ibi inter quos Imol. nu. 6. & 7. ff. sol. matrim. Ang. de Malef. in verb. publicanus, sub num. 10. sola enim contradictio respectu dominij, & possessionis impedit effectum incorporationis l. fin. C. de bon. vac lib. 10.

4 Non obstat vniuersalitas, & pregnantia verborum ex aduerso considerata, quia verba vtcunq; generalia recipiunt limitationem ex verbis adiectis, non tamen Fisco incorporata, Bart. in l. generali. §. vxori. ff. de vsuf. legat. Ruyn. cons. 78. sub num. 4. vers. præterea verba lib. 1. & vniuersalis pronunciatio limitatur à suo termino restrictiuo, vt dicit Bald. in l. pactum quod dotali. num. 20. in in fin. C. de collat. & post cum Aret. cons. 78. sub num 4.

5 Non obstat, quod quando acquisitio bonorum peruenit ad tertium immediatè ex ipso actu publicationis bonorum, tunc facta restitutione bona illa recuperentur, quia causa reducitur ad non causam, Doct. in l. gallus. §. & quid si tantum vbi Alexand. num. 13. Iat num. 56. vers. limita ff. de lib. & posthu. Aegid. decis. 743. num. 7. vers. ex ista secunda parte.

6 Quia

6 Quia illud procedit in ijs, quæ proueniunt ex ipsa condemnatione absque aliquo actu præcedenti, Ægid in decis. seq 744. in princ. & quando acquisitio prouenit ex eadem radice videlicet à sententia, seu delicto, Bero. cons. 60. num. 19. ad fi. vers. & conclusio in effectu lib. 3. hic autem non potest dici, quod sine actu præcedenti fuerint bona Margaritæ quæsita ex confiscatione, & qd immediatam causam, & originem habeant à cõfiscatione, cum immo habeant originem à promissione, de qua in instrumento restituendæ dotis in omnem, & quemcunque casum restitutionis, qui casus euenit cum primum cœpit Ioannes Baptista exulare etiam absque publicatione bonorum, Bart. in l. si cõstante sub nu 20. Ias. nu. 168. ff. sol. matrim. Socin. iun. d. cons. 51. nu. 2.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Bononieñ Pecuniaria. Lunæ 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

De filio, qui fideiussit pro patre, ne in carceres conijceretur numquid talis fideiussio valeat, An fideiussori detur restitutio in integrum tamquam enormissimè læso, & An talis restitutio impediat exequutionem Cameralis obligationis.

SVMMARIVM.

Filius familias potest fideiubere non solum pro extraneo, sed etiam pro patre, num. 1.

Restitutio in integrum non conceditur aduersus contractum iuratum, quando renunciatum est petitioni d. restitutionis, num. 2.

Statutum tollere potest restitutionem in integrum, num. 3.

Filius fideiubere potest pro liberatione Patris ex carceribus, & etiam quando Pater non est carceratus, sed imminet periculum carcerationis, nec isto casu minor in integrum restituitur, num. 4. & 5.

Minor in integrum non restituitur aduersus fideiussionem per ipsum factam, vbi agitur de defensione Patris, nu. 5.

Filius fideiubendo pro excarceratione Patris, vel ne Pater carceretur dicitur exercere opus pietatis, num. 5.

Læsio enormissima non præsumitur, sed probanda est clarè, & manifestè, num. 6.

Iudicis decretum tollit præsumptionem læsionis, nu. 6.

Obligatio Cameralis exequenda est, nec eius exequutio retardanda per restitutionem in integrum, quæ requirit altiorẽ indaginem, num 7.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem Cameralis obligationis, præsertim quando fuit præuentum in petitione exequutionis, num. 7.

Fideiussor eo ipso, quod fideiubet dicitur læsus, declara vt num. 7. in fine.

Metus reuerentialis non præsumitur, sed probari debet per allegantem, nec sola reuerentia, quæ debetur personæ metum inducit, num 8.

Metus præsumptio cessat ex præsentia consanguineorum, & decreto Iudicis, num 9.

DECISIO CXCVIII.

1 DVbitaui An obligatio D. Hieronymi sit talis, quæ veniat exequenda, & Domini vnanimi voto fuerunt pro affirmatiua, quia de ea constat publico instrumento obligatione Camerali vallato, cui non potest obijci, quod D. Hieronymus sit filiusfamilias, quia filiusfamilias potest fideiubere non solum pro extraneo. l. si dubitet, §. final. ff de fideiuss. l. filiusfamilias. C. eodem, sed etiam pro patre, l. 1. C. de fil. famil. min.

2 Non obstat, quod etiam in casu, in quo minor pro Patre fideiuber veniat restituẽdus, d. l. 1. quia restitutio in casu isto cessat propter iuramentum D. Hieronymi, auth. sacramenta puberum, l. si aduers. vendit. glos. in §. extraneis. in verbo, omnibus, instit. de hæred. qualit. & differ. Bart. & alij in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. & in l. sciendum. ff. de verbor. oblig. Socin. cons. 53. num. 29. lib 4. Aym. cons. 7. num. 3 Grammat. consil. ciuil. 31. num. 10. fuit dictum in vna Bononien. Dotis 11. Decembris 1608. coram R. P. D. Ortembergo, & in terminis fideiussoris, tradit Bald. in d. auth. sacramenta puberum, num. 13. Tiraquell. de leg cõnub. glos. 5. sub num. 104. Præsertim accedente etiam renunciatione beneficij restitutionis in integrum, & minoris ætatis, Fely. in cap. si diligenti, num. 15. de for. compet cum alijs allegatis.

3 Accedit, quod D. Hieronymus fideiussit cum solemnitatibus requisitis in contractibus minorum ex forma Statuti Bononiensis, quibus adhibitis statutum tollit remedium restitutionis in integrum, & non est dubium statutum posse auferre huiusmodi beneficium, Bart. in l. cum his. § si cum lis in fine. ff. de transact. Aret. in l. mo. e. sub num. 4 in princ, & secunda conclus. ff. de acquir. hæred. latissimè Odd. de restit. in integ. quæst. 15, art. 1. & fuit in terminis istius statuti decisum in d. Bononien. dotis.

4 Domini etiam considerarunt causam fideiussionis, quæ fuit, vt liberaret Patrem ab imminentibus executionibus, & periculo, nè in carceribus truderetur, vnde sicut cessat restitutio, quando filius pro excarceratione Patris fideiubet, Albetic. in d. l. prima, circa med. Salyc. nu. 4. Paul. de Castr. nu. 2. Aret. in fine, Corn. circa prin. C. de fil. famil. min. Afflict. super constit. Regn. lib. 2. rubr. 38 num. 18. quod procedit etiam, quando Pater est in carceribus pro debito, Paul. de Castr. cons. 52. circa finem part. 2. ita etiam dicendum non esse locum restitutioni, quando filius fideiubet ad effectum ne pater carceretur, vt bene deducunt informantes, & sentit Rota in vna Romana exhæredationis de Vittellis coram Cantuccio 14. Maij 1578.

5 Et facit, qa vbi de defensione patris agitur minor non restituitur aduersus fideiussionẽ per ipsũ pstitam, glos. in l. eligendi in verb. condẽnatione, vers. vel melius dic. C. de pcur. quã sequitur ibi Salic. sub nu. 14. vers. & ad id qd de restitutione dicebatur, facit etiã ratio, quã assignat Aretin. in d. l. 1. quia filius fideiubẽdo p excarceratione Patris dicit exercere officiũ pietatis, quæ ratio pietatis viget pariter in filio fideiubente ad impediendũ, ne pater carceretur, qñdo autẽ minor fecit actũ laudabilem, & pium, excluditur à beneficio restitutionis, Bald. in l. 1. in fi. C. ad l. falcid. latè Odd de restit. in integr. quæst. 23. art. 12. dicitur enim fideiubere in casu, in quo quilibet diligens homo fideiussisset, quo casu non restituitur, vt per Corn. in d. l. 1. probat tex. in l. fi. C. de restit. in integr.

6 Non obstant, quæ de enormissima læsione allegantur, quia nõ præsumitur, & est probanda, Bart. & alij in l. nam, & postea. §. si minor. ff. de iureiur. Gozad. cons 44. nu. 8. & quidem clarè, & manifestè, Abb. in c. 1. in 2. notab. de restit. in integr. Dec. cons 474. nu. 11. pſertim in casu isto, in quo

D. Hieronymus fideiussit coram Iudice, cuius presentia excludit læsionem, Aym. cons. 114. num. 2. Dec. in l. singu'aria sub num. 12. ff. si cert. petat. & stante causa supradicta fideiussionis, nō potest allegari læsio, quia vsus fuit iure communi, vt per Paul. de Castr. d. cons. 12. in fine.

7 Et in omnem euentum requirit altiorem indaginem, & propterea prætensa restitutio non habet retardare executionem obligationis Cameralis, vt fuit dictum in causa Romana exequtionis de Anguillaria 6. Martij 1592. coram bo. me. Orano, & in Romana exequtionis Cameralis 2. Aprilis 1593. coram R.P.D. meo Penia, & minus quia fuit præuentum in petitione exequutionis, Paul. de Castr. in auth quæ supplicatio. nu. 3. vers. vel dic melius C. de precib. imper. offerend. Pur. decis. 281. lib. 2. Cæsar de Graff. decis. 1. num. 14. de restit. in integr. Et licet minor dicatur læsus eo ipso quod fideiussit, Socin. cons. 47. num. 7. lib. 4. & fuit dictum in Anconitana Dotis coram R.P.D. Lancellotto, tamen læsio, quæ ex hoc tantum deducitū non est enormis, & minus enormissima.

8 Minus faciunt quæ dicuntur de metu reuerentiali, quia probari deberet, Bald. cons. 62. sub nu. 1. lib. 1. Socin. consil. 263. sub num. 3. lib. 2. Aymo. cons. 115. nu. 13. sola enim reuerētia, quæ psonæ debetur non sufficit ad probandum metū, secundum communem, de qua per Felyn. in cap. causā, il 1. num. 3. vers. tamen his non obstan. de offic. deleg. Capic. decis. 159. num. 34. & quod non presumatur fideiussio facta fauore patris ob nimiam reuerentiam, nisi probetur, tradit Bald. in l. filius familias. C. de fideiuss.

9 Et multo minus in casu isto propter præsentiā consanguineorum, qui obligationi interuenerūt, quæ excludit omnem suspicionem metus, l. transactionem, vbi Ias. num. 1. C. de transact. Bart. in l. frater à fratre, num. 51. ff. de condit. indeb. Dec. cons. 232. num. 3. Marsil. singul. 407. Ruyn. cons. 170. post num. 17. lib. 1. Aym. cons. 114. num. 3. & pariter propter præsentiam, & decretum Iudicis, propter quod etiam cessat præsumptio metus, Bart. in l. 1. sub num. 4. C. de præben. decur. lib. 12. Ias. vbi sup. Paris. cons. 10. nu. 52. lib. 1. Ruyn. cons. 122. num. 12. lib. 4. Aym. vbi supra, num. 2. alia bene tolluntur per informantes, & propterea conclusum fuit pro exequutione.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli pecuniaria. Lunæ 12. Iunij, 1603.

ARGVMENTVM.

Dolus An, & quando præsumitur in hærede, qui in inuentario omisit scribere aliqua bona hæreditaria.

SVMMARIVM.

Stylus, vt legitimè dicatur probatus multa requiruntur, de quibus remissiuè, num. 1.

Stylus seu consuetudo etiam non formiter probata excusat à dolo, num. 1.

Solemnitatum rigor cessat, vbi non adest dolus, & fraus, num. 1. in fine.

Inuentarium debet continere omnia bona cum suis qualitatibus, nec sufficit expressio bonorum generalis, & incerta, num. 2. vbi quid si in inuentario reperitur descripta, vna cassetta de libri, parte scritta à mano, & parte in stampa.

Inuentarium præsumitur, quod contineat, & in eo sint descripta omnia bona, & qui contrarium prætendit debet probare, num. 3.

Inuentarium sustinetur etiam, quod in eo non fuerint descripta omnia bona mobilia, num. 4.

Inuentarium quando conficitur ab hærede citandi sunt creditores certi, num. 5. Declara *vt num. 6. & 7.*

Vbi quod licet, non valeat respectu creditorum non citatorum, valet tamen respectu citatorum.

Inuentarium, in quo non sunt descripti duo sacculi scripturarū existentes in hæreditate sustinetur, num. 8.

Inuentarium habens relationem ad testamentum, in quo sunt nominata bona hæreditaria, sustinetur etiam, quod dicta bona in inuentario non sint descripta, num. 9.

Inuentarium debet continere non solum descriptionem bonorum mobilium, & immobilium, sed etiam iura, & actiones, Declara vt num. 10.

Dolus non præsumitur nisi probetur, num. 11.

Dolus coniecturis perspicuis probari debet. num. 11.

Inuentarium hæredis si in eo non sunt descripta omnia bona hæreditaria, non præsumitur dolosum, quia talis omissio ignoranter, & per errorem facta præsumitur, num. 11.

Inuentarium si continet clausulam, & protestationem addendi, si quid omissum fuerit cum ad notitiam peruenerit, doli præsumptionem excludit, num. 12.

DECISIO CXCIX.

1 Visum fuit Dominis mandatum exequutiuum A. C. contra Franciscum Melio, vtium hæredem Horatij, & contra eius bona non esse exequendum, quia non placuerunt, quæ opponebantur contra inuentarium, Domini enim dicebant, quod non aderant Testes, neque fuit confectum à Notario, vtrunque tollitur in facto, quantum enim ad Testes adsunt manu propria subscripti, quantum verò ad Notarium, facta descriptione rerum hæreditariarum in presentia Testium fuit exhibitum Inuentarium coram Notario Actuario, & interpositum decretū à Iudice, Franciscum debere gaudere beneficio Inuentarij, secundum stylum Ciuitatis Castelli, qui est attendendus, & licèt iste stylus non sit probatus formaliter cum suis requisitis, iuxta ea, quæ Rota dixit coram bo. memo. Cantuccio in alia Ciuitatis Castelli, Bonorū 21. Ianuarij 1578. saltem ad effectum excusationis sufficit, vt excludatur præsumptio doli, Bald. cons. 147. num. 3. col. 4. Dec. cons. 633. nu. 11. & Rota dixit in vna Romana Vinearum de Maximis 10. Decembris 1576. coram bo. me. D. de Rubeis, quia cessat rigor solemnitatum, quando non adest fraus, & dolus, Bald. cons. 63. lib. 3. & 147. nu. 2. vol. 4.

2 Nec obstare dixerunt, quod bona non fuerint descripta cum suis qualitatibus, quoniam quoad bona stabilia denominationibus appositis tollitur omnis incertitudo, quo verò ad confusam, & genericam descriptionem scripturarum, ibi, *vna cassetta di libri, parte scritta à mano, & parte in stampa*, cessat difficultas ex decisione coram Reuerendiss. D. meo Patriarca Alexādrino in Romana de Gaddis 23. Octobris, quæ est in terminis nostris.

3 Non obstat quod Franciscus citatus non exhibuerit mobilia: Nam satis est ostendisse solutionem debitorum hæreditatis ascendentium ad notabilem summam, & verisimile est non adfuisse plura in priuata domo, & familia, itaut teneatur Lucius ostendere plura adfuisse, Castren. consil. 212. num. 3. lib. 1. Non obstant Testes, qui deponunt ascendisse ad scuta 2000. quia non reddunt concludentem rationem scientiæ, neque inferunt necessario, quod tanti valerent: Non obstat calculus, quia non verificatur.

4 Non

4 Non obstat, quod multa mobilia non fuerunt apposita in inuentario, quia tempore confecti inuentarij non erant penes hæredem, & non erant ab alijs recenta, & nihilominus valet inuẽtarium, secundum communem opinionem, de qua per Iaf.in l.fin.§ licentia.nu.4 C.de iur. delib. ita dixit Rota in allegata decisione coram bon. me. Cantuccio, quæ omnia procedunt etiam præsupposito credito, pro indubitato, & ita decisum.

R.P.D. COCCINI DECANI DIGNISS.

Romana Inuentarij. Lunæ 19. Ianuarij 1604.

5 NEc releuat; quod D. Virginia cum esset certa creditrix debebat nominatim citari Bart.in d.l fin §. cum igitur. num. 3. C.de iur. delib. Dec.cons. 251. num.4. & cons. 633.num 9 Aym.cons.59.in fine: Nam fuit responsum ipsam, vt ex eius ad positiones respõsione cõstat post annum ab obitu patris recessisse, ab Vrbe, nec constat fuisse reuersam, de tempore quo inuentarium fuit confectum.

6 Vltra quod aliqui ex Dominis dicebant difficile esse asserere aliquem esse certum creditorem, Salic, in d.l.fin.§ sin autem dubius.nu.5. in fine. C. de iur.delib. & ideo quatenus probaretur D. Virginiam eo tempore fuisse in Vrbe negociũ egere particulari discussione.

7 Minus etiam facit, quod alij creditores, qui erãt certi, tanquã nominati in testamento non fuerũt particulariter citati, quia quicquid dicendum esset respectu istorum, respectu citatorum inuentarium fuit validum, Dec.d.cons.251.num.4.

8 Non officit; quod Eleonora non descripsit nominatim scripturas, quæ erant in duobus sacculis; sed in genere descripsit duos sacculos scripturarum, quia Rota pluriès sustulit hunc defectum, vt in causa Romana de Gaddis 23. Octobris 1578. coram Reuerendissimo D. Patriarcha Alexandrino, & meis temporibus in causa Ciuitatis Castelli Pecuniaria 2. Iunij 1603. coram R.P.D Iusto, eoq; amplius visum fuit Dominis hoc esse admittendum in præsenti casu stante mendicitate Testatoris, de qua deponunt testes, & quod alter ex istis sacculis erat in manibus magistri domus carcerum, alter verò in manibus cuiusdam Aedium locatoris, ex quibus omnib. de facili potest argui qualitas harum scripturarum.

9 Minus placuit Dominis, quod etiam bona nominata in testamento non fuerint descripta in inuentario, quia cum inuentarium habeat relationem ad testamentum visum fuit sufficere ex traditis per Rip.in l.ait Prætor.§.si iudex.num.4.ff.de re iudic. Rot.decis.5.de testam.in antiq.& saltem ista relatio excludit dolum, quia cum credita essent nominata in testamento non poterant occultari, & hoc sufficit ad effectum excusandi à dolo, ad tradita per Bald.cons. 147.nu.3.vol.4. Dec. cons.633.num.11. & fuit dictum in allegata causa Ciuitatis Castelli coram D.meo Iusto.

10 Tandem non obstat, quod non fuerint descripta iura, & actiones, Bald.in d.l.fin.§. cum igitur.nu. 8.vers.tu dic. C.de iur.delib. quia stante qualitate Testatoris, & eius testamento in quo descripsit certa credita, visum fuit huic requisito per abundè fuisse satisfactum, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Inuentarij de Massainis. Veneris 14. Maij 1604.

11 DVbitaui, An constet Massainos dolo omisisse apponere in inuentario bona Talamonis, & Orbetelli, & vtraque parte informante Rota amplexa est partem negatiuam; Pro Massainis enim stat regula, quod dolus nõ præsumatur, l.dolum. C.de dol.l. si creditor. C.de pignorat. act.l quoties. §. qui dolo. ff. de probat. Alciat.reg.3.præsumpt.4.num.1.sed debebat perspicacius, seu perspicacibus coniecturis probari Bart. cons. 250.num. 1.circa med.lib.1.Corn.cons. 128 nu.21.lib.2. Aym.cons.8.nu.1. & in terminis, quod omittens describere aliquid in inuentario non præsumatur dolosè, sed potius ignoranter omisisse, tradit Alex. in l fin.sub num.2. vers. quæ vltima responsio. C.de iur.delib. Bellon. cons.30. num.6.cum alijs per Surd.decis.222.nu.14. quibus additur Herculan.de prob.negat.sub nu. 96. vers. quarta conclusio.

12 Quod maximè procedit stante clausula, & protestatione addendi si quid aparebit omissum, & cum ad notitiam peruenerit, quæ doli probationẽ excludit Bald. in auth.sed cum testator.num.10. C.ad l.Falcid Iaf.in l.fin.in princip.sub.nu 3.vers. ideò cautela est.C.de iur delib.Dec.cons 633.sub num.11. Rola.de inuent.par.3 §.cautus esse debet. Surd.d.decis.222.num.21.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Lignorum. Lunæ 23. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Transportatio actorum, An & quando nõ sit necessaria, & sic nõ vitiet processum, & dispositio Concilij Tridentini in §. præterea quomodo intelligenda sit.

SVMMARIVM.

Nullitas in transportatione actorum non consideratur quando aliqua acta fuerunt transportata, in Rota, licet non coram Auditore, qui vltimo pronunciauit, quia vnicum est tribunal, num.1. contra, nu 3.

Acta, quando non impugnant iustitiam sententiæ, licet non sint transportata non reddunt processum nullum, num. 2. contra d.nu. 2.

Dispositio Concilij in §. præterea de transportatione actorum non habet locum in prophanis non ecclesiasticis, etiamsi causa coram Iudice ecclesiastico pendeat, num.4.

Transportationis actorum defectus, quando culpa partis procedit non vitiat processum, nu.5.

DECISIO CC.

1 DIfficultas pendebat à nullitate, & nullitas à transportatione actorum super quo, attento Concil. Trident.sess.24 c.20.§.præterea Domini non erant concordes, aliqui enim existimabãt sufficere, quod isti duo testes, qui deficiunt fuerint transportati in Rota, licet non corã Auditore, qui vltimo pronũciauit, quia vnicũ est tribunal, Put.decis.345.lib.1.& ideo pendente causa coram vno Auditore sustinetur compulsoria coram alio, idem Put.decis.340.lib.3.

2 Adduecbant, quod isti duo testes non impugnant iustitiam sententiæ, vnde frustra fuisset expectare illud, cuius aduentus nihil operabatur, l. si quis ita scripserit, vbi Bart. ff. de hæred. instit. & magis in specie Ias. in l. properandum, §. & si quidam, num. 12. vers. limit. in actis. C. de iudic. in contrarium dicebatur, quod Concilium dat formam, & à forma ne latum vulgũ licet recedere, c. cum dilecta, cum ibi planè not. per scriben. de rescript. etiam si forma sit superflua, Felyn. cap. ad aures, num. 12. in fine, de rescript.

3 Et ad illud quod dicebatur sufficere, quod Testes fuerint transportati in Rota respondebatur Auditores habere suos Notarios separatos, & propterea exhibitionem factam coram vno Notario non suffragati quoad actitata coram alio, vt in simili de Notarijs Auditoris Cameræ fuit resolutum in causa Romana Census 4. Decembris 1595. coram Illustriss. Alexandrino, & in Asculana Dotis 7. Iunij 1599. coram eodem,

4 Remouit hanc difficultatem vnus ex Dominis qui prætulit duas declarationes Sacræ Congregationis super Concilio, quibus continetur, dispositionem Concilij in d. §. præterea non habere locum in prophanis non Ecclesiasticis, etiamsi coram Iudice Ecclesiastico pendeant.

5 Circumscripto autem Concilio, res visa fuit procedere de plano, tum quia isti duo Testes nõ faciunt contra iustitiam sententiæ, vt supra dictũ est; Tum quia ista non trasportatio processit negligentia partis, Felyn. c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num. 18. de constit, &c.

REVER.^mi D. COCCINI DECANI Digniss.

Interamnen. Pecuniaria, Lunæ 23. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Plenè tractatur in hac decisione An, & quando ciuilis causa faciat supersedere in criminali, & è contra, & quando etiam vna dicatur alteri præiudicialis, & obiter etiam discutitur qua pœna teneatur Creditor exigens debitum iam exactum,

SVMMARIVM.

Creditor exigens debitum alias exactum tenetur ciuiliter actione in factum, & criminaliter ex stellionatu, num. 1. & num. 5.

Stellionatus pœna locum habet, quando crimen habet speciale nomen, num. 1.

Clausula constito, quod causa sit præiudicialis, &c. inducit formam, quæ omnino seruari debet, num 1. & 6. in fine, vbi declarat, quis sit effectus huius clausulæ.

Causa ciuilis dicitur præiudicialis criminali, quando ea resoluta resoluitur etiam criminalis, num. 1.

Causa ciuilis, & criminalis non possunt cognosci vnico contextu, quando oriuntur ex eodem facto, & quid si ambo tendant ad vnum, & eundem finem, vel diuersum, nu. 2.

Causa criminalis dicitur præiudicialis ciuili, & è contra, quando possunt nasci contrariæ sententiæ in vna, & altera causa, num. 2.

Causa ciuilis quando fuit prius intentata quam criminalis illa prius etiam cognosci, & terminari debet, num. 3. & 4.

Commissio causæ appellationis non inducit nouam, & diuersam causam, sed instantiam, num. 4.

Creditor falsus scienter recipiens indebitum ab ignorante cõmittit furtum, num. 5. Declara vt d. num. 5.

Creditor exigens iterum indebitum iam exactum minus delinquit eo, qui falsus creditor existens indebitum exigit, num. 5.

Veritatis primordium excusat à pœna falsi, num. 5.

Stellionatus crimen non infamat, quando ciuilis actio non infamaret, num. 5.

Creditor exigendo debitum iam exactum impedit iudicium criminale restituendo parti indebite exactum, nu. 5. in fi.

Causa criminalis quando concurrit cum ciuili, & præiudiciũ est necessitudinarium debet prius cognosci, & terminari causa criminalis tanquam maior. Declara vt num. 6. & 10. & seqq.

Causa ciuilis etiam prius intenta non facit supersedere Iudicem volentem ex officio criminaliter inquirere, num. 7. Declara vt num. 8. & 9.

Dictio, ferè, est diminutiua, & non firmat in omnibus, nu. 8.

Instantia data in contrarium corruit argumentum, nu. 8.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, num. 8.

DECISIONE CCI.

1 Pendente huiusmodi causa coram me, Marcutius obtinuit rescribi, vt constito, qđ causa ciuilis esset præiudicialis criminali inhiberem. Quare dubitaui An constaret de huiusmodi præiudicio, & Domini affirmatiuè resoluerunt; prætenditur enim bis idem fuisse exactum, ex quo oritur actio ciuilis in factum, & criminalis ex stellionatu. Bald. in l. 1. num. 14. C. de cond. indeb. & in terminis, quod ille qui exegit debitum iam solutum, teneatur crimine stellionatus, est tex. not. in l. si fideiussor. §. in omnibus. ff. mand. vbi Bart. num. 1. & benè Aret. in 2. notab. Bald. in l. 1. num. 12. C. quan. ciuil. act. crim. præiud. cui stellionatus actioni locus est, quando non reperitur impositum speciale nomen, l. 3. ff. de crimin. stellio. quare cum ciuilis sit præiudicialis criminali, resoluto enim ciuiliter, quod bis idem non fuerit exactum, non potest agi criminaliter ex stellionatu, est inhibendum stante clausula, constito, quæ inducit formam quare debet seruari, ad trad. per Bart. in l. diem proferre. §. stati. num. 3. ff. de recept. arbitr. Dec. cons. 436. num. 4.

2 Et eo magis cum causa ciuilis, & criminalis nõ possint cognosci vnico contextu, quando oriuntur ex eodẽ facto, vt in casu isto, sed peracta vna, si actio ciuilis, & criminalis tendunt ad diuersa, potest ad aliam redire, licet secus sit si tendunt ad eundem finem, l. 2. §. ex hoc edicto, & ibi not. Bart. in prin. & num. 1. vers. videte Domini. ff. de vi bonor. raptor. l. vnica, vbi Azo. num. 3. C. quan. ciuil. act. crim. præiud. l. interdum. ff. de public. iudic. Boss. in prax. titulo de plurib. violen. num. 113. Clar. in prax. criminal. §. final. quæst. 2. vers. vlterius quæro, Maraut. in prax. in 4. part. princip. oper. in prima distinct. iudicior. num. 3. fol. 43. in fine, cum seqq. Posset enim sequi, quod contrariæ sententiæ pronunciarentur, quod est euitandum, Innocent. in cap. cum contingat, nu. 3. vers. est ergo, de offic. deleg. Anchar. consil. 62. num. 3. vers. item ratione, Surd. consil. 139. nu. 1. vol. primo.

3 Sed sic est, quod fuit prius intentata causa ciuilis, ideo prius de ea cognosci debet, Cyn. in d. l. vnica, num. 5. vers. sed breuiter dicendum est, C. quan. ciu. act. criminal. præiud. & ibidem Odofred num. 1. & seqq & præsertim, num. 12. vers. si autem alicui, Bart. ibidem, num. 3. & in d. l. 2. §. ex hoc edito in princ. vers. qñdo, & nu. 1. vers. videte

Domini.

Domini. ff. de vi bonor. rapt. & in l. interdum in princip. ff. de public. iudic. Abb. in c. tuæ, num. 5. vers. nam regula iuris, de procurat. Specul in tit. de action. seu petition. §. sequitur, num 15. Surd. d. cons. 139. num. 1. vol. 1. & supersedere debet, qui intentauit prius iudicium ciuile, donec illud sit terminatum, l. damus C. de fals. l. 1. C. de appellat. vbi etiam conceditur appellatio, si non terminetur iudicium primo loco intentatum, Boss. loco alleg.

4 Et quamuis causa criminalis sit intentata antequam committeretur causa in Rota, tamen cum sit intentata post iudicium ciuile in partibus, hoc sufficit, quia commissio causæ appellationis non diuersificat causam, sed instantiam, Salycet. in l. ita demum, in fine, & in l. inuitus. nu. 1. C. de procuratorib.

5 Non obstat. quod quando quis scienter accipit indebitum ab alio committit furtum, l. quoniam, & ibi Salicet. num. 3. & Castrens. in fin. post Bart. ff. de condict. furt. Alex. in l. in his, § mulier. ff. solut. matrim. & ideo non potest Dominus rei subtractæ formata inquisitione de furto impedire Iudicem criminaliter procedentem Clar. in §. furtum. col. 6. vers. item excusatur. Nam fuit responsum, quod quando quis scienter debitum iam solutum exigit, non committit aliquod delictū nominatum, ideoq; propter dolum tenetur solo crimine stellionatus, vt dictum fuit, sed qui scienter exigit pecuniam indebitam, scilicet quæ nunquā fuit debita, est auctor, & fabricator doli, & totius figmenti, & est infamis l. 4. in fi. cū duabus ll. seqq. ff. de his, qui not. infam. at is qui bis exigit creditum, fuit aliquando verus creditor, & habet aliquod primordium veritatis, & per consequens leuius peccat. Castr. in l. cum filius. §. hæres. de leg. 2. vbi ait per illum textum, quod non est falsi crimen, quod habet aliquod primordium veritatis, vel aliquid veritatis admixtum, & in consil. 120. num. 4. vol. 1. Riminald. sen. cons. 53. num. 6. Cagnol. in prohemio. ff. in princ. num. 102. & stellionatus non infamat, quando ciuilis actio non infamaret, l. penult. ff. de crimin. stellionatus. Menoch. de arbitrar. cas. 381. in fine, quare in casu crediti bis exacti satisfaciēdo parti læsæ impedit iudicium criminale, nec potest iudex amplius inquirere l. 1. in fine, & ibi Salycet. num 3. vers. quibusdam verò ex his. C de crimin. stellionatus Azzo. in l. vnica num. 3. C. quando ciuilis act. criminal. præiud. Boss. tit. de crimin. stellion. nu. 8.

6 Nec facit, quod hoc præiudicium est vicissitudinarium, vna enim causa propter facti possibilitatem approbat aliam, quare prius debet cognosci de maiori, qualis est criminalis l. 1. C. qui accus. non poss. Salycet. qui dicit ita Azzonem legere
* tex. in d. l. 1. & illam lecturam esse communiter receptam in l. final. num. 1. vers. causa hæc. C. de ordin. iudic. licet secus sit quando præiudicium non est vicissitudinarium, quia impossibilitas facti non resultat, sed solum impotentia iuris, vt in seruo, qui accusat Dominum, & quod sit seruus eius obijcitur, & pronunciari petitur, & tunc de ista præiudiciali prius cognoscitur, & ita procedunt text. C. in qbus terminis nos nō versamur in l. per minorem. ff. de iudic. c. tuam de ordin. cognit. l. quoniam Alexandrum C. de adult. l. præses. C. ad l. Flau. de plagiar. & § præiudiciales. instit. de act. & alij quos alleg. Hostien. in sum. tit. de ord. cognit. circa finem, & Natr. consil. 138. num. 3. & in his terminis pcedunt exempla adducta per Aym. consil. 180. num. 3. per totum, & ita distinguit Salycet. in l. vltima. num. 1. C. de ord. iudic. respondetur enim, quod causa ciuilis, & criminalis non possunt cognosci vnico contextu, quando oriuntur ex eodem facto, sed cum fuerit prius incœpta causa ciuilis, prius debet terminari per supradicta, secundo fuit responsum, quod cum fuerit rescriptum cum clausula constito, quod causa ciuilis sit preiudicialis, &c. quæ inducit formam, nō est habenda ratio, An maior, vel minor sit causa ciuilis, sed solum An sit præiudicialis criminali, qualis est vt fuit ostensum.

7 Minus etiam afficit, quod cum hodie ex officio Iudex possit de quocumque crimine inquirere, non admittitur reus, qui contra querelam, siue accusationem contra se porrectam opponeret huiusmodi exceptiones ad euitandum iudicium criminale, Clar. in § final. quæst. 2. in fine, & ibidem in quæst. 10. vers. scias tamen, iudex enim non repræsentat offensum, vt dicatur eius iniuriā prosequi, sed publicam iniuriam, & Iudex inquirens æquiparatur ei, qui accusat tanquam quilibet de populo, non autē ei, qui prosequitur priuatam iniuriam, & vindictam suam, ita Bald. in l. cū mulier ante num. 32. vers. item Iudex non repræsentat. ff. sol. matrim. Bart. in l. 2. §. si publico, num. 16. ff. ad l. Iul. de adult. nisi quando officium suum est principaliter offensum, vt in falso teste, calumniatoribu, & simul. Natt. cons. 138. num. 15. vol. 1.

8 Nam fuit responsum, quod Iudex non potest ex officio inquirere vbi seruatur ius commune, sed vbi viget talis consuetudo, Clar. in prax. dict, quæst. 10. vers. scias tamen ibi, benè verum est. & quamuis Clar. attestetur esse generalem consuetudinem, tamē dicit in omnibus ferè casibus, quæ dictio ferè, cum sit diminutiua non firmat in omnibus casibus. l. in omni. ff. de adopt. l. intra vtilē. §. vendentibus. ff. de minor. Bal. in l. 1. ante nu. 42. C. de edict. diu. Adri. toll. & ideo ex hoc nihil potest concludi, cum data instantia corruat argumentum, §. pauonum. inst. de rer. diuis. vltra quod Doctori attestanti de consuetudine non creditur, Mohedan. decis. 2. & 3. de consuetudin. & ideo esset probanda ab eo, qui in ea se fundat Innoc. in cap. super his sub num. 10. vers. sed argumentum contra de constit. Bart. in l. in illa. nu. 5. ff. de verbor. oblig.

9 Et insuper in hoc casu non potest expediri huiusmodi negocium, nisi officio iudicis mercenario, quod actioni intentatæ deseruit, quæ cum sit sublata ex quo prius fuit actum ciuiliter, impossibile est dari officium iudicis mercenarium, per se enim non subsistit tamquam accidens, nec Iudex potest prosequi ex officio, quod est malè, & perperam inchoatum, quicquid dicendum esset, quādo negocium esset expediendum officio iudicis nobili, quod actioni non deseruit, sed deseruit loco actionis deficientis, l. quod si minor. §. final. ff. de minorib. ita Bald in d. l. cum mulier. num. 32. circa med. vers. tamen vt clarius. ff. solut. matrim. & differentiam inter officium mercenarium, & nobile ponit Abb in c. iudicis. num. 5. de offic. iud. Gregor. Tholosan. Sintagm. iur. lib 47. cap. 21. nu. 10. & seqq. & tandem in omnem euentum cessantibus etiam prædictis sufficit quod actio ciuilis sit præiudicialis criminali ad effectum, quod possit inhiberi stante clausula, constito, &c. vt dictum fuit.

10 Nec minus resistit text. in l. vltima. C. de ord. cogn. vbi quod prius cognoscitur causa criminalis, quàm ciuilis, quia vt ex lectura text. apparet, & not. glos. ibidem in verbo sæpè causa criminalis, & ciuilis in casu illius textus non erant super eodem facto, sed ambæ quæstiones erant principales diuersæ, quod non est in casu isto.

11 Nec Put. decis. 98. & 275. libr 1. & Lancellot.

de attentat.par.2.c.4.limit.21.aduersantur prædictis, quia loquuntur non quando agitur super eodem facto, sed super quodam incidenti, quod tollit ius, vt de subornatione testium, falsitate instrumenti, & similium.

12 Denique non afficit Bulla Pij Quarti in §. & si Auditor quia ibi habet, quod tunc Auditor quiescere debet, quando criminalis, est præiudicialis ciuili, sed nos non versamur in his terminis per supradicta, &c.

ILL.MI D.CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Oscen̄ Archidiaconatus, Veneris 4. Iulij 1603.

ARGVMENTVM.

Insordescētia in excommunicatione tollitur per absolutionem, per petitionem absolutionis, per alios similes exteriores pœnitentiæ actus.

SVMMARIVM.

Testamentum vsurarij manifesti factum, præstita Canonum cautione, nullum, & inualidum est, si testator post factum testamentum iterum vsuram fecerit etiam occultè, num. 1. & 2.

Insordescentia in excommunicatione per annum, excluditur, si excommunicatus petijt absolutionem aliosvè actus, siue signa pænitentiæ fecerit, nu. 2. & 3.

Insordescentia excommunicationis tollitur per absolutionem, num. 3.

Impœnitens hæreticus dicitur, qui negat confessionem ab ipso factam, num. 3.

DECISIO CCII.

1 Placuit Dominis decisio in hac causa facta ex rationibus in ea deductis, quibus non obstat simile deductum ex vsurario manifesto, qui si testamentum fecerit, præstita canonis cautione, & post testamentum etiam secreto vsuræ crimen committat nullum erit testamentum, cum ex hoc constet fictam fuisse pœnitentiam, & primum crimen nunquam dimisisse, sed in eo cōtinuo perseuerasse ex quo redijt ad vomitū, iuxta cons. Feder. de sen. 7. quod licet in hoc pro singulari allegetur, tamen est doctrina communis Doctorum in c. quamquam. de vsur. In 6. & ibi Gem. in §. omnes autem. num. 7. Abb. num. 15. & alij, Bal. in l. executo. num. 71. C. de execut. rei iudic. Franc. in rubr. de testam. in 6. num. 38. Abb. cons. 1. in fine lib. 2. Couar. qui multos congerit. lib. 3. var. c. 3. nu. 9. vers. decimo.

2 Siquidem ista doctrina non applicatur ad casū nostrum: nam in vsurario manifesto Ecclesia non contentatur sola penitentia, vel signis contritionis, sed requirit actus exteriores, & certam formam traditam in d. cap. quamquam, vt benè animaduertit Franc. in d. rubr. de testam. num. 35. & hæc eliduntur ex quo non obstante cautione vsurarius iterum redit ad vsuram, & redit ad vomitum: At in casu nostro non reperitur expressum, quod Ecclesia requirat certam formam, cum cōtentetur solis signis contritionis, ex quibus tollitur insordescentia: nam ex petitione absolutionis, & alijs actibus, ac signis penitentiæ excluditur illa qualitas, quod animo indurato, & in contemptū clauium censuras sustinuerit, sine quo non potest dari insordescētia, vt in alia decisione deductum fuit.

3 Secundo supradicta doctrina Feder & aliorum fundatur in eo, quod istud delictum semper durauit, & dicatur continuatum, quod in casu nostro non applicatur, quia insordescētia fuit interrupta per absolutionem, & tempora coniunguntur, ex deductis in dicta decisione, & faciunt tradita per Rebuff. in c. postulasti. num. 252. de cler. excomm. minor. prout, nec applicatur Cald. cons. 3. de hæret. vbi ille dicitur impœnitens, & fictè conuersus, qui negat confessionem ab ipso factam: nam is negando confessionem, videtur etiam negare absolutionem. Hic autem Ietanus nunquam negauit confessionem, aut absolutionem, & licet crediderit recursus non fuisse illicitos, tamē illa credulitas non inducit præsumptiones fictæ penitentiæ ad effectum contemptus clauium, neque ad præsumendam pœnitentiam, ficta sufficit petitio absolutionis, quia illam potuit ad abundantiorem cautelam petere, quod bonarum est mentium, vt dicit Card. in reper. cap. perpendimus, colum. penul. vers. quæro, An ad probandum de sent. excomm.

ILL.ME D. CARD.LIS MILLINI.

Parmen̄ Status. Veneris 5. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

De Teste subdito, quod regulariter non repellatur à testimonio, deponendo pro suo Domino, nisi concurrat inimicitia.

SVMMARIVM.

Subditus, quis dicitur illi Principi, in cuius iurisdictione habitat, num. 2. & 3. vbi ampliatur etiam, quod quis non præstiterit iuramentum fidelitatis.

Subditi regulariter non repelluntur à testimonio ratione iurisdictionis, nu. 8.

Testis non bene affectus erga eos contra quos producitur repellitur à testificando, num. 8.

DECISIO CCIII.

1 In dubio per me proposito in hac causa, An Cesar de la Vela sit Testis idoneus, & quæ fides illi sit adhibenda, quia per informantes hincinde plures excitabantur difficultates Domini firmarunt aliquas conclusiones.

2 Et primò, quod satis verificatur, quod Cæsar tēpore examinis erat subditus Comitis Ludouici, quia ex eius depositione constat, quod fuit nat⁹, & educatus in Castro Tibelli, & quod tempore examinis habitabat in Castro Rocchæ Blanchæ, quod tenebat Comes Ludouicus, habitatio est potissima causa subiectionis, & iurisdictionis passiuè, Bald. in rubr. C. si à non compet. iudic. & latè deducit Roland. à Vall. in cons. 53. nu. 2. & 3. lib. 2. & quamuis haberet etiam dominum in Ciuitate Parmæ, in qua sumpserat tempore Paschatis Sanctissimam Eucharistiam, tamen ista non excludunt subiectionem tempore examinis, ipse clarè affirmat, qđ est habitator Rocchæ Blanchæ, Neque in hoc casu ad istum effectum suffragantur Statutum Ciuitatis Parmę, & exemptio fel. recor. Clementis Septimi, quia non probatur, quod Cęsar esset ciuis, vel incola Ciuitatis Parmæ.

3 Non

3 Non obstat, quod Cæsar non præstitit iuramentũ fidelitatis, quia hoc argumentum non concludit, quod interim ratione habitationis non esset subditus.

4 Secundo fuit firmatum constare de terribilitate Comitis Ludouici, & quod timebatur à subditis, quia Raymundus de Pizzo Testis Rangonorũ examinatus de anno 1532. deponit quod venit ad testificandum ob timorem quem habet de Comite Ludouico, & Peregrinus de Ferrariis alius Testis Rangonorum deponit quod si non esset sub dominio & potestate Comitis Ludouici, non testificaretur in hac causa, & iuxta interrogatoria deponit, *e'l non è zà troppo bon Signor per noi, ne discretione vsa con noi.* & subdit, quod cum se excusaret ad effectum, vt non subijceretur examini, quia pauca sciebat in hac causa, Comes Ludouicus ei dixit, *e te ghe farò andar ben mi*, & ista probatio multũ coadiuuatur ex commissione obtenta de Anno 1535. ad instantiam Procuratoris Fiscalis Cameræ Apostolicæ, in qua narrantur multæ graues imputationes, & diuersa delicta Comitis Ludouici, & illius vigore fuit monitus ad personaliter comparendũ, & postea de anno 1536 Sanctæ memor. Paulus Tertius ne Incolæ Castri Tibelli indebitè grauarentur per suum Breue commisit, vt nomine Sedis Apostolicæ auocaretur possessio illius Castri à Comite Ludouico, quia plura damna intulerat subditis, & alia multa & diuersa pessimi exempli commiserat, & istud Breue fuit habitũ in magna consideratione à Dominis, quia est fundamentum in excessibus Comitis Ludouici, & si causę in eo expressæ non fuissent veræ, & notoriæ, Papa eum non priuasset siue causa possessione Castri, & quamuis non petcutiant tẽpus examinis, sed quatuor, vel quinque annos post examen, tamen inferuntur retro ad tempus examinis, quia tot delicta habent tractum successiuum, & non solent committi, neque venire ad notitiam eodem tempore, nec in tam breui spacio est verisimilis tanta mutatio vitæ.

5 Non obstat, quod alij Testes affirmant Comitem Ludouicum esse bonum Dominum, discretum, & liberalem, & quod non habeant timorem Comitis Ludouici, quia præualet contraria probatio in specie, quæ deducitur ex depositione propriorũ Testium Rangonorum, & coadiuuatur ex commissione, & Breui de anno 1535. & 1536. & ex facto illius Bini, de quo deponit Presbyter Baptista examinatus ad instantiam Rangonorum..

6 Non obstat, quod aliàs terribilitas Comitis Ludouici non fuerit habita pro probata, Put. decis. 380. lib. 3. quia tunc non fuerunt ista omnia deducta, nec apparet, quod fuerit habita consideratio istorum testium, ex quorum depositione deducitur terribilitas.

7 Tertiò firmarunt Domini, quod Cæsar nõ erat benè affectus erga Pallauicinos, quia Vincentius Mãtuanus deponit de visu, & auditu in Castro Tibelli, quod Cæsar erat inimicus capitalis Pallauicini, & maximo odio eũ, & fratres prosequebatur, quia Pallauicinus armatus armis offensiuis eum insequutus fuerat animo verberandi, & idem Cæsar deponit quod Bernardinus ei dederat aliqua verbera, & comprobantur ex effectu subsequuto, quia postea reliquit seruitutem Pallauicinorum, & probatur ex depositione Vincentij de publica voce & fama, & Baptista de auditu ab ipso Cæsare quod instruebat Testes, quæ instructio etiam si nihil mali contineret, tamen ostendit eius affectionem erga Rangonos, ad quorum instantiã Testes debebant examinari contra Pallauicinos.

8 Et ex istis conclusionibus DD. resoluerunt huic Testi non esse adhibendam aliquam fidem, quia; quamuis regulariter subditus non repellatur à testimonio ratione iurisdictionis, Bart. Alberic. Bal. Salyc. Fulgos. & alij in l. eos. C. de testibus, tamen cum vltra subiectionem concurrat etiam qualitas personæ Comitis Ludouici, quod iste Testis non erat benè affectus erga Pallauicinos, in hoc casu Testis subditus repellitur in totum, Abb. in c. insuper. nu. 16. de testib. Roman. quæst. 302. nu 5. præsertim in causa grauissima Paul. de Montepico quæst. 5. num. 24. & hoc eo magis dicendum est, quia Vincentius Mantuanus deponit quod Cæsar erat familiaris de tempore examinis Comitis Ludouici, & confirmatur eius depositio à Baptista, qui dicit quod Cæsar viuebat expensis Comitis Ludouici, quando commorabatur in Castro Rocchæ Blanchæ, in quo de illo tempore commorabatur, & quod stabat in domo Comitis Ludouici quando examinabantur Testes.

9 Mouebantur etiam Domini propter contrarietates, quia negat se subditum, & de contrario constat ex eius depositione, & ista falsitas concernit substantiam, quia subditus concurrentibus aliis exceptionibus repellitur à testimonio, vt dictum fuit.

10 Item deponit, quod post raptum Catherinæ, qui fuit de nocte, die sequenti de mane Ioannes Petrus eius maritus accessit ad Ioannem Franciscum Patrem Bernardini, & cum eo fuit conquæstus de raptu, & tamen Galeatius de Nardo, quem ipse allegat in consocium raptus, deponit quod Ioannes Franciscus tempore raptus erat Mediolani, & conciliatio, quæ datur quod Ioannes Franciscus licet tempore raptus non fuisset in Castro Tibelli, tamen redierat de manè est contra depositionem Galeatij, qui dicit, quod tempore raptus erat Mediolani, & Castrum Tibelli impossibile est, quod Ioannes Franciscus post raptum discessisset à Ciuitate Mediolani, & mane esset in Castro Tibelli, & præsertim cum raptus sequutus fuerit de nocte, & excusationes circa alias contrarietates patiuntur etiam secundum Dominos difficultatem, & propterea ex istis omnibus simul iunctis in hac causa grauissima, in qua sunt necessarij testes idonei; Domini concluserunt huic Testi nõ esse adhibendam aliquam fidem &c.

REV. P. D. COCCINI DECANI Dignis.

Narnien. Confiniũ. Mercurij 10. Decemb. 1603.

ARGVMENTVM.

Exactissimè in hac decisione explicatur; An, & quando Testes Vniuersitatis admittantur ad deponendum pro sua Vniuersitate, & quantam fidem faciant.

SVMMARIVM.

Testes de Vniuersitate, tam Ecclesiastica, quàm seculari regulariter admittuntur ad deponendum pro sua vniuersitate, num. 1. & 3.

Testes de Vniuersitate admittuntur, quando agitur de confinibus, num. 2. & 4. Vbi ampliatur hæc cõclusio etiam quod intra confines adsint pascua.

Testes Vniuersitatis non admittuntur, quando agitur de interesse singulorũ, n. 3. & 4. Vbi agi dicatur de interesse singulorum

lorum quando de pascuis, vel nemoribus agitur.

Testes Vniuersitatis sunt idonei Testes pro Vniuersitate etiam quod agatur de pascuis, & nemoribus, quando pascua, & nemora venduntur, & pretium in arca Communi reponitur, num. 5. & 6. Vbi quod ita in dubio præsumitur dictum pretium conuerti in vtilitatem Vniuersitatis, potius quam singulorum.

Testes Vniuersitatis ad hoc vt non probent pro Vniuersitate quando agitur de pascuis, vel nemoribus, requiritur quod dicti Testes alibi pascua commodè habere non possint, & quod gratis ad pascendum admittantur, num. 7.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei, quando agitur de onere solutionis gabellarum, quod quando verum sit, Declara vt num. 8.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, quando sunt nominati in mandato procura facto ad agendum, num. 9.

Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando deponunt in causa mixta intentata scilicet nomine Vniuersitatis, & singulorum, num 9. & 10. Vbi declaratur quando censeatur datum mandatum ad agendum nomine Vniuersitatis, & nomine singulorum simul.

Testes Vniuersitatis non admittuntur, quando causa est criminalis, vel quando est ciuilis ardua, vel quando agitur de magno honore, vel de aliqua magna iurisdictione arbitrio Iudicis, num. 11.

Testis Vniuersitatis admittuntur pro Vniuersitate, etiam quod per alios veritas haberi possit, num. 12.

Testes Vniuersitatis, licèt admittantur pro Vniuersitate, non tamen sunt integri Testes, & omni exceptione maiores, quod quando verum sit, num 13.

Testes Vniuersitatis, si sunt plures, quam duo, vnus alterum supplet, & faciunt plenam probationem, nu. 14.

Testes Sacerdotes sunt idonei Testes pro Vniuersitate seculari, num. 15.

Testium Vniuersitatis depositiones, coadiuuantur ex depositionibus aliorum Testium, qui non sunt de Vniuersitate, num 16.

Testibus Vniuersitatis minus credendum est, quam Testibus forensibus, num. 17. Declara vt num. 18.

DECISIO CCIV.

1 FVit per Dominos resolutum Testes de Vniuersitate Collis Scipionis non esse repellendos, quia regulariter admittuntur, cap. insuper, de testib. quæ licèt loquatur de Testibus in Vniuersitate Ecclesiastica, eius dispositio procedit etiam in vniuersitate laicorum, Felyn. ibidem nu. 2. vers. sed contrarium, Abb. num 2. vers. ex qua ratione infertur, & vers. sed vbi non adsunt, Affli. decis. 400. num 5. vers sed dictam differentiam, & ibi in addit. Vrsill. col. 1. vers. quam regulam, Alberic. de Maletis de testib. cap 4 num. 72 vers. hæc ratio, & vers. in iudicādo tamē, Hieron. de Monte de fin. reg. cap. 17. & simpliciter, quod Testes de Vniuersitate admittantur, dicit Speculator. in tit. de testib. § 1. num. 22. vers. sed nunquid in causa vniuersitatis, Bart. in l. in tantum, §. vniuersitatis, num. 1. vers. vnde tenet, glos. Odofred. vers. hor signori, Alber. num 3. & seq. iuncto num. 7. vers. Nec obstat vbi tuetur hanc partem, & respondet contrarijs ff. de rer. diuis Dec. in c. tertio loco nu. 45. Bald. num 4. vers item nota. de probat. idem Bald. in c. cum Nuncius in primo notab. Butr. nu. 3. Anan. nu. 1. in primo notab de testibus, Salicet. in l. parentes, nu. 4. C. de testibus Ias. in l. dictantibus, num 4. vers. sic in simili dicimus C. de testam. Socin. reg. 519. in princ. vbi testatur de communi. Menoch. de arbitrar. qui etiam testatur de magis recepta sententia, & etiam respondet contrarijs rationibus cas. 106. nu. 5. & 6. cum seq. lib. 2. Et hāc conclusionem pluries admisit Rota Chiss anen. decis. 189. & coram Illustrissimo D. Cardinale Blāchetto in causa Conchen. Limitum. 19. Ianuarij 1596. & prius in alia Pampilonen. Sepulturę 5. Decembris 1584 coram bon. me. Lauretano, & aliàs sæpius.

2 Et in specie, quod Testes de Vniuersitate admittantur in terminis nostris scilicet, quando agitur de finibus probandis, dicit Ruin. cons. vltimo, nu. 16. lib. 4. Menoch. d cons. 106. nu. 5. Guidopap. decis. 193 nu. 1. in fine, Couar. pract. quæst. cap. 18. num. 4. vers. qarto iudices, Bald. qui dicit hanc esse communē opinionem in cons. 445. nu. 9. lib. 15.

3 Non obstat, quod Plot. de in lit. iurand. § 4. nu. 26. & Viu in commun. opin. in verbo, testes de collegio, vel vniuersitate dixerint, ex Dec. in cap. insuper. num. 6. de testib. communem opinionem. esse, quod Testes de vniuersitate seculari non admittantur pro sua Vniuersitate; Nam fuit responsum, quod Viuius & Plotus, perperā allegāt, Dec. qui d. nu. 6. nihil dicit, sed nu. 18. testatur esse communem opinionem, quod Testes de vniuersitate, non admittantur, quando agitur de interesse singulorum, de quo in præsenti casu non agitur, vt infra dicetur.

4 Minus releuat, quod dicebatur prędicta procedere si ageretur de interesse vniuersitatis, sed cū agatur de interesse singulorum Testes vniuersitatis non admittuntur, vt distinguendo dicit Chissanen. decis. alleg & post alios Menoch. loco præcit. num. 13. & testatur de communi, Lanfranch. de testib. num 73. Otasch. qui multos refert decis. 99. nu. 39. Quod interesse singulorum deducitur, ex quo agitur de pascuis, & quando agitur de pascuis, vel nemoribus propter interesse, sigulorum Testes de Vniuersitate non sunt idonei, Angel. in l. omnibus, num. 2. vers. aut respicit singulos. C. de testib. Castren. ibidem num. 2. vers. & per prædicta patet, quod si est quęstio de pascuis Lanfranch de testib. nu. 73. qui de communi, Afflict. decis. 400. post num. 5. Couar. pract. quæst. capit. 18. num. 4. vers quarto iudicis, vbi quod hæc opinio proculdubio est communis, Roland. qui pariter de communi, cons. 72. num 13. & seq. lib. 2. Responsio enim est, quod prædicta conclusio est verissima, sed non applicatur: nam hic non agitur de pascuis, sed agitur de finibus, & quamuis inter fines prætensos adsint pascua, quæ arrendant per communitatem Narniæ, tamen ex Victoria finium non resultat per necesse victoria pascuorum, materiaq; finium nihil habet commune cū iure pascendi, Couar. practicar. quæst. cap. 37. in princip. & per totum; & stant simul, quod Territorium sit Collis scipionis, & ius pascendi competat Narnien. Couar. loco pręcitato, Cepoll. de seruit. rusticor. prædior. capit. 9. Florian. de S. Petro in l. item si fundi. §. seminarios, in fine, ff. de vsufruct. Rota coram bo. me. D. Gyptio in Farfen. Territorij 9. Maij 1594.

5 Et in omnem euentum etiam, quod agatur de iure pascendi, & nemoribus, causa non ad singulos, sed ad Vniuersitatem spectare dicitur, quādo ius, pascendi, & lignandi per Vniuersitatem venditur, & pretium in arca communi reponitur, Iacob. de S. Georgio in l. nullus num. 8. vers. deinde si esset quæstio. ff. de testib. Felyn. in cap. insuper, num. 2. ad med. & num. 6. vers. secus si effectus vtilitatis, de testib. & in c. 3. loco. nu. 3. in fine, vers. itidē si est quęstio, de nemore Bald. nu. 4. vers. vel est quæstio de nemore, de proh. item Bal. in l. parentes, in fin. C. de testib. Afflict. decis. 400. post num. 6. vel est quæstio de nemore, cuius fructus venduntur, Aufrer. de testib. nu. 91. in verbo, testes, An possint esse in quarta fallētia, vers. sexus

effectus,

effectus, Marsill. in l. 1. §. seruus municipium. nu. 10. post. med. ff. de quæst. Couar. pract. q. c. 18. nu. 4. vers. qua ratione, Hieron. de Monte de finib. reg. c. 18. nu. 9. & seq.

6 Ex quibus cum hodie per Communitatem Narniæ istud ius pascendi vendatur, non potest concludi quod communitas Collisscipionis velit illud acquirere pro singulis, immo magis dicendũ est velle illud arrendare, & sic acquirere pro vniuersis, & sufficit, quod non constet, quid vellet facere Communitas ad effectum quod testes de Vniuersitate Collisscipionis tanquam habentes interesse vti singuli repellantur, ad trad. per Alberic. in d. l. in tantam. §. vniuersitatis, num. 7. in fine. ff. de rer. diuis. Aym. post Burr. & alios, de antiquit. tempor. par. 1. vers. quid in libro officialis, nu. 22. Roland. cons. 72. nu. 4. vers. pro cuius sentẽtia, Menoch. de arbitr. cas. 106. nu. 15. in fine, lib. 2.

7 Dicebat etiã vnus ex Dominis, ex Bald. in cap. cum nuncius ante, num. 1. vers. nam iura, de testib. quem sequitur Soccin. reg. 519. nu. 6. fallen. ..... vers. Bald. tamen, quod ad hoc, vt Testes Vniuersitatis repellantur, quando agitur de pascuis, vel nemoribus, requiritur quod homines alibi pascua commodè habere non possint, & etiam quod gratis ad pascendum admitterentur absque aliqua solutione, Bald. in l. parentes, propè fin. C. de testib. Hieron. de Monte, de fin. reg. cap. 58. nu. 8. Capic. decis. 152. num. 6. Soccin. d. reg. 519. nu. 6. fallen. vers. secundo limita, Roland. cons. 72. num. 15. lib. 2. Vnde necesse esset quod communitas Narniæ, quæ iurat hos testes repelli, probaret, quod pascua alibi commodè habere non possint, & quod communitas collis scipionis esset admissura gratis homines Vniuersitatis ad pascendum eorum animalia.

8 Non afficit, quod aliqui ex istis testibus habeant bona in loco controuersiæ, & quod agatur de interesse solutionis gabellarum collectarum, & similium, quia etiam si declaretur territorium esse communitatis collis scipionis, hæc tamen omnia essent soluenda illi Communitati. Vnde cum horum testium nõ intersit magis soluere onere Narniæ, quam communitatis collis scipionis, propter hoc non sunt repellendi, vt fuit resolutum coram Illustrissimo D. Cardinali Blanchetto in causa Conchen. Limitũ, supra allegata 19. Ianuarij 1596. Et cessat difficultas, quia homines collis scipionis sunt exempti à iurisdictione Narniæ ex cõstitutionibus Apostolicis, quare non potest considerari aliquod commodum saltẽ principale pro hominibus de cõmunitate collis scipionis ex victoria suæ communitatis.

9 Minus facit dum dicitur quod isti Testes non sunt idonei, ex eo quia dederunt mandatum ad agendum, quia ad hunc effectum requiritur, quod homines de Vniuersitate dederint mandatum, tunc enim is, qui in mandato procuræ comprehẽsus est pro sua Vniuersitate testimonium ferre nõ potest, Plot. de in lit. iurand. §. 4. nu. 26. vers. maximè vbi omnes, & vers. quod limita nisi omnes Aldobrandin. in addit. ad Dec. in c. tertio loco. nu. 45. litera G, extra de testib. Viu. commun. opin. in verbo, testes de collegio, vers. & hoc potissimum, Rolan. cons. 72. n. 17. lib. 2. vbi ampliat quod si causa est mixta, quia scilicet intentaret, tam nomine Vniuersitatis, quàm singulorum, tunc singuli de Vniuersitate non poterunt testimonium ferre, & ita loquitur decisio coram bo. me. Gypsio in causa Gerunden. Anniuersariorum 9. Iunij 1586. & est decisio Illustrissimi Blanchetti in allegata Conchen. Limitum; & licèt dicatur, quod omnes sint descripti in mandato, hoc tamen in facto non subsistit, & copia mandati fideliter minime datur.

10 Nec facit quod mandatum sit datum ad instantiam Communitatis, & hominum Collis Scipionis, quia non propterea est dicendum mandatum fuisse datum pro Vniuersitate, & singulis: Nam verba illa, pro communitate, & hominibus, sunt intelligenda respectu hominum vti Vniuersitatẽ constituentium non vti singulorũ, quia cum agatur de territorio, non possunt considerari vti singuli, & verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, Gemin. cons. 29. Aymon. cons. 171. num. 13. cum alijs.

11 Non releuat quod Testes de Vniuersitate non admittantur, quando causa ciuilis est ardua, & magna in qua cum æquiparetur criminali, Testis de Vniuersitate non admittitur, nec quando agitur de magno honore vel de aliqua magna iurisdictione. Felyn in c. insuper. num. 5. in fine. de testib. Marsil. in l. prima. §. seruus municipium. nu. 8. in fin ff. de quæst. Vrsill. Ad Afflict. decis. 400. col. 2. vers. nisi tractetur de causa ardua, Menoch. de arbitr. d. cas. 106. n. 11. quia cum tota hęc materia relinquatur arbitrio iudicis, vt per eundẽ Menoch. dicto loco, non visum fuit Dominis, quod causa de qua agitur sit talis, vt non sit admittendi Testes de Vniuersitate.

12 Minus subsistit quod Testes de Vniuersitate nõ sint admittendi cum veritas aliter possit haberi, vt per glos. Innoc. Hostien. Bald. & alios quos refert Felyn. in c. cum nuncius. 2. de testib. cum alijs nam communis opinio est in contrarium, Abb. in c. insuper. nu. 2. ad finem, vers. An autem admittantur idem Abb. in c. tertio loco. nu. 5. vers. secundo colligitur vbi dicit hoc esse verius. de probat. Dec. qui pariter testatur de communi in eodem c. tertio loco. num 48. 49. & 50. Felyn. in d. cap. insuper num. 7. in 6 fallen. vbi respondet contrarijs, Menoch. de arbitr. d. cas. 106. num. 8. cum alijs qui allegari possent.

13 Nec etiam facit quod si admittãtur Testes de Vniuersitate, non tamen sunt integræ fidei, quia iste articulus est valdè controuersus, circa quem tamen nihil DD. firmarunt, cum pro negatiua testetur de communi, Cro. de testib. num. 13. & pro affirmatiua Nicol. festas. in tract. de collat. p. 3. c. 2. sub num. 16. & quamuis opinio negatiua videatur forte ex denumeratione Doctorum magis communis tamen, quando alij testes non deponunt cõtrarium, affirmatiua videtur magis communis ex allegatis per Honded. consil. 17. n. 37. & seq. vol. 1.

14 Tamen omissis prædictis, cũ sint plures Testes supplentur ex numero ipsorum, quando enim plures, quàm duo Testes Vniuersitatis aliquid dicunt plenam fidem faciunt, Paul. de Castro cons. 47. nu. 7. vers. adeo quod lib. 3. Imol. in d. c. cum nuncius sub n. 2. vers. ideo posset dici de testib. Alex. cons. 99. n. 17. lib. 5. Prosper Passert. cons. 161. n. 14. cum alijs plur. per Honded. d. consil. 17. n. 42. lib. 1. Aym. qui dicit in hoc Doctor. cõuenire. de antiq. temp. part. 1. sect. quid in libro officialium. nu. 17. & 18.

15 Eoq; magis hæc procedunt in presenti casu, quia adsunt duo Testes Sacerdotes, qui viderẽtur esse idonei pro ista Vniuersitate seculari, cum sint idonei pro Ecclesia, Dec. in cap. insuper, num. 20. de testib. & in c. tertio loco. nu. 46. de probat. Vrsill. in addit. ad Afflict. decis. 400. col. 2. vers. & est opinio Nell. de testib. nu. 22. Alber. de malefic. de testib. cap. 5. num. 29. Aym. de antiqu. tempor. par. 1. sect. quid in libro officialium post num. 17. Hieron. de Monte. de fin. reg. cap. 57. num. 1. & 2. Viu. in commun. opin. vers. Testes de collegio. vers. interpretatum quoque vbi de cõmuni.

16 Et

36 Et cessat difficultas quia concurrunt alii Testes qui non sunt de Vniuersitate, vnde dicta Testium de Vniuersitate supplētur per dicta istorū Gerar. singu 34 num 3. Gabr. de testib. conclus. 5. num. 1. vbi de commendat, Roland. cons. 19. num 9. lib. 3. Ozasch. decis. 99 nu. 41. Paul. de Castro. Alex. Ias. in l. si quis ex argentariis. §. coguntur. ff. de eden. cum infinitis, qui allegari possent.

37 Et ex præmissis cessat, quod dicebatur in concursu magis esse, credendum testibus forensibus contradicentibus quā testibus Vniuersitatis Abb. in c. insuper sub num. 2. col. 4. vers. ego putarem hoc dictum procedere Felyn. ibidem num 3. in 2. fallen. Dec. num. 25. vers. nisi essent alii Testes Afflict. decis. 400. num. 8. in fine cum aliis Nam cum ex aliis testibus suppleantur dicta testium Vniuersitatis nō potest habere locū prædicta conclusio, quod magis sit credendū testibus forensibus.

38 Vltra quod hodie non quæritur, quorum testiū dicto sit standum, & si de hoc ageretur particulariter fortasse res posset habere difficultatem, quia cum agatur de materia finium inter viscera Territorij vtriusque Communitatis, vt illi nō possint sic benè nori esse alij, vt illis de Vniuersitate; fortè magis creditur testibus de Vniuersitate quam aliis, Felyn. in d. c. insuper nu 3. vers. sed intellige. de testib Marsil. in l. prima. §. seruus. municipium. num. 3. vers. quod tamen intellige. ff. de quæst. Aufrer. de testib. num. 91. in verbo, testes, An possint esse vers. sed intellige sanè Menoch. de arbitr. d. casu 106. sub num. 10. circa hoc vltimum tamen nihil fuit per Dominos firmatum, sed tantum consideratum in discursu causæ; Et ex prædictis fuit resolutū Testibus de Vniuersitate Collis Scipionis non esse repellendos.

REVER.MI D. COCCINI DECANI. Digniss.

Aretina Spolij. Mercurij 12. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum eos iurare, nulliter examinati dicuntur; Notarioq; enuncianti, Testem iuratum, &c. non creditur, nisi in contrarium sit stylus, qui isto casu poterit per fidem Aduocatorum, & Procuratorum probari.

SVMMARIVM.

Testium iuramentum non probatur ex enunciatiua Notarij dicentis, talis testis iuratus, &c. num. 1. limita nisi stylus sit in contrarium, num. 2.

Testis examinatus absque citatione ad videndum iurare testes nulliter dicitur examinatus, nisi stylus sit in contrarium, num. 2.

Stylus respiciens ordinatoria iudicij potest probari ex fide Aduocatorum, & Procuratorum, sufficitq; de eo extraiudicialiter constare, num. 2.

Testium examinis nullitas non potest opponi ab eo, qui & in examine suorum testium eandem commisit nullitatem, n. 3.

Citatio suppletur per præfixionem termini, quæ habet vim monitionis factæ per iudicem, num. 4.

DECISIO CCV.

1 Placuit Dominis, quod videretur particulariter de probationibus Chiusini, interim tamen firmarunt examen testium pro parte Sozzini fuisse validum, non obstantibus tribus nullitatibus, quæ opponebantur scilicet citationis ad videndum iurare testes, iuramenti ipsorum testium, cùm solum de eo constet per verba enunciatiua Notarij scilicet testis iuratus, qui medio iuramento dixit, cui de stylo Rotæ non creditur, Verall. decis. 123. parr. 2. & dec. 246. ead. part. 2. & decis. 295. par. 3. & defectus citationis pro die certa ad videndum testes examinari.

2 Quantum attinet ad primam, & secundam nullitatem, visum fuit eas esse sublatas ex stylo illarū partium, nam ibi solum citatur pars ad videndum induci, & produci capitula, & non etiam ad videndum iurare testes, neque ad viden. committi receptionem iuramentorum testium, & ipsorum testium iuramentum notatur illis verbis, testis inductus, &c. & iuratus, & examinatus, qui eius medio iuramento dixit ab sq; verbo, tactis, &c. de quo stylo constat ex fide Aduocatorum, & Procuratorum illarum partium, licet enim non doceatur formaliter, sufficit tamen, quod de eo extraiudicialiter constet, ex quo respicit ordinatoria, nō decisoria iudicij, Pe demon deci. 22. Ces. de Graff. decis. 7. num. 1. de probat. & tenuit Rota coram R. P. D. meo Sacrato in causa Mediolanensi Rescissionis contractus die 17. Iunij 1602.

3 Vltra quod quantum attinet ad primam nullitatem scilicet ad citationem ad videndum iurare testes, responsum fuit, quod nec in examine testium partis aduersæ adest huiusmodi citatio, & ideo cum iste modus fuerit seruatus ab vtraque parte, sufficit tot. tit. quod quisque iuris, & adest in terminis decisio. bo. me. Rub. sub die 16. Februarij 1582. quæ datur.

4 Quod attinet ad tertiam nullitatē, minus placuit Dominis, quia die 7. fuit facta citatio per Chiusinum ad videndum produci capitula, quæ eadem die fuerunt producta, & Sozzinus præsens protestatus fuit non deueniri ad examen absque suis interrogatorijs, & die 13. fuit exequuta alia citatio contra Sozzinum ad instan. Chiusini ad videndum produci testes, qui eadem die fuerunt producti, & Sozzinus protestatus est non examinari, nisi cum suis interrogatorijs, & die 14. fuit facta citatio ad instantiam Sozzini ad videndum exhibere quandam petitionem eademq; die idem Sozzinus cōparuit in iudicio, & petijt copiam capitulorum cum termino ad conficiendum interrogatoria, & Iudex assignauit terminum trium dierum ad dandum interrogatoria, quæ fuerunt data die 20 & eadem die testes examinati, ex qua facti serie cōstat, Testes fuisse validè examinatos, cum post terminum concessum ad dandum interrogatoria fuerunt examinati, quæ quidem præfixio termini habet vim monitionis factæ per Iudicem, quæ citationem supplet. Matant. de ordin. iud. part. 6. pr. in 1. parte iud. de citat. prim. memb. num. 48.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Forolinien. Rescissionis Contractus. Veneris 19. Decembris 1603.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Contractus ex falsa causa initus, dicitur dolosus, nec in eo Iudicis decretũ, aut iuramentum aliquid operatur.

SVMMARIVM.

Iuramentum supplet solemnitates à consuetudine requisitas, num. 1.
Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum est ipso iure nullum, num 1.
Census ex parte emptoris est perpetuus, num. 1.
Creditore non consentiente, non potest debitor verus alium debitorem loco sui ponere, num. 2.
Iuramentum dicitur dolosè extortum propter falsam causam in contractu appositam, num. 3.

DECISIO CCVI.

1 Contractus venditionis prædij, de quo agitur non placuit Dominis, & omisso defectu solemnitatis consuetudinis Foroliuij, qui suppletur per iuramẽtũ, iuxta notata in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus venditionem dixerunt contractum esse nullum ex falsa causa, quæ reddit Iudicis decretum desuper interpositum ipso iure nullum, &c. l. magis puto. §. æs alienum. ff. de reb. eo. l. cum vero. §. perinde. ff. de fideicomm. libert. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat, cũ alleg. fuit enim insinuatum, quod mulieribus erat necessaria venditio, & minus damnosa pro soluẽdis debitis Andreæ earum filij, & nepotis respectiuè, vt in patriam liberè redire possit, & tamen neque dictæ mulieres tenebantur ad debita Andreę nec debitũ census, in quo erat obligatus Andreas necessarium, quia illius emptor non vrgebat, nec vrgere poterat pro sorte principali, cũ census ex parte emptoris sit perpetuus, & vẽditio facta pro illius extinctione, nõ dicatur facta ex causa necessaria, vt fuit resolutum in causa Romana census die 23. Ianuarij 1591. coram bon. mem. Bubalo, & in alijs causis allegatis.

2 Et quod magis est, nec etiam fuerunt soluta debita Andreæ, sed ex pretio scut. 50. deuenerunt ad manus mulierum, & pro alijs 50. fuit data emptori dilatio annorum duorum, & pro residuo accollauit sibi censum supradictum, in quo erat obligatus Andreas, qui per huiusmodi accollationem factam sine consensu, & interuentu creditoris non fuit liberatus, quo minus possit molestari, prout poterat ante accollationem, glos. magna in l. legaui. ff. de liber. leg. in fin. Bart. in l. singularia, n. 19. Ias. num. 54. ff. si cert. petat.

3 Non obstat, quod venditio fuit iurata, quia iuramentum vti dolosè extortum propter causas falso narratas, l. fallax. § quis, de furt. l. quis affirmauerit. §. 1. l. quod venditor. ff. de dol. dicitur nullum, & nihil operatur, c. cum contingat, de iureiuran. cap. licet. eodem tit. in 6. cap. quamuis de pactis in 6. & notant Doctores communiter in dictis Iuribus.

ILL.MI D.CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Romana Donationis de Cangijs, Lunæ 18. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Donatio, An, & quando censeatur facta in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

Simulatio non præsumitur, vbi causa simulandi non adest, num. 1. & 2.
Simulatio non probatur coniecturis, sed dilucidis probationibus, num. 1.
Donatio non præsumitur facta in fraudem fisci, seu creditorũ, quando facta fuit multo tempore ante contracta debita, & commissum delictum, num 2. & 4.
Posteriores creditores non succedunt in ius anteriorum creditorum etiam cum pecunia redacta, & habita à posterioribus creditoribus fuerit extinctum debitum anteriorum creditorum, num. 3.

DECISIO CCVII.

1 Cum de validitate donationis non dubitetur ex quo fuerunt in causa adhibitæ omnes solemnitates requisitæ, Domini dixerunt illam obstare creditoribus, iuxta l. j. C. de iur. fisc. lib. 10. nec releuare ea, quæ in contrarium deducebantur simulata, & facta ad fraudandum creditores facilè tollitur: Nam vltra quod nulla adest causa simulandi, sine qua non inducitur simulatio iuxta cons. Bart. 65. & coniecturæ, quę afferuntur sunt leues, cũ tamen ad hunc effectũ debeant esse admodum efficaces. immo requirantur probationes dilucidæ, Caputaq. decis. 163. par. 3. respectu creditorum præcedentium, cessat omnis difficultas, quia cum essent creditores hypothecarij nullum eis per donationem inferebatur præiudiciũ, cum vinea transiret in donatarios cum sua hypotheca, immo eis fuit noua actio acquisita, stãte pacto, quod donatarij eis satisfacere deberent.

2 Quo verò ad creditores posteriores cessat etiã causa simulandi, & fraus, quæ nec probatur, nec pręsumitur, ac ideo eis nocet donatio, Gabr. cons. 82 num. 4 & lib. 1. tãto magis quia creditores paulatim, & per plures annos post donationem superuenerunt, Ias. in §. si quis in fraudem, num. 63. instit. de act. sicuti dicitur de alienatione facta multo tempore ante commissum delictum, vt non præsumatur facta in fraudem Fisci, ex alleg. per Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 124. num. 5. & seq.

3 Quod autem ex ære alieno post donationem contracto, fuerit extinctum debitum præcedens, itaut per hanc solutionem creditores posteriores intrent in locum anteriorum, ex l. si ventri. §. eorum. ff. de priuil. creditor. fuit etiam sublatum: Nam omisso, quod circa id (quatenus opus esset) melius esset firmandum pactum, nihilominus præsupposito etiam, quod constet, vel saltem præsumatur ex pecunijs posteriorum creditorum fuisse extinctum æs alienum præcedens, adhuc non potest procedere intentio creditorũ: nam quantum ad hypothecam ipsi non succedũt in locum creditorum, nisi expressim hoc pactum sit, quod succedant, l. 1. C de his qui in prio. cred. loc. succedunt, & bene declarat Rip. in d. §. eorum num 8. & 9.

4 Quantum autem ad reuocationem, neq; etiam possunt se hoc iuuare, quia nec primis creditoribus competebat, cum vt dictum est, donatio in damnum ipsorum non tenderet, & ad effectum, vt creditoribus competat reuocatoria, opus est, quod

quod in donatione sint damnificati, Rolan.conſ. 58.in fine.lib.2.

5 Alia, quæ contra donationem opponebantur non fuerunt viſa alicuius conſiderationis, & fuerunt benè ſublata ab informantibus pro donatarijs: Nam quod donatio non fuerit acceptata, nec per traditionem tollitur, ex inſtrumento poſſeſſionis adeptæ, item ex clauſula conſtituti, & ex ſtipulatione Notarij, per quam fuit quæſitum ius etiã abſentibus, quod fuerit conditionalis, dummodo donatarij ſoluerent debita donantis, &c. Ceſſat quia erat modus, non conditio, cum debita eſſent ſoluenda poſt quæſitum emolumentum, vltra quod non fuit præfixum aliquod tempus, nec donatarij fuerunt interpellati, nec in mora conſtituti; quod donatarij conſenſerint, quod ſatisfieret prioribus, tollitur ex quo conſenſus fuit præſtitus ſub beneplacito Sanctiſſimi, quod non fuit obtentum, maximè quod talis conſenſus nõ poteſt alijs vocatis præiudicare, quod donatio eſſet cauſa mortis, cum eſſet in arbitrio donantis illam reuocare, tollitur etiam, quia reſeruatur ſolum facultas reuocandi in caſu ingratitudinis, quod pactum nõ alterat naturam donationis, cum de iure inſit, & licet donator reſeruauerit ſibi liberum arbitrium declarandi ingratitudinem, tamen non erat prohibitus recurſus ad arbitrium boni viri, vnde poteſtas reuocandi non erat in libera facultate donatoris.

6 Præterea pro parte creditorum dicebatur, quod cum Blaſius ſoluerit debita per ipſum contracta ante donationẽ, quorũ ſolutio vigore donationis ad donatarios ſpectabat, poteſt illa rõne negociorũ geſtorũ à donatarijs repetere; nec poteſt dici extinxiſſe animo remittendi donatarijs, cum non ſit præſumenda multiplicatio donationum, maximè in implicato ære alieno, circa quod non fuit aliquod deciſum, cum videatur caput ſeparatum, non ſpectans ad donationem, & ſuper hoc quatenus videatur neceſſarium, opus erit prius firmare in facto, quomodo res ſe habeat, & deinde videndum quomodo procedat, & an creditoribus competat talis actio, prout, An tali caſu facienda ſit compenſatio cum fructibus ex vinea perceptis à Blaſio poſt factam donationem, & poſtquam donatariorum nomine cepit poſſidere, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Mercium. Veneris 27. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Procaccius, ſeu Depoſitarius, An, & quando teneatur de cuſtodia Mercium ſibi à Bannitis, & Latronibus derobatarum.

SVMMARIVM.

Depoſitarius ſeu Cuſtos non tenetur ad reſtitutionem mercium incurſu latronum deperditarum, num.1.

Incurſus latronum reputantur inter caſus fortuitos, eodem. num. 1.

Depoſitarius, ſeu Cuſtos ad rei deperditæ, & ſibi furatæ reſtitutionem tenetur, & ſi fuerint ſua culpa derobatæ, & ſic culpa præceſſerit caſum alias non, nu 2. Vbi quod iſta culpa per eam allegantes probari debet ſiue conſiſtat in agendo ſiue in omittendo.

Cuſtos ſeu depoſitarius recipiens mercedem pro cuſtodia, ſi fuerit derobatus ſuam non culpam probare debet, & ſic in illũ transfertur onus probandi, nu. 3. Quod non procedit quotieſcunque caſus ſolet euenire ſine culpa amittentis, num.4.

Procaccius non recipit mercedem pro cuſtodia ſed pro tranſportatione mercium, & ſic ſi fuerint derobatæ non tenetur, d num. 3.

Solitum, & cõmunis reputatio excludit culpam in Procaccio, num. 5.

Procaccius non eligens modum ſecuriorem in onerandis, & cuſtodiendis mercibus, ſi illæ fuerint derobatæ non tenebitur, niſi appareat quod Dominus illarum ita voluerit, num 6.

Identitas rerum amiſſarum manifeſtis rationibus probari debet, num. 7.

Difficultas probationis admittit probationes alias non concludentes, d num. 7.

Manifeſtæ probationes dicuntur quæ fiunt per coniecturas, d. num. 7.

Identitatis rerum à bãnitis raptarum probatio difficillima eſt, d. num. 7.

Sermones hominum dirigi ſolent ad illa quæ frequenter accidunt, num. 8.

DECISIO CCVIII.

1 PLacuerunt Dominis deciſiones alias in hac cauſa factæ, ex quibus fuit firmatum, Procaccium non teneri ad reſtitutionem mercium, cum fuerint deperditæ incurſu bannitorũ, qui caſus reputatur inter fortuitos, l. in rebus. ver. incurſu latronũ. ff. commodat. & propterea amiſſio illarum debet cedere damno Dominorum, l. quæ fortuitu. C. de pign. actio. Alex. conſ. 74. num. 4. lib. 6. Dec. conſ 473. num. 5.

2 Et licet ab hac regula recedatur, quando culpa præceſſit caſum, l. ſi vt certo. §. quod verò ff. commod. Tamen in caſu de quo agitur, nulla probatur culpa Procaccij, prout eſſet per illam allegantes probanda, l. ſi nulla. C de pign. actio. gloſ. in l. quoties. §. ſi dolo. ff. de prob. Et hoc pro regula ſiue conſiſtat in agendo, ſiue omittendo, firmat Bald. in cap. 1. nu. 1. tit. de feud. ſin. culp. non amitten.

3 Non obſtat quod immo onus probandi non culpam incumbat Procaccio, cum receperit mercedem pro cuſtodia, iuxta diſtinctionem gloſ. in l. ſi quis fundum. §. imperator. ff. locat. quia dupliciter reſpondetur. Primò Procaccium non recipere mercedem propter cuſtodiam, ſed propter tranſportationem, licet ad cuſtodiam teneatur in conſequentiam, & multum eſt conſiderabile in hac materia, An merces ſit principaliter pro cuſtodia, vel ne, vt colligitur ex gloſ. in l. qui mercedem. ff. locat.

4 Secundò, fuit dictum concluſionem non procedere, quotieſcunque caſus ſolet euenire abſque culpa amittentis, vt declarat Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. § an & hæredi, num. 4. ff. de eden. dubium autem non eſt iſtos ſolemnes incurſus Bannitorum Regni ſolere euenire abſque culpa Procaccij.

5 Non obſtat, quod culpa probetur ex eo quod Procaccius onerauit merces, de quibus agitur, ſuper bardottis, cum poſſet illas ponere ſuper mulis, quos concomitatur cuſtodia militum Proregis, & ideo ambulant magis tuti, vt docuit experientia, quia muli ſalui euaſerunt, bardotti autem capti ſunt, quia reſpondetur, aut culpa deducitur ex eo, quod modus onerandi merces ſuper bardottis non ſit per ſe ſatis tutus, & hoc non ſubſiſtit, quia ex teſtibus in hac cauſa examinatis apparet quod Procaccij regulariter onerant merces ſuper bardottis, & illos pro prima die mittunt

abſque

absque custodia Militum absq; eo, quod soleat aliquid incongrui accidere, quia iter propè Ciuitatem Neapolis solet reputari pro tuto, quorum dictum redditur verisimile ex eo quod. & Marchio Riani, & quidã Canonici Regulares fuerunt capti vna cum bardottis, non enim est præsumendũ, quod personæ adeo notabiles commisissent se itineri, nisi illud communiter habitum fuisset pro tuto. Stãte igitur hoc solito, & communi reputatione, excluditur omnis culpa in Procaccio, l. pignus, ver. & alij solent publicè vti, C. de pign. actio. Anchar. cons. 348. num. 2,

6 Aut verò prætenditur culpa ex eo quod Procaccius non elegerit modum securiorem, & non intrat obiectum, nisi appareat quod Dominus ita voluerit, vt probat tex. in l. fin. §. si ea conditione, vers. si id sciuerit fieri nolle. ff. ad leg. Rhodiã de iactu, & l. item quæritur §. 2. vers. siue inuito domino. ff. locat,

7 Non obstat quod identitas rerum amissarum sit manifestis rationibus probanda, l. si creditor, C. de pignor. actio. cum concord. allegat, & propterea non sint admittendæ probationes aliàs in decisionibus ponderatæ, cũ non concludant pernecessè, quia difficultas probationis facit admittere probationes aliàs non concludentes, vt communiter in c. veniẽs. il 2 § quia verò, de testib. multos cumulat Marsil. sing 73. & in proposito dicit Bart. in l. si quis §. an hæredi, nu. 3. ff. de eden, quod manifestæ probationes dicuntur, quæ fiunt per coniecturas, quod autem probare identitatem rerum à bannitis raptarum sit difficilimum, satis de se apparet,

8 Circa inualiditatem examinis testium, fuit dictum sufficere responsiones in alijs decisionibus datas, & cessare difficultatem in testibus coram D. Ala examinatis, qui non patiuntur exceptiones circa examen, nec esse verum quod contrariẽtur primis, dum illi dicunt super bardottis consueuisse onerari merces, quę superueniunt, isti autem dicunt conuenisse onerari merces, quæ supersunt onerationi mulorum, quia fuit dictum ista verba superuenire, & superesse non esse contraria ad inuicem, quia omne, quod superuenit potest dici superesse onerationi mulorum, & licet non possit dici è contra quod omne quod superesset superuenerit, fuit ideò ponderatum quod primi testes non loquebantur taxatiuè, & propterea non concludere quin super eisdem bardottis solerent onerari merces, qua alias non superuenissent post discessum mulorum, & fortè se restrinxisse ad illa, quę superueniunt, quia ita frequenter fieri consueuerit, ad illa enim, quę frequenter accidunt solent dirigi sermones hominum, l. nã ad ea. ff. de leg. & propterea cum aliquid nõ deduceretur, vel quod esset releuans, vel quod per alias decisiones non fuerit sublatum, conclusum fuit sententiam Rotalem esse confirmandam.

REVERENDIS. D. ORTEMBERGHI.

Mediolanẽ. prætensæ simulationis Contractus, Veneris 27. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Cambia non debentur Mercatori à debitore propter moram solutionis faciendæ, quando mercator debitam pecuniam verè ad cambium non accepit, licet benè valeat promissio Mercatoris de tenendo pecuniam alienam super cambijs,

SVMMARIVM.

Vsura non excluditur per assertionem contrariam factam à partibus, quia in earum potestate, non est facere licitum, quod alias illicitum est, num. 1.

Mercator, qui promisit alterius pecunias tenere super cambijs cum prouisione tenetur ad cambia Domino pecunia, siue eam tenuerit super cambijs, siue non, num. 2.

Cambia nõ debentur mercatori à debitore pecuniarum ob moram in soluendo si mercator verè pecunias debitas ad cambium non acceperit, num. 2. & 3.

Societas ad limitatum tempus contracta, non censetur prorogata ex eo, quod lapso d. tempore remaneant aliqua negotia peragenda, num. 4.

Confessio vnius quando alteri præiudicet, & è contra præsertim in indiuiduis, num. 5. & 6.

DECISIO CCIX.

1 Domini cõfirmarunt decisionem maximè in hac causa factam, & pars acquieuit cõclusionibus in ea deductis. Nec visũ fuit obstare, quod in prohibitis non standum assertioni partium, nec in earum potestate sit facere licitum, quod aliàs illicitum est. Et in specie quãdo fit ad colorandam vsurariam Cambiorum exactionem, iuxta decisionem R.P.D. Litræ in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

2 Quia non est prohibita conuentio cum Mercatore, vt teneat pecunias super cambiis cum prouisione, sed prohibitum est exigere cambia pecuniarum creditarũ, quando Creditor verè non accepit ad cambium, & per hoc detegitur æquiuocum, quia Ioannes Baptista nõ promittit cambia Ioanni Andreæ de pecuniis accipiendis ad Cambium per Ioannem Andream, quo casu promissio esset illicita, si Ioannes Andreas non accepisset ad cambium, Mohed. eadem decis. 1. de vsur. Rota Genuen. decis. 134. nu. 3. Sed Ioannes Baptista qui habebat in manibus pecunias Ioannis Andreæ promisit illas tenere super cambiis, & siue cambiauerit, siue non cambiauerit tenetur ad cãbia ex conuentione, vt dictum fuit in vna Romana Cambiorum de Ruspolis 26. Octobris 1601. coram R.P.D. Lancelloto, deinde probatur aliunde veritas huius confessionis ex proprio facto Ioannis Baptistæ, & fratrum.

3 Non obstat decisio Reuerendiss. Pacen. in hac causa facta 28. Aprilis 1600. quia in ea minimè fuit dictum cambia fuisse illicita, & prohibita simpliciter, sed non adfuisse cambia vera & realia, quia non apparebat extitisse à principio tantam summam præsentis pecuniæ, quæ potuerit cambiari, & illa consistebat in mercibus, nominibus debitorum, saltem pro maiori parte, cuius fuit habita ratio in Instrumento in quo posita fuit dicta confessio, itaut in eadem decisione Instrumentũ conuentionis fuit præsuppositum, & non reprobatum.

4 Non obstat quod societas non esset finita elapso triennio, quia contrarium est decisum. Nec facit quod post triennium remanserint aliqua negocia peragenda, quia ex hoc societas ad limitatum tempus contracta non censetur prorogata, Rota Genuen. decis. 27. nu. 6. & seqq.

5 Postremò non obstat quod Ioannes Baptista non potuerit confiteri in præiudicium fratrum, & quod sicut ipsis non præiudicat confessio, ita

nec

nec Ioanni Baptistæ confitenti ratione indiuiduitatis, iuxta text. in l.in hoc iudicio.ff. fam. hercis. quia Ioannes Baptista habuit complementum, & cessat difficultas, quia probatur veritas ex libris omnium fratrum, in quibus fuerunt calculata cābia, neque fratres vnquam impugnant talem confessionem.

6 Præterea d.l. in hoc iudicio non procedit in casu nostro, quia loquitur specialiter in iudicijs diuisoriis, vt declarat Hier. Gabr. cons. 6. nu. 15. lib. 1. in illis enim quilibet est actor & reus, in hac autem conuentione, & negotio cambiorū, Io. Andr. est actor, Ioannes Baptista, & fratres sunt rei, reliqua fuerunt sublata in præcedenti decisione, &c.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Narnien. Confinium. Lunæ 15. Martij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis non repelluntur deponentes pro Vniuersitate, si in causa non habent interesse, nu. 1.

Testes Vniuersitatis qui habent bona in loco controuerso non sunt idonei Testes pro Vniuersitate. nu. 1. 2 & nu. 3.

Testes Vniuersitatis, qui interuenerunt in mandato dato ab Vniuersitate non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, nu. 1. & nu. 7. 8. & 9.

Testes Vniuersitatis admittuntur etiam quod agatur de pascuis, quando eorum pretium ponitur in arca communi, num. 3.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, quando ex victoria causæ liberantur à solutione onerum, nu. 4. & 5. vbi declaratur.

DECISIO CCX.

1 FVerat resolutum Testes de Communitate Collisscipionis non esse repellendos, tunc enim ex deductis visum fuerat non constare de eorum interesse; Testis autem de Vniuersitate nō repellitur, nisi habeat interesse in causa ex allegatis in alia decisione, iterū proposito dubio ex nouiter deductis, fuit conclusum Testes qui habent bona in loco controuerso, & qui interuenerunt in mandato ad causam dato nō esse idoneos.

2 Nam quantum ad illos, qui habent bona in loco controuerso, agitur de eorum interesse, vt enim constat ex querela per Collisscipionenses data, de qua in summario num. 3. controuersia super Territorio ex eo orta fuit, quia Narnienses prætendebant pascua super terris particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria Communitatis Collisscipionis resultat interesse horū particularium, qui habent terras quia liberarentur ab ista seruitute, quam prætendunt Narnienses in terris particularium in suo territorio existentibus.

3 Non obstat, quod Testes de Vniuersitate admittātur etiam quod agatur de pascuis si pretium pascuorum ponatur in arca communi, quia hic non versamur in ijs terminis, sed in casu, quo ex victoria territorij resultat liberatiō habentium terras in loco controuerso, quia Communitas Narniæ non prætendit pascua, nisi ratione territorij, nec agitur super communi pascuo intra fines alicuius territorij controuersi, sed super pascuis, quæ ratione Territorij prætenduntur à Narniensibus, vt dictum fuit.

4 Ex alio etiam capite dixerunt DD. huiusmodi Testes non esse idoneos, scilicet ratione gabellarum, & onerum, quæ soluunt Collisscipionenses, ex victoria enim territorij liberarentur à solutione huiusmodi onerum.

5 Nec placuit quod si non soluerent onera Narniensibus, soluerent Communitati Collisscipionis, vt in causa Conchen. Limitū coram Illustrissimo Blanchetto 19. Ianuarij 1596. quia illa decisio loquitur de onere soluendi decimas, quod est certum, debent enim solui vni, vel alteri ex parochis, secus autem dicendū est in casu isto, quia constat de oneribus soluendis Communitati Collisscipionis.

6 Nec facit quod homines Collisscipionis sunt exempti à iurisdictione Communitatis Narniæ quia DD. intelligunt hanc exemptionem ratione bonorum existen. in Territorio Narnien.

7 Pariter fuit dictum illos non esse idoneos Testes, qui interuenerunt in mandato, cum illud sit datum pro Communitate, & hominibus, & eorū etiam d. Communitatis nomine, & prædictis nominibus, & pro eis; Quæ constitutio satis ostendit causam esse mixtam, scilicet tām nomine vniuersitatis, quàm singulorum, & ideo illi, qui interuenerunt in mandato non sunt idonei, quis enim nō potest esse author, & testis, Bald. cons. 438. num. 3. lib. 1. Ruyn. cons. 189. nu. 20. in fine lib. 1. & fuit resolutum in Gerunden. Anniuersariorum 9. Iunij 1580. coram Gyprio.

8 Nec placuit, quod dicebatur constitutionem esse intelligendam pro hominibus, tanquam vniuersitatem repræsentantibus, quia verba eorum, & pro eis visa sunt DD. satis clara.

9 Minus etiam placuit, quod ad hunc effectū omnes de vniuersitate debuissent interuenire in mādato, quia hæc intelligūtur ad effectum quod omnes repellantur, sed nō propterea sequitur, quod illi, qui dederunt mandatum non sint repellendi, cum militet ratio Doctorum scilicet, quod quis non potest esse author, & testis de qua per Bald. loco superius allegat.

LITTÆ.

Romana seu Lugdunen. Pecuniaria. Veneris 2. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambium, & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sic pecunias acceperit ad cambium, & recambium aliter dicitur illicitum, & vsurarium, prout, & vsuraria est taxatio certi interesse à principio, & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis,

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia non debentur, nisi pro parte creditoris probetur debitam pecuniam accepisse cum effectu ad cambia, num. 4.

Interesse certum, & conuentū non debetur vti vsurariū, n. 5.

Cam-

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, nu. 5.

Inte esse lucri cessantis debetur mercatori solito negociari, num. 6. vbi hac conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 ANno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisani, bo. mem. medianate publico instrumento, obligatione Camerali vallato se recognouit debitorem hæredum q. Petri Antonij, & Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim litterarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. nec non, & in summa scutorum 529. sol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatur, à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589. de quo tempore idē Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. sol. 8. den. 11. retinere super cambiis, & recambiis per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertium vnum pro quolibet centenario, & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipsi Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertium vnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad computum interesse debiti, scilicet scutorum 242. sol. 12. den. 2. & scutorum 529. sol. 3. den. 8. & deinde in computum, & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354. sol. 8. den. 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iunij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, quæ infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quē dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunij 1589 celebrati non essent creditores, nec consequi deberent dictam summam scutorum 4555 prout nō debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vicentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter, & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555 seu illorum portionem, & ratam, quæ nō esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius cōtinetur in dicto instrumento, ad quod, &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hanc sententiam, vt pro maiori partium satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota supradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentij Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabellæ scuta 4555. vel aliquam illorum partē cuius in necessarijs copia datur, & alijs hinc inde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quantitate in casu; & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultans ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunij Florentiæ facto transcendat summam in eo expressam, videlicet scut. 6354. sol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itē scuta 242. sol. 12. den. 2. & scuta 529. sol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coacernatæ constituunt summam scutorum 7126. sol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quæ circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambiis, & recambiis in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætenditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambiis tenuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutū in illa Romana de Zabteris 7. Aprilis 1591. coram bon. mem. Cannuccio, & in Romana Vineæ de Brunis 12. Decembris 1591. coram bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram R. P. D. meo Millino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnum pro centenario, pro quolibet anno, quodq; ad dictam rationē factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in exequutionem eis datæ facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa conclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vti vsurarium, Dec. cons. 115. nu. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. coram R. P. D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, & verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licet talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit

nec Ioanni Baptistæ confitenti ratione indiuiduitatis, iuxta text. in l. in hoc iudicio. ff. fam. hercisc. quia Ioannes Baptista habuit complementum, & cessat difficultas, quia probatur veritas ex libris omnium fratrum, in quibus fuerunt calculata cãbia, neque fratres vnquam impugnant talem confessionem.

6 Præterea d. l. in hoc iudicio non procedit in casu nostro, quia loquitur specialiter in iudicijs diuisorijs, vt declarat Hier. Gabr. consi. 6. nu. 15. lib. 1. in illis enim quilibet est actor & reus, in hac autem conuentione, & negotio cambiorũ, Io. Andr. est actor, Ioannes Baptista, & fratres sunt rei, reliqua fuerunt sublata in præcedenti decisione, &c.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Narnieñ Confinium. Lunæ 15. Martij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis non repelluntur deponentes pro Vniuersitate, si in causa non habent interesse, nu. 1.

Testes Vniuersitatis qui habent bona in loco controuerso non sunt idonei Testes pro Vniuersitate. nu. 1. 2. & nu. 3.

Testes Vniuersitatis, qui interuenerunt in mandato dato ab Vniuersitate non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, nu. 3. & nu. 7. 8. & 9.

Testes Vniuersitatis admittuntur etiam quod agatur de pascuis, quando eorum pretium ponitur in arca communi, num. 3.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, quando ex victoria causæ liberantur à solutione onerum, nu. 4. & 5. vbi declaratur.

DECISIO CCX.

1 FVerat resolutum Testes de Communitate Collisscipionis non esse repellendos, tunc enim ex deductis visum fuerat non constare de eorum interesse; Testis autem de Vniuersitate nõ repellitur, nisi habeat interesse in causa ex allegatis in alia decisione, iterũ proposito dubio ex nouiter deductis, fuit conclusum Testes qui habent bona in loco controuerso, & qui interuenerunt in mandato ad causam dato nõ esse idoneos.

2 Nam quantum ad illos, qui habent bona in loco controuerso, agitur de eorum interesse, vt enim constat ex querela per Collisscipionenses data, de qua in summario num. 3. controuersia fuit per Territorio ex eo orta fuit, quia Narnienses prætendebant pascua super terris particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria Communitatis Collis scipionis resultat interesse horũ particularium, qui habent terras quia liberarentur ab ista seruitute, quam prætendunt Narnienses in terris particularium in suo territorio existentibus.

3 Non obstat, quod Testes de Vniuersitate admittãtur etiam quod agatur de pascuis si pretium pascuorum ponatur in arca communi, quia hic non versamur in ijs terminis, sed in casu, quo ex victoria territorij resultat liberatiõ habentium terras in loco controuerso, quia Communitas Narniæ non prætendit pascua, nisi ratione territorij, nec agitur super communi pascuo intra fines alicuius territorij controuersi, sed super pascuis, quæ ratione Territorij prætenduntur à Narniensibus, vt dictum fuit.

4 Ex alio etiam capite dixerunt DD. huiusmodi Testes non esse idoneos, scilicet ratione gabellarum, & onerum, quæ soluunt Collisscipionenses, ex victoria enim territorij liberarentur à solutione huiusmodi onerum.

5 Nec placuit quod si non soluerent onera Narniensibus, soluerent Communitati Collis scipionis, vt in causa Conchen. Limitũ coram Illustrissimo Blanchetto 19. Ianuarij 1596. quia illa decisio loquitur de onere soluendi decimas, quod est certum, debent enim solui vni, vel alteri ex parochis, secus autem dicendũ est in casu isto, quia constat de oneribus soluendis Communitati Collisscipionis.

6 Nec facit quod homines Collisscipionis sunt exempti à iurisdictione Communitatis Narniæ quia DD intelligunt hanc exemptionem ratione bonorum existen. in Territorio Narnien.

7 Pariter fuit dictum illos non esse idoneos Testes, qui interuenerunt in mandato, cum illud sit datum pro Communitate, & hominibus, & eorũ etiam d. Communitatis nomine, & prædictis nominibus, & pro eis; Quæ constitutio satis ostendit causam esse mixtam, scilicet tàm nomine vniuersitatis, quàm singulorum, & ideo illi, qui interuenerunt in mandato non sunt idonei, quis enim nõ potest esse author, & testis, Bald consi. 438. num. 3. lib. 1. Ruyn. consi. 189. nu. 20. in fine lib. 1. & fuit resolutum in Gerundeñ Anniuersariorum 9. Iunij 1580. coram Gyptio.

8 Nec placuit, quod dicebatur constitutionem esse intelligendam pro hominibus, tanquam vniuersitatem repræsentantibus, quia verba eorum, & pro eis visa sunt DD. satis clara.

9 Minus etiam placuit, quod ad hunc effectũ omnes de vniuersitate debuissent interuenire in mãdato, quia hæc intelligũtur ad effectum quod omnes repellantur, sed nõ propterea sequitur, quod illi, qui dederunt mandatum non sint repellendi, cum militet ratio Doctorum scilicet, quod quis non potest esse author, & testis de qua per Bald, loco superius allegat.

LITTÆ.

Romana seu Lugduneñ Pecuniaria. Veneris 2. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambium, & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sic pecunias acceperit ad cambium, & recambium aliter dicitur illicitum; & vsurarium, prout, & vsuraria est taxatio certi interesse à principio, & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis.

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia non debentur, nisi pro parte creditoris probetur debitam pecuniam accepisse cum effectu ad cambia, num 4.

Interesse certum, & conuentũ non debetur vti vsurariũ, n. 5.

Cam-

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, nu. 5.

Interesse lucri cessantis debetur mercatori solito negotiari, num. 6. vbi hac conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 ANno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisini, bo. mem. mediante publico instrumẽto, obligatione Camerali vallato se recognouit debitorem hæredum q. Petri Antonij, & Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim literarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. necnon, & in summa scutorum 529. sol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatur, à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589. de quo tempore idẽ Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. sol. 8. den. 11. retinere super cambiis, & recambiis per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertium vnum pro quolibet centenario, & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipsi Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertium vnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad cõputum interesse debiti, scilicet scutorum 242. sol. 12. den. 2. & scutorum 529. sol. 3. den. 8. & deinde in computum, & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354. sol. 8. den. 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iunij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, quæ infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quẽ dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunij 1589. celebrati non essent creditores, nec consequi deberent dictam summam scutorum 4555 prout nõ debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vincentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter, & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555 seu illorum portionem, & tantam, quæ nõ esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius cõtinetur in dicto instrumento, ad quod, &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hanc sententiam, vt pro maiori partiũ satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota infradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentij Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabella scuta 4555. vel aliquam illorum partẽ cuius in necessarijs copia datur, & alijs hinc inde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quantitate in casu; & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultans ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunij Florentiæ facto transcendat summam in eo expressam, videlicet scut. 6354. sol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itẽ scuta 242. sol. 12. den. 2. & scuta 529. sol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coaceruatæ constituunt summam scutorum 7126. sol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quæ circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambiis, & recambiis in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætenditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambiis retinuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutũ in illa Romana de Zabrerijs 7. Aprilis 1581. coram bon. mem. Cantuccio, & in Romana Vineæ de Bruniis 12. Decembris 1591. corã bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram R. P. D. meo Millino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnum pro centenario, pro quolibet anno, quodq; ad dictam rationẽ factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in exequutionem eisdatæ facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa conclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vti vsurarium, Dec. cons. 115. nu. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. coram R. P. D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, & verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licet talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit

nec Ioanni Baptistæ confitenti ratione indiuiduitatis, iuxta text. in l. in hoc iudicio. ff. fam. hercis. quia Ioannes Baptista habuit complementum, & cessat difficultas, quia probatur veritas ex libris omnium fratrum, in quibus fuerunt calculata cābia, neque fratres vnquam impugnant talem confessionem.

6 Præterea d. l. in hoc iudicio non procedit in casu nostro, quia loquitur specialiter in iudicijs diuisorijs, vt declarat Hier. Gabr. cons. 6. nu. 15. lib. 1. in illis enim quilibet est actor & reus, in hac autem conuentione, & negotio cambiorū, Io. Andr. est actor, Ioannes Baptista, & fratres sunt rei, reliqua fuerunt sublata in præcedenti decisione, &c.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Narnieñ Confinium. Lunæ 15. Martij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis non repelluntur deponentes pro Vniuersitate, si in causa non habent interesse, nu. 1.

Testes Vniuersitatis qui habent bona in loco controuerso non sunt idonei Testes pro Vniuersitate. nu. 1. 2 & nu. 3.

Testes Vniuersitatis, qui interuenerunt in mandato dato ab Vniuersitate non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, nu. 1. & nu. 7. 8. & 9.

Testes Vniuersitatis admittuntur etiam quod agatur de pascuis, quando eorum pretium ponitur in arca communi, num. 3.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate quando ex victoria causæ liberantur à solutione onerum, nu. 4. & 5. vbi declaratur.

DECISIO CCX.

1 FVerat resolutum Testes de Communitate Collisscipionis non esse repellendos, tunc enim ex deductis visum fuerat non constare de eorum interesse; Testis autem de Vniuersitate nō repellitur, nisi habeat interesse in causa ex allegatis in alia decisione, iterū proposito dubio ex nouiter deductis, fuit conclusum Testes qui habent bona in loco controuerso, & qui interuenerunt in mandato ad causam dato nō esse idoneos.

2 Nam quantum ad illos, qui habent bona in loco controuerso, agitur de eorum interesse, vt enim constat ex quarela per Collisscipionenses data. de qua in summario num. 3. controuersia super Territorio ex eo orta fuit, quia Narnienses prætendebant pascua super terris particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria Communitatis Collisscipionis resultat interesse horū particularium, qui habent terras quia liberarentur ab ista seruitute, quam prætendunt Narnienses in terris particularium in suo territorio existentibus.

3 Non obstat, quod Testes de Vniuersitate admittātur etiam quod agatur de pascuis si pretium pascuorum ponatur in arca communi, quia hic non versamur in ijs terminis, sed in casu, quo ex victoria territorij resultat libertatiō habentium terras in loco controuerso, quia Communitas Narniæ non prætendit pascua, nisi ratione territorij, nec agitur super communi pascuo intra fines alicuius territorij controuersi, sed super pascuis, quæ ratione Territorij prætenduntur à Narniensibus, vt dictum fuit.

4 Ex alio etiam capite dixerunt DD. huiusmodi Testes non esse idoneos, scilicet ratione gabellarum, & onerum, quæ soluunt Collisscipionenses, ex victoria enim territorij liberarentur à solutione huiusmodi onerum.

5 Nec placuit quod si non soluerent onera Narniensibus, soluerent Communitati Collis scipionis, vt in causa Conchen. Limitū coram Illustrissimo Blanchetto 19. Ianuarij 1596. quia illa decisio loquitur de onere soluendi decimas, quod est certum, debent enim solui vni, vel alteri ex parochis, secus autem dicendū est in casu isto, quia constat de oneribus soluendis Communitati Collisscipionis.

6 Nec facit quod homines Collisscipionis sunt exempti à iurisdictione Communitatis Narniæ quia DD intelligunt hanc exemptionem ratione bonorum existen. in Territorio Narnien.

7 Pariter fuit dictum illos non esse idoneos Testes, qui interuenerunt in mandato, cum illud sit datum pro Communitate, & hominibus, & eorū etiam d. Communitatis nomine, & prædictis nominibus, & pro eis; Quæ constitutio satis ostendit causam esse mixtam, scilicet tàm nomine vniuersitatis, quàm singulorum, & ideo illi, qui interuenerunt in mandato non sunt idonei. quis enim nō potest esse author, & testis, Bald. cons. 438. num. 3. lib. 1. Ruyn. cons. 189. nu. 20. in fine lib. 1. & fuit resolutum in Gerundeñ Anniuersariorum 9. Iunij 1580. coram Gyptio.

8 Nec placuit, quod dicebatur constitutionem esse intelligendam pro hominibus, tanquam vniuersitatem repræsentantibus, quia verba eorum, & pro eis visa sunt DD. satis clara.

9 Minus etiam placuit, quod ad hunc effectū omnes de vniuersitate debuissent interuenire in mādato, quia hæc intelligūtur ad effectum quod omnes repellantur, sed nō propterea sequitur, quod illi, qui dederunt mandatum non sint repellendi, cum militet ratio Doctorum scilicet, quod quis non potest esse author, & testis de qua per Bald. loco superius allegat.

LITTÆ.

Romana seu Lugduneñ Pecuniaria. Veneris 2. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambium, & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sic pecunias acceperit ad cambium, & recambium aliter dicitur illicitum, & vsurarium, prout, & vsuraria est taxatio certi interesse à principio, & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis.

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia non debentur, nisi pro parte creditoris probetur debitam pecuniam accepisse cum effectu ad cambia, num 4.

Interesse certum, & conuentū non debetur vti vsurariū, n. 5.

Cam-

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, nu. 5.

Interesse lucri cessantis debetur mercatori solito negotiari, num. 6. vbi hæc conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 ANno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisanis, bo. mem. medián e publico instrumẽto, obligatione Cameráli vallato se recognouit debitorem hæredum q. Petri Antonij, & Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim literarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. necnon, & in summa scutorum 519. sol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatur, à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589 de quo tempore idẽ Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. sol. 8. den. 11. retinere super cambijs, & recambijs per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertium vnum pro quolibet centenario, & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipsi Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertium vnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad computum interesse debiti, scilicet scutorum 242. sol. 12. den. 2. & scutorum 529. sol. 7. den. 8. & deinde in computum & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354. sol. 8. den. 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iunij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, qua infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quẽ dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunij 1589 celebrati non essent creditores, nec consequi deberent dictam summam scutorum 4555 prout nõ debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vincentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter, & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555 seu illorum portionem, & ratam, quæ nõ esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius cõtinetur in dicto instrumento, ad quod, &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hanc sententiam, vt pro maiori partiũ satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota supradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentij Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabellæ scuta 4555. vel aliquam illorum partẽ cuius in necessarijs copia datur, & alijs hinc inde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quantitate in casu; & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultans ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunij Florentiæ facto transcendat summam in eo expressam, videlicet scut. 6354. sol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itẽ scuta 242. sol. 12. den. 2. & scuta 519. sol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coacernatæ constituunt summam scutorum 7116. sol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quæ circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambijs, & recambijs in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætenditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambijs retinuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutũ in illa Romana de Zabterijs 7. Aprilis 1591. coram bon. mem. Cantuccio, & in Romana Vineæ de Brunis 11. Decembris 1591. coram bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram R. P. D. meo Milino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnum pro centenario, pro quolibet anno, quodq; ad dictam rationẽ factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in executionem eis datæ facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa conclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vti vsurarium, Dec. cons. 115 nu. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. coram R. P. D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, & verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licet talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit

nec Ioanni Baptistæ confitenti ratione indiuiduitatis, iuxta text. in l. in hoc iudicio. ff. fam. hercis. quia Ioannes Baptista habuit complementum, & cessat difficultas, quia probatur veritas ex libris omnium fratrum, in quibus fuerunt calculata cābia, neque fratres vnquam impugnant talem confessionem.

6 Præterea d.l. in hoc iudicio non procedit in casu nostro, quia loquitur specialiter in iudicijs diuisorijs, vt declarat Hier. Gabr. cons. 6. nu. 15. lib. 1. in illis enim quilibet est actor & reus, in hac autem conuentione, & negotio cambiorū, Io. Andr. est actor, Ioannes Baptista, & fratres sunt rei, reliqua fuerunt sublata in præcedenti decisione, &c.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Narnieñ Confinium. Lunæ 15. Martij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis non repelluntur deponentes pro Vniuersitate, si in causa non habent interesse, nu. 1.

Testes Vniuersitatis qui habent bona in loco controuerso non sunt idonei Testes pro Vniuersitate. nu. 1. 2. & nu. 3.

Testes Vniuersitatis, qui interuenerunt in mandato dato ab Vniuersitate non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, nu. 1. & nu. 7. 8. & 9.

Testes Vniuersitatis admittuntur etiam quod agatur de pascuis, quando eorum pretium ponitur in arca communi, num. 3.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate quando ex victoria causæ liberantur à solutione onerum, nu. 4. & 5. vbi declaratur.

DECISIO CCX.

1 FVerat resolutum Testes de Communitate Collisscipionis non esse repellendos, tunc enim ex deductis visum fuerat non constare de eorum interesse; Testis autem de Vniuersitate nō repellitur, nisi habeat interesse in causa ex allegatis in alia decisione, iterū proposito dubio ex nouiter deductis, fuit conclusum Testes qui habent bona in loco controuerso, & qui interuenerunt in mandato ad causam dato nō esse idoneos.

2 Nam quantum ad illos, qui habent bona in loco controuerso, agitur de eorum interesse, vt enim constat ex querela per Collisscipionenses data, de qua in summario num. 3. controuersia fuit per Territorio ex eo orta fuit, quia Narnienses prætendebant pascua super terris particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria Communitatis Collis scipionis resultat interesse horū particularium, qui habent terras quia liberarentur ab ista seruitute, quam prætendunt Narnienses in terris particularium in suo territorio existentibus.

3 Non obstat, quod Testes de Vniuersitate admittātur etiam quod agatur de pascuis si pretium pascuorum ponatur in arca communi, quia hic non versamur in ijs terminis, sed in casu, quo ex victoria territorij resultat liberatiō habentium terras in loco controuerso, quia Communitas Narniæ non prætendit pascua, nisi ratione territorij, nec agitur super communi pascuo intra fines alicuius territorij controuersi, sed super pascuis, quæ ratione Territorij prætenduntur à Narniensibus, vt dictum fuit.

4 Ex alio etiam capite dixerunt DD. huiusmodi Testes non esse idoneos, scilicet ratione gabellarum, & onerum, quæ soluunt Collisscipionenses, ex victoria enim territorij liberarentur à solutione huiusmodi onerum.

5 Nec placuit quod si non soluerent onera Narniensibus, soluerent Communitati Collisscipionis, vt in causa Conchen. Limitū coram Illustrissimo Blanchetto 19. Ianuarij 1596. quia illa decisio loquitur de onere soluendi decimas, quod est certum, debent enim solui vni, vel alteri ex parochis, secus autem dicendū est in casu isto, quia constat de oneribus soluendis Communitati Collisscipionis.

6 Nec facit quod homines Collisscipionis sint exempti à iurisdictione Communitatis Narniæ quia DD intelligunt hanc exemptionem ratione bonorum existen. in Territorio Narnien.

7 Pariter fuit dictum illos non esse idoneos Testes, qui interuenerunt in mandato, cum illud sit datum pro Communitate, & hominibus, & eorū etiam d. Communitatis nomine, & prædictis nominibus, & pro eis; Quæ constitutio satis ostendit causam esse mixtam, scilicet tàm nomine Vniuersitatis, quàm singulorum, & ideo illi, qui interuenerunt in mandato non sunt idonei, quis enim nō potest esse author, & testis, Bald. cons. 438. num. 3. lib. 1. Ruyn. cons. 189. nu. 20. in fine lib. 1. & fuit resolutum in Gerundeñ Anniuersariorum 9. Iunij 1580. coram Gyptio.

8 Nec placuit, quod dicebatur constitutionem esse intelligendam pro hominibus, tanquam vniuersitatem repræsentantibus, quia verba eorum, & pro eis visa sunt DD. satis clara.

9 Minus etiam placuit, quod ad hunc effectū omnes de vniuersitate debuissent interuenire in mādaro, quia hæc intelligūtur ad effectum quod omnes repellantur, sed nō propterea sequitur, quod illi, qui dederunt mandatum non sint repellendi, cum militet ratio Doctorum scilicet, quod quis non potest esse author, & testis de qua per Bald, loco superius allegat.

LITTÆ.

Romana seu Lugduneñ Pecuniaria. Veneris 2. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambium, & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sic pecunias acceperit ad cambium, & recambium aliter dicitur illicitum; & vsurarium, prout, & vsuraria est taxatio certi interesse à principio, & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis,

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia non debentur, nisi pro parte creditoris probetur debitam pecuniam accepisse cum effectu ad cambia, num. 4.

Interesse certum, & conuentū non debetur vti vsurariū, n. 5.

Cam-

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, nu. 5.

Interesse lucri cessantis debetur mercatori solito negociari, num. 6. vbi hæc conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 ANno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisanis bo. mem. mediante publico instrumento, obligatione Cameràli vallato se recognouit debitorem hæredum q. Petri Antonij, & Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim litterarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. necnon, & in summa scutorum 529. sol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatur, à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589 de quo tempore idē Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. sol. 8. den. 11. retinere super cambiis, & recambiis per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertium vnum pro quolibet centenario, & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipse Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertium vnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad cōputum interesse debiti, scilicet scutorum 242. sol. 12. den. 2. & scutorum 529. sol. 6. den. 8. & deinde in computum & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354. sol. 8. den. 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iunij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, quia infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quē dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunii 1589 celebrati non essent creditores, nec consequi deberent dictam summam scutorum 4555 prout nō debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vincentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter, & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555 seu illorum portionem, & rata am, quæ nō esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius cōtinetur in dicto instrumento, ad quod, &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hanc sententiam, vt pro maiori partium satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota supradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentii Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabellæ scuta 4555. vel aliquam illorum partē cuius in necessariis copia datur, & aliis hinc inde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quantitate in casu; & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultans ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunii Florentiæ facto transcendat summam in eo expressam, videlicet scut. 6354. sol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itē scuta 242. sol. 12. den. 2. & scuta 529. sol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coacervatæ constituunt summam scutorum 7126. sol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quę circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambiis, & recambiis in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætenditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambiis retinuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutū in illa Romana de Zabreriis 7. Aprilis 1591. coram bon. mem. Cantuccio, & in Romana Vineæ de Brunis 12. Decembris 1591. corā bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maii 1592. coram R. P. D. meo Milino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnum pro centenario, pro quolibet anno, quodq; ad dictam rationē factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in executionem eiusdem facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa conclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vti vsurarium, Dec. cons. 115. nu. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. coram R. P. D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, & verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licet talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, nu. 5.

Inte esse lucri cessantis debetur mercatori solito negotiari, num. 6. vbi hac conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 ANno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisanis bo. mem. mediante publico instrumento, obligatione Cameriali vallato se recognouit debitorem hæredum q. Petri Antonij, & Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim litterarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. necnon, & in summa scutorum 529. sol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatum, à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589. de quo tempore idē Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. sol. 8. den. 11. retinere super cambiis, & recambiis per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertium vnum pro quolibet centenario, & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipse Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertium vnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad computum interesse debiti, scilicet scutorum 242. sol. 12. den. 2. & scutorum 529. sol. 3. den. 8. & deinde in computum & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354. sol. 8. den 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iunij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, quia infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quē dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunij 1589 celebrati non essent creditores, nec consequi deberent dictam summam scutorum 4555 prout nō debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vincentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter, & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555 seu illorum portionem, & ratam, quæ nō esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius continetur in dicto instrumento, ad quod, &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hanc sententiam, vt pro maiori partium satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota supradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentii Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabellæ scuta 4555. vel aliquam illorum partē eiusmodi in necessarijs copia datur, & aliis hinc inde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quauis quantitate in casu; & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultans ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunij Florentiæ facto transcendat summam in eo expressam, videlicet scut. 6354. sol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itē scuta 242. sol. 12. den. 2. & scuta 529. sol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coaceruatæ constituunt summam scutorum 7126. sol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quæ circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambiis, & recambiis in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætenditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambiis posuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutū in illa Romana de Zabrerijs 7. Aprilis 1581. coram bon. mem. Cantuccio, & in Romana Vineæ de Brunis 12. Decembris 1591. corā bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maii 1592. coram R. P. D. meo Millino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnum pro centenario, pro quolibet anno, quodq; ad dictam rationē factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in executionem eis datæ facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa conclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vti vsurarium, Dec. cons. 115 nu. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. coram R. P. D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, & verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licet talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit

in dicta causa Mediolanen. Simulationis contractus 9. Decembris 1562. coram eodem, & tunc ad effectum, vt dictum interesse sic taxatum debeatur, esset necessarium probare, quod dicta sors principalis fuerit verè, & realiter cambiata, & recambiata in exequutionem facultatum ipsis hæredibus concessarum, & quidem seruatis seruandis, de quibus in supradictis decisionibus, quodq; cambia ipsa, & recambia dictam summam taxatam, conuentam inter partes excesserint, vel saltim eandem, æquauerint, quorum neutrum, cum minimè probatum appareat, ideò &c.

9 Nec facit si dicatur, quod mercatori, & sic solito negociari regulariter debeatur etiam interesse lucri cessantis, c. cum venerabilis, vbi Abb. & Felyn. num. 7. 8. hoc not. de except. Dec. cons. 116. num. 2. Alex. cons. 141. num. 9. vers. & patet lib. 5. quia fuit responsum, id demum cum effectu deberi, secundum opinionem, quam seruat Rota, vbi probatum sit concurrere requisita per Castren. in l. fin §. nunc de offic. num. 3. ff. de eo, quod cert. loc Aynt. cons. 89 nu. 4. Afflict. decis. 29. nu. 2. Chissan. decis. 75. Put. decis. 237. lib. 1. & fuit sæpè resolutum de quibus, quidem requisitis, cum nec etiam doctum fuerit pro parte dictorum hæredũ merito, &c.

PENIÆ.

Tuden. Beneficij. Lunæ 5. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Recursus ad Iudices seculares in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ facit recurrentem incidere in excommunicationem, & si beneficium obtinuerit caret impetrato, non obstante clausula, teq; absoluentes, &c. quæ apponi solet in Bullis pro validitate gratiæ fauore impetrantis.

SVMMARIVM.

Recurrens ad Iudicem laicum contra Iudicem ecclesiasticum ipso iure incidit in excommunicationem, nu. 1.

Iudices laici sunt incapaces iurisdictionis in Clericos, dicto num. 1.

Iudices laici non possunt ecclesiasticos corrigere, inhibere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalia. dicto num. 1.

Excommunicatus non potest acquirere beneficium impetratum, num. 2.

Recursus ad iudices seculares præsumitur factus ad instantiam, & petitionem eius, qui habet interesse in causa, num. 3. quod non procedit, quando agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo casu requiritur probatio concludens, num. 4.

Recursus ad iudicem secularem scientia inducitur ex non reclamatione, & non renunciatione prouisioni dicti iudicij num. 5.

Clausula, teque absoluentes, &c. quæ concedi consueuit impetrantibus quascumque gratias ad effectum validitatis non prodest impedientibus exequutionem literarum Apostolicarum, nu. 6. & 7.

Recursus ad iudices seculares pro defendenda sua possessione est licitus, & permissus, num. 8. declara vt nu. 9. vsque ad num. 12.

DECISIO CCXII.

CVm Martinus de Padilla Senior resignasset in manibus Sanctis. D. N. Clementis PP. Octaui hoc beneficium ad fauorem Martini de Padilla Iunioris ann. 1596. & literis super resignatione expeditis, & coram Prouisore Lucensi illarum executore præsentatis opposuisset, se Petrus Gattus ab Ordinario de eodem beneficio prouisum per obitum resignantis agentes pro Petro à præfixione cuiusdam termini, quem nimis breuem esse prætendebant appellando recursum habuerunt ad Gubernatorem Generalẽ Regni Galliciæ, & præmissa narratiua, quod ad ipsum pertinebat cognitio super violentia facta per iudicem ecclesiasticum, quam amouere, & tollere debebat, obtinuerunt eidem prouisori mãdari, sub pena amissionis temporalitatum, quas habebat in dicto Regno, vt Petro concederet appellationem, aut infra tres dies sequentes trãsmitteret sibi processum, vt eo viso de remedio prouideret.

Causa in Rota introducta Petrus nulla facta mentione de recursu, neque obtenta absolutione ab excommunicatione propterea incursa idem beneficium à Sede Apostolica impetrauit, sed quia Martinus prætendebat gratiam à Papa obtẽtã Petro non suffragari, dubitaui, An cõstaret de tali recursu, qui ad pdictũ effectũ Petro obstaret.

1 Et Rota vtraque parte informante recursum obstare censuit, quia recurrendo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis cum causam præbuerit, vt immunitas ecclesiastica violaretur, c. nouerit, & c. grauem de sent, excomm. & est tex. quem ignorare non licet in processu Bullæ in Cœna Domini, quę singulis annis solemniter publicatur, & omnium auribus insinuatur vbi in §. 16. graui anathemate feriũtur, qui ad Cancellarias, & Curias seculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos cum Iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos exercendæ, c. causam. de rescript. c. sacerdotibus. 11. q. 1. & iudicibus ecclesiasticis sunt inferiores c. deniq; .6. distin. clem. Romani. de iureiur. ideoq; non possunt, nec debent ecclesiasticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalia, prout in casu proposito Abb. in c. qualiter, & quando. num. 7. de iudic. Marian. Soc. in c. si quis clericus. nu. 18. & in c. sane nu. 10. de for. compet. Rot. decis. 10. de consuet. in antiq. & dum prætextu violentiæ auferendæ iudices laici iudicibus ecclesiasticis superioris ordinis præcipere, & inhibere audent Sacris Canonibus, perpetuo Ecclesiæ vsui, quæ semper huiusmodi recursus damnauit, & anathemate plectendos censuit grauiorem violentiam inferunt.

2 Et consequenter Petrus excommunicatus non potuit acquirere beneficium impetratum, quia gratia fuit ipso iure nulla c. postulastis. de cler. excomm. ministran. c. cum bonę. de ętate, & qualit. Imol. in c. post electionem. nu. 21. vers. alij verò de concess. præben. Syl. in tract. de benef par. 3. quęst. 4 nu 22. vers. 18. facit Couar. in c. alma mater, par. 1. relect. §. 7. nu. 3. vbi testatur de communi in vers. quam existimo communem,

Ad excusationes deductas per informãtes pro Petro sequentes respõsiones dedit Rota.

3 Ad primam, quod recursus fuit habitus non ab ipsomet Petro, sed ab Alphõso Gatto eius patre, de cuius legitimo mandato non cõstabat, fuit respõsum Primo istos recursus ad iudices seculares

præsumi factos ad instantiam, & petitionem eorum, qui habent interesse in causa, vt fuit sæpè in Rota decisum, & signanter in causa, Carthaginen. Portionum die 14. Nouembr. 1594. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino, & in vna Ciuitaten. Scolastriæ 24. Martij coram R. P. D. meo Pamphilio Decano, & nuper coram me in causa Hispalen. Beneficij die 22. Martij proximè præteriti.

4 Sed quia aliqui ex DD. dicebant hoc non procedere vbi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo casu requiritur probatio concludens, etiam quod de mandato recurrentis habitus fuerit recursus, vt fuit conclusum in causa Vicen. Cantoriæ die 4. Iunij 1603. coram Domino meo Litta.

Fuit secundò responsum satis habuisse scientiam huius recursus, & illum ratum habuisse primo, quia recursus fuit habitus, & prouisio à generali Gubernatore Galliciæ fuit obtenta in Ciuitate die 1. Augusti 1597. & tamen Petrus, sub 18. Iunij præcedentis eiusdem anni 1597. dederat mandatum Petro de Lemos specialiter ad hanc causam ad comparendum coram quibuscumque iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoleti, & Regni Galliciæ ad obtinendas quascumque prouisiones.

Secundò, fuit responsum Petrum vsum fuisse dicta prouisione, quia die 13. Augusti eiusdem anni in Ciuitate Lucensi Notarius ad instantiam Petri Gatti, notificauit dictas prouisiones Prouisori Lucensi.

5 Tertiò dicebatur ex præsentia Petri in loco iudicij, sub die 29. Octobris eiusdem anni, & ex decreto sibi intimato, & ex eius comparitione cum clausula citra reuocationem sui Procuratoris, & ex pluribus alijs cōparitionibus, & actis per eundem Petrum gestis oriri probationem sufficientem de scientia, & vsu recursus, & cum Petrus non reclamauerit, aut renuntiauerit prouisioni Iudicis secularis iudicabatur illam sciuisse, & ratam habuisse.

6 Ad secundam excusationem deductam ex clausula supplicationis teque absoluentes, quæ concedi consueuit impetrantibus quascunq. gratias ad effectum validitatis, substinentiam illarum informātes contra Petrum dicebant talem absolutionem non prodesse impedientibus executionē literarum Apostolicarum tanquam violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, allegebant Felyn. in cap. apostolicæ, in princ. vers. & idem de absolutione, de except. Rebuff. in pract. benef. tit. de forma, & declaratione nou. prouis. vers. teque absoluentes, nu. 12. & 13. & Mandos. in tractat. de signat. grati in verb. absolutio ab excommunicatione, circ. fin. vers. absolutio huiusmodi.

7 Sed hæc responsio vix satisfecit Rotæ, quia Felin. fundauit, se in regula Innocentij VIII. & Rebuff. in reg. 78. Iulij. III. & similiter Mandos. in reg. 76. tunc vigente, quæ per mortem conditorum expirauit, & ideo amplexa fuit reg. 65. S. D. N. Clementis VIII. qua cauetur prædictam generalem absolutionem à Censuris Ecclesiasticis non suffragari violatoribus Ecclesiasticæ libertatis ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus Nuncios, vel executores Apostolicæ Sedis, & eius officialium eis commissa exequentes impedientibus si propter præmissa, vel aliquot eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam sustinuerint. Cum enim vigente hac regula habitus fuerit recursus contra Petrum merito fuit responsum.

8 Ad tertiam exceptionem pro Petro deductam quod ille recurrerit in casu licito, & permisso pro defendēda propria possessione quem casum, nec Canones, nec Decisiones Rotales damnant quin potius videatur permittere, vt apud Achil. decis. 10. de appell. in impress. & ita in causa Tarraconen Villæ de reus die 4. Decembris 1592. coram D. Seraphino tunc Rotæ Decano, & in vna Salamantin. Canonicatus die 24. Maij 1595. corā Illustrissimo Blanchetto.

9 Fuit resolutum sicut aliàs Rota responderat in causa Oscen. Canonic. die 1. Decembris 1595. coram me per prædictas decisiōnes non defendi recursus ad Iudices laicos, & ad parlamenta, & tribunalia magistratuum secularium, licet in eis dicatur posse quandoq; haberi recursus ad iudices laicos, & inuocare eorum nudum auxilium ad defendendam propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis etiam propria autoritate defendere potest nusquam tamen dicitur in eis quod talis recursus fieri possit ad tribunalia, seu Iudices seculares tanquā Iudices ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos, & præsertim penalia, vt in casu proposito.

10 Cæterum, quia nihil est tam verè dictum, quod non possit sinistrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur, vt etiam decis. in d. causa Oscen. Canonicatus coram me, licet clarissimè huiusmodi recursus detestetur, & damnet, ideo ex sententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem visum fuit duo adiungere.

11 Primum prædictas decisiones nullum præbuisse, nec præbere istis recursibus authoritatem, nisi in casibus à Iure Canonico expressis, quamuis enim Auditores, qui prædictas decisiones compilauerunt visi interdum fuerint istis recursibus deferre pro defendenda possessione, quam, quis propria authoritate defendere potest non quod ad iudices seculares tanquam Iudices, & Superiores recurrere liceat, sed tanquam ad homines priuatos iuuare tamen potentes non secus, ac si quis inuocaret auxilium cuiuslibet transeuntis per vicum, vel plateam si fortè de facto ab aliquo potentiori de propria domo pelleretur non autem, vt posset à Iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & pœnarum comminationes contra Iudices Ecclesiasticos, quia tales recursus tanquā illicitos Rota Sacrorum Canonum cultrix nunquam approbauit, aut tolerauit, quin potius in ea re grauissimè lapsum, Couar. in pract. quest. cap. 35. nu. 3. & cæteros idem opinantes vno consensu semper censuit, & docuit.

12 Alterum fuit iam superiori seculo viros pios prædictam Achil. decis. formidasse: Nam Quintilianus Mandos. in tract. commiss. in formula 14. in verbo, reuocandi, vers. 4. quarto, licet fateatur prædictam decis. posse subsistere, addit tamen ansam præbere non solum Regibus, sed cuilibet Domino temporali circa negotia Rotalia, quæ vt plurimum beneficialia existunt, & circa Sacerdotia, & dignitates, ac personas Ecclesiasticas, se intromittendi, contra tex. in cap. nouit. de iudic. & Domini temporales ista occasione, seu prætextu manutentionum, seu defensionum se, & suos super Sacerdotijs, & illorum iurisdictionibus Iudices constituunt, & ego tempore meo propter istam causam semper, Achil. decis. vidi haberi suspectam.

Quod attinet ad decis. Illustrissimi Blanchetti in causa Salamantina Canonicatus, sæpè fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio.

Atque ex his fuit cōclusum Petro obstitisse re-

cursum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium, quod à Sede Apostolica impetrauit.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Nullius Beneficij Veneris 28. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Clericus regulariter, de Iure Communi tenetur residere in suo beneficio, nisi fuerit beneficium simplex, prout in dubio præsumitur.

SVMMARIVM.

Beneficium de Iure, residentiam requirit, nu. 1.
Beneficia simplicia de generali consuetudine non requirunt residentiam, num. 1.
Beneficiũ in dubio p̃sumitur potius simplex quã curatũ, nu. 2.

DECISIO CCXIII.

1 FVit conclusum Beneficium non requirere residẽtiam, & sine ea beneficiatum lucrari fructus, licèt enim de iure quodlibet Beneficium requirat residentiam, c. penult. de Cleric. non resid. cap. ad hoc, de præb. generalis tamen consuetudo obtinuit, vt id non procedat in beneficijs simplicibus, Abb. in c. extirpandi. §. qui verò, nu. 31, de præb. cum alijs, per Mandos. in 1. reg. quest. 13. nu. 8. Cęsar de Gras. decis. 4. nu. 3. de præb.

2 Beneficium autem, de quo est controuersia, est simplex, vt præsumitur Aegid. decis. 676. Rebuff. in prax. tit. secul benef quorũplex, nu. 11. Staphil. de lit. gra. 2. par. tit. de qualit. & stat. benef. in princ. Fuit decisum in vna Calaguritana Congruarum 16. Nouembris 1571. coram Oradino, & sæpius in aliis, nisi aliud ex statuto, consuetudine, vel priuilegio caueatur, Innoc. in c. clericis, de cler. non resid. ex breui autem, quod exhibetur nõ videtur probatum, nec priuilegium, nec onus residendi, cum non constet Breue habuisse effectum, & beneficium, de quo agitur est de illis erectis ex fumptibus Parochialis dismembratis.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Parmeñ. Status. Veneris 4. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes non examinati super omnibus interrogatorijs datis à parte, An dicantur nulliter examinati, Iudex remissorialis, cum clausula, & aliàs iuxta tuam discretionem An, & quando possit interrogatoria superflua resecare, & quid aliud.

SVMMARIVM.

Testes examinati, sine interrogatorijs datis à parte nõ dicuntur nulliter examinati, licet illis fides non adhibeatur, nisi fuerint repetiti, num. 2.
Testes examinati, sine interrogatorijs datis à parte dicuntur nulliter examinati, quando examinatori fuit data expressa forma examinandi Testes cum interrogatorijs, nu. 3.
Iudex remissorialis, sine consensu partium, non habet facultatem alterandi formam sibi præscriptam in examinandis testibus, num. 3. & quid si in remissoria sit adiecta clausula, & aliàs iuxta discretionem vestram.
Iudici remissoriali data facultas examinandi Testes cum clausula Et alias iuxta discretionem vestram, Quid vigore dictæ clausulæ facere possit, num. 5.
Iudex remissorialis potest resecare interrogatoria superflua, irrelevantia. Declara, vt num. 6.

DECISIO CCXIV.

1 FVit iterum dubitatum, An Carlinus examinatus de anno 1522. Cremonæ ad instantiam Dominorum de Rangonibus, sit Testis idoneus, & dubio proposito sub die 29. Martij, & postea sub die 10. Maij non potuit capi resolutio propter diuersitatem opinionum tandem hodie causa iterum proposita, Domini resoluerunt Carlinum non esse Testem idoneum.

2 Fundamentum principale factũ fuit super omissione plurium interrogatoriorũ, & in specie in omissione interrogatorij super confessione, & cõmunione, quia quamuis sit magna controuersia inter Doctores, an omissio interrogationum reddat nullum examen, in qua difficultate Rota solita est tenere, quod tamen sit validum, licèt non soleat talibus testibus fidem adhibere, nisi ipsis repetitis, Peregr. decis. 84. Put. 427. lib. 1. Anton. August. in epit. in tit. de testibus. §. 6. & fuit resolutum in causa Tullen. Matrimonij 8. Februarij 1574 coram. S. D. N.

3 Nihilominus cum in remissoria fuerit data certa forma iudici remissoriali, vt examinare Testes super interrogatorijs, & Pallauicini fuerunt protestati de nullitate si testes non examinabuntur super interrogatorijs, in hoc casu redditur nullum examen ex defectu potestatis, quia iudex remissorialis saltim sine consensu alterius partis non habebat facultatẽ alterandi formam sibi præscriptam, Aegid. in c. per tuas. num. 13. de testibus, Riminald. cons. 385. nu. 25. lib. 2. Accoramb. deci. 49. & fuit resolutum in hac causa coram bon. mem. Oriolen. & coram me, & in causa Syracusana Quartæ coram bo. me. Gyptio, quæ allegant informantes, & hoc eo magis dicendum est, quia iudex incœperat obseruare illam formam ad vnguem examinando tres tests super omnibus interrogatorijs.

4 Et postea non obstante oppositione Rangonorum, quod resecarentur interrogatoria iterum examinauit tres alios testes super omnibus interrogatorijs, & ideò multo minus poterat resecare interrogatoria recedendo à forma sibi præscripta, quia antea facto ipso declarauerat, quod erant pertinentia examinando super illis testes non obstante oppositione Rangonorum, & in hanc sententiam aliqui ex Dominis eo facilius venerunt, quia Carlinus deponit, quod non cogitauit super examine, nisi de præsẽti dũ interrogatur, & quod non recordatur de aliquibus, quæ dixerit in alio examine in Ciuitate Parmæ, & quod vidit actus impudicos Bernardini in præsentia aliorum testium, quæ omnia videntur multum inuerisimilia, præsertim cũ antea sciret, quod debebat deponere in hac causa, & recenseat facta antiqua.

5 Non obstat, quod forma data in remissoria nõ sit præcisa, cum sit adiecta clausula, & aliàs iuxta discretionem vestram, quia clausula intelligitur vltra expressa, vt sæpius fuit resolutum in Rota,

& re-

& recipit interpretationem à iure communi, vt habeat locum si in partibus non dantur interrogatoria, vel quando iudex vult aliquid supplere, quod ei est permissum de iure communi, Innoc. in c. cum Berrol nu. 4. de sent. & re iudic. Put. decis. 8. de testib. & ideò non tribuit facultatem iudici alterandi suo arbitrio formam sibi datam, saltem, quando interrogatoria non sunt omnino superflua, & impertinentia, in quibus terminis procedit decisio facta in hac causa coram Oriolen. & iste intellectus comprobatur, quia ista clausula apponitur de stylo etiam quando interrogatoria sunt data in Curia, & transmittuntur ad iudicem remissorialem inclusa in rotulo remissoriæ, in quo casu propter causæ cognitionem adhibitam in curia, & approbationem Auditoris, cessat omnis difficultas, quod iudex non potest alterare formam sibi præscriptam, & ideò necessario dicendum est, quod ista clausula non apponitur ad istum effectum, vt iudex in partibus possit suo arbitrio resecare interrogatoria.

6 Nō obstat, quod etiam circumscripta hac clausula iudex remissorialis potest resecare interrogatoria superflua, & irrelevantia, quia saltim interrogatorium super confessione, & communione erat relevans, quoniam si testis respondebat, quod in illo anno non fuerat confessus sua peccata, neque receperat Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ secundum eorum opinionem, quam Rota sequitur repellebatur à testimonio, vt fuit resolutum in causa Vrbeuetana Tenutarum 21. Iunij 1575. coram bon. me. Cæsare de Grassis, & ideo iudex remissorialis, non poterat contra formam remissoriæ illud resecare ex se, non certiorato, & consulto Auditore in curia, & tanto magis cum istud interrogatorium sit ordinarium, & solitum fieri de stylo in curia, admittatur in quolibet examine testium. & idem iudex remissorialis iudicauerit illud admissibile in alijs testibus, qui fuerunt super eo interrogati.

7 Non obstat, quod testis non tenebatur respondere huic interrogatorio, quia etiam si hoc verum esset debebat interrogari quoniam poterat esse, quod vellet respondere, & quod ex sua responsione appareret, quod erat repellendus, & nimium verisimile est, quod testis respondisset propter stylum ordinarium euacuandi istud interrogatorium, non obstat quod interrogatoria sint etiam omissa in examine aliorum testium, quia hoc non infert ad validitatem examinis non obstat, quod Pallauicini non opposuerint hanc nullitatem, quia nihil impedit, quod hodie durante lite non possint illam opponere, cum non approbauerint examen.

8 Non obstat, quod Pallauicini per commissionem ab eis obtentam, quod adhiberetur fides testibus examinatis cum interrogatorijs arbitrio iudicum, renunciarunt huic exceptioni, quia ista commissio præsupponit examen cum interrogatorijs, & supplet illos defectus, & ideò non suffragatur Dominis de Rangonibus, quo ad istū effectum, vltra quod propter clausulam arbitrio, eī necessaria declaratio iudicum, quod eis sit adhibenda fides, de qua non apparet.

REVER.MI D. COCCINI DECANI Digniss.

Aretina Spolij. Mercurij. 9. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes examinati, sine citatione ad videndum illos iurare dicuntur nulliter examinati, & nihil probant, sed An valeat in contrarium stylus, seu consuetudo.

SVMMARIVM.

Testes examinati, sine citatione ad videndum eos iurare dicuntur nulliter examinati, & non probant, num. 1.

Stylus dicitur decisorius, & non ordinatorius ille, qui respicit probationes ex quibus pendet victoria causæ, num. 2.

Stylus decisorius non extraiudicialiter, sed iudicialiter, & legitimè probari debet, num. 2.

Stylus contra ius commune non potest introduci à iudicibus deputatis ad ius reddendum, num. 2.

Testes examinati, sine citatione ad videndum illos iurare, An probent ex stylo, vel consuetudine, num. 2.

Testis iuramentum non dicitur probatum ex enunciatiua assertione notarij dicentis, tactis, & c. nu. 3.

Stylus iudicij ordinatorius probatur per extraiudicialem informationem, num. 4.

Stylus non dicitur probatus, nisi etiam probetur, quod fuerit obtentus parte opponente, & contradicente, nu. 4.

Testes examinati coram notario, & non coram iudice non probant, nu. 5.

DECISIO CCXV.

1 DOmini recesserunt à resolutis, scilicet dixerunt examen fuisse nullum, quia defuit citatio ad videndum iurare Testes, quæ omnino requiritur, cum substantia depositionis Testis consistat in iuramento l. iusiuran. C. de testibus, quare si pars non citetur, vel aliàs sit præsens, depositio nihil valet, c. 2. & ibi Abb. nu. 6. & seq. de testib. l. si quando vbi Bald. nu. 5. C. eodem, Lanfranc. in tractat. de testib. num. 7. vers. quæro sexto, Caputaquen decis. 274. num. 3. & decis. 285. cod. tit. & decis. 1. de fid. instr. nu. 3. & 4. in nnu.

2 Nō obstat, quod ex stylo illarum partium, pars citatur ad videndum induci, & produci capitula, & non ad videndum iurare testes, quia huiusmodi stylus est contra ius d. l. iursiuran. & respicit decisoria, & non ordinatoria, decisio enim causæ, & victoria pendet ex probatione Dec. in c. 2. num. 103. de probat. Alex. cons. 16. num. 7. lib. 5. Ruyn. cons. 69. num. 6. & 7. lib. 4. latè Afflı. in prax. § 19. c. 3. quare cū iste stylus sit cōtra ius, & respiciat decisoria debet concludenter probari, nec sufficit extraiudicialis informatio ex fide Aduocatorū illarum partium Bart. in l. de quibus. nu. 22. ff. de leg. Socin. sen. cons. 36. num. 11. circa med. lib. 4. Dec. cons. 42. nu. 12. Osasch decis. 22. nu. 3. Cæsar Grass. decis. 7. nu. 1. de probat. & cum iste sit stylus contra ius non potuit introduci à iudicibus de partibus ad ius reddendum, Alex. cons. 36. nu. 2. lib. 2. Aym de antiq. temp. par. 2. in princ. nu. 36. vers. ideo magistratus cum alleg. in causa Rauennaten. Casalis prima Iunij 1584. vbi subditur quod non sufficit stylus, sed requiritur consuetudo, & sic probari deberet tot, & tales actus, vt deuenerint ad notitiam populi, vel maioris partis, Alex. d. cons. 36. num. 11. Aym. d. nu. 36. circa med. vers. secundo intellige.

3 Placuit etiam Dominis illa nullitas scilicet, qđ Notarius enunciatiuè dixit testis iuratus, & c. & nō dispositiuè tactis scripturis, & c. quo casu Rota nō solet adhibere fidē testib. Verall. decis. 123.

& 246 part. 2. & decis. 295. vbi dicit, quod ita seruat Rota par. 3. in impress. & 211. in manuscript. in qua etiam dicit ita Rotam seruare.

4 Non obstat, quod hoc non respicit decisionẽ, sed ordinationem iudicii, nec est contrarius, vt per Verall. dec. 207 lib. 1. in manuscrip. & ideo fides extraiudicialis sufficit Bart. & alii superius allegati, quia nihilominus non sufficit fides data ad hunc effectum, non enim satis est dicere ita fuisse seruatum, nisi etiam dicatur fuisse oppositum de nullitate, & ipsa oppositione non obstante fuisse iudicatum pro validitate, vt per Veral. d. decis. 211. lib. 1. in manuscripi.

5 Adest etiam tertia nullitas, quia testes fuerunt examinati coram Notario, & non coram iudice, nec constat de deputatione Notarii, glos. vlt. in l. iubemus. Cod. de lib. caus. glos. antepen. in l. hac consultissima. §. penultimo. vbi Bald. nu. 1. C. de testam. idem Bald. cons. 481. col. fin, num. 3. lib. 4. Crot. in tract. de testibus nu. 257.

6 Nõ obstat, quod iste modus quoad omnia prędicta fuerit seruatus ab vtraque parte, & ideo intrat decisio in causa Auximana Tutelæ 16. Februarij 1552 coram D. de Rubeis, quia dixerunt omnes, quod huiusmodi decisio in omnem euẽtum non erit intelligenda quoad ea, quæ sunt cõtra ius.

P E N I A E.

Tudeñ. Beneficij. Veneris 25. Iunij 1604.

A R G V M E N T V M.

Scientia, An plenè, & concludenter probari debeat, An verò sufficiant coniecturæ, quando agitur de priuatione iuris quæsiti, vel quærendi, quandouè recursus ad curiam secularem præsumatũ factus de mandato, & sceintia alicuius.

S V M M A R I V M.

Scientia non coniecturis, sed plenè, & concludenter probanda est, quando agitur de probando delictum ad effectum priuationis rei, seu iuris quæsiti etiam quod ciuiliter agatur, num. 1.

Scientia sufficit, quod præsumptiuè probetur, quando agitur de probando delictum ad effectum amissionis lucri, seu iuris quærendi, num. 2.

Recursus ad curiam secularem præsumitur factus de scientia, & ad instantiam illius, qui habet speciale mandatum ad comparendum coram quibuscumque iudicibus Regiæ Cancellariæ, num. 3.

Recursus ad curiam secularem, præsumitur factus de mandato illius, qui habet interesse in causa, num. 3.

Recursus ad curiam secularem præsumitur factus de mandato illius ad cuius instantiam prouisio regia fuit præsentata, nu. 3.

Scientia præsumitur ex cohabitatione in eadem domo, numero 3.

Processum, qui habuit præsumitur illum perlegisse, & scientiã habuisse omnium contentorum in processu, num. 3.

D E C I S I O CCXVI.

1 Die 5. Aprilis proximè præteriti fuerat in hac causa decisum Petro obstasse recursum, quo minus potuisset propter excommunicationem inde contractam acquirere beneficium, & licet tunc scientia Petri de recursu videretur satis probata. Nihilominus, vt abundantius satisfieret informantibus pro eo voluit denuo particulariter cõsulere Rotam super eo, An constaret de scientia Petri ad prędictum effectum, & Rota vtraque parte informante sciẽtiam probari censuit; distinxit enim duos casus, vnũ quando agitur de probando aliquo delicto ad effectũ priuationis rei, seu iuris iam quæsiti alterum, quãdo tractatur de lucro, seu amissione iuris quærendi: Nam in primò necessaria est plena, & concludens probatio, etiamsi ciuiliter agatur, quod regulariter verum est in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem iuris, seu rei quæsitæ, glos. in c. veniens il 1, vbi Abb. num. 4. & Dec. num. 8. de testibus. & attestat. Aleiat. cons. 20. num. 41. tom. 1. lib. 1. Nat. cons. 299. nu. 15. in fine, vers. quia respondeo, lib. 2. quam sententiã Rota amplexa est in multis causis, & signanter in Firmana Cappellaniæ, die 7. Maij anni 1582. coram Sanctissimo D. N. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, & in Tullen. Parrochialis, die 29. Maij anni 1593. coram Cardinali Seraphino Oliua. 10, & in Calaguritana Confidentiæ, die 25. Iunij eiusdem anni coram Cardinali Pamphilio, & in Tullen. Monasterii, die 27. Ianuarij anni. 1597. coram me, & aliàs sæpè, & est decisio Mohedani 160. incip. fuit resolutum aliàs 4. de probat.

2 In secundò, sufficit probatio pręsumpta, Put. decis. 6. in fin. de probat. Mohed. in d. decis. 160. siue 4. de probat. in fin. quas decisiones retulit, & sequuta fuit Rota in causa Burgen. Abbatię, de Foncea die 7. Febr. anni 1596. coram Cantuccio, vbi allegantur glo. in Clement. 1. de concess. pręb. & ibi Anchar. nu. 26. & Zabar. nu. 8. & seq. & Vitallinus num. 21. & 26.

3 Vnde cum in hac facti specie articulus versaretur in secundò casu, in quo Petrus agebat de Beneficio acquirendo, meritò conclusum fuit eius sciẽtiam probari ex sequentibus coniecturis. Prima, quia Petrus die 18. Iunij anni 1597 dederat speciale mandatum ad hanc causam ad comparendum coram quibuscunque Iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoleti, & Regni Galliciæ ad obtinendas quascumque prouisiones. Altera, quia recursus præsumebatur factus ad eius instantiam ex recepta conclusione sæpè approbata, quod isti recursus ad iudices seculares præsumuntur facti de mãdato illorum, qui habent interesse in causa: Rota in vna Calaguritana Census die 16. Iunii anni 1600. coram Cardinali Seraphino Oliuario, in causa Placentina Beneficiorum, die 19. Februarij anni 1601. coram D. meo Millino, & aliàs sæpè. Tertia, quia recursus vna cum prouisione regia dicebatur præsentatus iudici ad instantiam Patris Petri, quod verisimiliter intelligebatur factum de eius mandato, vt ne dum præsumeretur recursum iubente Petro, sed Petrum quoque de gestis certioratum. Quarta, recursus apparebat habitus ab Alphonso patre Petri, nomine ipsius Petri, qui eum simul habitarent, vehemens pręsumptio erat, quod Petrus habuisset scientiam gestorum à patre, Anchar. consil. 17. num. 7. Roland. consil 52. num. 13. lib. 1. & consil. 90. num. 25. lib. 2. Ruin. consil. 47. num. 13. lib. 1. Honded. consil. 80 num 41. & sequen. lib. 1. Quinta coniectura erat, quia Petrus in loco iudicij comparuerat, & processum habuerat, quem verisimile erat legisse, & considerasse, & consequenter scientiam recursus contenti in processu habuisse, leg. non est ferendus. ff. de transact. Anchar. cons.

conf. 170. num. 6 Paul. de Castr. conf. 34. num. 2. lib. 2 Paris. conf. 100. num. 87. lib. 1. Benintend. decis. 69 num. 5. Et ex his fuit conclusum sufficienter fuisse probatam scientiam Petri ad prędictũ effectum. Ad quasdã decisiones Rotales incõtrarium allegatas responsum fuit in eis non adfuisse simul tot coniecturas ad probandam delicti sciẽtiam, vel non fuisse in simili casu conceptas, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana Pecuniaria Lunæ 28. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Causa ciuilis, An & quando dicatur pręiudicialis criminali, & quando faciat supersedere criminale iudicium.

SVMMARIVM.

Causa ciuilis, quando est præiudicialis criminali facit supersedere iudicem criminalem, num. 1. & 2. Vbi ampliatur etiam, quod causa criminalis fuerit primo loco intentata.

Causa ciuilis dicitur præiudicialis criminali, quando sententia in ciuili iudicio lata parit exceptionem rei iudicatæ in criminali, num. 1. & 2.

Vsurarum causa criminaliter intentata supersederi debet in ea donec in iudicio ciuili, vbi quod fuit productum instrumentum cognoscatur, An illud sit exequendum nec ne, num. 1. & 2. Vbi ampliatur etiam, quod causa criminalis fuerit prima intentata.

Causa criminalis facit supersedere cognitionem in causa ciuili Declara non procedere, quando causa criminalis pendet à resolutione causa ciuilis, & quando sententia lata in ciuili parit exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, numero 2.

DECISIO CCXVII.

1 FVit per Dominos resolutum causam ciuilem esse præiudicialem criminali, propterea iuxta formam cõmissionis esse inhibẽdum iudici causæ criminalis resoluebãtur, quia in cã ciuili petitur exequutio instri, & cũ exequutio pendeat ab eius validitate, & exclusione vsurę necessariò prius discutiẽdum erit in hoc iudicio, An instrumentum sit validum, an vsurarium, & propterea exequutio ciuilis, est præiudicialis criminali, quia si Rota declarabit instrumentum esse exequendum, erit sublata omnis prætensio vsurę criminalitatis, & sententia pariet exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, Bart. in l. 2 §. hoc dicto nu. 3. ff. de vi bon. rapt. Curt. iun. conf. 351. lib. 3. & fuit resolutum in causa Cęsaraugustana iuris eligendi 27. Maij 1566. coram Sarmiento, vt referunt Moder. de attent. 2. par. c. 4. limit. 23. nu. 23. & in causa Romana de Stocchis 19. Martij 1593. coram bon. me. Gyptio, & in causa Interamnen. pecuniaria 23. Iunij 1601, coram R. P. D. Coccino.

2 Non obstat, quod cognitio causæ criminalis præcedit cognitionem causæ ciuilis propter eius maioritatem, & præeminentiam, & exclusionem positionis ciuilis, & præsertim, quãdo est cęptum agi in causa criminali, quia ista nõ procedũt, quãdo causa criminalis pendet à resolutione causæ ciuilis, & sententia lata in causa ciuili parit exceptionem rei iudicatę in causa criminali, vt in specie fuit resolutum in dict. causa Cæsaraugustana, in qua iam erat lata sententia in causa criminali, & nihilominus fuit habita pro attentata, quia causa ciuilis in Rota erat præiudicialis criminali propter exceptionem rei iudicatę in causa criminali, quam pareret sententia in causa ciuili, & decisio Verall. 274. p. 2. quæ allegatã in contrariũ loquitur in iudicio ciuili moto coram iudice causæ ciuilis super falsitate Instrumenti, vt bene deducunt, informantes. Et cessat in hac causa omnis difficultas, quia ista deducenda erant in Signatura, & cum in Rota, quæ habet ex commissione legem scriptam, quod constito, quod causa ciuilis sit præiudicialis criminali inhibeat iudici causæ criminalis, & propterea sufficit ad istum effectũ, quod iuxta formam cõmissionis causa ciuilis sit præiudicialis criminali, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOT. iunioris.

Venetiarum Matrimonij Lunæ 26. Nouembris 1604.

ARGVMENTVM.

De Remissoria ad examinandos Testes, quod non concedatur, quando articuli non sunt releuantes, & quod matrimonium non dicatur metu contractum, nisi metus illatus fuerit talis, vt etiam caderet in constantem virum.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandum Testes non conceditur, quando articuli non sunt releuantes, num 1.

Metus nõ annullat matrimonium, nisi probentur verba talia, & minæ, quę cadant in constantem virum, num. 2.

DECISIO CCXVIII.

1 POst contractum inter Michaelem Sirum, & Dianam Vendraminam, matrimonium, &c. Actum in primis fuit de remissoria, quam Domini prędicto Domino Michaeli denegandam esse censuerunt, cum articuli non sint releuantes, Cassad. decis. 2. de dilat. Cæsar. de Grass. decis. 1. num 6. de dilat. Caputaq. decis. 32. par. 2. & & 66. par. 3 Nam frustra datur dilatio ad probandum id, quod probatum non releuat, l. ad probationem C. de probat.

2 Quatenus enim articulatur matrimonium fuisse à Micheale metu Patris contractum, tales articuli non releuant, tum quia continent solũ verba, & minas patris, non autem metum talem, qui caderet in constantem virum, prout esset necessarius, cap. cum locum, de sponsal. cum ibi notatis l. metum autem. ff. de eo, quod met. caus. & communiter tradunt Doctores, Scholastic. lib. 4. sentent. distinct. 29. & ibi Scotus quæst. 1. art. 3. Sanc. Anto. par. 3. tit. 1. cap. 7. Siluest. in summa, in verb. matrimonium, 8. q. 11. Nauarr. in Manual. cap. 22. nu. 51. cum allegatis per Gail. pract. obser. lib. 2. obseru. 93. nu. 7. & ad effectũ, vt dicatur metus iustus, & cadere in cõstantem virum plura requiruntur, de quibus per Sanct. Anton. vbi supra, & alios Doctores passim.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Perusina Inuentarij. Veneris 3. Decêbris 1604.

ARGVMENTVM.

Inuentarij nullitas ex eo, quod hæres omiserit in inuentario describere omnes res hæreditarias non procedit, nisi talis omissio fuerit causata dolo ipsius hæredis, à quo iusta credulitas excusat.

SVMMARIVM.

Inuentarij nullitas ex eo, quod non omnia bona hæreditaria in eo descripta sint, debet concludenter probari, non autem semi plenè, num. 1.

Inuentarij nullitas propter non descriptas in eo pecunias hæreditarias requirit dolum in omittendo, nu. 2.

Hæres debitoris potest soluere creditori primo venienti, numero 2.

Creditor posterior præfertur anteriori in illa pecunia, quam debitori mutuauit, nu. 2.

Credulitas iusta excusat à dolo, nu. 2. in fine, & nu. 3.

DECISIO CCXIX.

1 DOmini tenent pro validitate inuentarij, non obstantibus duobus oppositionibus, prima quæ consistit in eo, quod hæredes omiserint ponere in inuentario scuta 200. tollitur ex facto, quia de existentia d. pecuniæ non apparet, nisi per vnum testem, & vox vnius vox nullius, c. veniens. c. licet de testib. cum concord. & in hac materia probatio ex parte creditorum debet esse concludens, Bald. cons. 514. num. 2. lib. 5.

2 Præterea dicunt Domini, quod etiam admisso pro vero, id quod deponit ille testis, adhuc non resultat dolus, sine quo omissio non vitiat, ex relatis per Sud. decis. 222. nu. 13. quia ipse non deponit simpliciter, quod Octauius hæres omiserit ponere ista scuta 200. in inuentario, in quibus terminis procedunt, quæ allegant creditores ad præsumendum dolum ex sola omissione, sed addit, quod istæ pecuniæ erant illæmet, quas ipse testis per tres dies ante mutuauerat Rodulpho defuncto, & quod ex illis, centum sibi fuerunt solutæ, & alia centum ipse mutuauit ipsi hæredi ex hac serie facti excluditur dolus, seu quia Octauius hæres potuit soluere primo venienti l. fin. § & si præfatum. C de iur. deliber. vel præferre testem cæteris creditoribus etiam anterioribus, cum essent illæmet pecuniæ quas testis mutuauerat, iuxta l. vxor marito. ff. de donat. inter vir. & vxor. Rota Ianuen. decis. 127. in princ. & sic non ponere in inuentario, neque debitum, neque creditum, vel saltem, quia facile potuit credere, ita sibi licuisse, quæ iusta credulitas excusat à dolo l. igitur. §. generaliter. ff. de liberal. caus.

3 Altera oppositio est, quod hæreditas habebat creditum cum Tiberio de Vbaldis occasione prædij empti per dictum Tiberium à Rodulpho defuncto consensu Octauij, & Euangelistæ qui modo sunt hæredes, ex quo contractu Tiberius remansit debitor scutor. 3050. & hæc summa non reperitur in inuentario descripta, nec hæredes possunt allegare ignorantiam, cum interuenerint contractui, & sed nec ista oppositio mouit Dominos, quia Rodulphus delegauit emptori tot census ab eodem soluendos, & facta per Tiberium accollatione dictorum censuum Rodulphus quietauit Tiberium de integro pretio, vnde, vel potest firmari dictum creditum de iure non fuisse ponendum in inuentario, tanquam non creditum Rodulphi, qui iam quietauit creditorem, vel saltem negari non potest, quin hæredes habuerint iustam causam credendi, quod ita liceret, quod sufficit ad excludendum dolum ex supra allegatis; nec facit difficultatem, quod illi creditores, quibus Rodulphus mandauerat solui, obtinuerint se graduari inter alios creditores Rodulphi, quia ipsi hoc potuerunt facere: nam cum adhuc non acceptassent Tiberium in debitorem, non fuerat Rodulphus liberatus ab eis, nec propterea includitur necessario dolus hæredum.

PENIÆ.

Romana Separationis Thori Lunæ 10. Ianuarij 1605.

ARGVMENTVM.

Notarius, qui falsum commisit non prohibetur conficere alia Instrumēta, quādiu in officio tolleratur, & de falso cōdemnatus non fuit.

SVMMARIVM.

Notarij falsi Instrumenta rogata valent, quamdiu non est de falso condemnatus, & in officio tolleratur, num 2.

Notarius de falso cōdemnatus non potest conficere noua Instrumenta, sed præterita benè potest publicare, num. 2.

Diuortio sequuto inter virum, & vxorem, vir non potest repetere expensas factas vxori constante matrimonio, num. 3.

DECISIO CCXX.

1 INformante Florentina Capellona, proposuit memorialia loco causæ, vt si possibile esset causa pauperis mulieris expediretur, non obstantibus, quæ sæpius Alexander Gattamelata eius maritus ad retardandam expeditionem causæ proposuerat, quæ ad tria capita videbantur posse reduci primum, ad publicum instrumentum confectum die 27. Aprilis anni 1598. quo continebatur Alexandro fuisse consignatam à Florentia vxore quandam domum sitam in Platea de Bonsignore, pro diuersis expensis, & alijs debitis necessarijs solutis ab Alexandro pro Florentia.

2 Circa, quod non placuit Dominis responsio data per informantes pro Florentia, quod instrumentum esset falsum, ex quo Florentia criminaliter accusauerat Notarium, tanquam falsarium, quia cum in specie non constet Notarium propter dict. quærelam fuisse condemnatum, non corruebat Instrumentum, Hostien. in capit. fraternitas, numero quinto super verbo, au hores. & ibidem Ioann. Andr. numero secundo vers. si autem damnarentur, numero seq. & communiter Canonistæ de hæreticis, asserentes Scripturas, & Instrumenta Tabellionum valere, quamdiu in officio tolerantur, licèt vnam certam falsam fecerint, idque ob publicam vtilitatē, ne venientes ad eum decipiātur, Rota in vna Romana Notariatus

dic

die 25. Ianuarij 1584. Vbi explicat condemnationem Notariorum in officio delinquentium re spicere factura Instrumēta, & eis præiudicare, sed præteritas rogationes ante condemnationem factas posse perfici, & in publicam formam redigi.

3 Secundo, prætendebat Alexander sibi deberi scuta 200. pro fructibus scutorum 400. sibi in dotem promissorum, & nunquam consignatorum, pro tempore quo subsistebat matrimonii, & consequenter sibi competere retentionem dotis quam petebat Florentia donec sibi esset satisfactum, aut admittendam compensationem, sed placuit responsio data pro Florentia, quod cum ipsa esset creditrix hæredum primi mariti vigore legati scutorum 400. vt patebat ex decisione Domini mei Millini, pro quibus fuerat factum pactū, vt 200. in contanti soluerentur, & pro alijs 200. prædicti hæredes soluerent fructus Alexandro, qui eos prætendebat, aduersus prædictos hæredes, non contra Florentiam non obligatam pro fructibus consequendis actionem intentare debebat; Primò, quia de illis quidquam non constabat, Secundò quia ex lista melioramentorum, & expensarum, quam Alexander exhibuerat videantur facta ad manutentionem domus, ideoq; facto diuortio maritus non potest repetere tales expensas, l. fructus 7. aliàs diuortio 8. §. impendia. ff. sol. matrim.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Lucana Iurispatronatus. Mercurij 26. Aprilis 1605.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus quando, quomodo, & à quo Iudice confiscari possit.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus confiscari nō potest à Iudice laico, nec sub confiscatione ab eo iudice facta continetur, num. 1.

Iudex Ecclesiasticus potest declarare delictum, & bona delinquentis fisco Ecclesiæ applicare, & isto casu iuspatronatus sub tali confiscatione continetur, num. 2.

Iuspatronatus propter patris delictum, quando confiscari possit in præiudicium filij num. 3.

Iurispatronatus confiscatio regulatur secundum confiscationē bonorum feudalium, num. 4.

Cedere quis non potest id quod non habet, num. 5.

DECISIO CCXXI.

1 Domini in contumaciam alterius Partis cēsuerunt Ecclesiam Sancti Stephani de Tassignano non acquisiuisse statum libertatis, quia licèt bona Bernardini fuerint confiscata, tamen iuspatronatus sub illa confiscatione nō comprehenditur, cum facta à Iudice laico secundum veriorem sententiam, glo. in Clementin pastoralis. in verbo, subiectæ, vbi Imola num. 70. & 71. de re iud. & collectæ quibusdam. num. 10. vers. sed nunquid de pœni. & in c. fin. num. 4. vers. quod si patronatus de iure patronatus, & fuit resolutū in causa Agaten. Iurispatronatus 4. Martij 1602. coram Illustrissimo D. meo Pamphilio.

2 Nec obstaret, si diceretur quod licèt iuspatronatus non veniat in confiscatione facta à iudice laico, nihilominus potest Iudex Ecclesiasticus declarare delictum, & confiscare bona fisco ecclesiastico, & effectus erit quod iuspatronatus extinguetur, & Ecclesia remanebit libera sub Episcopi potestate Imol. in d. Clement. pastoralis. num. 72. in fine. de re iud.

3 Nam respondetur quod cum delictum non sit cōmissum in Ecclesia, nec ius patronatus spectet ad Lucretiam ex persona patris scilicet tanquam eius hæredem, sed solum tanquam eius filiam, merito delictum patris ei nocere non debet secundū distinctionem Doct. de qua per Igneum in repet. l. necessarios §. non alias in prima parte. num. 438. vers. vel melius, & num. 482. vers. similiter iuspatronatus. ff. ad senat. consult. Sillan. & sentit Rocchus de iurep. in verbo, ipse vel is num 72. Siluest. licèt indistinctè loquatur, prout alij Summistæ in ver. iusp quęst. 5. vers. 6. Angel. num. 36. & Tabien. num. 25.

4 Et his adstipulatur, quod huiusmodi materia regulatur secundum terminos feud. & emphit. Rocchus loco allegato, Card. in Clemen. plures. col. fin. nu. 8 de iure patronatus, & in feud. & emphiteuti Doctores admittunt prædictam distinctionem, Cyn. in l. 2. in fin. C. de liber. & eorum liber. Bald. in l. 3. num. 2. C de interdict. & releg. Iasin l. 2. nu. 19. C. de iur. emphit. Molin. de primog. Hispan. lib 4. c 11. num. 16.

5 Denique non officit cessio Reipublicæ, quia cū ex confiscatione nihil habe et, nō potuit aliquod ius transferre iuxta vulg. conclus.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmeñ Status. Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Vita, & mors, matrimonijq; impedimentum, probari debent ab allegante ea.

SVMMARIVM.

Vita, & mors probanda est ab eo, qui in ea se fundat. num. 1.

Reus in exceptionibus dicitur actor, & suam exceptionem probare tenetur, num. 2.

Matrimonij impedimentum probandum est ab eo, qui illud allegat, num. 2.

Exceptio est actionis exclusio, num. 3.

DECISIO CCXXII.

1 Propositi dubium in Rota, an Domini Palauicini teneantur probare mortem Ioannis Petri Viri Catherinæ, vel potius Domini de Rangonibus vitam eiusdem, & post plures propositiones Domini venerunt in sententiam, Dominos Pallauicinos non teneri probare mortem, quia cum vita, & mors sit probanda ab eo, qui in hac, vel in illa fundat suam intentionem, Bart. in l. siquidem, sub nu. 1. C. solu. matr. Alex. cons. 27. nu. 7. circa med. lib. 7. Corn. cons. 119. nu. 2. lib. 1. intētio Pallauicinorum, qui actores sunt nō fundatur in morte Ioannis Petri, sed in matrimonio, & quidem non contrahendo, sed contracto inter Bernardinum, & Catherinam. Vnde satis illis fuit probare matrimonium, de quo fuit iam resolutū in Rota constare saltem de facto quam resolutionem in disputatione dubij præsupponendā Domini dixerunt. Si autem Domini de Rangonibus obiecerint vitam Domini Ioannis Petri tempore secundi matrimonij debent probare hanc exceptio-

ceptionem, cum in ea sint actores. l. 1. ff. de excep. Abb. in c. præsertim. num. 2. circa med. vers. aliam opinionem de testib. Corn. cons. 227. nu 7. lib. 3.

2 Tanto magis, quia hoc est allegare impedimentum matrimonii, cuius probatio illi incumbit, qui cogn. consang. vxo. suæ. c. Dominus de secūd. nup. c. cum per bellicam 34. quæst. 2. nec sufficit præsumptio illa vitæ vsque ad centum annos Put. decis. 85. sub num. 1. Crescenr. decis. 2. de exceptio. Achil. decis. 1. de probatio. præsertim cum sapiat obiectum, qui debet clarè, & benè probari, vt per Cresc. d. decis.

3 Si verò Domini de Rangonibus, vt pro eorum parte fertur, non obiiciunt de vita Ioannis Petri, tanto magis à Dominis Pallauicinis est probanda mors, quando de vita non opponitur. Nec est bona consequentia si Ioannes Petrus viuebat matrimonium legitimum non poterat cadere inter Bernardinum, & Catherinam c. gaudemus de diuor. cum similib. ergo incumbit onus Pallauicinis probandi eum non suisse viuum, quia licèt vita probata destrueret intentionem Pallauicinorum tamen cum non fundantur in negatiua vitæ, non tenentur illam probare alioquin, cum exceptio sit actionis exclusio l. 2. ff. de except. omnis actor debet probare non existentiam exceptionum, & omnis qui se fundat in matrimonio deberet probare, quod in eo cessarent omnia impedimenta, & per hoc benè faciunt deducta in Toletana Pensionis coram D. meo Iusto.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI.

Camerinen Concursus. Veneris 19. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Data paritate doctrinæ inter duos concurrentes ad beneficium, seu parochiā, quis eorum præferendus sit, præsertim si vnus de fornicatione sit diffamatus.

SVMMARIVM.

Episcopi iudicium habet præsumptionem pro se, nisi ostendatur dolosum, & irrationabile, num. 1.

Concurrentibus pluribus in examine ad beneficium, seu parochiam data paritate circa doctrinam, quis eorum præferendus sit, num. 2 & 3.

Fornicatio præsumitur ex eo, quod quis fuerit repertus cum aliqua muliere, hæc tamen præsumptio non dicitur plena probatio, nec sufficit ad remouendum clericum à beneficio, num. 3.

Malus semel, non præsumitur malus semper quando per triennium quis laudabiliter vixit, num 4.

Appellare, An & quando liceat à iudicio ordinarij admittentis ad beneficium in cōcursu, vnum potius quam alium num. 6.

DECISIO CCXXIII.

1 VAcante Ecclesia Parochiali Plebis Fauernæ Camerinen. Diœcesis præuio examine, & cōcursu Claudius, & Andreas æqualiter quoad doctrinam ab examinatoribus approbati fuerunt, cumq; Andreas obiiceret contra mores, & vitam Claudij, causa cognita mandato Episcopi per eosdem examinatores, Claudius omnium suffragijs prelatus, & ab Episcopo magis idoneus declaratus per Sedem Apostolicam prouisus fuit, sed Andreas non acquiescens, appellatione interposita, Primum Vicario Vrbis, & deinde contra se sententia reportata mihi causam cōmitti obtinuit, quare bis proposito dubio super dictis sententijs, Domini re maturè considerata eas confirmandas censuerunt, quia pro Episcopi iudicio præsumitur cap. in præsentia, de renunciat. nisi ostendatur dolosum, & irrationabile, vt fuit dictum in Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592. coram Illustrissimo Arigonio, & in Pampilonen. Parochialis 12. Decembris 1597. coram R. P. D. Litta, & in vna Nullius Parochialis seu Concursus 4. Decembris 1600. coram R. P. D. Ludouisio, præsertim in casu isto, in quo concurrunt suffragia examinatorum, quibus etiam in materia morum consilium plurimum defert, vt fuit ponderatum in Tuden. Parochialis 25. Aprilis 1605. coram R. P. D. Sacrato, necnon aliorum Episcoporum testimonio, in quorum Diœcesibus honestè vixit, & quidem longe ante tempus concursus data.

2 Et re ipsa nulla præfertur qualitas, qua Claudius ab Andrea superetur, quia potius Claudius multis nominibus Andream superat, cum ille sit Clericus Diœcesanus seminarij Clericorum dictæ Ciuitatis Alumnus, per plures annos inseruiit Ecclesiæ Cathedrali exercendo officium magistri cæremoniarum, & Curati, Alter verò Diœcesis Auximanæ Paril. cons. 38. num. 13. lib. 4. Dec. cons. 542. num. 13. Roch. de iurepatr. in verbo, honorificum. num. 45 deinde Claudius nullum habebat beneficium, aduersarius verò canonicatum Calderolæ obtinebat cuius cui de præbend in 6. decis. 26. in vers. item si aliquis eodem tit. in nouis fuit dictum in Calaguritana Dimidiæ Portionis 19. Ianuarij 1596. coram R. P. D. Penia.

3 Denique Episcopus non contentus ordinaria diligentia, per secretam etiam Inquisitionem de ante acta eius vita, moribus, & prudentia animum suum instruere voluit, & sic de illo magis informatus, merito illum prætulisse videtur, prout consideratū fuit in dicta Rauēnaten. Parochialis nō obstat obiectus, & diffamatio cōmissæ fornicationis per Claudiū dum ageret in Ciuitate Burgi Sancti Sepulchri ex cons. Calderin. 9. de probat. nō enim probatur ex deductis, nisi quod fuerit deprehensus cum quadam muliere, & sic solum præsumptiuè, quod non sufficit ad hunc effectum, vt fuit dictum in Lucana Parochialis 12. Maij 1603. corā R. P. D. Penia.

4 Nec sufficit relatio Vicarij, quia huiusmodi literis assertiuis non creditur Rota decis. 11. num. 1. de iurepatr. in nouis, quo minus quia diffamatio non fuit in loco concursus, & per plures annos concursum præcessit, quo casu, etsi nondum fortè completum est triennij tempus præsumitur mutatio, si vero intra triennium, auth. de monach. decis. 162. nu. 20. & cessat scandalum propter locorum distantiam; & probatur mutatio ex literis Episcopi Burgi Sancti Sepulchri, & Episcopi Capituli, & Communitatis Camerinen. quæ tollunt omnem maculam, quæ potuisset oriri ex diffamatione, fuit dictum in Lucana Parochialis 15. Iunij 1601. coram R. P. D Decano, & in eadem 12. Maij 1605. coram R. P. D. Penia.

5 Non obstat familiaritas ordinarij, quia nō probatur, licèt probetur de aliquo seruitio, c. fin. de verbor. signif. in 6.

6 Nec facit, quod Andreas prouocat ad nouum concursum quia hac ratione semper esset danda appellatio etiam si non doceretur de irrationabili iudicio Episcopi contra expressum tenorem

Con-

Constitutionis Pii Quinti, quæ non simpliciter concedit appellationem, sed tunc demum quādo dolosè, & irrationabiliter iudicatur, vt aliàs fuit resolutum in d. Nullius Parochialis coram R.P.D. Ludouisio.

P E N I Æ.

Bononien̄ Redditionis rationis, Veneris 17. Februarij 1606.

A R G V M E N T V M.

Administrator, qui semel suæ administrationis rationem reddidit non tenetur amplius illam reddere, nisi constet de dolo, vel errore concludenter probato exceptioq; periurij, agentem repellit in quacunque parte iudicij opponatur, nec post periurij incursum absolutio à iuramento prodest agere volenti.

S V M M A R I V M.

Periurij exceptio agentem repellit à limine iudicij, semperq; vsque ad sententiam opponi potest, num 1. & 3.

Absolutio à iuramento ad effectum agendi obtenta post incursum periurium non suffragatur absoluto, num. 2.

Administrator, qui semel rationem reddidit, amplius eam reddere non tenetur, num. 4. nisi doceatur de errore, vel dolo illius, qui rationem reddidit probato tamen ex claris, & perspicuis probationibus, num. 5.

Tutor non tenetur describere in inuentario bona ab altero occupata, num. 6.

D E C I S I O CCXXIV.

1 DIE 6. Iunij anni 1605. Rota censuit probari Paulum Dondinum suscepisse tutelam Fabij Benzoni, & eundem Paulū habuisse omnia bona in inuentario descripta, & signanter duo prædia in Territorio Pisaurensi, eumq; prædicta bona administrasse, sed reseruauit, An Fabio obstarent periurium, & aliæ exceptiones, de quibus cum ageretur in hac propositione vtraque parte informante Rota censuit, Fabio obstare exceptionem periurij, & semel redditæ rationis. Exceptio periurij ex eo deducebatur, quod cum Fabius cum iuramento asseruisset omnia cōtenta in instrumento quietationis fuisse, & esse vera, ante obtentā absolutionē litem contestatus fuerat libellum produxerat, & alios actus iudiciales fecerat per quos contraueniendo inciderat in periurium, vnde merito hæc exceptio eum à limine iudicij repellebat, Alex. in l. si quis maior, num. 13. in fin. de iudic. Sigismund. Loffred. cons. 12. num. 27. qui num. 34. addit hanc periurij exceptionem nedum in principio litis, & contra rescriptum, sed semper vsque ad diffinitiuam sententiam.

2 Neque ad rem pertinebat, quod Fabius à Vicario Bononiensi obtinuerat absolutionē ad effectum agendi, quoniam cum antea prędictos actus iudiciales peregisset per quos in periurium inciderat, absolutio postea obtenta nō suffragabatur, Feder. de Sen cons. 300. in fine, vers. si. n. est lapsus, Alex. cons. 17. num. 3. & 4. & secundum magis cōmunes cōclusiones, lib. 3. & tradunt communiter Canonistæ in c. 1. vbi Abb. num. 10. de iureiur.

3 Rursus non obstat quod Paulus permiserit litē cōtestari, & plures actus iudiciales fieri antiquam huiusmodi exceptionē opponeret, quia non ideo censebatur huic exceptioni renunciasse cum in quacumq; parte iudicii, vt dictum est opponi possit, & repellat agentem, Loffred. d. cons. 52. nu. 34.

4 Obstabat etiam Fabio altera exceptio de ratione semel reddita, vt amplius reddi non deberet, Socin. Sen. cons. 62. num. 1. in princ. lib. 4. Rota in causa Prænestina Compromissi coram Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore die 19. Maij 1574.

5 Et licet hæc conclusio in duobus casibus limitetur, videlicet, quando docetur de errore, vel dolo illius, qui rationem reddit, id tamen ex claris, & perspicuis probationibus docere oportet, vt in prædicta decisione Rota censuit, quæ in hoc casu pro parte Fabij non videbantur probata,

6 Nam error, vel dolus pro parte Fabij ex eo deductus, quod duo prædia existentia in Territorio Pisaurensi in inuentario descripta non fuerant ei reddita, excludebatur ex doctrina Barr. per D. Spadam allegata, cons. 229. incip. proponitur, quod Archilocus, nu. 1. in fine lib. 1. dicentis, quod si domus descripta in inuentario ab alio fuerit occupata, sufficit, quod Tutor domum reassignet, & de occupatione fidem faciat ne per erroneam descriptionem factam in inuentario, & damnum patiatur Tutor, & Pupillus cum eius iactura locupletetur. Atq; ex his fuit cōclusum duas exceptiones periurij, & semel redditæ rationis obstare Fabio. Quia tamen informātes pro eo plura deducebant non contemnenda ad ostendendum rationem dictæ administrationis nō sufficienter fuisse redditam, Domini sanata exceptione periurij dicebant posse particulariter dubitari, An Fabius probaret prædictam rationem aduersarii, & Tutelæ minus sufficienter redditam ad effectum, vt Paulus eam ex integro reddere teneretur, &c.

I V S T I.

Ispalen̄ Archidiaconatus. Lunæ 20. Februarij 1606.

A R G V M E N T V M.

Testes, vt familiaritatem probent quomodo debeant deponere.

S V M M A R I V M.

Familiaritas cōcludenter probanda est ad effectum immissionis virtute subrogationis, num 1.

Falsitas plenè probanda est, quando agitur ad excludendum promisum à beneficio, num. 2.

Familiaris non dicitur is, qui domi receptus comedit in ea, nisi etiam probetur, quod fuerit deputatus ad certum seruitium, num. 3. & 5 Vbi ampliatur hac conclusio.

Testis de auditu non probat familiaritatem, num 4.

Testes deponentes de seruitio alicuius in domo alterius sciente Domino non probant familiaritatem, nisi etiam deponant de deputatione ad illud officium, num. 6.

Familiaritas non dicitur probata per æquiuocam probationē, num. 7.

Familiaritas excluditur ex eo, quod quis inseruiebat tanquam consanguineus, num. 8.

DE-

DECISIO CCXXV.

1 VNanimiter resolutum fuit non esse probatam reseruationem, quia non est probata familiaritas Alphonsi de Vllea, per cuius obitum vacauit Archidiaconatus in Ecclesia Ispalen, cum bon. mem Cardinali de Castro eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo, & pro fundamento firmarunt illud, quod reuocabatur in dubium, per informantes ex aduerso, videlicet, quod ad effectum immissionis virtute subrogationis requiritur plena, & concludens probatio, vt fuit decisum in Rota coram bo. mem. Gyprio in illa Burgen. Præstimonij de Pancorno 24. Octobris 1588. & corã Illustrissimo Blanchetto in Giennen Præstimonij 15 Februarij 1593.

2 Et quando agitur ad excludendum prouisum, familiaritas ipsa plenè probãda est, Sarnen in reg. de imperat. benef. vac. per obit. familiar. Cardinal. quæst. 6. num. 6. Simonet. de reseru quæst. 36. quod procedit in quacunque alia reseruatione, Put. deci. 266. lib. 3. & fuit sæpissimè decisum. Quæ autem sit plena probatio, iudicatur secundum casus occurrentes.

3 Quo præsupposito, quod habitis in consideratione Testibus, qui fuerunt in partibus examinati, dixerunt deficere necessarium requisitum ad probandam hanc prætensam familiaritatẽ, quamuis enim Testes probent receptionem in domo, & commestionem, quæ est primũ extremum ostendendi familiaritatem; nõ ideo probarunt receptio, & deputatio ad certum aliquod seruitium exercendum, quod est secundum extremum, vnde nõ probatur intentio Domini, & familiaritas omnino necessaria ad hanc societatem contrahendam Sarnen. in d. reg. de imper. benef. quæst. 16. post Zanch. in c. fin num. 14. de verb. signif. Et omissis omnibus alijs sufficit allegare decisionem Rotæ in causa Salamantina, & Abulien. Beneficiorum 9. Iunij 1599. coram R. P. D. Decano.

4 Non obstat primus Testis, qui videtur deponere de certo officio Alphonsi saltim in itinere Cardinalis ad Ciuitatẽ Valentiæ dum ibat ad nuptias Regis Hispaniarum, quoniam se ipsum declarat, & dicit se audiuisse; non autem vidisse, quia non fuit præsens, & hæc probatio non est concludens, Put. decis. 266. lib. 3. cum alijs allegatis.

5 Non obstat septimus Testis in ordine, ex quo prætenditur probatam esse deputationem ad certum officium, siue seruitium: Nam iste Testis solũ deponit de diligentia Alphonsi, vt deputaretur, & de seruitio exhibito, sed de deputatione dicit se nihil scire, & consequenter nihil concludit, nec in primo examine, nec in repetitione, Vbi tantum deponit de prætensione Alphonsi ad seruitium pro tempore illius itineris, quod non indicat simplex seruitium ad famulatum, sed ad obsequium, & honorem.

6 Alij Testes dum deponunt de seruitio, non deponunt de deputatione ad effectum, & finem seruitij, ideo nihil faciunt, quamuis enim aliquando exercitium officij sciente Domino, indicet deputationẽ ad officiũ, l. 1. §. magistratũ, ff. de exercit. actio. Bart. in l. 1. §. familiæ nomen, ff. de public. Tamen est casus specialis cõtra regulam, propter publicam vtilitatem cum regulariter scientia non sufficiat, vt declarat Alex. cons. 80. num. 12. lib. 4.

7 Quapropter dicebant Domini, vel solum ex Testibus induci æquiuocè quandam probationẽ, quæ non sufficit, Crescen. decis. 3. de præsumpt. & aliàs sæpè, vel etiam excludi probationem familiaritatis: nam probãtur solum illa tanquam spectantia ad præfectum cubiculi dum Cardinalis iret ad Ciuitatem Valentiæ, & inde rediret, quæ potuerunt præstari non solum tanquam à famulo erga Dominum, sed à nepote erga Patruum, vel erga potentiorem consanguineum, vel amicum, vt docet experientia, & præsertim in illo regno, in quo aliqui ex Dominis affirmabant assuetum esse inter proceres, & magnates, quod quando se offerunt huiusmodi occasiones secum adducunt consanguineos, & amicos nobiliores, qui non solum se iungunt comites in via, sed inseruire curant publicè, & palam, nec tantum reputantur familiares, sed consanguinei, & amici.

8 Excluditur verò ex parte probatio familiaritatis, quia probatum est, Alphonsum fuisse bonæ memoriæ Cardinalis consanguineum, qui illum cum fratribus substentauit in Vniuersitatibus, & Studijs literarum, deinde recepit tanquam consanguineos, & ipsum Alphonsum nominabat tanquam nepotem, qui non se gerebat pro familiari, nec reputabatur pro tali, & si in itinere prædicto deseruiuit, deprehenditur mens antecedens, & subsequens non inseruiendi, & obsequendi, & excluditur familiaritas, Aegid decis. 611. in fine, & vltimo Rota in allegata Salamantina, & Abulien. Beneficiorum. Ex quibus ita fuit decisum, &c.

PENIÆ.

Romana Inualiditatis Matrimonij, Veneris 28. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Iudex quando abbreuiare possit ex circumstantijs triennium cohabitationis vxoris cum viro, & quæ esse debeant istæ circumstantiæ.

SVMMARIVM.

Triennium cohabitationis vxoris cum viro, licet incipere debeat à Iudicis decreto, nihilominus quando ante decretum præcessit triennalis habitatio potest Iudex illud futurum triennium inspecturis circumstantijs ad breuius tempus recipere, num 1.

Circumstantiæ, quibus Index moueri debet ad abbreuiandum Triennium cohabitationis vxoris cum viro ad effectum inualidandi matrimonium, num 2.

Probatio per inspectionem obstetricum licèt sit fallax, & lubrica, tamen, cum non possit dari aliqua probatio, quando vnus de coniugibus stat pro matrimonio, alius verò contra, per hoc genus probationis controuersia dirimi debet.

DECISIO CCXXVI.

1 POst decisiones in hac causa factas dubitatũ, An esset locus vlteriori cohabitationi, vel potius esset deueniendum ad inspectionem Camillæ ad effectum, vt si reperiretur virgo dissolueretur Matrimonium, vel è conuerso si reperiretur corrupta compelleretur redire ad Maritum, & cum eo perpetuo habitare, & causa vtraq; parte informante, Rota conformiter censuit ad inspectionem Camillæ fuisse deueniendum, quia licet triennium cohabitationis debeat incipere à Iudicis decreto, iuxta dicta in decisione in hac causa

causa facta sub die 28. Februarij 1603. nihilominus tamen non defuerunt Doctores confirmantes, quod quando ante decretum præcessit triennalis cohabitatio possit Iudex triennium futurum abbreuiare, & arbitrio suo inspectis circumstantijs ad breuius tempus reducere, Anton. de Butr. in cap. laudabilem num. 14. in fin. de frig. & mal. vbi Præpos. num. 8. vers. aut de impotentia apparet, Anchar. in c. 1. num. 10. eodem. tit.

2 Difficultas in hoc casu reducebatur ad causas regulandi arbitrium, vt iustum videretur deuenire ad inspectionem, quamuis post decretum Rotæ, vt Camilla, & Iacobus coniuges cohabitarent, & darent operam rei vxoriæ, nondum effluxisset triennium, & Rota legitimas causas interfuisse censuit. Primò quia exiguum tempus desiderabatur ad triennium complendum, quod incœperat à die 20. Iunij anni 1603. quo tempore sæpe fuit interrupta cohabitatio culpa Iacobi nolentis accedere, vt debebat ad Camillam, quæ semper parata mandatis Rotalibus obediendo maritum expectabat. Secundò idem suadebat ætas Iacobi, qui ad sexagesimum annum accedere videbatur, & cum ætate concurrebat aspectus eiusdem Iacobi, & qualitas corporis tenuis, & debilis, vnde facile inhabilitas ad maritale opus perficiendum arguebatur, Tertio, concurrebat relatio medicorum, qui die 2. Maij 1603. postquam Iacobum explorauerunt, retulerunt, quod licèt in eo non apparerent signa impotentiæ naturalis, sed potius cōtraria, nec videretur maleficiatus apparebat tamē debilis complexionis. Quartò accedebat relatio obstetricum, quæ corā Vicario Camillam inspexerunt, & virginem reperisse retulerunt, & licèt ea tunc inspectio non fuisset legitimè facta, nihilominus tamen aliquod adminiculum inspectioni iterū faciendæ præstabat. Denique ea quæ de modestia honestate, & pietate, Camillæ extraiudicialiter intellecta fuerunt, multum mouerunt aliquem ex Dominis, vt pro inspectione facienda facilius sentiret.

3 Quibus non obstant prætensa quædam Camillæ confessio dicentis se fuisse cognitam à Iacobo quoniam non placuit Dominis probatio facta per Testes, qui videbantur instructi, cum per eadē verba testificarentur. Deniq; non obstabat, quod cum probatio per inspectionem sit fallax, & lubrica non poterat ex ea sumi certum argumentum ad dissoluendum matrimonium. Quia fuit responsum, quod cum in hac materia non possit dari aliqua probatio, quando vnus de coniugibus stat pro matrimonio; Alius verò contra matrimonium, tunc controuersia per hoc genus probationis dirimenda est, cap. fin. de frigid. & mal. vbi glos. super verb. septima manu, & ibi cōmuniter Canonistæ, & c. proposuisti, de probat. iuxta quem tex. inspectio peragenda est, & legitimè facta quātum fieri poterit omnem fraudem remouebit, &c.

MANZANEDI,

Romana Censuum, Mercurij 10, Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Census dicitur illicitus, & vsurarius si non imponatur super stabilibus fructiferis, quæ si postea infructuosa, & sterilia euadant ita etiam census extinguitur.

SVMMARIVM.

Census impositus super bonis, quæ postea pereant, vel infructuosa reddantur perit etiam, & extinguitur in parte, in qua bona pereunt, & infructuosa redduntur, num. 1, & 3.

Census dicitur illicitus, & vsurarius, nisi imponatur super bonis fructiferis, num. 2.

Fructus non dicuntur nisi deductis expensis, num. 4.

DECISIO CCXXVII.

1 DOmini dixerunt sententiam A. C. esse cōfirmandam, cum ex Testium depositionibus satis cōstet bona ruris Alphonsinæ huic censui supposita per eruptiones aquarum de anno 1593. de mense Aprilis, & per mutationem cursus, & aluei Fluminis Rheni, & concurrentiam aliarum aquarum fuisse inundata, & conuersa in valles, & paludes, & reddita infructuosa, quin, & omnino perempta, Vnde tam vsusfructus, quam proprietas fundi per similem inundationem amittitur, ex tex. expresso in l. si ager eius. ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. & sic intrat dispositio Constitutionis fe. rec. Pij V. incip. cum onus, vers. postremò census omnes, qua disponitur, quod bonis obnoxijs censui in totum, vel in parte peremptis, aut infructuosis redditis, etiam ad ratam census pereat, & extinguatur, cuius dispositionis, ea est potissima ratio, quia aliàs emptor census nullum subiret rei emptæ periculum, & semper esset in tuto contra reg. tex. in §. cum autē, instit. de empt. & vendit. & tex. in l. 1. Cod. de peric. & commod. rei vendit. & sic non esset contractus emptionis, & venditionis.

2 Vlterius quia ad validitatem, & iustitiam huius cōtractus censualis, necessario illius redditus sunt constituendi super certis fundis, & rebus fructiferis, alioquin illicita, vsuramq; sapiens, censeretur Constitutio Census aliter facta, iuxta extrauag. Martini V. & Calixti III. incip. regimini, tit. de empt. & vendit.

3 Istis autem fundis peremptis, aut redditis infructuosis restat contractus absq; fundamento, quo nitebatur, necessario ad ipsius iustitiam, & validitatem, ergo, & deficiente isto fundamento corruit contractus, ex quibus intrat prædicta conclusio, quod bonis censui suppositis peremptis, aut infructuosis redditis, pereat, & extinguatur census, quam firmant, & sequuntur Io. Deligna. in cap. in ciuitate, de vsur. & alij relati à Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 5. & vltra illos eandem firmat Rom. cons. 417. num 6. Greg. Lup. in l. 58. glos. 9. circa fin. tit. 8. part. 5. Sarmient. select. lib. 7. cap. 1. num. 29. & Nauar. tract. de vsur. num. 74. & num. 95. Stracc. in instruct. marcat. c. 15. Felician. de Solis de cens. lib. 1. c. 4. num. 3. vers. tum præterea, & cap. 9. num. 8. vers. noua conditio, Redoan. de reb. eccl. non alien. in rub. de constit. ann. cens. §. incip. conditiones quibus annuus census, num. 5. Gutier. qui de communi testatur, pract. quæst. lib. 2. quæst. 177. num. 7. Rota decis. 757 num. 2. p. 1. diuers. ex qua conclusione sic firmata, sequitur etiam quod non solum capitale census pereat, sed quod illo perempto, cessat etiam illius pensio percipienda, cum velle pensionem percipere sine iure percipiendi, esset, non iure, sed iniuria aliena percipere.

Non

Non obstat quod aliqua pars huius tertenimodo colatur, & ex ea fructus colligantur, prout iidē Testes deponunt, quia, vt ex eorum depositionibus deprehenditur, expensæ superant fructus, quo casu non potest dici ista pars fructifera respectu dictorum fructuum, cum non dicantur fructus, nisi deductis expensis, ex tex. in l. diuortio §. impendia. ff. solu. matrim. l. si à Domino, vel à Patre. §. fin. ff. de petit. hæred. quem tex. ad hoc dicit singularem, & vnicum. Rom. sing. 484. ad idem tex. in l. fundus qui dotis. ff. famil. hercisc. quem ad hoc commendat Ang. in l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his, quæ in fraud. credit. l. quod in fructu. ff. de vsur. his verbis. quod in fructus redigendos impensum, est non ambigitur ipsos fructus diminuere debere, glos. Bart. Angel. & Doct. in l. in fundo. ff. de rei vendic. trad. Tiraq. de retract. lignag. §. 14. glos. 1. num. 1. & 2. An autem cessante inundatione, & terris redditis fructiferis reuiuiscat iste census, alterius erit inspectionis, &c.

R.P.D. COCCINI DECANI DIGNISS.

Valentina Parochialis de Palma. Veneris 2. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

De collatione beneficij facta à Papa Schismatico, An & quando valeat.

SVMMARIVM.

Electio facta à Schismatico non valet, num. 1.

Præscriptio quadragenaria cum titulo, & bona fide sufficit ad præscribendum in his quæ sunt contra ius, num. 1.

Titulus etiam inualidus dummodo iusto errore fuerit causatus sufficit in præscriptione quadragenaria, num. 2. & num. 3. vbi quod si error fuit causatus ne dum à iure, sed etiam facto.

Error iuris valde dubij æquiparatur errori facti, num. 3. in fine.

Beneficij restitutionem petens in spolio debet ostendere habuisse ab eo, qui potestatem conferendi habet, declara vt num. 4.

Collatio beneficij facta à Papa Schismatico, An & quando valeat. num. 5. & 6. & per totam.

DECISIO CCXXVIII.

1 Difficultas restricta fuit, An vnio esset legitimè præscripta, quia de inualiditate tituli non poterat dubitari, cum fuisset datus à Clemente de anno 1190. in loco suæ obedientiæ subiecto, qui fuit Schismaticus, quia bona fuerat electio Papæ Vrbani, vt per Bald. in q. de schisma. ante rubr. C. si quis aliq. testa. prohib. Cardin. in cap. licèt de elect. Aldobrandin. in cons. 1. num. 50. & seqq. & Rota censuit affirmatiuè respondendum, quia adest possessio quadragenaria cum titulo, & bona fide, quæ cessante immemorabili sufficit ad præscribendum in his, quæ sunt contra ius cap. 1. iuncta glosa in verbo legitimè de præscript. in 6. & in terminis vnionis Philipp. de Perus. quod est inter consilia Felyni 2. num. 1. 2. & 3. Rebuff. in prax. tit. de vnion. num. 35. & fuit latè deductum coram me in causa Feltren præbendæ 6. Iunij anni præteriti, qui titulus licet inualidus, & putatiuus sufficit, l. celsus. vbi glos. & DD. ff. de vsucap. glos. in c. de quarta, de præscr. Rebuf. in loco alleg. bona fides verò sufficit, quod allegetur quia præsumitur Bart. in d. l. celsus. n. 17.

2 Neq. facit, quod ad effectum, quod titulus inualidus suffragetur, requiritur, quod sit iusto errore causatus, & aliàs cessat bona fides, Balb in repet. d. l. celsus. num. 1. ff de vsucap. Verall. decis. 361. part. 2. & hinc videmus quod ad effectum restitutionis in spolio, in qua requiritur titulus coloratus, tunc demum dicitur adesse, quando fuit obtentus ab eo qui habet potestatem conferendi, Rot. decis. 5. de restit. spol. in antiq. Verall. decis. 307. part. 3. & propterea cum iste sit error iuris nō dicitur iustus nec prodest ad præscribendum l. nunquam in vsucapionibus. in princ. ff. de vsucap. Rota decis. 3. vers. secus si in iure de præscript. in nou. Doct. in c. de quarta. de præscript.

3 Nam fuit responsum, quod licèt non sit dubitandum Clementem fuisse schismaticum, nihilominus est aduertendum, ad effectum de quo agitur, titulum satis iusto errore fuisse causatum quia valde fuit dubitatum, An electio Vrbani Sexti legitimi Papæ esset canonica Abb. in d. c. licet sub num. 11. in fine, de elect. & in rubr. de scism. in fin. Card. in d. cap. licet sub num. 12. vers. dummodo autem. Sanctus Anton. in sua summa tom. 2. cap. 11. §. sexto vers. tertio casu, & ideo iste nōn fuit merè error iuris, cum haberet mixturam facti, nempè circa modum electionis Vrbani, quæ mixtura causat iustum errorem ad præscriptionem l. si vir. vbi glo. in verbo, procedere, Bart num. 8. & seqq. & alij Doctores ff. pro donat. Dyn. in reg. possessor. col. 13. num 40. de regul. iur in 6. Cyn. in l. venditioni. nu. 4. C. pro empt. vbi etiam Bald. num. 4. Bellam. in c. vigilanter. nu. 47 de præscript. Felyn. in d. c. de quarta. num. 36. in 5 limit. & d. tit. Balb. in repet. d. l. celsus. num. 26. & sentit Rota d. decis. 3. de præscript. in nouis, & Aegid decis. 704. num. 1. vbi quod titulus errore facti fulcitus dat iustam causam præscribēdi, vltra quod cū multi Doctores hincinde scripsissent, error iuris erat valde dubius, qui æquiparatur errori facti, & præbet iustum titulum ad præscribendum, Doctores in locis præcitatis, & præsertim Felyn. in d. c. de quarta. num. 27. Capic decis. 10. num. 20. Couar. in d. c. possessor. par 2 §. 7. num 9. vers. tertia conclusio. de reg. iur. in 6. Pur. decis. 118. num. 19. lib. 2.

4 Neque applicatur quod petens beneficij restitutionem in spolio debeat ostendere habuisse titulum ab eo qui habet potestatem conferendi, quia hoc procedit ne detur vitiosus ingressus ad effectum verò vnionis, vt dictum est, sufficit titulus inualidus putatiuus, modo si validus esset tribueret ius glos. fin. in c. si diligenter de præscript. & quod sufficiat etiam titulus habitus ab eo qui nō habet potestatem vniendi modo iusto errore sit causatus, dicit in specie Philipp. de Perus. loco præcitato. num. 14. & facit quod tradit Abb. in d. c. si diligenter. nu. 13. circa finem, de præscript. vbi quod sufficit titulus habitus ab eo, qui putabatur Dominus, & Felyn. in d. c. de quarta, nu. 24. vers. vnde dicit Bart eod. tit. de præscript. vbi de eo qui emit à falso procuratore, & quod generaliter notat idem Abb. in c. cum venissent. num. 8. per illum. tex. de institut. vbi dicit, quod non oportet constare de qualitate tituli, quem sequitur Capic. decis. 189. num. 10. quia titulus non est discutiendus, cum nō requiratur, quod fuerit validus, glos. in d. c. 1. in verbo, causam, de præscript. in 6.

5 Neque officit quod error cessauit post Concilium Constantiense de Anno 1414. quo mediante Principes se retraxerunt ab obedientia Benedicti

dicta

dicti Antipapæ prius Anticardinalis Clementis, qui in dicto Concilio, fuit depositus, quia neque hoc Cōcilium, ad effectum de quo agitur, potuit tollere errorem, & causare malam fidem, quia de gestis à Clemente nihil fuit actum, immo fuerunt admissa gesta à Benedicto vsque ad primam requisitionem, vt in sess. 20. col. 2. fol. mihi. 347. tom. 4. vnde cum ille fuerit successor Clementis in Schismate potuit aliquo modo credi, quod gesta per Clementem tenerentur, & quod plus est in sess. 43. in cap. de vnione dicitur, quod ad petitionem illorum quorum interest, reuocabuntur iustitia mediante vniones ab obitu Gregorij XI. nisi rationabilibus de causis fuerint factæ, Vnde cum etiam post dictum Concilium, Monaci remanserint in possessione, & à nemine fuerint molestati, verisimili er potuerunt credere vnionem factam per Clementem sustineri stantibus omnibus supradictis.

6 Neque obstat decisio in causa Tullen. Prioratus 31. Maij 1583. coram Illustrissimo Seraphino, quia tunc dictum fuit concessionem exemptionis factam per Clementem nō suffragari, quia in dicto Concilio Constantiensi d. sess. 43. tit. de exemption. fuerant reuocatæ omnes exemptiones concessæ post obitum Gregorij XI. nec ibi agebatur ad effectum præscriptionis, sed vt titulus exemptionis per se suffragaretur.

REVERENDISS. D. SACRATI,

Bracharen. Parochialis de Basto. 15. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Integra non trasportatio actorum annullat processum, & An assertioni Notarij Actuarij super productione iurium sit standum in iudicialibus, & in ciuilibus, An falsitatis vehemens suspicio habeatur pro falsitate.

SVMMARIVM.

Notarij Actuarij assertioni in iudicialibus statur, num. 1.
Vehemens suspicio falsitatis in ciuilibus æquiparatur ipsi falsitati, num. 2.
Processu deficiente causæ cognitio, & inde conquiescit iudicis officium, num. 3.

DECISIO CCXXIX.

1 DE non integra transportatione actorum fuit dictum constare, quia D. Episcopus Feren. produxit quasdam præsentationes, quæ non reperiuntur in actis. Nec visa fuit subsistere responsio, quod productio dictorum iurium fuerit verbalis tantum, quia obiectum tollitur ex verbis Notarij Actuarij, cuius assertioni in istis iudicialibus statur. glos. in cap. quoniam, vers. duos viros, &c. vbi Burr. Imol. & Anchar. & communiter Scriben. de probation. verba notarij sunt ibi quibus visis per Archiepiscopum omnia actitare mandauit in quorum complimentum præinserere eius commissionem, & præsentationem, & ista non integra transportatio actorum comprobatur ex alia attestatione Notarij ibi licentiati Martini, & cū à me de dictis actis petiti fuerunt termini, decreta, & scripturæ, quæ in illis erant inter alias quorum transumptū est sequens, ex qua attestatione colligitur, quod nec omnia acta fuerūt per Martinum petita, nec etiā omnia transumpta.

2 Quantum ad secundam partem dubii, nempè, An acta sint in forma probanti difficultatem fecit, quod processus reperitur mutilatus, alteratusq; numerus denotans folia, ac etiā cassata scriptura in corpore, vnde cum simus in materia ciuili, in qua vehemens suspicio falsitatis æquiparatur ipsi falsitati, vt not. in l. iubemus C. de probat, Anchar. cons. 173. num. 5. Dec. cons. 448. num. 28, Curt. Iun. cons. 166. num. 6. Crauett. cons. 28. num. 9 Ozalch. decis. 117. in fin. Clar. in §. falsum. vers. trita est conclusio Domini non habuerunt formā istius processus pro probando.

3 Quantum ad appositionem sequestri petitam pro parte Martini negatiuè visa fuit resultare ex prædictis quia si deficit processus deficit causæ cognitio, & inde conquiescere debet iudicis officium, ex latissimè cumulatis per Felin. in cap. ecclesia Sanctæ Mariæ. num 12. cum pluribus seqq. de constit. maximè in beneficialibus stante dispositione Sacri Concilij Tridentini, sess. 24. cap. 20, vers. præterea, &c.

COCCINI DECANI DIGNISS.

Narnien. Confinium. 18. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate non probant pro Vniuersitate, quando tractatur de pascuis, & de interesse singulorum.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis licèt regulariter non repellantur, repelluntur tamen, quando habent interesse in causa, num. 1.
Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando agitur de pascuis propter interesse singulorum, nu. 2. Declara quando pascua venduntur, & pretium reponitur in arca communi, num. 4. & 5.

DECISIO CCXXX.

1 VIsum fuit Dominis Testes Communitatis Narniæ in Rota examinatos nō esse idoneos Testes, quia omnes sunt de Vniuersitate, qui licet regulariter non repellantur, cap. insuper, de testibus, vbi Abb. & Felyn. num. 2. Tamen regula non procedit, quando habent interesse, Lanfranch. de testib. nu 73. Ozalch. qui alios refert decis. 99. nu. 39 Menoch. de arbitr. cas. 106. nu. 13. lib 2 Chiflan decis. 189.

2 Hoc autem interesse satis probatur, ex quo Testes iuxta 60 interrogatorium deponunt, quod a mense Aprilis, vsq; ad mensem Septembris pascere possunt in loco controuerso eorum propria animalia, clarum est enim, quod quando agitur de pascuis propter interesse singulorum testes Vniuersitatis non sunt idonei, Angel. in l. omnibus, num 2. vers. aut respicit singulos C. de testib. vbi Castren. nu. 2. vers. & per prædicta patet Lanfran. 3
in loco præcitato, nu 73. qui de communi Ozas. & Menoch. in locis præallegatis, Afflict. decis. 400. post. num. 5. Couar. pract. quæst. cap. 18. num. 4. vers. 4. iudices, Roland. qui de communi cons. 72. num. 13. & seq. lib. 2.

Nec

3 Nec facit, quod hic agitur super finibus, non super pascuis, nec ex victoria finium resultat victoria pascuorum, cum Communitas Narniæ possit habere seruitutem in Territorio alieno, quia hoc erat motiuum Collisciponensiũ, & Rota respondit ad instantiam Narniensium hæc non applicari in hoc casu, quia cõtrouersia super Territorio ex eo orta est, quia Narnienses prætendebant pascua super bonis particulariũ existentibus in suo Territorio, quare ex victoria finium resultat victoria pascuorum, & sic interesse Testium, qui prædicto tempore possunt pascere in loco controuerso.

4 Non obstat quod quando pascua venduntur, & pretium in arca communi reponitur agitur de interesse Vniuersitatis non singulorum, Iacob. de S. Georgio, in l. nullus, num 8. vers. deinde si esset quæstio, ff. de testibus, quia quoad tempus quo testes possunt pascere sua animalia, hoc non facit Communitas, nec releuat dicere quod potest facere, quia attendendum est, quid faceret de tempore examinis Testium, ita vt videatur, quid consistat in animo ipsius Testis.

5 Minus obstat, quod aliqui ex dictis Testibus nõ habeant animalia, quia hoc interesse non consistit simpliciter in ipso actu pascendi, sed iure vel facultate pascendi, & ideo, vt Testes non admittantur, sufficit quod cõsideretur interesse ex ipso iure pascendi, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmeñ Status. Mercurij 24. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter tractatur, An, & quando Testes deponentes super tempore dicantur tempus probare dubitatiuè super eo deponendo.

SVMMARIVM.

Testis deponens se non recordari de tempore non probat, n. 1.

Testis deponens de iudicio suo dicitur dubitatiuè deponere, & non probet, num. 1.

Testes deponentes per dictionem, incirca, vel per verba plus, & minus, dicuntur dubitatiuè deponere, num. 1.

Dubia probatio etiam respectu temporis probantem non releuat, num. 1. in fine.

Tempus non dubitatiuè, sed præcisè probandum, vbi agitur de reprobando alios Testes, num. 2. & num. 4.

Furor est præcisè probandus de tempore actus, quando agitur de inualidando actum, num. 2.

Testis circa tempus deponens de iudicio suo, non potest de falso redargui, num. 3.

Testis de tempore dubitatiuè deponens dicitur contestis cum alijs testibus deponentibus de præciso tempore, num. 3.

Testes deponentes de iudicio suo probant, quando reddunt concludentem rationem per sensum corporis, nu. 5. vbi declaratur hæc conclusio.

Testis deponens super ætate alicuius probat etiam quod non recordetur de anno natiuitatis, num. 6.

DECISIO CCXXXI.

1 Licet fuerit bis resolutum dum ageretur de comprobatione matrimonij inter Bernardinũ & Catherinam, Don Baptistam in sua depositione non firmare, neque determinare tempus dicti matrimonij, quia tamen multum vrgebat instantia Dominorum de Rangonibus, & magis rationes in contrarium allegatæ, quæ diligenti egebant discussione Rota voluit, vt particulariter dubitaretur, An Don Baptista probet aliquod tempus matrimonij, & post longam disputationem maior pars Dominorum amplexa est negatiuam sententiam alias firmatam rationibus de quibus in dictis decisionibus, licèt obiter, & breuiter, deductis, in quam opinionem ex duobus præsuppositis facilius descenderunt, quorum alterum fuit, quia considerabant Don Baptistam dixisse non recordari de tempore matrimonij, ex quo sequebatur quicquid de eo deposuit, dubitatiuè dixisse Angel. cons. 25. num. 3. in fine. Alex. cons. 65. sub. num. 4. vers. & dicit etiam Angel. Sued. cons. 12. num 43. in fine quod procedit sine difficultate, quia de tempore loquendo nunquam præcisè respondit, sed visus est verbis hæsitationem pariter, & dubitationem, seu incertitudinem denotantibus Alex. ibi visus fuit illis verbis, iudicio suo, quę dubitationem important Ruyn. cons. 12. num 49. lib. 5. Socin. iun. qui de tempore matrimonij loquitur cons. 31. sub nu. 31. vers. & hoc ex eo maximè lib. 2. cũ multis allegatis per informantes, & nihil aliud important, nisi quod non recordatur Aretin. in c. quoties, in fin. de testib. eandem dubietatem, & incertitudinem indicat illa dictio, incirca, Ant. de Butr. in c. vltim. in fin. de dispens. impub. Corn. cons. 173. num. 4 lib. 3. prout etiam illa verba, plus vel minus, Cas. de Grass. decis. 7. num. 3 de præbend. dubia autem probatio etiam respectu temporis non releuat. Natt. qui alios allegat. cons. 170. num. 9.

2 Alterum præsuppositum fuit, quod intentio Rangonorum est elicere probationem aliquam ex dicto Don Baptistæ, non ad saluandam eius depositionem, sed potius ad illam perimendam, & ad conquassandas alias probationes matrimonij, vbi autem agitur ad reprobandum tempus est præcisè probandum, Caputaquen. decis. 247. part. 3 benefacit quod ait Card. cons. 56. n 9. & sub nu. 58. tempus furoris ad inualidandum actum deberi ita præcisè, & determinatè probari, vt non possit de alio intelligi.

3 Et propterea sufficere si Testis dicat (iudicio suo) iste enim testis sic dubitatiuè deponens non potest redargui, quod falsum dixerit circa tempus, Alex. cons. 156. nu. 12. in fine lib 5 Sued cons. 12. num 43. in fine, neque erit contrarius, imò contestis cum alijs testibus si qui adessent de certo tempore matrimonij deponentibus, Paul. de Castr. cons 26. sub nu. 3. vers. item concludo lib. . Alexand. cons 156. num. 11. & 12. & 185. num. 31. in fine, & seqq. Aym. cons. 78 sub nu. 9. vers. amplius si vnus Testis, Afflict. decis. 178 nu. 8. & quod dicitur de testibus dicendum est de alio genere probationis designante certum tempus matrimonij.

4 His præsuppositis faciliùs resultat responsio ad contraria. Nam ad doctrinam Bart. in l. quod tamen §. fratribus in qua est potissimũ fundamentum DD. de Rangonibus dictum fuit Bart. loqui ad tantum testem, dicit enim ex hoc dictum eius non firmari, & propterea non applicari ad casum nostrum, in quo agitur ad reprobandum, vt in secundo præsupposito, dicebant etiam Domini Bart. esse intelligendum quoad probationē facti, non autem quoad probandum tempus determinatum, & ista videtur eius intentio, alioquin eius dictum esset multum periculosum, Aret. in c. quoties nu 24. & seq. de testibus quem sequitur Felyn. ibi nu. 12. vers sed hoc dictum, & in c. de cætero. num. 2. in fine de homicid. Card. d. cons. 56. sub num. 10. & 28.

5 Et licèt multi adducantur sequaces, Bar. tamen sequi

ſequi videntur in eo, quod iudicium iunctum cum ſenſu corporis admittatur, ſed ſenſus debet eſſe correſpondens, & proportionatus, Bald. in l. ſolam ſub num. 10. vbi etiam Salyc. ad fin. C. de teſtibus, Paul. de Caſtr. in l. teſtium poſt num. 5. cod. tit. Rom. in l. 1. num. 12. circa med. verſ. & ratio. ff. ſi cert. petat. nil autem commune habere videtur recordatio temporis, & tempus cum viſu, ſed ſenſus proprius, & principaliter in tempore eſt memoria, Bald. in l. de quibus. num. 129. in fine. ff. de leg. quę cum in caſu noſtro ceſſet, quia teſtis dixit non recordari non erit verum, quod iudicium ſit vnitum cum ſenſu, ſed potius ſeparatum, & propterea ceſſabit fundamentum doctrinæ Bar. nam ſus Bart. loquitur quando Teſtis ſolum vſus eſt verbo (videtur) ſed Don Baptiſta vltra verba illa (indicio ſuo) quæ æquipollent verbo (videtur) addit alia denotantia incertitudinem.

6 Nō obſtat alia doctrina in l. de ætate. ff. de min. quia Bart. ibi loquitur ad effectū ſaluādi teſtem à contrarietate. Item loquitur de eo, qui dixit vidiſſe aliquem naſci, & quod à dicto tempore nō concurrunt 14. anni quo caſu non eſt facienda vis ſi ignoret annum natiuitatis, quia ſcientia ſeu recordatio anni non eſt de ſubſtantia ſui dicti pro cuius veritate ſufficit, quod natus ſit à decimo quarto anno infra, & in tanta latitudine benè ſtāt iſta ſimul, quod ſciat natum nonperfeciſſe annū 14. & quod non recordetur, aut ignoret annum natiuitatis, Alexand. conſ. 149. lib. 5. vt patet nu. 2. loquitur ad effectum, vt non vitietur probatio & non loquitur quando teſtis dixit non recordari de tempore, & quando vtitur dictionibus denotantibus incertitudinem, & dubietatem, quibus concurrentibus tenuit contrarium in ſupra allegato conſ. 65. num. 4. lib. 2. immo in d. conſ. 149. repellit teſtem deponentem de tempore cum dictione (in circa) Curt. conſ. 61. lib. 3. loquitur in prædicamento quantitatis, quæ cadit ſub ſenſu viſus Bald. in l. de quibus. num. 127. ff. de leg. & in caſu, in quo ſenſus non erat excluſus, ſed vnitus cum iudicio intellectus.

7 Non obſtat, quod Don Baptiſta dicat de eo tēpore fuiſſe 33. ætatis ſuæ anno, quia non dicit determinatè, ſed cum dictione (in circa) & ſi non recordabatur de quo tempore fuit matrimoniū celebratum, non poterat ſcire, in qua ætate tunc fuiſſet conſtitutus, prout è conuerſo ſciuiſſet pariter tempus matrimonij, adminicula, quæ adducuntur, quando poſſunt deſeruire pro veritate tēporis non tamen ſunt inditia, quod Don Baptiſta recordaretur, & quod intellexerit magis de vno, quam de alio tempore, &c.

I V S T I.

Maceratē Hæreditatis. Lunæ 29. Ianuarij 1607.

A R G V M E N T V M.

Teſtamenta duo à Notario ſtipulata, quorum vnum ex voluntate Teſtatoris remanet apud hæredem, aliud verò in aliquo Monaſterio ſi ſint diuerſa, quodnam attendendum ſit.

S V M M A R I V M.

Scriptura originalis dicitur illa, quæ primo loco ſcripta fuit num. 1. vbi etiam ex quibus probetur ſcripturam primo loco ſcriptam fuiſſe.

Teſtamentum non confectum manu Notarij, nec apparente alio prothocollo, an validum ſit, num. 2.

Scriptura originalis reputatur illa, quæ eſt confecta manu Notarij, declara, vt num. 3.

DECISIO CCXXXII.

1 MAtthæus Vicus Teſtator mandauit Notario, vt ſui Teſtamenti faceret duas ſcripturas originales iuxta diſpoſitionē text. in l. ſempronius. 48. ff. de legat. 2. quarum vna remaneret penes ipſius Teſtatoris hæredes, altera vero ſeruaretur in domo, ſeu Conuentu Sancti Franciſci, quę hodie reperiuntur, & fuerunt exhibitæ, inter quas adeſt differentia in vno verbo, propter quod neceſſarium fuit hoc dubium diſputare: nam in vna ſic legitur, deficiente linea maſculina vult, quod ſuccedant fœminę deſcendētes ex ipſo, & linea maſculina, ſiue fœminea in alia verò legitur, ſiue fœminina vnde licet primo coram Illuſtriſſimō D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore fuerit approbata prima lectura in hac eadem cauſa, ſub die 20. Februarij 1598. & poſtea coram me 19. Nouembris 1601. fuerit dictum illam habendam eſſe pro prima ſcriptura, quæ eſt manu filij teſtatoris exarata, vbi ſunt apoſtillæ, quæ ſunt poſitæ in corpore alterius ſcripturæ; nihilominus hæredes petierunt iterum audiri, & cum informantibus vtriuſque partis iterum diſputato Domini ſteterunt in deciſis, pro maiori, parte moti fuerunt, primò quoniam iſtæ ſunt duæ ſcripturæ originales, vna manu filii Teſtatoris ita mandante patre, altera manu ipſius Notarij, quarum vna ſine dubio poſt alteram confecta fuit, vnde priorem illam iudicandam eſſe cenſuerunt, quam ſcripſit filius Teſtatoris, tamquam factā domi, & magis proximā eius cauſæ, & origini, pro qua te non deficiunt validæ coniecturæ, ignoratur enim, quod ſcriptura Notarij fuerit in manu filij, & eſt certum, quod ſcriptura filij fuerit in manu Notarij ergo priori loco facta, & data per manus. Vlterius eadem ſcriptura filij fuit ab ipſomet Teſtatore, vel in totum dictata, quia voluntas eſt in prima perſona teſtatoris explicata, vel in totum lecta, quia ipſam emendauit manu propria, conſequenter notitiam habuerit ſpecificam omnium verborum, ſcripturæ verò Notarij, quæ iuxta ſtylum eſt in tertia perſona ipſius Notarij exarata, & tranſlata veriſimiliter de perſona teſtatoris ad perſonam ipſius Notarij non conſtat teſtatorem ſpecificam notitiam habuiſſe, & ineuitabiliter viſa ſunt ſtringere verba Notarii, quæ ſequuntur Ego ſupradicto Teſtamento interfui, licet ſit ſcriptum manu Hieronymi tamen in publicatione ipſius à Teſtatore rogatus præſens fui, legi, ſubſcripſi, ac publicaui, &c. Igitur hæc eſt prima ſcriptura, quæ dum rogabatur in ipſa ſtipulatione lecta, ideſt recitata fuit, vt in l. 1. 2. & 3. C. de ſent. ex breu. recitan.

2 Et hæc lectura, vel recitatio in alia non reperitur tamquam non facta in præſentia Teſtatoris, lectura enim Notarij, quæ pro ſe ipſo requiritur abſque alia expreſſione præſumitur ſtante ſubſcriptione, Alex. in l. ſi ita ſtipulatus. §. chriſogonus, ſub num. 3. verſic. tamen ſecundum eum, quando ſubſcripſit, & ibi Iaſ. num. 14. circa me-

dium. ff. de verbor. obligat. Gabr. de præsumpt, conclus. 3. num. 29. & seq. Quibus consonat, quod ipsemet Notarius in intitulatione Testamẽti dicit scriptum apparet manu Hieronymi eius filij, quod per eum scribi voluit cum certis additionibus partim manu ipsius Testatoris, & partim manu mei Notarij infrascripti. Et hoc non alia ratione, nisi ad euitandam dubietatem, An Testamenti scriptura non confecta manu Notarij, nec apparente alio prothocollo sit valida, Felyn. in cap. inter dilectos, col. final. de fid. instr. cum allegatis per Gabriel. conclus. 3. num. 37. de præs. Talis enim fuit voluntas Testatoris non dicam Notarij, & consequenter huic scripturæ tanquam altera priori, & magis originali standũ, & eius lectura attendenda, vt in alijs decisionibus ostensum fuit.

3 Non obstat, quod originalis reputetur illa scriptura, quæ est manu Notarij confecta, Bart. in l. si quis ex argentarij §. prætor ait, num. 2. & 3. ff. de edend. Natt. consil. 146. num. 6. cum alijs allegatis; quoniam in hoc casu non dicitur non esse originalem, quæ est manu Notarij conscripta, sed quod constat ex præmissis priorem fuisse scripturam Hieronymi filij ex viua voce Testatoris, non vtique vt altera sit veluti transumptum à prothocollo, sed vt sint duo Instrumenta originalia inter quæ necessarium est dare prius, & posterius, ex doctrina Bart. in d. l. sempronius, quem sequitur Bald. in l. nostram, num. 4. C. de testam. Bocr. decis. 252. num. 8. vbi constat coniecturis determinandum esse in lecturis diuersis, quænam seruanda sit. Vltra quod cessat oppositio, quia non versamur in comparatione prothocolli Notarij cum exemplo transumpto ex prothocollo, quod stare solet penes Notarium secundum terminos DD. qui allegantur ex aduerso, sed in duobus Testamentis originalibus, quicquid sit de prothocollo, quorum vnum Testator voluit esse penes hæredes, alterum in Cõuentu S. Francisci, qui termini sunt valde diuersi, & recurrendum est ad coniecturas, d. l. sempronius, & ibi Bart. ff. de leg. 2. & ex hac diuersitate terminorum cessant alia omnia, quæ in contrarium adducuntur. Vnde conclusum fuit standum esse in decisis

REVERENDISS. D. ATTREBATEN.

Bononien. Liberationis à Fideiussione. Veneris 9. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

Error Notarij ꝓbatur præsumptionibus, & coniecturis, & in dubio potius præsumitur error, quàm dolus, non tamẽ creditur Notario asserenti se errasse, nec potest Notarius sine Iudicis auctoritate errorem corrigere.

SVMMARIVM.

Error Notarij ꝓbatur ꝓsumptionibus, et coniecturis, nu. 1.
Error Notarij potius præsumitur, quàm dolus, num. 1.
Libro originali, & matrici potius standum est, quam alteri scripturæ, num. 2.
Notario erranti in committendo standum non est ipsius depositioni nisi alias de errore doceatur, num. 3.
Notarius non potest errorem suum emendare, nisi auctoritate Iudicis, num. 3.
Citatio fieri non potest in die Dominico, num. 4. declara vt num. 5. & 6.

DECISIO CCXXXIII.

1 Die 12. Iunij proximè præteriti fuit in causa hac resolutum sententiam de qua agitur esse confirmandam, nisi obstaret nullitas propter defectum citationis, propterea quod dicitur lata 17. Decembris, & eadem die fuit facta citatio domi dimissa copia. Verum Domini arbitrati sunt ex deductis satis ostendi errorem ad effectum, vt sit locus correctioni. nam ad ꝓbandũ errorem sufficiunt ꝓsumptiones, & coniecturę, l. cum ꝓponebatur. ff. de legat. 2. Calder. cons. 1. de fid. instrum Socin. cons. 94. nu. 8. lib. 1. Et potius ꝓsumitur error, quàm dolus Notarij l. quoties. §. 1. ff. de hæred. instit. Hic autem concurrunt multæ præsumptiones; Prima, quia dies 17. non erat iuridica, & sic nõ est existimandum sententiam fuisse latam tali die contra stylum Ciuitatis Bononien. in qua sententiæ semper feruntur ad Banchum.

2 Secunda, quia in originali sentẽtia à tergo sũt annotata hæc verba, lecta lata 19 Decẽbris 1605. Vnde manifestè conuincitur, quod sententia nõ potuit cadere sub die 17. de quo necnon de altero errore circa relationem citationis pariter cõstat ex oculari inspectione libri nuncupati, vacchetta relationum, in quo dietim describuntur, & annotantur relationes citationum, & intimationum, in quo habentur hæc verba, sub die 19. Decẽbris 1605. D. Franciscus Pasqualinus heri domi ad sententiã per Bartholutium, & Iulium Frãciscum, qui liber cum sit originalis, & matrix illi potius standum est, vt not in l. si librarius. ff. de reg. iur. Bal. in l. imperator. nu. 27. ff. de stat. hom. l. illicitas §. veritas. ff. de offic. præsid. l. errore. C. de testam. l. 2. C. de errore aduocat. l. 1. C. plus valere, quod agitur. Fuit dictum in vna Romana societatis officij 16. Iunij 1595. coram bon. mem. Orano.

3 Cumq; d. liber originalis reperiatur in dicta Ciuitate Bononiensi, ideo Domini censuerunt delegandum esse Iudici statuti eiusdem Ciuitatis, qui examinet super errore, & informationem capiat, eamque huc ad Rotam remittat: nam ex quo Notarius errauit in committendo scilicet in apponendo vnum diem pro alio, nõ est simpliciter stãdum ipsius depositioni, nisi aliàs doceatur de errore, sed emendatio fieri debet authoritate Iudicis, Felyn. in c. ex litteris; num. 6. de fid. instr. Bart. d. cons. 208. num. 4. maximè postquam copia data fuit partibus, Dec. in d. l. si librarius, nu. 7. vers. secus si fuit. Bar. d. cons. 28. in fin.

4 Verum remansit difficultas, qđ exequutio citationis secundum istam suppositionem incidit in diem 18. qui erat dies Dñicus, quo fieri ꝓhibetur. l. fi. C. de ferijs, Bald. in l. cum clericis, num. 3. C. de episc. & cleric. cuius doctrinã refert, & sequitur, & dicit cõem, & verã, Lanfranc. in tract. de citat. nu. 18. & Vant. de nullit. sent. ex defect. citat. nu. 46.

5 Nõ obstat decisio prima de ferijs in nouis, quã sequitur Cassad. decis. 5. de dol. & contu. & in qua traditur, qđ exequutio citationis siue ad personã, siue ad domũ fieri possit die feriato cum sit facti, & non fiat per Iudicem, nec cum causę cognitione, sed per Nunciũ, loquuntur enim de tempore vacantiarum Paschatum generalium, aut aliarũ vacationum, quibus audiẽtia quiescit, vt patet ex tenore istarum decisionum, & ex illatione quã vis, Cassad. facit in fine, dum dicit: Vnde citatio potest decerni, vel exequi tẽpore feriato ob ne-

cessita-

cessitatem hominum, & ita decisiones intelligũtur, Vant. vbi supra ante num. 47.

6 Non obstat stylus Ciuitatis Bononiensis exequẽdi citationes diebus Dominicis & festiuis in honorem Dei, quia huiusmodi stylus non probatur, cũ fides de eo data non faciat fidem.

REVEREN.MI D. MARCHOMONTII.

Albingañ Confidẽtiæ. Lunæ 6. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Confidentia quæ dicatur, quomodo probetur, & illius pœna contra quos locum habeat, & An Ordinarius possit reseruare pensiones ex causa super beneficijs.

SVMMARIVM.

Iurisdictio Auditoris Confidentiarum cessat vbi nulla fuit cõtracta confidentia, num. 1.

Simonia punibilis non committitur absque pacto, & conditione, num. 2.

Confidentia quæ est crimen Simoniæ conuentionalis quacunq; sine pacto, & conditione non committitur, num. 2.

Simonia punibilis non cadit in ignorantem, num 2.

Constitutio Pij V. super confidentijs locum habet contra negocium confidentiæ tractantes non autem contra tertium, qui illud crimen non commisit, num. 3.

Procuratori non censetur data facultas faciendi actum per quem Dominus incideret in crimen. num. 4.

Cõfidentia non committitur quando quis fratri, vel consanguineo dignis personis confidit beneficium, aut pensionem conferri debere legitima auctoritate, nu. 5.

Episcopus potest reseruare pensiones in fauorem alterius ex iusta causa, num. 6.

Causa iusta dicitur si propter amorem quo Episcopus nepotes prosequitur, vel vt commodius studijs operam dare possint exprimat se reseruasse pensionem, nu 6.

Constitutio Pij V. sibi locum vendicat in collationibus sub conditione factis, quod promisus soluat pensiones alicui personæ per Episcopum nominandæ, non autem si pro certa persona fuerit facta reseruatio, etiam iusta causa, num 7.

Petitio habens expressam causam non debet trahi ad aliam, num. 8.

Quietatio simplex inducitur ex verbis confessionis de recepto, num. 9.

Pensionis solutio sæpè fieri solet anticipate, num. 9.

Delictũ vt excludatur, semper facienda est interpretatio, nu 9.

Probatio plena requiritur ad inducendum crimen confidentiæ etiam si ciuiliter de eo ageretur, num. 9.

Simonia ex his, quæ postea sequuntur absque præcedente pactione non probatur, num. 10.

DECISIO CCXXXIV.

Domini dixerunt sententiam D. Auditoris causarum Confidentialium, qua declarauit D. Ludouicum incidisse in pœnas Simoniacis, & Confidẽtialibus attributas fuisse nullam, & iniustam.

1 Nullitas fuit deducta ex defectu iurisdictionis, quia cum in casu, de quo agitur nulla fuerit contracta Confidentia cessabat iurisdictio D. Auditoris etiam dato quod Simonia interuenisset, quia hæc latius patet quam illa, vt fuit dictum in causa Calagur. Confidentiæ Veneris 5. Iunij 1592. coram R. P. D. meo Decano.

2 Iniustitia autem visa est manifesta, ex quo certi iuris est, quod Simonia saltem punibilis non committitur absq; pacto, & conditione, Nauar. in manu. cap. 23. num. 107. & 109. Gabr. cons. 177. num 4. Nec etiam Confidentia, quæ est crimen Simoniæ conuentionalis, Caputaq. decis. 201. & 202. par. 1. & circa vtramq. attestatur de communi, Paris. de confid. q. 26. At verò inter Presbyterum Augustinum cui Parochialis fuit collata, aut inter Episcopum Albingan. qui contulit, & Ludouicum ad cuius fauorem fuit reseruata pensio tantum abest, quod pactio vlla tacita, vel expressa probetur intercessisse, quinimo quando vacauit, & collatum fuit beneficium, & reseruata pensio Ludouicus erat minor annis quatuordecim ignorans & absens. Vnde sequitur alia conclusio, quod in ignorantem non cadit Simonia punibilis, cap. nobis, de Simon. Sarm ad reg. de ineun. quæst. 12. vers. & ista quæ dicta fuerunt, Nauar. cons. 60. num. 2. de commun. testatur idem Paris. quæst. 24. num. 4.

3 Nec vis facienda est in Bulla fel. mem. Pij V. super confident. Quia illa locum habet contra eos qui negotium confidentiæ tractarunt, non autem contra tertium qui illud crimen non commisit, vt dixit Rota in causa Ciuitaten. Confidentiæ Sabbati 23. Ianuarij 1593. coram Illustrissimo Mantica.

Non obstat, quod in actu collationis beneficij comparuerit quidam assertus Ludouici Procurator, qui petijt, & acceptauit nomine Ludouici reseruationem pensionis scutorum quinquaginta de qua agitur.

4 Nam eodem modo fuit responsum non constare quod ille Procurator vllam conuentionem fecerit cum Episcopo collatore, aut cum Augustino prouiso, & vbi doceretur illum Procuratorem aliquid prohibitum admisisse non præiudicaret Ludouico cum de eius mandato non constet, & nunquam censetur data Procuratori facultas faciendi actum per quem Dominus incideret in crimen & pœnam glos. in c. dilecto ibique notat Imol. num. 21. de præben. Bart. Ias. & alij commun. in l. si procurator. de condit. indeb. & in l. 3. §. si filius. ff. quod quisque iur. Cur. iun. cons. 49. in fin.

5 Non obstat quod præcessissent tractatus inter Episcopum collatorem & Ludouicum: nam illi tractatus nihil aliud continebant nisi quod aliquãdo tàm ipse Ludouicus, quàm ipsius pater petierant ab Episcopo vt quãdo sese daret occasio vellet Ludouico de aliqua pensione prouidere sub beneplacito Sedis Apostolicæ (hoc enim semper continent Ludouici responsiones quę sunt in processu) quo is commodius literis operam dare, & Sacræ Theologiæ studia ad quæ aspirabat percurrere posset, quando autem quis sibi, vel fratri aut alicui consanguineo dignis tamen, confidit beneficium, aut pensionem conferri debere legitima authoritate non committitur confidentia nec aliud crimen, cap. qui episcopatum. 18. quæst. 1. ibique glos. Præpos. & alij Doctor. atque ita esse dicendum etiam post Bullas fel. rec. Piorum Quarti & Quinti super confident. trad. Nauar. in manu. cap. 23. n. 109. & Paris. de confid. q. 1. nu. 20.

6 Non obstat, quod pẽsio fuerit reseruata per Ordinarium: nam ex hoc sequeretur nullitas pensionis non labes simoniæ, vltra quod potest Episcopus ex iusta causa reseruare pensionem ad fauorem alterius, Abb. in cap. conquirenti. num. 5. de cler. non resid. Felyn. in cap. ad audientiam. num. 4. & 5. de rescript. Rebuff. de pacif. poss. num. 103. & alij qui habentur in decis. Meliten.

Canonic. 6. Martij 1595. coram Reuerendissimo Rodien. vbi Rota hanc conclusionem firmauit, & controuerti non potest, quin iustæ causæ fuerint illæ, quas Episcopus Albenganen. in reseruatione huius pensionis expressit, videlicet amoris quo Ludouicum vt porc suum ex fratre nepotem prosequebatur ad tex. in c. dilecto vbi not. Abb. Imol. & alij de præben. & quo cōmodius S. Theologiæ operam dare posset, vt per Rebuff. in loc. præalleg.

7 Neque confidentia induci potest ex prædicta Bulla fel. mem. Pij quinti, quandoquidem illa loquitur de collatione facta cum conditione, quod contra iuris communis ordinationes prouisus soluat pensionem alicui personæ, quam postea Episcopus nominauerit, ideo non potest habere locum hoc casu cum pensio fuerit reseruata nedū ex iusta causa, sed etiam pro certa persona videlicet pro Ludouico, vt fuit resolutum in alleg. causa Meliten. & antea in causa Brixien. Confidentiæ 5. Iunij 1591. coram R. P. D. meo Decano.

8 Accedit, quod Episcopus supradictam pensionem reseruauit sub beneplacito Sedis Apostolicæ, & non alias aliter, nec alio modo, & Augustinus prouisus ab Episcopo de nouo beneficium impetrauit à fel. rec. Sixto Quinto, cum eiusdem pensionis reseruatione ad eiusdem Ludouici fauorem, Vnde Ludouico crimini attribui non potest, quod illam pensionem exegerit, quia exactio fuit facta longe, post obtentam à sede Apostolica reseruationem, & in specie fuit petita solutio vigore literarum Apostolicarum, vnde cū petitio expressam causam habuerit non debet ad aliam trahi.

9 Itaque non obstat, quod in solutione primi termini Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, Ludouicus se vocauerit satisfactum de altera medietate dictæ pensionis decursæ in die Natiuitatis Domini proximè præterito, quæ medietas non poterat esse debita vigore reseruationis Apostolicæ, quæ solummodo Kal. Ianuarij facta fuerat; nam vltra, quod etiam authoritate Ordinaria pensio hoc casu potuit reseruari, vt dictum est, nō constat de solutione illius termini actualiter, immo ex verbis confessionis de recepto videtur potius fuisse simplex quietatio, quæ ad maiorem Augustini satisfactionem, & ad euitandam omnem litis occasionem facta fuerit, deinde cum sæpius pensionum solutiones anticipatè fiant, vt per Rebuff. de pacif. poss. num. 128. potest illa quietatio sustineri attenta modicitate dierum, qui effluxerant à die Natiuitatis Domini ad diem Kalend. Ianuarij argum. text. in l. scia, de restit. in integr. aut saltem intelligi pro rata temporis à die dictarum Kalend. Ianuarij, & ita potius in dubio interpretatio facienda est ad excludendū delictum l. merito, ff. pro soc. Put decis. 449 lib. 1. Neque ex tam debili argumento inducendum tale crimen, & ad effectum pœnæ imponendæ, cum & si ciuiliter de eo ageretur tamen requireretur plena probatio Abb. in cap. veniens, il primo, num. 4. de test. post glos. ibi quam communiter esse approbatam test. Alex. consil. 2. nu. 41. tom. 1.

10 Deniq; ex pdictis forsan dici posset indebitè facta petitio, vel solutio, sed non sequitur, quod contracta fuerit confidentia, aut simoniæ labes cum illa ex his, quæ postea sequuntur absque præcedenti pactione non probetur, cap. arctaldus, ibi antequam eligeretur. 89. t. glos. in cap. quam pie, vers. postmodum. 1. q. 2. glos. & Doct. in cap. tua nos de simon. fuit dictum in causa Calaguritana Confidentiæ Veneris 25. Iunij 1593. coram Illustrissimo Pamphilio.

Itaque vna tantum parte informante fuit conclusum sententiam esse reuocandam.

MANZANEDI.

Anagnina Vsurarū. Mercurij 14. Martij. 1607

ARGVMENTVM.

Contractus societatis, quo quis ponit pcodium concorditer æstimatum cum pacto, quod capitale integrum remaneat, & quolibet anno pecora mortua debeant de illius anni fætibus resarciri, An sapiat vsurariam prauitatem.

SVMMARIVM.

Emptio, & venditio censetur si præcodium tradatur æstimatum, num. 1.

Pecora æstimata tradens censetur pastori medietatem vendere, & de illius precio fidem facere, quo casu dominium pro illa parte transfertur in pastorem, & quilibet pro sua medietate periculum subit, num. 1.

Pactum, quod pecora mortua de fætibus communibus resarciantur non est vsurarium, eod. num. 1.

Damnum commune de re communi resarciri debet, eod. nu. 1.

Dispositio quæ de grossis animalibus statuit ex identitate rationis de minutis etiam intelligi debet, num. 2.

Societas in qua pastor solam industriam ponit sustinetur, num. 3.

Pactum in societate appositum, quod quolibet anno pecora præcodij mortua de ipsius præcodij fætibus resarciri debeant valet, num. 3.

Pactum, quod pastor teneatur pecora interitura ex fætibus pro sua parte tangentibus reintegrare non valet, sed si de communibus fætibus valet, num. 1.

Contractus societatis pecorum cum pacto, quod fætus omnes ipsorum ad me spectent vsque quo sim de meo capitali reintegratus, & pecora postea sint communia non est vsurarius, num. 4.

Vsura non datur sine mutuo, num. 4.

Pactum, quod pecora peritura quolibet anno de fætibus illius anni resarciantur non inducit, quod capitale saluum conseruetur, d. num. 4. in fine.

Pœna Constitutionis Sixti Quinti, super contractibus ad caput saluum non habet locum, vbi in eis apponatur clausula, quod partes remittunt se ad illam Cōstitutionem, & quod societas iuxta illius formam intelligatur contracta, & non alias, quod etiam in contractibus censualibus locum sibi vindicat num. 5.

DECISIO CCXXXV.

DE anno 1591. fuit ad quinquennium inita societas inter Iulium de Prosperis de Carpineto ex vna, & Io. Campagnam, & Fabritium Ferrarium ex alia, in qua Iulius quoddam præcodium ouium apposuit concorditer æstimatum ad scuta 1020. tali pacto, quod fructus ex præcodio prouenientes, pro dimidia quolibet anno diuiderentur, quod si totum præcodium cum lucro vendi contigerit lucrū æqualiter diuideretur, & capitale integrum Iulius haberet item cum pacto, quod quolibet anno pecora præcodij mortua deberent de fætibus illius anni resarciri ex quo vltimo pacto oritur Dub. An huiusmodi contractus fuerit illicitus, & pro-

& prohibitus, & An sententia de partibus illum, tanquam illicitum damnans veniat confirmanda, vel infirmanda, & causa in Rota per me proposita Iulio tantum informante DD. censuere istum contractum non vsurarium, sed licitum esse, & per consequens prædictam sententiam esse reuocandam.

1 Quia præcodium fuit Ioanni, & Fabritio traditum æstimatum, quo casu censetur emptio, & venditio arg. l. æstimatæ. ff sol. matr. l. plerunque. § si ante matrimonium. ff. de iur. dot. & in terminis nostri casus trad. Ang. de Perigl. in tract. de societ. par. 2 num. 19. vers. quinto casu, & Bald. in l. si pascenda. C. de pact. vbi Corn. & Paul. de Castr. & Dec. nu. 16. & Alex. in fin. trad. Ambr. de Vignat. in tract. de vsur. c. salubriter ante num. 189. Quo casu isti Doctores considerant, quod qui tradit pecora æstimata censeatur medietatem animalium pastori vendere, & de precio illius medietatis illi fidem facere, & tunc dominium pro medietate vendita transfertur in pastorem, & periculum vtriq; pro medietate subibit. per reg. tex. in l. pignus C. de pign. & in term. nostris est text. expressus. in l. cũ duobus. § damna. ff. pro soc. vbi Doct. & trad. Bald. & Paul. in d. l. si pascenda, vbi Iaf num. 2. & Dec. d. num. 16. & Corn. num. 4. & 5. Vignat. vbi supra vnde infertur; quod cum dominium medietatis huius præcodii spectaret ad Ioannem, & Fabritium fuit licitum pasciscí, quod pecora mortua de fœtibus communibus resarcirentur. Aequum enim est, quod cum damnum resarciendum esset commune, deberet itidem ex fœtibus communibus resarciri.

2 Quibus non obstat, quod in eodem contractu dicitur nempè, quod si totum præcodium cum lucro vendi contigerit æqualiter lucrum diuideretur, & Iulius haberet suum capitale, quia non ex eo sequitur medietatem præcodij ex æstimatione à principio Ioanni, & Fabritio venditam non fuisse: nam cum de precio illius medietatis fuisset habita fides à Iulio, voluerunt partes, quod casu, quo præcodium venderetur cum lucro, quod lucrum diuideretur, & quod Iulius haberet totius præcodij æstimationem, medietatem namq; pro suo capitali, medietatem verò pro pretio, quo medietas præcodij Ioanni, & Fabritio æstimata, & sic vendita fuerat. Nec etiam obstat, quod aliqui ex supra dictis Doctoribus velint, quæ dicuntur de pecoribus datis æstimatis intelligere de animalibus grossis prout sunt boues, &c. quia ex identitate rationis idem est dicendum de animalibus minutis, vt bene not. Angel. de Perigl. vbi supra, num. 14. circ. fin.

3 Vlterius quia, & si prædicta æstimatio non præcessisset, & dominium totius præcodij penes Iulium remansisset, & per consequens omne periculum ad ipsum spectasset ex supradict. & Io. & Fabritius tantummodo in ista societate suam industriam posuissent, prout isto modo societas cohiri valet, iuxta text. in l. 1. & in l. societas. ff. pro soc. trad. Iustin. in §. de illa instit. eod. Corrad. de contract. quæst. 88. conclus. 6. & vers. & quod sit societas, & Sot. de iust. & iur. lib. 6. quæst. 6. art. 1. etiam isto casu prædictum pactum fuisset licitum cum oues periturae non venient reintegrandæ ex bonis ipsius Ioannis, & Fabritij, sed ex fœtibus ipsis competentibus, potuit namque in pactũ deduci vt Ioannes, & Fabritius pro dimidia lucri cõcurrerent ad cõseruationem capitalis Iulij, iuxta doctrin. Corrad. vbi supra, quæst. 92. in 4. cas. vbi distinguit, quod aut Ioannes, & Fabritius tenerentur ex pacto oues perituras ex fœtibus tantum in sua parte illis tangentibus resarcire, & tunc pactũ esset illicitum, aut verò ad prædictam reintegrationem tenerentur de fœtibus tàm ipsis quàm Iulio communibus, & tunc pactum erit licitũ, quia in illo nemini grauat alterum plus iusto; Cum nõ Ioannes, & Fabritius tantum, sed etiam Iulius ad istam reintegrationem contribuant.

4 Et in fortioribus terminis facit, qd not. Laur. de Rodul. in tract. de vsur. quæst. 22. c. 2. & Diuus Antonin eod. tract. comment. 3 § 1. num. 14. vbi pè valere contractum societatis, quo quis dat alicui pecora cum pacto, quod fœtus omnes ipsorum integrè ad ipsum spectent, vsque quo sit reintegratus de toto suo capitali, & postea pecora sint communia, quem contractum dicunt supra relat. Doct. non esse vsurarium, & reddunt rationem, quia in isto pacto quamuis capitale reintegratur de fœtibus gregis non tamen de spectantibus ad pastorem conferentẽ in societate suam industriam, sed omnino de spectantibus ex conuentione ad illum, qui contulit gregem in societate, taliter, quod si pereat grex antequam de fœtibus sit satisfactus nihil Dominus gregis vult habere à socio, & sic non dicitur tradidisse illi gregem immortalem nec per modum mutui cum vsuris, vt declar. Corrad. vbi supra dicto cas. 3. ex quibus infertur, quod si sumus in casu quo medietas præcodij propter æstimationem non fuit vendita Ioanni, & Fabritio nec illius dominium fuit in ipsos translatum, sed totum remansit penes Iulium, quod etiam isto casu cum Ioannes, & Fabritius ex pacto de quo in præsenti non tenentur ad reintegrationem ouium, quæ perijssent ex suo proprio, sed ex fœtibus communibus, nec si casu omnes oues perijssent, ita quod non essent fœtus ex quibus reintegrarentur non perijssent periculo Ioannis, & Fabritij nec illi ad aliquid tenerentur ex supradictis. Sequitur pactum esse licitum, nec aliqualiter posse reduci ad mutuum, sine quo non potest dari vsura, est tex. in c. consuluit. de vsur. Archid. in cap. 1. 14. quæst. 3. Abb. in c. nauiganti. num. 6 eod. tit. & ex eadem ratione colligitur ex isto pacto non posse dici capitale saluum conseruari, cum si in totum perijssent periculo solius Iulij tantum perijssent ex supradictis.

5 Et vtcumque sit Iulius excusatur à pœna Constitutionis fel. record. Sixti V. super contractibus ad capitale saluum, ex clausula in fine contractus apposita in qua partes se referunt, & remittunt ad istam Constitutionem, & quod ista societas iuxta illam intelligatur facta, & non alias, aliter, nec alio modo, prout de simili causa expressa in Cõstitutione Census tenuit Rota in vna Forolinien. Census 13. Nouembris 1589. coram bo. mem. Orano, & fuit dictum in alia Beneuentana Census 29. Martij 1591. coram Illustrissimo Pamphilio, quæ fuit confirmata 3. Decembris 1595. coram Illustrissimo Mantica, & ad idem faciunt trad. à Bart. in l. non solum. §. morte. num. 24. & ibi Alex. nu. 13. & 14 ff de op. nou. nunc. & Gabr. consil. 147. num. 8. lib. 2. ex ista namque clausula arguitur præcisa contrahentium intentio non cõtraueniendi prædictæ Constitutioni quin iuxta illã cõtrahendi, arg. text. in l. nõ aliter. ff. de leg. 3.

PENIAE.

Conchen. Archipresbyteratus de Buendia. Veneris 23. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Clericus propter homicidium non priuatur beneficijs ipso iure, & ideo antequã

priuetur per ſententiam etiam accuſatione pendente poteſt beneficia reſignare.

SVMMARIVM.

Clerici homicidæ propter homicidium non priuantur beneficijs ipſa iure, num. 1.

Clericus homicida accuſatione pendente antequam condemnetur poteſt beneficia renunciare, num. 2. & 3. Vbi propterea, quod prouiſio horum beneficiorum facta ante condemnationem vigore reſignationis valida eſt.

DECISIO CCXXXVI.

1 ANno 1599. Matthæus de Caſtro Archipresbyter in Parochiali Eccleſia de Budia Andream quemdam, qui ſibi iniuriam intulerat, interfecit, & antequam ab Ordinario per ſententiam fuiſſet priuatus Archipresbyteratum in manibus Romani Pontificis ad fauorem Don Petri de Caſtro ſui fratris reſignauit. Interim Ordinarius Conchen. antequam Mattheũ condemnaſſet, & per ſententiam priuaſſet, eundẽ Archipresbyteratum contulit Alphonſo de Couarruuias, ſuper quo inſtituto iudicio in partibus Nuncius Apoſtolicus in gradu appellationis ſententiam Prouiſoris reuocauit ſuper quo dato, & propoſito Dubio. Rota cenſuit ſententiam Nũcij confirmandam, quia propter homicidium Clerici non priuantur ipſo iure Beneficijs, ſed requiritur ſententia priuatoria. cap. cum non ab homine, vbi notant communiter. DD. de iudic. cap. cum noſtris, de conceſſ. præben. Bald. in l. cum fratrem, num. 6. C. de his quib. vt indign. Dec. conſ. 166. incip. Ego Philippus Dec. num. 2. Felyn. in c. inquiſitionis, num. 3. de accuſat. & alios quos ſequitur, & refert Bernard. Diaz. in pract. criminal. canonica. c. 88. alias 97. in verbo homicida, nu. 1. Franc. March. deciſ. Delfinal. 393. incip. quæritur An homicida, par. 2. Sarnen. ſuper reg. de Annal. q. 42. Hieron. Gabr. conſil. 169. incip. exiſtimo, lib. 1.

2 Et ideo Clericus homicida lite, & accuſatione pendente antequam condemnetur, & priuetur legitimè poteſt beneficia renunciare, gloſ. communiter recepta, in cap. 2. in verbo, finita, vt lit. pend. lib. 6. Felyn. in c. inquiſitionis, num. 4. in fin. de accuſ. Sarnen. d. quæſt. 42. nu. 3.

3 Et conſequenter prouiſio, ex huiuſmodi reſignatione ſubſequuta erit valida, Biſignett. deciſ. 5. de re iudic. Sarnen. d. quæſt. 42. Vnde cum Matthæus de Caſtro, antequam per ſententiam priuaretur ad fauorem D. Petri de Caſtro Beneficium reſignauerit, & reſignatio fuerit valida, ſententia Nuntij, quæ Prouiſoris ſententiam reuocauit, fuit valida, & confirmanda.

PENNIÆ.

Bononien. Bonorum. Veneris 30. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Simulatio non præſumitur, vbi non adeſt cauſa ſimulandi, ceſſanteque cauſa ſimulationis, coniecturæ ſimulationem non probant etiam, quod plures ſint, ſimulationis autem coniecturæ, quæ ſint in hac deciſione plures enumerantur.

SVMMARIVM.

Simulatio non præſumitur niſi conſtet de cauſa ſimulationis, neque ſufficit proponere ſimulationem, niſi cauſa ſimulandi etiam doceatur, & non probata cauſa ſimulandi coniecturæ non ſufficiunt, num. 3.

Simulatio præſumitur, quando venditor non obſtante venditione remanſit in poſſeſſione prædij venditi, num. 4. fallit, quando venditor poſſidet ex alio titulo, num. 5.

Teſtatorum aſſertionibus iuratis ſuper nullitate, & ſimulatione contractus maximè credendum eſt, num. 8.

Simulatio maximè præſumitur ex venditione facta inter coniũctas perſonas, item ex eo, quod venditor non indigebat pecunijs, item ex alijs coniecturis, de quibus num. 6. & ſeqq.

Hæres non poteſt dare de ſimulatione contractus facti à defuncto, declara vt num. 9

Simulatio non excluditur propter clauſulam conſtituti, quando venditor remanet in poſſeſſione rei venditæ, & adeſt cauſa ſimulationis, num. 9.

DECISIO CCXXXVII.

1 PRæſupponebatur in facto Iulium de Comitibus, dum viueret retinuiſſe in domo ſua Lucretiam de Comitibus matrem Sebaſtiani de Monterentijs; cui ex diſpoſitione Teſtamẽti paterni alimenta ſubminiſtrare tenebatur, ipſa tamen ſuas dotes confitentes, ſimiliter præſupponebatur inter Iulium, & Sebaſtianum, & inter Lucretiam, & eundem Sebaſtianum plures extitiſſe lites, & anno 1573. Lucretiam vendidiſſe Iulio tertiam partem cuiuſdam prædij de Arconigio pro pretio librarum 5120. ad quorum cõputum, prout in Inſtrumento dicebatur, ſolutæ fuerunt libræ 4416. Reſiduum verò nempè libras 706. remiſſum fuiſſe Lucretiæ venditrici in recompenſam fructuum, quos durante ſua vita naturali ſibi reſeruauerat.

2 Quoniam verò hunc contractum Sebaſtianus de Monterentijs ſimulatum eſſe prętendebat. Dubitaui An Sebaſtiano agenti ad bona materna obſtarent Inſtrumẽtum venditionis de Arconigio, & tranſactionis deſuper initæ. Et Rota vtraque parte informante non obſtare cenſuit, ex eo, qđ contractus erat ſimulatus.

3 Quoniam autem ſimulatio non præſumitur, niſi conſtet de cauſa ſimulandi, Bald. conſil. 389. incip. Quod dictus contractus, num. 1. verſic. in contrarium, lib. 4. Crauett. conſil. incip. viſo proceſſu cauſæ, num. 2. Neque enim ſufficit proponere ſimulationem, niſi cauſa ſimulandi etiam doceatur, l. patronum. ff. de probat. Anchar. conſil. 227. num. 2. & eſt vulgatum conſilium, Bart. 65. incip. factum tale, num. 4. & fuit latè deductum in cauſa Romana Donationis die 27. Aprilis 1592. in cauſa Romana Bonorum de Ceulis 28. Aprilis. 1595. coram me, & non probata cauſa ſimulandi, coniecturæ non ſufficiunt, licet plures adducantur, vt in prædictis deciſionibus latè deductum fuit. Ideo Domini antequàm coniecturæ ponderentur, cauſam ſimulandi examinantes, eam adfuiſſe dixerunt, videlicet lites ciuiles, quæ inter Lucretiam venditricem, & Sebaſtianum filium vertebantur, in

quibus

quibus etiam Iulius emptor, & frater Lucretiæ interuenerat, itaut Lucretia, vel ad deterrendum filium, vel propter odium, quod ex litibus ortum erat, & sic Sebastianus filius bonis maternis priuaretur, vel ad transferendum bona in posteriorem in odium colligitantis fecerit Instrumentum venditionis, de quo agitur, & licet de anno 1575. fuerit facta transactio per quam dicebatur terminatas fuisse lites, tamen in ea quædã fuerant reseruatæ, & signanter lis super prædio Arcongii, vltra quod transactio fuit facta post vẽditionem, videlicet 24. Ianuarij 1575. quo tempore lites adhuc vigebant.

4 Causa simulandi constituta plures concurrebant præsumptiones, & coniecturæ numeratæ per informantes, ex quibus Rota vrgentiores putauit esse sequentes, Primam, quod Lucretia non obstante transactione, & venditione vsque ad obitum remansit in possessione prædii, hæc enim coniectura ad inducendam simulationem, potissima esse censetur, l. sicuti, §. super vacuum ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Bart. in l. post cõtractum. ff. de donat. Afflict. decis. 40 incip. casus est, num. 17. Crauet. consil. 100. incip. tit. leius, num 6. Surd. decis. 34. incip ex pluribus coniecturis, num. 4.

5 Non obstat dicere Lucretiam remansisse in possessione vigore vsusfructus sibi in venditione reseruati, quia per transactionem cessauit reseruatio vsusfructus, cui Lucretia cessit, & nihilominus post transactionem possedit vsq; ad obitum, & hinc etiam fuit responsum ad illud, quod dicebatur hanc coniecturam non habere locum, quãdo venditor possidet ex alio titulo, verbi gratia donationis, Roman. cons. 104. incip. plura sunt quæ allegantur, num. 3. Quia Lucretia post transactionem nullum habebat titulum possidendi.

6 Secunda coniectura deducebatur ex eadem transportatione, quæ dicebatur facta sub prætextu litium ex eo quod Lucretia fuisset læsa, & tamen inter Lucretiam, & Iulium nullæ aderant lites, imo ipsa remisit vsumfructum, & libras 100. Vnde ex hac transactione magis fiebat læsa, & cõsequenter maior volũtas simulandi colligebatur.

7 Tertia simulandi coniectura prætendebatur, ex eo, quod dicebatur in transactione prium fuisse exbursatum per manus Pauli Rignani publici Mercatoris, & tamen in eius libris diligenter inspectis hæc partita non apparebat notata, cum tamen in eis appareret computum eiusdem Iulij, & in eius debitum multæ partitæ, præter hanc, quæ etiam fuisset apposita, si verè fuisset soluta.

8 Quarta coniectura vrgentissima deducebatur ex duabus assertionibus, & attestationibus factis à Lucretia in testamento, & codicillis, quod talis contractus fuerat nullus, & simulatus, quibus ideo multum fuit deferendum, quia fuerant factę cum iuramento à Lucretia, & morti proxima eas non reuocauit, cum non sit credendum immemorẽ salutis æternæ in peccato mortali decedere voluisse, Crauett. cons. 158 nu. 7. Rot. in Romana extinctionis Census 18. & 20. Maij 1585. Supradictis accedebant aliæ coniecturæ relatæ per informãtes, videlicet quod vẽditio facta fuerat inter personas coniunctas, nempe inter fratrem, & sororẽ simul habitantes, quod mulier tunc non indigebat pecunijs, ex quo præter alimenta habebat annuam pręstationem, & quod nõ constaret, in quo fuerit implicatum pretium dicti prædij.

9 Non obstat dicere, quod Sebastianus hæres Lucretiæ, quæ tunc legataria Iulij non posset dare de simulatione, quia fuit responsum, quod quando simulatio deducitur solum ad effectum nullitatis contractus ex defectu consensus, non autem ad arguendum alicuius fraudem, tunc quilibet interesse habens potest dare de simulatione etiamsi sit hæres simulantis, Bellam decis. 715. incip. non per hoc solum, num. 5. & fuit resolutum in causa Ciuitatis Castelli bonorum die 29. Maij 1602. coram D. meo Lancellotto Deinum non obstat clausula constituti, quia hæc tunc excludit simulationem, quando non constat de causa simulandi, secus vero quando constat de causa, Crauett. consil. 156. incip. Iacob. Neyteri, nu. 10. vers. non tollitur ex clausula constituti. Vnde in casu proposito concurrente venditione corruit constitutum tamquam accessorium, quod etiam præsumitur simulatum, & fuit dictum coram me in Romana Bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1596.

IVSTI.

Maceraten. Hereditatis. Lunę 14. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Ex Summario elicias Argumentum.

SVMMARIVM.

Testamenti scriptura facta manu Testatoris reputatur facta ante scripturam Testamenti manu Notarij confectam, num. 1.

Notarij scriptura magis creditur, quàm scriptura manu Testatoris, declara vt num. 2.

DECISIO CCXXXVIII.

1 DOmini ferè omnes steterunt in decisis, & placuerunt coniecturę ex quibus colligebatur primam esse Testamenti scripturam, quę erat exarata manu filij Testatoris, & ipsius Testatoris manu apostillata; Addiderunt Domini, quod in scriptura manu filij aderat quietantia Matthęi patris de omnibus administratis, & sequabantur verba, ipso Hieronymo præsente, & acceptãte dictã quietationem. Quoniam verò in actu stipulationis eiusdem scripturæ, non erat Hieronymus pręsens, Matthæus Testator deletis illis verbis, ipso Hieronymo, &c. in apostilla marginis manu Notarij posita fuerunt alia verba, scilicet dicto Hieronymo licet absente, & Notario, vt publicæ personæ acceptanti, & recipienti, & stipulanti nomine, & vice ipsius Hieronymi. In alia autem scriptura Notarij in corpore erãt extensa omnia illa verba scripta manu testatoris d Hieronymo licet absenti, &c. Signũ euidens, quod prima scriptura erat ante exarata à Hieronymo, & postmodum à patre visa, & correcta, & demum cum ipsa correctione, absente Hieronymo à Notario scripta, & publicata.

2 Non obstat, Castren. in l. publicati, C. de testam. Vbi magis creditur scripto manu Notarij, quam manu testatoris, quoniam loquitur in scripto manu Testatoris non publicato à Notario, in casu nostro scriptum est à filio, appostillatum à Testatore, & subscriptum, & publicatum à Notario, & tanto magis in hac sententia steterunt Domini, quia lectura huius scripturæ, quæ dicitur prima, magis congruit voluntati Testatoris, qui in illis verbis, deficiente linea masculina, vult quod succedant fœminæ descendentes ex ipso, & linea masculina, siue fœminina, voluit vocare tantum agnatas, vt in decisione Cardinalis

Pamphilij in hac causa facta die 20. Febr. 1593. & illud verbum, fœmina, correspondet verbo, fœminæ præcedenti, vt sit sensus, quod deficiente linea masculina succedant fœminæ, siuè fœminæ descendentes ex linea masculina, non autem sic voluit Testator committere cognatas, & descendentes ex linea fœminina, de quibus non loquebatur. Et ita decisum, &c.

PENIÆ.

Neapolitana Illegitimitatis. Veneris 18. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Quando est timor subornationis Testium examinandorum præsertim in Ciuitate Neapolis, remissoria concedenda non est, & quid tunc faciendum.

SVMMARIVM.

Remissoria conceditur, quando concurrunt requisita, videlicet materia, & releuantia articulorum, & in qualibet instant a dari potest, num. 1.

Remissoria Testium non conceditur, quando est timor subornationis, num. 3.

Testes ad falsum deponendum, & subornandum in Regno viget consuetudo, num. 3. & seqq. vbi propterea quod ista casu ad Vrbem sunt conducendi, & examinandi saltem tres testes, & secundum alios duodecim.

Remissoria Testium nec etiam conceditur quando est timor calumniæ, num. 5.

DECISIO CCXXXIX.

1 VTraque parte informante Rota dixit concedendam remissoriam, quam petebant D. Marchio della Gioiosa, & litis consortes quia concurrebant requisita, videlicet materia, & releuantia articulorum, Cassad. decis. 3. de dilat. & sufficit releuantia vnius, Cassad. decis. 5. nu. 6 de sequestr. possess. & fruct. & ideo potest dari in qualibet instantia, Verrall. decis. 68. par. 3.

2 Releuantia erat clara, cum omnes articuli tenderent ad probandam malam fidem Ianuarij Caraccioli, & Magdalenæ, qua probata cessabat fundamentum decisionis nuper in hac causa factæ pro legitimitate Lucretiæ deducta ex bona fide vnius ex coniugibus.

3 Cæterum, quia tota ista materia testibus terminabatur, & vehemens erat timor subornationis, tum quia in hac causa pendebat Neapoli processus criminalis super subornatione, & nonnulli fuerat absolutio subsequuta, tum quia in illis partibus viget praua consuetudo falsorum Testium, & vitius subornandi, vt dicit Thom. Gram. vot. 14. incipien. in causa Regij Fisci, num. 11. & 12. ideo Domini maiorum vestigijs inhærentes noluerunt præcipitanter remissoriam relaxare, sed cum opportuna prouisione, quod prius articuli, & interrogatoria exhiberentur hic in Curia coram Auditore.

4 Et rursus Agentes pro Marchione nominarēt, & adducerent ad Curiam ad minus tres Testes bonæ conditionis, & famæ, in quibus non caderet suspicio subornationis, quos coram Auditore examinare facerent, ex quibus Rota iudicabit dicta aliorum, & videbit An alij fuerint subornandi, sicut factum fuisse coram Capizzucho in causa Romana Dotis, & Castrorum, testatur Verall. decis. 70. incipien. remissoria, quando est releuans par. 3. & in vna Toletana Matrimonij ob similem timorem subornationis, Domini licèt pro maiori parte fuerunt in hac opinione, quod Agentes pro Marchione in illo casu adducerent ad curiam ad minus duodecim Testes, ex quibus posset haberi aliqua notitia veritatis, vt ea probatione habita, posset deinde dari remissoria, vt testatur Peregrin. Fab. decis. 412. incip. in causa Toletana Matrimonij lib. 2.

5 Pro hac autem opinione, quod quando est timor subornationis, vel calumniæ, Testes sint ad Curiam conducendi, in prædicta decisione corā Peregrino fuerunt tunc allegati, Host. in summa tit. de testib, & Iacob. de S. Georgio in l. de die. §. tutor nu. 10. & seq. vers. nota vlterius, secundum Angel. ff. qui satisdar. cogan. & Io. Andr. in c. præsentium. nu. 9. vers. Iudex ergo, de testib, lib. 6. & ibi Anchar. & Franch. tenent, quod potest etiam iudex comminari certam pœnam, quę ipso facto incurratur in euentum nō probationis, quod etiā firmat, & commendat Alex. in l. 1. num. 8. vers. aduerte, istud fallit, & Ias. num. 14. & seq ff. si quis ius dicen. non obtemper. & in eadem decisione coram Peregrino fuit responsum ad ea, quæ tunc in contrarium allegabantur, videlicet, quod propter suspicionem calumniæ non sit deneganda remissoria ex Bald. in l. 1. num. 52. C. de his qui accusar. non poss. & ex Afflict. decis. 351. num. 7. quia fuit responsum probationem non denegari, sed modum probandi, qui est arbitrarius restringi, vt aliqui Testes adducantur ad Curiam, quod facilè præstare poterit Marchio diues, & ex prædictis dixerunt DD. non fuisse daudam remissoriam, nisi cum præfato temperamento.

REVEREN.[MI] D. MARCHOMONTII.

Bononieñ de Ballis, Veneris 8. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Simulatio venditionis An, & quando arguatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo.

SVMMARIVM.

Simulatio ad hoc, vt præsumatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, requiritur probatio modicitatis vsq; ad dimidiam iusti pretij, num. 1.

Pactum de retrouendendo facit rem venditam minus valere, num. 2. licet alij contra, num. 3.

Simulatio valde præsumitur ex pacto de retrouendendo non nisi post certum tempus, num. 3.

DECISIO CCXL.

1 DOmini steterunt in decisis, Iterumq; dixerunt non probari simulationem contractus; Ad effectum enim illam præsumendi ex pretij modicitate, & pacto de retrouēdendo, requiritur probatio modicitatis vsq; ad dimidiam iusti pretij, ita præter Doctores in decisione allegatos tradunt Ias. consil. 151. num. 3. & consil. 154. num. 13. Franc. Marc. decis. 484. num. 25. p. 1. Grammat. decis. 76. num. 15. Aym. consil. 156. num. 8. Corn. consil. 347. lib. 1. Neuiz. cons. 88. num. 3. Cæsar de Grais quidicit omnes

ita

ita tenere decis. 189. num. 37. Honded. qui de com muni cons. 33. nu. 62. lib. 2.

2 Et in constituenda ista dimidia iusti pretij habenda est ratio pacti de retrouendendo, & diminutionis, quæ propter illud facienda est de vero pretio nedum in terminis, l. 2. C. de rescinden. vendit. sed etiam in terminis cap. ad nostram, de emp. & vendit. & in simulatione detegenda, Abb. in c. aliquibus num. 2. & 3. de decim. Socyn. cons. 248. ad fin. lib. 2 Dec. cons. 266. num. 4. & cons. 640 nu. 2. & 3. Cagnol in l. 2. nu 58. C. de pact. inter empt. & vendit. Iaf. cõs. 151. num. 4. lib. 4. Gram. decisio. 138. num. 2. & decis. 178. num. 8. Ruyn. consil. 66. num 9. lib. 4. Ryp. in l. 1. §. si hæres. num. 26. ad Trebell. Crot. cons. 141. sub num. 4. Bero. cons. 169. nu. 13. & seq. lib. 1 Curt. iun. cons. 218 num. 117 Honded. d. consil. 33. num. 63. Ferret. d. cõ. consilio 114. num. 5.

3 Ideoque non obstat Gabr. conf 74 lib. 1. dum vult in terminis, d. cap. ad nostram, nihil minui de vero pretio propter pactum de retrouendendo, quia manifestè loquitur contra communem DD. sententiam, vltra quod loquitur in pacto de retrouendendo, non ad certum tempus, sed post certũ tempus, quod pactum, quia per certum tempus adimit redimendi facultatem est valdè suspectũ, & æquipollet adminiculo, quod quis solitus sit fœnerari, vt dicit idem Gabriel. cõs. 161. n. 10. & quãdo est tale pactum, simulatio facilius præsumitur, quam vbi pactum adest, quod liceat, quandocunque redimere. Honded. d. cons. 33.

4 His stantibus, eaque applicando huius causæ decisioni, in qua agitur de venditionibus duarum possessionum, quarum vna dicta possessio Bonifiorini fuit vendita pretio librarum 1600. Altera dicta possessio de Catolis vendita fuit pretio librarum 1249. non potest constare de modicitate pretij, & per consequens, nec de simulatione, insistendo etiam relationi Nelli Agrimensoris electi pro parte DD. de Rouerellis, possessio Bonifiorini est tornaturarũ 191. ideoque pretium, quod illi de Ballis soluerunt fuit ad rationem librarum 83. in circa pro qualibet tornatura, possessio verò de Catolis est tornaturarum 159. & pretium fuit ad rationem librarum 60. circumcirca pro qualibet tornatura. Testes autem, quibus innititur prætensio Dominorum de Rouerellis deponunt, possessionem Bonifiorini fuisse communis valoris scutorum 50. pro qualibet tornatura, quę scuta 50 di cuntur constituere libras 200. in districtu Bononiæ, vbi testes examinati fuerunt, Alteram autem possessionem de Catolis fuisse communis valoris scurorum 35. quæ faciunt libras 140. omissis igitur omnibus exceptionibus, quæ aduersus istam probationem suppetunt, quarum etiam aliquæ in prima decisione fuerunt deductæ, pro nunc sufficit dicere, quod facta pretij, de quo isti testes deponũt diminutione propter onus emphyteoticum, & pactum de retrouendendo de quibus illi testes nullam habuerunt rationem, & eo nomine detractis, etiam secundum benigniorem sententiam tantummodo duabus sextis, verum pretium possessionis de Catolis erit librarũ 93. in circa pro qualibet tornatura; & per consequens positis calculis de eo, quod solutum fuit, non remanet modicitas iuxta dimidiam iusti pretij; & quidem ea prætensa modicitas eo magis excluditur ex alijs venditionibus bonorum eiusdem qualitatis, & ijsdem conditionibus factis pretio librarum 80. & 85. pro qualibet tornatura per ipsummet Comitẽ Rouerellum, qui hodie prætendit suos authores fuisse, vel læsos, vel deceptos demumque excluditur ex relatione periti per Auditorem Generalẽ Bononiẽ deputati ex officio, quæ continet verũ valorem possessionis Bonifiorini esse librarũ 85. & possessionis de Catolis librarum 70. pro qualibet tornatura, itaque ex his fuit conclusum esse standum in decisis, &c.

R. P. D. COCCINI DECANI Dignissimi.

Lucana Iurispatronatus. Veneris 4. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Clerici non dicuntur committere crimen læsæ maiestatis, nec Curiæ seculari tradi possunt, nisi in casibus in hac decisione expressis, in qua aliquid etiam tangitur de confiscatione iurispatronatus.

SVMMARIVM.

Filiæ fœminæ propter crimen læsæ maiestatis à patre commissum, non priuantur successione alterius, quàm patris delinquentis, nu. 1.

Clerici filij illius, qui crimen læsæ maiestatis commisit non incurrunt pœnas, l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. num. 2. & 3.

Filij committentium crimen læsæ maiestatis sunt incapaces quacunque successione ex testamento, vel ab intestato, & perpetuò infames ab omnibus honoribus exclusi, nu. 2.

Filiæ fœminæ propter crimen læsæ maiestatis à patre commissum, non incurrunt pœnas, l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. num. 1.

Clerici iure diuino sunt exempti à iurisdictione laicorum, numero 3.

Iuspatronatus in casu, quo confiscari non potest, transit ad legitimos hæredes, & successores, siue ex testamento, siue ab intestato, nu. 3. & 4.

Proximior, quis præsumitur, quando probauit se coniunctum alicui non existente alio, qui se proximiorem prætendat, num. 4.

Iuspatronatus venit in confiscatione bonorum facta à iudice Ecclesiastico, nu. 5.

Clericus non dicitur committere crimen læsæ maiestatis, nu. 6. & 8.

Clericus Curiæ seculari tradi non potest, nisi in casibus à iure canonico expressis, nu. 7.

Clericus traditur Curiæ seculari in crimine hæresis, pro falsificatione literarum Apostolicarum, pro crimine insidiarum contra Episcopum, pro incorrigibilitate, pro crimine assassinij, pro nefando, pro celebratione Missarum, & Sacramenti pœnitentiæ administratione ab illis, qui non sunt presbyteri, in alijs autem casibus non num. 7.

DECISIO CCXLI.

1 Rota censuit sententiam latam per Rempublicam Lucanam super crimine perduellionis cõtra Bernardinũ patrem Lelij ei nõ nocere, quò minus possit succedere in iurepatronatus, quia etiam quod sit hæreditarium ipsa non agit de succedendo Bernardino patri, sed Lelio fratri, cui potest succedere: nam excepta successione patris alijs pœnis, l. quisquis. C. ad leg. Iuliam maiest. filia perduellionis non afficitur, vt per Clarum in §. læsæ maiestatis. num. 10. versic. hæ autem pœnæ, & expressè, quod possunt alijs succedere, licèt non patri dicit Salycet. in d. l. quisquis

quisquis. nu. 15. & incertus author de crimine læsæ maiestatis, quæst. 5. num. 6. vbi quod hæc opinio non habet contradictorem. Decian. tractat. crimin. tom. 2. lib 7. cap. 41 num. 12. & 13. & videtur de mente Bart. in l. 1. num. 1. in fine. ff. de verbor. signific.

2 Neque facit, quod ipse Lelius esset filius Bernardini, & sic propter delictum patris nulla bona habere posse, vel ex alia successione restati, vel intestati accipere, & perpetuò esset infamis, & ab omnibus honoribus exclusus, vt d. l. quisquis. §. filijs verò, quia hæc pœna, l. quisquis non afficiebat ipsum Lelium, qui iam de tempore latæ sententiæ contra patrem erat Clericus. Gemin. in c. si quis. colum. 2. vers. nec ad clericos, Archidiac. ibidem num. 2. Turrecremat. num. 7. Præpositus num. 3. Bellamer. num. 4. in princ. 6. quæst. 1. Ioã. de Anan. in cap. vergentis. num. 32. vers. quia lex. de hæret. Decian tract. criminal. tom. 2. lib. 7. cap. 41. num. 11. Gig. de crimin. læsæ maiest. tit. de pœn. quas filij incurrunt, quæst. 9. num 2. August. Ariminin addit. ad Angel de malef. in verbo, *& hai tradito la tua patria*, num. 12. in fine vers. tenetamen menti.

3 Quorum sententia fundatur optima ratione: nam Clerici iure Diuino sunt exempti à iurisdictione laicorum gloss. in c. si imperator, in verb. & discuti 96 distinct. quam ibi Doctores communiter sequuntur Ror decis. 10. de consuetud. in antiqu. & propterea cum d. Lelius Clericus non afficeretur pœnis, d. l quisquis hinc sequitur quod esset capax successionis, & proptereà succederit in iurepatronatus, quod cum non veniret in confiscatione facta à Principe laico iuxta resolutiones factas Bernardinus eius Pater in eo potuit hæredem habere per gloss. in l. ea sola. 99. ff. de reg. iur. & notat ibidem Cagnol. num 3. & singularem dicit Bald. in l. eam quam num. 19. in fi. C. de fideicom. Ias. in l. ex facto §. Iulianus. num. 1. ff. de vulg. & in l. quoties. num. 14. C. quando non pet. part. Alex. in l. si quis ante in fi. de leg. 1.

4 Nec ad hunc effectum requirebatur, quod esset scriptus hæres, sed sufficit, quod successio ab intestato ad ipsum spectaret, Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. par. 2. quæst. 2. princ. num. 3. & seqq. Et quod non adessent alia bona in hæreditate, Lambert. d. loco, num 25. & quatenus requireretur aditio, non est opus de ea docere, quia cum tunc detineretur in carceribus, facto alterius impediebatur, Vnde potuit transmittere etiam ad extraneum, Bart. in l. ventrem, 83. num. 9. & 14. vers. secunda regula, & num. 80 vers. secunda regula. ff. de acquiren. hæred Et propterea Lucretia potuit ei succedere, cui sufficit ostendere se esse sanguine coniunctam in gradu successibili, etiam non proximiore, cum nullus alius se proximiorẽ prætendat, Tiraquel de retract lignag. §. 11. gloss. 3. num. 5. & 6. & in his terminis fuit resolutum coram me in causa Tiburtina Cappellaniæ 16. Nouembris 1605.

5 Neque etiam facit. quod ipse Lelius per Vicarium Lucanum de anno 1597. fuerit iudicatus reus eiusdem criminis læsæ maiestatis humanę, & priuatus omni officio, & beneficio Ecclesiastico, traditusque curiæ seculari, bona confiscata, & applicata curiæ Episcopali in qua confiscatione facta à iudice Ecclesiastico, venit etiam iuspatronatus, Lambert. de iurepatronatus, lib. 3. quæst. 8. artic. 8. num. 19.

6 Nam præterquam quod Clericus non dicitur committere crimen lesæ maiestatis in Principem laicum, cum non sit eius superior, Henric. Boic. in c. vergen. num. 16. de hæretic. Vbi Bellam. in 14. quæst. quæ reperitur in manuscript. Ancharã. in c. quis num. 2. de pœn. in 6. Clar. §. læsæ maiestatis, vers. hinc infertur, vbi quod hæc conclusio de iure est vera, & in §. fi quæst. 36. vers. quæro nunquid Clericus, Barbat. cons. 22. num. 3. & seqq. volum. 3. Vbi expressè loquitur de Clerico Lucano, & in c. at si clerici, in princ. num. 58. de iudic. Nicol. Boer. in tractat. de seditios. in verbo, præsuppono etiã, num. 1. versic. & sic videtur, Boss. tit. de crimin. læsæ maiest. num. 86. per tot. & præsertim in vers. omnibus consideratis, Arnald. Albert. in repet c. quoniam. de hæret. q. 11. num. 76. & seq. Roland. cons. 4. vol. 1.

7 Fuit etiam firmiter responsum, sententiam tãquam nullam, & iniustam non nocere Lucretiæ, ad effectum, quod dicatur non successisse fratri: nam Episcopus nõ potest venire ad actualem degradationem Clerici, neque eum tradere curię secularj, nisi in casibus à iure canonico expressis, videlicet in crimine hæresis, c. ad abolendam, §. pręsenti, de hæret & c. 1. & c. super eo, de hæret. in sexto, pro falsificatione literarum Apostolicarum, c. ad falsariorum, de crimine falsi, pro crimine insidiarum cõtra Episcopum, cap. si qui sacerdotem, 11. quæst. 11. pro incorrigibilitate, c. cum non ab homine, de iud. pro crimine assassinij, c. 1. de homicidio, lib 6. DD communiter, d. c. at si clerici, de iud. Clar. in prax. §. fi quæst. 36. versic. sicut etiam, Boss. in prax. tit. de foro competenti, num. 135. & ex iure nouo pro crimine nephando ex constitutione sanctæ memoriæ Pij V. & pro celebratione Missarum ab illis, qui non sunt presbyteri, & pro crimine præsumẽtium ministrare Sacramentum pœnitentiæ cum non sint presbyteri, ex Constitutione fœlicis recordationis Clementis Octaui.

8 Cùm igitur inter hos casus, non sit iste de quo agitur, & communis opinio etiam sit, quod propter conspirationem in Principem laicum Clericus nõ tradatur curiæ seculari, vt per Boss. in prax. tit. de foro competent. nu 137 sententia non modo fuit nulla ex defectu iurisdictionis, verum etiã iniusta, Vnde non nocet Lucretiæ.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ matrimonij de Alcala. Lunæ 18. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, nullum, & inualidum est, etiam propter patris reuerentialem metum. Quomodo autem talis metus incussus dicatur, & ex quibus actibus probetur latè in hac decisione discutitur,

SVMMARIVM.

Metus est difficilis probationis præsertim, quando domi infertur, ideò ad illius probationem domestici admittuntur, signisq; & coniecturis probatur, nu. 1.

Metus maximè præsumitur ex qualitate actus, quem quis verisimiliter sponte facturus non erat, & è contra, nu. 2.

Metus probatur ex lamentationibus, protestation bus, & conquestionibus, num. 3. & 4. & num. 20. & 21. Vbi an sit necesse, quod huiusmodi protestationes fiant in actu contractus, & num. 29. & 30.

Metus maximè probatur ex qualitate personarum, tam incutientis, quam patientis metum, num. 5. & 16.

Metus ex sola reuerentia iunctis adminiculis censetur probatus, num. 5. & 6.

Vbi quod pro adminiculo sufficit terribilitas personæ, & num. 7.

Vbi etiam pro adminiculo considerantur importunæ, & continuæ persuasiones, & num. 8.

Metus censetur probatus, & inductus ex importunis, & continuis persuasionibus factis ab eo, cui debetur reuerentia, num. 7. & 8. & 25.

Metus incussio satis præsumitur ex indignatione illius, de cuius incussione agitur, num. 9.

Metus sua culpa illatus, metum passo prodesse non debet, Declara, vt num. 10.

Matrimonium metu contractum nullum, & inualidum est, etiam quod in metum, quis sua culpa ceciderit, nu. 10.

Metus ex minis iuncta reuerentia personæ satis dicitur probatus, num. 11.

Metus iustus dicitur ille, qui causatur ex timore maioris partis bonorum, num. 11.

Melioramenta facta in maioratu stant sub libera dispositione eius, qui dicta melioramenta fecit, nu. 12.

Metus, an inducatur ex timore amissionis lucri, numero 13. & 14.

Minæ sunt difficilis probationis, num. 15.

Metus minor requiritur in muliere, quàm in masculo, numero 16.

Metus minor requiritur in minore, quàm in maiore, numero 16.

Metus minor requiritur in persona timida, quam in persona non timida, num. 17.

Nouerca regulariter solet odio habere priuignos, nu. 18.

Metus incussio, & coactio, maximè arguitur à solito, numero 19.

Metus maximè præsumitur in eo, qui contrahens non erat in sua libertate constitutus, num. 21. & seqq.

Vbi ponuntur exempla, quando quis non dicatur in sua libertate constitutus.

Fraus, & metus præsumitur ex magna celeritate actuum, num. 17.

Metus præsumitur in contractu facto ianuis clausis, & astantibus famulis armatis, num. 23.

Metus arguitur non solum ex præcedentibus, sed etiam ex subsequentibus post contractum, qui metu factus prætenditur, num. 30.

Testes deponentes contractum fuisse sine metu initum non probant stante probatione plurium actuum, ex quibus metus inducitur, num. 32.

Testibus deponentibus de metu, magis creditur, quam deponentibus de spontanea voluntate, num. 32.

Testes singulares probant metum, num. 33.

DECISIO CCXLII.

1 QVoniam, vbi de metu agitur attendi debet in primis, (si adsit) principium meticulosum, à quo cætera subsequuta regulantur, vt admonet Barbat. consil. 54. colum. 12. in fine, lib. 1. & post eum Riminald. iun. consil. 77. post nu. 29. inter consil. matrim. summa ratione. DD. statuerunt, vt ante omnia particulare dubiũ discuteretur. An cõstet de metu Marchionissæ de Alcala ab initio contracti matrimonij cum Don Philippo de Aragon, & de Guzman, quod vtraq; parte informãte, omnibus idem sentientibus, fuit affirmatiuè resolutum, pro resolutione autem præmittebatur metum esse difficilis probationis. Paris. consil. 53. num. 63. lib. 4. Menoch. de arbitr. cas. 116. num. 17. dixit Rota in vna Niciẽ Matrimonij 6. Martij 1587. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, l. 1. ff. quod met. caus. Anchar. cons. 299. num. 1. Alciat. cons. 5. num. 25. lib. 1. dicitur enim metus, quasi mentem tenens. Anton. de Butr. in c. ad audientiam. num. 14. in fine, de his, quę vi metusvè cau. fi. quam ex parte inferentis cum secreto, & clam inferatur. Alciat. regul. 3. præs. 7. num. 3. & cons. 5. num. 9. lib. 1. Andr. Gail. obseruat. 93. num. 19. lib. 2. pręsertim quando infertur à patrę filiæ secum habitanti. Corn. cons. 124. num. 4. lib. 3. Purpur. cons. 579. num. 11. in fine, & num. seq. Socyn. iun. cons. 47. sub num. 33. lib. 3. & propterea leuiores ꝓbationes sufficiunt. Corn. d. consil. 124. sub num. 4. Alban. consil. 77. num. 9. Alciat. & And. Gail. vbi supra, admittuntur testes domestici. Purpur. d. consil. 579. num. 11. in fine, & num. seq. & qui aliàs non admitterentur. Alexãd. consil. 156. num. 15. lib. 5. & etiam indicia, & coniecturæ. Anchar. cons. 299. sub num. 1. Alex. cons. 98. num 6. lib. 3, Dec. in l. in omnibus. num. 7. ff. de reg. iur. Ruyn. cons. 121. num. 12. lib. 4. Paris. consil. 60. num. 21. lib. 4 Cepol. consil. ciuil. 2. nu. 5. Corn. d. cons. 124. sub num. 4 Socyn. iun. consil. 77. num. 45. lib. 1. Purpur. d. consil. 579. num. 12. Grat. qui di-
* cit communem consil. 38. num. 25. lib. 2. fuit dictũ in illa Niciẽ Martimonij, & in vna Romana Legatorum 13. Nouembris 1595. coram bon. mem. Orano.

2 Et multum in eo valet argumentum ductum à verisimilitudinibus. Bald. consil. 364. sub num. 5. lib. 3. Anchar. d. consil. 299 num. 1. Paris. cons. 139. num. 21. in fine, & num. 27. lib. 4. Riminald. sen. cõs. 15. num. 18. & seq Aym. cons. 49. num. 5 Roland. consil. 100. num. 118. lib. 4. sicuti è contra à verisimili arguitur libertas animi, & quod spontè, & libenter fiat Syluest. Aldobrand. cons. 23. num. 24. præsumitur enim metu, & coactè fecisse, qui facit actum, quem verisimiliter non fecisset. Paris. cons. 53. num. 64. lib. 4. & d. cons. 139. num. 20. Aym. d. cons. 49 num. 4. Alban. cons. 77. num. 24. Roland. d. consil. 100. num. 112. Menoch. præsumpt. 4. nu. 13. lib. 3. sicuti è contra cessat metus præsumptio in actu, quem alias verisimiliter fuisset facturus, hoc argumento vsi sunt Domini verisimilitudinem deducendo à nimia animauersione, & repugnantia, quæ erat in Marchionissa nubendi cum Don Philippo, prout in terminis arguit Riminald. iun. d. cons. 77. sub num. 24 inter cõs. matrim. post Alex. quem allegat.

3 Animum autem Marchionissæ alienum, & cõtrarium probat. Primò, cedula scripta, & subscripta manu ipsius, in qua promittebat nubere Don Francisco de Tuniga, & ad ipsum transmissa, velle enim nubere Don Francisco, erat nolle nubere Don Philippo, argumento, cap. gaudemus, de diuort. Tantò magis, quia vt deponunt Secundus, Tertius, & Quartus testis super 2. articulo bene informati de animo Marchionissæ, non tam fecerat prædictam cedulam, vt nuberet Don Francisco, quam vt se liberaret à periculo nubendi Don Philippo, quod est etiam multum verisimile, tum, quia cedula scripta, & transmissa fuit pẽdente tractatu Matrimonij cum Don Philippo, Tum quia non apparet, quod Marchionissa vnquam fuerit conquæsta, quod impediretur nubere Don Francisco, cum tamen continuæ sint lamentationes, quod inuita cogeretur cõtrahere cum Don. Philippo, De veritate autem cedulæ, & quod esset scripta manu Marchionissæ dubitari non potest, cum de ea deponant Primus, Secundus, Tertius, Quartus, & Quintus testis super 2. articulo, quorum aliqui viderunt eam dum scriberetur, aliqui scriptam, & habent bene notam eius manum, aliquibus Marchionissa exposuit se illam scripsisse. Et si non fuisset scripta manu ipsius non ita fuisset turbatus, & in furorem raptus Marchio pater, quando illi fuit ostensa, nec ita fuisset solicitus,

quod

quod Marchionissa illam negaret, & manum contrafaceret, vt dicũt testes in summario Marchionissæ, num. 3.

4 Nec refert, quod Marchionissa cedulam negauerit, quia vt dicunt testes, fuit vi, & metu compulsa, ad denegandum, prout etiam eodem metu territa nouerca negauit se cognoscere, an esset à Marchionissa conscripta, vt ipsa testatur super 2. artic. Secundò, & apertius repugnantiam animi declarant lamentationes, & protestationes continuæ, quibus cum iuramento, & maximis imprecationibus negabat se vnquam nupturam cum Don Philippo, quæ sicut declarant animum Marchionissæ alienissimum à contrahendis dictis nuptijs, l. si quis, §. plerique ff. de relig. & sump. fun. l. si mihi, & tibi. §. interdum, ff de leg. 1. ita remouent consensum à contractu, l. si quis in principio testam. ff. de leg. 3. Natta consil. 451. num. 20. & dixit Rota in vna Toletana Matrimonij 3. Martij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.

5 Et quoniam multum inspici debet qualitas personæ, tàm incutientis, quàm patientis metum. Calderin. cons. 1. circa princ. vers. secundo, quod metus. sub tit. de his, quę vi metusvè cau. fin. cum alijs quos refert, & sequitur Tiber. Decian. cõs. 30. nu. 24 lib. 4 Surd decis. 194. num. 24 inferens metum in casu isto est pater, cuius solam reuerentiam in filio pro iusto metu sufficere voluerunt plures relati à Menoch. consil. 1. num. 492. & seq. quorum opinio licet communiter non recipiatur negari tamen non potest, quin propter huiusmodi reuerentiam minor metus requiratur, Franc. Marc. decis. 1090. num. 1 p. 1. & quod sufficiat iunctis adminiculis, Alc. cons. 1. num. 15. lib. 8. & dixit Rota in Valentina Professionis 17. Aprilis 1570. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

6 Accedit, quod Marchio, vt dicunt testes, erat multum terribilis, asper, & seuerus, quæ qualitas præcipuè in persona, cui debetur reuerentia est multum considerabilis Alba. post Ang. quem allegat cons. 77. num. 19. Felyn. consil. 14. sub num. 9. vers. & aduerte ad personam istam patris Ias. ex mente Bald. quem allegat consil. 3. colum. penult. versi. non obstat dictum Bald. lib. 1. decis. Pedem. quæ alios cumulat, & de communi testatur 179. post num. 10 Honded cons. 29. sub num. 36. lib. 1. quam qualitatem magni fecit Rota in vna Neapolitana Professionis 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Giptio.

7 Nec in contrarium faciunt testes aduersarij dicentes, quod erat homo placidus, quia non loquũtur, quando erat iratus, & quando contraueniebatur eius voluntati, vt loquuntur testes Marchionissæ, sed quando erat sedato, & trãquillo animo, cum reuerentia paterna concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quibus nomine patris sollicitabatur, tam à Nouerca, quàm à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus. Afflict. decis. 69. num. 4. Aym. cons. 461. nu. 11. Honded. d. cons. 29. nu. 34.

8 Huiusmodi enim persuasiones importunę, quãdo sumus in persona cui deberetur reuerentia iustum metum incutiunt, & vim coactionis habent. Innoc. in c. petitio, de iureiur. Socyn. cons. 263. nu. 8. lib. 2 Curt. iun cons. 41. num 18. Aym. consil. 10. num. 17. & dicto cons. 461. num. 11. Alba. d. cons. 77. num. 10. Io. Bapt. Ferret. cons. 296. nu. 17. & seq. Et fuit dictum in illa Romana Legatorum 13. Nouembris 1595. corã Orano. Et huiusmodi importunitatem suadendi considerauit Rota in Valentina Professionis 15. Iunij 1587. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & multo magis, quia vltra persuasiones appare de repertis contradictionibus Marchionissæ, Aym. dicto consil. 461. sub num. 11. De quibus contradictionibus bene deponit Doctor Sebastianus Martinez, iuxta interrogatorium 2. artic. in summario num. 10.

9 Consideranda est, etiam in patre magna illa indignatio, quam concepit ex apoca, quàm filia confecerat, & ex eo, quod nolebat suæ voluntati obedire, quæ indignatio plurimum conducit ad incussionem metus. Boer. cons. 20 num. 37. versic & idem Abb. fuit dictum in illa Valentina Professionis coram Illustrissimo Dom. Cardinali Pamphilio.

10 Nec facit, quod ista indignatio processerit culpa Marchionissæ, cum non sit pudoris Virginalis eligere sibi maritum inscio patre, c. honorantur 32. quæst. 2. & propterea metus illatus ex sua culpa non debet illi prodesse, l. si mulierem in princ. ff. quod met. caus. quia respondetur, hoc non procedere in matrimonio, quod nullum est propter metum, licèt metuens in illum culpa sua inciderit c. veniens el secundo, vbi Franc. num. 6. in fi. Ant. de Butr. in 4. no ab de spons. glo. in c. clericum, in glo. vlt. 50 distinct Abb. in c. 2. num. 8. de his, quæ vi met. caus. fi. Alex cons. 99. in princ. lib 3. Paris. cons. 61. num. 19 lib. 4. Rimin. iun. d. cons. 77. num. 20. inter cons. matrim.

11 Concurrunt etiam minæ, quæ cum reuerentia personæ debita minan i generant iustum metum Bartol. in l. 1. in fi ff. quar. rer. act. non der. Dec. cõs. 232. post num 4. Purpur qui de communi, d. cons. 579. num. 6. Paris. cons. 26. num. 67. lib. 3. Alba. de communi, d. consil. 77. num. 5. Rol. consil. 95. num. 30. lib. 1. quæ minæ sunt de ijs, quæ iustum metum ingerunt. Tùm quia de nece sunt, c. cum dilectus de ijs, quæ vi met. caus. fi Bald. & alij in l. interpositas. C. de transact. Tum quia de priuatione successionis Marchionatus, iustus enim est timor amissionis maioris partis bonorum Bald. post Guid. & Cyn. in l. isti, quidem. §. si is, in fi. ff. quod met. caus. Abb. in cap. 2. num. 1. eodem titul. Paris. consil. 77. num. 34. lib. primo, latè Aym. consil. 387. num 19. & 20.

12 Nec facit, quod maioratus ad illam spectasset ex prouisione maiorum, & propterea pater in illo preiudicare non potuisset, quia vt dicunt testes pater illum in maxima parte auxerat, & de hoc augmento loquebatur, quod vti separatum à maioratu illi non cedebat, sed erat sub libera dispositione patris augentis, ad latè trad. per Molin. de primogen. lib. 1. c. 26.

13 Nec etiam facit, quod istud contineat nõ damnum, sed amissionem lucri, quę non causat iustum metum, quia vltra, quod non procedit, quãdo agitur de amissione magni lucri, Cyn. in l. interpositas, C. de transact. Ias. in l. Titia, sub num 10. versic. secundò notabiliter. ff. de verbor. oblig Ruy. cõsi. 121. num. 10 lib. 4. Neuiz. cons. 47. num 18. Cephal. consil. 295. num 17. Roland. consil. 100. num. 126. lib. 4.

14 Cum agatur de successione paterna filio, quasi debita potius sonat in damnum, quam in amissionem lucri, l. vltima, ante fi. C. de codicill. Bart. in l. si quis testamento, circa medium. ff. de cond. inst. Alex. consil. 144. num. 15. lib. 6. Arety. cons. 2. col. 1. vers. pro ista conclusione, latissimè Tiraquel. in l. si vnquam, in præfat. num. 19. C. de reuocan. donat. licèt in hoc non sit laborandum, cum minæ sint etiam de morte. Prout nec etiam est necessariũ discutere, an in patre minante sit necesse probare, quod sit solitus exequi minas, de quo latè per Riminald. iun. in repet. c. 1. num. 27. de offic. deleg. quia solitum probant concludenter testes bene informati.

15 Non

15 Non obstat, quod non probetur Marchionissam fuisse præsentem, quando pater minabatur, quia multum est verisimile, quod pater fuisset illi in faciem minatus: sed forsan probari non potuit, quia minæ à patre illatæ sunt difficilis probationis. Bertrand. cons. 64. num. 5. par. 1. in antiq. Boer. decis. 101. num. 1. Alba. d. cons. 77. num 9. sufficit, quod fuerint Marchionissæ notificatæ à Nouerca, & illo Sacerdote, qui adhibiti fuerunt mediatores ad terrendum, & minandum nomine patris.

16 Multum etiam attendi debet qualitas personę metum patientis, vbi de illius iustitia agitur, vt dictum est, & tradit Dec. in l. in omnibus, sub num. 2. vers. & aduertendum, de reg. iur. Purpur. d. cōs. 579. num. 7. Boer. decis. 100. num. 2. Alba. d. consil. 77. num. 2. Menoch. de arbitr. cas. 135. num. 4. & dixit Rota in alia Niciē. Matrimonij. Sumus autem in muliere, in qua requiritur minor metus, quàm in masculo, gloss. & Doctor. in c. quod locum, de spons. Innocen. & alij in cap. cum causam matrimonij, de offic. deleg. Calder, cons. 1. vers. 3. quod sub titulo, quod met. caus. Anchar. cons. 24. sub num. 7. Abb. cons. 4 num. 5. lib. 1. Fely. cons. 14. nu. 2. & 3. & in puerula, vt dicit vnus testis, aut saltem in constituta in minori ætate, minor autem metus exigitur in minore, quàm in maiore, & perfectæ ætatis. Paul. de Castr. consil. 174. post num. 3. Purpur. d. consil. 579. num. 7. Riminal. Sen. consil. 15. num 22.

17 Marchionissa etiam valdè metuebat patrem, vt plenè dicunt testes. Primus, videlicet, Secundus, & Tertius, super 13. articulo secundæ instantiæ, quæ qualitas est consideratione digna, prout eam considerat. Alexand. de Neuo, consil. 3. num. 7. in fin. ratione enim huius timiditatis minor requirebatur metus, vt per Boss. de plur. violen. sub num. 80.

18 Non etiam omittendum, quod Marchionissa non solum carebat matre, quę illam haberet confortare, sed habebat nouercam, quæ haberet illam tenere, & in odio patris ponere, vt in proposito considerandum dicit Paul. de Castr. d. consil. 174. num. 2. ad finem, quod in casu nostro non stat in terminis præsumptionis, quia sumus in claris, quod nouerca assiduè terrebat Marchionissā, vt ipsa fatetur, & deponunt alij testes.

19 Ad probandum metum in matrimonio adhibitum multum confert ius, & metus illatus, quo compulsa fuit Marchionissa ad negandum çedulam à se conscriptam; Tùm quia vis illa tendebat ad eundem finem, videlicet ad tollēdum impedimentum, quod præstabat matrimonio contrahendo cum Don Philippo, tum quia à solito benè arguitur incussio, & coactio, vt in proposito arguit. Aym. consil. 461. num. 8. in fin. Riminal. Sen. consil. 15. num. 15. & sequen. Tiber. Decian. dict. consil. 30. num. 20. lib. 4. Rota in illa Romana Professionis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio.

20 Conferunt etiam multæ protestationes Marchionissæ de vi, & metu, quæ licèt illum non probent, l. metum. C. quod met. caus. multum tamen coadiuuant, & operantur, vt facilius probetur. Angel. in l. metum. la 3. ff. de eodem, Dec. in c. fin. sub num. 21. vers. bene verum est, de appell. Ripa in c. cum M. Ferrarien. sub num. 93. vers. protestatio enim, de constit. Natt. cons. 50. num. 18. Couar. in epit. de spons. par. 2. c. 3. §. 5. num. 12. Honded. d. cons. 29. num. 53.

21 Nec refert, quod non sint factæ in actu contrahendi matrimonij, sed ante Gemin. cons. 15. ante num. 13. Corn. d. cons. 41. num. 14. Paris. consil. 60. num. 14. lib. 4. Couar. vbi supra sub nu. 12. versic. si verò fiat. Prout nec etiam, quod sint factæ absente patre, & Don Philippo, glos. & Doctor. in c. 1. de his, quæ vi met. ve. caus. fi. Dyn. Bald. Paul. de Castr. & Imol, in l. qui aliena. §. fi. vbi Ias. num. 46 ff. de acquir. hæred. latè Natt. cons. 451. num. 22 Ad arguendum insuper metum, maximè perpēdi debet, an contrahens esset in sua libertate constitutus. Bald. consil. 117. sub num. 1. versic. prim. est, & 364. sub num. 5. lib. 3. Aym. consil. 49. num. 6. Rim. iun. consil. 215. num. 38. præsertim in contrahendo matrimonio, in quo contrahentis animus debet plurima libertate gaudere; capit. cum locutum, & ibi Abb. num. 4. de spons. Felyn. d. consil. 14. sub num. quinto. Ioan. Baptist. Ferrer. cōs. 311. num. 7.

22 Marchionissa autem, vt dicunt testes, custodiebatur cum maxima vigilantia, & obseruabatur diligentissimè, ne posset loqui cum aliqua persona, cui deregeret animum suum, & Marchio pater vetuit, ne ipsa iret ad confitendum peccata sua soliti Confessarijs; sed voluit, quod proprio ipsius Marchionis Confessario confiteretur, & quod non accederet ad aliquam Ecclesiam, nisi ad Ecclesiam cuiusdam Hospitalis propè domum, vt illi subtraheret tempus, & locum loquendi cum aliquo in itinere. Quæ iam diligens custodia proculdubio excludit libertatem. Immo plurimum confert ad probationem metus. Barbat. cons. 14. num. 19. lib. 1. Corn. d. consil. 41. sub num. 12. versic. maximè cum custodirent, lib. 2. Paris. consil. 61. num. 16. lib. 4. Aym. d. cons. 461. num. 7. in fine, & nu. seq. Rimin. iun. consil. 77. num. 16. inter cons. matrim. Est enim talis custodia species carceris. Fulg. cons. 5. ante finem, Angel. Aret. consil. 96. sub num. 2. Dec. cons. 219 num. 5. Io. Bapt. Ferret. consil. 311. post num. 8. Aym. vbi supra.

23 Prohibitio etiam commertij, & loquelæ non parum conducit ad arguendum metum, Aym. d. consil. 461. post num. 25. Alba. d. consil. 77. sub nu. 7. Grammat. decis. 103. sub num. 56. versic. maximè ex prohibitione commertij, fuit dictum in illa Nicieñ Matrimonij.

24 Et Marchionissa, quæ desiderabat poni in libertate procurabat propterea breue Nuncij Apostolici, postquam Archiepiscopus Hispaleñ ad eius officium spectabat, cap. eum locum, vbi gloss. in vers. nihil etiam timere, & Doctor. de sponsal, illud expresse negauit: sed nec etiam breue obtinere potuit, & si non est iustus metus, quando adiri potest Magistratus, l. final. in princip. ff. quod met. caus. Beiion. consil. 18. num. 14. à contrario iustus erit in Marchionissa, cui aditus vndiq; præcludebatur.

25 Considerare etiam oportet non solum amicitiam, quæ maxima erat inter Archiepiscopum, & Marchionem, prout considerat Grammat. d. decis. 103 num. 63. sed etiam persuasiones, quibus cōtinuò vrgebat Marchionissam, vt obediret patri, cū enim prouenirent á persona, cui Marchionissa reuerētiam debebat, iuxta tradita per Aym, cons. 483. num. 16. incutiebat illi metum, vt dictū est de suasionibus patris, considerandus est etiam abusus iustitiæ. Ang consil. 215. num. 3. in fine.

26 Perpendebant etiam domini seriem facti, & circunstantias, vt admonet Alex. cons. 99. num. 7. circa medium, lib. 3. Paris. cons. 53. num. 55. lib. 4. & modum insolitum, ex quo arguitur non bona fides, vt dixit Rota in illa Nicieñ Matrimonij.

27 Illa enim nimia festinantia mittendi Tabellarium pro habendo mandato procuræ Don Philippi, & in alijs non carebat suspicione, Aym. cōsi. 6. num. 34. & similem celeritatem ad arguendam fraudem

fraudem,& metum adduci.Paul.de Cast. d.cons. 174.num.3.circa medium,vers est etiam hæc præsumptio, & considerauit Rota in illa Valentina Professionis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio. Immo in casu nostro est manifestè fraudulenta,quia vt dicunt expressè testes, ista solicitudo erat, ne superueniret aliquod impedimentum.

28 Accedit pro metu,quod matrimonium fuit celebratum ianuis domus clausis.Alex.d. consil. 99. sub num. 4. vers. item coadiuuant prædicti testes, Cepol.consil ciuil a.sub num.5.vers.3.coniect. Io. Bapt.Ferret.consil.311. sub num. 7. Petr. de Barb. cons.24.nu 20.& 21.inter cons. matrim. Riminal. iun.d.cons.77.num.18.item astantibus famulis atmatis,Corn.d.cons.41.num.10.& 11.Paris. consil. 60.num.15.lib.4.Ioann.Bapt. Ferret. vbi supra, & cons.296.sub num.13.Menoch.præsumpt.4.num. 8.lib. 3. & nullis interuenientibus consanguineis, Alciat.cons 5.num.22.lib.1.Grat. cons.38. nu. 18. & 20.lib 2.Ferrer.d.cons.296.num.11.post mediũ Menoch.d.præsumpt.sub nu. 14.

29 Concurrunt etiam alia indicia metus in ipsamet nocte, vt lamentationes, & conquæstiones, quod contra propriam volũtatem inducebatur, & cogebatur ad contrahendum, Aym. d.consil. 461.num.12.Honded.cons.19 num 39.lib. 1. assiduæ lachrimæ,Menoch d.præsumpt.4.num.11.& præsump.126 num.17.eodem lib.3 suspiria Alex. d.cons 99 num.11. vers. secunda est præsumptio, pallor vultus,mestitia,deliquium, Paris.consil.53. num.33.lib. 4. Petr. de Barb. dict. consil.24. num. 20. & seq.

30 Arguitur etiam metus Marchionissæ non solum à præcedentibus, & ab iis,quæ circa actũ contrahendi matrimonium interuenerunt; sed etiam à sequutis post matrimonium, Alex.de Neuo cõsil.3.num.11.Paris.d.consil.53.num.56. Grat.dict. consil.38.num. 23.& ad hoc deseruiunt protestationes post illud emissæ, Anchar. consil.299 sub num.1.Alexand.d.consil.99.post num.4. Gramm. decis.76.num.9 Rimin.iun.consil.362.num 31. & seq.cum aliis per Menoch.d. præsumpt.126.num. 23. & apertissimè demonstrant maxima tristitia, & inconsolabilis afflictio, qua Marchionissa afficiebatur.Ploratus,& maximi clamores,quos emittebat,dum ex ciuitate Hispalẽ duceretur ad Oppidum de Coira ad ratificandum matrimonium, itaut ipsa præ nimia tristitia facta fuisset valde deformis,& omnes cogeret ad collachrimandum, vt plenè deponunt testes in summario Marchionissæ num 13. quod etiam contigit in actu ratificandi, quem fecit cum magna displicentia, metu, & violenter, vt abundè dicunt testes in dicto summario à numero 13.vsque in finem. Et ista violentia in ratificatione optimè detegit violentiam in ipso contractu adhibitam, vt per Riminal. sen. cons.15.num.15.& plurib.seqq.

31 Non est verum,vt ex aduerso prætẽditur,quod intentio Marchionis esset solum, quod filia non nuberet Don Frãcisco, & indignationem minasque processisse ex eo, quod ipsa vellet illi nubere, quia sicut intentio principalis filiæ non erat nubendi Don Francisco: sed impediendi ne cõtrahere cogeretur cum Don Philippo, ita è conuerso intentio patris prima erat, quod nuberet Don Philippo, non quod se opponeret matrimonio cum Don Francisco. Primus enim testis in summario num.7.dicit,quod pater erat iratus, & collericus, quia Don Antonia sua filia recusabat nubere Don Philippo, & Secundus ibi dicit, quod Marchio dixerat vxori, vt illã suasionibus, & minis induceret ad cõtrahendum cum Don Philippo. Decimus testis in summario numero tertio dicit,quod pater nunquam libenter aspexit Marchionissam, nisi postquam nupsit Don Philippo. Quintus num.4.quod fiebat violentia, vt contraheret cum Don Philippo. Primus num. quarto, quod ita collericus euaserat intelligendo, quod recusabat nubere Don Philippo, & quod nisi nupsisset illam interficeret, quod etiam dicunt Tertius,& Sextus num 6.& lamentationes, ac protestationes Marchionissæ,(vt supra dictum est) nõ ciant, quod impediretur contrahere cum Don Francisco:sed quod vi,& metu cogeretur ad cõtrahendum cum Don Philippo.

32 Non obstat,qđ testes ex aduerso examinati videantur dicere Marchionissam spontè, & libenter contraxisse, quia cum fuerit pro parte Marchionissę probata vis,& metus difficilè est probari contrarium, Alba.d cons.77.num.12. imò quasi impossibile,Abb.in c.super hoc sub nu. 34. de renunciat.Ias.in §.quadrupli.num.72.inst.de act.sed quicquid sit sufficit,quod in concursu plus creditur duobus testibus de metu,quam mille deponẽtibus de voluntate spontanea,& libera, Innoc. in d.cap.super hoc,Bald.in l.obseruare.§. profecisse. num 15.in fi.ff.de offic.procons.Roman.in rub.ff. de arbit.num 22.Alex.cons.156.num.3.lib.5. Purpur. cons. 252. num. 14. Crot consil.106.num.27. Ias.in l. interpositas num.5.C. de trã sact. cum aliis per Gabr.de testib.conclus.4.num.15 Menoch. d. præsumpt.126.num.31.quod sine scrupulo procedit, quando testes non solum deponunt de metu: sed etiam de minis, & aliis actibus metum inferẽtibus, Alc.post Imol. quem allegat cons.55. num. 22.lib.9.Gabr.d.conclus.num. 16.

33 Minus etiam verum est, quod testes sint singulares,quia immo sunt contestes in multis saltem, & vbi essent singulares adhuc probarent metum, latè Crot.cons.106.in 2.dub Surd.cons.395. num. 26. prout etiam testibus singularibus probantur minæ.Grammat.decis.5.num. 15. Gabr. de testib. conclus.2.num. 59.

34 Non obstat, quod deducatur metus ad effectũ impediendi restitutionem vxoris marito,quo casu non admittitur exceptio etiam notoria, c.porro.de diuort.quia adest clausula arbitrio, quæ minuit iuris rigorem,& operatur, vt possit à dicta regula recedi, vt in hac specie cumulationis petitorii, & possessorij fuit firmatum in Romana Cortiui 6.Martij anni præteriti coram R. P.D meo Sacrato. Alia benè tolluntur per informantes. Oppositiones verò,quę pro parte Don Philippi dantur contra examen,& testes Marchionissæ,Domini reseruarunt videre in alia positione.

I V S T I.

Comẽ habitus. Lunæ 14. Maij 1607.

A R G V M E N T V M.

De nobilitate,quod probetur per publicam vocem,& famam, & per antiqua instrumenta.

S V M M A R I V M.

Nobilitas alicuius personæ probatur per testes deponentes de publica voce.& fama,num.1.

Nobilitas probatur per instrumenta antiqua, nu. 1.

Arbitrium boni viri dicitur datum per clausulam, si ita expedire iudicauerit, &c. numero 2.

Identi-

Identitas personæ censetur probata per demonstrationes nominis, & cognominis, patris, & aui, temporis, & ætatis, num. 3.

DECISIO CCXLIII.

1 QVæsitum fuit extra Rotam de mandato Sanctiss. D. N. An constaret de notorio grauamine vltimæ sententiæ datæ contra D. Ioannem Antonium Lucinum in casu, & ad effectũ, de quo agitur, qui effectus erat, vt causa habitus eiusdem Ioannis Antonij committeretur in Rota, non obstante, quod à Commissarijs linguæ Italiæ fuerint relatę probationes nobilitatis, & semel commissa causa appellationis à Papa, Magno Magistro, & Cõcilio Ordinario Religionis cum clausula appellatione remota, & ad hunc effectum tantum committendi causam de grauamine visum fuit Dominis sufficienter apparere, quoniam testes pro Lucino examinati probant eius nobilitatem per publicam vocem, & famam, cum alijs requisitis, quod est satis, Bald. in l. 1. num. 41. & seq. C. de dignat. lib. 12. Bald. in l. prouide. C. de postulando, Guid. Pap. decis. 196. Calc. consil. 8. num. 13. vers. & hoc maximè, Socyn. cons. 246. nu. 3. lib. 2. Fely. in c. super eo, il secundo, num. 5. vers. tamen dicas de testibus. Et cum istis testibus concurrunt antiqua instrumenta, quæ attenduntur, quia habent vim famæ, & ex quibus constat familiam de Lucinis fuisse nobilem, Guid. Pap. decis. 88. num. 2. vers. & à populo, Aym. cons. 54. num. 10. cum alijs allegatis.

2 Quibus non obstant duæ præcipuę obiectiones vna enim est, quæ tangit personam Ioannis Antonij, qui homicidium cõmisit, & ideirço est incapax habitus huius Religionis. Cui respondebatur sublatam esse per breue fel. recordat. Clementis Octaui, quod licèt esset in forma commissoria directum Magno Magistro, & cum clausula, si ita expedire iudicaueris, nihilominus verba ista important arbitrium boni viri, l. si fideicommissaria libertas la seconda in princ. ff. de fideicõmis. libert. l. fideicõmissa. §. quamquam ff. de leg. 3. & cumulat alios Doctor. Modern. de arbitr. iudic. lib. 1. casu 8. in princ. vt quatenus in reliquis constaret de habilitate Lucini ipsum admittere posset Magnus Magister, vt dispensatio veniret post probata incumbentia, aliàs ista dispensatio ad alium effectum non fuisset commissa Magno Magistro, qui si nolebat dispensare ex motu animi sui conueniens erat, vt id declararet ante aliquam reiectionem probationum, quę iam admissæ fuerant in partibus à Commissarijs, iuxta formam stabilimentorum electis, & à capitulo prouinciali siue Assemblea approbatæ.

3 Altera oppositio erat, quia Ioannes Antonius esset filius Benedicti, quondam Francisci, qui fuit Notarius descriptus in matricula Ciuitatis Comen. vt constabat ex fide Collegij Notariorum, & concurrebant plures demonstrationes nominis, & cognominis patris, & aui, temporis, & ætatis, ex quibus identitas personæ probata videbatur, Alex. consil. 35. num. 5 lib. 3. cum alijs. Nec facere videbatur assertio illius, qui fidem Notariorum exarauit, & tanquam Testis deposuit nullum adfuisse Notarium, quia id dicit de auo paterno, & materno, hodie autem agitur de Notariatu patris, de quo testis non deponit. Et hæc oppositio fecit DD. subsistere, quia propter Notariatum patris excludebatur ab habitu ex stabilimentis Religionis.

4 Quoniam tamen pars exclamabat asserendo id esse ab omni veritate alienum, & agi de eius ignominia, sub falso prætextu, ideò Dominis placuit differre resolutionem, & tandem die 14. Maij 1607. Domini resoluerunt pro Ioanne Antonio, quia in partibus fuerunt factæ diligentiæ, tàm pro parte ipsius, quàm religionis, & exhibita fides authentica multorum, in qua asseritur Franciscum Lucinum habuisse duos filios, & vterque vocabatur Benedictus vnum legitimum, & legum Doctorem, qui sustinuit onera principalia Ciuitatis; alterum illegitimum, qui in matricula Notariorum descriptus fuit die 12. Februarij anni 1553. & obijt absque filijs anno 1556. quæ fides licèt in iudicio non probaret concludenter, tamen ad hunc effectum cõmittendi causam iudicata fuit sufficiens, maximè cum post dilationes aliquas datas informãtibus pro religione non fuerit contradictum, & ita decisum.

PENIÆ.

Venetiarum legitimitatis, Veneris 16. Nouembris 1607.

ARGVMENTVM.

Concubinatu præcedente filij inde nati, an, & quando præsumantur legitimi, vel illegitimi, & ad istum effectum quibus præsumptionibus eorundem filiorum legitimitas, vel illegitimitas deducatur.

SVMMARIVM.

Matrimonium probatur leuioribus probationibus, quando agitur de filiorum legitimatione, num. 1.

Matrimonium probari debet plenioribus, & efficacioribus probationibus, quando præcessit concubinatus, nu. 2.

Matrimonium non esse contractum inter prætensos coniuges, maximè probatur ex inspectione libri parochi, in quo matrimonia describuntur, nu. 3.

Negatiua probatur ex inspectione libri, & scripturarum, num. 3.

Illegitimitas filiorum probatur ex eo, quod pater illos tanquam illegitimos nominauit in testamento, num. 4. & 5.

Vbi præsertim, quando sic nominatus filius patris testamentum approbauit

Publica vox, & fama non censetur probata per testes dicentes se audiuisse à populo, vel à vicinia, vel quod erat notorium, nisi etiam dicant, quod publice, aut communiter audiuerunt, num 6.

Famæ probatio debilitatur per contrarias coniecturas, nume. 7.

Testes singulares non probant confessionem, quando agitur de probatione legitimitatis, nu. 8.

Filiorũ legitimitas nõ probatur per actus æquiuocos tractatus conuenientes etiam filijs naturalibus, numero 9. 10. & 11.

Vbi ponuntur exempla huiusmodi æquiuocorum actuum.

Matrimonium ex longa cohabitatione, quando præsumatur, num. 11.

Matrimonium nunquid censeatur probatum ex eo, quod per mortem vnius prætensi coniugis alter detulerit vestes lugubres, num. 12.

Matrimonium, seu legitimitas filiorum, quando censeatur probatum ex libro Baptismatis, num. 12.

DECISIO CCXLIV.

1 Die 30. Ianuarij 1605. Octauio, & Leonora solum informantibus Rota censuit de illorum legitimitate constare; Cæterum sæpè deindè causa proposita videlicet die 21. Maij, & die 22. Iunij eaque non resoluta tandem in hac propositione maturè discussa, Domini à decisis recesserunt, quia licet ad effectum successionis leuiores probationes sufficiant ad inducendam legitimitatem, Gemin. cons. 27. incip. super dubiis, num. 7. vers. & tunc qualibet sæpè à Rota approbato, nihilominus tamen in hoc casu cum fortiores coniecturæ concurrerent pro illegitimitate merito à decisione recessum fuit.

2 Et primo loco Domini considerabant, quod cum cohabitatio inter Ioannem, & Tulliam initium duxerit à concubinatu, quod ambæ partes fatebantur, plenior, & efficacior probatio concurrere debebat ad matrimonium, & legitimitatem probandam, Verall. decis. 210. incip. matrimoniū contractum par. 2. quia constito de initio concubinatus, reputatio, & tractatus posteà subsequuta, potius inducunt commercium concubinatus, quā matrimonium, l. si quis. C. de adulterijs, l. fi. in princip. vbi glossa in verbo, præsumptionis, ff. de eo, quod metus causa, & ideo coniecturæ, & probationes, quæ aliàs essent sufficientes ad probādum matrimonium constito de initio vitioso non sufficiunt, quia fortiores requiruntur, in hac autem causa Rota ad matrimonium excludendum, has censuit esse validas, & alijs consideratis in cōtrarium præponderare.

3 Primùm, quia cum matrimonium inter Ioannem, & Tulliam præsupponeretur celebratum post Concilium Tridentinum, cuius vigore sess. 24. de reform. matrimon. c. 1. §. habeantur, teneantur Parochi habere librum, in quo coniugum, & testium nomina diemque, & locum contracti matrimonij describant, quem diligenter apud se custodiant, in hoc casu facta diligentia in Parochia, in qua Ioannes, & Tullia cohabitauerant non potuit inueniri notula descripta in libro Parochi super hoc matrimonio. Vnde magnum signū oriebatur ad credendum non fuisse contractum cum ex dispositione Concilij matrimonium describi debuisset, & à communiter accidentibus matrimonia describi soleant, ex qua inspectione probabiliter credebatur, vel probata negatiua, Bartol. consil. 81. incip. Martinus Forniconis num. 2. Dec. consil 424. incip. proponitur, quod nu 19. & cons. 467. incip. benè, & consul è, nu. 12. vers. ista enim negatiua, vel saltē magnum adminiculum ad matrimonium excludendum.

4 Secunda coniectura magis firma, & constans deducebatur ex eo, quod tam Ioannes, quam eius frater in suis Testamentis Octauio, & Leonoræ, tanquam naturalibus legata reliquerunt, & ipsi tanquam tales agnouerunt legata, Vnde dicebant Domini non esse verisimile, quod Pater instituisset hæredes filias fœminas ex alia muliere susceptas excluso Octauio, & Leonora, si legitimi fuissent, cum patres ad conseruandam domum, & familiam filios masculos fœminis præferre soleant; Nec dicatur id fuisse factum ad persuasionem Nouercæ, quia eo tempore iam erat mortua.

5 Tertia validissima etiam coniectura petebatur ex facto Leonoræ, quæ cum expressa mentione, quod esset filia naturalis Ioannis matrimonium contraxerat, & marito dedit in dotem legata sibi in prædictis testamentis relicta.

6 Quibus sic constitutis non fuit difficilè respondere ad coniecturas in alia decisione relatas, & discurrendo per singulas, illa quæ petebatur, à publica voce, & fama non erat sufficienter probata, cum de ea deponeret vndecimus tantum testis; Alij verò solum testificabantur de auditu, & licèt dicerent se audiuisse à populo, vel à vicinia, vel quod erat notorium, non tamen dicebant, quod publicè, aut communiter audiuerunt, sicut requiritur ad probandam publicam vocem, & famam Gozad. consil 13. incip. in hac causa, nu. 58. Verall. d. decis. 210. num. 3. par. 2.

7 Rursus non deponebant per verba præteriti tēporis, & licet fama fuisset legitimè probata, nihilominus non sufficeret, quando adessent aliæ coniecturæ in contrarium, tunc enim à contrarijs cōiecturis debilitata non probaret, Grat. consil 43. incip. in præsenti causa, num. 59. lib. secundo. Hic autem ex supradictis hæc fama valdè remanebat debilitata.

8 Confessio Ioannis patris Octauij, & Leonoræ non censebatur probata per Testes singulares, cū ad hunc effectum contestes requirantur, Paul. de Castro cons. 196. incip. visis actis, nu. 3. lib. 1. Alex. cons. 39. incip. vertitur lis, & quæstio, num. 8. lib. 5. & tenuit Rota coram me in causa Romana pecuniaria, die 3. Martij 1595.

9 Tractatus in alia decisione ponderati, visi fuerunt æquiuoci, & cum possint etiam conuenire filijs naturalibus non probare legitimitatem Octauij, & Leonoræ, & maximè, quia aderant tractatus contrarij in testamentis Ioannis, & fratrum eius, in quibus Octauium, & Leonoram vocauerant naturales.

10 Quòd Ioannes matrē Tulliæ vocasset Madonna, & fratrem eius cognatum non probabat legitimum matrimoniū cum id potuisset fieri ad euitandum scandalum, & turpitudinem peccati, & eodem modo respondebatur ad illud, quod Tullia incideret per Vrbem cum fazzuolo chiaro, quia signum illud tanquam æquiuocum non probabat matrimonium, Felyn. in cap. illud, num. 11. de præsumpt.

11 Et similiter dicebatur ad cōgratulationes, quas Tullia recipiebat propter matrimonium subsequutum cum Ioanne id enim prudenter faciebat, vt honori suo consuleret; ex longa cohabitatione cōcurrentibus sex requisitis relatis à Menoch. lib. 3. de præsump. præsump. 1. nu. 70. & sequen. licet matrimonium præsumi possit, quoad filiorum legitimationem, vt succedere deindè possint, in hoc casu stante malo concubinatus initio, coniectura inde petita leuis visa fuit, Veral. d. decis. 210.

12 Quod Ioannes propter mortem Tulliæ detulerit vestes lugubres non apparebat legitimè probatum. Quòd autem exequias ei celebrauerit cum contingere potuerit ob affectum, quo Tulliam prosequebatur tanquàm signum æquiuocum, nō probabat matrimonium, eodemq; modo fuit dictum non probari matrimonium, ex eo, quod in libris baptismi, & mortuorum Ioannes, & Tullia vocati fuerant iugales, quia istæ descriptiones regulariter fiunt ad instantiā, & assertionem partiū, & cum Curati nō soleant adhibere tam exactam diligentiam, & probationem, tales libri non dicūtur continere, (nisi alia concurrant) exactissimam, & certissimam veritatem, Rota in causa Papien. Iurispatronatus, die 18. Aprilis 1603. coram R. P. D. Coccino.

REVERENDISS. D. LUDOVISII.

Sabinen. Aluuionis Lunæ 19. Nouemb. 1607.

ARGUMENTUM.

Testes de Vniuersitate, An, & quando probent deponentes pro sua Vniuersitate, plures casus enumerantur.

SUMMARIUM.

Testes subditi possunt deponere pro eorum Domino quando non habent interesse singulare, nu. 1.

Testes de Vniuersitate admittuntur pro Vniuersitate in causa, & commodo, quod principaliter non spectat ad suam Vniuersitatem sed in consequentiam, nu. 2.

Testes de Vniuersitate admittuntur pro ipsa Vniuersitate, quando eorum interesse non est singulorum, sed Vniuersitatis, num. 1.

Donator non tenetur de euictione rei donatæ, num. 3.

Testes de Vniuersitate etiam quod principaliter de interesse Vniuersitatis ageretur, non prohibentur pro sua Vniuersitate deponere, num. 4.

Testes de Vniuersitate, licet admittantur ad deponendum pro sua Vniuersitate, non tamen dicuntur omni exceptione maiores, sed numerus supplet, num. 5.

Testes de Vniuersitate repelluntur à testificando pro sua Vniuersitate quando agitur de interesse singulorum, num. 6. Vbi etiam benè declaratur, quando dicatur agi de interesse singulorum, & num. 7.

Testis, An & quando dicatur habere interesse in causa, & quantum debeat esse hoc interesse, Iudicis arbitrio remissum est, num. 6.

DECISIO CCXLV.

1 Contra Testes examinatos contra Illustrissimos Madruccios opponebatur Gallesanos ad fauorem Vniuersitatis Gallesii, nõ esse idoneos testes, præsertim quia habent multiplex interesse, quod ipsos vti singulares respicit, sed fuit responsum, quod non solum agitur causa Vniuersitatis nomine, vt cõsiderauit Rota, in vna Siracusana Præheminentiarum 5 Maii 1586. corã Bubalo, sed etiam tractatur de aliquo eius iure, quia cessit omnia intra sua etiã Territorii Dominis Madrucciis; Et licet reseruatũ fuerit, quod Gallesani possint colere Terras donatas, & præferrentur exteris; Hoc tamen non est interesse Vniuersitatis, sed singulorum.

2 Et quamuis aliqui dicant sibi videri, quod Communitas habeat interesse in hac causa, de eo tamẽ non apparet quia omne ius à se abdicauit, & si q̃ considerari posset, esset remotum & consecutiuũ Testis autem admittitur ad deponendum super negocio, quod principaliter non spectat ad suam Vniuersitatem, sed in consequentiam, Afflict. decis. 48. nu. 2. in fin. immo nec etiam quando interesse esset proprium, & particulare, l. dictantibus, Vbi Ias. num. 4. C. de testam.

3 Nec facit, quod vnus Testis dicat, *Io credo che hauendo la Communità, & huomini di Gallese donato, & ceduto al Signor Aliprando questi beni & terre che la detta Cõmunità, & huomini si possino dire interessati, perche l'hanno da far buone, & mantener la detta donatione.* Ista enim credulitas est erronea, quia hoc non fuit promissum in cessione, nec de iure est debita euictio, cũ cessio facta sit ex causa donationis, l. aristo. §. fin. ff. de donat. l. 2. C. de euict.

4 Vbi etiam ageretur principaliter de interesse Vniuersitatis in causa per eam mota, non tamen prohiberentur Gallesani deponere ad eius fauorem, Bald. in cap. insuper, num. 3. & ibi etiam Felyn. num. 5. vers. est etiam alia regula de testib. Anton. de Butr. in cap. cum nuncius, num 3. eod. tit. Alberic. in l. tantum, §. Vniuersitatis, nu. 3. & seq. ff. de rer. diuis. Salycet. in l. præsentes, num. 7 C. de testam.

5 Et vbi non essent omnino integri propter presumptam affectionem erga Vniuersitatem, quod deficeret ex fide suppleret numerus Testium, Socin. cons. 194. sub nu. 2. vers. secundo quia, lib. 2. cum aliis quos refert, & sequitur Roland. cons. 72. num. 5. circa finem, lib. 2. & fuit dictum in illa Siracusana præheminentiarum, & est regula generalis, quod numerus suppleat fidem Testium, ex cumul. per Gabr. conclus. 6. in principio de testib. & dixit Rota in vna Romana Prælationis 25. Octobris 1574. coram Cardinali Seraphino, & sæpius in aliis; maximè cum concurrunt sex Testes forenses, vt in d. Siracusana Præheminentiarum.

6 Non obstat quod Testes Vniuersitatis repellantur omnino vbi agitur de commodo singulorum, Bart. in l. tantum, §. Vniuersitatis, num. 1. ff. de rer. diuis. Angel. in l. omnibus, num. 2. vers. aut respicit singulos C. de testam Roman. cons. 7. num. 4. Couar. pract. quæst. cap. 18 num 4. vers quibus suffragatur, vbi quod ita omnium consensu diffinitum est, vt dixit Rota in Narnien. Confinium coram R. P. D. meo Coccino, quia fuit dictum non constare de tali singulorum interesse, quod perimat eorum depositionem, interesse enim deductum respectu prælationis in collendo terras, visum fuit leue, cum nihilominus soluere debeant, prout soluunt de residuo territorii. & quoad istos testes est euentuale, cum non cogantur dd. Madrutiis istis magis, quàm aliis Gallesanis locare, est autem arbitrarium Iudici, quale, & quantum debeat esse interesse, vt Testes repellantur cum non omne commodum sufficiat, Lanfranch. de testib num. 72. in fin. sequitur Caputaq. pariter de testib. reg. 56. in 2. & 3. fallentia, vbi etiam idem allegat, Abb. in capit. per tuas, de testibus, & modicum interesse non repellit, Cæs. de Grass. decis. 9. num. 8. de testib.

7 Alia vtilitas, qua liberabuntur ab oneribus soluendis Malleanentibus non placuit, quia non apparet, quod ea, aut similia non sint soluturi dd. donatariis, prout, nec alia ex iure pascendi, non enim est considerabilis, cum dicant se mercedem soluere debere, vt post Bald. & Alex. adductos dicit Capic. decis. 152. nu. 6. Rolan. cons. 72. n. 15 lib. 2 Sicuti dicitur cessare interesse singulorum, quando ius pascendi per Vniuersitatem venditur, Iacob. de S. Georgio in l. nullus, num. 8. vers. deinde si esset quæstio. ff. de restitut. Bald. in cap. tertio loco, num. 4. Felyn. in cap. 3. in fin. vers. & idem si est quæstio, de probat. Couar. d. cap. 18. num. 4. vers. qua ratione.

8 Aliæ exceptiones, quæ dantur personis tam illorum sex Testium forensium, quàm Gallesanorum, visę fuerunt Dominis non esse tales, quod saltim omnibus simul iunctis, non sit adhibenda fides, modo non obstent exceptiones in dicto, quę erunt particulari dubio discutiendæ, & sic conclusum, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmeñ Status. Lunæ 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

De testibus deponentibus super tempore per verba incerta, & dubitatiua, An, & quando probent.

SVMMARIVM.

Testes singulares, singularitate obstatiua non probant, num 1.

Matrimonij pluralitas, & iteratio non præsumitur, num 2.

Pluralitas actuum non præsumitur in his, quæ a communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent, num. 2.

Aetas numquid probetur, per testes dicentes se præcisè non recordari de anno, quo quis natus est, num 3.4. & 7.

Testes deponentes per dictionem, circa, declarantur arbitrio Iudicis, quantum se extendat illa dictio circa præsertim in tempore, num 5. & 6.

Testis deponens de tempore confusè, & dubitatiuè debet iudicari contestis cum alijs testibus certum tempus determinantibus, num. 6.

Testes varij, seu contrarij, quantum potest reducendi sunt ad concordiam ad effectum vt probent, num 6.

Testes deponentes de tempore dubitatiuè iudicio suo, vel vt sibi videtur, nunquid probent, num 8. & 9.

Testes deponentes per verba plus, & minus, nunquid probent, num. 9.

DECISIO CCXLVI.

1 Post longam, & pluries iteratam disputationem Domini perstiterunt in decisis animaduertentes indagationem temporis in depositione Don Baptistæ principaliter tendere ad reddendum ipsum non solum singularem singularitate obstatiua, per quam lacerantur probationes, vt dicit Bald. cons. 25. num. 2. in fin. lib. 3 & post eum Aym cons. 41. sub num. 7. contra regulam, quod debeant iudicari contestes etiam in tempore, ad effectum vt probent, de qua infra dicetur, sed etiam ad reddendum sibimet contrarium. Cum enim deponat se fuisse præsentem dispensationi Catherinæ si volumus, vt prætendunt Domini Rangoni, quod se restringat ad tẽpus ab anno 1499. vsque ad annum 1507. de quo tempore non fuit matrimonium, cum dispensatio de contrahendo sit posterior non erit verum quod fuerit præsens dispensationi.

2 Nec obstat, quod dicitur de pluralitate, & iteratione matrimonij, quia illa nullo modo est præsumenda, vt per Ruyn. consil 141. post num. 12. lib. 5. & facit regula, quod in factis pluralitas non præsumitur, vt nor in l. cum quis. §. in popularibus. ff. de iureiur. & in cap. in præsentia, de probat. & per Bald. in l. final. C. de reb. cred. quæ sine difficultate procedit in actibus, qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent, Dec. in dict. c. in præsentia sub nu. 43. vers. si verò multiplicari non solent, cum multis, per Silua. cons. 57. nu. 36. & multum facit depositio Stephani de Cauallis, Testis pro parte DD. de Rangonibus inducti, qui dicit audiuisse à Don Baptista, quod Bernardinus tẽpore dispensationis Catherinæ obtinuit dispensationem à Sede Apostolica, & sic non loquitur de alio matrimonio ab eo de quo in dispensatione. Et propterea cum agatur de reprobando dicto Don Baptistæ, non est facienda vis in tempore, de quo non præcisè deponit, sed cum dictione (in circa) & alijs incertis, & indeterminatis, iuxta decis. Caputaq; 247 par. 3.

3 Placebat etiam pluribus ex Dominis, quod in decisione dicitur Don Baptistam non recordari de tempore propter eius præcedentem protestationem, quæ erat nullum verisimilis propter præsumptionem obliuionis ex tanti temporis spacio, & impremeditatã responsionem ad improuisam interrogationem, & dicebãt non obstare, quod ex aduerso obijcitur ipsum non dicere se non recordari de quantitate temporis, sed quòd non recordatur, de anno præcisè, quia si non recordatur annum, non potest recordari temporis quantitatem: nam qui ignorat principium à quo debet fieri dinumeratio, & computatio, dinumerationem, & computationem ignoret, necesse est, l. non facilè, ff de grad. Bart. in l. de ætate, nu. 7. circa med. vers. quæritur vtrum minor ætas, ff. de minor. Bald. in l. si minorem, sub num. 4 C. de restit. in integr. Salyc. in l. 2. sub num. 2. vers. item nota hæc. C. de temp appell

4 Cum enim computatio fiat habito respectu ad principium temporis necesse est habere principium, vt sciamus computare, Ias. in l. de diuisione, num. 6. ff. solut. matrimon. Et propterea Don Baptista, qui non recordatur de anno contracti matrimonij per necesse non recordatur quantum temporis effluxerit post contractum matrimonium. Accedit quod interrogatus de tempore non dicit simpliciter de triginta annis, sed subiungit (iudicio suo) cum dictione (in circa) plus vel minus, quæ nihil aliud important, nisi qđ nõ recordatur, Aretin. in c. quoties, in fine, de testibus, & ita si non recordatur de triginta annis non recordatur de pluri, vel minori tempore.

5 Nec facit, quod recordetur saltim de aliqua latitudine temporis, quia hoc dato non erat talis, quod non possit excedere annum 1506. & 1507. Domini enim in quorum arbitrio est positum, qđ tempus capiat dictio (in circa) & aliæ, Alex. cons. 82. num. 5. lib. 7. cum multis allegatis per informantes arbitrati fuerunt, quod non excludat annum 1508. Nec facit, quod soleant referri ad modicum tempus, quia & istud modicum est arbitrio iudicantis, Corn. consil. 179 num. 4. & 5. lib. 3. & quarta pars dicitur modica, l. si quis in suo C. de inoffic. testam. & tres anni in spatio quatuordecim annorum, ex glos. in l. pupillum. ff. de reg. iur. & in §. pupillus, instit. de inutil. stipul. quæ ad propositum ponderat Corn. vbi supra.

6 Et licet aliàs Rota interpretata sit continere minus tempus, attamen aliter, atq; aliter seruandum est secundum subiectam materiam, & quod in casu nostro capiat dictum tempus anni 1508. vltra depositionem Stephani de Cauallis superius relatã facit, qđ Testis loquens confusè, & dubitatiuè de tempore debet iudicari cõtestis cum alijs probationibus certum tempus determinantibus, Paul. de Castr. cons. 26. num 3. in fin. lib. 7. Aym. cons. 78. sub num. 9. vers. amplius testis, & est regula ordinaria, Testes esse quantum fieri potest reducendos ad concordiam ad effectum vt probent, Cæs. de Grass. decis. 5. num. 23. de sponsal. Caputaq; decis. 270. num. 7. par. 3.

7 Non obstat dictum Bart. in d. l. de ætate. ff. de minor. quia ibi habebatur certum tempus à quo dinumerando testis sciebat non esse elapsos quatuordecim annos, & quando interrogatur de anno respondit nescire, ad saluandũ eũ debet intelligi, qđ nesciat annũ Natiuitatis Dñi, quasi dicat

nescio

nescio quot anni sunt à Natiuitate Domini, scio tamen quotus est annus à natiuitate pueri, vt sunt verba, Bart. & scibi obstetrices licet ignorarent annum Domini attamen recordabantur annum natiuitatis pueri, & sic principium temporis nil mirum si sciebant etiam temporis dinumerationem, Salycet. in d. l. 2. sub nu. 2. vers. item nota hæc C. de emp. appell. & dicebant simpliciter, & pro firmo, quod à tempore natiuitatis, vsq; ad tempus depositionis non cucurrerunt 14. anni, sed Dō Baptista non recordatur principium, quia non recordatur de quo anno Catherina fuerat desponsata, non firmat tempus, quia non dicit simpliciter sunt triginta anni non plus, non minus, quia alter natiuè loquitur.

8 Non obstat doctrina eiusdem Bart. in l. quid tamen, §. i. ibi etc. ff. de aibitr. si eam intelligamus, prout intelligit Aret. in decis. allegat. Sed vltra ius dicitur non facere ad casum nostrum quia vbi in casu nostro verba (iudicio suo) essent iuncta cum sensu corporis, quod tamē negabant aliqui ex Dominis opinionibus, à quibus casus iste multum distat à casu Bar. in quo testis simpliciter dicebat de decem annis, & subiungebantur illa verba (vt mihi videtur) quæ secundum intelligentiam partis aduersæ non tollunt quominus probaret dictum tēpus, in casu autem nostro, vltra protestationem præcedentem, quod non recordatur de anno, & sic de initio temporis, vt dictum est, & trad. Natt. cons. 43. numer. 3. vers. nam ex sex testibus vltra etiam verba (iudicio suo) quæ æquipollent verbis (vt sibi videtur) Testis vsus est dictione (in circa) quæ facit vt nō dicatur concludenter probare tempus, Alex. cons. 149. num. 7. lib. 5. Natt vbi supra, & Cuma. cons. 91. circa princ. vers. hoc tamen non obstante, quod propter incertitudinem, & indeterminationem nihil operatur.

9 Item subiungit (plus vel minus) itaut non dicatur certè, & cōstanter deponere, Bald. in l. si ab hostibus, § final. nu. 3. in fine, & sequ. ff. quib. ex caus. maio. Cæs. de G. ass. decis. 7. nu. 3. de probat. præsertim propter illam alternatiuam (vel) Alex. in l. & si post tres. num. 6 circa med. ff. si quis cau. Natt dicto cons. sub nu. 3. vers. item deponit per alternatiuam &c ex quibus resolutum fuit Don Baptistam non probare aliquod tempus, saltem quod excludat annum 1503. &c.

Camerinen. Fideicommissi. Veneris 14. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Simulatio cessionis præsumitur, quando cedens remansit in possessione rei cessæ, nisi in instrumento cessionis, cedens cōstituerit se possidere nomine cessionarij, & hinc alia nonnulla, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

Testes probantes possessionem quomodo debeant deponere nu. 2. vbi præsertim quod possessio dicitur probata per perceptionem fructuum.

Dominium transfertur ex cessione rei cum traditione, numer. 3.

Simulatio nunquam probatur nisi constet de causa simulationis, num. 4.

Simulatio præsumitur quando cedens, vel vendens remanet in possessione rei cessæ, vel venditæ, sed hoc fallit, quando in instrumento adest clausula constituti, nu. 4.

Cessio non præsumitur simulata quando causa in ea expressa verificatur, num. 4.

Notarius si paliat pro absente non acquirit absenti possessionem, aut dominium, nisi ipso absente ratificante, nu. 6.

DECISIO CCXLVII.

1 DE Anno 1558. quondam Andreas de Lippis emit bona, de quibus agitur in Territorio Sippij pro se, & Thoma eius fratre absente stipulāte tamē pro eo Notario. De Anno 1609. idē Andreas, cessit eadem bona quondam Mariano fratri suo Clerico, recognoscēdo bonam fidem ea ratione, quia dicta bona emisset dixit de pecunijs proprijs Mariani verum fecerat canta cinstrumentum emptionis in personam ipsius Andreæ, cedentis metu fiscali, & Commissariorum, quia Marianus erat Clericus, nunc autem tempore cessionis non missarij fuerant amoti, & Clericis Camerini fuerat data facultas testandi, tractu temporis defunctis his omnibus filij quondam Thomæ egerunt pro recuperatione bonorum prædictorum contra Franciscos tertios possessores tanquam filios decommissarij dicti quondam Mariani pro eorum recuperatione, & fuit lata sententia in partibus contra actores, quæ in gradu appellationis fuit per Auditorem Cameræ reuocata, Deinde causa commissa in Rota; Dubitant An constaret bona Sippi, de quibus agitur fuisse in bonis Mariani fideicommittentis, & resolutum fuit pro affirmatiua, siue respectu possessionis, siue respectu dominij.

2 Nam quoad possessionem satis videtur probata per Testes examinatos, Primus enim super vi. & xi. deponit Marianum pluries misisse ipsum Testem ad incidendum ligna pro vsu Domus; & Secundus super eisdem deponit de vera scientia, quod Marianus ipso præsente mittebat famulum ad colligendos fructus, & faciendum asportare ligna, & quod fecit incidere nucem: & Tertius quod vidit asportare ligna ad domum Mariani, & granum, & fructus à laborantibus, qui deponunt de duobus prædiis in Villa Sippi in vocabulo *Porta di Ferro & Campo Rotondo* per quam perceptionem fructuum probatur possessio l. Titia. ff. de solut. l. 2. ff. de acquir. possess. Cæs. de Grass. decis. 10. num. 3. de caus. possess. & propr. & decis. 11. n. 3. de probation.

3 Quo vero ad dominium probatur ex cessione facta per Andream Mariano, hic enim est verus modus recognoscendi bonam fidem, & detegendi simulationem emptionis factæ in persona Andreæ, cum verè ageretur de acquirendo alteri personæ, videlicet Mariano, Bald. in l. multum interest. nu. 2. vers. sed quomodo probatur, vbi Salyc. nu. 3. vers. sed tunc qualiter, & Castren. nu. 3. vers. & quæ sunt istæ C. si quis alteri, vel sibi, Socin. iun. con. 129. numer. 13. lib. 4. ex qua cessione cum traditione fuit translatum dominium in Marianum, l. traditionibus, C. de pact. l. nunquam nuda. ff. de acquir. rerum domin.

4 Nec obstat quod dicitur de simulatione huius cessionis, quia non probatur nec constat de aliqua causa, sine qua simulatio nunquā intratur, ut a cons. Bart. 65. libr. & licet Andreas remanserit in possessione. vt ex aduerso deducitur, nihilominus excluditur simulatio per clausulam constituti, & præcarij, ad late per Tiraquell. cum relatis ab eo de iure constituti limit. 9. num. 4. cū pluribus sequentibus, per quod constitutum indicitur

etiam alia probatio possessionis Mariani. Et tanto magis omnis simulatio, & fraus videtur cessare propter causam in dicta cessione narratam ab Andrea, quod sic emeret bona prædicta nomine proprio de pecunijs Mariani Clerici meiu spolii, & Commissariorum Cameræ Apostolicæ; sed quia iam licebat Clericis Camerini testari, quia cōposuerant cum Reuerenda Camera agnoscendo bonam fidem dicta bona Mariano retrocessit.

5 Nec obstat, quod Marianus obtinuisset facultatem particularem testandi à Paulo Quarto, fœl. memor, per decem annos ante, quia in retrocessione non fit mentio de hac facultate, sed de facultate testandi concessa Clero Camerinensi, & in omnem euentum hic temporis lapsus non impedit, quin Andreas potuerit, quandocumque recognoscere bonam fidem in fauorem Mariani, de cuius pecunijs fuerat facta emptio.

6 Tandem non obstat, dictam emptionem fuisse factam etiā nomine Thomæ absentis fratris Andreæ, pro quo Notarius fuerat stipulatus, qui Thomas non retrocessit, quia cum posteà Thomas dictam emptionem non ratificauerit, satis fuit cessio Andreæ sine Thoma, cum sine ratificatione non acquiratur possessio, nec dominium absenti etiā ex stipulatione Notarij pro absente facta iuxta magis communem opinionem, de qua testatur Menoch. consil. 733. num. 26. lib. 8. & quod Thomas nūquam habuit animum acquirendi aliquid ex dicta emptione patet non solum ex non ratificatione, sed ex diuisione facta de dictis bonis post mortem Mariani inter dictum Andream, & Thomam cohæredes, in qua Thomas dictam cessionem non impugnauit. Et ex hac cessione præcedente cessat præsumptio iuris familiaritatis. Ex quibus conclusum fuit bona Sippi fuisse in bonis Mariani fideicommittentis.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Meliteñ. habitus, seu probationum, Lunæ 17. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Nobilitas probatur per publicam vocem, & famam, per instrumenta antiqua, & alijs modis de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

Nobilitas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, num. 1.

Nobilitas probatur ex eo, quod quis habuit gradus, munera, honores, & officia ciuitatis, quæ solis nobilibus dantur, num. 2.

Nobilitas probatur per instrumenta antiqua, in quibus enuncietur alicuius nobilitas, nu. 3.

Verba enunciatiua in instrumentis antiquis, habent vim publicæ voci, & famæ, num. 3.

Verba enunciatiua Principis in instrumentis antiquis probāt alicuius nobilitatem, num. 3.

Nobilitas censetur probata ex eo, quod aliqua familia habeat propriam Capellam in aliqua Ecclesia, numero 4.

DECISIO CCXLVIII.

1 DE nobilitate familiæ de Tintis iuxta formam stabilimentorum Religionis Hierosolymitanæ cōstare Dominis visum fuit ex testibus per duos fratres Commissarios ad hoc deputatos examinatis, & ex iuribus coram ipsis exhibitis, testes enim quorum primus, est annorū 64 & quartus 77. deponunt huiusmodi familiam

2 de Tintis, de qua est dominus Iulius esse nobilem, tam nomine, quàm armis immo vnā ex quatuor nobilioribus Ciuitatis Sulmoneñ, atque homines illius familiæ, & in specie patrem, matrem, & auos semper vixisse, vt viuunt nobiles, & de eorum redditibus separatim à plebe, contraxisse matrimonia cum nobilibus, nunquam exercuisse artes, aut mercaturas, & probant de scientia, & de auditu ab eorum maioribus, & antenatis, & quartus dicit pro talibus ab omnibus esse tentos, & reputatos, & primus ita vniuersaliter esse tractatos, tentos, & reputatos, & de hoc esse publicam vocem, & famam, per quas attestationes est probata nobilitas cum ad hunc effectum sufficiat publica vox, & fama Bartol. in l. 1. numero 501. Cod. de digni. lib. 11. Guido Papę decis. 191. Calcan. consil. 8. num. 13. Socyn. consil. 246. num. 3. lib. 2. Tiraquel. de nobilitat. cap. 10. num. 8. Caputaquen. decisio. 6. par. 2. & fuit dictum in causa Comeñ Habitus 14. Maij 1607. coram R. P. Dom. meo Iusto, & in causa Gienneñ portionis 25. Iunij eiusdem anni coram R. P. Dom. meo Caualerio.

2 Et cum omnes Testes addant personas istius familiæ gauisas fuisse gradibus, muneribus, honoribus, & officijs Ciuitatis, quæ solis nobilibus dantur ex hoc etiam dicitur probata nobilitas, vt fuit resolutum in causa Ouereñ Canonicatus 14. Ianuarij 1578. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Et licèt isti Testes non specificent nomen aui, tamen nihil obstat cum deponant etiam de auibus paternis, & maternis Iulij.

3 Eadem nobilitas probatur ex duobus antiquissimis instrumentis donationum per Regem Siciliæ factarum, altero de anno 1465. altero de anno 1467. ex quibus apparet, quod Reges iam ab illo tempore tractabant hanc familiam tanquam nobilem, & in quibus eadem familia nobilis enunciatur, & cum sint duæ enunciatiuæ vltra centum annos habent vim famæ, & probant in antiquis, Cassad. decis. 1. de probat. & sæpè decisum fuit, maximè cum sint enunciatiuæ Principis, quæ probant nobilitatem, Dec. consil. 146. num. 14. vers. prædicta conclusio, Ias. consil. 65. num. 6. & 13. versic. secundò principaliter volum. 3. & per hæc est satisfactum constitutioni siue stabilimēto religionis.

4 Quæ coadiuuantur ex attestationibus Sindicorum Communitatis, & Conuentus S. Francisci, ex quibus patet, quod ista familia habet Cappellam in Ecclesia Sancti Francisci, & ex fide Sindicorum constat eandem familiam esse de nobilibus Ciuitatis per easdem rationes, quas testes retulerunt, & comprobantur ex literis Equitis Genorij, qui fuit Commissarius, quique suæ religioni de hac nobilitate amplum testimonium reddit, quæ licèt scriptæ sint post factas probationes, tamen negari non potest, quin magnū adminiculū faciant, ita vt omnibus simul iunctis dicatur probata nobilitas.

RE-

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispalẽ Matrimonij de Alcala. Lunæ 28. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

Defenduntur in hac decisione Testiũ depositiones contra quos opponebatur, contra personas, contra dicta, & cõtra examen, vt in summario vbi dicta hic repetere longum esset.

SVMMARIVM.

Testes præsumuntur habiles donec contrarium probetur, n. 1.

Testes qui dicuntur omni exceptione maiores, & habiles, iudicis arbitrio remissum est, nu.

Testium inhabilitas suppletur ex numero vbi præsertim quando sumus in casu difficilis probationis. nu. 2.

Metus illatus intra domesticos parietes probatur etiam per Testes non omni exceptione maiores consanguineos, & domesticos. num 3. & 9.

Testes inhabiles, & non omni exceptione maiores supplentur ex adminiculis, nu 4.

Testis Sacerdos maioris fidei est, quàm laicus, nu. 5.

Testis deponens de facto proprio maioris fidei est quam alius faciťq; plus, quam semiplenam probationem, nu. 5

Testium aditũ prohibitorium est certarum personarũ, itaut quilibet admittatur, nisi prohibitus reperiatur, nu. 7.

Testis Sacerdos seu parochus qui aliquem baptizauit, non prohibetur esse Testis pro baptizato, nu. 7.

Testis nobilitas multum auget eius fidem, nu. 8.

Testis mater deponens contra filiam maximè probat, num. 8.

Testis cum quod iuramentum deposuerit non præsumitur, nisi de iuramento appareat, num. 11.

Periurium, vt euitetur omnis interpretatio facienda est, num 11.

Testis in secundo examine plus dicens, quam in primo, non reputatur sibi ipsi varius, aut contrarius, n. 12.

Testes non reputantur varij, aut contrarij, si vnus plus altero deponat, num 12.

Testis requirere etiam prece, & precio, vt se pro veritate examinent non est prohibitum, n. 13.

Socius & particeps criminis admittitur in Testem in casibus in quibus veritas aliunde haberi non potest, nu. 14.

Testis deponens de facto proprio, etiam quod aliquam patiatur exceptionem semiplenè probat, nu. 14.

Testis domesticus personæ domesticæ non repellitur à testificando, num. 15.

Testium varietas seu contrarietas in non substantialibus non est attendenda, nu. 16.

Testes, vt non contradicant inter se facienda est interpretatio vt loquantur de diuerso tempore, num. 17.

Testes contrarij non dicuntur, quando vnus plus vidit, & audiuit quam alter, num. 18.

Testium inhabilitas consideranda est tempore depositionis, & non ante, num 19.

Testes consanguinei admittuntur in causa matrimonij, præsertim quando non est disparitas inter coniuges, n. 20.

Testis famulus non repellitur à testificando, quando tempore depositionis non stabat in seruitio producentis, nu. 21.

Testes famuli alicuius Illustrissimæ personæ non repelluntur à testificando pro suo Domino, nu. 22.

Testium vitia non sunt cauillanda, sed minuenda, & suffocanda quantum fieri potest, nu. 23.

Vxor viro restituenda non est in possessorio, quando non constat de eius legitimo consensu in contractu matrimonij, numer. 24. & 25.

Possessorij iudiciũ admittit probationes petitorij ratione mixturæ, & quando agitur de possessione iuris. nu. 25

Vxor viro restituenda non est propter periculum animæ, & timorem peccati, ne detur cohabitatio illicita, nu. 26.

Testes examinati sine interrogatorijs datis à parte non dicuntur nulliter examinati, nu. 27.

Testes examinati sine citatione ad dicendum contra articulos non dicuntur nulliter examinati in casu de quo, numero 29.

DECISIO CCXLIX.

1 Testes Marchionissæ esse idoneos pro nullitate Matrimonij, & ritè ac validè examinatos fuit conclusum vnanimiter per Dominos, & omissis multis, quæ informãtes pro parte Don Philippi inculcant extra dubiũ circa probationem metus iam decisam. Quantum ad idoneitatem, quæ est prima pars dubij, cum illa præsumatur, etiam ad effectum de quo agitur, quamdiu contrarium non probatur, vt per Capu aq. decis. 276. nu. part. 3. sufficit respondere obiectionibus, quæ multæ ex aduerso dantur in genere, & in specie. Et quoniam fundamentum super quo tota obiectionum machina constructum est, quod ad effectum rescindendi matrimonij requirantur Testes omni exceptione maiores, ad illud labefactandum Domini (quorum arbitrio remissum est qui Testes dicantur omni exceptione maiores, Abb. in cap. cum Ioannes. num. 13. circa fin. vers. ego concordando, vbi Felyn. n. 44 post med. vers. in hoc multum versabitur de fid. instrum. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 8 § 12. sub num 8. vers. nam in hac coniugali causa) dixerunt non deesse Marchionissæ Testes huiusmodi, & ex eorum discussione apparebit. Et quando deessent, qualitatem hanc in casu isto, aut non requiri, aut suppleri ex tribus.

2 Primò ex numero Testium, qui sunt decem & octo, Alex. cons 47 numer 2. lib. 2 Dec. cons 163. num 14. Nat. cons. 161. num. 11. qui omnes loquũtur in causa matrimoniali. Et quod suppleat numerus hanc qualitatem, dixit Rota apud Cesar. de Grass. decis 5. num. 8. de sponsal. & latius in Valentina Professionis prima Martij 1584 coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, vbi etiam fuit dictum, id maximè procedere, quando negotium est difficilis probationis, & in terminis nostris ad probandum minas paternas pro annullando matrimonio tradit Alexand. de Neuo cons. 47. num. 3. inter consilia matrimonialia, & tenuit Rota in vna Niciciã Matrimonij 27 Ianuarij 1586. coram bon. memo. Gip. io, & est regula generalis, & trita glos. in l. 3. in ver. numerus. ff. de testib. quæ procedit etiam, vbi omnes patiuntur aliquas exceptiones, si Testes sunt vltra numerum duum, Cæs. de Grass. d. decis. nu. 9.

3 Secundò, quia agitur de annullando matrimonio ex metu illato à patre Marchionissę, qui cum inferatur intra domesticos parietes, non corã extrancis personis, Purpur. cõs. 579 n. 11. in fin. Corn. consil. 124. num. 4. lib. 3. Socin. iun. consil. 47. sub. numer. 33. lib. 3. non requiruntur Testes omni exceptione maiores, Purpur. consil. 161. num. 11. sed admittuntur, qui aliàs non admitterentur, Alexand. consil. 156. num. 15. lib. 5. Honded. cons. 29. num. 24. lib. 1. & propterea admittuntur consanguinei, & domestici, Purpur. d. cons. 161. nu. 11. in fine, & nu. seq. Ang. de Cast. cons. 36. num. 1. & Alex. de Neuo cons. seq. num. 1. inter consilia matrimonialia. In his enim, quæ domi fiunt, non solum admittuntur domestici in testes l. consensu. C. de repud. cap. veniens. il 2. de test. Bart. in l. lex,

qui tutores nu.3.C.de administr.tutor.Bald.conf. 427. num.5. lib.5. Alex. conf. 151. num.3. in fine. lib. 5. sed etiam eis magis creditur quam extraneis, Aret. conf. 13.n.17. Felyn in c. in literis post nu.6. de testib. cum alijs per Gabr. de testib. conclus. 10.nu.38.

4 Tertiò, non requiruntur Testes in casu isto, omni exceptione maiores propter adminicula, præsumptiones, & seriem facti, de quibus in decisione, & latius per informantes, vt resoluit Rota in vna Toletana seu Mediolanẽ Matrimonij 17. Martij 1572. coram Oradino.

5 Non obstat, quod dicitur prædicta non procedere in testibus patientibus plures defectus, quia vltra quod non omnibus dantur exceptiones, illę q̃ adducuntur, visæ fuerunt Dominis leues. Nam quoad Sebastianum Martinez quem Domini sine difficultate dixerunt esse omni exceptione maiorem, tum quia Sacerdos, & ob id maiori fide dignus quàm laicus, Alex. conf. 143. nu.5. lib.7. Soccin. iun. conf. 31. nu.30. lib.2. Aym. conf. 267. nu. 1. faciunt tradita à Gabr. de testib. conclus. 4. nu. 49. tum quia deponit de facto proprio, & propterea maiorem fidem meretur quam Testis ordinarius, Aym conf. 178. nu.7. circa med. & facit plusquam semiplenam probationẽ, Cæs. de Grass. decis. 2. in fine. de empt. & vend. fuit dictum in Vrbeuetana Bonorum 4. Iunij 1596. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & sæpius in alijs. Tum & vltimo, quia fuit à parte aduersa approbatus, adhibendo illum ad solemnizationem matrimonij.

6 Neque eius fidei aliquid est detrahendum, ex eo quod sciret animum Marchionissæ alienum à contrahendo matrimonium cum Don Philippo, quia de mandato Cardinalis de Castro Archiepiscopi interfuit, & ad effectum illum excusandi sufficit quod in actu matrimonij Marchionissa non reclamauit.

7 Minus facit, quod vti parochus baptizauerit Marchionissam, quia nullibi in iure cauetur, quod propterea repellatur à testificãdo pro ipsa, & clarum est à dictum de testibus esse prohibitorium certarum personarum, ita vt quilibet admittatur in Testem, qui non prohibetur l. 1. in princ. vbi Bald. ff. de testib. Nell. in tract. de testib par. 1. nu. 1. & 2. Socin. iun. conf. 32. & seq. lib. 2.

8 Multũ etiam deferebant Domini Donnæ Frãciscæ Enriquez, tum quia plenissimè informata, tum quia est de nobilissimo genere, quod multũ auget eius fidem, Bald. in l. testium. nu. 36 C. de testibus, Aym. conf. 6. nu. 28. latè Tiraquell. de nobilit. cap. 20. num 33. vbi post Gerard. quem allegat dicit testimonium mulierum nobilium præferri testimonio virorum non nobilium; Item quia deponit contra proprium interesse in præiudicium propriæ filiæ, vt benè deducunt informantes, quo casu multum creditur testi, Socin. iun. conf. 61. sub num. 19. vers. quod etiam lib. 2. Surd. decis. 107. num. 5. & multum considerare solet Rota, vt decis. 11. de iurepat. in nou. Put. decis. 243. lib. 2.

9 Non obstat obiecta domesticitas, quia vt dictũ est non minuit, sed potius auget fidem testis in hac materia ratione præsumptæ melioris scientiæ & veritatis, vt per Purp. conf. 579. sub nu. 12. prout nec etiam quaritas affinitatis ex eo quod esset Nouerca Marchionissæ, vltra quod eo ipso quod desijt esse vxor Marchionis patris desijt esse Nouerca Marchionissæ, Alex. conf. 207. num. 10. in fin. lib 6.

10 Quod fuerit cõsultrix, & mediatrix in hac causa, nõ benè probatur, & mirum est, quod notetur de magna affectione erga personam Marchionissæ, cum in Adasium abierit Nouercalis Amor. Et quatenus dicitur eam mendacem & periuram, dũ dicit se aliàs deposuisse non cognoscere, quod apocha esset scripta manu Marchionissæ, nec iuuari ex eo quod subiungit negasse ob metum mariti, quia potest acceptari confessio negationis, & reijci qualitas metus quæ habet contra se præsumptionem. Respondetur potius esse præsumendum metum, quia cum clarum sit apocham fuisse scriptam manu Marchionissæ, vt fuit ostẽtum in decisione, & indubitatum Donnam Franciscam habuisse notam manum Marchionissæ, excludendo metum includeremus fraudem, & dolum in negando. Vnde pro minori malo dicere debemus, vt fuit dictum in decisione, quod metu mariti territa id fecerit, ad tradita per Gabr. de crim. conclus 1. num. 6. & metus est multum verisimilis propter indignationẽ & furorẽ qui maritũ inuaserat, propter talem scripturã, & quia coegit Marchionissam metu, & minis ad illam negãdum, & contrafaciendum manum.

11 Quo ad periurium, non est agendum. An ex meticuloso iuramento incurratur in quo contendunt Doct. & laborãt informantes pro vtraq; parte. Quia non dicit se negasse cum iuramento, nec de illo apparet, & non præsumitur iuramentum in teste etiam ad effectum, vt probet Abb. in cap. tuis. num. 8. de testib. Crot. de testib. par. 7. num 15. vnde multo minus ad effectum vt notetur de periurio pro quo euitando semper est omnis interpretatio facienda, cap. quemadmodum, de iureiur. cũ alijs per Bero. conf. 149. n. 12. lib. 1.

12 Non obstat quod in primo examine nullum verbum dicat quod Marchio eius vir fuisset occisurus filiam, cum tamẽ id deponat in secundo. Quia non propterea debet iudicari sibi contraria, nec varia, prout non sunt contrarij, nec varij testes, si vnus deponat plusquam alter, Anton. de Butr. in c. 1. in secunda oppositione, de off. leg. Alex. conf. 64. num. 11. lib. 2. Dec. conf. 163. nu. 15. vers. & pro fundamento, Corn. conf. 220 col. 2. vers. tamen dicta Thomasina lib. 1. potest enim esse quod super eo non fuerit interrogata, & testis potest examinari super omissis in primo examine, nec propterea dicitur se corrigere. latè Gabr. de crim. conclus. 28. nu. 7. & seq.

13 Nec faciunt tradita per Innoc. & Abb. in c. præterea de test. cogen. quia loquuntur quando est timor, quod testis potuerit instrui à patre, quod nõ potest applicari in casu nostro, attento quod Dõna Francisca erat omnium bene conscia, & dicit ibi Abb. nu. 12. circa med. quod hoc est arbitrarium iudici, qui habet considerare qualitatẽ personæ, & alias circumstantias. Non est etiam incõueniens, quod ipsa dixerit eius famulæ, quod se examinaret, & diceret, quia licuit non solum iussu. sed etiam prece, & pretio id facere, Dec. qui alios allegat conf. 189. nu. 16. Rip. in l. 1. nu. 37. ff. si cert. petat.

14 Minus etiam facit, quod dicitur fuisse sociam criminis in inserendo metũ Marchionissæ, omisso enim quod in casibus in quibus veritas aliunde haberi non potest admittitur particeps & socius criminis, Dec. conf. 189. n. 10. Aym. conf. 178. post num. 3. Alex. de Neuo d. conf. 37. sub num. 2. inter consilia matrimonialia, Caputaq. decis. 277. num. 8. & seq. par. 3. fuit dictum in vna Romana resolutionis indemnitatis 2. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Donna Francisca non intulit, sed retulit minas paternas, intuitu forsan pietatis, dubitans (vt ipsa testatur) ne pater

vere

verè minas exequeretur in filiam, quando illa suo non obtemperasset imperio, & cum deponat de eo, quod ipsa fecit, tanto magis probat, vt in terminis per Mandel. consf.77. num. 7. Immo aliàs esset inhabilis ex eo solum, quod deponit in facto proprio, faceret semiplenam probationem, Paul. de Castr. in l. 2. §. si absens, post num 5. ff. si ex noxa cau. aga Dec. consf. 363 num. 3. Afflict. decis. 369. num. 7. Siluest. Aldobrandin. consf. 14. num. 14.

15 Lupus de slaua, fuit etiam habitus omni exceptione maior, quia erat bene informatus, cum de tempore contracti Matrimonii esset Secretarius Marchionis patris, & nulla exceptione legitima repelli potest, glos. in c. 1. in ver. maiores, vbi Hostien. num. 2. ve. f. maiores, Abb n. 5. Præpos. n. 7. de consang & affin. Roland consf. 7. nu. 13. lib. 1. licet enim de tempore examinis esset familiaris, & domesticus Donnæ F anciscæ Nouercæ attamen domesticus personæ domesticæ non repellitur à testificando, Innoc. & alii in c. insinuanti, de offic. deleg Corsett. in verb. testis sing. 20 Aufr. et. de test. num. 34 Gabr. conclus. 10. nu. 53. de testib facit decis. A Egid. 605. & Rotæ 12. de testib. in nou.

16 Et nihil facit, quod dicat Sebastianum Saerdotem de tempore contracti matrimonii deuisse, & tamen Sebastianus examinatus id non dicat, quia no fuit de hoc interrogatus, & sufficit quod non neget. Dum dicitur conuinci de mendacio quia dicit retulisse Hieronymæ suæ matri, Marchionem sibi dixisse, quod filiam occidisset si in sua perseuerasset opinione, Hieronyma autem dicat filiam sibi solum dixisse de exheredatione, quia cum hæc varietas, seu contrarietas nō sit circa substantialia non est attendenda, Alex. consf. 5. num. 10. lib. 1. Iaf. in l. 2. sub num. 16. vers. confitma C. de bonor possess. secūd. tab. Dec. consf. 100 post num. 4. vers. tertio hoc, Ruyn. consf. 36 num 2. lib. 4 Capu aq decis. 270. nu 2. circa med. par. 3. prout nec mendacium. & falsitas, Dec. d. consf. sub num. 4. vers. similiter falsitas, Rimunald. Senior. consf. 44. num 6 Ruyn. d. consf. 36. num 3. Capuraq. vbi supra Vlterius facilè euitatur contrarietas referendo illam dictionem (solum) ad verbum sibi, idest quod sibi soli, & non aliis dixerit, aut ad alia verba, ex quibus tollatur repugnantia, licèt in originali materno sermone concepto non reperiatur huiusmodi dictio, sed errore interpretantis fuerit adiecta.

17 Facilè etiam conciliatur alia prætensa contrarietas, quod dicat se fuisse præsentem quando Cardinalis loquebatur cum Marchione Patre, cū tamen septimus & nonus Testis dicant neminem vidisse quia Testis iste deponit, antequam Marchionissa fuisset vocata, alij de tempore, quo ibi reperiebatur Marchionissa, præsumendum est enim, quod loquantur de tempore diuerso, & successiuo ad euitandum contrarietatem, Felyn, in cap. translato, num. 8. circa med. de constit. Ruyn. consf. 130. num. 6. lib. 4. fuit dictum in vna Vlixbonen. Professionis 9. Maij 1580. coram Lauretano.

18 Corruit etiam alia prætensa contrarietas inter suum dictum, & depositionem Sebastiani Martinez, quia dicit nullum extraneum fuisse vocatum ad celebrationem matrimonii, & Sebastianus attestatur fuisse præsentes nedum famulos, sed etiā equites, & nobiles. Quoniam idem Sebastianus subiungit dictos equites, & nobiles fuisse de domo Marchionis Sunt etiam variæ exceptiones, q̄ damnu cōtra Donnam Hieronymam, licèt enim dicat Nouercā fecisse minas mortis, quas Nouerca examinata non dicat fecisse. Attamē satis est, quod non neget fecisse, & dum obiicitur quod testes dicunt, nullum remansisse in cubiculo, in quo erat Cardinalis, respondetur Hieronymum nullibi deponere, q aliquis rem interit. Ad illud, q alij, q fuerūt præsentes nō deponāt de minis mortis, vt deponit ipsa, respondetur, quod forsan non aduerterūt, aut non audierunt, prout aduertit, & audiuit ipsa, vt in fortioribus terminis dicunt, Alex. consf. 10. num. 5. lib. 1. Corn. consf. 203. num 2. lib 4.

19 Nullam etiam exceptionem patiuntur Antonius de Galarza, & Donna Fracisca de Figueroa. Quia licet dicatur fuisse eiectos à Marchione, eo quia suspicabatur ne ipsi præstarent consilium Marchionissæ, Marchio erat mortuus de tempore depositionis, quod tempus semper inspicitur ad effectum habilitandi, vel inhabilitandi testem, l. 3. in princ. ff. de test. glos. in l. carbonianum. § cui sæ, in ver non eandem. ff. de carbo. edict. Bart. in l. ad testium §. conditionem, nnmer. 4 ff. de test. Alex. consf. 149. n. 7. lib. 5. & nihil habent agere cū Don Philippo cum quo causa agitur.

20 Nihil etiam refert, quando esset verum, quod Donna Francisca desiderasset quod Marchionissa nuberet cum Don Francisco de Tuniga, quia Don Franciscus de tempore examinis erat vxoratus, & sic euanuerat huiusmodi desiderium. Donna Ioanna licèt sit soror Marchionissæ, attamē admitti debet in causa matrimonii, præsertim quādo non est disparitas inter coniuges, glos. & Doctor. in c. super eo, el 2. de testib Abb. in c. videtur num. 2. & sub num. 6. qui matrim accus. poss. Dec. consf. 163. n. 26. Paris. consf. 58. sub n. 14. lib. 4. & dixit Rota in illa Valentina Professionis coram Illustrissimo Blanchetto. Immo præfertur extraneis, quia præsumitur habere plenam notitiam cō tractus matrimonij vbi supra.

21 Quod Rufina Lopez inseruierit Marchionissæ nihil est, quia quando etiam seruientes repellerentur, non esset repellenda ipsa, quæ tempore depositionis nōn erat in eius seruitio, Specul. de test. § 1. nu. 13. vers. quid si olim, Abb. in cap. in litteris, nu. 6 vbi Felyn. nu. 8. de test. Alexan. consf. 5. nu 9. lib. 1. Crot. consf. 131. nu. 56.

22 Contra Ioannem de Segura, Mariam de Narvaez, & Ioannem Antonium Galarza opponitur, quod sunt famuli Marchionissæ sed nihilominus admitti debent famuli Illustrissimæ personæ, Lanfranc. de testib. num. 63. Aufr. er. de reprobat. test. sub num. 43. vers. fallit si sit famulus præsertim ad testificandum de his, quæ domi facta sunt, ad not. in l. consensu. §. seruis etiam, seu ancillis, C. de repud. Crot. dict. consf. 131. num. 26 Alex. de Neuo. consf. 4. num. 15. qui de probatione merus loquitur.

23 Catherina de Maiorga, Magdalena, & Alysia de Figueroa non prohibentur testificari pro Marchionissa, eo quia sunt famulæ Donnæ F anciscæ Nouercæ, vt supra dictum est de Lupo Deslana. Aliæ exceptiones, quæ dantur, visæ sunt Dominis parui momenti, & benè sublatæ per informantes pro Marchionissa, dicta enim testium non sunt cauillanda, sed iuuanda, & sustinenda pro viribus, Caffad. decis. 3. nu. 5. de probat. etiam per suppletionem, Dec. consf 292. nu. 2. & 595. nu 3. & contrarietates, quām maximè fieri possunt sunt conciliandæ, Caf. de Grass. decis. 4. nu. 5. de test.

24 Ad secundam partē dubij, quæ respicit validitatē examinis duæ principaliter obiiciūtur nullitates. Prima ex suspēsione petitorij, ex omissione interrogatoriorū altera. Quoad primam fuit dictum possessorium fuisse terminatum per depositū Marchionissæ, prout sæpè contigit in Rota p

sequestrum, & alio modo terminari non poterat, quia restitutioni non erat locus, cum ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, cap. ex transmissa, vbi gloss. in ver. legitim. Io. Andr. num 5. Ant. de Butr. sub num. 10. vers. Io Andr. approbat. Abb. sub num. 4. vers. contra, quod de restit spol. cap. ex parte, vbi Butr. in summario, Bellamer. sub num. 12. eodem tit. & ratio est, quia non potest in persona libera habe-ri, quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu, Bellamer. ibi sub num. 13. & propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis, Card. in dict. cap. ex parte, num. 4 Bellamer. num. 12. Ancha. in dict. cap. ex transmissa, in fin. Mill in verbo, possessio, & quasi iuris matrimonialis, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, sub nu. 83. ff. de acquir. possess.

25 Hinc sequitur probationes Marchionissę ad excludendum consensum fuisse admittendas, non solum ratione mixturæ, sed etiā quia in hoc procedit possessio iuris, vt dicit Imol. in d. cap. ex parte. post num. 10. & probationes super metu benè excludebant consensum, qui adesse non potest, vbi metus, & coactio interuenit, cap. cum locum, de sponsal. & in filia à patre territa, Quòd non dicatur matrimonio consensisse, tradit. Fely. consil. 14. num. 6. facit, quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta, Specul. de petit. & possess. § final. num. 2. in fin. Goffred. in summa de restit. spoliat. numero 2. ad fin.

26 Rursus cum negaretur matrimonium, & esset in promptu probationes debebant admitti, & retardari restitutio, propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita, c. gaudemus, de diuort. Alex in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 20. vbi Rip. sub num. 83. ff. de acquir. possess. Couarr. de sponsal. par. 2. cap. 7. § 5. num. 9 post med. cum multis per Gabr. de restitut. spoliat. conclus. 1. num. 150. vbicunq; enim ad restitutionem faciendam possessio dat occasionem peccati debet admitti pars aduersa ad docēdum de proprietate, Federic. de Sen. consil. 253. num. 4. Præsertim, quia concurrebat aliud periculum propter virginitatem, & incorruptionem Marchionissæ, gloss. in c. 1. in verbo, suspectum, vt lit. non contest. Specul. vbi supra. sub num. 2. latè Bellamer. in c. ex parte, sub num. 14. vers. secunda conclusio, de restit. spoliat.

27 Ad secundam nullitatem ex omissione interrogationum, fuit dictum ex tali omissione non concludi ad nullitatem examinis, Alex. cons. 172. nu. 9. lib. 2. Dec. in c. licet causam, num. 56. de probat. Put. deci. 417. lib. 1. & 317. lib. 2. Accorambon. dec 49. Et imputare sibi debet pars aduersa, quod illa non exhibuerit coram Nuncio, prout fuerat monita sub cominatione, quod aliàs examinarentur sine illis, Peregr. decis. 129. lib. primo, & 68. lib. 2.

28 Neque obstat, quod dicitur fuisse exhibita quędam interrogatoria. Tùm, quia de dicto tempore erant examinati plures testes. Tùm, quia cum receptor haberet in mandatis solum facultatem examinandi super articulis, non poterat aliquid addere, & alterare formam sibi traditam, & benè fecit illa non admittendo, & debuisset pars redire ad Iudicem, vt per Franc. Marc. decis. Delphin. 427. par. secunda, & in omnem euentum sufficere possunt testes examinati ante illorum exhibitionem.

29 Alia oppositio ex defectu citationis ad dicendum contra articulos non placuit, quia satis est, quod fuit intimata commissio receptoris, in qua dicebatur, quod examinaretur super articulis hinc inde deductis. Vnde pars tunc potuit opponere, Cæsal. Grass. decis. 15. num. 4. de fide instrum. Cætera deducta ex aduerso pro nullitate examinis benè tolluntur per informantes, quorum responsiones placuerunt Dominis. Ex quibus fuit conclusum testes esse idoneos, & validè examinatos, &c.

PENIÆ.

Bononień. Separationis Thori. Lunæ 11. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Thori separationem, quando vxor propter viri sæuitiam, vel adulterium petere vult, potest ex iusta causa diuertere à viro, & extra viri domum alimenta petere, secus si sine causa iusta, & quęnam isto casu sit iusta causa.

SVMMARIVM.

Testes examinati in iudicio criminali pro informatione Curię non faciunt fidem in iudicio ciuili, nisi iterum parte citata fuerint examinati, & repetiti, nu. 1.

Confessio facta in iudicio criminal. probat contra confitentem in iudicio ciuili, non ad condemnandum, sed ad inquirendum, num. 2.

Thori separatio, quando à muliere petitur propter viri sæuitiam, vel propter adulterium, mulier alenda est extra domum viri, & vir debet dare alimenta, num. 3. declara, vt num. 4 & nu. 6.

Vxor propria auctoritate, & sine iusta causa diuertens à viro, non potest ab eo petere alimenta, secus si cum iusta causa, num 4. & num. 5.

Vbi declaratur, quæ sit iusta causa.

DECISIO CCL.

1 CVm inter Illustrissimos Coniuges Aureliū ab Armis Senatorum Bononień. & Antoniam Sanuitalem ortæ fuissent domesticę contentiones, & Aurelius factis durioribus, nobilissimam, & honestissimam vxorē lacessisset, aliquot enim alapas eidem impegerat, causā introducta in Rota dubitaui, an constaret de tali sufficienti causa, vt esset locus subministrationi alimētorum & expensarum litis, ad effectum, vt Antonia posset facere suas probationes, & ad vlteriora procedere iuxta formam Sacrorum Canonum, quando vnus ex coniugibus, vel propter adulterium, aut sæuitiam alterius, vel propter alias legitimas causas non potest commodè cum eo cohabitare, & Rota vtraque parte informante censuit locum fuisse subministrationi alimētorum, & expensarum, non propter dicta testium examinatorum in iudicio criminali pro informatione Curiæ, quia cum fuerint in iudicio summario sine partis citatione examinati, nec iterum citata parte in iudicio plenario repetiti nullū faciebāt probationis gradum, Bart. in l. fin. in fin. ff. de quæst. Aegid. Boss. tit. de delinquen. nu. 6. Abb in c. graue nu. 9. de præb. Mars. sing. 580. incip. acta facta in iudicio summario Io Rojas in trac. de hęr. par. 2. assert. 4. nu. 107. vers. testes verò in iudicio sūmario,

2 Neque propter assertionem D. Antoniæ, quia erat pars formalis, & offensa, sed propter confessionem eiusdem D. Aurelij affirmantis se tres, vel quatuor alapas impegisse Antoniæ, ex eo, qđ in immoderato impetu ausa fuerat ad suum cubiculum accedere, licèt enim ista confessio fuisset facta in iudicio criminali, pbabat tamē ꝯ cōfitentē in hoc iudicio ciuili, Guid. pap. decis. 254. incip. cōfessio per aliquem facta, Bellamer. decis. 3. incip. confessio in vno iudicio, Ro. a decis. 4. incip. quidam agebat, num. 2. de confess. in antiq. Cæsar de Grass. decis. 3. incip. prima difficultas est, num. 3. de solut. qui num. 6. explicat, quod licèt confessio facta in vno iudicio, non valeat ad condemnandum in alio iudicio valet tamen ad instituendum iudicium inquisitionis, & ad probandum illud crimen ex prædicta confessione, Bald. in l. mercalem. C. de condit. ob caus. Felyn. in cap. causam quæ il primo, nu. 27. vers. sed responde ex notatis per Bald. de testib.

3 Ex his inferebatur Dominæ Antoniæ extra domum mariti degenti, & super separatione thori, & cohabitationis cum marito litigare volēti sub ministrari potuisse moderata alimenta, licèt nōdum esset probata Aurelij mariti sæuitia, vel adulterium, Afflict. decis. 10. incip. vxor. Rubeus in repet. c. per vestras § 30. nu. 5. de donat. inter vir. & vxor. Rota in causa Bisuntina Separationis Thori die 1. Aprilis 1596. coram D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

4 Nec refert, quod aliàs Rota apud Thomam de Tanis dec. 11. incip. vxor, quę auctoritate propria ex glos. in cap. significasti. de diuort. & Feder. de de sen. cons. 176. & in vna Papieñ Matrimonij die 19 Februarij 1596. coram Domino Cardinali Pāphilio tunc Rotæ Auditore, tenuerit vxori propria auctoritate diuertenti, & cum viro litigare volenti, nec alimenta nec litis expensas esse à marito præstāda, quoniam respondebatur id habere locum, quando sine iusta, & rationabili causa propria auctoritate seu potius leuitate à marito recedit, secus autem si ex iusta causa iudicio prudentium ponderata, discedat Doct. in l. si cum dotē, §. sin autem in fauitsimo. ff. solut. matrimon. Cyn. Bald. & alij in l. quidem in vxore. C. de neg. gest. Iat. in l. 1. nu. 4. C. de leg. Afflict. d. decis. 10. nu. 1. & fuit dictum in terminis in dicta causa Bisuntina Separationis Thori.

5 Rota autem in hoc ex confessione Aurelij cēsuit rationabiliter potuisse Antoniam ab eo discedere hodie præsertim permittente, & Aurelio penitus non repugnante sic enim discessus, & voluntati Antoniæ, & non repugnantiæ mariti tribuendus videbatur, quamuis prudentius fecisset vterque calore iracundiæ remisso reconciliatis animis ad concordiā redire, & intra domesticos parietes occultare dolorē, qui publicatus nō sine cōiugum pįudicio, & iactura magis augetur.

6 Neque prædictis obstat, quod nondū esset probatum adulterium, neq; sæuitia Aurelij, quia dicebatur, quod si ista fuissent probata causa breuiter potuisset finiri sic autem censuit, vt Antonia posset facere suas probationes, & interim aleretur, & sumptus in parandis probationibus facere posset præsertim cum diuitem dotem scutorum 16. mill. Aurelio attulisset.

7 Demum quamuis Rota sic respondendum putaret, magis tamen sibi placebat concordia inter nobilissimos coniuges prole hactenus carentes, quæ in domo, & familia Armia succedere posset eo cum consilio mihi commisit resolutionem, vt curarem concordiam, quam tamen non potui concludere.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Boianeñ Pēsionis, Mercurij 10. *Martij* 1608.

ARGVMENTVM.

Testes in possessorio examinati An, & quā do probent in petitorio, & quæ inimicitia requiratur ad effectum repellendi testes à testimonio.

SVMMARIVM.

Testes examinati in possessorio An, & quando probent in petitorio, num. 1.

Confessio partis præualet mille testibus contrarium deponentibus, num. 2.

Inimicitia capitalis requiritur ad effectum repellendi Testes, num. 4.

Fides non facit fidem, num. 4.

DECISIO CCLI.

1 GRatiam Marij esse iustificatam resoluerunt DD. resignatio enim in manibus Papæ probatur ex literis ipsius resignationis quod resignans ius habuerit super beneficio tēpore resignationis constat ex larè deductis in decisione coram R. P. D. meo Decano sub die 15. Ianuarij 1605. in qua fuit particulari dubio id firmatum, quod autem remaneant centum pro Rectore, benè probant Testes super hoc examinati, quibus non obstant plures oppositiones, quę dantur pro parte Euangelistæ: nam quod fuerint examinati in possessorio, & propterea non probent in petitorio fuit sublatum per decisionem factam 27. Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardinali Millino, quæ fuit coram me confirmata 10. Decembris 1606. in qua decisione coram me fuit etiam sublatum, quod iterum opponitur de non præstito iuramento calumniæ per ipsummet principalem.

2 Non obstat, quod dicit Testes hos fuisse corā D. meo Decano reiectos tanquam falsos 27. Octobris 1600. quia hoc in dicta decisione non dicitur, sed voluit Rota, quod staretur magis confessioni partis dicentis contrarium, cum confessio prçualeat mille testibus contrarium deponentibus, Gabr. qui alios allegat de testib. conclus. 4. num. 75 & vbi etiam possit ex hoc argui de falso, vt per Capuraq. decis. 283. num. 5. in fine, & num. seq. part. 3. attamē hęc falsitas vnicū tantum testē percuteret, videlicet Federicum fratrem Marci Antonij, qui de facto proprio deponendo, dicit se soluisse, non autem alios testes, qui deponunt de solutione per auditum, quia potest esse verū, quod solutio non sit facta, & quod isti audiuerint esse factam cum etiam multa facta dicantur, &c.

3 Non etiam obstat, quod dicitur testes non percutere tempus gratiæ, item nec deductis oneribus, quia quoad tempus testes deponunt, & de tempore Marij resignantis per plures annos, & de tempore Marci Antonij resignatarij, itaut proculdubio includant tempus resignationis, quoad deductionem onerum apparet ex lectura testiū, super tertio articulo, quod eorum rationem habuerunt, & loquuti sunt ipsis detractis.

4 Obiecta

4 Obiecta inimicitia inter testes, & Camerariũ non probatur, quia fides non facit fidem, & non apparet, quod sit Capitalis, vt requiritur ad effectum repellendi testes. Marsil in l. 1. §. præterea in princ. nu 11. ff. de quæst. Aufrer. de reprobat. test. sub num. 56. Curt. in tract. de test. num. 101. vers. & præmissa intelligo, Clar. in §. fi quæst. 24. sub verb. item quæro. Et in omnem euentum fides loquitur de Federico primo teste, & Ioanne Camillo tertio teste tantum.

5 Non est verum, quod testes non reddant causam scientiæ, quia primus dicit se fuisse exactorẽ fructuum, alij dicũt se scire non solum, quia ciues, sed etiam per publicam vocem, & famã. Alia benè tolluntur per informantes.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Perusina nullitatis donationis. Veneris 18. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Statutum Vrbis requirẽs in donationibus subscriptionem donantis, & testium factum ad obuiandum fraudibus procedit etiam in donatione inter Patrem, & filium.

SVMMARIVM.

Extensio statuti facienda est de casu ad casum ex identitate rationis expressè in ipso statuto, nu. 1.

Statutum loquens, & requirens solemnitates aliquas in donatione inter consanguineos, procedit etiam in donatione inter patrem, & filium, num. 1. & 2.

Donatio censetur facta in fraudem creditorum, quando donans post donationem contraxit plura debita, nu. 3.

DECISIO CCLII.

1 STaturum Vrbis cap. 149. lib. 1. requirens in donationibus subscriptionem donanris, & testium habet locum etiam in donatione facta per patrem filiis, prout Domini in hac causa resoluerunt, quia cum statutum sit factum ad obuiandas fraudes, quæ in donationibus committũtur, vt patet ex ipsius statuti proœmio, ex quo causa finalis colligitur, & cum ista ratio præsumptæ fraudis æquè militet in donationibus paternis, sicut in alijs, licèt in statuto nulla fiat mentio de patre, & filio, tamen etiam in ipsis debet habere locum, quia quotiescunq; in statuto expressa est ratio extenditur ad omnem casum in quo viget eadem ratio, ex latè alleg per Honded. consil. 14. nu. 14. & seq. lib. 1. & pro hac decisione est tex. in l. lata, 27. C. de donat. vbi solemnitates requisitæ in donationibus factis inter consanguineos interuenire debent in donatione etiam inter patrem, & filium, & ibi id not. Bal. & alij, & in terminis, quod propter dispositionem, d. l. lata, statutum loquens de donationibus instituendis habet locum etiam, quando pater donat filio, dicunt Cuman. cons. 28. nu. 3. circa med. vers. in præsentiarum, Dec. cons. 86. num. 2. ante finem, Guido Pap. consil. 104. num. 3. & in indiuiduo de Staturo Vrbis antiquo, Gabr. cons. 52. num. 9. & 10. lib. 2. Tanto magis, quia hoc Statutum respicit probationem donationis, circa cuius fraudem eadem militat ratio in donatione facta à patre filijs, sicut in alijs.

2 Non obstat Ripa respons. 1. & 2. de reuocand. donat. aliàs 193. & Lamberteng de contract. mulier. in fi. num. 109. quia fundatur in eo, quod inter patrem, & filium non committatur fraus, quæ ratio non est vera, cum contrarium expressè decidatur, per tex. & Doctor. in d. l. lata, quod procedunt in solemnitatibus inductis ad authorizandum personam donantis, quæ non videntur necessariæ in donatione facta filio, quæ potius facta præsumitur propter affectionem, quàm propter fragilitatem, vt per Bald. & alios allegatos per Lãberteng. vbi supra, secus autem est in solemnitatibus requisitis à Statuto ad euitandas fraudes, quæ possunt committi in donationibus factis filijs, sicut in alijs.

3 Non obstat decis. Crescen. 1. de donat. Tĩtm, quia ista decisio Crescentij est fundata in donatione modicæ summæ, & parui momenti, tũ quia procedit, quia non agebatur de præiudicio tertij, nec poterat considerari fraus, cum adesset causa parafreni per quam excludebatur suspicio fraudis, secus verò, quando agitur de præiudicio tertij, & intrat præsumptio fraudis, prout hic, vbi pater post donationem contraxit multa debita, & quod plus est in ipsa donatione reseruauit sibi administrationem quatenus vellet, quod nulla alia ratione factum dici potest nisi ad fraudandos nouos creditores, Aliæ autem decisiones, quæ possunt allegari, nempè Sarnensis, & Romana de Calendis 5. Martij 1604. coram me benè procedunt in solemnitatibus requisitis ad authorizandum, & & reintegrandum personam donantis, prout loquitur Bald in l. pacta, quæst. 21. C. de collat & cõs. 407. lib. 2. Vbi fundata est decisio Sarnen. & illa Romana ad euitandas fraudes, quæ debent propterea adhiberi ab omnibus, in quibus cadere potest suspicio fraudis, vt dictum est.

IVSTI.

Bononiẽ Laudi. Lunæ 28. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Confessio facta in criminali iudicio, an, & quando probet in iudicio ciuili inter easdem partes; quid è contra. Quid si non ad eundem finem. Quid si contra confessionẽ fuit pronunciatum, & quid si confessio incidenter emanauit.

SVMMARIVM.

Emptio præsumitur facta ab eo, qui emere tenebatur, numero 1.

Confessio facta in iudicio criminali probat etiam in iudicio ciuili inter easdem personas, & quid è contra, & quid si ad diuersum finem, & quid si contra confessionem in iudicio criminali non fuit iudicatum, num. 2.

Confessiones factæ in iudicio criminali probant in iudicio ciuili inter easdem personas, etiam quod incidenter emanauerint, & quantum, num. 3.

Emptio, & venditio potest etiam fieri per interpositam personam, & per Procuratorem, nu. 4.

DE-

DECISIO CCLIII.

1 Constat ex capitulis societatis, quod omnis cura emendi ferici spectabat ad Grimaldos, folum igitur versatur dubitatio super facto, an fuerint emptores totius ferici, quod si constat ipsum fericum esse emptum, & onus emendi spectat ad Grimaldos, nec probatur aliũ emisse, videtur necessario sequi totum fericum emptum esse à Grimaldis, & si cemisse eos, qui emere tenebantur, l. cum seruus. ff. de verb. oblig. Aym. conf. 304. num. 4. in fi.

2 Verùm vlterius ostenduntur confessiones tam Christophori, quàm Francisci, quæ licèt sint in causa criminali, tamen inter easdem partes nocẽt in iudicio ciuili. Bart. specificè in l. prætor ait, §. hoc edicto, num. 5. ff. de vi bonor. raptor. vbi in verf. dico, quod illa distinctio non reprobat doctrinam supradictã, sed distinctionem, an ad eundem finem tendãt, vel ad alium, & nos loquimur de confessione facta in criminali pro ciuili, non è contra, Rota decis. 4. de confessione nantiq. Aegid. decis. 3. Cæs. de Graff. decis. 3. de solut. Guido Pap. decis. 264. & coram bon. mem. Gyptio in Melitẽsi Abbatiæ 27. Aprilis, & 27. Nouembris 1592. & coram R. P. D. meo Lancellotto in Bononiẽ. de Rubeis 7. Martij 1613. cum alijs per informantes allegatis, maximè quia non ostendit pronunciatum fuisse contra confessiones, vt asserebant informantes pro Grimaldis.

3 Nec facit in cõtrarium, quod cõfessiones emanauerint incidenter, quia semper nocent confitẽti, Cæs. de Graff. d. decis. 2. de solut. quæ si non sufficerent ad effectum condemnationis tamen sunt dant interionem iudicis in his terminis, in quibus confessiones adhæreut naturæ negocij.

4 Non obstãt deducta in contrarium, & primo, quod Christophorus non potuit in totum emisse, cum adfuerit eius infirmitas intermedia, & carceratio, quia non probatur, quod infirmitas, & carceratio impediuerint curam emendi, actus verò emptionis potuit fieri per interpositam personam nomine Christophori.

5 Non obstant apocæ Accursij, vbi videtur Accursius emisse, quia Accursius scripsit apocas tanquam complementarius societatis, non tanquam emptor ferici, & sic intelliguntur factæ apocæ pro cautione emptoris, & pro pretio consequendo non ad demonstrandum Accursium emisse, & hoc non dicunt apocæ.

6 Non obstant literæ, & partita, quibus Grimaldi ostendere conantur, partem emptam esse de mãdato societatis ab alijs in diuersis, quia istæ literæ continent solutionem pretij non detegunt fericum ab alijs fuisse emptum, vel emptionem demandatam.

7 Non obstat denique, quod ex forma concordij DD. de S. Petro deberent præstare auxilium Grimaldis in huiusmodi emptionibus ferici, quia hoc non ostenditur habuisse effectũm, vel opus fuisse, quod si probaretur alium emisse probatio releuaret. Et idcirco Domini concluserunt Christophorũ fuisse emptorem totius ferici, nisi ostẽ dant aliquas partitas ab alio fuisse emptas.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI,

Assisten. Census. Lunæ 5. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Census contractus vigore Constitutionis Pij Quinti, ex non interuentu pecuniæ numeratæ præsumitur fœneratitius, & simulatus.

SVMMARIVM.

Contractus census vigore Constitutionis Pij V. pecunia numerata non interueniente est ipso iure nullus, nu. 1.

Simulationis causa cessante, cessat simulatio, num. 1.

Simulatio inducitur ex indicijs, coniecturis, & verisimilitudinibus, num. 2.

Contractus simulatus non præsumitur, num. 3. Vbi quod hoc procedit ad effectum, quod allegans simulationem illam teneatur probare, non autem quando videtur probata.

DECISIO CCLIV.

1 Quia secundum ea, quæ de nouo proponuntur nouum responsum dare oportet, & primum non mutatur, sed thema, vt inquit Bald. in consil. 417 num. 4. in fi. lib. 2. & cons. 52. num. 2. in fine, lib. 3. Propereà ex nouiter deductis Rota censuit pecuniam numeratam non interuenisse in constitutione census de quo agitur, & per consequens esse fœneratitium, iuxta Constitutionem fœl. mem. Pij Quinti, & vt cuitaretur dicta Constitutio apparet de causa simulandi, sine qua simulatio non præsumitur, iuxta consil. Bartol. 65. lib. num. 4. pluries canonizatum. Attenta enim serie facti, quæ multum facit ad detegendum simulationem, vt inquit Iaf. in l. prætor, §. si initium, num. 3. ff. de eden. Dec. consil. 544. num. 13. constat dictam pecuniam numeratam non interuenisse: nam de anno 1580. inita fuit societas de emendo animalia cum pecunijs Bartholomæi Rognoni emptoris census, de quo agitur, inter ipsum Bartholomæum, Andream, & Petrum Paulum.

2 Et postmodum de anno 1584. paulo postquam finita fuit dicta societas Rangonus emit censum pretio scutorum 1500. super bonis And eæ cum obligatione Petri Pauli, quæ soluit partim in pecunia numerata, partim in nominibus debitorum, & animalibus, quæ obuenerant, finita dicta societate pro suo capitali, & lucro, & die 3. Septembris eiusdem anni fuit factum Instrumẽtum secundæ societatis aliàs initæ finita prima inter Andream, & Petrum Paulum super emendis, & vendendis animali, & asserebant in instrumẽto iam fuisse exposita scuta 1500. in pecunijs, animalibus, & creditis, quæ confessio satis arguit fuisse exposita illa animalia, pecunias, & credita, quæ fuerunt habita à Rangono pro pretio cẽsus, & postmodum 7. eiusdem mensis Septembris fuit extinctus dictus census, & illinc ad septem dies alius creatus cum pecunia numerata, vt constabat ex attestatione Notarij in præsentia testiũ, quæ satis probatur erronea attenta dicta serie facti, & ex quo postmodum vigore istius societatis fuerunt exacta multa credita, quæ erant in prima societate, & quę Bartholomęus dederat Andreę, & Petro Paulo pro pretio primi census, vt constat ex quietantijs existentibus penès debitores, & ex partitis librorum huius secundæ societatis, vnde cessat ambigendi locus, quod census fuerit extinctus ad effectum creandi nouum cum fictione; quod pecunia numerabatur ad euitandum Constitutionem Pij Quinti, cum aliàs ad ostendendum simulationem sufficiant etiam indicia, & coniecturæ, & verisimilitudo, vt dicit Aymon. conf. 156. nu. 7. & seqq.

3 Nec obstat, quod in dubio contractus nõ præsumitur

ſumitur ſimulatus, & maximè cum in hoc caſu conſtet poſt emptionem ſecundi cenſus, animalia fuiſſe empta, quia hoc eſt verum ad effectum, quod allegans ſimulationem illam teneatur probare, prout videtur probata ex prædictis, quæ probatio non eliditur ex dicta emptione animalium, quæ potuerunt emi ex pecunia numerata data in cenſu, & ex pecuniis, quæ redigebantur ex animalibus, quæ dietim vendebantur, vt conſtat ex partitis librorum huius ſecundæ ſocietatis. Et ſic cõcluſum pro ſimulatione.

MANZANEDI.

Anagnina Vſurarum. Veneris 23. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Societas pecudum, an ſit illicita, & vſuraria ex eo, quod fuerit cõuentum, quod quolibet anno pecudes mortuæ remittantur, ex fœtibus natis, & inde ſumpta occaſione diſcutitur, an, & quando in cõtractu ſocietatis ęſtimatio faciat emptionem, & tranſlationem dominij.

SVMMARIVM.

Aeſtimatio facit emptionem, & venditionem, & transfert dominium. num. 1.

Et quid in ſocietate pecudum datarum paſtori æſtimatarum. num. 2. & ſeqq.

Societas pecudum, in qua fuit conuentum, vt quolibet anno pecudes mortuæ deberent de fœtibus illius anni reſarciri, non eſt illicita, aut vſuraria, num. 1. & omnibus ſeqq.

Aeſtimatio non facit emptionem in contractibus non ordinatis ad tranſlationem dominij, num. 3.

Societate pecorum contracta, ſi pecora fuerint data æſtimata, & caſu fortuito perierint damnum erit commune, niſi perierint culpa, aut dolo eius, qui illa æſtimata accepit, numero 5.

Aeſtimatio, quandoque fit non ad effectum transferendi dominium, ſed ad effectum ſciendi valorem rei æſtimatæ. num. 8.

Obſeruantia ſubſequuta eſt optima declaratio voluntatis contrahentium, num. 9.

DECISIO CCLV.

1 Die 4. Martij 1607. Dubitaui, An huiuſmodi contractus fuiſſet illicitus, & prohibitus ex illo pacto in eo conuento, quod quolibet anno pecora præcodij mortua deberẽt de fœtibus illius anni reſarciri. Et fuit reſolutum negatiuè, Iulio tamen tantummodo informante. Vnde poſteà Ioanne, & Fabritio inſtantibus audiri ſuper eiſdem, idem dubium repropoſui, & Domini diſputationem diuidendam duxere. Et quia primum fundamentum Deciſionis erat, quod pręcodium fuerat Ioanni, & Fabritio traditum æſtimatum, quo caſu cenſebatur pro medietate facta emptio, & venditio; & pro illa rata tranſlatum dominium, & periculum in paſtorem.

2 Vnde cum Dominium medietatis pręcodij ſpectaret ad Io. & Fabritium, fuerat licitum paciſci, quod pecora mortua reſarcirentur de fœtibus cõmunibus, æquũ enim eſt, quod cum damnum reſarciendum eſſet commune, deberet itidẽ ex fœtibus communibus reſarciri ex pluribus doctrinis in d. deciſione adductis. Et fuit dictum, qđ prius diſputa erat prædictum fundamentum, & dubium. An æſtimatio cauſaret emptionem, & venditionem, & tranſlationem Dominij pro medietate in iſto contractu, pro cuius dubij parte negatiua adducebatur, Bald. in l. ſi paſcenda, in fin. C. de pact. Alex. ibi in fi. & Corn. nu. 5. & 6. & Dec. num. 17. & Ale. nu. 4 & Soc. conſ. 265. lib. 2. & Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratr. p. 8. princ. nu. 20 circa prin. & nu. 21. & Ioſeph. Ludouic. in deciſ. Peruſ. 10 itẽ, & quædã deciſio in vna Ferratien̄ Societatis 20. Decembris 1591. coram Illuſtriſſimo Milino.

3 Vlterius pro hac parte fuit adducta doctrina. Bald. in l. cum duobus, §. ſi in coëunda, circa fi. dicentis, quod in cõtractibus non ordinatis ad trãſlationem dominij æſtimatio non facit emptionẽ, ex tex. in l. cum manu ſata § nemo poteſt. ff. de cõtrahen. empt. & vendit. Ex quo inferebatur, quod cum ſocietatis contractus non dirigatur ad dominij tranſlationem ęſtimatio in illo non cauſet vẽditionem. Præcipuè cum ſi aliqua tranſlatio dominij detur in ſocietate, illa erit communicatiua inter ſocios, non verò abdicatiua dominij vnius in alium, iux. diſtinct. Cortad. de contr. q. 93 in primo Corollario, verſ. ſecundo, quia. Ex quibus opinio communis videbatur.

4 Contraria tamen, imò quod pro medietate dominium transferatur, & emptio cauſetur æſtimatione facta; defenditur à DD. non paruæ authoritatis, & extimationis illam enim ampleċtuntur, Bartol. in l. ſi vt certo, § nunc videndum, num. 4. verſ. quandoq; æſtimatio, & Bal in d. l. ſi paſcenda nu. 4 Vbi Corn. in repetit. num. 7. & in alia lectura, nu. 4. & 5. & Paul Caſt. nu 2 & Dec. nu. 16 & Alex. in fi. Rim. ſen. ibi in fi. & Curt. iun. nu. 13. Chaſſa. in conduct. Burg rub. 4 § 23. nu 59. verſ. quarto caſu, Ang. de Peregr. in tract. de ſoc. p. 2. nu. 19 ver. quinto caſu. Ambr. de Vignat. in tract. de vſur. ſuper c. ſalubriter ante nu. 189 Syluestr in ſumma, verbo ſocietas ſecundo, nu. 1. verſ. tertio tradunt. ſumm. Armill. eodem verbo, num. 22. & ſumm. Ang. verbo, ſocietas ſecundo, num. 16.

5 Et ponderatur pro iſta parte textus expreſſus in l. cum duob §. damna. ff. pro ſoc. vbi deciditur, quod in ſocietate, ſi pecora fuerint data ęſtimata, & caſu fortuito perierint, quod damnum ſit commune, niſi acciderit culpa, aut dolo eius, (qui illa æſtimata accepit, ergò ſi periculum eſt cõmune, ſequitur quod per æſtimationem pecorũ, fuit cauſa pro medietate venditio, & dominium tranſlatum, iux. reg. tex. in l. pignus, C. de pign. act. quod etiam videtur ſequi, & tenere, Bald. in d. l. ſi paſcẽda, nu. 2 quatenus quærit ſi pecora data æſtimata perierint caſu fortuito, cuius periculo pereant, & diſtinguit, quod interdum totum periculum erit Domini, ratione retenti dominij rei ineſtimatæ traditæ in ſocietatem. Interdum tamen periculũ erit commune ratione æſtimationis, & quamuis inferius, num 3. dicat, quod in ſocietate æſtimatio non facit emptionem, quibus verbis cõtraria opinio fundari videtur; Tamen ibid. Bal. reddit rationem, quare æſtimatio non faciat emptionem in ſocietate, nempè quia fructus pecorũ debent eſſe cõmunes inter ſocios, & ſi emptio cauſaretur ex æſtimatione fructus pertinerent in totum ad emptorem, l. id quod poſt venditionem. C. de peric. & commo. rei vend. § ſed etſi poſt inſt. de empt. & vendit. cum alijs per Decian. conſ. 123. nu. 89 lib. 3. Vnde infert Bald. quod æſtimatio in contractu, in quo tota vtilitas non pertinet ad recipientem non facit emptionem, quæ doctrina in ſuis terminis eſt vera, & procedit in caſu, quo per æſtimationem omnia pecora data in ſocietatem cenſeren-

tur

tur vendita pastori, tunc namque omnes fructus spectarent ad emptorem, quod cum sit contra na turam societatis, in qua fructus debent esse communes dicendum est tali casu æstimationem non fecisse venditionem, iuxta Bald. & alios pro illa parte adductos.

6 Sed si in societate pecora dentur æstimata, censetur emptio non quoad omnia pecora, sed quoad medietatem, & quoad illam fructus etiam cōmunicantur. Et in isto casu est de natura contractus societatis, quod æstimatio faciat pro medietate transferri dominium, & quod pro eadem medietate transferatur, & periculum, pro ut in istis terminis docent Bart. & Corn. vbi supra, & tradūt communiter Doctor. in l. 1. per illum textum. ff. pro socio, & tradit latè Anton. Gomez. var. tom. 2. cap. 5. de societ. num. 3. vers. item quæro, vbi de communi, Couar. var. lib. 3. c. 19. in princ. qui etiā testatur de communi, Mozz. de cōtract. tit. de societ. num. 21. ex quibus prædictæ duæ opiniones tantorum Doctorum, quæ inter se apparent contrariæ videntur concordandæ, vt prima procedat quoties per æstimationem omnia pecora data in societatem censerentur vendita pastori; tunc nāque æstimatio non faceret venditionem, cū aliàs fructus omnes spectarent ad emptorem contra naturam societatis, quæ vult, quod fructus sint cōmunes. Vltima verò procedat, quando per æstimationem medietas tantum pecorum censetur vendita pastori; tunc namque æstimatio faceret emptionem, & tàm iuxta naturā emptionis, quàm societatis fructus pro medietate spectarent ad emptorem, & in isto casu procedit fundamentū decisionis.

7 Sed quicquid sit de ista quæstione, & de illius veritate, Domini particulariter consideraverunt in isto contractu aliqua pacta expressa, & ex illis cōcluserunt in isto contractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem. Et primo ponderabant pactum, quod in fine cuiuslibet anni essent computanda pecora, & quæ superarent capitale diuiderētur pro medietate, quin & fructus ex quo videtur tantum communicata fuisse incrementa, & fructus animalium: Capitale vero remansisse integrum Domino, iuxta tradita à Franc. Marc. decis. 887. numer. 19. part. 1. potest namque deduci in pactum, quod meliorationes, communicentur non communicato capitali, Bald. in l. 1. num. 17. C. pro soc.

8 Ad quod etiam tendit aliud pactum eiusdem cōtractus, quod Ioanni, & Fabritio liceret vēdere huiusmodi præcodium cum lucro, & pro medietate lucrum diuidere, & Iulius deberet accipere suum capitale, ad quid namq; prædicta distinctio incrementi ab ipso capitali, si capitale fuisset commune, tertio adest pactum, quod durantibus quinque annis societatis, non posset Iulius sibi reassumere dictum præcodium, seu massaritiam illudq; auferre à dictis Ioanne, & Fabritio, nec illi è conuerso possent illud Iulio restituere, vbi non loquitur de reassumptione, aut restitutione pretij, sed ipsiusmet præcodij, & pecorum illius. Ex quo videtur noluisse partes in isto casu per æstimationem facere venditionem, iuxta Rotæ decis. 136. & 137. par. 2. diuers. sed quod voluerint tantūmodo æstimationem facere ad alium finē, nēpè ad effectum sciendi valorem pecorum. Quamuis namq; contrahentes aliquando faciant æstimationem ad effectum communicationis dominij capitalis, & illud pro medietate vendendi, & transferēdi in pastorem ex supradictis, nihilominus aliquādo illud faciunt ad effectum tantummodo sciendi valorem animalium, & ad quam summā ascendat capitale, vt tradit in decis. Perus. 10. nu. 4. cum seqq. & Rota diuers. in prædictis decisionib. 136. & 137. & ad istum finem fuit facta æstimatio in casu decisionis bon. mem. Peregrini in illa Roma na Vinariæ prauitatis 4. Iulij 1597. & in casu decisionis Illustrissimi Millini in causa Ferrarien. Societatis, de qua supra quin, & dicitur de consuetudine æstimationem fieri ad istum effectum, & in dubio sic censendum esse, tradit prædicta decisio Perusina. 19. num. 7.

9 Vltimò facit, quod in fine huius societatis capitale fuit restitutum Iulio non autem pretium, obseruātia autem subsequuta est optima declaratio voluntatis contrahentium, Rota diuer. decis. 571. nu. 3. par. 1. & exitus probauit, quid fuisset actum, l. aut facta. §. euentus. ff. de pœn. cū alijs per Aym. cōs. 13. n. 4. & per Decian cōs. 47. n. 52. lib. 4. alleg. ex quibus fuit conclusum in cōtractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem. Quoad reliqua vero decisum, quod Ioannes, & Fabritius super eisdem audirentur cum illis non informantibus fuisset facta decisio.

PAMPHILII.

Anconitana terrarum. Mercurij 28. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Simulatio nunquid probetur ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij, quanta debeat esse ista modicitas pretij ad effectum præsumendi simulationem, quomodovè ad eundem.

SVMMARIVM.

Pactum de retrouendendo facit valere rem minoris pretij, nu. 11. vbi præsertim, quando agitur de simulatione contractus.

Pretium, seu valor rei non dicitur probatus per testes nisi deponant de tempore anteriori, & posteriori contractus de quo agitur, nu. 2. & 3. vbi de quanto tempore ante, vel post contractum, & num. 7.

Testis non informatus de qualitate rei de cuius pretij probatione agitur, illius pretium, & valorem non probat. num. 4. 6. & 8.

Testis fideiussor non probat deponendo pro suo principali, quia dicitur deponere in causa propria. num. 5.

Simulatio ad hoc, vt arguatur ex modicitate debet modicitas pretij esse saltim minus dimidia iusti pretij, num. 9.

Testes deponentes super valore seu pretio rei debent deponere de pretio communi aliàs non probant, nu. 10.

Pretium terrarum non probatur ex quantitate pensionis pro qua terra locantur, nu. 11.

Simulatio non de facili præsumenda est, nisi plenè, & exactè fuerit probata, num. 12.

DECISIO CCLVI.

1 Domini concluserunt non constare de modicitate pretij terrarum, de quibus agitur testes enim pro Scacchis examinati illā non concludunt, ex quo dum deponunt de valore istarum terrarum, nullam habent rōnem pacti de retrouendendo in cōtractu appositi, quod vti pars pretij minuit rei æstimationem, l. fundi partē ff. de contrah. empt. Doct. in l. 1. §. si hæres, vbi Soc. sub nu. 4. & 5. Ias. nu. 10. & Ripa nu. 26. ff. ad Trebel. &

ſumitur ſimulatus, & maximè cum in hoc caſu conſtet poſt emptionem ſecundi centus, animalia fuiſſe empta, quia hoc eſt verum ad effectum, quod allegans ſimulationem illam teneatur probare, prout videtur probata ex prædictis, quæ probatio non eliditur ex dicta emptione animalium, quæ po uerunt emi ex pecunia numerata data in centu, & ex pecunijs, quæ redigebantur ex animalibus, quæ dietim vendebantur, vt conſtat ex partitis librorum huius ſecundæ ſocietatis. Et ſic cõcluſum pro ſimulatione.

MANZANEDI.

Anagnina Vſurarum. Veneris 23. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Societas pecudum, an ſit illicita, & vſuraria ex eo, quod fuerit cõuentum, quod quolibet anno pecudes mortuæ remittantur, ex fœtibus natis, & inde ſumpta occaſione diſcutitur, an, & quando in cõtractu ſocietatis eſtimatio faciat emptionem, & tranſlationem dominij.

SVMMARIVM.

Aeſtimatio facit emptionem, & venditionem, & transfert dominium. num. 1.

Et quid in ſocietate pecudum datarum paſtori æſtimatarum. num. 2. & ſeqq.

Societas pecudum, in qua fuit conuentum, vt quolibet anno pecudes mortua deberent de fœtibus illius anni reſarciri, non eſt illicita, aut vſuraria, num. 1. & omnibus ſeqq.

Aeſtimatio non facit emptionem in contractibus non ordinatis ad tranſlationem dominij, num. 3.

Societate pecorum contracta, ſi pecora fuerint data æſtimata, & caſu fortuito perierint damnum erit commune, niſi perierint culpa, aut dolo eius, qui illa æſtimata accepit, numero 5.

Aeſtimatio, quandoque fit non ad effectum transferendi dominium, ſed ad effectum ſciendi valorem rei æſtimatæ. num. 8.

Obſeruantia ſubſequuta eſt optima declaratio voluntatis contrahentium, num. 9.

DECISIO CCLV.

1 Die 4. Martij 1607. Dubitaui, An huiuſmodi contractus fuiſſet illicitus, & prohibitus ex illo pacto in eo conuento, quod quolibet anno pecora præcodij mortua deberẽt de fœtibus illius anni reſarciri. Et fuit reſolutum negatiuè, Iulio tamen tantummodo informante. Vnde poſteà Ioanne, & Fabritio inſtantibus audiri ſuper eiſdem, idem dubium repropoſui, & Domini diſputationem diuidendam duxere. Et quia primum fundamentum Deciſionis erat, quod præcodium fuerat Ioanni, & Fabritio traditum æſtimatum, quo caſu cenſebatur pro medietate facta emptio, & venditio; & pro illa rata tranſlatum dominium, & periculum in paſtorem.

2 Vnde cum Dominium medietatis præcodij ſpectaret ad Io. & Fabritium, fuerat licitum paciſci, quod pecora mortua reſarcirentur de fœtibus cõmunibus, æquũ enim eſt, quod cum damnum reſarciendum eſſet commune, deberet itidẽ ex fœtibus communibus reſarciri ex pluribus doctrinis in d. deciſione adductis. Et fuit dictum, qđ prius diſputaretur prædictum fundamentum, & dubium. An æſtimatio cauſaret emptionem, & venditionem, & tranſlationem Dominij pro medietate in iſto contractu. pro cuius dubij parte negatiua adducebatur, Bald in l. ſi paſcenda, in fin. C. de pact. Alex. ibi in fi. & Corn. nu. 5. & 6. & Dec. num. 17. & Alc. nu. 4 & Soc. conſ. 265. lib. 2. & Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratr. p. 8. princ. nu. 20 circa prin. & nu. 21, & Ioſeph. Ludouic. in deciſ. Peruſ. 10 itẽ, & quadã deciſio in vna Ferrarieñ Societatis 20. Decembris 1591. coram Illuſtriſſimo Mllino.

3 Vlterius pro hac parte fuit adducta doctrina. Bald in l. cum duobus, §. ſi in coheunda, circa fi. dicentis, quod in cõtractibus non ordinatis ad trãſlationem dominij æſtimatio non facit emptionẽ, ex tex. in l. cum manuſata §. nemo poteſt ff. de cõtrahen. empt. & vendit. Ex quo inferebatur, quod cum ſocietatis contractus non dirigatur ad dominij tranſlationem eſtimatio in illo non cauſet vẽditionem. Præcipuè cum ſi aliqua tranſlatio dominij detur in ſocietate, illa erit communicatiua inter ſocios, non verò abdicatiua dominij vnius in alium, iux. diſtinct. Corrad. de contr. q 93 in primo Corollatio, verſ. ſecundo, quia. Ex quibus opinio communis videbatur.

4 Contraria tamen, imò quod pro medietate dominium transferatur, & emptio cauſetur æſtimatione facta; defenditur à DD. non parua authoritatis, & extimationis illam enim amplectuntur, Bartol in l. ſi vt certo, § nunc videndum, num. 4. verſ. quandoq; æſtimatio, & Bal in d. l. ſi paſcenda nu. 4 Vbi Corn. in repetit. num. 7. & in alia lectura, nu. 4. & 5. & Paul Caſt. nu 2 & Dec. nu. 16 & Alex. in fi. Rim. ſen. ibi in fi. & Curt. iun. nu. 13. Chaſſa. in conſuet. Burg rub. 4 § 23. nu 59. verſ. quarto caſu, Ang. de Peregrin. tract. de ſoc. p. 2. nu. 19. ver. quinto caſu, Ambr. de Vignat. in tract. de vſur. ſuper c. ſalubriter ante nu. 189 Syluestr in ſumma, verbo ſocietas ſecundo, nu. 1. verſ. tertio tradunt. ſumm. Armill. eodem verbo, num. 22. & ſumm. Ang. verbo, ſocietas ſecundo, num. 16.

5 Et ponderatur pro iſta parte textus expreſſus in l. cum duob §. damna. ff. pro ſoc. vbi deciditur, quod in ſocietate, ſi pecora fuerint data eſtimata, & caſu fortuito perierint, quod damnum ſit commune, niſi acciderit culpa, aut dolo eius, (qui illa æſtimata accepit, ergò ſi periculum eſt cõmune, ſequitur quod per æſtimationem pecorũ, fuit cauſata pro medietate venditio, & dominium tranſlatum, iux. reg. tex. in l. pignus, C. de pign. act. quod etiam videtur ſequi, & tenere, Bald. in d. l. ſi paſcẽda, nu. 2 quatenus quærit ſi pecora data æſtimata perierint caſu fortuito, cuius periculo pereant, & diſtinguit, quod interdum totum periculum erit Domini, ratione retenti dominij rei ineſtimatæ traditæ in ſocietatem. Interdum tamen periculũ erit commune ratione æſtimationis, & quamuis inferius, num 3. dicat, quod in ſocietate æſtimatio non facit emptionem, quibus verbis cõtraria opinio fundari videtur; Tamen ibid Bal. reddit rationem, quare æſtimatio non faciat emptionem in ſocietate, nempè quia fructus pecorũ debent eſſe cõmune inter ſocios, & ſi emptio cauſaretur ex æſtimatione fructus pertinerent in totum ad emptorem, l id quod poſt venditionem. C. de perie. & commu. rei vend. § ſed et ſi poſt inſt. de empt. & vendit. cum alijs per Decian. conſ. 123. nu. 89 lib. 3. Vnde infert Bald. quod æſtimatio in contractu, in quo tota vtilitas non pertinet ad recipientem non facit emptionem, quæ doctrina in ſuis terminis eſt vera, & procedit in caſu, quo per æſtimationem omnia pecora data in ſocietatem cenſerentur

tur vendita pastori, tunc namque omnes fructus spectarent ad emptorem, quod cum sit contra na turam societatis, in qua fructus debent esse communes dicendum est tali casu æstimationem non fecisse venditionem, iuxta Bald. & alios pro illa parte adductos.

6 Sed si in societate pecora dentur æstimata, censetur emptio non quoad omnia pecora, sed quoad medietatem, & quoad illam fructus etiam cõmunicantur. Et in isto casu est de natura contractus societatis, quod æstimatio faciat pro medietate transferri dominium, & quod pro eadem medietate transferatur, & periculum, prout in istis terminis docent Bart. & Corn. vbi supra, & tradūt communiter Doctor. in l. r. per illum textum. ff. pro socio, & tradit latè Anton. Gomez. var. tom. 2. cap. 5. de societ num. 3. vers. item quæro, vbi de communi, Couar. var. lib. 3. c. 19. in princ. qui etiā testatur de communi, Mozz. de cõtract. tit. de societ. num. 22. ex quibus prædictæ duæ opiniones tantorum Doctorum, quæ inter se apparent contrariæ videntur concordandæ, vt prima procedat quoties per æstimationem omnia pecora data in societatem censerentur vendita pastori; tunc nãque æstimatio non faceret venditionem, cũ aliàs fructus omnes spectarent ad emptorem contra naturam societatis, quæ vult, quod fructus sint cõmunes. Vltima verò procedat, quando per æstimationem medietas tantum pecorum censetur vendita pastori; tunc namque æstimatio faceret emptionem, & tàm iuxta naturã emptionis, quàm societatis fructus pro medietate spectarent ad emptorem, & in isto casu procedit fundamentũ decisionis.

7 Sed quicquid sit de ista quæstione, & de illius veritate, Domini particulariter considerauerunt in isto contractu aliqua pacta expressa, & ex illis cõcluserunt in isto contractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem. Et primo ponderabant pactum, quod in fine cuiuslibet anni essent computanda pecora, & quæ superarent capitale diuiderẽtur pro medietate, quin & fructus ex quo videtur tantum communicata fuisse incrementa, & fructus animalium; Capitale vero remansisse integrum Domino, iuxta tradita à Franc. Marc, decis. 887. numer. 19. part. 1. potest namque deduci in pactum, quod meliorationes, communicentur non communicato capitali, Bald. in l. 1. num. 17. C. pro soc.

8 Ad quod etiam tendit aliud pactum eiusdem cõtractus, quod Ioanni, & Fabritio liceret vẽdere huiusmodi præcodium cum lucro, & pro medietate lucrum diuidere, & Iulius deberet accipere suum capitale, ad quid namq; prædicta distinctio incrementi ab ipso capitali, si capitale fuisset commune, tertio adest pactum, quod durantibus quinque annis societatis, non posset Iulius sibi reassumere dictum præcodium, seu massaritiam illudq; auferre à dictis Ioanne, & Fabritio, nec illi è conuerso possent illud Iulio restituere, vbi non loquitur de reassumptione, aut restitutione pretij, sed ipsiusmet præcodij, & pecorum illius. Ex quo videtur noluisse partes in isto casu per æstimationem facere venditionem, iuxta Rotæ decis. 136. & 137. par. 2. diuers. sed quod voluerint tantũmodo æstimationem facere ad alium finẽ, nẽpè ad effectum sciendi valorem pecorum. Quamuis namq; contrahentes aliquando faciant æstimationem ad effectum communicationis dominij capitalis, & illud pro medietate vendendi, & transferẽdi in pastorem ex supradictis, nihilominus aliquãdo illud faciunt ad effectum tantum modo sciendi valorem animalium, & ad quam summã ascendat capitale, vt tradit d. decis. Perus. 10. nu. 4. cum seqq. & Rota diuers. in prædictis decisionib. 136. & 137. & ad istum finem fuit facta æstimatio in casu decisionis bon. mem. Peregrini in illa Roma na Vsurariæ prauitatis 4. Iulij 1597. & in casu decisionis Illustrissimi Millini in causa Ferrarieñ Societatis, de qua supra quin, & dicitur de consuetudine æstimationem fieri ad istum effectum, & in dubio sic censendum esse, tradit prædicta decisio Perusina. 19. num. 7.

9 Vltimò facit, quod in fine huius societatis capitale fuit restitutum Iulio non autem pretium, obseruãtia autem subsequuta est optima declaratio voluntatis contrahentium, Rota diuer. decis. 575. nu. 3. par. 1. & exitus probauit, quid fuisset actum, Laut facta. §. euentus. ff. de pœn. cũ alijs per Aym. cõs. 18. n. 4. & per Decian cõs. 47. n. 52. lib. 4. alleg. ex quibus fuit conclusum in cõtractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem Quoad reliqua verò decisum, quod Ioannes, & Fabritius super eisdem andirentur cum illis non informantibus fuisset facta decisio.

PAMPHILII.

Anconitana terrarum. Mercurij 28. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Simulatio nunquid probetur ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij, quanta debeat esse ista modicitas pretij ad effectum præsumendi simulationem, quomodovè ad eundem.

SVMMARIVM.

Pactum de retrouendendo facit valere rem minoris pretij, nu. 11. vbi præsertim, quando agitur de simulatione contractus.

Pretium, seu valor rei non dicitur probatus per testes nisi deponant de tempore anteriori, & posteriori contractus de quo agitur, nu 2. & 3. vbi de quanto tempore ante, vel post contractum, & num. 7.

Testis non informatus de qualitate rei de cuius pretij probatione agitur, illius pretium, & valorem non probat. num. 4. 6. & 8.

Testis fideiussor non probat deponendo pro suo principali, quia dicitur deponere in causa propria, num. 5.

Simulatio ad hoc, vt arguatur ex modicitate debet modicitas pretij esse saltim minus dimidia iusti pretij, num. 9.

Testes deponentes super valore seu pretio rei debent deponere de pretio communi aliàs non probant, nu 10.

Pretium terrarum non probatur ex quantitate pensionis pro qua terra locantur, nu. 11.

Simulatio non de facili præsumenda est, nisi plenè, & exactè fuerit probata, num. 12.

DECISIO CCLVI.

1 DOmini concluserunt non constare de modicitate pretij terrarum, de quibus agitur testes enim pro Scacchis examinati illã non concludunt, ex quo dum deponunt de valore istarum terrarum, nullam habent rõnem pacti de retrouendendo in cõtractu appositi, quod vti pars pretij minuit rei æstimationem, l. fundi partẽ ff. de contrah. empt. Doct. in l. 1. §. si hæres, vbi Soc. sub nu. 4. & 5. Ias. nu. 10. & Ripa nu. 26. ff. ad Trebel.

&

& est haben. in consideratione ad probandum læsionem, itaut testis non habens rationẽ illius non probet Soc. cons. 248 ad finem lib. 2. Ruyn. consil. 16. nu. 5. ad fi. lib 4. Cagnol. in l. 2. num. 423. C. de rescind. vend. latè Tiraq. de retract. conuent. in præfat. nu 20. & 25. etiam ad effectum detegendæ simulationis contractus, vt per Abb. in c. in aliquibus, in secundo notab. de decim. & in c. ad nostrã, num. 9. ad finem de empt. & vendit. & Cagnol. in l. 2. num. 58. C. de pactis inter emptor. & vend. Tiraq. vbi supra num. 20. cum alijs allegatis in causa Bononien̄ de Ballis 19. Martij, & 8. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Marchomontio reprobata opinione Gabrielis contrarium sentientis in consil. 74. num. 21. lib. 1.

2 Præsertim, quòd nec deponunt de valore terrarum de tempore anteriori, & posteriori dationis in solutum, vt requiritur in probatione valoris immobilium bonorum, iuxta theoricam. Bart. communiter receptam in l. pretia rerum. §. 1. nu. 2 in fi. & seq. & ibi Alex. nu. 10. ff. ad leg Falcid. idẽ Bart. in l. 2. nu. 23. & ibi Clement. nu. 245. C. de rescind. vendit. Aret. in c. cum causa, in 1. notab. de test. Burg. in c. cum dilecti, sub num. 36. de empt. & vendit. & tenuit Rota in causa Romana Casalis Turricellæ 10. Martij 1578. coram Cantuccio, & in Tiburtina Castri Arsularum 26. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Decano, & in Romana rescisionis contractus 30. Octobris coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, quicquid dicat. Cagnol. in d. l. 2. num. 258. quem Rota in d. decisione reprobauit.

3 Nec aliquid facit, quòd aliqui ex prædictis testibus, dicant ante, & post, quia tempus anterius, & posterius debet considerari per plures annos præcedentes, & subsequentes, vt facta compensatione anni fertilis cum sterili possit iudicari probabilis valor rei, vt inde æstimetur iustum pretiũ, vt fuit dictum in d. Tiburtina Castri Arsularum.

4 Accedit vlterius, quod iidem testes plures defectus patiuntur: nam primus deponit de alijs terris, & de istis fatetur, se nõ esse informatum, Ideò nõ probat valorem illarum, vt fuit dictum in causa Tiburtina Castri Sancti Poli 26. Nouemb. 1599. coram Litta.

5 Secundus testis deponit in causa propria, ex quo est obligatus de euictione istarum terrarum, & condemnatus ad restitutionem pretij, l. nullus, ff. de testib. l. omnibus. C. eodem, Alex. cons. 141. num. 9. lib. 1.

6 Tertius, vltra quod est affinis dd. de Scacchis, dicit se non recordari, an istæ terræ essent nudæ, an cum arboribus, Ideoque de illarum valore nõ potuit deponere cum ignoraret earum qualitates, Alex. cons. 54. nu. 4. & 5. lib 6. & dixit Rota in d. Tiburtina Castri Sancti Poli.

7 Sextus loquitur de anno 1542. & sic vndecim annis post dationem in solutũ, & per consequens nõ releuat, ex quo valor debet inspici de tempore contractus, c. cum dilecti, ibi tunc valentem dẽ empt. & vendit. l. si voluntate, in fin. C. de rescind. vend glo. magna, & Doct. in l. 2. C. de rescind. vẽd.

8 Octauus, vulgò dicebatur il Bugiardo, & non probat, quia interrogatus de pretio terrarum annĩ 1531. quo istæ terræ fuerunt datæ in solutum, dicit se nescire, Alex. d. cons. 54. nu. 5. lib. 6.

9 Non obstant testes Ecclesiæ, primus scilicet, & tertius in quibus pro Scacchis maximum fiebat fundamentum, quia vltra, quod nec ipsi habent rationem pacti de retrouendendo, nec deponũt de tempore anteriori, & posteriori, primus deponit de scutis 20. pro qualibet salma, & sic non concludit læsionem, nec modicitatem vsque ad dimidiam, prout loquitur Barbat. qui de communi testatur in c. ad nostram. col. penult. de emptio. & vendit. Ias. cons. 151. nu 3. col. 2. in prin. lib 4 Cagn. in l. 2. nu. 57. vers. pro intelligentia, C. de pact. inter emptor. & vendit. cum alijs deductis in dicta Bononien. de Ballis superius allegata.

10 Insuper dicit non benè recordari de valore, & deponit de credulitate, & non de communi valore, vt fieri debet ad probandum læsionem, Bart. cõmuniter receptus in l. pretia rerum §. 1. sub nu. 2. & ibi Alex. nu 11. ff. ad leg. Falcid. & in l. 2. num. 17. Cagn num. 132. cum seq. C. de rescind. vend. & fuit sæpissimè decisum. Tertius verò deponit de valore scut. 20. & 25. attamẽ attenta minori summa, nec ipse concludit læsionem, seu modicitatẽ vsque ad dimidiam, & vlterius solum deponit de terris in loco Bouigliæ, & de alijs nihil dicit, quas ex dictis testium constat fuisse inculias.

11 Minus etiam releuat, quod huiusmodi terræ fuerint statim locatæ pro salmis 10 et qualibet salma tunc valeret scuta septẽ: nam præter id quod hoc dicit vnus tantum testis, et ille, qui est obligatus, et condemnatus de euictione, et sic interessatus eius dictum confunditur ex alio teste nuper pro Scacchis examinato, qui testificatur quamlibet salmam grani tũc temporis valuisse scutum vnũ, et non amplius, p̄ e: et eà fuit responsum locationem non probare valorem rei cum potuerit fieri ex particulari affectione, et non ex eo, quod merces decẽ salmarum esset iusta, et communis pensio, ita vt ex ea probetur verus valor rei, prout sequitur Bart. in d. l. pretia rerum §. 1. num. 22. ff. ad leg. Falcid. et in l. 2. num. 23. et ibi Clement. num. 222. et Cagnol. 233. C de rescind. vendit. et fuit dictum in causa Romana Rescissionis contractus 30. Octobris 1602. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio.

12 Fuerunt etiam multa ponderata pe. informantes pro præposito ad excludendam læsionem, et iustificandum pretium harum terrarum, quæ Dominis placuerunt, præsertim cum agatur de probanda modicitate pretij ad effectum, vt datio in solutum reddatur simulata, et fœneratitia, quo casu plena, et exacta probatio requiritur, Cast. cons. 267. num 1. lib. 2. Aym. cons 145. num. 2. Caputaq. decis. 163. num. 5. et 6. par. 3. et in datione in solutum non ita de facili præsumitur simulatio, sicuti in simplici venditione, Fulgos. cons. 133. col. 2. nu. 1. vers. sed illud, Cagnol. in l. 2. num. 165. C. de rescind. vendit. Tiraq. de retract. conuent. in præfat. num. 27. et ita decisum.

PENIÆ.

Mediolanen̄ prætensæ illegitimitatis. Veneris 4. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Gratia nunquid possit iustificari ex iudicis extraiudiciali informatione, & quando reddatur subreptitia per nõ expressionem eorum, quæ expressa Principẽ difficiliorem reddidissent ad illam cõcedendum.

SVMMARIVM.

Filiorum legitimitas, vt probata censeatur sufficit quasi possessio matrimonij colorata, item sufficit bona fides alterius ex coniugibus, num. 1. in fine.

Gratia,

Gratia, seu dispensatio satis dicitur iustificata ex iudicis extraiudiciali informatione, declara vi nu. 2.

Archiepiscopus Mediolanen. præsumitur habere auctoritatẽ dispensandi super matrimonio, num. 2.

Gratia non redditur subreptitia ex omnibus tacitis, sed solũ ex illis de quibus reperitur expressum, vel iure cautum, & quibus expressis gratia nullatenus fuisset concessa, numero 3.

DECISIO CCLVII.

1 Hieronymus Brugna Miles SS. Mauritij, & Lazari primo cum Eleonora Bossia Vidua secretum Matrimonium contraxit; sed deindè Apostolica dispensatione impetrata à fel. cis recordationis Gregorio Decimotertio, de licẽtia bonæ memoriæ Caroli Cardinalis Borromæi tunc Archiepiscopi Mediolanensis in facie Ecclesiæ iuxta tenorem dispensationis iterum contraxit, non obstantibus constitutionibus, & consuetudinibus prædictæ Militia Sancti Lazari, quibus licet Militibus cum vnica, & Virgine, non cum Vidua contrahere. Instituto posteà iudicio in foro Ecclesiastico super huiusmodi matrimonij validitate, vel inualiditate, Ordinarius Mediolanensis illud fuisse validum, & legitimè contractum, filiosque inde susceptos fuisse legitimos, & tanquam de legitimo matrimonio natos pro talibus habendos forè, & esse pronunciauit, Ordinarius verò Papiensis in secunda instantia primam sententiam reuocando dixit matrimonium nullum, & inualidum, & filios ex eo procreatos videlicet Carolum, & Ceciliam fuisse illegitimos, causa introducta in Rota in tertia instantia; Dubitaui, an sententia Papiensis esset confirmanda, vel infirmanda, & Rota Carolo solum informante, tãquam iniustam reuocandam censuit; quia licet Milites SS. Mauritij, & Lazari non Viduam, sed vnicam, & Virginem vxorem ducere possint, aderat tamen dispensatio Gregorij Decimitertij, & licentia bonæ memoriæ Caroli Cardinalis Borromæi tunc Archiepiscopi Mediolanensis contrahendi matrimonium etiam domi, quæ dispensatio præstitit bonam fidem sufficientem ad effectum successionis in foro contentioso, ad quem, vt prolis legitima censeatur sufficit, quasi possessio matrimonij colorata, Gabr. de pub. conclus. 8. nu. n. 17. Papazon. ad Rot. in decis. de fi. præstit. nu. 8. in nou in vna Panormitana Illegitimitatis die 20. Iunij 1579. coram Bubalo, & fuit latè deductum in causa Mediolanen. Matrimonij die 29. Nouembris 1602. & iterum in simili causa Barchinonẽ Matrimonij die 19. Martij 1604. coram me, Ad quem etiam effectum, vt prolis legitima censeatur sufficit bona fides alterius ex coniugibus, cap. ex tenore, vbi gloss. & Doctor. qui fil. sint legit. Cassad. decis. 1. incip. vtrum putatiuum matrimonium, num. 1. versic. sed primum verius intelligendum de sponsal. & fuit decisum in causa Neapolitana Legitimitatis die 12. Ianuarij 1607. coram me.

2 Et cum impedimentum prouenerit à iure positiuo, vel à voto Equitis Hieronymi potuit Papa super eo dispensare, sicut dispensauit, & licet narrata in dispensatione hodie non viderentur iustificata non obstabat, quia cum iste actus dispensationis sit voluntariæ iurisdictionis, potuit iudex extraiudicialiter se informare, Zabarel. cons. 103. incip. redemptoris num. 11. Bellam. in c. fin. nu. 14. vbi Ioan. de Imol. nũ. 9 de præsumpt. Lap. alleg. 60. in princ. & in his terminis fuit resolutum in causa Mediolanensi Matrimonij die 17. Iunij 1612. coram Domino Cardinali Millino tunc Rotæ Auditore, & sæpè aliàs, quod facilius videbatur, asserendũ in hac causa, cum matrimonium esset contractum de licentia prædicti Cardinalis tunc Archiepiscopi Mediolanensis pro cuius authoritate aliàs præsumitur, Abbas cons. 45. incip Saluatoris, num. 1. vers. sed in casu nostro, & nu. 2. vers. quaciũ que ergo lib. 1. Alex. consil. 80. incip visis thematе, &c. num. 5. & 6. lib. 5. Neuiz. consil. 100. incip. filij concupisc. num. 20.

3 Nec refert, quod non fuisset narratum Papæ Equitem Hieronymum, & Eleonoram prius de facto contraxisse, quia non proptereà fuit incursum vitium subreptionis, cum non omnia tacita vitient gratiam, sed solum ea de quibus reperitur expressum, vel in iure cautum, quibus expressis eã gratiã Papa nullatenus cõcessisset, Mohed. decis. 317. aliàs 13. incip. fuit dubium in fine de cõcess. præ ben. in hoc casu, si Papæ fuisset narratum, quod matrimonium de facto fuerat contractum, proculdubio dispensationem facilius concessisset.

4 Defectus transportationis actorum considerato stylo Mediolanensi non obstat, cum sæpè soleant scripturæ verbo tantum produci, interim à partibus reperi sicut factum fuerat in hac causa.

REVEREN.MI D. MARCHOMONTII.

Spoletana bonorum. Veneris 13. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

De testibus possessionem probantibus plura notãda, ac etiã An possessio pbetur ex instrumẽtis antiquis, ex verbis enunciatiuis, seu assertiuis Papæ.

SVMMARIVM.

Papæ assertioni creditur in antiquis etiam in facto alieno num. 1.

Papæ verba enunciatiua, vel assertiua determinatè prolata per modum causæ finalis plenè probant, nu. 2.

Verbis enunciatiuis creditur in totum, quando verificantur, et iustificantur in parte, nu. 2. in fine.

Verba enunciatiua plenè probant, quando sunt fulcita alijs adminiculis, num. 3.

Enunciatiuæ assertiones duæ antiquæ, & supra hominum memoriam plenè probant, num. 4.

Possessio antiquissima probatur per publicam vocem, & famam, nu. 6.

Possessio præsumitur semper continuata vsquequo non probatur interrupta, vel ab alio occupata, nu. 7.

Testis vnus de visu iunctus cum alijs testibus deponentibus de publica voce, & fama plenè probat possessionem numero 8.

Hactenus dictio excludit tempus præteritum vsque ad illam diem, num 9.

Papæ assertioni statur in præiudicium illius, qui Papæ supplicationem dedit, num 10.

Testium contrarietas vitanda est, nu. 12.

Possessio alicuius prædij potest stare penès duos, videlicet respectu certorum fructuum penès vnum, respectu verò aliorum fructuum penès alterum, num. 12.

Possessio probata per instrumenta antiqua præfertur possessioni probatæ per testes, nu. 13.

Locationes factę præsumuntur à communitate secundum formam decreti ab eadem communitate facti, num. 14.

Locatio possessionis, quid contineat cognoscitur ex quantitate pensionis, num. 16.

DE-

DECISIO CCLVIII.

1 IN hac disputatione restricta ad fructus prouenientes ex Terris laboratiuis Domini consideratis iuribus, & testibus tàm Ecclesiæ Sancti Petri de Ferentillo, quàm Ciuitatis Spoleti, censuerunt præualere probationes Ecclesiæ, & constare dictam Ecclesiam fuisse in possessione percipiendi ex Terris laboratiuis fructus ex cultura prouenientes vsque ad annum 1530. vel in circa. Antiquissima enim Ecclesiæ possessio probatur ex Bulla Gregorij Noni de anno 1231. in qua postquam Pontifex sub sua, et Sanctæ Sedis Apostolicæ protectione recepit Monasterium Sancti Petri de Ferentillo subdit deinde; Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsenti habet, et canonicè possidet firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant hic propriis duximus exprimenda vocabulis: Demumque exprimit Rigouitum, et Petanum de quibus agitur. Siquidem, & narratiua Papæ in antiquissimis probat etiam in tacto alieno, Alex. consil. 15 num. 2. lib. 5. Ruyn. consil. 108. num. 20. lib. 2. et alij per Gabr. de probat. conclus. 2. num. 54.

2 Et in hoc casu non potest dici, quod prædicta Bulla habeat simpliciter verba enunciatiua, quoad dicta bona. Quia cum in illa Papa disponat recipiendo Abbatiam, et bona ad illam spectantia sub sua protectione, dicendum est Papam fuisse benè certificatum, quod Monasterium habebat, et legitimè possidebat dicta bona, et ita esse verba assertiua determinatè prolata per modum causæ finalis, quia videlicet Papa voluit dicta sub sua protectione recipere, quo casu huiusmodi probant, cap. si Papa, §. 1. vbi DD. de priuil. in 6 Clem. literis de probat. vbi Vital. num. 32. et 42. Oldrad. consil. 258. Roman. consil. 369. num. 78 Iason in l. ex his verbis versic. septimo limita, Cod. de testamẽ. milit. et accedit, quod ex aliis bonis, quæ in dicta Bulla recensentur, Abbas etiam hodie percipit decimas, vt deponunt Testes in summario numero septimo, qui dicta bona enunciant. Vnde maior est adhibenda dictæ narratiuæ fides, cum vsque hodie ferè in omnibus iustificata appareat.

3 Idque facilius procedit, ex quo ista etiamsi esset simplex enunciatiua, benè tamen probaret cũ nedum fulcita sit adminiculis, sed aliis etiam corroborata existit probationibus, Vitalin. de Gamb. tract. claus. tit. quando verb. enunc. in priuileg. nu. 5. Afflict. decis. 83. nu. 1.

4 Validissimum enim adminiculũ facit alia enunciatiua, quæ habetur in instrumento antiquissimo de anno 1306. in quo dum Communitas Spoleti facit se ab hominibus Rigouiti recognoscere in Dominam adauxit, saluo semper, et reseruato honore, et iure, quod habere dicitur Monasterium Sancti Petri de Ferentillo. Etenim, vel illæ duæ enunciatiuæ antiquæ, et supra hominum memoriam plenè probant gl. in c. cum olim. in verb. instrumentis de censibus. Fely. in c. cum causam. nu. 5. de probat. Alex. cons. 74 num. 33. lib. 4. Dec. consil. 146 num. 14. Soc. iun. consil. 65. num. 7. volum. 1. vel si dicatur illam secundam non esse simplicem præsumptionem, sed dumtaxat, quasi conditionalem iuris, quod habere dicitur, tamen non potest negari, quin abundè sufficiat pro adminiculo; Accedente præsertim alia enunciatiua, Alexandri Quarti Summi Pontificis in literis in forma significauit, quas Abbas S. Petri tunc existens obtinuit contra nonnullos, qui decimas ad mensam Abbatialem spectantes in tenimentis Rigouiti, & Petani detinebant.

5 Eadem possessio Ecclesiæ circa collectionem istorum fructuum colligitur etiam ex quo Canonici Ecclesiæ Lateranensis, cui per Bonifacium Octauum fuerat de anno 1300. attributa hæc Abbatia, postea de anno 1420. asserentes ad se spectare integram, & vniuersalem decimam in Castello Rigouiti, & Petani locarũt prædictæ decimæ partem per plures annos. Et licet illa assertio, illa que locat onesatq; etiam supradicta Alexandri Quarti enunciatiua sint de decimis, tamen ex depositione testium in summario Ecclesiæ numero sexto, & septimo, constat istas decimas, siue istos fructus postquam possidebantur à Canonicis Ecclesiæ Lateranensis. Nam omissis aliis in ea loca iones Ecclesiæ Lateranensis fuerint tantum de parte quadam decimæ nihil impedit, quin Ecclesia S. Petri suam possessionem tueri, & cõtinuare potuerit in parte residua.

6 Aliud probationis genus consistit in testibus datis in summario Ecclesiæ numero quinto, qui ex publica voce, & fama deponũt fuisse dotis nomine attributa Abbatiæ bona de quibus agitur, & numero sexto deponunt de antiquissima possessione Ecclesiæ percipiendi fructus ex cultura prouenientes in terris de quibus agitur, omnesq; testantur de auditu à maioribus, quorum nomina aliqui recensent, & plerique deponunt etiam de publica voce, & fama. Nõ est enim dubium, quin antiquissima possessio probetur ex fama, Anchar. consil. 42. Felyn. in cap. veniens, il primo, num. 16. de testibus, Put. decis. 76. lib. 1. Ioann. Paul. decis. 105. Mohed. decis. 5. de testib. Cassad. decis. 2. de probat. & tanto minus dubium est in hoc casu cõcurrente probatione ex enunciatiuis, & instrumẽtis prædictis.

7 Ista autem possessio præsumitur continuata vsquequo non probatur interrupta, vel ab alio occupata, Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 23. vers. prima conclusio. de caus. possess. & propriet. etiam ad effectum spolij, Roland. cons. 6. num. 36. lib. 2. Menoch. de recup. remed. 15. num. 486. sed vltra hanc præsumptionem adest etiam cõtinuationis probatio.

8 Datur enim secundus Testis dicens, quod per vnum duntaxat annum antequam Communitas ista bona occuparet vidit responderi, & solui Ecclesiæ decimas à pluribus, & subdit illam occupationem fuisse factam duobus annis post direptionem Vrbis. Quæ direptio cum contigerit de anno 1527. sequitur quod iste testis deponit de visu de anno 1528. cumque habeantur plures alij testes idem deponentes de publica voce, & fama, omnes simul iuncti faciunt plenam probationem glos. in c. 1. in verb. famam. de appellat. cum cumul. per Gabr. de probat. conclus. 1. num. 8.

9 Coadiuuatur hæc probatio per instrumentum recognitionis factum ab illis de Polino, de anno 1522. vbi dicitur Cõmunitatem Spoleti nihil habere de fructibus ex terris laboratiuis percepisse. Hinc enim infertur Ecclesiam continuasse suã possessionem cum dictio, hactenus, excludat tempus præteritum vsque ad illam diem, Signorol. consil. 22. num. 4. Rol. cons. 8. nu. 49. lib. 3. Riminal. iun. cons. 491. nu. 23. lib. 5.

10 Concurrit breue Clementis Septimi de anno 1532. in quo dicitur Communitatem duobus superioribus annis continuatis prætendere recepisse certam quotam illarũ; in futurum sibi deberi: Etenim si Communitas prius possedisset non restrinxisset se ad duos annos tãtum, atq; hæc narratiua probat in præiudicium Communitatis, per Aymon.

Aymon. qui alios allegat de antiqu. tempor. par. 1. num. 33. Et facit, quod de anno 1530. Communitas Spoleti fecit mensurare, & accatastrare Terras Rigouiti, & Pe ani. Quodq; vsque hodie Ecclesia continuat suam possessionem in alijs bonis descriptis in Bulla Gregorij, vt supra dictum est. Denique faciunt quam plurima instrumenta tēditionum vsque ad annum 1519. & acta quædam coram Commissario Ferentilli, de anno 1518. & & 1520. in quibus leguntur Terras in vocabulo Petani, Cerigni, & Rigouiti esse in tenimento Abbatię. Ex quo sequitur fuisse etiam de illis solutas decimas, vt de bonis Abbatiæ, iuxta testium depositiones, & concurrit notula bonorum assignatorū de anno 1542. in summario Ecclesiæ, nu 16.

11 Et quod plus est, etiam de anno 1532. Abbas existebat adhuc in possessione exigendi decimas in aliqua parte istorum bonorum, vt apparet ex relatione Syndici Communitatis facta de dicto anno 1532. in qua refert se exegisse ab omnibus decimas exceptis Laboratoribus, & Decimarijs Abbatis Anchaiani. Quando autem, & quomodo cecciderit, tandem Abbas etiam ab illa parte bene declarat vndecimus Testis Ecclesiæ, super tertio articulo. Atque has Ecclesiæ probationes, quoad istos fructus ex terris cultis prouenientes censuerunt Domini præualere probationibus Communitatis, quæ alias deductæ fuerunt in decisione in hac cau a facta corā me die Veneris 4 Maij 1607. Omisso enim, qd ex serie rei gestę apparea Communitatē Spoleti paulatim se immiscuisse in his bonis, & semper aliquid addendo suas conditiones effecisse pinguiores, & omisso quod probationes Communitatis circa exactionem istorum fructuum nullæ dantur ante annum 1522. adhuc ex regulis nostris testes Ecclesiæ adminiculati antiquis instrumentis, & deponentes specifice de certa specie fructuum, de scientia locorum, & confinium, & de certo tempore præferendi sunt testibus Communitatis loquentibus æquiuocè, & generice tam respectu temporis, quàm fructuū, ad latè tradita per Aymon. cons. 94. num. 4.

12 Accedit, quod intelligēdo depositiones Testiū Communitatis de pascuis, & herbaticis in terris cultis, & incultis cum non inter testes vtriusq; partis contrarietas, ideoq; amplectendus est talis intellectus, ad trad. per glos. & DD. in c. cum tu. de testibus, late Surd. cons. 273. nu. 29. lib. 3. Maximè cum ista fructuum species magis conueniat iurisdictioni circa quam probationes Communitatis sunt efficaciores, quàm circa ius proprietatis. Nec absurdum est, quod idem prædium respectu certorum fructuum ab vno possideatur, & respectu aliorum fructuum ab altero DD. in c. cum in tua, de decim. Vbi Ioann. And. num. 2 Henric. Boich. num. 5. Anchar. nu. 3. Abb. num. 7 Rebuff. de decim. quæst. 14. num. 25. & 26.

13 Nec est facienda vis in teste decimotertio dū dicit, *io sò che mi ricordo, che la Communità di Spoleti hà affittato, & locato detti doi Territorij per vna certa risposta*: Nam non deponit in specie de perceptione fructuum ex cultura, sed potius de locationibus ratione iuris pascendi: habet enim integra depositio illa verba, *hà locato detti doi territorij, per pascoli d'animali*, & cū loquatur indefinitè sine aliqua expressione temporis, etiamsi illa depositio intelligeretur de fructibus ex cultura, non tamen percuteret tempus ante annum 1522. propter illa verba, *per vna certa risposta*, quæ ex supradictis non possunt verificari ante dictum annū 1522. Idemq; dici debet de alijs omnibus testibus Communitatis, qui dum indefinitè dicunt Ciuitatem possedisse, vel intelligendi sunt de pascuis, vel restringē di ab anno 1522. citra. Dum autem deponunt Ciuitatem semper possedisse non sunt attendendi in hoc concursu probationis Ecclesiæ fundatæ in testibus, & instrumentis, quia cum versemur in facto antiquo, & excedente hominum memoriam fortior est probatio per instrumenta quàm per Testes Bald in c. cum causam, num. 4. de probat. Socin. cons. 157. num. 18. lib. 2. Aymon. cons. 42. num 13. Rolan cons. 2. num. 59. lib. 1. Patri. consil. 104 num 46. lib 1.

14 Non obstant instrumenta locationum, quia vt plurimum loquuntur de pascuis, & montibus, nō autem de responsionibus fructuum prouenientiū ex cultura, Nec mentio, quæ in aliquibus fit de Terris cultis, & incultis, impedit quin restringi debeant ad pascua, quæ possunt haberi, etiam in Terris cultis, quando vacant à fructibus. Atque hanc interpretationem adiuuabat decretum præcedens Communitatis de locandis pascuis, & montibus, nulla facta mentione de fructibus ex cultura prouenientibus, in cuius decreti exequutionem, verisimile est, quod locationes factæ fuerint, Aymon. consil. 91. num. 9. & cons. 158 in fine, Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24. argumentum autem desumptum à generali possessione ad speciem possessionis, de qua hodie dubitatur, non valet stantibus probationibus Ecclesiæ illam specialem possessionem expressè concludentibus.

15 Non obstat locatio anni 1557. in qua locantur omnes Terræ cultæ, & incultæ, & omnia sua occasione laborerij pasculationis continuus &c. Omisso enim An illa verba, occasione laborerij, comprehendant fructus de quibus agitur, fuit responsum quod ista locatio est vnica, & effectum non fuit sortita, vt pa et ex supradicto instrumento de anno 1522. in quo fuit dictum communitatem catenus non percepisse hos fructus. Ex quo si communitas fuisset in possessione percipiendi illos fructus non ita simpliciter, & sine aliqua expressione illius iuris recepisset donationem, quam homines de Polino dictæ communitati in illo instrumento faciebant. Id etiam cōprobatur, ex quo in sequentibus locationibus ad annum 1496. nunquam fuit facta mentio de locatione fructuum ex cultura prouenientium, non est enim verisimile, quod in locationibus factis per communitatem nunquam fuisset facta mentio de hac specie possessionis, si communitas fuisset in possessione percipiendi illos fructus.

16 Deinde illa locatio non fuit facta à communitate, sed à quibusdam illius creditoribus, de quorum credito dicitur non constare. De quo quicquid sit verum est, quod isti creditores fecerunt locationem generalem de omnibus, quæ occasione percipi possunt, quatenus tamen Communitas haberet ius, quoad omnia narrata, vt sonant illa verba, quas dictum commune Spoleti habet, vel habere potest. Quare cum nec in præcedentibus, nec in subsequentibus locationibus, neque ex ordine, seu mandato communitatis proficiscentibus locatione, nec in subhastationibus factis ante dictam locationem fit expressum ius illud percipiendi fructus ex terris cultis, nec ista locatio probetur effectuata, non potest ex illa desumi validum argumentum ad probandam possessionem Ciuitatis. Et vltra, quod magis habenda est ratio locationum, quas fecit ipsa communitas, tempore melius informata de iuribus suis. Adhuc, quod isti creditores nihil locauerunt plusquam communitas esset solita locare manifestum est, ex quo ista locatio nō fuit facta maiore pensione sed solita, vel potius minore. Quippe ex quantitate pensionis

colligitur, quid veniat in locatione, glos. in l. 1. §. qui super sortem. ff de superfic. Bald. in l emptorē num. 15. C. de locat. Menoch. præsumpt. 73. num. 5. lib. 3. latè Surd. cons. 151. nu. 7. lib. 2. Non obstat quod alias dictum fuit ex dicta locatione anni 1457. declarari alias præcedentes, & subsequentes. Nam licet id posset dici ex solis probationibus Communitatis. Tamen in concursu probationum aliud dicendum est ex prædictis. Atque ex his, &c.

P E N I Æ.

Camerinen. Læsionis, siue Subhastationis: Vene. 20. Iunij 1608.

A R G V M E N T V M.

Læsionis probatio quæ esse debeat ad agendum ex remedio, l. 2. C. de rescin. vendit. & quomodo per testes probetur valor prædij.

S V M M A R I V M.

Læsio quomodo probari debeat ad effectum, vt sit locus remedio, l. 2. C. de rescinden. vendit. num. 1.

Testes periti, & practici, licet deponant de iudicio suo, & de pretio singulari non de communi, tamen iustum pretium probare videntur, num. 2.

Aestimatio bonorum in æstimo, seu catastro crasso modo fieri solet, d. num. 2.

Testibus affirmantibus rem tanti valere magis creditur, quam negantibus, num. 3.

Subhastatio etiam si sit decreto Iudicis firmata si adsit enormis læsio reuocatur, num. 3.

D E C I S I O CCLIX.

1 Die 23. Iunii 1606. vtraque parte informante fuit dictum, quod coadiuuaretur probatio læsionis, quia ex tunc deductis non videatur probata ad effectum, vt esset locus remedio, l. 2. C. de rescind. vend. in hac autem propositione, vtraque etiam parte informante Rota de læsione constare censuit: Nam prædium de quo agebatur erat salmarum quatuor, & cupparum sex, & cannarum vigintiquinque, vt apparebat ex relatione æstimatoris, quod fuit venditum pro scutis 300. Et nihilominus tres Testes super quarto articulo deponebant, quod qualibet cuppa absq; domo, & columbario erat valoris florenorum 22. aut 23. pro qualibet cuppa, Vnde quatuor salmæ, & sex cuppæ conficiebant valorem 800. aut 900. florenorum, quibus additus valor domus, & columbarij in scutis 256. apparebat læsio vltra dimidiā circumscriptis etiam probationibus Nicolosæ.

2 Neque hæc probatio reddebatur inualida, ex eo, quod Testes viderentur deponere de iuditio suo & de pretio singulari, non de communi, quia cum essent periti, & practici, & assignarent bonā rationem, adducentes videlicet plures venditiones terrenorum circumuicinorum satis censebantur de iusto pretio deponere, Cagnol. in d. l. 2. C. de rescindend. vend. nu. 241. Alb. cons. 266. incip. non est dubium, num. 9. & seq. Rota in causa Bononien. de Pipinis die 8. Nouembris 1577. coram D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore, & eo maximè, quia deponebant de tempore subhastationis factæ anno 1596. affirmantes quod ab anno 1592. fuerant eiusdem valoris, cum ista probatione concurrebat catastrum, siue liber æstimi, in quo hæc bona repetiebantur descripta cum valore florenorum 2000. Vnde petebatur verisimile adminiculum ad coadiuuandum probationem factam per Testes peritos, & eo præsertim nomine, qa in æstimo crasso modo fit æstimatio, Cagnol. in d. l. 2. nu. 266. in fin. C. de rescind. vend.

3 Testibus partis aduersæ tanquam suspectis, & negantibus rem tanti valere non fuit creditum, cum magis credendum sit Testibus affirmantibus rem tanti valere, vt in his terminis dixit Alex. cons. 54. incip. circa primum, num 6. lib. 6. Demum non suffragatur huic decisioni, quod subhastatio fuisset facta cum decreto Iudicis, quia nihilominus propter enormem læsionem erat reuocanda, Bald. cons. 375. incip. casus super quo, num. 2. lib. 1. Paul. de Castr. cons. 156. incip. viso, ac ponderato, num. 11. vers. tamen magis communiter, lib. 7.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispalen. Matrimonij de Alcalà. Lune 23. Iunij 1608.

A R G V M E N T V M.

Matrimonium metu contractum, nullum, & inualidum est, qualis autem debeat esse metus annullans matrimonium, & ex quibus inducatur explicitè in hac decisione deducitur.

S V M M A R I V M.

Metus probatur indicijs, & coniecturis, num 1.

Matrimonium quod metu fuerit contractum coniecturis probatur, num. 1.

Metus non probatur præsumptionibus hominis, declara si præsumptiones fuerint remotæ, & distantes, non autem si propinquæ, & immediatæ, num. 2.

Metu contractum fuisse matrimonium satis probatur ex continuis lamentationibus, protestationibus emissis ab vno coniuge, suspirijs, lachrymis, animi deliquio, & tristitia, quibus significabatur inuitam trahi ad nuptias, num. 3.

Matrimonium, quod fuerit metu contractum, probatur, quando mulier fuit posita in custodia omni destituta libertate eundi, loquendi, quibus voluerit, & similib. num. 4.

Metus maximè censetur probatus per præcedentes iteratas protestationes, num. 5.

Metus maximè probatur ex qualitate personarum tam incutientis metum, quam patientis, num. 6. & 8.

Metus multo minor requiritur in muliere, quam in masculo ad effectum annullandi actum, num. 6.

Metus in muliere vt actum annullet, non est necesse quod sit talis, qui cadat in constantem virum, sed sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem, num. 7. & 8.

Metus non inducitur ex sola reuerentia paterna, nisi concurrant alia adminicula, & inditia, num. 9. & 10.

Metus reuerentialis alio non concurrente indicio dicitur leuis metus, & non sufficit, num. 10.

Matrimonium vt dicatur metu contractum, & sit nullum, An requirantur mina mortis, aut cruciatus corporis, An verò sufficiat metus cadens in cōstantē virū, n. 11. & seqq.

Metus cadens in constantem virum, quis dicatur, relinquitur arbitrio iudicis, num. 11.

Metus, vt contractum rescindat, An debeat esse mortis, seu cruciatus corporis, An verò sufficiat alius metus, num. 13. & seqq.

Metus

Metus inducitur ex minis, sed quæ minæ sufficiant, & quales esse debeant, num. 16. & 17.

Metus reuerentialis cum terribilitate personæ sufficit ad inducendum iustum metum num. 16.

Metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur, num. 18.

Testes probantes metum, quomodo debeant deponere, numero 19.

Testes inhabiles probant in his, quæ sunt difficilis probationis, num. 20.

Testes singulares probant minas, num. 21.

Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, numero 22.

DECISIO CCLX.

3 DIe 18. Iunij anni præteriti resolutum fuit constare de metu Dominæ Marchionissæ ab initio contracti matrimonii, sed quia informantes pro parte D. Don Philippi, aut non aquiescebant Decisioni, aut saltem eam tantum admittebant ad effectum, qui tunc agebatur, cumulandi petitorium cum possessorio iuxta arbitrium Rotæ traditum à Signatura Sanctissimi, nō autem ad effectum infringendi matrimonium, placuit Dominis, quod particulariter dubitarē, An constet de tali metu, qui sufficiat pro annullando matrimonio, & parte vtraque informante fuit vnanimi omnium voto affirmatiuè conclusum, regulacnim rationibus, & auctoritatibus in decisione firmata, quod metus probetur per indicia, & coniecturas, procedit etiam quando agitur de infirmando matrimonio, ea enim in his terminis passim vtuntur Doctores, & signanter Barbat. latè consil. 45. in secundo dubio lib. 2. Alex. consil. 98. num. 6. lib. 3. & cons. 21. nu. 8. inter cons. matrim. Purpur. cons. 597. nu. 12. Paris. cons. 60. num. 20. lib. 4. Couarr. in epitom. de sponsal. par. 2. c. 3. §. 5. num. 10. & visa fuit Rotam Nicien. Matrimonij 6. Martij 1585. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.

2 Nec turbat Dominos doctrina Salyceti ex aduerso allegata in l. interpositas, nu. 3. C. de transact. dum ex illo tex. notat. non sufficere probare quādā verisimilitudines, vel hominis cōiecturas ad probandum metum; quia debet intelligi de coniecturis, & verisimilitudinibus remotis, & distantibus non autem de propinquis, & immediatis, vt declarat Bald. in d. l. num. 6. Paul. de Castr. num. 4. Ias. num. 4. in fin. alias Salyceti. ita simpliciter, & indistinctè intellectus loqueretur non solum contra veram interpretationem illius tex. sed etiam cōtra receptissimam regulam in materia metus.

3 Coniecturæ autem propinquæ, & immediatæ hic plures concurrebant singillatim perpensæ in decisione, tam ex præcedentibus, & sequentibus, quàm ex ipso actu matrimonij. Maximum autem inditiū videbatur, nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias, cuius apertissimum reddebant testimonium, non solum contradictio, quam sæpius fecit importunis sollicitata precibus eorum, quorum nutui alias obedire debuisset, sed etiam continuæ lamentationes, & frequentes protestationes, quas vbique, & omni tempore emittebat, suspiria, lacrimæ, animi deliquium, & tristitia, & alia signa, quod inuita trahebatur ad dictas nuptias.

4 Ex circumstantijs etiam facti præcedentibus vehementia metus oriebantur inditia, & præsertim quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita, omni destituta libertate, tam eundi, quam loquendi, nisi quo, & cum quibus placuisset Marchioni Patri. Et illi erat non solum interdicta omnis spes recursus ad Superiorem pro libertate consequenda, sed etiam patiebatur contrarium Superioris imperium, & vim. Ex circumstantijs insuper in actu matrimonij multa se offerebant argumenta metus, videlicet, nimia festinantia, clausura hostij, præsentia virorum armatorum, exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione adducta.

5 Quæ saltem simul iuncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multum conferunt ad probationem metus, Angel. in l. metum, la terza. ff. quod met. caus. Dec. in cap. fin. sub numero 21. versic. bene verum est, de appellat. Purpur. dict. consil. 579. num. 4. in fine, Rip. in cap. cum M. Ferrarien. sub num. 93. versic. protestatio enim, de const. Natt. consil. 50. numero 18. Couarr. in epit. de sponsal. par. 2. capit. 3. § 5. numero 12. & concurrentibus coniecturis, & inditiis cum plenè probant, Bald. in capit. quæ causæ, num. 4. in fin. de his, quæ vi metusuè caus. fiūt. Ang. in l. metum autem, la seconda, in princ. vers. tunc qualiscūque. ff. de eo, quod met. caus. Purpur. d. cons. num. 4. ante med. Perr. de Borbob. cons. 24. num. 15. inter cons. matrim.

6 Considerarunt etiam Domini qualitatem personæ tàm incutientis metum, quàm patientis, iuxta consil. Calderin. 1. de his, quæ vi metusuè caus. fiunt agebatur enim cum patre potente, seuero, irato, & minante, ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem, qui ad magis terrendum adhibuerat etiam superioris, & Archiepiscopi Imperium, è contra aderat Marchionissa filia, puella, & virgo, quæ, vt dicūt testes, patrem valde metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere, quam in masculo, iuxta glos. communiter recept. in cap. cum locum, in verb. metus, de sponsal. facilius enim in fragiliori sexu metus toleratur, & præsumitur, Aret. cons. 24. post num. 7. & in debiliori persona minor metus sufficit, Imol. in c. cum dilectus post num. 8. de his, quæ vi met. caus. fi.

7 Neque est verum, quod in muliere requiratur metus, qui in virum constantem cadat, quia sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem, Anton. de Butr. in c. consultationi in 4. notab. & ibi Præpos. in vltim. not. Abb. nu. 4. de sponsal. Aret. consil. 24. num. 7. Roman. singul. 229. Fely. cons. 14. sub num. 7. Dec. in cap. causam matrimonij sub num. 7. de offic. deleg. Boer. decis. 100. num. 2. ad fin. & ad dict. cap. consultationi, quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem virum, bene respondent, Præpos. & Dec. vbi supra.

8 Et si verum esset, quod Indistinctè tàm in fœmina, quàm in masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula, quod metus probetur inspecta qualitate personæ quàm constituunt Bald. in c. super eo. in fine de testibus, Alberic. in rub. ff. ex quibus caus. maior. num. 1. Purpur. d. cons. 579. num. 4. cum alijs adductis in decisione.

9 Non obstat, quod ex aduerso dicitur non sufficere probare metum in genere, sed debere probari in specie, quia hic habemus metum in specie probatum, videlicet metum reuerentialem, qui licet solus, & nudus non sufficiat, attamen secus est si cum eo concurrant alia metus inditia, & adminicula, Bald. in l. si cogente. ff. de ri. nupt. Alciat. consil. 1. num. 15. lib. 8. Molin. qui alios congerit de primog. Hispan. lib. 2. cap. 3. num. 9. & 10. qui dicit præcipuè verum in muliere, & dixit Rota in Valentina Professionis 17. Aprilis 1570. coram Cardinali Lancellotto.

10 Iura autem, ac auctoritates, quæ ex aduerso allegantur, vel loquuntur in metu reuerentiali nudo, & solo, ita enim loquitur allegata l. si cogente, cum sic eam intelligant, Bald. ibi, & Abb. in c. 3. nu. 4. de despons. impub. vel loquuntur de coactione non graui, sed leui, quæ non sufficit gloss. in c. præsens, in verb. patrem in fine. 20. quæst. 3. Abb. in cap. cum virum nu. 8. circa med. de regul. Felyn. in cap. causam matrimonij num. 3. ante fin. vers. modo probatur, & ibi Dec sub nu. 7. de offic. deleg. Couarr. de spons. par. 2. cap. 3. §. sexto circa finem.

11 Non obstat illud, in quo informantes pro Don Philippo faciunt præcipuum fundamentum, quod ad annullandum matrimonium requirantur minæ mortis, aut cruciatus corporis pro sufficienti metu, quia fuerunt datæ plures responsiones. Et primo hoc non esse verum, quia ad istum effectum sufficit metus cadens in constantem virum d. c. consultationi de spons. quis autem sit metus cadens in constantem virum relinquitur arbitrio iudicis, Alexan. cons. 156. nu. 5. in fine lib. 5. Socin. Iun. cons. 77. nu. 45. lib. 5. plures cumulat Thomas Sanchez lib. 4. disputationum disp. 5. num. 1. qui rationem assignat, eo quia non possunt in particulari exprimi omnes casus, & in discursu dictæ disputationis enumerat duodecim casus metus cadentes in virum constantem non posset autem esse arbitrarium iudici si esset absolutè in iure diffinitum, quod requirerentur minæ mortis aut verbera, & non esset verum, quod reperiantur tot casus, in quibus verificari posset metus viri constantis.

12 Non obstat l. interpositas, C. de transact. nam quatenus requirit salutis periculum, vel corporis cruciatum hoc habet locum quoad verba edicti, & actionem directam, secus est quoad vtilem actionem, & mentem Prætoris, quia sufficit minor metus, & aliunde proueniens, vt declarant ibi Doctores, & in specie Ang. & Paul. de Castr. in princ. & propterea Bald. ibi num. 8. Salycet. num. 5. & Curt. Iun. num. 7. dicunt sufficere si timeatur g. aue damnum.

13 Gloss. in d. c. consultationi. in verb. In constantem virum intelligi debet, vt loquatur per modum exempli, quod metus mortis, aut cruciatus corporis sint quidem metus cadens in constantē, sed non ita, quod non possit aliter dari talis metus, hoc bene comprobat Ang. in d. l. interpositas in princ. dum dicit, nota, quod metus debet esse talis, qui cadat in virum constantem, puta mortis, vel corporis cruciatus, facit etiam quod tradit Caldér cons. 1. circa princ. de his quæ vi metusvè caus. fiunt vbi dicit metum iustum iudicari ex circumstantiis, vt non solum quæ continent cruciatum corporis, sed etiam quæ continent verba cōminatoria maximè mortis.

14 Alexand. cons. 156. nu. 20. lib. 5. refert se ad superius per ipsum dicta, supra autem nu. 5. vers. & etiam dixerat, quod potest varijs ex causis, & per minas, & aliter inferri iustus metus cadens in constantem virum.

15 Secundo principaliter respondetur, quod dicitur de metu cruciatus corporis, aut mortis, procedere in extraneo, non in eo qui reuerentiam debet, Bart. in l. 1. §. quæ onerandæ. num. 4. ff. quar. rer. act. non det. clarum est enim propter reuerentiam debitam minorem metū sufficere, Franc. Marc. decis. 1090. num. 2 par. 1. & fuit dictum in decisione.

16 Accedit quod Bart. in dicto §. qui onerandæ, in fine, & concordantes adducti in eadem decisione, dum dicunt minas cum metu reuerentiali sufficere, loquuntur simpliciter de minis, nec se restringunt ad minas mortis, & Anton. Gomez. var. resolut. tom. 2. c. 14. num 27 vers. sed his non obstantibus, ibi præterquam si cum prædicto metu dicit, quod quales debeant esse minæ, cum non reperiatur à iure determinatum pendet ab arbitrio iudicantis, & est de mente Abb. in c. cum virum. num. 8. circa finem. vers. iudex ergo ex circumstantijs, de regul. & propterea dicit Abb paulo superius, quod reuerentia cum terribilitate personæ sufficiunt pro iusto metu, quod etiam vult Felyn. in c. causam matrimonij sub num. 4. vers. quod talis reuerentia. de offic. deleg.

17 Tertiò respondetur, quod vbi verum esset timorem debere esse mortis, aut cruciatus corporis nō tamen propterea requirerentur minæ mortis, aut cruciatus, sed sufficeret quod Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de morte, aut cruciatu, Alex. cons 98. num. 5. & Alex. de Neuo cons. seq. nu. 6. & 7. lib. 3. idem Alexand. cons. 21. sub nu. 5. inter cons. matrim. Riminald. Iun. cons. 361 num. 73.

18 Timor enim iustus ex affectu metuentis dignoscitur Alberic. in rub. ff. ex quibus caus. maior. nu. 1. & iusta metus suspicio sufficit pro metu, Bald. in l. fin. num. 7. C. de iur. delib Riminald. Sen. cons. 15. num. 26. Alba cons. 77. nu. 11. Grammat. decis. 5. num. 7. cum duobus seqq Paris. cons. 60. num. 13. lib. 4. & dicit Bald. cons. 165. ad finem, lib. 2. Quod in matrimonio animus debet esse liber, non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.

19 Marchionissam autem talem metum, & suspicionem concepisse, probat Doctor Sebastianus Manriquez super 6. qui deponit super ea rogatum fuisse ne arbitraret propter dubium quod habebat ne Pater aliquid damni sibi afferret, meliusetiam Donna Maria de Naruez, quæ deponit Marchionissam sibi dixisse, quod timebat ne à suo Patre occideretur, si dixisset nolle contrahere matrimonium cum Don Philippo Et quod ista suspicio non esset omnino vana, probat depositio matertera, quæ bene informata de animo, natura, & ira sui viri dicit se pro certo habere, quod Marchio occidisset filiam si sibi in hoc nō obtemperasset. Quarto præsupposito ad omne peius, quod requirerentur minæ mortis, aut verberum; Respondetur minas huiusmodi intercessisse, illas enim probant Lupus de Salna, & Donna Hieronyma de Mendoza, quorum dicta coadiuuantur ex dicto Donnæ Franciscæ de Figuerra deponentis de auditu, & depositione Donnæ Hieronymę de Mendoza, & Donnæ Franciscæ Enriquez, quæ dantur in summario

20 Non obstant obiectiones, quæ dantur contra personas, & eorum dicta, quia placuerunt Dominis responsiones datæ in vltima decisione facta 28. Ianuarij præteriti, supponendo minas paternas esse difficilis probationis, Bertrand. cons. 64. num. 5. par. 1. in antiq. Alba. consilio. 77. num. 9. Boer. decis. 101. nume. 1. itaut propterea admittantur Testes, qui aliàs non admitterentur, Alex. cons. 156. num. 15. libr. 5. Honded. cons. 29. num. 24. lib. 1.

21 Nec obstat, quod dicitur testes esse singulares, & propterea non probare minas, quia magis placuit Dominis sententia Angeli Crott. & aliorum volentium, quod in hoc admittantur Testes singulares; & Doctores in contrarium adducti, vel non dicunt id, ad quod allegantur, vel procedunt, quando ageretur de probandis minis solis, & propter se, non autē pro eruendo metu, iuxta distinc. Anchar. cons. 227. num. 7. circa med. quem sequ.

Siluest.

Siluest. Aldobran ex aduerso alleg. cons. 71. numero. 38. & 39. qui facit pro opinione, Angel. & Crot.

21 Praeterea Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, Paul. de Castr. cons. 251. num. 10. ad finem, vers. item non obstat, quod Testes sunt singulares, lib. 1. & cons. 250. post num. 3. lib. 2. Aym. cons. 178. num. 1. Ceph. cons. 441. sub num. 12. vers. & propterea, Gabr. de testib. conclus. 3. in fine, Roland. cons. 83. num 47. lib. 2. Surd. cons. 931. num. 65. fuit dictum in vna Bisignanen. Pensionis 17. Maij 1574. coram Cardinali Lancellotto, & in vna Romana Fideicommissi 20. Decembris 1581. coram Bubalo. Adminicula autem sunt ex depositionibus aliorum Testium, & ex multis circumstantijs ponderatis per informantes, & adductis in prima decisione huius causae. Alia ex aduerso deducta, vel sunt sublata in dicta decisione, vel tolluntur ex deductis per informantes pro parte D. Marchionissae.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmen. Status. Veneris 5. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

De Testibus singularibus singularitate obstatiua, adminiculatiua, vel diuersificatiua quãdo probant; Praesertim quãdo agitur de probando tempus, aut aliquem actum iterabilem.

SVMMARIVM.

Testes singulares probant in actu iterabili, num. 1. contra num. 2.

Testium singularitas alia est obstatiua, quae Testimonium infringit, & alia adminiculatiua, quae Testimonium coadiuuat, num. 2.

Testes singulares etiam singularitate diuersificatiua non probant, num 3.

Testes inuerisimilia deponentes non probant num 4.

Testium dicta contraria concordantur per multiplicationem, & reiterationem actorum, num. 5. & 6.

Testes deponentes dubitatiuè de tempore, non dicuntur discordes, sed contestes cum alijs Testibus de praecisio tempore deponentibus, num 7.

Testes praesumuntur contestes de eodem actu si non probentur singulares, num. 6.

DECISIO CCLXI.

1 Placuit Rotae audire Dominos de Rangonibus super prima parte decisionis vltimo loco factae in eo, quod dicebatur indagationem temporis in depositione Don Baptistae tendere ad reddendum eum singularem singularitate obstatiua, vel sibi contrarium cõtra quod DD. de Rangonibus se neutrũ ostendere obijciebant, quia dicebant agi de probatione matrimonij, quod pluries contrahi, & iterari potest, Specul. de testam. § iam, de interrog. nu. 16. Et propterea non solum non cadere contrarietatem in Teste, sed nec etiam posse redargui de singularitate obstatiua, quae contingit in actu non iterabili, neque iterato, sed potius singularitate diuersificatiua, quae est de actu multiplicabili, vt per Aym. de antiq. temp. par. 4. §. sed enim, num. 2. & 3.

2 Quo non obstante Domini in eadem sententia permanserunt, omisso enim quod singularitas in actu iterabili, & quam diuersificatiuam vocant, Aym. & alij adducti latè, autem simplici vocabulo obstatiua dici potest, vt per Socin. iun. cons. 82. num. 10. lib. 4. Franc. in l. admonendi sub num. 268. ff. de iureiur. quod cõprobat Socin. iun. eadem cons. Bald. in rubr. de confronter. inuest. vers. est ergo duplex, vbi dicit duplicem esse singularitatem
3 obstatiuam, quae infringit Testimonium, & adminiculatiuam, quae testimonium coadiuuat, quam distinctionem sequuntur Felyn. in c. licet ex quadam, col. 3. vers. est enim duplex, de testibus, Crot. cons. 57. num. 2. Franc. Curt. in d. l. admonendi, num 268.

3 Nihilominus ad effectum, qui fuit in Rota consideratus ad cõquassandas probationes non multum refert, An versemur in obstatiua propria, vel in diuersificatiua, quia Bald. in dec. alleg. num. 25. lib. 3. de hac diuersificatione loquens dicit, quod laceret probationes, quia casu in illis, quem sequitur Aymon. cons. 4. nu. 7. Roland. cons. 95. num. 20. & 21. lib 4. Gabriel. cons. 4. nu. 17. in fine, lib. 2. Rimanald. sun. cons. 643. nu 67. & seq. Surd. cons. 301. num. 12. & dicit Bal. in capit. licet causam, sub num. 11. de probation. quia talis singularitas omnino vitiat probationes, quod etiam tradit Felyn. in capit. licet ex quadam, num 4. vers. & hoc etiam eleganter, de Testibus, Corn. cons. 247. num. 11. lib. 2. Surd. vbi supra, & non solum lacerat, & vitiant, quia scindit, & diuidit probationes, sed quia per eam dictum vnius Testis debilitat elidit, detrahit de fide alterius, Bald. & Felyn. in locis per eum allegatis Dec. in dicto c. ipsi, licet causam, num 63. de probation. Caccialup. in d. l. admonendi, sub num. 209. Franc. Curt. in d. num. 207. Aym. de antiq. tempor. 4. par. §. sed enim, sub num 7. & cons. 267. num. 4. Socin. iun. cons. 99. nu. 2. lib. 2. Cephal. cons. 448. num. 8.

4 Vlterius dicebant Domini veram obstatiuam contingere non solum per directam contradictionem, & reductionem ad impossibilem sed etiã per reductionem ad inuerisimile, Bald. in l. scripturae, num. 3. C. de fid. instrum. Gramma. cons. ciuil. 66. nume. 18. ante fin. Et est de mente Imol. in capit. cum tu, num. 4 ante fin. vers. talia. vbi reduci possunt, vbi etiam Felyn. sub num. 11. vers. item procedit, de testibus, & cum verisimilitudo petatur à communiter accidentibus, vt dicit Bald. in d. l. scripturae, num 7. Grammat. d. cons. num. 19. & seq. à communiter accidentibus matrimonia non multiplicantur, vltra alias inuerisimilitudines consideratas ab informantibus.

5 Non obstat quod Specul. loquitur de matrimonio, & dicit praesumi multiplicationem, quia agitur vt ipse dicit ad concordandum testes, quae conclusio aliquando fit per multiplicationem, & reiterationem, iuxta not. in d. c. cum tu, de testib. In casu autem nostro agitur de discordando probationem per pluralitatem. Rursus loquitur Specul. ad effectũ euitadi periurũ, praeterea Specul. & alij adducti loquuntur in testibus deponentibus de certo, & praeciso tempore diuerso, quod non contingit in d. Don Baptistam, qui deponit de tempore non benè memor dubitatiuè, & conditionibus in circa, & parum plus, vel minus, quo casu testes non dicuntur discordes, sed potius cõcordare cum alijs probationibus certum tempus continentibus, Alexan. consilio. 155. nu. 2. & seqq. lib. 5. Ruyn. consilio. 36. num. 5. lib. 4. Grat. de testibus par. 7. nume. 35. Aym. vbi supra, numero. 19. & consilio. 78. sub nume. 9. vers. amplius, Bero. cons.

cons.101.nu.40.Surd.cons.13.n 43.ad finem,cum nonnullis sequentibus faciunt tradita per Alex. cons.121.num.3.in fine, lib.7.

6 Non subsistit quod sufficiat possibilitas iterationis,& quod Testes possint esse singulares; quia immo præsumuntur contestes de eodem actu, si non probentur singulares, Innoc.in cap. qualiter, & quando, col.2,de accusat.Ias.post Bald.in l.2.nu. 14.C.de bon.possess.secundum tab.Alex.cons 47. sub.num.6.vers.non omitto, lib.2. Aret. cons.36. sub num.4.Barbar.cons.25.nu.6.lib.2.Ruyn.cons. 105.num.5.lib.4.Socin.cons.173. num.9.in fin.lib. 7.Dec.cons 350.num.8. Rimin.Sen.cons.310.nu. 8.Aym.cons.68.nu.9. in fin. Grammat. cous.ciuil. 79.nu.10.Cast.de Grass.decis.vnica,de depos.nu.5. fuit dictum in vna Lucana Pensionis 4 Iunij 1574. coram bo.me. Cardinali Lancellotto. Et in vna Romana Legati della Porta 3. Decembris 1601. coram R.P.D Coccinio.Et facit, quia si ad concordandum probationes præsumitur pluralitas actuum,vt dictum est, & tenuit Rota in vna Burgen. Decimarum de Scalante 30. Ianuarij 1589. coram Bubalo, contra regulam traditam in cap. cum Ioannes,de fid.instr.multo magis per cōcordiam probationū debet excludi pluralitas,& præsumi vnitas: Ex quibus, & alijs adductis per informantes Dominí perstiterunt in resolutis, &c.

IVSTI.

Tridentina Canonicatus. Mercurij 10. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Aetas quomodo per testes probetur, & An parentes admittantur ad probationem ætatis filiorum.

SVMMARIVM.

Probatio probationem non excludit, num. 1.

Testes quomodo deponere debeant ad probandum alicuius ætatem & quomodo reddere rationem sui dicti, num 3.

Parentes possunt esse Testes ad probationē ætatis filiorū, n.3.

DECISIO CCLXII.

1 Decisum fuerat in hac causa coram me die 3.Martij anno 1606 probatum fuisse defectum ætatis Horatij Guaretchetti. Quapropter, quia probatio, probationem non excludit, Aegid. decis.566.& 625. fuit disputato dubio sub die 9.Iunij eiusdem anni data remissoria, qua mediante Testes examinaui in partibus,& reportata ad Curiam. Ego disputaui dubium; An esset recedendum à resolutione facta, & Domini visis Testibus,& multis,quæ opponebantur voluerunt solummodo Testes probare in dicto natiuitatem Horatij,vt de reliquis videretur separatim.

2 Fundamentum fuit in dictis Testium nouiter examinatorum, quorum primus est commater ipsius Horatij, quæ probat Horatium esse natum de mense Maij anni 1581.& cōcludit suum dictū, quod aliter esse non possit. Idem deponit tertius testis super decimoquinto,& reddit rationē,quia ipsa nupserat ante 23.annos, & quod tunc Horatius erat annorum trium addendo se scire per Instrumentum dotis, & quod esset trium annorum dicit, quia tunc decurrebat per totam Villam, & audiuerat idem dici à parentibus ipsius Horatij.

3 Quintus Testis reddit sufficientem rationem, dum deponit super vigesimoseptimo, & quadragesimoquinto,quod Horatius agebat tertium annum tempore quo sibi nata fuit filia,quæ tempore examinis habebat 2.annos,& asserit se nō posse errare,quia hoc tenuit menti,& eandem rationem reddunt alij Testes, & in specie textus facit computationem iuxta tempus contractus sui matrimonij, & sic omnes applicant memoriam ad aliquod factum memorabile,Bar.cons.99 num 5. lib.1.& in l.de ætate,num.7.ff de min.& fuit dictū in allegata decisione in hac causa,& quatenus deponant de auditu à parentibus hoc potest bene concludere, quia etiam ipsi parentes admittuntur ad probationem ætatis filiorum, l.etiam.ff.de prob.c. Testes.§. Testes idonei,4. quæst.2. Vnde fuit ita decisum,& de reliquis postea videbitur.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ. Matrimonij de Alçala. Lunæ 15. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, quando per subsequentes actus voluntarios conualidatus,metusq; purgatus censeatur.

SVMMARIVM.

Metus semel illatus, semper durare præsumitur, num. 1.

Metus semel illatus semper durare præsumitur vigente eadē causa metus, num. 2.

Metus non censetur purgatus per quemcumque subsequentem actum voluntarium etiam factum ex interuallo post illationem metus, quando eadem causa, & ratio metus durat, num. 3.

Metus durare semper præsumitur donec durat vita illius qui metum incurrit, num. 4.

Metus semper durare præsumitur donec durat eadem cogendi, & nocendi potestas, num 5.

Metus, vt purgatus censeatur necesse est vt is cui semel metus illatus fuit sit positus in plena libertate, num. 6.

Metus non censetur purgatus per subsequentem actum voluntarium quando præcedit protestatio de qua, num. 6.

DECISIO CCLXIII.

1 Actum fuit de purgatione metus per Dominam Marchionissam passi in contrahendo matrimonio cum Don Philippo, quæ discussio triplicem habuit inspectionē, prout tria respiciebat tempora, tēpus videlicet quo hac vita functus fuit Don Petrus Lopez Portocarero Marchio Pater Marchionissæ, tempus, quo Marchioni superuixit Cardinalis de Castro Archiepiscopus Hispaleñ, & demum tempus post obitum vtriusque DD. pro nunc determinantes primum tempus tantum sine contradictione,& difficultate resoluerunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse purgatum metum. Moti ex regula quod metus semel illatus durare præsumitur, Bart.in l.2.nu,10. Cod.de his quæ vi metusuè caus. fi. Aret. cons.14. numero.18.Ias.cons.165.colum. penult. vers. bene facit, quod notabiliter lib.2.

Rebuff.

Rebuff. cons.65. num.24. decis. Pedemont. quæ alios allegat, & rationem adducit 179. sub nu.11. vers. hinc infert. Quæ regula ad excludendā purgationem metus via fuit Rota in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano.

2 Et de plano procedit vigente causa, & ratione metus [illegible] citum locum de sponsæ, accedens de procurat. Bart. in l. penult. num 7. vbi etiam Ias. sub num. [illegible] vers. tertio limita ff. de condit. ob turpem caus. Bald. in l. 2. sub num. 10. vers. secundo casu C. quod metus caus. Angel. in l. qui aliena. §. celsus ff. de acquir. hæred. Barbat. cons. 54. num. 6. & 13. lib. 1. Alex. cons. 98. sub num. 7. lib 3. latè Dec. cons. 119. num. 4. circa med. vers. sed his, & similibus Purp. cons. 579. num 14. & 15. Corn. cons. 42. num. 15 in fine, lib. 2. Paris. cons. 139. in fin. lib. 4. Grat. cons. 38. num. 17. lib. 2. Alba cons. 77. nu. 14. dixit Rota in Toletana Matrimonij coram Illustrissimo Cardinali Seraphino 23. Ianuarij 17. Martij, & 27. Octobris Anni 1589. & prius in Nicien. Matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram Giptio:

3 Quamdiu enim durat causa metus, quicunque actus fiunt etiam si præseferant liberam voluntatem, & lætum iucundumq; animum, ne dum metum non purgant, Abb. ant iq. in cap. super ver. filia cuiusdam eius de renunciat. vbi etiam Ioann. Andr. Imol. & Abb. Alex. cons. 99. sub num. 8. lib. 3. Barbat. d. cons. 54. num. 5. Paris. cons. 53. num. 7. lib. 4. Grat. d. cons. 38. sub num 17. cum alijs quos refert, & sequitur Menoch. præsumpt. 4. num. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanchez de matrim. lib. 4 disputat. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17 Martij 1589. sed potius eum magis confirmant, vt dixit Rota in præallegata Neapolitana Professionis coram Orano. Quod verum est quodcumque temporis intervallum intercedat Bald. in l. 2. sub nu. 10. C. de his quæ vi metusuè caus. fi. Aret. in l. in interpositas. num. 4. C. de transact. Dec. in l. in omnibus causis sub num 12. vers. sed eadem causa. ff. de reg. iuris, & d. cons. 219. sub nu 4. vers. primo ex ea cum alijs per Thom. Sanchez vbi supra.

4 Durauit autem proculdubio causa metus quādiu vixit Marchio metus illa ôr glos. in cap. 1. in glos. final circa med. vbi Hostien. in verbo, non timore mortis, Abb. num. 12. Imol num 14. de his quæ vi metusvè caus. fi. Prob. ad Menoc. in c. vnic. num. 8. ad fin. eodem titulo in 6. Calder. cons. 1. quod metus causa Alex d. consil. 99. num 3 Dec. cons. 99. nu 8. & cons. 209. sub nu 5. vers. septimo addit co Ruyn cons. 120. nu. 28. lib. 4 Purpur. cons. 579. num. 15. Natta cons. 451. num 17. Rebuff. d. cons. 65. sub num. 14. Ioann. Baptist Ferret. cons. 79 num. 12. & tenuit Rota in dicta Neapolitana Professionis.

5 Ad effectum enim, vt metus durare præsumatur sufficit quod dui et eadem cogendi, & nocendi potestas, Alex. cons. 14. post num. 18. Socin. cons. 163 post num. 11. lib. 2. Corn. dicto cons. 41. num 14. & 15. Boer. decis. 100. num. 13.

6 Accedit, quód dicto tempore Marchionissa numquam fuit in plena libertate constituta, vt requiritur ad purgationem metus c. accedens. de procurat. c. cum locum de spons. Barb. dicto cons. 54 sub num. 15. Neuiz. cons. 52 num. 53. circa finē, & dixit Rota in dicta Toletana Matrimonij 3. 12. & 17. Martij 1589. & in Neapolitana Professionis 26 Iunij 1598. coram Orano Considerabant etiā DD. plures pro estationes Marchionissæ præcedentes emissas tempore contracti matrimonij, siue ante, quæ cum remouerent consensum ipsius ab actibus futuris, vt plene fuit deductū in prima decisione huius causę impediebant purgationem metus præsertim eius causa adhuc vigente vt resoluit Rota in dicta Toletana Matrimonij 17. Martij 1589. ex quibus, & alijs deductis per informantes resolutum fuit pro continuatione metus toto tempore vitæ Marchionis patris.

REVEREN.[MI] D. MARCHOMONTII.

Toletana Cappellaniæ. Lunæ 19. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

De Testibus super impuritate deponentibus, plura notanda, & præsertim quomodo Testes super publica voce, & fama deponere debeāt vt illam probasse dicantur.

SVMMARIVM.

Testis mulier, & vilis non probat impuritatem, num 1.

Testis de auditu ad hoc vt probet in antiquis quid requiratur, num. 2.

Fama publica ad hoc vt probet debet esse solida constans, vniformis, & absque contradictione, num. 4.

Testibus deponentibus de bona fama etiam paucioribus, magis credendum quam pluribus deponentibus de mala fama num. 4.

Testes deponentes de publica fama prosternunt alios Testes dicentes non audiuisse hanc publicam famam, num 5.

Fama publica non probat, nisi constet, quod habuerit originē ex probabilibus causis quæ inducant populū ad sic credendum, alias non est fama sed vana vox populi contemnenda. num 6.

Testibus deponentibus cum causa, & ratione speciali, magis credendum est, quam deponentibus cum causa, seu ratione generali. num 8.

DECISIO CCLXIIII.

1 ROta censuit Statutum Ecclesiæ Toletanæ nō obstare Domino Ioseph Rodriguez de Benauente: Nam quoad lineam paternam ipsius non proponitur impuritas nisi Christophori Rodriguez aui paterni, de qua deponunt quatuor Testes de simplici auditu, & sine expressione alicuius causæ, seu rationis atque ex illis testibus vigesimussextus est mulier vilis, quæ ad effectum, de quo agitur, nullo modo est idonea, Archid. in c. consanguineos 35. quæst. 6. Bald. in c. dudum col. 2. num. 42 de elect. ideoq; nec probat vigesimustertius testis, qui deponit de auditu à sola prædicta muliere, quam in suo seruitio retinebat, & propterea cum in contrarium sint pro puritate, quamplurimi Testes, vt mox dicetur iste articulus non indiget alia discussione.

2 Quo verò ad lineam maternā dantur quatuordecim testes, & ex illis aliqui, de publica voce, & fama, qui dicunt Ioannem Sanchez argentarium auum maternum Iosephi habuisse ortū à Iudæis, verū ista probatio infringitur ex multis. Omisso enim, An simus in re antiqua, cum agatur de impuritate hominis vita functi viginti solummodo annis ante captā informationem, & omisso quod nec probatę, nec articulatæ fuerunt qualitates requisitæ ex dispositione, cap. licèt ex quadam. de test. ad trad. per Alex cons. 81. lib. 2. & Hippol. Riminald. qui alios cumulat cons. 363. n. 137. & seq.

3 Est in primis aduertendum, quod prædicti Testes multas in dicto exceptiones patiuntur. Aliqui enim non recordantur à quibus personis audiuerint id quod deponunt fuisse publicè dictum, alij recurrunt ad rixas, quæ etiam ad verba iniuriosa à pueris in scholis dicta, nonnulli sibi ipsis contrarij deponunt à nemine audiuisse, quod tamē antè, & post dicunt fuisse publicum, & in specie secundus, & octauus, vterque iuxta quæ.... alij denique allegant illos à quibus audiuerunt; illi autem interrogati respondent, se nunquam ea dere fuisse loquutos, & idem octauus testis allegat testem decimum nonum, & testem vigesimum septimū, qui primò examinati deponunt de puritate, vt in processu fol. 202. & fol. 218. deinde repetiti negant circa impuritatem illa vnquā dixisse ad quæ fuerunt allegati, vt fol. 408 & 496, ita testis decimus allegat 70 & 72. testes, qui omnia negant fol. 403. & 409. præterea insignis omnino, & notabilis memoriæ est quartus testis, qui cum sit annorum dumtaxat quinquaginta trium deponit audiuisse suam auiam appellantem Ioānem Sanchez malo nomine Chapalonem, & subdit nihilominus dictā auiam decessisse ante annos quinquaginta.

4 Deindè est aduertendum, quod vt fama probet debere esse solida, constans vniformis, & absque contradictione, c. de parentela il 2. 35. quæst 6, Bald. in l conuenticulam, num. 8. C. de sacrosanct. Eccles. & alios cumulant Roland. cons. 3. num. 49, & sequen. lib. 2. Ioann. Gar. de nobilit. gl. 18. num. 13. hic autem adsunt quamplurimi Testes ab ipso Capitulo, & absente D. Iosepho examinati, qui deponunt parentes, & ascendentes paternos, & maternos D. Iosephi esse puros, & Christianos antiquos nulla Hebræorum, Saracenorum, Hæreticorum, vel alia qualibet macula infectos, & pro * talibus Christianis antiquis fuisse communiter habitos, cur.... & reputatos, & quod si aliter res se haberet ipsi Testes id sciuissent, & minus esse non posset ob nimium tractatum, & communicationem quam cum ipsis habuerunt, & quia fuerunt vicini eorum, & alijs de causis cognouerunt dictos parentes, & in specie illum Io. Sanchez argentarium de cuius impuritate potissimum agitur, itaque vltra quod etiam in casu quo testes deponentes de mala fama essent paulò plures, deberet tamen adhiberi fides, & credi paucioribus deponentibus de bona fama, Gabr. qui plurimos cumulat. de testibus conclu. 4. num. 24. & in terminis statuti impuritatis Alphons. Hoied. in tract. de incompatib. benef. par. 5. c. 23. num. 143.

5 Adhuc res ipsa loquitur non posse dici, quod hic adsit publica vox, & fama impuritatis, quę suffragetur cum post exactissimam informationem captam à Capitulo continuis quindecim mensibus in ipsa Vrbe Toletana, in qua propè omnes Ioānem cognouerant, & post nonaginta quatuor testes examinatos, omnis probatio reducitur ad depositiones quatuordecim testium, quorum plerique in dicto patiuntur exceptiones admodū releuantes, & habent contra se plurimos alios testes ab eodem Capitulo examinatos, qui ne dum nesciunt istam malam famam per Ciuitatem Toletanam fuisse, vt bene per Aymon. cons. 57. nu. 10. per glo. in l. si tutor. C. de peric. tutor. vbi quod non præsumitur ignorantia eorum, quæ publicè per famam sunt nota, quinimmo dicunt scire, & audiuisse, quod parentes, & ascendentes D. Iosephi communiter pro puris, & antiquis Christianis habebantur, & tenebantur.

6 Tertio est aduertendum requiri ad probationē famæ, quod illa habuerit originem ex probabilibus causis, quæ inducant populum ad sic credendum, & dicendum, alias nō est fama, sed vana vox populi contemnenda, l. decurionum, ff. de pœn. Bart. & alij in l. de minore §. plurimum de quæst. Bald in l. propriciatis C. de probat. num. 3. Corn. cons. 130. num. 6. lib. 4. Surd. cons. 255. num. 76. lib. 2. in proposito autem quidam ex testibus dicunt se ignorare causam originis istius famæ impuritatis, quidam verò illam exprimunt, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Los Chapalones, eo quod descenderent à quibusdam Iudæis, qui in Ciuitate Toletana Chapalones vocabantur.

7 Ista autem ratio famæ est omnino rejicienda, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Chapalones, non proprio nomine, sed in illo nomine, & in conuitium, & iidem testes dicunt, & aliqui in specie addunt illam appellationem non fuisse in notam malæ progeniei, sed ex ioco, vel saltem ex malè dicto processisse, ideoq; non bene infertur, quod haberent originem ab illis Iudæis, nec rectè cōcluditur ab appellatiuo, & iocoso, vel ad omne peius iniurioso nomine, ad nomen gentilitium, seu familiare.... ad originem. Insuper quia dicta ratio apparet falsa, cum quamplures Testes nempè Quartus, Quintus, Sextus, Septimus Nonus Decimus, Duodecimus, Decimustertius, Decimusquartus, Decimusnonus Vigesimusprimus, Vigesimusquartus, Vigesimusquintus, Octuagesimusprimus Octuagesimusquartus, Octuagesimussextus, Octuagesimusseptimus, & Octuagesimusnonus dicant non extare, nec extitisse in Ciuitate Toletana aliquos, qui Capalones vocarētur vnde si de existentia gentis seu familiæ, & nominis non constat, multò minus de talis familiæ, seu nominis impuritate constare potest, Alex. in add. ad Bart. in d §. plurimum num. 19. in litera D, in fine.

8 Præterea quamplurimi etiam Testes, Quintus, Nonus, Decimusquartus, Decimusquintus, Decimussextus, Decimusseptimus, Decimusoctauus, Decimusnonus, Vigesimusprimus, Octuagesimustertius, & Octuagesimusquartus deponunt Ioannem Sanchez, eiusque fratres fuisse dictos Chapalones delitiarum causa, siue per iocum, & risum, quia erant balbutientes, & ob linguæ defectum literam H, multum exprimebāt, & ista ratio huius cognominis est magis attendenda, cum magis in specie concludat, quam illa generica; & incerta quod descenderent à Chapalonibus Iudæis quos non constat vnquam fuisse in rerum natura, ad trad. per Alex. cons. 58. num. 8. lib. 5. Socin. cons. 54. lib 4. Paris. cons. 74. lib. 1. Alphons. Hoied. dict. tract de comparibil. benef. par. 1. cap. 23. num. 143. vers quarto erit animaduertendum.

9 Nec facit quod duo testes reddant alias rationes illius famæ, vnus quod Ioannes Sanchez nolebat manifestare suos parentes, alter quod cum idem Ioannes, eiusq; filij essent diuites nunquam Testis audiuit; quod prætenderint adscribi confraternitatibus habentibus statuta puritatis. Primus enim Testis non dicit, quod Ioannes fuerit ..., vel tempore interrogatus de suis parentibus, vt respondere teneretur, sicuti, & Secundus Testis non dicit quod Ioannes, eiusuè filij tentauerint adnumerari dictis confraternitatibus, & fuerint prohibiti, vltra quod nec ista posset esse ratio famæ, neque communis reputationis, cum sit solummodo discursus, & ratiocinatio illorum Testium, quorum vterque vnicus deponit de sua dumtaxat opinione.

10 Non obstant illi testes, qui deponunt de quodam Sambenito, sub nomine Ioannis Chapatel Sartoris combusti, & propter consonantiam dictionum Chapalon, & Chapatel insinuant notam istius Sambeniti afficere Chapalones, & per consequens

sequens D. Iosephum. Ista enim obiectio est nimis imbecilla, & fragilis in materia adeò graui tantiq; præiudicij, cum non sit idē Chapalon, & Chapatel neque probetur, quod istud, vel illud cognomen pertineat ad D. Iosephum, multo minus probetur illius descendentia à dicto Chapatel per gradus distinctos, prout requiri Rota in alijs causis resoluit.

11 Accedit, quod illi testes sunt tantummodo tres ex quibus sexagesimustertius deponit simpliciter, quod sexagesimusoctauus Testis dixerat ipsū ad Ecclesiam Sācti Marci, vbi videbatur ille Sambenitus, & sibi dixerat, quod Ioannes Sanchez descendebat a persona descripta in d. habitello, quodq; ita audiuerat à nonnullis, & sic testis per se nihil dicit, sed tantū refert audita à sexagesimooctauo teste, ille autem sexagesimusoctauus testis examinatus, & repetitus deponit, se id quod dixerat audiuisse à Sexagesimonono teste, addit tamē, quod ipse etiam, ita tenebat, & credebat propter nominum consonantiam. Demum sexagesimusnonus testis examinatus respōdit, se nescire, quod Ioannes traheret originem ab illo Chapatel Sartore, sed quod nonnulli murmurantes dicebant, quod illa nomina Chapatel, & Chapalon sunt cōsimilia, & hinc desumebant coniecturam contra prædictum Ioannem, ex quibus apparet dicta istorum trium fundari in sola opinione, & imaginatione nōnullorum murmurantium,

12 Non denique obstat decimustertius testis, qui dicit Ioannem Sanchez fuisse cōsobrinum cuiusdam N. de Fuensalida, qui habebatur pro confesso, & quod ambo procederēt ex eodem trunco, quodque illud cognomen est impurorum cuius depositionis occasione examinati fuerunt alij testes, qui deponunt prædictum Ioannem Sanchez argentarium, quandoque fuisse denominatum de Fuensalida, & alij etiam, qui dicunt illud nomen de Fuensalida haberi pro cognomine impurorum: nam in primis ille decimustertius testis est vnicus, nec dat aliquam rationem, ex qua sibi credendum sit de ista parentela, nec quod fuerit in rerum natura ille N. de Fuensalida, qui haberetur pro confesso, & quando Ioannes, & ille N. processissent ex eodem trunco, non sequitur tamen quin impuritas, quatenus esset probata, potuerit oriri ex aliquo ramo, qui Ioannem non contingeret. Ideoq; illa omnia sunt incerta æquiuoca, & insufficienter probata sicut, & æquiuoca est impuritas cognominis de Fuensalida, quia omissis in hoc articulo contrarietatibus testium sufficiunt pro incertitudine; duo alij testes, è quibus octuagesimus secundus deponit cognouisse, quam plures personas huius cognominis, tàm naturales Ciuitatis Toletanæ, quàm aliorum locorum è quibus aliæ habebantur pro puris, aliæ pro impuris, nonagesimus secundus verò testis dicit, quod cognomen de Fuensalida Ciuitatis Toletanæ antiquitus fuit valdè insigne, & illud habuerat, quam plures equites, & nobiles.

13 Postremò si Ioannes Sanchez quandoq; fuit dictus de Fuensalida, id potuit euenire ex quo forsā illius maiores habuerent ortū ex Oppido de Fuensalida, de quo deposuit prædictus nonagesimus secundus Testis, ideoq; nō concludit ista probatio, & per consequens, ad effectum de quo agitur, est irreleuans, Abb. in c. 2. ut si de testib. & fuit decisum in Toletana Portionis 13. Iunij 1594. coram Illustrissimo D. Cardinali Mantica. Atque ex his Domini vnanimes dixerunt statutum non obstare D. Iosepho.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala Lunæ 26. Ianuary 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per cessantiam metus, nec per actus contrarios, spontaneos, & voluntarios,

SVMMARIVM.

Matrimonium nulliter contractum ex aliquo impedimento, quod ab initio viget cessante impedim. ino non reconualidatur sed iterum legitimè contrahi debet, num. 2.

Matrimonij substantia est consensus, & vbi consensus deficit, ibi etiam deficit matrimonium, num. 3. & 5. Vbi quod isto casu matrimonium est ipso iure nullum.

Metus vbi adest, ibi deficit consensus, num. 4.

Matrimonium requirit de substantia præsentiam Parochi, num. 6. Vbi propterea, quod eo absente factum nullum est.

Forma est de substantia actus, & nisi interueniat tempore actus, actus est nullus, num 6.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per cessantiam metus, num 7. & seqq.

Ratificatio actus facit actum valere, prout ex nunc, non prout ex tunc, num. 7 & 8.

Ratificatio non facit actum omnino nullum, validum, nume. 8.

Consensus vbi requiritur certo tempore, ratificatio non validat actum, num. 9.

Resignatio beneficij nulliter facta procuratore, ratificatione principalis non conualidatur, num. 9.

Manifestum dicitur illud quod probari potest, num. 10.

DECISIO CCLXV.

1 PRætendebatur pro parte D. Philippi purgatio metus ex longa cohabitatione, & multis actibus, quos dicebat esse spontaneos, & non solum libero, verum etiam læto animo factos; pro parte verò Marchionissæ respondebatur, non probari purgationem, & probatam non releuare, & quod metu cessante, & animo ad suā libertatem redacto requirebatur matrimonium denuò contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus à Sacro Concilio Tridentino requisitis. Et propterea dubitaui de ordine Rotæ, An constet de purgatione metus, quæ suffragatur D. Philippo? Quo dubio proposito, Domini resoluerunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse metum purgatum, respectu autem temporis post mortem nihil fuit resolutum.

2 Pro faciliori autem, & celeriori causæ expeditione, Rota, instante Marchionissa, & citato Procuratore D. Philippi statuit, vt videretur, An fuerit necessarium, quod matrimoniū de nouo cum solēnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur? Si enim requiritur frustra laboratur super purgatione metus, quæ non sufficeret. Quod dubium Domini, informante tantum Marchionissa, affirmatiuè resoluerunt sequendo declarationem Sacræ Congregationis Illustrissimorum Interpretum Concilij, quam in proprijs terminis prius fuerat amplexa, Rota in Toletana Matrimonij

coram

coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Quotiescumque enim Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria & de essentia Matrimonij, vt ex multis, benè comprobat Victor. in suis Relectionibus Theologicis Relect. 7. de matrim. in 2. punct. 1. par. vers. in cõtrarium, nu. 9. Io. Gutierez in Canon. quæst. cap. 19. num 4. & sub. seqq. relati in illa Toletana, & Nauarr. cons. 14. de sponsal. & alij per informantes adducti, quorum rationes placuerunt Dominis, quicquid in contrarium dicant, Moder. Cordub. lib. 1. de matrimon. disputa. 37.

3 Et si hoc generaliter est verum in impedimentis, maximè procedere debet in defectu consensus, quia nullum est impedimentum ita dirimens, & nihil à quo ita dependeat Matrimonium, est enim consensus de substantia matrimonij, c. tua nos, in fine vbi glos. pen. Anton. de Butr. num. 10. & seqq. Abb. num. vlt. de sponsal. & causa efficiens ipsius, c. sufficiat. 27 quæst. 2. c. cum apud, & cap. tua de sponsalib. duor. Concil. Florentin. in decret. de matrimon. & probat l. nuptias. ff. de reg. iur.

4 Defectus autem consensus in Marchionissa est clarus, stante metu, quo nihil magis contrarium consensui, l. nihil consensui. ff de reg. iur. c. super hoc & ibi not. Abb. de renun. præsertim iunctis præcedẽtibus protestationibus, vt benè per Ruin. cons. 120. num 24. & seq. lib. 4

5 Vbi autem in Matrimonio deficit consensus, Matrimonium est ipso iure nullum, Abb. in ca. 2. num. 2. Vbi alij communiter de eo, qui dux. in matrim. quam pollu. per adult. Sed etiam dici potest non fuisse contractum, quia vbi deficiunt substãtialia nihil dicitur actum, Io. Andr. in c. 1. num. 3. Vbi etiam Anton de But sub. num 7. Io. de Anan. num. 1. de Sacr. Vnct. Et propterea omnia sunt iteranda, & non est locus suppletioni, vt dicũt post Hostien. Ioan. Andr. & alij ibi.

6 Accedit etiam, quod præsentia Parochi à Cõcilio requiritur pro forma, vt dixit Rota in vna Florentina Matrimonij 1 Februarij 1580. coram Vicecomite, & probatur, quia Concilium Tridẽtinum procedit annullando Matrimonium eo absente factum, Bald. in l. 1. post num. 2 vers. in cõtrarium. ff. de lib. & posthum. Felyn. in c. cum dilecta, in quinto signo formæ, de rescrip. Dec. cõsil 538. num. 11. Sain. in reg. de idiom. quæst. 8. in principio. Quæ autem sunt de forma debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse, Bal. in l. obseruari, §. final. num. 3. de offic. procons. Anton. de Butr. in capit. cum consuetudinis, de consuet. Felyn. in dicto cap. cum delecta, nu. 8, vers. & ideo.

7 Nec potest agi de ratificatione, ex subsequuto consensu, quia si Matrimonium metu contractum ex subsequenti reconualesceret, ex nunc, non vt ex tunc, vt not. Abb. in cap. ad id, in 1. not. nu. 1. in fin. de sponsal. in ratificatione enim actus, nulli, consideratur tempus ratificationis, Surd. qui alios allegat, decis. 241. num. 7. Cum ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quam nouus actus, l. asse toto, ff. de hæred. inst. l. obuenire solet. ff. de verb. signif. Socin cons. 92. num. 11. lib. 3. Menoch. cons. 80. num. 66. Et propterea omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet, iuxta ratificationem, Socin. ibi cum multis cumulatis per informantes, & tenuit Rota in vna Romana donationis 13. Iunij 1586. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino & in vna Cornetana Bonorum coram Illustrissimo Cardinali Platto, & sæpius in alijs.

8 Nec potest deseruire solemnitas per prius seruata, quoniam, vt dictum, illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neq; iuuare potest fictio, aut retroactio, cum non fiat, quando actus est omnino nullus, Bart. in l. obseruari, num. 4 ff. de offic. procons. Alex. cons. 78. num. 24. lib. 7 Dec in l. semper, qui non prohibet, num. 16 ff. de reg. iur. quia tunc retrotract. non inuenit principium conseruabile, Bald. in l. final. num. .. C. ad Velle.

9 Et vbi cõsensus requiritur certo tempore, prout requiritur, ex dispositione Cõcilij tempore quo Parochus est præsens nunquam retrotrahitur, Bald. in d. l. final. sub num. 2. C. ad Velle. Facit simile de consensu præstito, iuxta formam reg. il.. à Procuratore, qui non implendo mandatum nulliter præstitit, resignatio enim non conualidatur ratificatione resignantis, sed denuo est præstandus alius consensus formalis, Put. decis. 11. lib. 1. Cotta decis. 399 fuit dictũ in Hispalen. & Cordubeu. Præstimon. 1. Iunij 1592. coram Gyptio.

10 Nullus autem remanet dubitandi locus cum habeamus in terminis declarationem Sacræ Cõgregationis, qua audita ad relationem Ponentis, sine aliqua discussione, Rota in illa Toletana omisit longam disputationem super metus purgatione, & ordinauit, vt causa expediretur, prout fuit expedita. Cessat enim omnis scrupulus, quia non sumus in impedimento metus occulto, sed manifesto, cuius fuit conscius Ordinarius, Sacerdos, qui interfuit celebrationi Matrimonij, & plures Testes, qui postea de eo deposuerunt; manifestum enim non occultum dicitur, quod probari potest, glos. in capit. vestra, in ver. notorium, circa med. de cohab. cler. & in capit. manifesta, 2. quæst. 1. Cardin. in Clem. nolentes, in vers. Notarij, num. 1. de hæret. Gemin. cons. 54. sub num. 3. vers. restat igitur, Abb. cons. 22. col. 2. vers. item, & secundo, lib. 1 & in nostris termins plures refert, & sequitur Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disputat. 37. num. 11.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI.

Ferrarieñ. Matrimonij. Veneris 6. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium, quando dicatur contractũ per verba de præsenti, vel de futuro.

SVMMARIVM.

Matrimonium, quando dicatur contractum per verba de præsenti num. 1.

Matrimonium non dicitur contractum per verba de præsenti, quando vir dixit, volo accipere in vxorem N. num. 2. declara, vt nu. 3 & 4.

Matrimonium dicitur contractum per verba de præsenti quoquo modo huiusmodi consensus exprimatur, num. 3.

Matrimonij tractatus vbi præcessit, tunc subsequentia verba dubia intelligenda sunt de contractu matrimonij, num 4.

Matrimonium de præsenti probatur etiam per verba dubia, quando subsequitur traditio annuli, & subbaratio, nu. 5.

Instrumentum reprobari non potest, nisi per testes omni exceptione maiores, nu. 7.

DECI-

DECISIO CCLXVI.

1 PRoposito sæpius dubio, An constet de validitate Matrimonii, placuit illud restringere, & discutere; An contractus esset initus per verba de præsenti, vel de futuro. Res autem in hunc modum gesta fuit: præmissis Capitulis matrimonialibus, & sponsalibus, de futuro eodem die, vt in publico instrumento legitur, cōgregatis personis tam dicendis pro celebrando matrimonio infrascripto, Hercules de Blanchis Cappellanus Ecclesiæ Parochialis Bondeni, & Altaris Sanctissimi Rosarij. præsentibus Testibus, ac vtroque parente Dominæ Iuniperæ Rouerellæ, interrogauit Reuerendum Patrem D. Ioannem Baptistam Stellam Procuratorem D. Iulij Cæsaris eius fratris, An ipse vellet, & contentus esset accipere Dominam Iuniperam in vxorem, & sponsam legitimam Domini Iulii Cæsaris, & illam desponsare secundum Ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Et Reuerendus Pater D. Io. Baptista, ex certa eius animi scientia, & animo deliberato, ac omni meliori modo dixit, & declarauit se velle illam accipere in vxorem, & legitimam sponsam sui fratris, & procuratorio nomine in eam consentire per verba de præsenti, & offerre se paratum illam desponsare, casu, quo eius consensum in præmissis præstare velit. Deinde idem D. Hercules conuersus ad Dominam Iuniperam; illam interrogauit, An prædictis consentire velit, & ministerio ipsius Reuerendi Patris D. Ioannis Baptistæ suscipere in eius virum, & legitimum sponsum D. Iulium Cæsarem, & permittere se desponsari? Quibus auditis D. Iunipera sua sponte; & animo deliberato respondendo dixit se consentire, & velle D. Iulium Cæsarem ministerio Reuerendi Patris D. Ioannis Baptistæ eius fratris, & procuratoris accipere in sponsum, & maritum legitimum, ac in ipsum per verba de præsenti consentire, & petijt, ac voluit se desponsari à R. P. D. Ioanne Baptista, vti procuratore in vxorem D. Iulij Cæsaris,

2 Informantes pro D. Iunipera asserebant prædicta verba non facere matrimonium, quia ad contrahendum matrimonium requiritur mutuus viri, & mulieris consensus per verba de præsenti, c. penult. de sponsal. sed verba volo accipere in vxorem. non important matrimonium de præsenti, vt notat. in c. ex literis il primo de sponsal. & in Clement. vnica de consanguinit. & affinitat. idem voluit Berous quæst. 6. num. 1. & 2. Corn. cons. 91. per totum lib. 3. Ferret. cons. 281. num. 3. & seqq. & plures cumulat decisio in causa Matrimonij 10. Nouembris 1577. coram bon. mem. Oriolen.

3 Quibus nō obstantibus contrarium fuit resolutum; nam verba instrumenti clara sunt, quod cōuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quod præstarint consensum per verba de præsenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur, tamen cum ista verba, vis, & volo accipere, adaptari possint tàm ad contractum sponsalium, quàm matrimonij ex adiunctis, & circumstantijs interpretatio capienda est, Corn. d. cons. 91. num 9. nulla enim sunt verba formalia matrimonij, sed sufficit quoquomodo consensus exprimatur, c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. tuæ de sponsal. l. nuptias. ff. de reg. iur. Cardinal. in d. Clement. vnica. nu. 16. in fin. Mandos. in addit. ad allegat. Lap. 56. in verb. verba non sunt necessaria.

4 Quando autem hæc verba, volo accipere, in vxorem, proferuntur deliberatè, vt in apparatu marimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij, Burr. in d. c. ex literis Car. in d. Clemētin. vnica. nu. 16. vers. solutio, idq; efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur, quod et verba dubia intelligenda sint de matrimonio, Cardin. vbi supra vers. vbi concludo, Couarr. in epit. 4. decretal. in 2. par. cap. 4. §. 1. num. 4. Mandos. in præallegata additione in verb. præcedit alius cōtractus, fuit dictum in Romana Pecuniaria de Bubalinis 7. Nouembris 1572. coram Oriolen̄, & in Parmen̄ Status 23. Octobris 1592. coram bon. me. Cardinali Seraphino.

5 Idem probatur ex subsequutis, & primum ex traditione anuli, & subharratione tempore celebrati matrimonii, per quem actum denotantem consensum coniugalē probatur matrimonium de præsenti; etiamsi verba dubia præcessissent, quæ fieri non solent, nisi vxori glos. in cap final. de desponsat. impub. in verb. subharrauit. Abb. in c. tenor. nu. 5. de sentētia, & re iudicata, Lap. d. allegat. 56. nu. 14. vers. vnde anuli subharratio, quem, & sequitur Felyn. in c. illud, in fine. de præsumpt. Couarr. d. cap 4. num. 3. in princ. Natt. cons. 259. num. 7. Paris. cons. 55. nu 44. lib 4. Ferret. cons. 86. nu. 16. fuit dictum in Papien̄ Matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Lucana de Insula Sancta 6. Iunij 1575. coram bo. me. Cardinali Lancellotto,

6 Accedunt adminicula ex muneribus à D. Iulio Cæsare D. Iuniperæ transmissis, quæ absq; fœdere matrimonij à muliere nobili, & honesta non fuissent accepta, necnon colligitur ex pluribus literis ab ea scriptis D. Iulio Cæsari.

7 Non obstant depositiones testium remissorialium, quia nullus illorum interuenit actui celebrationis; ideoq; non possunt deponere, An fuerint pronunciata de præsenti; vltra quod isti Testes sunt personæ viles, vtpote serui, nautæ, & fattores Instrumentum autem, quod facit probationem, non potest infringi, nisi per Testes, omni exceptione maiores, Felyn. in cap. cum Ioannes. nu. 4. de fid. instrum. Bar. in l. 1. §. si quis neget. nu. 12. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, Alexan. cons. 53. nu. 2. lib. 7.

CAVALERII.

Valentina Prætensæ Illegitimitatis. Lunæ 9. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Lacerans folios alicuius libri, falsi crimen incurrit, falsitas autem non præsumitur, præsertim in homine nobili, & etiā quod ciuiliter agatur, probanda saltim est per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, dataq; possibili veritate in contrarium, omnis præsumptio falsitatis excluditur.

SVMMARIVM.

Edere, & exhibere non tenetur, quis scripturam, nisi constet, quod eam habuerit tempore motæ litis, num. 1. nisi probetur, quod illas habuerit de recenti ante motam litem, numero 2.

Dubia

Dubia probatio attendenda non est, nu. 3.

Amissio instrumentorum, seu scripturarum probatur iuramento amittentis, quando ad illas custodiendas non tenebatur ex aliquo contractu, aut obligatione, nu. 4. dummodo pro iuramento concurrant aliqua coniectura, nu. 5.

Laceratio falsi crimen est, nec propterea præsumitur in persona nobili, num. 6.

Falsitas non præsumitur præsertim in homine nobili etiam, quod ciuiliter agatur probarique; debet saltim per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, num. 6.

Falsitas excluditur data possibili veritate in contrarium, num. 7.

Præsumptiones non sunt multipicandæ, num. 9.

DECISIO CCLXVII.

1 CVm in hac causa præsupponeretur Dominum Raymundum Boyl de Roccafull. aliàs habuisse à Notario Cruciatæ duo transumpta authentica dispensationis ad contrahendum aliàs authoritate Apostolica concessæ per quondam Canonicum Rosell. commissarium eiusdem Cruciatæ, inter Don Raymundum de Roccaful Seniorem, & D. Adultiam Boyl, quæ dispensatio vna cum quibusdam alijs in libris dicti Commissarij hodie deficit, cum in iis aliqua folia lacerata reperiantur. Dubitaui. An D. Raymundus teneatur copiam authenticam dictæ dispensationis exhibere. Et DD. responderunt nõ teneri, dum enim primo opponebatur D. Raimundũ aliàs habuisse dicta transumpta, placebat responsio, quod non constabat ea habuisse penes se tempore motæ litis, prout requirebatur glos. in l. non ignorabit. in verbo, fuisse. C. ad exhiben. vbi Cast. num. 4.

2 Nec visa fuit obstare præsumptio, quod cum probetur de recenti transumptorum existentia penes D. Raymũdum, hodie etiam præsumatur ea habere, Salyc. in d. l. non ignorabit, num. 4. Alex. in l. publicati, nu. 3. C. de testam.

3 Nam Testes inducti à D. Helena, qui de tali facto deponunt, dicunt etiam, quod D. Raymundus volebat dicta transumpta ad effectum transmittendi illa ad Romanam Curiam, & ad Ciuitatem Vallisoleti, Ludouicus Lupus Notarius, & Testis examinatus expresse deponit super tertio, quod D. Raymundus voluit duplicatum, vt si vnum deperderetur perueniret alterum. Vnde hæc non est probatio concludens per necesse, quod hodie Don Raymundus ea habeat, ideò tanquam dubia non est attendenda l. non hoc. C. vnde legitimi, Verall. d. decis. 247. num. 8. par. 3. & fuit dictum in vna Parmen. Status 24. Ianuarij 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio.

4 Præterea cum D. Raymundus non teneretur ex aliquo cõtractu, aut obligatiõne curam, & custodiam habere huius scripturæ. Domini censebant esse admittendum ad iuramentum, quod ipse offert præstare, quod dicta transumpta transmisit Romam, & quod fecit diligentias pro illorum recuperatione, nec ea potuit habere l. vltim. vbi gl. in verb. sacramentum. C. de fid. instru. & ibi Bald. num. 9. glos. vltim. in clement. 1. §. exterum. de vsur. Felyn. in c. accepimus, nu. 16. de fid. instrum. cum alijs cumulatis per Bursat. cons. 185. num. 13. lib. 2. & fuit dictum in vna Romana Mercium 14. Octobris 1588. coram bo. me. Orano.

5 Et licèt ad effectum admittendi tale iuramentum debeant præcedere cõiecturæ, Bal. in l. vltim. nu. 25. C. de eden. visæ fuerunt sufficientes coniecturæ allegatæ. Quarum prima est qualitas, & nobilitas D. Raymundi, quæ qualitas honestatis personæ in his terminis consideratur à Bal. dicto nu. 25. Guid. Pap. decis. 244. num. 2. secunda etiam visa fuit efficacissima, quod Raymundus statim, & ab initio declarauit, quod volebat dictas copias transmittere ad Vrbem. Accedebat etiam tertia coniectura, quia ille Franciscus Marcus ad quem transmisisse fuerunt mortuus est Neapoli.

6 Alterum, quod opponebatur contra D. Raymundum, quod scilicet ipse lacerauerit ex libro Commissarij Cruciatæ folia illa, in quibus dispensatio erat descripta, licet haberet aliquam difficultatem, quia probabatur dictum librum extitisse in domo, in qua D. Raymundus habitabat. Tamen cum hæc laceratio inducat crimen falsi, l. §. qui in rationibus, & l. Paulus, §. sed & exteros, ff. ad leg. Cornel. de fals. Domini non censebant hoc delictum esse præsumendum, & tanto minus in persona nobili, & illustri, Decian. cons. 20. nu. 14. & seqq. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsũpt. 3. num. 14. & seq. & licet hic non agatur ad pœnam non tamen potest separari nota à facto, & debet probari etiam, quod ciuiliter agatur, saltem per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundẽ finem, Caputaquen. decis. 107. part. 1. & decis. 4. part. 2.

7 Quibus accedebat, quod cum in dicto libro reperiantur laceratæ aliæ dispensationes, in quibus aliæ personæ poterant habere interesse non videbatur Dominis subesse ratio aliqua, cur potius præsumi debeat hanc lacerationem fuisse factam à D. Raymundo, quã ab alijs interessatis, præsertim cum neque probetur fuisse factam dum libri erãt in prædicta domo, cũ potuerit fieri antea vel post l. neque natales cum ibi notatis C. de probation. sufficit enim quod aliquid sit possibile, vt probatio non concludat, vt fuit dictum in vna Cæsaraugustana de Mazzella 8. Nouembris 1599. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Pamphilio.

8 Et licèt libri fuerint delati in domum, quam inhabitabat D. Raymundus ab herede Commissarij Cruciatæ, qui in eadem domo habitauit cum quibusdã alijs, non propterea probatur quod D. Raymundus sciuerit libros adesse in dicta domo. Tandem considerabant Domini, quod contra D. Raymundum non adducebantur, nisi simplices præsumptiones, dum primo adducebatur præsumptio, quòd ex quo aliàs habuerat hæc transumpta præsumebatur etiam hodie habere: Item quod præsumebatur habuisse notitiam, quod libri essent delati in domum, quam ipse inhabitabat; Tertio quod præsumebatur eos lacerasse, & aliæ ex quibus construebatur fabrica præsumptionum, quæ non visæ fuerunt releuantes.

9 Tum quia non præsumptionibus, sed probationibus iudicandum est, l. sciant cuncti. C. de probation. tum etiam quia præsumptiones non sunt multiplicandæ, Ruyn. cons. 66. n. 2. lib. 3. Berò. cõs. 160. nu. 12. lib. 2. Riminald. iun. cons. 205. sub n. 90. cum alijs cumulatis per Surd. cons. 135. nu. 7. ex quibus conclusum fuit D. Raymundum non teneri exhibere copiam authenticam dispensationis in casu, & ad effectum, de quo agitur.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Anconitana Pecuniaria. Veneris 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam de iure ciuili etiam circumscripto

ſcripto decreto Sacri Conſilij Tridentini, quod in prophanis locum non habet, actaq́; tranſportanda ſunt non ſolum coram Iudice appellationis, ſed etiam coram quocũque alio iudice, cui fuerit commiſſa cauſa ab altero iudice auocata.

S V M M A R I V M.

Liber mercatoris non probat plenè pro ſcribente contra tertium, num. 1.

Adminiſtrator non tenetur aliquid reddere, niſi prius facta ſolidatione computorum, nu. 1. in fine.

Conceſſum ad certum tempus cenſetur prohibitum poſt illud tempus, num. 2.

Sententia non viſis, nec tranſportatis actis de iure ciuili non valet, etiam circumſcripta diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini c. 20. ſeſſ. 24 de reform. nu. 3.

Actorum tranſportatio neceſſaria eſt, non ſolum coram iudice appellationis, ſed etiam coram quocumq; alio iudice, cui fuit commiſſa cauſa ab altero iudice auocata, num. 4.

Clauſula, quam, & quas, &c. non operatur ante tranſportationem actorum, nu. 5.

Mercatorum cauſæ ſunt tractandæ de bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, nu. 6.

Clauſula, quam & quas, &c. comprehendit quodlibet cõpetens iuris remedium, num. 6.

DECISIO CCLXVIII.

1 SEntentia D. Gubernatoris Anconæ viſa fuit infirmanda, quia non iuſtificatur, neque ex partita ſcutorum 500. de qua in tranſactione, neque ex partitis expenſarum, de quibus in libris D. Nappij. Non ex partita, de qua in tranſactione, quia illa non debetur ſolum Domino Nappio, ſed & Stephano. Vnde vt partita integra adiudicari D. Nappio, potuerit debuit in actis cõſtare, quod ipſe habebat cauſam à Stephano. Nõ etiam iuſtificatur ſententia ex partitis expenſarum, de quibus in libris Domini Nappij, tum quia liber ſcribentis non probat plenè pro ſcribente contra tertium, DD. in l. admonẽdi, ff. de iureiurand. & præcipuè Iaſon num. 161. verſ. breuiter puto, tum quia non poſſunt per Nappium prætendi expenſæ ante finalem reditionem rationis dati, & accepti, poteſt enim dari caſus, quod in ſolidatione computorum remaneat debitor, vel non creditor tantæ ſummæ, Anchar. conſ. 215. num. 1. verſ. prætereà Alexand. conſ 192. num. 1. lib. 7. Crauett. conſ. 275. num. 13. verſ. tertio principaliter.

2 Minus videbatur, quod Nappus potuerit agere contra Gondulam tanquam depoſitarius, quia iã expirauerat illius poteſtas data ad certum tempus poſtquam eo lapſo cenſetur reuocata, l. ſi viuus, §. ſi cum reo, & ibi Bald. ff. de pact. cum alijs per Tiraquell. de retract. conuentional. gloſſ. 2, §. 1. num. 44. Surd. deciſ. 75. num. 1.

3 Quantum ad tranſportationem actorum à Curia Conſulum ad Curiam Gubernatoris Domini admittebant, quod diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini cap. 20. ſeſſ. 24. de reformat. non habebat locum in cauſis profanis, vt aliàs poſt declarationem Sacræ Congregationis, tenuit Rota coram me in cauſa Romana Lignorum, ſed nihilominus remanebat infirmanda etiam de iure Ciuili, tanquam lata non viſis actis probatorijs, Cagnol. in l. 2. C. de edend. Barto. in l. is apud quem, num. 5. ff. de edend. Caſſad. deciſ. 2. num. 10. de appellat.

4 Et quantum ad illud, quod Gubernator non eſſet Iudex appellationis, & conſequenter non eſſet neceſſaria tranſportatio actorum, reſpondebatur, quod Commiſſio directa Gubernatori erat auocatoria, vt patet ex illius tenore, & ideò erat neceſſaria tranſportatio actorũ coram Iudicibus à quibus cauſa fuit auocata, quia geſta coram illis ante auocationem valebant Rota in Placentina Caſtri 1601. 4. Iulij coram R. P. D. Decano. Et in cauſa Salmantin. Sacriſtæ 13. Maij 1606. coram R. P. D. Ortenbergo, & tradit Rebuff. ad leges Gallias, tom. 1. tit. de auocat. præfatione, in quæ. 5. num. 34.

5 Nec poterat fieri fundamentum in clauſula, quã, & quas, cuius vigore poteſt procedi, vt in prima, illa n. clauſula non operatur ante tranſportationẽ actorum aliàs neceſſariorum, Rota in Braccaren. Parochialis 8. Martij 1602. coram R. P. D Iuſto in in Farfen. Bonorum 28. Iunij. 1606. coram R. P. D. Decano, & inalijs.

6 Alia nullitas deducta ex eo, quod Nappus ab initio egerit tanquam Depoſitarius, & ſic remedio ſibi non competente ex ſupradictis: Vnde nõ potuerit obtinere tanquam creditor ex propria perſona, non placebat Dominis, tum quia agebatur inter Mercatores, inter quos proceditur de bono, & æquo, & ſola facti veritate inſpecta, Bart. in l. ſi fideiuſſor. §. quædam. ff. mandat. Roman. cõſili. 94 num. 2. Rota Iannen. deciſ. 25. num 4. Put. deciſ. 11. nu. 2. lib. 2. Tum propter clauſulã quam, & quas, de qua in Commiſſione directa Gubernatori, quæ comprehendit quodlibet remedium competens quacumq; cauſa, Acchill. deciſ. 12. num. 2. de appella. & fuit dictum in Anconitana Pecuniaria 23. Iunij 1603. coram R. P. D Decano.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Vſſelen̄ Spoliorum, ſeu Donationis. Veneris 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Donatio facta ab Epiſcopis pro maritandis neptibus, An, & quando dicatur fraudulenta, & ſimulata in præiudicium Eccleſiæ.

S V M M A R I V M.

Prælatus habens adminiſtrationem in vita æquiparatur vſufructuario, poteſtq; per actum inter viuos de fructibus beneficij diſponere, poteſtq; immo etiam tenetur ſuas conſanguineas pauperes dotare, num. 1.

Prælatis licitum eſt donare ex cauſa remunerationis, numero 2.

Prælatus, ſeu Epiſcopus poteſt ex ſua promiſſione conueniri, num. 2.

Prælatus, ſeu Epiſcopus tenetur de fructibus ſuæ Eccleſiæ diſponere, ac de bonis proprijs, nume. 3. & 4. Vbi hoc ampliatur etiam irregulari effecto Epiſcopo.

Prælatus, ſeu Epiſcopus emens ſtabilia ex fructibus, & redditibus Eccleſiæ, acquirit regulariter ſuæ Eccleſiæ, nu. 5. Declara niſi appareat Epiſcopum non Eccleſiæ, ſed alteri acquirere voluiſſe, num. 6.

Acquirere cui quis voluerit ex præcedentibus, & ſequentibus colligitur, num. 6.

Fraudulenter factum non dicitur, quod lege permittente factum eſt, num. 8.

Simulatio non dicitur probata, ex eo, quod quis in donatione viuens fructus, sibi reseruauerit, num. 10.

Donatio, An dicatur simulata, & facta in fraudem, attenditur quantitas donationis, num. 11.

Constitutio, & lex dat formam futuris, non autem præteritis negotijs, num. 12.

DECISIO CCLXIX.

1 PEtrus Clement Professus Ordinis Carmelitani promotus ad Episcopatũ Vsselen̄ emit die 5. Martij 1595. dum esset Episcopus quasdam domos in Ciuitate Calaritana pro se, vti persona priuata, & laica, pro suis hæredibus, & successoribus, ac pro quibus dedisset, 22 eiusdem mẽsis easdem domos donauit Iosephæ, & Marianæ eius neptibus pro ipsarum dotibus Mortuo Episcopo orta fuit lis inter Capitulum Ecclesię Vsselen. & donatarias super dictis domibus in partibus, Vbi Capitulum sententiam fauorabilem obtinuit, à qua pro parte mulierum fuit appellatum, & causa appellationis commissa Illustrissimo Camerario, qui d. sententiam reuocando pronũciauit ad fauorẽ Donatariarum, & causa ad Signaturã Sanctissimi delata placuit, quod videretur in Rota de Iustitia vltimæ sententiæ, & propterea dedi dubium, An sententia Illustrissimi Camerarij esset confirmanda, vel infirmanda, quod fuit resolutum pro confirmatione. Quia cum Prælatus habens administrationem in vita æquipararetur vsufructuario, vt possit per actum inter viuos de fructibus beneficij disponere. iux. gloss. communiter receptã, in c. præsenti, in verb. reseruari, de offic. ord. in 6. Rot. decis. 41. num. 2. de probat. in antiq. ex ipsis non solum potest, sed etiã tenetur dotare consanguineus pauperes, Abb. in c. peruenit, sub num. 1. vers. & credo, quod bona conscientia. a-biter. Alex. in l. 1. nu. 24 ff. sol. matr. Capell Tholos. decis. 290. num 9 Boer. decis. 29. num. 8. Campeg de dot. pat. 1. quæst. 23. summ. Siluestr. in verb. Clericus, il 4. nu. 11. quæst. 15. latè Marsil. de reddit. eccles. c. 32. num. 8. & 9 Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 92. nu. 5. Chissan. decis. 181.

2 Maximè, quia dos in casu isto erat debita non solum iure consanguinitatis, sed etiam ex causa remunerationis propter plurima seruitia recepta, vt cantat donatio, & abundè probant Testes, licet autem Prælato donare ex causa remunerationis, vt per Nauarr. cons. 6 num. 3. de donat. lib. 1. Immo etiam iure actionis debita, quia illis fuerat promissa ab Episcopo, cuius promissionis intuitu fuerant dictæ neptes ex regionibus Hispaniarum ad regnum Sardiniæ audcarę, & cum ex ista promissione potuisset Episcopus conueniri, c. quicũque suffragio, & ibi gloss. in verb promiserint, iuncto c. seq. 12. quęst. 2. clarum est Prelatum ex fructibus, & redditibus Ecclesię teneri soluere sua debita c. peruenerit, & ibi not. de fideiuss. Rot. d. decis. 41. num. 2. de prob. in antiq.

3 Quæ tanto magis procedunt, quia ex Testibus apparet hoc factum ex pa simonia, quam adhibuit Episcopus in parte fructuum ad suum victũ, & vsum destinata, talium enim fructuum est eadẽ ratio, quæ de bonis proprijs D. Thom 2. 2. quæst. 185. artic. 7. in corpore artic. & ibi Caet. quæst. 2. Molin. de iust. & iur. dispur. 146. vers. contrarium, ibi, tertio quoniam, Nauarr. de reddit. eccles. quæst. 1. monit. 33. num 2. & 4. vers. quæ ratio, Sot. de iust. & iur. lib. 10. quæst. 4. artic. 4. col. 4. vers. cum ergo.

4 Nec obstat, quod simus in Episcopo regulari, quia regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quam sæcularis, Bald. in c. clerici, el 2. nu. 7. de vit. & honest. cleric. Card. in c. si quis, col. penult vers. in religiosi, de pecul cler & in Clement 2 §. sed & tales, in princ. cod. tit. Nauarr. cons. 15. num. 4. per tot. de regul. vbi num. 8. in fine, dicit praxim totius orbis Christiani ita seruare, & cons. 70. nu. 4. eodem titulo, dicit neminem contradicere, Sarmient. qui alios alleg. de reddit. eccles. 1. quæst. 9. num. 10. & dixit Rota in vna Aquilana Prioratus 1. Februarij 1584. relata inter diuers. decis. 772. par. 1.

5 Non obstant, quod prędicta possint procedere si Episcopus donasset ipsos fructus, vel pecuniam ex eis redactam, secus autem de rebus ex d. pecunia emptis, quia cum bona fuerint ad effectum dotandi empta idem iudicari debet quod de redditibus, vt in specie per Nauarr. de redd. eccles. quęst. 1. monit. 47. col. 1. vers. & ita, Iacob. de Graff. cons. 11. num. 21. & seq. de regular Nec facit, quod res emptæ à Prælato Regulari dicantur acquisitæ Ecclesiæ, etiamsi pro se stipulatus, iuxta trad. per Io. Andr. & alios in c. cum olim. il 2. de priuil.

6 Quia ad hoc, in quo versatur punctus istius difficultatis, fuit responsum non procedere, quando apparet Episcopum noluisse Ecclesiæ, sed potius alteri acquirere, puta quando alteri stipulatus; quia tunc Ecclesiæ non acquirit ex defectu volũtatis, Innocen. in d. c. cum olim. nu. 3. circa med. Hostien sub num. 12. Io. Andr. sub num. 5. Henric. Boic. sub num 4. Quod autem in casu isto noluerit Ecclesiæ, sed neptibus acquirere suadent non solum verba stipulationis, pro se vt persona priuata, & laica, & pro quibus dederit, ponderata per informantes. sed etiam præcedentia, & sequentia, videlicet promissio dotandi præcedens, & donatio ex dicta causa post paucos dies subsequuta, & tota series istius facti, ex præcedentibus autem, & sequentibus colligitur, cui quis voluerit acquirere, Bald. in l. multum interest. sub num 3. C. si quis alteri, vel sibi Bero. qui alios allegat, quęst. 46. nu. 5. qui dicit verũ, etiam si acquirens nomen proprium exprimat, & licet Innoc. & alii supracitati dicant, quod nec etiam tertio acquirit ex defectu potestatis, id tamen dicunt propter naturam stipulantis secundum, quam alteri quis stipulari non potest, l. stipulatio ista, § alteri, ff. de verb. oblig. Sed quicquid sit, sufficit, quod non fuerint domus per emptorem acquisitę ecclesiæ, & quod quando illas donauit, non donauit rem Ecclesię.

7 Dicebant etiam aliqui ex Dominis, quod vbi fuisset acquisitum dominium Ecclesiæ fuisset acquisitum reuocabiliter in casu donationis, & ꝑ sicut Episcopus potuisset non emere, & non acquirere, potuit etiam acquirere cum ista qualitate reuocabilitatis.

8 Quæ dicuntur de fraude sunt bene sublata per informantes, nec potest dici factum fraudulenter quod fuit factum lege permittente, l. Gracchus. C. de adul. Paris. cons. 72. in fin. lib. 3. Nec etiam quod potuit fieri citra fraudem, Surd. qui alios allegat, decis. 30. num. 38.

9 Cessant etiam, quæ de simulatione dicuntur, tũ quia non adest causa simulandi, Bart. cons. 65. nu. 4. Anchar. cons. 127. nu. 7. & fuit sæpius resolutũ, tum etiam quia coniecturæ adductæ pro simulatione vitæ fuerunt Dominis leues.

10 Reseruatio enim vsusfructus in donatione fuit facta, donec nuberent, & illa quæ in Instrumento dotali ad vitam facta legitur, vel est intelligenda secundum eam, quæ facta fuit in Instrumento donationis propter verba relatiua apposita, vel præiudicare nõ potuit de iure neptibus, hoc tamẽ solum non sufficit pro simulatione, vt fuit dictum

in

in Beneuentana donationis 27. Nouembris 1585. coram Gyptio, & id factum fuit iure familiaritatis. Quando autem in eis fabricabat palam, & publicè profitebatur, se id facere in domibus neptium, vt dicunt Testes. Quamuis etiam exegerit pensionem vnius apothecæ, hoc potuit esse, quia in multis ipsis neptibus auxiliabatur, & præsertim in eis alendis, quando in dicta domo morabantur.

11 Non obstat, quod dicitur de immoderata donatione, & dote, quia attentis facultatibus donantis, qui amplissimum spolium reliquit, necnon meritis, & qualitate donatariarũ secundum, quæ arbitrari debet Iudex, vt in his terminis dixit Iason cons. 73. in fine vers. non obstat, lib. 3. & ante cum Hostien. in summa de donat. §. & quid num 6. in fine, & facit glos. in l. sed & si susceperit, quam sequuntur ibi omnes. C. de iud. & habita ratione, quod domus inseruire debebãt pro dotibus dictarum neptium, nequaquam videtur cõsiderari posse excessiuitas, & si aliqua esset, oriretur ex augmẽto doris postea per Episcopum facto.

12 Breue fœlic. record. Clementis Octaui inualidãs donationes factas in vita reseruato vsufructu Episcopo donanti non obstat, quia inualidat eas, quæ viuentibus donatariis non sunt effectum sortitæ, Vnde non comprehendit istam, in qua possessio fuit infra quinque dies tradita, & si illam posset comprehendere, non sufficeret, quia emanauit non solum post obitum Episcopi, sed etiam hac lite pendente, constitutio enim dat formã futuris non preteritis negotiis, l. leges Cod. de legibus, & non se extendit ad ea super quibus pendet lis, authen. in med. lit. non fieri fac. for. §. ideoque.

REVERENDISS. D. SACRATI,

Conchẽ Beneficij. Lunæ 11. May 1609.

ARGVMENTVM.

Gratia, An & quando dicatur subreptitia, & vitietur ex falsa expressione,

SVMMARIVM.

Beneficium non curatum potest impetrari, etiam à nõ Sacerdote, num. 1.

Gratia non dicitur subreptitia ex falsa expressione, quæ fuit superflua, num. 1.

Beneficium dicitur non curatum etiam si sit Parochialis habitu, num. 2.

Beneficia curata possunt impetrari à Clericis nõ Sacerdotibus, dummodo post impetrationem faciant se ordinare, numero 2.

Gratia ex falsa expressione dicitur subreptitia, etiam quod falsa expressio fuerit superflua, quãdo concedens facilius motus fuit ad illam concedendam, num. 3. Declara hoc procedere, quando agitur de gratia tertio præiudiciali alias secus.

Gratia redditur nulla, quando ex dolo impetrantis fuit narratum falsum, num. 4.

Gratia subreptitia non nocet principali, quãdo fuit impetrata à procuratore, num. 4.

Gratia indistinctè iustificanda, & verificanda est parte opponente, Declara, vt num. 5.

DECISIO CCLXX.

1 FVit tentum non obstare Gregorio, quod in eius supplicatione fuerit narratum ipsum esse Presbyterum, cum verè nõ esset, quia cũ ageretur de beneficio minimè curato, qualitas presbyteratus non erat necessaria tã de iure cõm. ad not. in c. licet canon. de elect. in 6. quam de notorio stylo Curię, proinde talis narratiua tanquã superflua minimè vitiauit gratiam, etiam si reperiatur falsa, Rot. decis. 70. de rescript. in antiq. & decis. 10. eodem tit. in nou. Aegid. decis. 4. incip. falsi expressio, & decis. 416. incip. si obtinens, Cassad. decis. 10 de præben. & decis. 7. de concess. præben. Put. decis. 193. lib. 1. & 17. lib. 3. Achill. decis. 11. de rescript.

2 Nec videbatur dubitari quin ad istum effectum beneficium posset dici minimè curatum etiam si sit Parochialis habitu, per gl. in d. c. licet canon. verb. Parochialis, de elect. in 6. Hostien. in c. quia nonnulli. num. 5. vers. quantum ad mat. de Cler. non resid. Rebuff. in prax. tit. de non prom. intra ann. num. 34. Quinimò, & ipsa Beneficia actu curata passim concedantur simplicibus clericis dũmodò post faciant se ordinare, d. c. licet canon. de præben. in 6. capit. sicut. eod. tit.

3 Non obstat, quod Conclusio supra in principio firmata maximè procedat, quando per talem narratiuam Papa facilius motus fuit ad concedendũ gratiam, vt admittunt omnes decisiones supra in principio allegatæ, & fuit præcisè firmatum in causa Cæsaraugustana Pensionis coram Illustrissimo Pamphilio 20. Decembris 1591. & in causa Meten. Monasterij 21. Februarij 1609 coram bo. me. Litta, & per plures positiones in causa Burgen Canonicatus coram R.P.D. meo Ludouisio de anno proximè elapso: Papa verò in proposito casu videatur facilius motus ad cõcedendum ex narratiua presbyteratus, quia facilius prouiderat personis qualificatis, & quia tractu temporis reuertẽtibus Parochianis, Parochialitas poterat deduci ad actum, quo casu fuisset necessarium Sacerdotium, quia gratia de sui natura minime erat alicui præiudicialis Domini existimarunt, quod illa narratiua nullatenus fuerit habita in consideratione à Papa, & quod ipse nihilominus fuisset cõcessurus. Et quantum ad exempla, de quibus in decisionibus supra allegatis, in quibus Rota aliàs habuit rationem narratiuæ valde similes, fuit responsum, quod hoc ideò fuit factum, quia gratiæ de sui natura poterant tertio præiudicare, in quibus cum Papa procedat cum maiori circumspectione oritur suspicio, quod nisi fuisset facta illa narratiua Papa non concessisset, & hunc distinctionis sensũ videtur aliàs habuisse, Rot. apud Cassad. decis. 10. num. 3. vers. scilicet, quod expressio de præben. & clarius apud Crescen. decis. 10. num. 2. eodem tit. post. Gemin. in c. gratia, num. 4. in fin. de rescript. in 6.

4 Non obstat, quod gratia reddatur nulla ex solo dolo impetrantis, Aegid. d. decis. 4. & dolus colligatur eo ipso, quod narratiua est in facto proprio, in quo non datur error, & proinde talis narratiua indistinctè vitiat gratiam, Accorambon. decis. 17. lib. 1. Rota in dicta Cæsaraugustana corã Illustrissimo Pamphilio, quia cum Gregorius de tempore impetrationis esset absens, censuerunt Domini hunc errorem esse attribuendum eius procuratori, licet enim Rota nõ admittat passim istam excusationem propter fraudes, quæ aliàs fieri posset impetrando per mediũ Procuratorũ, vt per Crescen. d. decis. 10. de præben. attamen in pro

posito

posito casu visa fuit cessare omnis suspicio, quia tam Antonius resignans in suo mandato ad resignandum, quàm Gregorius resignatarius in suo mandato ad consentiendum pensioni, quæ quidem mandata erãt in Camera, siue in Cancellaria producenda, enunciant Gregorium solum Clericum. Vnde cessat omnis verisimilitudo, quod si ex mandatis in Camera, siue in Cancellaria producendis debebat constare, quod ipse esset solus Clericus in supplicatione noluerit nominari tanquam Sacerdos, quia contrarietas fuisset nimis patens, addito maximè quod ista narratiua sibi verisimiliter erat parum profutura, & quod cessabat præiudicium tertij per ea, quæ ad propositum, not. Cassad. d. decis. nu. 3. in fin. de præben.

5 Minus facit quod parte opponente, quodlibet narratum in gratia sit indistinctè verificandum, Imol. in cap. literas, num. 19. de rescript. Rota in causa Salamantina Lenitionis 18. Aprilis 1572. coram Illustrissimo Lãcelloto, quia dicebatur Imol. loco allegato non firmare conclusionem, quod parte opponente quodlibet narratum sit indistinctè verificandum; sed præsupposito quod res de cuius probatione agitur sit de necessario iustificanda, dubitat ad quem spectet onus probandi, & quod iste sit sensus, Imol. patet ex illis verbis, ibi tamen impetrans non obtinebit beneficium, nisi doceat se habilem, &c. Ex quibus patet Imol. loquutum fuisse de narratiua circa substantialia impetrationis; ad decis. Salamant. de qua supra fuit responsum, quod erat intelligenda secundum Imol. quam allegabat, & in omnem euentum posse habere locum in suis terminis, nempe quando de tempore impetrationis adest pars, cui per impetrationem potest præiudicari, secus si superuenit ex post, quia tanquam accidentale non videtur habendum in cõsideratione, l. fin. cum ibi not. C. de his qui ven. ætat. impetr. & in casu decisionum supra in principio pro Gregorio allegatarum sine dubio aderat oppositio partis, & nihilominus Rota fuit pro validitate gratiæ, & ita fuit conclusum.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Incendij. Mercurij 27. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Incendium vnde prouenerit; & in quo loco originem habuerit, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Incendium probatur inditijs, & coniecturis etiam quando quæritur de eius origine, num. 1.

Incendium præsumitur ortum in illo loco, in quo prius fuit visus ignis, numer. 1. & 2. vbi ampliatur hæc conclusio etiam, quod possibile esset ignem habere originem in alio loco.

Testes de credulitate efficacissimum præstant inditium in materia difficilis probationis, nu. 4.

Testes deponentes super origine incendij, quando probent, num. 5.

DECISIO CCLXXI.

1 POst plures propositiones Domini circũscripto effectu resoluerunt constare ignem ortum habuisse, & originem in apotheca Domini Vincentij, cum enim in materia incendij attendantur indicia, & coniecturæ, Bald. cons. 174. n. 2. vers. & vtrum interueniet. lib. 2. Alex. cons. 50. num. 6. lib. 10. Afflict. decis. 57. num. 3. etiam quando de eius origine quæritur, Gabr. cons. 159 num. 8. in fine, & numer. seq. lib. 1. inditium magnum præstat, quia vt dicunt testes vtriusque partis in dicta apotheca fuit visus ignis priusquam in altera parte, Alex. d. cons. 50 num. 3. ad finem, Gabriel. vbi supra num. 15. Rub. qui alios refert cons. 11. num. 162.

2 Nec facit possibile esse, quod habuerit originem in alio loco licet ibi primo non fuerit visus, quia à communiter accidentibus primo videtur in loco suæ originis, & præsumptio adaptatur ad id quod frequentius accidit Bald. d. cons. 174. num. 2. ante finem.

3 Accedit quod ex parte superiori, & ex Palatio fuerunt asportata multa bona mobilia, & ex apotheca D. Patriarchæ certa quantitas fœni, præsente & iubente D. Vincentio, & tamen ex ipsius apotheca nihil omnino extrahi, sed nec etiam aliquis illam ingredi potuit, quod est argumentum non leue, illam fuisse longiori, & antiquiori tempore ab igne occupatam.

4 Quinimmo id expressè dicunt testes, quibus nõ obstat, quod deponant de eorum iudicio, & credulitate, quia licèt illa deponendo concludenter non probent, efficacissimum tamen præstant inditium, præsertim in materia difficilis probationis, Ang. cons. 3. num. 2. & seq. Iason in rub. ff. de iureiur. sub num. 9. vers. septimo limita, Campegg. de testib. reg. 209. in 4. fallen. & dixit Rota in vna Terdonen. Fructuum 26. Octobris 1575. coram Lauereano, & in hoc casu plenè probant, quia inditium est coniunctum cum sensu visus, Caputaq. decis. 270. num. 6. par. 3. & dant optimas rationes Cyn. Bald. & Salyc. in l. testium. C. de testib. Ias. in d. rub. num. 23. & seq. quæ concludunt non solum quod ignis inualerit prius apothecam Domini Vincentij, quam superiorem partem domus & aliam apothecam, sed etiam quia ab illa in vtramque transitum demauit.

5 Nam quoad superiorem partem, & Palatium, Primus Testis examinatus pro D. Patriarcha iuxta 108. interrogatorium dicit: *hauendo veduto il fuoco prima in quel fondo sotto il numero primo* (qui est apotheca D. Vincentij) *& hauendo veduto il resto e del Palazzo ito ad alto fano.* Tertius super 31. dicit, *viddi il fuoco nel numero primo, & poi andai sopra del Palazzo, & viddi che non c'era fuoco, ma in mezzo uscito viddi il fumo, che ascendena ad alto verso la parte che risponde alla portella del fondo del numero primo.* Quartus Testis iuxta 9. interrogatorium, *tengo che il fuoco, che hà abbrugiato il Palazzo è venuto dal numero primo,* & paulo interius *per hauer visto entrare il fuoco del fondo del numero primo, alle fenestre delle stanze superiori,* idem etiam quoad apothecam D. Patriarchæ contiguam apothecæ D. Vincentij. Secundus enim Testis iuxta 69. interrogatorium dicit: *il fuoco veniua da vn buco del muro commune, cioè che veniua per vn buco del fondo,* numero tertio; qui numerus designat apothecam D. Patriarchæ, Tertius iuxta idem interrogatorium. *Il Signor Vincenza mandò per vn lenzuolo bagnato, & turo quel buco, il quale quando fù turato non si vedeua fuoco dentro al numero terzo.* Sextus pariter iuxta idem interrogatorium, *doppo che*

s acce-

s'accese il fuoco al numero primo s'accese anco nell'altro al numero terzo, & subdit *essendo nel fondo numero terzo, vedeuo gran quantità di fumo, che vscina dalli buchi della muraglia commune, & venina in detta rimessa al numero terzo*, idem testis iuxta 50 *io vidde gettar dell'acqua dal fondo del numero terzo nelli buchi del muro commune trà il detto numero terzo*, & numero primo, cum quo consonat primus testis D. Iustiniani, qui iuxta 11. dicit: *nella seconda bottega. si buttaua grand'acqua alla muraglia, che diuide la prima bottega, & nell'entrare nella seconda bottega non v'era fuoco; mà fieno con fumo*.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala, Veneris 5. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandos testes non datur, quando articuli continent inuerisimilia, quando sunt irreleuantes, quando est vehemens calumniæ præsumptio, & quando agitur de reprobatione aliorum testium, & de detegendo crimina.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur super eisdem articulis super quibus fuerunt in partibus examinati alij testes, num. 1.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur, quando articuli continent inuerisimilia, num. 2.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur, quando adest calumniæ suspicio, num. 2.

Declara: si suspicio fuerit vehementis aliàs secus, num. 5.

Remissoria ad examinandos testes non facile conceditur, quando agitur de reprobando alios testes examinatos, & de detegendo crimen, num. 5. 6. & 7.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur, quando articuli sunt irreleuantes, num. 7.

DECISIO CCLXXII.

1 POst plures positiones Domini resoluerunt, Don Philippo non esse dandam remissoriam: nam quoad articulum continentem liberam, & libentem voluntatem Marchionissæ in contrahendo matrimonium cum ipso, ea fuit pluries in partibus articulata, & plurimi inducti, & examinati testes, quo casu Rota solet denegare remissoriam, Caputaquen. decis. 5. num. 6. part. 3. & denegauit in vna Veneta Illegitimitatis 23. Iunij 1589 coram Illustrissimo Cardinali Platto in vna Caputaquen. Vnionis 20 Maij 1594. coram R. P. D. meo Decano, & in vna Pampilonen. Decimarum 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Orano. Credendum est enim quod induxerit, & examinauerit testes, quos habuerit magis idoneos, Aegid. decis. 38. post princ. & fecerit meliorem, ac pleniorem probationem, quam potuerit, Aym. cons. 134. num. 3. & tanto minus venit iterum admittẽ. Don Philippus ad probandum liberum, & lætum animum Marchionissæ, quia ipsemet cum iuramento in iudicio declarauit sciuisse antequam duceret Marchionissam, Marchionem patrem illi dixisse, quod non nuberet D Francisco; sed ipsi Don Philippo, & quod nisi ita faceret, eius maledictio super eam caderet: quæ maledictio paterna quantum esset perhorrescenda à filia, virgine, nemo est, qui nesciat.

2 Quoad alium articulum, in quo articulatur testes, qui de metu Marchionissæ in hoc iudicio deposuerunt, prius in alio inter ipsam, & Don. Franciscum de Tuniga deposuisse de spontanea, & libera voluntate, visum fuit Dominis ab omni verisimilitudine alienissimum decem, & octo testes pro maiori parte graues, inter quos est etiam Sacerdos, & Parochus in re tam graui inter magnates, & potentes tam breui temporis spatio in eodem tribunali contraria deponere fuisse ausos. Quia inuerisimilitudine stante reiciuntur articuli, & denegatur remissoria, c. quia verisimile de præsumpt. Specul. de probat § nunc dicen. nu. 1. Rot. decis. 33. de test. in antiq. Than. decis. 86. fuit dictum in Tolerana Portionis 10. Maij 1595. coram Reuerendissimo Pacen. aut saltem debet dari fumus non leuis, quia testes non sunt facilè audiendi contra verisimilitudinem Anchar. consil 330. num. 8. ante fin. vers. quinimmo contra id Tiraq. in l. si vnquam in præfat. num. 39. in fin C. de reuocan. donat. & quando est tanta inuerisimilitudo non admittitur quis ad probandum sine causæ cognitione, cap. super eo de renunc. Imol. in 1. cap. quia verisimile sub num. 1. vers. quandoque est tanta, & Abb. sub num. 2. vers. quandoque verisimilitudo est maxima.

3 Accedit vehemens suspicio calumniæ cum sit quasi impossibile, quod habeantur testes, qui viderint, legerint, & obseruauerint depositiones decem, & octo testium, & post tantum tempus recordari possint, quid singuli deposuerint. Augetur magis suspicio calumniæ, quia neque in articulis pro parte Don Philippi exhibitis, neque in interrogatoriis datis in examine testium Marchionissæ aliqua vnquam facta fuit mentio de contraria testium depositione, quæ si fuisset vera procul dubio fuisset opposita, cum Don Philippus contra istos testes plures opposuerit exceptiones; tanto etiam magis, quia petijt restitutionem in integrum aduersus omissam probationem, & tamen in articulis datis in gradu dictæ restitutionis nihil articulauit super prætenso examine.

4 Nec iuuat allegata ignorantia, quia Don Philippus 12. Iunij 1602. fassus fuit coram Ordinario cum iuramento se habuisse scientiam litis agitatæ inter Marchionissam, & Don Franciscum de Tuniga. Nec facit, quod non propterea concludatur notitia depositionis dictorum testium, quia Domini nullo pacto adduci poterant, vt crederent, quod fuerit actum de validitate matrimonij cum Don Philippo contracti, ipso non solum citato, sed etiam inscio præsertim cum articuletur fuisse publicum, & notorium; non enim potuisset ignorare id quod omnes publicè sciebant. Vnde excluditur præcipuum fundamentum, quod istas exceptiones contra testes nunquam adduxerit vsquequo de anno 1605. cognouit processum fuisse occultatum, & mirum est cum sciuisse, quid contineret processus post amissionem, & non ante, quod præbet suspicandi occasionem fuisse expectatum hoc tempus, quia si fuisset oppositum ante occultationem ex visione processus statim conuinci potuisset oppositio.

5 Et licet Rota nõ facilè soleat denegare remissoriam propter suspicionem calumniæ, id tamen non procedit, quando suspicio est multum vehemens, vt fuit dictum in Caurieñ Iurisdictionis 16. Februarij 1587. coram Oriolen. & in alijs conge-

ftis in Cordubeñ Redecimarum 27. Martij 1607. coram R. P. D. meo Coccino. Ad minus videbatur Dominis pro excludenda tanta præsumptione calumniæ necessarius fumus, Cassad decis. 3. n. 2. de dilat. Put decis. 366. n. 7. lib. 2. presertim cum articuli tendant ad reprobandum testes, quæ reprobatio sapit quandam naturam criminis, vt dicit Oldr. cons. 311. sub nu. 8. & de redarguendo ipsos de contrarietate, quæ sine periurio contingere non potest, Menoch. de arbitr. cas. 108. nu. 9. ad quod periurium detegendum non facilè conceditur remissoria Put. decis. 8. de dilat. facit decis. Caputaquen. 62. & 63. par. 3.

6 Nullus autem datur fumus non solum quod isti Testes contrarium deposuerint, sed neque quod fuerint in dicto iudicio examinati. immo nec quod aliqua lis fuerit cum D. Francisco super matrimonio Don Philippi. Præterea occultatio processus ex parte Marchionissæ, quando esset probata nullum præstaret indicium talis depositionis, nec quod fuisset occultatus, ne ea detegeretur, non enim defuisset alia verisimilior ratio, videlicet ne in publicum prodiret, quod virgo talis conditionis, non solum inscio, sed etiam inuito patre, procurasset nubere, & misisset apocham propria manu scriptam illi, cum quo cupiebat matrimonio copulari.

7 Non obstat quod dicitur nouercam fateri se aliàs contrarium deposuisse, quia ipsa dicit, quod metu mariti adducta fuit ad dicendum se non cognoscere An apocha esset scripta manu Marchionissæ, non autem dicit, quod contrarium deposuerit circa metum, & sicut vltro ipsa circa cognitionem scripturæ dixit se alias aliud dixisse, idem etiam dixisset de metu, si contrarium de metu prius deposuisset ad l. vni. §. sin autem C. de cad. tol. præterea malè infertur, quod sicut ipsa dixit contrarium, ita, & alij Testes presertim quia dicit se metu Marchionis mariti territam dixisse, qui metus non cadebat in personis aliorum testium. Articulus concernens absentiam aliquorum testium à loco, vbi ipsi dixerunt fuisse præsentes, vltra quod non percutit omnes, & ob id est irreleuans, non est admittendus etiam sine fumo, cum agat de conuincendo testes non solum de periurio, sed etiam de falsitate per prædicta, super alijs articulis Domini non fecerunt aliquam vim, & placuerunt dicta per informantes pro parte Marchionissæ.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI

Romana Bonorum. Veneris 26. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Furiosus quis dicatur, & quis mētecaptus quomodo inter se differant, & An testibus deponentibus de furore seu demētia magis credatur, quàm deponentibus de sana mente,

SVMMARIVM.

Furioso sicut dandus est curator, ita etiam, & mentecapto dari debet, num. 1.

Furiosus est mentecaptus cum sæua dementia, & quadam veluti rabie, mentecaptus vero est cum quieta dementia, num. 1.

Furor non præsumitur, & qui furorem allegat probare debet num. 2.

Testibus deponentibus de sana mente alicuius, magis credendum est, quam deponentibus de furore seu dementia, num. 3. & 4.

Dubium facti decidi debet secundum naturalem æquitatem, num. 4.

DECISIO CCLXXIII.

1 ETsi curator ne dum sit dandus furioso verum etiam mente capto, quod enim ius statuitur in furioso habet locum in demente, seu mente capto, & è contra, vt notat Fulgos. in cons. 29. ante nu. primum, vers. super eo quod quæritur; furiosus enim est mente captus cum sæua dementia, & quadam veluti rabie; mente captus vero est cum quieta dementia. Bald. in l. humanitatis, nu. 15. vers. venio ad quartum notabile, C. de impub. & alijs substit. sequitur Fulgos. d. loco nu. 1. vers. nam eleganter.

2 Tamen in casu isto non est locus curatori, quia de furore nullo pacto constat qui debet probari ab allegante, cum quilibet præsumatur sanæ mentis ex allegat per Illustrissimum Manticam de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 5. nu. 2.

3 Circa dementiam vero licet probationes videantur contrariæ, tamen magis est standum testibus deponentibus contra dementiam, quia cum vt dictum est supra, quilibet præsumatur sanæ mentis in concursu magis est standum testibus qui habent præsumptionē iuris pro se, Bald. in authent. omnes peregrini, num. 10. in princ. C. commun. de succes. & latè prosequitur Franc Curt. de testib. conclus. 2. num. 22.

4 Et si dicatur quod ex depositionibus Testium resultat dubium facti, quod debet decidi secundum naturalem æquitatem, vt per Bald. loco proximè allegato, tamen nec vlla æquitas suadet, quod in concursu probationum magis credatur Testibus deponentibus super dementia, quam deponētibus super sana mente.

REVER.MI D. MARCHOMONTII.

Toletana Canonicatus. Veneris 26. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de Testibus probantibus consanguinitatem, seu fraternitatem, præsertim de auditu deponentibus, & de eorum depositionis interpretatione, multa notanda explicantur, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Confessio vnius tertio non præiudicat, num. 1.

Confessio Patris filio non nocet, num. 1.

Consanguinitas non probatur per Testes de auditu, qui potuerunt deponere de visu, & non deposuerunt, nu. 2.

Testes de auditu probant in antiquis, secus in non antiquis, num. 2. in fine.

Testis vnius depositio non recipit declarationem ab alio in eo quod est de substantia, & quod principaliter in controuersiam deducitur, num. 3.

Fra-

Fratris appellatione venit propriè frater vtrinque coniunctus, non autem frater ex vno tantum parente natus, Declara, vt num. 4. & seqq.

Testes deponentes, quem esse fratrem alicuius, intelliguntur de fratre vtrinque coniuncto, non autem de procreato ex vno tantum parente, Declara, vt num. 4. & seqq.

Testium depositiones dubiæ interpretandæ sunt contra se fundantem in illis etiam impropriando verba, num. 5. & 13 Vbi quod sunt interpretanda contra producentem.

Fratris appellatio in iure conuenit, nedum vtrinque coniuncto sed etiam consanguineo, & vterino, nu. 6.

Fratris appellatio comprahendit etiam fratres consobrinos ex sorore, num 7.

Testes in causa status examinati in vno iudicio probant etiam in alio inde eo contra alios. Declara, vt num. 8.

Testis probans fraternitatem debet reddere rationem sui dicti, num. 9.

Testes de auditu absque ratione, vel personarum expressione à quibus audierunt nihil probant, num. 10.

Relatio semper fieri debet ad proxima, & immediata, numero 11.

Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in depositionibus testium, num. 11. in fine.

Relatio facienda non est ad omnia præcedentia, quando per relationem resultaret ampliatio materiæ odiosæ, & restringenda num 12.

Relatio non est facienda ad illud, ad quod adaptari non potest, num 12.

Testes famam deponentes redduntur suspecti, quando alij testes desuper examinati de fama non deponunt, cum de ea, si vera fuisset notitiam habuissent, num 12.

Testium depositiones non iuuantur adminiculis, quando ex dictis testibus nulla resultat fundamentalis probatio, numera 14.

DECISIO CCLXXIV.

1 IN hac propositione breuioris, ac facilioris disputationis causa, & sine veri præiudicio transierunt Domini cum præsuppositis formatis per Dominos Agentes pro Capitulo, videlicet, quod eadem fuerit Mentia Rodriguez, & de Portalegre, quod filius eiusdem Mentiæ fuerit Ioannes de Castillo, quodq; sit standum attestationibus Secretarii S. Inquisitionis; omittemus itaque illa omnia, quæ ad dicta præsupposita possunt pertinere, & illud in specie, quod in prima decisione fuerat dictum, confessionem Ioannis de Castillo in omnem euentum non præiudicasse Beatrici della Cadena, neque descendentibus ab ea, quia confessio non præiudicat tertio; Quod procedit nedum in confessione fratris, sed etiam in cōfessione patris, quæ filio non nocet glossa, & Bar. in l. certum, § sed an ipsos, ff. de confess. Ruyn. cōs. 142. nu. 2 lib 1. Natt. cōs. 543. n. 17. Surd. decis. 218. num. 17. & in nostris terminis dixit Rota antiqua coram Tholomeo in quadam causa Hispalen Portionis, Vnde licet negari non possit, quin illa consideratio multum releuet, & quin magna cum ratione per informantes pro Do. Ludouico fuerit in hac propositione reassumpta, tamen illa prætermissa potest veritati, & bono iuri suo esse locus, visum fuit circa eam pro nunc non insistere.

2 Strictè igitur discusso dubio, An constet de descendentia Beatricis della Cadena à Mentia Rodriguez de Portallegre, Rota respondit negatiuè dictam descendentiam non probari; Et quidem non datur aliqua directa probatio, quod Beatrix fuerit filia Mentiæ, sed informantes pro Capitulo, nituntur dumtaxat ostendere esse per testes probatum Beatricem fuisse sororem vtrimq; cōiunctam Ioannis de Castillo, quem præsupponit fuisse filiū Mentiæ, Verum ista fraternitas vtrimque coniuncta non potest dici probata; De illa siquidem deponit vnus tantum testis Didacus de Frias, qui est in primo examine vndecimus, in 2. 87. & in summario capituli primus, iste testis, qđ non possit dici omni exceptione maior, fuit dictum in prima decisione, & cuiuis eius depositionem attente consideranti fiet plusquam perspicuum; maximè, quia nec proprio iuramento affirmauit, quod ad ferendum in hac causa testimonium, odio, timore, amore, vel commodo nō processerit, & contra eum in specie antequam aperiretur informatio, plures exceptiones proposuerat D. Ludouicus, posset etiam dici, quod cum deponat se cognouisse Ioannem de Castillo, non est facilè admittendus ad probandum istam fraternitatem de auditu, quam ipse per se de visu deponere potuisset, vt videtur innuere, tex in c. licèt de testib. ibi cum propter breuem hominum vitam de visu deponere non valerent, vltra quod si dictus Ioannes de Castillo fuit in rerum natura de anno 1522. non agitur de descendentia antiqua, & per consequens non est locus probationi de auditu, l. testium, C de testib. c. tam literis, eod. tit. c. inquisitioni de accusa. Aym. de antiquit par. 4. §. fi. nu 7.

3 Sed deueniendo ad ea, quæ sunt extra omnem cōtrouersiam, iste testis, quoad probationem fraternitatis vtrimque coniunctæ est vnicus, & per consequens nihil releuat, nec potest coniungi cū alio teste Nicolao del Gado, qui in primo examine est duodecimus, in secundo 91. in summario capituli secundus, ille enim secundus testis, quantumuis varius, & contrarius, vt aliàs deductum fuit, tamen solummodo deponit Ioannem de Castillo fuisse fratrem Beatricis, sed non exprimit, quod fuerit frater ex vtroque parente. Nec admittendum est, quod iste Nicolaus debeat recipere declarationem à dicto primi testis, talis enim declaratio non procedit in eo, quod est de substantia, quodque principaliter deducitur in controuersiam Bald. in l. data opera, num. 42 C qui accusar. non poss. Cæs. de Grassis decis. 21. nu 6. de probat Alex. consil. 236. nu 4 lib. 6. dixit Rota in causa Valentina Professionis 26. Martij 1574 coram Illustrissimo Blanchetio.

4 Non obstat, quod dicitur appellatione fratris venire propriè fratrem vtrimque coniunctum, quia reliqui non sunt fratres simpliciter, sed secundum quid, Decian. respon. 16. num. 57. vol. 1 ideò dictum testis simpliciter de fratre, intelligendum esse de fratre vtrimque coniuncto. Bursat. cons. 98. num. 10. lib. 1. etenim in primis Bursato opponitur Dec. cons. 524. num. 5. vers. debuit etiam secundo probari, vbi per testes simpliciter deponētes de fratre non probatur, qđ frater fuerit vtrimque coniunctus, quia eorum dictum in fratre, ex altero tantum parente verificari potest.

5 Deindè etiam si ista verbi improprietas admitteretur, tamen ex quo frater saltem impropriè intelligi potest de consanguineo tantum, illa interpretatio, quātumuis impropria esset capienda in hoc casu, quia d. testis habens plures intellectus, explicari debet contra eum, qui se fundat in eod. Bart. in l. inter stipulantem, § si Stichum, num 6. de verb. oblig Crot. de testib. num. 291. Campeg. cōs. 191. in 4. fallen. & hæc ipsa dictio, frater, diuersas recipit interpretationes, prout materia est, vel odiosa, vel fauorabilis, Cast. cons. 196. num. 2. lib. 1. Socyn. cons. 304. nu 3. lib. 2. sicq; procedunt prędicta, Decian. & Bursat. responsa, in quibus frater intelligitur vtrimque coniunctus, quia talis interpretatio cōtinebat fauorem agnationis; Ac in cā nō potest dari ratio, quare fratrē potius accipere

debemus pro coniuncto ex vtroque parente, quã pro consanguineo tantum. Immo exclusio fraternitatis vtrimque coniunctæ excludit assertam impuritatem, & per consequens iste potius intellectus amplectendus est vti fauorabilior. Nec dicatur etiam statuti obseruantiam esse fauorabilem: responsio enim est in promptu fauorem statuti in eo versari, vt qui impuri sunt arceãtur à beneficiis iam insignis Ecclesiæ, sed non in hoc, vt qui puri sunt, rigidioribus ambiguarum dictionum declarationibus contra iuris regulas impuri efficiantur.

6 Insuper quod frater ex vtroq; parente sit solus propriè frater, non potest admitti quia quamuis negari non possit, quin iure naturę, & sanguinis sit magis coniunctus, tamen in iure verum est fratris appellationem propriè conuenire etiam consanguineo, & vterino l. iurisconsultus. §. 2. gradu. ff. de grad. & affin. Rom. cons. 411. num. 6. Socin. sen. cons. 1. num. 5. & 6. lib. 1. & cons. 304. num. 1. & 2. lib. 2. Alex. cons. 144. num. 2. lib. 6. Socin. iun. cons. 1. num. 5. & cons. 5. per tot. vol. 1. vbi voluerunt additiones consanguinei, & vterini fieri non ad denotandam impropriętatem, sed ad exprimendam differentiam fraternitatis, quæ expressio habet etiam locum in fratre vtrimq; coniuncto, quem quando designare voluerunt, qui propriè sunt loquuti, nõ dixerunt simpliciter fratrem, sed cum additione fratrem germanum, vt pluribus notauit eruditissimus Brisson. lib. 6. de verb. sign. in verbo, frater.

7 E conuerso autem fratris simplex appellatio attributa est non solum natis ex iisdem parentibus, sed etiam affinibus, puta sororis marito, vt ex Cicerone qui latinè, & propriè loqui sciebat singulariter suo more animaduertit Cuiac. obseruat. 17. lib. 6. igitur si fratris appellatio adeo variè vsurpatur sequitur quod ex depositione testis, qui dicit Ioannem fuisse fratrem Beatricis nõ sequitur Mentiam vtriq; matrem fuisse.

8 Non obstat etiam alius Testis in S. Officio examinatus de anno 1552. nam in alio iudicio inter alios, & ad alium finem examinatus nihil probat contra D. Ludouicum. Nec facit quod prætenditur illum fuisse examinatum in causa status, ideoq; probet contra omnes, etiam in alia causa, iuxta l. ingenuum, ff. de stat. homin. quia respondetur, quod si fuit causa status, fuit de statu personæ Mõtiæ, An ipsa fuisset condemnata, vel non ad effectum corrigendi habitellum, & delendi eius nomen, non autem fuit super descendentia, & statu Beatricis, sed sic est, quod ad effectũ vt sententia, & probationes afficiant, necesse est, quod de illo fuerit principaliter, & non incidenter actum, idq; in contradictorio iudicio, cum legitimo contradictore, Alex. in l. sæpè. numer. 70. de re iud. Castren. cons. 116. nu. 3. vol. 1. Mohed. decis. 8. de sent. & re iud. Franch. decis. 523. & 524. Tiraq. de

9 nobil. cap. 37. num. 4. Surd. consil. 189. num. 42.

Deinde iste testis non loquitur de fraternitate Ioannis, & Beatricis, sed obiter tantum, & aliud agens dixit Baccalaureum Spinosam fuisse generum vxoris Didaci Lopez de Ocaña, non tamen expressit nomen illius vxoris, ideoq; vltra quod in suo dicto est vnicus, & vltra quod nullã reddit rationem, quod tamen omnino facere debuerat vt benè per Anchar. cons. 52. num. 8. adhuc potest esse, quod ille Didacus Lopez habuerit diuersis temporibus successiuè duas vxores, sicq; probatio non concludit Beatricem vxorem Spinosæ fuisse filiam Mentiæ vxoris Didaci, & capitulũ quod vult excludere prouisum, vti non habẽtẽ qualitates requisitas, debet dare probationes concludentes, & certas non autem ancipites, & æquiuocas, aliàs enim non esset denegare prouiso possessionem, quia sit impurus, sed esset facere de non impuro impurũ, vt possessio possit denegari.

10 Aliam exceptionem, quæ est etiam extra omnem controuersiam patitur iste Didacus de Frias, eaque est illi communis cum Nicolao del Gado, & cum alio teste, qui est 92. quo informantes pro capitulo vtũtur parum vtiliter, quia ad summum ex illius depositione nihil aliud inferri potest, nisi Beatricem fuisse neptem Garsiæ Lopez, vnde nõ sequitur, quod fuerit filia Mentiæ ex prædictis, ideoque non est insistendum circa aliàs difficultates, quæ in eius depositione continentur omnes quippè isti tres testes deponunt de auditu absque requisitis à text. in d. c. licèt de testibus, cuius dispositio procedit in causis omnibus in quibus agitur de graui præiudicio, Alex. consi. 82. num. 6. lib. 1. Corn. consil. 78. num. 3. lib. 3. Aym. cons. 249. nu. 13. Dec. consi. 321. num. 4. quod autem non adsint dicta requisita est plusquam manifestum, quia excepto Nicolao del Gado, qui deponit de auditu à suo patre tantum, alij omnes simpliciter omninò de auditu deponunt absq; rationis, vel personarũ vlla expressione.

11 Non obstat, quod dicitur Didacum, de fraternitate vtrinque coniuncta deponere per publicã vocem, & famam, quia in prima decisione fuit multis allegationibus probatum istum vnicum testem, quatenus de fama deponeret, non posse tamen in hac materia coniungi cum aliis ad probationem perficiendam. Deindè fuit dictum famã ab illo assignari non respectu fraternitatis Ioannis, & Beatricis, sed potius respectu eius, quod vltimo loco dixerat de Gabriele de Espinosa filio Beatricis, quod se tractaret pro consanguineo, & nepote Ioannis de Castillo, qui tractatus non cõcludit fraternitatem ex vtroque latere ad quem intellectum in decisione datum non deficiunt rationes iuris. Regula enim est, quod relatio fieri debet ad proxima, & immediata, glo. in l. 1. de legat. præst. Bart. Cast. & alij Doctores, in l. palam, §. sed si notam de testam. Alexand. consil. 204. num. 6. lib. 2. & quod dici posset relationem esse faciẽdam ad omnia superius dicta, tollitur ex quo testis loquitur in singulari, & tale fuit publicũ ideoque refert vnum tantum dictum, & non plura, sicuti, & quod dici posset depositionem esse indefinitam non suffragaretur, quia notum est indefinitam in ore testis non æquipollere vniuersali, Curt. iun. de communi consil. 17. num. 14. maximè in materia odiosa, l. 2. vbi Alexand. num. 5. Ias. num. 11. Socyn. num. 11. de liber. & posthum. Dec. consil. 425. in fine, Purpur. consil. 333. num. 17. sufficitque, quod materia non sit fauorabilis, Surd. consil. 470. num. 23.

12 Rursus nunquam fit relatio ad omnia, quando per talem relationem resultaret ampliatio materiæ odiosæ, & restringendæ, Ruyn. consil. 127. nu. 7. lib. 2. & quod plus est relatio non debet fieri ad illud ad quod adaptari non potest. Alex. cons. 81. num. 31. lib. 6. sed in hoc casu fama nõ potest adaptari ad fraternitatem, quia si adfuisset talis fama, alij etiam testes de illa deposuissent stantibus exactissimis diligentijs in hac causa factis, & examine etiam repetito plurimorum testium inter quos adsunt aliqui consanguinei Ioannis de Castillo, itaut omninò inuerisimile sit talem famam extitisse, quia tũc alij etiam testes habuissent illius notitiam, & de illa deposuissent, Aym. cons. 57. num. 10. Bald. in l. bonæ fidei, C. de reb. cred. Bartol. in l. admonendi, num. 7. de iureiur. Natt. cons. 672. nu. 40. & dicitur suspectus, qui vnum tantum testem indu-

indueit super fama, vt post Bart. tradit Ias. in repet. l. admonendi. num. 183.

13 Denique negari non potest quin depositio saltem sit incerta, & obscura, ita ut facienda sit interpretatio contra Capitulum, quod testes produxit, c. in præsentia, de probat. Rot. decis. 6. de testibus in antiq. Alex. cons. 20. num. 5. lib 4. vel saltem, quia in huius Testis dicto se fundat vt iã dictum est, & tradit Corn. cons. 31. num. 13. lib 2.

14 His sic stantibus non multum faciunt diligenter deducta adminicula ex prædicto Tractatu consanguinitatis inter descendentes Ioannis & Beatricis, & ex Testibus deponentibus, quod cognomen de Castillo tangit D. Ludouicum. Nam adminicula regulariter requirunt subsistētiam alicuius principalis, & fundamen alis probationis, quæ hic deficit. Deinde consanguinitas prædicta probatur per vnum tantum testem de fama, & potuit oriri aliũde quam ex fraternitate Ioannis, & Beatricis. Demumq; non concludit, quoad fraternitatem vtrinque coniunctam, nec quoad descendentiã à Mentia, & cognomen de Castillo potest tangere D. Ludouicum, & quod Agnes Lopez eiusauia materna erat neptis Garsiæ Lopez senioris, quem vnus testis deponit habuisse in vxorem quãdam filiam Marescialli de Nouez, & ex illa processisse cognomen de Castillo.

15 Non obstant testes deponentes de Sambenito vxoris Didaci Lopez Falcon, & de fama impuritatis D. Ludouici, quia quãtum ad Sambenitum, si probaretur quod tangat, & inficiat descendentiã D. Ludouici, deseruiret non pro adminiculo tantum, sed etiam pro concludentissima probatione impuritatis. Cæterum quamdiù ista infectio non probatur, tale adminiculũ est inefficax. Ad testes autem deponentes de fama impuritatis iam fuit responsum copiosè in prima decisione, & cum de Mentia non faciant mentionem frustra hodie repetuntur, nisi ad demonstrandam eo magis puritatem originis D. Ludouici. Quia si Mētia dedit causam iam impuritatis, & hodie probatur Mentiã non pertinere ad D. Ludouicum sequitur famam esse vanam, & falsam, & per consequens non esse habendam in aliqua consideratione. Itaque ex his fuit conclusum non probari descendentiam.

REVEREN.MI D. MARCHOMONTII.

Paceñ Pensionis. Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

De excõmunicato quod ecclesiasticos redditus & pensiones retinere non valeat, ad illos agere possit, quandoque dari possit de subreptione gratiæ in qua adest clausula, ne de subreptione, obreptione, vel intentionis defectu dari possit, & quid operetur aperitio oris aduersus Breue Pontificis.

SVMMARIVM.

Excommunicatus non potest agere ad pensionem sibi reseruatam, nu. 2. Vbi quod est incapax redditum Ecclesiasticorũ, & non facit fructus suos, & nu. 3.

Excommunicatus non debet manu teneri in possessione exigendi pensiones, num. 3.

Excommunicationis exceptio obstat etiam corã mero exequutore, num. 3.

Gratia non indiget iustificatione, quando in ea adest clausula, vt de subreptione, & obreptione dari non possit, num. 4. Declara, vt num. 6.

Aperitio oris tollit rigorem clausulæ sublata, &c. datque facultatem impugnandi gratiam, sed non eludit alios effectus, nu. 5. Vbi ampliatur hæc conclusio siue gratia emanauerit motu proprio, siue ad instantiam partis.

Gratiæ subreptionem opponenti incumbit onus probandi subreptionem, num. 6.

DECISIO CCLXXV.

1 ROta censuit Breue fel. record. Clementis Octaui ob hanc solutionem pensionis, ratio decisionis fuit, quia in d. Breui Primũ narratur, quosdam ibi expressos, & in specie Ioannem Dellanos, ad cuius fauorē pensio de qua agitur reseruata est, multa ibi specificata commisisse in magnam Dei offensam, & Ecclesiasticæ libertatis præiuditium; Deinde subditur declaratio omnes, & singulos supranominatos, qui exequutionem sententiæ Rotalis impediuerunt, aliàs prædicta impedimenta, & grauamina præstiterunt, in pœnas, & censuras Ecclesiasticas contra libertatis Ecclesiasticæ violatores inflictas, & in litteris die Cœnæ Domini legi solitas incurrisse, illisque innodatos fuisse, & esse.

2 Vnde inferebant Domini, quod cum Papa declarauerit Ioannem incidisse in pœnas, & censuras Bullæ Cœnæ Domini, & de absolutione non doceatur, obstat exceptio excommunicationis, quæ agentem ad fructus seu terminos pensionis repellit, ea ratione, quia excommunicatus est incapax redditum Ecclesiasticorum, & non facit fructus suos, c. pastoralis, §. verum de appel. Rot. decis. 3. de senten. excomm in antiq. Rebuff. in reper. c. pastoralis, nu. 81. & seq. de cleric. excommunic. Put. decis. 280. lib. 1. & de sent. excommunic. Bisig. decis. vlt. num. 7. eod. tit. Gig. de pension. quæst. 14. & quæst. 36. num. 5.

3 Ideoque non suffragatur Ioanni, quod pensio sit legitima, & valide reseruata, quodque is sit in quasi possessione illam exigendi, obiicitur enim non inualiditas pensionis, sed incapacitas pensionarii, qui cum sit excommunicatus, non potest agere ad pensionem, nec etiam per viam manutentionis, vt fuit dictum in Cæsaraugustana Dismembrationis 31. Maij 1596. coram Illustrissimo Pamphilio In Valentina Pensionis 31. Ianuarij 1600. co am bon. mem. Litta. In Conchen. Archipresbyteratus 19. Nouembris 1605. coram D. Decano, & in Signina Castrorum 26. Iunij 1604. coram D. Ludouisio: Quippe exceptio excommunicationis, nunquam censetur exclusa, & obstat etiam coram mero exequutore, Galles. ad quartam partem obligationis Cameralis, quæst. 1. numer. 3. 4. & 5.

4 Non obstat, quod asseritur Breue non esse iustificatum; nam vltra quod in contrariam sententiã inclinabant Domini, fuit præterea responsum, quod cum Breue contineat, ne de subreptione, obreptione, vel intentionis defectu dari possit cum clausula sublata, &c. pars quæ dictum Breue obtinuit, nihil tenetur probare, neque ad aliquam iustificationem astringitur, vt fuit dictum in Pampilonen. Archidiaconatus 29 Maij 1593. & in Oscen. Canonicatus 5. Nouembris 1597. coram Illustrissimo Pãphilio. In Osceñ Indulti 1. Iunij 159.. & Bu gen. quindenniorum 10 Maij 1596. & 8. Martii 159. coram D. Litta, & in Mediolanen. Studij 5. Iulij 1593 coram Illustrissimo Seraphino.

Non obstat, quod Ioannes obtinuerit aduersus
5 d. Breue oris apertionem, illa enim apertio sol
lùm rigorem clausulæ sublata, & c. ille q. cum, o dat
facultatem impugnandi Breue, sed non tollit alios
effectus prædictarum clausularum, neq; transfert
onus probandi in illum, qui Breue obtinuit, quini-
mò illud onus semper remanet penes dantem de
subreptione, quamdiu Breue non reducitur ad ter
minos iuris communis, Afflict. decis. 228. num. 13.
& 14. & fuit dictum in Pampilonen. Archidiaco-
natus co à Illustrissimo Pamphilio 19. Maij 1591.
coram Lita, in Romana de Gabriells 12. No-
uembris 1595. In Sutrina Monasterij 9. Decem-
bris coram Orano, & in Terdonen. Hospitalis 27.
Iunii proximè præteriti coram D. Iusto, quas de-
cisiones DD. procedere dixerunt, siue Breue ema
narit motu proprio, siue ad instantiam partis ne-
que admiserunt distinctionem alias factam in Se-
guntina Dimidiæ annatæ 6. iunij 1593. coram
Lita.

Confunditur quippè dicta distinctio, ex quo
6 Breue motu proprio emanatum etiam si prædi-
ctas clausulas non habeat, tamen non indiget ali-
qua iustificatione, deindè semper verū est, quod
opponenti de subreptione incumbit onus illam
probandi, iuxta notata in cap. literis, vbi gl. Imol.
Abb. & alij de rescript, Aym. consil. 60. num. 9. Pa-
ris. consil. 3. num. 51. & nu. 4. Verall. decis. 220. par.
3. & fuit consideratum in dicta Sutrina Monaste-
rij, & quidem illa decisio Seguntina Dimidiæ an-
natæ ponit casum in simplici clausula, quod de
subreptione dari non possit, neque ibi concurre-
bat, vt in hoc casu clausula sublata, ideoque nil mi
rum, si ibi locus erat iustificationi, quia clausula,
quod de obreptione dari non possit, quando po-
nitur sine clausula sublata, habet tacitam condi-
tionem, quatenus preces veritate nitantur, vt fuit
dictum in Hispalen. Beneficij de Zerez 6. Nouem-
bris 1600. coram eodem Lita: In proposito igi-
tur; cum in Breue fel. record. Clementis VIII. Ioā-
nes Dellanos declaratus sit excōmunicatus, quā-
diu de subreptione dicti Breuis, vel de absolutio-
ne Ioannis non docetur, obstat excommunica-
tionis exceptio solutioni pensionis. Et ita deci-
sum.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI,

Signina Pœnarum. Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Pœnarum Criminalium exactio spectat ad Principem, & Dominum Castrum; non autem ad Cōmunitatem, nisi fuerit immemorabili tēpore præscripta, & quomodo talis præscriptio probetur.

SVMMARIVM.

Pœnarum exactio de iure communi spectat ad Dominum Castri, num. 1.

Pœnæ criminales sunt de regalibus Principis. num. 2.

Pœnæ criminales possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 2.

Principi reseruata possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 3.

Testes probantes præscriptionem immemorabilem debēt esse ætatis annorum 54. num. 4.

Præscriptio immemorabilis, vt benè censeatur probata Testes debent deponere de visu per 40. annos de auditu à maioribus, quod maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama, num. 5.

Pœnarum exactio, quod spectet ad Communitatem, & non ad Dominum Castri, probatur ex pluribus adminiculis, de quibus num. 6.

DECISIO CCLXX.

1 IN hac causa resolutum fuit die 28. Nouembris
anni præteriti Excellentissimum, & Illustris-
simum Ducem Sfortiam, vti Vicarium per-
petuum Ciuitatis Signinæ habere intentionē fun-
datam in exactione pœnarum criminalium cir-
cumscriptis iuribus Communitatis, quæ prætende-
dit easdem pœnas ad se spectare, exceptis quatuor
casibus homicidij, proditionis, incendij volunta-
rij, & stupri, de quibus Statutorum lib. 3. cap. 31.
Quare proposito similiter Dubio pro parte Com
munitatis Domini firmarunt Communitatem ha
bere quoque intentionem fundatam in immemo
rabili, & adminiculis, reseruatis tamen exceptio-
nibus, tam cōtra Testes, quàm aliàs probationes.

Nam etsi pœnæ criminales sint de regalibus
2 Principis, cap. 1. cum ibi not. quæ sint regalia in
vsibus feudorum, & fuit deductum in prædicta
decisione in hac causa facta, tamen præscribi pos
sunt tanto temporis spatio, cuius initij non extat
memoria in contrarium, Rip. in l. quominus. nu-
mero 101. ff. de fluminibus, Alexand. cons. 6. lib. 1.
& consil. 24. num. 14. lib. 5. Natt. consil. 511. num.
40. Bero cons. 81. num. 24. lib. 1. & consil. 21. num.
6. lib. 3. Bartol. cons. 32. num. 21. vol. 4. Decian. re-
spons. 24. num. 112. vol. 1. & respons. 108. num. 6.
volum. 3. Boss. tit. de regal. nu. 21. Marant. de ord.
iudic. par. 6. act. 10. nu. 25. Crauet. de antiq. temp.
par. 4. section. absolutis, num. 13.

Nam immemorabilis habet vim iusti tituli, &
3 priuilegij etiam in reseruatis Principi, cap. quibus-
dam, §. præterea, & ibi glos. in verbis, non extat
memoria, & Panor. num. 2. de verb. signif. l. hoc iu-
re, §. ductus aquæ, de aqua quotid. & æstiu. Paris.
consil. 27. num. 77. lib. 1. Gabriel. conclus. 1. num. 3.
de præscript. & traditur in locis proximè allega-
tis, & fuit decisum in Vlixbonen. Decimarum Pi-
scium 25. Ianuarij 1568. coram Oradino, & in No-
nantulana, seu nullius bonorum 21. & 22. Martij
1591. coram R. P. D. Decano.

Immemorabilis autem hic probatur ex dictis
4 quatuor Testium, qui habent ætatem legitimam
probandi immemorabilem: Nam omisso primo,
in quo non fit fundamentum, secundus est anno-
rum septuaginta quinque, tertius annorū sexagin-
ta septem. Quartus est annorum sexaginta, &
Quintus annorum quinquaginta septem, cum ta-
men secundum communem opinionem, quam
Rota sequitur satis sit ad probandam immemora
bilem, quod Testes habeant ætatem quinquagin-
ta quatuor annorum dempto procuratore litis,
Lap. Abb. in cap. 1. nu. 8. & ibi Gemin. & Franc.
num. 16. Anchar. num. 9. & alij Doctores de præ-
script. in 6. Millis in verbo, Testes ad probandū,
Florian. de Sancto Petro, in l. seruitutes, la 3. num.
36. ff. de seruit. Couar. in regula possessor. in 2.
parte. §. tertio, nu. 7. vers. Testes verò, Rebuff. in
tractat. de decimis, quæst. 13. num. 99. Gabriel.
conclus. 1. num. 91. de præscript. Ant. August.
in epit. de præscript. num. 16. Caputaq. decis. 71.
num. 2. par. 2. & decis. 254. & 290. par. 3. Et fuit
dictum in Conchen. Limitum anno 1588. coram
Illustrissimo Blanchetto in Capuana Rectoriæ
32. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphino,
&

& in Calaguritana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

Et isti testes deponũt iuxta requisita dicti cap. primi de praescript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos, de auditu à maiorib. & quod ipsi maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama per vos, & num fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscript & fuit resolutum in causa Nepesina Iurispat. 16. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto.

6 Accedunt, quamplura adminicula, quibus dicta testium adiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. coram D. meo Coccino. Primò ex dispositione Statutorum cap. 14. & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod nòn relaxaretur pœna alicui condemnato in toto, vel in parte nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Communitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos, & vltra, nempè ab anno 1559. vsque ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitati approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario, num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad Communitatem, & ad Dominum, vt ex vna earum cõstat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad Communitatem spectantibus consensum Communitatis requisiuerunt, vt in summario num. 7. Quintò, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu Do. Ducis, ne Ciuitas per hoc defraudaretur pęnis ad illam spectantibus vigore Statutorum, & vt causis occurrentibus certioretur Syndicus, & Camerarius Communitatis: Sextò, ex oneribus, quę sustinet Communitas, nempè solutionis officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condemnatorum ex causa proditionis pro medietate Cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur; In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine commissarum absolutè attribuuntur Communitati, & si cum sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cum effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis cõtra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercẽtibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. 2. par. relect. §. quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauien. Matrimonij. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus, vbi præcedit matrimoniũ nunquid præsumptiones, & coniecturę sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successioné.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis, vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, nu. 1.

Concubinatus, vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quam si concubinatus non præcederet, nu. 1.

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, nu. 2.

Procuratoris confessio potest reuocari à principali etiam non docto de errore, num. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino, quando est verisimilis attenditur, num. 3.

Supplicatio Principi data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum numero 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciunt tamen adminiculum, nu. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 DVbitaui in hac causa, An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè responderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiunt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cõiecturales, Paris. cons. 57. num. 41. volum. 4. Ferrer. cons. 49 nu. 1. iuxta Gemin. cons. 27 in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lauretano, in causa Parmen Status 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 6. Martij 1592. coram bon. mem. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu, quando constabat de malo initio, videlicet de concubina non præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirãtur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cũ recognitione Senatorum Ciuitatis Schuoidnicẽsis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti fuisse contractum matrimonium inter Dominũ Danielem Scidlitium, & Euam per Parochum cũ benedictione, & alijs cœremonijs, &c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex transumptum, quod per se nõ pbat nõ concurrentibus requisitis per text. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrumen. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturę talis, quæ sufficiãt ad inducendum animum iudicis ad credendum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tũc talis scriptura plenè probat, & habetur pro concludenti probatione, Caputaquen. decis. 234. par. 1. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et.

3 Primò concurrit confessio Procuratoris Domini Sigismundi Sedlitz in libello porrecto coram Reuerẽdissimo D Nuncio Apostolico penès Maiestatẽ Cæsaream residente, in quo nõ solum narratur matrimoniũ, sed etiã locus, personæ cõtrahentes,

Non obstat, quod Ioannes obtinuerit aduersus
5 d. Breue oris apertionem, illa enim apertio tollit rigorem clausulæ sublata, & c. ille, §. cum, o dat facultatem impugnandi Breue, sed non est in alios effectus prædictarum clausularum, neque transfert onus probandi in illum, qui Breue obtinuit, quinimo illud onus semper remanet penes dantem de subreptione, quamdiu Breue non reducitur ad terminus iuris communis, Afflict. decis. 228. num. 13. & 14. & fuit dictum in Pampilonen. Archidiaconatus coram Illustrissimo Pamphilio 19. Maij 1591. coram Litta, in Romana de Gabrielis 12. Nouembris 1595. In Surrina Monasterij 9. Decembris coram Orano, & in Terdonen. Hospitalis 27. Iunij proximè præteriti coram D. Iusto, quas decisiones DD. procedere dixerunt, siue Breue emanarit motu proprio, siue ad instantiam partis neque admiserunt distinctionem aliàs factam in Seguntina Dimidiæ annatæ 6. Iunij 1593. coram Litta.

Confunditur quippè dicta distinctio, ex quo
6 Breue motu proprio emanatum etiam si prædictas clausulas non habeat, tamen non indiget aliqua iustificatione, deindè semper verũ est, quod opponenti de subreptione incumbit onus illam probandi, iuxta notata in cap. literis, vbi gl. Imol. Abb. & alij de rescript. Aym. consil. 60. num. 9. Paris. consil. 3. num. 51. & nu. 4. Verall. decis. 220. par. 3. & fuit consideratum in dicta Surrina Monasterij, & quidem illa decisio Seguntina Dimidiæ annatæ ponit casum in simplici clausula, quod de subreptione dari non possit, neque ibi concurrebat, vt in hoc casu clausula sublata, ideoque nil mirum, si ibi locus erat iustificationi, quia clausula, quod de obreptione dari non possit, quando ponitur, & tunc clausula sublata, habet tacitam conditionem, quatenus preces veritate nitantur, vt fuit dictum in Hispalen. Beneficij de Zerez 6. Nouembris 1600. coram eodem Litta: In proposito igitur; cum in Breue fel. record. Clementis VIII. Ioannes Dellanos declaratus sit excõmunicatus, quãdiu de subreptione dicti Breuis, vel de absolutione Ioannis non docetur, obstat excommunicationis exceptio solutioni pensionis. Et ita decisum.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI,

Signina Pœnarum. Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Pœnarum Criminalium exactio spectat ad Principem, & Dominum Castrum; non autem ad Cõmunitatem, nisi fuerit immemorabili tẽpore præscripta, & quomodo talis præscriptio probetur.

SVMMARIVM.

Pœnarum exactio de iure communi spectat ad Dominum Castri, num 1.

Pœnæ criminales sunt de regalibus Principis, num. 2.

Pœnæ criminales possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 2.

Principi reseruata possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 3.

Testes probantes præscriptionem immemorabilem debẽt esse ætatis annorum 54. num. 4.

Præscriptio immemorabilis, vt benè censeatur probata Testes debent deponere de visu per 40. annos de auditu à maioribus, quod maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama, num. 5.

Pœnarum exactio, quod spectet ad Communitatem, & non ad Dominum Castri, probatur ex pluribus adminiculis, de quibus num. 6.

DECISIO CCLXX.

1 IN hac causa resolutum fuit die 28. Nouembris anni præteriti Excellentissimum, & Illustrissimum Ducem Sfortiam, vti Vicarium perpetuum Ciuitatis Signinæ habere intentionẽ fundatam in exactione pœnarum criminalium circumscriptis iuribus Communitatis, quæ prætendit easdem pœnas ad se spectare, exceptis quatuor casibus homicidij, proditionis, incendij voluntarij, & stupri, de quibus Statutorum lib. 3. cap. 51. Quare proposito similiter Dubio pro parte Communitatis Domini firmarunt Communitatem habere quoque intentionem fundatam in immemorabili, & adminiculis, reseruatis tamen exceptionibus, tam cõtra Testes, quàm aliàs probationes.

Nam etsi pœnæ criminales sint de regalibus
2 Principis, cap. 1. cum ibi not. quæ sint regalia in vsibus feudorum, & fuit deductum in prædicta decisione in hac causa facta, tamen præscribi possunt tanto temporis spatio, cuius initij non extat memoria in contrarium, Rip. in l. quominus. numero 101. ff. de fluminibus, Alexand cons. 6. lib. 1. & consil. 24 num. 14. lib. 5. Natt. consil. 511. num. 40. Bero cons. 81. num. 24. lib. 1. & consil. 21. num. 6. lib. 3. Bartol. cons. 32. num. 21. vol. 4. Decian. responsf. 24. num. 112. vol. 1. & respons. 108. num. 6. volum. 3. Boss. tit. de regal. nu. 21. Marant. de ord. iudic. par. 6. act. 10. nu. 25. Crauct. de antiq. temp. par. 4. section. absolutis, num. 13.

Nam immemorabilis habet vim iusti tituli, &
3 priuilegij etiam in reseruatis Principi, cap. quibusdam, §. præterea, & ibi glos. in verbis, non extat memoria, & Panor. num. 2. de verb. signif. l. hoc iure, §. ductus aquæ, de aqua quotid. & æstiu. Paris. consil. 27. num 77. lib. 1. Gabriel. conclus. 1. num. 3. de præscript. & traditur in locis proximè allegatis, & fuit decisum in Vlixbonen. Decimarum Piscium 25. Ianuarij 1568. coram Oradino, & in Nonantulana, seu nullius bonorum 21. & 22. Martij 1591. coram R. P. D. Decano.

Immemorabilis autem hic probatur ex dictis
4 quatuor Testium, qui habent ætatem legitimam probandi immemorabilem: Nam omisso primo, in quo non fit fundamentum, secundus est annorum septuaginta quinque, tertius annorũ sexaginta septem. Quartus est annorum sexaginta, & Quintus annorum quinquagintaseptem, cum tamen secundum communem opinionem, quam Rota sequitur satis sit ad probandam immemorabilem, quod Testes habeant ætatem quinquagintaquatuor annorum dempto procuratore litis, Lap. Abb. in cap. 1. nu. 8. & ibi Gemin. & Franc. num. 16. Anchar. num. 9. & alij Doctores de præscript. in 6. Millis in verbo, Testes ad probandũ, Florian. de Sancto Petro, in l. seruitutes, la 3. num. 36. ff. de seruit. Couar. in regula possessor. in 2. parte. §. tertio, nu. 7. vers. Testes verò, Rebuff. in tractat. de decimis, quæst. 13. num. 99. Gabriel. conclus. 1. num. 91. de præscript. Ant. August. in epit. de præscript. num. 16. Caputaq. decis. 71. num. 2. par. 2. & decis. 254. & 290. par. 3. Et fuit dictum in Conchen. Limitum anno 1588. coram Illustrissimo Blanchetto in Capuana Rectoriæ 31. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphino,

&

& in Calaguritana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

Et isti testes deponūt iuxta requisita dicti cap. primi de præscript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos, de auditu à maiorib. & quod ipsi maiores nunquam intellexerint contrarium, & de publica voce, & fama per verbum fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscript. & fuit resolutum in causa Nepesina Iurispat. 16. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto.

6 Accedunt, quamplura adminicula, quibus dicta testium adiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. coram D. meo Coccino. Primò ex dispositione Statutorum cap. 14 & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod non relaxaretur pœna alicui condemnato in toto, vel in parte nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Communitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos, & vltra, nempè ab anno 1559. vsque ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitati approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario, num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad Communitatem, & ad Dominum, vt ex vna earum cōstat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad Communitatem spectantibus consensum Communitatis requisiuerunt, vt in summario num. 7. Quinto, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu Do. Ducis, ne Ciuitas per hoc defraudaretur pœnis ad illam spectantibus vigore Statutorum, & vt causis occurrentibus certiorentur Syndicus, & Camerarius Communitatis. Sextò, ex oneribus, quę sustinet Communitas, nempè solutionis officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condemnatorum ex causa proditionis pro medietate Cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur; In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine commissarum absolutè attribuuntur Communitati, & si cum sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cum effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis cōtra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercētibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. 2. par. relect. §. quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauien. Matrimonij. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus, vbi præcedit matrimoniū nunquid præsumptiones, & coniecturę sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successionē.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis, vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, nu. 1.

Concubinatus, vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quam si concubinatus non præcederet, nu. 1.

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, nu. 2.

Procuratoris confessio potest reuocari à principali etiam non docto de errore, num. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino, quando est verisimilis attenditur, num. 3.

Supplicatio Principi data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum numero 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciunt tamen adminiculum, nu. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 Dubitaui in hac causa, An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè responderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiūt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cōiecturales, Paris. cons. 57. num. 41. volum. 4. Ferret. cons. 49. nu. 1. iuxta Gemin. cons. 27 in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lancrano, in causa Parmen Status 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 6. Martij 1592. coram bon. mem. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu, quando constabat de malo initio, videlicet de concubinatu præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirātur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cū recognitione Senatorum Ciuitatis Schiodnicēsis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti fuisse contractum matrimonium inter Dominū Danielem Seidlitium, & Euam per Parochum cū benedictione, & alijs cœremonijs, &c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex transumptum, quod per se nō probat nō concurrentibus requisitis per text. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrumen. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturę tales, quæ sufficiāt ad inducendum animum iudicis ad credendum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tūc talis scriptura plenè probat, & habetur pro concludenti probatione, Caputaquen. decis. 234. par. 1. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et.

Primò concurrit confessio Procuratoris Domi-
3 ni Sigismundi Sedlitz in libello porrecto coram Reuerendissimo D. Nuncio Apostolico penès Maiestatē Cæsaream residente, in quo nō solum narratur matrimoniū, sed etiā locus, personæ cōtra-

Non obstat, quod Ioannes obtinuerit aduersus
5 d. Breue oris apertionem, illa enim apertio tollit rigorem clausulæ sublatæ, & cillo, q. enim, o dat facultatem impugnandi Breue, sed non etiam alios effectus prædictarum clausularum, neq; transfert onus probandi in illum, qui Breue obtinuit, quinimo illud onus semper remanet penes dantem de subreptione, quamdiu Breue non reducitur ad terminos iuris communis, Afflict. decis. 228. num. 13. & 14. & fuit dictum in Pampilonen. Archidiaconatus co à Illustrissimo Pamphilio 19. Maij 1595. coram Litta, in Romana de Gabrielis 12. Nouembris 1595. In Surrina Monasterij 9 Decembris coram Orano, & in Terdonen Hospitalis 27. Iunij proximè præteriti coram D. Iusto, quas decisiones DD. procedere dixerunt, siue Breue emanarit motu proprio, siue ad instantiam partis neque admiserunt distinctionem aliàs factam in Seguntina Dimidiæ annatæ 6. Iunij 1593. coram Litta.

Confunditur quippè dicta distinctio, ex quo
6 Breue motu proprio emanatum etiam si prædictas clausulas non habeat, tamen non indiget aliqua iustificatione, deindè semper verũ est, quod opponenti de subreptione incumbit onus illam probandi, iuxta notata in cap. literis, vbi gl. Imol. Abb. & alij de rescript. Aym. consil. 60. num. 9. Paris. consil. 3. num. 51. & nu. 4. Verall. decis. 230. par. 3. & fuit consideratum in dicta Surrina Monasterij, & quidem illa decisio Seguntina Dimidiæ annatæ ponit casum in simplici clausula, quod de subreptione dari non possit, neque ibi concurrebat, vt in hoc casu clausula sublata, ideoque nil mirum, si ibi locus erat iustificationi, quia clausula, quod de obreptione dari non possit, quando ponitur sine clausula sublata, habet tacitam conditionem, quare nisi preces veritate nitantur, vt fuit dictum in Hispalen Beneficij de Zerez 6. Nouembris 1600 coram eodem Litta: In proposito igitur; cum in Breue fel. record. Clementis VIII. Ioãnes Dellanos declaratus sit excõmunicatus, quãdiu de subreptione dicti Breuis, vel de absolutione Ioannis non docetur, obstat excommunicationis exceptio solutioni pensionis. Et ita decisum.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI,

Signina Pœnarum. Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Pœnarum Criminalium exactio spectat ad Principem, & Dominum Castrum; non autem ad Cõmunitatem, nisi fuerit immemorabili tẽpore præscripta, & quomodo talis præscriptio probetur.

S V M M A R I V M.

Pœnarum exactio de iure communi spectat ad Dominum Castri, num. 1.

Pœna criminales sunt de regalibus Principis. num. 2.

Pœna criminales possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 2.

Principi reseruata possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 3.

Testes probantes præscriptionem immemorabilem debẽt esse ætatis annorum 54. num. 4.

Præscriptio immemorabilis, vt benè censeatur probata Testes debent deponere de vsu per 40. annos de auditu à maioribus, quod maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama, num. 5.

Pœnarum exactio, quod spectet ad Communitatem, & non ad Dominum Castri, probatur ex pluribus adminiculis, de quibus num. 6.

DECISIO CCLXX.

1 IN hac causa resolutum fuit die 28. Nouembris anni præteriti Excellentissimum, & Illustrissimum Ducem Sfortiam, vti Vicarium perpetuum Ciuitatis Signinæ habere intentionẽ fundatam in exactione pœnarum criminalium circumscriptis iuribus Communitatis, quæ prætendit easdem pœnas ad se spectare, exceptis quatuor casibus homicidij, proditionis, incendij voluntarij, & stupri, de quibus Statutorum lib. 3. cap. 31. Quare proposito similiter Dubio pro parte Communitatis Domini firmarunt Communitatem habere quoque intentionem fundatam in immemorabili, & adminiculis, reseruatis tamen exceptionibus, tam cõtra Testes, quàm aliàs probationes.

Nam etsi pœnæ criminales sint de regalibus
2 Principis, cap. 1. cum ibi not. quæ sint regalia in vsibus feudorum, & fuit deductum in prædicta decisione in hac causa facta, tamen præscribi possunt tanto temporis spatio, cuius initij non extat memoria in contrarium, Rip. in l. quominus. numero 101. ff. de fluminibus, Alexand. cons. 6. lib. 1. & consil. 24 num. 14. lib. 5. Natt. consil. 511. num. 40. Bero cons. 81. num. 24. lib. 1. & consil. 21. num. 6. lib. 3. Bartol. cons. 32. num. 21. vol. 4. Decian. responsf. 24. num. 112. vol. 1. & responsf. 108. num. 6. volum. 3. Boss. tit. de regal. nu. 41. Marant. de ord. iudic. par. 6. act. 10. nu. 25. Crauet. de antiq. temp. par. 4. section. absolutis, num. 13.

Nam immemorabilis habet vim iusti tituli, &
3 priuilegij etiam in reseruatis Principi, cap quibusdam, §. præterea, & ibi glos. in verbis, non extat memoria, & Panor. num. 2. de verb. signif. l. hoc iure, §. ductus aquæ, de aqua quotid. & æstiu. Paris. consil. 27. num 77. lib. 1. Gabriel. conclus. 1. num. 3. de præscript. & traditur in locis proximè allegatis, & fuit decisum in Vlixbonen. Decimarum Piscium 15. Ianuarij 1568. coram Oradino, & in Nonantulana, seu nullius bonorum 21. & 22. Martij 1591. coram R. P. D. Decano.

Immemorabilis autem hic probatur ex dictis
4 quatuor Testium, qui habent ætatem legitimam probandi immemorabilem: Nam omisso primo, in quo non fit fundamentum, secundus est annorum septuagintaquinque, tertius annorũ sexagintaseptem. Quartus est annorum sexaginta, & Quintus annorum quinquagintaseptem, cum tamen secundum communem opinionem, quam Rota sequitur satis sit ad probandam immemorabilem, quod Testes habeant ætatem quinquagintaquatuor annorum dempto procuratore litis, Lap. Abb. in cap. 1. nu. 8. & ibi Gemin. & Franc. num. 16. Anchar. num. 9 & alij Doctores de præscript. in 6 Millis in verbo, Testes ad probandũ, Florian. de Sancto Petro, in l. seruitutes, la 3. num. 36. ff. de seruit. Couar. in regula possessor. in 2. parte. §. tertio, nu. 7. vers. Testes verò, Rebuff. in tractat. de decimis, quæst. 13. num. 99. Gabriel. conclus. 1. num. 91. de præscript. Aut. August. in epit. de præscript. num. 16. Caputaq. decis. 71. num. 2. par. 2. & decis. 254. & 290 par. 3. Et fuit dictum in Conchen. Limitum anno 1588. coram Illustrissimo Blanchetto in Capuana Rectoriæ 12. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphino,

&

& in Calagutitana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

Et isti testes deponūt iuxta requisita dicti cap. primi de præscript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos, de auditu à maioribus. & quod ipsi maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama per vobum fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscript. & fuit resolutum in causa Nepetina Iurispat. 16. Februarij 1590. coram Illustrissimo Blanchetto.

6 Accedunt, quamplura adminicula, quibus dicta testium adiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnień. Continuum 10. Decembris 1603. coram Domino Coccino. Primò ex dispositione Statutorum cap. 14. & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod non relaxaretur pœna alicui condemnato in toto, vel in parte nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Communitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos, & vltra, nempè ab anno 1559. vsque ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitati approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario, num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad Communitatem, & ad Dominum, vt ex vna earum cōstat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad Communitatem spectantibus consensum Communitatis requisiuerunt, vt in summario num. 7. Quintò, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num. 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu Do. Ducis, ne Ciuitas per hoc defraudaretur pœnis ad illam spectantibus vigore Statutorum, & vt causis occurrentibus certiorentur Syndicus, & Camerarius Communitatis. Sextò, ex oneribus, quę sustinet Communitas, nempè solutionis officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condemnatorum ex causa proditionis pro medietate Cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur; In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine commissarum absolutè attribuuntur Communitati, & si cum sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cum effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis cōtra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercētibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. 2. par. 1. elect. §. quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauień. Matrimonij. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus, vbi præcedit matrimoniū nunquid præsumptiones, & coniecturę sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successione.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis, vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, nu. 1.

Concubinatus, vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quam si concubinatus non præcederet, nu. 1.

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, nu. 2.

Procuratoris confessio potest reuocari à principali etiam non docto de errore, num. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino, quando est verisimilis attenditur, num. 3.

Supplicatio Principi data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum numero 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciunt tamen adminiculum, nu. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 Dubitaui in hac causa, An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè responderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiunt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cōiecturales. Paris. cons. 57. num. 41. volum. 4. Ferrer. cons. 49. nu. 1. iuxta Gemin. cons. 27. in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lauretano, in causa Parmen. Status 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 5. Martij 1592. coram bon. mem. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu, quando constabat de malo initio, videlicet de concubinatu præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirantur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cū recognitione Senatorum Ciuitatis Schwidnicensis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti 5 fuisse contractum matrimonium inter Dominū Danielem Seidlitium, & Euam per Parochum cū benedictione, & alijs cœremonijs, & c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex transumptum, quod per se nō probat nō concurrentibus requisitis per text. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrumen. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturæ tales, quæ sufficiāt ad inducendum animum iudicis ad credendum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tūc talis scriptura plenè probat, & habetur pro concludenti probatione, Caputaquen. decis. 254. par. 1. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et.

3 Primò concurrit confessio Procuratoris Domini Sigismundi Sedlitz in libello porrecto coram Reuerēdissimo D. Nuncio Apostolico penès Maiestatē Cæsaream residente, in quo nō solum narratur matrimoniū, sed etiā locus, personæ cōtra-

Non obstat, quod Ioannes obtinuerit aduersus
5 d. Breue oris aperitionem, illa enim aperitio tollit rigorem clausulæ sublata, & c. illeq;... ento, o dat facultatem impugnãdi Breue, sed non etiam alios effectus prædictarum clausularum, neq; transfert onus probandi in illum, qui Breue obtinuit, quinimò illud onus semper remanet penes dantem de subreptione, quamdiu Breue non reducitur ad terminos iuris communis, Addict. decis. 228. num. 13. & 14. & fuit dictum in Pampiloren. Archidiaconatus co à Illustrissimo Pamphilio 19. Maij 1591. coram Litta, in Romana de Gabrielis 12. Nouembris 1595. In Sutrina Monasterij 9 Decembris coram Orano, & in Terdonen Hospitalis 27. Iunij proximè præteriti coram D. Iusto, quas decisiones DD. procedere dixerunt, sine Breue emanarit motu proprio, siue ad instantiam partis neque admiserunt distinctionem aliàs factam in Seguntina Dimidiæ annatæ 6. Iunij 1593. coram Litta.

Confunditur quippè dicta distinctio, ex quo
6 Breue motu proprio emanatum etiam si prædictas clausulas non habeat, tamen non indiget aliqua iustificatione, deindè semper verũ est, quod opponenti de subreptione incumbit onus illam probandi, iuxta notata in cap. literis, vbi gl. Imol. Abb. & alij de rescript, Aym. consil. 60. num. 9. Parisi consil. 3. num. 51. & nu. 4. Verall. decis. 220. par. 3. & fuit consideratum in dicta Sutrina Monasterij, & quidem illa decisio Seguntina Dimidiæ annatæ ponit casum in simplici clausula, quod de subreptione dari non possit, neque ibi concurrebat, vt in hoc casu clausula sublata, ideoque nil mirum, si ibi locus erat iustificationi, quia clausula, quod de obreptione dari non possit, quando ponitur sine clausula sublata, habet tacitam conditionem, quatenus preces veritate nitantur, vt fuit dictum in Hispalen Beneficij de Zerez 6. Nouembris 1600 coram eodem Litta: In proposito igitur; cum in Breue fel. record. Clementis VIII. Ioãnes Dellanos declaratus sit excõmunicatus, quãdiu de subreptione dicti Breuis, vel de absolutione Ioannis non docetur, obstat excommunicationis exceptio solutioni pensionis. Et ita decisum.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI,

Signina Pœnarum. Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Pœnarum Criminalium exactio spectat ad Principem, & Dominum Castrum; non autem ad Cõmunitatem, nisi fuerit immemorabili tẽpore præscripta, & quomodo talis præscriptio probetur.

SVMMARIVM.

Pœnarum exactio de iure communi spectat ad Dominum Castri, num. 1.

Pœnæ criminales sunt de regalibus Principis. num. 2.

Pœnæ criminales possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 2.

Principi reseruata possunt præscribi tanto temporis spatio, cuius initij memoria non extet, num. 3.

Testes probantes præscriptionem immemorabilem debẽt esse ætatis annorum 54. num. 4.

Præscriptio immemorabilis, vt benè censeatur probata Testes debent deponere de visu per 40. annos de auditu à maioribus, quod maiores nunquam intellexerint contrarium, & de publica voce, & fama, num. 5.

Pœnarum exactio, quod spectet ad Communitatem, & non ad Dominum Castri, probatur ex pluribus adminiculis, de quibus num. 6.

DECISIO CCLXX.

1 IN hac causa resolutum fuit die 28. Nouembris anni præteriti Excellentissimum, & Illustrissimum Ducem Sfortiam, vti Vicarium perpetuum Ciuitatis Signinæ habere intentionẽ fundatam in exactione pœnarum criminalium circumscriptis iuribus Communitatis, quæ prætendit easdem pœnas ad se spectare, exceptis quatuor casibus homicidij, proditionis, incendij voluntarij, & stupri, de quibus Statutorum lib. 3. cap. 31. Quare proposito similiter Dubio pro parte Communitatis Domini firmarunt Communitatem habere quoque intentionem fundatam in immemorabili, & adminiculis, reseruatis tamen exceptionibus, tam cõtra Testes, quàm aliàs probationes.

Nam etsi pœnæ criminales sint de regalibus
2 Principis, cap. 1. cum ibi not. quæ sint regalia in vsibus feudorum, & fuit deductum in prædicta decisione in hac causa facta, tamen præscribi possunt tanto temporis spatio, cuius initij non extat memoria in contrarium, Rip. in l. quominus. numero 101. ff. de fluminibus, Alexand cons. 6. lib. 1. & consil. 24 num. 14. lib. 5. Natt. consil. 511. num. 40. Bero consil. 81. num. 24. lib. 1. & consil. 21. num. 6. lib. 3. Bartol. cons. 32. num. 21. vol. 4. Decian. respons. 24. num. 112. vol. 1. & respons. 108. num. 6. volum. 3. Boss. tit. de regal. nu. 21. Marant. de ord. iudic. par. 6. act. 10. nu. 25. Crauet. de antiq. temp. par. 4. section. absolutis, num. 13.

Nam immemorabilis habet vim iusti tituli, &
3 priuilegij etiam in reseruatis Principi, cap quibusdam. §. præterea, & ibi glos. in verbis, non extat memoria, & Panor. num. 2. de verb. signif. l. hoc iure, §. ductus aquæ, de aqua quotid. & æstiu. Paris. consil. 27. num 77. lib. 1. Gabriel. conclus. 1. num. 3. de præscript. & traditur in locis proximè allegatis, & fuit decisum in Vlixbonen. Decimarum Piscium 25. Ianuarij 1568. coram Oradino, & in Nonantulanam, seu nullius bonorum 21. & 22. Martij 1591. coram R. P. D. Decano.

Immemorabilis autem hic probatur ex dictis
4 quatuor Testium, qui habent ætatem legitimam probandi immemorabilem: Nam omisso primo, in quo non fit fundamentum, secundus est annorum septuaginta quinque, tertius annorũ sexaginta septem. Quartus est annorum sexaginta, & Quintus annorum quinquaginta septem, cum tamen secundum communem opinionem, quam Rota sequitur satis sit ad probandam immemorabilem, quod Testes habeant ætatem quinquaginta quatuor annorum dempto procuratore suis, Lap. Abb. in cap. 1. nu. 8. & ibi Gemin. & Franc. num. 16. Anchar. num. 9 & alij Doctores de præscript. in 6 Millis in verbo, Testes ad probandũ, Florian. de Sancto Petro, in l. seruitutes, la 3. num. 36. ff. de seruit. Couar. in regula possessor. in 2. parte. §. tertio, nu. 7. vers. Testes verò, Rebuff. in tractat. de decimis, quæst. 13. num. 99. Gabriel. conclus. 1. num. 91. de præscript. Ant. August. in epit. de præscript. num. 16. Caputaq. decis. 71. num. 2. par. 2. & decis. 254. & 290 par. 3. Et fuit dictum in Conchen. Limitum anno 1588. coram Illustrissimo Blanchetto in Capuana Rectoriæ 22. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphino,

&

& in Calaguritana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

Et isti testes deponũt iuxta requisita dicti cap. primi de præscript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos, de auditu à maiorib. & quod ipsi maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama per vos bum fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscript. & fuit resolutum in causa Nepetina Iurispat. 16. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto.

Accedunt, quamplura adminicula, quibus dicta testium adiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. coram D. meo Coccino. Primò ex dispositione Statutorum cap. 14. & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod non relaxaretur pœna alicui condemnato in toto, vel in parte nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Communitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos, & vltra, nempè ab anno 1559. vsque ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitati approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario, num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad Communitatem, & ad Dominum, vt ex vna earum cõstat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad Communitatem spectantibus consensum Communitatis requisiuerunt, vt in summario num. 7. Quintò, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu D. Ducis, ne Ciuitas per hoc defraudaretur pęnis ad illam spectantibus vigore Statutorum, & vt causis occurrentibus certiorentur Syndicus, & Camerarius Communitatis. Sextò, ex oneribus, quę sustinet Communitas, nempè solutionis officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condemnatorum ex causa proditionis pro medietate Cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur; In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine commissarum absolutè attribuuntur Communitati, & si cum sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cum effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis cõtra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercẽtibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. a. par. 2. elect. §. quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauien. Matrimonij. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus, vbi præcedit matrimoniũ nunquid præsumptiones, & coniecturę sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successioné.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis, vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, nu. 1.

Concubinatus, vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quam si concubinatus non præcederet, nu. 1

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, nu. 2.

Procuratoris confessio potest reuocari à principali etiam non docto de errore, num. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino, quando est verisimilis attenditur, num 3.

Supplicatio Principi data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum numero 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciunt tamen adminiculum, nu. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 DVbitaui in hac causa, An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè responderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiunt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cõiecturales, Paris. cons. 57. num. 41. volum. 4. Ferrer. cons. 49. nu. 1. iuxta Gemin. cons. 27. in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lauretano, in causa Parmen. Status 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 5. Martij 1592. coram bon. mem. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu, quando constabat de malo initio, videlicet de concubinatu præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirantur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cũ recognitione Senatorum Ciuitatis Schroidnicẽsis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti fuisse contractum matrimonium inter Dominũ Danielem Seidlitium, & Euam per Parochum cũ benedictione, & alijs cœremonijs, &c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex transumptum, quod per se nõ ꝓbat nõ concurrentibus requisitis per text. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrumen. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturę talles, quæ sufficiãt ad inducendum animum iudicis ad credendum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tũc transcriptura plenè probat, & habetur pro concludenti probatione, Caputaquen. decis. 234. par. 1. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et.

3 Primò concurrit confessio Procuratoris Domini Sigismundi Sedlitz in libello porrecto coram Reuerẽdissimo D. Nuncio Apostolico penès Maiestatẽ Cæsaream residente, in quo nõ solum narratur matrimoniũ, sed etiã locus, personæ cõtrahentes,

& in Calaguritana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

Et isti testes deponũt iuxta requisita dicti cap. primi de præscript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos, de auditu à maiorib. & quod ipsi maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce, & fama per vo: bum fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscript. & fuit resolutum in causa Nepesina Iurispat. 16. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto.

Accedunt, quam plura adminicula, quibus dicta testium adiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. coram D. meo Coccino. Primo ex dispositione Statutorum cap. 14 & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod non relaxaretur pœna alicui condemnato in toto, vel in parte, nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Communitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos, & vltra, nempè ab anno 1559. vsque ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitati approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario, num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad Communitatem, & ad Dominum, vt ex vna earum cõstat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad Communitatem spectantibus consensum Communitatis requisiuerunt, vt in summario num. 7. Quinto, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num. 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu D. Ducis, ne Ciuitas per hoc defraudaretur pęnis ad illam spectantibus vigore Statutorum, & vt causis occurrentibus certioretur Syndicus, & Camerarius Communitatis. Sextò, ex oneribus, quę sustinet Communitas, nempè solutionis officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condemnatorum ex causa proditionis pro medietate Cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur; In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine commissarum absolutè attribuuntur Communitati, & si cum sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cum effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis cõtra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercẽtibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. 2. par. relect. § quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauien. Matrimonij. Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus, vbi præcedit matrimoniũ nunquid præsumptiones, & coniecturę sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successionẽ.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis, vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, nu. 1.

Concubinatus, vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quam si concubinatus non præcederet, nu. 1

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, nu. 2.

Procuratoris confessio potest reuocari à principali etiam non docto de errore, num. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino, quando est verisimilis attenditur, num. 3.

Supplicatio Principi data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum numero 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciunt tamen adminiculum, nu. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 DVbitaui in hac causa, An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè responderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiunt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cõiecturales, Paris. cons. 57. num. 41. volum. 4. Ferret. cons. 49. nu. 1. iuxta Gemin. cons. 27 in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lanterano, in causa Parmen Status 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 6. Martij 1592. coram bon. mem. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu, quando constabat de malo initio, videlicet de concubinatu præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirãtur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cũ recognitione Senatorum Ciuitatis Schioidnicẽsis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti fuisse contractum matrimonium inter Dominũ Danielem Seidlitium, & Euam per Parochum cũ benedictione, & alijs cœremonijs, &c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex transumptum, quod per se nõ pbat nõ concurrentibus requisitis per text. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrumen. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturę tales, quæ sufficiãt ad inducendum animum iudicis ad credendum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tũc talis scriptura plenè probat, & habetur pro concludenti probatione, Caputaquen. decis. 234 par. 1. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et.

Primò concurrit confessio Procuratoris Domi
3 ni Sigismundi Sedlitz in libello porrecto coram Reuerẽdissimo D Nuncio Apostolico penès Maiestatẽ Cæsaream residente, in quo nõ solum narratur matrimoniũ, sed etiã locus, personæ cõtra-

hentes,& dies, quæ omnia concordant cum contentis in dicto transumpto, à qua concordantia circumstantiarum oritur verisimilitudo, & sic licet hæc confessio Procuratoris fuerit reuocata, & reuocari potuerit etiam non docto de errore, Capitaquen. deci. 195. par. 1. tamen confessio, quæ de sui natura non præiudicaret, quando est verisimilis attenditur, & sic benè infertur pro adminiculo, Dec. cons. 96. num. 3. nec obstat Aym. consil. 202. num. 4? & fuit decisum in vna Reg. eß Bonorum 23. Iunij 1578. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto.

4 Secundum adminiculum desumebatur ex confessione D. Sigismundi in supplicatione porrecta Maiestati Cæsareæ in illis verbis cum narrat, (qd Daniel aliàs se obligauit, & obstinuit concubinā dimittere, & secundum propositum suum contra Vestræ Cæsareæ Maiestatis edicta, vt & tunc temporis residentis loci Ordinarij Episcopi Martini inhibitionem, ac contagio sibi iungere noluit, nec debeat. At statim post liberationem contra omnes pollicitationes aliud attentauit, & in effectum produxit, & in minimo ante actis non obtemperauit,) quæ supplicatio licèt non fit subscripta à D. Sigismundo, tamen quod eius etiam nomine inter cæteros fuerit data appa et ex illis verbis (At mihi Sigismundo à Zedniz Præsidi in inuidia in damnum, & ignominiam, &c.)

5 Tertiò visum fuit considerabile adminiculum resultans ex depositionibus trium testium instrumentariorum examinatorum ad perpetuam rei memoriam super huiusmodi matrimonio contracto, qui licet fuerint examinati sine citatione partis, tamen faciunt adminiculum, præsertim stante etiam testimonio Senatus Vratislauiensis super recognitione instrumenti cum signo, & subscriptione Secretarij, licet enim pars non fuerit citata, tamen adminiculum resultat ex eo, quod transumptum non erat retentum in occulto, Put. decis. 359. nu. 3. lib. 2.

6 Accedebant prædictis plura alia, videlicet condonatio delicti, & licentia, quam Daniel ab Imperatore obtinuit testandi in fauorem Euæ vxoris, & liberorum, quos per subsequens matrimonium legitimauit, vt ibi dicitur; Item testamentum Danielis, qui vocat Euam coniugem in quibus in summario numero secundo, Item sententia Consistorij Vratislauiensis lata super validitate matrimonij inter Danielem, & Euam contra Iuaia ab eodem Imperatore; Item literæ executoriales Imperiales emanatæ, vt in summario prædicto numero quarto, & quinto. Et licèt opponeretur iura prædicta non esse in forma probanti, Respondebatur, quod etiam scripturæ informes, quæ per se non probant, inseruiunt pro adminiculo, Bald. consil. 204. num. 7. lib. tertio, ex quibus omnibus simul iunctis Rota censuit satis concludēter probatum esse matrimonium, de quo in transumpto inter Danielem, & Euam. An autem huiusmodi matrimonium fuerit solemniter factum cum omnibus requisitis poterit particulariter videri.

CAVALERII.

Valentina Illegitimitatis. Mercurij 9. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

De laceratione foliorum reperta in aliquo libro, An faciat præsumptionem contra eum, penès quem liber laceratus reperitur, & generaliter, quando quis cogi possit ad exhibendum aduersario suo litiganti scripturas penès ipsum existentes.

SVMMARIVM.

Edere, vel exhibere aduersario suo scripturas ad hoc, vt quis cogi possit, duo requiruntur interesse, scilicet petentis editionem, & existentia scripturarum penès eum à quo editio petitur, num. 1. & num. 3. vbi amplius, quod talis existentia debet probari de tempore, quo petitur exhibitio, declara, num. 4. & seqq. vbi etiam an sufficiat probare existentiam tempore motæ litis.

Interesse petentis sibi exhiberi aliquam scripturam probatur solo iuramento, num. 2.

Acta, & scripturæ edi debent in qualibet parte iudicij, numero 6.

Amissio scripturarum probatur iuramento amittentis, numero 7.

Declarā nisi agatur de magno præiudicio partis, num. 8.

Laceratio foliorum reperta in aliquo libro suspicionem producit contra eum penès, quem liber reperiebatur, numero 9.

DECISIO CCLXXVIII.

1 QVia informantes pro parte Dominæ Helenæ Boyl, non acquiescebant decisioni factæ sub die Lunæ 9. Februarij proximè præterita, in qua firmatum fuerat D. Raymundum de Rocchafull, non teneri exhibere copiam authenticam dispensationis, quàm ipse habuerat à Commissario Cruciatæ, pluries causam proposui in Rota super eisdem, & cum Domini non fuissent concordes. Tandem die 9. Decembris pro maiori parte censuerunt esse recedendum à decisis. Cùm enim ad hoc, vt aliquis cogi possit ad exhibendum duo probari debeant, nempè interesse petentis, & existentia rei, cuius exhibitio petitur, l. in hac actione, ff. ad exhib. Iaf. in §. præterea, nu. 4. & pluribus seqq. instit. de action.

2 In hoc casu Domini vtrumque concurrere dicebant; nam interesse Dominæ Helenæ videbatur satis clarum, quia ex dispensatione, cuius exhibitionem ipsa petit, prætendit probare eius nullitatem, & excludere bonam fidem vtriusque coniugis, & sic prolem ab illis susceptam non fuisse legitimam, vltra quod interesse ad effectum exhibitionis probari potest solo iuramento, l. thesaurus, ff. ad exhiben. l. vlt. C. de fide instrum. Bartol. in l. 1. num. 5. ff. quemadmod. test. aper. Iaf. in d. §. præterea, num. 46.

3 Difficultas maior videbatur esse in existentia; nam non controuertebatur D. Raymundum aliàs habuisse à Notario Cruciatæ duo transumpta authentica huius dispensationis, sed ipse respondebat ea habuisse ad effectum transmittendi ad Curiam Romanam, & ad Ciuitatem Vallisoleti, ad quæ loca ea transmisisse dicebat, & propterea amplius non habere, adeo quod licet probata esset existentia, nō tamen probabatur de tempore motæ litis, vt erat necesse, iuxta glo. in l. non ignorabit in verb. finisse, C. ad exhib. Abb. in c. cum ad sedem, num. 15. in fine, de restitut. spoliat. vnde nō erat consequentia necessaria, habuit antea ergo etiam de dicto tempore, l. non hoc, C. vnde legit. cum vulg.

4 Verum domini huiusmodi responsionem non admittebant, quia immo constabat ea habuisse

post

post motam litem; nam siue inspicere velimus tempus, quo ista lis fuit principaliter incentata super Baronia de Betera coram iudicibus laicis tanquam competentibus de mense Martij 1603. vt constat ex responsione articulorum facta per D. Raymundũ coram Ordinario Valentino, in summario dato sub die 27. Martij proximi praeteriti numero tertio; siue tempus, quo fuit introducta super articulo legitimitatis coram Iudice Ecclesiastico de mense Maij eiusdem anni 1603. vt in eodem num. 3. non potest D. Raymundus se excusare, quia habuerit dicta transũpta de mense Maij de anno 1604. à Notario Cruciatae, vt apparet ex decreto iunctis testibus in summario dato die 17. Iunij praeteriti, num. 1. & 2. & sic de vtroq; tempore post litem motam.

5 Nec visum fuit relevans, quod pro parte Dom. Raymundi dicebatur non constare de existentia transumptorum de tempore motae litis super illorum exhibitione, quae praetenditur introducta de anno 1606. ad quod allegabatur text. in l. tigni. §. vlt. vbi Odofred. & Albe. ff. ad exhiben. nam placebat responsio, praefata esse intelligenda, quãdo principaliter ageretur pro vendicatione rei exhibendae, non autem, quando pendente causa principali, prout in hoc casu super successione, & legitimitate peteretur exhibitio alicuius instrumenti pro iure petentis fundando, tunc enim illa petitio est incidens, tanquam de re necessaria ad causam principalem, & non facit litem nouam, Bartol. in l. vltim num. 1. versic. oppono, & videtur, ff. de tabul. exhib. Alexand. consil. 53. sub nu. 7. lib. 1.

6 In qualibet enim parte iudicij acta edi debent. Dec. in cap. 1. num. 25. de prob. & in l. secunda, num. 18. C. de edend. ex quibus resultabat, quod cum Do. Raymundus transumpta habuerit post motam litem etiam hodie praesumatur habere, gloss. in dict. l. non ignorabit. in ver. fuisse, Castrẽs. in l. 2. num. 7. vers. alius. C. de testamen. quia scripturae amissio non praesumitur, Surd. consil. 109. num. 9.

7 Verum, quia D. Raymundus petierat admitti ad iuramentum super amissione, videlicet, quod transmisit dicta transumpta ad Romanam Curiam, & adhibitis diligentijs ea non potuit recuperare per gloss. in cap. significasti, in versic. si ita est, de homic. l. vlt. § sin autem, C. de fide instrum. Guid. Pap. decis. 244. ex mente Specul. tit. de edit. instr. § postquam versic. illud quoque notandum.

8 Maximè concurrentibus coniecturis qualitatis personae ipsius D. Raymundi, declaratione facta per ipsum, quod volebat transmittere dicta transumpta Romam, & obitu illius, ad quem trãsmissa fuerunt, Domini non censuerunt ipsum esse admittendum ad tale iuramentum; nam licet D. Raymundus sit nobilis, & honestae famae, tamen, quia hic non agitur de re exigua, sed de maxima successione, & Baronia, & sic maximo praeiudicio non est locus iuramento, gloss. in dict. l. vltim. in verb. sacramentum, versic. item creditor, C. de fide instrum. Bec. consil. 47. num. 30. vers. quasi, Aym. consil. 947. num. 6. Ias. in d. §. praetereà num. 53.

9 Tandem probatum fuit librum, in quo erat registrata dispensatio, de qua contionebitur, fuisse in domo D. Raymundi, & hodie in eo reperiri aliqua folia lacerata, inter quae deficit haec dispensatio, licet non probetur lacerationem hanc fuisse factam à Do. Raymundo ex istè deductis in alia decisione non tamen potest negari, quin oriatur aliqua suspicio tatione scripturae deficientis, cuius interesse spectabat ad ipsum. Hanc autem suspicionem Rota habuit pro sufficienti ad effectũ denegandi ei iuramentum. Castrens. in l. si quis ex argẽtarijs, §. praetor ait. sub num. 5. ff. de eden. Put. decis. 65. num. 4. lib. 2.

10 Ad Bullam Clementis Octaui fel. memoriae super reualidatione matrimoniorum contractorũ, cum dispensationibus à Commissarijs Cruciatae concessis, responsum fuit non applicari, nec respectu temporis, ad quod est restricta, nec respectu graduum vltra, quod dicta dispẽsatio poterat patialios defectus vltra eos, qui sanatur per dictam constitutionem. Et ex his Domini pro maiori parte recesserunt à decisis.

REVER.MI D. MARCOMONTII,

Romana Filiationis. Sabbati 23. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac decisione plura deducuntur circa probationem filiationis etiam illegitimae, & nonnulla etiam de testibus vilibus, infamibus, singularibus, & inimicis, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Filiatio est difficilis probationis, ideò per indicia, & coniecturas probatur etiam quod agatur de probatione filiationis illegitimae, praesertim quando agitur dumtaxat de alimentis, num. 1.

Filiatio probatur ex confessione matris, num. 2.

Filius praesumitur esse illius, qui tempore conceptionis assiduè cum matre eo uersabatur, num. 2.

Vbi amplietur haec conclusio etiam; quod eo tempore mater cum alijs conuersata fuisset.

Filiatio praesumitur ex tractatu patris habentis aliquem pro filio, num. 3.

Testes singulares probant actus licèt diuersos, ex quibus oritur filiationis probatio, num. 4.

Testes viles, & infames admittuntur in materia, in qua alij testes haberi non possunt, nu. 5.

Testes inimici admittuntur, quando inimicitia non est capitalis, num. 5.

DECISIO CCLXXIX.

1 AD effectum, de quo agitur, qui est; vt à D. Ioanne Antonio tanquam suo patre naturali Hieronymus consequatur alimenta. Rota censuit constare de filiatione, cum enim ex parte patris filiatio sit difficilis probationis, receptum est illam probari per indicia, & coniecturas, l. Lucius Titius, de cond. & demonst. Anchar. cons. 25. nu. 6. Surd. cons. 1. nu. 39. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 89. num. 1. Paris. cons. 19. nu. 38. lib. 2. quod procedit etiam in probatione filiationis illegitimae, Innoc. quem alij sequuntur in c. Michael num. 1. vers. sed secundum Canones de fil. presb. Bald. in l. vulgo. num. 1. vers. sed spuria filiatio de stat. homin. Paris. cons. 12. num. 35. lib. 2. Cardinal. Paleot. de not. & spur. cap. 26. num. 2. praecipuè, quando agitur dumtaxat de alimentis, l. si negat de liber. agnos. Couar. in epitom. lib. 4. 2. par. cap. 8. §. 3. num. 6. ... quaest. c. 6. num. 8. Alciat. de praesumpt. reg. 1. praesumpt. 38. num. 8. & seq. & consil. 149. nu. 4. tom. 3. lib. 9.

2 Inprimis autem adest in hoc casu confessio geminata, & iurata matris, quam considerant Doctores, vt per Thesaur. decis. 3. num. 6. & Alciat. Peregr. lib. 1. capit. 12. deinde ex probationibus per Hieronymum factis, constabat de assidua cõuersatione D. Ioannis Antonij, cum Antonia Hieronymi matre, quando conceptus, & natus est Hieronymus, Testes enim deponunt, quod D. Ioannes Antonius eo tempore diu, noctuq; accedebat ad domum Antoniæ, illique victum præstabat, & pecuniam pro soluenda domus pensione, quodque ipsam conducebat, quandoque ad domum suam propriam, eamque ibi per octo dies retinebat, ex qua assidua conuersatione oritur magna præsumptio, quod filius sit eius viri, qui cum matre assiduè conuersabatur glos. in dict. capit. Michaël, in verbo constiterit, Paris. dict. cons. 10. num. 33. & seqq. Ias. cons. 125. num. 3. libr. 1. Surd. consil. 1. num. 43. Menoch. dict. cas. 89. num. 26. in tantum, quod licèt ex testibus pro Ioanne Antonio examinatis videatur probatum Antoniæ pudicitiam eodem tempore alijs restitutam fuisse, tamen filius magis præsumitur Ioannis Antonij, qui magis liberum, & assiduum accessum habebat ad Antoniam, quique alios ne accederent, quantum ipse poterat prohibebat Ias. cons. 125. num. 3. Card. Paleott. cap. 22. num. 3. Aleiat. d. reg. 3. præsumpt. 37. num. 3. & 5. Surd. dict. consil. 1. num. 53. Anchar. d. consil. 225. num. 5. in fine.

3 Deponunt etiam testes, quod dum Antonia vterum gereret D. Ioannes Antonius dicebat sibi perquirendum esse duas nutrices, quia duæ fœminæ gemellæ sibi nasci turæ essent, item dicebat si masculus nasceretur cum sibi hæredem esse futurum, illiq; nomen Hieronymi sui fratris prędefuncti imponendum, & quidem licèt D. Ioanne Antonio absente dictum nomen impositũ fuit puero, qui etiam in libro Parochi fuit annotatus filius Ioannis Antonij, & Antoniæ, sed cum falsa expressione, quod prædicti parentes essent coniuges, procurãte nimirum Antonia dedecus suũ, & culpam vsurpato coniugis nomine protendere, oritur alia præsumptio non minus vrgens ex tractatu ipsius D. Ioannis Antonij erga Hieronymum, ad notata per Butr. in cap. transmissæ, num. 30. qui filij sint legitim. Bart. in l. 1. §. senatus consulto num. 3. de liber. agnosc. Ruyn. consil. 52. nu. 4 lib. 2. dicunt enim testes D. Ioannem Antonium accepto Nuncio, quod Hieronymus natus esset dedisse nummum Florentinum deferendum obstetrici, quæ illum exceperat; & aliquo temporis interuallo eundem puerum adductum ad domũ suam blandè suscepisse, eique dulcia, & pecunias pro vestibus emendis dedisse, atque sollicitè cõsideratum, & sibi mediante speculo comparatũ sorori suæ, quàm sibi magis similem dixisse, & quod magis vrget, quia Dominus Ioannes Antonius, ducta circa id tempus legitima vxore negligebat alimenta præstare puero. Addunt etiã testes Antoniæ protestantis, se puerum ad Hospitale S. Spiritus, vel ad Ianuam domus ipsius D. Ioannis Antonij expositurum idque pertimescẽtem D. Ioannem Antonium dedisse Antoniæ triticum eique promisisse annuam pecuniam præstare pro alimentis Hieronymi.

4 Quæ omnia licèt singula parum facerent, tamen simul iuncta multum vrgere DD. videbãtur, neque obstare, quod testes, vt plurimum sint singulares, quia cum agatur principaliter non de probandis illis actibus, de quibus testes deponunt, sed de probando effectu, qui ex actibus resultat videlicet filiatione non obstat testium singularitas, Castren. consil. 151. num. 1. vers. 2. Aym. cons. 73. num. 3. & cons. 267. num. 3. & 5.

5 Videbantur etiam non obstare exceptiones cõtra testes propositæ, quatenus enim ex illis plures esse dicuntur viles, & infames, fuit responsum esse tamen admittendos, quia non est facilè alios testes in hac materia habere, Gabr. de testibus concl. 7. num. 7. & cum aduersarius alios opponitur de inimicitia fuit dictum illam non esse capitalem, sed leuem, itaut non propterea testes sint repellendi, Alberic. in authen. si testis, vbi de commu-
* ni, C. de testibus, Clar. in praxi. §. finali, quæst. 24. vers. etiam quæro, tamen si D. Ioannes Antonius vel circa istas exceptiones, vel etiam super tota decisione, velit secretum audiri poterit in hoc ei satisfieri.

REVERENDIS. D. ORTEMBERGHI.

Iaceñ Portionis. Lunæ 1. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Carceratus facto, & culpa sua non facit distributiones quotidianas suas, vbi de excommunicato, An etiam amittat fructus beneficij, & An incidens in excommunicationem maiorem ob percussionem in Clericum illatam ab Episcopo absolui possit, ita vt faciat saltim fructus suos.

SVMMARIVM.

Carceratus facto, & culpa sua non lucratur fructus, qui consistunt in distributionibus quotidianis, num. 1.

Excommunicatus non lucratur fructus beneficij, num. 1.

Injiciens manus violentas in Clericum licèt incidat in excommunicationem maiorem, tamen ab Episcopo absolui potest, num. 1.

Absolutus dicitur esse in bona fide, & facit fructus suos, num. 1.

Sententia condemnans aliquem ad restitutionem fructuum intelligenda est de fructibus ab ipso perceptis non autem ab alio num. 2.

Index admittens articulos mandando illos intimari parti ad effectum dandi interrogatoria, & videndum iurare testes si intimatio subsequatur, non est necessaria citatio, num. 3.

DECISIO CCLXXX.

1 CVm D. Hieronymo tantum informante fuissent liquidati fructus à die 24. Decembris 1602 quo fuit spoliatus vsque ad 10. Octobris 1607. quo fuit reintegratus, iterum proposito dubio vtraque parte informante Domini resoluerunt subducendum esse tempus carcerationis, propter excessum commissum in percutiendo Sacristam maiorem, quod durauit vsque ad 21. Octobris 1603. nam carceratus facto, & culpa sua non potuit lucrari huiusmodi fructus, qui dicuntur consistere in distributionibus quotidianis, quos cum non lucrentur ij, qui non intersunt diuinis, Couar. variar. resol. lib. 3. cap. 13. num. 8. vers. idque etiam alia ratione, quia per idem ferè tempus ob dictam causam fuit excommunicatus, cap. pastoralis, 43. in fine, vbi glos. videlicet per tot. præsertim vero in fine, versic. distingue

distingue verum de appellat. Couar. in dict. cap. 13. num. 8. versic. 22. Put. decis. 280. lib. 1. Than. decis. 26. postquam vero ab ipso Episcopo fuit absolutus, & liberatus ex carceribus distributiones ei debentur, nam etsi iniiciens manus violentas in clericum incidit in excommunicationem maiorem can. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. nec absolui potest, nisi conspectui Apostolico se præsentauerit, tamen tenta Episcopus certis casibus potest absoluere ab huiusmodi excommunicatione, vt not. in cap. peruenit, vbi Abb. num. 2. de sent. excomm. Socin. in capit. officii, num. 58. vbi in vers. sed dicit Hostien. concludit totum committi arbitrio Episcopi quæ sit leuis percussio, Turrecremat. dict. cap. si quis suadente num. 11. in fine, vers. septimus Chrisostomus, Nauar. in manual. capit. 27. num. 9. & in omnem euentum absolutio causat bonam fidem, qua stante potuit facere fructus suos, vt post Innoc. in c. consultationibus tradit ibidem Abb. num. 5. vers. sed dubitatur de iure pat.

2 Non obstat, quod sententia condemnans Capitulum ad restitutionem fructuum intelligenda est de fructibus ab ipso Capitulo, non autem ab alio perceptis, Rota decis. 1. in fine de renunc in nou. Put. decis. 4. de fructibus, & decis. 195. lib. 1. Achill. decis. 21. de restit. spoliat. quia non constat alium percepisse hos fructus, & si fortè Capitulum dedit portionario à se vriad nummamo nibili in locum dict. Hieronymi substituto cum ille causam habuerit à Capitulo, idem esset, ac si Capitulum percepisset, Achill. decis. 20. in fine de restit. spoliat.

3 Non obstat defectus citationis ad videndum iurare testes: nam quando iudex admisit articulos mandauit illos intimari Capitulo ad effectum dandi interrogatoria, & videndum iurare testes, quæ intimatio fuit subsequuta, ideoque non fuit necessario repetenda alia citatio, vt fuit tentum in Calaguritana iuris votandi 19. Ianuarii 1590. coram bon. mem. Orano in Tolctana Decimarũ de Sabedon 6. Februarii, coram R. P. D. Decano, & in Calaguritana Oblationum 26. Martii eodẽ anno, coram Reuerendissimo Perusino, & aliàs sæpius.

REVER.^MI D. MARCHOMONTII.

Paceñ. Pensionis. Lunæ 1. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

De citatione An, & quando requiratur in declaratione incursus censurarum factã à Papa, contra eum, qui ad impediendum exequutionẽ literarum Apostolicarum recursum habuit ad iudices laicos.

SVMMARIVM.

Citatio necessaria est etiam in declaratoria Papæ, num. 1.

Citatio non est necessaria, quando Papa procedit de plenitudine potestatis, num. 2.

Citatio non requiritur, vbi constat Papam velle, quod actus, vel sententia valeat in præiudicium non citati, nu. 2.

Gratia dicitur facta de plenitudine potestatis, & ex certa scientia Papæ etiam, quod expresse dictum non fit, quando in ea expresse disponitur, quod impugnari non possit, ex eo, quod interesse habentes vocati, & auditi non fuerunt, nu. 3.

Citatio non est necessaria in declaratione incursus censurarũ factã à Papa, quando ius, & factum est certum, nu 4.

Papa dicitur habere certam scientiam, quando est informatus à Iudice ex publicis instrumentis, num. 5.

Recursum habens ad iudices laicos ad impediendum exequutionem literarum Apostolicarum incidit in sententiam maioris excommunicationis, num. 6.

Papæ assertioni se fuisse de facto informatum standum est donec contrarium probetur, num. 8.

Citatio non requiritur quando agitur contra detinentes bona Ecclesiæ, nu. 8.

Citatio non requiritur, quando agitur contra contemptores libertatis, & iurisdictionis Ecclesiast. c. e, nu. 8.

DECISIO CCLXXXI.

1 Contra resolutionem in hac causa factam die 20. Nouembris 1609. opponebatur declaratoriam incursus censurarum contentam in Breue Clementis VIII. fuisse nullam, quia Ioannes non fuit citatus, cum tamen etiam in procedentibus à Papa regulariter citatio necessaria sit ex cumulatis per Gabr. de citat. concl. 1. num. 9. verum hac oppositione non obstante Rota censuit esse standum in resolutis duabus præcipuè rationibus.

2 Prima est, quia quando Papa procedit de potestatis plenitudine, tunc citatio non est necessaria, Imol. post Innoc. Host. & alios in capit. cum in nostra, col. 4. de procur. Alex. cons. 37. in fine vol. 2. Marsil. in l. de vnoquoque, num. 16. & seqq. ff. de re iud. Grammat. decis. 65. num. 49. Ias. in l. nec quicquam, §. ibi decretum, num. 29. in fine, ff de offic. procons. & alii latè, per eundem Grabr. dict. conclus. 1. num. 13. & num. 26. & hinc dicitur, qđ vbi constat Papam velle, quod actus, vel sententia valeat, etiam in præiudicium non citati frustra opponitur defectus citationis, Rota decis. 2. de confirm. vtil. vel inutil. in nouis, Felyn. in cap. cum olim, num. 15 de re iud. & cap. 2. num. 42. de rescript. Gozzad. consil. 2 num. 8. Verall. decis. 218. part. 3. & fuit dictũ in Tolcrana Admissionis 14. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Pamphilio.

3 Quod autem in hoc casu, in quo grauiter læsa fuerat Ecclesiastica libertas, & iurisdictio, Clemens VIII. processerit de potestatis plenitudine colligitur, ex quo post factum narratum disponit inter alia expresse, quod Breue impugnari nõ possit, ex eo, quod interesse habentes, vel prætendentes, vocati, & auditi non fuerint, quippe cum Papa non possit errare in iure dicendum est, istam dispositionem quatenus sit contra regulas iuris, factam esse ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, licet id expressum non sit, Felyn. in cap. cum inter, num. 7. de except. Castren. in l. ex imperfecto, C. de testam. & in cons. 284. Mantuan. cons. 191. col. 6. Marsil. in d. l. de vnoquoque, num 20. vbi alii plures allegantur.

4 Secunda ratio est, quia etiam si Clemens processisset ordinaria potestate, tamen non erat in hoc casu necessaria citatio ad proferendam sententiam incursus censurarum, quia factum, & ius certum erat, capit. reprehensibilis, vers. nisi fortè talis sit culpa, ibique glosa, & Doctores de appellat. eadem glosa in capit. grauem, ibique Abb. num. 5. Felyn. num. 7. de sent. excommunic. Soc. in cap. perpendimus, num. 261. eodem tit. Dec. in cap. peruenit, num. 24. de appellat. Conat. in cap. alma mater, par. 1. §. 9. num. 5. vers.... verò de sent. excommunic. in 6. Rebuff. de decim. q. vlt. num. 33.

5 Et qui-

5 Et quidem, quoad factum publicis documentis in Rota productis constabat, quod sententiæ Rotalis exequutio fuerat per Ioannem impedita, quodque ea occasione ecclesiastica libertas fuerat læsa grauiter, & Papa diligentem de omnibus informationem habuerat à bon. memor. D. Iusto iudice causæ, vnde sequitur, quod de facto Papa habebat certam scientiam, Alexan. consil. 15. num. 2. & 3. lib. 5. glos in capit. 1. ver. de quæst. de confirm. vtil. vel inutil. ibique Abb. numero 6. & Dec. num. 47.

6 Quo vero ad ius, cum fuisset habitus recursus ad iudices laicos, ad impediendum exequutionem literarum Apostolicarum, atque immunitas etiam Ecclesiæ violata fuisset, nemini dubium esse potest, quin illi per quos id contigerat incidissent in sententiam maioris excommunicationis cap. nouerit, cap. grauem, de sent. excommunic. habetur in § 16. Bullæ in Cœna Domini, & fuit copiosè deductum in Oscen. Canonicatus prima Decembris 1595. coram R. P. D. Decano.

7 Demum considerabant Domini, quod Clemens etiam si in dicto Breui declaret Ioannem, & alios incidisse in censuras, tamen vult declaratoriam illis intimari, illosq; ad absolutionem inuitat, vnde apparet, quod noluit illis adimere citationem illam, quæ est de iure naturali, & quæ competit ad faciendas defensiones, sed magis illos, paternè, & benignè allicere ad absolutionem impetrandam, vel dictas defensiones proponendas, ideoque non obstantibus districtissimis clausulis, quæ stante rei vsque nunc apparentis notorietate in dicto Breui appositæ, fuerant statim, atque Ioannes comparuit, licet pluribus post declaratoriam annis, tamen S. D. N. causam in Rota commisit, atque dicto Ioanni facultatem concessit deducendi quæcumque vellet, & impugnandi illam facti narratiuam, quæ Clementi exposita, & ab eodem in literis Breuis deducta fuit.

8 Nec hodie illud agitur, nisi vt Ioannes doceat si potest de subreptione Breuis, quoad narrata de facto ipsius, sed quamdiu non docet veritatem se habere in contrarium non debet censeri odiosum, quod iuxta clem. 1. de probat. & ibi not. stetur narratiuæ Papæ attestantis se fuisse de facto informatum, nec debet facere difficultatem, quod Ioannes non fuerit citatus, quia si fauore Ecclesiæ receptum est; vt contra detinentes eius bona procedi possit absq; citatione glos. in l. antequam, ff. ex quib. caus. maior. Io. Andr. in capit. cum olim. circa finem, de re iudic. in nou. Roman. singul. 683. Paris. consil. 101. colum. 16. volum. 1. & alios plurimos cumulat Gabr. dict. conclus. 1. num. 31. non debet censeri minus fauorabilis causa, vbi vindex suæ libertatis, & iurisdictionis contra contemptores, & contumaces Sacrosancta Mater Ecclesia potestatis suæ plenitudinem exercet.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Census. Lunæ 8. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

De simulatione probanda in instrumento census ob non numeratam pecuniam, plura notanda ad illius excusationem.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum concedenda est à Iudice consito de bono iure petentis eam, num. 1.

Census præsumitur celebratus cum reali numeratione pecuniæ, Vbi Notarius in instrumento de numeratione fidē facit, & qui contrarium asserit debet apertissimè probare, num. 2.

Testes deponentes contra tenorem Instrumenti debent esse omni exceptione maiores, & concludenter deponere, nu. 3.

Instrumentum non potest reprobari per Testes, qui non sint omni exceptione maiores, & non deponentes necessario, & concludenter, num. 3.

Simulatio excluditur ex vera præcedenti causa, num. 4.

Simulationis, & fraudis cessat suspicio, vbi actus potuit fieri verè, & sine fraude, num. 5.

Mulieris contractus celebratus sine consensu propinquorum requisito à statuto sustinetur, nisi probetur mulierem eo tempore non solum habuisse propinquos, sed etiam, quod propinqui poterant celebrationi instrumenti interuenire, num. 6.

DECISIO CCLXXXII.

1 Domini dixerunt constare de causis restitutionis in integrum ex bono iure Bartholomei, & Mariæ coniugum. Caputaquen. decis. 94. par. 3. Et propterea iniustitiam sententiæ contra ipsos latæ, Guido pap decis. 215. sub nu. 8. 368. Et fuit dictū in vna Auximana Dotis 14. Martij 1575. coram bo. mem. Cardinali Seraphino.

2 Bonum ius autem est clarum ex publico instrumento, quod facit rem certam, & manifestam, c. cum dilecti, vbi Abb. num. 2. de solut. Alex. cons. 135. num. 5 lib. 6. Et in terminis nostris dixit Rota in Beneuentana Census 16. Decembris 1594. coram Illustrissimo Cardinali Mantica in Bononien. Census 24. Aprilis 1600. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & in Romana Census 10. Ianuarij 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto, in quibus fuit dictum satis constare de numeratione pecuniæ postquam Notarius de ea in Instrumento attestatur, & propterea pars, quæ dicit censum creatum sine pecuniæ interuentu, id habet apertissimè probare, vt fuit dictū in illa Beneuentana, & in alijs supradictis decisionibus.

3 Tales autem non sunt probationes, quæ in cōtrarium adducuntur: nam testes ad hoc inducti non sunt contestes, aliqui non sunt formiter examinati, aliqui vt filia Statilia habent interesse, cum ipsa esset creditrix, & tamen Testes, qui deponunt contra contenta in instrumento debent esse omni exceptione maiores, l. optimā, ad fin. vbi Bald. C. de cont. & com. stipul. Bart. in l. 1. §. si quis neget, num. 12. post med. ff. quemadmodum test. aper. Ias. consil. 124. lib. 4. Fuit dictum in terminis istis in vna Foroliuien. Census 13. Nouembris 1589 coram bon. memo. Luna, & in vna Bononien. census 19. Octobris 1598 coram R. P. D. meo Decano, Aliqui etiam non deponunt cōcludenter, vt bene perpendunt informantes pro Bartholomeo, & Maria, & licet Testes semper debeant concludere ex regula, l. neque natales. C. de probat. & cap. in præsentia, eod. tit. Attamen præcipue vbi agitur de probando contra Instrumentum debent necessario, & concludenter deponere, Alexan. consil. 33. num. 15 lib. 3. Ias. consil. 13. col. 4. vers. secundo, pro eadem parte, lib. 3. Menoch. de arbitr. cas. 105. num. 2.

4 Coniecturæ adductæ pro simulatione non placuerunt Dominis, præcedens enim pactio de accipiendo ad censum summam in qua Statilia remansit

mansit debitrix, non concludit simulationem, immo potius illam excludit, quia legitima causa capiendi pecunias ad census, prout plerumq; contingit, est solutio æris alieni, & debitũ erat verũ, & reale, præexistens autem causa, quæ vera fuit, tollit suspicionem simulationis, quæ etiam non habet locum vbicumq; census potuit realiter, & verè constitui, vt fuit dictum coram me in alia Romana census 26 Nouembr. 1604.

5 Neque etiam argui potest simulatio, ex eo, qđ Muratores creditores Statiliæ emerint censum ab illo ad cuius fauorem eum constituerat Statilia, quia vltra quod hoc est factum, per plures mẽses post eius creationem, istud nihil concludit, qa potuit fieri verè, & sine fraude, vnde cessat suspicio simulationis, & fraudis, l. qui autem, in principio. ff. de his quæ in fraud. credit. & fuit dictum in allegata Romana Census coram me. Decisio in causa Senogallien. Census coram R. P. D. meo Decano non applicatur, quia vt ex eius lectura apparet, multa ibi concurrebãt, ex quibus oriebatur maxima præsumptio, quod realiter pecunia non interuenisset, quæ cessant in casu nostro.

6 Non obstat, quod obijcitur censum fuisse impositum à Statilia non adhibitis solemnitatibus statuti, quia in contrarium apparet ex decreto Iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti. Nec releuat, quod non interuenerint propinqui, quos constat ex depositionibus Testium extitisse tempore constitutionis census, quia non sufficit, quod extarent, sed debet probari, qđ potuissent celebrationi instrumenti interuenire, Paul. de Castr. consil. 124. in 2. dubio lib. 1. Corn. cons. 306. num. 8. lib. 1. & fuit dictum in Romana census 23. Februarij anni præteriti corã me, hoc autem Testes non deponunt. Ex quibus fuit conclusũ cõstare de causis restitutionis in integr. &c.

PAMPHILII.

Vicen. Prioratus, 19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Exequutor rei iudicatæ, vel mandati de manutenendo, non potest contrauenientes excommunicare, sed tantum debet exequutorialem intimare, qua reproducta in Rota, Rota procedit ad declaratoriam præcedentibus quatuor terminis seruari solitis.

SVMMARIVM.

Exequutores, vel subexequutores mandati de manutenendo à Rota relaxati non possunt contrauenientes excommunicare solum debent exequutoriales intimare, & sic intimata debent reproduci in Rota ad hoc, vt seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis Rota ad declatoriam procedat, si de paritione non doceatur, nu. 1. & 2. vbi quod hoc etiam habet locum in exequutorialibus rei iudicatæ.

Exequutio super fructibus fieri non potest vigore mandati de manutenendo, nisi præcedente eorundem fructuum liquidatione, num. 3.

DECISIO CCLXXXIII.

1 FVit dictum non esse dandam declaratoriam, quia subexequutor in partibus, cui mandatũ de manutenendo fuerat præsentatum, processit ad plures actus, & de facto, declarando Iacobum, & quosdam alios laicos excommunicatos, ex eo, quod dicto mandato parere noluerunt, quod facere non potuit absque vitio attentatorum, huiusmodi enim subexequutores nõ possunt in partibus aliud facere, quam exequutoriales intimare, quæ sic intimatæ debent in Rota reproduci, ad hoc vt seruatis quatuor terminis ad docendũ de paritione seruari solitis ad declaratoriam procedatur quatenus de paritione, vel alia legitima exequutione non doceatur, aliàs totum dicitur attẽtatum, vt declarat Felyn. in c. ad probandum, nu. 6. de re iud. Cassad. decis. 6. num. 10 de caus. poss. & propriet. Crescen. decis. 1. de sequest. possess. Vestr. in prax. lib. 8. cap. vltimo, num. 16. & seq & fuit sæpissimè decisum. Vnde antequam possit procedi vlterius in causa, & deueniri ad declaratoriã, in primis, & ante omnia debent attentata ista reuocari c. non solum, & ibi Doctores omnes de appellat. in 6. Lancellot. de attent. par. 3. cap. 3. num. 153. & seqq. non enim tenetur excommunicatus indebitè respondere antequam absoluatur, & ad communionem fidelium restituatur glos. 1. in fine, in c. cum inter, & ibi Doctores, præcipuè Imol. num. 2. Abb. num. 20, Dec. nu. 52. de except. Rota decis. 14. de sent. excomm. in antiq.

2 Et quamuis Felyn. Cassad. & alij superius allegati loquantur in exequutorialibus rei iudicatæ, visum tamen fuit Dominis idem dicendum esse in exequutorialibus mandati de manutenendo in quibus militet eadem ratio: nam licèt omnes exequutoriales excommunicent ex tunc, & etiã mãdent denunciari excommunicatos, in omnibus tamẽ intelligitur si sine iusta causa non paruerint de qua non prius constat, quam fuerit lata sententia declaratoria ad quam Rota non procedit, nisi præmissis dictis quatuor terminis ad docendum de paritione, quod fieri non potest, per exequutorem in partibus, vt dicit Felyn. in d. c. ad probandum, num. 6. de re iud. quæ ratio cum militet in vtroque casu pari modo stylus Rotæ debet procedere etiam in exequutorialibus mandati de manutenendo, vt in specie fuit admissus in causa Tirasonen. Decimarum 5. Maij 1608. coram R. P. D. meo Marcomontio.

3 Quæ omnia faciliùs procedunt, quoad fructus, quorum respectu non potest procedi ad exequutionem mandati de manutenendo, neque ad aliquam declatoriam, nisi prius fiat illorum liquidatio, quæ hic non adest, Galles. de obligat. Camer. tit. de liquid num. 12. & tit de quæst. post process. in eodem num. 12. Achill. decis. 1. de sent. excommun. & in terminis mandati de manutenendo fuit dictum in causa Turritana Tertiariæ 28. Iunij 1591. coram Illustrissimo Blanchetto, & 13. Aprilis 1592. coram illustrissimo Mantica.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Stupri, seu Dotationis, Veneris 19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Virginitas, An, & quando præsumatur in puella stuprata, quando præsertim agitur ciuiliter, & ad consequutionem dotis.

SVM-

SVMMARIVM.

Stuprata puella præsumitur virgo tempore carnalis cognitionis, nisi contrarium probetur, num. 1. & 2. vbi declaratur hoc procedere, quando agitur ciuiliter ad effectum consequendi dotem secus si criminaliter ad effectum pœnæ.
Virgo præsumitur mulier quæ pro virgine tenebatur, & reputabatur, num. 3.
Virgo præsumitur puella, quæ recusat ab alijs cognosci, nu. 4.
Credo, verbum importat explicitam confessionem in principali, num. 5.
Testis ratio ampliat dictum, num. 5.
Virginitas præsumitur ex emissione sanguinis in cognitione carnali, num. 7.
Testes mulieres viles, & inhonestæ admittuntur, & probant cum tormentis, & iunctis adminiculis in probatione stupri, num. 8.
Stuprum non censetur ex attentatione facta à pueris, num. 9. & 10.
Testis depositioni in iudicio factæ magis standum est quam extra iudicium num. 10.

DECISIO CCLXXXIV.

1 IN causa stupri quam Agatha ciuiliter, & ad effectum dotationis intentat contra Sixtum; DD. resoluerunt constare de bono iure dictæ Agathæ, hoc est de virginitate quando prius Sixtus illam carnaliter cognouit. Primò, quia ista est qualitas quæ inest à natiuitate, & quæ per solũ temporis cursum non mutatur; Vnde præsumitur durare, nisi contrarium probetur, Clar. quidē communi in sua praxi, §. stuprum vers. sed pone alios plures refert Menoch. de præsumpt. lib. 6, præsumpt. 89. per totam

2 Quibus non obstant Marsil consil. 7. Cepoll. cons. 57. per totum, quia loquuntur ad effectum pœnæ, & in statuto exorbitanti, secus ad effectũ ciuilem; & in agente ex dispositione iuris communis, & quicquid in istis terminis dicere posset, attendenda est vera; & communis de qua supra, Burlat. vero cons 20. num. 10. cum alijs allegatis, qui non loquuntur in qualitate, quæ inest à natura non faciunt ad propositum casum.

3 Secundo prædicta eo magis videbantur habere locum in hac muliere, quæ in domo ciuilium, & honestorum parentum publicè, & palam tàm in habitu, quàm in cæteris se gerebat pro virgine; vnde talis præsumebatur arguendo à contrario sensu in l. apud labeonem. §. si quis virginem, ff. de iniurijs facit text. in c. si iudex, §. idemq; esse censemus de sent. excommun. in 6.

4 Tertio, fuit considerata confessio ipsiusmet Sixti in iudicio criminali, in qua dicit se credidisse, & habuisse istam mulierem pro virgine, & addit optimam rationem, nempè, quod ipse in domo contigua illam adamauit per tres annos, & ipsa tum, & cum pluries sollicitauit, & illa semper negauit se posse illi complacere propter multos oculos, qui super illam vigilabant in domo paterna. Vnde concludit, quod si hoc non potuit secum esse credibile, quod neque potuerit cum alijs.

5 Non obstat, quod Sixtus loquens de virginitate Agathæ vtatur verbo, Credo, quia in principali illud verbum importat explicitam confessionem, glos. in cap. ex literis, verb. occulta veritate de iureiuran. Specul. tit. de posit. §. sexto tractandum, num. 11. Bald. in l. 1. in fin. C. de fals. caus. adiect. leg. Abbas in cap. quoties, num. 8. de testibus, Ias. in rubr. de iureiur. num. 10. vers. secundò aduerte, Dec. consil. 47. num. 6. maximè attenta ratione per illum expressa, quæ ampliat dictum ad tradita per Bald. in l. conuenticulam, num. 6. C. de Episc. & Cleric. Abb. in d. cap. quoties, nu. 6. de testib. Alex cons. 24. num. 14 lib 2. Ias. in l. fin. num 6. ff. de offic. proc. Cæs.

6 Minus faciunt alia, quæ in eodem examine subiungit Sixtus, ex quibus apparet ipsum dubitasse de honestate Agathæ; quia non tollunt confessionem expressam, maximè roboratam ratione, de qua supra, sed concludunt quandam suspicionem, siue Zelotypiam, quæ passiones nunquã abiunt ab istis impudicis amoribus.

7 Quartò, pro Agatha multum facere videbantur duæ fœminæ in causa criminali examinatæ, quæ explicitè dicunt. *Che Sisto fuerginò Agatha*, & quod ipsæ viderunt signa virginitatis, & quod fuerunt etiam ostensa Sixto, qui non negabat stuprum, & hoc idem fatetur Sixtus in suo examine nempè quando primum cognouit Agatham sibi ostensa fuisse dicta signa, licèt dicat potuisse esse procurata aliquo artificio muliebri, qua responsione creditur posse etiam elidi depositio prædictarum mulierum, verum Domini non obstante hac possibilitate habuerunt prædicta signa pro releuantibus, ex quo Doctores passim illa admittunt, nempè gloss. in cap. satis 33. quæst. 5. Afflict. decis. 236. num. 3. Abb. Aret. & alij in cap. proposuisti, de probat immo ipsamet sacra pagina in Deuteronom. cap. 22. ibi, & ferent secum signa Virginitatis eius ad seniores Vrbis.

8 Et licet dicatur dictas fœminas esse viles, & forsan inhonestas, attamen illorum dictum visum fuit Dominis multum considerabile, cum sit adminiculatum ex confessione Sixti ad decis. Cæs. de Graff. num 4. & 8. de sponsal. & matrim. & vna illarum sustinuerit in tormentis, quod diluit maculam, Felyn. consil. 36. num. 9. Clar. in prax § fin. quæst. 25. in princ. & quia in istis materijs non solent adhiberi personæ honestæ, vnde debeãt admitti testes quales haberi possunt, Ias. in l. 1 in secunda lectura, num. 43. in fine, & num. 50. C. de Summ. Trinitat. & Fid. Cathol Dec. cons. 342 nu. 2. & 3. Grammat. cons. 50. num. 14. in ciuilibus

9 Ad illud, quod Agatha constituta in Monasterio, pro exoneratione suæ conscientiæ confessa fuerit se antequam Sixtus illam cognosceret, fuisse alias cognitam, per quendam puerum dum iret ad scholam, fuit responsum talem cognitionem non concludere per necesse amissionem virginitatis, cum potuerit esse simplex attentatum puerorum, quod non constat stuprum, Bald in l. si quis non dicam, num. 17. C. de Episc & Cleric. benè Maiol. de irregulat. lib. 3. c. 39. nu. 34.

10 Et quod fuerit delictum pueriле, fit verisimile ex eo, quod regulariter nõ admittuntur ad scholas viri puberes cum puellis viripotentibus, & ex fide Baptismi Agathæ, & alijs allegatis. Secundò prædicta attestatio Agathæ visa fuit multum suspecta tanquam extorta clam, & contra constitutiones monasterij, & ad instantiam fratris Sixti, vt scilicet idem Sixtus liberaretur à pœnis criminalibus, quæ illi iam constituto in carceribus imminebant, tertiò fuit dictum, quod quatenus in confessione Agathæ posset fieri fundamentum, magis esset attendenda alia confessio, quam fecit in iudicio, & in qua contrarium dixit, tum quia iudicialis ad notat. in l. vnic. C. de confess. Gloss. in l. 1. verb apud Iudices, ff. de interroga. act. vt Abb. in cap. ex parte, num. 14. de confess. Tindar. tract. de test. capit. 7. numero 31. tum quia prior Grammat. consil. 59. nu. 7. in criminal. Cæsar. de Graff. decis. 3. num. 3. de sponf. & matrim. facit text. cum ibi notat. per Bart. in l. generaliter, num. 16. C. de

C.de non numer. pecun. tum quia magis adminiculata Abb. in capit. litteras, num. 2. de præſumpt. Roland. conſil. 40. num. 13. lib. 1. Gabr. conſ. 173. num. 4. lib. 1.

11 Ad aliud, quod Sixtus non cognouerit Agatham in domo patris, ſed in domo Lucretiæ mulieris vilis, & parum honeſtæ, vnde retorqueatur præſumptio, de qua ſupra in ſecundo fundamento fuit reſponſum ex amore præcedenti iteratis ſollicitationibus honeſtatis Agathæ, de quibus ſupra ex depoſitione prædictæ Lucretiæ quæ in tormentis ſuſtinuit ſe ad inſtantiam Sixti ſollicitaſſe Agatham ad diſcedendum à domo paterna ex modicitate temporis: nam Sixtus fatetur, *che in capo à vno, ò due giorni, che non la vidde per caſa del padre, la trouò à caſa di Lucretia*, & ibi rem habuit cum illa ex eo quod, vt idem fatetur Agatham expoſtaluit, & veſtiuit, ſatis colligitur, vel quod Agatha ad inſtantiam Sixti diſceſſerit à domo paterna, vt ipſamet depoſuit in ſuo examine, vel ſaltem quatenus diſceſſerit ſponte, & ex cauſa indignationis cum ſuis parentibus, vt profitentur informantes pro Sixto diluitur ſuſpicio, quod in illa domo fuerit ſtuprata antequam Sixtus ad illam accederet.

PIROVANI.

Romana Hæreditatis. 26. Aprilis 1610.

ARGVMENTVM.

Filius præſumitur natus, & procreatus potius ex marito ſuæ matris; quam ex adulterio, tam quoad poſſeſſionem, quàm quoad proprietatem, niſi probetur maritum fuiſſe mortuum per nouẽ menſes ante illius natiuitatem, falſitasq; præſumitur ex additione diuerſa manu, diuerſoq; atramento cõſcripta.

SVMMARIVM.

Filius natus ex muliere habente maritum præſumitur legitimus, tam quoad poſſeſſionem, quàm quoad proprietatem etiam, quod probetur eo tempore mulierem cum adultero conſuetudinem habuiſſe, num. 1.

Filius non præſumitur natus ex patre legitimus, quando probatur Patrem obyſſe per nouem menſes ante ipſius natiuitatem, num. 2.

Falſitas præſumitur ex additione diuerſa manu, diuerſoque atramento conſcripta, num. 2.

Liber baptiſmatis probat quem eſſe filium illius, qui in eo nominatus eſt iunctis tamen adminiculis, num. 2.

Falſitas probatur per veriſimiles coniecturas, num. 2.

Probatio ſumpta ab impoſſibili ſuperat omnes alias probationes, num. 3.

Inſtrumentum dicitur probatio probata, num. 3.

DECISIO CCLXXXV.

1 Viſum fuit Dominis ſufficiẽter probatum, Vincentiam eſſe filiam Herculis Brambilæ mortui: Nam partes concordant Herculem fuiſſe maritum Margaritæ, & Vincentiam ex Margarita natam fuiſſe, Vnde benè probatur filiatio ſola iuris præſumptione, l. filium, de ijs qui ſui, vel alien. iur. l. non epiſtolis. C. de probat. l. ſi vicinis. C. de nupt. cap. per tuas, de probat. & cap. tranſmiſſæ, qui fil. ſint legit. quæ præſumptio nedum ad filiationis quaſi poſſeſſionem, ſed ad ipſam proprietatem reſpicit, Pariſ. conſil. 10. num. 2. & conſil. 13. colum. 2. lib. 2. Paleott. de nothis ſpurijſque filijs, capit. 22. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 89. num. 19. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 53. nu. 2. poſt Gabr. Maſcard. & Petr. quos allegat. Surd. latè conſ. 1. num. 54. affirmantes procedere coniecturam, etiam ſi probaretur mulierem cum adultero eo tempore conſuetudinem habuiſſe, per l. miles. §. defuncto. ff. de adulter.

2 Nec impugnabant Domini rationem ab impoſſibilitate filiationis deductam per Honuphriũ Tempeſtam Aduerſarium, quod ſcilicet Hercules deceſſerit die 26. Martij 1591. & Vincentia nata ſit die 25. Nouembris 1592. atque ita impoſſibile erat, quod mater geſtaret in vtero filiã per viginti menſes, & vltra, & eo caſu præſumptionem cedere veritati, ipſam non eſſe filiam Herculis, vt poſt Abb. Præpoſ. Caſtr. & Alex. in his terminis dicit Pariſ. dicto conſil. 10. num. 36. Gozad. conſil. 13. num. 46. Roland. conſil. 22. num. 32. volum 3. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 89. num. 32. & 50. Vbi diſſerit de partu vndecim menſium ſecundum Phiſicorum, & Philoſophorum opinionem impoſſibili, Verum dicebant factum non verificari, quia probatio impoſſibilitatis deducebatur ex libro Plebani, ſeu Parochi, in quo nomina mortuorum deſcribuntur, qui licet contineret notam, quod Hercules mortuus fuit dicto die 26. Martij 1591. illa tamen viſa fuit Dominis ex libri inſpectione, ex propoſito addita, tum quia in fine paginę addita, tum quia diuerſa manu, & atramento conſcripta, tum, & poſtremo, quia pro parte Vincentiæ contrariæ afferebantur infraſcriptæ probationes, quæ arguebant dictam notam de falſitate per veriſimile, quod ſufficere videbatur, Tiraqu. in l. ſi vnquam, in præfat. num. 40. C. de reuocand. donat. Primo, apparet fides baptiſmi, in qua enunciatur filia Herculis, quæ, & ſi per ſe non ſufficiat ad probandam filiationem, accedentibus tamen adminiculis probare fuit aliàs reſolutum in Papien. Iuriſpatronatus 18. Aprilis 1593. coram R.P.D. meo Coccino, de qua fide reſpectu temporis baptiſmi non eſt controuerſia.

3 Secundò, datur Inſtrumentum in ſummario nume. 8. celebratum ab ipſomet Hercule, die 23. Martij 1592. In quo auget dotem dictæ Margaritæ vxoris ſuæ à ſcutis 300. ad ſcuta 500. per quod temporis interuallum vſque ad diem baptiſmi Vincentiæ cum octo tantum menſes fluxerint oritur non ſolum probatio ex veriſimili, ſed ab impoſſibili, quæ fortior eſt, & ſuperat omnes probationes, Euerard. in ſua centur. legali loco ab impoſſibili: nam Hercules ſimul, & mortuus, & promiſſor augmenti dotis eſſe non potuit, & huic probationi per inſtrumentum cedere debet probatio iſta, per ſcripturam Parochi, quamuis aliàs iuris præſumptione munita; tum quia non caret ſuſpicione falſitatis, tum etiam, quia probatio inſtrumentalis nititur maiori veritate; cum contineat in ſe probationem probatam, cap. cum Ioannes, de fid. inſtrum. Oſaſch. deciſ. 72. nu. 4. & deciſ. 17. num. 5. Et ita fuit reſolutum vna tantum parte informante.

PIRO-

DECIS. CCLXXXVI.

PIROVANI.

Romana Repetitionis indebiti, 30. Aprilis 1610.

ARGVMENTVM.

Dolus dans causam contractui, & dationi in solutum, illam vitiat, contractusque à carcerato in carceribus factus ad fauorem carcerantis non valet si carceratio fuit iniusta, secus si iusta.

SVMMARIVM.

Datio in solutum, seu contractus factus ex falsa causa nō subsistit, & vitiatur, num. 1.

Datio in solutum non verificato debito vitiatur, & non subsistit, num. 1. in fin.

Datio in solutum æquiparatur venditioni, nu. 1 ad fin.

Debitor potest soluere creditori, qui iam de credito suo fecerat alteri cessionem, si cessionis non habebat notitiam, & liberatur à debito, num. 2.

Scientia ad hoc, vt ex ea quis obligetur debet esse plena, & perfecta cum omnibus suis qualitatibus, num. 3.

Confessio debiti facta à carcerato in carceribus præsumitur facta metu, & non subsistit, nec valet. num. 4.

Carcerati contractus, seu obligatio facta ad fauorem carcerantis, nulla, & inualida est, quando carceratio erat iniusta, secus si iusta, num. 4.

Metus causa durante idem iudicatur, ac si duraret metus, nu. 4. in fin.

DECISIO CCLXXXVI.

1 IOannes Paulus Manfredus Anno 1575. emit annuum censum scutorum 16. à Marcello Bertoldo, cum obligatione, & accessione Iacobi, & Bartholomæi fratrum de Aicardis. Distracto fundo Anno 1580. super quo Census erat constitutus egit Manfredus pro manutentione contra Iacobum alterum ex obligatis, quàm ob causam carceri mancipatus Iacobus soluit scuta centum ad computum sortis principalis, & biennio post residuum, & pro complemento reportauit quietantiam à Manfredo per publicum actum, Anno 1606. mortuo exinde Iacobo, Tarquinia Alicorna filia, & hæres Arthemisiæ, sororis Mãfredi vigore instrumenti cessionis de dicto Censu factæ per eundem Manfredum Artemisiæ, vsque de dicto Anno 1574. egit contra Bartholomæum Aicardum alterum obligatum vti Domina census, ea de causa carceratus Bartholomæus dedit Tarquiniæ bona in solutum pro concurrenti quantitate sui debiti; Reperto autem instrumento generalis quietantiæ per Manfredum factæ egit Bartholomæus ad repetitionem indebiti, & causa in Rota commissa dubitauit; An datio in solutum subsistat in casu, & ad effectum, de quo agitur, Domini dixerunt dationem in solutum non sustineri, cum facta reperiatur debito non subsistente, & consequenter ob falsam causam, quæ solet vitiare dationem in solutum, l. prima, §. hæc verba. versic. proinde. ff. ne vis fiat ei, ibi nihil debet prodesse, Barto in l. fulcinius. §. cum hæc, num. 6. ff. ex quibus caus. in poss. eat. Alex. in l. si finita, §. Iulianus num. 122. vers. hoc tamen intellige, ff. de damn. infect. & Vulpian. in d. vers. proinde, idem existimauit si prætensus creditor poterat exceptione submoueri, & optimè considerat Menoc. de retinen, poss. remed. 1. num. 17 & 18. quod propriè applicatur in casu Bartholomęi, qui tutus erat solutione facta per fratrem, ob quam census extinctus remanse at. & cessabat etiam alia ratione effectus dationis in solutum, quia cum illa similis sit venditioni, l. eleganter in prin. vbi Bart. Bald. & Castren ff. de pignorat act. Tiraq. plures citans de retract. consang. §. 1. glos. 14. num. 2, sicut deficiente pretio vẽditio deficit tanquam carens suo substantiali § pretium, instit. de empt. & vendit. eodem modo datio in solutum corruit, non verificato debito obligati, quod est pretium dationis in solutum.

Nec obstabãt, quæ pro parte Arthemisiæ dice-
2 bantur de subsistentia debiti Bartholomæi, cum solutio per Iacobum Correum facta fuerit Manfredo non vero Domino census cuius dominium vsque de Anno 1574. titulo venditionis, & cessionis translulerat in Arthemisiam eius sororem. Quia respondetur nō data notitia debitoribus de translatione dominii per contractum venditionis, vel cessionis, potuit Iacobus soluere Manfredo pretium census pro illius extinctione, & rectè soluit, & liberationem consequutus est soluendo ei, cum quo contraxit, l. filius, C. de pact. vbi Bart. Bald. Alex. Ias. & Dec. dicentes hæc etiam procedere si recipiens non esset Dominus, Barto. in l. si vrbana, ff. de condit. indeb. Surd. pluribus relatis cons. 4. num. 2. & decis. 60. num. 8. Quæ liberatio magis confirmatur cum ex parte Arthemisiæ nō doceatur de requisitis, vel altero eorum, de quibus in l. 3. C. de nouat. scilicet litis contestatione, vel partis debiti solutione, vel denunciatione.

Nec Dominis visa fuit sufficienter probata
3 scientia Bartholomæi de contractu Arthemisiæ ex citationibus in foro captiouno, quæ dantur in summario Arthemisiæ. numer 2. & 3. quia ex illis non resultabat explicita scientia translationis pleni dominij ad fauorem Arthemisię, poterat enim ex causis vsusfructus, vel hypothecę censum possidere, quæ licet largo modo de dominio dicantur. Bald. in l. proprietatis, C. de probat. & in l. fœminę, num. 5 C. de secund. nupt. non tamen impediebant extinctionem census, cum verò Domino, maximè etiam, quia causæ illæ poterant credi breui resolubiles cum ab eo Anno 1575. vsque ad Annum 1583. quo census fuit extinctus, nec post appareat, quod Arthemisia egerit pro fructibus huius census, propterea non sufficit, quęlibet scientia, quando agitur, vt ex ea quis obligetur, sed debet esse plena, & perfecta cum omnibus suis qualitatibus, gloss. in c. concertationi, in verb. sciuerit, de appell. in 6. Nat. cons. 172. nu. 32. & 636. nu. 192. Osasc. decis. 176. Bec. cons. 37. num. 23. Surd. consi 150. in fin. lib. 1.

Postremò dixerunt Domini non obstare con-
4 fessionem Bartholomæi, de qua in instrumento dationis in solutum, vbi expressè fatetur se ipsum, & Iacobum eius fratrem fructus huius census soluisse Arthemisię cessionarię per totum annum 1579. eamque recognouerit in Dominam census, quia ex deductis in summario Bartholomæi num. primo, apparet erronea, cum de anno 1577. Manfredus agebat, & exigebat fructus census suo proprio nomine: Præterea ista solutio, & datio in solutum fuit facta ad effectum se liberãdi à carceribus, vt expressè legitur in instrumento dationis in solutum, & consequenter nulla metu diuturni carceris. Menoch. de arbitr. lib. 10. cas. 136. num 4 Odd. de rest. in integr. q. 7 art. 9. nu. 28. Rol. cons. 2. num. 48. vol. primo, & quæ dicebantur ex decisione Illustrissimi Cardinalis Platti, in

Ro-

Romana Pecuniaria de Ruspolis 10. Maij 1589. videntur procedere, quando aliàs constaret carcerationem fuisse iustam, quia tunc obligatio ad euitandam carcerationem iustam non inualidatur secus in casu isto, à quo prouenit carceratio pro debito iam extincto, & consequenter iniusto, & dùm Bartholomæus extra carceres eandẽ dationem in solutum ratificauit ex ea non potuit se iuuare Arthemisia propter reseruationem mãdati exequutiui contra eundem Bartholomeum in casu inobseruantiæ, vnde durante causa metus nouæ carcerationis, idem videtur iudicandum, prout de ipso metu, l. pedius. ff. de incend. ruin. & naufr. Mandos. latissimè in procem. Glos. facult. in verbo, timor, vbi plura exempla cumulat, & ita fuit resolutum.

PIROVANI.

Romana Pecuniaria. 5. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Pendente iudicio coram vno Iudice non potest, quis coram alio inquietari, etiã si reus habeat plures Iudices paris iurisdictionis. Et An creditor in maiori summa possit cogi, ad recipiendum creditum diminutum, etiam ex iudicis decreto.

SVMMARIVM.

Pendente causa coram vno Iudice, alius Iudex procedere non potest, nisi in vim reassumptionis causa cognita. nu. 1. vbi, quod hoc procedit etiam, quod reus conuentus haberet plures Iudices paris iurisdictionis.

Principis mandatum continens purum rescriptum iuris, secundum leges interpretari debet. num. 2.

Creditor in certa summa, non potest vigore depositi ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutum. nu. 3. Vbi, quod sufficit si deficiat nummus.

DECISIO CCLXXXVII.

1 RE solutum fuit decretum A. C. esse infirmandum tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ, nullitas visa est clara, quia pendente causa coram secundo Collaterali in Curia Capitolina, cui ipse A. C. remiserat, per moderationem suæ inhibitionis, non poterat exinde ex solo memoriali Sanctissimi in causa procedere, nisi in vim reassumptionis causa cognita l. vbi ceptum, ff de iudic. §. & quoniam, Auth. de testib. Ofasc. decis. 78 num. 18. Gabr. de iud. concl. 1. ea ratione, ne diuersitas Iudicum perplexitatem inducat, arg. l. qui de crimine, C. de accusat. & optimè considerat Felin. in c. ex tenore, num. 19 vers. extra dictos casus de rescript. qui sub nu. 18. vers. sexto fallit, voluit dispositionem, l. vbi ceptum procedere, etiam quod reus conuentus haberet plures Iudices paris iurisdictionis, quod optimè applicatur, quia Senator, & Collateralis, sicut A. C. ordinariã exercent iurisdictionẽ in Ciues Romanos, Vestr. in sua praxi lib. 2. c. 15. de Senat. Vrb.

2 Et eo magis videbatur etiam cessare difficultas quia in eo memoriali nõ aderat aliquod speciale decretum, sed A. C. simpliciter directum, & cõsequenter cõtinebat purũ rescriptum iuris secũdũ legem interpretandũ, Calcan. cons. 120. nu. 8. & 9. Dec. cons. 580. nu. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 2. psumpt. 10. nu. 7. & 8. Vnde cum de iure nõ posset cã auocari, per A. C. sine causæ cognitione, & cõstito de limitatione ad l. vbi ceptum. ff. de iud. vt declarãt Felyn. & Gabr. supra allegati, nullum super memoriali videtur posse constitui fundamentum.

3 Iniustitia verò fuit deducta ex eo, qa Rotulus, & Lucatellus cum essent creditores Caroli scut. 874. ex instrumento cũ Camerali obligatione, nõ poterant vigore depositi, ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutũ, vel in partes, & cũ nouis conditionibus, l. grege, §. penult. ff. de pign. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. l. qui Romæ, in princ. ff. de verb. obli. l. obsignatione, C de solut. sufficit enim si deficiat nũmus, ne depositum dicatur integrũ, Tiraq. de retract. conuen. §. 4. glos. 6. nu. 23. & 24. & ne contineat conditionẽ, sed fiat purè, & simpliciter, respondit Ias. cons. 9. nu. 31. Negus. de pignor. in 5. par. princip. memb. 3. in 2 particul. nu. 10. & Menoch. latè in vtroq; casu comprobans, de arbitr. iud. lib. 2. cas. 232. num. 28 & 47. in nou. Addit: Atque ita vna tantùm parte informante fuit resolutum.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Conchen. Beneficij. Lunæ 10. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Gratia quando dicatur subreptitia, vel obreptitia præsertim ex falsa narratiua, & expressione facta sine dolo.

SVMMARIVM.

Gratia non dicitur obreptitia, vel subreptitia ex falsa expressione, & narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec cum dolo facta fuit, num 1. & 2. & per totam.

Rescriptum non dicitur subreptitium ex falsa expressione, & narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec cum dolo facta fuit, num. 1. & 2. & per totam.

Qualitas quæ non confert ad casum de quo dubitare contingit non est habenda in consideratione, num. 2.

Subreptio magis vitiat priuilegia, quam literas beneficiales, num 2.

Gratia subreptitia excusatur propter iustam ignorantiam etiam ad effectum, vt impetrans possit retinere vtrum, ne beneficium sint incompatibilia, num. 3.

Gratia subreptitia, & obreptitia à pari procedunt, licet in obreptione sit maior dolus, quàm in subreptione, num. 3.

Falsa demonstratio non vitiat, quando constat de voluntatẽ disponentis, num. 4.

Gratia semper habet in se tacitam conditionem si ita sit, declara vt num 6.

Gratia semper iustificanda est parte opponente, declara vt num. 6.

Lex quæ simpliciter loquitur An per aliam declaretur, & distinguatur, num. 7. & seqq.

Gratia non dicitur obreptitia, ex falsa expressione quando Papa, ex ea motus non fuit ad concedendum beneficium, numero 10. vbi ponuntur plures coniecturæ, quibus Papa ex falsa assertione motus non fuit ad concedendum beneficium.

Dolus præsumitur cessare cessante vtilitate, num. 11.

Gratia dicitur subreptitia, quando sunt tacita, ea quæ si fuissent expressa, vel Papa non concessisset, vel saltem difficilius, num. 11.

DECIS. CCLXXXVIII.

DECISIO CCLXXXVIII.

1 PRo maiori parte fuit confirmata decisio aliàs in hac causa facta, quod falsa expressio presbyteratus Gregorij non debeat vitiare illius gratiam. Moti fuerunt Domini ex eo quod falsa narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec fit cum dolo nullatenus nocet narranti, textus est in c. super litteris de rescript. qui licèt loquatur in rescriptis ad lites, vt opponit gl. in c. si motu proprio de præben. in 6. attamen ex identitate rationis videtur posse adaptari ad materiam gratiosam, quod videtur sensisse glos. ibi verbo, litteras, dum pro explanatione tex. allegat iura loquentia in materia gratiosa, & expressè voluerūt Innocent. in c. postulasti, num. 1. de rescript. Compostell. in cap. si proponente, num. 2. eodem titulo, Lap. allegat. 89. num. 6. Felyn post illum in c. in nostra, num. 19. 20 Corollar. de rescript. Abb. d. c. super litteris, num. 5. & 6. Rot. siuè compilator decis. 4. nu. 7. vers. secus autem de rescript. in antiqu. Ægid. decis. 4. in fine, vbi per errorem ponitur verbum, prophanis, loco verbi, gratiosis, vt patet ex contextu totius decisionis.

2 Non enim videtur subsistere ratio differentiæ quod litteræ ad beneficia dicantur ambitiosæ, non sic litteræ ad lites, quia falsitas, quæ nec mouit, nec fuit dolosa non auget huiusmodi ambitionem vnde succedit conclusio, quod qualitas, quæ non confert ad casum, de quo occurrit dubitare, minimè sit habenda in consideratione ad not. per Abbatem in c. ad aures, num. 2. Dec. num. 3. de rescript. Calderin. cons. 10. eodē titulo, Rot. decis. 20. num 7. de præben. in nou. & quod ambitio ad istum effectum minimè sit considerabilis colligitur ex Felyn. d. cap. super litteris, num. 3. in princ. vbi multos refert volentes subreptionem magis vitiare priuilegia quàm litteras beneficiales, cum tamen in priuilegijs non cadat ista ambitio, & tandem concludit in materia d. c. super litteris de pari procedere literas beneficiales, & priuilegia.

3 Ad prædicta facit tex. in c. gratia de rescript. in 6. vbi subreptio circa obtenta de qua in cap. si motu proprio de præben. eod. lib. 6. excusatur propter iustam ignorantiam etiā ad effectum, vt impetratio possit retinere vtrumque beneficium, nisi aliàs essent incompatibilia. Ad idem est text. in cap. si eo tempore de rescriptis eodem lib. 6. vbi gratia ad beneficium curatum vel simplex, si deregatur subreptitia quoad curatum propter defectum ætatis non vitiatur quoad simplex, & licèt isti duo vltimi textus loquantur in subreptione non autem in obreptione, attamen circumscripto dolo, qui maior consideratur in obrependo, quàm in subrependo non datur differentia inter vtrumque, vt patet in d. cap. super litteris, quod vtrumq; parificat, & ibi not. Dec. post alios, num. 4.

4 Multum etiam vrgere videbantur rationes, quas pro hac parte adducit Rota, siue cōpilator d. decis. 4. in antiq. Ægid. loco supra allegato quas reassumit Felyn. d. cap. super litteris num. 2. vsque ad quintum, nempe quod falsa demonstratio nō solet vitiare, quādo constat de voluntate l. demōstratio ff. de cond. & demonstr. quod superflua nō nocent, & aut vtile, per inutile non vitiatur cum similibus, & quia circumscripto dolo & releuantia nulla potest assignari ratio, quare litteræ debeant vitiari cum qualitas ambitionis nullius sit considerationis ad istum effectū ex iam dictis.

5 Et in hanc sententiam quod falsitas, quæ nec mouit saltem faciliùs, nec fuit dolosè facta minimè debeat nocere frequentiori calculo fuit itum per Rotam, quod apparet vltra AEgid. d. decis. 4. & alios allegatos in alia decisione ex decis. 76. de rescript. in antiq. AEgid decis. 600. incip in causa mea, Cassad. decis. 12. num. 15. de præben. Put. decis. 17 num. 2 lib. 1. Cæsar de Grass. decis. 8. num. 2. de præben. Peregr. decis. 129. in causa Hispalen. lib. 2. Caputaq. decis. 57. part. 2. in causa Romana Contractus 21. Aprilis 1567. coram bon. mem. Seraphino in Volaterrana Parochialis 8. Iunij 1590. coram Gipsio in Bisuntina Vnionis 10. Maij 1602. coram dicto D. Seraphino in Compostellana Pensionis 7. Nouembris 1580 coram eodem in Vallesotana Iuris nominandi 8. Iunij 1603. coram R. P. D. meo Coccino, & alibi sæpè.

6 Ad generales conclusiones, quod narratiua sit pars gratiæ, & semper subintelligatur clausula si ita est cum similibus respōdebatur, vt per AEgid. d. decis. 4. regulam sic se habere. Sed limitari in casu proposito iuribus, & rationibus supra deductis. Eodem modo respondebatur ad iura, & decisiones dicentes parte opponente omnia esse iustificanda, nempè esse intelligenda de ijs, quæ mouerunt concedentem, & sine dubio tot decisiones, quæ sunt pro hac parte, fuerunt factæ etiam parte opponente.

7 Ad text. in d. cap. si motu proprio de præben. lib. 6. de quo glos. ibi verbo, taceatur, facit magnum festum ex eo quod non distinguat, respondetur non esse nouum quod vna lex, quę simpliciter loquitur per aliam declaretur, & distinguatur quod fit manifestum ex eo quod ille text. nec etiam distinguit casum d. cap gratia & tamē omnes admittunt, quod text. in dict. cap. gratia non corrigatur per d. cap. si motu proprio quod in specie animaduertit additio ad eamdem glos. verb. taceatur,

8 Ad text. in c. susceptum de rescript. in 6. & in c. cui de non sacerdotali de præben. eodem lib. respondet compilator d. decis. 4. num. 7. de rescript. in antiq. verba, ibi, stare taxatiuè, & limitatiuè sequitur Felyn. alios allegans in dicto c. super literis, num. 3. vers. limita 4. causa verò ob quam verba, ibi, stent limitatiuè colligitur ex d. c. cui. de nō sacerdotali circa finem nempe, quia aliàs excederentur fines mandati.

9 Ex quibus videbatur posse tutè recedi à prædicta glos. in c. si motu proprio, de præben. in 6. Accorramb. decis. 17. incip. in vna Hispalen. Mohedan. decis. 4. num. 3. tit. qui fil. sint legitim. cū alijs recentioribus, quæ allegantur.

10 Quod autem narratiua presbyteratus, nec etiam facilius mouerit ad concedendum Domini arbitrati sunt iungendo plura simul, primò, quod huiusmodi beneficia, quæ regulantur ad instar simplicium ex allegatis in alia decisione, & benè per Caputaquen. decis. 69. lib. 2. in manuscript. passim, & sine difficultate dantur non presbyteris, quæ consuetudo maximè attenditur ad istum effectum, Afflict. decis. 316. incip. Princeps Bisignani, num. 4. facit decis. Put. 47. num. 4. & 357. num. 3. lib. 1. secundò hoc tanto magis in gratia, quæ non continet aliquam derogationem iuris tertij ad Cassad. decis. 10. numer. 3. de præben. cum allegatis in alia decisione, tertiò, quia est de beneficio in partibus Hispaniarum, in quibus largiùs proceditur propter multitudinem beneficiorum, & Carentiam descruientium Romanæ Curiæ quibus Papa intendit prouidere. Quartò, quia Gregorius obtinuit gratiā perinde valere, quæ licet non retrahat

in

in præiudicium D. Gabrielis ex allegatis pro eo. Attamen potest deseruire pro argumento mentis Papæ, quia ex subsequutis declaratur, qualis fuerit mens ab initio l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. Alex. consil. 63. num. 2. vers. præterea ponto lib. 7. & denique, quia prouisio Gregorij fuit per resignationem ad sui fauorem, quo casu Papa solet esse facilior in concedendo Resignatario, ex quo beneficium minimè vacat ad fauorem alterius, quod Rota in illis terminis ponderauit in causa Arboren. coram Peregrino relat. inter diuer. secundo impress. decis. 162. lib. 3. part. 3. Quo fundamento cessat illud super quo præcipuè insistebant informantes pro D. Gabriele: nempè, quod Papa facilius prouidet qualificatis, & sic sacerdotibus, quam simplicibus clericis, quia potest forte habere locum in beneficijs simpliciter vacantibus, de quibus Papa potest disponere ad fauorem cuiuslibet magis benemerentis, secus in alijs, quæ non vacant nisi ad fauorem resignatarij, Put. decis. 523. nu. 1. lib. 2. Mohed. decis. 8. de iurepatronatus cum concordan.

11 Quantum ad dolum cessante releuantia narratorum dicebatur facilè præsumi illud abesse, Egid. decis. 4. num. 2. & est trita conclusio etiam in alijs materijs; quod cessante vtilitate præsumitur cessare dolus, & malitia, l. 3. eleganter, §. fin. vbi Bart. not. ff. de dolo, Dec. in cap. si autem, nu. 2. de rescript. Corn. consil. 63. num 9. volumin. 3. comprobatur hoc idem ex natura gratiæ, quæ non est de magnis. Vnde cessat verisimilitudo, quod pro illa habenda Gregorius cogitauerit nouos modos, quod in specie ponderat, Felyn. post Innocen. in cap. super litteris, num. 5. in princ. de rescript. Et quatenus replicabatur ista non procedere in narratiua propriæ qualitatis, in qua nulla potest allegari ignorantia. Vltra, quod plures ex decisionibus, quæ pro hac parte allegantur loquuntur etiam in narratiua facti proprij iuxta responsum prout in alia decisione, conclusionem non applicari in hoc casu, ex quo impetratio fuit facta per procuratorem, licet enim Rota moderna non admittat indistinctè decis. 74. & 85. de rescript. in antiqu. propter multas fraudes, quæ alias possent fieri, vt attestatur Cresc. decis. 10. de præben. Attamen conclusio non videtur facere ex duobus. Primò, quia decis. Crescent. loquitur in subreptione eorum, quæ si fuissent expressa, vel Papa non concessisset, vel saltem difficilius, vnde non faciunt ad casum de quo agitur, in quo cessat vtrumque ex iam dictis. Secundò non applicatur dicta decisio, quia concurrunt coniecturæ de quibus in alia decisione, Ex quibus redditur omnino inuerisimile, qđ Gregorius demandauerit fieri huiusmodi narratiuã.

12 Ad illud, quod Gregorius videatur ratificasse falsam narratiuam, ex quo fuit vsus gratia illam continente fuit dictum, ex supra deductis habuisse iustam causam credendi huiusmodi narratiuã tanquam omnino superfluam, & quæ nullatenus mouit concedentẽ minimè sibi potuisse nocere.

PIROVANI.

Vratislauieñ Spolij siue Prædiorum. Veneris 4. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs capias argumentum.

SVMMARIVM.

Probationes certum diem habentes præualent probationibus non habentibus certum diem, num. 1.

Dictio, post, significat tempus, num. 2.

Testes deponentes de possessione intelliguntur deponere de possessione, prout est facti, & non prout est iuris, num. 3.

Possidere nemo præsumitur rem, quam constat esse ab altero possessam, num. 3.

Possidere vnam, & eandem rem eodem tempore duo non possunt, num. 3.

Possessionis defectus alio etiam existente in possessione, non minori spatio decem annorum præsumitur, num. 4.

Præsumptio non tollit aliam, & vehementior tollit minus vehementem, num. 6.

Probatio per Testes non tollitur per præsumptiones, nu. 6.

Notario attestanti in Instrumento de actu à se gesto non creditur, multo minus si attestetur de actu ab alio gesto extra eius officium, num 6.

DECISIO CCLXXXIX.

1 Domini dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam; quia Domina Catherina, & sorores ex sua persona iustificant primum extremum, quod est possessio bonorum post mortem Patris, & eam probant depositiones secundi, tertij, & quinti Testis optimè ponderatæ in decisione R. P. D. mei Manzanedi, in hac causa facta 23. Iunij 1608. Nec obstant, quæ contra huiusmodi probationem pro parte Domini Abbatis obijciebantur, scilicet genericam, & æquiuocam esse, dum Testes deponunt sorores fuisse in possessione istorum bonorũ, per aliquot dies post obitum earum Patris, quæ assertio verificari potest in vtroq; tempore tam ante, quam post Abbatis possessionẽ propterea data probatione Abbatis certum diem habente tanquam certior in concursu prævalere debet, Ias. in l. 1. nu. 4. vers. secundo singulariter limita. ff. sol. matr.

2 Nam tollitur obiectum, quia non est quæstio, quod verba illa possint ad diuersa tempora accõmodari, sed de termino inchoatiuo in instanti post mortem Patris, per quem initium possessionis filiarum certificatur, & de hoc initio benè videntur concludere illa verba, post obitum Patris, quia significant tempus, quod sequitur Bart. in l. 2. §. creditum, num. 7. ff. si cert. petar. dicens cum mors sequatur in instanti clarum esse intellectum qđ dictio, post significat tempus, quod sequitur, & cum Bart. idem firmarunt, Purpur. ibi num. 41. & 42. Curt. iun. num. 7.

3 Ratione etiam hoc ipsum conuincitur, dum in processu est sermo de vtraq; possessione sororũ, & Abbatis, & eam intelligunt Testes prout est facti non autem prout est iuris, glos. in l. stipulatio ista, §. hæc quoq; in verbo, stipuletur, vbi Ias. nu. 4. ff. de verbo. oblig. Dec. cons. 56. nu. 3. & 4. & firmatur in decisione R. P. D. mei Manzanedi 23. Iunij 1604. Vnde non poterant secundũ sermonis proprietatem sorores dici possedisse, per aliquot dies relatiuè ad tempus post violentam Abbatis possessionẽ nõ p nouã apprehensionẽ, quia Testes de ea non deponunt, non etiam p quãdam continuationem non obstante violento spolio; quia illa nõ psumitur constito de possessione alterius, Rota diuer. par. 1. decis. 681. n. 3. & par. 2. decis. 62. num. 6. & sufficit alium esse in possessione, vt quis possidere non possit, quia impossibile est, qđ vno, & eodem tempore possessio sit apud plures, l. 3. §. ex contrario, ff. de acquir. possess. Mohed. de restit. spoliat. decis. 20. alias 238.

DECISIO CCLXXXVIII.

1 PRo maiori parte fuit confirmata decisio aliàs in hac causa facta, quod falsa expressio presbyteratus Gregorij non debeat vitiare illius gratiam. Mori fuerunt Domini ex eo quod falsa narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec fit cum dolo nullatenus nocet narranti, textus est in c. super litteris de rescript. qui licèt loquatur in rescriptis ad lites, vt opponit gl. in c. si motu proprio de præben. in 6. attamen ex identitate rationis videtur posse adaptari ad materiam gratiosam, quod videtur sensisse glos. ibi verbo, litteras, dum pro explanatione tex. allegat iura loquentia in materia gratiosa, & expressè voluerũt Innocent. in c. postulasti, num. 1. de rescript. Compostell. in cap. si proponente, num. 2. eodem titulo, Lap. allegat. 89. num. 6 Felyn post illum in c. in nostra, num. 19. 20 Corollar. de rescript. Abb. d. c. super litteris, num. 5. & 6. Rot. siuè compilator decis. 4. nu. 7. vers. secus autem de rescript. in antiqu. Ægid. decis. 4. in fine, vbi per errorem ponitur verbum, prophanis, loco verbi, gratiosis, vt patet ex contextu totius decisionis.

2 Non enim videtur subsistere ratio differentiæ quod litteræ ad beneficia dicantur ambitiosæ, non sic litteræ ad lites, quia falsitas, quæ nec mouit, nec fuit dolosa non auget huiusmodi ambitionem vnde succedit conclusio, quod qualitas, quæ non confert ad casum, de quo occurrit dubitare, minimè sit habenda in consideratione ad not. per Abbatem in c. ad aures, num. 2. Dec. num. 3. de rescript. Calderin. cons. 10. eodẽ titulo, Rot. decis. 20. num 7. de præben. in nou. & quod ambitio ad istum effectum minimè sit considerabilis colligitur ex Felyn. d. cap. super litteris, num. 3. in princ. vbi multos refert volentes subreptionem magis vitiare priuilegia quàm litteras beneficiales, cum tamen in priuilegijs non cadat ista ambitio, & tandem concludit in materia d. c. super litteris de pari procedere literas beneficiales, & priuilegia,

3 Ad prædicta facit tex. in c. gratia de rescript. in 6. vbi subreptio circa obtenta de qua in cap. si motu proprio de præben. eod. lib. 6. excusatur propter iustam ignorantiam etiã ad effectum, vt impetratio possit retinere vtrumque beneficium, nisi aliàs essent incompatibilia. Ad idem est text. in cap. si eo tempore de rescriptis eodem lib. 6. vbi gratia ad beneficium curatum vel simplex, si delegatur subreptitia quoad curatum propter defectum ætatis non vitiatur quoad simplex, & licèt isti duo vltimi textus loquantur in subreptione non autem in obreptione, attamen circumscripto dolo, qui maior consideratur in obrependo, quàm in subrependo non datur differentia inter vtrumque, vt patet in d. cap. super litteris, quod vtrumq; parificat, & ibi not. Dec. post alios, num. 4.

4 Multum etiam vrgere videbantur rationes, quas pro hac parte adducit Rota, siue cõpilator d. decis. 4. in antiq. Ægid. loco supra allegato quas reassumit Felyn. d. cap. super litteris num. 2. vsque ad quintum, nempe quod falsa demonstratio nõ solet vitiare, quãdo constat de voluntate l. demõstratio ff. de cond. & demonstr. quod superflua nõ nocent, & aut vtile, per inutile non vitiatur cum similibus, & quia circumscripto dolo & releuantia nulla potest assignari ratio, quare litteræ debeant vitiari cum qualitas ambitionis nullius sit considerationis ad istum effectũ ex iam dictis.

5 Et in hanc sententiam quod falsitas, quæ nec mouit saltem facilius, nec fuit dolosè facta minimè debeat nocere frequentiori calculo fuit itum per Rotam, quod apparet vltra AEgid. d. decis. 4. & alios allegatos in alia decisione ex decis. 76. de rescript. in antiq. AEgid. decis. 600. incip. in causa mea, Cassad. decis. 12. num. 15. de præben. Put. decis. 17 num. 2 lib. 1. Cæsar de Grass. decis. 8. num. 2. de præben. Peregr. decis. 129. in causa Hispalen̄ lib. 2. Caputaq. decis. 57. part. 2. in causa Romana Contractus 21. Aprilis 1567. coram bon. mem. Seraphino in Volaterrana Parochialis 8. Iunij 1590. coram Gipsio in Bisuntina Vnionis 10. Maij 1602. coram dicto D. Seraphino in Compostellana Pensionis 7. Nouembris 1580 coram eodem in Vallesotana Iuris nominandi 8. Iunij 1605. coram R. P. D. meo Coccino, & alibi sæpè.

6 Ad generales conclusiones, quod narratiua sit pars gratiæ, & semper subintelligatur clausula si ita est cum similibus respõdebatur, vt per AEgid. d. decis. 4. regulam sic se habere. Sed limitari in casu proposito iuribus, & rationibus supra deductis. Eodem modo respondebatur ad iura, & decisiones dicentes parte opponente omnia esse iustificanda, nempè esse intelligenda de ijs, quæ mouerunt concedentem, & sine dubio tot decisiones, quæ sunt pro hac parte, fuerunt factæ etiam parte opponente.

7 Ad text. in d. cap. si motu proprio de præben. lib. 6. de quo glos. ibi verbo, taceatur, facit magnum festum ex eo quod non distinguat, respondetur non esse nouum quod vna lex, quę simpliciter loquitur per aliam declaretur, & distinguatur quod fit manifestum ex eo quod ille text. nec etiam distinguit casum d. cap. gratia & tamẽ omnes admittunt, quod text. in dict. cap. gratia non corrigatur per d. cap. si motu proprio quod in specie animaduertit additio ad eamdem glos. verb. taceatur,

8 Ad text. in c. susceptum de rescript. in 6. & in c. cui de non sacerdotali de præben. eodem lib. respondet compilator d. decis. 4. num. 7. de rescript. in antiq. verba, ibi, stare taxatiuè, & limitatiuè sequitur Felyn. alios allegans in dicto c. super literis, num. 3. vers. limita 4. causa verò ob quam verba, ibi, stent limitatiuè colligitur ex d. c. cui. de nõ sacerdotali circa finem nempe, quia aliàs excederentur fines mandati.

9 Ex quibus videbatur posse tutè recedi à prædicta glos. in c. si motu proprio, de præben. in 6. Accorramb. decis. 17. incip. in vna Hispalen̄ Mohedan. decis. 4. num. 3. tit. qui fil. sint legitim. cũ alijs recentioribus, quæ allegantur.

10 Quod autem narratiua presbyteratus, nec etiam facilius mouerit ad concedendum Domini arbitrati sunt iungendo plura simul, primò, quod huiusmodi beneficia, quæ regulantur ad instar simplicium ex allegatis in alia decisione, & benè per Caputaquen. decis. 60. lib. 2. in manuscript. passim, & sine difficultate dantur non presbyteris, quæ consuetudo maximè attenditur ad istum effectum, Afflict. decis. 316. incip. Princeps Bisignani, num. 4. facit decis. Put. 47. num. 4. & 357. num. 3. lib. 1. secundò hoc tanto magis in gratia, quæ non continet aliquam derogationem iuris tertij ad Cassad. decis. 10. numer. 3. de præben. cum allegatis in alia decisione, tertiò, quia est de beneficio in partibus Hispaniarum, in quibus largiùs proceditur propter multitudinem beneficiorum, & Catentiam de seruientium Romanæ Curiæ quibus Papa intendit prouidere. Quartò, quia Gregorius obtinuit gratiã perinde valere, quæ licet non retrahat

in

in præiudicium D. Gabrielis ex allegatis pro eo. Attamen potest deseruire pro argumento mentis Papæ, quia ex subsequutis declaratur, qualis fuerit mens ab initio l. si seruus plurium, §. fin. ff. de legat. 1. Alex. consil. 63. num. 2. vers. præterea ponto lib. 7. & denique, quia prouisio Gregorij fuit per resignationem ad sui fauorem, quo casu Papa solet esse facilior in concedendo Resignatario, ex quo beneficium minimè vacat ad fauorem alterius, quod Rota in istis terminis ponderauit in causa Arboren. coram Peregrino relat. Farinac. decis. impress. decis. 160. lib. 3. par. 3. Quo fundamento cessat illud super quo præcipuè insistebant informantes pro D. Gabriele: nempè, quod Papa facilius prouidet qualificatis, & sic facc. doribus, quam simplicibus clericis, quia posset forte habere locum in beneficiis simpliciter vacantibus, de quibus Papa potest disponere ad fauorem cuiuslibet magis benemerentis, secus in istis, quæ non vacant nisi ad fauorem resignatarij, Pur. decis. 523. nu. 1. lib. 2. Mohed. decis. 8. de iure patronatus cum concordan.

11 Quantum ad dolum cessante releuantia narratorum dicebatur facile præsumi illud abesse, Egid. decis. 4. num. 2. & est trita conclusio etiam in aliis materiis, quod cessante vtilitate præsumitur cessare dolus, & malitia, l. & eleganter, §. fin. vbi Bart. not. ff. de dolo, Dec. in cap. si autem, nu. 2. de rescript. Corn. consil. 63. num. 9. volumin. 3. comprobatur hoc idem ex natura gratiæ, quæ non est de magnis. Vnde cessat verisimilitudo, quod pro illa habenda Gregorius cogitauerit nouos modos, quod in specie ponderat, Felyn. post Innocen. in cap. super litteris, num. 5. in princ. de rescript. Et quatenus replicabatur ista non procedere in narratiua propriæ qualitatis, in qua nulla potest allegari ignorantia. Vltra, quod plures ex decisionibus, quæ pro hac parte allegantur loquuntur etiam in narratiua facti proprij fuit responsum prout in alia decisione, conclusionem non applicari in hoc casu, ex quo impetratio fuit facta per procuratorem, licet enim Rota moderna non admittat indistinctè decis. 74. & 85. de rescript. in antiqu. propter multas fraudes, quæ alias possent fieri, vt attestatur Cresc. decis. 10. de præben. Attamen conclusio non videtur facere ex duobus. Primò, quia decis. Crescent. loquitur in subreptione eorum, quæ si fuissent expressa, vel Papa non concessisset, vel saltem difficilius, vnde non faciunt ad casum de quo agitur, in quo cessat vtrumque ex iam dictis. Secundò non applicatur dicta decisio, quia concurrunt coniecturæ de quibus in alia decisione, Ex quibus redditur omnino inuerisimile, quod Gregorius demandauerit fieri huiusmodi narratiuã.

12 Ad illud, quod Gregorius videatur ratificasse falsam narratiuam, ex quo fuit vsus gratia illam continente fuit dictum, ex supra deductis habuisse iustam causam credendi huiusmodi narratiuã tanquam omnino superfluam, & quæ nullatenus mouit concedentẽ minimè sibi potuisse nocere.

PIROVANI.

Vratislauieñ Spolij siue Prædiorum. Veneris 4. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs capias argumentum.

SVMMARIVM.

Probationes certum diem habentes præualent probationibus non habentibus certum diem, num. 1.

Dictio, post, significat tempus, num. 2.

Testes deponentes de possessione intelliguntur deponere de possessione, prout est facti, & non prout est iuris, num. 3.

Possidere nemo præsumitur rem, quam constat esse ab altero possessam, num. 3.

Possidere vnam, & eandem rem eodem tempore duo non possunt, num. 3.

Possessionis desertio alio etiam existente in possessione, non minori spatio decem annorum præsumitur, num. 4.

Præsumptio non tollit aliam, & vehementior tollit minus vehementem, num. 6.

Probatio per Testes non tollitur per præsumptiones, nu. 6.

Notario attestanti in Instrumento de actu à se gesto non creditur, multo minus si attestetur de actu ab alio gesto extra eius officium, num. 6.

DECISIO CCLXXXIX.

1 DOmini dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam: quia Domina Catherina, & sorores ex sua persona iustificãt primum extremum, quod est possessio bonorum post mortem Patris, & eam probant depositiones secundi, tertij, & quarti Testis optimè ponderatæ in decisione R. P. D. mei Manzanedi, in hac causa facta 23. Iunij 1608. Nec obstant, quæ cõtra huiusmodi probationem pro parte Domini Abbatis obijciebantur, scilicet genericam, & æquiuocam esse, dum Testes deponunt sorores fuisse in possessione istorum bonorũ, per aliquot dies post obitum earum Patris, quæ assertio verificari potest in vtroq; tempore tam ante, quam post Abbatis possessionẽ propterea data probatione Abbatis certum diem habente tanquam certior in concursu præualere debet, Ias. in l. 1. nu. 4. vers. secundo singulariter limita. ff. sol. matr.

2 Nam tollitur obiectum, quia non est quæstio, quod verba illa possint ad diuersa tempora accõmodari, sed de termino inchoatiuo in instanti post mortem Patris, per quem initium possessionis filiarum certificatur, & de hoc initio benè videntur concludere illa verba, post obitum Patris, quia significant tempus, quod sequitur Bart. in l. 2 §. creditum, num. 7. ff. si cert. petat. dicens cum mors sequatur in instanti clarum esse intellectum quod dictio, post significat tempus, quod sequitur, & cum Bart. idem firmarunt, Purpur. ibi num. 41. & 42. Curt. iun. num. 7.

3 Ratione etiam hoc ipsum conuincitur, dum in processu est sermo de vtraq; possessione sororũ, & Abbatis, & eam intelligunt Testes prout est facti non autem prout est iuris, glos. in l. stipulatio ista, §. hæc quoq; in verbo, stipuletur, vbi Ias. nu. 4. ff de verbo. oblig. Dec. cons. 56. nu. 3. & 4. & firmatur in decisione R. P. D. mei Manzanedi 23. Iunij 1604. Vnde non poterant secundũ sermonis proprietatem sorores dici possedisse, per aliquot dies relatiuè ad tempus post violentam Abbatis possessionẽ nõ per nouã apprehensionẽ, quia Testes de ea non deponunt, non etiam per quãdam continuationem non obstante violento spolio; quia illa nõ præsumitur constito de possessione alterius, Rota diuer. par. 1. decis. 681. n. 3. & par. 2. decis. 62. num. 6. & sufficit alium esse in possessione, vt quis possidere non possit, quia impossibile est, quod vno, & eodem tempore possessio sit apud plures, l. 3. §. ex contrario, ff. de acquir. possess. Mohed. de restit. spoliat. decis. 20. alias 238.

4 Et hoc maximè videtur comprobari, quia Testes non dicunt indefinitè sorores possedisse post obitum patris, sed per aliquot dies, & sic terminatiuè, quo casu videntur loquuti relatiuè ad tempus violentæ possessionis, quo illi pauci dies terminabantur, non autem de tempore post Abbatis possessionem, in quo non poterat considerari actus positiuus deseruiens pro termino paucorum dierum, nec verè, nec præsumptiuè, quia possessionis desertio alio etiam existente in possessione non minori spatio decennij præsumitur, Bald. cons. 12. num. 11. lib. 1. Illustrissimus Mauricius in Turritana Tertiariæ 13. Aprilis 1592. vt igitur dicta testium secundum proprietatem terminorum concilientur videtur dicendum iustificatum esse initium possessionis sororum de tempore immediato post obitum earum patris, quod est anterius possessione Abbatis.

5 Non obstat postremo, quod in instrumento apprehensionis de tempore captæ possessionis per Abbatem Notarius asserat Arrendatorem dixisse, quod ignorabat mortem Thesaurarij, & idem deponat primus testis ad num. primum in summario, quæ assertio vehementem præsumptionem inducere videtur, quod sorores ad actum veræ possessionis vsquetunc non venerint, quia similiter Arrendatarius de morte Domini fuisset informatus.

6 Respondetur, quod vna quidem præsumptio tollit aliam, quando vna est altera vehementior l. diuus de in integr. restit. Dec. cons. 479. num. 10. Tiraq. in l. si vnquam, in verb. donatione largitus, num. 156. C. de reuoc. donat. sed ex sola præsumptione quæ est certa, l. vnica, §. accedit in vers. præsumetur, C. de rei vxor. act. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 8. num. 2. Surd. comprobans latè decis. 231. nu. 24. præterea assertio illa Notarij non videtur afficere sorores cũ attestetur de pertinentib. ad officium referendo dicta Arrendatarij: nam si Notario non creditur dum attestatur in instrumento de actu à se gesto, Afflict. decis. 43. numer. 2. Ias. cons. 155. num. 12. lib. 4. Becc. cons. 5. num. 5. minus erit illi credendum de alieno facto, nec vni testi hoc esset tribuendum, quia nec receptus, nec iuratus, & singularis; quia nõ etiam videtur adminiculari ex dicto primi testis, quia ille non deponit, Arrendatorem hoc dixisse, sed ex se affirmat, quod ille nondum habuerat notitiam mortis Thesaurarij, cuius iudiciũ cum potuerit esse fundatum super Notarii dicto, quia hoc ab eo intellexerit eodem defectu laborare videtur, &c.

P I R O V A N I.

Comeñ Habitus, Mercurij 9. Iunij 1610.

A R G V M E N T V M.

Nobilitas ex quibus arguatur, ac probetur Testesq; super nobilitate deponentes, quomodo deponere debeãt ad hoc vt probent.

S V M M A R I V M.

Nobilitas denigratur ab ijs qui etsi nobiles sint exercent tamen artes viles, aut mechanicas, nu. 2.

Nobilitas arguitur ex probatione tituli, qui nobilibus dari solet, ex possessione domorum honorificarum, ex affinitate cũ viris nobilibus, & alijs signis, de quibus, num. 3.

Nobilis dicitur is quem communis hominum existimatio nobilem facit, num. 4.

Nobilitas arguitur ex eo, quod quis in ciuitate habuit gradus, dignitates, & honores, nobilibus conferri solitos, nu. 5. & num. 10.

Nobilitas probatur ex monumentis, antiquis insignijs, & armis, num. 6 & num. 8 & 9.

Chronicarum seu historicorum attestatio quam fidem faciat, num. 7.

Veritas ex naturalibus inditijs, seu præsumptionibus maximè comprobatur, num. 10.

Probatio per inditia, & præsumptiones in antiquis sufficit, num. 10.

Testes in puerili ætate deponentes excusantur à contrarietate & repugnantia, nu. 11.

DECISIO CCXC.

1 CVm latæ fuissent sententiæ Rotales super nobilitate, & ad fauorem D. Ioannis Antonij Lucini prætendentis habere requisita ex statutis, & Ordinibus Hierosolymitanæ Religionis, vt à susceptione habitus in ea, & receptionem in fratrem minimè esset excludendus, superuenerunt in tertia instantia, & probationes ex parte scilicet Religionis detegentes qualitatem Notariatus in Auo, & Patre ipsius Ioannis Antonij repugnantem legibus ipsius Religionis, qua de re Domini proponente R. P. D. meo Marchomontio die 13 Februarij 1609. cẽsuerunt sententias Rotales esse infirmandas. Verum cum denuo instaret Lucinus audiri An stabilimenta de Notarijs obstarent ei in susceptione Habitus, præsupposito quod in ceteris de requisita nobilitate constaret, Domini voluerunt primo loco videre particulariter de præsupposito, scilicet An probetur nobilitas, quod sine difficultate non transibat. Tota n. probatio circa nobilitatem deducebatur ex Testibus, instrumentis, historijs, tum Mediolanensibus, tum Comensibus.

2 Testes, scilicet primus deponit Franciscũ Auũ paternum non fuisse Notarium, aut Procuratorẽ, & quod aliter esse non poterat, quia ipse Testis sciuisset, vel dici audiuisset. Secundus Testis deponit nunquam audiuisse prædictum Franciscum fuisse Procuratorem aut Notarium. Tertius Testis contendit Franciscum Auum, nec Benedictũ Patrem exercuisse artem vilem, aut mechanicam nec fuisse Procuratores, aut Notarios, & quod si res aliter fuisset, sciuisset. Quartus verò expressè de auo non concludit, fuisse Notarium, sed in genere firmat antenatos ipsius Ioannis Antonij, neque Notarios, neque Procuratores fuisse, ex quorum depositionibus non leue argumentũ videbatur resultare ad prosternendam eorum fidem, nam dum in ratione scientiæ super interrogatorio xxij. asserunt scire, *perche hanno domesti. amẽte, & familiarmente, conosciuto, & praticato con loro*, & ignorant qualitatem Notariatus, qui solet quotidie exerceri intra domesticos parietes, & ex publicis documentis vsque ad illius mortem exercuisse probatur, vel fuisse mendaces, vel de alijs vero similiter non esse informatos, affirmandum erit, quæ excludere possint artes viles aut mechanicas, quibus nobilitas etiam generica denigrari solet, Bart. in l. 1. in fin. C. de dignit. lib. 12. Socin. sen. cons. 246. nu. 3. vol. 2. Tiraquell. tract. de nobilit. c. 25. num. 8.

3 Instrumenta verò ac particularia loca ex historijs Bernardini Coyri, & Thomæ Porcacci, quæ dantur in Summario numer. 3. & 4. in quibus Lucini decorantur titulo Domini, & nobilis viri.

viri, & aliquos fuisse Episcopos enunciatur, ac ad res maximi momenti delegatos fuisse non videbamur iuuare Lucinum in gradu probationis, qui non probat se ab eis personis originem ducere, nec verè, quia de eius descendentia, per gradus non docet, nec præsumptiuè, quia fortè habuerit lati fundia, honorificas domos, affinitates cū viris nobilibus, amplas dotes, quę omnia signa sūt antiquę nobilitatis, Tiraq. de nobilit. c. 2. nu 28. Dec. consil. 26. num. 3. Crauett. consil. 952. num. 2. vol. 5. vt propterea inferri non possit, per necesse modernum Lucinum ab alijs non potuisse originem ducere quam ab enunciatis in supradictis instrumentis, & historijs stante pluralitate familiarum de Lucinis, quæ probantur extare in Ciuitate Comi.

4 Quibus tamen non obstantibus Domini dixerunt Ioannis Antonij Lucini nobilitatem probari, quia Testes dati in summario numero primo, ac testes ipsius Religionis remissoriales, num. 2. secundum antiqua statuta sub tit. de probationibus faciendis concludenter probant de nobilitate ex omnibus lateribus per bonas, & ad id probandum sufficientes rationes scilicet, quia cognouerunt patrem, auum, & auias huius paternas, & maternas nobiles, & nobiliter viuentes, & pro nobilibus fuisse communiter ab omnibus de illa Ciuitate tentas, & reputatas, is enim nobilis dicitur, quem communis hominum æstimatio nobilem reputat, Bart. in l. 1. num. 97. C. de dignit. vbi Ioann. de Platea, sequitur Bart. Guid. Pap. decis. 38. vers. sed quæro, An Domini column. ante penult. Couarr. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 10. Tiraquell. de nobil. capit. 10. num. 6. Menoch. de arbitr. cas. 67. num. 4. & veram esse praxim probandi nobilitatem probando communem vulgi reputationem, voluerunt Bart. in d. l. 1. num. 98. & cum eo Io. de Platea, C. de digni. & testes concludere in probatione, si in ratione eorum dicti de communi reputatione deponant, apertè senserunt Felyn. in cap. super eo, il secondo, col. 3. de testibus, Tiraquell. de nobil. c. 10. num. 6. Socin. inter consil. Curt. sen. consil. 18. bonus à Cur. in tract. nobil. par 6 num. 9.

5 Addiderunt præterea ne huiusmodi communis reputatio sola opinione vulgi niteretur, sed in ratione fundata esset patrem, & auum Ioannis Antonij iuxta interrogatorium xviij. habuisse in ea Ciuitate gradus, dignitates, atque honores, qui solis nobilibus conferri solebant nominando dignitatem decurionatus, cooptationem in Collegium iurisperitorum eiusdem Ciuitatis, deputationem in Orat o. em apud Præsidem Prouinciæ Mediolanen. quæ omnia ex necessario consequēti videntur constituere de nobilitate gradum pro bationis satis perfectum, Bar. in l. 1. nu. 97. C. de dignit. Decian. respons. 66. nu. 50. vol. 3.

6 Postremo eandem Io. Antonij nobilitatem cōfirmarunt authoritate Chronicarum in summario, num. 3. & ex monumētis antiquis, ac insignijs, & armis familiæ de Lucinis, quæ cum decursu lōgæuo, ac antiquo, prout deponunt ipsi testes, ab annis 200. citra maximè conferunt ad probationem nobilitatis.

7 De authoritate Chronicarum scribunt Bart. in l. 1. numero. 22. ff. si cert. pet. Alex. num. 34. allegans glos. in cap. inter dilectos, in vers. magis in glos. parua, de fid. instrum. & in cap. per venerabilem, in vers. transtuli. de elect. Purpur. nu. 152. & 156. amplians etiam si author huiusmodi historiæ de alieno auditu loquatur, & non tantum de proprio sensu Curt. sen. consil. 76. colum 5. Felyn. in capit. ex parte, il primo, de rescript. Alba. consil. 64. num 28. vol. 1. & videtur esse textus in l. in quæstionibus, ff. ad l. Iuliam maiest. vbi Salustij historia refertur.

8 Ex monumentis antiquis, & inscriptionibus factis in lapidibus, & columnis probant glos. in cap. cum causam, de probat. c. ad audientiam, il secondo, de præscript. cap. cum olim, de cens. cap. sanè 24. quæst. 2. quibus adductus, ita respondit Bald. in consil. 310. An patronatus volum. 5. declarando text. in l. monumentorum, C. de relig. subdens ipsi enim lapides appellantur tituli, quibus est credendum nisi contrarium appareat, ex quo longinquitate temporis fulciuntur, Bart. in l. 1. in fine principij, ff. de bonorum possess. secund. tab. Alber. in l. in finalibus, ff. finium regund. Mar sil. de probat. in rubr. num. 221. Crauett. consil. 153. num. 4. referens Bald. in d. consil. 310. Rip. in l. 1. num. 73. ff. si cert. pet. & in c. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propriet.

9 Ex insignijs denique, & armis tradunt Anchar. consil. 113. num. 4. dicens esse adinuenta, vt in memoria familiarum cōseruentur, & propter insignia cognoscantur signata, Io. de Anan. consil. 86. nu. 2. vbi Bologn. in add. num. 3. Purpur. in l. 1. nu. 156. ff. si cert. pet. qui reprehendit Domin. in cap. duæ sunt 45. distinct. dicentem, eum perdere memoriam qui ponit insignia sua super ornamentis, vel Capellis Ecclesiarum, quia hoc fine delicto fieri potest, vt probatio conseruetur.

10 Et quamuis Ioannes Antonius non probet se immediatè originem trahere ab illis nobilibus de Lucinis, qui enunciantur in Chronicis, vel in lapidibus sculptis reperiuntur, attamen dicta testium maximè videntur authentica, quia ex naturalibus indicijs, seu præsumptionibus veritas solet comprobari, Craue t. consil. 158. num. 11. & magnum præsefert nobilitatis indicium, quod pater, & auus ipsius Ioannis Antonij fuerint illis dignitatibus insigniti, quibus solum veri nobiles decorantur, quæ nobilitas cum non de ea, quæ ortum habuit in patre, sed de antiqua ex sanguine intelligenda sit, consequens erit dicere, quod ab antiquis illis nobilibus suam traxerit originem & in istis antiquis, quando indicia sunt certa, voluit etiam Bald. in l. cum semper, C. de rei vend. & Roman. consil. 109. sufficere probationem per indicia, & Rota in vna Romana Pecuniaria coram bon. memor. Robusterio 22. Octobris 1576. inter impressas 92. num. 3. pat. 1. renuit probationem, per verosimile esse sufficientem, maximè in ijs, in quibus propter antiquitatem temporis, vel propter aliam rationem difficile est rē claram ac liquidam habere, Alba. con. il. 64. nu. 28. volum. 1.

11 Nec visum est obstare, quæ principio contra testes considerabam: nam placuit Dominis responsio illa, quod dum non apparet hunc Notarium fuisse adeo publicum, quin potuerit ignorari ab aliquibus, vel quod testes hoc sciuerint non possunt testes redargui de mendacio, nec pariter ob id dici malè informati, vt in cæteris eis fides non adhibeatur, tum quia erant in puerili ætate, quo casu datur probabilis excusatio eorum ignorantiæ, vt non adimatur fides dicto illorum, Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsump. 23. num. 15. affirmans testes contraria, & repugnantia deponentes licet non probent id tamen non procedere quando attestantur de ijs, quæ propter ætatem sciri non potuerunt præcisè, quia tunc fit interpretatio, quod dolo id non dixerint, tum etiam, quia non desunt alij testes, quibus quālitas hęc mendacij impingi nō potest, prout sunt testes remissoriales, qui de nobilitate

Io. Antonij per easdem rationes concludunt.

12 Quo vero ad nobilitatem eiusdem Io. Antonij secundum nouissima Statuta Religionis, per quæ Notarij, & à Notarijs descendentes prohibentur in fratres recipi Domini reseruarunt particulariter videre, An obstet exceptio Notariatus, &c.

PIROVANI.

Mediolanẽ Decimarũ. Mercurij. 9. Iun. 1610.

ARGVMENTVM.

Testes, An, quando, & quomodo probent possessionem, præsertim in exactione decimarum.

SVMMARIVM.

Possessio probanda est tempore litis motæ ad effectum habendi mandatum de manutenendo. num. 8.

Possessio probatur ex instrumento locationis, & exactione pẽsionis, num. 2. & 3. Vbi etiam dicitur ad probandam hanc possessionem sufficere solas locationes. nu. 9.

Testes etiam non reddita ratione eorum dicti plenè probant, quando deponunt super eo, de quo habent particularem cognitionem num. 4.

Possessio probatur ex instrumentis locationum inter locantem & conductorem num. 5

Testibus deponentibus in specie, magis credendum, quàm deponentibus in genere, nu. 6. Vbi declaratur An, & quando testes dicantur deponere in genere, vel in specie.

Verba dicuntur specialia, quæ certum quid significant licèt sub se multa contineant. num. 6.

Generi per speciem non derogatur, quando species non est cõtraria generi, num. 7. & 17. vbi ponitur regula, quod generi per speciem derogatur.

Testis ab vna parte productus plenè probat contra producentem num. 7. & 12.

Prælatus Ecclesiæ, contrahendo non potest suæ Ecclesiæ præiudicare. num. 8.

Confessioni Prælati statur etiam in præiudicium suæ Ecclesiæ num. 8.

Mandatum de manutenendo non requirit discussionem iuris An possessio sit legitima, nec ne, sed tantùm operatur manutentionem in eo statu, in quo existit. num. 12.

Decimæ regulariter debentur Parochis de prædijs existentibus intra limites parochiæ absque alia probatione, quod ad eos spectent. num. 13.

Testibus conformantibus se cum iure communi, magis creditur quam alijs. num. 13. Declara vt num. 14.

Mandatum de manutenendo regulariter datur possessori. nu. 15. Vbi præsertim quando pro possessione stat iuris assistentia

Possessio iunior præsumitur clandestina. num. 16. Declara vt dict. num. 16.

Possessio probatur ex perceptione fructuum, num. 18. Vbi ampliatur etiam, quod quis perciperet fructus, per interpositam personam.

Testes dicentes vidisse aliquem possidere, & sic deponentes per verbum iuris probant possessionem, quia intelliguntur deponere de insistentia, & detentatione. num. 19.

Testes singulares probant possessionem decimarum nu. 20.

Testis vnus probat in causa possessoria, num. 20. Vbi præsertim concurrente præsumptione iuris.

Testes deponentes de facto proprio, & in eorum præiudiciũ plenè probant. num. 21.

DECISIO CCXCI.

1 PRæpositus, & Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Victoris, Terræ Varisij prætendentes mandatum de manutenẽdo in possessione exigendi decimas prædiales generaliter, vniuersaliter, & integraliter ex omnibus Terris existentibus infra limites, pro maiori parte Villarum ex vigintiquinque constituentium Plebanatum: Rectores vero Parochialium earundem Villarum contendentes singulis intra fines suarum Ecclesiarum non esse denegandum mandatum de manutenendo in possessione exigendi integras decimas prædiales ab eorum Parochianis particularibus, causam per viam appellationis introduxerunt in Rota, Et dubio per me proposito, cui Ecclesiæ sit dandum mandatum de manutenendo super decimis, Domini dixerunt vtrique parti dandum mandatum respectiuè. Fundamentum decisionis pro Collegiata fuit, quia, & per instrumenta, & per testes quasi possessio illius probatur exigendi memoratas decimas vniuersaliter ex omnibus Terris dictarum Villarum, quod est præcipuum in remedio retinendæ, in quo attenditur status de tempore litis motæ, §. retinendæ, §. hodie instit. de interd. l. Attilius, & ibi Castr. de donat. Verall. decis. 198. par. 2.

2 Nam quoad decimas Galliati dantur nouem testes in summario num. 1. benè concludentes, & rationem eorum dicti circa actus possessorios apositè reddentes scilicet, quia Præpositus, & Canonici decimas Territorij Galliati, modo vni, modo alteri locabant, & Conductores eas integraliter exigebant; quæ duo vbi concurrunt, reddunt circa possessionem perfectam probationẽ, Glos. in l. qui vniuersa, §. quod per colonum, in verbo, colonum, ibi idem forte si colonus mercedem hæredi soluerit, ff. de acquiren. possess. vbi etiam Bart. vers. ex qua solutione, & in l. quamuis, §. si conductor, vers. item oppone, ff. eodem tit. Ang. in l. quædam mulier, num. 3. ff. de rei vendic. Bald. in auth. quas actiones, nu. 18. C. de Sacros. Eccles. Gabr. de locat. conclus. 4. num. 5.

3 Et eo concludentior redditur probatio, cum non solum de multiplicatis locationibus concludant nominando conductores, quæ adhuc solæ sufficerent ad probandam possessionem secundum Socin. sen. in consil. 187. num. 16. vol. 2. Menoch. de retinen. possess. remed 3. quæst. 72. nu. 573 vers. declaratur secundo, sed etiam Rectorem asserunt fuisse Arendatorem Canonicorum in exactione Decimarum Galliati, quæ locatio tanquam inter locatorem, & conductorem absq; effectuatione probaret Rot. in antiq. decis. 1. de fid. instrum. Tiraq. de iure constit. par. 3. in prima limitatione, num. 22. Gabr. in consil. 31. nu. 9. vol. 1. Pont. de spol. lib. 2. cap. 14. nu. 88. vers. pro instrumento locationis.

4 Postremo, quod illorum dictum magis authẽticare videtur illud est, quia aliqui ex dictis testibus deponunt, scilicet quartus, & quintus proprio nomine portionem decimarum Galliati spectantem ad tres Canonicos conduxisse: primus vero, & septimus testis deponunt, quod eorum genitores aliàs Canonicorum portiones conduxerant, vnde quoad istos non erat necessaria alia ratio dicti, tanquam particularem notitiam habentes, Felyn. in cap. ad aures, num. 17. vers. vnde in proposito de rescript. Pinell. in l. 2. par. 3. cap. final. num. 11. C. de rescind. vendit. & fuit dictum in Calaguritana Beneficij

coram

coram R.P.D. meo Sacrato 10. Martij 1603.

5 His omnibus adduntur in summario iurium Collegiatę num. 1. duo instrumenta locationum cum R. Francisco Plantanida Rectore eiusdem loci Galliati de anno 1595. & 1599. pro decimis eiusdem Territorij, quæ absque effectuatione per solutionem probant inter ipsos contrahentes, Rota in antiquis decis. 1. de fid. instrum. Socin. sen. cons. 89. num. 1. vers. tamen contra conductorem, vol. 1. Gabriel. de locat. conclus. 4. nu. 14. & aliud instrumentum locationis de anno 1603. factæ in Iosephum Petrum, & Augustinum fratres de Dauerio iunctis confessionibus solutionum in die 8. Augusti 1604. quæ de per se sufficiunt ad implendam probationem, cap. cum venisset de restit. spoliat. cum alijs per Gabr. allegatis conclus. 4. num. 2.

6 Nec Dominis visum est releuare exceptiones quæ ex parte Rectorum contra Testes, & instrumenta Collegiatæ afferebantur, dum respectu testium dicebantur eos non deponere in specie, prout deponunt Testes Rectorum, qui propterea præferendi erant, maximè quia ad fauorem Rectorum concludebant habentium de iure fundatam intentionē, vt aliàs firmauit Rota in vna Comen. Decimarum coram R.P.D. meo Ortembergo 19. Decembris 1604. nam prædicta distinctio circa testes non videtur posse applicari, quia licet in eorum depositionibus loquantur de decimis integralibus, & vniuersalibus loci Galliati illa tamen expressio adhuc dicitur specialis, ex quo certas decimas loci Galliati demonstrat, quamuis plures numero comprehendat, vt declarat Bart. in l. 1. num. 17. & seqq. ff. de vulg. & pupill. substitut. & ibidem Ripa num. 67. idem docuit Bald. in c. cum dilecta, nu. 24. de rescript. cum dicit verba specialia dici, quæ certum significant licèt sub se multa contineant idem respondit Crauett. consil. 176. numer. 6. Bald. in l. emptorem, numer. 14. C. de locat. & conduct. Alex. cons. 140. num. 11. lib. 5.

7 Nec indiuidua Rectorum probatio circa particulares petias terræ dicti loci Galliati videtur destruere probationem Collegiatæ, tum quia inter se compatibiles sunt istæ probationes, ex quo testes Rectorum distinguunt circa decimas antiquas, & decimas de noualibus antiquis, ac modernis, in quibus noualibus dicunt vertari ius decimādi ex parte Rectorum, quo casu generi per speciē non derogatur, quia species non est contraria generi, Bart. in l. 1. §. hoc autem. nu. 7. ff. de oper. nou. nunciat. Franc. in cap. generi, num. 1. de reg. iur. in 6. Dec. in l. in toto iure, num. 11. de reg. iur. Cagnol. num. 9. Arg. latissimè cons. 355. num. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsump. 38. num. 14. qui sub n. 15. dicit sufficere quod genus possit verificari in vna specie, ne per speciem illi derogetur, tum etiam quia circa antiquas decimas pro Rectoribus testes non deponebant, sed potius contrarium firmabat primus testis in summario num. 2. cui magis deferendum videtur vti à Rectoribus in testem producto, Roman. cons. 104. num. 6. Crauett. de antiqu. temp. part. 1. §. quæritur etiam in hac materia, num. 13. & 14. Ioseph. Ludouic. conclus. 70. vers. fallit primo, Rota Lucen. in nou. decis. 34. vers. nam talis doctrina, Cæs. de Grass. decis. 7. num. 2. de præben. tum demum quia ex iuris assistentia non releuabantur probationes decimarum antiquarum, vt infra dicam.

8 Dum verò contra instrumenta opponebatur scilicet Rectorem Galliati conducendo decimas non potuisse sua Ecclesia, nec successoribus præiudicare. Glos. in c. dudum. il secondo, in verbo se veritate, in fin. de elect. Afflict. decis. 168. nu. 4. Menoch. cons. 39. nu. 3. Redoan. de reb. eccle. non alienan. q. 23. nu. 49. respondetur iuris conclusionem veram esse, sed non constare has decimas à Rectore conductas spectare ad Parochialem Galliati, & interim standum est confessioni Rectoris, vt benè probat Bald. in cons. 375. in fine lib. 2. loquens de recognoscente rem propriam in emphyteosim, qui interim sibi præiudicat, dū de contrario non apparet, & de assertione Episcopi dicentis Ecclesiam esse de iurepatronatus, quod attendi debeat, Rot. decis. 1. de iurepatronat. in nou. & fuit resolutum in vna Iacen. Portionis de Anso 4. Maij 1602. coram Illustrissimo Millino.

9 Tollitur, & secundus scrupulus, quod non fuerint instrumenta locationum effectuata nisi post litem motam, de quo tempore antiqua possessio Rectorum nō potuit interrumpi. Nam Testes vt superius dicebam, optimè effectuationem probant, & huiusmodi locationum instrumenta pro adminiculo earum depositionum deseruiunt, quæ suffragantur ad probationem implendam, Bart. in l. ad probationem, C. locat. Felyn. in cap. inter dilectos, num. 8. vers. item secus de fid. instrum. prout eadem ratione remouetur, & aliud obiectum, quod instrumentum locationis loquatur de quota parte decimæ, ex qua Rectoribus nullum infertur præiudicium quoad totam decimā, Menoch. in comment. de retinen. possess. remed. 5. nu. 57. & seq. quia satis est quod testes coadiuuentur per instrumentalem quotæ partis exactionem ad veritatem possessionis Collegiatę aperiendam.

10 Quo vero ad decimas loci Bodij, Capitulum, & Canonicos eas vniuersaliter, & integraliter exegisse, probant quartus, quintus, sextus, & septimus Testes dati in summario num. 1. & firmantes eorum dictum per rationes quibus ad demonstrandam Galliati possessionem vsi sunt & qui pro maiori parte fuerunt Arrendatores Capituli ipsius Collegiatæ, nempe quartus, quintus, sextus, & septimus habuit patrem genitorem Arrendatorem, & alios conductores nominant, qui iuuantur etiam ex instrumento locationis partis decimarum dicti loci Bodij dati in summario num. 4. ac solutionem dicti decimarum in anno 1604. & idem concludunt de decimis Lomaghi, & Pombiati.

11 De decimis Acciati nouem pariter testes dati in summario num. 3. concludunt Capitulum, & Canonicos exegisse vniuersaliter, & integraliter decimas illius Territorij per rationes supradictas quia viderunt locatas fuisse, & conductores eas exegisse nominando conductores decimarū per tempora, & pro maiori parte asserendo eosmet exegisse, quia fuerunt Arrendatores Canonicorū & idem de decimis Bugugiati concludūt primus testis, septimus, & octauus, & pro decimis Brunelli idem asserunt primus testis, & octauus in summario nu. 3. & pro Vegonio idem concludunt primus, secūdus, tertius, quartus, & quintus in processu criminali fol. 4. vsque ad 21. repertis in processu ciuili fol. 25. vsque ad 34. quorum dicta videntur etiam adminiculari ex instrumentis locationum partis decimæ dictarum Terrarum iunctis instrumentis solutionum, quamuis post motam litem celebratis, vt in summario iurium nu. 2. & 3.

12 Postremò de possessione Canonicorum, & Præpositi exigendi Decimas ex terris, seu Villis Dauerij, Crossij, Malnati, Caleinati, Mustinati, Oltronæ, Lionati, Casciaghi probant testes

pro Rectoribus examinati, & dantur in Summario sub num. 5.6.7.8. & 9. quibus plena fides contra eosdem Rectores datur ex Roman. consil. 104. & alijs supra allegatis: Nam testes illi admittunt Præpositum, & Canonicos esse in possessione decimandi territoria prædictarum Villarum, sed nescire quo iure, quæ discussio non lædit in hoc iudicio summarissimo, in quo Iudex nihil aliud prætendit, quam manutenere detentorem in eo statu in quo existit, Rota coram Robusterio in Romana Vineæ 23. Iunij 1581. inter impress. diuers. 641. num. 8. part. 1. quibus testium depositionibus accedunt instrumenta locationum factarum ab Arrendatarijs, licet post litem motam, quæ tamen pro adminiculo satis suffragari videntur, vt supra diximus, scilicet pro Territorijs Dauerij, & Crossij de parte Decimarum, vt in Summario num. 4. pro Malnate respectu totius Decimæ, vt in Summ. num. 5. pro Caleinate, & Mustinate de integrali Decima, vt in summ. iurium num. 7. & 8.

13 Nec Rectores videntur posse iuuari aduersus hanc solam Collegiatæ possessionem exigendi decimas ex dictis territorijs, quia habeant assistentiam iuris, vt scilicet decimæ de prædijs intra limites parochiæ Parochis debeantur de iure communi absque alia probatione, & quod ad eos spectent, cap. si quis laicus, cap. statuimus. 16. quæst. 1. cap à nobis, vbi Cardin. num 1. & Anto. de Butr. num. 4. cap. cum in tua, cap. cum contingat, de decim. Rebuff. de decim. quæst. 7. num. 4. Menoch. sequutus Rebuff. consil 36. num. 20. & propterea eis sit danda manutentio contra Collegiatam, prout aliàs fuisse resolutum dicebant informantes pro Rectoribus, & præsertim in Taurinen. Decimarum coram Illustriss. Seraphino vltima Aprilis 1604. qui dicit hanc opinionem, sæpius Rotam fuisse sequutam nempè coram Illustriss. Mantica in vna Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1595. coram Illustriss. Pamphilio in vna Veronen. Iurisdictionis 18. Maii 1596. coram R. P. D. meo Penia, in vna Montis Regalis 21. Octobris 1596. coram R. P. D. Litta in vna Vlixbonen. Iuris conferendi 27. Nouembris eiusdem anni 1596.

14 Nam Rota semper dubitauit de illa Taurinen. Decimarum coram Illustriss. Seraphino, & corā R. P. D. Penia Decano 30. Ianuarij 1606. eadem causa sæpius proposita noluit resoluere dandum esse mandatum de manutenendo, cum ad effectum manutentionis requiratur, probatio quasi possessionis, §. retinendæ, instit. de interdict. Capic. decis 189. num. 7. & hanc opinionem contrariam amplexa est in vna Reatina Decimarum coram R. P. D. bon. memo. Iusto 4. Decembris 1606. & Rota eam sequitur in hac positione, vltra quod regulæ de assistentia iuris non videntur hoc casu posse applicari, cum de possessione Collegiatæ probetur, Roman. consil. 368. num. 15. Abb. consil. 71. nu. 3. par. 2. Crauett. cons. 55. in fine, vers. benè fateor.

15 Fundamentum verò pro Rectoribus deducebatur, quia ex testibus, & instrumentis docent in indiuiduo de eorum quasi possessione exigendi decimas ex particularibus prædijs in singulis territorijs, in quibus pro Collegiata probata fuit generalis, & integralis exactio, quæ sufficit rectoribus ad hoc, vt in ijs prædijs competat manutentio, quæ datur regulariter possidentibus, §. retinendæ, §. hodie, instit. de interdict. Castrens. consil. tertiò, numero secundò, volum. 1. Neuiz. consil. 80. num. 3. Verall. decis. 198. part. 2. & fuit dictum in Romana Vineæ coram Robusterio 23. Iunij 1581. inter impressas 641. part. 1. quæ possessio eo magis videtur manutenibilis, quia rectores pro titulo allegant assistentiam iuris quam habent in decimis cap. cum contingat, c. cum in tua, de decim. Rebuff. de decim. quæst. 7. num. 4. Menoch. cons. 36 num. 20. per quam assistentiam possessio magis iustificatur, & aliquid plus præstare videntur rectores quam Collegiata in hac particulari probatione, vt benè considerat Thesaur. decis. 206. in fi. & latissimè comprobat Menoch. de retinen. reme. 3. nu 733. vers. decimus est casus.

16 Nec obstat, quod ista possessio rectorum sit iunior, & præsumatur clandestina, stante anteriori possessione Collegiatæ, quinimo non etiam absque scientia, & patientia Præpositi, & Canonicorum potuisse rectores acquirere aliquam possessionem, l. 2. & ibi Bald. numero 1. & 17. C. de seruit. & aqu. idem Bald. in capit. quærelam, numero 8. de elect. Cald. consil. 12. in fine, de iure patronat. Nam prædicta rectè procederent quatenus de anteriori possessione Collegiatæ constaret, quæ tamen ex testibus, & iuribus pro eius parte non probatur in indiuiduo respectu particularium petiarum terræ, de quibus loquuntur testes, & instrumenta rectorum.

17 Nec possessio Collegiatæ percipiendi vniuersaliter, & integraliter omnes decimas, videtur posse suffragari respectu locorum particularium quia in solo iure generi per speciem derogatur, & possessio generalis decimarum totius parochiæ non comprehendit loca particularia ab alijs possessa, vt sæpius fuit resolutum, præsertim in vna Toletana Decimarum 17 Nouembris 1603. corā R. P. D meo Coccino, & in alia Comen. Decimarum coram R. P. D. Ortembergo 3. Maij, & 29. Nouembr. 1604.

18 Quod vero ex testium dictis in Summario, & ex processu, & instrumentis probetur rectores exegisse Decimas in particularibus petijs earundem Villarum, in quibus animarum curam exercent, hoc satis apertè demonstratur, quia per testes nominantur singulæ petiæ terræ de singulis territorijs cum qualitatibus, vt in cedula in calce decisionis registrata, per quas de eorum identitate constare potest, & testes reddunt bonam rationem circa actus possessorios, quia viderunt rectores exigere, quia audierint à maioribus suis dicere, quia per quadraginta annos fuerint rectores in pacifica possessione; Actus enim percipiendi fructus ad possessionem pertinet, l. Titia, ff. de solut. l. 2. vbi Bart. ff. de acqu. poss. Bald. in l. 3. num. 4. vers. quæro qualiter, C. fin. regund. Menoch. in com retinen. remed. 3. quæst. 72. num. 564. Pontan. in tract. de spol. lib. 2. capit. 14. num. 82. Quod procederet etiam, quando alter nomine Rectorum decimas percepisset, puta per famulos, vel conductores admittit. Rip. in l. 1. nu. 108. vers. sed tu considera, ff. solut. matrim. post Aret. & alios quos allegat.

19 Depositio autem Testium, per verbum, iuris, quod fuerint Rectores in pacifica possessione rectè deseruit eorum intentioni etiam si dixissent, quod viderint eos possidere, quia verba illa sunt intelligenda de insistentia, & detentatione, Abb. in cap. litteras, de restitut. spoliat. Innoc. in capit cum causam, de testib. & fuit resolutum coram R. P. D. Manzanedo in vna Vladislauieñ Prædiorum 23. Iunij 1608.

20 Nec obstat, quod Testes dati pro Rectoribus, pro maiori parte sint singulares, qui regulariter non probant: Nam tollitur obiectum, tum quia in probatione decimarum admittuntur Testes singulares, Specul. in titul. de inquisit. §. primò.

primò versic. & prodest, num. 18. & in tit. de teste §. iam de interrogator. vers. hinc est, num. 13. Riminal. iun. consil. 7. num. 42. & 77. & 79. vol. 1. Tùm etiam, quia sumus in causa possessoria, in qua sufficit probatio per vnum testem, Bar. in l. 1. C. quorum bonor. & in l. 2. §. fin. C. vbi in rem actio. Dec. in c. cum causam, num. 4. de probat. & in cons. 56. num. 1. Matthesil. sing. 2. num. 8. Gabr. de testibus conclus. 1. num. 23. & maximè vim plenæ probationis obtinere videntur, quia sunt adminiculati ab assistentia iuris, quæ considerabilis est in hoc genere probationum, vt in Comeñ Decimarum coram R. P. D. meo Ortembergo 29 Nouemb. 1604.

21 Ac pro maiori parte deponunt de facto proprio, & sibi ipsis præiudiciali, scilicet, quia ipsi, & eorum maiores soluebāt de proprijs prædijs, quibus eo casu plena fides adhibetur, Castrens. in l. quicunque. C. de seru. fugit. & in l. si debitorem, in fine, ff. de nouat. Crauett. consil. 178. num. 7. & latissimè Gabriel. d. conclus. 1. num. 18 Tanto magis quia testes Capituli in hac particulari probatione nihil deponunt, vt benè considerat, Abb. in cap. proposuisti, num. 1. de probat. in cap. canonum, statuta de constit. quos refert idem Matthes. not. 2. num. 8. Cæterum de probatione resultante, ex libris Rectorum Acciati circa particulares petias terræ dicti loci cum dubitetur de eorum identitate poterit particulariter videri, si opus erit. Atq; ita fuit conclusum, &c.

PIROVANI.

Romana hæreditatis. Lunæ 14. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentum non falsum, sed verum præsumitur, & qui illud falsum dicit probare debet, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Liber rationum Mercatoris, seu Aromatarij probat ad fauorem Tertij, num. 1.

Liber Rectorum Ecclesiæ, in quo sit descripta mors sepultorum plenè probat num. 1.

Actum frustratorium facere nemo præsumitur, numero 2.

Confessio emanata ab informatis continens factum possibile secundum naturam, & secundum ius nocet confitenti, num. 3.

Verbum circiter de paucis mensibus, non de integro, vel vlteriori anno intelligendum est. num. 3.

Probationes validiores in concursu attendi semper debent. numero 4.

Instrumentum inter aliquos factum non præiudicat tertio intellige in concernentibus præiudicium ratione contractus non autem quoad veritatem narratorum in instrumento, num. 5.

Instrumentum præsumitur verum, validum, & solemne, & dicenti, quod sit falsum incumbit onus probandi, numero 5.

Relatum dicitur esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, num. 6.

Falsitatis suspicio oritur ex actu, & modo insolito, numero 7.

Tempus probandum est ab eo, qui fundat se in illo, numero 8.

DECISIO CCXCII.

1 DOmini steterunt in decisis, rationibus in alia decisione adductis, quibus etiam addebant probationem legitimitatis Vincentiæ, maximè coadiuuari ex partitis fundaci Aromatarij, & orphanorum datis in summario, num. 12. Quæ omnes percutiunt tempus habile, scilicet 26. Martij 1592. quo decessit Hercules Brābilla, & probant semoto etiam statuto, vel consuetudine arbitrio iudicis, Salyc. in l. 1. nu. 9. vers. quæro, 2. C. de edendo, Menoch de arbitr. iudic. cas. 91. in primo, Couar. pract. quæst. c. 12. num. 8. & de libro Aromatarij apertè non dissentit. Ancha. cons. 388. n. 10. vers. sed tunc cum de eius commodo agatur, de libro Rectorum alicuius Ecclesiæ, in quo sit descripta mors sepultorum tradūt Crauett. de antiq. temp. p. 1. § vidimus, num. 1. Ioseph. decis. Perus. 12. num. 17. p. 1. & in sua conclus. 29. vers. ampliar. 24.

2 Quæ maximè etiam videbantur procedere attenta aditione hæreditatis d. Herculis facta per Margaritam vxorem in die 17. Aprilis eiusdem anni 1592. cum Inuentarij cōfectione, quod cum intra terminum à statuto Vrbis præfixum perfectum fuerit cōsequitur multum inuerisimile esse, quod Hercules decesserit de anno 1591. quia nec inuentarium profuisset, & tanquam extra terminum sine fructu remansisset, & tamen nemo præsumitur facere actum frustratorium, l. 1. in fine, ff. ad municip. l. vnica, C. de Thesaur. lib. 10. Ruy. consil. 42. num. 8. lib. 4.

3 Vrgebat, & præterea confessio ipsorum coniugum Honuphrij, scilicet, & Margaritæ in instrumēto matrimoniali, die 13. Nouembris 1594. Asserentium Vincentiam esse tunc in infantili ætate, & in secundo suæ ætatis anno, vel circiter constitutam, quæ confessio maximè conuenit probationi mortis de die 26 Martij 1592. & nocet tanquam emanata ab informatis, & continēs factum possibile secundum naturam, & secūdum ius, gloss. in l. confessionibus, ff. de interrog. act. Roman. cōsil. 510. num. 10. Surd. consil. 403. num. 79. Itaut nō sit præsumendus error vnius anni, cum verbum, circiter, de paucis mensibus, non de integro, vel vlteriori anno sit intelligendum. l. non tantum, ff. de excus. tutor. l. hæc adiectio, ff. de verborum significat. gloss. in cap. attestationes, de despons. impub.

4 Nec in libro Parochi, aut in fide ab eodem libro extracta, & per eandem Margaritam antequam nuberet Honuphrio exhibita, Domini aliquod fundamentum constituerunt, tum quia vt in alia decisione fuit dictum, non carebat suspicione alterationis, ex illius inspectione, tum etiā quia ex libro orphanorum, & mercatorum, & instrumento augmenti doris probabatur Herculem non fuisse inter mortuos, relatum de anno 1591. quæ probationes, vti validiores in concursu magis attendi debent, cap. cum contingat, de offic. deleg. c. in nostra, de testib. Anchar. consil. 388. num. 13.

5 Responsiones autem, quæ afferebantur contra dictum instrumentum augmenti doris, Vnde desumitur probatio superuiuentiæ d. Herculis, non videbantur obstare. Nam quod contra Honuphrium instrumentum fidem non faciat, quamuis præiudicet contrahentibus, ex Alexand. cons. 50. num. 8. volum. 5. procedere videtur in concernētibus præiudicium ratione contractus; quo verò ad veritatem narratorum in tali instrumento, qđ sit talis, vel Titius, qui contrahat, vel tutor, vel

hæres

hætes, hoc passim omnibus in probatione deseruit, cum instrumentum præsumitur verum, validum, & solenne, Bald. in c. illud, circa fin. de præsumpt. Iason in l. si post diuisionem, in prin. C. de iur. & fact. ignor. Grat. cons. 1. nu. 3. vol. 2. & consi. 20. & cons. 126. num. 2. vol. 1. Itaut contradicenti, vel quod sit falsum, vel per suppositam personam celebratum incumbat onus probandi, Rim. sen. cōs. 407. nu. 1. vol. 3. & probationes debent esse releuātes, vbi agitur de delicto iustificando, l. si quando in verb. patefacta, & ibi Bart. post nu. 2. vers. item oppono, in fin. & Ias. in 4. notab. nu. 12. C. vnde vi, Abb. in cap. 1. in fin. & ibi Dec. vers. postremo, de offic. deleg.

Nec sufficiunt leuiores, & minus concludentes
6 coniecturæ, quæ pro Honuphrio allegantur, scilicet enunciatio dotis Margaritæ in scut. 300. quæ tamen ex publico documento apparet fuisse scutorum 250. quem errorem non commisisset verus Hercules, si verus interfuisset. Nam enunciatio prædicta, ita specialiter concepta, non legitur, sed cum adiectione, & alias prout in actis D. Fabricij Palmerij Notarij publici, seu alterius Notarij, ad quem, &c. quæ relatio saluat enunciationē ab errore, quia ratione adiuncti certificatur ob id quod relatum semper dicitur in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. asse toto, ff. de hæred. instit. & relatio inducit repetitionem omninm cum suis qualitatibus, l. à filio, § testator, cū §. seq. ff. de alim. & cib. legat. Barto. in l. si quis seruum §. vlt. de leg. 2. & in l. 1. ff. de receptator.

Secunda verò coniectura pariter visa est tenuis-
7 sima dum dicebatur instrumentum eo tempore fuisse confectum, quo Vincētia præsupponit Herculem moribundum decubuisse, & decessisse intra duos dies, & tamen Notarius nullam fecit infirmitatis mentionem cum solita clausula, sanus mente, sed corpore languens; Vnde iste modus insolitus prebere videtur suspicionem falsitatis, c. quam graui, de crim. fals. sed tollitur vis argumēti, quia licet apponi soleat in testamentis Infirmorum huiusmodi clausula ad excludendum mentis alienationem propter morbum, in contractibus tamen solita non docetur, nec omissio vitiat, c. cū dilectus de success. ab intest. l. sanum mente, C. de transact. vbi Bald. notat.

Postremò non obstant deducta contra præ-
8 sumptionem. l. miles. §. defuncti, ff. de adult. tam ex eo quod Vincentia non possit dici procreata ab ipso Hercule ob impotentiam coeundi, quia cæpit ægrotare ante tempus conceptionis d. Vincentiæ, quam ex assertione ipsius matris, quæ defuncto Hercule adiuit eius hæreditatem die 17. Aprilis 1592. asserendo, quod decesserat nullis relictis filijs, & tamen non poterat ignorare se tunc esse grauidam: Nam de tempore continuato infirmitatis non docetur, prout erat articulandum, & probandum tanquam de substantia, quando vis fit in eis, vt benè probauit loquens de infirmo Anchar. cons. 388. num. 10. dicens non solum de die in diem, sed de hora in horam esse probandū, & regulare est, q; qui se fundat in tēpore certo, & præciso tenetur illud probare, glo. in l. actum, vbi Bart. ff. de neg. gest. Dec. in c. in præsentia, num. 13. de probat. latissimè Su. d. decis. 75. nu. 10.

Omissio autem no ificationis; quod gestaret in
9 vtero filiam Herculis non offendit Vincentiæ legitimitatem nec verè, nec præsumptiuè, tum quia in die aditionis 17. Aprilis 1592 adeo fœtus recens erat, vt non facilè se grauidam cognoscere posset Bald. in l. decreto, num. 2. propè fin. C. ex quib. caus. infam. erog. Tum denique quia, & proprio iure, hæreditatem poterat adire, quippe nullis existentibus agnatis à lege sibi delatā, auth. præterea, C. vnde vir. & vxor. Corn. cons. 324. Vnde quoquomodo hæreditas fuerit adita semper habuit causam illam adeundi ob quam tollitur omnis sinistra interpretatio. Atque ita vtraque parte informante fuit resolutum.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Cæsaraugustana Pensionis, Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Clericus contrahēdo matrimonium amittit pensionem, & quid si fuit dispensatus à Papa, vt pensiones retineat non obstante matrimonio contrahendo cū quacunque muliere, An compræhendat etiam matrimonium contractum cū vidua.

SVMMARIVM.

Clericus contrahendo matrimonium non amittit pensionem ex indulgentia, & dispensatione Papæ, num. 1. declara vt num. 6.

Mulieris appellatione venit etiam vidua, num. 1.

Quicunque verbum est generale, & vniuersale, & suam retinet significationem, includitque ea, quæ aliàs sub simplici dispositione non includerentur etiam in materia stricta dispensationis, num. 2.

Dispensatio ad beneficia continet etiam beneficia curata, & Cathedrales quando fuit dictum ad quæcunque beneficia, num. 3.

Verba vniuersalia, & generalia sunt generaliter, & vniuersaliter intelligenda quando præsertim alias nihil operarentur, num. 4.

Clerici coniugati cum virgine incedentes in habitu, & tonsura retinent priuilegium fori, num. 5. declara, vt nu. 6.

Clerici contrahentes matrimonium etiam cum virgine amittunt pensionem, nu. 5.

Dispensatio Papæ, vt Clericus possit retinere pensionem non obstante matrimonio per ipsum contrahendo cum quacunque muliere, intelligitur etiam de muliere vidua, num. 6. 7. & 8.

DECISIO CCXCIII.

1 PER contractum matrimonij inter Petrum Ximenez de Morillo Clericum Cæsaraugustanum, & Antoniam Ximenez de Aragues, non fuisse extinctam pensionem ad fauorē eiusdem Petri reseruatam, Domini censuerunt, moti ex indulto, & dispensatione eidem per fel. record. Clementem Octauum concessis: vt pensiones ibi expressas retinere liberè, & licitè valear, etiamsi matrimonium cum quacunq; muliere (nullo sibi iure prohibita) contraxerit, & carnali copula consummauerit. Quę verba indulti sunt apta compræhendere etiam viduas; tum ponderando verbum, muliere, quod verificatur etiam in vidua, l. mulieris appellatione cum ibi notatis, ff. de verb. signi. l. exempto. §. si quis virginem, & ibi glo. in verbo, mulier, ff. de actio. empti. cum alijs allegatis.

Tum ponderando verbum, quacunque, quod est

est generale, & vniuersale, cap. solite in fine ibi, quodcunque, & ibi Abb. in vlt. norab. de maiorita. & obedient. cum latissimè adductis per addentes ad Roman. cons. 31. & omnes mulieres etiam corruptas compræhendit, ac suam retinet significationem, etiam in materia strictè dispensationis, Calderin. consil. 1. de consanguin. & affinit. Felyn in c. postulasti, num. 8. de rescript. Aym. cons. 308 num. 3. & fuit resolutum in causa Fareñ Pensionis 14. Aprilis 1578. coram bon. mem. Clemente Octauo, & per consequens includit ea, quæ aliàs sub simplici dispositione non compræhenderentur, (glo. in Clement. 2. de vit. & honestat. Cleric. in Clement. 1. in verbo, vbicumq; de iud. Rom. d. cons. 31. nu. 2. Sarnen. super reg. de triēna. quæst. 2. col 2. vers. tamen istis non obstantibus.)

3 Sicut in dispensatione ad beneficia, in qua licèt non veniant curata, & cathedrales, si tamen dispensatio sit ad quæcumque beneficia, illa nihilominus compræhenduntur, Rota decis. 2. ante finē versic. si verò dispensatio de fil. presb. in no. Sarnen. d. quæst. 2. cum allegatis per addentes ad d. cō sil. Roman. 31. vers. tertio facit, & pluries fuit decisum in Rota, & quod dispensatus ad retinēdam pensionem (etiamsi contrahat matrimonium cū aliqua muliere sibi benè visa) possit contrahere etiam eum vidua, fuit resolutum in causa Osceñ, & Barbasticeñ Pensionis 14. Ianuarij 1602. coram me.

4 Quæ comprobantur in hoc casu, tum quia aliàs verbum illud, quodcunque, staret sine effectu, & nihil operaretur, quod non est dicendum, l. si quādo, ff. de leg. 1. c. si Papa de priuileg. lib. 6. neque in materia dispensationis, Gam. de off. & potest. leg. de lat. lib. 10. num. 273. tum quia per verba subsequentia, nullo tibi iure prohibita apparet Papam voluisse excipere mulieres de iure prohibitas, quę exceptio firmat regulā, quoad aliàs mulieres non exceptas, iuxta notata in l. 1. ff. de reg. iur.

5 Hæc autem restrictio per dicta verba, nullo iure prohibita, non fuit apposita ad excludendum corruptas, sed referuntur ad impedimenta iuris canonici, nempè consanguinitatis, & similium. Voluit enim Summus Pontifex, respectu facultatis retinendi pensiones vti verbis generalibus cōpræhendentibus, quamlibet mulierem, nec curauit quænam esset mulier, cum qua nuberet: non tamen voluit dispensare ad cōtrahendum in gradu, vel casu prohibito; cum enim in hoc nollet aliquid indulgere, apposuit verba nullo iure prohibita, quod suadetur tum ratione vitandæ contrarietatis, vt scilicet, hæc verba nullo iure prohibita, possint comparari cum verbo quacumque supra ponderato, tum quia licèt Clerici coniugati cum Virgine, incedentes in habitu, & tonsura, retineant priuilegium fori, & canonis, si quis suadente diabolo, c. 1. de Cleric. coniug. lib. 6. tamen ad effectum, vt pensiones extinguantur per contractum matrimonij, ita extingūtur si clerici contrahunt cum virgine sicuti contrahunt cū vidua, Gig de pension. quæst. 54.

6 Non obstat quod per Bigamiam ammittatur priuilegium clericale, & facultas retinendi pensionem, non obstante matrimonio non operetur, vt possit retineri sine clericatu, quia per bigamiā non amittitur clericatus cum sit character, qui imprimitur, in anima, nec potest deleri, c. 1. de bigā. in 6. vbi non dicitur quod bigamus non sit clericus, sed solum quod est nudatus omni priuilegio: licèt autem per contractum matrimonij cum vidua amittatur priuilegium clericatus, tamen Papa non habuit in consideratione huiusmodi amissionem. Quod patet ex eo, quia voluit Petrum retinere pensionem, non obstante quod non incederet in habitu, & tonsura, quo casu non gaudet priuilegio clericatus, vt in c. 6. sess. 23. Concil. Tridentin. Et ideo quicquid sit quando pensio datur ratione clericatus, vt in decis. Put. 459. lib. 2 & quādo quis non habet ordinem clericalem, quo casu procedit decis. in causa Terulen. coram D. meo Decano, secus est quando quis est clericus, licet priuilegium clericatus amiserit, & quando in facultate retinendi pensiones, non consideratur, quod gaudeat priuilegio clericali, & sic etiam tollitur, quod dicitur Papam appellasse Petrum Clericum, quia vltra quod demonstratiuè, non restrictiuè, verum est quod Petrus est clericus, licèt priuilegia clericatus non habeat.

7 Non obstat, quod verba, cum quacumque muliere, possint intelligi de muliere nobili, vel ignobili, sene, vel iuueni, & similibus, quia istæ qualitates non considerantur ad effectum matrimonij, & ideo debent verificari circa qualitates considerabiles, & comprehendere etiam viduas ex supra deductis.

8 Deducta ex decisione Placentina coram Illustrissimo Blāchetto, quod dispensatio ad retinēdum pensionem non obstante contractu matrimonii, non extendatur ad secundum matrimonium, non applicatur, quia Petrus non reiterauit matrimonium, sed tantum prima vice contraxit, & licet dicatur bigamus interpretatiuè non tamē sequitur quod fecerit duos actus, ita ut dispēsatio fuerit in primo consumpta, ex reg. l. boues, § hoc sermone. ff. de verb. obligat. in qua fundatur allegata decisio Palentina.

REVEREN.^MI D. ORTEMBERGHI.

Ferrarieñ Matrimonij. Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentum, vt de falso redarguatur, & reprobetur per testes debent isti testes reprobatorij esse omni exceptione maiores, & alia plura de testium fide, & probatione de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testis inimicus, & odiosus fidem non facit, num. 1.

Testis famulus, & salariatus à testimonio repellitur, numero 2.

Declara, vt num. 10.

Testis procurator non probat pro suo principali, num declara, vt num. 10.

Testis, qui procurat, & sollicitat in causa examinari alios testes habet contra se maximam suspitionem, & affectionem erga causam, num 4.

Declara, vt num 10. & num. 11.

Instrumentum non potest reprobari per testes, qui non sint omni exceptione maiores, num. 4 declara, vt num. 5.

Testis, vt dicatur omni exceptione maior superare debet omnem exceptionem quantumcunque friuolam, nu. 4.

Testis sollicitator in causa, & non salariatus repellitur à testificando, num. 6. & 7.

Testis sollicitator in causa non repellitur à deponendo pro alio quam pro eo à quo fuit deputatus, num. 8.

Testes instrumentarij plenè probant non obstantibus exceptionibus contra eorum personas oppositis, nisi superueneriut post factum instrumentum, nu. 9.

Testes

DECIS. CCXCIV.

Testes inhabiles, An in totum à testimonio repellantur, An verò illis sit danda aliqua fides cum diminutione arbitrio Iudicis remissum est, num 10.

Testibus subministrandæ sunt expensæ, quando veniunt ad se examinandum, num. 11.

DECISIO CCXCIV.

1 POstquam in hac causa decisum fuit sexta Februarij 1609. Matrimonium, de quo agitur contractum fuisse per verba de præsenti fuerunt examinati aliquot Testes, quorum depositionibus exhibitis, Veneris 12 Februarij proximè præteriti fuit propositum dubium, An recedendum à decisis, quo tempore non potuit capi resolutio, sed mandatum fuit concordari summarium, & causam iterum proponi, & placuit primò discuti exceptiones contra Testes, quorum vnus nomine Petrus Antonius Lima, erat instrumentarius, alter verò Tiberius Cerolus extra instrumentum; contra Tiberium fuit oppositum, quod scripserat litteras ad Serenissimum Ducem Vrsini, & ad Comitem Hippolitum Rouerellam, dicendo valde malè de isto Matrimonio, Vnde colligitur eius odium, quod omnem illi fidem abrogat. Crau. cons. 6. nu. 32. Caph. cons. 204. num. 15. cum duob. seqq. lib. 2.

2 Deinde quod per quattuordecim annos citciter inseruietit, vti Economus negotiorum actor, & Procurator Comiti Ioanni Patri D. Iuniperæ conuenta mercede octo scut. menstrua. Ideoq; vti familiaris, & salariatus sit repellendus, gloss. in cap. litteris, in verbo, de familia, versic. familiares, vbi mercennarius de testib. l. 2. C. eod tit. Laurent. de Pino cons. 44. num. 18. Gabr. de testib. conclus. 10. Put. decis. 4. nu. 2. & seqq lib. 1. Vbi plurib. prosequitur, quod concurrente familiaritate cũ mercede, mercenarius non potest esse testis quicquid sit in famulo, qui seruit sine salario, & in mercenario sine cohabitatione.

3 Accedit quod alij duo fratres sunt in continuo seruitio Comitis Ioannis, quorum vnus est domesticus, & cohabitator, alter Procurator in Hospitali Bondini. Propterea obijciebatur, quod exercuisset officium Procuratoris comparendo in iudicio contra D. Iulium Cæsarem, & sic nihil probat cap. Romana, de testibus, lib. 6. & quamuis diceretur illum non seruisse Dom. Iuniperæ, sed Comiti Ioanni Patri, tamen ipsemet nominatim fatetur se quoque seruisse Dom. Iuniperæ, vltra quod Comes Ioannes etiam est principalis in hac causa.

4 Deinde obijciebatur, quod cum Lima altero Teste, & Cum Valerio Rouella, qui prætendit D. Iuniperam in vxorem accessit Fanum, & ibi procurauit, vt alij Testes se examinarent in hac causa contra D. Iulium Cæsarem, quod inducit maximã suspicionem, Crau. d. cons. 6. num. 34. Hippo. Marsil. in l. vnius, §. seruo vltro, num. 6 ff de quæst. probat affectionem erga causam, & partem, ideoque non probat, vt fuit dictum in Clusina Pensionis 27. Maij 1575. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, quibus addebatur instrumentum, quod facit probationem probatam nõ posse infringi per huiusmodi Testium depositiones cum ad hoc quando Testes non sunt adscripti in instrumento requiratur, vt sint omni exceptione maiores. Bart. in l. 1. §. si quis neget, num. 12. ff. quemadmodum testa. apet. & ibi Imol. Bal. & Sal. in l. in exercendis C. de fide instrum. Fely. in cap. cum Ioannes, num. 44. eod. Alex. cons. 54. num. 2. lib. 7. Natt. consi. 95. num. 10. iste autem Testis non potest dici omni exceptione maior, quia ex prędictis apparet illum habuisse affectionem erga vnam partem, & odiũ erga alteram, quorum alterutrum sufficit, Alex. cons. 146. num. 20. lib. 5 ad hoc autem, vt dicatur omni exceptione maior superare debet omnem quantumcunque friuolam exceptionem, adeò ꝙ nulla sibi macula impingi possit, glo. in §. item verborum, in verbo idoneos, instit. de inutil. stipulation. & in c. 1. in verbo maiores, de consanguinitate. & affinitate, & not. in l. optimam, C. de contrah. stipul.

5 Non obstat, quod Rota non seruet istum rigorem, dummodo testes sint idonei, vt asseritur fuisse dictum in Bononien. Census 19. Nouembris 1598. coram R. P. Dom. Decano, quia ad hoc tantũ allegatur decisio in causa Parmen. Status Mercurii 5. Iunij 1596. coram bon. mem Cardinali Seraphino, in qua non reprehenditur, sed declaratur dictum generale, quod testes reprobatorij debent esse omni exceptione maiores, & dicitur procecedere ad reprobandum instrumentum, & ita intelligendum esse, Probum ad Monach. in c. 1. nu. 31. de testibus. in 6. dum dicit quod probationes reprobatoriæ debent esse manifestissimæ in superla tiuo, loquitur enim de qualitatibus testium requisitis ad reprobandum instrumentum, vt patet ex numero precedenti non autem generaliter in omnibus Testibus reprobatoriis, sed iste testis, neque idoneus dici potest cum sit familiaris, & salariatus d. cap. ex litteris, & aliis supra allegatis.

6 Contra Petrum Antonium Limam Teste instrumentarium ferè eędem exceptiones opponebantur in specie autem, quod fuerit sollicitator in hac causa, vt ipsemet deponit iuxta quintum, *& mi ricordo, che in questa causa, nella quale mi esamino io hò solecitato, & portato scritture al Notaro del Vescouo &c.* Item habuit copiam totius processus, & scripturarum sibi tanquam Agenti DD. de Rouerellis à Notario causæ consignatam, vt in processu de partibus fo 51. & in summario num. 8. necnon intimari fecit R. P. Dom. Stellæ, reuocationem mãdatorum, quæ Comes Ioannes illi dederat ad capiendam possessionem bonorum in dotem assignatam, & ad hunc effectum adduxit Notarium ad faciendum actum reuocationis in præsentia ipsius Reu. Stellæ, quod licet principaliter non concernat causam matrimonialem, tamẽ aliquo modo ab ea depender, solicitator autem etiam non salariatus repellitur iuxta opinionem, quam asserit communem addẽs ad consilium Roman. 420. vers. sed his non obstantibus, nè recedat à communi, & ita nominatim tenet Imol. consil. 15 nu. 5. in fin. lib. 5. Fely in cap. cum à nobis, num. 15. de testibus. Soc. iun. consil. 98. num. tertio, & num. 33. & 14. vbi respondet consi. Roman. Crauet. consi. 281. num. 5. Stephan. Aufrer. in tract. recusat. num. 14. vers 17.

7 Et facit ratio per illos allegata, quia non habẽs salarium videtur magis affici causa cum sola affectio ipsum moueat, salariatum verò merces, & alij autem pleriq; omnes loquuntur indistinctè, ꝙ autem solicitator sit idoneus Testis si non percipit salarium, tenuit Rom. d. cons. 420. & Io Bapt. Ferreti. cons. 79. nu 9. & ita videtur tenuisse Rot. decis. 12. de testib. in nou. & coram Cæs. de Grass. decis 4. nu. 3. & 73. de testibus, vbi tamen non omnino figit pedem, subijcit enim, quod & si multi Doctores hoc reprobent, tamen quia multa alia concurrebant omnibus iunctis placuit solicitatorem non repelli, sed reseruari arbitrio. In proposito autem informantes pro D. Iulio Cæsare prætendebant illum fuisse salariatũ etiam in hac causa; nam vt deponit iuxta quintum incæpit solicitate negotia Comitis Ioannis ab Anno 1595. &

dicit

dicit se fecisse quædam negociola de hoc anno,
& post ea autem non solicitasse negotia alicuius
momenti, imò, & paulo post subiicit se non ser-
uisse dicto Comiti Ioanni, nisi dictis duobus an-
nis, & anno proximè præterito ante examen, cum
itaque immediatè ante examen subduxerit ratio-
nes in quibus remanserit creditor, tàm pro expensis
quàm pro salario in scutis centum, salarium intel-
ligendum videtur ratione seruitij in solicitando
in hac causa, attenta maximè distinctione, quàm
facit inter residuum dictorum scutorum centum,
& aliud residuum scutorum quadraginta, quod
erat antiquum, dum dixit se expendisse scuta
quadraginta pro Comite Ioanne in causa ipsius
ante quattuor Annos, & quod pro illis habuerat
duo mandata scripta Anno 1595. & ex his saltem
apparet, quod semper solitus fuerit seruire pro
salario.

Nec applicatur limitatio, quod vbi solicitator
8 fuit deputatus ab alio, & non à principali non re-
pellitur à testimonio, Rota dicta decisione 12,
Roman.d.consi.420. cum alijs quos allegat Gabr.
de testibus conclus. 13. num. 3. nam hoc in facto
non subsistit.

Nec facit quod contra testem Instrumenta-
9 rium non admittuntur exceptiones personales
cum fuerit à parte approbatus, §. & licet in ver-
bo, & supplicijs, authent. de testibus. l. si quis te-
stibus, C. de testibus. Bald in l. 2. num. 4. & in l. pa-
rentes, numero 4. C. eodem titulo. Natt. consi. 95.
numero decimo, & cons. 166. num. sexto, Crauet.
consil. 56. num. 9. & 10. & fuit resolutum in causa
Pacen. Matrimonij decima septima Maij 1596.
coram Illustrissimo Cardinali Mantica tunc Ro-
tæ Auditore, limitatur enim ista conclusio quan-
do exceptiones superueniunt post factum instru-
mentum, tunc enim opponi possunt, quia non cen-
sentur remissæ, c. si quis testibus 4. quæstio. 3. Bald.
in l. 1. num. 6. in fine, C. de testam. Imol. in l. ad te-
stium §. ad condemnationem, ff. de testibus. Alex.
cons. 191. num. 2. vol. 7. Surd. consil. 378. num 38.
vol. 3 Specul. de testib. §. sæpè, vers. & nota quinto
Menoch. de arbit. iud. cas. 1. num. 7. Anchar. Mo-
dern, q famil. 71. nu. 5,

Placuit tamen Dominis hos testes non esse re-
10 pellendos in totum, sed illis esse dandam fidem
cum diminutione arbitrio Rotæ, in hoc enim
multum versatur arbitrium Iudicis. Abb. in cap.
cum Ioannes, num. 13. in fine, vers. ego concorda-
bo Felyn. num. 44. vers. & in hoc de fide instrum.
nam quoad primum etsi fuerit familiaris dome-
sticus; Ideoque non idoneus, tamen in progressu
causæ habenda erit ratio qualitatum illius, maxi-
mè quia negotium fuit gestum in loco remoto,
quod aliter probari non potest, quàm per fami-
liares, Bellam. consil. 43. num. 12. & in specie cen-
suerunt hunc non esse repellendum in eo, quod
requisiuerit alios Testes, vt se examinari facerent
pro veritate, quod autem attinet ad procuratio-
nem non præstitit in causa matrimoniali, sed in
opponendo se Iulio Cæsari, ne caperet possessio-
nem bonorum dotalium vigore mandatorum
Comitis Ioannis, neque ex eo quod Comes illum
affecit beneficio dando illi prædium valoris mil-
le scutorum, quia illo beneficio fuit affectus non
propter istam causam, sed quia litigauit in Ciui-
tate Venetiarum, & recuperauit bona maximi
pretij, itaut potius videatur merces laboris, quam
beneficium.

Minus placuit exceptio periurij eo quod dixe-
11 rit nunquam se tractasse de maritanda Dom. Iu-
nipera, quia & si scripserit literas ad Serenissimũ
Ducem Vrbini de tractatu affinitatis inter Dom.
Marcellum, Comites Rouerellos illa facile inter
se possunt conciliari. Quo vero ad Testem in-
strumentarium visum fuit quibusdam Dominis
non esse concludenter probatum, quod fuerit sa-
lariatus, & non placuerunt exceptiones sequen-
tes. Primò, quod habuit pecunias pro viatico:
nam & si Testis compelli possit ad comparen-
dum tamen non potest compelli ad comparen-
dum proprijs expensis, cap. secundo, §. venturis. 4.
quæst. 3. l. quoniam, vbi glos. in verbo sumptus, C.
de testibus 2, Quod fuerit Fanum cum Comite
Valerio ad inueniendum Testes producendos in
hac causa, quia inde non sequitur, quod voluerit
illos subornare. Tertiò, quod sit inimicus Dom.
Stellæ, quia & si habuerit suspicionem, quod cu-
rasset eiaculari bombardam in illum; vt deposuit
in causa criminali, tamen postea comperta rei
veritate cessauit huiusmodi suspicio. Quod au-
tem dixerit malè, id tamen probatur aliundè quã
per literas Comitis Hippoliti, quæ non possunt ip-
si præiudicare. Postremò cum omnia supra de-
ducta tendant ad effectum reprobandi instrumẽ-
tum, & pars fateatur Testes nihil deponere con-
tra instrumentum, primum erunt discutienda di-
cta Testium, & postea considerandũ. An exce-
ptiones contra personas dirigantur ad hunc effe-
ctum, &c.

PIROVANI.

Romana Repetitionis indebiti, Veneris 25, Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à carcerato, An, & quando metu factus dicatur, & quando valeat, vel non.

SVMMARIVM.

Debitor soluendo suo creditori principali liberatur etiam quod creditor debitum alteri cesserit, si de d. cessione, scientiam non habuit, num. 1.

Carcerati confessio, & contractus factus in carceribus, metu factus præsumitur, & non probat num. 2.

Carcerati contractus non censetur ratificatus si fuit approbatus post excarcerationem durante eadem causa metus, num. 3.

Metus non censetur ratificatus per quemcunq; subsequentem actum durante eadem causa metus, num. 3.

Carcerati contractus valet, quando quis fuit carceratus pro debito iusto, secus si pro iniusto, num. 4.

Carcerati confessio sustinetur, quando carcer non fuit directus ad hanc confessionem extorquendam, declara, vt num. 5.

Carcerati contractus valet ad fauorem tertij, num. 5.

Protestatio non est modus inducendi probationem metus, nisi aliunde constet de metu, num. 6.

DECISIO CCXCV.

1 DOmini resoluerunt recedere à decisis fa-
uore Bartholomæi Aycardi, sub die 30.
Aprilis eiusdem anni 1610. quia nõ pro-
batur, quod Iacobus, & Bartholomæus debitores
census Arthemisiæ cessi habuerint scientiam hu-
iusmodi cessionis, & propterea soluendo, Io. Pau-
lo Mansredo Domino census liberationem con-
sequuti fuerunt, l. filius, C. de pact. vbi Bartol. Bald.
Alex. & Ias. cum alijs in hac causa allegatis.

Scien-

2 Scientia autem non est releuans, siue illa deducatur ex primo actu dationis in solutum, siue etiā ex illius ratificatione ex interuallo sequuta: nam cum illa aliundè non probetur, quam per Instrumentalem confessionē partis, adhuc in carceribus degentis, vel sub reseruatione contra eum mandati personalis relaxati, non videtur constituere gradum probationis, quia ipsa vincula satis superque arguunt per metum fuisse gesta omnia, quæ in vinculis gesta fuerunt, & ob id nullius momenti sunt, l. qui in carcerem, ff. de eo, quod met. caus. Neuiz. cons. 52 num. 47. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 136 num. 4. Mar. sil. sing. 306.

3 Ratificatio autem post excarcerationē sequuta, & illa remanet sine effectu, quia metus, vbi ab initio probatur illatus perseuerare præsumitur, & omnia censētur metu cōfirmata vigorē mandati exequutiui, quod fuit causa carcerationis, l. si per impressionem, C. quod met. caus. Cyn in l. 2. Cod. eodem tit. quod met. caus. Bald. in l. nouissimè, in fine, ff. de eo, quod fals. tut. Ias. consil. 165. num. 5. vol. 2. Corn. cons. 41. num. 14. vol. 2. Abb. cons. 77. num. 14. & cons. 78. num. 11.

4 Nec obstant, quę pro Alicorna deducebantur, scilicet, eum fuerit Aycardus pro debito carceratus ex eo metus non infertur, quia iuris executio, nec metum, nec iniuriam inducit, l. iniuriarum, §. 1. de iniu. l. quemadmodum, § magistratus, ff. ad leg. aquil. nec creditor dicitur metum incutere, si debitorem carceri mancipandum curat, Grat. cōsil. 87. num 13. Respondetur benè hoc procedere, vt in alia decisione fuit dictum, quando apparet pro debito sustinente, & verè fuisse carceratum, secus prout in casu præsenti, in quo præcessit carceratio pro debito iniusto, & erroneo.

5 Non etiam vim facere videbatur allegata distinctio confessionem esse sustinendam cum carcer non esset directus ad hanc confessionem extorquendam, Ruyn. consil. 113. num. 7. ante fin. lib. 5 Nam tollitur obiectum eum actus confessionis non possit considerari tanquam quid separatum à datione in solutum, quia scientia cessionis factæ Arthemisiæ, per Mās. eum deseruiebat pro causa obligationis Aycardi, & ea cessante cessabat pariter obligatio. l. 3. C. de nouat. propterea carcer non potuit dirigi ad obtinendam dationem in solutum, quia esset directus ad extorquendam confessionem scientiæ cessionis, in qua cadebat ius Alicornæ, nec ab hac ratione dissentit Ruyn. allegatus, dum voluit metum carceris non posse considerari contra eum, qui non fuit causa carceris tanquam persona à creditore separata ad cuius instantiam carcer directus non fuit.

6 Postremo, quæ de omissa protestatione metus in actu dationis in solutum dicta sunt, non videntur obstare, quia protestatio non est modus inducendi probationē metus, sed requiritur ipsa probatio metus. vt patet ex deductis per Dec. in l. in omnibus causis, nu. 12. de reg. iur. & in cons. 219. num. 4. colum. 3. Alban. consil 77. num 15. Io. And. in cap. vlt. vbi etiam Dec. de appellat. Bero. quæst. 84. num. 6. propterea cum carceratus non egeat alia probatione ad demonstrandum eum omnia per metum gessisse, quia præsumptione legis, qui carcerem, ff. de eo, quod met. caus. subleuatur, merito protestatio tanquam otiosa in illo actu dationis in solutum necessaria non erat.

Ex actitatis autem in Curia Capitolina contra Aycardum certa scientia deduci non potest, vt iam fuit cōsideratum in alia decisione in hac causa facta, & vnus ex Dominis dicebat illud iudiciū non carere præsumptione fraudis, & malitiæ, ex citationibus datis in summario numero quinto. Dum Tarquinia citauit Aycardum coram Auditore Cameræ, & coram secundo Collaterali ad constituendum Procuratorem, fueritque coram A. C. Procurator constitutus, ipsa verò in Curia Capitolina processit per affixionem ad hoc, vt cō tra indefensum posset mandatum exequutiuum extorquere. Atque ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

ILL[MI] D. CARD.[LIS] LANCELLOTTI. Iunioris.

Parisien̄ Pecuniaria. Veneris 26. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

De mercatore, quod non teneatur exhibere suos libros non probata penès ipsum existentia tempore motæ litis plenè, & concludenter, non autem præsumptiuè, de teste examinato parte nō citata ad videndum iurare testes, quod non probet, & etiam de teste, qui iudicauit in causa, quod nec etiam probet deponendo ad fauorem suæ sententiæ.

SVMMARIVM.

Libros suos mercator edere non tenetur, quando de librorum existentia penès ipsum plenè, & concludenter probatum non est, non autem per præsumptiones, numer. 1. & numero 6.

Vbi quod hæc existentia penès mercatorē debet probari, quod fuerit tempore motæ litis, & non antea, num. 1.

Testes examinati sine citatione partis ad videndum iurare, nulliter examinati dicuntur, num. 2.

Citatio pro singulis diebus, & horis ad videndum examinari testes, tanquam nimis vaga nulla est, num. 3. vbi declaratur.

Testes examinati parte non citata ad videndum iurare testes nihil probant etiam quod in citatione fuerit dictum ad videndum commitii Notario examen, & iuramenta testiū, num 4. & 5. vbi quid de Stylo contrario.

Stylus respiciens decisoria causæ formiter probandus est, & non per fidem, num. 5.

Testis iudex, qui in causa semel iudicauit, non est idoneus deponens ad fauorem suæ sententiæ, num. 8.

DECISIO CCXCVI.

1 FVit resolutum Bartholomæos nō teneri ad exhibendum librum copię de litera de quo agitur, cum non probetur existentia huius libri penès ipsos, quæ esset ad hunc effectum plenè, & concludenter probanda, non autem per prę sumptiones, l. 3. in princ & ibi glos. in §. sciendum, in vers. summatim, ff. ad exhiben. & fuit resolutū in causa Aexina Bonorum 12. Martij 1583. corā Cardinali Blanchetto, & in causa Romana Redditionis Computorum 22. Martij 1602. coram R. P. D. meo Coccino, & in causa Marsicana Thesaurariæ 15. Decembris 1604. coram R. P. D. meo Ludouisio, & in causa Romana Gemmæ 27. Nouembris 1609. coram R. P. D. Decano, & in alijs pluribus.

Neque

Neque illam probant tres testes: nam omissis
2 exceptionibus, quæ contra personas illorum op-
ponuntur, quod alter sit Auunculus Syluiæ, alter
seruitor, & alius iudicauerit in causa nihil faciunt,
cum fuerint nulliter examinati absque citatione
ad videndum iurare, quæ est omnino necessaria, l.
si quando, C. de testibus cum cap. 2. & ibi Abb. &
alij eodem titulo.

Neque obstat citatio, quæ allegatur, quia cum
3 fuerit facta pro qualibet die, & hora, vti nimis va
ga, & speciem seruituris inducens fuit nulla, Put.
decis. 258. num. 5. lib. 1. & decis. 152. lib. 2. Mohed.
decis. 4. num. 3. de testibus, & fuit dictum in causa
Asten. Pascui 24. Nouembris 1606. coram me, &
in aliis, & quatenus vellemus illam sustinere pro
prima, secunda, vel ad summum pro tertia die ad-
huc nihil releuaret, quia citatio fuit facta pro die
quarta Nouembris, & testes iurauerunt die duo-
decima, neque citatio intermedia, & terminus ad
dandum interrogatoria aliquid habet commune
cum iuramento, quod non impediebatur per pen
dentiam termini ad dandum interrogatoria.

Et nihilominus quatenus hæc citatio fuisset va
4 lida, non fuit citatio ad videndum iurare, sed ad
videndum committi Notario examen, & iuramē
ta testium, & magna est differentia inter citatio-
nem ad videndum iurare, & ad videndum com-
mitti Notario iuramenta testium, vt patet ex se,
& trad. Vestr. in praxi lib. 2. cap. 6. num. 11. & 12.

Non obstat stylus allegatus, quia est contrarius,
5 & respicit decisoria, & non ordinaria, & ideo
non probat per simplicem fidem, & attestationē,
sed esset formiter probanda, vt in indiuiduo fuit
resolutum in causa Aretina Spolij 9. Iunij 1604.
coram R. P. D. meo Coccino vltra, quod in fide
non dicitur quod fiat citatio ad videndum iurare
testes, & licet dicatur, quod testes examinantur
absque alia citatione ad videndum examinare, nō
tamen inde sequitur, quod non fiat citatio ad vi-
dendum iurare, cum non dicatur absque alia cita-
tione ad videndum iurare, sed ad videndum exa-
minare, vltra quod neq; etiā in fide dicitur, quod
possint iurare testes per lōgum interuallum post
citationem, & quod citatio ita vaga sustineat etiā
vltra duos, vel tres dies.

Propterea etiamsi testes fuissent ritè examina-
6 ti probarent solum existentiam penes Bartholo-
mæos per quindecim menses ante motam litem,
non autem de tempore motæ litis, prout requiri-
tur ad hunc effectum, l. non ignorabit, & ibi Cast.
num. 4. ff. ad exhiben. & fuit dictum in causa Va-
lentina Illegitimitatis 9. Februarij, & Decembris
1609. coram R. P. D. Caualerio; nec valet argu-
mētum à preterito in præsens, vel ad tempus mo-
tæ litis, quando ille, qui habet libros, vel scriptu-
ras non erat obligatus illos conficere, vel custodi-
re, Castrens. in l. 2. num. 7. Corn. nu. 5. C. de testam.
& fuit resolutum in causa Romana Computorū
7. Februarij 1590. coram bon. mem. Orano, & in
causa Romana Redditionis Computorū 22. Mar-
tij 1602. coram R. P. D. meo Coccino, & in causa
Romana Tutelæ, seu Administrationis 17. Iunij
1609. coram me, & in causa Ferentina Pecuniaria
3. Aprilis coram R. P. D. Attrebatē, & in allega-
ta causa Marsicana Thesaurariæ, quibus fuit di-
ctū, quod non attenditur probatio præsumptiua,
sed ꝙ requiritur probatio de tempore motæ litis.

Neque obstat, quod mercatores solent confi-
7 cere, & custodire huiusmodi librum copia de le-
tere, tum quia non probatur hoc solitum, tum
quia quatenus probaretur, non tamen sequitur,
quod teneantur, & sint obligati illum custodire,
quod sufficit ad hunc effectum, & cessat difficul-
tas ex attestatione Primatiorum Mercatorum
Vrbis, Vincentij Lauaiani, Cæsaris Rodiani, Ale-
xandri Ruspoli, Francisci Ticci, Camilli de Pala-
gio, & aliorum plurium attestantium, quod iste
liber deseruit solum per modicum tempus pro
memoria, & commoditate iuuenis, qui literis re-
spondet, & quod post annum nihil seruit, nec so-
let custodiri.

Non obstat, quod vnus testis deponat de tem-
8 pore post litem motam, tum quia est vnicus, tum
quia est etiam suspectus, cum iudicauerit in hac
causa exhibitionis, & eius sententia fuerit reuoca
ta. Vnde non est idoneus testis, iuxta notata, in
l. ne in arbitris, C. de arbitris, & in c. cum à nobis
de testibus, quod procedit etiam post sententiam
per ipsum latam, quia præsumptio est, quod velit
factum suum exprobare, Felyn. in d. c. cum à no-
bis, post numerum 5. Aufrer. ad decis. Cappell.
Tholos. 92. nu. 2.

REVERENDISS. D. SACRATI,

Casaleñ. Irregularitatis, Lunæ 29. Nouembris 1610.

A R G V M E N T V M.

Ex sola assistentia in homicidio irregularitas non incurritur, nisi probetur assistentis participatio, vel quod directè, aut indirectè in homicidio operatus fuerit.

S V M M A R I V M.

Irregularitas non incurritur ex eo, quod quis astiterit in homicidio, nisi assistentis probetur participatio. num. 1.

Irregularis est, qui dat operam rei illicitæ ex qua etiam casualiter prouenit homicidium, declara, quando illicita opera fuit causa homicidij alias secus, nu. 2.

Irregularitas non incurritur ex sola assistentia in homicidio, nisi assistens directè, aut indirectè in eo operatus fuerit, num. 3.

Assistentia in homicidio præsumitur casualis, & non præmeditata, num. 4.

Testis examinatus à Iudice laico contra clericum nihil probat num. 4.

Testibus deponentibus in specie magis creditur, quàm deponentibus in genere, nu. 4. in fi.

Sententia, quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniusta, & non transit in iudicatum, num. 5.

Sententia narratiua non attenditur, sed tantum dispositiua, num. 6.

D E C I S I O CCXCVII.

1 CEnsuerunt Domini Conradum Molā non
incurrisse irregularitatem: nam quod ipse
patrauerit aliquod homicidium nō pro-
batur in processu, sed tantum, quod illi interfuit,
quæ interessentia, nisi probetur participatio, nul-
lius est considerationis, cap. vlt. in fin. 23. quæst. 8.
Innocent. in cap. sententiam, num. 1. in fine, verb.
interfit, titul. ne cleric. vel monach. Specul. titul.
de dispensat. §. 4. num. 9 Abb in cap. Petrus, num.
1. versic. secus videtur de homicid. Fely. in c. sicut
dignum, num. 6. vers. & omnia ista eo. tit. Fed. de
Sen. cons. 168. in princ. latè Paris. cons. 152. nu. 30.
31. & 35. lib. 4.

Non

Nō obstat, quod homicidia sequuta fuerint oc-
2 casione chorearum, quibus non licebat Conrado
cum esset clericus, interesse, & proinde tanquam
dans operam rei illicitæ teneatur de homicidio
etiam casuali, & præter eius intentionem sequu-
to, D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 8. Nauar. in manual.
cap. 27. num. 221. Tolet. lib. 1. instruct sacerd. c. 80.
Vgol. de irregul. cap 18. num. 8. & seq. Maiol. de ir-
regular. lib. 5. cap. 48. §. 3. nu. 3. quia hoc procedit,
quando opus illicitum fuit causa homicidij pro-
ut ludus noxius, indiscreta correctio, & similia se
cus si opus illicitum nullo modo fuit causa homi-
cidij, vt latè explicat Couar. super Clem. si furio-
sus, §. 4. num 9. versic illud sanè, & num. 10. per to-
tum de homicid. benè Nauar. cons. 21. nu. 4. eo. tit.

Vnde cessat aliud quod ad incurrendam irregu
3 laritatem sufficiat interuenisse homicidio, licèt
quis non percusserit. Tabien. verb. irregularitas, 2.
num. 21. Maiol. de irreg lib. 5 cap. 48. §. 4. num. pri-
mo. Specul. tit. de dispens. §. iuxta num. 56. quia de-
bent intelligi de eo assistente, qui directè, vel indi
rectè delicto cooperatus fuit, puta animādo per-
cussores, vel quid simile, secus de casualiter reper
to in loco, vbi committitur delictum per sup. in
prin. alleg.

Quod autem Conradus casualiter, & non ani-
4 mo coadiuuandi fuerit repertus in loco delicti,
ne dum præsumitur eo ipso, quod contrarium nō
probatur ad not. in l. merito, ff pro soc. Felyn. in c.
sicut, nu. 6. versic. & omnia ista de homicid. cum
alijs per Paris. d. consil. 152. num. 32. & seqq. lib. 4.
sed etiam suadetur ex serie facti, etenim homici-
dia fuerunt perpetrata in birruarios occasione im
prouisi eorum accessus ad locum, vbi ducebantur
choreę, & captura, quam tentarunt facere, de qui-
busdam armatis armis prohibitis, vnde ipsi ad eua
dendas manus birruariorum exploderunt tormē
ta bellica, vulgò sclopos appellata, & facit, quod
apparet de alia causa cōueniendi in illo loco, hoc
est, quia ibi ducebantur choreæ, & quod Conra-
dus accessit ad locum sine armis, vt deponūt qua-
tuor Testes in Curia Episcopali formiter exami-
nati, quorum dictum minimè potest labefactari
ex eo, quod quidam Testis Sondra nuncupatus cō
trarium dixerit in Curia sæculari, tum quia con-
tra quatuor, tum quia periurus, cum per prius me-
dio iuramento contrarium deposuerit, tum deni-
que, quia examinatus sine iurisdictione, hoc est à
iudice laico contra clericum, cap. at si clerici, &
ibi Bald. num. 2. de iudic. Oldrad. consil. 157. in fin.
Gemin. consil. 142. num. 2. & ex eisdem cessat fun-
damentum, quod posset fieri super relatione Ba-
roncelli facta in eadem Curia nempè se reperijs-
se omnes ibi assistentes armatos. Vltra, quod in
omnem euentum cum ipse deponat in genere de
omnibus magis crederetur prædictis quatuor te-
stibus tanquam in specie deponentibus, Bal. cons.
69. num. 1. vers. & hoc probatur lib. 5. Alex. cons.
148. num 4 lib. 2. Dec. cons. 448 num. 37.

Non obstat aliud motiuum, quod Conradus su-
5 per huiusmodi facto reportauerit in Curia Epis-
copali contra se condemnationem à qua non ap-
pellauerit res videatur occasione rei iudicatæ ef-
fecta notoria, quia respondebatur, primò senten-
tiam, quo ad materiam homicidij non iustificari
ex actis, vnde tanquam notoriè iniustam minimè
potuisse transire in iudicatum ad l. si expressim, &
ibi Bart. ff. de appellat. & relat. Cęs. de Grass. decis.
2. num. 7. de dilat. & decis. 3. num. 3. de reb. Eccles.
non alien. fuit dictum in causa Bononien̄ de Pipi-
nis 8. Nouembris 1577. coram bon. mem. Cardina
li Seraphino relat. inter diuers. impress. decis. 311.
num. 2.

Secundò dicebatur non apparere, quod Con-
6 radus fuerit condemnatus propter homicidium,
cum de hoc nihil in dispositiua sententiæ, quæ so
la dispositiua attenditur, Roman. cons. 157. num.
2. Fed. de sen. consil. 220. in fine, & fuit dictum in
Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. corā
Caniuccio relata inter diuers. impress. decis. 34.
num. 12. par. 2. & posse esse, quod fuerit condem-
natus ob solam interessentiā choreis, & ex scanda
lo ex eius carceratione, & ductu ad iudices laicos
sequuto, quod etiam fit verisimile ex pœna bre-
uis exilij, & paruæ pecuniæ inflictæ in dicta sentē-
tia, quæ pœna non correspondet magno delicto,
quod aliàs commisisset Conradus, si participasset
de homicidio. Et ita fuit conclusum Conrado so-
lo informante, cum pars aduersa pluries citata nō
curasset comparere; fuit tamē habita ratio cuiusdam
discursus per incertum auctorem contra
Conradum formati, & per eundem Conradum
dati in Rota, vt patet ex responsionibus supra
datis.

PIROVANI.

Tirasanen̄ Canonicatus. Veneris 10. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria non denegatur, quando non petitur calumniosè, & constat de releuantia articulorum, denegatur tamen, quando agitur de probatione eius, quod per scripturam probari potest.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandum Testes non denegatur, quando calumniosè petitur, & articuli sunt releuantes, numero 1.

Remissoria ob præsumptionem calumniæ constito de releuantia articulorum non solet de facili denegari. nu. 2.

Remissoria non conceditur ad examinandos testes super eo, quod potest per scripturas probari, declara, vt nu. 4.

DECISIO CCXCVIII.

1 RESolutum fuit dandum esse remissoriam
D. Alphonso Frances, quia denegari non
solet, quando calumniosa non est, l. iudi-
ces cum au. h. seq. C. de fide instrum. Verall. decis.
59. p. 3. Cassad. decis. 3. de dilat. & quando articuli
sunt releuantes, Caputaq decis. 56. & 68. par. 3. Ro
ta in Bracharen̄ Decimarum coram bon mem.
Cardinali Pamphilio 20. Maij 1591. & in Toletā-
na Decimarum coram R. P. D. meo Ortember-
go 27 Maij 1608. etiam in prima, vel secunda in-
stantia concurrēte obligatione de stando vnicæ
sententiæ, Caputaq. decis. 57 par. 3. Cassad. de di-
lat. decis. 3 num. 2. Acchill. decis. 97. aliàs 4. de di-
lat. Mandos. de commiss. pro remissor. vers. in ter-
tia instantia.

Calumnia visa non est considerabilis constito
2 de releuantia, vt sæpius fuit decisum, & signanter
in illa Toletana Mercedis 4. Iulij 1597. coram R.
P. D. Corduba, Vltra, quod Rota ob præsumptio-
nem calumniæ, non ita de facili solet denegare re-
missoriam, Cæs. de Grass. decis. 1. de dilat. Aegid,
decis.

decis. 624. in fine, & fuit dictum in supra allegata Bracharcñ coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in Pampiloncñ Decimarum coram eodem 23. Iunii 1600.

Releuantia autem sufficiẽter videtur probata,
3 quia, & si de collationibus duorum Priorum Canonicatuum anni, scilicet 1579. & 1580. satis appareat ex scripturis de quibus in actis de anno 1580. quæ legitur facta per resignationem Gynesij del Gado, quę ex parte Alphonsi non admittebatũ, tãquam effectum sortita, quod ex eo deducebatur, quia Gynesius de anno 1585. vti talis Canonicus, Sede Episcopali vacante interfuit collationi factæ de simili Canonicatu ad fauorem Hieronymi Lopez, vt ex instrumento, quod datur in summario, num. 1. & de anno 1589. possessioni alterius traditæ, scilicet Ioanni Canfian in qua simul etiam interuenit Christophorus Perez ad fauorẽ cuius legebatur facta resignatio de anno 1580. vt ex eodem summario num. 2. vnde benè deseruiebat articulus ad elidẽdum, quod Gynesius medio tempore non retrocesserit, & ad probandum negatiuam, quod prouisio facta de anno 1584. per Episcopum, & Capitulum, simul non fuit de tertio, sed secundo Canonicatu, vt exindè ostenderetur inobseruantia concordiæ Sixti Quarti, & Leonis, & consequenter ius simultance conferendi inter Episcopum, & Capitulum ex quo necessario inferri poterat Canonicatum, de quo agitur, vti vacatum in mense Octobris reseruationi subiacere.

Nec obstare visum fuit, quod cum huiusmodi
4 collationes possint probari per scripturam, remissoria non sit concedenda ad parcendum laboribus, & maximis sumptibus, qui sunt in remissorialibus prosequcñ consideratum, Aegid. decis. 9. & fuit dictum in vna Vlixboncñ Iuris Conferendi 7. Februarij 1607. coram R. P. D. meo Lancellotto, & in Toletana, Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram eodem. Quia pro responsione fuit dictum, quod actus capitulares, & instrumẽta collationum probant quidem affirmatiuam, quod talis, vel talis fuerit prouisus de Canonicatu in dicta ecclesia magis de vno tempore, quàm de alio, sed non concludunt negatiuam, quod non vacauerit alius Canonicatus, quia hoc non continetur in dictis instrumentis, & ab Alphonso, ad hunc effectum erat probandum, vt in alia decisione fuit cõsideratum, quo casu nihil impedit probari per testes, l fin. C. de fideicommiss. Paris consil. 13. in princ. lib. 3. Alex. cons. 219. col. 5. lib. 6. Hercul. de probat. neg. num. 174.

Demum accessit obligatio de stando vnicę sententiæ, quæ omnia fecerunt causam remissoriæ fauorabilem.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Bononicñ Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Ad hoc, vt Testator dicatur prohibitus testari, quæ requirantur, & quomodo hæc requisita probentur. est singularis decisio in hac causa.

SVMMARIVM.

Prohibens aliquẽ testari tenetur ad damna, & interesse, n. 1.

Pœna prohibẽtis aliquem testari ad hoc, vt locum habeat, tria copulatiuè requiruntur; Primum, quod quis fuisset testaturus. Secundum, quod fuit præstitum impedimentum, per quod is destiterit à testando. Tertium, quod appareat ad cuius fauorem is testari intenderet, num. 2. Quomodo autem, & quando de huiusmodi requisitis constare dicatur, num. 3. & seqq.

Testes singulares probant in his, quæ habent tractum successiuum, nu. 3. Vbi præsertim accedentibus adminiculis.

Testatorem prohibitum fuisse testari probatur per Testes singulares, num. 3.

Testatorem prohibitum fuisse testari, quando agitur criminaliter, requiruntur liquidissimæ probationes, secus quando agitur ciuiliter, num. 4. & 6.

Testatorem prohibitum fuisse testari censetur probatum eo ipso, quod constat Testes vocatos fuisse dimissos, nu. 5.

Testatorem prohibitum fuisse testari probatur ex clamoribus prohibentibus, ex conquestionibus testatoris, ex publica voce, & fama, num. 6.

Testatoris voluntas declaratur per scripturam imperfectam defectu solemnitatis, num. 7.

DECISIO CCXCIX.

1 ROta censuit constare de voluntate testandi quondam Virginiæ ad fauorem D. Caroli, & illam ob præstitum impedimentũ per D. Andream esse locum damnorum, & interesse d. Carolo implendam, iuxta notata per scribentes in l. 1. & 2. C. si quis aliquem testatori prohibuerit, Butr. cons. vlt. Ang. in l. non enim, num. 3. ff. de inoffic. testam. Ias. in l dedi, §. quamquam, nu. 7. ff. de condit. caus. dat. Rip. in l. 1. § fuit quæsitũ, nu. 32. ff ad Trebell. Clar. in prax. lib. 5 §. fi. q. 79. in fi. Gabr. cons. 99. nu. 43. & seq. lib. 1.

Et quia in substantia ad istum effectum tria co-
2 pulatiuè requiruntur. Primum, quod quis fuisset testaturus. Secundum, quod fuerit præstitum impedimentum, & tale per quod is destiterit à testãdo. Et tertium, quod appareat ad cuius fauorem is intenderet testari, Bart. in l. fi. num. 13. iuncto nu. 9. ff. si quis aliq. test. prohib. Paris qui alios cumulat, consil. 67. à num. 31. vsq; ad 37. lib. 3. Propterea Domini distinctè procedendo.

3 De primo constare dixerunt ex eo, quod testes deponunt Virginiam exposuisse suam voluntatem Notario, qui illam de eius consensu reduxit in notulam, & iussit accersiri Testes numero sufficientes pro Testamento, qui actus dicuntur proximi, & denotant omnimodam voluntatem ex tunc perficiendi Testamentum, Corn. consil. 232. num. 4. vers. communis autem, lib. 1. Soc. iun. consil. 179. num. 36 1. lib. 2. Crauett. consil. 117. num. 1. Surd. cons. 414. num. 54. Nec obstare dixerunt, quod Testes sint singulares: nam præter, quod attenta tota facti serie, quæ habuit tractum successiuum videantur posse aliquo modo dici contestes, fuit dictum quod & Testes singulares sufficiebant in hac materia, per cons. Alex. 4. num. 11. lib. 7. Soc. iun. cons. 178. num. 6 cum seqq lib. 2. Crauett. cons. 73. num. 33. Surd. cons. 94. nu. 47. & 414. num. 57. maximè concurrentibus adminiculis, qa aliundè apparet Testes verè fuisse vocatos, & ob eam causam accessisse ad domum Testatricis, & notula manu notarij conscripta, & per illum recognita adhuc extet.

Quantum ad secundum licet, quando agitur cri-
4 minaliter requirantur liquidissimæ probationes, vt post Corn. & alios tradit Socyn. iun. cons. 148. num. 11. lib. 2. adeò vt si D. Carolus ageret criminaliter Domini facilè arbitraturi essent, non esse in probatis, attamen ad effectũ ciuilem censuerunt adesse sufficientẽ probationẽ, quia eo casu ppter

difficultatem probationis admittuntur præsum-
ptiones, & coniecturæ, vt in specie adnotarunt,
Anchar. cons. 337. num. 2. & seqq. Alciat. consil.
179. num. 3. lib. 9. Crauett. cons. 20. num. 1. vol. 2. &
est generalis conclusio in qualibet materia diffici
lis probationis, Bart. in l. si quis ex argentatijs, § an
noc hæredi, num. 3. ff. de eden. Roman. cons. 7. nu.
3. Alexand. cons. 156. num. 1. lib. 5. Socyn. sen. con-
sil. 213. num. 10. volum. 2. Crauett. consil. 73. nu-
mero 10.

In casu autem proposito adsunt Testes dicen-
5 tes D. Andream dimisisse Testes, qui accesserant
vocati, vt interessent Testamento, quæ dimissio
importat prohibitionem testandi, vt in specie di-
cit text. in l. 2. ff. si quis aliquem testar. prohib. &
in l. marcell. §. final. ad trebell. neque ad istum effe-
ctum est necessarium, quod prohibitio sit violen-
ta, l. eos, C. si quis aliquem testari prohibuerit, Az-
zo in summa eodem tit. num. 1. Anchar. d. consil.
337. num. 2. Angel. in l. non enim, num. 3. ff. de in-
offic. testamen. Ias. in l. fin. num. quinto, C. si quis
aliquem testari prohibuerit, & in l. dedi, §. quam-
quam, num. 8. ff. de condict. caus. data, Calcan. con
sil. 91. num. 9. & sequen. Afflict. decisio. 69. num.
6. & 7.

Nec satisfecit Dominis respõsio, quod hoc fe-
6 cerit D. Andreas, ne turbaretur quies ægrotantis,
quia ex multis circumstantijs visum fuit Dominis
quod immo hoc fuerit factum studiosè, & causa
vitandi testamentum, nempè ex præcedentibus
clamoribus ipsius Andreæ, Anchar. consil. 337,
num 1. & 3. Calcan. consil. 91 num 9. & 10 ex con-
questionibus ipsius Testatricis, Bartol in l. si. num.
14. ff si quis aliquem testari prohib. Bald. in l. 1. nu.
15. C. eodem tit. Vbi etiam Salycet. in fin. Item ex
transmissione officialis Illustrissimi Legati ad do-
mum Testatricis, vt vitaretur huiusmodi incon-
ueniens super quibus omnibus dantur Testes in
summario Caroli, quibus accedunt alij de publica
voce, & fama deponentes de huiusmodi prohibi
tione, & licet multa inculcarent contra singulas
species probationis, & singulos Testes, attamen
attenta qualitate materiæ probandæ, effectu de
quo agitur, & tota serie facti, & iungundo om-
nia simul iuxta regulam, quam in istis terminis
trad. Ancharan. dict. consil. 337. num. 4. versic. ex
istis omnibus plenè, Alexand. consil. 4. num. 11. lib.
7. conclusum fuit circa hoc caput Carolum esse
in probatis.

Circa tertium, quid namque intenderet dispo-
7 nere Virginia ad fauorem Caroli, in hoc adest no
tula à Notario (dictante ipsa Testatrice) con-
scripta, & ab eodem Notario recognita, & Te-
stes in substantia deponunt de voluntate Testatri
cis, iuxta contenta in prædicta scriptura, & præ-
stat maximum adminiculũ relatio officialis mis-
si ab Illustrissimo Legato, Vnde omnibus pariter
simul iunctis dixerunt Domini attendendam esse
prædictam notulam, non tanquam solemne testa
mentum, in quo obstarent latè deducta per infor-
mantes pro D. Andrea, sed tanquam indicium vo
luntatis Testatricis, quæ declaratur per scriptu-
ram imperfectam ex defectu solemnitatis, Bart. in
l. fideicommissa, §. 1. num. 1. ff. de leg. 3. Bald. in l. fi.
num. 17. C. de fideicommis. Roman. cons 179. nu.
11. Socyn. iun. cons. 145. num. 11. & seq. volum 2.
Surd. cons. 94. num 45. & mittitur exequutioni iu-
dicio tamen ordinario loco damnorum, & inter-
esse iuribus supra in principio allegatis. Et ita fuit
conclusum, &c.

CCC.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Pœnarum. Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Agitur de pœnis exactis ex delictis Aromatariorum Vrbis, an spectent ad Collegium Medicorum, an verò ad Aromatarios.

SVMMARIVM.

Pœnæ sunt fructus iurisdictionis, num 1.
Copulæ natura est copulare ea, quæ sunt eiusdem generis, numero 2.
Supponens nihil disponit in supposito, num. 2. in fine.
Præfationis, seu proœmij verba causam finalem demonstrãt num. 4.
Periti sua artis nullam habent iurisdictionem, num. 4.
Singula singulis referenda sunt, num 4.
Obseruantia subsequuta declarat verba Constitutionis dubia, num. 5.

DECISIO CCC.

1 VIsum fuit DD. Sententiam Auditoris Ca-
meræ qua declaratur pœnas exactas ex
delictis Aromatariorum Status Ecclesia-
stici spectare ad Collegium Medicorum sine par-
ticipatione Aromatariorum Vrbis siue eorum
Ecclesiæ, esse confirmandam. Iustificatur enim ex
Constitutione Clementis Papæ Septimi, dum cõ-
cedit Prothomedico Vrbis, & alijs ab ipso depu-
tandis iurisdictionem visitãdi Aromatarios Sta-
tus Ecclesiastici, & illos puniendi: nam pœnę sunt
fructus iurisdictionis, Bart. in l. fin. num. 2. Ang. nu.
1. ff. solut. matrimon. Alex. in l. si diuortio, §. si vir,
n. 10. ff. eo. Cum. cõs. 153. Nat. cõs. 580. n. 15. Crau.
consil. 128. num. 8. Roland. cons. 73. num. 3. lib. 4.
Boss. tit. de pęnis, num. 2. Quod clarius colligitur
ex alia parte eiusdem Constitutionis, per quam
mandatur Prothomedico, vt singulis quibuscun-
que annis pecunias ex pœnis redactas octo Medi
cis numerarijs consignet, & inter eos æqualiter
distribuat, nulla facta mentione de Aromatarijs.
Et hoc idem suadetur, quia in eadem Constitu-
tione, & de reddenda ratione Collegio Medico-
rum per eos, qui ad visitandum in partibus trans-
mittuntur, & de illis præstando cautionem, &
quod Collegium Medicorum sustineat expen-
sas huiusmodi transmissionis, cauetur, signum
euidens huiusmodi negotiũ ad illud in totum spe
ctare, pro quo etiam facit, quod vt in eadem
Constitutione habetur Prothomedicus Vrbis est
Prothomedicus Status Ecclesiastici, de Collegio
autem Aromatariorum nullibi cauetur, quod ex-
tra Vrbem habeat authoritatem, ex quibus vnde-
quaque videbatur fundata intentio Collegij
Medicorum Vrbis repræsentati per Prothome-
dicum.

Nec obstare visa fuit Concordia inter Colle-
2 gium Medicorum ex vna, & Aromatarios ex al-
tera, & per Gregorium XIII. confirmata in c. 22.
in illis verbis ibi, in partiendis verò pœnis, & mul-
ctis, quæ ex delictis, & cõtrauentionibus vrbano-
rũ Aromatariorũ, siue aliàs, & quacunq; causa &
extra visitationem à quibuscunq; exigentur, &c.

Quarta pars Collegio Medicorum attribuatur;
reliqua Hospitali Sancti Laurētij in Miranda,& e
quasi quod per illa verba, siue alias, ne dum pœnę
Aromathariorum Vrbis: Verum etiam extra
Vrbem pro tribus partibus Ecclesiæ Sancti Lau-
rentij, quæ est Aromathariorum, attribuantur,
quia fuit responsum illa verba, sine aliàs ampliare
modum, per quem erant exigendæ pœnæ per di-
ctam Ecclesiam non autem locum, & personas à
quibus erant exigendæ, & erit sensus, vt partian-
tur pœnæ nedum, quæ ex delictis, & contrauen-
tionibus, sed etiam, quæ per alium modum pro-
uenient ab Aromatharijs Vrbis. Qui intellectus
suadebatur, tam ex proprietate verborum,
quæ facilius adaptantur ad ampliationem modi,
quàm loci, vt habetur in l. 1. §. illud, verbo, neque
alias, & ibi glos. ff. de aqu quotid. & æstiu. Tum
etiam ex forma sermonis: nam immediatè co-
pulantur verba, quæ nihil habent commune cum
loco ibi, & quacumque causa etiam extra visita-
tionem, &c. & tamen natura copulæ est copulare
ea, quæ sunt eiusdem generis, l. fin §. cui dulcia, ff.
de tritic. vin. & ol. leg. cum cumulatis per Riminal.
iunior consil. 18. num. 40. Tum denique ex natura
rei, quia neque concordia emanauit super pœnis
Aromathariorum extra Vrbem cum super illis
minimè appareat per prius fuisse controuersiam,
neque d. cap. 22. aliquas pœnas Aromatharijs de
nouo assignat, sed tantum dat modum partiendi
illas, quæ per prius essent assignatæ ibi in partien-
dis pœnis, &c. Vnde cap. 22. in illo, quod qui sup-
ponit, nihil disponit in supposito, de quo per
Alex. consil. 17. num. 8. lib. 2. Rota decis. 23. de pro-
cur. in antiquis. Crau. consil. 186. num. 3. vers. quini-
mo dico.

Facit etiam, quia Collegium Aromathariorum
3 nullam habet iurisdictionem super Aromatharijs
extra Vrbem, sicut habet Prothomedicus per su-
pradicta, neque vllas sustinet expensas pro visi-
tatione Status Ecclesiastici, cum tamen sint sub-
ministrandæ à Collegio Medicorum, vt habetur
in Constitutione Clementis Papæ Septimi de qua
supra, & in specie de viatico Aromatharij quan-
do accedit tanquam Minister Prothomedici, ca-
uetur in hac noua concordia in cap. 19. Vnde nul-
la assignari posse videbatur ratio, quare Aroma-
tarij Vrbis debeant nedum participare, sed etiam
habere tres ex quatuor partibus pœnarum, quæ
extra Vrbem exigerentur.

Neque subsistere videbatur prætensio Aroma-
4 tariorum, quod de ipso Statu Ecclesiastico ex-
erceant aliquam iurisdictionem, cuius contem-
platione debuerit sibi assignari huiusmodi por-
tio, cum in d. cap. 19. concordiæ disponatur, quod
visitator Status Ecclesiastici debeat sibi assumere
Comitem, & Ministrum vnum ex Aromatarijs
Vrbis, & quod Prothomedicus vtrique visitandi
Prouinciam delegabit, quia dicebatur istam ele-
ctionem non esse ordinatam ad fauorem Aro-
matariorum, sed visitationis, ne aliàs visitator ali-
quem imperitum sibi Comitem adiungat, vt ha-
betur in prohemio dicti capituli, ex quo colligi-
tur causa finalis, l. fin. ff. de hæred. instit. Bald. cons.
201. num. 1. lib. 1. Alex. cons. 7. nu. 5. lib. 2. & ex ver-
bis eiusdem capituli ibi Comes, & Minister, & ex
subsequenti capitulo dum dicitur, quod Medi-
cus ad visitandum destinatus visitet, inspiciat, &
debitis pœnis puniat, satis apparere iurisdictionē
esse insolidum attributam Medico, & Aromata-
rium debere inseruire pro Ministro, & præstare
nudum consilium, iuxta peritiam suæ artis, quod
nullam importat iurisdictionem, Felyn. in cap. ex
parte, in fin. vers. tene menti, de constit. Rot. decis.
79. de rescript. in antiq. Bisignet. decis. 10. de præ-
ben. & quantum ad alia verba ibi, Et Prothomedi-
cus vtrique eam Prouinciam delegabit, dicebatur
delegationem esse intelligendam singula singulis
congrue referendo, iuxta reg. l. si negotium, & ibi
glo. verb. gestorum, C. de neg. gest. & in l. fin. verb.
Vniuersitatis, vbi Angel. num. 4. C. de fideicomm.
Dec. consi. 384. num. 6. vers. non obstant allega a
hoc est delegabit iurisdictionem Medico, & mi-
nisterium, siue relationem, iuxta peritiam Aro-
matariorum, Vltra quod etiam si esset delegata
iurisdictio, non per hoc spectarent pœnæ ad Col
legium Aromatariorum, cum non ipsi delegent,
sed Prothomedicus nomine Collegij Medicorū,
& multo minus ad illos spectarēt tres ex quatuor
partibus pœnarum cum in hac communione su-
stineant minorem personam, & illis cautum sit
circa expensas viatici.

Non etiam obstare videbatur, quod in cap. 21.
5 constituatur Depositarius pœnarum exigenda-
rum Aromatarius, non distinguendo, An illę pro-
cesserint ab Aromatarijs Vrbis, vel extra, vnde in-
fertur cap. 22. immediatè sequens, & supra ponde-
ratum esse pariter de omnibus pœnis etiam extra
Vrbem intelligendum, quia fuit responsum. Pri-
mò, negando cap. 21. loqui de pœnis extra Vr-
bem cum hoc ibi non legatur, & multa de quibus
supra suadent contrarium. Secundo, quod etiā
si loqueretur, adhuc illius loqutionem in subse-
quens per necesse non influere, quia in cap. 24. ca-
uetur quod singula capitula singulariter, & prout
in eis expressis verbis definitum est, intelligantur
ibi cognitio, & declaratio; An aliqui aduersus
supradicta decreta deliquerit, & in pœnam inci-
derit necne eiusq; pœnæ exigendæ iussio ad eos
solos, & in ea forma pertineat, quibus in ipsis sin-
gulis capitibus decretorum expressis verbis defi-
nitum est &c. ex quibus apparet singula capitula
per se stare, & habere propriam formam, nec visū
habere dependentiam ab altero. Vnde etiam pro
conclusione huius materię inferebatur pro exclu-
dendis Aromatarijs, siue illorum Ecclesiā ab istis
pœnis sufficere, quod earundem pœnarum appli-
catio expressis verbis nō legatur in capitulis. Qui-
bus accedat obseruantia subsequuta ad fauorem
Collegij Medicorum Vrbis, quæ posset deseruire
pro interpretatione huius concordię, quatenus in
aliquo fuisset dubia, ex tradit. per Socin. cons. 25.
num. 45. lib. 1. Corn. cons. 182. num. 10. lib. 4. Crau.
consi. 215. num. vndecimo, Surd. cons. 362. nu. 10.
vol. 3. &c.

PENIÆ.

Colonień. Canonicatus. Veneris 17. Decembris
1610.

ARGVMENTVM.

Beneficij prouisio, seu nominatio sub con-
ditione facta conditione non adimple-
ta non attenditur, præsertim si fuerit
admissa à non habente iurisdictionem
admittendi, & quando reputetur simo-
niaca ex promissione indemnitatis, seu
aliqua alia promissione facta post be-
neficij resignationem.

S V M M A R I V M.

Nominatio, seu prouisio beneficij facta in personam alicuius valida est, quando est facta ab eo, qui auctoritatem habet nominandi, & prouidendi, nu. 1. & 2.

Beneficij resignatio praecedens facit inualidam subsequentem beneficij vacationem per obitum, si resignatio fuerit valida, secus si inualida, num. 3.

Beneficij resignatio admissa sub conditione, si resignans superuixerit per viginti dies conditione deficiente non valet, num. 3.

Beneficij resignatio admissa à non habente iurisdictionem admittendi non valet. num. 4.

Simonia non inducitur per promissionem indemnitatis factā per aliquot dies post nominationem, num. 5. & 6.

Vbi idem de quolibet alio actu simoniaco facto post nominationem, seu resignationem beneficij.

Nominatione, seu resignatione beneficij statim acquiritur ius nominato, seu resignatario, num. 6.

DECISIO CCCI.

1 PRo intelligentia dubij, an nominatio, & prouisio facta in personam Adam Adolphi esset valida, praesupponebatur in facto Lugderium Canonicum Collegiatae Ecclesiae S. Andreae Colonieñ hunc Canonicatum, & praebendam liberè resignasse in manibus Ordinarij collatoris, & vigore praedictae resignationis Canonicū Turnarium nomine Capituli eosdem Canonicatum, & praebendam contulisse Ioanni Deuiz nepoti resignantis, cui insuper pacificè tradidit possessionem; cum verò paulò post resignans obijsset, Ioannes dubitans, ne Capitulum aliquid circa collationem sui Canonicatus innouaret, recursū habuit ad officialem Episcopi, à quo contra Capitulum, & omnes alios, obtinuit specialem inhibitionem, ne sub pœna excommunicationis, & mille florenorum eum infestarent, quae fuit Decano, & Capitulo intimata, deindè de mense Octobris, idem Turnarius ab eodem capitulo tunc congregato petijt, & obtinuit de dicto Canonicatu Adamo, fieri collationem, quatenus tamen Turnarius, & Adamus pro indemnitate Capituli praestarent cautionem, si Adamus ad possessionem admitteretur.

Quibus praenotatis, Rota censuit nominatio-
2 nem fuisse validam, quia facta auctoritate Capituli habentis intentionem fundatam in vacatione dicti canonicatus in mēse Octobris anni 1605. per obitum Lugderij, & mensis vigore concordatorum est ordinariae collationis, & sic pertinet ad Capitulum ipsius Ecclesiae collegiatae, Lap. alleg. 31. num. 1; Bald. in cap. cum Ecclesia Volaterana, num. 2. de elect.

Non obstabat praecedens resignatio per quam
3 videbatur impedita vacatio per obitum, quia illa resignatio multipliciter videbatur inualida, tum quia admissa sub conditione, si Lugderius resignans per 20. dies superuixerit, quae conditio defecerat, vt constabat ex confessione Ioannis Deuiz in sua prouisione, Rota decis. 4. incip. nota, quod vbi beneficia. num. 1. de rer. per mu. in antiq. Abb in c. cum pridem, num. 11. de pact. Mohed. decis. 2. vers. quia cum resignatio, Verall. decis. 86. incip. resignauerat, Raynaldus num. 1. part. 3. Guidobon. decis. 59. incip. vnus resignauerat, Gabr. consil. 85. incip. Io. Baptista consensit, nu. 2. lib. 1.

Tùm, quia Turnarius habens ius nominandi, cū
4 non habeat iurisdictionem admittendi non poterat admittere resignationem, Innoc. in c. quod in dubijs, num. 3. de renunc. Anton. de Butr. num. 7. vers. vnde in manibus capituli, Sarnen. in reg. de infirm. resig. q. 18. num. 1. vers. nec obstat, si diceretur, Rota decis. 14. incip. quidam Cardinalis, num. 1. & seq. de renunc. in antiq.

Addebant aliqui ex Dominis non constare sy-
5 moniam exaduerso obiectam deductam ex promissione indemnitatis capituli, quia cum promissio fuisset facta per aliquot dies post nominationem non poterat reddere eam simoniacam, cap. Arroldus 8. q. 3. Dec. cons. 118. incip. viso instrumento, Verall. decis. 139. incip. simoniaca elutio, num. 7. par. 3.

Et meritò, quia nominatio, ex qua potissimum
6 fuit Adamo ius quaesitum, Glos. in verb. plus iuris, de offic. leg. Abb. in c. cum Bertoldus, nu. 12. de re iud. Rota decis. 4. incip. secundum omnes DD. in princ. de iure patr. in nouis, fuit pura, & absque aliqua conditione, aut promissione, & sic respectu illius, quicquid posteà factum fuerit non potuit dici simoniacum, quia ex post facto, post ius quaesitum, nulla praecedente conuentione, nulla contrahitur simonia d. cap. Arroldus 8. q. 3. Put. decis. 171. incip. in vna Hispalen. num. 9. lib. 2. & fuit dictum coram bon. mem. Bubalo in causa Oriolen. Cōfidentiae 1. Februarij 1590. & ex his censuit Rota nominationem de persona Adami fuisse validam, de reliquis autē difficultatibus quae vtrinque excitabantur per informantes Domini particulariter videre voluerunt.

PIROVANI.

Leodieñ Salarij. Veneris 19 Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione, an, & quando aduocato salarium non conuentum debeatur.

S V M M A R I V M.

Salarium non conuentum aduocato debetur, nu. 1.

Salarium aduocato debetur pro modo litis, pro aduocati sufficientia, & fori consuetudine, nu. 1. & 2.

Abbas successor non tenetur soluere debita sui antecessoris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel necessitate Monasterij, num. 1.

Salarium aduocati potest ascendere ad scuta 100. num. 3.

Testis vnicus, & singularis non probat, nu. 5.

Testes contra partis confessionem nihil probant, & magis attenditur confessio, quàm testium probatio, num. 5.

Salarium non conuentum, non debetur illi, qui inseruiuit pro consiliario, num. 6.

Salarium aduocato non debetur, nisi fuerint specificatae causae, & negotia in quibus aduocatus inseruiuit, nu. 2. & nu. 6.

DECISIO CCCII.

1 DOmini amplectendo partem negatiuam dixerunt salarium non deberi haeredibus de Hasque: nam etsi regula sit pro dictis haeredibus, quod aduocato debeatur salarium et non conuentum, l. 1. & ibi Bart. de var. & extraordin. cogn. Feder. de sen. cons. 218. num. 1. & 2. Put. decis. 11. lib. 3. in fin. Natt. cons. 376. per tot. Alexā. cons. 109. num. 2. vol. 6. tamen in modo constituēdi, tria videntur considerari in tex. d. l. 1. de var. & extraord. cognit. scilicet, pro modo litis, pro aduocati facūdia, & fori consuetudine, ac iudicij in quo erat acturus, & merito, quia ex praedictis circum-

circumstantijs magis venit honorandus aduoca-
tus, vel minus pro modo concursus qualitatum,
vt benè probat Sot. de iust. & iur. quæst. 8. art. 4. lib.
5. Lancell. Polit. in tract. de aduocat. cap. 3. Guliel.
Rouill. de iust. & iniust. Rubr. de aduocat. quæst.
51. vers. nouum dictum, quę maximè videntur ob-
seruanda, cum hodie agatur contra Abbatem suc-
cessorem non obligatum pro debitis antecesso-
ris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate,
vel necessitate Monasterij, Abb. in cap. ex præsen-
tium, num. 5. de pign. glo. in cap. 1. de solut. Pur. de-
cis. 11. lib. 3 Mohed. decis. 4. de offi. Vicar.

In casu autem de quo agitur, quamuis Testes
2 pro parte dictorum hæredum videantur depone-
re, quod dictus Stephanus fuerit famosus, & insi-
gnis Aduocatus Curiæ Leodien. & assumptus so-
lus Aduocatus in causis huius Monasterij, & quod
inseruierit in omnibus causis, & negocijs, tàm iu-
dicialibus, quàm extraiudicialibus, tàm de tem-
pore Henrici Natalis, quàm Iacobi Thomæ Ab-
batum pro annis scilicet in totum sexdecim, non
tamen specificãt causas, & negocia ex quibus di-
gnosci possit, qualitas laboris, & præstiti seruitij,
vt pro modo eorum Iudex possit salarium liqui-
dare, prout cauetur in d. l. 1. & Rota passim solet
considerare, vt in Oscen. Salarij coram Reu. P. D.
Lancellotto 2 . Maii 1610.

Et si pro modo seruitij præstiti in patrocinio
3 causæ Nullifodinæ, quæ probatur, & admittitur
pro parte Monasterij, sed concordata per transa-
ctionem, Anno primo Abbatiæ dicti Iacobi, sci-
licet 1576. salarium esset constituendum in ra-
tionem vsque ad scuta centum, ad quam sum-
mam posse liquidari animaduertit. Barto. in alleg.
l. 1. §. si cui cautum, ff. de var. & extraordin. co-
gnit. de eo adhuc Stephano satisfactum videtur
tum ex quantitate lignorum à Monasterio habi-
torum, tum ex quantitate librorum eiusdem Mo-
nasterij ab eo asportatorum, & receptione tala-
rorum 20 ab Abbate Natali, de quibus omnibus
deponunt Testes Monasterij dati in summario,
num. 6 tum denique quia toto tempore annorũ
sexdecim, nec petijt, nec conquæstus est Stepha-
nus de salario sibi non præstito; ex quibus iuris
præsumptione satisfactum illi videtur, vt consi-
derauit Rota in vna Romana Mercedis coram
Bubarino inter impressas 559. par 1. diuers. & Gra-
nut. referens, & sequens eandem decisionẽ Theo-
rema 12. num 10.

Non obstat, quod aliæ etiam causæ fuerint spe-
4 cificatæ, & probatæ, cum in summario hæredum
num. 6. testes deponunt de lite, super quadam do-
mo ad intersignum amoris, & super quodam ve-
ctigali. Pontus Aurotti, quia fuit dictum, quod vni
cus est ille testis, & singularis, & de auditu deponit
iuxta 13. interrogatorium, cui regulariter non cre
ditur, cap. licet, c. veniens, c. iusiurandi de testibus.
Gabr. eod. tit. concl. 1. nu. 1.

Concurrit propria Stephani confessio, & de-
5 claratio, vt in summario Abbatis num. 4. & medio
iuramento, quod scilicet non haberet causas in
quibus inseruierit præter illam Nullifodinæ, vnde
in concursu videtur tollere alias probationes Ro-
man. cons. 391. in fine, num. 8. Marant. de ordin. iu-
dic. in 5. art. 2. part. iud. post num. 21. & ab ea non
esse recedendum. Alex. cons. 99. lib. 5. Crau. consi.
171. num. 10. vers. quando enim, Verall. decis. 283.
nu. 6. p. 3.

Demum non obstat, quod Stephanus inseruie-
6 rit, nedum in munere Aduocati, sed etiã pro con-
siliario, quo casu duplicandum esset salarium, &
iusta esset illius petitio. Rom. consi. 25. Cagnol. in
l. diem functo, numer. 159. ff. de offic. assess. Quia
responsum fuit, quod aut prætendit salarium tan-
quam Aduocatus, & tunc sine specificatione cau-
sarum, in quibus inseruierit, nihil deberi, aut con-
tendit illud sibi deberi, vti consiliario, & tunc
tanquam non conuentum habere non potest,
cum sit speciale in Aduocato, vt benè probat Fe-
der. de sen. d. cons. 218. cum alijs allegatis in prin-
cipio decisionis.

PIROVANI.

Tirasonen. Decimarum, Lunæ 24. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria cõceditur in prophanis etiam non existente præsumptione calumnię, dummodo articuli sint releuantes, & quæ in proposito dicantur causæ prophanæ.

SVMMARIVM.

Causa decimarum dicitur profana, nu. 1.

Causæ profanæ dicuntur etiam spirituales dummodo super titulo beneficij commissæ non sint, num. 1.

Remissoria non denegatur in profanis etiam sine fumo, dummodo articuli sint releuantes, nu. 2.

Consuetudo immemorabilis non soluendi decimas sufficit ad præscribendum non solutionem decimarum, nu. 3.

Præscriptio, seu consuetudo immemorabilis habet vim tituli, & priuilegij etiam contra habentes intentionem fundatam de iure præsertim ad fauorem personarum Ecclesiasticarũ, num. 3.

Aequites Hierosolimitani dicuntur religiosi, nu. 3.

Remissoria non denegatur propter præsumptam calumniam quando articuli sunt releuantes, nu. 4.

Aequalitas seruanda est in iudicijs inter reum, & actorem.

DECISIO CCCIII.

1 DOmini dixerunt Commendatario dandã
esse remissoriam, quia causæ decimarũ
ad hunc effectum reputantur prophanæ,
Pur. decis. 335. par. 2 & Rota reputat omnes cau-
sas prophanas etiam spirituales, modo super titu-
lo beneficij commissæ non sint, Caputaq. decisio.
99 par. 1.

In prophanis autem etiam sine fumo non de-
2 negatur remissoria, dummodo articuli sint rele-
uantes, Caputaq. decis. 250. in fine par. 1. & decisi.
68. par. 3. & fuit dictum in Bracharen. Decimarum
coram Illustrissimo Pamphilio 20. Maii 1591. &
in Toletana Decimarum coram Reuer. P. D. Dunco
Ottombergo 27. Maij 1608. & in Pamphilonen.
decimarum coram Illustrissimo Pamphilio 23. Iu
nij 1600.

Releuantia probatur, quia articulatur imme-
3 morabilis consuetudo non soluendi decimas,
quæ suffragatur, & habetur pro releuante ad
hunc effectum, Rot. in Cauallicen. Decimarum
24. Decembris 1557. Inter imp. essas 471. lib. 3. &
sufficit pro quocunque titulo, aut priuilegio, l. hoc
iure, §. ductus aquæ, de aqu. quotid. & æstiu. Capu-
taq. decis. 355. p. 3. etiam contra habentes inten-
tionem fundatam de iure, Paul. de Castr. cons. 423.
col. 2. libro secundo, Thob. Non cons. 83. num 5.
Rebuf. de decim. q. 13. nu. 63. Vasq. contruer. illust.

lib. 2. c. 85. num. 40. & fuit dictum in causa Ciuitaten. Decimarum 15. Decembris 1594. & 17. Maij 1595. coram Gyptio, quæ omnia maximè procedunt, quando agitur de suffragando personis Ecclesiasticis, glo. fin. in fi. c. in quibusdam, de decim. prout sunt Acquites Hierosolimitani, Cast. de Graff. decis. 1. num. 1. de probat. Vasq. controu. illustr. lib. 3. c. 105. num. 49. 50. & 51. dicens esse verè religiosos, quia emittunt tria illa vota substantialia castitatis, paupertatis, & obedientiæ, idem firmat Nauar. cons. 1. conuers. coniug.

Nec visum est Dominis hanc remissoriam sapere calumniam, quia vltra, quod ratione præsumptæ calumniæ, remissoria non solet denegari, ex-
4 cluditur etiam calumnia ex quo ad hue pendet dilatio data capitulo actori ad fundandam intentionem suam, qua pendente, debet etiam reo concedi facultas faciendi suas probationes, vt in iudicijs seruetur æqualitas reg. in iudicijs, & c. non licet, de reg. iur. in 6. maximè cum non cadat suspicio differendi iudicium non fundata intentione actoris. Quare, &c.

CAVALERII.

Bononien. Fideiussionis. Veneris 14. Ianuary 1611.

ARGVMENTVM.

Solutio partis, an liberet fideiussorem pro reliquatu, & quid operetur subscriptio in fine apocæ apposita.

SVMMARIVM.

Solutio partis crediti non cedit in extinctionem fideiussionis, sed fideiussor tenetur quousque tota quantitas in obligatione contenta soluta fuerit, num. 1.

Subscriptio operatur approbationem, & confirmationem omnium contentorum in scriptura, num. 2.

Subscriptio qualificata, an verò, quod dictum fuit in corpore scripturæ sit attendendum, num. 3. & 4.

DECISIO CCCIV.

1 NOn placuit Dominis decisio aliàs in hac causa facta sub die 7. Maij proximè præteriti, ideo ab ea recesserunt. Considerabant enim Pompeium non simpliciter fideiussisse pro summa librarum 400. sed voluisse teneri pro dicta summa, quousque illis de Cerua esset integrè satisfactum, vt legitur in apoca in illis verbis *Il Signor Pompeo principalmente, & insolido promette, & si fa sicurta quanto sia per la somma di lire sei milla di quatrini, per le quali vuol sempre restar obligato sintanto, che li detti crediti saranno interamente sodisfatti*, Et ideo si dd. de Cerua remanent adhuc creditores pro aliqua summa Pompeus tenetur pro illa, quousque ad quantitatem in obligatione contentam, censetur enim eius obligatio facta pro reliquatu, & ideo solutio partis non cedit in extinctionem fideiussionis, l. in fraudem, §. principalis, ff. de iu. e fisc. fuit dictum in Romana Fideiussionis 21. Maij 1604. coram R. P. D. Lancellotto.

Nec videbatur obstare, quod apoca non esset
2 scripta, sed tantum subscripta manu Pompei, quia placebat responsio subscriptionem operari approbationem, & confirmationem omnium contentorum in scriptura, itaut virtualiter subscriptio dicatur continere, quicquid in corpore scripturæ continetur, Ang. in l. si ita stipulatus, §. Grisogonus, num. 3. ff. de verbor. oblig. Barbat. consil. 87. num. 15. lib. 3. Natt. cons. 87. num. 4. Alex. cons. 147. num. 8. & 10. lib. 2. Ruyn cons. 193. num. 1. vol. 2. Dec. consil. 11. num. 16. versic. prætereà in casu nostro, Decian. cons. 11. num. 48. volum. 1. Aym. consil. 73. num. 40. Parif. consil. 77. nu. 23. lib. 3. Rota Ianuen. decis. 73. in princ. & decis. 77. num. 1. & decis. 210. num. 2.

Minus Dominis censuerunt suffragari replica-
3 tionem Pompei, quod eius subscriptio non erat simpliciter facta, vt videntur loqui Doctores præallegati, sed qualificata, quo casu non attenditur, quicquid dictum fuerit in corpore scripturæ, sed ipsa subscriptio tanquam illa, quæ dat robur, vt ex mente Innoc. dicit Felyn. in c. quoniam contra, numero 43. vers. habes ergo doctrinam de probat. & Bald. in auth. contra qui proprium, num. 8. versic. item quæro quid si est instrumentum, C. de non num. pecun. cum alijs in decis. alleg.

Nam dicebant esse animaduertendum subscri-
4 ptionem hanc non continere certam, & absolutam obligationem Pompei, itaut non sit facienda aliqua relatio ad corpus scripturæ, cum in subscriptione non legatur expressum nomen personæ ad cuius fauorem sit obligatio, nec pro quo negocio, ideo necessario dicta subscriptio debet habere relationem ad corpus scripturæ, & continet omnia, quæ in eo continentur exceptis tamen ijs, quæ expresse per Pompeium in subscriptione limitata fuerunt, prout fuit tempus, quod fuit restrictum ad annum, & quantitas, quæ fuit limitata ad summam libr. 4000. quod fieret excussio contra principales debitores, & quod nolebat teneri ad aliquod interesse, vt in ea legitur, vnde cum quoad reliqua in dicta scriptura non sint aliquo modo limitata Domini concludebant obligationem Pompei, quoad illum esse intelligendam, prout in corpore scriptura continetur, ac si eius manu scripta esset ex supra allegatis. Tandem visa etiam fuit sufficiens responsio ad ea verba in fine subscriptionis apposita, *mà solamente come hò detto di sopra*, quasi sint limitata, & ideo limitatam pariant obligationem, quia sunt posita respectu prædictarum limitationum appositarum in subscriptione, vt colligitur ex totius subscriptionis contextura, sed non proptereà excluditur relatio ad scripturam præcedentem in non limitatis ex antedictis. Et ex his Domini recesserunt à decisis.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Romana Domus ad Sanctum Augustinum. Mercurij 19. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Nunquid iudex ecclesiasticus, an verò secularis sit competens iudex, vbi agitur de bonis emphyteoticis ecclesiæ inter laicos, & an, & quando statutum laicorum possit disponere super bonis emphyteoticis ipsius ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Aegidiana ex defectu potestatis statuentium non comprehendit personas ecclesiasticas, & eorum bona, numero 1.

Bona Ecclesiae dicuntur Sancta Sanctorum, & Patrimonium CHRISTI, & in illis iurisdictio laicalis nullam habet potestatem, num. 1.

Connexorum idem est iudicium, num. 1.

Cognitio causae annexae spiritualibus spectat ad Iudices Ecclesiasticos, num 2.

Connexitatis ratione radicatum in pupillo extenditur ad maiorem, num. 2.

Forus Clerici extenditur ad laicum, quando causa est communis inter laicum, & clericum, nu 2.

Episcopo moriente non currit praescriptio, nec contra Episcopum, nec contra capitulum, quando agitur de re communi inter episcopum, & capitulum, nu. 2.

Priuilegium vni socio concessum extenditur ad alium, numero 2.

Causa inter laicos emphyteotas ecclesiasticos reputatur spiritualis, quando agitur de bonis emphyteoticis Ecclesiae, & coram Iudice ecclesiastico terminanda est, nu. 3. & per totam decisionem.

Paria sunt fortiri forum, & ligari statutis, nu 4.

Statutum laicorum nullo pacto disponere potest super vtili dominio rei emphyteoticae ecclesiasticae, num. 4. & 5.

Declara dummodo non laedatur Ecclesia, num. 9.

Vbi de materia huius declarationis, & nu. 10.

Vna eademque res diuerso respectu, & ratione diuersarum personarum diuersimodè iudicari potest, num. 6. vbi declaratur haec conclusio, quando habeat locum

Beneficialis causa, vbi de possessione agitur tractari potest coram iudice seculari, num. 7. vbi tamen, quod in contrarium est communis opinio.

DECISIO CCCV.

1 DOmini post maturam causae discussionem censuerunt non esse locum Aegidianae, quia ex defectu potestatis statuentis non comprehendit personas Ecclesiasticas, & earum bona, vt saepè censuit Rota, vt in decisionibus allegatis per Modernum Eugubinum in consil. 20. nu 8. volum. 2. Bona enim Ecclesiae dicuntur Sancta Sanctorum, c. nulli liceat, & c. quicunque. 12. q. 2. & dicuntur patrimonium CHRISTI, cap. cum ex eo, de elect. in 6. latè Fely. in c. constitutus, num. 19. de rescript. & propterea habens iurisdictionē laicalem tantum in illis nullam habet potestatē, c. quae in Ecclesiarum, & c. Ecclesia Sanctae Marię de constit. & vtrobique notant Doctores omnes, qui defectus potestatis intrat etiam in casu de quo agitur, quia licèt agatur de vtili dominio inter laicos, tamen cum sit connexum, & dependens à dominio directo, quod est magis dignū, & effectus, ac qualitas quaedam ipsius, quae non potest esse sine subiecto, vt post Bart. in extrauag. qui sint rebelles, in verbo, rebellando, num. 17. dicit Ias. in cons. 86. nu. 14 lib. 1. & latè probat Bero, in c. quae in Ecclesiarum, num. 10. de constitutionibus, ideò ratione connexitatis tale iudicari debet, quale est directum, c. translato, de constit. c. praeterea, & ibi gloss. de offic. deleg. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. latè Catell. Cotta in verb. connexorum.

Et in specie, quod cognitio causae annexae spi-
2 ritualibus spectet ad Iudices Ecclesiasticos est tex. expressus in c. quanto, & ibi latè glo. in verb. connexa, & Doctores omnes de iudic. & propterea videmus, quod ratione connexitatis illud qđ est radicatum in pupillo extenditur ad maiorem, l. si coem, ff. quemadm. seruit. amitt. quod eadem ratione, si causa est cōis inter laicum, & clericum, forus clerici extenditur ad laicum, Bart. in l. praecipimus, in §. eod. nu. 1 C. de appellat. & si res est cōmunis episcopo, & capitulo, si Episcopus moritur non currit praescriptio contra capitulum, Abb. in c. 1. de praescript. nu. 4. & priuilegium illius, qui habet vacationem munerum, extenditur ad socium gloss. in l. fin. C. de muner. & honor. lib. 10. & alia quamplura exempla adducit, Andr. Siculus in cōsil. 1. num. 38. & seqq. lib. 2.

Et praedicta tanto magis procedunt in casu de
3 quo agitur, quia omnes causae istius dominij vtilis Spirituales sunt, & propterea ab eis recipiūt iudicium, Cardin. in Clemen. per literas, num. 12. quęst. 15. de praebend. efficiens enim est Ecclesia materialis, bona ipsa Deo dicata, finalis verò vtilitas Ecclesiae ita arguunt, & concludunt, Bero. in cap. quę in ecclesiarum, num 9. & seqq. & praesertim, num. 12. de constit. Syluan. consil. 9. num. 23. & pro ista sententia videtur bonus text. in cap. caeterum, vbi Abb. in princip. de iudic. quem allegat Bero. loco praecitato, vbi lis inter vassallos terminanda est per Dominum feudi, etiam quod sit Ecclesiasticus, & hanc quoque sententiam sequuti sunt Fulgos. in consil. 166 num. 3. versic. quinto quia, & colum. penult. in princ. versic. rursus, vbi quod iudex laicus nullo pacto potest se intromittere etiā quod agatur de vtili dominio inter laicos, Card. in consil. 92. num. 8. in fine, versic. insuper, Calder. consil. 15. num. 1 de iudic. Rebuff. de decim. quaestio. 10. num. 1. Cuman. consil. 41. num. 2. vers. sed his non obstantibus, Campeg. inter consil. Brun. consil. 2. num. 35. vers. & hoc, quia feudatarum, volum. 1. Aegid. consil. 40. num. 3. in fine, vers. & est ratio, & haec videtur fuisse opinio Francisci de Tigrino, & Vberti de Bobio, vt colligitur, ex traditis per Ioan. Andr. in cap. quoniam frequenter, num. 34. per Butr. in §. quod si super, num. 19. vers. si autem venit, & per Abbatem in §. in aliis, num. 28. vt lit. non contest. pro qua possunt etiam allegari, quia in effectu hoc sentiunt, Feder. de Senis cons. 245. num. 3. vers. sine praeiudicio veritatis, Gemin. in cap. fi. num. 14. de for. compet. in 6. Anchar. in cap. ea, quae num. 12. de reg. iur. in 6. Bolognin. in addit. ad cons. Ioan. de Anan. 84. nu. 7. Aluar. Valasc. de iur. emphyt. q. 39. num. 14. vers. & idem si durante emphyteusi.

Et praedicta corroborantur etiam alia optima
4 ratione, quia paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, c. 2. de constit. in 6. quod argumentum ponderat Bero. in d. c. quę in Ecclesiarum, num. 12. sed sic est, quod laicus nullo pactò potest statuere super vtili dominio rei emphyteoticae Ecclesiae, vt est tex. Clarus in d. cap. quae in Ecclesiarum, de cōstitut. & iste est Germanus intellectus illius textus ex allegatis per Riminald. Iunior. ibidem, num. 2. versic. secundus verò fuit cum pluribus sequentibus vsque ad num. 13. & quamuis dici posset hoc esse verum, quando agitur de mutatione vassalli, quia tunc agitur de praeiudicio Ecclesiae, tamen considerabant Domini, quod circa validitatem statuti inter alia duo possunt considerari, scilicet, defectus potestatis statuentis, & praeiudicium Ecclesiae, vt in d. cap. quae in Ecclesiarum, & habetur etiam in c. Ecclesia Sanctae Mariae, de constit. & considerat Bero. in d. c. quae in Ecclesiarum, num. 9. in statuto autem disponente super vtili dominio laici, concurrit pręiudicium Ecclesię propter mutationem vassalli, Campeg. inter consil. Brun. cons. 2. num. 36. vers. & ideò non possunt statuere, Rimi. Iun. qui latè hoc probat, & multos allegat. in d. c. quae in Ecclesiarum, num. 12. de constit. & dicit ibidem Bero. d. num. 9.

Concurrit etiam defectus potestatis statuentis
5 ratione connexitatis, quam habet dominium vtile cum directo, vt dictum fuit, & probat Bero. loco proximè allegato, vers. alia quoque ratione, & in specie, quod statuta laicorum non comprehẽdant vtile dominium in bonis emphyteoticis, tenuerunt Card. consil. 2. num. 1. vers. item in hæreditate, Bald. in auth. si quas ruinas, num 9. C. de sacrosanct. eccles. Campeg. inter consil. Bruni cons. 2. num. 34. vbi quod ista opinio est verior, Abb. consil. 72. in princ. lib. 1. & in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 2. in 3. notab. vbi etiam Bero. num. 8. & Dec. num. 6. de constit. Sylua, consil. 9. nu. 25. Bald. consil. 300. num. 1. & 4. lib. 1. Ias. consil 152. num. 9. lib. 4. Cuman. consil. 41. num. 2. vers. sed his nõ obstantibus, & est de mente Castrens. in consil. 146. in prin. & cons. 150. colum. 2. in fine, vers. & idem si tenor, lib. 2. dũ dicit in successione feudi, & emphyteusis non esse attendendum statutum loci, sed tenorem inuestituræ.

Non obstant in contrarium adducta, & primo,
6 quod dominium vtile non est Ecclesiæ, sed laici inuestiti, & ideò Iudex laicus est Iudex competẽs, quia connexitas, quam habent ista dominia inter se non efficit, quin vtile dicatur proprium laici, non autem Ecclesiæ, & licet inseparabile videatur à directo, tamen potest diuerso iure censeri eo modo, quo vna, & eadem res potest diuerso respectu, immo ratione diuersarum personarum, diuersimodè iudicari, vt in puncto dicit Surd. in consil. 338. num. 19. vers. hæc mouer, lib. 2. Nam fuit respõsum, quod licet sit verum, quod aliquãdo. vna & eadem res possit diuerso iure censeri, hoc tamen procedit, quando respectu diuersæ personæ, vel diuerso respectu concurrit diuersitatis ratio, secus autem, quando eadem ratio concurrit, vt declarat Abb. in d. c. cum in tua. num. 7. vers. solutio ex diuersitatis rationibus de decim. dominium autem vtile non potest diuersimodè considerari respectu Ecclesiæ, & laici cum semper remaneat annexum cum directo; nam per cõcessionem factam laico actualiter non separatur à directo, sed per quandam fictionem intellectus, vt dicitur de iurepatronatus. Glos. 1. in c. piæ mentis. 16. q. 7. quam sequitur Andreas Siculus in cap. quanto, num. 16. vers. & ita dicatur. de iudic. quæ operatur, vt dominii vtilis capax sit laicus, non autem, quod ita efficiatur laicale, vt iudex laicus sit iudex competens, immo cognitio præseruatur iudici Ecclesiastico, Alex. consil. 58. in fine lib. 1. & in propriis terminis Bero. in d. c. quæ in Ecclesiarum, num. 9. vers. alia quoque de constit. & sic cessat argumentum Surdi in d. consil. 338. nu. 9. quod bona sunt personarum accessoria, quia hoc est verum, quãdo res omnino transfertur, secus autem quando solum dominium vtile, quod remanet connexum cum directo, & ideo non potest diuerso iure censeri, vt dictum est.

Nec prædicta responsio potest elidi, ex quo alii
7 qui voluerunt causam possessionis beneficii posse tractari coram iudice seculari, & tamen possessio est connexa cum proprietate spirituali, quo argumento vtitur Surdus, vbi supra num. 25. quia nedum tollitur obiectum ex rationibus prædictis, & ex adductis per Bero. in d. c. quę in ecclesiarum, num. 12. in fin. sed ex quo communis sententia est in contrarium, vt testatur Aufrer. in addit. ad decis. Capellæ Tholosanæ 471. incip. item fuit quæsitum, & de communi etiam testatur Aluar. Valasc. consult. 93. nu. 3. & ẽt eã sequitur Guliel. de Benedict. in c. Raynutius in vers. & vxorem, decis. 2. nu. 38. & infiniti, qui possent allegari, & sępe eam approbauit Rota, vt in decis. 4. de lit. contest. in antiq. quam ad punctum allegat Aufrerius vbi supra, & est etiam decisio Putei 361. in fine lib. 1. & fuit sæpissimè resolutum, & signanter in causa Oscen̄ Canonicatus 1. Decẽb. 1595. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

Non obstat, quod plures Doctores videantur
8 tenere cõtrarium, scilicet, quod iudex laicus possit cognoscere super tale dominium vtile inter ipsos laicos, quia istorum Doctorum authoritates facile tolluntur: nam Albert. Brun. de stat. art. 8. num. 107. vers. & faciunt hæc qui pro ista opinione allegatur nihil firmat, sed solum refert opinionem Vberti de Bobio, & Francisci Tigrini, quos malè intellexit, quia ipsi pro contraria sententia possunt allegari, vt ex Butr. Ioan. Andr. & Abb. supra dictum est, & propterea Surd. in dict. consil. 338. num. 17. dum allegat Brunum decipitur Abb. vero in c. quoniam frequenter, §. in aliis, n. 28. vt lit. nõ contest. licèt videatur dicere, quod clericus veniens ad causam pro defensione emphyteotæ non possit declinare iurisdictionem, tamen est aduertendum, quod impressio est mẽdosa, quia Specul. de pº decreto, §. restat videre nu. 24. & 25. quę ipse allegat, expressè tenet, quod iudex laicus, non est iudex competens clerici venientis ad causam etiam, quod renunciet priuilegio fori, & in omnem euentum dictum Abbatis esset contra Glossam in cap. clericus nullum 11. q. 1. in verb. secularem, Cuman. autem in consil. 34. est sibi contrarius in d. consil. 41. num. 2. versic. sed his non obstantibus, & in eodem casu Cumani contrarium consuluit Fulgos. in consil. 166. locis præcitatis; Decisio verò in causa Auximana Bonorũ 19. Ianuarii 1604. licèt in terminis dicat, quod est locus Aegidianæ, quando agitur de vtili dominio inter laicos, quia personæ sunt seculares, nec agitur de bonis, sed super possessione inter ipsos laicos non firmat, quod causa possit cognosci coram iudice laico, sed firmat potius, quod Aegidiana habeat locum coram Iudice ecclesiastico, quando agitur inter laicos, quod non est verum, quia Aegidiana respicit ordinatoria iudicii, & ideo seruandum est ius fori, Contard. de Aegid. limit. 4. rat. Can. reintegran. num. 10. & 11. in foro autem ecclesiastico, vt dictum est, non habet locum Aegidiana, & propterea cum prima vice illa decisio fuerit allegata in causa Sabinen̄ Villettarum 9. Iunii 1606. coram me, in qua agebatur de vtili dominio inter laicos, & dubitabatur, An esset locus Aegidianæ, Rota voluit videre de iustitia mandati de manutenendo, vt in positionibus, & diariis Dominorum fuit adnotatum quia cum Rota habeat vtramque iurisdictionem, nempè ecclesiasticam, & laicalem, cum ageretur de vtili dominio sustinebamus vices iudicum ecclesiasticorum, & propterea erat seruandum ius fori ecclesiastici.

Neque facit alia ponderatio, nempè, quod si
9 paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, multi Doctores tenent, quod Princeps laicus potest statuere super vtili dominio dummodo non lædatur Ecclesia, & absque illius præiudicio, quos allegant Tiraquell. de retract. lignag. gloss. 13. num. 8. Surd. dict. consil. 338. num. 14. in fine, vers. quarto, quod statuta laicorum, & Aluar. Valasc. de iur. emphyt. quæstio. 17. num. 12. & hoc etiam reperitur scriptum in quadam annotatione bon. mem. Orani in causa Mediolanen̄ Bonorum 13. Nouẽbris 1596. nam dixerunt Domini, quod Ancha. in cons. 125. nu. 7 & in cons. 435. n. 2. & 3. fuit author istius opinionis, & ideò resolutio pẽdet ab intellectu Anch. q verè loquit̃ in casu, quo emphyteusis fuerat acquisita pro hęredibus, & mouet̃ primò, qa

adcrat

aderat statutum, per quod fœminæ excludebantur, vnde subdit quod ex eo, quod fœminæ non poterant esse hæredes, non erant successibiles in emphiteusi acquisita pro hæredibus, & secundo mouetur, quia Pater acquirendo pro filijs, vel liberis non censetur acquisiuisse pro fœminis, quia censetur se conformasse eum dispositione statuti, & eodem modo acquirere, & ita intelligit, & declarat Anchar. Socin. iun consil. 71. num 43. vsque ad finem lib. 1. & Brun. de statut. art. 8. num. 106. in princip. & ita illum etiam intellexit Rota in causa Romana Domus Sancti Ludouici 27. Nouembris 1601 coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & coram me in causa Romana Emphiteusis 18. Maij eiusdem anni, & 28. Nouembris 1608. & alias sæpius, & quamuis Ancha. subdat, quod statutum non disponit super rebus Ecclesiæ, sed super vtili dominio, quod est laicorum, tamen est aduertendum, quod non loquitur de statuto in ordine ad vtile dominium, sed de statuto in ordine ad intentionem acquirētis, quæ intentio acquirentis, vt masculis ex tantibus fœminæ non succedant, non lædit Ecclesiam cū ipsius non intersit, vt pater magis acquirat vni, quàm alteri ex filijs, sed non propterea dicit, qđ si pater acquirat pro filijs masculis, & fœminis, ita vt omnes insimul succedant stante statuto exclusiuo fœminarum, fœminæ non possint succedere, quia hoc esset contra iuris communis regulas, secundum quas tenor inuestituræ est seruandus, & non statuta loci, vt per Castr. locis superius allegatis, & Doctores, qui generaliter ponunt istam conclusionem, quod stante statuto exclusiuo fœminarum, fœminæ in emphyteusi censeātur exclusæ non fundāt se in statuto, sed in intentione acquirentis, qui præsumitur in acquirendo se conformare cum statuto, vt per Bart. in l. vt iurisiurandi, §. si liberi, num. quinto, ff. de oper. liber. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 32. vers. sed pone, qui alios allegat Decian. consil. 30. num. 40 & sequ. Curt. iun. qui de communi testatur in consil. 31. num. 3. & dixit Rota in præcitatis decisionibus Romana Domus S. Ludouici, & Romana Emphyteusis.

10 Et secundum sententiam Anchar. sunt intelligendi Doctores, qui alijs prædictis rationibus ipsum simpliciter sequuntur nempè Alex. cons. 9. num. 1. lib. 3. & consil. 27. num. 4. in fine, volu. 6. & Felyn. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 95. de constit. Dec. in auth. Cassa. num. 9. C. de Sacrosan. Eccles. & consil. 139. num. 2. vers. non obstat. & in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 20. de constit. Parif. consil. 22. num. 86. volu. 2. & adden. ad Dec. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 20. in verb. Ecclesiæ, de constit. & meritò quidem: nam vltra quod hoc colligitur ex verbis ipsorum Doctorum, intrat quoque alia ratio, quod Doctor est intelligendus secundum ea, quæ allegat Roman. consil. 211. num. 5. vers. quoad vltimum.

11 Aliorum verò DD. aliqui, vel torquent Anchar. vel etiam secundum ipsum intelligi possūt, alij vero loquuntur in casibus particularibus in quibus sunt reprobati, alij postremo non tangunt istam difficultatem, & in primo genere sunt Balbat. 10 consil. 14. columnn. fin. vers. ad hoc respondeo lib. 1. Brun. de statutis loco supra allegato vers. item illam, ampliant Ruyn. consil. 70. nu. 11. volumin. 5. Marcabrun. consil. 26. num. 131. Bursar. consil. 56. num. 12. vol. 1. Menoch. de arbitr. cas. 180. num. 9.

12 In secundo verò genere sunt Castren. in cons. 194. lib. 1. qui tenet, quod Statutum Florentiæ, de prohibita alienatione rei communis irrequisito consorte habeat etiam locum in donatione iurispatronatus, sed nihil probat, cum res ipsa demonstret auctoritatem huius consilij, contra, quod in specie est consil. Gemin. 67. per tot. in quo concludit contrarium, tàm ex defectu potestatis, quàm voluntatis statuentis, Socin. in cons. 99. num. 2. volum. 2. qui dicit, quod circa solutionem canonis est attendendum statutum, & consuetudo loci in quo debet fieri solutio; nihil etiam probat, quia non valet statutum, & consuetudo in præiudicium Ecclesiæ, capit. cum causam, de iudic. cap. t. de consuetud. cap. clericus laicus de immunit. Ecclesiast in 6. & ista consuetudo dicitur proxima sacrilegio, Bald. consil. 9. num. 6. vers. non valeret, lib. 1. Ruyn. consil. 156. num. 8. lib. 4. vbi quod consuetudo non valet ex causa efficienti, quia sicuti laici non possunt statuere, ita nec consuetudinem inducere onerosam Ecclesijs, Purpurat. verò in consil. 33 a. num. 9. vers. tertio contingit, qui loquitur ad effectum, quod vtilè dominium possit collectari, nec etiam facit, quia in contrarium est doctr. Bart. in l. priuatæ, num. 2. C. de excusat. muner. lib. 10. vbi etiam post Ang. Io. de Platea circa medium, versic. dicit etiam hic, Ang. Cassan. in consuetud. Burgund. §. 4. glos. 6. super verbis textus, & supportor le moisie, versic. & intellige prædicta, numero sexto, Thom. Parpalia in reperit. l. placet, num. 73. & seqq. C. de Sacrosanct. Eccles. Ægid. de Thomatis de collectis in §. pauperes, an aliquibus num. 29. & seqq. Ias in l. 1. num. 31. C. de iure emphyt, & habetur ponderosissimum consilium Siluani 9. per totum vbilatè, & doctè, & etiam in casu Purpur. loquuntur Surd. & Alvar. Valasc. qui fuerunt quodammodo nouatores istius opinionis, & propterea conantur fundare intentionem suam defendendo prædictas conclusiones.

13 In tertio verò genere sunt Afflict. in cap. imperialem, §. præterea inter numero 9. de prohibita feudi alienatione per Fridericum, qui dicit consuetudinem esse seruandam, quod Dominus feudi Ecclesiasticus cognoscat de feudo Ecclesiæ, tàm in possessorio, quàm in petitorio, quia ista consuetudo est secundum dispositionem iuris, & propterea Afflict. non facit ad punctum, Soc. iun. in consil. 71. num. 13. volum. primo, qui facit motiuum, sed concludit cum Ancharano, quē etiam declarat, vt supra dictum est, & ideo non debuisset allegari, Castren. in consil. 290 in fine, lib. 2. loquitur in terminis illius quæstionis de his quæ competunt clericis non vti clericis, sed vt cuilibet, de qua per Bart. in l. cunctos populos, quæst. 5. num. 28. & seqq. C. de Summa Trinit. & Fid. Cathol. de qua quicquid dicendum sit non facit ad propositum, Rim. sen. consil. 447. nu. 40. vol. 3. & Abb. cons. 28. num. 6. absolutè non tangunt istam difficultatem.

14 Non obstat ad notatio bon. mem. Orani in causa Mediolanen Bonorum, quia illa non est decisio Rotæ, vt patet ex eius initio, ibi Domini, per viam inclinationis amplexi sunt decisionem factam sub die 20. Maij ad fauorem D. Commendatarij, Rota enim non facit decisiones, per viā inclinationis, sed concludit in istis casibus et in arbitrio Ponentis si aliquid adnotare vellet memoriæ suę causa, & tanto magis, quia in priori decisione huiusmodi conclusio non reperitur firmata, præterea vnus ex Dominis, qui tunc temporis erat in Rota affirmabat, quod visa huiusmodi annotatione Rota illam non agnouit pro sua, &c.

PIRO:

PIROVANI.

Bononien. Cappellaniæ: Lunæ 24. Ianuarij. 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria non denegatur, quando abest calumnia, & articuli sunt releuantes, vbi quomodo dicatur abesse calumnia, & quando articuli dicantur releuantes.

SVMMARIVM.

Remissoria regulariter non denegatur, quando adest calumnia & articuli sunt releuantes, num. 1. Vbi quod calumnia non probatur ex eo, quod constat de releuantia.

Transportatio actorum necessaria non est, nec impedit remissoriam, quando causa in prima instantia fuit introducta in Rota, secus si per auocationem ab alio Iudice, nu. 2.

DECISIO CCCVI.

1 Dandam esse Remissoriam Leandro fuit resolutum, quia regulariter non solet denegari, quando adest calumnia, & articuli sunt releuantes, Capuraq; decis. 56 & 68. par. 3. Rota in Brachareñ Decimarum coram bon. me, Cardinali Pamphilio 20. Maii 1591. & in vna Tirasoneñ Canonicatus coram me 10. Decembris 1610. Calumnia non probatur constito de releuantia, vt sæpius fuit decisum, & signanter in illa Toletana Mercedis 4. Iulij 1579. Releuantia autem videbatur clara, quia ex hac probatione resultat iustificatio eius gratiæ, nempè, quod Beneficium vacauerit per dimissionem Claudij, & quod Claudius dimisit iuxta decretum in literis suæ prouisionis Canonicatus appositum super valore, & alijs quæ bene releuantia visa sunt Dominis.

2 Et ideo magis remissoria in casu de quo agitur videtur fauorabilis, quia Leander non possidet, & cessat suspicio, quod dilationem quærat, vt diutius in possessione permaneat, quod autem dicitur de necessaria transportatione actorum per dictum Leandrum antequam decernatur Remissoria, ex Sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. de reform. non videtur procedere, quia causa per auocationem ab Auditore Cameræ non venit in Rota, sed in prima instantia fuit introducta, quo casu acta non transportantur, tanquã concerneñ aliam causam. Exceptio autem excommunicationis in facto non subsistit, &c.

PIROVANI.

Calagurritana iuris visitandi. Veneris 28. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

De testibus examinatis cum citatione, in qua non sit expressa certa dies, & hora examinis quando dicantur nulliter examinati, & quando etiam citandus sit ille, qui protestatus fuit nolle amplius coram iudice comparere.

SVMMARIVM.

Citatio non continens diem, & horam, in qua citatus comparere possit dicitur manifestè nulla, num. 1.

Testes examinati in termino à Iudice partibus concesso ad examinandum testes, probant, & dicuntur validè examinati, quandocumque in d. termino examinentur etiam sine citatione partis, num. 2. aliter secus, num. 3.

Citatio non requiritur, quando citandus iam protestatus fuerat se nolle amplius comparere coram Iudice, num. 3. Declara vt num. 4.

Testes examinati in loco non designato, & expresso in citatione non probant, num. 4 & 5.

Nuntius Apostolicus non habet iurisdictionem in prima instantia, num. 5.

DECISIO CCCVII.

1 IN Dubio per me hodie proposito, An Testes pro parte Archipresbyteratus de Agulaz sint nulliter examinati, Domini pro inualiditate examinis resoluerunt. Nam citatio quæ datur in summarijs intimata D. Episcopo, ad omnia contenta in Commissione Nuntij Apostolici, & ad videndum iurare Testes ad locum de Audicana, qui producti fuere ad testificandũ pro parte Cleri, & ex dicto loco assignari alias partes, vbi reliqui Testes examinabuntur, cum in prima parte non cõtineat diem, neq; horã, in qua citatus possit comparere manifesto defectu nullitatis laborat, tanquam vaga incerta, ac seruitutis speciem inducens, Aret. & Alex. in l. qui ante calendas, ff. de verbor. obligat. Bald. consil. 268. volum. 1. Put. decis. 258. num. 5. lib. 1. & decis. 152. lib. 2. Rot. in nou decis. 17. vers. tum quia incerta, & vaga, de re iud.

2 Nec vilum est posse euitari talem defectum, per intimationem Commissionis receptoriæ cuius vigore tenebatur D. Episcopus assistere receptori, & acta iudicij custodire, vt ideo non videretur necessaria alia citatio, quam illa, quæ durabat durante termino ad comparendum coram receptore designato, vt fuit dictum in Calaguritana iuris optandi de mense Ianuarij 1590. coram bon. mem. Orano, & in Burgen. Fructuum 28. Maij 1590. coram bon. memor. Cardinali Pamphilio, ac in alijs, quæ dantur. Quia dicebant Domini non constare, Episcopo fuisse intimatum aliquem terminum probatorium, prout conuenit, vt sustineantur testes examinati durante illo termino probatorio, absque alia citatione ex stylo illarum partium, vt fuit dictum in Conchen Decimarum de Villanueua 2. Iunij 1599. coram bon. memo. Cardinali Pamphilio, & in his terminis procedere decisionem Calagurritanam, & Burgen. non enim Testes possunt recipi extra terminum ad probandum à lege, vel ab homine assignatum, Specul. in tit. de test. §. qualiter, num. 25. Roman. consil. 443. numer. 3. Calder. consilio 1. de testib. propterea terminus probatorius potuit quidem supplere defectum incertitudinis temporis, quia in eo pars potest præuidere præiudicium, & comparere, & dare interrogatoria opportuna, glos. penult. in cap. fin. de rescript. Bart. in l. si vt proponis, la seconda, num. 1. C. quem, & quando iud. Capuraq. decis. 274 part. 3.

3 Quod idem non videtur dicendum, quando in

Recepto-

Receptoria non adest terminus probationis in quo examen Testium non destinatur, & consequenter circa interrogatoria pars citata præcogitare non potuit: Tollitur etiam alia responsio, quod D. Episcopus fuerit protestatus se nolle amplius corã Receptore cõparere, itaut non esset necessaria alia citatio, c. fin. de dol. & cõtum. in 6. Felyn. in c. final. de accusat. Gabr. de citat. conclus. 1. num. 417.

4 Quia hoc non legitur in responsione facta pro parte Episcopi, qui potius pro aliqua dilatione instabat ad effectum recurrendi ad Nuncium vltra quod huiusmodi exceptiones declinatoriæ non sufficiunt ad constituendum aliquem contumacem, ne vlterius comparens sit citandus etiam si dixisset se nolle amplius comparere cum potuerit pænitere, vt fuit resolutum in Burgeñ Fructuũ 17. Aprilis 1595. coram Illustrissimo Blanchetto, & in Tudeñ Beneficij coram eodem 7 Octobris 1577. inter impress 415. par. 1. diuers. Præterea euidentius fuit etiam dictum constare de nullitate examinis, quia D. Episcopus nedum citatus non fuit ad videndum iurare Testes, sed Testes ipsi fuere examinati extra locum de Audicana in citatione designatum. Vant. de nullit. ex defect. citat. num. 78. quod probatur tum quia examen ad loca incerta fuerat destinatum, dum in citatione dicitur, & ex dicto loco assignabuntur aliæ partes, vbi reliqui testes examinabuntur; tum etiam quia non præsumitur factum in loco designato nisi probetur, prout necesse habent probare sustinentes validitatem examinis, Pui, decis 362. lib 1. Rota in Pampilonen. Emolumenti 2. Decembris 1585. coram Robusterio, & in Aurien. Parrochialis de Pao 6. Nouembris 1598. coram R. P. D. meo Lancelloto,

5 Nec vim faciebat notitia Receptoriæ, vt ex ea suppleretur defectus incertitudinis propter obligationem assistendi Receptori, vt in decis. Calagurritana, & Burgen. supra allegatis. Quia dictum fuit, quod pars non tenebatur se colligare cum Receptore, vt sciret, quo se conferret ad examinandum testes, vt considerarunt Domini in Conchen. Limitum 13. Ianuarij & 27. Martij 1591. coram Comitulo. Quæ autem dicebantur circa defectum iurisdictionis, ex eo quod Nuntius Apostolicus non habebat iurisdictionem in prima instantia, iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 10. & per Cæs de Graff. decis. 9. num. 1. & 8. de caus poss. & propr. Non placuerunt Dominis, quia non agebatur de aliquo interesse bursali Episcopi, sed de re spectante ad dignitatem Episcopalem, quo casu Episcopus dicitur Iudex competens, Roman. in l. qui iurisdictioni, num. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & ibi Iaf. num. 10. Felyn. in cap. cum venissent, num. 7. & ibidem, Dec. num. 34. de iud. Gemin. cons. 114. num. 3. Oldrad. cons. 156. num. 1. Atque ita conclusum fuit, &c.

ILL.^MI D. CARD.^LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Toletana Canonicatus. Lunæ 31. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis, quando, & quibus modis contrauenire quis dicatur incurrendo Ecclesiasticas Censuras, præsertim protestando, & non adimplẽdo simpliciter contenta in dictis litteris.

SVMMARIVM.

Rota litteris non obediens, & contrauenient, Ecclesiasticas Censuras damnabiliter incurrit, num. 1.

Litteris Apostolicis contrauenire quis dicitur, quando illis non paret simpliciter, & eo modo, quo litteræ disponunt, sed cum protestatione, & assertione contraria, num. 2. 3. 4. & 7.

Apostolicis litteris contrauenire quis dicitur quando possessionem quam litteræ simpliciter alicui tradi iubent, tradit non simpliciter, sed cum aliqua qualitate, & protestatione, num. 5. & 6.

Vitiosè implere, aut omnino non implere æquiparantur, num 6.

Protestari vnusquisque potest, nec tenetur cedere iura sua, num. 7.

DECISIO CCCVIII.

1 DVbitatum fuit An constaret Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Toletanæ sufficienter paruisse litteris exequutorialibus, & Domini dixerunt illis nõ paruisse, quod valdè dolẽdum est in Capitulo nobili, & Catholico, quod mandatis Rotalibus, immo verius Apostolicis, parere recusat illa contemnendo eisq; indecenter contrauentiendo, & interim Censuras Ecclesiasticas damnabiliter sustinendo; In sententijs namq; Rotalibus declaratur, quod Ludouicus descendens ab Agnete Lopez del Rincon, & à Gabriele Spinosa coniugibus, & descendentibus nempè Gabriel à Beatrice de la Cadena vxore Alphonsi de Spinosa, & Agnes a Roderico Lopez del Rincõ marito Marinæ, Manuel est purus, & nobilis, & à Christianis antiquis puris, & nobilibus descendit, & quod statutum Ecclesiæ Toletanæ super puritate editũ ei minimè obstat, item molestationes, & oppositiones per Capitulum eidem Ludouico prætextu eorum occasione præstitæ, illicitè, indebitè, & iniustè declarantur: In exequutorialibus autem expressè mandantur Decano, & Capitulo, quatenus Ludouicum in possessionem Canonicatus inducant, & ad eius pristinum honorem, & dignitatem restituant, prout in eis iuxta prædictarum sententiarum formam, & tenorem restituitur, & restitui mandatur,

2 Quibus omnibus tantum abest, quod Capitulum paruerit, quin potius contrauenerit, cũ protestatione facta in actu traditæ possessionis descendeñ Ludouici, quos Rota puros nominatim declarauit dixerint esse impuros, & Ludouicum ab impuris descendere, persistendo in erroneis oppositionibus per Capitulum contra ipsum in Rota factis, & præteritas falsas prætensiones renouando, & quasi impugnando decisiones, & sententias Rotales, ac illas de iniustitia redarguendo, & quod peius est, mandendo huiusmodi protestationem, & reseruationem remanere scriptam in libris Ecclesiæ pro negotijs concernentibus illius statutum deputatis, ac illam inseri in testimonijs dictæ possessionis à Notario dandis, ac tradit possessionem Ludouico cum dicta responsione, quam in actu traditionis Notarius præsentibus Commissarijs Capituli, alijsq. pluribus publicè legit, quasi, quod Capitulum voluerit hunc famosum libellum adeò iniquum, temerarium, & iniustum, vt ex decisionibus, & sententijs Rotalibus deprehenditur in suis libris in perpetuum conseruari,

partim nouo, & partim antiquo, num. 2. vbi declaratur hæc conclusio.

Testes possunt examinari in Rota etiam post traditum summarium depositionum procuratoris, num. 3.

Testes semel examinati super vno articulo, non possunt amplius examinari super eodem articulo, num. 4.

Testes non obstante publicatione possunt iterum examinari, quando non fuerunt perfectè examinati, num. 5. declara, vt num. 6.

DECISIO CCCX.

1 PRoposito semel atque iterum dubio, An sit locus examini quatuor Testium inductorum per Abbatem S. Matthæi DD. negatiuè responderunt, quia Abbas examinauit viginti tres Testes super primis articulis vigore remissoriæ, & habuit penes se, & per multos dies retinuit processum originalem depositionum eorundem Testium vnde post didicita eorum dicta non potest denuo super eisdem examinari, authentic. at qui semel, C. de probat. & in corpore, vnde sumitur in § quia vero, in authent. de testib. c. frater, & c. intimauit eodem titulo.

2 Nec facit, quod non obstante publicatione possint produci Testes super articulo partim nouo, & partim antiquo, vt dicunt Butr. & Felyn. in d. c. frater, quia visum fuit Dominis non applicari: nam licèt articuli, qui de nouo dantur aliqualiter in cortice, & sono verborum differant ab antiquis, attamen in virtute, & substantia sunt ijdem, aut saltem in ipsis comprehenduntur, quod sufficit, vt nõ admittatur nouum examen, vt post Innoc. & Io. Andr. tradit Abb. in d. cap. frater, num. 8. vers. sed leuiter concludo, Bart. in d. authent. qui semel num. 24. Paul. de Castro consil. 193. sub num. 1. vers. & sic vide vt, lib. 1. Aymon. cons. 134. num. 47. Anton. Gabr. de testibus conclus. 21. num. 17.

3 Et præsertim est cauendum in isto casu post resolutiones factas, & discussa dicta testium, vt dixit Rota in vna Placentina Bonorum 8. Februarij 1585. coram bon. memor. Cardinali Seraphino, in qua decisione respondetur ad illud, quod obijcitur de stylo Rotæ, quod procedat quando habitum fuit solummodo summarium, vel quãdo originale fuit ostensum, aut dimissum in manibus procuratoris, quod in Curia aliquando admittitur, & Rota permittit propter legalitatem, & probitatem procuratoris vnde non debet extendi ad istum casum, in quo per multum tempus originale fuit penes principalem, iudice, & Rota inscijs.

4 Accedit, quod duo ex dictis testibus, videlicet Ioannes Antonius, & Marcus fuerunt super illis antiquis articulis examinati. Vnde amplius non debent examinari, etiamsi non fuisset eorum examen publicatum, l. produci, vbi glos. & Bart. ff. de testibus, Abb. in dict. cap. constitutus, il secondo, num. 2. de testibus, Siluestr. Aldobrandin. cons. 114. nu 74. & seq Peregrin. decis. 87. & 118. lib. 2.

5 Non obstat, quod dicitur posse denuo examinari testes non obstante publicatione, quando non fuerunt perfectè examinati, ex cumulatis per Gabr. d. conclus. 21. num. 20. & seq. de testibus, & non fuisse bene examinatos, & interrogatos, quia super fama deponunt tantum per verbũ præsentis, & benè interrogati deposuissent, per verbum præteriti temporis, quia vltra, quod duo tantum ex tot testibus deponunt de fama, per verbum præsentis temporis tantum.

6 Articulus habet verba præsentis temporis tãtum, & per consequens si testes loquuti sunt put est conceptus articulus, hoc non venit ex culpa, aut negligentia iudicis, seu Notarij examinãtis, sed culpa articulantis, licet autem sit succurrendum parti contra negligentiam examinantis, nõ autem contra propriam, aut sui procuratoris. Præterea fuit resolutum ex pluribus famam etiã formiter ꝓbatam nõ releuare, vnde nõ debet sub prætextu eius, quod non releuat concedi facultas examinandi contra regulas iuris, cum etiam in casu non prohibito non soleat admitti, quis ad probandum, vbi materia est irreleuans, Cassad. decis. 2. de dilat. Caputaq. decis. 66. part. 3. & vbi fama iuuare posset Abbatem non egeret repetitione istorum Testium, quia habet plures testes benè deponentes de ea, per verbum fuit, & est, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Bononieñ Administrationis, Lunæ 28. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Testator an possit liberare tutorem à dolo præsumpto, & quomodo colligatur ex verbis testatoris huiusmodi liberatio.

SVMMARIVM.

Testator potest liberare tutorem, seu administratorem vsque ad dolum præsumptum inclusiuè, num. 1.

Coniectura quibus colligitur testatorem voluisse liberare tutorem, vel administratorem à dolo præsumpto nu. 2.

Dolus verus non consideratur ex non confectione inuentarij, & non retentione computorum, sed tantum dolus præsumptus, num. 3.

DECISIO CCCXI.

1 CEnsuerunt Domini Bartholomçam non teneri reddere rationem, nisi probetur fuisse in dolo vero: nam quod testator possit liberare tutorem, siue administratorem, vsq; ad dolum præsumptum inclusiuè trad. Dec. cons. 177. num. 3. & 191. num. 4. Gozzad. cons. 94. num. 12. Paris. consil 48. num. 35. lib. 5. Couarr. lib. 2. variar. resol. cap. 14. nu. 4. vers. quintum, & vers. vltimò omittendum non est, Menoch. consil. 22. nu. 3. & 5. & tract. de præsumpt. præs. 564. nu. 9. lib. 4. Rimin. iun. in § 1. num. 241. instit. de donat.
* Cagnol. qui de communi in l. contractus, nu. 101. ff. de reg. iur.

2 Quod autem voluerit in proposito casu colligitur ex verbis testamenti, quæ sunt amplissima: siquidem testator fecit illam liberam analogiã, & immunem à confectione inuentarij retentione computorum, & à qualibet redditione rationis, & ab omni, & quocunque onere tutricibus de iure, & forma statutorum quomodolibet incumbente, addens quod si quomodolibet cogeretur ad aliquam redditionem rationis, & illius occasione iam ratione administrationis, quã curæ, aut etiam prætensi doli in aliquo commissi teneretur ex nunc, prout ex tunc eidem plenissimam liberationem reliquit, & quatenus ipsa quauis occasione, vel causa condemnaretur

volait

voluit solui, & satisfieri de bonis, & hæreditate ipsius testatoris; & ipsam immunem, & exemptam conseruare, & prædictis verbis se clarissimis accedit, quod Bartholomæa erat persona coniuncta hoc est vxor testatoris, quo casu huiusmodi remissiones ex præsumpta mente testatoris pleniorem interpretationem recipere solent, Dec. consil. 177. num. 4. Crauett. consil. 193. num. 9. Gozad. consil. 94. num. 14.

3 Dolus autem verus non videbatur probatus in hoc casu: nam quod Bartholomæa confecerit inuentarium, aut non retinuerit computa, & similia concernunt dolum præsumptum, quod propriè consistit in omittendo, Bart. in l. tutor qui repertorium, in princ. num. 7. vers. præterea, ff. de administ. tut. Dec. dict. consil. 177. num. 5. & 191. nu. 5. Menoch. de præsumpt. 164. num. 9.

CAVALERII.

Signina Quartorum. Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De testibus Vniuersitatis deponentibus pro sua Vniuersitate, quando probent, & quando non.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis pro Vniuersitate admittuntur, sed non sunt omnino integræ fidei. num. 1.

Testes Vniuersitatis nihil prorsus probant pro Vniuersitate, quando agitur de commodo eorum, vt singulorum, nu. 2.

Testes Vniuersitatis nihil probant pro Vniuersitate, quando agitur de pascuis, num. 3.

Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando deponunt de magna iurisdictione Vniuersitatis, vel in causa ardua, num. 4.

DECISIO CCCXII.

1 Dubium erat An exceptiones contra personas Testium examinatorum pro Cōmunitate contra Capitulum, & Canonicos Cathedralis Ecclesiæ Ciuitatis Signinæ essent releuantes, & informabilibus tantum Capitulo, & Canonicis Domini vnanimiter responderunt affirmatiuè. Testes enim examinati omnes sunt de Vniuersitate, & sic sunt omnino integri propter affectionem suarum, & honoris patriæ, pro qua testificantur Archid. 14. quæst. 2. in prin. Butr. in c. cum nuncius, nu. 11. Abb. in c. insuper, num. 2. vbi Dec. num. 7. de testibus, & licet possint esse testes in causa Vniuersitatis d. c. insuper etiam si sit Vniuersitas laicorum, & ibi Felyn. nu. 1. vers. sed contrarium, & melius Abb. num. 2. 3. & 5. ex qua ratione, Afflict. decis. 400. num. 4. & 5.

2 Nihilominus hoc limitatur, & non procedit, quando non agitur de commodo Vniuersitatis, sed particularium, vti singulorum, tunc enim repelluntur, ita declarant Doctores prælleg. & vltra ipsos Menoch. de arbitr. casu 108. num. 13. Lanfranch. de Orian. in tract. de testib. num. 73.
* vbi de communi Ottasch. qui multos refert decis. 99. num. 14. fuit dictum in vna Pampilonen. Sepulturæ 5. Decembris 1584. coram bon. mem. Cantuccio, & in Namien. Confinium 15. Martij 1604. & 18. Decembris 1606. coram R. P. D. meo Coccino, & in terminis de testibus Vniuersitatis, quando agitur de pascuis, & sic de iure singulorum, Ang. in l. omnibus, num. 2. vers. aut respicit singulos, C. de testibus, Castren. ibidem num. 2. vers. & prædicta Lanfranch. d. num. 73. Afflict. d. decis. 400. nu. 5. Couar. pract. quæst. cap. 18. num. 4. vers. quarto iudices admonendi sunt, vbi testatur
* de communi Roland. consil. 72. num. 13. & seqq.
* lib. 2. qui pariter de communi, nu. 14. Chassaneu. decis. 187. incipien. Testes si sint subditi, & fuit firmatum in vna Ciuitatis Castellanæ Iuris pascendi 25. Februarij proximè præteriti coram me.

3 Quod autem hi Testes habeant particulare interesse vti singuli. Domini dicebant satis apparere ex ipsorū depositionibus; Nam Primus iuxta 23. deponit habere 18. equas, 30. capras, & duas vaccas, & prætendit dicta animalia posse immitti ad pascendum in Terris Ecclesiæ, dum deponit, *& io l'hò pasciute, & pretendo che possano pascere:* Tertius habet quinque, vel sex vaccas, viginti capras, & octo, vel nouem boues. Sextus habet animalia propria. Septimus licet non habeat nisi vnum asinum, tamen propter interesse est repellendus, quia iuxta vigesimumtertium deponit, quod si haberet animalia prætenderet posse pascere in Terris Ecclesiæ existentibus in Territorio Signino. Octauus habet multas bestias equinas, bouinas, & capras, & habet eandem prætensionem. Duodecimus affirmat habere eandem prætensionem. Et decimusquartus deponit se habere bestias vaccinas, & vnam troccium equarum, & c. idem Domini dicebant esse iudicandū de alijs testibus, qui licet non habeant animalia ad præsens, & tamen possunt habere in futurum, & sic habent idem interesse. Quare concludebant hic non agi de interesse Communitatis, sed particularium, & singulorum; quia tunc diceretur agi de interesse Communitatis, quando Communitas pascua venderet; ita distinguit Iacobin. de S. Georgio in l. nullus, num. 8. ff. de testibus Felyn. in d. c. insuper, num. 2. circa medium ibi si quæstio esset de Nemore, cuius fructus venduntur pro ipsa Vniuersitate Couarr. d. c. 18. num. 4. vers. qua ratione, vel si Communitas haberet animalia propria, quæ pascerent, vt fuit firmatum in dicta causa Ciuitatis Castellanæ coram me.

4 Placebat etiam Dominis conclusio alias firmata in dicta Pampilonen. coram Cantuccio, quòd quando agitur de causa ardua, puta de magna iurisdictione Vniuersitatis, tunc Testes de Vniuersitate non admittuntur, Bald. in dict. c. cum nuncius, sub num. 1. vers. item si esset quæstio de testibus, Felyn. d. c. insuper, num. 5. Parif. consil. 138. num. 34. vol. 4. & Vrsill. ad Afflict. d. decis. 400. col. 2. vers. nisi tractetur de causa ardua, Menoch. d. casu 108. num. 15. vbi dicit hoc relinqui iudicis arbitrio. In præsenti autem casu Dominis videbatur agi de causa satis ardua, & graui, cum laici prætendant habere pascua super bonis Ecclesiæ, & super his acquisiuisse ius. Ex quibus conclusum fuit exceptiones contra personas horum testium esse releuantes.

PÆNIÆ.

Alifana Canonicatus. Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia contumacialis ob non paritionem monitorij comparente citato, resoluitur, & euanescit, nec sustineri potest

potest, nisi fuerit lata ex plenis, concludentibus, & legitimis probationibus; quando ex carcere fugiens habeatur pro confesso, possitq; beneficijs priuari.

SVMMARIVM.

Sententiæ in contumaciam latæ ob non paritionem monitorij per comparitionem infra annum euanescunt, num. 6.

Sententia lata non propter crimen, sed propter contumaciam, non dicitur diffinitiua, sed interloquutoria, & purgata contumacia potest quandocunque reuocari, num. 6.

Citatio generalis, & incerta pro singulis diebus, & horis, contra contumacem non valet tanquam seruitutis speciem inducens, num. 3. & 7.

Testes de auditu non probant in criminalibus, num. 8.

Fama etiam legitimè probata in criminalibus non sufficit ad condemnandum, neque ad torturam, num. 9.

Testes parte non citata examinati, non confrontati, & non repetiti nihil probant, num. 9.

Fuga non probat delictum, num. 10.

Fuga ex carcere sine effractione non punitur pœna effracti carceris, num. 11.

Fugiens ex carcere sine effractione non habetur pro confesso, num. 12.

Fugiens ex fracto carcere non priuatur beneficijs, nu. 12.

Pœna priuationis beneficiorum, non habet locum, nisi in casibus, à iure expressis, num. 12.

Componens cum Fisco, vt se à molestijs liberaret non dicitur fateri delictum, num. 13. Vbi præsertim si fuit facta à tertia persona.

Sententia contumacialis contra contumacem homicidam non sustinetur, nisi fuerit lata ex plenis probationibus, & testibus parte citata examinatis, num. 8. & seqq. omnibus, vbi propterea, quod non sufficiunt Testes de auditu, & de publica voce, & fama iuncta fuga.

DECISIO CCCXIII.

1 Hieronymus de Amicis prouisus à Sede Apostolica de Canonicatu in Ecclesia Collegiata Sanctæ Mariæ Maioris Terræ Pedemontis Alifanæ Diœcesis, eius possessionē accepit, & in ea continuauit, de anno 1605. Cum in Ciuitate Alifana in nocturna rixa inter Ioannē Baptistam Coloritam, & Leonardum della Vecchia ex vna, & Æmilium de Stephano ex altera parte, Colorita, & Leonardus ab Aemilio interfecti prætenderentur, parentes interfectorum in querela criminali Hieronymum tanquam valde amicum Aemilij comprehenderunt in processu informatiuo, tunc contra prætensos homicidas facto, aliquot Testes de publica voce, & fama prædictos querelatos homicidium commisisse deposuerunt. Rursus promotor Fiscalis monitorium cum solitis clausulis decreuit contra Hieronymum, & Aemilium ad informandum Curiam, qui cum in termino præfixo non comparuissent Vicarius Alifanus Aemilium, & Hieronymum veros contumaces declarauit, & ad pœnā 200. scutorum in monitorio contentam condemnauit, & vigore sententiæ contra eosdem facta fuit exequutio in scutis 200.

2 Hieronymus habita notitia dictæ sententiæ ad Curiam Alifanam se contulit, & in carceribus constituit, & quoniam carcer non erat satis tutus, & firmus ideo idem Vicarius sub pœna 100. scutorum mandauit, vt Hieronymus daret cautionem de habendo carcere pro tuto. Interim Hieronymus cum instaret admitti ad suas defensiones illum admisit Vicarius cum termino quinque dierum, quo tempore Ioannes Nicolaus de Colorita frater Ioannis Baptistæ interfecti agnoscens innocentiam Hieronymi spontè illum exculpauit, cæterum Hieronymus, vt promotorem Fiscalem se in processu informatiuo fundantem compesceret ad probandam suam bonam famam, & vitam cum interuentu Fiscalis, & illius interrogatorijs coram Vicario Alifano vigintiduos Testes examinauit, & suam intentionem copiosè probauit, tandem tedio carceris affectus, cum licentia oretenus, vt prætenditur habita ad salubriorem aerem pro recuperanda sanitate se contulit.

3 Interim procurator Fiscalis omnia acta repetiuit, & iterum monitorium expediri curauit ad comparendum personaliter sub pœna delicti confessati, priuationis Canonicatus, & transmissionis ad triremes, quod monitorium Vicarius exequi mandauit, & non præcedente aliqua citatione ad sententiam, Hieronymum declarauit bannitum, contumacem, punibilem, & culpabilē cum confiscatione bonorum, & trāsmissione ad triremes, & successiuè assignauit eidem terminū trium dierum ad se defendēdum aliàs audiendū sententiā elapso dicto termino pro die 23. Octobris 1606. & deinde singulis diebus, & horis, & in processu non reperitur alia citatio ad sententiam, nec citatio fuit aliter exequuta, neque domi dimissa copia.

4 Pater Hieronymi audiens hæc, & videns filiū grauiter læsum composuit cum Fisco in scutis 200. & mediante compositione omnes molestiæ cessauerunt, interim quidam Marsilius de Agnesijs iam vita functus Canonicatum Hieronymi quasi vacantem per sententiam latam contra eum imperrauit, sed Hieronymus introducta causa in Rota mandatum de manutenendo petebat, quod Rota die 28. Iunii 1610 denegauit, & ordinauit, quod de eius bono iure videretur.

5 In hac verò propositione solo Hieronymo informante Rota de eius bono iure constare censuit, tum super possessione ex mandato, quod obtinuit à bonæ memoriæ Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore, cui non obstabat posterior Marsilij possessio, Bart. in l. si duo, num. 4. ff. vti possid. præsertim cum Hieronymus non se habuerit pro spoliato; Tum etiam super petitorio respectu tituli ex litteris Apostolicis suæ prouisionis ex causa suæ renunciationis, cap. venient, vbi notant Doctores de renunciat.

6 Non obstāt Hieronymo sententiæ criminales ob prætensum homicidium: nam prima lata in contumaciam ob non paritionem monitorij euanuerat, per comparitionem Hieronymi infra annum, quam Iudex admisit, Rip. in l. admonendi, num. 156. ff. de iureiur. Alex. Socin. & alij in l. 1. §. hoc iudicium, num. 3. & 7. ff. si quis ius dicenti non obtemper. Rota in Romana Canonicatus Sancti Angeli vltima Februarij 1567. coram bo. mem. Cotta. Et ratio est, quia cum non esset lata propter crimen, sed propter contumaciam nō dicitur diffinitiua, sed interloquutoria, & potest quandocumque purgata contumacia reuocari.

7 Similiter secunda non præiudicabat; Tum, quia emanauit ob contumaciam, tum quia fuit pronunciata non præcedente legitima citatione, quæ requiritur specialiter ad sententiam pro certo die, itaut generalis, & incerta citatio tanquam speciem seruitutis inducens non sufficiat, glos. in clement. sæpè, in verbo, ad id, de verbor. signif. Gemin. in cap. 2. num. 4. de dol. & contumac.

tumac.lib.6.Felyn.in c.consuluit,n.16.de offic.deleg.Bart.in l.final.in fin.C.de annal.except.

8 Præterea eadem sententia erat iniusta, quia Testes de homicidio deponentes cõtra Hieronymũ loquebantur de auditu,& nomin est in criminalibus requiri probationes luce meridiana clariores, l.sciant cuncti,C de probat.Iul. clar. in pract. criminal. quæst.66.num.3.Surd.conf.163.incip.arbitror veram esse conclusionem nu.21.

9 Nec refert q̃ deponerent de publica voce, & fama, quia fama etiam legitimè probata in criminalibus,non sufficit ad condemnandum neq; etiã ad torturam Crauett. consil. 41. incip. venerabilis D Iacob.num.6.vbi testatur de communi. Rursus Testes patiebantur multas,& considerabiles exceptiones,nec fuerant constontati,nec formiter repetiti,Bart. in l. final. in fin. ff. de quæst. Grammat.conf.crim.15.& alij quos refert & sequitur Honded.conf.161.incip.prima se offert dubitatio,num.23.lib.1.

10 Vnde non apparebat probatum contra Hieronymum,quod homicidium fuisset ab eo perpetratum, quod etiam excludebat spontanea Ioannis Nicolai de Colorita interfecti fratris exculpatio, qui Hieronymum exculpauerat. Ex capite effractionis carceris non poterat sustineri sententia, quia effractio non apparebat probata, neque ex capite fugæ,quia fuga non probat delictum,l lege cornelia,ff.ad Sillanianum,l.1.§.fin autem post cõmissũ.C.de rap.virg.l.raptores,C.de episc.& cler.

11 Rursus fuga sine effractione non punitur pœna effracti carceris, quia si quis de aperto carcere, vel delicentia euadat, vt prætenditur in hoc casu, tunc cessat pœna effracti carceris, vt testantur Alberic.& Bald. in l. succurritur, ff. ex quibus causis maiores,& Ang. per illum text. in l.verum, la secunda,num.8.ff de furt.vbi dicit illum qui exijt de carcere eo quia inuenit ostium apertum,non tene ri pœna effracti carceris, hoc ipsum prositentur alij, quos refert, & sequitur Duenas reg. 343. incip. fugiens fractis carceribus lim.1.

12 Præterea fugiens de carcere sine effractione non habetur pro confessio, Boer. decis. 215. incip. & antequam veniam ad decisionem n. 13. & quamuis fuga cum effractione probaretur in casu proposito,Hieronymus de stricta iuris ratione nõ veniebat priuandus beneficijs, cum pœna priuationis non habeat locum nisi in casibus à iure expres sis,glos.& Doctor.in cap. final. de iur. patr. & fuit dictum in causa Albaneñ Beneficiorum die 30.Ianuar.1609.coram R P.D.Lancelloto.

13 Denique non præiudicauit Hieronymo compositio facta cum fisco,quia ex ea non oritur confessio delicti,cum fuerit facta, vt se à molestijs liberaret, l. furti pactus, ff. de his qui not. infam. Ghirland.tractat.de relaxat.carcerat.tit.de pœnis composit.quæst.1.num.3.& q.4. nu. 1. & 3. Pedemont.decis.138.num.16.& eo præsertim necessario,quia fuit facta à patre Hieronymi, cuius factũ non debet nocere filio, Natt. conf. 143. incip. ex præmissa facti serie nu.13.Et ex his fuit dictũ constare de bono iure Hieronymi.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Tiburtina Confinium. Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De probatione confinium quomodo Testes deponere debeant plura habentur de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum, num. 1.

Confinium probatio dicitur difficilis probationis, & in ea multum attenduntur adminicula, nu. 1.

Argumentum à solito,& consueto est validum, & valde potens nu.2.

Confinium probatio valde admittit congruentiam, & verisimilitudinem, num.2.

Testis generaliter loquens declaratur, & suppletur per alium testem deponentem in specie, nu.3.

Testes deponentes per verbum circa,possunt reduci ad concordiam aliquid detrahendo, & aliquid augendo singulis testibus, num. 5.

Testium dicta supplentur ex numero, & adminiculis, num. 7.

DECISIO CCCXIV.

1 FVit tentum constare de existentia duorum terminorum, videlicet primi in Mõte nuncupato *il fallo grande*, secundi verò in Plano S. Mariæ Inpesuli etiam de eorum euulsione, & quantum ad existentiam illa visa fuit plenissimè probata ex quinque testibus datis in summario Communitatis S. Poli num.2.quorum Primus est Baptista Mediolaneñ, Secundus Blasius Gallesius de Monticello, Tertius Stephanus de Tagliacozzo, Quartus Sanctes de Roccagiouine, Quintus Franciscus Agaronius, cum quibus concordat duo instrumenta recognitionis factæ ad instantiam Communitatis S.Poli per Notarium, & Testes de quibus eodem summario num. 1. quæ recognitio licet non sit facta parte citata,& cum iudicis decreto, attamen deseruit pro adminiculo, quæ adminicula in hac materia confinium, quæ solet esse difficilis probationis multum attendũtur,c.cum causam in fine,& ibi Bald. in princ. Felyn. num. 1. de probat. Alex. conf. 90. num.4. lib. 6. Dec. conf.42.num.10. Parif. conf.27. nu.15.lib. 1.latè Hie. on.de Mõte tract.de finib. c.53. & seq. Rota in causa Æfina Bonorum 23. Ianuarij 1585. coram Robusterio relata inter diuers.impress.de cis.310.par.2. & pro adminiculo etiam deseruiũt reuelationes metu excommunicationis factæ de quibus eodem summario num.3. & Testes de auditu, de quibus eodem summario num.5. & pro adminiculo quoad terminum Falli grandis deseruit instrumentum de anno 1520. de quo eodem summario num. 6. & testes super eo, quod locus Falli grandi sit confine,de quibus eodem summario num.7.

2 Et quoad terminum S.Mariæ in Pesuli,vltra Testes, & adminicula, de quibus supra, suffragantur Testes de quibus eodem summario num.8. deponentes locum esse confine, vnde fit multum verisimile, quod in confinibus fuerint appositi termini arguendo à consuetis,iuxta not.in l. si quis donaturus,& ibi glos.ff.de vsufruct.in l.item si vnus, §.fin.ff.de recept. arbitr. in l. si prius,§.1.ff.de aqu. pluu.arcen.Bart.Ang.& alij in l. certi condictio,§. si nummos, ff. si cert. pet. & existentiæ vtriusque termini præbet maximum adminiculum terminus plani Montis Nucci acceptatus ab vtraque parte ex quo duo resultant, alterum quod sicut fuit inter duo Territoria appositus iste terminus, ita, & fuerint appositi alij, cum territoria per longum spatiũ se ad inuicem cõiungant, alterum, quod termini fuerint potius appositi in loco pretenso per Communitatem Sãcti Poli, quã in alio,ex quo ille locus magis aptè correspõdet dicto

dicto primo termino non controuerso, quàm alteri, vt patet ex planta, & in hac materia, multum defertur congruentiæ, & verisimilitudini, Menoch. cons. 147. num. 61. Corn. cons. 333. nu. 10. in fine, & num. 11. vol. 1. Natt. cons. 672. nu. 18. Decian. cons. 17. num. 20. vol. 3. Rota in causa Balneoregieñ Confinium 19. Decembris 1605. coram me.

3 Circa oppositiones, quæ fiebant contra Testes, de quibus in prædicto summario num. 2. illæ visæ fuerunt benè sublatæ per informantes pro Communitate Sancti Poli: nam ad illud, quod Franciscus Agatonius non exprimat montem, in cuius medio interuenit terminum, fuit responsum, q illius dictum declaratur per alios d. montem exprimentes, Purpur. cons. 133. nu. 23. Rimin. Sen. cons. 285. num. 36. & quod Testis generaliter loquens suppleatur per alium in specie deponentē, est decisio, Cas. de Grass. 8. num. 10. de caus. possess. & propriet.

4 Quoad contrarietatem, quod aliqui ex Testibus dicant, quando fuit facta visitatio, terminum fuisse fractum, alij verò, quod non fuit tactus, sed relictus, vt stabat, fuit dictum posse concordari, quia, vt aliqui explicant, terminus fuit aliqualiter fractus cum malleo, vt videretur, An esset de trauertino, vnde Testes dicentes de fractura, possunt intelligi de ista, alij verò deponentes non fuisse tactum, possunt intelligi de euulsione, vt denotant subsequentia verba, ibi. *ma lasciatelo come stava*.

5 Circa aliam contrarietatem, quod primus Testes dicat terminum fuisse altum à terra *da trè palmi in circa*, secundus verò dicat, *da vn palmo più, ò meno*, vltra quod variatio non videbatur, circa substantialia fuit dictum, quod ex quo vterq; deponebat per verbum in circa, *più, ò meno*, poterant redigi ad concordiam, detrahendo virtute illius dictionis, in circa, à maiori summa, de qua deponit primus Testis, & vigore eiusdem dictionis augēdo minorē sūmā, de qua deponit secūdus Testis, iuxta illud, quod in terminis huius dictionis tradunt Doctor. & præcipuè Alciat. in l. hæc adiectio. ff. de verbor. signif. Ang. cons. 94. nu. 4. in fine, Paris. cons. 104. num 35. lib. 1. Mandell. cons. 266. num. 34. Rota in causa Parmen. Status 3. Decembris 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio, & clarum est esse faciendam omnem interpretationem, vt Testes ad concordiam reducantur, glos. & Scribentes in c. cum tu, de testibus.

6 Alia contrarietas quod vnus Testis dicat visitationem fuisse factam ante prandium, alter vero post prandium, potest saluari quia visitatio fuerit cœpta ante prandium, & finita post prandium vel quia tempore visitationis, vnus Testis iam sumpsisset prandium, alter vero non. Alia contrarietas, quod primus, & secundus Testis dicant, *che il termine era di trauertino*, Franciscus verò Agatonius dicat *che era di certa pietra biancaccia*, est æquiuocum, & apud imperitos lapidum, vbi non est vis in materia, potest comprehendere etiam il trauertino.

7 Circa illud, quod Testes expresse deponant de visione facta, vna die, & tamen dentur de ea instrumenta, & quibus apparet visionem fuisse factam duobus diuersis diebus, fuit dictum ex hoc non sequi aliquam contrarietatem, quia affirmatio, quod visio fuerit facta vna die non excludit, q alia non fuerit facta, cum possit simul stare ad l. nō hoc, C. vnde cogn. cap. in præsentiam. de probat. Alex. cons. 134. nu. 2. lib. 2. Dec. cons. 109. nu. 3. & in omnem euentum quatenus prædicti testes in aliquo deficerent supplet numerus Gabr. tit. de testib. conclus. 6. num. 1. & seqq. & adminicula Crauett. cons. 178. num 4.

8 Circa mensurationem Territorii S. Poli. Testes, & instrumenta, ex quibus prætendunt informantes pro Vicouario probari, quod pars Territorij in qua erant positi isti termini, verè spectat ad Vicouarium, fuit responsum, quod quicquid concludāt, de quo erit suo loco agendum, ex illis non resultare negatiuam quod termini saltem de facto, non fuerunt positi in loco *detto il sasso grande*, *& il piano di S. M.* de quo tantum facto modo quæritur. Quantum ad secundam partem dubij An scilicet probetur euulsio, visum fuit Dominis modicum elaborandum: nam præter quod illa satis probatur ex visione facta de anno 1579. à D. Geminario, informantes pro Vicouario negant huiusmodi terminos aliquando fuisse in loco, de quo quæritur, & proinde includunt etiam tempus præsens, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Habitus. Veneris 11. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus probantibus sanguinis puritatem, seu nobilitatē, quomodo deponere debeant, & quando etiam præsumatur sanguinis puritas seu nobilitas.

SVMMARIVM.

Puritas sanguinis in dubio præsumitur, num. 2. & non solum liberat ab onere probandi, & reijcit onus in aduersarium, sed etiam facit, vt censeatur probata puritas eo ipso quod impuritas non est probata, num. 3.

Præsumptio iuris transfert onus probandi contrarium in aduersarium, num. 3.

Publica vox, & fama sufficit, vt sanguinis puritas, & nobilitas probata dicatur, nu. 1.

Puritas seu nobilitas, patris necessario concludit puritatem, & nobilitatem filij, num. 5.

Patris persona non est diuersa à persona filij, quia pater, & filius est vna, & eadem persona, nu 6.

Testes examinati in vno iudicio non faciunt fidem in alio inter diuersas personas, & quomodo isto casu consideretur personarum diuersitas, nu. 6. vbi etiam quid, si agatur de statu personæ.

Sententia contra vnum lata probat etiam contra alios, quando fuit lata super statu personæ, nu. 6.

Puritas sanguinis requiritur non solum in Equitibus Hierosolymitanis Iustitiæ, sed etiam in Equitibus Cappellanis, num. 7.

Nobilitas seu puritas sanguinis censetur probata eo ipso quod quis admissus fuit ad suscipiendum Habitum Equitum Hierosolymitanorum, nu. 8.

Nobilitas seu puritas sanguinis censetur probata ex pluribus insimul iunctis præsumptionibus, nu. 9.

Testes de publica voce, & fama non probant restringentes se ad tempus depositionis, num. 10.

Publica vox & fama ad hoc, vt probet debet esse solida, constans, perpetua, & nihil habere in contrarium, quod contradicat, nu. 11.

Fama vbi sunt inter se contrariæ attenditur illa, quæ pluribus testibus probata est, item illa quæ habet pro se præsumptionem, item illa quæ excludit malum, num. 12.

DECISIO CCCXV.

1 DVbitaui An Don Ioannes sit admittendus ad Habitum Equitum Hierosolomitanorum, & à quo tempore, quoad primam partem difficultas non fuit respectu nobilitatis, quia illa vndequaque plene, & abundanter est probata, sed solum circa puritatem, & quidē super vno ex quatuor lateribus tantum, quia quo ad alia tria non est, neque fuit controuersia, immo habet in his declarationem Concilij fauorabilem. Super latere Donnæ Isabellæ Auiæ paternæ ipsius Don Ioannis, fuit quæstio, quia prætendebatur illā descendere à Magno illo Paulo Burgeñ Archiepiscopo, qui ante Christianam fidem susceptam fuit insignis Legis Mosaicę Rabbinus.

2 Verum fuit visum Dominis hoc non probari, sed potius contrarium ex præsumptione iuris, q̄ militat pro puritate, vt fuit dictum in vna Toletana Portionis 7. Maij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, & plenissimè deductum in causa Toletana Canonicatus 10 Septembris 1608. coram R. P. D. Matcomontio, & in Paceñ Puritatis 6. Aprilis anni sequentis coram R. P. D. Manzanedo, in quibus plures aliç decisiones Rotales referuntur.

3 Quæ præsumptio, vt dicitur in dictis decisionibus non solum liberat ab onere probandi puritatem, & reijcit onus probandi in eum, qui contrarium contendit l. fi. in princ. ff. quod met. caus. l. scriptura, in fi. ff. de iur. dot. l. siue possidetis, C. de probat. sed etiam efficit, vt censeatur probata puritas eo ipso, quod impuritas non est probata,

4 Istam præsumptionem coadiuuant sex testes, qui dantur pro parte Don Ioannis deponentes de eius puritate, & melius comprobant alij viginti, & plures testes examinati pro licentiato Castaneda patre ipsius Don Iannis, cum peteret admitti prout admissus fuit ad habitum eiusdem Militiæ, quia Testes optimè deponunt de publica voce, & fama, de cuius puritate, quæ probatio sufficit in hac materia, Bald. in l. prouidendum. C. de postulando, Tiraquell. de nobilit. c. 5. num. 8. & fuit resolutum in causa Toletana Portionis 27. Ianuarij 1595. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, in Oxonien. Status 27 Iunij 1601. coram R. P. D. meo Decano, in Legionen. Canonicatus 3. Iulij 1602. coram R. P. D. meo Coccino, & in Burgen. Admissionis ad Habitum 26. Ianuarij 1604. coram R. P. D. Lancellotto, & sæpissime in alijs.

5 Et cum impuritas obiecta Don Ioannis ex persona Isabellæ prætendatur ex latere paterno, nō est dubium, quod puritas patris necessario concludit puritatem filij, cum eadem dicatur vtriusque origo, l. assumptio, §. 1. ff. ad municip. faciunt latè tradita, per Tiraquell. de nobilit. cap. 15. & fuit dictum in dicta Burgeñ Admissionis ad Habitum.

6 Non obstat, quod dicti Testes sint examinati in alio iudicio, & inter diuersas personas, quia primo hoc negari potest; nam sicut ex vna parte est religio Hierosolymitana, quæ semper est eadem, ita ex alia parte fuit persona patris, quæ nō est diuersa à persona filij, l. vltima, C. de impub. & alijs substit. l. cum finitis, §. vltimo, C. de agric. & censit. lib. 11. pater enim, & filius sunt vna identitas, vt dicit Bald. consil. 203 num. 1. ante med. lib. 1. cum cumulatis, per Tiraquel. in l. si vnquam in præfat. num. 15. & seqq. C. de reuocand. donat. & ad istum effectum sufficit, quod persona non sit omnino alia, vt per Alex. in l. sæpè, num. 69. ff. de re iudic. vbi etiam essent personæ diuersæ cum agatur de statu personæ sententia quantumcunq; inter alios lata, & Testes quātumcunq; inter alios recepti, & examinati faciūt ius, & probant quoad omnes, l. ingenuum, & ibi not. ff. de stat. homin; Bald. in l. 2. C. quibus res iudic. non noc. Alex. in l. sæpè, num 62. ff. de re iudic. cum multis, per Surd. decis. 289 num. 17. & dixit Rota apud Achill. decis. 5. de sent. & re iudic. Mohed. decis. 8. eodē tit. Crescent. decis. 18. de probat. & fuit in istis terminis dictum in decisionibus Toletana, & Paceñ allegatis,

7 Nec obstare debet, quod habitus fratris Capellani, quem suscepit pater Don Ioannis differat ab habitu fratris Equitis de Iustitia, quem prætendit ipse Ioannes: nam differentia potest quidem considerari circa probationem nobilitatis, sed quoad puritatem nulla est disparitas, quia in vtroque habitu requiritur.

8 Et vbi non essent Testes sufficere deberet ad probandum puritatem, quod ipse fuerit admissus ad suscipiendum habitum, qui non solet concedi, nisi illis, qui sunt puri sanguinis, Decia. cons. 66. nu. 50. lib. 3. fuit dictum in Toletana Portionis 13. Martij 1595. corā Illustrissimo Cardinali Mantica, & in pluribus alijs relatis in d. Burgen. Admissionis ad Habitum.

9 Accedit depositio Testium examinatorum de anno 1521. ad instantiam Ferdinandi de Castagneda patris Donnæ Isabellæ deponentium de illius nobilitate, & puritate, necnon Testes deponentes licentiatum Petrum de Castagneda fuisse Cōsultorem, & Aduocatum Sanctæ Inquisitionis Hispalen, ad quod officium non admittuntur impuri, item Testes examinati de mandato Ordinarij ad instantiam Alphonsi Ramirez descendentis ex dicto Ferdinando patruo D. Isabellæ deponentes de illa puritate, quæ omnia insimul iuncta mirum in modum coadiuuant intentionem D. Ioannis & comprobant eius puritatē; vt ponderauit Rota in vna Oueten. Canonicatus 24. Ianuarij 1578. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & plenius in dictis decisionibus Toletana, & Pacen. &c.

10 Quibus stantibus non obstant Testes deponentes super impuritate respectu D. Isabellæ de publica voce, & fama, quia aliqui fuerunt examinati extra locum originis contra statuta religionis, & omnes restringunt famam ad tempus depositionis, cum vtantur tantum verbo præsentis temporis est, & sic non probant famam, quæ releuet, Corn. cons. 198. sub num. 12. lib 2. Caputi. decis. 9. par. 2. & fuit sæpius resolutum.

11 Et vbi fama esset legitimè probata attamen nō releuat, tum quia confunditur ex supradictis, & non potest dici solida, constans, & perpetua sicut requiritur, vt post Bald. quem allegat, tradit Matsil. in l. de minore, §. plurimum, nu. 36. ff. de quæst. Menoch. qui concordantes allegat cons. 191. nu. 80. & dixit Rota in illa Pacen. Habitus, & probatio famæ vt releuet, nihil debet habere in contrarium, & nullam contradictionem, Roland. post alios quos citat consil. 3. num. 48. lib. 1. & fuit dictum in illa Oueten, Canonicatus.

12 Accedit, quod cum habeamus contrariam famam puritatis probatam vtrique hæc est præferenda, tum quia multo plures testes de ea deponunt Rimin. sen. cons. 6. num. 38. tum quia nititur p̄sumptioni, quæ vt dictū est stat pro puritate sanguinis, Anchar. cons. 189. num. 7. circa med. Surd. cons. 151. sub nu. 79. tū etiā quia in concursu fama boni p̄ualet famę mali, Anchar. d. cons. 189. post nu. 7. Abb. in c. contingunt in fine, de accusat.

cum

cum alijs per Gabr. de testib. conclus. 4. nu. 25. Put. decis. 2. num. 2. lib. 3. fuit dictum in Oxomen. Statuti 27. Iunij 1601. coram R.P.D. Decano in dict. Burgen. Admissionis Ad Habitum, & in sæpius allegatis decionibus Tolerana, & Pacen. præsertim, quia apparet ex testibus examinatis pro dict. Alphonso Rauinez famam huiusmodi habuisse orrum à Commissarijs, qui fecerunt informationes, de qua agitur.

13 Non obstat, quod non fuerint examinati super hoc quarto viginti Testes iuxta decretum Concilij, quia Dominus Ioannes deposuit scuta 300. pro subministrandis expensis Commissarijs, & ad effectum vt illi examinarentur, si autem Commissarij examinarunt nouem tantum nihil est, quod ipsi imputetur, immo cum per ipsum non steterit, probatio haberi debet pro facta, vt fuit resolutum in d. Toletana coram R.P.D. meo Marcomontio. Et ita fuit conclusum pro admissione ad habitum, quæ est prima pars dubij; Quoad aliam partem in qua quæritur a quo tempore debeat esse admissio, Domini ordinarunt, quod particulari dubio discutiatur.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Romana Successionis. Veneris 11. Mart. 1611.

ARGVMENTVM.

Iudæi quando inter se litigant corã Iudice Christiano super successione, seruãdum est quoad decisoria ius Mosaicum si adsit, quod illum casum decidat, illeque casus non sit expresse à iure communi in personis Iudęorum decisus.

SVMMARIVM.

Iudæi quando inter se litigant coram Iudice Christiano super successione seruandum est quoad decisoria ius Mosaicum si adsit, quod illum casum decidat, illeque casus non sit expresse à iure communi in personis Iudæorum decisus, num. 1. & seqq.

Ecclesia tollerat Iudæos, num. 2.

Consuetudo æquiuoca, & non vniformis non est attendenda, num. 4.

DECISIO CCCXVI.

1 AD dubium de ordine Illustriss. D. Cardinalis Vicarij propositum, An in casu de quo agitur esset attendendum ius ciuile, vel Mosaycum, Rota respondit, quod inter Iudæos litigantes coram Iudice Christiano super successione, quando Christianus non est in causa, & casus non est expresse à iure communi in personis Iudęorum decisus, seruãdum est, quoad decisoria ius Mosaycum, si adsit, quod illum casum decidat; hæc enim est magis communis, & recepta sententia, à qua non videtur recedendum, Calderin. consil. 10. de constit. & 30. de testamen. glos. in capit. si solus 8. distinction. ver. ergo iudęi, Alex. in l. 1. col. 10. ff. si cert. petat. & consil. 60. num. 1. lib. 6. Felyn. in cap. iudęi, el secõdo, num. 4. de iudęis, & in cap. 1. num. 37. in 5. limit. de constit. Barbat. consil. 15. numero 12. 13. & 16. lib. 1, Socin. sen. consil. 62. in fine, libro 1, Natta consil. 621. num. 7. lib. 3. Bero. consil. 1 nu. 1. lib. 1. & consil. 28. num. 27. 29. 64. & 65. Corn. cons. 180. num. 12. lib. 2. Rum. cons. 4 nu. 2. Rimin. iun. consil. 119. num. 25. & sequen. Tiraquell. de iur. primogenit. quæst. 66. num. 54. Marquar. de iudęis, par. 2. cap. 4. num. 8. Ferra. caut. 24. num. 2. Surd. decis. 133. in princip. & tradunt Doctores in cap. qui sincera 15. distinct. & admisit Rota in causa Romana Prælationis 20. Nouembris 1609. coram R.P.D. meo Ortembergo.

2 Ex quorum Doctorum dictis colliguntur rationes, quibus hęc opinio nititur, nempè, quia Dominus dixit Moysi, quod hæc lex esset Sancta, & perpetua, & quia Ecclesia tollerat Iudęos, & quia hęc est specialis Iudęorum lex, quæ propterea derogat generali.

3 Item colliguntur responsiones ad contraria, nempe, quod l. iudęi, C. de iud. non procedat inter ipsos iudęos in expresse decisis per legem Mosaicam, & quod præcepta veteris legis non ligent post Aduentum Domini Nostri, non procedit inter ipsos iudęos, quibus si sunt permissa ceremonialia, iudicialia non sunt interdicta.

4 Quantum ad consuetudinem super illa nõ potest fieri fundamentum, cum probationes sint æquiuocę, immo potius incalescunt pro hac parte. An autem mater in lege Mosayca sit exclusa per patruum erit videndum.

REVER.MI D. MARCHOMONTII,

Venetiarum Census. Lunæ 14. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De emptione facta à marito nomine vxoris, An, & quando simulata dicatur quandouè empta res acquiratur vxori, vel marito.

SVMMARIVM.

Maritus emens nomine vxoris si vxoris nomen simulate apposuisse prætendas debet hoc probare, prout, & multo magis hæredes mariti defuncti tenentur probare allegantes hanc eandem simulationem in præiudicium vxoris, num. 1. & 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod emptio fuerit facta de propria pecunia.

Simulatio non præsumitur ideo, per allegantem probanda est, num. 3. Vbi quod non solum est probanda simulatio, sed etiam simulationis causa probabilis, sufficiens, & verisimilis.

Maritus emendo de sua propria pecunia nomine vxoris, acquirit vxori, & non sibi, num. 4. Vbi tamen, quod contra vxorem, pro recuperatione pecuniæ habet certi condictionem, vel actionem negotiorum gestorum, num. 10. & seq. Vbi respondetur contrarijs.

Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur, num. 5. 6. 8. & seq.

Confiscatio bonorum non trahitur ad res vxori donatas, num. 6.

Simulatio præsumitur ex celeritate, & breuitate actorum; Declara vt num. 8.

Nullum, quod est ab initio ex post facto conualidari non potest, Declara vt num. 9.

DECISIO CCCXVII.

1 Dixerunt Domini non obstare conclusioni bus in decisioně firmatis dispositionem, l. cũ propria, C. si quis alteri, vel sibi, quia Maritus vxore defuncta asserebat se nõ verè, sed simulatè apposuisse nomen vxoris in contractu; In hoc autem casu q. D. Ansoisius nunquam dixit nomen D. Lauiniæ suæ vxoris fuisse in Instrumento censu appositum per simulationē; Et omisso pro nunc, quod hæredes eiusdem Ansoisij nõ pos sunt hodie in præiudicium d. Lauiniæ declarare ipsum habuisse animum simulandi, ex latè deductis per Surd. conf. 351. nu. 55. vol. 3. sufficit dicere quod etiam ipse maritus si foret superstes, & vellet dare de simulatione, deberet illam probare, vt vult. tex. in eadem l. cum propria in ver. docenti tibi, & in l. si filij, in ver. proba, C. de don. inter vir. & vxor. & vbi obiq. not. glos.

2 Nec ad istum effectum satis esset, quod prætium census fuerit refolutum de pecunijs ipsius mariti; Nam & in dictis legibus idem contigerat, & nihilominus exigunt à marito probatio, & in terminis dicit Bald. conf. 67. sub n. 1. vol. 5. quod si maritus ex sua propria pecunia emat rem nomine vxoris, non præsumitur simulatio, sed statur Instrumento, nisi probetur contrarium.

3 Et quidem regulare est, quod simulatio nõ præsumitur, l. quamuis, & ibi Bald. in summario, d. tit, C. si quis alter. vel sib. & qui dicit contractum simulatum probare debet, nedũ simulationē, sed etiam causa simulationis, eamq. probabilem, sufficientem, & verisimilem, Bart. conf. 65. num. 4. lib. 1. cum alijs cumulatis per Alb. conf. 9. num. 7. & conf. 97. num. 14. Rota decis. 69. num. 2. par. 2. diuers. in proposito autem casu, neq. simulatio probatur, neque causa simulandi: Nam si agimus de simulatione, quæ tangit voluntatem Ansoisij emen tis nomine Lauiniæ nulla omnino præsequitur ratio, ex qua possit inferri Ansoisium voluisse sibi acquirere, & non vxori, & contrarium potius sua detur ex pluribus in decisione consideratis, quæ iterum explicare nihil refert,

4 Non etiã probatur causa simulandi, nulla enim lex prohibet, quin maritus ex sua propria pecunia possit emere rem aliquam nomine vxoris, immo huiusmodi emptio est legitima & dominium acquiritur vxori, vt fuit iam dictum in alia decisione, & tradunt Bald. vbi supra Bart. in l. & si instrumenta in fine. C. de iure fisc. Signorol. conf. 122. n. 1. Paris. consil. 80. num. 9. lib. 1. & in addit. ad Bart. in l. quintus, de donat. inter vir. & vxor. Neuizzan. in Silu. nupt. lib. 4. num. 23. vers. limita nono & fuit allegata decisio in causa Romana Fideicommissi 29. Aprilis 1583. coram Bubalo. Et quidem aut volumus maritum credidisse vxori eam pecuniam, qua census, vel alia res emitur, aut donasse se credidit, dabitur cõtra vxorem certi condictio vel actio negociorum gestorum, si negociũ illius gerens eã rem maritus emit pro illa vt notauit Cu iac. in explicat. d. tit. C. si quis alteri, vel sibi.

5 Si verò velimus rem esse donatam, non ideo sequitur contractum esse simulatum eo colore, vt occultetur donatio prohibita inter coniuges constante matrimonio: nam in hoc est aduertendum, quod etiam si iure veteri esset inter coniuges cõstãte matrimonio omnino prohibita dona tio, hodie tamen secus est per orationem Seueri, & Antonini per quam iuris rigor ea in parte relaxatus est, vt si donans vsque ad mortem, in eadem voluntate donandi permanserint donatio morte confirmetur l. donationes, & ibi DD. l. sicut, C. de don. inter vir. & vxor. l. cũ hic status, §. 1. ff. eod. Bisign. decis. vnic. n. 5. eodem tit. Illustriss. D. Cardin. Mantica de tacit. contr. lib. 21. tit. 7. in princ.

6 Itaque licèt ante coniugis donantis obitum donatio non sit, nec dici possit valida, attamen est in statu contingenti, seu protestatiuo validitatis, quia per mortem donantis confirmabitur si interim per contrariam voluntatem infirmata seu reuocata non fuerit, & ad hoc est optimus textus in l. res vxoris d. tit. C. de donat. inter vir. & vxor. vbi deportato marito, & publicatis bonis eius omnibus iuxta l. vltimam, C. de sent. pass. non tamen publicantur res donatæ vxori sed manent in pendenti, itaut si eas maritus in vita sua non reuocauerit, morte confirmatur donatio fisco penitus exclu so, ergo si lex non statim irritat donationes constante matrimonio inter coniuges factas, sed eas relinquit in pendenti, vt ex mutatione, aut perseuerantia voluntatis in donante, vel reuocatæ censeri debeant, vel confirmatæ.

7 Cessantibus alijs coniecturis non datur ratio propter quam maritus per simulationem occultare velit donationem quam facit vxori, cum nec ius præcisè resistat, nec per huiusmodi actum ipse maritus priuetur facultate de rebus donatis aliter disponendi quandocunque sibi placuerit, & ex his sequitur non obstare l. 3. §. sciendum, & §. sed si debit. præt. ff. de donat. inter vir. & vxor. nam in primis ibi non agitur de simulatione, neque Iurisconsultus dixit in ea specie occultari viam actionem, vt si aus legi fieret sed celeritate coniungendarum inter se actionum, quod in alijs legibus dicitur breui manu, vt optimè declarat Bussonius lib. 11. de verbor. signific. atque ista celeritas, & breuitas manus etiam in actu legitimo, & aperto rectè adhiberi potest, deinde loquitur Vulpianus ex iure antiquo, quod patet, tãm ex clausula ipso iure, quàm semel, atque iterum repetit quàm etiam ex quo allegat Celsum qui vixit sub Adriano Imperatore ante tempora Seueri, & Antonini, qui iuris antiqui in hac materia prohibitionem coarctarunt, vt dictum est.

8 Præterea etiam si præcisè, & ad literam illos textus velimus accipere tamen, vt conciliemtur cum legibus supra allegatis, dicendum erit, quod ibi dicitur donationem inter coniuges ipso iure ita esse interdictam, vt nihil valeat, quod actum est, debere intelligi, vt ab initio nihil valeat, sed confirmetur, nihilominus ex post facto, si vsque ad obitum eadem donandi voluntas in donante durauerit.

9 Nec obstat regula, quæ ab initio non valent ex post facto non conualescunt: nam id obtinet ipso iure, secus autem vbi Principis auctoritate aliter constitutum est, vt in hoc casu, & ita in his terminis respondet Cuiac. in prælectionibus ad d. tit. C. de donat. inter vir. & vxor.

10 Denique dato etiam, sed nunquam concesso, quod in solutione prætij census, aliqua inter coniuges simulata donatio intercessisset, tamen hoc nihil facit ad emptionem dicti census, quæ inter Monachos Camaldulenses, & Ansoisium nomine suæ vxoris facta fuit; quia cum dict. emptio iure subsistat, & separari possit à donatione, poterit vxor teneri ad prætij restitutionem quatenus donatio non subsistat, sed non ideo sequitur, quod census eius nomine, & ad ipsius proprietatem ritè acquisitus ad ipsam non pertineat.

11 Et sic non obstat, quod in d. §. sed si debitorem, liberetur debitor, nec tamen acquiratur vxori pecunia, quasi eodẽ modo in hoc casu valeat quidẽ emptio

emptio; sed census acquiratur marito non autē vxori: Nam ibi non poterat contingere liberatio debitori, nisi pecunia marito creditori acquireretur. Et præsupposito, quod non subsisteret donatio, non erat alius modus, per quem à marito in vxorem pecunia transire posset; Ideoq; nil mirum, si dominium illius remanet penes maritum. Hic verò census emptus Lauiniæ nomine, fuit illi legitimè acquisitus statim ab initio, & ita acquisitio in eiusdem Lauiniæ persona, non minus legitimè durauit, etiam si diceremus, pretium illi fuisse donatum perperam ab Antonio marito, quia etiam ex aliena pecunia emptum acquiritur ei, cuius nomine emptum est, vt dictum fuit in decisione, à qua Domini non existimarunt recedendum ex capite illius prætensæ simulationis, sed si heredes Ansonij vellent audiri super restitutione pretij, dabitur ea de re dubium particulare.

PENIÆ.

Colonieñ Canonicatus. Veneris 18. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Ædere scripturas, An, & quando qs alteri teneatur, præsertim quando exhibitio tendit ad detegendum turpitudinem illius, à quo petitur editio, vel ad effectum intentandi iudicium criminale.

SVMMARIVM.

Aedere, vt quis teneatur scripturas aduersario litiganti duo requiruntur, primum, quod constet de existentia scripturæ penes eum à quo petitur exhibitio, aliud quod constet de interesse petentis, num. 1. 2. & 3.

Gratia, seu supplicatio beneficij vacantis cum clausula, vel alio quouis modo, non habet locum, non iustificata vacatione dispositiuè narrata, num 4.

Aedere quis alteri scripturas non tenetur, quando ex editione facienda detegitur turpitudo illius à quo petitur exhibitio, num. 5. & 6. Vbi quid si scripturæ exhibitio petatur ad effectum intentandi iudicium criminale.

DECISIO CCCXVIII.

1 SVper petitione Ioannis Deutz prætendentis cogendum Capitulum Colonieñ ad exhibendum duas collationes, per idē Capitulū factas similes resignationi de qua agebatur, Dubitaui An Capitulum posset cogi ad ædendum cōtra se prædictas collationes, & Rota vtraq; parte informāte, non posse cogi censuit.

2 Primo, vt cum quis ad exhibendum, seu ædendum cogatur iuxta stilum Rotæ, duo copulatiuè requiruntur, Primum, quod constet de existentia eius rei, quæ petitur exhiberi penes eum à quo petitur exhibitio, l. tigni appellatione, §. si quis nō possideat, ff. ad exhib. Ruyn. cons. 69. incip. in causa, & lite, num. 13. in fine, vers. secundo fit dubium, & num. 14 lib. 4. & fuit sæpè in Rota decisū, & signanter in causa Romana Computorum 30. Ianuarij 1605. coram bon. mem. Iusto, & nuper coram me in causa Romana Gemmæ 27. Nouēbris 1609 Secundum, quod constet de interesse petentis inhibitionem, Innoc. in cap. 1. num. 4. de probat. Rota in dict. causa Romana Gemmæ.

3 In hoc casu vtrumque deerat, quia existentia duarum collationum penes Capitulum non probabatur, de interesse verò Ioannis petentis exhibitionem non constabat, cum eius gratia esset restricta ad vacationem, sine reseruationem, per resignationem factam contra formam Constitutionis Pij V. Nam Canonicatus, de quo agebatur, non vacauerat per resignationem, sed per obitum, vt iam fuit resolutum, vnde nihil intererat, quod Capitulum aliàs contulerit, vel non contulerit contra formam Constitutionis Pij V.

4 Nec suffragabatur, quod in gra iā Ioannis aderat clausula, vel alio quouis modo, cui non erat locus non iustificata vacatione dispositiue narrata saltem de facto, Put. decis. 400. incip. in vna Salamantina lib. 1. & fuit sæpè dictum, & signanter in causa Bononien. Canonicatus 19. Februarij 1590. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio tūc Rotæ Auditore, & in causa Mediolanen. Præpositurae 16. Februarij 1590. coram D. Cardinali Plato tunc Rotæ Auditore.

5 Demum fuit dictum, quod cum ex petitione Ioānis detegeretur turpitudo illius, à quo petebatur exhibitio, videlicet Capituli suspensio, quod contrauenerat Bullis Apostolicis non erat cogen. ad exhibitionem non probatis legitimè duobus requisitis, Verall. decis. 243. incip. edere quis non tenetur par. 1.

6 Quod prædictæ collationes, seu scripturæ collationum non peterentur ad effectum, vt iudiciū criminale intentaretur, sed pro inuenienda veritate in iudicio ciuili, nec peterentur à Capitulo, sed à notario, seu secretario non operabatur effectum exhibitionis, quia negari non potest, quin ex illis sequeretur turpitudo Capituli, & quin essent de capitulo, quamuis ad Secretarium pertineat illarum custodia, vel ordinatio.

PIROVANI.

Concordieñ Concursus. Veneris 18. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Possessio tradi potest à Notario per ocularem inspectionem, quando aderant assistentes armati ad effectum offendendi eos, qui ad accipiendam possessionem se conferebant, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Possessio instrumentalis dicitur vera possessio alio non existente in possessione, num. 1.

Possessionis traditio per ocularem inspectionem non intrantis in possessione rei non transfert possessionem, num. 2 fallit quando aderat impedimentum accipiendi possessionem alio modo, num. 3.

Notario non creditur in his, de quibus non fuit rogatus, numero 4.

Instrumentum omne id quod continet præsumitur continere de voluntate, & commissione eius, qui rogauit, num. 4.

Officiali credendum est ne dum in concernentibus ad officium suum, sed etiam in connexis, num. 4.

Laici sunt incapaces possessionis Ecclesiæ, & eius bonorum, num. 4.

DECISIO CCCXIX.

1 FVit resolutum dandum esse Ioanni mandatum de manutenendo in possessione Ecclesiæ Parochialis Sancti Martini, quia de possessione constat per instrumentum, quod datur in summario numero primo, quod sufficit ad manutentionem alio non existente in possessione, Caputaq decis. 173. par. 3. & decis. 333. par. 2. Mohed decis. 12. alias 149. de restit. spoliat. & sæpissimè fuit resolutum, & signanter coram me in vna Aquilana Vnionis 17. Maij 1610. & in Sorana Beneficiorum 14. Iunii 1610.

2 Et quamuis legatur in Instrumēto tradita possessio in conspectu Ecclesiæ per ocularem inspectionem per Ministros Episcopi vigore suæ prouisionis, qui modus tradendi videtur à iure improbatus, Bart. in l. 1. in princ. vers. sed quid si exequutor. ff. de acquir. poss. Specul. de primo, & secundo decreto, vers. iam de effectu post princ. Tiraq. de iure constit. poss. limit. 17. nu. 1. & 2.

3 Tamen stante impedimento, per homines illius Plebis præstito, dum armati assistebant explorantes offendere eos, qui ad accipiendam possessionem se conferebant, de quo attestatur Notarius in eodem instrumento, bene potuit Notarius per aspectum, aut alium modum fictum eam possessionem tradere per tex. in l. cum vnus, §. vltimo, cum l. seq. ff. de bon. auth. iud. possid. Bart. in l. 1. vbi etiam Aret. Alex. & Ias. ff. de acquir. poss. Tiraquell. eodem tract. & limit num. 7. Abb. in cap. cum aliquibus, nu. 5. vers. & signa illam limitationem, de sent. & re iudic.

4 Non obstat, quod impedimentum hoc non probetur, nisi per attestationem eiusdem Notarii, cui non videtur credendum cum de aliquo impedimento non fuerit rogatus, Innoc. in cap. quoniam contra de probat. Dec. cons. 118. nu. 4. in fin. Craueт. cons. 88. nu. 20. quia fuit responsum credendum esse, cum sit de respicientibus ad officium suum, vt scilicet actualem, & non verbalem possessionem, tradat adeo, vt quicquid scriptum est in instrumento de impedimento præstito præsumatur scriptum de voluntate, & cōmissione eius, qui rogauit, Bald. in l. errore, col. 1. C. de testam. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 13. in princ. & in præsumpt. 14. voluit officiali credendum nedum in concernentibus ad officiū suum, sed etiā in connexis, quod, & eo magis credendum placuit Dominis, cum metus resistentiæ prouenire à laycis incapacibus possessionis Ecclesiæ Parochialis, & eius bonorum, c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, vbi Doct. de constit. Plot. cons. 26. nu. 14. quia cessante non fuisset difficile Ioanni ad Ecclesiam, quæ oculariter inspiciebatur accedere. Atque ita solo Ioanne informante fuit resolutum, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI iunioris.

Ianuen. Pecuniaria. Veneris 15. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius quando falsum dixisse dicatur asserens in actu celebrationis instrumenti numeratam pecuniam, quæ verè numerata non fuit.

S V M M A R I V M.

Notarius dicens in instrumento contrahentem in actu celebrationis instrumenti habuisse, & recepisse in eius præsentia, & testium scuta quindecim millia auri in auro boni, & iusti ponderis, & ex quinque stampis non redarguitur de falso, etiam quod nulla interuenerit pecuniæ numeratio, sed cedulæ assignatio, num. 1. & seqq. vbi secus si dixisset numeratam, vel manualiter solutam pecuniam, vel quod pars eam ad se traxerit.

Numeratio pecuniæ ad hoc, vt in instrumēto falsa dicatur, & per testes probata sit, necesse est, vt verba instrumenti de necessitate numerationem importent, num. 3.

Notarius dicens in instrumento numeratam pecuniam, quæ verè numerata non est, vt à falso excusetur omnis interpretatio facienda est, num. 3.

Notarius dicens in instrumento contrahentem confiteri recepisse pecuniam, prout verè recepit in eius, & Testium præsentia non dicitur falsum dixisse, etiam quod pecunia numerata non fuerit, num. 4.

DECISIO CCCXX.

1 DOmini steterunt in decisis ex rationibus in alia decisione deductis, quibus nō obstat, quod scuta quindecim millia non fuerint cōsignata Odoardo, & Ioāni Iacobo mediante cedula, sed fuerint soluta in pecunia numeratā corā Notario, & testibus, in actu celebrationis instrumenti, in quo consistit fundamentū Io. Iacobi, qd probari prætenditur ex verbis Notarij in instrumento dicentis, qd Odoardus, & Ioann. Iacobus confitentur, & recognouerunt, & recognoscunt à Castellino habuisse, & recepisse, prout verè, & cū effectu habuerunt, & receperunt ad psentiā mei Notarij, & testiū infrascriptorū, scuta quindecim millia auri in auro Italiæ boni auri, & iusti ponderis, & ex quinq; stampis, quæ prædicti Odoardus, & Ioannes Iacobus prædicto Castellino restituere promiserunt.

2 Nam fuit responsum, quod huiusmodi assertio Notarij benè potest verificari in solutione per cedulam, cum nullum verbum contineat, quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel manualiter solutæ, aut quod illas Odoardus, & Ioannes Iacobus ad se traxerint, & sic non importat per necesse, quod pecuniæ fuerint in illo actu solutæ, prout reuerea non fuisse solutas tempore celebrationis instrumenti, sed mediante cedula mercatorum, concludenter probatur ex Testibus vtriusque partis, & ex articulis partis aduersæ ex quibus constat, solutionem fuisse factā in feria per Nigronem, & Pinellum, vigore ordinis eidem dati per Castellinum, quod probant Testes de certa sciētia, & in specie ex Testibus primæ instātiæ, Tertius, qui habebat curam negotiorū Nigroni, & Pinelli, & Quintus, qui virtute cedulæ siue ordinis Castellini soluit istas pecunias in feria Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili, & Septimus qui non solū dicit, ita solutas fuisse istas pecunias, sed etiam, quod vidit ordinē datum per Castellinum Nigrono, & Pinello, vt soluerent Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili, & alij idem quoq; probant Testes secundæ instantiæ, necnon Testes pro parte Ioannis Iacobi examinati, & hæc veritas cōprobatur ex articulis eiusdem Ioannis Iacobi, dū articulauit dicta scuta quindecim millia non fuisse soluta in actu celebrationis instrumenti, sed in feria ad quod probandum exhiberi fecit libros Castellini, & Odoardi, & desuper peritos induxit, qui deponunt de eadem solutione facta in feria Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili per Nigronem, & Pinellum de Ordine Castellini; & licet articulans non fateatur, tamen negari non potest, quin id magnum faciat adminiculum, cum nō soleant articuli dari absque consideratione, itaut ex illis comprobentur depositiones Testium quæ solæ de per se sufficerent.

3 Vnde

3 Vnde cessat fundamentum factum in verbis instrumenti ex quibus probatur vera numeratio, iuxta notata per Bart. Bald. & alios in l. si ex cautione, C. de non num. pecun. & iuxta decisiones in causa Bononien. Censiis coram R. P. D. meo Decano, & in alijs: nam licèt verba instrumenti possent recipere interpretationem, vt importent realem numerationem, si ageretur de validitate actus, vel ad euitandam falsitatem, vt loquuntur iura, & decisiones allegatæ, nihilominus non important numerationem, ita pertineesse vt pro cõcordia cum testibus deponentibus de solutione per cedulam, non possint verificari, etiam in cedula mercatoris, quæ dicitur continere veram solutionem, & consignationem, iuxta decis. Put. 163. lib. 1. itaut Notarius attestans de solutione, vt supra intellexerit de consignatione cedulæ banchariæ; quia talis consignatio habet vim veræ solutionis, Bart. in l. solutionẽ, nu. 1. ff. de solut. Put. dict. decis. 163. & fuit resolutum in causa Beneuentana Censiis 29. Martij 1593. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, & in causa Romana Fructuum Censiis 9. Aprilis 1611. coram bon. mem. Iusto, & in alijs ponderando præsertim, quòd Notarius non dixit quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel manualiter solutæ, vel quòd aliquis illas ad se traxerit prout dixisset, si realiter tunc interuenisset numeratio pecuniarum: Ad effectum enim, vt per verba instrumenti probari possit numeratio illa debet id importare de necessitate aliàs nõ probaretur, vt dicit Bar. in d. l. si ex cautione, nu. 1. vers. tu aduerte, C. de nõ nu pec.

4 Quinimmo cum Notarius incipiat à confessione receptionis ibi confitentur, & recognouerunt, & recognoscũt recepisse, &c. alia verba subsequẽtia, prout cũ effectu receperunt, & possunt referri ad ipsam confessionem, Bald. in d. l. ex cautione q. 4. nu. 8. ad quam confessionẽ possunt etiam referri alia verba ad præsẽtiã mei Notarij, & Testiũ, &c. vt sensus sit, quod in præsẽtia Notarij probetur facta confessio non autẽ numeratio pecuniarũ, de qua numeratione nullam mẽtionem Notarius fecit.

5 Ad quod etiam facit magna verisimilitudo, tũ quia vtile erat Odoardo, quod pecuniæ soluerentur in feria, vbi patiebatur interesse cambiorum, vt in eodem instrumento dicitur; tum quia non est verisimile, quòd fuerit numerata tanta quantitas scutorum quindecim millium, & quod fuerit facta inspectio, quòd essent boni auri, & iusti ponderis in illo actu celebrationis instrumẽti, in quo numeratio non erat de substantia actus.

6 Non obstat, quòd quando solutio fit per cedulã Notarij soleant dicere mediante cedula &c. quia nõ inde sequitur, quod nõ possint, & soleat dicere simpliciter immò è contra, quãdo interuenit vera numeratio, solent facere mẽtionẽ de numeratione, vel dicere, quòd quisq; ad se traxit, &c.

7 Neque obstat, quod Nundinæ Placentiæ fuerint celebratæ per mensem post celebratum instrumentum, quia nihil refert, quòd pecuniæ fuerint solutæ per mensem postea, cũ verba possint verificari in traditione cedulæ continentis ordinem de soluendo in feria.

8 Non obstant decisiones in contrarium allegatæ, tum quia in casu illarum non probabatur per Testes, aut alias probationes, quod solutio fuisset facta mediante cedula, tum quia in illis casibus, prout in casibus Doctorum, aderant verba, quæ pertineesse cõcludebant veram numerationem: & in casu decisionis Assisien. coram D. meo Coccino aderant verba in contãti, & ad se traxerunt, & in casu decisionis Bononien. corã R. P. D. Decano, in qua fit magnum fundamentum, aderant verba, & manualiter soluit; Item aderat clausula certa rata, quæ iuxta formularium Bononiæ fuit extensa, & inter alia cõtinebat verba ad se trahens &c. itaut de necessitate importarent veram numerationem in illo actu, quorum nullum adest in casu nostro: vt propterea ex istis omnibus Domini permanserint in decisis, &c.

PIROVANI.

Romana Nullitatis Obligationis, Lunæ 18. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Promissio de soluendo certum quid creditori ob retardatam debiti solutionem an, & quando sit vsuraria.

SVMMARIVM.

Fraudis omnis suspicio cessat in contractu mulieris facto cum decreto iudicis, & consensu proximiorum, nu. 1.

Promissio certæ pecuniæ à debitore creditori, ob dilatam solutionem vsuram sapit, n. 2. declara, vt n. 3.

Hæres soluens legatario certam pecuniam donec soluerit legatum An, & quando vsuram sapere videatur n. 3.

Vsura An sit quãdo vxor mortuo viro ab illius hæredibus recipit aliquam pecuniam donec sibi dos restituatur, nu. 4.

DECISIO CCCXXI.

1 Domina Isabella Celsa vigore Decreti Venerandæ Fabricæ Sancti Petri se obligauit soluere Catherinæ Hortensiæ scuta quingẽta quãdo Monialis efficeretur, & professionẽ fecisset, & donec soluerit, seu deposuerit dicta scuta quingẽta promisit eidẽ præstare alimenta, quæ hucusq; præstita fuerunt: Verum cum penitè ret eam in huiusmodi obligatione incidisse causa per appellationẽ introducta, dubitaui An obligatio sit inualida. Et quoad alimenta censuerunt Domini esse validam, quia illa fuit facta cum omnibus solemnitatibus iuxta formam Statuti Vrbis cum interuentu proximiorum, & decreto iudicis, adeo quod omnis suspicio fraudis, & circumuentionis cessare videtur, quæ fuit potissima ratio statuentium, vt considerat Rebuff in l. licèt inter gesta, §. patronos, vers. 18 ff. de verb. signif. & de statuto Vrbis, Granut. Theorema 25. num. 1.

2 Non obstat quod obligatio de soluendis alimẽtis Catherinæ donec D. Isabella soluerit vel deposuerit dicta scuta quingenta dicatur illicita, & non teneat de iure, cum videantur promissa ob dilatã solutionẽ secundum opinionem Anchar. in cons. 150. nu. 4. in fine, Alex. cons. 27. nu. 9 lib. 4. & aliorum, quos refert Surd. in tract. de aliment. tit. 1. q. 45. nu. 15. nam placuerunt Dominis responsiones datæ per informantes pro Catherina, &

3 Primo vsurã non posse considerari, quia ex pacto D. Isabellæ nõ fuit in facultate Catherinæ alterutrũ exigere capitale scilicet, vel alimẽta promissa vnde cũ cesset voluntaria dilatio iudicatiua nutui facti, id legatarius nõ potest magis eligere pẽsionẽ exigere quàm capitale, cessat eõ casu reputẽ vsura, quæ à volũtate dependet. Cagn. in l. curabit, n. 14. vers. secundus casus, C. de act. empt. Socin. in l. 2. nu. 7. ff. de ijs quæ poen. nom. Dida. var. resol. lib. 3. c. 1. ad fin. Lup. in l. curabit. conel. 1. §. 4. num. 73. Menoch. cons. 441. num. 25. Surd. tract. de alim. tit. 8. priuileg. 29. num 6. & seq. & cons. 23. num. 8. omnes reprobantes cons. Aret. 142. incipit viso themate ea ratione quia non potest

imputari legatario, quare quantitatem legatam non petiit, & exegit, quod propriè contigit Catherinæ, quæ ex forma legati R.P. Laurentij Celsi nihil petere poterat ante nuptias, neq; ex obligatione Dominæ Isabellæ, quæ erat conditionalis ad nuptias spirituales compete bat aliqua actio.

4 Secundo, vsuram non esse considerabilem, quia promissio alimentorum non fuit correspectiua ad legatum, cuius vigore nihil debebatur ante nuptias, sed fuit merè voluntaria, ex quo se obligauit soluere huiusmodi alimenta etiam à die obitus fratris longè ante instrumentum promissionis, quo casu tenet obligatio Bald. in l. 1. quæst. 10. C. pro soc. & latissimè Surd. comprobauit d. priuilegio 29. in fine, & consil. 23. num. 11. vol. 1. ex quibus benè patet responsio ad consilium Anchar. 180. & aliorum, qui in diuersis terminis loquuntur, nempè quando soluto matrimonio dos ab hæredibus viri est soluenda vxori, vt eo casu conuentio de soluenda pensione, donec dos restituatur censeatur in fraudem vsurarum, quia dos potest peti, & pensio habet relationem ad dilationem, & sic non deficit voluntas in pacto. Atque ita Domini dixerunt, reseruando, vt de reliquis videretur, &c.

PIROVANI.

Romana Hæreditatis Lunæ 18. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Ex cohabitatione mulieris cum viro, nũquid præsumatur fornicatio, vel matrimonium, quomodo, & ex quibus matrimonium probetur.

SVMMARIVM.

Matrimonium probatur coniecturis, & præsumptionibus, quando agitur de probando illud non principaliter, sed incidenter ad effectum successionis, & legitimitatis, nu. 1.

Matrimonium probatur per fidem Parochi, & multo magis ex libro Parochi præsertim concurrentibus adminiculis, num. 2.

Notorium multum preponderat in materia probationum, num. 3.

Matrimonium præsumitur ex cohabitatione multorum annorum, ex filiorũ procreatione, & simultaneo tractatu viri, & vxoris, num 4. Declara, vt num. 5. & 6.

DECISIO CCCXXII.

1 Dominus Honuphrius non acquiescens resolutionibus super filiatione Vincentiæ in Rota factis ad aliud Dubium conuolauit, An scilicet cõstaret Margaritam fuisse vxorem Herculis, quorum se filiam Vincentia prætẽdit, & in hoc postremo non valde Domini elaborarunt existimantes potius ad differendum principale negocium fuisse petitum quam, vt probabiliter super eo matrimonio dubitari posset; propterea vnanimes dixerunt constare de matrimonio. Nam cum non agatur de eo, probando principaliter, sed incidenter ad effectum successionis & legitimitatis sufficit probatio coniecturalis, & præsumpta, c. causamq. il primo, qui fil. sint legit. Gemin. ex illo tex. consil. 27. num. 8. quem sæpius sequuta est Rota, vt in Parmen. Status 2. Decembris 1573. coram bon. memor. Orioleñ & in eadem 6. Martij 1592. & 23. Octobris eiusdem anni coram bon. memor. Cardinali Seraphino, & in Romana, siue Amerina Domus coram Cantuccio, quæ est 34. num. 19. par. 2. diuers. Paris. latè comprobans cons. 57. nu. 41. lib. 4. & cons. 13. num. 32. lib. 2.

2 In casu autem proposito nedum leuiores, sed vehementes, & concludentes concurrunt præsumptiones. Nam datur fides Parochi in summario numero primo, attestantis se celebrasse matrimonium, per verba de præsenti, & præsentibus Testibus inter dictam Margaritam, & Herculem Brambillam, cui, & si maior fides adhiberetur, si ad præsens in eius libro adnotata reperiretur secundum Sacri Concilij Tridentini dispositionem sess. 24. cap. primo, de refor. matrim. Adeo tamen benè adminiculata legitur, vt non careat virtute probandi, Bald. in l. instrumenta, num. 1. C. de probat. Ias. consil. 129. nu. 14. vers. quia ad hoc lib. 1. Crauett. de antiqu. temp. par. 1. §. viso, de verbis, num. 6. & fuit dictum in vna Romana Extinctionis Census, inter impressas, vltim. par. diuers. num. 2. & sequen.

3 Primo, emanauit vsque de anno 1585. ante motam litem, & ad effectum consequendi dotes à Congregatione Sanctissimæ Annunciatæ, ac Sancti Iacobi Hispanorum, & consequenter tempore non suspecto, & ea fide attenta fuerunt per dictas Congregationes Dotes exbursatæ, prout ex instrumentis Congregationum, quæ dantur in summario Vincentiæ, numero quinto, & sexto, & cum sit notorium, istapia loca adhibere maximam diligentiam antequam Dotes consignent, multum præponderat in materia probationum, l. eum, qui probabilem, C. de Episc. & cleric. capit. primo, de cleric. non resid. Bald. in cap. fin. de caus. possess. & propriet. Euerard. plenè in loco à communiter accidentibus, nu. 1. & seq. Menoch. cons. 207. num. 7. volum. 3. Accessit etiam moderna Parochi attestatio, & iurata, qui de casu à se gesto examinatus deposuit verè matrimonium inter Margaritam, & Herculem contraxisse, & verum dixisse præsumitur, cum nihil vtilitatis, aut commodi pecuniarij ex ea assequuturus esset.

4 Concurrit etiam cohabitatio multorum annorum, & filiorum procreatio, & simultaneus inter eos tractatus viri, & vxoris, ex quibus oriri præsumptionẽ veri matrimonij probarunt, Abb. Anton. de Butr. Felyn. in c. illud, de præsumpt. Bald. inter cons. matrimon. Ziler. cons. 3. num. 21. Angel. inter eadem cons. 45. num. 10. Bursar. cons. 98. num. 7. & sequen.

5 Et quamuis Alciat. de præsumpt. reg. 2. presumpt. 5. voluerit per cohabitationem matrimonium non presumi, sed fornicationem per cap. aliter 30. quest. 5. & in hanc opinionem descendisse videantur, Hostien. & Io. And. in d. c. illud. de Presumpt. vel saltem de cohabitatione decẽ annorum esse intelligendum, vt respondit Alex. cons. 150. num. 11. vers. constat autem, lib. 5. Tiraquell. in tract. de prescript. §. primo, glos. 4. vers. sexto eiusdem.

6 Tamen hæc procedere videntur, quando agitur de retractando alio matrimonio, vel in preiudicium alterius matrimonij, vt omnes scribentes sentire in dicto cap. illud, quos adducit Paris. consil. 59. numero 7. 8. & 9. lib. 4. & Alex. in dicto consil. 150. numero 11. & consil. 151. num. 7. volum. 5. & etiam vbi aliæ coniecturæ non concurrerent secundum Dec. cons. 163. num. 2. vers. accedit etiam, quę tamen multę in casu, de quo agitur, concurrunt vltra narratas, videlicet depositio vnius testis, confessio partis in articulis, diuersę

diuersæ enunciatiuæ, & demum assecuratio dotis per instrumentum.

Non obstat, quod fidei parochi aduersetur fi-
7 des Monasterii Sanctę Catherinę, dum dicit Margaritam exiuisse de Monasterio die 14. Februarij maritatam cum Hercule, & tamen Parochus asserit fuisse maritatam die 15. & sic in die immediatè sequenti. Nam bene cõuenire possunt, vt prior intelligatur de sponsalibus, & fide mutuo data. Secunda vero cum effectu subsequuto.

Non obstat decisio Bubali, quæ verè non repugnat alijs decisionibus, cum nihil aliud præsupponat quam in materia filiationis, vt probationes concludant, vel saltem quasi filiationis possessionem ex contractu; & hoc casu agitur de matrimonio ad effectum successionis, ideo nihil ex ea potest inferri &c.

PIROVANI.

Bergomeñ. Capellaniæ. Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Fides licet non faciat fidem regulariter hoc tamen fallit in casu, in quo sufficiũt leuiores probationes, & concurrunt adminicula.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo, regulariter dandum est possessori. num. 1.

Fides licet non faciat fidem regulariter hac tamen fallit in casu, in quo sufficiunt leuiores probationes, & concurrunt adminicula. num. 2.

DECISIO CCCXXIII.

1 PRO Ambrosio fuit resolutum dandum esse mandatum de manutenendo, quia de eius possessione Capellaniæ, de qua agitur, sufficienter constat, § hodie, §. retinendæ, Instit. de interdict.

Probatur enim possessio ex fide Rectoris Ec-
2 clesiæ, in qua sita est Capellania, quę datur in summario, num. 2. quæ regulariter, etsi fidem non faciat cũ sit scriptura informis, & attestatio de præterito, l. instrumenta. l. rationes. l. exemplo, C. de probat. l. nuda, ff de donatio. l. inter cartulas, C. de conuen. Fisci debitor. lib. 10. Tamen in casu de quo agitur cum sufficiant leuiores probationes, videlicet vnus Testis etiam minus idoneus, & presumptiones, Dec. consil. 65. num. .... Et fuit dictum in Mediolaneñ. Reseruationis 28. Iunij 1591. coram bon. mem. Giptio, ac etiam plura concurrant adminicula sufficienter probare voluit, Bald. in l. instrumenta, C. de probat. Ias. consil. 129. col. vlt. vers. quia primo, lib. 1. Crau. de antiq. temp. par. 1 §. viso, de verbis, num. 6. fuit dictum in vna Romana Extinctionis census inter impress. vlt prima par. diuers.

Primum deducitur, quod ipsemet Ambrosius Missas celebrauit, nec fructus pro mercede celebrationis factæ ad Altare Sancti Michaelis denegati fuerunt per fictuarios bonorum Capellæ, vt in summario nu. 6. exinde autem sequuta fuit protestatio Pisoni, de qua in summario numero 3. per quam declarauit, quod non intendebat pro futuro respondere aliquos fructus, hæc enim per se sufficiunt, cum animus circa priuationem nõ accommodetur nisi præsupponatur habitus possessionis, l. decem, ff de solut. & fuit considera tum in vna Seguntina Fructuum 19 Septembris 1607. coram Reuer. P. D. nico Pamphilio Accedebat mãdatum præcedens Vicarij Bergomen. de tradend. possessione cum responsione fructuum, presentatio per illos de Pisonis ad hanc Capellaniam, institutio per Vicarium facta, ex quibus bene coloratur, & augetur præsumptio vera possessionis, Tesaur. decis. 206. in fin. cum allegatis ab eo.

REVERENDISS. D. ATTREBATEN.

Ferrarieñ. Matrimonij. Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius quando ex intentione contrahentium possit addere clausulas non appositas in instrumento. An instrumentum de falso suspectum reddatur per additionem inter lineam, & lineam, & An illud reprobetur per testes dicentes nõ audiuisse quæ à notario scripta sunt.

SVMMARIVM.

Matrimonium An dicatur contractum de præsenti per ista verba, accipiam pro viro, vel volo accipere pro viro talẽ num. 1. & 2.

Matrimonium probatur per attestationem Parochi concurrente verisimilitudine, num. 2.

Consuetudo maximè attendenda est in celebratione matrimonij, num. 2.

Notarij verba censentur verba contrahentium. nu. 3.

Falsitatis præsumptio non oritur per additionem verborum inter lineam, & lineam, quando ex præcedentibus potest elici veritas, nu. 4.

Notarius potest ex voluntate partium addere in instrumento clausulas quas omisit, num 4.

Matrimonium non potest probari per instrumentum. Declara, vt num. 5.

Instrumentum non reprobatur ex eo, quod testes negent se audiuisse verba de quibus in instrumento, quia satis est, quod potuerint audire, licet non audiuerint, num. 6.

Matrimonium per verba de futuro contractum per emissionem anuli, & alias circumstantias probatum dicitur, num. 7.

DECISIO CCCXXIIII.

1 DOmini confirmarunt decisionem in hac causa factam die 6. Februarij 1609. in qua resolutum fuit contractum matrimonij celebratum esse per verba de præsenti, vel talia, quæ erant apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij non obstantibus in contrarium deductis, quæ in tribus positionibus examinata fuerunt, illa enim reducuntur ad Testes deponentes, quod Domina Iunipera in actu celebrationis matrimonij vsa fuerit his verbis, *Signorsì mi che lo pigliarò*. Verùm ex dictis testium non conuincitur necessario non fuisse expressa etiam alia verba denotantia consensum de præsenti, quia secundus iuxta decimum quintum, decimum sextum,

tum,& decimumſeptimum fatetur expreſsè fieri
poſſe, quod Domina Iunipera vltra dicta verba
protulerit, alia quæ non fuerint ab ipſo Teſte in-
tellecta, & tamen ſi dicta Teſtium integrè acci-
piantur, ipſi comprobant inſtrumentum matri-
monij,cum referant totam facti ſeriem, & tàm in
verbis,quàm in facti narratione,& circumſtantijs
cum inſtrumento concordant.

Ex quibus apparet celebratum fuiſſe matrimo-
2 nium de præſenti,quod non fundatur ex illis ver-
bis. Volo accipere, quæ deſeruiunt pro exploran-
da voluntate D.Iuniperæ, ſed in tota facti ſerie;
nam prolatis illis verbis, Presbyter recepto mu-
tuo ambarum partium conſenſu,Inuocato nomi-
ne Diuino, Matrimonium inter prædictas perſo-
nas celebrauit,& actum celebrationis deſcripſit à
tergo licentiæ, quam illi dederat Epiſcopus Fer-
rarienſis ad huiuſmodi matrimonium celebran-
dum abſque denunciationibus, in qua deſcriptio-
ne exprimit clauſulam per verba de præſenti, cui
atteſtationi ſtandum eſt concurrente cum ea ve-
riſimilitudine,vt aliàs tenuit Rota in vna Vlixbo-
neñ Matrimonij 5. Iulij 1577. coram bonæ me-
moriæ Lauretano, quæ eſt deciſio 91. part.2. di-
uerſ. Eodem contextu in ſignum veri matrimo-
nij Reu.P.D.Ioannes Baptiſta Stella immiſit anu-
lum, ac Dominam Iuniperam deſponſauit, quæ
deſponſatio de more Italico fieri ſolet cum ma-
trimonium contrahitur, quæ conſuetudo atten-
denda eſt,gloſ.1.in fine in c.vltimo, & ibi notatur
de deſponſ.impuber. Card.cõſ.24.ante numerum
ſecundum.

Succeſſiuè Notarius poſt conſignatam ſibi de-
3 ſcriptionem à Presbytero interpoſuit ſtipulatio-
nem, ſiue rogitum de approbatione actus cele-
brati per Sacerdotem facta à coniugibus præ-
miſſa declaratione vulgari ſermone, quæ facit,vt
verba Notarij cenſeantur verba partium. Bald.in
l.errore,C.de teſtam.& in l.mater num.6.C.de rei
vendic.Soc.ſen.conſ.159.num.14.vol.2. Dec.cõſi.
450.num.2.& 3 & conſil.639.num.9.præterquam
quod contrahentes interrogati, An conſentirent
matrimonio celebrato per verba de præſenti per
Sacerdotem affirmatiuè reſponderunt

Non obſtat, quod in matrice,clauſula illa per
4 verba de præſenti fuerit addita ſuper lineam,quia
ſufficit,quòd ex præcedentibus poſſit elici veritas
glo.in cap.cum venerabilis.in verbo, præter præ-
dicta,de Religioſis domibus,Ruin.conſil.68.num.
5.in fine,verſic.nam ſicut,vol.4.& tamen etiam ſi
huiuſmodi clauſula non adeſſet in matrice, nihi-
lominus poſſet Notarius in extenſione facere hãc
expreſſionem iuxta voluntatẽ partium, Roman.
conſ.179.nu.6. Dec.d. conſ.450. nu.2. Ruin.conſ.
15.nu.24.lib.2.Aleiat.de præſumpt.reg.3. de præ-
ſumpt.13.nu.2.

Non obſtat, quod per inſtrumentum non poſ-
5 ſit probari matrimonium, attenta diſpoſitione
Concil.Trident.ſeſſ.24. cap.1. de reformat. matr.
Quicquid enim dicendum eſſet ſi Notarius ſim-
pliciter diceret celebratum fuiſſe matrimonium
per verba de præſenti, ceſſat difficultas, quando
Notarius rogatur de toto actu, & quando ex ipſo
inſtrumento conſtat aliter, quàm per enunciati-
uam Notarij,vt in hoc caſu. in quo concurrit im-
miſſio anuli, & alia in deciſione ponderata, ex
quibus probatur matrimonium per verba de
præſenti.

Nec redarguitur inſtrumentum ex eo, quod
6 Teſtes negant ſe audiuiſſe alia verba,quàm illa re-
lata,*Signorſì mi che lo piglierò*, quamuis fortaſſe D. Iu-
nipera potuerit alia proferre, quia ſatis eſt, quod
Notarius roget Teſtes, & quod ipſi potuerint au-
dire.licet nõ audiuerint,vt per Ruin. & alios quos
allegant Surd.conſ.414.nu.49.& nu.73. Menoc. de
arb.iud.caſ.105.num.31.

Denique ceſſat omnis difficultas, quia verba
7 de futuro cum immiſſione anuli, & alijs circum-
ſtantijs præcedentibus, & ſubſequentibus plenè
probãt matrimonium,vt in alia deciſione.Quoad
ea quæ dicuntur de voluntate Dominæ Iuniperæ
conquirendi informationes de qualitatibus D.
Iulij Cæſaris,& quod Reuer.P.Dom.Stella ampli-
ficauerit qualitates, & redditus ſui fratris, & ſuæ
domus, & quod dicebat expectandum eſſe ad-
uentum Illuſtriſſimi Cardinalis Aldobrandini, il-
la non probantur, nec tangunt ſubſtantiam ma-
trimonij.

ILL.^MI D. CARD.^LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Lucana Locationis. Veneris 18. *Martij, &* 29. *Aprilis* 1611.

ARGVMENTVM.

Gratia conceſſa à Papa Epiſcopo de locã-
do bona Eccleſiæ per nouennium, etiã
recipiendo pecunias à maiori parte ad
intereſſe quomodo intelligatur, & An
iſtud intereſſe poſſit à conductore in cõ
tractu locationis taxari, & An taxatum
ſit vſurarium,& vitiet totum contractũ,
& alia ad materiam non ſeruantis for-
mam in huiuſmodi gratia expreſſam.

SVMMARIVM.

Pactum de ſoluendo anticipatè fructus ad rationem ſex torum ſex pro centenario, & anno ratione lucri ceſſantis, & dãni emergentis eſt illicitum, & vſurarium, num.1.

Taxatio intereſſe pro tempore futuro eſt illicita, & ſaccrataſtia etiam in mercatore ſolito negociari, num.2. quod procedit etiam, quod partes aſſeruerint, quod intereſſe ſoluitur pro lucro ceſſante, & damno emergente, nu.3.

Conceſſio Papæ de recipiendo fructus anticipatè intelligitur de intereſſe licito in genere, & incerto, non autem de certo, & ab initio taxato, num.4.

Conceſſio Papæ recipit interpretationem à iure cõmuni, quatenus intereſſe licitè debeatur, num.4

Intereſſe damni emergentis, ad hoc, vt debeatur requiritur, vt in indiuiduo probetur, quod ex quo non habuit pecunias alij mutuatas, damnum ſequutum fuit, num 5.

Opinio Ruin. conſ.104. num.6. lib.1. volentis ſufficere, quod conſtet de damno ex quo præſumitur, quod ſi fuiſſet ſolutũ, id quod debebatur illud non fuiſſet paſſum, à Rota Romana reprobatur, num.5. in fin.

Confeſſione nulla poteſt dari maior probatio, num.6.

Intereſſe lucri ceſſantis ad hoc, vt debeatur debent concurrere requiſita, Paul.de Caſtr.in l.3.ff. de eo quod certo loco, & quod occaſiones ſint promptæ, & paratæ, indiuiduæ, & præmanibus dandi pecunias ad lucrum, nu.7.

Gratia in quam quis commiſit inuari non poteſt, num 8.

Dictio, tamen, eſt taxatiua, & aduerſatiua, nu.8. in fin.

Gratia, & priuilegij forma non ſeruata præſertim in ſubſtantialibus amittitur illius commodum. num.9.

Vſura non cadit niſi in mutuo vero, vel palleato, nu.10.

Pactum dicitur contra ſubſtantiam contractus, quando illum facit tranſire de vna ſpecie in aliam, num. 10.

Vtile

Vtile per inutile vitiatur, quando materia est indiuidua, nu. 11. Vbi de eo, qui non fuisset contracturus sine certo pacto.
Indiuiduitas non consideratur solum, quando adest ex natura iuris, sed etiam ex partium intentione, & voluntate, quando scilicet, quis non fuisset contracturus, nu. 12.
Voluntas, & intentio cōtrahentium, quod aliter non fuissent contracturi colligitur ex coniecturis, & verisimilitudine, num. 13.
Coniectura aliqua, quod quis non esset alias contracturus ad effectum præsumendi contractum vsurarium, nu. 14.
Ecclesia non cogitur stare contractui nullo, num. 15.
Gratia dicitur nulla defectu intentionis ob non expressionem eius, quod si Papa sciuisset, vel non concessisset, vel difficilius motus fuisset ad concedendum, nu. 16.
Dictio, circiter, importat, quid modicum, nu. 17.
Gratia suff[illegible] *agari non debet, vbi non est impleta qualitas in ea apposita, nu. 18.*

DECISIO CCCXXV.

Dubium erat, An Breue facultatis locandi, & pecunias anticipatas recipiendi concessum per fœlicis recordationis Clemētem Octauum bonæ memoriæ Episcopo Vercellen. suffragetur conductoribus Abbatiæ, cuius Cōmenda per obitum dicti Episcopi cessauerat in casu, & ad effectum de quo agitur, quod dicta die 18. Martii fuit resolutum non suffragari, & cum die 29. Aprilis etiam vtraque parte informante proposituum esset; Domini perstiterunt in decisis.

1 Et in primis firmarunt, quod pactum initum inter Pinum conductorem, & Episcopum, quod pro scutis 1500. anticipatè solutis soluerentur fructus ad rationem scutorum sex pro quolibet centenario, & annorum ratione lucri cessantis, & damni emergentis, fuit illicitum, & vsurarium, quia taxatio interesse pro tempore futuro est illicita, & fœneratitia, Ioan. Andr. in cap. salubriter, quem alij sequuntur de vsuris Ioan. de Anan. in cap. vlt. nu. 62. eodem tit. Bald. in l. rogasti, §. si tibi, ff. si cert. petat. Aymon. cons. 189. num. 2. vers. aut sumus, Alexand. consil. 62. in fin. lib. 2. & consil. 80. lib. 3. Socyn. cons. 179. num. 2. Dec. consil. 11. num. 3. & cons. 119. num. 3. Roman. cons. 529. num. 8. Natta cons. 417. num. 3.

2 Etiam in mercatore solito negociari, iuxta opinionem Rotæ, Mohed. decis. 2. & 3. de vsur. & fuit resolutum in causa Mediolanen. Cambiorum coram fœl. record. Clemente Octauo, quæ est 315. p. 2. & in alia Mediolanen. Simulationis Contractus 2. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinali Millino.

3 Quod procedit etiam quod partes asseruerint, quod illa scuta sex pro centenario soluebantur pro lucro cessante, & damno emergente, & quod Pinus conductor requisitus à multis, destinauerat dictas pecunias conuertere in censibus, & si illa conuertisset habuisset sex pro centenario, Bald. in d. l. rogasti, §. si tibi, num. 7. vers. quid ergo, Cagn. in l. curabit, num. 58. C. de act. empt. Natt. consil. 490. num. 3. & 4. & fuit dictum in causa Romana Cambiorum de Grandis 19. Iunij 1592. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in causa Ianuen. pecuniaria 7. Iunij 610. coram me.

4 Non obstat, quod in Breui detur facultas anticipatè recipiendi dicta scuta 1500. & obligandi fructus Abbatiæ pro solutione fructuum, quia intelligitur de interesse licito nempè, si fuisset cōuentum de interesse in genere, & incerto, non autē de certo, & ab initio taxatum, ne dicamus Papam dedisse facultatem committendi vsuras contra regula, l. incerto, ff. pro socio, tum quia talis concessio recipit interpretationem à iure communi, quatenus scilicet, interesse licitè deberetur, Bald. in l. si traditio, colum. 3. num. 5. vers. aduerte, C. de act. empt. & fuit dictum in causa Recanaten. Pecuniaria 27. Martij 1602. corā bonæ memoriæ Cardinali Seraphino, & cessat omnis difficultas, quia talis facultas soluendi interesse declaratur ex aliis verbis eiusdem Breuis, nempè cum pactis licitis tamen, & honestis ex quibus patet Papam sensisse de interesse, quod licitè percipi, & in pactum deduci potest.

5 Non obstant iura exhibita ad probandū, quod Pinus patiebatur damna ex quo eodem tempore soluebat fructus, & interesse diuersorum debitorum, ac inde infertur, quod ei licitè debeatur interesse damni emergentis, quia si istas pecunias habuisset debita extinxisset, nec damna passus fuisset: nam fuit responsum, quod omisso, An probaretur veritas huiusmodi debitorum, nihilominus etiam illis admissis non relevant, cum non sufficiat, quem pati interesse, nisi in specie probetur; quod ex defectu istarum pecuniarum, debita non extinxit, quod si istas pecunias habuisset, illa extinxisset, & ideò iuxta opinionem Rotæ requiritur ad hunc effectum, quod in indiuiduo probetur, quod ex ista causa videlicet, quòd non habuit pecunias illas, damnum sequutū fuerit, Mohed. decis. 2. de vsur. & fuit resolutum in causa Romana Pecuniaria de Zambeccariis 7. Aprilis 1581. coram bonæ memoriæ Laureliano, & in causa Romana Vineæ de Blanis 2. Decembris 1591. coram bonæ memoriæ O[illegible]ano, & in causa Romana Cambiorum 15. Maij, & 19. Iunij 1592. etiam Illustrissimo Millino, & in causa Bononien. Dotis 24. Maij 1600. coram me; & vltimò loco in causa Lugdunen. Computorum 11. Decēbris 1609. coram R. P. D. meo Coccino, in qua fuit in specie dictum, quod Rota non sequitur cons. Ruyn. 104. num. 6. lib. 1. qui volebat sufficere, quod constaret de damno ex quo præsumitur, quod si fuisset solutum id quod debebatur, illud non fuisset passum, & meritò, quia potest esse, quod mutuans non soluisset illa debita, & quia aliàs daretur magna occasio fraudibus, & posset, quis prætextu vnius debiti scutorum 100. dare diuersis personis sub vsuris multo maiorem summam.

6 Hic autem tantum abest, quod probetur, vel possit probari in indiuiduo, quod ex defectu istarum pecuniarum Pinus non extinxit sua debita, ac inde passus damnum, vel de illis extinguendis cogitauerit, quin potius apertè constat de contrario ex confessione eiusdem Pini facta in instrumento locationis dum dixit, quod huiusmodi pecunias destinauerat conuertere in censibus, si igitur destinauerat conuertere in censibus, vtique nolebat ex illis sua debita extinguere, & sic cessat illud requisitum ex ipsamet confessione Pini, qua nulla potest dari maior probatio, l. cum te, C. de transact. cum vulgar.

7 De interesse lucri cessantis, neque etiam potest haberi aliqua ratio, tum quia neque concurrunt requisita ad hunc effectum per Castren. in l. 3. §. nunc de eo, ff. de eo, quod certo loco, & in specie, quod occasiones essent promptæ, & paratæ, & indiuiduæ, & occasio nunc præmanibus existens dandi pecunias ad lucrum, Aymon. consil. 320. num. 6. Roland. consil. 35. num. 13. lib. 1. Natt consil. 450. num. 6. Mohed. decis. 3. de vsur. Put. decis. 3. eodem tit. & 237. lib. 1. Caput. decis. 1. lib. 3. in materia vsurip. & sæpissimè fuit decisū in Rota, vt in causa Romana Fundaci 9. Decembris 1585. coram bonæ memoriæ Seraphino, & in causa Romana Societatum 26. Aprilis 1591. & 28. Ianuarij 1592. coram

corani Illustrissimo Cardinali Blanchetto, & pas-
sim in alijs.

Quibus ita constitutis, primum fundamentum
8 decisionis fuit, quia cum in Breui fuerit conces-
sum Episcopo, quod Episcopus possit arrendare
ad nouennium fructus Abbatiæ, & anticipatè re-
cipere scuta 1500. etiam sub interesse, & quæcun-
que instrumẽta desuper conficere, cum pactis be-
neuisis licitis tamen, & honestis, & cum huic con-
cessioni partes contrauenerint, ex quo inierunt
pactum illicitum, & vsurariũ, commodum istius
Breuis perdiderunt, itaut non possint iuuari huius-
modi gratia in quam commiserunt ad l. auxilio, ff.
de minor. c. quia frustra. de vsur. & faciunt tradita
per Anchar. post Lap. & alios in cap. 1. nu. 3. versi.
quæro si illc. de fil. presbyt. lib. 6. Fely. cons. 4. num.
8. Ruyn. cons. 28. num. 5. lib. 1. Mandos. cons. 21. nu.
2. & fuit resolutum in causa Legionen. Prioratus
8. Iunij 1587. coram bonæ memoriæ Cardinali
Pamphilio, & in causa Carthaginen. & Abulen.
Beneficiorum 20 Iunij 1608. coram Reu. P. Dom.
meo Sacrato, & in causa Beneuentana Reserua-
tionis Fructuum 12. Ianuarij 1609. coram Reuer.
P. D. meo Decano, maximè ponderata dictione
illa tamen, ibi licitis tamen, & honestis per quam
censetur restricta gratia ad pacta licita, & prohi-
bita contraria tanquam per dictionem aduersati-
uam, & taxatiuam, iuxta notata in l. 1. vbi Ias. num.
10. ff. si quis ius dicen. non obtemper. Bertach. in
repert. in verbo tamen.

Non obstat, quod pactum de soluendo huius-
9 modi interesse non sit contra substantiam con-
tractus, & quod rejciatur pactum non autem an-
nullet actum, & vtile per inutile non vitietur ex
decisionibus, & alijs auctoritatibus allegatis: nam
ea procedunt in cõtractibus ordinarijs vigore iu-
ris communis factis, qui nõ recipiunt vires à gra-
tia Apostolica non autem in contractu qui reci-
pit ex breui validitatem respectu successoris, qui
contractus vigore breuis factus vitiatur ex quo
non fuit seruata illius forma, & quia cum fuisset
breui in substantialibus contrauentum, partes il-
lius commodum amiserunt, vt dictum fuit, & est
text. in cap. priuilegium 11. quæstio 3. itaut vigo-
re istius breuis non teneatur successor, neque ad
mutuum, neque ad locationem, quicquid di-
cendum sit contra hæredes Episcopi, qui pecu-
nias recepit, quod solum sufficit pro decisione
istius dubij.

Vltra quod tale pactum est contra substantiam
10 contractus, nam cum pactum sit vsurarium, vt
dictum est, & vsura non cadat nisi in mutuo vero,
vel palleatico, iuxta notata per Calder. & alios in
cap. nauiganti, de vsur. vtique pactum dicitur con-
tra substantiam contractus, quia facit transire cõ-
tractum de vna specie in aliam, Abb. cons. 72. nu.
2. lib. 1. Crot. in repet. l. non solum, §. morte, num.
227. ff. de nou oper. nunciat. nempè in mutuum,
quod appellatur palleatum. Calder. in dic. cap. na-
uiganti, num. 11. de vsur. & consil. 1 t. eodem titulo
quo fit, vt vtile per inutile vitietur. Bald. consil.
475. num. 7. lib. 1. Crot. in repet. d. l. non solum, §.
morte, nu. 174.

Præterea quando materia est indiuidua, vtile
11 per inutile vitiatur, l. pecuniæ, ff. de vsur. Bart. in l.
græcè, §. illud, num. 4. de fideiuss. Socin. in l. 1. §. sed
etsi mihi, num 9. de verbor. oblig. Dec. in auth. qui
rem. in fin. C. de sacrosanct. eccles. Aym. cons. 107.
num. 6. & in respon. progen. num. 30. Dec. consil.
421. num 5. Tiraquel. de retract. lignag. §. 23. glos. 1.
num. 23. Couarr. lib. 2. variar. resolut. cap. 18. num.
5. & de eo qui non fuisset contracturus, absque
certo pacto, Alexan. cons. 17. num. 10. libr. 4. Surd.
decis. 248. in fine, versic. vnum addo, & in simili-
bus terminis fuit resolutum in causa Mediolanen.
Rescissionis Permutationis 28. Maij 1599. & 21.
Februarij 1600. coram bon. memoriæ Cardinali
Pamphilio.

Et indiuiduitas non consideratur solum quan-
12 do adest ex natura iuris, sed etiam consideratur
ex partium intentione, & voluntate, quando non
fuisset aliàs contractura, l. 1. §. sed si mihi, & ibi
Alciat. in 3. indiui. num. 20 ff. de verb. oblig. consi.
109. num. 27. vol. 4. Natt. consil. 479. num. 20. Aym.
cons. 170. num 6. Tiraquel. d. §. 23 glos. 1. Caputaq.
decis. 206. num. 6. par. 1, Rota decis. 709. num. 8. p. 1.
& 318. nu. 3. p. 2.

Voluntas autem, & intentio contrahentium
13 quod aliter non fuissent contracturi colligitur
ex coniecturis, & verisimilitudine, Dec. in d. auth.
qui rem, in fin. Ruin. cons. 109. num. 27. vers. fuit
etiam lib. 4.

Quæ coniecturæ in hoc casu adsunt vrgentes,
14 tàm ex parte Episcopi, qui ad hunc effectum, &
vt suis necessitatibus subuenire posset, obtinuit
breue, quàm ex parte Pini conductoris, q. d. non
soluisset huiusmodi anticipatos affictus absq; in-
teresse stante qualitate personæ, & quod summa
scutorum 1500 auri in auro nõ sit exigua, & quod
Episcopus non erat eius consanguineus, & stante
quod in instrumento idem Pinus asseruit, quod
habebat occasiones dictas pecunias inuestiendi;
& quod ideo fecit anticipatam solutionem, quia
Sanctissimus concesserat, quod fieret sub interes-
se, quæ vltima coniectura est vrgentissima, Dec. d.
consil. 421. num. 3. vers. & ita cum in casu nostro,
vltra quod cum Pinus fecerit hanc solutionem
anticipatam cũ dicto interesse præsumitur, quod
non fuisset aliàs contracturus, Ruyn. consil. 109.
num. 27. vers. nam vt in dictis locis lib. 4. Immo
cum omnia in prædicto instrumento continuan-
tur, dicuntur se correspectiua, Mohed. decis. 2. in
fin. de simon. & 10. de re iud. Caput. decis. 206. p. 1.

Neque obstat, quod huiusmodi indiuiduitas re-
15 spiciat fauorem Pini conductoris, qui illam non
allegat, & qui posset modo declarare, quod etiam
absque dicto interesse fuisset contracturus, tum
quia ex dictis coniecturis apparet, quod non erat
aliàs contracturus, tum quia ista nullitas respicit
etiam fauorem Ecclesiæ, quæ non cogitur stare
contractui nullo, qui posset propterea substineri
absque nouo consensu locatoris, siue Ecclesiæ,
vt fuit in terminis resolutum in allegata causa
Mediolanen. Rescissionis permutationis 28. Maij
1599. & 21. Februarij 1600. coram Illustrissimo
Pamphilio.

Secundum fundamentum decisionis fuit nulli-
16 tas breuis ex defectu intentionis Papæ, in breui
enim fuit expressum, quod locatio præcedens in-
fra biennium circiter expirabat, vnde Papa con-
cedendo nouem annos à fine primæ locationis
intellexit concedere vndecim annos, siue vnde-
cim recollectas fructuum, & tamen veritas est, q̃
locatio præcedens non expirabat infra biennium,
sed durabat adhuc per tres annos, & duos menses,
itaut fuerint concessi duodecim anni, siue duo-
decim recollectæ, quod sufficit pro defectu intẽ-
tionis Papæ, qui non voluit concedere duodecim
recollectas, sed vndecim tantum, quod si Papa sci-
uisset locationem durare per tres annos, vel non
concessisset gratiam, vel difficilius motus fuisset
ad concedendam, quia hoc modo seruitus in be-
neficio, & præiudicium successoris per annum
vltra prorogabatur quare gratia est nulla in totũ,
vt in decis. 626. num. 5. par. 1. inter impress. etiam si
sit concessa motu proprio: nam motus proprius
non

non tollit defectum intentionis concedentis,
qui fuit motus ex falsa causa, sed tota gratia corruit ex defectu intentionis, iuxta not. in c. si motu
proprio de præben. lib sexto, Card. cons 69. Felyn.
in cap. ad aures, numer. 9. de rescript. Ruin. consil.
215. num. 19. lib. 1. Alex. cons. 215. in princip. lib. 7.
Paul. cons. 4. num. 27 lib. 2. cum alijs per Gabr. de
claus. conclus. 2. num. 20. & 34. & est decisio inter
impress. 451. p. 1. & fuit dictum in causa Tullen.
Monasterij 19. Ianuarij 1609. coram R. P. D. meo
Sacrato.

Neque obstat dictio, circiter, de qua in breui,
17 quia importat quid modicum, & in spatio duorū
annorum non potest comprehendere tres collectas, & 14. menses Host. in cap. fi. nu. 3 de despons.
impub. Io. Andr. in cap. continebatur, nu. 13. & ibi
Butr. nu. 7 eod. tit.

Tertium fundamentum decisionis secundum
18 aliquos ex Dominis fuit, quia dicitur in breui, q
locatio debeat fieri meliorem conditionem offerentibus, & infra cum pactis, capitulis, & conuentionibus monasterio vtilibus, per quæ verba apparet Papam noluisse, quod locatio fieret ad libitū
Commendatarij, & quod ille posset cuilibet gratificari in præiudicium successoris, sed voluisse,
quod locatio esset vtilis Ecclesiæ, quod etiam de
iure inerat, vt in simili locatione ad nouennium
pro iusto pretio faciēda, ponderauit Rota in causa Viglieuaneñ Locationis 22. Nouembris 1600.
coram Reuerendissimo Pacen. hic autem cum
non constet fuisse factam aliquam diligentiam de
inuestiendo maiori pretio, vel qui meliorem conditionem offerret non potest dici seruata forma,
nec impleta, qualitas breuis, quod propterea suffragari non potest conductoribus, Felyn. in c. dilata, num. 6 de rescript. & fuit resolutum in allegata
causa Beneuentana coram R. P. D. meo Decano,
& ita conclusum.

PIROVANI.

Romana census. Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

De testibus nonnulla notāda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Propinquorum præsentiam in contractu mulieris, quæ dicit non interuenisse, & ob id contractum esse nullum debet probare propinquos tempore contractus extitisse, num. 1. & 3. in fine, vbi quod amplius debet probare, quod propinquus commodè poterat interuenire in contractu.

Testi vno de facto proprio deponenti credendum est, numero 2.

Testis coniunctus non est integer Testis in causa sui coniuncti, num. 3.

Testis redditur suspectus, dum de vno recordatur, & de alijs memoriam non habet, num. 3.

DECISIO CCCXXVI.

1 FVit resolutum standum esse in decisis rationibus, & fundamentis, de quibus in ca: nam
cum onus probādi existentiam propinquorum de die contractus ad effectum annullationis
eiusdem incumbat regulariter venienti aduersus
contractum, vt fuit firmatum in decisione, & sæpius Rota resoluit, hoc non videtur præstitisse D.
Moroldus: Nam quoad personam Antonij Grisolini mariti Hortensiæ, sororis Statiliæ, quamuis
videatur probata præsentia de die contractus ex
eo, quod comparuerit eodem die in foro Capitolino, tum quia eiusdem Hortensiæ superexistentia adesse affinitatis necessaria non fuit probata,
Domini nullum constituerunt fundamentum, ex
Bald. Tiraquell. & alijs in decis. allegatis.

Præsentia autem Iuliani Palmerij mariti neptis
2 ex sorore Statiliæ, neque ex depositione eiusdem
Iuliani, nec ex Testibus examinatis videtur probata. Non ex eius depositione, quod de dicto tempore esset in Vrbe, quamuis alias fides esset adhibenda ei, vt de facto proprio deponenti, vt plenè
probauit Socy. in tra. Fallen in reg. Testi vni vers.
secundo limitatur, Verall. decis. 167. par. 3. Dec.
cons. 56. num 4.

Nam est coniunctus Statiliæ, qui in causa con-
3 iuncti non est integer Testis cap. consanguinei,
cap. accusatores, 3. q. 5. Bartol. in l. admonendi, col. 5. vers. si verò testis esset talis conditionis, num. 37. de iureiuran. Specul. in tit. de test. §. 1.
num. 8. vers. sed nunquid frater, in fine, Alex. cons.
80. num 7. lib. 4. Præterea interrogatus non recordatur, quæ dies esset illa 20. Februarij, nec quid sibi contigerit d. die, aut quæ negotia tractauerit
in illis diebus 19. 20. 21. Februarij 1581. subdens rationem imperitiæ, *non hò memoria di dette giornate*,
ex quibus duo inferuntur ad imperfectam probationem: vnum quia non caret labe suspicionis,
dum de vno recordatur, & de alijs memoriam nō
habet; Secundum quia ad esse huius probationis
erat necessario concludenda habilitas, scilicet,
quod commodè poterat interuenire, Bartol. in l.
si tertius, num. 6. ff. de aqu. pluu. arcen. Lambert.
de contract. eorum, glos. 12 quæst. 2. & 4. quæ non
concludit, si non recordatur de gestis à se eodem die.

Postremò Dominis nō placuit declaratio eius-
4 dem Iuliani post sex dies facta ad corrigendum
mendacium, super eo, quod non fuerit in eadem
causa examinatus, tanquam nimis crassa, & suspecta; Nec illius depositio videtur posse adiuuari
ex libro Depositarij militum Sancti Petri, quia
esto, quod adminiculum posset suffragari, non tamen cōcludit respectu temporis, nempè diei 20.
Februarij, ne dum verè, quia in cōmentis, quidem
solutionum, sed nō dies apponitur, sed nec etiam
præsumptiuè, quia numerus equitum, qui se subscripserunt eodem mense videlicet 36. vel 39. vel
40. inter quos Iulianus reperitur, potest quidē arguere eius præsentiam in Vrbe magis in principio mensis, quàm in fine arguendo ab ordine scripturæ, sed quod magis vna die, quam altera accesserit ad recipiendos fructus sui Caualeratus, hoc
non infertur, & potius arguendo à diuisione numeri equitum 290, magis de die 7, vel 8, mensis esset arguendum cum numerus 39. aut 40. respiceret hanc quartam partem equitum in libro Depositarij descriptorum.

Testes autem dati in summario D. Maroldi nō
5 etiam probant præsentiam dicti Iuliani, nec Francisci Valdrini. Nam Minerua nil concludens dicit quoad Valdrinum respectu illius præsentiæ de
die 20. Februarij, De Iuliano autem, quamuis dicat se posse affirmare in veritate, quod in dictis
diebus 19. 20. 21. Februarij erat præsens in Vrbe,
& non impeditus adeò, quod commodè poterat
interuenire celebrationi contractus, vt in summario D. Maroldi numero secundo; Tamen dum reddit causam scientiæ dicit, quia audiuit à vicinis,
quod non sufficit, sed præterea eius dictum admodum infirmatur, quia ipsamet iuxta decimum
inter-

Interrogatorium afferit se modicam habere memoriam, nec recordari ne dum de tempore decem. aut viginti annorum, sed nec etiam, quid in extrema die comederit. Quare Domini ex hac irrelevanti probatione noluerunt à decisione recedere, &c.

PENIÆ.

Vlixbonensis Tabernariorum Mercurij 5. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Argumentum sumas ex summario posito in primo numero.

SVMMARIVM.

Tabernarij prohibiti sub pœna vendere diebus Festiuis panem, vinum, & alia huiusmodi, contrauenientes non incurrunt pœnas si vendant ob moralem necessitatem, & quæ isto casu dicatur moralis necessitas, num. 1. & omnibus seqq.

Pœna excommunicationis non potest infligi, nisi in subsidium, num. 5.

DECISIO CCCXXVII.

1 IN Archiepiscopatu Vlixbonensi extat Constitutio Synodalis, quæ cauetur ne Dominicis, & Festiuis diebus quis audeat vendere panem, vinum, & alia huiusmodi, exceptis Aromatarijs pro seruitio infirmorum, donec finita sit sacra concio in ea Ciuitate, sub pœna quinquaginta regalium Merino applicandorum; hæc constitutio in honorem Diuini cultus semper fuit inuiolabiliter obseruata, cui cum Tabernarij contrauenire prætenderent, ideo Vicarius Vlixbonēsis die 31. Ianuarij 1595. per monitorium constituit ne in futurum aliquid vendere auderent sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendę, sed cum Tabernarij non paruissent tandem contra eos in Curia Archiepiscopali fuit lata sententia, quæ declarauit Tabernarios lapsos in prædictam excommunicationem, in gradu appellationis prædicta sententia fuit confirmata, à qua rursus Tabernarij appellantes causam commıtti obtinuerunt Auditori legati, qui prædictas duas sententias ad fauorem Merini latas reuocauit. Ab hac sententia Merinus appellans in gradu suæ appellationis Auditoris sententiam reuocari, & duas latas ad suum fauorem confirmari obtinuit.

2 Sed cum ab hac sententia Tabernarij ad Sedem Apostolicam appellassent causa introducta in Rota dubitaui An constaret de tribus conformibus, ita ut esset locus exequutioni, & Rota vtraque parte informante, quamuis fuissent conformes, non tamen esse exequutioni demandandas censuit. Primò, quia opponebantur aliquot nullitates, quę non satis firmiter, & subsistenter remouebantur. Rursus quoniam iustitia sententiarum non satis videbatur explorata, habita præsertim consideratione ad vastam, & populosam Ciuitatē Vlixbonæ propter magnum concursum aduenarum, militum, & laboratorum frequenter accedentium, & recedentium quibus ne Tabernarij vendant vinum, & alia obsonia si quæ habent vix possunt excusari.

3 Cum autem huiusmodi moralis necessitas postulat ne, vel scandala oriantur, vel aduenæ, aut Ciues mala aliqua patiantur non obstante constitutione, quæ aliàs laudabiliter est retinenda, possent Tabernarij, & Macellarij ante tempus præscriptum vendere absque incursu in pœnam constitutionis necessaria ad vitæ sustentationem, &c. discipulos de consecrat. dist. 5. & bi glo. in verbo, fama, Siluest. in summa, in verbo Dominica, circ. fin. nu. 9. quæst. 7. Martinus Nauarrus in Manuali Confessariorum c. 13. nu. 15. & 16.

4 Nec refragatur constitutio, quæ eum genericè loquatur, debet accipi, prout de iure, vt intelligatur, ne liceat prædicta vendere diebus festiuis, exceptis casibus necessitatis, vel pietatis, vel alijs de iure concessis, vt in terminis dixit Siluestrina præcitato loco.

5 Demum respectu sententię excommunicationis, quā Vicarius fulminauit non placuit Dominis eius processus, quia quamuis excommunicatio sit neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continēdos in officio populos valde salutaris sobriè tamen, magnaque circumspectione ferenda est, cum experientia doceat, si temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur magis contemni, quàm formidari, vt sapienter monuit Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 3. Vnde cum ad coercendum prędictorum Tabernariorum excessum esse imposita pœna pecuniaria, licet potuerit Vicarius pœnam pecuniariam augere non debuit tamen ad excommunicationem fulminandum, quæ in subsidium dari debet properare, cap. alma mater, & caueant de senten. excommun. lib. 6. & fuit dictum in causa Tarraconen. Portionis B. cuis, die 29. Nouembris 1603. coram bon. memorię Iusto, Tametsi verò ob prædictas rationes, & causas, ita in hoc casu Rota pronunciauerit, non fuit tamen suæ intentionis, vel præiudicare cōstitutioni laudabili, vel receptæ consuetudini cultui Diuino fauenti nec præbere occasionem Tabernarijs, aut alijs similibus cerdonibus, & ministris, vt insolescant, & iusta Superiorum præcepta contemnāt, quod si facerent, & in pœnas constitutionis incurrerent, & valde eorum conscientiæ lęderentur.

PIROVANI.

Bononien. Pecuniaria. Veneris 13. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententiæ dicuntur conformes, quando concordant in aliquo, licet in alijs sint discordes, & in eo, in quo concordant exequendæ sunt, & ad istum effectum in summa maiori inest minor.

SVMMARIVM.

Sententiæ dicuntur conformes, quando concordant in summa, num. 1.

Sententiæ dicuntur conformes, quando concordant in summa minori, num. 1.

Sententiæ, vt dicantur conformes est facienda sententiarum numeratio, num. 2.

Sententiæ conformes, licet non sint in omnibus exequendæ, tamen sunt in his, in quibus sunt conformes, num. 3.

DECISIO CCCXXVIII.

1 Resoluerunt Domini constare de duabus conformibus, & esse locum Statuto Bononien. itaut ad illarum exequutionem procedendum sit: Nam Hercules conuentus coram Auditore Generali Bononien passus est ferri contra se sententiam, quæ postmodum fuit in Rota confirmata, quoad sortem principalem; vndecum vna condemnet D. Herculem ad solutionem librarum 3394. Secunda verò illam confirmet, satis dicitur inter se conformes, quia in summa, quod est principale conueniunt, Franc. in c. dilecta, colum. 2. vers. tertia conclusio, nu. 5. de appellat. Ang in l. vnica, C. ne lic. tert. prouoc. Vestr. in prax. lib. 8. cap 3. num. 6. Dec. consil. 385. in prin. Thesaur. decis. 122. num. 7. Et in tantum videtur procedere hæc conclusio, vt etiam dicantur conformes si in vna maior summa cõtineatur, quam in altera, quia semper in minori conuenire, & cõformare dicuntur, l. inter pares, ff. de re iudic. l. 3. §. si quis plusquam, ff. de adim. leg. Did. pract. quæstio. cap. 25. num. 6. Afflict. decis. 162. per tot. Surd. conf. 102. num. 7. vol. 1. Thesaur. eadem decisio. 122. num. 10.

2 Statutum autem Bononien data conformitate sententiarum, benè intrat pro exequutione earũ, tum quia sententiæ extra Sacrum Palatium latæ nuncrantur ad effectum ne liceat appellare, Rota decis. 20. de sent. & re iudic. in antiq. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. num. 19. Tum quia causa est inter Bononienses, vt pluries fuit resolutum, & signanter in causa Bononien. de Pannolinis coram R. P. D. Marcomontio 10. Decembris 1610.

3 Non obstat, quod sententia Rotalis non contineat condemnationem pœnæ conuentionalis, & interesse, prout continet sententia de partibus, quæ omissio arguit difformitatem sententiarum, & consequenter eas reddit inexequibiles, cũ non sufficiat eas conuenire in aliquibus, Rota de sent. & re indic. decis. 2. quia pro responsione fuit dictum, quod etsi sententiæ in omnibus conformes non sint, in capitulis tamen in quibus conueniũt, sunt exequendæ, quia eadem est ratio statuti partis, quoad partem, quæ est totius, quoad totum, l. quæ de tota, ff. de rei vend. Dec. qui eo modo in terminis nostris arguit consil. 385. colum. 2. & statute simili statuto idem concludit Castr. conf. 163. Proponitur in facto, quod duo fratres, numer. 2. vol. 2. Afflict. decis. 362. Surd. post alios, quos allegat, d. consil. 102. num. 15. vol. 1. & num. 13. dicens ea ratione appellationem denegari, quia in eo, in quo sententia admit, non grauat, sed releuat appellantem, & cessante grauamine, cessat appellatio. Quare cum Hercules fuerit releuatus per sententiam Rotalem à solutione pœnæ conuentionalis, vti non grauatus dare non potest de appellatione, & consequenter, nec etiam exequutionẽ ex forma statuti Bononien. impedire.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Societatis. Veneris 20. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Pactum in societate officij de non molestando officialem factum per apocham priuatam, an & quando reducat societatem in purum mutuũ in aliorum præiudicium, & alia nonnulla de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Subscribens non censetur fateri omnia contenta in folio, quando apparet aliquid fuisse scriptum post subscriptionem, num. 1.

Notarius potest, quandocumque dare instrumentum de rogatis ab ipso, & iam datum corrigere etiam si non reperiatur protocollum, num 2.

Notarius substitutus in officio, qui se rogauit de instrumentis nomine sui Domini postquam desijt esse substitutus nõ potest amplius extendere instrumenta per ipsum rogata, num. 2.

Extensio non fit de casu verò ad mixtum in exorbitantibus, & periculosis, num 3.

Pactum in societate officij de non molestando officialem repugnat naturæ societatis, & illam reducit in mutuum ... tuum, num 4.

Declara, vt num. 5. & 6.

Heres non potest improbare factum defuncti ex qua improbatione defuncti delictum sequatur, nu. 5.

DECISIO CCCXXIX.

1 Domini resoluerunt per mortem quondam Hieronymi Ameri pecunias per eum datas ad societatem officij simile quæsitas socijs, siquidem societates stabant super periculo eius vitæ, vt cõstat ex inst. numero confecto super duabus societatibus, de quibus agitur. Non obstat, quod Hieronymus reseruauerit sibi facultatem transferendi periculum vitæ in alium, & huiusmodi translationem fecerat ante quam moreretur, quia Dominis non visa fuit probata talis translatio: nam dum in primis illa deducitur ex eo, quod in folio memoriæ societatis inter scripturas Hieronymi reperto adsit in ordine scriptura. Primò memoria translationis, postea ordo officialis de soluendis pecunijs, & deinde quietantia illorum, qui habuerunt pecunias cum eorum subscriptione ex quo infertur, quod ipsi subscripserunt folium in quo erat scripta translatio, videntur illam ratificasse, vel saltem habuisse notitiam translationis periculi, vt in Romana Societatis Officij 3. Nouembris 1598. coram bon. mem. Orano. Ad hoc fuit responsum conclusionem potuisse habere locum, nisi ex eadem scriptura appareret, quod annotatio translationis fuit facta post subscriptionem: nam nominatio cantat sub die 24. Februarij, subscriptio verò sub die decima eiusdem mensis, & sic apparet, quod quando fuit subscriptum folium, nondum præsentia translatio erat, sed facta per quatuordecim dies post.

2 Secundò prætendebatur probata translatio ex quadam notula facta quadraginta menses post per illum, qui se rogauit de societatibus, & pro hoc cumulabantur regulæ, quod Notarius rogatus possit, quandocunque clarè instrumentum de gestis à se ipso, immo iam datum corrigere, etiãsi non reperiatur protocollum cum similibus, ad hoc fuit responsum, quicquid sit de illis conclusionibus, quæ habent suas declarationes illas non applicari, quia ille, qui dedit notulam non se rogauit nomine proprio, sed nomine sui Magistri, vt practicatur in Notarijs Auditoris Cameræ. Vnde aut ista notula prætenditur habere vim à persona propria istius, & non potest, quia nec ipse rogauit nomine proprio, nec etiam constat, quod sit Notarius, vnde non applicantur conclusiones, quæ loquun-

loquuntur de Notarijs rogatis, aut prætenditur substentatio ex persona Magistri, & cum desierit esse substitutus illius officij non potest se immiscere in iis, quæ ad prædictum officium spectant ad Put. decis. 5. de sent. & re iud. lib. 1. in manuscript. Achil. in epit. tit. de appell. in si faciunt tradit. per Castr. cons. 104. nu. 1. & 2. & cons. 158. circa med. vol. 1. glo. in cap. mandato. verb. reuocato. de procur. Cass. ad decis. 2. num. 5. de appell.

3 Aut denique prætenditur casus mixtus, & in istis exorbitantibus, & periculosis non visa fuit posse fieri extensio ex traditis per scribentes in l. vim passam, §. præscriptione, ff. de adulter. Bart. in l. 2. in princ. num. 2. eit c. fin. ff. de verb. oblig. Rom. cons. 259. in fine, & 294. num. 4. Alex. consil. 96. nu. 6. lib. 2. Dec. cons. 333. numer. 1. Tertio dicebatur Hieronymum Amctum semper consueuisse nominate periculum vitæ super alijs personis, prout ex nota plurimarum societatum, cuius copia fuit data, sed præterquam, quod res reddebatur dubia ex notis societatum datarum, pro parte Pauli dicebatur hoc non concludere, quod Hieronymus hac vice non potuerit, aut voluerit retinere periculum super propria vita.

4 Secundo principaliter dicebatur nō fuisse deperditas pecunias per mortem Hieronymi, quia ipse sub eadem die qua contraxit societates, de quibus agitur, fecit apocam in qua promisit non molestare occasione istarum societatum Dominicum Orengum officialem super cuius offitio fuerunt contractæ societates, atq; inde inferebatur hoc pactum tanquam repugnans naturæ societatis, quæ tota in officiali consistit. l. verum, §. fin. ff. pro soc. illam vitiare, & traducere contractum in merum mutuum, vt fuit dictum in causa Romana Saluiani. Interdicti 17. Maij 1589. coram bon. mem. Orano, & consequenter non fuisse locum lucro pecuniarum, cum istud lucrum nō fiat in mutuo, sed in societatibus.

5 Ad hæc fuit responsum. Primò non probari, quod ista apoca fuerit confecta de consensu officialis; & proinde non potuisse Hieronymum confingendo sibi apocam ipsi mutare formam contractus, qui cantat in societatem, quinimo ad euitandam præsumptionem delicti, quod scilicet Hieronymus voluerit ex mutuo pcipere fructus, quos percepit dicebatur esse præsumendum illam apocham non habuisse effectum, & Ioannem Baptistam modo actorem, & illius hæredem non posse allegare contrarium, quia includeret delictum defuncti, quod non potest facere cum sit illius hæres, l. si creditoribus, C. de seruo pign dat. manumiss. l. venditrici, C. de feb. alien. non alien. Ruin. cons. 132. num. 7. in fin. lib. 4.

6 Secundo etiam si vterque nempe Hieronymus, & officialis voluissent, adhuc dicebatur per huiusmodi pacta clandestina non potuissent præiudicare illis, qui receperant pecunias, & soluerunt fructus anticipatos societatum, & nullam habuerunt notitiā huiusmodi pacti ex traditis per Dec. cons. 218. num. 3. vers. venio igitur ad quartum dubium. Achil. decis. 1. in fi. de offic. Vicar. facit quia iste actus clandestinus in vtilitate, quæ vtriq; proueniret in damnum tertij videretur dolosè factus ex cumulat. per Crauet. cons. 42. num. 20. Rota in causa Romana Societatis corā Illustrissimo Cardinali Blanchetto relat. inter diuers. impres. decis. 192. num. 1. par. 2. dolus autem deceptiuus annullat contractum, vt in prædicta decisione 192. nu. 4. Ex quibus cessar decisiò Romana Saluiani Interdicti coram Orano suprà allegata, quia ibi pactū de non molestando officialem fuerat factum nedum cum scientia illius, qui bonam fidem societatis recognouerat, sed imò ad illius instantiam, & fuerat oppositum in substantialibus ipsius societatis, nempè in ratificatione, vt patet ex lectura illius decisionis

REVERENDISS. D. SACRATI.

Vlixboneñ. Parochialis. Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandos Testes etsi regulariter danda sit, quando tamen est suspitio, quod calumniosè petatur, conceditur non retardata expeditione causæ.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos Testes regulariter danda est, quia probationes non sunt angustandæ, nu. 1.

Remissoria petitio quandoq; præsumitur calumniosa ex pluribus de quibus, nu. 2.

Remissoria quando est suspitio, quod calumniosè petatur conceditur, sed sine retardatione expeditionis causæ, nu. 2.

DECISIO CCCXXX.

1 INformantes pro Ignatio, visa decisione in causa facta sub die 14. Martij proximi articularunt factum contrarium decisioni, & super illo probando petierunt remissoriam, vnde quia ex facti mutatione totum ius mutatur. l. si is qui. ff. de excusat. tut. Federic. de sen. cons. 152. nu. 1. Bald. cons. 251. circa finem, vers. non est dubium lib. 5. Ang cons. 391. in princ. & quia probationes non sunt coangustandæ, l. quoniam in fine C. de hæret. cap. quoniam frequenter, vt lit. non contest. Bald. cons. 317. nu. 2. lib. 4 Federic. de sen. cons. 114. nu. 3. Rota decis. 2. nu. 1. de sequestrat. poss. & fructuum in nou. visum fuit Dominis cōcedere remissoriā.

2 Cæterum, quia non carebat suspitione calumniæ, quia ista causa fuit per plures instantias agitata in partibus, vnde fit verisimile, quod ibi fuerint factæ probationes, quæ fieri poterant ad decisio. Caputaq. 63. par. 3. Peregrin. 128 lib. 3. & quia petitur remissoria, quando causa est in expeditione ad l. non ignorat, vbi Bal. in primo not. vers. si differt petere, C. de fruct. & lit. expens. Inno. in cap. si post electionem, nu. 3. vers. si autem, de conces. præbē. fuit dictum in causa Tulleñ. Meteñ. Matrimonij 9. Maij 1550. relata inter diuersas impress. dec. 322. lib. 3. par. 3. item quia articulatur ius patronatus esse annexum cuidam Turri, quæ neque habet iurisdictionem, vt habetur in eisdem articulis, quæ materia visa fuit satis noua, nec etiam quia nihil fuit articulatum circa præsentationem Agnatis, de qua in vltimo capite decisionis ob hæc fuit ordinatum, vt daretur remissoria taliter, vt per illam retardaretur, vel nō retardaretur expeditio arbitrio Rotæ.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI iunioris.

Januen. Pecuniaria. Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGV-

ARGUMENTUM.

Vsurarius, an, & quando sit contractus mutui cambij, seu alius in quo interesse damni emergentis, vel lucri cessantis, fuit à principio deductum in pactum, explicantur in hac decisione plures notabiles declarationes in hac vsurarum materia.

SUMMARIUM.

Taxatio certi interesse ab initio est illicita, & vsuraria, numero 1.

Taxatio certi interesse ab initio super pecunijs retentis super cambijs est vsuraria, num. 2.

Taxatio certi interesse ab initio super pecunijs retentis super cambijs tunc demum est licita, & non vsuraria, quando ex circumstantijs contractus interesse iustificatur per veras probationes, & abest dolus, & praua intentio, num. 3.

Confessio partis non attenditur in taxatione interesse à principio tanquam simulata, & in fraudem vsurarum dict. num. 3.

Vbi quod hoc non procedit, quando apparet fraudem non extitisse, & taxatio est verisimilis, & proportionata.

Creditor de certa quantitate soluenda ratione interesse pacisci non potest, num. 4.

Vbi quod hoc fallit, quando ex circumstantijs, & conditiona personarum taxari potest aliqua pars proportionabilis honesti lucri, & creditor verè probet, quod tantum erat suum interesse.

Taxatio certi lucri non reddit contractum illicitum, sed exactio, num. 4.

Taxatio certi lucri à principio, quando commensuratur ad fructus, seu interesse, valet num. 5.

Taxatio certi lucri permittitur, quando res est de sui natura fructifera secus in pecunijs, & cambijs, nu. 6.

Vbi quod hoc non procedit, quando non datur pro fructibus pecuniæ, sed ratione interesse passi, & priuati ob datam pecuniam, quæ stabat actu super lucro.

Taxatio interesse tunc demum non est licita in materia pecuniarum, quando constaret solum per confessionem partiū, secus quando iustificatur, & probata fuerunt circumstantiæ, num. 7.

Constitutio Pij Quinti prohibens taxari à principio certum interesse habet locum in cambijs non autem in alijs contractibus, num. 8.

Interesse lucri cessantis non datur sine mora, num. 9.

Vbi quod hoc non habet locum, quando adest pactum.

Interesse, quando verisimiliter, & iustè taxatum est, & in conuentione deductum non attenditur mora, & sic tam ante, quàm post illam debetur, num. 9.

Dilatione pendente non adest mora, & sic interesse non debetur, num. 10 vbi declaratur.

Taxatio vniformis in cambijs non admittitur cum aliquando percipiatur minus aliquando plus, num. 11. Vbi quod non procedit, quando à principio concurrit verisimilitudo, & proportio habita consideratione variationis.

Instrumentum continens certum, & taxatum interesse dicitur vsurarium, nisi concurrant circumstantiæ facti ex quibus illud per veras probationes probetur, & illius taxatio sit verisimilis, & proportionata, quo casu erit licitum, num. 12. vbi in fine afferuntur nonnullæ circumstantiæ, quæ faciunt posse ab initio pacisci de futura interesse.

Statutum Ianuen. loquens de taxatione interesse, intelligitur de taxatione, quæ fit in casu illicito, & recipit interpretationem à iure communi, nu. 13.

Interesse lucri cessantis non potest ab initio in pactum deduci in mutuo secundum opinionem Innocentij, num. 14.

Vbi quod illa non procedit in eo, qui verè, & actualiter implicauerat pecunias ad lucrum, sed benè, si erat paratus implicare, vbi etiam quod opinia contraria est verior, dummodo cesset fraus, & praua intentio, & taxatio per veras probationes iustificetur.

Interesse in pactum deduci, & taxari potest etiam in mutuo, quādo est proportionatum, & verisimile, & abest dolus, et fraus palliandi vsuras, n. 15. & seq. vbi afferuntur rōnes.

DECISIO CCCXXXI.

SEntentiam Episcopi Sauonen. reuocandam esse tanquam iniustam, Domini censuerunt post maturam causæ discussionem moti ex depositionibus Testium hincindè examinatorū, & alijs probationibus in hoc iudicio factis in prima, & alijs instantijs, & ex circumstantijs, quæ in hoc casu concurrunt, præcipuè verò ex ijs, quæ in alijs decisionibus firmata fuerunt ex quibus omnibus constat.

Primò, quod Castellinus soluit Odoardo eius sororio scuta 15. mill. non se spontè offerēdo, sed ab eodem Odoardo requisitus, & vt ei rem gratā faceret, eumq; à maiori interesse liberaret.

Secundò, quod iste contractus fuit celebratus de consilio Theologorum, & præsertim Patris Viperæ è Societate Iesu Theologi famosi, qui cōsultus in specie de tali contractu, antequàm celebraretur, respondit, quod licitè fieri poterat, cum Castellinus easdem pecunias in cambijs inuestitas, & implicatas retineret.

Tertiò, quod Odoardus sustinebat interesse cābiorum, nedum pro summa scutorum 15. mill sed etiam multo maiori, à quo per huiusmodi cōtractum fuit liberatus.

Quartò, quod ipse Castellinus erat solitus suas pecunias negociari, easque super cambijs retinere.

Quintò, quod in Ciuitate Ianuæ, tam de tempore contractus, quàm ante, & post, occasiōnes erant, & fuerāt promptæ, & paratæ retinendi super cambijs nedum scuta 15. mill. sed multo maiores summas.

Sexto, quod interesse cambiorum ad rationem sex, & octo, in Ciuitate Ianuæ de eo tempore reputabatur pro interesse probabili, & verisimili, & quasi certo.

Septimò, quod in dicta Ciuitate Ianuæ solitū erat accipere pecunias ad interesse ad rationem sex pro centenario, & anno, ad effectum illas dandi ad cambium.

Octauò, quod Castellinus erat vir bonæ conditionis, & famæ, non solitus fœnerari.

Nonò, quod Castellinus de tempore cōtractus non solum ista scuta 15. mill. sed etiam maiorem summam retinebat actu super cambijs cum Nigronis, & Pinellis, vnde leuauit scut. 15. mill. eaque Odoardo consignauit.

Decimò, quod cambia cum Nigrone, & Pinello inita erant contractus ita securi sicuti contractus cum Odoardo, & Socijs.

Vndecimò, quod in Ciuitate Ianuæ anno 1590. vsque ad annum 1593. inclusiuè, & sic de tempore contractus cambia excesserint scuta sex pro cē tenario, & quod lucrum cambiorum, quæ fuerūt vera, & realia, passim fuit calculatum ad scuta octo pro centenario, licet enim cambia non fuerint vniformia, tamen excesserunt scuta sex, quāuis excessus non fuerit conformis.

1 Ex quibus probationibus, & circumstantijs facti, resultat iniustitia sententiæ Sauoneñ: nā licet verissimum sit, quod communiter iste contractus de p se nullo iure sustineri possit, sed veniat semp damnandus, cū taxatio certi interesse ab initio sit illicita, & vsuraria, Io. Andr. quem alij sequuntur

in cap.ſalubriter,in princ.de vſur.Io de Anan. in cap.vlt.num.62.eodem tit.Bald.in l.rogaſti,§.ſi ſibi,ff.ſi cert.petat.etiam in Mercatore ſolito negociari, iuxta opinionem Rotæ, Mohedan. deciſ.4. & 5. de vſuris, & fuit reſolutum in cauſa Mediolanen.Cambiorum coram fœlicis recordationis Clemente Octauo, quæ eſt 335. par. 2 & vltimo loco in cauſa Lucana Locationis 19. Martij, & 29.Aprilis huius anni coram me, maximè in mutuo, quod debet eſſe gratuitum,nihil ab ipſo expectando,c plerique 14.quæſt 3.cap. conſuluit de vſuris,& vtrobique notant Doctores.

2 Et præſertim,quia pecuniæ retinebantur ſuper cambijs,quæ quandoque plus,quandoque minus, & aliquando nihil lucri, & aliquando damnum afferunt, prout ſæpiſſimè fuit deciſum in Rota, vt in dicta cauſa Mediolanen Simulationis contractus, prima Iulij 1592.coram Illuſtriſſimo Millino,& in cauſa Romana,ſeu Lugdunen.Pecuniaria,ſecunda Aprilis 1604. coram bonæ memoriæ Litta,& in alijs ſimilibus,& tradũt paſſim Doctores pro Io. Iacobo allegati.

3 Nihilominus verum etiam eſt, quod quando concurrentibus tot circumſtantijs contractus iuſtificatur, & abeſt dolus, ac praua intentio, & intereſſe eſt verè probatum atque per veras probationes iuſtificatum, vt in caſu, de quo agitur,non autem per cõfeſſionem partis valet taxatio, quia quamuis confeſsio partis non attẽdatur vti ſimulata, nec lex illam admittat timore fraudis, quæ vſuris fomentum præſtat, tamen ſi appareat fraudem non extitiſſe erit locus intereſſe verè probato etiam ab initio taxato, quando taxatio eſt veriſimilis, & proportionata, ita in ſpecie concludit,Bald.qui in contrarium allegatur in dicta l. rogaſti 11. §. ſi tibi, colum. 1. in fine, verſic. in contrarium non valet, ff ſi certum petatur,quod etiã tenuit Rota in cauſa Romana damnorum, & intereſſe tertia Iunij 1575. coram Cotta,quæ eſt inter impreſſ.67.par.1. num.2.ibi niſi aliundè probetur de intereſſe prædicto, & in alia Romana Societatis 28. Aprilis 1570, coram bonæ memoriæ Cardinali Lancellotto, quæ eſt 192. eadem par. 1. ibi niſi illud aliundè probetur, & poſt Bald. in d. l.rogaſti, tradit ibi Purpur.colum. 7. & 8. in fine, num. 39. & 51. Alexand.conſil. 27. viſo themate, colum.vltim. in fine, & l.1.in principio, verſic.1. limita,num.45.Cod.de ſentent.quæ pro eo, quod inter Dec.conſil.39,num.5.verſi.& ad hoc eſt notabilis deciſio,& conſil.321.viſis conſilijs,colum. penult in fin.verſic.benefacit,quod not.num.4.& conſil,111.in fin.num.14.& conſ.116.num.6. poſt med.verſ. ad hoc benefacit, Menoch.conſ.1027. num.1.lib.11.Cagnol.in l.curabit, num.54. vſque ad num.58.C.de act.empt.Rimin. Iun. conſil.218. num.90.lib.2.Rota Ianuen deciſ. 91. in fi. & deciſ. 193.num. 10. qui omnes in ſpecie mutui ſequuntur,Bald.in d.l.rogaſti,§. ſi tibi, ff. ſi certum petat. cum illa diſtinctione, An fuerit probatum intereſſe verè, vel per confeſsionem, & de mutuo tradit Sot.de iuſt & iur.lib.6.quæſtio.prima, artic. 3. concluſ. 5.

4 Amplius licet non poſsit creditor paciſci de certa quantitate ſoluenda ratione iſtius intereſſe, tamen attenta qualitate, & conditione perſonarum, & alijs circumſtantijs poterit taxari aliqua pars proportionabilis honeſti lucri, dummodo poſteà per creditorem probetur, quod iure tantum erat ſuum intereſſe, quamuis enim eſſet illicita taxatio, à principio tamen ſuſtineretur per probationem poſteà ſubſequutam, ita declarat, Lup.de vſuris, §. 6. in fine, verſic.& quod dictum eſt ſupra,num.26.poſt Dec.conſil.111. pro tenui, ſi fi.verſic.ſecundo non obſtat,num.14. Anch. quæſtio.33.num.4.lib.2.Rubeus, Alexand. conſil. 88.in fi.Nauar.in manual.c,17.nu. 211. & de vſur. notab.15.num.42.cum alijs per Burſat.conſil.329. num.54.& 86.lib.3.Plot.in l.ſi quando, num.453. ad med.C.vnd vi latè Surd. conſ.327. num. 54. & 55.lib.3.& conſ 485.num.6.lib.4. Rota Ianuen.deciſ.9.in fi.num.12.Cagnol.in l.1, num.51. Cod. de ſententijs, quæ pro eo, quod inter.quaſi taxatio certi lucri non reddat contractum illicitum, ſed exactio, Aymon conſ.189.colum.penult.ad med, verſic,non negarem tamen, num. 8. & quia taxatio eſt conceſsio intereſſe, quæ pendet à iuſtificatione facienda, & operatur fauore recipientis, quod etiam ſi cambia reddiderint maiorem ſummam, prout reddiderunt in hoc caſu nihilominus recipiens non teneatur ad maiorem ſummam,ſi verò reddiderint minus non teneatur niſi in eo, quod re vera cambia reddiderunt, vt in hoc ſolum adſit intereſſe illius, qui pecunias accommodauit, ſuumque intereſſe, & damnum iuſtificauit cum tot circumſtantijs,

5 Ideò etiam in terminis,l,curabit,C.de act.emp. valet taxatio certa à principio,quando commenſuratur ad fructus, ſeu intereſſe, Dec. in cap.cum venerabilis,col.7.ante med. verſ. putarem tamen num.65.de excep.Parit.conſ.69.num.33.& 34.lib. 3.Surd.deciſ.159.num. 16. & ſæpè deciſum fuit in Rota,vt in deciſ.Caſ.de Graſſ.1.num 4.de vſur.et alijs pluribus.

6 Neque obſtat, quod huiuſmodi taxatio ab initio permittatur, quando res eſt de ſui natura fructifera,ſecus in pecunijs,& cambijs,Roland.conſ, 55.num.31.& 32.lib. 2.

Quia non ſuſtinetur, neque debetur tanquam pro fructibus pecuniæ,ſed ratione intereſſe,paſsi, & probati ob datam pecuniam,quæ addita induſtria,quando ſtat actu ſuper lucro, prout hic ſtabat reddit vtilitatem, Molin.de contractibus diſput.315.num.7.Nauar.de vſur.num 46.Alphonſ. Villag.eodem tit.quæſt.18.concluſ.1. colum. 3. in fi.verſ.qua propter concludendum erit, Conrad. de contract.tract.2.quæſtio.30.concluſ.3.col.4.in princ.verſ.tertio non valet,

7 Maximè,quia tunc taxatio non eſt licita in materia pecuniarum, quando conſtaret ſolum per confeſsionem partium, quia tunc videretur facta in fraudem vſurarum, cum in materia intereſſe non ſtetur aſſertioni partium,ſed de eo debet verè cõſtare,Bald.in l.cum alleges,col.3. C. de vſur. Dec.conſ.267.num.1.Natt.conſ.490. num. 4. ſecus in caſu noſtro in quo iuſtificatur intereſſe per tot tempus contractus, & fuerunt probatæ tot circũſtantiæ, & in quo nulla alia ratione fuit celebratus contractus, niſi ad ſubueniendum vrgentibus neceſsitatibus indigentis de Conſilio Theologi cum damno illius, qui pecunias accommodauit, vt docuit effectus ſubſequutus,ita ut tunc ſaluetur ab vſuris iuxta doct.Bald.in l.rogaſti,§. ſi tibi, col. 1.in fin & ibi Purpur. num 51. ff. ſi certum petat. Menoch.cõſ.1027.num.50.lib.11. cum alijs ſupra allegatis.

8 Minùs obſtat Conſtitutio Pij Quinti prohibens taxari à principio certum intereſſe, quia legitur in cambijs neque extenditur ad alios contractus, Nauarr.in manual.c.17.num.211.verſ. & quod inter omnes conuenit,& de vſur.notab.15.num.42, verſ.3.inter omnes,& conſ.1.num. 1. verſ. & non eſt certum de offic.iud. maximè ſtante probatione veri intereſſe, quod excludit omnem fraudem vſurarum,ob quã taxatio certa prohibetur, Alex. conſ.27.num.11.lib. 4.

9 Nec facit, quod hic non adſit aliqua mora, ſine

fiste qua non datur interesse lucri cessantis Innoc. in cap. fin. num 2. de vsur. Peguer. decis. 33. nu 6. post princ. vers. & ratio esse potest col. 4. in fin. cum alijs allegatis, quia non procedit quādo adest pactum, & ratio differentiæ est, quia ille qui recepit, forsan non recepisset si sciuisset se esse obligatum ad vsuras, immo potuit credere contrarium, cum regula sit, quod ex mutuo nulla debeatur compensatio, & proinde, vt teneatur vltra alia requisita, requiritur eius voluntas, vel vera, prout quando interuenit pactum, vel præsumpta, prout quando interpellatur, & propterea quando interesse iustum, & verisimile est taxatum, & in conuentione deductum, non attenditur mora, cum tàm ante, quàm post illam debeatur, Alphons. Villag. de vsur. q. 18. in 1. & 2. concl. Grat. cons. 49. nu 9. & 10. lib. 2. Barb. in l. 2. in princ. p. 1. nu 48. ff. solut. matrim. post Nauar. in manual. c. 17. num. 211.

10 Nec aduersatur dilatio, qua pendente nō adest mora, neque debetur interesse, Roland. cons. 55. num. 20. lib. 2. quia cum possit debitor quandocumque soluere debitum principale, non consideratur dilatio, prout debet considerari si ante eam non daretur solutio inuito creditore, & sic promissio, & taxatio erit facta pro interesse, & damnis passis, & probatis, ac iustificatis non pro dilatione solutionis, ita in specie concludit Alex. cons. 221. in fin. lib. 2.

11 Nec obstat taxatio vniformis, quæ non admittitur cum aliquando plus, aliqando minus percipiatur in cambiis, Rot. diuers decis. 315 nu. 6. par. 2. quia sufficit, quod à principio concurrāt verisimilitudo, & proportio non habita consideratione variationis, Cæs. de Grass. decis. 1. & 2. de vsur. Couar. lib. 3. variar. resol. c 4. nu 5 Dec. in c. cum venerabilis, col. 7. ante med. vers. putarem tamen, num. 14. de except. alias huiusmodi taxatio, neque posset admitti in terminis, l. curabit cum ad hunc effectum non potest considerari ratio diuersitatis.

12 Ex quibus non obstant auctores, & decisiones in contrarium adductæ dum concludunt instrumentum continens certum, & taxatum interesse dici vsurarium, quia non loquuntur, quando concurrunt tot circumstantiæ facti, neque de conuentione iustificata cum tot. requisitis, per veras probationes, prout in casu nostro, neque de verisimili, & proportionato interesse, qđ facit taxationem licitam ex supra allegatis concurrente probitate mutuantis, neque soliti fæneratori, & cum suo notabili damno abdicantis à se maius lucrum, qđ percipiebat actu ex suis pecunijs in negociatione positis non intentione lucrandi, sed solum, vt rem vtilem faceret eius affini indigenti ob periculum, quod illi imminebat propter graue æs alienum, quo detinebatur, & propter maius interesse, quod patiebatur, & cessante dolo, & praua intentione, vt constat ex actis, quæ omnia faciunt posse etiam ab initio pacisci de futuro interesse, vt in specie declarat Felyn. in cap. cum venerabilis, num. 9. col. 4. post med. vers. nisi mutuans esset homo de except.

13 Non obstat Statutum Ianuen nam vltra responsiones datas, pro parte Simonis tale Statutum intelligi debet de taxatione quæ fit in casu illicito, tum quia recipit passiuam interpretionem à iure communi, tum quia id probatur ex verbis prohemij, ex quo colligitur causa finalis, & sic non comprehendit hunc contractum, & taxationem satis iustificatam, ex probationibus consideratis.

14 Denique non obstat, quod interesse lucri cessantis non possit ab initio in pactum deduci, in mutuo iuxta opinionem Innoc. in cap. nauiganti, de vsur. quem sequuntur ibi Io. Andr. column 2. vers. quod si habens, Io. de Anan. num 16. Areti. cons. 1, 1. num. 16. vers. præterea, & alii quorum rationes refert Sot. de iustit. & iur. lib. 6 quæst. 1. artic. 3. in 4. conclu. nam omisso, quod Innocent. non loquitur in eo, qui verè, & actualiter implicauerat pecunias ad lucrum, sed de eo, qui erat paratus implicare, & magna videtur differentia inter eum, qui iam deuenerat ad actum, & eum, qui paratus erat deuenire. Item omisso, quod Innocentius dicit, quod suæ opinioni alij contradicebāt, & quod Io. de Anan. qui eum sequitur d. num. 16 referendo Lauren de Rodulphis dicit, quod dictum Hostien. qui contrarium tenuit est verum de iure dummodo cesset fraus, & ibi Abb. num. 14. licet dicat, quod opinio Innocent. est tutior, tamen ipse inclinare videtur in contrariam partem, quando non adest praua intentio, & omisso, quod Innoc. & alij, qui eum sequuntur solum loquantur in terminis, quando est facta promissio interesse non autem quando vltra actum lucrandi, in quo reperiebantur pecuniæ interesse, & taxatio fuerunt postmodum, per veras probationes iustificata, & concurrunt tot circūstantiæ, & qualitates vt hic quo casu per subsequutas probationes, & iustificationes, ac circūstantias facti, cessante dolo, & praua intētione sustinetur taxatio etiā in mutuo, ex supra allegat.

15 Nihilominus contraria opinio Host. quod possit à principio interesse in pactum deduci, & taxari, quamuis simus in mutuo quando est proportionatum, & verisimile, & abest omnis dolus, & fraus palliandi vsuras est magis communis, & recepta, vt per eundem Host in c. salubriter, col. 2. in fin. vers ideo puto ex mente, & in c. nauiganti, col. 5. post med. vers. quid ergo si quis paratus de vsuris, quem sequitur Nauar. qui de communi testatur in manual. cap. 17. num. 211. vers. & quod inter omnes conuenit, & cons. 6. per tot. & cons. 10. num. 2. de vsur. & cons. 1. num. 1. vers. & non est certum de offic. iudic. & in tract. de vsur. notab. 15. vers. tertio, inter omnes conuenit Couar. lib. 3. var. resolut. c. 4. num. 5. ante med. vers. item * & illud quod maxima, qui etiam de communi, Grat. cons. 49. nu 9. lib. 2. Felyn. in c. cum venerabilis, col. 4. post med. vers. nisi mutuans esset homo nu. 9 de except. Alciat. cons. 8. nu. 10. tom. 1. lib. 1. Honded. cōs. 41. nu. 40 lib. 2. de magis vera, & cōmuni opinione testatur Guttier. de cōtract. iurat. p. 1. cap. 2. num. 5. post med. vers. immo, & à principio Barb. in l. 2. p. 1. in principio, nu. 48. ad fin. ff. solut. matrim. Vrsill. ad Afflict. decis. 20. nu. 3. Claud. ad Bertaz. cons. crim. 264. in fin. vers. vltimo fallit, Ruyn. cons. 140. col. penul. in fin. vers. & ideo multo magis est dicendum, num. 10. lib. 4. Natt. cons. 477. num. 3. ad fin Surd. decis. 259. num. 16. & 17. & de alim. tit. 1. q. 45. num. 75. Siluest. in sūma in verbo vsura, il primo, quæst. 23. Angelic. nu. 15. & 16. Armill. nu. 3. Cosin. Philiar. de offic. Sacerd. lib. 5. cap. 7. in fin. tom. 2. Tolet. de instruct. sacerd. lib. 5. cap. 3. Ludouic. Lopez de contract. & negociat. lib. 1. cap. 23. num 3. Conrad. de contract. tract. 2. quæst. 30. colum. 5. ad fin. vers. tertio auctoritas, Molin. eod. tit. disput 315. nu. quinto, vbi quod ista est verior opinio, prout etiam testatur latè Alphons. Villag. eodem titul. de vsur. quæst. 18. conclus. 1. & 2. Petr. à Nauar. de oblat. restit. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 287. Adrianus Sextus Pontifex Maximus in 4. libr. sentent. titul. de restit. quæst. quia fact. est de interesse, vers. sed * quia nihil plus, vbi quod communiter Theologi,

& Canonistę ita tenent, & hanc esse veram, & receptam opinionem, patet ex traditis per Michael. Salon. in suis comment. de instit. ad D. Thomam. 2.2.q.78.art.2.contr.9. tom 2. qui rationes, & auctoritates hincindè, & latissimè articulum prosequitur, & ponit septem conditiones, quæ in hac etiam facti specie concurrũt à pagina 255. vsque ad 277. secundum vltimam impressionem Venetam, idem tenet Baldus in d. l. rogasti cum alijs pluribus supra allegatis, qui etiam sequuntur in mutuo, & sic patet, quod quando concurrunt requisita prout in hoc casu, & in specie, quod absit dolus, & fraus, & taxatio sit verisimilis, & proportionata communis opinio est contra Innoc. alias esset valdè iniquum, quod ille, qui requisitus vendit sua stabilia, aut loca montium ad effectum pecuniam accommodandi indigenti, & ei tem gratam faciat, cumque à maiori damno, & interesse liberet, non possit percipere ratione interesse id quod ex suis prædijs, aut locis montium percepisset, cum tamen nemo debeat alteri beneficium præstare suo damno, & in commodo, secundũ iura, & principia naturæ, vt per Michael. Salon. vbi supra.

16 Ratio prædictorum est, quia id quod interest etiam ex mutuo non habetur pro vsura quamuis simus in interesse lucri cessantis, Alex. consil. 221. col. 2. num 1. lib. 2. post Cyn. in auth. ad hæc quæst. penult. & Bald col. 2. C. de vsuris, iat. consil. 151. in fin. lib. 4 Arety. cons. 9. col. vlt. cum alijs latè per Tiraquell. de retract. lignag. §. 1 gloss. 18. num. 71. maximè in istis negociationibus in quibus lucrũ cessans est magis vicinum damno emergenti, quã lucro cessanti, Osasch. decis. 143. in fi. post Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 4 num. 1. & 2. & quia taxatio certi lucri non reddit contractum illicitum, sed exactio, vnde si creditor non vult exigere nisi quod sua intersit contractus erit validus, & taxatio habetur pro non facta, Aym. cons. 189. colum. penult. ad med. vers. non negarem tamen num. 8. post Dec. consil. 11. & in cap. cum venerabilis, de except. & sic faciendo differentiam inter validitatem contractus, & illius inualiditatem, & exactionem, & taxationem, intelligitur idem Dec. cons. 116. & cons. 119. Et ita decisum, &c.

PIROVANI.

Romana Filiationis, Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

De Filio, quando præsumitur potius natus ex Concubina, & conceptus à cõcubinario, quàm ex proprio marito, & de confessione in iudicio criminali facta, quando probet in ciuili.

SVMMARIVM.

Filiatio respectu patris est difficilis, & ferè impossibilis probationis, num. 1.

Filiatio probatur præsumptionibus, & coniecturis, numero 2.

Filius præsumitur natus ex concubina domi retenta, numero 3.

Filiatio probatur ex eo, quod quis procurauit compatrem in Sacramento baptismi, num. 4.

Filiatio præsumitur ex lactatione, & educatione, nu. 5.

Filiatio probatur ex nominatione patris facta præsertim in articulo mortis, num. 6.

Filius natus ex meretrice non potest dici vnius potius, quam alterius filius, num. 7.

Confessio in iudicio criminali facta inter diuersas personas, & ad alium effectum, non probat in iudicio ciuili, num. 7.

Filius præsumitur conceptus ex marito potius, quam ex adulterio, num. 8.

Testes deponentes per verbum, videtur non concludunt. numero 9.

Testes singulares filiationem non probant, nu. 10.

Filiatio probatur leuioribus, & minus concludentibus probationibus, quando agitur solum de consequutione alimentorum, num. 10.

Testes singulares probant iunctis adminiculis, nu. 11.

Testes inhabiles etiam admittuntur in materia difficilis probationis, num. 12.

DECISIO CCCXXXII.

1 FVit resolutum constare Septimiam esse filiam D Fabij Carosij: Nam quamuis Scribentes, vbique voluerint filiationem respectu Patris esse difficilis, & penè impossibilis probationis ex quo procreatio filiorũ nõ cadit in certum sensum hominis, cum nemo testificari possit aliquem ab alio genitum, aut conceptum, vt omnes tradidere, & signanter, Bartol. in l. 1. num. 1. & 2. C. quorum bon. Bald in l. filium, ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. Dec. in rubr. de probat. num. 162. & in cap. in præsentia, nu. 5. eodem tit. de probat. cum alijs allegatis per Natt. consil. 473. numer. 38. & 44.

2 Tamen eam non esse improbabilem omnes cõueniunt, si accedant sufficientes præsumptiones, & coniecturæ, per quas videtur procedendum, vbi agitur de materia difficilis probationis, l. Lucius, ff. de condit. & demonstrat. l. neque naturales, C de probat. gloss. in l. 1. ff. de probar. gloss. Innocent. & alij in cap Michael, de fil. presbyt. Menoch. de arbitr. cas. 89. num. 2. Surd. latissimè cons. 1. num. 39 & 40. vol. 1.

3 In casu autem de quo agitur Dominis visum est sufficientes enunciari, & probari coniecturas, & quamplures pro Septimia. Primò, quia ex testibus, qui dantur num. primo, secundo, tertio, & sexto. Probatur Vrsolinam matrem Septimiæ fuisse Concubinam D. Fabij Carosij, in cuius domo retinebatur antequã pareret Septimiam, ibique eam peperisse, & post multum simul cum D. Fabio cohabitasse, ex quibus cum venter non appareat incustoditus eadem iuris præsumptio, quæ defertur proli legitimæ, quamuis Mater interim cum alijs se immiscuerit, l. miles, §. defuncto, ff. ad leg. Iul. de adult. eadem procedit in Concubina retenta in domo, quia præsumitur filius eius, qui eam concubinam retinet, non alterius secundum gloss. in cap. Michael, de fil. presbyt. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. num. tertio, Paris. consil. 10. num. 33. volum. 1. Surd. cons. 1. num. 44. volum. 1.

4 Secunda subsequitur coniectura consequens præcedenti, videlicet cum primum nata fuit Septimia D. Fabius proprijs expensis ex sacro fonte leuare curauit, Guidonem pro Comparre requisiuit, & fuit illi Compater, hæc deponunt Testes dati in summario nu. 3. & 4. inter quos est ipse Compater, & alij tres de auditu ab alijs, & hæc videtur vrgens præsumptio pro filiatione, cum versetur circa actum differentem, qui propriè ad patrem spectat, cũ filius est infans sustinetur enim professio illa in fide parentum, maximè, qũ compatres filios

filios baptizandos offerunt de voluntate, & consensu parentum, prout factum fuit in præsenti casu, N 111. conf.434 num. 11. Surd. conf. 1. nu. 44. qui in puncto examinant.

5 Tertia concomitatur præsumptio procedens ex lactatione, & educatione Septimiæ, de quibus attestatur primus testis examinatus in partibus, & primus examinatus in Vrbe in summario, num. 3. 6. & 7. Quod semper eam videtunt in domo D. Fabij, quando eis contingebat accedere ad eam domum, & esse vehementem voluit, Bald. in l. nō ignorat, num 3. C. qui accus. non poss. dum inquit, quod præsumptiuè filiatio probatur, probando, quod lactauit, & nutriuit, sequitur las. cōs. 102. col. penult. in fi. vol.4. Alex. cons. 88. nu. 7. vol. 2. Surd. in allegat. cons. 1 nu. 46.

6 Deinum accedit fides Parochi cum depositione vnius Testis, qui dicunt Fabium in articulo mortis commendasse D. Marco fratri Septimiā filiam suam designando illi pro dote scuta quingenta acquisita ex officio Caporionatus, quæ ex inde mortuo Fabio fuit reposita ab eodem Domino Marco ad educandum in Monasterio Sanctissimæ Annunciatæ Neophitarum, quasi in exe quutionem præcedentis tractatus cum fratre, iux ta gloss. in l. quædam mulier, ff. de rei vendic. & in l. 2. C. de acq. poss. Bec conf. 6. num. 8. Et quamuis aliā causa fuerit per eundem D. Marcum expressa, quod scilicet, soluebat per carità, ea tamen Dominis visa non fuit verisimilis stantibus prædictis.

7 Non obstant, quæ pro parte D. Marci informātes adducunt ad euitandum prædictas præsumptiones, & signanter, quod Vrsolina erat meretrix plu:ibus se prostituens, itaut ex commixtione fœminum secerni non possit, An magis ex vno quàm ex alio Septimia fuerit concepta, l. vulgò, quæsit. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. cum alijs allegatis.

Quia fuit dictum, quod Testes de fama vitæ inhonestæ non percutiunt tempus conceptionis Septimiæ, nec excludunt habitationem de eo tempore in domo Fabij, quinimò Testis de propria inhonestate deponens videtur affirmare, quod Vrsolina habitaret in domo Fabij, dum asserit secum carnaliter cognouisse in domo Fabij, nec cōfessio eiusdem Vrsolinæ in iudicio criminali emanata, quo scilicet, cognosceret Fabium à tribus annis citra, & ab eo pensio domus soluerctur, ac in cæteris alimentaretur tanquam in alio iudicio inter diuersas personas, ac ad alium effectum videtur tol'ere probationem cohabitationis secundum distinctionem, Aretyn. in e. qualiter, & quādo, num. 58. de accus. Boss. in tit. de pluribus viol. num. 17. vel. quarto prædicta conclusio, Dec. in l. si apud quem, nu. 62. C. de eden. latissimè Surd. consil. 424. num. 23. & 26. volum. 3. ad eum finem agebat in iudicio criminali, vt se defenderet à pœna delicti comminati, & ad alium in præsenti cōtendit pro interesse propriæ filiæ, vt certum Patrem habere possit.

8 Non obstat secundo, quod de tempore natiuitatis, & cōceptionis Septimiæ Vrsolina maritum haberet, cuius mariti, non autē adulteri eam esse filiam, lege definitum videtur, l. filium diffinimus, ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. l. miles, §. defuncto, ff. de adult. Ale. de præsumpt. reg. 3. præsump. 37. cum alijs allegatis per Menoch. de arbitr. casu 89. num. 19. & de præsumpt. lib. 6. præsumptio. 53. num. 2.

9 Nam pro responsione fuit dictum, quod testes dati pro D. Marco in summario, num 4. & 5. asseuerantes non deponunt Rosatum maritum Vrsolinæ tempore natiuitatis Septimiæ vixisse, sed dubitatiuè, & obscurè per verba, Mi pare, tengo, penso, quæ nedum probationem necessariam nō reddunt, prout deberent, c. in præsentia, de probat. Felyn. in proœm. decret. in princ. sed nec etiā excludunt cōtrarium pro parte Septimiæ in summario, num. 12. & 13 quod Rosatus ante natiuitatem Septimiæ per 24. annos vita functus esset, & quamuis testimonium eorum videatur cadere in tempore, quo testes agebant octauum, vel duodecimum annum, tamen videtur nihil referre, quia actus mortis potest etiam cadere in habente minorem ætatem, Felyn. in cap. cum nobis, num 9. de præscript. Rota in vna Romana fideicommissi coram Bubalo inter impressas 229. num. 8. par. 2. diuers.

10 Demum non obstat, quod prædictæ coniecturæ probentur Testibus singularibus nempè ab eo, qui facit se Compatrem, & à Nutrice eiusdem Septimiæ, qui de iure non probant pertinentiam filiationis, Ruyn. consil. 52. col. 3. vol. 5. Gabr. conclu. a. num. 14. de testibus, Riminald. cons. 289. num. 8. vol. 2. Anguisc. cons. 79. num. 3. cum alijs allegatis, & quæ plenè, & concludenter debet probari ad eum effectum quicquid sit pro consequendis alimentis: vbi lex leuioribus probationibus contentatur fecundum, Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 38. num 6. Couarr. de spons. par. 2. c. 8. §. 3. num. 6. Atque ita etiam Rota sæpè resoluit, & nouissimè in Romana Filiationis 4. Februarij 1611. coram D meo Marcomontio.

11 Nam considerarunt Domini Testes prædictos esse singulares, alijs tamen adminiculis coadiuuari, nempè quia de facto proprio deponunt, quod vnus suscepit ex Sacro fonte Septimiam, alter quod lac eidem præstiterit, quod Fabius in articulo mortis vti filiam fratri suo commendauerit, & frater eam educari fecerit, quæ omnia mouerunt Dominos ad præstandum fidem dictis testibus, iuxta Doctrinam Castrens. in l. quicunque, in fine, C. de seru. fugit. quam latissimè comprobat Rota Bononien. teste Cæsare Barzio decis. 90. nu. 3. & 4.

12 Et quamuis prædicti duo testes patiantur exceptionem, tamen quia agitur de materia difficilis probationis, in qua non est facile alios testes reperire, personæ etiam aliàs inhabiles videntur admittendæ, Gabr. de testib. conclus. 7. vbi latissimè. agit. Atque ita fuit resolutum constare de filiatione Septimiæ, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI iunioris.

Bononien. Census. Veneris 10. Iunij. 1611.

ARGVMENTVM.

Census impositio, An, & quando dicatur illicita, & vsuraria ex non designatione bonorum super quibus fuit impositus census, ex pacto de soluendo fructus anticipatè, & ex non integra numeratione pecuniarum facta tempore instrumenti.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per clausulam constituti etiam contra habentem causam ab ipso constituente, num. 1.

Possessio probatur per substentationem litis cum adminiculis, num. 1. in fine.

Exceptio requirens altiorem indaginem non est admittenda in saluiano interdicto, num. 2.

Census impositus super stabilibus non designatis, & certificatis nulliter impositus dicitur, num. 3.

Census impositus cum pacto de soluendo fructus anticipatè non benè impositus dicitur hoc tamen pactum vitiatur, sed non vitiat totum contractum, census, num. 4.

Census non vitiatur ex pactis contrarijs Bullæ Pij Quinti stante protestatione, quod pacta non apponenda habeantur pro non appositis, num 4.

Notario asserenti pecuniam fuisse manualiter, & in continenti numeratam creditur, & qui contrarium dicit, debet hoc probare per concludentissimas probationes, numero 6.

DECISIO CCCXXXIII.

1 SEntentiam in Saluiano latam cõfirmandam esse Domini censuerunt cum concurrant omnia ad hunc effectum requisita, constat enim de credito cum hypotheca ex publico instrumento census, quod facit probationem probatam, & de vtroque extremo cum primum probetur ex instrumento venditionis factę per Linũ Torphannio de anno 1594. cũ clausulą' constituti Ang in l. quędam mulier. ff. de rei vend. Ruy. consil. 169 lib. 1. Grat. cons 42. num. 12. lib. 2. Natt. cõs. 439. num. 3. lib. 2. Tiraquell. de iur. const. par. 3, limit. 1. num. 10. quæ probat etiam possessionẽ contra habentem causam ab ipso constituente, Natt. d. cons. 439 num. 3. Tiraquell. vbi supra, Rota diuers. decis. 766. num. 11. par. 1. secundum verò probatur per litis substentationem cum adminiculis, Caputaq. decis. 369. par. 2. Cæsar. de Grass. decis. 4. de restit. spoliat.

2 Non obstat allegata nullitas census, & quod super eius validitate pendeat lis, & ideò donec fuerit terminata, non sit locus saluiano: nam vltra, quod talis exceptio tanquam requirens altiorem indaginem non est admittenda in hoc summarijssimo iudicio, Menoch. post alios de adipiscen. remed. 3. num. 180. Rot. decis. 34. nu 23. par. 2. diuers.

3 Nihilominus nullitates appositæ facilè tolluntur: nam quod census non fuerit impositus super re certis finibus designata, iuxta constitutionem fel. rec. Pij Quinti cessat, quia potius de contrario apparet, cum fuerit impositus super tornaturis 70. satis designatis, quia dantur pro cõfine domus eundo versus heredes Theodosij de Cruce, & versus bona Alexandri Striatici, ab alia terræ illorum de Bombellis, ex quibus demonstrationibus satis dicitur probata, & certa identitas, Bald. in l. demõstratio falsa, in 7. quæst. ff. de condit. & demonstr. Alex. cons. 35. num. 5. lib. 3. Roland. cons. 67. num. 17. lib. 2. Socy. cons. 89. num. 1. lib. 1. Et fuit dictum coram me in causa Bononien. fideicommissi de Rubeis 15. Decembris 1597.

4 Alia nullitas de anticipata solutione, neque etiam adest, quia constitutio prohibet pactum de soluendo anticipatè, quod pactum in instrumento non legitur, & quando adesset vitiaretur nõ vitiaret censum, vt fuit dictum in causa Bononien. Census de anno 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio maximè stante protestatione, quod partes intendebant se conformare cum d. constitutione, & non aliter, quæ protestatio operatur, quod si aliquid adesset contra formam constitutionis, illud habeatur pro nõ apposito, vt fuit resolutum in causa Beneuentana Census 29. Martij 1593. coram eodem bon. mem. Cardinali Pamphilio.

5 Nec refragatur, quod in partitis extractis ex libris mercatoris reperiatur adnotatum, quod libræ 2000. fuerunt dimissæ in bancho ad effectum recuperandi infra duos menses ab Antonio venditore census, & sic appareat non esse solutum integrum pretium in ipso actu impositionis census: quia conuentio inita, quod libræ 2000. remanerent in banco ad tempus superuenit post perfectum instrumentum census, & ideò non potuit illum inualidare.

6 Et ex hoc tollitur, quod dicitur de excomputatione librarum 55. facta à Mangino in illis verbis, *Che li faccio buoni per non hauer hora al presente le libre* 2000. *delle quali è fatto creditore sù il banco del Turino à tempo*; Quia cum dicta excomputatio fuerit facta in vim prædictæ conuentionis, & linus non gauderet dd. pecunijs cum esset factus creditor ad tempus Manginus ex æquitate remisit illas libras 55. ex quibus non arguitur, quin pretium fuerit integrè solutum in actu impositionis census cum ista omnia facta sint post celebratum, & perfectum instrumentum. quæ non possunt propterea retrotrahi ad inualidandum censum in cuius celebrationis actu interuenisse pecuniam numeratam, concludenter probatur ex attestatione Notarij in instrumento census asserentis pretiũ fuisse manualiter, & incontanti solutum coram ipso, & testibus, ex qua probatur vera numeratio, vt fuit in istis terminis resolutum in pluribus causis, & præsertim in causa Bononieñ Census 8. Martij 1610. coram R. P. D. meo Ludouisio in quibus fuit in specie dictum, quod qui vult venire contra huiusmodi instrumentum, & contrariũ probare debet afferre concludentissimas probationes, quæ tamen non adsunt in hoc casu, quod verò obijciebatur de diminutione, siue corrosione Terrarum, nullibi probatur, & cum in omnem euentum omnia deducta requirant altiorem indaginem, non possunt impedire immissionem in Saluiano.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Bononieñ Administrationis. Veneris 10. *Iunij* 1611.

ARGVMENTVM.

Administrator, qui semel reddidit rationem administrationis non potest amplius cogi ad illam reddẽdam de nouo, nisi probetur administratoris verus dolus.

SVMMARIVM.

Administrator reddita semel ratione non potest amplius cogi ad illam iterum reddendam, nisi constet de ipsius vero dolo, num. 1.

Administrator, vbi reddita ratione fuit liberatus, præsumitur restituisse omnia reliqua, & cõtrarium dicenti incumbit onus probandi, num. 1.

Statuti verba, vbi non conueniunt, nec etiam tunc habet locum statuti dispositio, num. 2.

Statuta exorbitantia extensionem non merentur, numero 3, & 4.

Vbi præsertim est maior ratio in vno casu, quàm in alio.

DECISIO CCCXXXIV.

1 Domini perstiterunt in decisis in hac causa sub die 28 Februarij proximi, quod scilicer Bartholomæa non teneatur reddere rationem, nisi ex parte DD. de Barzellinis probetur dolus verū ex deductis in prædicta decisione. Et ad illud, quod saltem teneatur restituere reliquatum, quicquid sit de hoc, quando est legatum illud in quo quis remanet debitor, prout in hoc casu dictum fuit cessare difficultatem, quia nō probatur, quod adsit aliquid vltra illud, quod restituit Bartholomęa, quod onus probandi incūbit Dominis de Barzellinis tanquam fundamentum eorum intentionis, l. ei qui de probar. cum concord. & in simil. de illo, qui dicitur ex fructibus perceptis factus locupletior est consil. Angel. 160. in fin. Gabriel. qui de magis communi consil. 108 num. 10. cum plurib. seqq. lib. 1. Menoch. qui pariter de communi tract. de recuper remed. 15. num. 586. Rota in causa Vrbeuetana Legati 27. Octobris 1589. coram Illustrissimo Platto, alias si diceretur onus probandi incumbere illi, qui est liberatus in amplissima forma à reddirione rationis, Bartholomęa, prout est liberata destrueretur communis conclusio firmata in alia decisione, quod scilicet, liberatio fieri possit: nam istud docere, quod non adsit reliquatus nihil aliud est quā reddere ipsam rationem, vt de se patet.

Quo verò ad Statutum Bononiense, lib. 4. titul.
2 de tut §. præterea, quod mandat tutores reddere rationem non obstante aliqua absolutione, vel dispositione Testatoris, fuit responsum illud statutum non loqui de ratione ordinaria, quæ à tutore post finitam tutelam, prout est casus de quo agitur, sed de quadam ratione extraordinaria, quam statutum mandat reddi singulis annis durante tutela duobus agnatis, siue cognatis, aut vicinis, & proindè cum casui de quo agitur minimè conueniant verba statuti, minus conuenit illius dispositio, l. dies cautioni, §. totu. ff. de damn. infect. Roman. consi. 197. in princ. verlic. circa præmissa, Signorell. cons. 191. num. 5. Alex. cons. 8. num. 22. lib. 3. Dec. cons 684. num 1. maximè cum hoc exorbitet à iure communi secundum, quod tutor nō tenetur reddere rationem durante tutela, l. nisi finita, ff. de tur.

Et proindè non est trahendum extra suum ca-
3 sum, quę à iure communi exorbitant de reg. iur. in 6 Gemin. cons. 62. num. 9. versic. exorbitantia, Abb. consil. 44 in fine, lib 1. Oldrad. cons. 130. nu. 3 Dec. cons. 37. num. 5. Bee. cons. 3. num. 4. Surd. decis 49 num. 10. & placuit simile de quo in Bononien Laudi 6. Aprilis 1609. coram bon. mem. Iusto, vbi fuit dictum, quod ille, qui promiserat tradere bilāciuin singulis annis non poterat cogi ad seruandam conuentionem finita societate, & elapsis pluribus annis aliud simile fuit coram me dictum in causa Lucana Bonorum 6. Nouembris 1602. nempè, quod si quis habet locationem per biennium, & à locatore spolietur re locata, & permittat labi biennium non poterit posteà petere restitutionem ad rem conductam, quia status rei est immutatus, & aliud pro alio restitueret, & ibi etiam fuit allegata aliàs similis decisio in Romana Vineæ 7. Octobris 1587. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & facit tex. in l. si vsusfructus mihi in biennium, vers. quia alius futurus sit, ff. de vsu fruct. leg.

Placuit etiam multis ex Dominis alia respon-
4 sio, quod statutum tanquam exorbitans non habeat locum, quando legatur illud in quo administrator remanet debitor cū tali casu termini sunt magis fortes ex allegatis in alia decisione qđ statutum exorbitans non trahatur de casu ad casum ex supra deductis, maximè, quando in vno est maioritas rationis, quàm in alio, vt in terminis Regularum Cancellariæ fuit coram me dictum in causa Messaneñ Canonicatus 7. Februarij proximi, & licèt, Mōterentius super d. statuto in verbo, absolutè, teneat contrarium, attamen cum nullam deducat rationem, nec Plot. per eū allegatus, aliquid dicat, & in contrarium sint supra adducta visum fuit Dominis posse tutè recedi ab illius opinione.

Quantum ad illud, quod Bartholomęa iam ob-
5 tulerit reddere rationem, & propterea sit cogenda ad præstandum illud, quod obtulit, fuit responsum, quod oblatio non fuit simplex, sed cum multis protestationibus, & præseruationibus sui iuris, & animo non admittendi aliquid de intentione aduersarij, & cum alijs de quibus in dictis protestationibus, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana domorum. Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Actorum omissa transportatio non reddit sententiam nullam in tribus casibus, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Nullitates leues, & turbidæ post rem iudicatam præsertim, quando non sunt ex tribus reijciendæ sunt, nu. 1.

Transportatio scripturarum, seu instrumentorum, quæ non fuerunt producta in actis, si facta non fuit, non reddit sententiam nullam etiam, quod instrumenta non transportata fuerint rogata in actis Notarij causæ, nu. 2.

Correspectiuitas actorum facit reputare esse vnicum actum per fictionem sed non secundum veritatem, nu. 3.

Pacta correspectiua dicuntur, quando fuerunt stipulata eodem loco, & coram ijsdem notario, & testibus, num. 4.

Iniustitia notoria dicitur illa, quæ ex actis deprehenditur, num. 5.

Actorum omissa transportatio non reddit sententiam nullā, quando acta non pertinebant ad iustitiam causæ, nec tollebant, quo minus iudici de iustitia liqueret, num. 6.

Actorum omissa transportatio vigore Concilij Tridentini nō reddit sententiam nullam, quando causa non est ecclesiastica, nu. 6. & 7.

Statutum Vrbis de transportatione actorum, recipit interpretationem à iure communi, num. 7.

DECISIO CCCXXXV.

1 Causa iterum super eisdem proposita DD. nullo discrepante perstiterunt in decisis obstare Flaminiæ, & litis consortibus rem iudicatam. Nam quoad nullitates super quibus informantes pro ipsis insistunt, illæ aliàs visæ fuerūt Dominis leues, & turbidæ, & propterea non attēdendæ, præsertim post rem iudicatam Clement. vt calumnijs de re iud. Cresc. decis. 22. eod. tit. præsertim cum non sint de tribus, & sic rejectę per Constitutiones Pij IIII. & Clementis VIII. Et illæ, quæ respiciunt primam sententiam, quæ fuit per secundam cōfirmata cessant ex dispositione Statuti Vrbis, c. 190. lib. 1.

Quoad nullitatem autem deductam ex non in-
2 tegra transportatione actorum, quia super alijs

Domini viin non faciebant, & placebant responsiones datæ pro Virginia quatenus defectus deducitur ex eo, quod non adsit instrumentum pacti de retrouendendo obiectio tollitur, quia nunquã fuit per partem aduersam productum, seu repertum, aut saltem non probat productionem, & repetitionem propter, quam fuerit effectũ de actis, quod probari debet, cum aliàs intret præsumptio integritatis actorum, vt fuit dictum in vna Senogallien Syluæ 24. Maij 1607. coram Litra, & sæpissimè in aliis. Neque sufficit instrumentum esse rogatum in officio Notarij causæ, quia requiritur repertitio cum partis citatione ad effectum, vt sit de actis, Feder. de sen. consi. 160. Sarn. in regula de annal. quæstio. 4. sub numer. 5. versic. quinimo etiam.

Et quæ dicuntur de correspectiuitate pacti de 3 retrouẽdendo cum venditione ad effectum trãsportationis, nihil faciũt, quia quando adesset correspectiuitas, & propterea possit dici vnicum instrumentum, & vnus actus, Caputaq. decis. 307. nu. 2. par. 2. attamen hoc est per fictionem, quia secundum veritatem sunt actus distincti, Menoch. præsumpt. 12. nu. 25. lib. 6. & nullus dixerit, quod producto instrumento venditionis censeatur productum instrumentum pacti.

Vltra, quod vt fuit dictum in decisione, corre- 4 spectiuitas non adest, & decisio Turritana Palatij non facit, quia ibi pactum de retrouendendo fuerat non solum eadem die stipulatum, sed etiã eodem loco coram iisdem Notario, & Testibus, vnde non est mirum, si aderat correspectiuitas, Bald. in l. petens, num. 14. C. de pact. Corn. consil. 36. num. 14 lib. 1. Dec. consil. 245. num. 5. & quia ex multis coniecturis, quæ ibi concurrebant pro simulatione apparebat, quod pactum fuerat seorsum appositum callidè, & in fraudem.

Et hinc etiam tollitur prætensa notoria iniusti- 5 tia, quia si non constabat in actis de pacto retrouendendi, quod est fundamentum partis aduersæ contra sententias non poterat esse notoria iniustitia, cum notoria iniustitia dicatur illa, quæ ex ipsis actis depræhenditur, ad cumul. per Contard. in l. vnic. limit. 9. num. decimonono, C. si de moment. possess.

Defectus quarundam intimationum non tran- 6 sportatarum non fuit habitus in consideratione, cum non pertineret ad iustitiam causæ, nec tolleret quominus de ea plenè liquere potuisset Iudici ad quem, sumus enim in prophanis, & præterea, quicquid sit ex dispositione Sacri Concilij Tridẽtini illa non habet locum, quando causa non est Ecclesiastica, vt fuit resolutum in Romana Lignorum coram R. P. D. Sacrato 23. Iunij 1603. & in Roman. Dotis de Trinciis 5. Martij 1607. coram R. P. D. meo Ortembergo.

Et statutum Vrbis dum loquitur de transporta- 7 tione actorum debet recipere declarationem à iure communi, l. vt gradatim, §. & si lege, ff. de mune. & honor. l. 2. C. de noxal. Bartol. & alij in l. 1. §. sublata, ff. ad Trebell. Crot. cons. 74. n. 38. Socy. iun. consil. 29. num. 8. lib. 1. & sicuti interpretamur ius commune, eodem modo debemus interpretari, & intelligere statutum, Paris. consil. 84. num. 11. lib. 2.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana testamenti, seu hæreditatis, Veneris 17. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Testamentum, an dicatur imperfectum ex eo, quod non fuit à Notario testibus præsentibus lectum, & stipulatum credente propter vim morbi propter, quã testator non poterat suam voluntatem integrè explicare non posse illud legere, & stipulari.

SVMMARIVM.

Sententia notoriè iniusta dicitur illa, quæ ex actis non iustificatur, num. 1.

Iudex non potest moueri ad pronunciandum nisi ex his, quæ sunt in actis, num. 1.

Negatiua iuris probatur ex reuolutione actorum, num. 1. in fine.

Testati causa facit cessare causam intestati, num. 2.

Testamentum perficitur per institutionem hæredis, numero 2.

Testamentum valet etiam sine scriptis, etiam quod interueniat Notarius, qui in testamento sine scriptis censetur adhibitus potius pro faciliori probatione, quam pro substantia, num. 3.

Notarij iudicium in habendo testamentum pro imperfecto, quod verè perfectum fuit partibus non nocet, numero 3. in fine.

Testamentum potest etiam probari per testes, nu. 4.

Testamentum etiam non lectum à Notario, nec publicatum sustinetur, num. 4.

Testes instrumentarios fuisse rogatos à Notario probatur per testes, & sufficiunt duo, num. 5.

Testes instrumentarios sufficit fuisse rogatos à Notario etiã quod non fuerint rogati à partibus, num. 5.

Testamentum non dicitur perfectum quando testator plus voluit disponere, quàm disposuit, declara, vt num. 6. & 7.

Vbi etiam declaratur, quando testator dicatur non disposuisse omne id quod disponere voluit, & nu 8.

Tractantur multa, quæ postea non fiunt. nu. 7.

Testator etiam in actu condendi testamentum potuit mutare suam voluntatem, num 8.

Voluntas testatoris in dubio præsumitur completa, & absoluta, num. 9.

Testis vnicus non probat, num. 10.

Velle facere aliquid, an idem sit, quod facere, num. 11.

DECISIO CCCXXXVI.

1 TEnuerunt Domini non esse locum Aegidianæ stante notoria iniustitia ad latè cumulata per Contard. super d. constit. limi. 9. per tot. & de notoria iniustitia constare eo ipso quod sententia non iustificatur ex actis: nam Rota sequitur opinionem, quod Iudex aliundè non possit moueri ad pronunciandum, vt apud Cæs. de Grass. decis. 2. num. 6. & 10. de solut. & decis. 16. nu. 15. de probat. fuit dictum in Toletana Portionis 24. Martij 1610. coram R. P. D. meo Coccino, & in Foroliuien Census 16. Nouembris 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto, & alibi sæpè, & merito, quia aliàs tollerentur legitimæ defensiones: Nam pars non potest diuinare ea, quæ sunt extra acta, & inde facere suas diligentias: Vnde vulgò dici solet ea, quæ sunt extra acta sunt extra mundum, Castr. in l. ait prætor, §. si iudex, vers. & probo, ff. de re iudic. & quod non ius probatur ex reuolutione actorum, Bald. in l. si contra, num. 3. C. de appell. Dec. cons. 483. num. 4. Roland. consil. 1. num. 71.

num.71.in fine,& seq.lib.1.Becc.cons.40.nu.2.fuit
dictum in Fesulana Præceptoriæ 27.Ianuarij 1563.
coram Reneren. P.D. Robusterio, & in Batchi-
nouen. Parochialis 7. Iunij 1619. coram R.P.D.
Ortembergo.

Quod autem sententia non iustificetur ex actis
2 patet, quia concedit immissionem perinde ac si
q.Balthassar decessisset intestatus, & nihilominus
ex actis constat, quod decessit testatus, quod facit
cessare causam intestati ad l.quamdiu. ff.de acqui.
hæred.cum concord.adsunt enim octo Testes in-
ter quos est Notarius, qui dicunt prædictum Bal-
thassarem coram se congregatis ad effectum au-
diendi illius testamentum instituisse hæredem D.
Angelam vxorem, nempe primus iuxta 16. inter-
rogatorium,& super 6.articulo, secundus iuxta 7.
9 & 14 interrogatorium,& super 5. & 6.articulis,
tertius iuxta 7.14.& 18.interrogatorium,& super
6.articulo,quartus iuxta 7.interrogatorium,quin-
tus iuxta 7.9. & 13. interrogatorium, sextus iuxta
septimum interrogatorium, & super 8. articulo,
qui fuit Notarius vocatus ad scribendum testa-
mentum iuxta 8.interrogatorium, Octauus testis
iuxta 13. & 16. per quam hæredis institutionem
perficitur testamentum,§ ante heredis institutio-
nem. Instit.de lega.§.in primis.instit. de fideicom.
hæred.l.proxime,ff.de ijs quæ in testam. delentur,
l.fin.ff.de iure codicil.

Non obstat,quod Notarius timens, quod testa-
3 mentum esset imperfectum ex eo, quod Balthas-
sar propter vim morbi non posset integrè expli-
care suam voluntatem, noluerit conficere scri-
pturam testamenti,vel illam coram testibus lege-
re,& publicare,quia & sine scriptis valet testamē-
tum.l hac consultissima.§. per nuncupationem C.
de testam.§.fin.instit.eodem tit.l.fin.C.de codicil.
l.1.vers.institutum,ff de hæred. instit. etiam si in-
terueniat Notarius, quia non censetur adhibitus
pro substantia, sed pro faciliori probatione, Illu-
striss. Mantic.de coniect. vlt. volunt. lib.2.tit. 12.
num.1.benè Honded.post alios consil.77.num.20.
lib.1.& testator præsumitur voluisse testari omni
meliori modo quo potuit, vt latè per Ruin. in his
terminis consil.1.num.21. vol 2. & num. 22. circa
med. Subdit quod iudicium Notarij in habendo
testamento pro imperfecto non nocet,quod etiā
sentit Rota in causa Romana hæreditatis relata
inter diuers. impress. decis. 173. num.5. ad finem
part.2.

Sicut etiam non obstat, quod non fuerit lectū,
4 & publicatum testamentum coram testibus, iuxta
not.per Castr.in l.si is qui num.3.ff.de testam.quia
Castren.loquitur de scriptura, quæ ad Testamen-
tum faciendum parabatur, vt patet ex l. ex ea scri-
ptura,ff.eod.& l.fideicom.in prin.ff. de leg.2. quas
ipse allegat,& ita respondit Ruin. d.cons.1. nu.22.
ad finem lib.2.cum alijs per Honde. cons.77. num.
19.& 20.lib.1. Hic autem fuit deuentum ad ipsum
actum testandi; Præterea illa conclusio non pro-
cedit, quando agitur de probando Testamento
per Testes, vt in hoc casu latè Ruin. d.consil.1.nu.
21.& seq.lib.2.cum concord. per Honded. consil.
77.num.17.& seq.lib.1. Rota, quæ etiam de com-
muni testatur in dicta causa Romana hæreditatis
relata inter diuers. impress. decis. 173. numero 5.
par. 2.

Minus facit, quod testes nō fuerint rogati, quia
5 contrarium visum fuit constare ex dictis corun-
dem, in summario D.Angelæ num.5.quorum duo
deponunt de rogitu testium facto à Notario, qui
duo testes sufficerent, Bald. & alij in l. compara-
tiones in 3.notab. C. de fide instrum. Alex. consil.
47.num.3.lib.1.cum alijs per Illustriss. Mant.d.lib.
11.tit.16.num.16. Surd. cons.414. num.24. Crass. §.
testamentum quæstio.58.num 6. & licet nonnulli
alij testes ponderati per informantes pro Rusco-
nibus dicant, *io non sono mai stato pregato da Baldassare
Testatore*, non per hoc excludunt rogitum Notarij,
qui rogitus sufficit, Alexan.d.cons.47.num.5.lib.1.
Ias.in l.sciendum,num.43. ff. de verb. oblig. Bero.
cons.92.num.10.lib.3.Surd.cons.414.nu.25. Crass.
d.q.58.nu.5. Vlterius illa verba, *io non sono stato pre-
gato*, possunt intelligi de proprio, & explicito ro-
gitu, nō autem excludunt rogationem largo mo-
do, quæ quibuscunque verbis fieri potest, vt benè
ad propositum. Corn.cons 7 nu.2. lib. 4. Surd. vbi
supra nu. 31.

Non etiam constare visum fuit de imperfecta
6 voluntate, iuxta notata in l.si quis cum testamen-
tum.ff. de testam. ex eo quod testator volebat fa-
cere duo legata, vnum sorori moniali, & alterum
Archiconfraternitati Suffragij, prout dicunt te-
stes, quæ posteà non fecit, quia ad effectum, vt te-
stamētum corruat, ex hoc capite requiritur, quod
in ipso actu testandi appareat, quod testator vo-
luerit aliquid plus proferre, & morbo, vel morte
præuentus non potuerit, vt not.Bart.& alij in d.l.si
quis, latè Ruin cons.15.nu.19. lib.2.

Nec sufficiunt tractatus præcedentes ipsi actui
7 testandi, quia multoties testantes nō retinent vo-
luntatem, quam explicarunt in tractatu, vt benè
ad propositum Cæphal.cons.294.nu.39.Menoch.
cons.97.nu.96.lib.1.& est trita regula, quod multa
tractantur, quæ postea non fiunt, l. si voluntate,
C.de rescind. vend. Bald.in l multum num. 2. C.si
quis alteri, vel sibi, Alex.cons.13. nu.22. lib.1.Dec.
cons.488.num 9.& 10.

Quinimò, nec sufficit probare, quod in princi-
8 pio condendi testamētum testator dixerit se vel-
le aliquid facere, quod postea non legatur in te-
stamento, quia potuit dum conderet testamen-
tum mutare voluntatem, l. si testamentum, C.de
instit.& substit.Crauet.cons.147.num.6. Curt.iun.
cons.12.num.2. vers.tertio, lib.1. Menoch.consil.
224.num.20.

In proposito autem casu neque probatur vo-
9 luntas legandi in ipso actu testādi, quia testes de-
ponunt de tempore, antequàm testator deuenis-
set ad actum testandi, imò quando adhuc non cō-
uenerant omnes testes, nec minus probatur im-
pedimentum in ipso actu, imò contrarium quan-
doquidem testes deponunt, quod post heredis in-
stitutionem interrogatus. An vellet facere legata
non respondit, & quod postea nominauit execu-
torem; signum euidens quod testator non desti-
tit respondere, ex eo quòd esset sibi impedita lo-
quela, cum ex post protulerit alia verba, & pro
hoc intellectu faciunt communes conclusiones,
quod voluntas præsumitur completa,& absoluta,
Alex.cons.105.in fine,lib.7. Rota d.decis.173. nu.
1.& 6.p.2.& quod testator noluerit aliud addere,
Hond.post alios cons.77.num.11.lib.1.& quod di-
centi contrarium incumbit onus plenè probandi,
& per media, quæ concludant per necesse. Ruin.
d.cons.15.num.19.lib.2.

Et licet Notarius dicat, quod testator cœpit di-
10 cere, *Bartholomeo mio nepote*, & quod sibi visum fuit
testatorem habuisse animum aliud dicendi, atta-
men in hoc est vnicus, cum alij dicant, se tale quid
non audiuisse, vnde nihil probat, cap.veniens ad
nos,& cap.licet vniuersis, de testamentis, l.iurisiu-
randi, C. eodem tit. Præterea non sufficit proba-
re, quod testator volebat aliud dicere, sed proba-
ri debet, quod aliud volebat addere testamento,
cum posset velle dicere aliud diuersum à materia
testamenti, maximè cum iam diuertisset ad no-
minationem

minationem exequutoris, quod indicat perfectionem testamenti, & sic probatio non concludit per necesse ad Ruyn. vbi supra.

11 Minus facit, quod quantum ad institutionem hæredis, aliqui ex Testibus deponant Testatorem dixisse, volo facere hæredem vxorem meã, quæ verba, volo facere, regulariter denotant voluntatem imperfectam ex allegatis, quia conclusio non procedit, quando ex circumstantijs apparet Testatorem ex tunc habuisse animum disponendi, l. Pamphilo, §. propositum, vbi Scribẽtes, ff. de legat. 3. Bart. in l. fin. num. 1. ff. de testam. Ruyn. cons. 1. num. 23. lib. 2. Couar. qui de communi in cap. cum tibi, num. 4. de testam. & in simili, quod verba, volo accipere in virum, iunctis circumstantijs importent matrimonium fuit dictum in causa Ferrarien. Matrimonij coram R. P. D. meo Ottembergo die 6. Februarij 1609. Circumstantiæ autem in proposito casu hoc euidẽtissimè suadent, nempè conuocatio Notarij, & septem Testium ad effectum testandi dictũ aliorum Testium deponentium, quod Balthassar ex nunc intendebat testari, & quod Notarius cæpit se rogare de testamento, & alia, de quibus supra.

PIROVANI.

Romana Matrimonij. Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

De testibus probantibus matrimonium, quomodo, & qualiter deponere debeant, præsertim deponendo de publica voce, & fama.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio debet esse concludens, quando agitur de fœdere matrimonij, num. 1.

Matrimonium probatur per librum Parochi, num. 1.

Libri Mercatorum, & æstimi plenè probant, quando illi sunt approbati à lege generali, vel municipali, nu. 1. in fine.

Testes examinati parte non citata præsumptionem faciunt, num. 2.

Testi deponenti de facto proprio in his, quæ ad eius officium spectant plenè credendum est, vel saltim producit vehemens adminiculum, num. 3.

Publica vox, & fama facit semiplenam probationem, numero 4.

Testes super publica voce, & fama deponentes probant etiam, quod non nominẽt à quibus illam audiuerint, num. 4. & 7.

Testis vocans alium in contestem, qui dicat contrarium nihil probat, & propter repugnantiam neutri creditur, num. 5.

Testes duo regulariter sufficiunt in quolibet actu, numero 5. Vbi præsertim in probatione matrimonij.

Testis famulus pro Domino non caret suspicione, nu. 6.

Testis iudicialiter deponens contrarium eius, quòd prius extraiudicialiter deposuerat non caret suspicione falsitatis, num. 6.

Testes non probant publicam vocem, & famam, nisi deponant de ea successiua, & continuata statim post factum, non autem si aliquibus diebus post factum, num. 7. Vbi declaratur.

Testes probantes publicam vocem, & famam debent reddere rationem eorum dicti, de clara vt num. 7.

Testes probantes publicam vocem, & famam, illam probare dicuntur, si dixerint se sic publicè audiuisse, nu. 7.

Matrimonij probatio non requiritur tam concludens, & tam exacta, quando agitur de probatione matrimonij nostris tempore celebrati, & præsertim quando non agitur de dirimendo matrimonio, num. 7.

DECISIO CCCXXXVII.

1 FVit resolutum constare de matrimonio cõtracto inter Petrum Paulum Iannottum, & Prudentiam Liliam, quia & si agatur de fœdere Matrimonij principaliter, & in quo concludens probatio desideratur, cap. 1. cum glos. de consang. & affinit. glos. in l. mulieri, de iureiuran. Dec. cons. 133. num. 2. Gemin. cons. 27. in princ. Alex. cons. 143. num. 4. & 5. lib. 2. Paris. consil. 57. num. 41. lib. 4. cum alijs adductis per Menoch in cons. 199. num. 1. vol. 2. & tamen visa est Dominis concludens in casu proposito: Nam datur fides Parochi in summario num. 1. Testibus munita, & ex libro extracta, in quo solent matrimonia contracta describi, vbi legitur matrimoniũ inter supradictos, per verba de præsenti celebratum, cui libro, vti scripturæ legali postquam a Sacro Concilio Tridentino sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. necessitatur fieri, & à Parocho diligenter custodiri, plena fides in iudicio videtur adhibenda, c. cum dilectus de fid. instrum. & illum plenè probare affirmaruit, Menoch. cons. 199. nu. 3. Caualcan. decis. 12. num. 23. p. 2. ea ratione, quia fides adhibetur libris tum mercatorum, tum æstimi, quando à lege generali, vel municipali approbantur, quod obseruari inquit idem Caualca. in huiusmodi libris, qui approbantur à concilio, & quando ordinate conscripti reperiuntur, Rota in Colonien. Status coram Robusterio inter impr. decis. 340. num. 2. p. 2.

2 His accedunt depositiones duorum testium, qui matrimonio præsentes fuerunt, & si non formiter citata parte examinati aliquã tamen pſũm ptionem faciunt pro matrimonio, Dec. in c. in nioe, nu. 27. de testib. Caputaq. decis. 208. nu. 7. p. 1.

3 Concurrit etiam depositio eiusdem Parochi, cui, & si singulari, ex quo testatur de facto à se ipso, & ratione officij videtur adhibenda plena fides, secundum Alex. in cons. 197. nu. 5. lib. 7. Dec. cons. 56. num. 4. Socin. cons. 31. nu. 13. lib. 2. vel saltem instare videtur pro vehementi adminiculo, qui alias pro adminiculis, pro plena probatione deseruiret, Castr. in l. quicunque, in fine, C. de seru. fugit. Gabr. de testib. conclus. 1. num. 18. Rota Bonon. decis. 50. num. 4.

4 Additur præterea publica vox, & fama, quæ de per se semiplenam facit probationem, etiam quod testes non nominent à quibus illam audiuerint, Paris. cons. 52. in fine, lib. 3. Cassad. decis. 3. de probat. Verall. decis. 208. numero septimo. par. 2. de ea, enim deponunt Testes dati in summario numero secundo, & quarto, nominando etiã personas à quibus audierint, scilicet Ciorciullum famulum Petri Pauli, & Ioanninam, quæ assistebat Prudentiæ dum infirmabatur, & interfuerunt matrimonio, itaut tamquam procedens ab informatis; & ex opinione, quam sequitur Bart. in l. de minorib. §. plurimum, numero 23. ff. de quæst. & ex verisimili præsumptione, secundum Alex. cons. 143. num. 7. lib. 2. videtur attendendã; Ex quibus omnibus bene adminiculata remanet fides Parochi, quatenus de illius sufficienti probatione aliqualiter posset hæsitari.

5 Non obstat, quod fides Parochi infirmetur ex eo quod Ciorciullus in fide nominatus pro teste,

&

& ab ipso Parocho in eius depositione neget matrimonium fuisse contractum, quo casu propter repugnantiam neutri videtur credendum, Bald. in cap. cum causam, num. 1, de testibus. Gram. consil. crimin. 26. num. 21. Dec. cons. 133. num. 3. & 5. cum aliis allegatis, & vacillante fide propter defectum vnius testis tota probatio tanquam accessoria ad fidem corruere videatur; Nam fuit responsum negationem, seu verius contradictionem illius famuli non infirmare fidem ex libro extractam, ex quo remanent alij duo Testes ad illius probationem, nempè Presbyter Augustinus, & Ioanna de Mediolano, qui regulariter sufficiunt in quocunque actu probando, l. vbi numerus, ff. de testibus, cap. in omni. extra eodem tit. cap. placuit 2. quæst. 4. & Sacrum Concilium numero prædicto assentire videtur in allegata sess. 24 capit. 1. de reform. matrim. ibi quam præsente Parocho, & duobus, vel tribus testibus. & sufficere renuerunt Domini in causa Tullen. Matrimonij 14. Iunij 1585. coram Oradino, & in Papien. Matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, ex fide autem sufficienter comprobata ex perfecto numero super existenti cessat timor vacillationis, glos. in l. 1. § si quis neget, ff. quemadmod. testam. aperiãt. vbi Bart. quem sequuti sunt Dec. Paris. Socin. & alij, de quibus per Menoch. de arbitr. cas. 105. num. 11.

Et hæc ipsa Ciorciulli contradictio videbatur
6 eo minus fidem Parochi offendere, quia non carebat suspitione, vt Domino suo complaceret, tũ quia eiusdem Petri Pauli famulus erat, Abb. in c. inquisitionis, §. 3. num. 9 de accus. Tum etiam quia idem famulus prima die post contractum matrimonium illud inter vicinos propalauit, deponunt duo testes in summario Prudentiæ, nu. 2. quorum dictum, & si extraiudiciale, & singulare diminuit tamen fidem d. posteriori iudiciali, & suspitione falsitatis carere non dicitur, Abb. cons. 52. num. 1. lib. 1. Corn cons. 170. num 15. vers. secundo detrahitur etiam eorum fidei, Capel. Tholos. decis 376. num. 1.

Demum non obstat famam sufficienter pro-
7 batam non esse, quia testes in prima instantia examinati dumtaxat dicunt exijsse publicam vocem postridie diei matrimonij non autem successiuè esse continuatam, primus autem Testis in secunda instantia nihil probat, quia personas non nominat, secundum Bart. in l. de minore, §. plurimũ, num. 21. ff. de quæst. Rol. à Vall. cons. 3. num. 51. lib. 1. nec reddit rationem, Clar. in §. fin. quæst. 6. vers. postremo, rursus vnicus tantum testis famam probat, qui est de vltimis, & tamen duo saltim videntur adhibendi, aliàs vnus tantum de fama non cõiungitur, Gabr. de probat. conclus. 1. num. 31. Rim. iun. cons. 660. num. 22. & 23. vol. 6. Nam hæc omnia visa sunt Dominis posse iuridica responsione tolli, quia non vnus, sed plures testes, nempè secundus, & quartus ptimo loco examinati, & primus de vltimis famam probat, qui duo primi testes etsi non exponant à quibus audiuerint, nec causas reddant, aut famam continuasse cõcludãt etiam non interrogati, sufficere tamen quod dixerint publicè audiuisse, dum non excludunt continuationem famę, secundum opinionem quam seruat Rota, testantur Cassad. decis. 3. num. 7. de probat. Paris. consi. 52. in fine, lib. 3. Ferret. consil. 168. post num. 19. & de magis recepta sententia, Bursat. cõs. 87. num. 47. vol. 1. quæ maximè etiam videbantur procedere cum ageretur de matrimonio noctis tempore celebrato, & probatio non tendebat ad dirimendum illud matrimonium, in quibus casibus tam exacta iustificatio non desideratur, Laur. de Pin. consi. 71. num. 15. Ferret. cons. 364. nu. 14. & cons. 389. num. 22. lib. 2. Dec. cons. 163. nu. 4. & hoc ipsum approbarunt Domini in vna Tullen. Matrimonij coram piæ memoriæ Clemente Octauo Inter impressas 209. In princip. par. 1. diuers. Et ita resolutum.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI Iunioris.

Parisieñ. Pecuniaria, Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria in profanis passim conceditur etiam absq; fumo, quando articuli sunt releuantes, & etiam quod adsit pręsumptio calumnię, semelque concessa, quãdo iterum concedi debeat.

SVMMARIVM.

Remissoria in profanis passim conceditur etiam absq; fumo, quando articuli sunt releuantes, num. 1.

Mercatores teneantur exhibere libros, etiam pro eorum memoria confectos de æquitate Canonica, & de stilo Rotæ probata existentia, & interesse partis, nu. 2.

Stilus exorbitans à iure communi fortiter probandus est, num. 2.

Remissoria non facilè denegatur propter præsumptam calumniam data releuantia articulorum, num. 4.

Testium inhabilium examen non impeditur per oppositas exceptiones, saltim quando fuit mandatum examinari testes, saluis exceptionibus, num 4.

Remissoria semel concessa, quando iterum concedi debeat, num. 5.

DECISIO CCCXXXVIII.

1 DOmini dixerunt dãdam esse remissoriam, quæ in prophanis passim conceditur etiã absque fumo quando articuli sunt releuantes, Cassad. decis. 2. de dilat. Cęs. de Grass. decis. 1. eodem tit. numero 10. Put. decis. 334 in fin. lib. 2. Caputaq. decis. 63. part. 3. & sæpè decisum fuit. Et tamen in hoc casu vltra releuantiam datur etiam magnus fumus ex testibus, qui metu excommunicationis deposuerunt dicentibus, quod epistola de qua agitur fuit scripta à Bartholomęis Anno 1589. & quod in illa liberatur Oricellarius ab omni eo, quod Bartholomæi prætendere poterunt super cedula scutorum 20000. quæ illis antea à Naso fuerat consignata, renunciando omni, & cuicunque hypothecæ, & quod talis epistola reperitur registrata in quodam libro appellato, *copia di lettere*, ex quibus resultat etiam releuantia; nam si pro parte Siluiæ probetur Bartholomæos de Anno 1589. scripsisse prædictam epistolam, & quod illam registrarunt in libro dicto *copia di lettere registrate in detto libro*, habuerunt suum effectum Oricellarij essent liberati à molestijs Bartholomæorum, quibus sublatis Siluia poterit facilius exigere suum creditum.

Neque obstat, quod Mercatores non tenean-
2 tur exhibere libros pro eorũ memoria confectos, quia contrarium verius est de ęquitate Canonica, & iuxta stilum Rotæ, quę vbi constat de interesse partis probata existentia cogit ad exhibendum,

Rot.

Rot. decis. 5. de probat. in nou. & fuit resolutum in causa Ariminen. Castrorum 21. Aprilis 1597. coram bon. memor. Cardinale Seraphino, & in causa Sublacen. Bonorum 18. Nouembris 1603. coram bon. mem. Litta, quod maxime procedere debet in casu isto, vbi non requiritur totalis perquisitio librorum, sed designatur locus, & pagina. Prout non obstat, quod libri continentes copias litterarum non probent post biennium, vt ex fide, quæ datur, quia fides non facit fidem, maximè cum sit valde exorbitans, & propterea stilus debet formiter probari, vt fuit resolutum in causa Aretin. Spolij 1604. coram R. P. D. Coccino.

3 Neque etiam obstat, quod non constet de præsentatione epistolæ, quia prætenditur probari eõ suetudo, quod in huiusmodi libris maxime solet registrari litteræ, quæ alias non sint transmissæ, & præsentatæ, immo etiam prætenditur probari præsentatio, & obseruantia ex alijs circumstantijs, sed nihilominus etiamsi non probaretur præsentatio litterarum, tamen negari non potest, quin illæ etiam non præsentatæ faciant magnum adminiculum, quod sufficit pro releuantia probationis.

4 Non obstat suspicio calumniæ, & timor subornationis, quia vltra quod nullibi adest calumnia nihilominus propter præsumptam calumniã, non facilè denegatur remissoria, Ægid. decis. 624. & fuit dictum in causa Virdunen. Fructuum. 16. Nouembris 1605. coram me, & maximè quando datur fumus. Quæ dicuntur de exceptionibus contra Testes non releuant, quia sub huiusmodi prætextu non retardatur examen saltem cũ clausula, saluis exceptionibus.

5 Neque obstat, quod remissoria fuerit semel concessa, tum quia illæ fuerunt litteræ compulsoriales ad extrahendum iura, non autem remissoriales pro examinandis testibus; tum quia ex causa solet etiam concedi secunda, præcipuè autem quando vigore primæ testes fuerunt examinati, Peregr. decis. 47. lib. 3. par. 3. Rota decis. 11. de probat. in antiqu. & fuit resolutum in causa Bergomen. Legati 7. Iunij 1602. coram Reuerendiss. Attrebaten.

MANZANEDI,

Assisten. Pecuniaria, Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius tenetur exhibere omnes, & quascunque scripturas ipsi consignatas etiam nullas, & inualidas, & iuranti se illas amisisse non creditur.

SVMMARIVM.

Notarius tenetur ratione sui officij custodire instrumenta, & acta illaque partibus habentibus interesse exhibere, num. 1.

Scriptura dicitur de actis eo ipso, quod fuerit iudici consignata, declara vt num 2.

Notarius tenetur exhibere omnem, & quamcumque scripturam ipsi consignatam, etiam quod non sit originale, & etiam quod sit nulla, num. 3.

Producens instrumentum si declarauit eo nolle vti ad vnũ effectum, potest declarare ad alium effectum, num. 4.

Producens instrumentum etiamsi declarauit eo se vti nolle, Iudex tamen potest in illo facere fundamentum si vult, num. 4.

Amissio scripturæ non probatur iuramento Notarij, num. 5.

DECISIO CCCXXXIX.

1 Domini censuerunt Notarium teneri ad exhibitionem folij, de quo agitur; Constat enim ex ipsius confessione dictum folium fuisse illi consignatum a Iudice vnde infertur conclusio, quod Notarius tenetur ratione sui officij custodire instrumenta, & acta atque partibus exhibere docto de interesse l. 2. & ibi Doct. C. de edend. Dec. in c. 1. num. 46. & 53. de probat. de interesse vero Pomponij satis constare videtur cum ipse per decisionem Rotæ fuerit exclusus à sua intentione, eo quod dictum folium non exhibuit.

2 Nec obstat, quod folium non sit de actis: nam cum fuerit Notario consignatum à Iudice ad quem fuerat de partibus transmissum, satis debet censeri extitisse de actis, Cagnol. in l. 1. num. 53. C. de eden. Bald. in l. intertogatam, num. 1. C. de liberal. caus. Pacian. de probat. cap. 64. nu 4. vltra quod fuit à substituto fiscali repertum, & reproductum eadem die qua fuit Notario consignatum à Iudice, & fuit etiam enunciatum in extractu actorum.

3 Minus obstat, quod dicatur non esse originale. Nam quamuis hoc esset verum, nihilominus qualiscunque scriptura consignata Notario debet ab ipso edi, & repræsentari docto de interesse partis petentis, Dec. in d. c. 1. num. 46. post princ. nec illi agenti ad sui exonerationem, & pro euitanda exhibitione credendum est, agit enim de suo interesse, Bero. cons. 89. nu. 8. lib. 1. Decian. cons. 91. num. 23. lib. 3. Menoch. cons. 159. num. 8. lib. 3. latè Pacian. vbi supra, num. 9. vbi alios allegans dicit, quod scriptura etiam nulla, vel pscripta debet edi à Notario. Vltra, quod in hoc casu potius apparet dictum folium fuisse originale, tam ex dicto vnius testis, qui illud vidit, quam ex rei serie, & facto, quia dictum folium fuit transmissum de partibus ad iudicem causæ criminalis in Curia, vt appareret de corpore delicti, & alteratione partitæ, quæ alteratio discerni, & iudicari non poterat nisi inspecto originali.

4 Minus obstat Pomponium in illo iudicio criminali declarasse nolle vti dicto folio, quia non ideo minus Notarius illud sibi traditum à iudice custodire tenebatur, & cum illa declaratio fuerit facta ad vnum effectum, quia videlicet Pomponius non intendebat se purgare ex inspectione folij: nam siue alteratum esset; siue non, sufficiebat sibi alterationem non fuisse per ipsum factam, neque ipso mandante, hodie verò vult vti folio ad alium effectum, & ideo talis declaratio sibi non obstat, Aym. cons. 9 num. 16. Gabr. de reg. iur. conclus. num. 36. Surd. cons. 28. num. 49. lib. 1. & Iudex potest ex officio se fundare in dicto folio etiam si fuisset à Pomponio impugnatum Butr. in cap. licet causam, num. 44. vers. quero cũ glosa de probat. Bart. in l. post legatum, nu. 8. ff de his, quib. vt indig Alex. cons. 183. nu. 4. & 5. vol. 5. Gabriel. vbi supra num. 58.

5 Non obstat allegare amissionem etiam cum iuramento, & quod facta diligenti perquisitione inter scripturas officij non inuenitur, iuxta text. in l. final. § sin autem, C. de fid. instrum. Aretin. consil. 120. num. 2. Notarius enim qui ratione officij tenetur acta custodire, & partibus exhibere non

non excusatur, nisi plenè, & concludēter probet amissionem, & casum illius, aliter quàm per iuramentum. Bart. in l. si quis ex argentarijs. § an verò hæredes, num. 2. & 4. ff. de eden. Grat. cons. 23 nu. 19. lib. 1. & fuit pluribus adductis dictum in vna Romana Depositi 9. Iunij 1595. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Cæsaraugustana Pensionis. Veneris 1. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Dispensatus à Papa, vt possit pensionem retinere non obstante matrimonio cōtrahendo cū quacunq; muliere An extendatur ad matrimonium contractum cum muliere vidua, & hinc plura deducuntur de interpretatione verborū generalium, & vniuersalium.

SVMMARIVM.

Verba sunt propriè intelligenda, & quatenus verborum proprietas patitur lata facienda est interpretatio, etiam in materia odiosa, nu. 1.

Verba semper interpretanda sunt, vt aliquid operentur, & non sicut otiosa, nu 2.

Verba vniuersalia restringuntur à verbis immediatè seqq. declara., vt nu. 3.

Verborum restrictio fieri non debet, nisi salua ratione recti sermonis, nu. 3.

Verba vniuersalia, & generalia non debent stare sine effectu, & esse superflua, nu. 4.

Sibi, dictio, personalitatem denotat, num 4.

Qualitas clericatus adiecta in dispositione censetur posita demonstratiuè non autem limitatiuè, nu. 5.

Bigamia, licet tollatur priuilegium clericale, non tamen tollitur caracter, & bigamus verè remanet clericus, num. 5.

Verba generalia, & vniuersalia comprahendunt omnia etiā quod in vno sit maior ratio, quam in alio, nu. 6.

DECISIO CCCXL.

1 FVit resolutum sententias Rotales esse confirmandas, quia contra earum validitatem nihil est, quod obijci possit, & iustitia comprobatur ex decisionibus in causa factis, quia cū fel. rec. Clemens Octauus dispensauerit cum Petro, vt posset pensiones retinere etiam si matrimonium cum quacunque muliere contraheret. Clarum est quod mulieris appellatione non solū venit corrupta, sed etiam propriè, immo magis propriè, quam virgo, vt dicitur in decisionibus ex quo sequitur, quod non solum propter vniuersalitatem verborum dispensatio intelligi debeat etiam si Petrus nupserit viduæ, sed etiam propter proprietatem verbi, cum in materia quantumuis odiosa, non recedatur a proprietate verborum, sed lata fiat interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur, l. cum lege vbi Aret. ff. de testam. Calderin. cons. 1. in prin. de consangui. & affinit. Dec. cons. 12. nu. 6. vers. & ad hoc facit, Aym. consi. 118. nu. 12. Natt. cons. 63. nu. 18. & in terminis dispensationis trad. Calderin. cons. 24. in 1. dub. de præben.

Præsertim quia verbum illud (quacūque) aliàs
2 esset superfluum, & otiosum, vt benè deducitur in decisionibus, quod non admittitur etiam in dispensatione, Cald. cons. 6. qui fil. sint legit. Aym. in responso pro genero sub nu. 46. neq; in quacunque materia stricta, & odiosa, vt latè per Aym. d. num. 46. Rimin. iun. cons. 588. num. 11. & seq. Surd. cons. 127. nu. 9. ad fin.

Non obstat, quod generalitas verbi (quacunque) refrenetur, & restringatur per illa immedia-
3 tè sequentia (nullo sibi iure prohibita,) & per consequens non capiat viduam, quæ de iure est prohibita clerico propter bigamiam, & irregularitatem, quia debet quidem ab eis restrictionem recipere non tamen in totum tolli, ac reddi superfluum, & vanum, vt per Affliç. decis. 354. num. 11. in fine, & seq. debet enim restrictio intelligi quatenus possit fieri salua ratione recti sermonis. l. si pluribus, ff. de solut. Imol in cap. 1. de transact. Paul. de Castr. in l. aquiliana, ff. eod. tit. Alex. consi. 46. sub nu. 1 vers. præsertim, lib. 1. Afflict. de communi decis. 285. nu. 7. & vbi supra latè Surd. decis. 217. nu. 13. in fin & nu. seq

Vt autem verborum generalitas non sit super-
4 flua, quod esse non debet, Dec. cons. 69. num. 4. & restrictio non sit sine effectu intelligi debet, prout Rota interpretata est, quod Papa indulserit Petro, vt possit retinere possessionem, non obstante matrimonio cum quacunque muliere contracto, modo non sit consanguinea, vel talis, cum qua nō possit matrimonium contrahi, noluit enim dispensare cum eo super substantia matrimonij, sed tantum voluit habilitare quoad pensionem respectu effectus matrimonij, & facere quod illud non obstaret retentioni, cum quacunque muliere esset contractum, & respectu istius effectus nullā habuit distinctionem mulierum, propterea dixit nullo sibi iure prohibita, verbum enim illud, sibi, quod personalitatem denotat, l. 2. vbi glos. in verbo sibi, C. de præscript. trig. vel quadrag. ann. innuit quod Papa considerauit particularem eius personam, non autem clericatum alias dixisset nullo iure clericis prohibita, vel simpliciter nullo iure prohibita.

Non obstat, quod Papa concesserit indultum
5 Petro vti Clerico, quia hoc factum fuit demonstratiuè nō limitatiuè, vt in dubio præsumi debet, l. fin. § titia, ff. de liberat. legat. Bar. in l. centurio, ff. de vulgar. Aym. cons. 301. nu 5. & licet considerauerit vti clericum, hoc fuit, quia noluit, quod frueretur pensione, nisi esset clericus, licet autem Bigamia tollat priuilegium clericale, non tamen tollit caracterem, & bigamus verè remanet clericus, ꝗ Rot. decis. 1. nu. 6. de bigam. in nou. Borgas. de irregular. par. 5. sub tit. de bigam. num. 54. licet enim obsistente bigamia, clericus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamē ratione caracteris non destituitur clericatu.

Non obstat, quod difficilius dispensetur cum
6 bigamo, quam cum alio, quia hoc nō tollit, quod non veniant sub verbis generalibus dispensationis, quæ omnia comprehendunt etiam quod maior ratio sit in vno casu, quàm in alio, l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l. in fraudem, in fin. & ibi Bal. ff. de testam. mil. Aym. cons. 92. num. 4. & hic non agitur de dispensatione quoad suscipiendos Sacros Ordines, aut eos exercendos, sed tantū quoad retentionem pensionis. Hinc etiam tollitur, quod dicitur bigamum non gaudere priuilegio clericali, quia quicquid sit de hoc sufficit Petro modo gaudere priuilegio fruēdi pensione ex indulto Papæ: Nam quod Papa non habuerit præ oculis priuilegiū clericale, probatur ex eo quod dispensauit cum eo, vt retinere posset pensionē,

&

& non incedat in habitu clericali. Et alia plene sublata sunt in decisionibus.

PAMPHILII.

Hispalen Habitus. Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs accipias argumentum.

SVMMARIVM.

Actorum transportandorum omissio non vitiat sententiam, quādo tēpore transportationis talia acta non reperiebantur, num. 1.

Probatio habetur pro facta, quando non stetit per eum, qui probare debebat, num. 2.

Appellare non licet à sententia interloquutoria, num. 3.

DECISIO CCCXLI.

1 Domini censuerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, quia vt patet ex processu illa reperitur lata seruatis terminis substantialibus, & alijs de iure seruandis, & de illius iustitia clarè constat ex decisionibus factis coram R.P.D. meo Ludouisio, quę Dominis placuerunt. Neque obstare defectum transportationis examinis nouem Testium vltimo loco examinatorum, quia cum dę tempore confecti processus in actis Cancellariae Melitensis non adessent huiusmodi testes, vt colligitur ex responsione Secretarij ad monitorium sibi pro illorū transportatione factum, non possunt dici acta fuisse minus integrè transportata, quia illud, quod non est, seu non reperitur transportari non potest, vt fuit dictum in causa Albanen. Beneficiorum 4. Nouembris 1609. coram R.P.D. meo Lancellotto.

2 Minus etiam obstare, quod non fuerint de nouo factę probationes per viginti Testes, prout fuerat ordinatum per sententias, quę transitum fecerant in iudicatum, quia vt fuit dictum in hac causa coram R.P.D. meo Ludouisio 11. Martij praeteriti Dominus Ioannes deposuit scuta 300. pro subministrandis expensis Commissarijs ad effectum, vt pr̄dicti viginti testes examinarentur. Vnde si Commissarij nouem dumtaxat testes examinarunt, nihil est, quod ipsi D. Io. imputari possit, quinimo cum per eum non steterit, quo minus probatio prędicta facta non fuerit, illa pro facta haberi debet, vt fuit in similibus terminis resolutū in causa Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608. coram R.P.D. meo Marcomontio, quod tanto magis visum fuit admittendum attento rescripto Sanctissimi mandantis hanc causam terminari cum probationibus factis.

3 Et ex hoc cessat, quod dicebatur fuisse necessariam reuocationem dictarum sententiarū, quia ex prēmissis patet in omnibus fuisse pro parte Domini Ioannis illis satisfactum vltra, quod dictae sententię fuerunt merè interloquutorię super incidenti facti, non autem diffinitiuę totius negotij, in quibus propterea cessat dispositio, l. primę, C. quando prouoc. non est necess. vt tradit Felyn. in c. inter monasteriū, nu. 28. in 13. limitatione de re iud. Socin. in tract. de reg. iur. reg. 353. in to. fall. Alię oppositiones Dominis visę fuerunt satis friuolę, & bene tollebantur per informantes pro D. Io. cum quibus Domini transierunt, & ita decisū, sententiam Rotalem esse confirmandam. fuit tamen dictum, quod si Prioratus vult producere illos nouem Testes vltimo loco examinatos super illis audiatur, &c.

PIROVANI.

Romana Societatis, Lunae 14. Nouēbr. 1611.

ARGVMENTVM.

De Administratore seu Socio, quando, & de quibus rationem reddere teneatur.

SVMMARIVM.

Administrator tenetur reddere rationem de administratis, num. 1.

Administrator, qui asserit se non administrasse, sed alium, tenetur probare, num. 1.

Administrator tenetur reddere rationem tantum per ipsum, non de administratis per alium, num. 2.

Socius tenetur reddere rationem socio de administratis per eum, num. 3. & 5.

Administrator tenetur reddere rationem de tota eius administratione, & non de parte, num. 4.

DECISIO CCCXLII.

1 Contracta Societate inter Dominos Portegianum, & Panizzam super rebus fundacalibus prius emptis, per eundem Portegianum à Christophoro del Pace, exinde in dissolutione illius orta controuersia inter eos super onere reddendae administrationis, propositum dubium, An Portegianus teneatur reddere rationē D. Panizzae de rebus fundacalibus, & Domini venerunt in eam sententiam teneri reddere rationem tantum de administratis per ipsum, constabat enim ex capitulatione societatis onus administrādi principaliter adscriptum fuisse Panizzę, tam ex mandato generali cum facultate deputādi exactores, & procuratores ad eum effectum, vt de exigendis, depositarius esset, quàm etiam ex conuentione, vt penes eum esse deberent omnes libri, & scripturae, quę in negotio reperiebantur, & demum ex libertate faciendi expensas necessarias circa exactiones, & lites futuras, quae omnia respiciebant summam administrationem, & obligarunt eum ad huiusmodi onus subeundum, & rationem reddendam, ex quo ipse solus, qui tenebatur praesumitur administrasse alio non apparente, l. cum seruus, ff. de verb. obligat. Crauett. cons. 304. num. 4. in fine, Surd. consil. 19. num. 29. & fuit dictum in causa Bononien. Laudi 28. Aprilis 1608. coram bon. memor. Iusto, & iterum in eadem causa 14. Decembris 1609. coram Reuerendissimo Atrebaten.

2 Caeterum, quia Portegianum pariter administrasse dignoscitur ex ijs, quae dātur in summario Panizzae, tum ex venditione rerum fundacalium, tum ex solidatione computorum, & alijs propterea fuit dictum eundem teneri tantum de administratis per ipsum, quia hoc est regulare in quocunq; administratore, tam necessario, quàm voluntario. l. 1. & tot. titul. de tutel. & rat. distr. l. aduersus, l. rationes, C. de administrat. tut. Specul. in tit. de iudic. §. 2. num. 29. vers. sequitur, nunc videre de actione tutelae, Natt. consilio 134. numero 7. Petr. de Vbald. de duob. fratrib. p. 12. princ. num. 2.

Et

Et de socio administrante, quod teneatur de
3 administratis per eum consocio rationem redde-
re, tradit Bald. in cons. 152. lib. 3. per text. in l. quę-
dam sunt personæ, ff. de edend. Soc. sen. consil. 73.
per tot. & cons. 34. num. 33. vol. 1. Petr. de Vbald.
d. tract. & part. num. 1.

Non obstat, quod Portegianus teneatur reddẽ
4 de administratis per ipsum, sed integram totius
negotij fundacalis rationem reddere, ex quo red-
dere rationem pro parte, non est reddere ratio-
nem, Bald. in l. si plures, nu. 17. C. de condit. insert.
Menoch. de arbitr. cas. 209 num. 30. Quia fuit di-
ctum, quod onus principale administrandi non
Portegiano, sed Panizzæ fuit in capitulatione ad-
scriptum, ideo satis est de peruentis ad eius ma-
nus rationem integram reddere,

Nec dicatur, quod illæ conuentiones fuerint
5 facultatiuæ, non autem necessitatiuæ, & præcisæ,
vt adstringerent Panizzam ad onus prædictum
subeundum, & consequenter non præstiterint
impedimentum Portigiano circa vniuersalem
administrationem, quia non ideo infertur totum
administrasse Portegianum, & ad integram ra-
tionem teneri, & sufficit, quod socius socio de
administratis per eum reddat rationem, secundũ
regulas bonæ societatis, l. quædam sunt personæ,
ff. de eden. Petr. de Vbald. d. p. 12. num. 3. Rota Ia-
nuen. decis. 29. nu. 3. & decis. 173. nu. 17.

Et secundum hunc sensum, quem Rota appro-
6 bauit non videntur primum, & secundum laudũ
in ea parte aliquam continere contrarietatem, ex
quo in primo liberatur indefinitè Portegianus à
redditione rationis administrationis factæ de re-
bus fundacalibus, in secundo verò condemnatur
ad redditionẽ rationis omnium pecuniarum ad
societatem spectantium, tàm ex causa venditio-
nis bonorum fundacalium, quàm ex nominibus
debitorum, quæ condemnatio respiciebat par-
ticularem Portegiani administrationem, ante
conclusam capitulationem, quæ tamen vigore
illius erant Panizzæ communicanda, & ita fuit
resolutum,

REVERENDISS. D. LVDOVISII,

Caualliceñ. Feudi, Sabbati 26. Nouembris 1611,

ARGVMENTVM.

Testes in vno iudicio examinati An, & quando fidem faciant in alio, & inter diuersas personas.

SVMMARIVM.

Testes examinati contra vnum probant etiam contra eius successorem vniuersalem, & singularem, num. 1.

Instrumenta producta contra vnum probant etiam cõtra eius successorem vniuersalem, & singularem, nu. 1.

Testes examinati super statu alicuius probant etiam inter diuersas personas, nu. 1.

Res inter alios acta facilius prodest, quam noceat, nu. 1.

Testes quod fuerint examinati parte citata præsumitur ex cursu quadraginta annorum, nu. 2.

Sententia etiam sine processu probat propter temporis antiquitatem, num. 2.

Sententia, & probationes à pari procedunt, nu. 3.

Testium publicatio omissa non tollit fidem testibus in Rota, seu alio supremo Tribunali, & idem est quando testes sunt mortui, nu. 4.

Testes examinati in possessorio, quando probent in petitorio, num. 5.

Testes examinati super exceptione, an & quando probent, vbi agitur per viam exceptionis, num. 6.

Replicatio sapit naturam actionis non autem exceptionis, num. 6.

Additionis natura est, vt reguletur secundum naturam sui præexistentis cui accedit, nu 7.

Probationes dicuntur tendere ad eundem finem, quando agitur ad eandem rem consequendam, nu. 8.

Pars rei est eiusdem naturæ, & qualitatis, cuius est tota res, num. 8.

Agendi finis qualis fuerit dignoscitur ex parte Actoris, num. 9.

DECISIO CCCXLIII.

1 ANtonius Semianus agẽs vti masculus pri-
mogenitus ad successionem feudi Castri
Noui contra Ioachinum Semianum pos
sessorem ad probandum successionem Castri de-
beri iure primogenituræ produxit plures Testes
ad id examinatos in vim remissoriæ Rotalis de
Anno 1572. lite super d. Castro, siue eius pertinẽ-
tijs vertente inter Ioachinum Seniorem, & Lu-
douicum Semianum; propterea contigit in pri-
mis dubitari An dictum examen suffragaretur D.
Antonio, & afficeret Dom. Ioachinum iuniorem.
Vnde dato dubio An prædicti Testes fidem fa-
cerent in hoc iudicio, atque per duas positiones
examinato fuit in Rota Martiniana capta reso-
lutio ad fauorem Dom. Antonij affirmatiua, quia
Dom. Ioachinus est non solum hæres Ioachini
Iunioris, sed etiam donatarius Castri de quo agi-
tur, & dicta Testium probant contra successorem
non solum vniuersalem, sed etiam singularem,
Bart. in l. si mater, §. fil. ff. de except. rei ind. Aret.
consi. 36. sub num. 3. vers. secundo dico, Soc. cons.
82. num. 10. lib. 3. Ruyn. consil. 128. num. 16. lib 2,
Cæs. de Grass. decis. 2. de iud. prout etiam dicitur
de instrumentis, & scripturis, Bald. consil. 466. nu.
3. libr. 5. præsertim, quia istæ sunt probationes,
quatenus fuit Ioachinus author ipsius Ioachini
Iunioris: vnde non conuenit, quod alijs contra
eius successorem vtantur, vt benè per Cæphal.
cons. 215. in fin. & tanto magis, quia agitur de sta-
tu, & qualitate d. Castri ex primogenitura, quo
casu probarent etiam inter personas diuersas iux
ta l. ingenium, ff. de stat. hom. vt resoluit Rota in
vna Burgeñ. Maioratus 31. Ianuarij 1590. coram
Reuerendissimo Perusino. Et sicut nocent D.
Ioachino, ita etiam iuuare debent, & magis Dom.
Antonium successorem Ludouici, quia res inter
alios acta facilius prodest, quam noceat, Aym.
cons. 206. num. 1. licet non posset dici persona di-
uersa à Ludouico, cuius est hæres, §. 1. in auth. de
inreiur. à mor. præst. l. hæredem, ff. de reg. iur.

Non obstat, quod non doceatur de citatione
2 in examine, quia illa ex cursu tanti temporis præ-
sumi debet, iuxta tradita per Gabr. de præsumpt.
conclus. 1. numer. 36. nec refert quod non fuerint
cum toto processu remissoriali producti, quia fue
runt producti ad effectum iurium, & sunt ferè
quadraginta anni, quod fuerunt examinati, & id-
circo probant absque exhibitione processus pro-
pter antiquitatem temporis, vt de sententia dici-
tur Cassad. decis. 3 de procur. Put. decis. 338. lib. 2.
Ant. August. decis. 145. lib. 3. cum ad effectum de
3 quo agitur paribus passibus ambulent probatio-
nes, & sententia, Bar. & alij in l. 1. vbi Cagnol. num.
229. C. de eden. & propterea si aduersarius volet
im-

impugnare examen sub prætextu nullitatis ipse
debebit exhibere processum. Put. d.decis. fuit di-
ctum in vna Bononien. Bonorũ 29. Ianuarij 1600.
coram R.P.D meo Decano.

Ita etiam potest responderi ad illud, quod obij-
4 citur de non publicatione Testium vltra quod
Rota illam non curat, prout nec alia suprema tri-
bunalia, Guido Pap. quæstio. 186. & non procedit
quando testes sunt mortui, Alex. consi. 82. sub nu.
23 lib. 3. Fel. in c. causam quę, il primo, nu. 15. de te
stibus isti autem Testes fuerunt examinati de an-
no 1572. & erant valde senes, & ob id præsumun-
tur mortui, vt per informantes.

Non obstat, quod Testes fuerint examinati in
5 possessorio, & propterea in petitorio non pro-
bent, quia nõ procedit quando fuerunt, vt in hoc
casu, plenariè examinati, quo ad modum proce-
dendi, quia tunc licet examinẽtur in iudicio sum-
mario probant in plenario, Anto. de Burr. in cap.
cum electus, §. verum, num. 35. propè finem, versi.
plus dicit de ord. cognit. Fely. in d. cap. causam nu.
6. Dec. consi. 96. num. 2. & dixit Rota in vna Pam-
pil. Beneficij 29. Octobris 1576. coram Lautera-
no, quia plenaria cognitio non attenditur penes
ordinem iudicij, sed penes qualitatem probatio-
nis, Bald. in l. si iudex. nu. 5. in fin. ff. de his qui sunt
sui, vel alieni iuris Dec. d. consi. 96, nu. 2. circa me-
dium, sed verius est, quod articuli, prout respici-
unt petitorium, videlicet ius primogenituræ, ita
etiam fuerunt dati in petitorio; quia Ioachino
agenti ad restitutionem bonorum excipiebat Lu
douicus ea ad ipsum iure hæreditario spectare.
Vnde fuit necesse replicando probare, quod bo-
na ista non veniebant sub hæreditate paterna, sed
erant subiecta primogenituræ ex facto, & proui-
dentia maiorum suorum.

Ex quo patet etiam responsio ad illud quod
6 obijcitur testes examinatos super exceptione nõ
probare, vbi per viam actionis proceditur, quia
non est verum, quod sint examinati per Ioachi-
num excipiendo reconuentioni Ludouici, sed
potius replicando in sua conuentione, vt dictum
est, replicatio autem sapit naturam actionis, & se-
cundum eam regulatur. Alex. in l. fin. post nu. 25.
vers. sed & alij, & ibi Curt. iun. sub num. seq. C. de
eden. Paris. consi. 95. nu. 36. lib. 1. & dixit Rota co-
ram Lauretano in vna Romana Census 27. Iunij
1580 dicitur enim coadunatio actionis, Bal. in l.
1. §. æditionis nu. 17. ff. de eden.

Et in processu articuli inter Ioachinum agen-
7 tem, & Ludouicum appellantur additionales ar-
ticuli, vnde sicut primi fuerunt dati à Ioachino
Seniore, vt tradi ore, ita etiam dicẽdum est de istis,
quia natura additionis ea est, vt regulatur secun-
dum naturam sui præexistentis cui accedit, l.
etiam, vbi Bart. & Bald. & alij C. de iur. dot. l. inter
socerum, §. cum inter, ff. de pact. dotal. l. si ex toto,
ff. de leg. 1.

Probationes etiam tendunt ad eundem, qui tũc
8 prætendebatur finem, cum agatur ad eandem rẽ
consequendam, Bellamer. in cap. 1. num. 10. versi.
alij distinguunt de ordin. cognit. Paris. consil. 87.
num. 57. lib. 3. agitur enim ad consequendum Ca-
strum ex iure primogenituræ, prout agebat Ioa-
chinus senior, quando examinauit Testes. Licet
enim tunc ageretur ad bona, quæ dicebantur de
iure Castri, & hodie agatur ad Castrum ipsum, at-
tamen pars est eiusdem naturæ, & qualitatis cu-
ius est totum. l. Lucius vbi gloss. de fund. instr. l.
gregè, & l. seq. cum ibi not. ff. de leg. primo, & ea-
dem cognitio circa primogenituram est adhibẽ-
da ex quo arguitur et identitas finis, & intentionis
actoris. Bellam. vbi sup. nu. 15. vers. sed contra &c.

Nec refert, quod in illo iudicio ageretur de ex-
9 cludendo secundogenito, hic autem agatur de
exclusione fœminæ, quoniam finis agendi, qui
consideratur ex parte actoris. l. si quis intentione
ambigua, ff. de iudic. Ang. in l. 1. in fin. ff. de tritic.
non alteratur, nec diuersificatur ex persona rei
conuenti; l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. Contard. post
Bald. & Soc. quos alleg. in l. vnic. limit 2. §. 4. num.
2. C. si de momen. poss. ex quib. & alijs latius per
informantes deductis fuit conclusum testes face-
re in hoc iudicio fidem. An autem concludant
primogenituram secundum intentionem Anto-
nij non est præsentis inspectionis, sed erit suo lo-
co videndum.

CAVALERII.

Ciuitatis Castellana iuris pascendi, in Rota Martiniana Sabbati 26. Nouembris
1611.

ARGVMENTVM.

Testes probantes immemorabilem pos-
sessionem super iure pascendi, & lignã-
di ad fauorem Vniuersitatis, quando
quid, & quantum probent.

SVMMARIVM.

Testes probare volentes immemorabilem possessionem super iure pascendi, & lignandi debent concludere de visu per quadraginta annos, num. 1. & 2.

Immemorabilis possessio super iure lignandi, & pascendi, vt concludenter dicatur probata quomodo testes debeant deponere, num. 2. & 3.

Possessio iuris pascendi ad fauorem Vniuersitatis non censetur probata per pasturam animalium incolarum particularium, num. 3.

Testes non dicuntur probare immemorabilem possessionem ex eo, quod dicant, dà 60. anni in quà, *quia hæc dicta possunt verificari in eo quod fuit heri nu. 4*

Testes de Vniuersitate non probant possessionem ad fauorem Vniuersitatis super iure pascendi, & lignandi.

DECISIO CCCXLIV.

1 CVM ad instantiam Communitatis Galle-
sij iterum proposuissem dubium aliàs in
hac causa vltimo loco decisum, sub die
25. Februarij proximè præteriti, Domini nolue-
runt recedere à decisione facta, & placuerunt ra-
tiones in ea adductę, nullo enim modo censebant
probari immemorabilem à Communitate arti-
culatam super iure pascendi, & lignandi; Nam
Testes non concludunt de visu per quadraginta
Annos, quod est inter alia præcipuum requisi-
tum, per glo. in cap. 1. in verbo, memoria, de præ-
script. in 6.

2 Et quamuis deponant, quod semper viderunt
spatio quinquaginta annorum, & vltra tamen in-
terrogati si Communitas habet propria anima-
lia, responderunt nescire, & quamuis deponant,
quod Communitas vendidit pascua, tamen non
deponunt de visu per quadraginta annos, sed tã-
tum, quod aliquando Communitas, quando sibi
videbatur, vendidit forensibus, nec ipsi vnquam
fuerunt præsentes venditionibus, sed audierunt
ab istis, qui pascebant animalia, quinimò dicunt,
quod

animalia quinimo dicunt, quod homines particulares Gallesani pascunt cum proprijs animalibus absque eo, quod aliquid vnquam soluerint, ex quibus satis videbatur exclusa prætensa possessio Communitatis vendeñ per spatium quadraginta annorum.

3 Et easdem exceptiones dicebāt Domini obesse iisdem Testibus dum deponunt super iure lignandi, vltra quod valde confuse deponunt de communitate, & hominibus, dum dicunt ius lignandi spectare ad communitatem, & homines, pro eorum commoditate, transferre ligna ad proprias domos absque eo, quod aliquid soluant, vnde potius videntur excludere possessionem communitatis, quæ nec recipit ligna pro se, nec vendit alijs, nec habet animalia propria, & sic per pasturam animalium incolarum particularium nulla fuit quæsita possessio communitati, Cępol.de seruit.rusticor.prędior.c 9.nu.26, Aym. cons.317. num.4.

4 Præterea illi Testes, qui deponunt *da 64. anni in quà, & da 53. anni in quà* non videbatur Dominis, quod probarēt vllo modo quadragenariam, quia hæc dicta possunt verificari in eo, quod fuit heri, Bart.in l.celsus, nu 23. ff. de vsucap. Alex. cons. 88.in fine, lib.5. vers.item dum dicit.

5 Quare visa fuerunt subsistere fundamenta decisionis, quod scilicet hi Testes tanquam interessati non sunt integri, nec faciunt concludentem probationem, Archid.14 quæst.2. in princ. Butr. in c.cum nuncius, nu.3. in fine. de restib. cum alijs adductis in Pampiloneñ Sepulturæ 5. Decembris 1584. coram bon. memor. Lauretano: nam secundum ipsorum depositiones, vtilitas non ad Communitatem, sed ad ipsos singulares spectaret, quo casu Testes de vniuersitate non admittuntur, Canonistæ in d.c.cum nuncius. Bart.in l.in tantum, §. vniuersitatis, ff. de rer. diuis. Conar. pract.quæst.c.18.num.4.

6 Tria instrumenta affictus herbarum, quia sunt recentia ab anno 1581. & sic citra, non percutiunt quadragenariam ante motam litem; similiter placebat responsio ad pœnas, & damna soluta Communitati, quia hæc quoque sunt de recenti, nec dicuntur esse in forma probanti. Et quod adesset hæc scientia non obstat, vt fuit dictum in hac causa 14. Martij 1601. coram Illustrissimo D. meo Cardinale Millino, & in omnem euentum non probatur scientia, & patientia Monialium, quæ tenutam hanc dederant in emphiteusim illis de Paparotijs. Ex his Domini cōcludebant quadragenariam non probari, & ideo steterunt in decisis.

CAVALERII.

Leodien. Fideicommissi. Veneris 9. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Hæres alienans bona hæreditaria contra Testatoris prohibitionem factam sub pœna priuationis hæreditatis priuatur hæreditate, nec ignorantia eū excusat.

SVMMARIVM.

Excusatio, & restitutio à pari procedunt vtroque verbo lex indifferenter tanquam sinonimo vtitur, num. 1. in fine.

Ignorantia iusta non excusat quo minus, quis ipso iure incidat in commissum licet de æquitate soleat prębere iustam causam restitutionis in integrum, nu. 2.

Restitutio in integrum est remedium extraordinarium, & subsidiarium, & non datur, quando alia via succurri potest, num. 3. in fine.

Ignorantia excusatā caducitate, & quando, num. 3. & 4.

Ignorantia crassa & affectatā pro scientia reputatur, & non excusat à caducitate, nec à pœna, num. 4.

Scientia eorum, quæ in testamento continentur excluditur ex pluribus, de quibus, num. 5.

Ignorantia allegari non potest ab eo, qui consciùs non desistit, num. 6.

Ignorantia non excusat à delicto eum qui post superuenientem scientiam in delicto perseuerat, num. 6.

Ignorantia non præsumitur, sed probanda est per allegantem aduersus eum, qui habet intentionem fundatam, nu. 7.

DECISIO CCCXLV.

1 IN hac causa sub die 2. Maij proximè præteriti resolutum fuit Paulum, & illos ab Nalmal qui consenserunt alienationi bonorum, de quibus agitur contra prohibitionem Pauli, & Mariæ Testatorum non esse restituendos in integrū aduersus caducitatem, quam D. Cornelia, & eius filij illos incurrisse prætendebant, ad effectum, vt bona ad ipsorum fauorem iuxta Testatorum voluntatem deuoluta essent; cum autem prætenderērijdem posse saluari ex capite excusationis, rursus dubitaui, An essent excusandi à dicta caducitate, & deuolutione, & causa iterum de ordine Sanctissimi per omnes DD. visa, Rota negatiuè respondit, & ex eisdem rationibus propter quas in dicta decisione fuit denegata restitutio, censuit non esse locum excusationi, cum excusatio, & restitutio æquo iure procedere videantur, & lex vtroque verbo indifferenter tanquam sinonimo vtatur l.auxilium, ff. de minor.

2 Vnde cum in dicta decisione plurima deducta fuerint ad elidendam ignorantiam allegatam ad effectum restitutionis, tanquam supinam, et crassā, & affectatam eadem DD. censebant obstare Paulo, & alijs, ad hoc vt non possent excusari, cum neque ignorantia iusta excuset, quo minus quis ipso iure incidat in commissum licet de æquitate soleat præbere iustam causam restitutionis in integrum, Salycet.post glos.vlt.in l.2.num.25.C.de iure emphiteutico, Imol.in c.potuit, nu.56. de locat. Dec.cons.58.in fine, Corn.cons. 165.num.38. lib.2.Clar. in §. emphiteusis quæst.8. in vers. prosequendo materiam, fuit dictum in Romana Vinearum de Maximis 12. Nouembris 1571. coram bo.mem. Oradino.

3 Nec videbatur obstare, quod stante ignorantia non incurritur caducitas ex æquitate, quia id intelligitur habito respectu ad effectum restitutionis competentis, Corbul.de iure emphit.in tit. de caus.priuat.ob non solut. canon.limit.20.nu 6. & quod dicitur de æquitate, pariter intelligitur, per viam restitutionis in integrum, vt loquūtur omnes Doctores præallegati, & subest optima ratio, quia si non incurreretur caducitas frustra daretur restitutio in integrum, quod est remedium extraordinarium, & subsidiarium, & non datur, quando alia via succurri potest l. in causa, § la secōda, ff. de minor. Butr.cons.27.in fine, Aym. cons.151.num.6.

4 Quare concludebant Domini, quod si iusta ignorantia non excusat à caducitate, sed tantummodo facit competere remedium restitutionis extraordinarium, multo minus excusabit talis ignorantia crassa, & affectata, quæ pro scientia reputatur, cap.2. de tempor.ordin. in 6.

vbi glosa in verbo, affectata, & ibi Anchar. nu. 2. glosa in Clem. 1. in verbo scienter. de consang. & affinit. & etiam in pœnalibus non suffragatur talis ignorantia crassa, Tiraq. de retract. lignag. §. 35. glos. 4. num. 34. & seq. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 48. num. 15. & seq.

5 Immo Domini habuerunt scientiam pro satis probata ex promissione geminata euictionis, quę superuenire potuisset ex causa testamenti de quo agitur, argum. l. Balista, ff. ad trebellian. ex depositionibus testium, ex solutione legati in dicto testamento contenti, ex qua inducitur scientia, Bart. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 14. vers. potest ex alio, ff. de verbor. oblig. Alex. cons. 4. nu. 20. vers. idem si apparet. lib. 2. ex licentia alienandi impetrata, per alienantes ex qua probatur scientia prohibitionis, Bald. in l. 2. nu. 4. C. de iure aur. annull. Curt. sen. cons. 73. nu. 14. cum alijs ponderatis in dicta decisione quæ non repeto.

6 Quibus accedat pertinacia Pauli, & illorum ab Hanibal, qui per tantum tempus litem substentauerunt pro defensione emptorum contra voluntatem expressam testatorum, quo tempore cum non possent excusari aliqua ignorantia, videntur incurrisse in nouam contrauentionem, & nouum contemptum, argumento l. si quis sit fugitiuus, §. idem ait si seruus, ff. de ædilit. ædict. non enim potest allegare ignorantiam is, qui cum sciuit non destitit, Surd. cons. 374. num. 24. & ille qui ab initio ignorabat si non destitit, quando sciuit non excusatur à delicto, quia perseuerantia inducit indicium præcedentis animi, Cephal. cons. 76. num. 10. vbi allegat Bald. Odofred. & Alberic. & fuit hæc eadem ratio ponderata in hac eadem causa die 22. Martij 1610.

7 Quare non solum excludebatur allegata ignorantia, sed satis videbatur probata sciẽtia, & cum Cornelia, & litis consortes haberent intentionẽ fundatam in alienatione contra voluntatem Testatorum, & sic in contrauentione, altera pars, quę proponit excusationem sub prætextu ignorantiæ, debet eam plenè probare non solum autem non visa fuit probata, sed potius visum fuit constare de scientia ex dictis.

8 Et tanto magis hęc videbantur procedere, quia D. Cornelia, & filij non mouerant principaliter iudicium contra Paulum, & illos de Hanibal super caducitate, sed tantummodo egerunt contra Io. Thomam emptorem, & Tertium possessorem bonorum alienatorum, & cum Rota resoluisset bona esse ab ipsis auocanda venerunt ad causam Paulus, & alij alienantes prætendentes restitutionem in integrum ad effectum eadem bona auocandi, quæ ipsis fuit denegata. Et hodie ex iisdem resolutum fuit non esse locum excusationi.

V B A L D I.

Bononieñ Professionis. Veneris 9. Decẽbris 1611.

ARGVMENTVM.

Professio Monachi, nũquid vitietur propter morbum comitialem, & quomodo talis morbus probetur per Testes.

SVMMARIVM.

Monachus quando dicatur in sua Religione fecisse legitimam professionem, num. 1.

Professio non vitiatur ex quolibet grauissimo morbo de iure communi, & An vitietur propter morbum caducum iuxta formam Constitutionum Religionis, num. 2.

Professionis actus est vltro, citroque obligatorius, num. 2.

Professionis impedimentum probari debet ab allegante, numero. 3.

Morbus caducus, quomodo per testes probari debeat. numero 4.

Testes habentes affectionem ad causam, repelluntur, vel saltim in concursu aliorum multum minuitur de eorum fide, num. 5.

Medici periti deponentes super infirmitate alicuius, quem non viderunt, nec curarunt, An, & quando probent, num. 5.

Medicis peritis in eorum arte standum est, num. 6.

Confessio extraiudicialis probata per tres testes satis probat, num. 7.

Morbus comitialis, An sit medicabilis, num. 8.

DECISIO CCCXLVI.

1 DOmini dixerunt professionem à Iosepho Maria emissam in Venerabili Religione Fratrum Minorum fuisse validam, cum esset ab eo facta in ætate legitima, & post annum probationis cum solemnitatibus requisitis, cap. 1. de regular. lib. 6. c. ad apostolicam eodem titulo, c. cum Gonsaldus 17. quæst. 2. Specular. in tit. de regular. num. 1. & seqq. Rota decis. 216. num. 3. par. 2. diuers. & habetur per Sacrum Concilium Tridentin. sess. 25. de Regular. cap. 15. & seqq.

2 Neque de iure communi obstare videbatur allegatus morbus caducus in Iosepho, cum quilibet morbus etiam grauissimus non vitiet professionem, vt dicit glos. in c. sicut tenor, in verbo, extra mentem, de Regular. & probatur in c. sicut nobis, vbi Butr. Abb. & alij communiter, c. porrectum, eodem titulo, Vnde difficultas oriebatur ex Constitutionibus dictæ Religionis quatenus essent confirmatæ à Papa, per quas expresse cauetur, vt Nouitij professio laborantis tali morbo sit prorsus irrita, iuxta cons. Nauarr. 25. de Regular. num. 2. lib. 3. & eiusdem decis. 30. & ex eo, quod protestatio dicebatur emissa à Fratribus in ipso actu professionis, iuxta formam dictarũ Cõstitutionum, ex qua videbatur deficere consensus Fratrum, & Religionis, casu quo iste professus laboraret morbo caduco, qui tamen consensus necessario debet interuenire, cum actus professionis sit vltro citroq; obligatorius, Abb. in c. porrectum, sub num. 10. de Regular. Nauar. cons. 26. nu. 16. eodem tit. & cons. 27. num. 2. de voto, Ruyn. cons. 128. num. 3. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 83. num. 21. & seq. cum alijs per Honded. cons. 78. num. 5. lib. 2.

3 Sed hæc non videbantur DD. obstare, quia non fuit probatum Iosephum laborasse tali morbo tempore professionis, prout erat necessarium, glos. in d. c. sicut tenor, in verbo, extra mentem, & ibi Doctores supra allegati, Bero. cons. 29. nu. 12. lib. 1. Rota decis. 107. nu. 24. par. 2. diuers. Honded. d. cons. 78 num. 72. lib. 2.

4 Neque obstant Testes examinati pro parte Iosephi ad probandum, quod ipse etiam ante professionem, & de tempore pueritiæ laborabat dicto morbo, & quod viderunt eum in terram cadere, & alia signa recensent eiusdem morbi, quia fuit responsum eos non necessario concludere de morbo comitiali, vel caduco, cũ adsint alij morbi similes, & causantes eadem ferè accidentia, vt est vertigo, quam appellant tenebricosã, quæ facit patientem in terram cadere, Vnde ex hoc nõ infertur morbus caducus, vt fuit

reso-

...solutum in causa Leodien. Fructuum 31. Maij 1604. coram bo.mem. Litta, cuius copia data fuit ... solum similitudo dicti morbi, vel ad eũ propensatio, vt fuit dictũ in Pampilonen. Abbatię 20. Iunij 1603. coram R.P.D. meo Ludouisio.

5 Accedit, quod dicti Testes partim sunt Fratres eiusdem Monasterij, & ideo aliquo modo interessati, Natt. consil.672. num. 58. lib. 4. Præsertim cum dicant se habere affectionem ad causam in summario Antonij num. 3. quo casu testes repellũtur, Paris.cons. 15. nu. 40. lib.2. Rota decis.336. num.4. par. 1. diuers. vel saltem in concursu aliorum multum minuitur de eorum fide, Afflict.decis. 400. num. 8. præterquam quod cum non sint periti non videntur posse deponere de tali infirmitate, Anchar.cons.330. num.6. Aretin. consil. 142. num. 14. vers. sed tamen his non obstantibus, Rota in eadem Leodien. Fructuum 14. Aprilis 1606. coram Litta partim verò licet sint Medici, & periti, tamen non deponunt nisi per modũ responsi super facto eis proposito, non autem per sensum corporis, quia viderint patientem, & eius infirmitatis qualitatem diiudicare potuerint, quæ ex accidentibus potissimum dignoscitur, iuxta tradita in c. communiter 33. distinct. & ibi Archidiacon.& alij,& in dicta Leodien. Fructuũ 30. Maij 1604. nec verificatur, quod accidentia expressa in illo casu concurrant in hoc Fratre, & tamen ad effectum inualidandi professionem, requiritur plena probatio, Mohedan. decis.3.de Regular.

6 Tolli autem videbatur omnino fides dd. Testium ex alijs pro contraria parte inductis, qui sunt numero plures, contestes, & Periti in arte, nec constat eos habere aliquam affectionem ad causam: nam in primis plures Testes dicunt hũc fratrem solitum præsentire morbum suum, eique occurrere, vel alicui reinhærendo, vel comedẽdo, vel sedendo, vel aliud simile faciendo, & solitum recordari accidentium, quæ sibi occasione dicti morbi euenerant. Et tamen Medici deponunt in summario Antonij num. 8. quod patiens talem morbum non recordatur de eius initio, sicut etiam Medici, qui dictum Fratrem visitarunt deponunt illius accidentia non fuisse morbi caduci, sed vertiginis, vt supra quorum iudicio tãquam in arte peritorum standum videtur, l. septimo mense, vbi Bald. ff. de statu homin. Bart. in l. 1. num 4. ff. de ventr. insp. Rot. decis. 107. num.6. par. 2. diuers. & fuit in nostris terminis dictum in dicta Pampilonen. Abbatiæ coram D. meo Ludouisio.

7 Accedit confessio ipsius Iosephi Mariæ ante litem motam, quod ipse tali morbo non laborabat, sed finxit se laborare, vt de religione exiret, vt in summario Antonij num. 2. quæ confessio probata per tres Testes, satis videtur probare secundum magis communem opinionem, de qua Hieronymus Gabriel. consil. 40. numer. 57. libr. 2. præsertim cum duo ex dictis Testibus sint Religiosi, & ex ijs vnus ex eadem Religione Minorum, quibus magis creditur, Castren. consil. 143. viso processu, colum. vlt. vers. dictum ergo, lib. 2. Aym. cons. 169. num. 3. & ista confessio etiam redditur verisimilis ex eo, quia iste Frater alias aufugit ex septis Religionis, & fuit eo nomine condemnatus, vt in dicto summario num. 13.

8 Vltimò considerabant DD. Testes qui dicunt dictum Fratrem per triennium, & vltra ante professionem aliquid non fuisse passum, ex quo sequitur, vel quod ille non esset morbus caducus, quo patientes impossibile est non cadere frequentissimè, & exacto vigesimo secundo ætatis anno anguntur vehementius, vt deponunt Testes periti dicto summario num. 11. & talis morbus vix vlla arte est medicabilis, vt ex mente Hippocratis, & Galeni fuit dictum in causa Salamantina dimidiæ portionis 23. Ianuarij 1609. coram D. meo Marcomontio, & propter eius vim, & magnitudinem, morbus Herculeus à veteribus appellabatur Teste Galeno in librum 6. Ipocrat. de morbo vulg. comm. 6. quem refert pluribus alijs ad propositum congestis, Brison. lib. 3. de verb. signif. in verb. comitialem morbum, vel quod tali morbo, quicumque ille esset, fuisset liberatus, vt fuit dictum in dicta Pampilonen. Abbatię 20. Iunij 1603. coram D. meo Ludouisio.

9 Non obstat prædicta protestatio, quia videbatur non sufficienter probari cũ de ea deponant tantum Fratres ipsi interessati, & affectantes victoriam causæ, vt supra dictum est cum tamen in illo actu professionis adfuerint plures laici quorum nullus hoc deponit, vt in dicto summario, num. 12. Vltra quod non probato morbo caduco, vt supra dictum est protestatio illa nihil operatur. Ex quibus, & alijs allegatis per informantes DD. concluserunt pro validitate professionis quæ etiam videbatur tutior opinio pro exoneratione conscientiæ d. Fratris, & Animæ salutæ.

PIROVANI.

Carthagineñ Canonicatus. Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Testes examinati in vim remissorię coram Iudice, & Notario suspecto recusato, dicuntur nulliter examinati, & de materia.

SVMMARIVM.

Testes examinati coram Notario, & Iudice recusato dicuntur nulliter examinati, & non probant, num. 1.

Iudice suspecto allegato, & procedente ad vlteriora, si fuit à tali processu appellatum nulliter procedi dicitur, num. 1.

Executor vbi recusatur suspectus, sufficit recusationem proponere coram ipso executore, num. 2.

Legitimus Contradictor, An, & quando quis factus dicatur, num. 3. 4. & 5.

DECISIO CCCXLVII.

1 Domini resoluerunt pro nullitate examinis, non ex eo, quod Notarius remissorię fuerit recusatus, per D. Petrum Valdeuię ium resignantẽ cum notarius ille ex particulari rescripto Rotę, visus fuerit, vt ea recusatione non obstante, omnia prosequi, & terminari curaret, sed ex recusatione notarij, & Iudicis remissoriæ apposita per D. Ioannem Velez resignatariũ, de qua in actis constat cũ expressione iustæ causę, & ab eis per recusantem fuit appellatum, ita ut p̃tendi non potest validè ad vlteriora fuisse ꝓcessum, Innoc. & alij in c. cũ speciali, de appell. Lap. alleg. 1. Acchill. decis. 3. de except. Lancellot de atient post recusar. num. 2. & est regulare, qđ vbicumq; aliquis potest priuari partem in examinãdo Testes, vel extrahendo iura in illis potest recusari, vt suspectus, Abb. in cap. super quæstion. nu. 5. de offic. deleg. decis 390. p. 2.

2 Non obstat, quod Ioãnes non possit iuuari ex-

ceptione recusationis ad inualidandum processum, cum recusatio debuisset proponi in Rota, non autem coram executore, secundum Butr. in d.c. super quæst. num. 32. de offic. deleg. Quia fuit dictum ad effectum impediendi processum ad vlteriora de quo agitur, posse proponi coram quocunque Iudice recusato, sicut, & libellus appellationis coram Iudice, qui grauauit, licet secus sit respectu cognitionis causarum suspicionis. Anch. in c. suspitionis, in 1. notab. & ibid. Butr. nu. 3. & 12. de offic. deleg. Innoc. & Card. qui hoc benè distinguerunt in d.c. super quæst. 5. quem verò, eod. tit. de off. deleg.

3 Non obstat, quod cum Ioannes nondum fuisset admissus ad causam tempore oppositæ recusationis non habuit facultatem allegandi huiusmodi exceptionem; Nam ex deductis per Procuratorem Ioannis, tàm in Rota, quàm in partibus, & ex oppositis per D. Caxam, visus est legitimus contradictor. Primo namq; die 3. Octobris 1607. producitur in Rota mandatum in personã Didaci Spinosæ prius constituti Procuratoris Valdeuieij resignantis, qui iudicialiter illud acceptauit, & protestatus est nomine Ioannis nihil fieri, nisi eo citato die 28. eiusdem mensis, & anni, vti procurator eiusdẽ se opposuit petitioni prorogationis remissoriæ petitæ per Caxam in partibus, sub die 21. Nouembris 1607. producuntur litteræ subrogationis eiusdem Ioannis ad docẽdum de interesse.

4 Iterum in Rota die 16. Ianuarij Didacus se opposuit vti Procurator Ioannis petitioni Caxę pro termino remissoriæ prorogando, & eadem die cadit citatio facta Didaco ad instantiam Caxę ad videndum pariter prorogari terminum remissoriæ, & exinde pluries Didacus fuit citatus, & vti Procurator Ioannis comparuit nempè sub diebus 19. Martij, & 18. & 28. Aprilis Anni 1608. ex quibus quamuis hæsitari potuisset, ne Ioannes per productionem gratiæ in partibus, & per Didaci comparitionem in Rota cum protestatione nihil fieri, nisi eo citato diceretur admissus ad iudiciũ, & factus legitimus contradictor, tamen per citationes subsequentes visum est Dominis cessare hæsitationem, & taliter approbatus, vt postea arctari non possit ad nouam personę legitimationẽ Dec. cons. 665. nu. 2. Neuiz. cons. 17. nu. 8. Felyn. in c. cum inter num 11 de except. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 555. 567. 611. Surd. decis. 104. nu. 10. decis. 108. nu. 13.

5 Cæterum, quia aduertebatur in citationibus originalibus instante Caxa emanatis Ioannem specificè non enunciari, sed fuisse dictum in eis, citetur Didacus Spinosa ex aduerso Procurator, qui dum sustineret mandatum, vtriusque resignantis, & resignatarij, prætenditur citationem referendam ad personam resignantis, qui in lite erat, non autem ad personam Resignatarij, qui tũc non erat admissus ad causam, & consequenter non probati approbatam illius personam in iudicio, absque alia ratificatione petiuit Caxa iterum audiri super eisdem supposita veritate citationum originalium.

VBALDI.

Hispalen. Legitimitatis. Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Quando quis recurrit ad Curiam secularẽ pro impediendis extractionibus, exhibitionibus instrumentorum, citationibus, & alijs huiusmodi, tunc aduersus sic recurrentes, & impedientes admittuntur probationes minus legitimæ, & minus authenticæ cum alijs de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Instrumentum transumptatum, seu publicatum ab eodem notario, qui illud rogauit probat etiam, quod publicatio sit facta sine citatione partis, & decreto iudicis, nu. 2.

Impediens se citari habetur pro legitimè citato, nu. 3.

Recurrens ad iudices seculares ad impediendam executionẽ literarum Apostolicarum punitur etiam in eo, quod de huiusmodi impedimentis adhibetur fides scripturis, & probationibus minus legitimis, vel authenticis, nu. 3.

Impedimentum non excusat illum, qui alia via sibi succurrẽdo potest impedimentum remouere, nu 4.

Procurator dicitur etiam pars, nu 4. in fin.

Actorum omnium transportatio facienda est in secunda instantia non autem in prima, in qua potest quisq; quam velit partem actorum, & processus producere, nu. 6.

Instrumentorum extractio seu transumptio fieri non potest, nisi parte citata ad auscultandum, & collationandum, declara, vt nu. 7.

Testes examinati coram Iudice laico, non faciunt fidem corã Iudice Ecclesiastico in causa legitimitatis, nu. 8.

DECISIO CCCXLVIII.

1 PRæsupponitur, quod Regium Consilium Madriti concesserit D. Agneti, siue Domino Francisco Duarte eius filio immissionẽ in possessionem cuiusdam Maioricatus purificati per obitum Dom. Martini Fernandez, & quod fuerit reiecta D. Anna Ceron filia dicti Martini sub prætextu, quod inter D. Martinum, & Dom. Annam Emanuelem eiusdem Annæ Ceron genitores non fuerit contractum matrimonium, & cõsequenter d. Anna Ceron non sit legitima, nec capax successionis in d. Maioricatu, licet ad probandum d. matrimonium, & legitimitatem plures testes examinati, & aliæ probationes dicãtur factæ pro parte Annæ in Ciuitate Hispalis vigore remissoriæ à consilio concessæ. Successiuè cũ D. Anna, & D. Ioannes eius vir obtinuissent causam super legitimitate committi in Rota, & fuisset decreta citatio cum inhibitione, & compulsoriales, necnon citatio in partibus exequuta D. Franciscus aduersarius illas ad Regium consilium deferri curauit, à quo fuit recuperata citatio cum inhibitione, compulsoriales autem cum processu in causa immissionis prędictæ fuerunt ad Cancellariam Granateñ. à Consilio transmissæ, ideo cũ D. Anna, & Ioannes dictam citationem, eiusque exequutionem cum alijs scripturis ad Rotam transportassent, fuit dubitatum de illarum fide, & Rota vtraque parte informante, censuit extractionem scripturarum suffragari, & cum in actis producta fuerint septem genera scripturarum, de prima, secunda, & septima non videbatur posse dubitari.

2 Prima enim continet citationem cum inhibitione Rotali, originali, à cuius tergo reperitur scriptum instrumentum exequutiuum dictæ citationis, rogatum per Ioannem de Armilion publicum Notarium coram tribus testibus, cum subscriptione, & signo eiusdem Notarij rogati, & cum legalitate. Secunda verò continet diligẽtias

factas

factas ab eodem Notario de citandis personis expressis in summario D. Annæ num. 2. & cum præsentia testium, & legalitate, quæ fidem faciunt, etiam sine citatione partis, & auctoritate Iudicis, cum sit publicata ab eodẽ Notario rogato, Bald. in l. publicati, num. 9. & ibi Ias. num. 4. C. de testam. Bart. in leg. sempronius, ff. de leg. 2. Doctor. in authent. si quis in aliquo, vbi Alex. num. 5. Ias. nu. 3. Dec. num. 15. & 16. Cagnol. num. 65. C. de edend. Didac. pract. quæst. cap. 19. sub num. 3. vers. nam ea, Caputaq. decis. 170. num. 1. par. 1. & decis. 244. par. 2. Rota decis. 1. de fide instrum. in nou. Septima verò scriptura continet Breue originale dispensationis concessę per fœlic. rec. Gregorium XIII. super Matrimonio de quo agitur.

3 Quod pertinet ad tertiam, quartam, quintam, & sextam, quæ continent transumptum iurium, actorum, & probationum in causa possessorij, quod transumptum partim fuit extractum ex ipso originali, & publicatum per Ioannem Baptistam de Arteaga Notarium, & Secretarium D. Nuntii Hispaniarum cum legalitate eiusdem D. Nuntij, partim per eundem Arteagam collationatum, vt latius, & seriatim, de qualibet scriptura eiusque legalitate habetur in dicto summario num. 3. & seqq. dixerunt Domini extractionem suffragari, licet sit facta sine compulsorialibus, & citatione partis, quia cum propter impedimentũ præstitum ab Aduersario, qui curauit literas cõpulsoriales perferri ad Curiam Regiam non potuerit pars citari, & Iudicis Compulsoris decretũ interponi, scripturæ debent haberi pro legitimè extractis, sicut in simili, qui impedit se citari habetur pro legitimè citato, c. quomodo frequenter, §. porrò, vbi Abb. num. 3. vt lit. non contestat. Crescent. decis. 18. num. 2. de sent. & re iud. Et fuit dictum in causa Segobien. Habitus 4. Februarij 1611. coram R. P. D. meo Sacrato, & alias ꝓpter impedimentũ recurrẽtiũ ad Iudices Laicos ꝓ impediendis extractionibus, exhibitionibus, & alijs similibus, fidẽ adhiberi scripturis, vel alijs probationibus minus legitimis, vel authenticis, censuit Rota in vna Valentina Admissionis relata inter impress. decis. 560. par. 3. lib. 2. & in vna Carthaginen. Portionis 18. Nouembris 1598. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & latè habetur in causa Terulen. Quartæ 30. Maij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Dacano, vbi, & aliæ plures decisiones allegantur.

4 Non obstat, quod idem Arteaga Notarius D. Nuntij attestatur transumpsisse dictum processum ex originali sibi ostenso pro parte Annæ, vnde si Anna habet processum originalem in manibus debet illum transportare ad Curiam, nec potest allegari impedimentum ad effectum, vt detur fides scripturæ informi, cum impedimentum non prosit ei, qui alia sibi via succurrere potest, Sarmen. in reg. de annal. quęst. 71. Afflict. decis. 50. num. 4. Put. decis. 327. sub num. 4. lib. 2. Ludouicus decis. Perusin. 36. nu. 8. cum alijs allegatis per informantes pro D. Francisco. Quia fuit responsum, tales processus originales in illis partibus solere accommodari pro curatoribus, cum obligatione reportandi intra triduum, & etiam attestãtur plures Curiales, quorum fides data fuit, & Notarius dicit sibi fuisse processum ostensum ab Anna, vel Ioanne eius viro, sed pro parte Annæ, & illum parti restituisse, quæ verba possunt benè intelligi de Procuratore, qui etiam dicitur pars, c. suborta, de sent. & re iud. Castad. decis. 3. num. 2. de rescript. Caputaquen. decis. 36. num. quinto, par. 1.

5 Non obstat, quod processus remissorialis videatur sumptus de sumpto, quia præterquam quod viget semper ratio prædicta impedimenti; Respondebatur, & id tolli ex facto, quia examen testium fuit receptum per Gabrielem de Ouideo deputatum à Consilio, de quo examine facto per d. Gabrielem publico Instrumento illud exhibuit, & consignauit Francisco de Arieta Actuario causæ possessorij in eodem consilio, qui illud retinuit in actis, ex quo postea fuit datũ transumptum D. Ioanni ex decreto Consilij, & cum citatione partis, vt in eius summario num. sexto, & illud postea ad abundãtiorem cautelam fuit etiam collationatum per eundem Arteagam Notarium D. Nuntij.

6 Ad illud, quod fuerit extractus totus processus fuit responsum nos non versari in causa appellationis, in qua fuisset transportandus integer processus primæ instantiæ, sed sumus in prima instantia, in qua iste processus fuit extractus, & productus ad effectum iurium, quo casu potest quisque quam velit partem producere, vt fuit dictum in causa Astoricen. Prioratus 18. Octobris 1589. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino, & in Toletana Parochialis 3. Octobris 1592. coram Illustrissimo D. Cardinali Arigonio.

7 Non obstat, quod pars non fuerit citata in hac extractione, saltem ad auscultandum, & collationandum, vt fuit dictum in Burgen. Præhemineniarum 5. Maii 1599. coram bon. mem. Pacen. & in Montis Regalis Iurisdictionis 24. Nouembris 1597. coram Reuerendissimo D. meo Decano, cum alijs allegatis. Quia respondebatur, quod citatio non poterat fieri coram alio Iudice, pendente causa in Rota, & quod pars citata præstitisset alia impedimenta, recurrendo ad Curiam Regiam. Ad illud, quod non constet fuisse adhibitam aliquam diligentiam ab Anna, vel D. Ioanne pro remouendis impedimentis. Respondebatur, quod immo impedimenta erant remouenda ab ipso Francisco, qui illa præstiterat.

8 Denique non obstat, quod Testes examinati coram Iudice Laico non faciant fidem in causa legitimitatis coram Iudice Ecclesiastico. Quia dicebant Domini, hoc non esse præsentis inspectionis, in qua solum tractatur de legalitate scripturarum, vel earũ extractionis, quare fuit, vt supra conclusum.

CAVALERII.

Mediolaneñ Decimarum S.[1] MARIÆ Passionis, Lunæ 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus probantibus possessionem in summarijssimo possessorio retinendæ, aliqua notãda de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo dandum est possessori tempore motæ litis, num. 1.

Possessio probatur, per conductores deponentes soluisse decimas, num. 1.

Testes conductores pro locatore admittuntur, quando non habent interesse in causa, num. 2.

Testes etiam inhabiles admittuntur in possessorio retinendæ summarijssimo, num. 2.

DECISIO CCCXLIX.

1 DOmini censuerunt dandum esse mandatum de manutenendo Abbati, & Canonicis Sanctæ MARIAE Passionis super decima vineę, de qua agebatur, tanquam possidentibus non solum ante, sed etiam de tempore motæ litis, §. retinendæ, instit. de interdict. Barto. in l. ait prætor, §. quod ait, numero secundo, & 14. ff. vti possid. Caputaquen. decis. 198. p. 2. quasi possessio autem probabatur per duos testes deponentes de facto proprio, qui vti conductores iuris decimandi competenti Abbati, & Canonicis palam, & publicè sine aliqua contradictione exegerunt decimam super vinea, de qua agitur 4.

2 Neque hi Testes ex eo, quod erant conductores poterāt dici interessati: nam vii deponit primus super 2. non habebant se pro interessatis, & expresè dicit, quod non agebatur de suo interesse, quia si non poterant decimare vineam prætēdebant sibi debere fieri defalcum, præterea in hoc interdicto summarijssimo retinendæ non admittuntur exceptiones contra testes, Capic. decis. 55. nu. 2. & 5. Rol. cons. 8 sub n. 31. lib. 4. Couar. pract. quest. c. 17. sub nu. 4. vers. septimò, fuit dictū in vna Nucerina Beneficij 6. Februarij 1609. coram me.

3 Nec etiam visum fuit relevans, quod dicebatur non constare de identitate vineæ ex eo, quod Testes deponunt de vinea nuncupata de Vertua, & Domini Fagnani non emerunt vineam aliquā sub d. denominatione de Vertua: nam Testes super primo deponunt, quod hæc vinea antea vocabatur de Vertua, à quodam Vertua Canonico Sancti Laurentij Maioris Mediolani, qui tunc illam possidebat, sed postea fuit empta à Fagnanis &c.

PANPHILII.

Ianueñ. Iurispatronatus. Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus An, & quando transeat ad illegitimos, & naturales.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus transit etiam ad illegitimos quando fundator eos expressè non exclusit, nu. 1. & 2. vbi præsertim quando filij, & descendentes sunt vocati non per verba ciuilia legitimitatem importantia, sed per verba naturalia, quibus veniunt etiam naturales.

Filij illegitimi, & naturales veniunt appellatione filiorum, & descendentium, quando illi sunt vocati non per verba ciuilia legitimitatem importantia, sed per verba naturalia nu. 2. declara, vt nu. 6.

Iuspatronatus transit etiam ad filios illegitimos, & naturales, quando fundator in vno casu illos expressè exclusit, & in alijs nihil dixit, nu. 3.

Iuspatronatus transit etiam ad illegitimos, & naturales, quādo fundator eos in aliquo casu admisit, nu. 4.

Alternatiua dictio, vel, non potest stare copulatiuè, quando in vtraq; sui parte verificari potest, nu. 4.

Testatoris voluntas in testamento declarata ostendit qualis fuerit illius voluntas in præcedenti dispositione, nu. 5.

Testatorem incontinenti velle se corrigere non est præsumendum, nu. 6.

Iuspatronatus gentilitium, & agnatitium non transit ad illegitimos, & naturales, nu. 7.

Masculorum mentio vbi in testamento facta est operatur, vt testator censeatur habuisse respectum ad qualitatem masculinitatis, non autem ad qualitatem agnationis, numero 7.

Clericus potest etiam esse illegitimus, & naturalis ex dispensatione Ordinarij, nu. 8.

DECISIO CCCL.

1 CVM in hac causa fuissent factæ plures decisiones coram bonæ memoriæ D. Litta, in quibus fuerat dictū illegitimos ad hoc iuspatronatus non esse vocatos, & informantes pro Ioanne Stephano, & Innocentio fratribus illis non acquiescerent sub die 12. Februarij 1607. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto in locum Littæ subrogato fuit super hoc particulariter dubitatum, & Domini attento tenore fundationis, censuerunt illegitimos in hoc iure patronatus non fuisse semper exclusos, sed solum in cōcursu legitimorum, & in hoc casu debere procedere prædictas decisiones D. Littæ, sed causa ad me devoluta, vt satisfacerem Comiti Francisco supradicta die dubitaui, An Ioannes Stephanus descendens ex linea Nicolai illegitima sit vocatus in fundatione, de qua agitur, itaut sit recedendum, vel ne à dicta decisione Illustriss. Cardinalis Lancellotti, & Domini re maturè discussa censuerunt Ioannem Stephanum esse vocatum, & propterea à dicta decisione non esse recedendum nisi illi obstet spurietas, de qua volunt, quod particulariter videatur, siquidem vt optimè in prædicta decisione consideratur, cum fundator illegitimos expresè non excluserit censetur illos voluisse relinquere sub dispositione iuris cōmunis ad l. commodissimè, ff. de lib. & posthu. secundum quam sunt capaces iurispatronatus, vt per Bald. in l. eam quam, in fin. C. de fideicom. Rocch. de iure patronatus, verb competens, num. 9 cum alijs, tàm in eadem decisione, quàm per informātes pro Ioanne Stephano allegatis.

2 Quam conclusionem eo facilius Domini in hoc casu admiserunt, quia verba fundationis ex sui natura sunt apta comprehendere etiam illegitimos, cum ad istum patronatum sint vocati filij, & descendentes Nicolai non per verba ciuilia, & legitimitatem importantia, sed per verba merè naturalia sub quibus veniunt naturales, Bart. in l. tutelas sub nu. 3. & seq. ff. de capit. diminut. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, & ibi Angel. Imol. Alex. ff. ad trebel. Felyn. in cap. in præsentia, nu. 22. de probat. cum alijs per Illustrissimum Mātieam de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 9. nu. 2. & fuit dictum in Tirasoneñ Elemosynariæ 26. Aprilis 1602. coram eodem Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

3 Præsertim, quod quando fundator præ oculis habuit qualitatem legitimitatis, & ad legitimos voluit dispositionem suam restringere id expressit, vt fecit in linea Alberti, & Vgonis, in qua ad hunc patronatum vocauit solùm illorum filios, & descendentes legitimos, quod cum non fecerit in filijs, & descētibus Nicolai, & Federici, vtique datur intelligi, quod noluit, quoad ipsos restringere successionem ad solos legitimos ad text. in l. vnica, § sin autem ad deficiēdum, C. de caducis. toll. Anan. consil. 21. num. 3. versic. est etiam multum ponderandum cum simil. & fuit dictum in Bononieñ de Maluetijs 23. Martij 1609. coram R. P. D. meo Sacrato.

4 Et præmissa suadebantur ex eo, quod fundator

in

in verſ. ſi vero acciderint dum vocauit deſcendentes Opizonis poſuit in conditione deſcendētes Nicolai, & Federici tàm legitimos,quam naturales cum illa diſiunctiua, vel quæ non poteſt violari,nec reſolui in cõiunctiuam dum poteſt in vtraque ſui parte verificari, Bart. in l.ſi is,qui ducenta,§.vtrum,nu.3. verſ.aut inter alia, & § item ſi pater. in princ. & ibi Soein. nu.5. ff.de reb.dub. Ruyn. conſ.6. num.1. lib.3. ex hoc enim non ſolũ apparet, quod naturales non abhorruit,ſed etiam reſultat,quod in vocatione facta de filijs, & deſcẽdentibus eorundem Nicolai,& Federici ſenſerit quoque de naturalibus, Bart. in l.ex facto.§.ſi quis rogatus ſi primo, nu.2.ff.ad trebell.cũ alijs deductis in hac cauſa ſub die 30. Ianuarij 1609. coram bon.mem. D. Iuſto.

5 Quod etiam clarius, & expreſſius colligitur ex teſtamento, per quinquennium poſt hanc fundationem ab eodem fundatore facto in quo conſtituit primogenituram in bonis patrimonialibus ad fauorem eorundem quos prius ad iſtum patronatum inuitauerat, vocando illos eodem ordine, & cum eadem qualitate clericatus prout vocauit in fundatione patronatus,& in illo in defectum legitimorum expreſſe vocat naturales deſcendentes à prædictis Nicolao, & Federico ex prædicto autem teſtamẽto declaratur qualis fuerit eius voluntas in præcedenti fundatione, vt latè per Illuſtriſſimum Mantic. de coniect. vlt. volunt.lib.3.tit.1.num.2. cum multis ſeqq.

6 Non obſtat,quod fundator videatur vſus verbis ciuilibus,& excludentibus naturales,dum voluit proximiores proximioribus ſuccedere,& ſucceſſionem deuolui ad propinquiores nec non ad fratres, & illis non exiſtentibus ad nepotes, ex latè adductis pro Comite Francisco,quia præter id quod fundator expreſſe mentionem fecit de naturalibus, fuit reſponſum, quod cũ fundator vſus fuerit dictis verbis ciuilibus poſtquam iam vocauerat filios,& deſcendentes, & ſic poſt factã vocationem, per verba naturalia expreſſio proximiorum, & propinquiorum dicitur facta ad oſtẽdendum ordinem ſuccedendi, non autem ad reſtringendam ſucceſſionem iam antea, per verba naturalia expreſſã,aliàs reſultaret,quod fundator in continenti ſe correxiſſet, quod non eſt dicendum, l.non ad ea, iuncta gloſ.verb prorſus ad fin.ff.de condit.& demonſtr.& fuit dictum vna in Ciuitatis Caſtelli Fideicommiſſi 10. Nouembris 1578. coram Bubalo.

7 Non obſtat etiam, quod dicebatur illegitimos de iure non eſſe capaces iurispatronatus gẽtilitij, & agnatitij, vt per Rocch. de iurepatr. verb.competens, num. 10. verſ. hanc tamen cum alijs allegatis, quia cum ad hunc patronatum fuerint vocati filij, & deſcendentes nulla facta mentione generis,& agnationis, non poteſt dici, quod verſemur in patronatu gentilitio,& agnatitio; Mentio enim maſculorum dumtaxat operatur, vt cenſeatur cõtemplata qualitas maſculinitatis, nõ autem agnationis, vt per Surd. conſ 448.num.24. lib. 3. vbi de magis communi teſtatur, & tenuit Rota in Turdetana Fideicommiſſi de Cortadis 13 Aprilis 1587. coram Giptio, & vlterius ceſſat difficultas, quia vt ſæpè dictum eſt, fundator in iſto patronatu naturales non abhorruit, ſed eos inuitauit.

8 Pariter non obſtant ea, quæ dicontur de nobilitate, & eminenti qualitate fundatoris, necnon de inuerisimili vocatione illegitimorum, qui de iure clerici eſſe non poſſunt, quia fuit reſponſum omnia ceſſare ex eo, quod tam in fundatione, quàm in dicto teſtamento de naturalibus mentio facta reperitur cum eadem qualitate clericatus, quo fit vt nullatenus dici poſſit de eis fundatorem non cogitaſſe, Bart.in d.l.ex facto,§. ſi quis rogatus ſi primo, nu.2.verſ.vel ſi in alia parte teſtament. Angel. num.1.in fine, Alex. nu.6. in 2. fallentia, & Ripa, nu. 17. ff. ad trebell. Illuſtris. Mantic. de coniectur. vlt.vol. lib. 11. tit 9 nu 12. vltima, quod cum non requiratur niſi ſimplex clericatus ſuper quo Ordinarius diſpenſare poteſt c. 1.& ibi gloſ.& Doctor.de filijs pręsbyt. in 6.& de facili etiam diſpenſetur veriſimile eſt fundatorem de naturali etiam cogitaſſe, Roland.conſ.11. num.15.lib.2.

9 Poſtremo non obſtant abſurda per informantes pro Comite Franciſco conſiderata, nempe quod illegitimi excluderent legitimos, quia quãtum attinet ad legitimos deſcendentes ex Nicolao,& Federico nullum poteſt conſiderari abſurdum cum Domini intelligant illegitimos eſſe ſolum vocatos ceſſantibus legitimis, per rationes deductas in deciſionibus Litt.æ,& Cardinalis Lancellotti, reſpectu vero deſcendentium ex Alberto Vgone, & Opizone, abſurdum ceſſat ex voluntate teſtatoris, qui lineam Nicolai, & Federici ante aliàs vocauit,& ſic prædilexit,l.hę.edes meę, §.fin ff.ad trebell.A ym.conſ.62.nu.7.& conſ.161. num. 5. verſ. ex alio: ex qua prædilectione ceſſat quoque fundamentum inæqualitatis,quæ ea ſtante conſiderari non poteſt. Et ita deciſum.

PIROVANI.

Mediolaneñ Decimarum S.Donati.Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Mortui Notarij Inſtrumenta, quando ab altero Notario publicari poſſint,& quę requirantur, vt publicata dicantur in forma probanti, & fidem faciant.

SVMMARIVM.

Notarius ad hoc, vt poſſit publicare inſtrumenta alterius notarij mortui, quæ requirantur, num. 1.

Inſtrumenta Notarij mortui publicari poſſunt ab alio Notario habente hanc publicandi licentiam, num 2.

Notario aſſerenti de ſua commiſſione credendum eſt, nu. 3.

Aſſertioni officialium, in his, quæ reſpiciunt eorum officium plenè creditur, num.4.

Inſtrumenta publicari poſſunt à Notario, qui de illis ſe rogauit, num.5.

Inſtrumenta rogata ab vno Notario,publicari poſſunt à ſucceſſore in illo Notariatus officio, & in dubio ſucceſſor Notarius præſumitur publicare inſtrumenta tamquam ſucceſſor, num. 6.

Inſtrumenta lite pendente, quando publicari poſſint ſine partis citatione, num. 7.

DECISIO CCCLI.

1 Dvbitatum fuit An inſtrumenta,de quibus in dubio eſſent in forma probanti, quæ ſicuti inter ſe diuerſam formã ad eſſe eorum probationis continent, ita ex particularibus rationibus, & fundamentis fuit dictum in vnaquaq; eorum ſpecie eſſe in forma probanti; Alia enim inſtrumenta prout 1.2.3.4.5.10.11. ſunt exem-

exemplata, per Notarios habentes auctoritatē explendi documenta Notariorum defunctorum, alia vero ædita per Notarios originarios vt sextum, & nonum alia extracta per Cancellarios ex Abbreuiaturis Cancellariæ Archiepiscopalis Mediolani, prout sunt septimum, & octauum. In prima specie habent omnia requisita ad publica Instrumenta, secundum glos. in l. generali, C. de tabul. lib. 10. Specul. de instrum. ædit § 1. nu. 1. Abb. in cap. 1. num. 3. & ibidem Imol num. 2. Fely. nu. 2. de fid. instr. Bart. in l. si quis ex argentariis, §. si initium. in repet. num. 6. ff. de eden. Imol. in rubr. nu. 2. ff. de nou. oper. nunc.

2 Nō obstat, quod fuerint exemplata ab alio, quā à Notario rogato, quia Notarij illi id egerunt, nō ex eo, quod Instrumenta ad eorum manus simpliciter peruenerint, sed ex auctoritate, & licentia sibi ipsis attributa respectiuè tum ab ordinario, tum per Abbates Collegij notariorum, quia hoc potuerunt vigore Statutorum Mediolanen. cap. 377. vol. 1. priuatiuè etiam quoad alios Iudices ibi de cętero non concedatur alicui Notario auctoritas explendi aliquas abbreuiaturas, per aliquem iusdicentem, sed solum per ipsos Abbates, quod sufficit, vt plena fides detur Instrumentis exemplatis, c cum P. tabellio, de fide instrum. vbi Abb. num. 2. Felyn num. 1. & Card. num. 1. idē Abb. cons. 53. p. 2. Alex. in auth. si quis in aliquo, num. 5. in fine, vers. faceret etiam fidem, C. de eden. & ibidem Ias. num. 5. vers. tertio principaliter, Verall. decis. 351. p. 2. Guidop. decis. 120. nu. 1. Mynsing. obseruat. 73. num. 5. & 18. centur. 6 quod fuit etiam dictum in vna Mediolanen. Matrimonij 29 Nouembris 1602. coram R. P. D. Decano Penia.

3 De licentia autem satis apparet ex assertione eorundemmet Notariorum, dum in subscriptionibus attestantur de auctoritate sibi ipsis concessa, quibus creditur de stilo Rotæ, Verall. decis. 245. & 266. p. 1. & sæpius Rota resoluit signanter in causa Dertusen. Iuris conferendi 24. Maij 1596. coram bon mem. Cardinali Seraphino, & in Gerunden. Vini 13. Maij 1598. coram R. P. D. Penia Decano, & in Ferrarien Bonorum 23. Martij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore, & quod de stilo Curiarum credatur notario asserenti de sua cōmissione, apertè etiam firmauit Menoch. de præsumpt lib. 2. præsumpt. 79 num 20. sequendo decisionem Caputaq. 266. supra allegatam.

4 Præterea aduerterunt Domini adesse litteras testimoniales Abbatum, notariorum, & Vicarij Curiæ Archiepiscopalis Mediolani, in quibus asseritur notarios prædictos habere respectiuè licentiam exemplandi Instrumenta, quibus fides indubitata solet adhiberi, tum ex iuris dispositione, cum agatur de pertinentibus ad eorum factum, & iurisdictionē, l. si quis decurio, C. de fals. l. appatitores, de exact. trib. lib. 12. Lap. alleg. 77. num. 6. Tum ex stilo, cum sit modus certificandi absentes de veritate scripturæ exemplatæ.

5 De secunda specie cessat difficultas cum agatur de Instrumento extracto à Notarijs, qui originale scripserunt, Bart. in auth. si quis in aliquo, in 2. opposition. C. de eden. per l. si quis ex argentarijs, §. prohiber, eodem tit. Ias. in d. auth. num. 3. Dec. num 15. Roman. consil. 105. num 9. Rota in nouis decis. 1. de fid. instrum. Caputaq. decis. 351. in princ. p. 2.

6 Postremo autem in tertia specie posita, cum sint extracta a successoribus in officio, nempè à Ludouico Barbauaria, & Alexandro Maiolino Canonicis ordinarijs, & Cancellarijs Archiepiscopi Mediolani, satis dicuntur in forma probanti. Caputaq. decis. 244. p. 2. de quorum successione in officio, quamuis in eorum subscriptionibus mentio non habeatur, tamen iuris præsumptione eo ipso, quod se subscribunt Cancellarij dicuntur successores in officio, vt pluries considerauit Rota, & signanter in Gerunden. Beneficij 14. Ianuarij 1604 coram bon. memor. Litta, & in Tarraconen. Præpositura 14. Iunij 1602. coram R. P. D. Coccino in quibus fuit dictum iura extracta à Regente Cancellariam Curiæ Episcopalis dici in forma probanti, tamquam extracta à Successore in officio, quod magis confirmatur ex qualitate officij Cancellariæ soliti conferri tantum Canonicis Ordinaris ex Concilio Prouinciali Mediolani Sancti Caroli, prout fuerunt Magiolinus, & Barbauaria. Quibus omnibus accedunt litteræ testimoniales Vicariorum, per tempora eiusdem Curiæ Archiepiscopalis prædictos Magiolinum, & Barbauariam Canonicos fuisse, & esse Cancellarios illius Curiæ fideles, legales, & authenticos, quæ verba conueniunt solum Successoribus in officio, quibus à lege, vel Iudice tributa est facultas Instrumenta exemplandi, vt supra fuit dictum.

7 Non obstat, quod Instrumenta, tam in primò, quàm in postremo casu, specificata sint extracta lite pendente, & sine partis citatione, quæ regulariter non probant, cap. fin. vbi Doct. de fid. instrum. Quia fuit dictum conclusionem non procedere, quando Successor in officio extrahit Instrumenta Notarij demortui, vel scripturas suorum prædecessorum repertas in scribania, Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. cogentur, num. 3. de edend. Dec. post alios in auth. si quis in aliquo num. 26. eodem tit. Couar. pract. quæstion. cap. 19. num. 3. Caputaq. decis. 351. num. 3. p. 2. & fuit firmatum in pluribus causis, in allegata Ferrarien. Bonorum, in Firmana Beneficij 27. Ianuarij 1610. coram R. P. D. Marcomontio, & in vna Tirasonen. Canonicatus coram me vltima Februarij 1611. videtur enim necessaria, dumtaxat citatio illa, quando vnum publicum Instrumentum, quod cum sumitur exemplatur, secus quando matrix, seu prima scriptura remanet intacta, quia tunc non requiritur citatio, sicuti si ipse Notarius viuens exemplaret, Bald. in l. fin. ad finem, C. de edend. Felyn. in d. cap. cum P. Tabellio subdens rationem diuersitatis, quia in primo casu statur exemplaro, sicut originali, nec potest amplius deregi falsitas in secundo, potest semper recurri ad originalem scriptura; Ex quibus omnibus firmarunt Domini iura de quibus in dubio esse in forma probanti, &c.

VBALDI.

Romana Redditionis Computorum, Lunæ 7. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Confessio iudicialis An, & quando reuocari possit docto, vel nō docto de errore.

SVMMARIVM.

Confessio confitenti praeiudicat, nu. 1. vbi quod nulla est maior probatio, quam oris proprij confessio, præsertim facta in iudicio, & in responsione petitionum.

Confessio facta in iudicio ex internallo præsertim reuocari non

non potest nisi docto de errore, nu. 2. vbi presertim quando confessio fuit geminata.

Positionibus facta confessio in earum responsione, nec etiam pratextu errorum reuocari potest, nu. 2.

Confessionis reuocatio de stylo Palatij admittitur vsq; ad sententiam etiam non docto de errore, declara, vt nu. 3.

Confessio non acceptata à parte potest quandocunq; reuocari, num. 5. vbi tamen, quod satis dicitur confessio acceptata à parte, si pars illi non contradixit.

DECISIO CCCLII.

1 DOmini recesserunt à decisis in hac causa sub die 23. Martij 1609. corā bon. mem. Iusto quoad particulam primæ partitæ continentem summam scutorum 423. b. 16. quia in inuentario olim facto inter hæredes Laurentij Baroncini, & Sanctem Angelinum occasione societatis inter eos contractæ, & finitæ ponuntur credentiæ, seu nomina debitorum pro summa scutorum 752. ex quibus Sanctes habuit partem sibi debitam, quę fuit scutorum 335. vt in summario Baroncinorum numer. 2. cum igitur Andreas Dulcinus, qui Angelino in administratione d. societatis successit confessus fuerit in responsionibus ad positiones se exegisse nomina debitorū descripta in dicto inuentario, vt in eodē summario, num. 1. necessario sequitur eum fuisse cōsequutum ex dictis nominibus debitorum summam residuam nempe scutorum 417. & consequenter particulam primam partitæ relationis periti, in qua Dulcinus constituitur debitor in summa scutorum 423. 16. non esse delendam, vt dicebatur in d. decisione, sed potius reducendam ad dictam summam scutorum 417. vulgatum enim est confessionem præiudicare confitenti, & nullam contra eum esse meliorem probationem, l. cum te, C. de transact. Bald. consi. 190. Sempronius, nu. 3. lib. 2. Paris. consil. 121. num. 30. & seq. lib. 1. Rota diuers. decis. 98. nu. 1. & nu. 2. part. 2. præsertim quando est confessio iudicialis, Marant, in suo specul. par 6. tit. de confess. num. 21. & de confessione resultante ex responsione ad positiones partis probat text. in cap. 1. de confess. lib. 6. Crau. cons. 217. num. 9.

2 Non obstat reuocatio, quia cum confessio fuerit facta in iudicio non potuit saltem ex interuallo reuocari, nisi docto de errore cap. per tuas, de probat. l. si post diuisionem, §. error. C. de iur. & fact. ignor. Specul. in tit. de posit. §. fin. nu. 8. versi, item si ponens, Bar. in l. non fatetur, ff. de confess. Marant in suo Specul tit. de posit. artic. product. num. 6. Verall. decis. 191. part. 1. & fuit resolutum in causa Conchen. Pecuniaria 15. Maij 1587. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, quod eo magis dicendum est hoc casu, cum confessio fuerit geminata, Roman. consi. 346. num. 10. Verall. d. decis. 191. in fin. & missa post datum terminum ad deliberandum, & monitorium ad respondendum positionibus quo casu non videtur posse reuocari, neq; etiam prætextu erroris. glo. in c. ex litteris. de diuort. Rom. d. conf. 346. n. 10. Surd. decis. 130. nu. 19.

3 Non obstat, quod ex stylo Palatij admittitur reuocatio confessionis vsq; ad sententiam etiam non docto de errore, Aegid. decis. 693. in fin. quia respondetur id procedere quando error versatur in facto alieno, in quo error, & ignorantia pręsumitur, l. vlt. ff. pro suo, secus in facto proprio, in quo non præsumitur error, & ideo oportet probare circumstantias, ex quibus error præsumitur. Aegid. decis. 694. num. 1. & talis error debet probari testibus, vel instrumentis, vel alijs modis ex quibus appareat veritatem aliter se habere Rota decis. 1166. num. 2. part. 3. diuers.

4 Non obstat, quod docetur de errore ex fide Angelini, qui confessus est se habuisse ex nominibus debitorum scuta 335. vt supra in principio dictum est, & sic apparet de errore cōfessionis Dulcini, qui ad positiones simpliciter respondit se exegisse dicta nomina debitorum, cum tamen certum sit non omnia nomina potuisse illum exigere, si eorum pars erat ab Angelino exacta, quia respōdetur pro qua parte docetur de errore pro ea cōfessionem reuocari tanquam erroneam, vnde cum constet de errore solum quoad scu. 335. ab Angelino exacta non debet inferri, quod Dulcinus non exegerit nomina debitorum, quæ supererant nempe scuta 417. circa quę de errore nō docetur.

5 Non obstat, quod ista confessio non fuit acceptata à parte, & ideo potuerit reuocari ad notata per Marsil. in rubr. C. de probat. num. 113. & sing. 329. num. 8. quia sufficit quod pars expressè non contradixerit Bald. in l. cum precum sub num. 1. vers. aut non contradicit, C. de liber. caus. Franch. in capit. cum positionibus, numero sexto, de iure iurand. in sexto, ex quibus Domini recesserunt à decisis.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Carpeñ. Bonorum, Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

De Testibus Communitatis, seu Vniuersitatis admittendis, pro ipsa Vniuersitate, vel Cōmunitate, & præcipuè de Ministris, & Officialibus Montis Pietatis, quando pro ipso Monte recipiantur in Testes, & quantam faciant fidem.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis, seu Communitatis non repelluntur à Testimonio ferendo, nisi habeant interesse particulare, num. 1.

Testes Officiales Montis Pietatis non repelluntur à testificando pro ipso Monte, nisi habeant interesse particulare, num. 1.

Prælatus potest esse Testis pro sua Ecclesia, nu. 1.

Testes Vniuersitatis, licet admittantur pro Vniuersitate non sunt tamen integri testes, numerus tamen supplet, num. 2.

Testium inhabilium depositiones supplentur ab alijs, qui non patiuntur similes exceptiones, nu. 2. & 5.

Testis famulus finito famulatu non prohibetur esse testis pro suo domino, nu. 3.

Testis Procurator non prohibetur esse testis pro suo principali finita procura, nu. 3.

Testis non dicitur habere interesse in causa, quando nihil consequitur aut perdit ex illius victoria, nu. 4.

Testis vnicus nihil probat. num. 6.

Indefinita oratio non æquipollet vniuersali in testibus, nu. 6.

Periti possunt etiam examinari, vt testes nu. 7.

Pretium, & valor rei deprehenditur ex quantitate fructuū, & ex communi reputatione, nu. 8.

Testium dicta sunt coadiuuanda, & non cauillanda, num. 12.

Inuentarium probat contra eum qui illud fecit, nu. 13.

DECISIO CCCLIII.

1 Censuerunt Domini probari valorem triũ prædiorum, iuxta decisionem in hac causa factam die 14. Iunij 1610. corã Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, à qua non putarunt recedendum ex deductis in hac propositione. Ad primum etenim, quod aliqui ex Testibus sint officiales Montis Pietatis, qui est actor in hac causa, fuit responsum, quod non propterea erant in totum repellendi, quia aliud est interesse ipsorum, aliud interesse Montis, vnde si testes, ex quibus constatur Communitas, non repelluntur à testimonio ferendo pro Communitate, nisi habeant interesse particulare. Bartol. in l. in tantum, §. vniuersitatis, num. 1. ff. de rer. diuis. Bald. in c. insuper, num. 3. Anchar. num. 5. Fely. num. 6. vers. secus si effectus, de test. Alexand. consl. 99. nu. 9. vers. præterea, lib. 5. Crauett. de antiqu. temp. §. primo, vers. quid in libro officialis, num. 17. Rota in causa Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. & 15. Martij 1604. coram R. P. D. Coccino, quanto minus debent repelli Ministri, & Officiales, qui sunt personæ omninò separatæ ab ipso Monte, & facit simile de Priore, & Prælato Ecclesiæ, qui potest esse testis pro sua Ecclesia, c. insuper, vbi Bald. num. 1. & 2. Abb. & Imol. in princ. Felyn. in 1. notab. de testibus, gloss. in cap. super prudentia, verb. Stephani, vers. similiter, 14. quæst. 2. Specul. tit. de testibus, §. primo, num. 23. Tiraquel. tract. res inter alios acta, limit. 1. vers. item prælatus, sicut etiam potest esse Canonicus pro suo collegio, Henric. Boic. in d. cap. insuper, nu. 11. de test. Bald. in cap. tertio loco, num. 3. vers. ibi regularis, de prob. Aufrer. de reprob. test. num 91. in 3. fall. vers. ad idem facit.

2 Et licet sicut testes de Communitate non sint omninò integri, iuxta not. per Abb. in d. c. insuper num 2. de testib. Butr. in cap. cum nuncius, num. 3. in fin. Imol. num. 2. eodem tit. Roland. consil. 72. num. 5. lib. 2. Couar. pract. quæst. cap. 18. vers. quarto in fine, Afflict. decis. 400. num. 4. attamen numerus supplet, Alex. cons. 99. num 9. vers. sed vbi plures, lib. 5. Socyn. cons. 194. nu. 2. vers. secundo propter, lib. 2. Roland d. cons. 72. num. 5. circa finem, lib. 2. Crauett. de antiq. temp. part. 1. vers. quid in lib. num. 17. latè Gabriel. de testib. concl. 6. in prin. & depositio aliorum, qui non patiuntur similes exceptiones, las. in l. si quis ex argentarijs, § cogentur, num. 10. & seq. ff. de eden. Roman. consil. 290. num. 7. Socyn. consil. 194. num. 2. lib. secundo, Roland. consil. 19. num. 9. lib. 3. Pedemont. decisio. 99. num. 41. cum alijs per Gabriell. de testibus conclus. 5. num. 1.

3 Dicitur etiam quod de tempore examinis iam deposuerant officium, quod tolleret omne obstaculum, prout in simili de famulo finito famulatu, procuratore finita procura, & similibus, quod sint idonei testes, tradunt Specul. tit. de testib. §. 1. num. 13. Bald. in l. dictantibus, num. 5. C. de testam. Tiraquell. tract. de caus. cess. par. 1. nu. 104. latè Gabriel. tit. de testib. conclus. 10. nu. 9. & 10.

4 Ad secundum, quod aliqui testes fecerunt partem in hoc iudicio, ex quo alij soluerunt certum, quid pro introducenda hac lite, alij autem se obligarunt illa durante soluere certam summam singulis annis, fuit responsum, non propterea posse dici ipsos facere partem formalem, cum ex victoria Montis nullum sint commodum consecuturi, neque ex eo, quod expedita lite ad fauorem Montis sit cessatura annua præstatio, quam aliqui ex prædictis faciunt, possunt dici pars formalis, quia idem est etiam euenturum, si succũbat Mõs, vnde cum idem sint consequuturi ex succumbentia Montis, quod ex victoria Montis potest dici de illorum interesse, quod vincat Mons, ad not. in l. 1. §. in propria causa, ff. quando appellan. sit in e. biduum, vers. palam, 2. quæst. 6. Buti. in c. cum nuncius, num. 3. vers. quia non est propria, de test. Bal. in c. tertio loco, n. 4. de prob. Afflict. decis. 400. nu. 6. Pedemont. decis. 99. num. 9. versic. secus si deponerent.

5 Et quatenus ex prædicta subministratione expensarum posset colligi aliqua affectio erga Mõtem, non propterea debent tanquam pars formalis in totum repelli, maximè, quia summa fuit valde modica, etenim non soluerunt, vel se obligarunt soluere plusquam scutum vnum singulis annis per decennium, cuius pars de tempore examinis erat iam lapsa. Accedat, quod cum Mons Pietatis sit causa pia, ex hac modica subministratione expensarum, quæ resultat in meram eleemosinam non potest argui affectus inordinatus in istis testibus, & nolentia, quod D. Erminio suum tribuatur. Et cessat difficultas ex alijs testibus non patientibus similem exceptionem, quorum numerus supplet, & sufficit cum sint plu, quam duo, ad tex. in c. in omni negotio, de testib. in cap. licet vniuersis, eodem titul. & in cap. si 35. q. 6.

6 Ad aliud quod Testes sint multum affecti ad fauorem Montis, ex quo vnus ex illis dicit, quod homines volunt ponere proprium sanguinem pro sustinenda hac lite, fuit responsum, quod ille testis in hoc est vnicus, vnde nihil probat, c. veniens, il 1. cap. licet ex quadam, de testib l. iusiurand. C. eodem tit. c. admonere 33. quæst. 2. cap. fin. 35. quæstio. 6 & experientia docuit contrarium, ex quo pauci, & in modica summa voluerunt contribuere, vltra quod in testibus indefinita non æquipollet vniuersali, vt per scrib. in c. auditis, de præscript. & proindè non includit, quod omnes homines Carpi habeant affectionem, & sic nõ includit per necesse examinatos in hac causa.

7 Ad aliud quod 5. 6. & 8. testes examinauerint se tanquam testes, & deponant tanquam periti, iuxta formam æstimationis, quam dicunt antè tempus examinis fecisse, placuit responsio alias data in decisione nullo iure caueri, quod peritinõ possint induci in testes, & quod pro ratione eorum dicti non possint deducere iura, & comprehensa de tempore æstimationis, & ista exceptio etiam non percutit omnes testes.

8 Ad quintum obiectum, quod testes nullam habent scientiam de fructibus solitis colligi in istis prædijs; fuit dictum primò istam exceptionem non percutere primum, tertium, quartum, & octauum Testes, & ideò illos remanere integros, & sufficere. Præterea nec etiam respectu aliorum refragari, quia licet ex quantitate fructuum soleat argui valor, non propterea excluditur communis reputatio, & alij modi, de quibus in l. si secundum, ff. ad leg. Aquil. in l. pretia rerum, vbi gloss. Bart. & alij, ff. ad leg. Falcid. & per Salycet. in l. 2. num. 23. Cagnol. num 233. Cod. de rescindend venditio. Abb. in cap. cum causa, num. 3. in fi. de testib. F. ac. Mar. decis. 485. num. 11. & 38. par. 1. Verall. decis. 264. num. 4. par. 3.

9 Ad textum, quod in istis prædijs sunt Terræ appellatæ dulces, aliæ verò fortes, quæ multum differunt inter se, quoad fertilitatem, & consequenter quoad valorem, & testes excepti secundo, quinto, & decimo, interrogati dicunt ignorare quantitatem Terrarum dulcium, & fortium, fuit dictum præter, quod exceptio non percutit prædictos tres, qui sufficient, & Testes deponere de prædijs,

prędijs, quorum habent notitiam, omnia simul cū mulādo, & sic implicitè habere rationem Terrarum fertilium cū minus fertilibus, maximè dum exprimunt, quænam petiæ sunt chiusuræ, & quęnam campagnæ, quod idem importat in substantia.

10 Ad septimum, quod aliqui Testes deponant de valore prædiorum cum domibus, & ignorent qualitatem domorum, fuit dictum, quod ista exceptio non percutiebat, nisi aliquos Testes, vnde remanebant alij, qui non patiuntur huiusmodi exceptionem, vltra quod primus non dicit, se non esse informatum de domibus; vnde illius dictum dum deponit de valore prædiorum, potest intelligi cum domibus destinatis pro habitatione colonorum illius prædij; alij testes affirmant se scire qualitatem ædificiorum, & quod sunt *parte di pietra, & parte di terriccio*, & licèt non omninò sciant *quanta sit pars di pietra, & quanta di terriccio*, non propereà vitiatur in totum eorum dictum, quia ista qualitas habito respectu ad totum prædium, & quod ista ædificia rusticorum in æstimatione prædiorum non solent haberi in magna cōsideratione non videtur multum alterare valorem prædij.

11 Ad octauum, quod testes non sciant valorem terrarum, & alia nisi per relationem ad mensurationem cuiusdam Hilarij fuit dictum obiectum cessare respectu maioris partis testium, qui non faciunt mentionem de libro mensurationis Hilarij. Vltra, quod nec alij videntur restringere causam scientiæ ad illum librum, vt patet ex lectura.

12 Ad nonum, quod testes ignorent confinia non fuit visum pariter subsistere: nam quantum ad primum testem licèt dicat se accepisse informationem de cōfinibus à secundo teste, quod etiam affirmat idem secundus testis, attamen hoc fuit ex abundanti, vt sunt verba eiusdem primi testis ibi, *ero informato per il passato della più parte, mà per meglio saperlo io sono tornato ad informarmi, & li hò tolto in nota*. Quoad quartum testem non obstat, quod sextus dicat se concertasse confinia cum quarto, *dicendo, parte ne haueuo io, e parte ne haueua lui*; quia hoc pōt intelligi respectu denominationis, & scrupulosæ designationis, nō autem, ꝙ in substantia testes nō haberent notum quousque extenderentur confinia singulorum prædiorum. Quoad nonum testem licèt ipse petierit à Martinello notulam cōfinium, non per hoc concluditur, quod non fuerit per prius informatus, sed potuit desiderare prædictam notulam ex abundanti, vt videret, An corresponderet suæ informationi. Similiter, quæ dicebantur de ignorātia confinium respectu vndecimi testis, visa fuerunt cessare ex lectura totius dicti illius, & signanter, dum dicit, quod confinia, quæ ignorabat à rusticis ediscebat visitando dictas terras, & faciunt vulgares conclusiones, quod testium dicta sunt adiuuanda non cauillanda, Alex. cons. 5. num. 12. lib. 1. Corn. cons. 172. nume. 17. lib. 2. Dec. cons. 100. num. 2. Rol. cons. 33. num. 4. lib. 2. & adsunt quamplures alij, qui non patiuntur similem exceptionem, qui per se sufficiunt, & supplent alios, vt supra dictum est.

13 Ad decimum, quod testes ignorent quantitatem terrarum fuit dictum, immo contrarium esse verius, cum deponant de quantitate bubulcarum, & valore vnius cuiusque bubulcæ, & patet ex dictis testium ponderatis in alia decisione in hac causa facta vltra, quod sufficeret, quod sciāt qualitatem terrarum, & confinia cum valore cuiusq; bubulcæ, quia facta mensuratione per peritum facilis erit calculus, sed in proposito adest etiam mensuratio descripta in inuentario, quæ probat contra describentem, & habētem causam ab eo. l. final. C. arbit. tutel. Roman. cons. 102. num. 3. versic. cum itaque, Bald. cons. 407. nu. 6. lib. 1. Cast. cons. 393. num. 2. vers. ad tertium lib. 2. Socyn. consil. 159. num. 1. lib. 2. Afflict. decis. 313. in princ. adsunt etiam libri Hilarij concordantes in mensura ab eo facta, qui saltem possunt deseruire pro adminiculo, stātibus circumstantijs de quibus informantes pro Monte.

PAMPHILII.

Valentina Pratensæ Illegitimitatis. Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Incestæ nuptiæ non impediunt susceptorum filiorum legitimitatem, quādo impedimentum à coniugibus erat ignoratum, quando hæc ignorantia bona fide præsumatur; Et quando etiam præsumatur dispensatio.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur, vbi non constat de læsione, num. 1.

Vbi etiam, quod de læsione debet constare plenè, & concludenter.

Legitimitas probatur leuioribus probationibus, vbi agitur de successione alicuius Baroniæ, num. 2.

Legitimi dicantur filij etiam nati ex coniugibus coniunctis in secundo, & tertio gradu, nisi constet coniuges habuisse scientiam dicti impedimenti, nu. 3.

Vbi amplius. quod sufficit bona fides vnius coniugis.

Bona fides, & ignorantia impedimenti matrimonij in dubio præsumitur, num 4.

Matrimonium, vbi fuit publicè contractum inter consanguineos præsumitur coniuges fuisse ignorantes consanguinitatis, & impedimenti, nu. 4.

Ignorantia præsumitur ex absentia, nu. 5.

Præsumptio vna tollit aliam, nu. 5.

Matrimonium, vbi est clandestinum ignorantia impedimenti in coniugibus non præsumitur, num. 6.

Matrimonium sine denunciationibus contractum dicitur clandestinum, num. 6.

Vbi tamen, quod in dubio præsumuntur denunciationes factæ nisi contrarium probetur.

Matrimonium contractum inter consanguineos præsumitur contractum ex dispensatione Papæ ex longa cohabitatione in figura matrimonij, communique reputatione, & tractatu matrimoniali, num 7. & 8.

Vbi quantum tempus requiratur ad præsumendum hanc dispensationem.

Dispensatio matrimonij contracti inter consanguineos præsumitur ex spatio decem annorum, nu. 8.

Edere ad alterius instantiam, qui non habet aliquod interesse in editione nemo tenetur, nu. 11.

Probatio non admittitur, neque expectatur, cuius euentus nihil operatur, num. 11.

Tituli inualidi productio excludit præsumptionem tituli validi, declara vt num. 12.

DECISIO CCCLIIII.

1 POst plures ꝓpositiones causa maturè discussa Domini dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum. Quia vbi sententia est iusta cessat

cessat omnis læsio sine qua non datur restitutio, cap. 1. & ibi Abb. num. 2. de restitut. in integ. Saly. in l. 1. nu. 8. & seq. C. si aduers. rem iudic. vbi quod læsio debet plenè, & concludenter probari, quod etiam tradit Innoc. in c. tum ex literis, num 7. vers. ego non credo, & ibi Abb. num. 16. de restitut. in integr. Benintend. decis. 85. num. 9. & fuit dictum coram me in causa Oscen̄ Archidiaconatus 4. Maij 1607. & aliàs sæpissimè.

2 Iustitia verò sententiæ Rotalis clarè colligitur ex decisione in hac causa facta coram R. P. D. meo Caualerio, in qua fuit firmatum inter Raymundum Seniorem, & Andulsiam auos paternos fuisse contractum matrimonium, ex quo cum natus fuerit pater D. Raymundi Iunioris satis dicitur constare de eius legitimitate itaut possit succedere in Baronia, ad quem effectum sufficiunt leuiores probationes legitimitatis, iuxta cons. Gemin. 27. sæpissimè in hac materia à Rota approbatum, Cæs. de Graff. decis. 18. num. 9. de probationibus, & fuit dictum in causa Parmē. Status 20. Martij 1556. coram Anton. August. & 6. Martij 1592. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in quãpluribus alijs causis.

3 Non obstat, quod dd. Raymundus, & Andulsia essent inter se coniuncti in secundo, & tertio consanguinitatis gradu. Quia vbi non probatur ambos coniuges habuisse scientiam dicti impedimenti eorum ignorantia, & bona fides ex ea resultans prodest filiis, itaut dicantur legitimi etiam ad effectum successionis, cap. 2. & ibi Ancharan. in 7. not. Abb in primo not. & Præpos. in primo not. qui fil. sint legitimi. Quinimò sufficit bona fides vnius ex coniugibus glòs. in cap. referente, verb. ignorantiam, & in cap. ex tenore, verb. legitimum qui fil. sint legit. Gemin. d. cons. 27. post num. 10. & cons. 66. in 3. dub. Gabriel. de legitim. conclus. 1. num. 6. & conclus. 4. num. 2. Couarr. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 1. num. 1. in fine, & seq. Caputaq. decis. 159 num. 7. & 203. num. 3. par. 2. & fuit dictum in causa Veneta Legitimitatis 16. Ianuarij 1589. coram Orano.

Quod autem in casu isto excludatur scientia impedimenti, saltim respectu Andulsiæ, quæ potius fuit in bona fide visum fuit Dominis satis probari, non solum ex præsumptione iuris, de qua in dubio bona fides præsumitur, Couar. vbi supra, §. 1. num. 4. & fuit dictum in causa Panormitana Illegitimitatis coram Bubalo 20. Iunij 1579. relat. inter impress. diuers. decis. 477. in fine par. 1. sed etiam ex vrgentissimis coniecturis, & præsumptionibus, quæ adducebantur tum ex eo, quod matrimonium fuit publicè contractum, Ruyn. consil. 51. num. 16. vers. & quamuis lib. 5. Put. decis. 95. num. 2. & seq. lib. 2. tum ex tenera ætate ipsius Andulsiæ, item ex distantia loci vltra centum milliaria; Ac denique ex depositione Annæ eius sororis germanæ, quę pro parte Helenæ examinata deposuit se nescire inter Raymundum, & Andulsiam fuisse aliquod vinculum consanguinitatis, ex qua redditur admodum verisimilis ignorãtia impedimenti etiam respectu ipsius Andulsiæ, sicut enim ipsa Anna ignorauit impedimentum prædictum, ita verisimile est Andulsiam eius sororem illud ignorasse.

Neque vis fieri potest in capitulis matrimonialibus, in quibus fit mentio de dicto impedimento, quia non constat fuisse cū ea, nec in eius presētia celebrata, ideoque ex eis inferri non potest ad aliquam scientiam ipsius circa dictum impedimētum, Caputaquen. decis. 203. num. 2. par. 2. & ita etiam cessant aliæ coniecturæ ad probandā scientiam, & malam fidem Andulsiæ, quæ visæ fuerunt satis leues, & in omnem euentum eliduntur ex cōtrarijs, & vrgentioribus præsumptionibus supra ponderatis ad text. in l. diuus, ff. de restitutio. in integr.

6 Non obstat, quod ignorantia impedimenti nō suffragetur, vbi matrimonium est clandestinum, cap. cum inhibitio, §. si quis verò ad fin. de clandest. despons. & matrimonium dicatur clandestinum, quando contrahitur sine denunciationibus, vt per glòs. ibi in princ. & §. si quis verò in verb. clandestina, cum alijs per informantes pro Domina Helena allegatis, Quia omissa hac quæstione, quæ est multum controuersa, vt patet ex latè adduct. per Sanchez de matrim. lib. 3. disput. prima, fuit respōsum obiectum in casu, isto cessare, quia non probatur denunciationes fuisse omissas, prout probari debet, Henric. Boich. in cap. peruenit in fine, qui fil. sint legit. & sentit Rota in causa Barchinonen̄ Matrimonij 19. Martij 1604. coram R. P. D. meo Decano, maximè, quod stante spacio tanti temporis interuenisse præsumuntur, iuxta not. in l. si filiusfamil. Cod. de petit. hæred. cum simil.

7 Sed difficultas videbatur Dominis cessare ex longa decem, & octo annorum cohabitatione Raymundi, & Andulsiæ in figura matrimonij, ex ea enim iuncta præsertim communi reputatione, & tractatu matrimoniali præsumuntur dispensati ad validè contrahendum non obstante dicto impedimento, iuxta decis. Veral. 269 par. 1. Achil. primam de præsumpt. & Barchinonen. Matrimonij superius allegatam non enim est verisimile, q̄ Episcopus, & consanguinei, tam longam cohabitationem tolerassent eosque veros coniuges reputassent, si dispensatio non interuenisset præcipuè, si illorum consanguinitas erat notoria, prout d. Helena prætendit, cōcurrunt etiam quod inter partes fuerat conuentum, quod dispensatio à Sede Apostolica communibus sumptibus impetraretur, & plura alia ponderata per informantes pro D. Raymundo, ex quibus de facili arguitur dispensationem interuenisse ex latè adductis in d. decisione facta in hac causa coram R. P. D. meo Caualerio.

8 Nec placuit, quod dicebatur ad præsumendam dispensationem requiri spacium quadraginta annorum, itaut minus non sufficiat, ex Put. decis. 159. & 257. lib. 3. quia fuit responsum sufficere tempus decem annorum iuxta prædictas decisiones, & Put. in contrarium citatus loquitur secundum contingentiam illius facti in quo aderat cursus quadraginta annorum, ex quo quidem dicit præsumi dispensationem, non autem, quod tantum tempus requiratur, nec minus sufficiat, & facit, quod spatio decem annorum præsumitur validum matrimoniū ad effectum legitimitatis prolis, Gabriel. de præsumption. conclusio. prima, numero 49.

9 Vltra, quod quando etiam esset necessarium tempus triginta, vel quadraginta annorum in casu isto adest longè maius, si cum spacio decem, & octo annorum, quo Raymundus, & Andulsia in figura matrimonij simul cohabitarunt coniungatur tempus quo ipsa mortuo eius viro fuit habita pro vidua, & eius filij pro natis ex legitimo matrimonio, & vti tales admissi ad quamplures actus per informantes relatos, ad quos solum vxor, & filij legitimi admitti solent, quod coniungēdum videtur, cum tendat ad eundem effectum legitimitatis prolis, qui durat etiam post mortem coniugum.

10 Nec contrarium probatur ex diligentijs, quæ in hac propositione ad effectum disputationis

siue

fine veri præiudicio fuerunt præsuppositæ, quia ex fide Officialis Pœnitentiatiæ apparet, quod in ea de illo tempore huiusmodi dispensationes concedebantur etiam in foro fori, quo fit, vt aliæ diligentiæ non suffragentur, quia deficit registrum illius temporis, sine quo diligentiæ non cōcludunt negatiuam non concessæ dispensationis ex latè adductis in causa Burgeñ Canonicatus 19. Ianuarij 1607. coram R.P.D. meo Ludouisio. Vltra, quod dispensatio potuit obtineri à Commissariis Cruciatæ, qui de facto tales concedebant dispensationes, vt patet ex Breue Clementis Septimi, qui illas sic de facto concessas reualidauit.

11 Non obstat postremò, quod pro causis restitutionis informantes pro D. Helena adducebant, nempè, quod D. Raymundus tenebatur edere transumpta dispensationis obtentæ à Commissarijs Cruciatæ per ipsum habita, vt fuerat in hac causa in Rota decisum, sub die 9. Decembris 1609. Siquidem fuit responsum Helenam non fuisse ex hoc in aliquo læsam, idcoque cessare causam restitutionis: Nam dato etiam quod dicta transumpta fuissent illi per D. Raymundum exhibita, & illa dispensatio fuisset inualida, non tamen cessaret præsumptio alterius dispensationis validæ, Put decis. 356. num. 2. lib. 1. Vnde fuit opus vlterius insistere super huiusmodi exhibitione cum tali casu cesset interesse dictæ Helenę, sine quo non potest pars cogi ad exhibendum, l. in hac actione, ff. ad exhibendum, Ias. in §. præterea, num. 44. & sequentibus, instit. de action. & facit regula, quod non admittitur, nec expectatur probatio eius, quod probatum non releuat, cap. cum contingat, §. verum, de offic. deleg. l. ad probationem, la prima, Cod. de probat. Federic. de Sen. cons. 148. num. 2. versic. item facit alia, Rom. consil. 226. num. 3. versic. quarto idem ostenditur. Præsertim cum pro parte D. Raymundi fuerit pluries oblatum, quod fabricaretur similis dispensatio arbitrio boni viri ad effectum, vt satisfaceret parti, quæ pluries requisita nunquam id acceptare voluit, quod clarè ostendebat talem exhibitionem ad alium effectum non fuisse petitam, quam ad diferendam litem.

12 Nec visum fuit posse applicari id quod dicebatur de productione tituli inualidi ad excludendam præsumptionem alterius tituli validi, iuxta trad. per Aegid. cons. 10. colum. 10. in princ. vers. item & aliter respondeò, Aymon. cons. 134. num. 44. Quia fuit dictum hoc procedere in productione voluntaria facta coram Iudice à parte, quæ præsumitur meliorem titulum producere, vt dicunt dd. Doctor. & fuit dictum in causa Cremonen. Pensionis 3. Decembris 1582. relat. inter impress. diuers. decis. 711. num. 19. par. 1. Non autem in editione coacta, quæ fit parti ad effectum parendi Iudici, ex qua propterea non debet cessare præsumptio alterius tituli, tum quia editio ista valdè differt à productione, vt patet ex tradit per Doctor. in l. 1. §. editiones, ff. de eden. Tum etiam quia productio facta ad vnum finem non præiudicat, quoad alium, & diuersum, Grat. consil. 14. num. 17. lib. primo, & benè facit, quod dicit Surd. decis. 267. sub num. 4. versic. alterum fundamentum. Vbi quod productio non infert approbationem, quando ex necessitate ad illam non trahitur, & in similibus terminis, quod productio tituli inualidi facta ad alium effectum, quam in eo se fundandi non excludat producentem, quominus possit allegare alium titulum tenuit Rota in causa Pampiloneñ Decimarum 14. Maij 1610. coram R. P. D. meo Ludouisio. Pro quo etiam facit, quod productio per Compulsum non operatur approbationem, Caputaq. decis. 193. nu. 5. par. 1. Et fuit pluries decisum.

VBALDI.

Ianueñ Pecuniaria, Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Testes examinati à Notario sine Iudicis mandato, quando probent, quid de Testibus examinatis ex sola citatione ad videndum illos iurare singulis diebus, & horis, quid etiam de Testibus examinatis sine iuramento, de quo notarius solum enunciatiuè fidem facit dicens, puta, iuratus, &c. Et quid etiam de Testibus examinatis parte non citata, præsente tamen, & monita, quando Iudex fecit decretum de examinandis Testibus, & quæ propterea dedit interrogatoria.

SVMMARIVM.

Testes examinantur à Notario etiam sine commissione Iudicis stante stylo loci sic examinandi, numero primo, & secundo.

Citatio licet fieri non possit à Nuncio sine mandato Iudicis tamen ex consuetudine tale mandatum præsumitur, & citatio valet, num. 1.

Stylus probatur ex inspectione plurium processuum, numero 1.

Testes etiam nulliter examinati probant, quando pars non opposuit, & dedit interrogatoria, numero 1. & 11.

Stylus contra ius non valet, nec seruandus est, numero 2.

Citatio ad videndum iurare Testes singulis diebus, & horis, valet, & in practica seruatur, numero 3. & 4.

Vbi quod talis citatio sustinetur pro integro termino probatorio, immo etiam post terminum, dum tamen Testes intra terminum iurauerint.

Testes examinari possunt post terminum, si iurarunt in termino, num. 3. & 4.

Citatio nullam habens temporis limitationem, nulla, & inualida est, nu. 4.

Testes sine iuramento examinati dicuntur, quando Notarius solum enunciat, quod iurarunt, &c. vel si dicat iuratus, &c. vel si dicat iuratus tactis scripturis, &c. Declara, vt num. 5. & seqq.

Clausula, seu dictio, & cætera, comprahendit omnia, quæ sunt de natura, & substantia actus, num. 7.

Monitio Iudicis supplet defectum citationis, nu. 10. & 11.

Citationis defectus suppletur per præsentiam partis, numero 11.

DECISIO CCCLV.

1 TEstes primæ, & secundæ instantiæ fuisse valide examinatos, Rota censuit vtraque parte informante non obstantibus pluribus nullitatibus cōtra vtrumq; examen adductis: Nam

Nam quoad primam nullitatem circa examẽ primæ instantiæ, quod testes fuerint examinati coram Notario, absq; decreto, & commissione Iudicis, ad cons. Gemin. 38. nu.7. cum alijs allegatis, fuit responsum, quod talis commissio, & decretũ facilè præsumitur stante stilo illarum partium recipiendi iuramenta, & examen per Notarium absque interuentu Iudicis, de quo stilo constat ex attestationibus plurium Notariorum, & Causidicorum Ciuitatis Ianuę, de quibus in summario Dom. Simonis, num.5. & 6. & ex fide Ordinarij Ianuensis, quæ data fuit sicut in simili, licet citatio fieri non possit à Nuncio sine Iudicis mandato, tamen ex consuetudine tale mandatum præsumitur, & citatio valet, vt per Vant. de nullit. ex defectu citat. num.41. Et quod vbi adest huiusmodi stylus, valeat receptio iuramenti, & testium in manibus Notarij, est decisio Verall. 265. part.3. qui etiam stylus comprobatur ex inspectione aliorum processuum illius Ciuitatis, vt fuit dictum in causa Florentina Iurispatronatus 3. Decembris 1607. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, qui processus ne omnes irritentur vtilitatis causa iste stilus videtur sustinendus, vt fuit dictum in causa Ciuitaten. Constitutionis Capellaniæ 20. Februarij 1589. coram bon. mem. Seraphino, vltra quod pars aduersa dedit interrogatoria, nihil opponens de huiusmodi nullitate, vt fuit consideratum in cã Venera fœderis Matrimonij 8. Iunij 1598. coram Reuerendissimo D. meo Decano, examinauit eodem modo.

2 Non obstat decisio in Aretina Spolij 1610. coram Reuer. P.D. meo Coccino, quia intelligitur de stylo contra ius commune, vt ibi patet, sed hæc consuetudo recipiendi examen per Notarium non est contra ius, Clement. prima, de offic. de leg. Vestr. in prax. lib.6. cap.2. sub num.12. versicu. quæ consuetudo.

Secunda etiam nullitas, quod citatio ad viden-
3 dum iurare testes pro singulis diebus, & horis iuridicis, sit nimis vaga, & non arctet citatum, cessat ex eo, quod imo talis citatio valet secundum practicam Aduocatorum, de qua testatur Bald. in l.1.3. quæst. sub num.8. versic. practica Aduocatorum dictat. ff. si quis caut. Caputaquen. decis.108. num.2. part.1. & ratio est quia talis citatio non inducit perpetuam seruitutem, sed sustinetur pro integro termino probatorio, Bald. in l. si quando, num.11. C. de test. Vestr. in prax. lib.6. cap. secundo sub num 21. versicu. quæ verba, immo etiam post terminum, dum tamen testes intra terminum iurauerint, Vestr. ibidem, & ibi Adden. num.59. Rota decis.3. de testib. in nou. Caputaq. decis.285. nu. 3. pat.3.

4 Non obstãt, Caputaq. decis.274. part.3. & aliæ decisiones allegatæ, quia loquuntur quando citatio nullam habet temporis limitationem, iuxta cons. Bald. 268. Factum tale lib.1. in proposito autem testes in prima instantia bene iurarunt intra terminum, cum duraret vsque ad diem 30. Aprilis, vt ostendunt informantes in facto pro Domino Simone, & testes iurarunt die 13. & 15. eiusdem mensis, vt in eodem summario num. secundo, & eodem modo saluatur iuramentum Decij, & Seluagij, quorũ vnus iurauit die 26. Aprilis, alter 28. eiusdem mensis, & sic intra terminum, qui durabat vt supra.

5 Tertia nullitas ponebatur, quod testes non iurarunt corporaliter tactis scripturis, sed Notarius solum enunciat, quod testis iurauit, quod non videtur sufficere, ad decis. Caputaquen. 123. & 246. par.2. & d. decis.285. & 295. par.3. Sed fuit responsum illas decisiones procedere quãdo verba Notarij sunt simpliciter enunciatiua, vt quando dicit Testis iuratus, &c. quo casu Notario non creditur, quia attestatur de actu præterito, de quo fortè nõ est rogatus, vt in d. decis.285. & 295. par.3. etiam si dicat, iuratus tactis scripturis d. decis.246. par.2. Et certum est quod verbis Notarij enunciatiuis non creditur, Burr. consil.32. in princ. Cardin. consi.10. num 7 versic hic dico, Alex. cons.147. num.5 lib. 6. Secus videtur quando dispositiuè attestatur de iuramento, vt hic per verbum denotans actum, de quo ipse rogatus fuit, cum designatione diei, & horæ, & quem describit in libro actorum, Caputaq. dict. decis.285. num.4. & fuit dictum in Papien. Matrimonij 28. Nouembris 1595. coram Illustrissimo Mantica, & licet non dicatur tactis scripturis, tamen quando Notarius, vt supra attestatur de iuramento præsumitur illud interuenisse eo modo, quo debuit, vt bene declarat Imol. consi.86. num. primo, secundo, & 3. & fuit in simili dictum in dicta Ciuitaten. Constructionis Capellæ 20. Februarij 1589. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino, & in Calaguritana oblationum 26. Martij 1590. coram Reuerendissimo Perusino, & apud Cæs. de Grass. decis.13. num.6. & 15. de testib.

6 Quæ eo magis procedunt stantibus pluribus circumstantijs, quæ hic concurrunt. Primo, quod Notarius testatur de iuramento in actu separato ab actu examinis sub certa die, & hora, vt dictum est, & patet in dicto summario, numer.2. quo casu Notarius fidem meretur, iuxta practicam de qua Bartol. in l. theopompus, num.3. ff. de dot. præleg. quam Rota sequitur, vt fuit dictum in causa Clusina Pensionis 30. Martij 1576. coram bon. memoriæ Card. Blanchetto. Secundò, quia iuramentũ fuit præstitum sub termino citationis, vt supra est ostensum, & fuit resolutum in d. Clusina Pensionis, & in dicta Ciuitaten. Constructionis Capellæ, coram Seraphino.

Tertiò accedit, quod Notarius apposuit illam
7 dictionem, & cætera, Testis iurauit, & cætera, sub qua compræhenduntur omnia quæ sunt de natura, & substantia actus, Bartol. Soc. & alij in l. gallus §. idem credendum, ff. de liber. & posthum. Bald. cons.289 num.1. lib.3. latè Cæphal. consi.88 num. 1. & seqq lib.1. & in his terminis Imol. d. cons.86. num.4. Alciat. in rubr. extr. de iureiur. nu.38. versi. secundus casus.

8 Quartò, quia Notarius in extensione examinis dicit, Testis iurauit, & denuo ad cautelam iurat, & suo iuramento testificando dixit; quando autem Notarius, vlterius procedit aliquid addẽdo ex quo depræhendi possit iuramentum verè interuenisse, vt debuit, tunc ei creditur, vt fuit dictum in dicta Ciuitaten. Constructionis Capellæ, & in proprijs nostris terminis in Vicen. feudi 27. Ianuarij 1573. coram fel. record. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore, in qua dicitur id fuisse solenniter resolutum in vna Beneuentana, coram bon. mem. Gropperio.

9 Quintò, corroborantur prædicta ex stilo communi illarum partium, probato vt supra, secundum quem sufficit attestatio Notarij, quod Testes iurauerint, quia stante stilo præsumuntur iurasse tactis scripturis, vt concludit Alciat. loc. cit. versi. tertius casus, Couar. in cap. quamuis, 1. par. §. 1. sub num.2. in fine, de pact. in 6. Menoch. consil. 114. num. 18. lib. 2. & fuit dictum in dicta Clusina Pensionis coram Blanchetto, in dicta Ciuitaten. coram Seraphino, in dicta Calaguritana coram Perusino, & in dicta Florentina coram Illustris. Cardinali Lencellotto.

10 Quo verò ad secundum examen, siue secun-

dæ instantiæ factum coram Subdelegato ab Episcopo Saonen. opponitur, quod subdelegatio fuit facta die 12. Octobris 1600. in personam Præpositi Sancti Donati, cum facultate recipiendi iuramenta, & examen Testium, seruatis seruandis, & tamen dicitur subdelegatus processisse ad examẽ de mense Augusti sequentis sine vlla citatione ad videndum iurare coram dicto subdelegato, sed ista nullitas cessat ex decreto Iudicis facto die 12. Octobris partibus præsentibus, cum monitione ad videndum iurare Testes, tàm in Ciuitate Saonæ coram Iudice causæ, quàm Ianuæ coram subdelegato pro singulis diebus, & horis, durantibus dilationibus probatorijs, vt in summario D. Simonis, num. 8. quæ dilationes fuerunt prorogatæ die 31. Iulij 1601. ad 20. dies, & die 18. Augusti ad alios decem dies, vt fuit ostensum ex processu, Testes autem iurarunt à die 13. Augusti vsq; ad 28. eiusdem mensis, vt in dicto summario numer. 9. & sic durante termino.

Nec obstat defectus citationis, quia sufficit fuis-
11 se partes præsentes coram Iudice delegante, qui eas monuit ad videndum iurare, vt supradictum est, partium enim præsentia supplet defectum citationis, vt fuit dictum in causa Venecia Fœderis Matrimonij 8. Iunij 1598. coram D. meo Decano, neque coram Receptore, vel Delegato, erat necessaria ad hoc alia citatio, vt fuit resolutum in Calaguritana Oblationum 26. Martij 1590. corã Reuerendissimo Perusino. Et prædicta corroborantur tum ex eo, quod pars aduersa seruauit per omnia eundem modum. Tum ex eo, quod dedit interrogatoria, ex quo videtur neglexisse nullitates hodie propositas, Put. decis. 301. lib. 3. & supradictum est, & licet ex hoc solum non sanarentur aliæ nullitates examinis, præsertim sine commissione senatoria arbitrio Rotæ, vt in decisionibus ex aduerso allegatis, tamen ex prædictis saltem simul iunctis, & consideratis, vt supra, Domini resoluerũt pro validitate primi, & secũdi examinis.

12 Circa tertium verò factum vigore remissoriæ Rotalis, nihil concluserunt, cum DD. Simon, & Carolus non videãtur velle eo vti, & sine veri p̃iudicio supponeretur nullum, vt etiam videtur supposuisse Rota in hac causa 7. Iunij 1610. corã Illustriss. D. Cardinali Lancellotto.

PIROVANI.

Albanen. Beneficiorum. Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

De non integra trãsportatione actorum, quando reddat sententiam nullam.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur nulla ob non integram actorum transportationem, nu. 1.

Iudicis assertioni in sententia dicentis, visis actis &c. non creditur, quando apparet acta non fuisse transportata, nu. 1.

Actorum integra transportatio, si non fuerit facta sententia redditur nulla nu. 1.

Actorum transportatio coram tertio Iudice sufficit, quod fiat omnium actorum transportatorum coram secundo Iudice, nu 2. declara vt nu. 3. & seqq.

Negatiua ex visione actorum non probatur, nisi constet fuisse factam diligentiam in omnibus actis, nu. 3.

Sententia nulla semper remanet quando fuit lata non visis actis cum quibus priores Iudices pronunciarunt, nu. 4.

Sententia vnica verborum structura prolata reputatur indiuidua, nec propterea potest pro parte valere, & pro parte non, nu. 5. & 6.

DECISIO CCCLVI.

1 CVm in hac causa 27. Maij anni præteriti fuerit resolutum processus transportatos coram bon. mem. Cardinali Maffeo non esse integros, nec legales, visum est Dominis esse respondendum sententiam eiusdem Cardinalis fauore D. Abbatis Tagliaferri latam esse nullam, Vera namq; est conclusio vtroque iure, tàm communi, quàm speciali ex dispositione Sacri Concilij Trident. sess. 24. cap. 20. de reform. §. præterea sententiam non transportaris actis esse nullam, quia non visis actis Iudex non potest absoluere, vel condemnare, l. properandum, §. & si quidem, vbi Bart. num. 6. C. de iudic. Felyn. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 16. vers. ad id quod notat Bald. de const. Cæs. de Graff decis. 9. num. 5. & 6. de caus. posses. & propriet. & sæpissimè fuit dictum sequẽdo eam Sacri Concil. dispositionem signanter in causa Britinorien. Bonorum 15. Nouembris, & 4. Iunij 1598. coram Reuerendissimo D. Penia Decano, & in Imolen. Saluiani 30. Octobris 1600. coram Illustriss. Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore. Et in tantum procedit conclusio, vt hæc qualitas transportationis verificari nequeat assertione Iudicis in sententia, sed ex actis omnino sit iustificanda. Socin. cons. 47. num. 15. lib. 4. quod ipsum firmauit Rota in Lauden. Deuolutionis 23. Maij coram bon. mem. Corduba.

2 Non obstat, quod sententia Cardinalis sustineatur ex quo iudicauit cum iisdem actis cum quibus pronunciauit Pinzochus vltimus Iudex cuius sententiam petebatur infirmari, & coram quo alia non erant transportanda etiamsi fecissent ad causam, prout fuit dictũ in Auximana Tutelæ 17. Februarij 1572. coram Rubeo, & iterum in Bononien. Bonorum 16. Ianuarij 1601. coram Reu. P. D. Litta.

3 Fuerunt enim datæ plures responsiones, primò non constare in facto, quæ acta fuerint transportata corã Pinzocho, vt exinde inferri possit Cardinalem cum iisdẽ iudicasse, neq; super eo, quod talis transportatio non reperiatur in actis adnotata probatio perficitur, quia hic non est modus probandi negatiuam nisi diligentiæ concludant in omnibus locis in quibus potuerit fieri adnotatio transportationis, vt fuit dictum in causa Burgen. Canonicatus 19. Ianuarij 1607. coram Reuerendiss. Ludouisio, & in Valentina Illegitimitatis 16. Martij coram R. P. D. Pamphilio. Potuit enim talis adnotatio fieri super iisdem extractibus non transportatis, vt ex fide Notariorum, quæ data fuit, cui vel erit credendum, vel erit probandum, quod aliunde, quam apud acta adnotatio prædicta fieri non soleat.

4 Secundò fuit responsum, quod sententia Cardinalis nedum reuocauit sentẽtiam Pinzochi, sed etiam Auditoris Cameræ, & Moschati, quæ fuerunt latæ cum omnibus actis integris, & legalibus, ac præterea vnionem nullam declarauit, quibus non transportatis facere non potuit, cum semper sententia remaneat nulla non visis actis cum quibus priores Iudices pronũciarunt, Vant. de nullit. tit. à quo, & quib. num. 21. vers. nec sufficeret post Bart. in l. 2. nu. 5 C. de ed.

5 Nec visum est saltem pro reuocatione sententiæ Pinzochi sententiam Cardinalis posse sustineri cum reuocatio plures sententias comprehẽdat,

dat,& ex nullitate in parte reuocante priores inferri non possit ad nullitatem sententiæ Pinzochi,quæ dicitur caput separatum. Surd.decis.176. num.8.Conìar.de moment.limit.1. nu 38. cui reuocationi non conuenit exceptio non transportationis actorum,prout respectu priorum posset obstare,ex quo Pinzochus cum ijsdem actis iudicauit.

6 Nam fuit dictum ex ijsdem responsionibus cessare obiectum, quia si non apparet cum quibus actis pronunciauerit Pinzochus, & super vnione declarauerit Cardinalis nõ visis actis,quæ debuerant transportari, consequitur vitio nullitatis laborare vt supra dictum fuit. Præterea animaduerterunt Domini omnes sententias vnica verborũ structura in reuocatione fuisse compræhensas,& sic vniuersaliter quo casu tanquam indiuidua nõ potuit pro parte valere, sed in totum remansit nulla, Afflict.decis.218.nu.4. Put.decis.323.lib.1. & quod dicebatur sententiam Pinzochi fuisse pariter nullam eodem defectu,existimarunt Domini pertinere ad aliam inspectionem, quia Capitulum non se fundat in ea, sed super nullitate sententiæ D.Cardinalis,quæ fuit opposita.

Et ita fuit resolutum &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Domorum. Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

De testibus deponentibus super rei valore, & pretio, quomodo deponere debeant ad hoc, vt ex eorum depositione læsio probata dicatur.

SVMMARIVM.

Læsio non præsumitur nisi probetur, quia res semper præsumitur vendita iusto pretio, nu. 1.

Læsio probanda est tempore contractus, nec de præsenti valore præsumitur in præteritum, nisi quando modicum intercesserit interuallum, nu.2.

Pretium verum stabilium non cognoscitur ex quantitate pẽsionum rei locatæ, num. 3. vbi quod quatenus à quantitate pensionis esset arguendum ad quantitatem pretij, tunc facienda esset calculatio ad rationem quinq; pro centenario.

Pretium, seu valor rei non probatur per testes deponentes de iudicio suo, nu 4.

Testis recusans respondere interrogatorijs non probat, num. 5.

Testes super valore, & pretio rei deponentes debent considerare omnes qualitates rei, de cuius valore agitur, nu.6. & 7. vbi ponuntur exempla dictarum qualitatum.

Valor, seu pretium rei diminuitur per qualitates in contractu venditionis deductas, nu. 8.

DECISIO CCCLVII.

1 PRoposui dubium de ordine Rotæ An constet de læsione, quæ suffragetur D. Flaminiæ, & litis consortibus, quod informante tantum Virgilio fuit negatiuè resolutum, quia læsio non præsumitur, l.nam & postea, §. minor,& ibi not.ff.de iniur.Gozad.cons.44.nu.8. Grat.cõs. 157.nu.10.lib.2.Natta cons.650. nu.8. Cæph.cons. 3.in fin.res enim præsumitur iusto pretio vendita Bald.in l.si fundus in fin.ff.de reb. cor. Pinel.in l.2, par.3.c.4.nu.43.C.de rescin. vendit. Menoc.cons. 358.nu.23.& fuit dictum in illa Montis Falisei 25. Maij præteriti coram me.

2 Testes verò examinati eam non probant, quia deponunt habito respectu ad tempus præsens, & tamen valor rei,ac læsio sunt consideranda secũdum tempus contractus,l.si voluntate,C.de resci. vendit. c.ad aures,de reb. eccles. non alien.gloss. Bart.& alij in l.2.C.de rescind.vendit. Ang cons. 311.col.3.vers.ad illud autem, Guido Pap. q.157. Aym.cons.114.nu.16.pretia enim rerum variantur ex tempore,l.pretia rerum,§.nonnulla, ff.ad l. Falcid, & licèt aliqui velint ex valore præsentis temporis inferri in præteritum, attamen procedere potest quando modicum interuallum temporis intercessit,Bald.in d.l.2.col.fin.n.28. Castre. nu.4.in fin.Crem.num.227.& 229. C.de resc.vendit. Natt.cons.353.nu.2.

3 Quamuis autem primus testis videatur percutere annum 1595.attamen nihil probat, quia pro ratione adducit quandam somniatam locationẽ, quæ vbi esset vera, non probaret valorem fructuum domus,Sarnen.in reg.de valore q.11. dixit Rota in vna Neapolitana Census 4. Decembris 1589.coram Lauretano,& in vna Clodien. Beneficij 19.Decembris 1603.coram me,& vbi probaret quantitatem,& valorem redditũum, attamen in domibus, & ædificijs ex solis redditibus nõ cognoscitur pretium, vt per Natt.cons.332.num.4. quando autem à quantitate pensionis esset arguẽdum ad quantitatem pretij in casu isto excluderetur omnis læsio calculando, vt faciunt informãtes ad rationem quinque, vel circa pro centenario,iuxta gl.in auth.perpetua,C.de sacros. eccles. quam sequuntur communiter Doctores Ias. in l. fundum per fideicommissum, nu.5.vers.item adde,ff.de leg.1.Tiraq.de retrac.lign §.1.gl.6. nu.19. Couar.lib.3.variar.resolut.c.9 num.5.& fuit in his terminis resolutum in Romana de Magdalenis 2. Maij anni præteriti coram R.P.D meo Coccino.

4 Minus etiam probat dum dicit domum tunc temporis tantum valuisse suo iudicio, vt fuit dictum in vna Romana Rescissionis contractus 30. Octobris 1602.coram bon.mem Cardinali Pamphilio, & in Romana Casalis Iuliani 1595.coram R.P.D.Litta.

5 Super secundo Teste non est facienda vis,quia vltra quod super pluribus interrogatorijs, respõdere recusauit, & propterea nihil probat,Nell.in tract.de testib. nu.99. retractauitq; suam depositionem conscientia,vt ipse dicit ductus,ipse ignorat confinia domus,& apotheeæ, vt fatetur iuxta 16.interrogatorium, & testis qui hoc ignorat nõ potest concludere verum valorem rei, vt idemmet testis fatetur iuxta 16.interrogatorium,& cõprobatur ex traditis per Alex. cons.54. nu.4. & 5. lib.6.

6 Accedit etiam quod prædicti testes non considerarunt plures qualitates iustum pretium minuẽtes,& ob id imperfectè deponunt Menoch.cons. 358.nu.28. vers. respondetur.

7 Qualitates autem plures recensentur ab informantibus,videlicet, ꝙ fuit non tota domus, sed eius pars vendita,ꝑꝑ quod res dicitur vilioris precij,Menoc.post alios quos allegat d.cons.358. nu. 29. & quod fuit empta à carcerato plurimo ære alieno grauato sine cautione euictionis, vt fuit dictum in Romana Palatij 5. Maij præteriti coram Reuerendiss. Attrebaten. & in Romana restitutionis Domuncularum 22. Iunij 1609. corã codẽ.

8 Concurrunt etiam aliæ qualitates latè deductæ per informantes, quæ cum minuant pretium excludunt etiam læsionẽ Pinell.in d.l.2. p.3. c.vlt. nu.11.

num. 11. & seq. Tiraq. de retract. conuent. nu. 25. dixit Rota in supradicta Romana Rescissionis Contractus, & in d. Romana Palatij.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Societatis. Veneris 16. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Socius, An lucretur pecuniam acceptam ad societatem officij quãdo is, qui dedit pecuniam pro delicto fuit condemnatus ad mortem, & morti traditus.

SVMMARIVM.

Socius in societate officij lucratur societatem per mortem socij furca suspensi, num. 1. & seqq.

Mors naturalis dicitur etiam illa quam facit furca suspensus, num. 1. & seqq.

Verba intelligenda secundum naturam actus, qui geritur, & secundum id quod verisimiliter fuit cogitatum à contrahentibus, num. 4.

Contrahentes non præsumuntur cogitasse de insolitis, nu. 5.

Societas officij An sit finita quando consocius fuit cõdemnatus ad mortem, & effectus seruus pœna, nu. 6.

DECISIO CCCLXVIII.

1 QVidam Ioannes Baptista Canaparius dedit plures pecuniarum summas ad societatem officiorum cum solito pacto, qđ moriente ipso Ioãne Baptista morte naturali nõ violenta illata ab homine ferro, veneno, aqua, igne, vel alias quomodolibet violenter pecuniæ lucri fierent à socio, euenit, quod idem Ioannes Baptista ob sua delicta, per manus iustitiæ laqueo suspensus interijt, fuit coram me dubitatum, An per istam mortem esset locus facto de superlucrandis pecunijs, & pro affirmatiua conclusum, quia vera ista est mors naturalis ad differentiam ciuilis, vt per Bald. consil. 8. num. 3. lib. 4. & non potest dici illata ab homine, quia mors, quæ infligitur de ordine iustitiæ non attribuitur homini, sed legi, vt est tex. in c. homicidas, & in c. si homicidium, in fin. 23. quæst. 5. & latè per Modern, Fanen. tract. de societat. cap. 29. per tot cuius rationes placuerunt Dominis, & quatenus posset dici illata ab homine, non tamen erit illata violenter, prout requirit pactum cum sit illata secundum legem, & rationes, c. quos Deus, verbo, violenter, quæst. 1. vbi glos.

2 Non obstat, quod immo erit illata violenter ab homine, quia verè non est ipsa lex, quæ occidit, sed carnifex. Vnde si carnifex nunquam percuteret, nunquam moreretur condemnatus est etiam violenter, quia semper dicitur mors violenta, quando causatur à nocumento extrinseco, vt videtur de mente Bald. d. cons. 8. & latè tradit Diuus Thom. in summ par. 3. quæst. 14 art. 2. in quodlib. 1. art. 3. vbi propterea concludit, quod licet D. N. passus fuerit voluntariè, iuxta illud Esaię oblatus est, quia ipse voluit, eius tamen mors fuit violenta quia causata à nocumento extrinseco.

3 Quia respondetur, mortem quidem Ioannis Baptistæ fuisse violentam ad differentiam mortis naturalis quæ causatur à nocumento intrinseco, sed non propterea posse dici illatam ab homine, vt vult pactum, quia homo in hoc casu seruit tanquam merum instrumentum, & res inanimata, vt in d. c. homicidas, & c. si homicidiũ, vel saltem quatenus posset dici illata ab homine nõ erit illata violenter, vt habetur in aduerbio violenter posito in fine pacti, quod illud totum qualificat, c. olim, de rescript. l. 1. C. de liber præt. l. doli, vbi Bart. in summar. ff. de seru. corrupt. Alex. cons. 101. nu. 10. lib. 3. Decian. cõs. 70. nu. 19 & seq. lib. 3. nec facit quinimo dicitur illata violẽter cũ pueniat ex nocumento extrinseco, p Doct. supra allegat. quia dum partes mortis inferendę per hominẽ addiderunt verbum violenter aliquid plusq̃ nocumentum extrinsecũ, etenim eo ipso, ꝙ erat illata ab homine erat illata per nocumentum extrinsecum, Vnde aduerbiũ violẽter staret otiosè, & sine ministerio contra regulam, de qua in c. si Papa, de priuil. in 6 in l. si quãdo, in princ. vbi glos. verb si ustra, ff. de legat. 2. Bald. in rubr. C de cõtr. empt. nu 9. Roman. cons. 180. nu 5. Alex cons. 11. nu. 11. lib. 2. Roland. cons. 61. nu 14. & seq. lib. 3. & consequenter illud aduerbium violenter, debet intelligi, quod sit illata ab homine contra ordinẽ iustitiæ, quia nõ reperitur alia violentia, quæ possit adesse, & abesse à morte illata per hominem, quam ista, quæ opponitur iustitiæ.

4 Et iste intellectus suadetur ex eo, qa exceptio mortis illatæ ab homine non videtur adinuenta propter aliud, quam ne alias per illum, qui est lucratus pecunias parentur insidiæ vitæ illius, qui dedit pecunias, & enim antiqnis temporibus, in quibus societas per mortem officialis vacabat ad lucrum Cameræ Apostolicæ, non fiebat ista exceptio, sed quomodocumque moretur officialis erant amissæ pecuniæ societatis, cum igitur istud periculum cessat in morte, quæ infertur de ordine iustitiæ debet cessare, & cautela adnotata in l. 1. vbi Bald. in princ. Salycet. & Castren. num 1. de nautic. fenor. glos. in l. 3. verbo, propinquæ mortis, ff. de donat. caus. mort. Roman. cons. 404. num. 9 & quatenus verba omnino repugnent debent intelligi secundum naturam actus, qui geritur, Bald. cons. 343. in princ. lib. 1. Corn. cons. 6. num. 17. vers. ex quibus lib. 2. & illud quod verisimiliter fuit cogitatum, Bald. consil. 159. num. 5. vers. Nam verb. lib 3. Angel. consil. 249. num. 2, Crauett. cosil. 3. num. 11. & periculum vitæ modernatum societatum subrogatum in locum vacationis officij, de quo in antiquis societatibus, quæ sunt nunc, ita, & tunc contingebant, & quocumque genere mortis quatenus verba omnino non repugnent, censendum est subrogatum cum ijsdem qualitatibus ad regulam subrogatum, de qua per Gabr. tit. de reg. iur. conclus. 2. per totam. vbi ponit multa similia.

5 Non obstat, quod in morte illata de ordine iustitiæ possint cadere insidię, puta in suborgandis Testibus, vel corrumpendo Iudicem, quia istę sunt res nimis insolitæ, & à longe petitę, de quibus non præsumitur contrahentes cogitasse, Angel. cons. 176. num. 2. Dec. consil. 74. num. 2 Gozadin. consil. 94. num. 42. & seq. Natt. consil. 181. num. 2. Silu cons. 56. num. 24. Rolan. cons. 45. nu. 3. 20. & 22. lib. 2.

6 Quæ dicebantur, quod Io. Baptista post sententiam capitalem effectus fuerit seruus pœnæ, & inde finita societas, vnde de tẽpore eius mortis non adfuerit, quod vacauerit, & similiter, quod societates fuerint cõtractæ de pecunijs furtiuis ad quorum restitutionem detecto furto fuerunt in vtroque foro obligati illi, qui eas recuperant. Vnde non potuerint lucrifieri per mortem Ioannis Baptistæ, fuerunt per DD. seruata ad aliã inspectionem.

DECIS. CCCLIX.

MANZANEDI.

Romana Lapidum, & Statuarum. Lunæ. 14. Maij. 1612.

ARGVMENTVM.

Thesaurus inuentus in fundo emphyteutico ab emphyteuta spectat ad emphyteutam inuenientem non autẽ ad Dominum directum, & idem de Statuis, seu Lapidibus in eodem emphyteutico fundo repertis.

SVMMARIVM.

Thesauri inuentio æquiparatur inuentioni Statuarũ, vel Lapidum, & cui de iure Thesaurus inuentus acquiritur, illi eidem acquiruntur Statuæ, & Lapides, num. 2.

Thesaurus est quædam vetus depositio pecuniæ, cuius non extat memoria, vt iam Dominũ non habeat, fitque eius, qui illum inuenerit, num. 2.

Thesaurus inuentus in agro emphyteutico ab emphyteuta, spectat ad ipsum emphyteutam, num. 3. 4. & 6.

Emphyteuta dicitur Dominus fundi emphyteutici, num. 4.

Emphyteuta habet vtilem actionem pro petendo fundo emphyteutico, num. 5.

Thesaurus inuentus casu fortuito spectat ad inuenientem non quando est inuentus data opera, declara vt num. 7.

DECISIO CCCLIX.

1 VErtente lite in Rota coram me, inter Venerabile Monasteriũ Sãctorũ Io. & Pauli ex vna, & filios, & hæredes Cãpritij Carneuarii ex altera sup Statuis, & alijs Lapidibus in fundo possesso p d. hẽdes repertis, cuius fundi Monasteriũ prẽdit se esse Dñum directũ, & sic ad ipsum saltim p dimidia dictas Statuas, & Lapides spectare. Præfati autem hæredes cõtendũt ad ipsos etiã tãq emphyteutas omnino ptinere: Vnde dubitaui An dictæ Statuæ, & alia bona excauata in dicto fundo spectent ad Monasterium, & pluries causa pposita, quia Domini diuersimodè sẽtiebant non potuit resolutio capi vsq; in hodiernum diem, in quo vtraq; parte informante Domini ad dubium negatiuè responden. censuere.

2 Et quis p parte dictorũ hæredũ Dñiũ directũ Monasterij validè controuertebatur, illudq; negabant, & adducta per Monasteriũ non in totum satisfacere videbantur p fundando illius Dñio. Nihilominus ista controuersia reiecta, & admisso citra veri pjudiciũ, q Dñium directũ resideat penes Monasteriũ, Dñi dixerunt ad illud dictas Statuas, & Lapides nõ ptinere moti vnico, & pcipuo fundamento, nẽpe, quia adæquabant inuentionẽ istarũ Statuarũ, & Lapidum inuentioni Thesauri ab cõdit in agro, itau dispositũ circa Thesaurũ, videatur dispositũ circa istas Statuas, & Lapides, Paulus enim Consultus in l. nũq, vers. thesaurus, ff. de acquir. rer. domin. Thesauru diffinit, q est qdã vetus depositio pecuniæ, cuius nõ extat memoria vt iã Dñũ nõ habeat, sic enim fit eius, q inuenerit, vt sunt verba, tex. put etiã exponit, l. vnica, C. de thesaur. lib. 10. ibi thesaurũ idest cõdita ab ignotis Dñis tẽpore vetustiori mobilia, ita & istæ statuæ, & lapides, q sunt mobilia, & cõdita fuerũt in isto agro ab ignotis Dñis, cuius nõ extat memoria videtur thesauro adequari cũ ipsis cõueniat diffinitio thesauri in pdictis iuribus assignata, vnde nimirũ si disposita circa thesaurũ veniant applicãda istis statuis, & bonis ex isto fundo excauatis.

3 Sed sic est, q de iure thesaurus inuentus in agro emphyteutico, & p emphyteutã repertus spectat ad ipsum emphyteutã Dñum vtilem agri, cum n. iam dñum nõ habeat fit eius, q illum inuenerit in suo fundo, vt pbat tex. in d. l. numquam, vers. thesaurus, & in d. l. vnica ibi: nam in suis qdem locis vnicuiq; thesaurũ qrere, & inuento vti liberã tribuimus facultatẽ ne vlterius Dei beneficiũ inuidiosa calumnia psequatur, idem pbatur in §. thesaurus, instit. de rer. diuis. ibi thesauros, quos qs in loco suo inuenerit, Diuus Adrianus naturalẽ æqtatẽ sequutus ei cõcessit, q eos inuenerit, vbi glos. in verb. suo, declarat locũ dici suum ad istũ effectum siue iure directo. siue vtili, ad quem spectet put ad emphyteutã Iuris vtilis Dñium spectat q & confirmat, glos in d. l. vnica, verb, nam in suis.

4 Ex quibus elicitur, q emphyteuta dicitur Dñus fundi, & habere vtile dñium in pdio, & sic nõ solum directus Dñus dicitur inuenire thesaurũ in suo pdio, sed etiam emphyteuta dicitur illum inuenire in suo, tũ qa thesaurus pprie, nec fructus qdem est fundi ciuilis, aut naturalis, l. diuortio, §. si fundum, ff. solut. matrim. nec verè dicitur fundi portio, l. 3. §. neratius, ff. de acq. possess. Sed dicitur res penitus à fundo separata nihil habens cũ fundo commune, & pinde beneficiũ Dei in visceribus terræ reconditum, l. quæ thesaurus, & l. si is, qui, §. q si seruus, ff. de acquir. rer. domin. Vnde nimirũ si inuentori possessori, & dño qis vtili cedere debeat potius quam alteri.

5 Vlterius, qa emphyteuta habet vtilẽ actionẽ p fundo petendo, & in rẽ, tex. in l. 1. ff. si age. vectig. vel emphyteut. pet. sed sic est, q suũ cuiusq; videtur, q vendicari potest, l. Quintus Mutius, §. argento legato, & §. cui legatum est, ff. de aur. & arg. leg. & meum est, cuius vendicandi ius habeo, l. solum, §. meũ est, de rei vendic. & in rem actio cõperit eis, qui iure gentium, aut ciuili Dñium acqrunt, l. in rem actio, ff. de rei vendic. vnde, & Imperator Theodosius in l. possessores, in fin. C. de fund. patrim. lib. 11. etiam emphyteuticarios possessores fundorum Dominos vocauit.

6 Ex quo emphyteuta in suo inuenisse dicitur si inueniat thesaurũ in re emphyteutica, & sibi totũ acquiritur ex supradictis iuribus, & glos. & notat Faber. in d. §. thesaurus, nu. 2. & ibi Aretin. num. 2. vers in glos. in suo, & Soaſi. nu. 3. & seq. & Port. nu. 2. & Oynot. nu. 6. qui eã dicũt cõem Mysingerius nu. 8. Thom. Gram. nu. 7. & Nicas. n. 30. Specul. tit. de emphyteusi, § nunc aliqua q. 132. nu. 158. & ibi Io. Andr. in addit. Gulielm. Bened in c. Raynutius in verb. & vxorem nõie Adelasiã, decis. 4. nu. 5. de * testam. vbi testatur de cõi Bart. in d. l. vnica, nu. 5. & ibi Bald. nu. 2. Ias. in l. 1. nu. 80. C de iur. emphyt. Castan. in cõsuet. Burgun. in tit. des iudices, §. 1. in verb. espaues. nu. 12. Beluis. in pract. in tit. de furt. & latron. c. 10. nu. 61. vers. & intelligitur Dñus pdij lib. 1. pract. Papien. in form. libelli action. real. in glos. iure dñij, num. 12. vers. & hoc Aluarot. post Iser. in c. vnic. tit. q sint regal. nu. 8. vers. qro qd, & Præposit. ibi. nu. 8. Bursat. cons. 209. nu. 5. lib. 2. per text. in c. 1. vbi feudistę q sint regal. Capic. in inuẽ. feudal. vers. cũ inuẽtionibus ac thesauris. sub vers. feudorũ clausulæ Tholosan de sintagm. iur. vniuers. in tit. de thesaur. c. 11. nu. 30. lib. 3. Henri. Rosent. in tit. de regalib. concl. 93. c. 5. Molin. de pri* mog. lib. 1. c. 23. nu. 7. vbi de cõi de qua, & de magis cõi testatur Valasch. de iure emphiteut. p. 1. q. 15. quis ipse contrariã ibi sequatur, quã etiã seqt Nauar. in suo Manual. c. 17. nu. 163. & Borgnin. decis. 15. nu. 1. par. 3. sed quicquid dixerint istã partẽ sequentes, contraria est magis communis, & eam sequuti sunt Domini ex supradictis.

7 Quibus

7 Quibus non obstat p̄dictam cōem habere locum qñ aliquo casu fortuito, non autem qñ data opera thesaurus inuenitur, Peregrin. de iure fisc. lib.4.tit.a. nu.5. cum alijs, &c. quia loquuntur qñ thesaurus fuit inuentus in alieno prædio; cōis autem sententia de qua supra ꝓcedit in thesauro inuento in proprio fundo, prout in nostro casu inuentę fuerunt statuę in fundo emphiteotico ab ipsomet emphiteuta, qui ad hunc effectum dicitur Dominus fundi, vt supra probatum remanet.

8 Minus obstare videbatur decis.822. p.3. diuers. cum loquatur in statuis affixis rei, vel expositis ad ꝑpetuū rei vsū, vel ornatū, quę non possunt amoueri sine damno, & deturpatione ipsius rei, & ita etiam ꝓcedit decisio Tiburtina Statuarū 28. Nouēbris 1584. coram bo.me. Cardin. Pamphilio in nostro antē casu statuæ erant in visceribus Terrę recōditę, & in nullius dñio, vt thesaurus, vt supra dictum est, & sic nec fundo affixæ nec appositæ ad ꝑpetuū illius vsum, & ornatum. Tandem visū fuit non obstare, ꝙ emphiteuta effodiendo fundum cōuertit illū ad vsum nō destinatū cū illius status deterioratione, ꝙ facere nō potuit. Respōdebatur enim ꝑ informantes nullū cōsiderabile damnū ex p̄dictis fundo inferri cum foueæ factæ possint de facili impleri, & in pristinū reduci. Vltra, ꝙ si aliquod damnum fundo euenerit poterit Monasterium agere cōtra emphiteutā ad damni emendationem. Ex quibus sic fuit resolutum.

PENIÆ.

Vlixbonen. Tabernariorū. Lunę 28. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Ex Summario capias argumentum.

SVMMARIVM.

Tabernarij, & Macellarii prohibiti ab Ordinario vēdere ante tempus ab eo præscriptum, nunquid in casu necessitatis cōtraueniendo incurrāt pœnas? num. 1. & num. 2.

DECISIO CCCLX.

1 PRoposita cā super eisdē vtraq; parte informāre Rota in decisis mansit sub die 4 Maij 1611. ex ijsdē rationibus, qbus tūc munita fuit decisio in qua licet ex Siluestro, & Nauarro fuerit dictū, ꝙ in casibus necessitatis moralis, ne ciues dispendia patiantur non obstante constitutione possēt Tabernarij, & Macellarij ante tēpus p̄scriptū vendere absq; incursu in pęnā constitutionis necessaria ad vitę substentationē, hoc prudenter intellexerunt Dñi, dūmodo ne id Tabernarij publicè, nec abutantur facultate vendēdi in dictis casibus necessitatis: nā si ea facultate abuterentur non essent immunes à pęna cōstitutionis, & prouidere de remedio spectabit ad Ordinariū ad quē etiā spectabit prudens deliberatio, & declaratio casuū in qbus id liceat Tabernarijs facere.

2 Videbatur et Dñis ꝑꝑ magnum concursū aduenarū, militū, & laboratorū, & nauigantium accedentium, & recedentiū, ꝓut tēporis oportuna postulat occasio constitutionē p̄dictam posse à Reuerendiss. D. Ordinario Vlixbonensi declarari vt non haberet locū, quoad forenses, sed hoc dominationi suæ iudicarunt, non p̄scripserunt, vt ꝑ sua prudentia ita prouideat cultui, & celebrationi Diuinorum, ne ciues, & aduenæ in vtroque homine detrimenta patiantur, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Conchen. Beneficij de Valdeiudios. Mercurij 13. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Constitutio quando dicatur penalis ex eo ꝙ actū annullet, lucrum auferat, vel ius quæsitū tollat, quando per non vsū dicatur sublata Principe sciente, & non contradicente, seu ipsius officialibus.

SVMMARIVM.

Scripturæ ordo demonstrat quid antea, & quid postea factum fuerit, num. 1.

Probatio vna coadiuuat aliam, num 2.

Camera circa expeditionem litterarum debet regulari à stylo Cancellariæ, num 3. declaratur num. 4.

Cancellariæ vsus vbi que attendendus est. num. 3.

Constitutio, vt tollatur per nō vsum est necessaria scientia Papæ cum longissimo temporis cursu, & multiplicitate actuū in loco vbi Papa est præsens. nu. 5 & 6. vbi etiam An ex scientia officialium Papæ inferatur ad scientiā ipsius Papæ, & nu. 7. vbi An requiratur consensus expressus Papæ An verò sufficiat tollerantia cum scientia.

Scientia Officialium Papæ An æquat scientiam Papæ ad effectum tollendi constitutionem per non vsum. nu. 5 & 6.

Dubietas iuris æquiparatur dubietati facti, & excusat à pœna contrauenientem num. 8. & 9.

Dispositio dicitur pœnalis, quando agit de tollendo ius quæsitū, num. 9. & 10. vbi declaratur.

Actus annullatio non est propriè pœna, num. 11.

Pœna incurritur ex sola negligentia, num. 12.

DECISIO CCCLXI.

1 DOmini p̄stiterūt in decisis corā me in hac cā sub die 14. Nouēbris ꝓximi fundamētis de qbus in decisione tunc extēsa. Ad illud, ꝙ non ꝓbetur consensus extractos ꝑ parte Gregorij fuisse annotatos post 15. dies, ex quo nō adest Missa à qua cognoscitur, An sint annotati intra 15. dies, vel post, fuit respōsū, imò hoc posse cognosci sine missa, nēpe ex ordine scripturę iuxta modū datū ab ipsamet cōstitutione, vt considerauit Rota in cā Veronen. S. Zenonis corā Aldobrādino relata inter diuers. impress. decis. 247. in prin. par. 1. ꝙ etiā est regulare in alijs materijs, vt in §. qbus, vbi Bald. nu. 5. Bart. nu. 18. Castren. nu. 12. in l. cōst. C. gl. in c. cū dilecta, verb. transportātes, de rescript. Bald. in l. de rebus, nu. 5. C. de don. ante nupt. Io. Andr. in c. 2. nu. 2. vers. primo casu, de iureiur. in 6. Marsil. sing. 72. nu. 2. Alex. cons. 112. nu. 4. lib. 5.

2 Et prædicta probatio coadiuuatur ex fide Notariorum, testibus, & alijs probationibus pro non vsu ponderatis in alia decisione, est. n. clari iuris, ꝙ probationes se ad inuicē coadiuuant, vt per Scriben. in c. cum cām, iuncta gl. verb. adminicula, de probat. Butr. in c. veniens, il 1. de testib. Anch cōs. 376. nu. 4. Alex. cons. 53. nu. 4. lib. 1. Paris. cons 3. nu. 94. & seq. lib. 4. latè Gabr. conclus. 1. de probat.

3 Ad multos consensus adnotatos infra 15. dies nuper extractos pro parte D. Gabrielis ad probādum vsum constitutionis satisfacere visa fuit rñsio data in alia decisione ex cons. Dec. 11. num. 10. cum alijs tunc allegatis. Ad illud qđ decisio Oradini allegata in decisione in hac cā facta loquatr de Cancellaria, non autem de Camera, fuit respō-

sum, quòd imò magis dat robur non vsui probato in Camera, quia Camera circa expeditionem litterarum debet regulari à stylo Cãcellariç, Cæs. de Grass. decis. 1. num. 10. de probat. est enim Cancellaria Iudex expeditionũ, & proinde illius vsus, vbique attendendus. Cassan. catalog. glor. mund. par. 4. consid. 13. vers. & inter officiarios,

4 Vnde non obstat decis. Arigon. 1. in manuscript. incip. est difficultas allegata pro parte D. Gabrielis, dum firmat ex receptione in Camera non inferri ad receptionem in Cancellaria, quia hi termini sunt contrarij, etenim ex stylo Cancellariæ corroboratur stylus Cameræ, non autem è cõtra, vt in casu decis. Arigo. vnde illa decisio potius facit pro hac parte, dum magis tribuit Cancellariæ, quam Cameræ, Accedat quod in omnem euentum illa decisio est multum periculosa, cum nimis tribuat non vsui aduersus Cõstitutiones Apostolicas, contra ea quæ dicta fuerunt in causa Romana Concordiæ S. Petri coram R. P. D. Caualerio allegata in decisione in hac causa facta.

5 Ad illud, quod ex scientia Notariorum, tanquã officialium nimis inferiorũ minime inferatur ad scientiam Papæ in primis necessariam pro validando non vsu, vt fuit admissum, & firmatum in alia decisione, fuit responsum quod ista scientia non põt negari, stante longissimo temporis cursu & multiplicitate actuum in loco, vbi est præsens Papa, quicquid dicendũ esset in locis remotis, ex traditis per Inn. in c. bonæ, nu. 1. vers. has aũt presumptiones de postulat. Prælat. Abb. in c. 1. cum Ecclesia Sutrina, n. 25. vers. & an presumatur sciẽtia de cã posses. & propr. Crau. de antiq. temp. par. 4. 5. materia, nu. 62. Put. decis. 217. nu. 2. vers. dicebatur, & decis. 264. nu. 2. vers. concurrebat etiam, lib. 1. Rota in cã Reatina Beneficij 20. Iunij 1576. coram bon. mem. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. decis. 116. nu. 4 par. 1.

6 Maximè, quia officiales plerumq; ex minoribus gradibus ascendunt ad maiores, signã: er Clemẽs Papa VIII. coram quo dum esset Rotæ Auditor, fuit facta predicta decisio Veronen. S. Zenonis, & interuenit in alijs decisionibus factis in hac materia, & enumeratis in alijs decisionibus, sub die 14. Nouembris in hac causa factis, sciuit istum nõ vsum, & nihilominus illum permisit in Pontificatu Sixti Papæ V. dum esset Datarius, & successiuè in eius Pontificatu vsque ad annum 1604. quo tempore iussit constitutiones obseruari. Vltra q̃ est multum verisimile, quod officiales superiores sint multum soliciti de his quæ faciunt Officiales inferiores, cum ad officium predictorum superiorum spectet continere istos inferiores in eorum officio, vnde tot ordinationes, & reformationes quotidie emanant ab officialibus superioribus super ijs, quæ geruntur ab inferioribus. Quantum ad regulam Pauli III. & edictum Paulini Datarij post hanc causam factum fuit edictum, quod ex illis potius probabatur non vsus, quia si constitutiones fuissent in vsu, non fuisset necessaria, neç prædicta regula, neq; illud edictum.

7 Circa illud, quod vt non vsus, seu contrarius vsus suffragetur in hac materia requiratur consensus expressus Papę. fuit responsum, conclusionem procedere vbi adesset aliqua difficultas in cõtradicendo, etenim vt tolerantia Superioris suffragetur, requiritur ista facilitas contradicendi, vt latè per Felyn. in c. 1. nu. 6. vers. lex noua, de tregu. & pace, at in proposito casu præsupposita sciẽtia, quæ ex prædictis nõ potest negari, dicebatur per necessè inferri ad consensum, quia alias sine vlla prorsus difficultate potuissent Summi Pontifices prouidere, prout prouiderunt Paulus III. p regulam, & Clemens VIII. per suum edictum quando voluerunt constitutiones obseruari.

8 Sed quod videbatur tollere omnem difficultatem fuit, quia ex prædictis Domini non intendebant præcisè firmare validitatẽ non vsus, seu cõtrarij vsus prædictarum constitutionum, sed tantum quod in isto non vsu, siue contrario vsu Gregorius fuerit excusandus ab amissione sui iuris p ea quæ dicta sunt in secunda parte alterius decisionis, etenim negari nõ potest, quin ex prædictis, ius constitutionum non sit valde dubium, quę dubietas iuris excusat, cum æquiparetur dubio facti, Fel. in c. de quarta, nu. 27. de preseript. Ruyn. cons. 128. nu. 11. lib. 2. Soc. cons. 47 nu. 10. lib. 1. Natt. cõs. 338. nu. 10. Alex. cons 92. in fin. nu. 13. lib. 1. Corn. cons. 197. nu. 3. lib. 4. Curt. iun. cons. 28. nu 8. Ceph. cons. 407 nu 32. Quod magis de plano procedit, qñ, vt in hoc casu, est mixtura facti, l. si vir, vbi gl. verb. procedere, Bart. nu. 1. ff. pro dotato. Dyn. in reg. possessor, num. 40. de reg. iur. in 6. Cyn. in l. venditioni, nu. 5. vbi Bald. nu. 4. C. de vsucap. pro emptore, Bellam. in c. vigilanti, nu 47. de præscrip. Rota decis. 3. de præscrip. in nou. Aegid. dec. 304. Fel in d. c. de quarta, nu. 36. eod. tit.

9 Non obstat, quod hic propriè non agatur de pęna, sed de impediendo lucro, vt in cã Sabinen. Pẽsionis, die 12. Decembris 1594. corã Illustrissimo Mantica, quia fuit responsum, imo agi de pęna, ex quo ius ab initio simpliciter quæsitum resignatario tollitur in casu quo annotatio infra 15. dies nõ fiat, etenim quando ius ab initio simpliciter quæritur, si post obiectum, quid auferatur, dispositio dicitur pœnalis, vt late fuit corã me deductũ in cã Bononien. fideicommissi de Pannolinis, die 4. Februarij 1602. & tenuit specie Cresceni. decis. 209. incip. regula de extenden. cõsensib. lib. 1. manuscript. hic autem ius ab initio simpliciter fuit quæsitum Resignatario per solam supplicationẽ, per ea quæ dicta sunt in alia decisione, & magis in specie prosequitur Mohed. decis. 5. num. 2. de renunciat. post Cassad. decis. 1. eodem tit.

10 Quibus non obstat decis. Blaui, relata inter diuers. impress. decis. 471. num. 1. quia illa decisio loquitur tantum ad effectum pœnitentiæ resignantis secus est, quoad alios effectus, vt patet ex prædictis, vnde negari non potest, quin constitutiones illud auferẽtes nõ sint pęnales, ideoq; non obstat prædicta decisio Sabineñ. coram Illustrissimo Mantica, quia in casu illius decisionis fuit ab initio, & in eadem supplicatione datũ lucrum cum certa forma, & conditione; Vnde nil mirum si illis nõ seruatis intrauit decretum, quia per illud non fuit ablatum ius, sed impeditum lucrum, quod est quid diuersum, vt considerarur in eadem decisionę, & eo modo respondetur, ad decis. Burgen. Abbatiæ 7. Februarij 1587. coram Cantuccio. Vltra quod illæ decisiones non firmant, quod etiam si agatur de lucro, quis nõ possit excusari, si alias seruauit formam requisitam de iure communi, & excusatio nitatur causæ rationabili, prout in hoc casu, immo dicta decisio Sabineñ Pensionis hoc videtur præsupponere, dum quærit An sit locus excusationi.

11 Quo verò ad decisionem Hypporegieñ Canonicatus 21. Octobris 1584. coram Orano, fuit responsum, q̃d ibi non agebatur de auferendo iure, sed tantum de annullando actu Collatoris, quæ annullatio non est ꝓpriè pęna, cũ Collator nihil de suo amittat, vt considerat ibi Rota post Bald. in l. nemo martir. nu. 6. C. de sacrosanct. Eccles.

12 Non obstat, q̃d ex sola negligentia incurratur pęna, l. meminerint, C. vnde vi, vt per Bart. cõs. 91. nu. 4. Anchar. cons. 133. in fi. quia cõclusio potest habere

habere locum, quotiescũq; lex est clara, & indubitata, tam quoad sui intellectum, quã quoad vsum quales nõ sũt istę cõstitutiones ex supra allegatis. Et in hanc sententiam ęquiorẽ, Dñi facilius deuenerunt, ne annullarentur quãplures resignationes contra formã dictarũ constitutionũ ꝑ antea factę, & ponatur incerto status plurimorũ Beneficiatorũ, vt in simili cõsiderauit Rota apud Mohed. decis. 5. de testam. Achill. decis. 4. in fi. de cõstit. & in cã Oscen. Canonicatus coram Prospero relata inter diuers. impress. decis. 45. in fi lib. 2. par. 3. Cætera minoris considerationis visa fuerũt bene sublata per informantes pro Gregorio.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Societatem. 1612.

ARGVMENTVM.

Interesse ab initio conuentum vsurariam sapit prauitatẽ, nec interesse lucri cessantis debetur propter propinquã lucrandi commoditatẽ nisi in specie probetur lucrandi occasio.

SVMMARIVM.

Interesse lucri cessantis seu damni emergentis non debetur sine mora debitoris, num. 1.
Interesse lucri cessantis non debetur ex sola ꝓpinqua potentia lucrandi, nisi etiã in specie ꝓbetur certa occasio lucri, nu. 2.
Interesse conuentum ab initio contractus vsurariam sapit prauitatem, tàm de iure Diuino, quàm humano, num. 3.

DECISIO CCCLXII.

1 DOomini dixerũt, fructus occasione societatum exactos per Petrũ Marcũ nõ posse cedere loco damnorũ, & interesse, ex cã lucri cessantis, seu dãni emergentis, quia deficit principale requisitũ, videlicet mora debitoris l. lecta, versic. nec ante sortem, & vers. sed si quantitatem, ff. si cert. petat. l. in fructu, ff. de cond. instit. Canon. in c. salubriter de vsur.

2 Non probatur etiã lucri cessantis interesse ex potentia ꝓpinqua lucrandi, prout requirit Paul. de Castr. in l. nunc. ff. de eo, quod cert. loc. quia ex qualitate loci in quo passim inueniuntur occasiones pecunias ad lucrũ collocãdi, Rota nõ censuit ꝓbatã istam potentiam lucri ꝓpinquam, vt aliàs corã D. meo Gra. in vna Anconitana Pecuniaria tenuit cũ requiratur in specie ꝓbatio, qđ tẽpore interpellationis creditor haberet certã occasionem pecunias inuestiendi, vt per Alex. in l. dissentio. in pr. nu. 1. ff. 13 in c. cum venerabilis. col. 5 de except. Franc. Marc. decis. 167. lib. 2. Lap. in l. vnic. nu 41. C. de sent. qui pro dote, quod communiter fuit ita resolutum in pluribus causis.

3 Nec etiã potest peti vri interesse ab initio cõuentum, qui saperet vsurariam prauitatẽ, & conuentionis huiusmodi nulla est habenda ratio, tã de iure Diuino, quàm humano, vt per Reuerẽdũ Patrem D.D. in cã Romana Expensarum, coram R.P.D. meo Decano 16. Decẽbris 1596. ex quibus, & alijs allegatis DD. censuerunt pro rata per quã societates sustineri non potuerunt, fructus exactos cohærere extinctioni sortis principalis.

VBALDI.

Januẽn Pecuniaria. Lunæ 18. *Junij* 1612.

ARGVMENTVM.

Testes quãdo possint examinari à Notario sine cõmissione iudicis, Quãdo cõmissio præsumatur, & quid stylo seu consuetudine contraria existente.

SVMMARIVM.

Testes examinati à Notario sine commissione Iudicis sustinentur est stylo dicti loci, vbi examinati sunt, nu 1. & 2. vbi quod ex hoc stylo iudicis commissio præsumitur.
Citatio facta sine iudicis commissione sustinetur, & valida est ex stylo seu consuetudine contraria, num. 2.
Testes videntur examinati de mandato iudicis eo ipso, quod iudex admittit articulos, & mandat citari partem ad videndum iurare, recipi, & examinare Testes, nu. 2.
Stylus examinandi testes sine commissione iudicis non dicitur contra ius commune, num. 3.
Stylus seruandus est, quando aliàs non seruatus irritarentur multi processus, num. 3.
Statutum laicorum non seruatur in foro Ecclesiastico, num. 5.
Dilationes datæ vni parti censentur etiã cões cum alia, nu. 7.

DECISIO CCCLXIII.

1 FVit firmatum in decisione in hac causa facta 16. Martij ꝑteriti Testes primę, & secundę instantiæ fuisse validè examinatos, nõ obstantibus qbusdam nullitatibus ex aduerso deductis, qbus fuit in decisione responsũ, & in hodierna ꝓpositione Dñi steterũt in decisis, neq; obstare dixerunt replicationes allatas contra responsiones decisionis: Nam quoad primam nullitatem ex eo deductam, quod testes essent examinati à Notario absq; decreto, & commissione iudicis, fuit responsum sustineri ex stylo illarum partium.

2 Nec obstat, qđ stylus non dicat sine cõmissione posse Testes examinari, sed solum, qd sine interuentu iudicis; quia respondetur qd nec decisio id dicit, neq; canonizat eiusmodi stylum, v. sine mandato iudicis possint Testes examinari, sed qd ex stylo mandatũ ꝑsumitur, sicut in simili dicitur de citatione quæ sine mãdato iudicis fieri nõ potest, & tamẽ ex consuetudine ꝑsumitur facta de mandato, Vant. de nullit. ex defect citat. num. 41. Ang. in l. hęc autẽ, §. 1. nu. 3. ff. ex quib cau. in poss. eat. Ias. in § quadrupli, nu. 18. instit. de act. quod eo magis iustificatur ex fide styli quæ hodie fuit data in qua explicitè dicitur, quod eo ipso, qđ iudex admittit articulos, & mandat citari partem ad videndum iurare, recipi, & examinari testes intelligitur delegare Notario eorum examen.

3 Non obstat, ꝙ de hoc stylo tãq̃ iuri cõi cõtrario debeat cõstare ꝑ legitimas ꝓbationes: qa negatur esse iuri cõi contrariũ, vt testes recipiantur ꝑ Notariũ stãte cõmissione iudicis, Vestr. in prax. lib. 6. c. 2. sub num. 12. Caputaq. decis. 265. par. 3. & fuit firmatũ in supradict. decis. Et ita respõdetur ad decisionẽ in cã Aretina Spolij, & aliàs in contrariũ allegatas, qa loquuntur in stylo, vel cõsuetudine cõtra ius, q etiã stilus in casu ꝓposito coadiuuatur tum ex multis ꝓcessibus illarũ partiũ simili modo factis, vnde ne omnes irritẽt publicę vtilitatis cã videtur stylus sustinendus, vt fuit dictũ in cã Ciuitaten. Cõstructionis Cappellæ 20. Februarij 1689. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in simili apud Mohed. decis. 5. in fine de testam. tũ ex eo ꝙ pars aduersa in hac cã suos Testes eodẽ modo examinauit, vnde nõ videt posse opponere talẽ nullitatẽ, vt fuit dict. in cã Toletana Decimarũ de Sazedon 16. Februar. 1590. corã R.P.D. meo Decano, tũ, & postremo, ꝙ multum mouebat Dños, ex eo, quod eadem pars aduersa

citata ad videndum iurare, recipi, & examinari, fuit protestata contra Notarium sub pretextu impertinentiæ articulorum, ne Testes reciperet, neque illis iuramentum deferret alias faceret litem suam nam sine dubio non fuisset, ita protestata, nisi sciuisset alioquin posse Notarium virtute cõmissionis saltim præsumptæ examinare Testes.

4 Non obstat, quod stylus dicatur conquassari ex inspectione aliorum processuum Ciuitatis Ianuæ in quibus Iudices expressè committũt Notario, vt deferat iuramentum testibus, quia id procedit secundum distinctionem casuum, qui considerãtur in prædicta fide stili de nouo dati, videlicet quando pars opponit de impertinentia articulorum, & Iudex est dubius. An debeat eos admittere, tunc enim, ne terminus probatorius labatur solet particularem commissionem facere Notario, vt interim testibus deferat iuramentum, vt patet in dicta fide in vers. *è però vero &c.* sed hic non est casus noster, quia Iudex admisit articulos tanquã pertinentes, & mandauit citari partem ad videndum iurare &c. quo casu intelligitur commisisse Notario examen, vt in dicta fide in principio, & supra dictum est.

5 Non obstat allegatum statutum, quod examinatio testium non possit committi alicui, nisi Notario quando actuarius est legitimè impeditus, quia præterquam quod est statutum laicorum, quod non viget in foro Ecclesiastico, iuxta not. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. hic etiam dicitur fuisse commissum examen ipsi Actuario, saltem præsumptiuè ex supradictis.

6 Circa aliam nullitatem ex defectu iuramenti duorum testium in termino probatorio, fuit satisfactum in decisione, ex eo quod dilatio, vel eius prorogatio durabat per totũ mensem Aprilis, & illi duo testes iurarunt die 16. & 18. eiusdẽ mẽsis.

7 Nõ obstat, quod prorogatio, quæ fuit facta die 22. dicti mensis per octo alios dies, fuerit facta absque citatione, vel intimatione partis, quia fuit ostensum ex processu, fuisse datam prorogationẽ infra terminum tertiæ dilationis ad instantiam eiusdem partis, videlicet Philippi fratris, & Procuratoris D. Io. Iacobi, vt constat ex summario ipsius Io. Iacobi nunc dato nu. 3. vnde pars quæ impetrauit prorogationem, sine dubio non erat citanda, & certum est, partem aduersam, quæ non obtinuit dilationem posse ea durante facere suas probationes, cum dilationes sint communes, l. petendæ vbi Docto. & in specie Paul. de Castr. nu. 8. C. de temp. in integr. rest.

8 Obiiciebatur etiam defectus mandati eorum, qui dilationes obtinuerunt in secunda instantia, sed fuit sublatus ex inspectione actorũ in quibus apparet de mandato Ambrosij, & Ioannis Pellerij Procuratorum respectiuè, vtriusq; partis. Et ex his fuit conclusum standum esse in decisis.

PAMPHILII.

Luneñ Sarzanen. Iurispatronatus. Veneris 16. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Interrogatus an velit vti testibus pro bonis, & legalibus An simpliciter, & sine conditione respondere teneatur, & sufficiat responsio se velle vti donec de contrario fuerit certificatus.

SVMMARIVM.

Interrogatus an velit vti testibus pro bonis an, & quando teneatur simpliciter, & absque vlla conditione respondere, num 1. Præsertim dato illi competenti termino ad deliberandum, num. 2. & an sufficiat responsio se velle vti donec, & quousq; fuerit de contrario certificatus, nu. 3. & 4.

DECISIO CCCLXIV.

1 CONcluserunt Domini, quòd Lazarus interrogatus An velit vti pro bonis testibus de quibus agitur, pro eius parte productis teneatur simpliciter, & absque vlla conditione respondere ex Bart. in l. diuus, la seconda nu. 2. ff. ad leg. Cornel. de fals. Lap. alleg. 119. nu. 1. vers. respõdeo, & nu. 4. vers. primam partem. Cepol. cautell. 53. nu. 2. vers. sed tu dic, & num seq. Fulgos. consi. 177. nu. 1. vers. in oppositum, Ferret. cons. 88. lib. 1. Gabr. de malef. lib. 7. conclus. 7. nu. 1. & 2.

2 Quòd maximè procedit dato Lazaro competenti termino ad deliberandum, prout Domini dandum esse dixerũt, iuxta not. per Bar. in l. diuus, nu. 2. vers. respõdeo, ff ad leg. Cornel. de fals. Paul. de Castr. in l. 2. nu. 4. C. de fid. instr. Felyn. in c. præsentium, nu. 12. de testibus. Rip. in c. cum M. Ferrarien. nu. 190. vers. primum est, de const. Fulgos. d. cons. 177. nu. 2. Bart. in tit. de fals. nu. 155. versic. sic igitur videns vbi dicit, quod secundum magis communem opinionem statuto termino debet simpliciter, & absque conditione respondere, & ita seruari in practica, testatur Clar. lib. 5. sentent. § falsum, nu 18. vers. vtens dicto, & ibi in fine dicit, quod longior dilatio dari debet vbi responsio versatur circa factum alterius, prout in casu isto.

3 Nec visa fuit sufficiens responsio Lazari dum dixit se velle vti, donec & quousque fuerit de cõtrario certificatus legitime secundum opinionẽ Specul. tit. de edit. instrum. § videndum rest. nu. 3. vers. ego talis, & Alberic. in l. 2. C. de fide instrum. quam etiam sequuta fuit Rota coram Capizucco in causa Portuen. Castri Riani 15. Maij 1555. quia illa non procedit, vbi prout in casu isto, ex testibus, & alijs ponderatis per informantes pro Ioanne datur odor falsitatis, tunc enim producens potest cogi ad simpliciter respondendum, vt post Ant. Rub. Alex. in l. non solum, § morte num. 314. vers. pro resolutione tenuit Rota in d. Portuen. Castri Riani 15. Maij 1555. & in causa Senogallien. Frumenti 8. Octobris, & 3. Decembris 1571. coram Robusterio.

4 Minus ẽt placuit consideratio, ꝙ hoc modo detur ansa procedendi criminaliter, vt p Cepoll. d. caut. 53. in princ. & Clar. d. § falsum nu. 18. quod Rota solet abhorrere, quia quicquid sit de hoc placuit responsio, ꝙ si Lazarus vult esse tutus, vt contra ipsum nõ procedatur criminaliter potest simpliciter declarare se nolle vti, iuxta not. p glo. in l. si falsos, verb. adstrinxerit, in fi. & ibi Bar. nu. 2. C. ad l. Cornel. de fals. aliàs debebat se abstinere à productione, nec Rota dẽt dare occasionem partibus, vt se inuicem decipiant. Et ita decisum &c.

CAVALERII.

Romana Societatis. Veneris 16. Nouembris, 1612.

ARGVMENTVM.

Mulier pregnans si abortum fecerit, & ante

te abortum correpta fuerit febre, & morbillis, & post abortum factum obierit dicitur mortua propter abortum, & prægnantiam, non autem propter superuenientem febrem, & morbillos, & sic non est locus lucro pecuniarum datarum in societatem officij super periculo vitæ mulieris excepta partus, & prægnantiæ causa.

SVMMARIVM.

Mulier prægnans si abortum fecerit, & ante abortum correpta fuerit febre, & morbillis, & post abortum factum obierit dicitur mortua propter abortum, & prægnantiam, non autem propter superuenientem febrem, & morbillos, nu. 1. & omnibus seqq.

Lethaliter vulneratus, si ex ruina, & naufragio superueniente obierit dicitur mortuus ex ruina, & naufragio non autem ex vulnere, num. 1.

Causa causæ est causa causati, num. 2.

Vulneratus dicitur obiisse ex vulnere, si post vulnus superuenit spasmus, & post spasmum obierit, num 2.

Muliere decedente in prægnantia, & abortu, qui dicit eam non ex prægnantia, seu abortu mortuam esse, sed ex alia causa, probare debet, num. 3.

Medicis Peritis standum est de causa obitus alicuius, num. 5.

Medicis peritis discordantibus magis standum est illis, qui curæ infirmi præfuerunt, nu. 5.

Societatem officij, quod quis lucratus non fuerit in dubio iudicandum est, potius quam quod lucratus fuerit, num. 6.

DECISIO CCCLXV.

1 FVit alias facta Societas officij scutorum 600. in fauorem D. Francisci Contarelli super officio militis Lilij Sfortiæ Lucarelli, in qua recognouerunt bonam fidem Boccardus, & Bonetallus super periculo vitæ Dominæ Ioannæ Contarellæ, excepta partus, & prægnantiæ causa quæ Ioanna post aliquot annos nupsit, & facta est prægnans, & in quinto mense prægnantiæ passa est renum dolores, deinde correpta fuit febri, & morbilis, & in die 14. infirmitatis fecit abortum cum magna sanguinis fluxione, & post septem horas mortua est, cum autem D. Contarellus dissdicta societate cœpisset agere pro restitutione sortis, & solutione fructuum coram Auditore Cameræ contra debitores societatis, & instaret pro mãdato exequutiuo, & ipsi excepissent de lucro tamquam Domina Ioanna non ex causa abortus, sed febris, & morbillorum decessisset D. Auditor Cameræ voluit consulere Rotam, & proposito per me Dubio, An sit locus petito mandato, vel lucro pecuniarum in casu, & ad effectum de quo agitur. Domini sub die 20. Iunij, præteriti non fuerunt concordes: causa autem iterum per me proposita die 16. Nouembris, pro maiori parte censuerunt esse locum mandato, non autẽ lucro pecuniarum, cum enim tota difficultas reduceretur ad illud, An dicta mulier censeatur decessisse ex causa abortus, An verò ex febri, & morbillis Domini valde mouebantur ex decisione alias facta in causa Romana Societatis 27. Iunij 1569. coram bon. memor. Oradino cuius decisionis casus videbatur valde similis casui proposito: nam ibi illa mulier passa erat multa incommoda occasione prægnantiæ, & postea febris superuenerat, & demum abortus, & mors; & nihilominus Rota tunc resoluit mortẽ fuisse tribuendã abortui, & pręgnantię, non autẽ febri, per textum in l. huic scripturę, §. si seruus, ff. ad l. aquiliam, qui textus videbatur valde in terminis: nam ibi constabat seruum fuisse lętaliter vulneratum, & tamen post vulnus superuenerat ruina, & naufragium, ex quo obierat, & deciditur ibi, non posse agi contra vulnerantem de occiso, quia pręsumitur mortuus ex secunda causa vrgentiori, & vehementiori. Videlicet ruinę, vel naufragij, & tamen ibi constabat seruum fuisse lętaliter vulneratum, vnde applicando ad casum nostrum licet pręcessissent febris, & morbilli, tamen superuenit postea abortus cum maxima sanguinis effusione, qui sine dubio lętalis fuit, vt docuit euentus, & ideo hęc causa tanquã proximior, & vehementior attendenda est, vt in dicto §. si seruus pręsertim cum appareat partes enixe voluisse excipere huiusmodi causam partus, & pręgnantię quam geminare expresserunt, vt apparet ex verbis instrumenti, argum. l. balista, ff. ad trebell. cum simil.

2 Nec videbatur obstare, quod febris potuerit causare abortum, & ideo mortem post abortum sequutam attribuendam esse febri tanquam primę causę ex regula vulgari, quod quicquid est causa causę, est causa causati, l. manumissiones, ff. de iust. & iur. Bald. cons. 2 7. vers. nam quando, lib. 2. vt in simili si post vulnus illatum superueniat spasmus, & mors, tunc mors attribuitur vulneranti, Bald. cons. 328. vers. item an propter vulnus, eodem lib. 2.

3 Nam placebat responsio causam febris, & morbillorum in pręsenti casu ęquiuocatam, & potuisse, & non potuisse gignere hunc effectum abortus, vt experientia docet, & cum ex depositionibus testium vltimo loco examinatorum appareat D. Ioannam antequam superuenıret ei febris passam fuisse dolorem renum cum periculo abortus, non poterat dici abortum fuisse sequutum ex febri, neque faciebat obstaculum simile allegatum de spasmo, quia ibi certum erat spasmum non potuisse contingere, nisi ex vulnere illato, & ideo mors attributa fuit vulneri, ad tradita per Menoch. de arbitr. cas. 275. num. 7.

4 Accedebat pręmissis in pręsenti casu adesse duos morbos febrim videlicet cum morbillis, & abortum cum accidentibus supra narratis, vnde, qui dicit mulierem hanc esse mortuam, ex febri id probare debet, vt in similibus terminis fuit decisum in Romana causę partus 6. Iunij 1580. corã fel. record. Clemente VIII. quę est 701. par. 1. diuers. illa enim magna sanguinis effluxio nõ potest attribui febri, sed abortui, cuius est immediatus effectus, & ideo exitus acta probat, vt in dicta decisione.

5 Prætereà fiebat vis in iudicio Medicorũ, qui mulierem hanc curarunt, & formiter examinati deponunt eam obijsse ex abortu, quorum dictis tãquam in arte peritis standum est, l. septimo mẽse, ff. de stat. homin. l. 1. ff. de vent. inspic. Bocr. decis. 323. num. 21. Bald. d. cons. 237. & cons. 238. lib. 2. & licet pro altera parte inducantur etiam alij Medici, tamen videtur potius standum esse iudicio illorum, qui informati, & curę interfuerunt, vt fuit consideratũ in dicta decisione Romana causę partus in fine, & fuit dictum in Bononien. Possessionis 9. Decembris pręteriti coram R. P. D. meo Vbaldo.

6 Tandem Domini valde mouebantur ex eo, quia negari non potest, quin res sit dubia propter concursum Medicorum, & Testium variè deponentium, & propter difficultatem huius probationis, ex quo morbo mulier decesserit, quo

casu Rota benigniorem interpretationem solet amplecti, videlicet fauore illius, qui agit de damno euitando contra illum, qui agit de lucro captando, & fuit in his terminis dictũ in dicta Romana Societatis coram Oradino. Et ita decisum fuit pro maiori parte.

MANZANEDI.

Perusina pecuniaria. Mercurij 28. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

De suspicione falsitatis, quod pro falsitate habeatur, quando ciuiliter agitur ad tollendum fidem alicui scripturæ; & de pluribus falsitatis præsumptionibus.

SVMMARIVM.

Copia scripturæ nihil probat parte præsertim protestante, num. 1.

Notario non creditur de ijs, de quibus non fuit rogatus, num. 1.

Apoca non exhibita in archiuio publico iuxta formam Constitutionis Sixti V. nihil probat, num. 2.

Iudicium vbi fuit ceptum via ordinaria non potest amplius procedi via exequutiua num. 3.

Falsitatis sola suspitio habetur pro veritate, quando ciuiliter agitur. num. 4.

Falsitatis præsumptiones probant falsitatem, quando ciuiliter agitur. num. 4.

Falsitatis præsumptio oritur ex multiplicitate apocarum, & ex illarum confirmatione non necessaria, num. 5.

Interrogatus, An velit vti scriptura producta pro bona, & legali, si recusat declarare, facit præsumere scripturam falsam. num. 5.

Actus per interpositam personam gestus arguit suspicionem falsitatis. num. 6

Falsitatis præsumptio oritur ex interpositione personæ, numero 6.

Negatiua probatur ex inspectione librorum. num. 7.

Pacta insolita arguunt falsitatem. num. 8.

Falsitatis præsumptio oritur ex eo, quod testes in instrumento descripti reperiantur mortui. num. 9.

Amissio scripturæ non præsumitur, ideò qui dicit illam casu amissam fuisse probare debet. num. 10.

Sententia nulla non transit in iudicatum. num. 11.

Confessio procuratoris qualificata debet acceptari cum sua qualitate. num. 12.

DECISIO CCCLXVI.

1 Domini dixerunt mandatum A.C. non esse exequendum motiuam ratione nullitatis illius, quam iniustitiæ, nullitatis quidem, quia de obligatione Camerali cuius vigore fuit actum non constabat, nisi ex quadam copia apochæ, quæ nullam merebatur exequutionem non producto, nec recognito originali itante præsertim protestatione partis, quod recognosceretur, Oldrad. cons. 1. nu. 30. Parif. cons. 115. nu. 5. lib. 4. Rota decis. 1156. nu. 1. in fine. lib. 3 part. 3. diuers. quæ recognitio non probatur ex enunciatiua notarij facta in fide productionis, quia in hoc ei non creditur, cum de dicta recognitione non fuerit rogatus, Gozad. cons. 11. num. 5. Surd. decis. 231. num. 2. & seq.

2 Præterea cum apoca non fuerit præsentata in Archiuio Villæ Mansionis infra quindecim dies remanebat nulla, & inualida, iuxta Constitutionem fel. rec. Sixti Quinti, & licet post dictos quindecim dies fuerit præsentata, & concordatum cum Archiuista, tamen non propterea dicta nullitas fuit sanata, quia vt eadem Constitutio declarat huiusmodi concordia suffragatur in instrumentis publicis, non autem in scripturis priuatis, vltra quod Archiuista expresse præseruauit præiudicium partis, vnde decretum dans exequutionem tali scripturæ annullatæ ob dictum defectũ videtur etiam nullum.

3 Vlterius ex quo fuerat ceptum agi via ordinaria, per obseruatos terminos substantiales non poterat amplius procedi exequutiuè, Rota dec. 551. nu. 5. lib. 3. par. 3. Borgnin. decis. 1. nu. 16. par. 1. Marant. in Specul. 6. par. artic. 8. nu. 14.

4 Quo verò ad iniustitiam considerabant Domini contra dictam apocam vigere vehementẽ suspicionem falsitatis, quæ sola suspicio sufficit in ciuilibus ad effectum, vt scriptura non mereatur fidem, & consequenter non debeat mandari executioni, Aym cons. 829. nu. 5. Alba cons. 99. nu. 8. Menoch. cons. 199. nu. 5. namq; in ciuilibus sola suspicio falsitatis habetur pro falsitate, Curt. iun. cons. 64. nu. 5. & cons. 132. nu. 10. Dec. cons. 189. post princ. vers. nam in contrarium, Surd. testans de communi cons. 6. num. 4 & ad illam probandam admittũtur coniecturę, Caputaq. decis. 207. in fine par. 1. & decis 4 par. 2. Aym. cons. 156. nu. 7. in fine cons. 143. num. 12.

5 Quæ coniecturæ plures, & vrgentes in casu nostro adesse videbantur, quarum prima oritur ex multiplicitate apocarũ, & ex illarum cõfirmatione non necessaria si aliæ priores fuissent veræ, Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 22. nu. 24. Cephal. cons. 198. nu. 21. maximè, quia Ludouicus requisitus ad declarandum, An illis vellet vti pro bonis semper hoc recusauit, Lap. alleg. 119. num. 1. Menoch. ibidem num. 22.

6 Accedat inuerisimilitudo, quod Florentius voluerit scuta 850. donare Ludouico tunc infanti, & illa committere fidei sororis pauperis, & egenæ proprios filios habentis, vt ea conseruaret pro nepote, sine alicuius scripturæ confectione, cum potius ea dedisset Persiano patri Ludouici tunc viuenti, quia actus sic per interpositam personam gestus arguit suspicionem l. pupillus, §. itẽ ipsa, ff. de auctorit. tutor. l. 1. & ibi Bart. nu. 1. C. de natural. liber. Aym. d. cons. 156. num. 11.

7 Præterea in libris Persiani patris Ludouici in quibus designantur omnes summæ etiam minimæ ad Ludouicum spectantes, quæ etiam positæ in communi cum Fabritio non reperitur adnotata ista summa, adeo notabilis scutorum 850. quę tum in apochis dicebatur, quod in communi posita erat cum d. Fabritio, vnde oritur suspicio, quod talis summa non deberetur nec esset vera, Bart. in l. fin C. de reb. cred. Bal. in l. instrum. est nu. 2. C de edendo Herculan. de negatiua, nu. 171.

8 Vlterius pacta insolita apposita in tertia apoca augebant d. suspicionem Bald. cons. 175. nu 2. lib. 2. Paris. cons. 54. num. 39. lib. 1. Curt. iun. consil. 178. nu. 12. item modus insolitus isq; reiteratus, quod Ludouicus confessus fuit huiusmodi apocas habuisse, nempè duabus vicibus humi iacentes in aperiendo hostium domus.

9 Facit etiam ad huiusmodi suspicionem eliciendam, quod Testes, qui in vltima apoca dicuntur adhibiti nesciebant scribere, & sunt mortui ante illius exhibitionem, hæc enim facta præsumuntur ne falsitas cõmissa detegeretur. Aym. consil. 28. num. 7. Paris. consil. 27. num. 24. lib. 2.

Cephal.

Cephal.consil.409.num.33.decis.Pedem.117.nu. 10.Menoch.d.cons.119.num.13.

10 Tandem vrgens oriebatur suspicio ex iterata, & affectata allegatione admissionis tam priorum apocarum, quam tertiæ confirmatoriæ priorum præsertim cum dictæ apochæ per illarum productionem factam in partibus essent effectæ communes, Ludouicus qui recuperauit originalia teneretur probare illa casu, & sine sua culpa fuisse amissa, Alex cons.54.num.5.lib.1.Castrens.consil. 301.num.5.lib.1.Honded.cons.19.num.17.& 18. lib.primo, quod tamen in casu nostro nullatenus factum fuit.

11 Non obstat res iudicata, quia cum mandatum ex prædictis fuerit nuliter, & iniustè relaxatum, non potuit in iudicatum transire, Caputaq.decis. 114.num.2.par.3.Afflict.decis.28.num.6.

Minùs obstat confessio Procuratoris Fabritij facta in iudicio criminali de existentia apochæ, quia illa acceptari deberet cum sua qualitate falsitatis, Boer.decis.241.num.5.Menoch.cons.701. num.3.Vermil.decis.191.num.2.pat.1.& fuit ad effectum detegendi falsitatem, & ideò non operatur ad alium effectum.Surd cons.371.num.6.lib. 3.ex quibus ita fuit resolutum, &c.

MANZANEDI.

Maceraten. Hæreditatis. Lunæ 10. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Falsitatis præsumptio, an, & quando oriatur ex cassatione, seu cancellatione reperta in testaméto in hac decisione magistraliter explicatur.

SVMMARIVM.

Falsitas non præsumitur ex cassatione reperta in testamento quia præsumitur facta de voluntate, & ordine testatoris, num. 1. & num. 3.

Falsitatis præsumptio non oritur ex cancellatione, seu cassatura, quæ ex alia scriptura comprobatur, num. 2. & numero 3. & 6.

Præsumptio falsitatis non oritur ex cancellatione, quam constat fuisse factam ante traditam copiam parti, nu 3.

Falsitas præsumitur ex repugnantia rationi recti sermonis, num. 4.

Falsitas præsumitur ex cassatione, seu cancellatione non approbata à Notario, declara, vt num. 5.

DECISIO CCCLXVII.

1 Proposui dubium 11. Maij præteriti, An in substitutione transuersalium sit legendum, & deficiente linea fœminina, vel potius deficiente linea masculina fœminina, & tunc non fuit capta resolutio, sed dictum dilata. Vnde 26. Nouembris iterum eodem modo dubio reproposito propter diuersas Dominorum sententias fuit dictum non liquet, & tandem hodie iterum idem dubium proposui, & Domini dixerunt legẽ dum esse deficiente linea fœminina: nam cum duo testamenta originalia reperiantur, quorum alterum manu Notarij alterum verò manu filij testatoris scriptum reperitur, & hoc vltimum in hac causa Rota approbauit, & in eo appareat verba illa, deficiente linea masculina fœminina, attamẽ cum cassatione illius dictionis masculina, quæ sic cassata videtur non attendenda, cum præsumatur cassatio facta de voluntate, & ordine testatoris, Bart.in l.si vnus, num. 2. & ibi Iaf. num. 7. C. de testam. Imol in l proximè in fine, ff de his, quæ in te stam delent. Alex.cons.14.nu.16.lib.6. Rub. Alex. cons. 95. num. 4. Paris. cons 28.num.45.lib.2.Illustrissimus Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 12. titul. 1. num. 30. quæ doctrina magis procedit stantibus adminiculis illam in casu nostro roborantibus.

2 Primò namque adest prædictum aliud instrumentum testamenti originale, in quo simpliciter legitur deficiente linea fœminina absque dicta dictione, masculina, & tùc cassatura etiam suspecta non attendi, nr quando ex alia scriptura verius comprobatur, Su. d.cons.16.num.11 Caputaq.decis. 3. numer. 8. par. 2. Rot. diuers. 610.in princip. par. 1.

3 Secundò fuerunt ponderata alia duo transumpta eiusdem testamenti extracta de tempore non suspecto; Alterum nempè post mortem testatoris de anno 1528. in quo legitur tantummodo deficiente linea fœminina. Vnde colligitur cassaturam prædictam fuisse factam incontinenti ante traditam copiam parti, Felyn.inc.ex literis, nu. 8.de fide instrum.Corn.cons.118.num.1.lib 4. Paris.d.cons.28.num.42.lib.2. Alterũ verò transumptum fuit de Anno 1544. productum coram Auditore Cameræ cum dicta dictione, masculina, cassata tamen, sicutiin originali approbato per Rotam appatet, quibus stantibus non videtur attendenda prædicta cassatura, sed præsumendum fuisse factam de tempore testamenti, Bald. in l.1. §.sed cõsulto.ff.de his, quæ in testam.delent. Rub. Alex. vbi supra Bero.cons.91.nu.11.lib.3.

4 Tertio accedit, quod iste terminus deficiente linea masculina fœminina videbatur valde nouus, & ineptus, & omnino repugnans rationi recti sermonis, & quod illo nunquam aliàs testator vsus fuerit in hoc testamento, quod non parum conducere visum fuit, Castrens.cons.131. num. 1. versic. item facit dubium ineptitudo lib.2. Mantic.de cõiect. vlt volunt.lib.3.tit.4. nu 14.

5 Quibus obstare non videbatur, quod ista cassatura non fuerit per Notarium approbata, præcipuè cum plures ab ipso approbatæ leguntur. Respondebatur enim, quod licèt iste Notarius plures cassaturas approbauerit, non tamen omnes, cum quamplures reliquerit sine approbatione, vt patet in eodem testamento, vel quia illarum non meminit, & obiectum eo minus procedit cum talis approbatio non sit de necessitate, sed ad cautelam, Bart. in l.si vnus, num.2.& seq.C.de testamen. Paris. vbi supra num. 48.

6 Minùs obstat præsumptio, quod d.cassatura facta fuerit inconsulto testatore, cum istud testamẽtum fuerit repertum non penès ipsum, sed penès illum, qui prætendit vtilitatem consequi ex tali cassatura. Ista enim præsumptio eliditur, & omnis suspicio falsitatis, ex quo in alio originali, & in transumpto illico post mortem Testatoris facto, leguntur tantum prædicta verba deficiente linea fœminina, Surd. d.cons. 16. nutu.22. Ex quibus fuit resolutum.

MANZANEDI.

Romana Dotis de Sfortia. Veneris 14. Decembris 1612.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Instrumentum originale, si non reperiatur præsumitur occultatum ab eo de cuius interesse agitur, repertaque illius copia inter rogitus Notarij plenam facit fidem concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

SVMMARIVM.

Amissi instrumenti, seu scripturæ tenor semplenè dicitur probatus per vnum testem, num. 1.
Testis instrumentarius semiplenè probat, num 2.
Instrumentum repertum inter alia instrumenta rogata à Notario præsumitur, & illud ab eodem notario rogatum, etiã sine ipsius notarij subscriptione, aut signo, num. 4.
Signum Notarij, & illius subscriptio non est necessaria, quãdo instrumentum habet diem, annum, & numerum testium, & notarius est mortuus, nu. 5.
Copiæ, seu exemplo instrumenti adhibetur fides concurrentibus adminiculis, & coniecturis sufficientibus ad inducendum animum iudicis ad illi credendum, nu. 6.
Occultatio instrumenti præsumitur facta ab eo de cuius interesse agitur, vt illud occultetur, nu. 6. in fine.

DECISIO CCCLXVIII.

1 RESOLUTIONE facta 4 Iulij præteriti in hac causa coram bon. mem. Penia, quod constabat de existentia declarationis, factæ per q. D. Io. Baptistam de Comitibus circa suum testamentum, & reseruato dubio discutiendo nẽpè, An copiæ declarationis prædictæ esset adhibenda fides, ad illud hodie propositum Domini responderunt affirmatiuè ex eo, quia constat originale prædictæ declarationis fuisse repertum in Archiuio Vallisinontoni, Castri subiecti Excellentissimo D. Duci, & inter protocolla Mariani Casarchiæ Notarij, qui de dicta declaratione fuerat rogatus, & constat, quod amplius non reperitur in d. Archiuio, vt patet ex diligentijs pro illo reperiendo factis, vt testantur Archiuista, & Notarius causæ quin & constat de tenore prædictæ scripturæ, & quod concordet cum copia, de cuius fide quæritur, quæ fuit in actis exhibita per Adamum Procuratorem D. Ducis, qui primo reuelauit metu excommunicationis, & deindè formiter examinatus deposuit habuisse, vt talẽ Procuratorem copiam ab Archiuista tenoris, vt in ipsa, & constando de tenore, & de amissione scripturæ resultat semiplena probatio, vt notat Bart. in l. sicut iniquum in prima lect. num. 1. vers. quandoq; probatur de fid. instrum.

2 Quibus accedit depositio Iacobi Gauiliæ testis testamentarij deponentis, quod Marianus Casarchia Notarius, fuerat rogatus de dicta declaratione, & quod tunc ipse testis illi se subscripsit, prout subscriptus reperitur in copia, de qua agitur, qui testis testamentarius de visu semiplenè probat ad tex. in cap. ex insinuatione de procur. & ibi glos. & scribentes in l. in bonæ fidei, C. de reb. credit. & gloss. in l. admonendi, & ibi Bart. num. 36. & Ias. num. 178. & seq. ff de iureiur. & dicit communem Paris. loquens ferè in nostris terminis consil. 57. num. 22. lib. 1. Surd. cons. 12. num. 55.

3 Accedat, quod testes deponunt d. declarationem fuisse repertam in sacculo rogituum d. Mariani Notarij, ex quo sequitur probatio, quod ille fuerit de illa rogatus, Cur. iun. cons. 162. nu. 1. vers. confirmantur præmissa, lib. 2. Ruyn. cons. 159. nu. 12. in fine lib. 4. Rota diuers. decis. 250. num. 3. par. 1. iuncto adminiculo Archiuij, iuxta auth. ad hæc. C. de fid. instrum. Aym. cons. 158. num. 5. Gabr. de probat. conclus. 5. num. 1.

4 Et ex hoc tollitur obiectum de defectu subscriptionis, & signi Notarii cum nullum istorum sit necessariũ, quando scriptura reperitur inter alios rogitus eiusdem Notarij, iuxta prædictam decis. 250. num. 3. par. 1.

5 Vltra, quod cum habeat annum diem, & numerum Testium, non requiritur præcisè signum, & subscriptio, præsertim cum illa esset matrix, & Notarius obierit, ideò ista non requiruntur, Roland. cons. 44. num 40. in fine, & seq. lib. 1. Curt. iun. d. cons. 162. nu. 1. vers. tamen nemo negat.

6 Vnde non obstat regula desumpta, ex authẽ. si quis in aliquo, C. de eden. & ibi Doctor. copiæ Instrumenti non esse adhibendam fidem, cum hoc limitetur concurrentibus adminiculis, & coniecturis sufficientibus ad inducendum animum iudicis, ad illi credendum, vt dixit Rota apud Verall. decis. 234. par. 1. Et Domini ex prædictis iudicarunt satis adhibendam esse fidem isti copiæ, maximè cum D. Duci intersit, ne originale reperiatur, & tunc intrat præsumptio, de qua per Bart. in l. fi. num. 5. ff de quæst. quæ quamuis contra D. Ducem non possit admitti, posset tamen intrare in hoc sensu, quod aliquis cogitans D. Duci rem gratam facere d. scripturam occultauerit. Ex quibus omnibus simul iunctis ita fuit conclusum.

PIROVANI.

Caualicẽn. Feudi. Lunæ 17. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Testes deponentes super immemorabili præscriptione primogenituræ, vt illã probent, quomodo deponere dẽant.

SVMMARIVM.

Præscriptio immemorabilis, vt benè dicatur probata per testes, quæ requirantur, num. 1.
Testes probantes præscriptionem immemorabilem cuius ætatis esse debeant, num. 2.
Dictio, semper, significat temporis continuationem, numero 3.
Testes probare volentes immemorabilem præscriptionem super primogenitura, & illius possessione, quomodo deponere debeant, num. 4. 5. 6. & 8.
Solus, dictio, ponitur ad distinctionem, & separationem aliorum, qui tunc poterant concurrere, num. 6.
Præscriptio completa interrumpi non potest, num 7.
Testes etiam non interrogati debent reddere rationem sui dicti, quando deponunt super eo, quod non cadit sub sensu corporis, num 9.
Vbi declaratur hæc conclusio.

DECISIO CCCLXIX.

1 FVIT resolutum standum esse in decisis corã Cotta 14. Decembris 1573. in qua decisione fuit firmatum circumscriptis exceptionibus contra Testes ex illis Testibus probari primogeniturã ab immemorabili tempore in Baronia Castri noui: visum est enim Dominis, quod tertius, duodecimus, decimus septimus, & decimus octauus Testes super quorum dictis Rota manda-

mandauit, vt strictè informetur circumscriptis probationibus D. Ioacchini, de quibus posteà esset videndum benè concluderent immemorabilem super statu primogeniturę secundum requisita, gloss. in verb. memoria, cap. 1. de præscript. lib. 6.

2 Omnes namque deponunt de auditu à maioribus, qui ab antenatis audiuerant, & de fama, & quod nunquam viderunt, aut audiuerunt contrarium, sed ab immemorabili fuisse obseruatum, filium primogenitum semper successisse, ac succedere debere, etiam quod eodem tempore extarent fratres; Habent legitimam ætatem dempto etiam tempore litis motæ secundum opinionem, quam seruat Rota de qua per Caput aq. decis. 71. num. 2. par. 2. cum tertius sit annorum 95. duodecimus annorum 86. decimus septimus annorum 85. & decimus octauus annorum 74. & à tempore litis motæ de anno 1554. vsque ad annum 1572. quo fuerunt examinati intercesserint dumtaxat anni 18.

3 Concludunt prætereà de visu, & de certa scientia per 40. annos ante motam litem, dum reserūt statum, & tempus Stephani Melchioris filij Ienzani nepotis, & Ioacchini pronepotis, ac dum post narrationem, quod ab immemorabili tempore fuit obseruatum, quod primogenitus filiorum Baronis Castri noui succedat in dominio, & Barqnia, tertius testis, dicit, quod à dictis 80. annis, quibus memor est semper vidit Dominum dicti Castri pro tempore existentem possedisse solum, & insolidum, & duodecimus testis dicit, quod toto tempore vitæ suæ, vidit ita semper obseruatum fuisse, & clarius decimus octauus Testis in illis verbis, prout, & toto tempore ipsius deponentis vidit obseruari, quæ verba includunt nedum probationem de visu propter verba, toto tempore, sed & propter dictionem, semper, quæ pariter præsupponit continuationem totius temporis 40. annorum, & vltra, Soeyn. sen consil. 54. num. 10. lib. 4. Rota decis. 128. num. 3. par. 2. diuers. & Gabr. de præscript. conclus. 1. num. 74 Sed etiam videntur firmare statum primogeniture in prædictis quatuor personis, cum non semper ita obseruatum fuisset, si Stephanus, Melchior, & alij alio iure, quàm primogeniture possedissent Castrum prædictum.

4 Non obstat, quod huiusmodi probatio nihil concludat ad effectum iuris primogeniture, ex quo Testes non dicunt, quod omnes isti quoscumque tempore 40. annorum viderunt possidere habuerint fratres minores natu, qui à successione remãserint exclusi, nec quoad personam Melchioris potuissent dicere, cum fratres non habuerit, sed vnigenitus possederit per 30. annos, quod tempus nõ videtur computandum ad effectum istius probationis, prout videntur tenere Isern. in c. imperialem, §. prætereà Ducatus, num. 38. de prohibit. feud. alienat. per Feder. & Afflict. ibidem, num. 44. & vers. sed iuxta hoc, & in cap. satis, num. 7. de prohibit. feud. alienat. per Loth & in decis. 248. num. 3. Balzar. in d. §. prætereà ducatus, num. 17. cum alijs allegatis per Tiraquel. de iure primogenit. quæst. 30. num. 8. & per Molin. de primogenit. lib. 1. cap. 6. num. 22. fuit enim primo loco responsum Testes in eorum dicto concludere qualitatem primogeniture etiam in personam Melchioris, dum dixerunt, vidisse toto tempore vitæ eorum ita obseruatum fuisse, & cum non teneantur specificare casus, & personas, sed nudum factum, quod primogenitus successerit, Guido Pap. consil. 31. num. 1. qui hoc benè dicit Afflict. in cap. imperialem, § prætereà ducatus, num. 40. de prohib. feud. alienat. per Feder. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 2. cap. 6. num. 39. Decian. cons. 5. num. 35. volum. 2. ideò nõ fuit eis impossibile videre actus positiuos inferentes magis ad successionem iure primogeniture, quam ad successionem iure hæreditario, quorum declaratio sicut pêdebat ab animo Melchioris, l. 3. cum ibi notatis. ff. de acquirẽ. possess. vtique ex facto, & verbis illius poterunt hanc distinctionem percipere, l. Paulus, ff. rem rat. hab. ex facto inquã quia fortè excluserit patruos, vel alios descendentes ab eis, ex verbis, quia id ipsum intellexerunt ab eodem Melchiore, prout audiuisse ab eo affirmat tertius testis.

5 Secundò, animaduerterunt Domini, quod Isernia, Afflictus, & alij supra allegati loquuntur, quando simpliciter agitur de vnigenitis filijs, nec probatur, quod præcesserint alij in possessione primogeniture habentes fratres, qui exclusi remanserint, hic autem præcesserunt alij, nedum ante Stephanum, vt dicunt Testes de fama, & auditu à maioribus referentibus audiuisse à maioribus suis, qui excluserunt fratres, quæ fama in antiquis plenè probat, Cassad. decis. 2. num. 4. de probat. sed Stephanus ipse pater Melchioris, qui successit in primogenitura Castri exclusis Bartholomæo fratre, & Guilielmeta sorore, quo casu non remanet probatio equiuoca, prout in primo de primogenit. alio non probato, Schrad. in puncto limitans prædictorum opinionem, consi. 13. num. 347. vers. namque respondeò, concurrit exindè probatio alterius extremi in persona Ienzani filij Melchioris, quem Testes prædicti deponunt successisse iure primogeniture excluden. Ludouicum fratrem, quæ cum habeant inter se necessariam, & verisimilem consequentiam inducendi hanc consuetudinem primogeniture, medium conforme desumitur, scilicet, quod Melchior habuerit animum taliter possidendi, Bartol. in l. celsus, num. 21. ff. de vsucap. Tiraquell. de præscript. §. 1. glo. 5. Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 1. num. 1. Alc. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 22. & Menoch. eod. tit. lib. 6. præsumpt. 36.

6 Nec dicatur, quod initium prædictum in persona Stephani non remaneat probatum, cum Testes non dicunt eum à quo desumitur continuatio habuisse fratres, aut sorores, quia vltra, quod non deest probatio de auditu à maioribus, quod alij præcesserint possessores primogeniture, & de Stephano etiam duodecimus, & decimus septimus Testes idem affirmare videntur, dum dicunt cognouisse Stephanum, qui cum viueret erat solus Baro, & Dominus dicti loci, dictio namque solus, posita est ad distinctionem, & separationem aliorum, qui tunc poterant concurrere, l. liberi, la prima, C. de bonor. poss. contra tabulas, & in l. aduersus, C. si aduersus rem iudic. & consequenter ad separãdum Bartholomæum eius fratrem à successione, quod prætereà manifestè conuincitur, quia prædicti Testes subdunt, quod mortuo Stephano successit Melchior, quem minimè enunciant cognouisse Baronem, & Dominum solum, sed Baronẽ, & Dominum simpliciter ad distinctionem qualitatis vnigeniti in Melchiore, quæ non erat in Stephano.

7 Nec obiectum, quod Ienzanus non possederit tãquam primogenitus propter litem motam per Ludouicum eius fratrem videbatur in facto subsistere, quia Ludouicus dumtaxat de anno 1554. mouit litem, quo tempore, si quadragenaria iam completa erat, non potuit per litis contestationẽ interrumpendo præscriptionem tollere ius quæsitum ex quadragenaria, Abb. in cap. auditis, numero decimo, in vltim. notab. per illum text. de

prescript.

præscript. Felyn. in cap. illud num. 13. eodem tit.

8 Postremo dixerunt Domini opinionem Iserniæ, & aliorum procedere ad effectum præscribē di præsupponunt enim quod ius succedendi vigore primogenituræ præscribatur spatio 30. annorum concurrente alio fratre, & sciente, & non contradicente, & mouentur ea ratione, quia qui non habet fratrem non habet contra quem possit inchoari præscriptio in casu autem de quo agitur non versamur in præscriptione, sed in consuetudine, quod ita obseruatum fuit ab immemorabili tempore, pro qua inducenda non requiritur scientia, aut patientia alterius fratris, sed sufficit vsus maioris partis, vt præiudicet minori, siue cōtradicenti, siue non contradicenti ad vtrūque effectum actiuè, & passiuè, vt dicunt Guido Pap. cōsil. 131 num. 6. Schrad. cons. 13. num. 348.

9 Non obstat, quod secundo principaliter obijciebatur Testes non reddere rationem, quare maiores illi possederint iure primogenituræ, prout necessarium erat etiam non interrogatos ex eo, quod qualitas primogenituræ non cadit sub sensum corporis, Angel. in l. 1. num. 2. C. de reuoc. donat. Felyn. in cap. cum causam, il primo sub num. 3. vers. fallit secundo de testib. cum alijs allegatis; Quia pro responsione fuit dictum ex verbis ipsorum testium colligi sufficientem rationem, cum duo ex eis dicant, quod semper primogenitus successit exclusis secundo genitis, quæ ratio primogenituram concludit, vt admittunt Isern. & Afflict. in d. cap. 1. §. præterea Ducatus ille sub num. 37. iste sub num. 38. & clarius videtur etiam hanc qualitatem exprimere dum dicunt, quod secundo geniti non succedebant, sed tantum alimenta, & vestitus eis præstabantur, præterea fuit etiam consideratum, quod hæc materia non est absolutè abstracta à sensu, sed potest videri, & audiri per actus positiuos, vt supra dictum est, propterea tāquam mixta, si Testis interrogatus rationem sui dicti non reddit nihilominus probat, Felyn. in d. c. cum causam sub num. 3. col. 5. vers. secundo tempera, & vers. modo hanc fallentiam de testib. Guido Pap. cons. 131.

10 Ad id quod dicebatur Testes non deponere de continuata possessione toto tempore quadragenariæ propter omissionem copulæ, & citra, secundum doctr. Bartol. in l. celsus, num. 23. & seqq. de vsucap. fuit dictum non releuare, cum deponant per verba æquipollentia continuationem temporis denotantia, videlicet de visu de toto tempore eorum vitæ, quæ verba excludunt omne tempus intermedium, ex eodem Bart. in dict. l. celsus, num. 25. & Felyn. in c. licet causam sub nu. 3. de probat. Quod etiam fuit dictum in Toletana Decimarum 20. Martij 1600. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & ita resolutum.

MANZANEDI.

Assisteñ Pecuniaria. Veneris 11. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Notarius non exhibendo scripturam, seu instrumentum coram ipso productum tenetur ad damna, & interesse, etiam quod scriptura sit nulla, seu de falso suspecta.

SVMMARIVM.

Notarius coram, quo fuit producta aliqua scriptura, si illam non exhibet tenetur ad damna, & interesse, nume. 1. & 2.

Vbi quomodo isto casu interesse consideretur.

Notarius tenetur exhibere scripturam sibi consignatam etiam nullam, & de falso suspectam, nu. 3.

DECISIO CCCLXX.

1 FActa resolutione in hac causa prima Iulij 1611. Notarium teneri ad exhibitionem folij, de quo agitur, & illo adhuc non exhibito, hodie dubitaui, An teneretur ad interesse, & ad quantum, & Domini ad primam partem dubij affirmatiuè respōderunt, cum certum sit, quod Notarins, qui habuit scripturam, si non restituat tenetur ad damna, & interesse partis, l. si quis ex argentarijs, §. hoc edicto, l. argentarius, §. cum autē, ff. de eden. Mandell. cons. 650. num. 3. & cons. 309. num. 13. Cephal. cons. 170. num 9. lib. 2. Natt. cons. 609. num. 45.

2 Quo verò ad secundam partem dubij respiciētem quantitatem interesse, Domini resoluerunt teneri pro quantitate partitæ controuersæ; cum enim propter impedimentum huiusmodi exhibitionis folij, Pomponius non potuerit se defendere, & per Rotam fuerit exclusus à sua intentione, videtur interesse referēdum ad partitam controuersam, quæ in dicto folio continetur, d. §. cum autem, vbi Alex. in princ. & l. qui tabulas, & l. fullo, la prima, in fi. ff. de furt. Bart. in l. 3. §. condemnatio, num. 3. ff. de tabul. exhib.

3 Non obstat falsitas contra dictum folium proposita, quia de illa non constat, nec adest res iudicata, immo sententia super falsitate lata fuit reuocata, & adsunt sententiæ contrariæ per quas Blasius condemnatur ad faciendum bonam partitam de qua in dicto folio cum omnibus damnis, & interesse. Prætereà ad exclusionem huiusmodi falsitatis adsunt plura adminicula per informātes pro Ancellottis pōderata, quæ placuerunt Dominis; quibus accedat, quod non facta exhibitione folij, non pótest videri, An ea, quæ obijciuntur sint talia, quæ illum reddant suspectum, vltra ꝙ Notarius tenetur exhibere scripturam etiam suspectam, & nullam d. l. qui tabulas, & d. l. fullo in fine in illis verbis, nec refert cancellatæ, nec ne sint, Bart. in l. 2. §. hoc interdicto, ff. de tabul. exhib. Pacian. de probat. c. 65. num. 9.

4 Ad ea verò, quæ obijciuntur, quod folium non sit de actis, quod non sit originale, quòd non constet de interesse Pomponij, vel eius hæredum, & quod Pomponius in iudicio criminali declarauerit nolle vti d. folio, respondetur in decisione in hac causa facta d. die prima Iulij 1611. Et ita resolutum.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Separationis Thori. Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Thori separatio, quando petitur ab vxore propter viri sæuitiā, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probanda, in hac decisione singulariter resoluitur.

SVM-

SVMMARIVM.

Thori separationis causa dicitur grauis, & ardua, ideo in ea requiritur plena, & concludens probatio, nu. 1. & seqq.

Thori separatio vbi prætenditur ob sæuitiã viri, sæuitia probanda est per testes omni exceptione maiores, & concludenter deponentes, nu. 2. & 11.

Sæuitia viri non probatur per verba iniuriosa, nec per minas, nisi minans sit natura terribilis, & solitus minas exequi, num. 3.

Marito licitum est verberare vxorem moderatè, imò debet hoc facere, nu. 4. & 5. Vbi amplius quod non valet promissio de non corripiendo vxorem.

Vxorem semel tantum verberare maritus non prohibetur, num 5.

Mariti sæuitia in vxorem non censetur probata ex eo, quod dicatur illum esse aleatorem, & blasphematorem, nu. 6.

Maritus qui malè tractauit primam vxorem, non præsumitur male tractare secundam, nu 7.

Testes de auditu non probant sæuitiam viri in vxorem, nu. 8.

Maritus quod verberauerit vxorem non probatur per testes dicentes audiuisse vxorem vociferantem, nu. 9.

Metus iustus censetur illatus ex eo, quod quis ponit gladium ad collum alicuius, nu. 11.

Testes, & eorum dicta debent acceptari cum qualitate, cum qua deponunt, nu. 10.

Odium, & inimicitia capitalis oritur ex querela criminali, nisi querela fuerit reuocata, nu. 12.

Vxor timens offendi à viro, non est viro restituenda cautione non præstita de non offendendo, nu. 13.

DECISIO CCCLXXI.

1 FVit resolutum sententiam extra Rotam latam, quæ separat Thorum inter Petrum, & Claricem eius vxorem esse reuocandam, etenim sæuitia Petri, cuius prætextu fuit lata prædicta sententia, non visa fuit probari, licet enim appareant aliqua inditia sæuitiæ Petri, attamen in hac materia, quæ existimatur grauis, & ardua, Specul. & alij per Paris. cons. 54. nu. 14. lib. 4. Natt. cons 616. nu. 1. Domini desiderauerunt plenam, & concludentem probationem, iuxta notata per Paris. d. cons. 54. nu. 15. Rol. cons. 27. num 10. lib 3. Natt. d. cons. 616. nu. 1. vers. & in ea requiritur, Bertaz. cons. 228. nu. 5.

2 Tam circa existentiam facti, vnde testes patiẽtes exceptiones, minimè admittuntur in hac materia, Abb. in c. 1. nu 5. de consang. & affin Paris. d. cons. 54. nu. 16. Nat. d cons. 616. nu. 1. vers. & testes, Bertazzol. cons. 238. nu. 5. quam circa illud, quod factum per necesse concludant sæuitiam, iuxta trad. per Ang. cons. 403. in fin. & per Dec. cõs 483. nu. 25. cum pro hoc requirantur causæ non leues, Thom. Sanch. de matrim. part. 2. lib. 10. disput. 18. nu. 10. & 16 per totam.

3 Vnde non sufficiunt verba iniuriosa, nec minę, nisi alias probetur, quod minans sit natura terribilis, & solitus illas exequi, Rol. cons 27. nu. 20. versi. aut vim, & nu. 21. lib. 3. Paris. cons. 54 nu. 32. lib. 4. Natt. cons. 616. nu 4. Bertazzol. cons. 228. num. 15. Sanch. d. disput. 18. nu. 13.

4 Quinimò, nec sufficiunt verbera, nisi alias sint immoderata, cum nedum liceat marito verberare vxorem. Bald. cons. 176. num. 3. lib. 1. Rol. consi. 27. nu. 13. & 17 lib. 3. latè Tiraq. de legib. connub. gl. 1. pat. 1. nu. 22. Sed imò debet hoc facere, glo. fin. in c. quemadmodum, in fine de iureiur. Bald. d. cons. 576. num. 3. vers. imò certè, lib. 1. Bertazzol. cons. 228. nu. 14.

5 Adeò vt, nec teneret promissio de non corrigendo tanquam contra bonos mores, & præbens causam delinquendi. Bald cons. 176. nu. 1. lib. 1. Paris. cons. 54 nu. 33. lib. 4. Rol. cons. 27. num. 14. & 15. lib. 3. Bertaz. d. cons. 228. nu. 14. & tanto minus sufficiant prædicta, quando non sunt reiterata, Bald. cons. 176. nu. 3. vers. & si mulier, lib. 1. Rol. cõs 27. nu. 12. lib. 3. Rimin iun. cons. 174. nu. 31. lib. 2.

6 Probationes autem factæ pro parte Claricis, minimè visæ fuerunt sufficere; nam dum deponunt testes, Petrum esse aleatorem, & blasphemũ, quidquid sit de eo, An probent talem qualitatẽ, hoc nihil refert ad sæuitiam cum vxore.

7 Sicut etiam non concludunt mali tractatus, cũ prædefuncta vxore: nam omisso, An bene probentur, potuerunt procedere ex particulari odio, quod cum illa vxore ex particularibus causis Petrus habuisset, de quo datur fumus ex assertione malæ vitæ illius mulieris facta per Claricem, de qua infra.

8 Alij testes deponentes de verberibus datis per Petrum Clarici, sunt de auditu, vnde nihil probãt, cap. tam litteris, de testib. l. testium vbi glo. C. eod. tit. Paris. cons 54. nu. 17. lib. 4 tam circa factum verberationis, quàm circa immoderationem verberum, ex qua sola immoderatione oritur sæuitia per supra allegata.

9 Et quatenus vnus ex testibus dicit se audiuisse Claricem vociferantem vltra quod est vnicus, ad tex. in c. licet vniuersis, de testib. & in l. iusiurandi, C. eodem. tit. vociferatio non concludit verbera, Paris. cons. 54. nu. 23. lib. 4 Rol. cons. 27. n. 10. lib. 3. Bertazzol. cons. 228. n. 13. & multo minus immoderationem verberum.

10 Difficultas reducebatur ad duos testes deponentes de confessione Petri, quod ipse apposuerit gladium ad collum Claricis, quod videtur inducere iustum metum, ad l. metum, ff. quod met. caus. gl. in c. dilectus, de his quæ vi, vel met. caus. & cum fuit consideratum, quod dictum testium est accipiendum cum qualitate, quam deponunt, nẽpè quod Petrus hoc fecerit non animo feriendi vxorem, sed vt ab illa erueret, quoniam intellexisset quædam, quæ ipsa Clarix protulerat contra honorem primæ vxoris dicti Petri, & sic ista nõ fuit propriè sæuitia, cum non esset ordinata ad feriendum Claricem, sed quædam ars, seu caliditas ad explorandum auctorem verborum nimis impudenter prolatorum à Clarice, vnde in manu Claricis est magis prudenter loquendo, in futurũ vitare istam talem, qualem sæuitiam.

11 Prædictis accedant exceptiones contra testes, de quibus per informantes pro Petro maximè cõsiderabiles in hac materia separationis Thori, ex Paris. cons. 54. n. 16 lib. 4. cum alijs supra allegatis.

12 Circa odium capitale, quod prætendebatur ortum ex duabus querelis porrectis per Petrum cõtra Claricem, vna scilicet, quod ipsa Clarix spontè procurauerit abortum communis fętus, altera scilicet, quod ipsa Clarix fuerit auctrix quarũdam percussionum cum lapidibus ab incerta persona tempore noctis ipsi Petro factarum, fuit responsum, quod cum Petrus huiusmodi querelas minimè fuerit prosequutus, sed imò statim ab illis recesserit visum fuit, quod ex illis non possit dici natum tale odiũ, quod sufficiat in materia tam graui, maximè cum ex circumstantijs appareat, quod Petrus maximo amore prosequebatur hãc suam vxorem.

13 Quia tamen omnibus simul iunctis non deficiunt indicia terribilitatis Petri, voluerunt Domini, quod ipse Petrus ante restitutionem vxoris, præstet idoneam cautionem de illa non offendẽda, & benè tractanda, iuxta trad. per Abb. in c. ex transmissa, nu. 2. & 3. de restit. spoliat. & in cap. 1. num. 7.

num.7.vt lit. non contest. Parif. d.conf.54. nu.35. lib.4.Natt.conf.616.nu.2. & 6. Rol.conf.27.num. 16.lib.3.

REV. P. D. VBALDI.

Januen. Pecuniaria. Veneris prima Martij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione cumulatè explicatur, An & quando lucrum cessans possit in pactum deduci, & à principio taxari ad certam quantitatem, præsertim quando est verisimile, & de eo cõstat aliũde.

SVMMARIVM.

Lucrum cessans potest in pactum deduci à mercatore qui pecunias amico egenti mutuat quas in promptu habeat eas in mercibus implicare, nu.2. declara, vt nu.3. & seqq.

Lucrum cessans de iure debitum, & interesse de iure debitum potest in pactum deduci, num.3. declara vt numer. 4. & seqq.

Lucrum cessans à mercatore potest in pactum deduci quando pecunias quas habebat in cambijs, vt amico rem gratam faciat eidem amico mutuat, easq; ex cambijs eximit, nu.4. & seqq. & nu.11. & 12

Interesse lucri cessantis etiam sine mora debetur, quando adest pactum, vt pendente dilatione aliquid soluatur pro dicto interesse, nu.6.

Certi lucri, seu interesse taxatio præsertim in mutuo regulariter prohibita est, nu.7. declara vt nu.8.

Cambia cum non sint vniformia nõ possunt à principio taxari nu.7. declara, vt nu.8. & nu.10. vbi contra.

Lucri cessantis, & interesse taxatio non est prohibita, quando est verisimilis, & proportionata ad honestum lucrum attenta qualitate personarum, & dummodo per creditorem postea probetur tanti sua interesse quanti fuit summa ab initio taxata, nu.8. & 9.

Interesse verisimile taxatum debetur, si aliunde iustificetur, & si taxatio fuerit excessiua, & superflua, excessus, & superfluitas resecatur, nu.9.

DECISIO CCCLXXII.

1 Domini censuerunt sententiam Rotalem esse confirmandam potissimum motì rationibus, & auctoritatibus copiosè adductis in decisione in hac causa facta die 6. Iunij 1611. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore, & quia tota difficultas videbatur reduci ad duo capita. Primum An potuerit in casu proposito in pactum deduci lucrum cessans, quod Castellinus percepisset ex cambijs in quibus retinebat pecunias quas postea mutuauit Odoardo. Secundum An illud lucrum potuerit taxari ab initio; Domini re maturè discussa, & cum præsuppositis in facto iustificatis, vt in processu, & in decisionibus in causa factis coram eodem Illustriss. Lancellotto ad vtrumq; caput affirmatiuè responderunt.

2 Nam quoad primum, licet non careat contradictoribus opinio Hostien. in cap. salubriter. num.4. vers. ideo puto, & in cap. nauiganti, sub numer. 5. vers. quid ergo de vsuris, volens quod mercator cessante suspicione fraudis, qui erat paratus ire ad nundinas, vt pecunias ibi in mercibus implicaret, possit sine labe vsuræ easdem pecunias amico egenti, & petenti mutuare paciscendo de illo lucro, quod in nundinis fecisset, quam opinionem sequuti sunt Couar. lib.3. var. resol. c. 4 sub num.5. versic. item, & illud vbi de communi Nauarr. in manual confess. cap.17. numer 211. vers. & quod inter omnes, & in tract. de vsur. notab.15. num 43. versic. pro contraria vbi adducit pro hac parte tresdecim fundamenta, & consil.6. per tot. de vsur. cum alijs copiosè congestis in dicta decisione 6. Iunij. versic. nihilominus contraria pro qua etiam opinione faciunt Doctores qui dicunt lucrum cessans concurrentibus debitis circumstantijs omni iure deberi iunctis alijs qui dicunt omne illud, quod de iure debetur posse in pactum deduci, prout primam conclusionem ponunt latè Doctores in l. vnica, vbi Cagnol. nu. 37. Curt. iun. num.10. vbi de communi Rebuff. latè num 579 & seq. Bologn. sub nu.120. C. de sentent. quæ pro eo, quod interest, Abb. in d. cap. salubriter sub numer.1. Innoc. & alij in cap. sacro de sentent. excommunic Dec. conf.111. num.9. & in cap. cum venerabilis, num.58. de except. Rota Januen. decis 1. num.43 decis.34. num.3. & decis.78. num.12. & decis.84. nu.5. latè Pedem. decis. 143. num.3. Gaspar. Roder. in tract. de ann. redd. lib.3. quæst.5. num.37.

3 Secundam verò conclusionem illud quod de iure debetur posse in pactum deduci probat tex. in l. mutuo, §. sub conditione, ff. de tutel Soc. conf. 176. col.3. vers. septimo confirmatur lib.2. Aym. conf.189. sub num.7. vers. secundus casus, Surd. de aliment. tit.1. q.45. nu.76. & in terminis huius lucri faciunt ea quæ dicentur infra super taxatione in secundo capite.

4 Attamen quicquid sit de illa opinione Hostien. videbatur Dominis in proposito casu rem transire de plano, & in istis terminis non habere contradictorem, quia Hostiensis. & sequaces loquuntur in casu quo mercator actu non exposuerat pecunias in negociationibus, sed erat paratus exponere, & pactus est de lucro, quod in negociatione forte fecisset, sed in casu nostro Castellinus actu habebat pecunias in cambijs implicatas, ex quibus lucrum maius percipiebat, quam fuerit summa deducta in pactum, vt fuit iustificatum in decisionibus huius causæ, Ideo termini sunt longè diuersi, & minus fortes in hoc casu, tũ quia differentia est inter præparationem, & deuentionem ad actum. l. si defunctus, ff. de procurat. Ripa in rubr. extra de iudic. num 11. cum pluribus seqq. latè Dec Cagnol. & alij in rubr. C de eden. tum quia in illo casu poterat subesse suspicio fraudandi vsuras, cum facilè potuisset mercator fingere se iturum ad nundinas offerendo se promptum cum calcaribus, & equo si posset hoc prætextu stipulari aliquid vltra sortem sub colore sperati lucri, & ideo vt fraudibus claudatur via, emanauit sequacium Innocentij opinio qui contra Hostiensem tenuerunt in dicto cap. nauiganti, vbi Ioan. Andr. colum.2. & Anan. num.16. expressè id firmat de vsur. Ancharan in reg. peccati venia in 6. quæst. de reg. iur. in 6. Grat. consi.49. nu.10. lib.2.

5 In casu autem nostro cessat omnis fraudis suspicio propter circumstantias iam firmatas, & ex probationibus factis cessat etiam illa incertitudo An esset lucraturus, nec ne, quæ erat in casu Innocentij, & aliis, in hac materia magna est differentia, An lucrum sit in potentia proxima, vel potius in actu, vt hic An vero in potentia tantum remota, vt post Sanctum Thomam, latè tradit Molin. de contract. tract.2. disp.315. nu.13

Non

9 Non obstat, quod hic non adsit mora, durante triennio concesso ad restitutionem pecuniarum, & sine mora non videatur deberi interesse lucri cessantis ex allegatis, quia intelligitur nisi adsit pactum, vt pendente dilatione aliquid soluatur pro interesse, quod posteà fuit probatum, vt hic, Castrens. in l. Iulianus, § ex vendito, ff. de act. empt. Dec. in d. c. cum venerabilis sub num. 63. de except. & cons. 111. num. 13. Abb. in c. salubriter. sub num. 3. in fine, de vsuris, Alex. cons. 221. num. 8. lib. 2. & de communi, Couar. lib. 3. variar. resol. c. 4. sub num. 5. vers. item, & illud Nauar. cons. 6. in fine, de vsur. latè Barbos. post plures ab eo relatos in l. de diuisione, num. 73. ff. solut. matrim. vt fuit dictum in dict. decis. 6. Iunij coram Illustrissimo Lancellotto, vbi etiam fuit consideratum, quod cum Odoardus posset, quandocumque soluere sortem durãte dilatione summa deducta in pactum non cēsetur promissa pro dilatione data, sed pro interesse, vt per Abb. & Alex in locis proximè allegatis, & aliàs, quod idem operetur in istis termi nis partium consensus, quod operatur mora, postquam non est dubium interesse deberi, tenuit Rota in causa Romana Fructuũ Dotis 12. Iunij 1606. coram bon. mem. Penia, & in Bononien. Pecuniaria 9. Iunij 1608. coram Reuerendissimo Damasceno.

7 Circa secundum verò caput licèt taxatio certi lucri, præsertim in mutuo regulariter sit prohibita Io. And. in c. salubriter, in princ. de vsur. Dec. cons. 111. num. 5. & cons. 119. & fuit dictum in causa Simulationis contractus prima Iulij 1592. corã Illustrissimo Millino, & aliàs sæpè, quæ taxatio multò minus hoc casu videtur potuisse fieri respectu cambiorum cum illa non sint vniformia immo modo plus, modò minus, & nunquam nihil lucri, & aliquando damnum afferant, vt dixit Rota decis. 315. num. 6. par. 2. diuers. & aliàs in huiusmodi taxatione certa, vt vniformis videatur haberi respectus ad pecuniam, & quantitatem debitam non autem ad interesse, & sic contractus videatur reddi illicitus, Roman. cons. 520. num. 8. Natta cons. 417. num. 3. cum alijs congestis per Cæsar. de Grass. decis. 1. num. 2. de vsur.

8 Tamen, quando taxatio est verisimilis, & proportionata ad honestum lucrum præsertim attẽta qualitate personarum contrahentium, & dummodo per creditorem posteà probetur tanti sua Interesse, quanti fuit summa ab initio taxata, quæ omnia in hoc casu concurrunt huiusmodi taxatio sustinetur, Bal. in l. rogasti, § tibi sub nu. 7. vers. nisi probaretur, ff. si cer. petat. & ibi Purpurat. sub num. 39. Dec. in d. c. cum venerabilis, sub num. 65. vers. putarem tamen. de except. & d. cons. 111. circa fin. vers. 2. non obstat, Couar. variar. resolut. lib. 3. c. 1. sub nu. 3. vers. quarto hinc, & c. 4. sub num. 5. in septima illatione, Lup. tract. de vsur § 6. nu. 26. Cæs. de Grass. decis. 1. num. 3. & 4. de vsur. relat. inter impress. decis. 340. par. 1 Bursat. cons. 320. num. 76. lib. 3 & alij plures cumulati in d. decis. 6. Iunij coram Illustrissimo Lancellotto; Quibus addi potest, Natt. cons. 417. sub num. 3. vers. vbi tamen lib. 2. Barbos. in l. de diuisione, num. 72. vbi de magis communi testatur, ff. solut. matrimon. Gaspar Rodet. de ann. reddit. q. 5. num. 39. & seqq. vbi num. 43. dicit, quod in hanc sententiã itum est à Theologis, Canonistis, & Legistis, & ratio est, quia eiusmodi taxatio videtur non simpliciter prohibita, sed ad certum effectum, nisi fiat in fraudem vsurarum: & proindè vbi cessat fraudis suspicio passim admittitur, vt in materia, l. curabit vbi Doctores omnes, C. de act. empt. Cæsar de Grass. decis. 1. num. 4. de vsur. & in terminis magis propinquis, nempè lucrorum mercantiæ dixit Rota in causa Ferrarien. Societatis 28. Iunij 1599. coram Illustr. Cardinali Millino, Vnde eatenus videtur prohibita quatenus ex ea partes vellent probare, quod intersit, vel tanti intersit, quia in hoc non statur assertioni, vel confessioni partium, vt per Bald. in d. l. rogasti, § si tibi, & in l. cum alleges. col. 3. Cod. de vsur. Natt cons. 49. num. 3. lib. 3. Cagnol. in l. curabit, num. 54. vers. & generaliter, C. de act. empt. & fuit firmatum in decisione in hac causa 7. Iunij 1610. & 6. Iunii 1611. coram Illustrissimo Lancellotto, etiam si assertio, vel confessio fuerit iurata, Roman. cons. 520. num. 11. Tiraquell. de retract. conuention ad fi. tit. nu 152. Purpur. in d. § si tibi, num. 4. & alij congesti per Gaspar Roder. d. q. 5. num. 40. sed debet aliundè probari verum interesse per veras, & concludentes probationes, vnde taxatio prædicta per se non videtur vitiare contractum, sed potius ipse vitiatur, & redditur inefficax, vel superflua cum totum pendeat à probationibus posteà faciendis, Ideoque videtur habere implicitam conditionem, si probetur ad tantam summam ascendere interesse taxatum sicut in simili videmus, quod confessio illorum quibus de iure non creditur, nunimè vitiat contractum, sed tantum est per se inefficax nisi aliundè iustificetur, Corn. cons. 230. num. 4. lib. 2. & in terminis nostris, Alex. cons. 27. nu. 11. lib. 4. Dec. cons. 321. num. 4. vbi referunt, & sequuntur, Bald. in d. l. rogasti, § si tibi supra alleg.

9 Quare cum in hoc casu taxatio iustificetur aliundè non potest, nunquam suspecta vitiare contractum, sed ad summum redderetur superflua, vel inefficax, quæ superfluitas regulariter non vitiat, l. testamentum, C. de testam. l. sancimus, C. de donat. l. non solent. ff. de reg. iur. & ideò eleganter dixit Aym. cons. 189. sub num. 8. vers. non negarem, quod non est prohibita taxatio, sed exactio, & taxatio pro non facta habetur ex quo creditor illa non vtitur, sed potius probationibus postea factis ad effectum exigendi interesse probatum, immo si rectè inspiciatur talis taxatio, neq; dici potest superflua, cum operetur, vt si probatio interesse transcendat summam taxatam, prout in hoc casu probatum fuit cambia reddidisse plusquam sex pro centenario, non tamen debitor teneatur ad maiorem summam, sed tantum ad conuẽtam, licèt è contrario, si probatio interesse fiat in minori summa non teneatur, nisi ad dictam minorẽ summam probatam, cum illud possit verè dici interesse creditoris, vt fuit consideratum in d. decisione 6. Iunij verbo, amplius, ex quo eo magis iustificatur iste contractus non obstante dicta taxatione, cum illa rendat ad fauorem potius debitoris, quam mutuantis.

10 Neque videbatur obstare, quod taxatio videatur prohibita in cambijs ratione incertitudinis lucri, quod afferunt ex supra adductis, quia respondebatur, quod si esset vera ista ratio, neque in materia, l. curabit, neque societatis officiorum, neq; mercantiæ posset fieri taxatio ab initio, cum tamen contrarium constet ex supra allegatis, præsertim ex dicta Ferrarien. Societatis coram Illustrissimo Millino, & fuit dictum in causa Romana Societatis 8. Iunij 1612. coram R.P.D. meo nũc Decano, immo nec iactus retis emi posset, nec vita hominis, qua nihil est incertius æstimari posset, cum tamen contrarium habeamus, in l. si iactum retis, ff. de act. empt. & in l. hæreditatum, ff. ad leg. falcid. non enim in materia taxationis attenditur, quod aliquando fit, sed quod communiter, & verisimiliter fieri potest, Cæs. de Grass. decis. 1. & 2. de vsur. Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 5. artic. 3. concl. 5.

Nauar.

Nauar.in manual.c.17.num.211.Couar.var.resol. lib.3.cap.4.num.5.Surd.cons 32.num.54.lib. 3.

31 Vnde cum in hoc casu concurrant tot circumstantię saltim principales, quę benè probantur ex actis,& testibus,quorum summarium fuit per Dominos alias visum,& consideratum,& ex ijs tollitur penitus,quæ liber suspicio fraudis,quæ fuit vnica ratio prohibitæ taxationis, & cum ex probationibus constet interesse taxatum, non modò fuisse verisimile, & proportionatum ad lucrum, quod Dominus Castellinus fecisset,si pecunias nõ mutuasset,sed minus,& inferius dicto lucro sequitur, vt dicta taxatio non debeat in hoc casu viriare contractum, & hunc sensum videtur aliàs habuisse Rota apud Cæl.de Grass.decis.1.num. 1. de vsur.& in decis.67.num.2.& 192. par. 1. diuers. & Rota Ianuen.decis.91.in fi.Dec.cons.321.visis,nu. 5.Paris.cons.60.num.38.lib.1.Couar.var.resol.lib. 3.c.4.num.1.ad finem,Cagnol.in l.vnica, num.51. C.de sent.quæ pro eo,quod interest,Surd.d.cons. 327.num.55.lib.3.& cons.485.nu.6.lib.4. cum alijs supra allegatis dum ponderarunt iustificationem interesse posteà facien.

32 Tandem nec videbatur facere, quod maximè extollebatur per informantes pro D.Ioã. Iacobo, nempè, quod si approbaretur iste contractus fierent mille fraudes,& vsuræ,quia retentis terminis in quibus versamur, & extra quos Domini nõ intẽdebant aliquid firmare nulla poterit fieri fraus: nam supposito eum, qui mutuat pecunias iam eas habere implicitas in honesto lucro, & quicquid fuerit taxatum pro interesse non posse ipsum mutuantẽ consequi,nisi illud ꝙ ꝓbabit se fuisse lucraturum,si pecunias ibi retinuisset,vbi erant, immo quantumuis probet se fuisse lucraturum plusquã importet taxa nihilominus nõ posse obtinere supra taxam certè vix erit; vt homines lucri causa prosiliant ad istum contractum, cum plus lucrari non possint,sic contrahendo immo minus ex prędictis,quã si pecunias reliquissent,vbi erant, Vnde bene videtur applicari conclusio,quod non datur pręsumptio fraudis,vbi non adest lucrũ,Aym. cons.75.nu.16.& seq.Corn.cons.63.nu.9.lib.3.Decian.consil 57.num.36.lib.2.Menoch.de pręsumptio.lib.5.præsumpt.2.numero 18.Et ita fuit decisum.

LAVS DEO.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
RERVM, VERBORVM, AC SENTENTIARVM,
quæ in hiſce criminalibus deciſionibus continentur.

A

I N D E X.

solida-

INDEX.

I N D E X.

Appel-

INDEX.

B

Beneficij

I N D E X.

Causa

I N D E X.

Cessantis

INDEX.

INDEX.

Consue-

INDEX.

aqui-

Deci-

INDEX.

I N D E X.

F

Famam,

I N D E X.

b 4 Domi-

Excom-

INDEX.

INDEX.

Dila-

æquitate

puritas,

I

INDEX.

ex

Inuen-

INDEX.

Iuris-

I N D E X.

Literis

INDEX.

Maiesta-

ex

Eucha-

Metus

INDEX.

N.

 de falso

I N D E X.

Nullus,

acta

Vbi

Pensio

probata

Proba-

I N D E X.

Producens

INDEX.

co ipso

INDEX.

INDEX.

eo ipso

INDEX.

eo ipso

Producens

I N D E X.

I N D E X.

INDEX.

eo ipso

Red-

I N D E X.

INDEX.

Sepa-

I N D E X.

Solus

T

cum-

INDEX.

Testes

I N D E X.

Testis

INDEX.

alij

cedit

V.

Verba

INDEX.

I N D E X.

F I N I S.

